

SİNAN MEYDAN

BAŞBAKAN R. TAYYİP ERDOĞAN'IN
"TARİH TEZLERİ"NE

EL-CEVAP

Sinan MEYDAN
BAŞBAKAN TAYYIP ERDOĞAN'IN
“TARİH TEZLERİ”NE
El-Cevap

İnkılap Kitabevi

Sinan Meydan - El-Cevap©2013

Editör: Ahmet Bozkurt
Yayıma hazırlayan: Burcu Bilir
Kapak tasarımı: Berrak Hümmet
Sayfa tasarımı: Derya Balcı
ISBN: 9789751033871
1. Basım: İstanbul, 2013
Sertifika No: 10614
Baskı ve Cilt: İnkılâp Kitabevi

İNKILÂP Kitabevi Yayın Sanayi ve Ticaret A.Ş. Çobançeşme Mah. Sanayi Cad. Altay Sk. No. 8
34196 Yenibosna / İstanbul

Tel: (0212) 496 11 11 (Pbx)

Faks : (0212)496 11 12

posta@inkilap.com

www.inkilap.com

Bu kitabın her türlü yayın hakları Fikir ve Sanat Eserleri Yasası gereğince İnkılâp Kitabevi'ne aittir. Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında, yayıncının izni alınmaksızın, hiçbir şekilde kopyalanamaz, çoğaltılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

**BAŞBAKAN R. TAYYİP ERDOĞAN'IN
"TARİH TEZLERİ"NE**

EL-CEVAP

BELGELERLE

SİNAN MEYDAN

Sinan Meydan 1975 yılında Artvin'de doğdu. İlk ve orta öğrenimini Artvin Şavşat'ta, yükseköğrenimini İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih bölümünde tamamladı. "Atatürk, Ön Türk Tarihi ve Yakın Tarih" çalışmalarına devam etmekte ve *Bütün Dünya* dergisinde yazmaktadır.

Yayımlanmış eserleri şunlardır:

1. *Atatürk ve Kayıp Kıta Mu*, İstanbul, 2005.
2. *Son Truvalılar, "Truvalılar, Türkler ve Atatürk"*, İstanbul, 2005.
3. *"Atatürk'ü Doğru Anlamak İçin" Nutuk'un Deşifresi*, İstanbul, 2006.
4. *Sarı Lacivert Kurtuluş, "Kurtuluş Savaşı'nda Fenerbahçe ve Atatürk"*, İstanbul, 2006.
5. *"Atatürk ve Kayıp Kıta Mu2"*, Köken, İstanbul, 2008.
6. *Atatürk ile Allah Arasında, "Bir Ömrün Öteki Hikâyesi"*, İstanbul, 2009.
7. *Atatürk'ün Gizli Kurtuluş Planları, "Parola Nuh"*, İstanbul, 2009.
8. *Sarı Paşam, "Mustafa Kemal, İttihatçılar ve II. Abdülhamit"*, İstanbul, 2010.
9. *Atatürk ve Türklerin Saklı Tarihi, "Türk Tarih Tezi'nden Türkİslam Sentezi'ne"*, İstanbul, 2010.
10. *Cumhuriyet Tarihi Yalanları*, (1. kitap), İstanbul, 2010.
11. *Cumhuriyet Tarihi Yalanları*, (2. kitap), İstanbul, 2011.
12. *Aklı Kemal, "Atatürk'ün Akıllı Projeleri"*, (1 .cilt), İstanbul, 2012.
13. *Aklı Kemal, "Atatürk'ün Akıllı Projeleri"*, (2.cilt), İstanbul, 2012.
14. *Aklı Kemal, "Atatürk'ün Akıllı Projeleri"*, (3.cilt), İstanbul, 2012.
15. *Aklı Kemal, "Atatürk'ün Akıllı Projeleri"*, (4.cilt), İstanbul, 2013.

Sevgili kızım İdil Maya Meydan'a...

“İlim adamı ilim namusundan, fikir namusundan, bedeli ne olursa olsun taviz vermeyen insandır. Ben bir siyasetçiyim, eğer biz bile kalkıp da bilime ters bir şeyi istiyorsak ilim adamının şunu söylemesi en önemli görevidir: ‘Öyle değil böyledir,’ demesi lazım. El pençe divan durup, ‘ferman buyurdunuz efendim, ’ dememesi gerekir. ”

Başbakan R. Tayyip Erdoğan
25 Ağustos 2013

“Avrupalıların çok az bilgi sahibi oldukları Türkiye ve geçmişi hakkında karar vermeleri yeteri kadar ürkütücüdür. Ancak daha da korkuncu R. Tayyip Erdoğan’ın kendi tarihini çok az bilmesidir. (...)”

Prof. Dr. İlber Ortaylı
Süddeutsche Zeitung
(Hürriyet, 21 Haziran 2013)

“... Başbakan’ın tarih bilgisi varsa, genel başkanlığı bırakırım...”

Kemal Kılıçdaroğlu,
Nisan 2013,
CHP grup konuşması

“...Kılıçdaroğlu, biz tarihi çok ama çok iyi biliriz. Biz tarihi Göktürk anıtlarından Tonyukuk anıtlarına, Malazgirt’ten Mohaç’a kadar, İstanbul’un fethinden Çaldıran’a kadar, Çanakkale’den Kurtuluş Savaşı’na çok ama çok iyi biliriz. Üstelik biz Sayın Kılıçdaroğlu’nun bilmediği, bir türlü de öğrenemediği Cumhuriyet tarihini de CHP tarihini de çok ama çok iyi biliriz. O kadar iyi biliriz ki bu kürsüden de başka kürsülerden de belgeleriyle, kaynaklarıyla, başvuru eserleriyle Dersim, CHP, demokrasi hakkında Kılıçdaroğlu’na defalarca tarih dersi verdik. (...) Bu partinin genel başkanı bizi tarih bilmemekle itham ediyor. Biz tarihi biliriz, iyi bilmekle kalmaz, o tarihten ibret de alırız. Bununla da kalmaz istikbali, atiyi o tarihin üzerine inşa ederiz ve öyle yaşıyoruz...”

R. Tayyip Erdoğan,
16 Nisan 2013,
AKP grup konuşması “...”

“Tutturmuşlar laiklik elden gidiyor diye. Yahu millet istedikten sonra laiklik tabii elden gidecek. Hem laik hem Müslüman olunmaz. Ya Müslüman olacaksın ya laik. İkisi bir arada olunca ters mıknaıslanma yapar. Mümkün değil, ikisi bir arada olamaz...”

“Türkiye İslam’ın çekirdek devleti olmak için gerekli tarihe, nüfusa, orta düzey bir ekonomik gelişmişliğe, ulusal birliğe, askeri yetenek ve geleneğe sahiptir. Gelgelelim Atatürk’ün Türkiye’yi net bir şekilde laik bir toplum olarak tanımlaması, Türk Cumhuriyetinin bu rolü Osmanlı İmparatorluğu’ndan devralmasını önlemiştir. Türkiye anayasadaki laiklik ilkesine bağlılığından ötürü OİC’nin kurucu üyesi bile olamamıştır. Türkiye kendisini laik bir ülke olarak tanımladığı sürece İslam’ın liderliğine soyunma olasılığı yoktur. (...) Atatürk’ün mirasını, Rusya’nın Lenin’in mirasını reddedişinden daha eksiksiz bir şekilde reddetmek zorunda kalacaktır. (...) Böyle bir hamle aynı zamanda Atatürk kalibresinde bir lideri, (...) gerekli siyasal ve dinsel meşruluğu kendisinde toplamış olan bir lideri gerektirir.”

S. P. Huntington
Medeniyetler Çatışması,
1996, s. 263264

İÇİNDEKİLER:

- **Önsöz**
- BÖLÜM EMPERYALİZM, TARİHLE YÜZLEŞMEK VE AKP
- **Amerikan Çıkarlarına Uygun Tarih Yazımı 25**
- ***• İçi Boşaltılan, Çarpıtılan ve Gizlenen Atatürk 29
- **Yeşil Kuşak Projesi'ne Uygun Yeşil Tarih Projesi 33**
- Emperyalizmin Atatürk Düşmanlığı 41
- Huntington: “Atatürk’ün Mirasını Reddedin.” 43
- Bir ABD ve AB Projesi: Resmi Tarihle **Yüzleşip Atatürk’ten Kurtulmak 50**
- Hangi Resmi İdeoloji, Hangi Resmi Tarih 76
- Atatürk Kurumlarının İşlevsizleştirilmesi 83
- **R. TAYYİP ERDOĞAN: KÖKLER VE İDEOLOJİ 95**
- **Erdoğan’a Göre Laiklik 99**
- **Erdoğan’a Göre Cumhuriyet 114**
- **Erdoğan’a Göre Ulus Devlet, Millet, Milliyetçilik 116**
- **Erdoğan’a Göre Atatürk 123**
- R. TAYYİP ERDOĞAN’IN TARİH HOCALARI 141
- “Üstat” Necip Fazıl’dan “Akil” Mustafa Armağan’a 141
- **NECİP FAZIL KISAKÜREK 141**
- Eğitim, Öğrenim Hayatı 142
- **CHP’li Necip Fazıl 143**
- Necip Fazıl’ın Hidayeti (!) 146
- DP’li Necip Fazıl 150
- **147.000 Liranın Sırrı 155**
- Karşı Devrim’in Kara Kutusu Necip Fazıl Necip Fazıl, Siyasal İslam ve ABD 160
- **İBDAC ve PKK Üzerindeki Necip Fazıl Etkisi 161**
- R. Tayyip Erdoğan Üzerindeki Necip Fazıl Etkisi 165
- **Necip Fazıl’ın Tarihçiliği 171**
- Fesli Tarihçi Kadir Mısıroğlu 178
- Rıza Nur’un Şifresi 179
- “Akil” Tarihçi Mustafa Armağan 183
- **MENDERES DE TARİHLE YÜZLEŞMİŞTİ 195**
- 2.BÖLÜM BAŞBAKAN R. TAYYİP ERDOĞAN’IN “TARİH TEZLERİ ”NE CEVAP TEZ: 1
- CHP, İNÖNÜ CAMİLERİ KAPATTI, SATTI, AHIR, YATAKHANE, DEPO, PARTİ MERKEZİ, MÜZE YAPTI! . 215
- CEVAP: 1
- **Tarihi Camiler Ahır Yapılmış! 217**
- **CHP Cami Düşmanıdır Tezinin Kaynağı: M. Şevket Evgi 220**
- Cami Fetişizmi: “Amaç İbadet mi. Gösteriş mi?” 223
- Cumhuriyet’in Cami Politikası: İhtiyaç Kadar Cami 224
- **İsmet İnönü Bazı Camileri Depo Yaptı, Kapısına Kilit Vurdu 227**
- **İnönü’nün Eşi Mevhibe Hanım’m Cami Sevgisi 230**
- **Osmanlı da Camileri Yatakhane, Hastane, Kışla Yapmıştı 231**

- [CHP Döneminde Tamir Edilen Camiler 234](#)
- Meclis Zabıtlarına Göre Tamir Edilen Camiler 234
- Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi'ne Göre Tamir Edilen Camiler 244
- [1941 Yılında 66 Cami Tamir Edilmiştir 249](#)
- Camilerin İstismarını Atatürk ve İnönü Önlemiştir 255
- Bugün Camiler Açıkça ve Ezan Sesleri Hâlâ Yankılanıyorsa 258
- R. Tayyip Erdoğan'ın Unuttuğu Gerçek:
- [Menderes'in Yıkırdığı Camiler 261](#)
- Menderes'in Yıkırdığı Karaköy Camii 269
- AKP'nin Sattığı Camiler, Yıkıdığı Kur'an Kursları 271
- AKP'nin Yaptığı Camiler, Açtığı Kur'an Kursları 277
- AKP'nin Açtığı Kiliseler 280
- Kilisenin Şifresi: Medeniyetler İttifakı ve Diyalogculuk 282
- Minarelere Çan Takılacaktı 288
- TEZ: 2
- TÜRKÇE EZAN ZULÜMDÜR! 289
- CUMHURİYETİ KURANLARIN KUR'AN KÜLTÜRÜ TEZ: 3
- DERSİM İSYAN ETMEDİ BAHANEYLE OPERASYON YAPILDI! SEYİT RIZA İSYANCI DEĞİL DİN MAZLUMUDUR!
- CHP DERSİM'DE KATLİAM YAPTI!
- DERSİM KATLİAMININ MİMARİ İNÖNÜ'DÜR! ... 397
- CEVAP: 3
- Dersim Özrünün Belgeleri 401
- Kendi Kendini Çürütmek 402
- [Dersim Harekâtı'nda Ölenlerin Sayısı 403](#)
- [Genelkurmay Kaynağı 404](#)
- Ordu Müfettişliği Raporu 405
- Nüfus İstatistikleri 405
- [R. Tayyip Erdoğan'ın Dersim Belgesi Şüpheli 407](#)
- Necip Fazıl'ın Dersim Masalları 411
- Necip Fazıl'ın Dersim Masallarının Kaynağı:
- Nuri Dersimi ve İ. Sabri Çağlayangil 414
- Seyit Rıza'nın Şapkasını Sömürmek ,.418
- [Devlet Elinden Geleni Yaptı 421](#)
- [15.000 Silah 422](#)
- Tunceli'de Aşiret Vahşeti 423
- Tunceli'de Acılar Yaşandı 425
- [Dersim Harekâtı'nda Zehirli Gaz Masalı 427](#)
- [Tunceli'de Katliam Olmuş Dünyanın Haberi Yok 434](#)
- [Dünyanın Gözleri Önünde 439](#)
- Dersim İsyani Etmemiştir İddiası 440
- Dersim'in İsyani Tarihiçesi 440
- [Dersim'in İlk Provası Koçgiri 448](#)
- Dersim'in İkinci Provası: Ağrı 453
- [Dersim Raporları 459](#)

- [Dersim Aşiretlerini İkna Çabaları 462](#)
- Dersim 19301931 ve Fevzi Çakmak 455
- Atatürk ve Tunceli'de Islahat 467
- [Atatürk'ün Hayal Ettiği Doğu 472](#)
- [Dersim İsyanı ve Harekâtı \(1937\) 477](#)
- Bakanlar Kurulu Kararı 479
- Dersim İsyanı ve Harekâtı (1938) 4g2
- Seyit Rıza Masalı ve Gerçekler 4g3
- [Dünya Savaşı'nda Seyit Rıza 4g4](#)
- [Seyit Rıza'nın Özellikleri 4g^](#)
- Seyit Rıza'yı İkna Çabaları 492
- [Dersim Generali Seyit Rıza 496](#)
- [Seyit Rıza Yakalanınca 500](#)
- [Dersim Harekâtı'nda Atatürk ve İnönü Etkisi 501](#)
- [Atatürk Etkisi 502](#)
- [İnönü Etkisi 508](#)
- DP ve Dersim Harekâtı 514
- [Başbakan R. Tayyip Erdoğan ile İsmet İnönü Yüzleşiyor 516](#)
- [Tunceli Halkı Yıllarca CHP'ye Oy Verdi 522](#)
- İşte Dersim Ezberini Bozan 10 Belge Başbakan Erdoğan'ın Görmediği Dersim Belgeleri 523
- Bu Dersim Gerçekleri Asla Unutulmamalı 534
- TEZ: 4
- ALİ ÇETİNKAYA KAHRAMAN DEĞİLDİR!
- ALİ ÇETİNKAYA YÜZÜ KAPKARA BİR KATİLDİR!
- ALİ ÇETİNKAYA İSKİLİPLİ ATIF HOCA'YI DÜZMECE MAHKEMEYLE İDAM ETTİ!
- İSKİLİPLİ ATIF HOCA ŞAPKADAN DOLAYI İDAM EDİLDİ? ... 537
- CEVAP: 4
- Ali Çetinkaya'nın Torunu Osman Paksüt'ün Cevabı 538
- [Kılıç Ali'nin Oğlu Altınur Kılıç'ın Cevabı 540](#)
- KAHRAMAN ALİ ÇETİNKAYA Balkan Dağları'ndan Irak Cephesi'ne 542
- [Kurtuluş Savaşı'nın Ayvalık Kahramanı 546](#)
- İstenmeyen Milliyetçi 559
- CHP'li Ali Çetinkaya 560
- Başbakan Erdoğan'ın Ali Çetinkaya Karşıtlığının Nedenleri 563
- [İSKİLİPLİ ATIF HOCA MASALI VE GERÇEKLER 565](#)
- [Üç Kıtaya Nam Salmış İskilipli Atıf Hoca 566](#)
- [İskilipli Atıf Hoca'nın Hocalığı 568](#)
- [İskilipli Atıf'ın Sicili 574](#)
- [Kurtuluş Savaşı'nda İskilipli Atıf Hoca 576](#)
- [Teali İslam Cemiyeti 576](#)
- [İskilipli Atıf'ın İhaneti 580](#)
- [Cemiyeti Miiderrisin'in Bildirisi \(Eylül 1919\) 581](#)
- [Teali İslam Cemiyeti'nin Birinci Bildirisi \(Ağustos 1920\) 583](#)
- [Teali İslam Cemiyeti'nin İkinci Bildirisi \(Ağustos 1920\) 587](#)
- [Üç İhanet Bildirisi = Bir Hain 588](#)

- İskilipli Atıf m Yol Arkadaşı Şeyhülislam Mustafa Sabri 592
- Dini Siyasete Alet Etmek Suçtur 595
- Şapka Kanunu ve Şapka Kışkırtıcıları 597
- [Şapka Kanunu Yalanı ve Gerçekler 600](#)
- [İskilipli Atıf Hoca Giresun İstiklal Mahkemesi'nde 602](#)
- Necip Fazıl'ın Duygu Sömürüsü (Birinci Perde) 603
- İskilipli Atıf Hoca Ankara İstiklal Mahkemesi'nde 605
- Necip Fazıl'ın Duygu Sömürüsü (İkinci Perde) 611
- [Necip Fazıl'ın Bir Yalanı Daha 613](#)
- [Karar: Atıf Hoca Vatan Hainidir 614](#)
- [Suçsuz Hocalar Beraat Etmıştır 616](#)
- [Önce İdam Edelim, Şahitleri Sonra Dinleriz \(!\) 618](#)
- [Şapka Takmadığı İçin İdam Edildiler Masalı 620](#)
- TEZ: 5
- TÜRKİYE'Yİ DEMİR AĞLARLA CHP DEĞİL AKP ÖRDÜ! BAYINDIRLIK BAKANI ALİ ÇETİNKAYA BOĞAZ KÖPRÜSÜ'NE KARŞI ÇIKTI! ... 623
- CEVAP: 5
- [Demiryolu ve Emperyalizm 624](#)
- [Osmanlı'nın Demiryolları: Emperyalist Demir Ağaç 625](#)
- İngilizlere Verilen İzmir Aydın Demiryolu İmtiyazı 625
- Almanlara Verilen Anadolu Demiryolu İmtiyazı 627
- Almanlara Verilen Bağdat Demiryolu İmtiyazı 628
- Rusya'nın Baskısı Nedeniyle Yapılamayan Demiryolları 630
- [Emperyalizmin Rayı 630](#)
- [Cumhuriyet'in Demiryolları: Milli Demir Ağ 633](#)
- [Ray Yarışı: Atatürk: 3186, Erdoğan 1085 635](#)
- [Cumhuriyet'in Demir Ağ Mucizesi 638](#)
- Demiryolu Politikasının Terk Edilişi 640
- Nuri Demirağ, Ali Çetinkaya ve İsmet İnönü 643
- Nuri Demirağ, İsmet İnönü İlişkisi Uçak Sanayi Tartışması 648
- [Uçak Fabrikalarının Kapatılışı 650](#)
- Hayali Bayındırlık Bakanı 651
- Başbakan Erdoğan'ın Nuri Demirağ Sevgisi'nin Nedenleri TEZ: 6
- ATATÜRK'ÜN ANTROPOLOJİ ÇALIŞMALARI İRKÇİDİR! ... 655
- CEVAP: 6
- [Batı Merkezci Anlayışa Başkaldıran Adam: Atatürk 656](#)
- [Türk Antropoloji Enstitüsü 658](#)
- [Türk Antropologları 664](#)
- [Antropoloji Yayınları 666](#)
- İki Kıymetli Vesika 667
- [Atatürk'ün Antropoloji Çalışmaları Bilimseldir 669](#)
- Dünyanın En Büyük Antropoloji Anketi "Olur mu Öyle Şey Ya?" 672
- Atatürk'ün Antropoloji Çalışmaları İrkçılığa Karşıdır 676
- Bir Röportajın Düşündürdükleri 687
- TEZ: 7

- İSMET İNÖNÜ DİNSEL İÇERİKLİ KİTAPLARI YASAKLATTI! ... 691
- CEVAP: 7
- [Erdoğan Haklı: İnönü O Kitapları Yasaklatmıştı 691](#)
- [Namaza ve Mevlide Hakaret Eden Kitaplar 692](#)
- Mesele Din Değil Dil 698
- [Yasaklanan Kitaplar 699](#)
- İnönü Döneminde Yayımlanan Din Kitapları 702
- Namaz Hocası ve Namaz Sureleri 703
- [Yeni İlmihal 704](#)
- Yeni Hutbelerim 705
- Hutbe Hocası 707
- Atatürk'ün Cuma Hutbeleri 708
- TEZ: 8
- CHP ÂŞIK VEYSEL'İ SİVAS'A SOKMADI!
- CHP'YE GÖRE SAZ GERİCİ BİR MÜZİK ALETİDİR!
- CHP DÖNEMİNDE HALK MÜZİĞİ YASAKLANDI!... 711
- [Halkın Saltanatını Kurmak 711](#)
- [YIL 1931: ÂŞIK VEYSEL SİVAS'TA 714](#)
- Atatürk'e Ağıt 718
- Sivas Halk Şairleri Bayramı 719
- Halkevlerindeki ve Köy Enstitülerindeki Sazlar 721
- Köy Enstitüleri Saz Dersi Öğretmeni Âşık Veysel 725
- Bir Cumhuriyet ve Atatürk Sevdalısı Âşık Veysel 727
- Menderes'in Seçim Dalgası 732
- Âşık Veysel'den Size Ekmek Çıkmaz 734
- Takkeli Âşık Veysel 735
- [ATATÜRK'ÜN MÜZİK DEVRİMİ 739](#)
- Ulusal Türk Müziği Yaratmak 743
- Türk Halk Müziği Çalışmaları 748
- Alaturka Musiki'nin Yasaklanması 752
- DİĞER TEZLER İsmet İnönü Döneminde Gaz, Ekmek vb. Karneyle Dağıtılırdı! . 759
- Üç beş Çanak Çömlek Marmaray'ı Dört Yıl Geciktirdi! 761
- Kanuni'nin Ömrünün 30 Yılı At Sirtında Geçti! 762
- EK [ÇILGIN DEĞİL ALINTI PROJE 765](#)
- Sokullu Mehmet Paşa'nın Çılgın Projesi 766
- Çılgın Proje 1990 Yılında Bilim ve Teknik Dergisi'nde 768
- [Çılgın Proje'yi 1990'larda Nusret Avcı Açıklamıştı 773](#)
- Ecevit'in Mega Projesi'nden Erdoğan'ın Çılgın Projesi'ne 775
- [Sonuç 779](#)
- Kaynakça 783

Önsöz

Öncelikle bu kitabın yazarı olarak ben, her türlü yokluğa ve yoksulluğa karşı önce emperyalizmi, sonra bağınazlığı yenerek Türkiye Cumhuriyetini kuran Mustafa Kemal Atatürk ve silah arkadaşlarıyla Kurtuluş Savaşı ve Türk Devrimi şehitlerine çok şey borçlu olduğumu düşünüyorum. Bu nedenle uzmanlık alanım olan Cumhuriyet tarihi ve Atatürk konusunda gerçekleri yazmaya ve gerçekleri çarpıtanlara, her kim olursa olsun, cevap vermeye ant içtim.

Türk Bağımsızlık ve Aydınlanma Savaşı Tarihini çarpıtanlara, o şanlı tarihi altın harflerle yazmış Mustafa Kemal Atatürk'ün ve bir avuç dava arkadaşının yapıp ettiklerini küçümseyenlere bugüne kadar yazdığım çok sayıda kitapla cevap verdim. Ne zaman tarihi gerçeklerin altüst edildiğini görsem, elimdeki belgeler doğrultusunda buna itiraz ettim. Çok farklı kesimlerin Atatürk'e ve Cumhuriyet'e yönelik çarpıtmalarına karşı sesimi yükselttim: Tarihçilere, yazarlara, aydınlara, gazetecilere, sanatçılara ve siyasetçilere, her kim olursa olsun, hangi siyasi görüşten, hangi partiden olursa olsun, hiçbir ayırım yapmadan belgelerle karşı çıktım. Tehdit edildim, aşağılandım, linç edildim, hakaretlere ve saldırılara maruz kaldım ama asla yılmadan tarihi gerçekleri anlatmaya devam ettim. Bu gerçeklerin kimleri rahatsız edeceğini, kimlerin oyununu bozacağını hiç ama hiç düşünmedim.

İşte bu “tarih mücadelesi” sırasında Başbakan R. Tayyip Erdoğan'ın 2002-2013 arasında dile getirdiği “tarih tezleri” dikkatimi çekti. Bu tarih tezlerinin neredeyse tamamı, benim elimdeki belgelere, bilgilere ve tarihsel gerçeklere uygun tarih tezleri değildi. Herkese cevap veren Sinan Meydan'ın Başbakan Erdoğan'ın dile getirdiği tarih tezlerine cevap vermemesi, bu konuda sessiz kalması her şeyden önce ahlaki olmazdı.

Başbakan Erdoğan'ın dile getirdiği bazı tarih tezleri hakkında zaten daha önce araştırmalar yapmış ve bu araştırmalarımın elde ettiğim sonuçları *Cumhuriyet Tarihi Yalanları (2 cilt) Atatürk İle Allah Arasında* ve *Aklı Kemal Atatürk'ün Akıllı Projeleri (4 cilt)* adlı kitaplarımda kamuoyuyla paylaşmışım. Yani Başbakan Erdoğan'ın birçok tarih tezi hakkında elimde çok sayıda belge ve bilgi vardı zaten. Bu belge ve bilgilere ek olarak yaptığım araştırmalar sonunda yeni belge ve bilgilere de ulaştım. Ayrıca Başbakan Erdoğan'ın daha önce hiç cevap vermediği tarih tezleri hakkında da araştırmalar yaptım. Sonuçta Başbakan Erdoğan'ın tarih tezlerine cevap niteliğinde yaklaşık 800 sayfalık bu kalın kitap ortaya çıktı.

“Başbakan Erdoğan'ın tarih tezleri” ifadesi size garip gelmiş olabilir. Aslında haklısınız! Başbakan Erdoğan bir siyasetçi; bir bilim adamı, bir tarihçi değil, dolayısıyla “Başbakan Erdoğan'ın tarih tezleri” ifadesi de çok doğru bir ifade değil. Ancak ben “Erdoğan'ın tarih tezleri” derken, aslında Erdoğan'ın dile getirdiği tarih tezlerinden söz ediyorum. Aslında Erdoğan, Necip Fazıl Kısakürek, Kadir Mısıroğlu, Mustafa Armağan, İsmail Beşikçi, Cemil Koçak gibi “İslamcı”, “İkinci Cumhuriyetçi” veya “liberal” tarihçilerin, yazarların dile getirdiği tarih tezlerini daha çok Meclis kürsüsünden açıklıyor. Üstelik Başbakan Erdoğan'ın açıkladığı tarih tezlerinin belgelerini ve bilgilerini danışmanları bulup hazırlıyor. Ancak her ne şekilde olursa olsun sonuçta Başbakan Erdoğan, kendisi de bu tezlere inandığı için olsa gerek, büyük bir gurur ve sevinçle bu tezleri dile getiriyor, resmi tarihle yüzleşiyor!

Aslına bakılacak olursa bu kitapta sadece Başbakan Erdoğan'a değil, Erdoğan'ı derinden etkileyen

tarihçilere ve Erdoğan'ın danışmanlarına da cevap verilmiştir.

Kitabın temel tezi, Türkiye Cumhuriyeti'nin BOP çerçevesinde Yeni Osmanlı'ya dönüştürülme sürecinde, bu dönüşümü gerçekleştirenlerin "tarihi", özellikle de Cumhuriyet Tarihi'ni yeniden yazmak istediğidir. "Alternatif tarih" adı altında "resmi tarihle yüzleşme" sloganıyla "Türk Bağımsızlık ve Aydınlanma Savaşı Tarihi" çarpıtılmakta ve yeniden kurgulanmaya çalışılmaktadır. Yeni Türkiye'den söz edenler, orduyu, yargıyı, basını ve hatta insan tipini bile değiştirirken, bu Yeni Türkiye'ye özgü "yeni bir tarih" yazmaktadırlar. Bunu yaparken de Türk Bağımsızlık ve Aydınlanma Savaşı Tarihi'ni, o tarihi altın harflerle yazan Mustafa Kemal Atatürk ve bir avuç dava arkadaşını tarihten silmenin hesaplarını yapmaktadırlar.

Kitapta sadece Başbakan Erdoğan'ın tarih tezlerine cevap vermekle kalmadım, aynı zamanda Başbakan Erdoğan'ı derinden etkileyen Necip Fazıl Kısakürek gibi isimlerin tarihçiliklerini masaya yatırıp inceledim. Başbakan Erdoğan'dan yıllar önce Adnan Menderes'in Cumhuriyet tarihiyle yüzleşmeye kalktığını; Kurtuluş Savaşı'nı, Türk Devrimi'ni, Atatürk'ü ve İnönü'yü çok ağır şekilde eleştirdiğini ve yeni bir tarih yazmaya çalıştığını belgelerle ortaya koydum. Emperyalizmin, Atatürk'ten hemen sonra Türkiye'deki tarih yazımına müdahale edip kendi çıkarlarına uygun bir tarih yazdığını anlattım. BOP, Yeni Osmanlıcılık, Diyalogculuk, Medeniyetler Çatışması ve Medeniyetler İttifakı projelerinin Türkiye'de Cumhuriyet tarihiyle yüzleşmede nasıl etkili olduğunu göstermeye çalıştım. Ayrıca 2002-2013 AKP iktidarı döneminde Türk Bağımsızlık ve Aydınlanma Savaşı Tarihi'yle yüzleşen iktidarın nasıl Atatürksüz bir Cumhuriyet tarihi yazmaya çalıştığını, bu süreçte nasıl kahramanların hain, hainlerin kahraman ilan edildiği ni belgelerle ortaya koydum.

Bu kitabın en önemli özelliği, Başbakan Erdoğan'ın tarih tezlerine cevap verirken, Cumhuriyet tarihiyle ilgili birçok tarihi gerçeği belgelerle gözler önüne sermesidir.

ELCEVAP, Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, ATAŞE Arşivi, TBMM Arşivi, Başbakanlık Osmanlı Arşivi, gazete arşivleri gibi birçok arşivden, sayısız belgeden, yüzlerce araştırmadan ve anıdan yararlanarak yazılmıştır.

Kitabı yazarken, Başbakan Erdoğan'a muhalif biri olmama karşın, Erdoğan'ın Türkiye Cumhuriyeti'nin "seçilmiş" başbakanı olduğu gerçeğini asla göz ardı etmeden, saygı çerçevesinde bir dil ve üslup kullanmaya özen gösterdim. Tarihe bakışımız siyasi görüşlerimizi doğrudan biçimlendirir. Bu bakımdan "Ben sadece tarih kitabı yazdım, siyasete girmedim!" desem yalan söylemiş olurum. Ben tarih okumalarımınla şekillenen siyasi görüşüm doğrultusunda Başbakan Erdoğan'ı gerektiğinde siyasal olarak da eleştirdim haliyle. Ancak bütün bu eleştirilerim asla kişilik haklarına saldırı, aşağılama veya küçük düşürme maksadı taşımamaktadır. Maksadımı aşan, yanlış anlaşılmalara yol açan satırlarım olmuşsa, sürçülisan etmişsem affola!

Kitabın yazımında gösterdikleri sabırdan ve verdikleri destekten dolayı eşim Özlem Akkoç Meydan'a, kızım İdil Maya Meydan'a, bu kitabın size ulaşmasındaki katkılarından dolayı İnkılâp Kitabevi'ne ve değerli çalışanlarına çok teşekkür ediyorum.

İyi okumalar...

Sinan Meydan
Büyükçekmece / 2013

I.Bölüm

EMPERYALİZM, TARİHLE YÜZLEŞMEK ve AKP

Amerikan Çıkarlarına Uygun Tarih Yazımı...

Tarihin bir “silah” olduğunu bilmezdik eskiden! Birilerinin siyasi amaçları için tarihi kullanabileceğinin farkında değildik! Örneğin, ABD’nin iki kutuplu dünyada Rusya’ya ve Avrupa’ya karşı ve tek kutuplu dünyada BOP için “*Osmanlı’nın savaşçılığıyla motive olmuş, İslamcı Türk gençlerine ihtiyaç duyabileceğini*” nereden bilebilirdik ki? Çünkü tarih derslerinde 1938’den sonrası anlatılmazdı. 1938’de Atatürk ölmüş zaman durmuş, tarih bitmiş gibiydi bizim için! Tarihimizin en yakın dönemleri adeta “karanlık çağ” gibiydi. 1071’de neler olduğunu bilirdik de 1950’de neler olduğunu bilmezdik. 500 yıl önce yaşamış Fatih’i az çok tanırđık da 60 yıl önce yaşamış Menderes’i tanımazdığık. Sanki birileri 1938’den sonrasını öğrenmemizi istemiyor gibiydi. Tabii o günlerde bizlere öğretilmeyen bu “karanlık çağın”, ABD-SSCB etkisindeki iki kutuplu dünya çağı olduğunu, bu çağda Türkiye’nin ABD’ye “göbekten bağımlı” hale gelerek ulusal onurunu kaybettiğini de bilmiyorduk! Sonradan koyduk taşları üst üste... ABD’nin bizi bir taraftan “Osmanlı ve İslam” gazıyla gazlarken, diğeri taraftan süt tozuyla, çikolatayla, yumurtayla neden beslediğini sonradan anladık! ABD’nin, Atatürk’ün yüzyılın başında emperyalizmi dize getirerek kurduğu tam bağımsız Türkiye Cumhuriyeti yerine “Anadolu Birleşik Devletleri” veya “Yakındoğu Federasyonu” adıyla bir “hilafet devleti” kurmayı planladığını anladığımızda, neden bizlere “fetihçiİslamcı” bir Osmanlı tarihi öğretildiğini de anlamıştığık.

Aslında bu işin temeli 1949 yılına kadar gidiyor. Çünkü tarih dersleri başta olmak üzere Türkiye’de, okullarda hangi derslerin, hangi kitapların, ne şekilde okutulacağına kadar eğitimle ilgili temel politikalara karar vericiler arasında 1949’dan bugüne ABD’nin çok önemli bir yeri vardır. “Nasıl yani?” dediğinizi duyar gibiyim!

Şöyle ki:

27 Aralık 1949 tarihinde “Türkiye ve ABD hükümetleri Arasında Eğitim Komisyonu Kurulması Hakkında Antlaşma” imzalanmıştır.

Anlaşmanın 1. maddesine göre Türkiye’de “*Birleşik Devletler Eğitimi Komisyonu*” adıyla bir eğitim komisyonu kurulacaktır. Komisyonun giderleri Türkiye’nin ABD’ye olan borcundan karşılanacaktır. Komisyonun amacı, “*Eğitim programının idaresini kolaylaştırmaktır*”. Komisyon, dördü Türk, dördü Amerikalı sekiz üyeden oluşacak, başkanı da ABD büyükelçisi olacaktır. ABD’li üyeleri ABD dışişleri bakanı atayacaktır. Komisyon doğrudan doğruya ABD Dışişleri Bakanlığı’na bağılı ve onun denetiminde olacaktır. Komisyonun vazedarını bile ABD dışişleri bakanı onaylayacaktır. Komisyon, yabancıların verecekleri burslar için hoca, araştırmacı ve öğrenci önerecek, eğitim programları düzenleyecek ve Amerikalıların Türk eğitim sistemi içinde nerede ve nasıl görev yapacaklarını belirleyecektir.

Anlaşmaya göre ABD vatandaşlarına yapılacak öğretim ve araştırma giderlerini de Türkiye ödeyecektir. Aynı durum ABD’deki Türk öğrencileri için de söz konusudur.

Bu eğitim anlaşmasının TBMM’de onanması için hazırlanan yasanın gerekçesinde şöyle denilmiştir:

“Amerika hükümeti, harpten sonra ordusunun elinde kalan fazla malzemenin satışı için müteaddit devletlerle anlaşmalar yapmış ve gerek bu devletleri mezkur satışların hasılatını dolar olarak ödemek külfetinden kurtarmak, gerekse bu vesile ile Amerikan kültürünü yaymak gayesiyle anlaşmalarla tahassul eden alacakların bu memleketlerde kültürel gayelere sarfını temin edecek kültür anlaşmaları imzalamıştır.”

Bu 1949 tarihli eğitim anlaşması girişimini ABD senato üyelerin den Fulbright başlattığından bu tür anlaşmalara “Fulbright Anlaşmaları” denilmiştir.

Türk eğitim sistemini her yönüyle Amerikalı uzmanların ve ABD Dışişleri Bakanlığı’nın kontrolüne bırakan bu 1949 tarihli eğitim anlaşması Türkiye’nin her şeyden önce “tam bağımsızlığını” kaybettiğini göstermektedir. “*Amerikan kültürünü yaymak gayesiyle*” imzalandığı açık seçik şekilde ifade edilen bu anlaşmadan sonra Atatürk’ün, Türk tarihini, Türk dilini, Türk kültürünü açığa çıkarıp yaymak için geliştirdiği Türk Tarih ve Dil Tezleri yok edilmeye başlanmıştır.

1950’de Demokrat Parti’nin (DP) iktidara gelmesiyle, Türk Devrimi’yle hesaplaşma dönemi başlamıştır. Devrimleri “*Halka mal olmuşlar ve olmamışlar*” diye ikiye ayıran, “*Siz isterseniz hilafeti bile geri getirebilirsiniz,*” diyen DP lideri Adnan Menderes, önce Atatürk’ün yarım kalan “*Dinde Öze Dönüş Projesi*”ni tamamen yok etmiştir. Din propagandasının alıp başını gittiği, dincitarikatçıışbirlikçi Saidi Nursî’nin gizli açık parlatıldığı bu dönemde, Atatürk’ün Tarih ve Dil Tezleri Projesi de büyük bir darbe yemiştir. ABD ile yapılan eğitim anlaşması doğrultusunda önce Atatürk’ün 1930’da hazırlatıp okullarda okuttuğu dört ciltlik, Anadolu Türk tarihini MÖ 2000’lerden başlatan bilimsel ve kültüruygarlık eksenli tarih kitapları müfredattan kaldırılmış, sonra Türk Milli Eğitimi’ni kontrol eden ABD’li uzmanların gözetiminde Anadolu Türk tarihini 1071 Malazgirt efsanesine indirgeyen, Türklerin kültür-uygarlıkları yerine Türklerin göçebelikleri, savaşçılıkları, dindarlıkları, fetihçilikleri gibi konulara yer veren yeni tarih kitapları hazırlatılıp okutulmaya başlanmıştır. ABD böylece atalarının savaşçılığıyla motive ettiği Türk gençlerini gerektiğinde kendi çıkarları doğrultusunda kullanmayı planlamıştır. İki kutuplu dünyada ABD, tek rakibi Sovyet Rusya’nın yanı başındaki Müslüman Türkiye’de atalarının savaşçılığıyla ve dindarlığıyla bilenen Türk gençlerinin gerektiğinde “Mehmetçik” olarak gözünü hiç kırpmadan Komünist Rusya’ya karşı mücadele edeceğinden emindi!

ABD çıkarları doğrultusunda “kurgulanan” bu yeni tarihte, Türklerin kültür ve uygarlıkları değil, “savaşçılıkları” ve “dindarlıkları” öne çıkarılmıştır. Bu yapılırken ister istemez Atatürk’ün Evrim Kuramı’na bile yer veren, her yönüyle bilimsel ve kültür-uygarlık eksenli tarih kitaplarının değiştirilmesi de kaçınılmaz olmuştur. 1950’lerden itibaren Türkiye’nin yeni tarih tezinin adı artık Türk Tarih Tezi değil, Türk İslam Sentezi’dir.

DP döneminde bu yeni tarihe uygun olarak, Atatürk’ün 1933 Üniversite Reformu sırasında üniversiteyle bağlantılarını kestiği hocalar da dahil “ırkçıTurancı ve İslamcı” hocalar yeniden üniversitelere yerleştirilmiştir. DP, Türk tarihinin İslam öncesi köklerini din dışı olarak gördüğünden bir tarafta bırakmış, Türklerin Müslüman olduktan sonraki dönemlerini, özellikle de Osmanlı dönemini dinsel motifleri iyice ön plana çıkararak anlatma yoluna gitmiştir. Ayrıca bu dönem de yeniden açılmaya başlanan imamhatip okullarında Atatürk’ün her yönüyle “bilimsel” tarih kitaplarını okutmak da cesaret isterdi açıkçası! O bilimsel cesaret de Menderes başta olmak üzere hiçbir DP’lide yoktu.

DP bir taraftan Atatürk'ün Türk Tarih Tezi'ne darbe vururken, diğer taraftan Dil Devrimi'ne, Türk Dil Tezi'ne darbe vurmuştur.

1950'lerde başlayan Osmanlı fetihleriyle övünme döneminde, doğal olarak Osmanlı'nın 600 yıl boyunca kullandığı Arapça-Farsça ağırlıklı Osmanlıca adlı dile ve yine Osmanlı'nın 600 yıl boyunca bu Osmanlıca'yı yazmak için kullandığı Arap alfabesine de övgüler dizilmiştir. O günden bugüne akademik çevrelerde bile gerçek Türkçenin "Osmanlıca" olduğu, Atatürk'ün Yazı ve Dil Devrimlerinin Türkçeyi fakirleştirdiği ve toplumu bir gecede "cahil" bıraktığı gibi temelsiz yorumlar yapılmıştır. Üstelik dili asıl fakirleştirenin 600 yıl boyunca Türkçeyi ihmal eden, Arapça ve Farsçanın Türkçeyi istila etmesine izin veren Osmanlı olduğu ve dahası Atatürk'ün Yazı ve Dil Devrimleriyle yok olmak üzere olan Türkçeyi kurtarıp halkı okuryazar yaptığı gerçekleri gün gibi ortadayken bu yorumlar yapılabilmektedir.

DP, Türk Dil Tezi çerçevesinde CHP'nin "*Anayasa*" diye Türkçeleştirdiği "*Teşkilatı Esasiye Kanunu*"nu yeniden eski haline, Osmanlıcaya çevirmiştir.

Prof. Halil İnalcık, Türk-İslam Sentezi'ni "27 Mayıs 1960 devriminden" sonra "milliyetçi-muhafazakâr" üniversite hocalarından oluşan "*Aydınlar Ocağı*"nın şekillendirdiğini ileri sürmüştür. 14 Mayıs 1970'te kurulan Aydınlar Ocağı'nın üyeleri arasında daha sonra başbakan ve cumhurbaşkanlığı yapacak olan Turgut Özal, TRT Genel Müdürü Nevzat Yalçıntaş ve *Türkiye* gazetesi yazarı Ahmet Kabaklı önde gelen isimlerdendir.

12 Eylül 1980 Darbesi'nden sonra 1986 yılında Aydınlar Ocağı bir "*Milli Mutabakat Çağrısı*" hazırlamış ve ABD yörüngesindeki Devlet Planlama Teşkilatı'nın görüşlerini kabul etmiştir. Böylece 12 Eylül'den itibaren Türk-İslam Sentezci, devletin kilit kurumlarında görevlendirilmiştir.

1976'da ders kitaplarından Türk Tarih Tezi tamamen çıkarılmıştır. İbrahim Kafesoğlu'nun yazdığı ve 1976 yılında müfredata konan tarih ders kitapları tamamen Türk-İslam Sentezci görüşle hazırlanmıştır.

Atatürk'ün Tarih ve Dil Tezleri, 12 Eylül 1980 Darbesi ile neredeyse tamamen yok edilmiştir. 12 Eylül sonrasında, öncelikle Atatürk'ün vasiyeti hiçe sayılarak Türk Tarih Kurumu ve Türk Dil Kurumu, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu (AKDITYK) içine sokularak bu kurumların özerkliği sona erdirilmiştir.

12 Eylül, gerçek Atatürk düşüncesine de darbe yapmıştır. Bu "darbe" doğrultusunda, 1980 sonrasında Türkiye'de içi boş bir "hamasi Atatürkçülük" (Gardırop veya Rozet Atatürkçülüğü) gelişmiştir. Atatürk'ün olağanüstü tarihi kişiliğini belgeler ve gerçek bilgiler ışığında ortaya koyup anlatmak yerine, maalesef bir taraftan gerçekleri çarpıtma, diğer taraftan bilinçli ilahlaştırma yapılmıştır. Örneğin, Doğu Perinçek'in ifadesiyle 12 Eylül'ün "Kenanist Kemalistleri" antiemperyalist olan Atatürk'ü "Baticı", anti-emperyalist bir düşünce olan Kemalizmi de "Baticılık" olarak anlatmışlardır. Bu çerçevede anti-emperyalist çağrışım yapan "Kemalizm" kavramının yerine 1950'lerde icat edilip içi Baticılıkla doldurulmuş olan "Atatürkçülük" kavramı kullanılmaya başlanmıştır. Böylece çarpıtmalarla içi olabildiğince boşaltılan Atatürk imgesi, ne kadar yüceltilmişse o kadar sarsılmıştır. Bu içi boş yüceltme, Atatürk düşmanlarının ekmeğine yağ sürmüştür. Aslında 1980 sonrasındaki bu oyunun bir benzeri 40 yıl önce, 1950'lerde, Menderes döneminde oynanmıştır.

Atatürk Devrimi'nin neredeyse bütün kazanımlarına ilk darbeyi vuran Adnan Menderes, siyasi rakibi İsmet İnönü'ye karşı kullanmak için içi boş bir "Atatürk kültü" oluşturmak istemiştir. Bunun için Türkiye'nin her yanını Atatürk heykelleriyle donatmış, paralara yeniden Atatürk fotoğraflarını

koymuş (oysaki yasaya göre paralara kim cumhurbaşkanı olursa onun fotoğrafı konulacaktı), yetmemiş Ticani Tarikatı'nın Atatürk heykellerine yaptığı saldırıları bahane ederek Atatürk'ü Koruma Kanunu'nu çıkarmıştır. Gerçeklerden habersiz biri, Menderes'in bu çalışmalarına bakarak onu gerçek bir Atatürkçü sanabilir, ancak DP dönemi hakkında az çok bilgi sahibi olan herkes bilir ki Menderes, Atatürk Devrimi'ne en büyük darbeyi vurmuş birkaç siyasetçiden biridir. Örneğin Menderes, her şeyden önce emperyalizmi dize getiren Atatürk'ün "tam bağımsızlık" politikasını tümenden terk ederek Türkiye'yi ABD'ye "tam bağımlı" hale getirmiş ve laikliği hiçe sayarak dini siyasete alet etmiştir.

1950-1980 arasında Türk-İslam Sentezi çerçevesinde içi boşaltılan Atatürk düşüncesi, 1980'den sonra darbeci ideolojiye kılıf yapılmak istenmiştir. Atatürk'e en büyük darbelerden birini, Atatürkçü geçinen darbeciler vurmuştur. Sabah akşam Atatürk'ün adını ağızından düşürmeyen darbeciler, bir taraftan Atatürk Cumhuriyeti'nin son kazanımlarının da yok olmasına yol açacak uygulamalara imza atmışlar; tarikatların, cemaatlerin, din istismarının önünü açmışlar, diğer taraftan da Atatürk'ü ve onun kurduğu Cumhuriyet'i topluma doğru anlatmamışlardır. Öğrencilik yılları 1980 sonrasına denk gelenlerin kabul edecekleri gibi, ilkokuldan üniversiteye kadar adını en çok duyduğumuz Atatürk hakkında okulda anlatılanlar içi boş hamasetin gölgesinde kalan işe yaramaz bilgi kırıntılarıdır.

Örneğin okulda, Atatürk'ün karga kovaladığını bilirdik ama 5000'e yakın kitap okuduğunu bilmezdik. Laikliğini az çok bilirdik, ama Kurtuluş Savaşı sırasında işgalci Yunanlılarca yıkılan, ahır yapılan yüzlerce camiyi tamir ettirdiğini bilmezdik. İçki içtiğini duyardık da. Kur'an'ın ilk gerçek tefsir ve tercümesini yaptırmak için verdiği mücadeleyi hiç duymamıştık. Devrimlerini ezberlerdik tarih sırasına göre ama o devrimlerin ardındaki tarihi, kültürel, sosyal, bilimsel, hatta dinsel gerekçelerden haberimiz yoktu. Örneğin halifeliği "dinin bir gereği" diye anlattıklarından halifeliğin kaldırılmasının "dine aykırı" olduğunu düşünürdük! Harf Devrimi'ni bilirdik de Latin harfleri diye bildiğimiz o harflerin aslında GöktürkEtrüsk kökenli harfler olduğunu, dahası bu devrim yasasının adının "Latin Harflerinin Kabulü değil "Yeni Türk Harflerinin Kabulü" olduğunu bile bilmezdik. Nereden bilebilirdik yıllar sonra birilerinin, "*Atatürk Latin harflerini kabul etti, bir gecede cahil kaldık!*", "*Dedemizin mezar taşını okuyamıyoruz!*" deyip gerçeği çarpıtacağını. Yıllarca "beyin fesadına" uğratıldığımız için olsa gerek, bu yalancılara şöyle diyemezdik: "*Sanki Harf Devriminden önce Osmanlı çok kültürlüydü! Sanki Osmanlıda okuma yazma oranı yüzde 90'lardaydı! Asıl Harf Devriminden önce cehalet vardı. İnsanlar Harf Devrimi sayesinde okuryazar oldu. İnsanlar yeni harflerin kabul edilmesinden önce Arap harfleri varken de dedelerinin mezar taşını okuyamıyordu, çünkü toplumun yüzde 92'si kadim Arap harfleriyle Osmanlıca da okuyup yazamıyordu. Türklüğün canına okuyan Osmanlı'nın Türklüğe hizmet ettiğini sanırdık da, Türklüğü kurtaran Atatürk'ün Türk tarihi ve Türk dili konusundaki çalışmalarını bilmezdik. Tarih ve Dil Kurultaylarında neler konuşulduğunu, bu kurultaylara kimlerin katıldığını, Türk Tarih ve Dil Tezlerini bilmezdik, ama Güneş Dil Teorisi'yle alay edildiğine tanık olurduk. Onun da ne olduğunu tam olarak bilmezdik ya! Atatürk'ün "millet" tanımından da habersizdik. Olur olmaz her şeyi ezberlemek zorunda bırakıldığımız bir ortamda, kimse bize Atatürk'ün "*Türkiye Cumhuriyetini kuran Türkiye halkına Türk milleti denir*" tanımını ezberletmemişti. 1921, 1924 Anayasalarının iki üç maddesini ezbere bilirdik de, 1924 Anayasası'nın 88. maddesini, oradaki "din" ve "ırk" farkı gözetilmeksizin bütün Türkiye halkına Türk denildiğini hiç duymamıştık. Yıllar sonra birileri Atatürk'e "ırkçı", Cumhuriyet'in kuruluş felsefesine "faşizan" dediğinde bu iddialara yanıt veremeyelim diye bu gerçekleri saklamışlardı sanki bizden! Dersim Olayı'nın D'sini de bilmiyorduk. Sanki birileri bilinçli olarak Dersim konusunu sansürlemişti! Sanki Cumhuriyet orada kötü bir şeyler yapmış da, o birileri o "kötülükleri" gizlemiş gibiydi. Aslında bu da bir tuzaktı. Atatürk'ü, İnönü'yü ve Cumhuriyeti Dersim*

üzerinden suçlamanın, hatta mahkûm ettirmenin hesapları yıllar önce yapılmıştı belli ki! Yıllar sonra Atatürk ve cumhuriyet düşmanları, “İşte resmi tarihin gerçek yüzü! Cumhuriyet Dersim’de katliam yapmış!” diye gerçekleri çarpıtırken, eğitim hayatımızda ısrarla bizden gizlenen bu konuda şimdi söylenen bu iddialara en okumuşumuz bile sorgulamadan inanır hale gelmişti. Dersim’in nedenlerini sorgulamadık. Dersim duygu sömürüsüyle sersemletildik, propaganda amaçlı söylemlere kandık.

1980 kuşağı, bizler, okuldaki tarih derslerinde içi boş sloganlara indirgenmiş bir Atatürk ile neden sonuç ilişkisi yerine, belli başlı basmakalıp bilgilerin ezberletildiği bir “Devrim Tarihi”, 12 Eylül’ün adlandırışıyla “İnkılâp Tarihi” öğrendik. Aslında doğru dürüst hiçbir şey öğrenmedik desek yeridir! Kafamızda hem Atatürk hem de Cumhuriyet tarihi konusunda derin boşluklar ve kocaman soru işaretleri vardı. Alternatif tezler ve teorileri hiç sorgulamadan kabul edecek bir durumdaydık. Sanki gizli bir güç tarafından tarihimiz çarpıtılmış, bize eksik ve yanlış öğretilmişti. Sanki bir gün birileri çıkagelip bize, “Durun! Bildiğiniz her şey yanlış, resmi tarih yalan söylüyor! İşte gerçekler!” dese, önümüze koyacağı kendi içinde az buçuk bir mantığı olan her türlü tarihi bilgiyi kabul etmeye hazırlanmıştık. Nitekim kabul edenlerimiz çok oldu!

1990’larda bir taraftan bizlere okullarda eksik, yanlış bir tarih öğretilmişken, diğer taraftan birilerinin alternatif tarih kitapları (araştırmalar, anılar, romanlar) önümüze konulmuştur. “Durun! Bildiğiniz her şey yanlış, resmi tarih yalan söylüyor! İşte gerçekler!” diye başlayan, *Yalan Söyleyen Tarih Utansın*, *Lozan Zafer mi Hezimet mi?. Hayat ve Hatıratım*, *Bozkurt*, *Bize Nasıl Kıydınız?. Son Devrin Din Mazlumları*, *Büyük Vatan Dostu Vahdettin*, *Paradigmanın İflası*, *Türkiye Üzerine Tezler* gibi onlarca kitap, kitapçı raflarını süslemeye başlamıştı. Bu kitapların bazıları 1930’larda, 1940’larda, 1950’lerde yazılmıştı, ama şimdi adeta yeni yazılmışçasına piyasaya sürülmüştü. Birileri, okulda çok az yakın tarih öğrenen, onu da yanlış öğrenen bizlerin özellikle bu kitapları okumamızı ister gibiydi. 12 Eylül 1980’de, özellikle aydınlanmacısol kitapları “ya kan” darbeci anlayış, 1990’larda dincisağ kitapların önünü açmıştı. Bu alternatif kitapların arasında bazı yabancı yazarlar ile bazı solcu yazarların kitapları da vardı, ama onlar da garip bir şekilde sağcıİslamcı yazarların tarih tezleriyle neredeyse aynı tezleri savunuyordu. Bu kitaplarda, Atatürk’ün aslında “dinsiz” olduğu, Cumhuriyet döneminde Müslümanlara büyük baskılar yapıldığı, Şapka Kanunu sonrasında şapka takmayan hacıların, hocaların asıldığı, Atatürk’ün diktatör olduğu, Vahdettin’in hain değil kahraman olduğu, Kurtuluş Savaşı’nın önemsiz olduğu, Cumhuriyet’in Dersim’de katliam yaptığı, Harf Devrimi’nin Türkiye’yi geçmişinden kopardığı, Atatürk’ün ve İsmet İnönü’nün camileri ahır ve tuvalet yaptığı, gereksiz yere sattığı, Atatürk’ün Tarih ve Dil Tezlerinin uydurma, antropoloji çalışmalarının “ırkçılık” olduğu gibi yüzlerce tarih tezi ortalara saçılmıştı. 1990’larda ve 2000’lerde mantar gibi çoğalan bu tezler, dinci basın yayın organlarında ve cemaat toplantılarında dile getirilip, konuşulup tartışılmaya ve daha da derinleştirilmeye başlanmıştı. 12 Eylül’ce beyni “iğfal edilmiş” kayıp gençlik televizyonlarda, gazeteler de, okullarda, üniversitelerde, işyerlerinde, kahvelerde, cemaat evlerinde ve cemaat yurtlarında adeta altın bulmuşçasına bu Atatürk ve Cumhuriyet karşıtı, çoğu kurmaca tarih tezlerine sarılmıştır. Aslında bir kısmı 1950’lerden beri sessiz sedasız dillendirilmeye çalışılan bu tezler, özellikle 1990’lardan itibaren çok yüksek sesle, hatta zaman zaman bazı siyasilerce seslendirilmeye başlanmıştır. Böylece 1990’larda Türkiye’de “resmi tarih” ve “alternatif tarih” diye bir ayırım ortaya çıkmıştır. Bütün enteli danteli, tatlı su solcusu, liboşu ve özellikle de kadim dincisi bu ayırım da “alternatif tarih” yanlısı olup çıkmıştır. Zaman içinde toplumda resmi tarih “yalan”, alternatif tarih “gerçek” şeklinde bir algı oluşmuştur. Türkiye’de DP’den AKP’ye siyasal İslamcı çizgi, Atatürk ve Cumhuriyet karşıtlığını bu “kurgusal” alternatif tarih tezleriyle beslemiştir.

Yeşil Kuşak Projesi'ne Uygun Yeşil Tarih Projesi

1980 sonrasında ne oldu da Türkiye'de Atatürk ve Cumhuriyet'i neredeyse tamamen yok sayan, küçümseyen, buna karşılık Osmanlı'yı yücelten, Osmanlı padişahlarını idealleştiren bir "alternatif tarih" anlayışı gelişmeye başladı? Bu soruya doğru yanıt verebilmek için iç ve dış siyasete göz atmak gerekir.

Dünya Savaşı'ndan sonraki Soğuk Savaş döneminde ABD, en büyük rakibi Komünist Rusya'ya karşı hep "din" silahını kullanmıştır. ABD, 1945'ten itibaren Sovyet Rusya'yı çevresindeki Müslüman ülkelerle kuşatmak istemiştir. Afganistan, İran ve Türkiye bu bakımdan ABD'nin doğrudan etkisi altındaki İslam ülkeleridir. ABD, bu ülkelerde radikal İslami hareketleri desteklemiş, bu ülkelerde dini referanslı siyasi oluşumların iktidar olması için çaba harcamış ve hatta bu ülkelere yardım ederken de "din şartını" öne sürmüştür. ABD'nin bu "din eksenli", "İslam merkezli" politikasının bilinen adı "Yeşil Kuşak Projesi"dir.

1979 İran İslam Devrimi'ni destekleyen ABD, aynı yıl daha Sovyetler Afganistan'ı işgal etmeden önce Afganistan'da radikal İslamcı Taliban'ın gelişimine bizzat destek olmuştur. Örneğin ABD Başkanı Carter'in Ulusal Güvenlik Danışmanı Zbigniew Brzezinski, Afganistan'daki İslamcı mücahitleri silahlandırmıştır. Brzezinski, Amerikan silahlarını bizzat kendi elleriyle Usame Bin Ladin'e teslim etmiş, hatta bununla da yetinmeyerek silahların nasıl kullanılacağını Ladin'e bizzat göstermiştir.

Brzezinski Amerikan silahlarını Usame Bin Ladin'e teslim ederken (1981)

Brzezinski Amerikan silahlarının kullanımını Usame Bin Ladin'e gösterirken (1981)

ABD bu proje çerçevesinde Türkiye'de de dinci akımların yük selmesini istemiştir. 1945 yılında Türkiye, Sovyet yayılmasına karşı ABD'den yardım isteyince ABD, İsmet İnönü yönetimindeki Türkiye'ye, *"Komünizm ve Sovyet yayılmasının en büyük düşmanı dindir. Atatürkçülüğü, ulusçuluğu, bilimgüder (laik) yönetim biçimini, devletçiliği bırakıp dingüder bir yönetime dönüşmezseniz, size yardım edemeyiz, "* demiştir. İnönü de bu doğrultuda bir "din açılımı" gerçekleştirmiştir. Atatürk'ten sonra, Atatürk'ün Dinde Öze Dönüş Projesi'nin unutulması, dinin dört, beş yıl ihmal edilmesi, ABD isteğiyle yapılan bu "din açılımının" kısa sürede "din istismarına", "dinciliğe" evrilmesine yol açmıştır. Nitekim Mayıs 1948'de radikal İslamcı çizgideki Sebilürreşad dergisi yeniden yayımlanmaya başlanmıştır. Dergi ilk sayısında şöyle demiştir: *"Allah'ın inayetiyle Sebilürreşad'a başlıyoruz. Kapanalı tam 22 sene oldu (1926-1948). Dine karşı o günden başlayan baskı hareketi, zaman oldu ki en şiddetli dereceyi buldu. Bütün din müesseselerinin kapılarına zincirler vuruldu. Bütün mekteplerden din dersleri kaldırıldı. Bütün halkevlerine din kitapları girmesi yasaklandı. Din kitaplarından ayetler kaldırıldı. Laiklik nikahına bürünerek komünizmin temellerini kurmaya kalkıştı... Şimdi artık korku, meskenet kalplerden silindi. Bu ölümden sonra diriliştir. Milletin manevi varlığını hançerleyenler, artık Sebilürreşad bir daha dinlemez demişlerdi. Fakat Allah'ın inayetiyle dirildi işte... Milletlerin hayatında böyle dalalet, azgınlık, küfür ve ilhâd azgınlığı devirleri de olur (1926-1948). Artık (1948) korku yoktur. Bütün maneviyat düşmanlarının taarruzları kırılmış, millet din hürriyetine, vicdan hürriyetine kavuşmuştur. Elbette bu hürriyet nimetlerinden istifade edeceğiz! Kapılarına kilit vurulan din müesseselerimizi açacağız. Harıl harıl Kur'an okutacağız; hadis okutacağız, fıkıh okutacağız. Uzun seneler Allah'ın, Peygamber'in adı anılmayan mekteplere Millet Meclisi'nin arzusu ve hükümetin himayesiyle din dersleri konacak, çocuklarımız dinini diyanetini öğrenecek. Müslüman çocukların kalplerinden sökülme istenen iman ve fazilet tahkim olunacak..."* 1948'de yeniden çıkmaya başlayan Sebilürreşad dergisi, görüldüğü gibi, Atatürk Cumhuriyeti'ni "dinsizimansızlıkla" suçlamakta ve bundan sonra dinliimanlı nesiller yetiştirmekten söz etmektedir.

Aslında Atatürk Cumhuriyeti'ni "dinsizimansız" gösterme planı, kökleri 1930'lara kadar giden dış

merkezli bir plandır. Ortadoğu Uzmanı Alman Kurt Ziemke 1930'da yayımlanan *Die Neue Türkei* adlı kitabında şöyle demiştir: "İngilizler Musul'da hedeflerine ulaşmak için bir yandan Türkiye'deki ayrılıkçı hareketlere destek verirken, diğer yandan da Kemalist akımın yayılmasını engelleyecek önlemlere başvurmalıdırlar... Yapılması gereken Kemalist Cumhuriyetin hem din düşmanı hem de Kürt düşmanı olduğu temasını gündeme getirip işlemektir." ABD, 1945'ten sonra bir anlamda Kurt Ziemke'nin bu önerisini hayata geçirmiştir. Türkiye'deki ABD işbirlikçisi dinciler yazdıkları kitaplarda ve çıkardıkları dergilerde Atatürk'ü ve Atatürk Cumhuriyeti'ni "din düşmanlığıyla" suçlamışlardır.

ABD 1950'lerde Adnan Menderes'in DP'sini desteklemiş, DP de din merkezli bir siyaset izlemiştir. Saidi Nursî bu dönemde parlatılmıştır. 1945'ten itibaren ABD, Türkiye'deki İslamcılara her bakımdan desteklemiştir. Radikal İslamcılar da bu desteği karşılıksız bırakmamıştır. Örneğin 1969'da İstanbul'a gelen ABD 6. Filosu'nu "Tam bağımsız Türkiye" sloganlarıyla protesto eden Türk gençlerine radikal İslamcı Mehmet Şevket Eygi'nin *Bugün* gazetesinin kışkırtmalarıyla saldıran satırlı, sopalı İslamcı gençler 2 kişiyi öldürmüş, 200'den fazla kişiyi ise ağır yaralamıştır.

M. Şevki Eygi'nin *Bugün* gazetesinin kışkırtmaları 1950'lerden itibaren Türkiye'yi "dinci kuşatma" altına alan ABD, 1970'lerde "Konsantrik Dış Çizgi Politikası" doğrultusunda Türkiye'yi ve dünya Müslümanlarını Sovyetler Birliği ve Avrupa Ekonomik Topluluğu'ndan uzaklaştırarak Ortadoğu'da Sovyetler Birliği düşmanı "İslam Birliği" kurma hayaline yöneltmiştir. Bu doğrultuda Türkiye'de Necmettin Erbakan Milli Nizam Partisi'ni kurmuştur.

ABD'nin dinci "Yeşil Kuşak Projesi" Türkiye'de 12 Eylül 1980 Askeri Darbesi'nin ardından tam olarak hayata geçirilmiştir. Atatürkçülük kılıfına sokularak yapılan 12 Eylül 1980 Darbesi özünde gerçek Atatürkçülüğe (Kemalizme) karşı yapılmış Amerikancı bir darbedir. Darbenin amacı Türkiye Cumhuriyeti'ni Atatürkçü, laik çizgiden kopartıp ABD'nin 1945'ten beri uygulamaya çalıştığı Türk-İslam Sentezci çizgiye tam olarak oturtmaktır. Nitekim 12 Eylül yönetimi bir yandan taktik gereği Erbakan'ın MNP'sini yargılamak, diğer yandan MNP'nin savunduğu dinci politikaları bir bir hayata geçirmiştir. Cengiz Özakıncı'nın ifadesiyle: "Bir yandan Erbakan'ı, 'Niçin İslam Ortak Pazarı istiyorsunuz? Niçin okullarda zorunlu din dersi istiyorsunuz? Niçin yasaların din kurallarına uydurulmasını istiyorsunuz; bütün bunlar 163. maddeye aykırıdır" diye yargılayan 12 Eylül

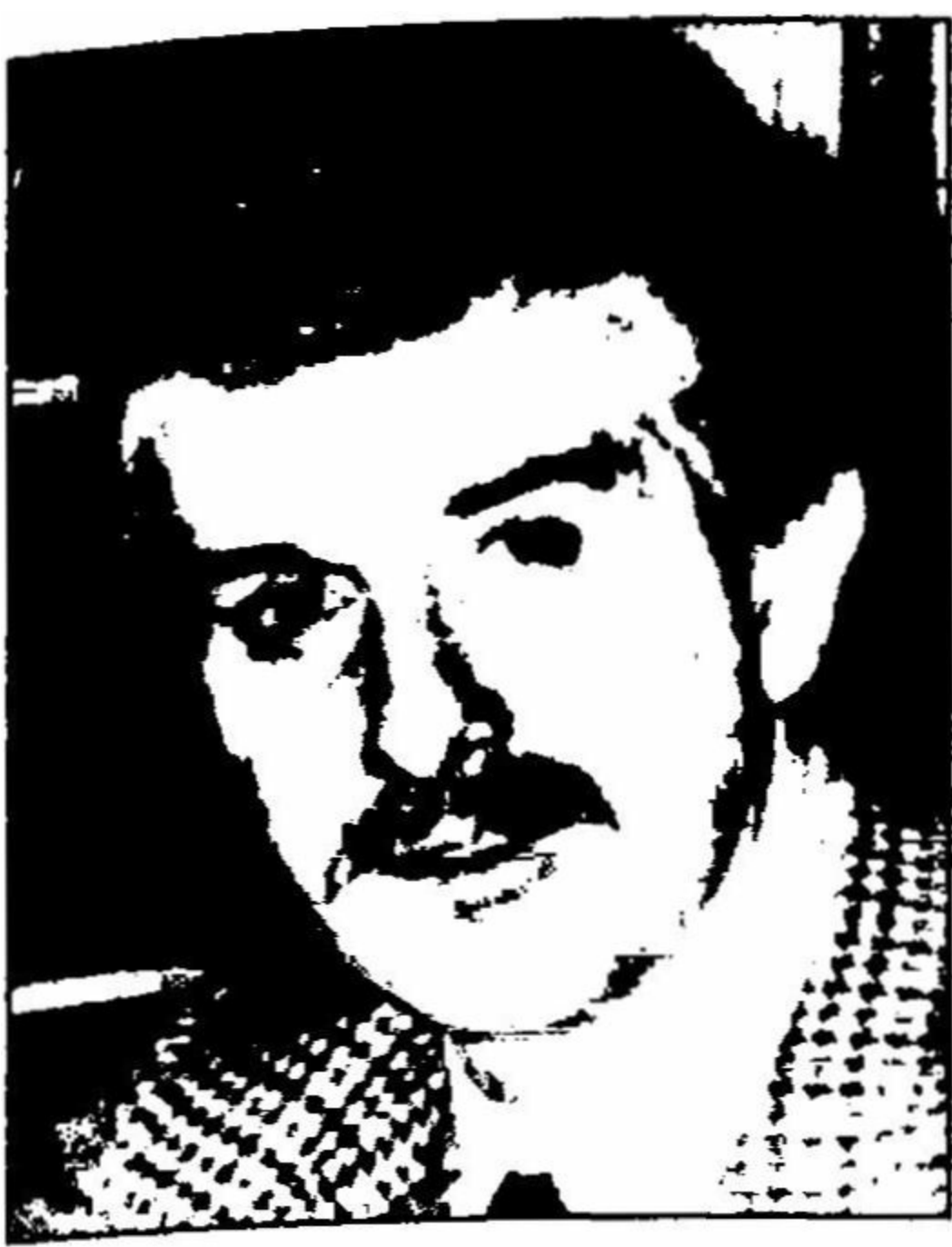
yönetimi öte yandan kendi elleriyle okullara zorunlu din dersleri koyuyor. Başbakan Bülent Ulusu'yu İslam Konferansına gönderiyor, orda Türkiye öncülüğünde bir İslam Ortak Pazarı kurulmasını savunuyor ve Türkiye'de yasaların şeriata uydurulacağına ilişkin bir anlaşma imzalıyordu.”

12 Eylül, Türk solunu tamamen yok ederken, dincisağın olabildiğince önünü açmıştır. 1950'lerde kesintiye uğramış olsa da, az çok devam eden laik eğitim sistemine darbe vurmuştur. İmamhatip okullarının sayısının ölçsüzce artırılması, cemaatlerin, tarikatların önünün açılması gibi uygulamalar hep 12 Eylül'ün eseridir.

12 Eylül'ün askeri lideri Kenan Evren, sivil lideri ise Turgut Özal'dır. Özal, ABD'nin Yeşil Kuşak Projesi'ni Türkiye'de uygulayacak adam olarak seçilmiştir. Darbenin paşası Kenan Evren, Atatürkçü görünmeye çalışmıştır, ancak darbenin Başbakanı Özal, Atatürkçü görünümü de bırakarak Anayasa'dan Atatürkçülüğü çıkartıp ülkeyi ABD'nin istediği İslamcı yönetime ve İslam Birliği'ne götürmeye uğraşmıştır. Aydınlar Ocağı'nın Türk-İslamcılarında olan Özal, Mart 1984 seçimlerini kazanınca Türkiye'de “Kürtçülük” ve “İslamcılık” basında en sık kullanılan sözcükler olmuştur. Özal döneminde Atatürk Cumhuriyeti'ni eleştirip İslam Devleti'ni savunan yayınlarda, kurumlarda, kişilerde gerçek anlamda bir patlama olmuştur. Öyle ki, 1999'a gelindiğinde Türkiye'de laik demokratik Cumhuriyet düzenine karşı din devleri propagandası yapan 5854 eğitim kurumu, 124 radyo, 41 televizyon, 5200 yerel gazete ve dergi, 4500 vakıf, 40 vali, 89 vali yar dımcısı ve 300 kaymakam ve devler yönetiminde görevli kişilerin bu yük bir bölümü Amerikan etkisindeki siyasal İslamcılık için mücadele etmektedir. Özal döneminde “siyasal İslamcılık” ile “etnik bölücülük” Amerikan güdümünde el ele büyütülmüştür. Nitekim silahlı bölücü örgüt PKK ile siyasal İslamcı örgüt İBDAC, 1984 Ağustosunda, on beş gün arayla silaha sarılmışlardır. Bu bir tesadüf olmasa gerekir. Daha 1990'larda siyasal İslamcılık ile etnik ayrımcılık birlikte dinsel temele dayanan bir federasyondan söz etmeye başlamışlardır. O zamanki Refah Partisi (RP) İstanbul İl Başkanı R. Tayyip Erdoğan, Mehmet Metinere bir “*Kürt Sorunu Raporu*” hazırlatmış, 1990 yılında RP, Merkez Karar Yürütme Organı toplantısını Peşmerge kamplarında yapmış, RP Genel Başkanı Necmettin Erbakan 1993'te, Kürtçe yayın yapan televizyon kurma sözü vermiş ve RP 23 Nisan 1996'da “Eyalet Sistemi” istediğini açıklamıştır. Bu istekten üç ay sonra da RP'li milletvekilleri, “*Kuzey Irak'ta Kürt Devleti İstiyoruz*” diye açıklama yapmışlardır.

1990'ların başında ABD, CIA eski Türkiye İstasyon Şefi Paul Henze gibi görevlileriyle Türkiye'de Nurculuk ve Nakşibendilik gibi cemaatlerin güçlenmesine çalışmıştır.

Türkiye'nin ABD eliyle din devletine ve federasyona doğru sürüklendiği 1990 yılında bu sürece engel olacağı düşünülen ulusalcı Atatürkçü aydınlar öldürülmeye başlanmıştır. ABD politikalarının Türkiye'deki baş aktörü Turgut Özal'ın Türk Ceza Yasası'nın din devleti kurulmasına engel 163. maddesini kaldırmak istemesine tepki gösteren aydınlardan Muammer Aksoy 31 Ocak 1990'da öldürülmüştür. Ardından 7 Mart 1990'da Çetin Emeç, 4 Eylül 1990'da Turan Dursun ve 4 Ekim 1990'da Bahriye Üçok öldürülmüşlerdir. Özal'ın Ocak 1993'te imamhatip okullarını bitirenlerin de Harp Okulu'na girmelerine engel olan yasayı değiştirmesini 22 Ocak 1993'te *Cumhuriyet* gazetesindeki köşesinde “*İmam Subay*” başlığıyla eleştiren Uğur Mumcu da bu yazısından sadece iki gün sonra öldürülmüştür. *Cumhuriyet* gazetesindeki köşesinde “*Asker, Polis ve Naziler*” başlıklı bir yazıyla laiklikten verilen tavizleri eleştiren Ahmet Taner Kışlalı da tıpkı Uğur Mumcu gibi bu yazısından sadece iki gün sonra, 22 Ekim 1999'da öldürülmüştür.

Çetin Emeç

Muammar Aksoy

Turan Dursun

Bahriye Üçok

A. Taner Kışlalı

Uğur Mumcu

1990'ların başında Türkiye'de bir taraftan Atatürkçü aydınlar bir bir öldürülürken diğer taraftan İngiltere kaynaklı "hilafet devleti" tartışmaları başlamıştır. 1 Kasım 1993'te ABD vatandaşı olduğu bilinen Tansu Çiller'in başbakanlığı döneminde toplanan "Din Şûrası"nda, Türkiye'de kısa zamanda bir hilafet devleti kurulmasını sağlayacak bazı kararlar alınmıştır. Hilafet Devleti Projesi'nin sahibi aslında Amerika'dır. ABD, o günlerde İslamcı çizgideki Genelkurmay Başkanı Doğan Güreş Paşa'nın görev süresi dolmadan İslamcı bir darbeyle Erbakan'ın RP'sini iktidara getirip hilafet devletini hayata geçirmeyi amaçlamaktadır. Aynı günlerde Erbakan'ın, "*Kanlı mı olacak kansız mı?*" "*Rap rap sesleriyle geliyoruz.*" derken, söz ettiği aslında bu Amerikancı darbe planıdır. O günlerde yapılması planlanan darbenin tıpkı 12 Eylül gibi "Atatürkçü" görünümlü olacağına ilişkin işaretler de vardır. Örneğin RP Genel Başkanı Erbakan, "*Atatürk yaşasaydı RF'li olurdu!*" demiş,

Erbakan'ın bu demeci basında ciddiye alınıp eni ne boyuna tartışılmıştır. Görünen o ki, Türkiye'yi din devleti haline getirmek isteyenler, bunu hayata geçirirken bile Atatürk'ü kullanmaktan çekinmemişlerdir. Hilafet Devleti Projesi'nin gündemde olduğu 1989-1995 yılları arasında Türkiye'de gazetelerde laiklik karşıtı düşünceler ileri süren bazı hocalar Polis Akademilerinde ders vermeye başlamışlardır. RP Genel Başkanı Erbakan'ın “yalancıkdan” Atatürkçü görünmeye çalıştığı o günlerde, bazı RP'li milletvekilleri ve belediye başkanları ise duygularına engel olamayarak açıkça laiklik ve Atatürk karşıtı demeçler vermekten kendilerini alamamışlardır. Örneğin RP'li Kayseri Belediye Başkanı Şükrü Karatepe, 10 Kasım 1996 tarihinde Atatürk'ü anma töreninde şunları söylemiştir: “Müslümanlar, inananlar! Bu rejime karşı hırsınızı, kininizi, nefretinizi içinizden eksik etmeyin! (...) Laik değilim. Tek başıma da kalsam bu zulüm rejimi değiştirmeli diyeceğim. Müslümanlar hırsınızı, kininizi, nefretinizi içinizden eksik etmeyin. Bu bizim boynumuzun borcudur. TC dikta cumhuriyetidir. ” O günlerde aynı şekilde RP'li Hasan Hüseyin Ceylan ile Şevki Yılmaz'ın nasıl açıkça Atatürk ve Cumhuriyet düşmanlığı yaptığı hâlâ hafızalar da tazeliğini korumaktadır.

Genelkurmay Başkanı Doğan Güreş emekliye ayrıldıktan sonra onun yerine geçen Org. İsmail Hakkı Karadayı, Amerikancı siyasal İslamcılığın önünü kesmek için bazı adımlar atmıştır. Örneğin 15 Şubat 1996'da Jandarma Genel Komutanlığı “Kışlalarda İbadet Genelgesi” yayımlayarak orduda din istismarına engel olmak istemiştir. Ancak Amerikancı siyasal İslamcılık faaliyetleri devam etmiştir ve bunun üzerine 28 Şubat 1997 tarihli MGK toplantısında siyasal İslamcılık ve etnik bölücülüğü “baş düşman” ilan eden bir açıklama yapılmıştır.

Ancak maalesef Amerikan güdümündeki siyasal İslam'ın ve etnik bölücülüğün önünü kesmek mümkün olmamıştır. Din devleti (hilafet devleti) ve federasyon amaçlayan siyasal İslamcı hareketlerle, etnik bölücü hareketler 2000 sonrasında Türk siyasetinde yaşanan depremler sonrasında kurulan AKP ve BDP ile yoluna devam etmiştir. ABD bu dönemde BOP çerçevesinde geliştirdiği “Yeni Osmanlılık Projesi”ni hayata geçirmek istemiştir. O günlerde AKP Genel Başkanı R. Tayyip Erdoğan BOP'un “eş başkanı” olduğunu bizzat itiraf etmiştir.

Bugün, 2013 yılında “laik” ve “üniter” Türkiye Cumhuriyeti bu iki parti eliyle, büyük bir hızla, bir taraftan “din/hilafet devletine”, diğer taraftan “federasyona” doğru sürüklenmektedir. Özetlemek gerekirse, Türkiye Cumhuriyeti, 1945'ten 2013'e kadar zaman zaman artan, zaman zaman azalan ama kesintisiz devam eden bir şekilde Atatürkçü, yani tam bağımsızlıkçı ve laik çizgiden tam bağımlı ve dinci çizgiye doğru sürüklenmiştir. Türkiye'nin 1945 sonrası tarihi biraz da bu acı sürüklenişin tarihidir. Bu süreçte neredeyse bütün dincisağ iktidarlar ve onların güdümlü aydınları, hocaları, yazarları Atatürk'e ve onun kurduğu Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı söylemler ve tarih tezleri geliştirmiştir. 1945-2013 arasında Atatürk ve Cumhuriyet, ABD ve onun yerli işbirlikçilerince sürekli kötülenmiştir. Özellikle 2000'lerde gündeme gelen “Yeni Osmanlılık” çerçevesinde Türkiye Cumhuriyeti ve o Cumhuriyet'in kurucusu Atatürk, olabildiğince eleştirilmeye, karalanmaya hatta yok edilmeye çalışılmıştır. Çünkü dış ve iç odaklar, Türkiye Cumhuriyeti ve o Cumhuriyet'in kurucu aklı Atatürk'ü kötülemeden, karalamadan, halkın gözünden düşürmeden bu ülkeyi ne din devletine ne de federasyona dönüştüremeyeceklerini çok iyi anlamışlardır.

Atatürk ve Atatürk Cumhuriyeti konusundaki alternatif tarih tezlerini okumadan önce Türkiye'nin Atatürk'ten sonra, 1945-2013 arasındaki gerçek siyasi tarihini çok iyi okumak gerekir. Çünkü Atatürk ve Cumhuriyet düşmanlığı üzerine oturtulmuş bu “alternatif tarih tezleri” 1945'ten sonra Türkiye için geliştirilen okyanus ötesi bir siyasi projenin 1950'de hayata geçirilen en önemli ayaklarından biridir.

Emperyalizmin Atatürk Düşmanlığı

Emperyalizmin Atatürk düşmanlığı aslında Cumhuriyetimizden de eskidir. Kurtuluş Savaşı'nda emperyalizme ve yerli işbirlikçilerine “*Ya istiklal ya ölüm*” parolasıyla başkaldıran Atatürk'e ilk düşmanlık besleyenler İngilizler ve onların yerli işbirlikçileridir. İngilizler, Kurtuluş Savaşı sırasında Atatürk'ü ortadan kaldırmak için birçok yol denemiştir. Bu yollar, I. TBMM'de Atatürk'ün silah arkadaşlarından bazılarını (Kâzım Karabekir gibi) satın almaya çalışıp Atatürk'e karşı Meclis içinde bir darbe yaptırma planından tutun da, Müslüman din adamı kılığına sokulmuş İngiliz ajanlarına Atatürk'ü öldürtme planına kadar uzanmıştır. Çok sayıda İngiliz ajanı ve casusu Anadolu'da Atatürk'ü öldürmek için fırsat kollamıştır. Bunlar arasında Sivas Kongresi'ni basıp Atatürk'ü ortadan kaldırmakla görevlendirilen İngiliz Binbaşısı casus Covbertin Noel ve Hint Müslümanı kılığında Ankara'ya gidip Atatürk'ü öldürmeye kalkan Mustafa Sagir ilk akla gelenlerdir. Ayrıca İngiliz gizli servisi MI6 Atatürk'ü adım adım izlemiştir. Atatürk, İngiliz emperyalizminin ve taşeronlarının kendisine kurduğu tuzakların farkında olduğundan Cumhuriyet döneminde hiç yurtdışına çıkmamıştır.

Kurtuluş Savaşı yıllarında İngiliz emperyalizmi kadar onun yerli iş birlikçileri; Damat Ferit ve Padişah Vahdettin de bir an önce Atatürk'ün ortadan kaldırılması için çaba harcamıştır. Örneğin Vahdettin'in onayıyla Damat Ferit hükümeti, Atatürk hakkında “idam fermanı” yayımlamış, yetmemiş, Atatürk'ü halkın gözünden düşürmek için onun “dinsiz ve zındık” olduğunu belirten “ihanet fetvaları” hazırlamış, dahası Atatürk'ün “Hükümetin ve padişahın sözünü dinlemeyen başı bozuk bir eşkiya, bir çete lideri, hatta Bolşevik” olduğu yalanlarını yaymıştır. Damat Ferit hükümetini destekleyen hain mütareke basını da Ali Kemal, Refi Cevad gibi yandaş kalemlerle Atatürk'e saldırmıştır.

İngiliz emperyalizminin “Atatürk düşmanlığı” Kurtuluş Savaşı'ndan sonra da devam etmiştir. İngiliz istihbaratı bu amaçla Atatürk'ü kötüleyen propaganda kitapları, yazıları hazırlamıştır. Örneğin H. C. Armstrong adlı bir İngiliz istihbarat görevlisi Atatürk'e ağır hakaretler içeren *Bozkurt* adlı bir kitap yazıp yayımlamıştır. Hükümet haklı olarak bu kitabın Türkiye'de basılıp yayımlanmasını yasaklamış, ancak Atatürk, kendisini ağır şekilde eleştiren, hatta iftiralarla, uydurmalarla, yalanlarla karalayan bu kitabın Türkiye'de basılıp yayımlanmasında bir sakınca görmemiştir. Çünkü o, milleti için yapıp ettiği hizmetlerin bu tür kötü propaganda yayınlarıyla gölgelenemeyeceğini düşünmüştür.

Emperyalizm Atatürk'ten hep korkmuş, bu nedenle gizli açık ona yönelik düşmanlığı sürdürmüştür. Örneğin, 1930'da Ortadoğu Uzmanı Alman Kurt Ziemke, *Die Nene Turkei* adlı kitabında Kemalizmin yayılmasını önlemeyi, bunun için de Kemalist Cumhuriyet'in hem “din düşmanı” hem “Kürt düşmanı” olduğu temasının işlenmesini önermiştir.

1945'ten sonraki soğuk savaş döneminde, bilindiği gibi İngiliz emperyalizminin yerini Amerikan emperyalizmi almıştır. Bu nedenle 1945'ten itibaren Amerikan ajanları, casusları, gizli servis elemanları ve onların yerli işbirlikçileri “Atatürk düşmanlığına” başlamıştır. Yani bir anlamda bayrak el değiştirmiştir.

1950'lerden itibaren ABD emperyalizminin taşeronluğunu yapan karşı devrimciler, Atatürk ve Cumhuriyet düşmanlığıyla tarihi gerçekleri eğip bükerek kelimenin tam anlamıyla “yalan tarih” yazmışlar, üstelik bunu yaparken hiç utanıp sıkılmadan yazdıkları kitaplara *Yalan Söyleyen Tarih Utansın* gibi adlar vermişlerdir.

SSCB'nin yıkılıp iki kutuplu dünyanın tek kutuplu dünyaya dönüştüğü 1990'ların başında ABD,

Ortadoğu'yu yeniden şekillendirmeye yönelik BOP'u hayata geçirmek için Türkiye ile stratejik ortaklığı güçlendirmeye başlamıştır. 1993'ten itibaren BOP'a uygun yeni bir Türkiye yaratmayı amaçlayan Amerika, önce hilafet devleti, sonra "Yeni Osmanlıcılık" tartışmalarını başlatmıştır. Amerika Türkiye'yi yeniden Osmanlılaşmaya teşvik ederken, öncelikle Osmanlı'nın yıkılmasından sonra kurulan Türkiye Cumhuriyeti'ni ve Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Atatürk'ü eleştirmeye başlamıştır.

Huntington: "Atatürk'ün Mirasını Reddedin."

1996 yılında CIA görevlisi ve CFR üyesi Samuel Huntington, "*Türkiye İslam'ın lideri olmalı! Bunun için de Türkiye Atatürk'ün mirasını reddetmeli* diye demeçler vermiştir. Huntington *Medeniyetler Çatışması* adlı kitabında da bir taraftan Türkiye'yi İslam'ın lideri olmaya teşvik ederken, diğer taraftan Çağdaş ve Laik Cumhuriyet Projesi'ni ve bu projenin mimarı Atatürk'ü olabildiğince eleştirmiştir.

Samuel Huntington

Huntington, medeniyetler içinde İslam medeniyetinin başsız olduğunu belirtip, Türkiye'nin "İslam'ın başı" olamamasının nedenini Atatürk'e bağlamıştır.

Huntington şöyle demiştir:

“Mustafa Kemal Atatürk, 1920’li ve 1930’lu yıllarda gerçekleştirdiği bir dizi dikkatlice hesaplanmış devrim yoluyla halkını Osmanlı ve Müslüman geçmişinden uzaklaştırma girişiminde bulundu. Kemalizmin temel ilkeleri ya da ‘altı ok’ halkçılık, cumhuriyetçilik, milliyetçilik, laiklik, devletçilik ve devrimcilikti. Çokuluslu bir imparatorluk fikrini reddeden Kemal, homojen bir ulus devlet meydana getirmeyi amaçlamış, bu süreçte Ermeniler ve Yunanlılar ülkeden zorla kovulmuş ve öldürülmüştü. Daha sonra sultanı tahttan indirdi ve Batılı tipte cumhuriyetçi bir siyasal rejim kurdu. Dinsel otoritenin asli kaynağı olan halifeliği kaldırdı. Geleneksel eğitime ve din işleri bakanlıklarına son verdi. Bağımsız din okullarını kapattı. İslam hukukunu uygulayan dinsel mahkemeleri lağvetti. Onun yerine İsviçre Medeni Yasası’na dayanan yeni bir hukuk sistemi kurdu. Ayrıca geleneksel takvimin yerine Gregoryen takvimi geçirdi ve İslam’ın devlet dini olmasına resmen son verdi. Büyük Petro’ya öykünerek dinsel gelenekçiliğin bir simgesi olduğu gerekçesiyle fesi yasakladı, halkı şapka giymesi için teşvik etti ve Türkçenin Arap harfleriyle değil Latin harfleriyle yazılmasını kararlaştırdı. Bu son reformun büyük bir önemi vardı: Bu reform, Latin harfleriyle okuma yazma öğrenen yeni kuşakların engin bir geleneksel literatüre erişmesini imkânsızlaştırdı. Avrupa dillerinin öğrenilmesini teşvik etti ve okuryazarlık oranını artırma sorununu büyük ölçüde kolaylaştırdı. Türk halkının ulusal, siyasal, dinsel ve kültürel kimliğini yeniden tanımlayan Kemal, 1930’lu yıllarda enerjik bir şekilde Türkiye’nin ekonomik gelişmesini sağlamaya girişti. Batılılaşma hem modernleşmeyle el ele yürüdü hem de modernleşmenin vasıtası oldu..”

Görüldüğü gibi medeniyetleri çatıştırmaya kararlı olan Huntington’un kaleminden dökülen bu cümleler, sanki bizim Atatürk ve Cumhuriyet düşmanı kadim yobazlarımızın, dönme liberallerimizin kaleminden dökülmüş gibidir! Huntington’un talebi şudur: Türkiye Atatürkçülükten vazgeçsin. Batı’nın karşısındaki yeri belli olsun. Huntington’a göre Kemalizm medeniyet ithaliyle Türkiye’yi Avrupalı yapmaya kalkan bir projedir, ancak başarısız olmuştur! Çünkü ne kadar uğraşılırsa uğraşılırsın Türkiye Batılı olamamıştır! Burada şu görüşü savunmuştur: *“Batılı olmayan toplumlar modernleşmek istiyorlarsa bunu Batıklar gibi değil, Japonya gibi kendi yöntemleriyle, kendi gelenek, kurum ve değerlerini kullanarak ve geliştirerek başarmak zorundadırlar.”* Görülen o ki Huntington, Japon medeniyetinden de bir şey anlamış değildir! Huntington’a göre Türkiye ne Ortadoğulu ne de Batılı olan, iki arada bir derede kalıp, tanımsız ve kimliksiz bir ülke haline gelmiştir! Burada Huntington’u üzen Türkiye’nin bu durumu değildir kuşkusuz, burada onu üzen Türkiye’nin nerede durduğunun belli olmamasının Batı’ya sorun yaratmasıdır. Huntington’a göre Atatürk, çok sıkı laiklik tanımıyla Türkiye’nin, Osmanlı Devleti’nin İslamcı rolünü devam ettirmesini engellemiştir. Ona göre Türkiye kendini laik ülke olarak tanımladığı sürece İslam medeniyetinin önderi olamaz. Bu nedenle Türkiye’nin bir an önce Atatürk’ten ve Atatürk’ün laiklik tanımından kurtulması gerekir. Huntington’ın ifadesiyle, *“Türkiye Atatürk’ün mirasını bilinçli bir şekilde reddedip kendisini İslam’ın bir lideri olarak yeniden tanımlamaya kalkışmadığı sürece..”* sorunlarını çözemeyecektir!

Huntington’u dinleyelim:

“Türkiye İslam’ın çekirdek devleti olmak için gerekli tarihe, nüfusa, orta düzey bir ekonomik gelişmişliğe, ulusal birliğe, askeri yetenek ve geleneğe sahiptir. Gelgelelim Atatürk’ün Türkiye’yi net bir şekilde laik bir toplum olarak tanımlaması, Türk Cumhuriyeti’nin bu rolü Osmanlı İmparatorluğu’ndan devralmasını önlemiştir. Türkiye anayasadaki laiklik ilkesine bağlılığından ötürü OIC’nin kurucu üyesi bile olamamıştır. Türkiye kendisini laik bir ülke olarak tanımladığı sürece İslam’ın liderliğine soyunma olasılığı yoktur.

Bununla birlikte Türkiye kendisini yeniden tanımladığı takdir de ne olur? Türkiye bir noktada Batı

dünyasına üyelik için yalvarıp duran bir dilenci olarak oynadığı hüsrana verici ve aşağılayıcı rolden vazgeçip. Batının temel İslâmî muhatabı ve düşmanı olarak oynadığı çok daha etkileyici ve onurlu tarihsel rolü yeniden üstlenmeye hazır hale gelebilir. Köktendincilik Türkiye'de tırmanışa geçmiştir. Özal yönetimi altında Türkiye Arap dünyasıyla özdeşlik kurmak için büyük çaba harcamıştır. Orta Asya'da ılımlı bir rol üstlenebilmek için etnik ve dinsel bağlantılarından faydalanmaya çalıştı. Boşnak Müslümanları desteklemiş ve cesaretlendirmiştir. Balkanlar, Ortadoğu, Kuzey Afrika ve Orta Asya'daki Müslümanlarla kapsamlı tarihsel bağlantılara sahip olması bakımından Türkiye'nin Müslüman ülkeler arasında benzersiz bir yeri vardır. Türkiye'nin sonuçta bir 'Güney Afrika' rolü kotarması hiç de mantık dışı değildir. Güney Afrika'nın ırk ayrımcılığını ilga etmesi gibi, kendine yabancı olduğu gerekçesiyle laikliği kaldırıp, kendi medeniyet kümesinde bir parya konumundan çıkarak bu medeniyetin lideri haline gelebilir. Güney Afrika, Hıristiyanlıkta Batı'nın iyi ve kötü yanlarını ve ırk ayrımcılığını yaşayıp gördükten sonra, Afrika'ya liderlik etme vasfını özellikle kazandı. Laiklik ve demokraside Batı'nın iyi ve kötü yanlarını yaşayıp görmüş olan Türkiye de en az onun kadar İslam'a liderlik etme vasfını kazanmış olabilir. Ama bunu yapabilmek için Atatürk'ün mirasını, Rusya'nın Lenin'in mirasını reddedişinden daha eksiksiz bir şekilde reddetmek zorunda kalacaktır. Böyle bir hamle aynı zamanda Atatürk kalibresinde bir lideri, Türkiye'yi bölünmüş bir ülke olmaktan çıkarıp çekirdek bir devlet haline getirmek için gerekli siyasal ve dinsel meşruluğu kendisinde toplamış olan bir lideri gerektirir."

Görüldüğü gibi CIA görevlisi ve CFR üyesi Samuel Huntington, ABD çıkarları doğrultusunda "dünya düzeninin yeniden kurulması" amacıyla kaleme aldığı *Medeniyetler Çatışması* adlı kitabında açıkça Türkiye'nin Atatürk'ün mirasını reddetmesini, laiklikten vazgeçmesini ve yeniden Osmanlı'nın "İslamcı" kimliğine dört elle sarılmasını önermiş ve bu değişimi gerçekleştirecek bir Türkiye'nin İslam dünyasının lideri olacağını belirtmiştir. Huntington, Atatürkçü çizgide laik, çağdaş ve demokratik bir Türkiye'nin ABD çıkarlarına aykırı, yeniden Osmanlıcı-İslamcı köklerine sarılmış bir Türkiye'nin ise ABD çıkarlarına uygun bir Türkiye olacağını farkındadır. Çünkü ABD, medeniyetler çatışması kuramında "ötekileştirilmiş ülkelere" ihtiyaç duymaktadır, ancak laiklik, çağdaşlık, demokrasi gibi Batı'nın değerlerine (aslında evrensel değerlere) sahip Atatürkçü bir Türkiye "ötekileştirilmiş bir ülke" olmayacağından, ABD'nin medeniyetler çatışması kuramında işe yaramayacaktır. Oysaki, yeniden Osmanlı'nın İslamcı köklerine yönelmiş bir Türkiye, "ötekileştirilmiş ülke" olarak medeniyetler çatışmasında, İslamcı Osmanlı kimliğiyle ABD'nin fazlasıyla işine yarayacaktır. Huntington'un şu cümlesi bu gerçeğin en açık ifadesidir: "*Türkiye bir noktada Batı dünyasına üyelik için yalvarıp duran bir dilenci olarak oynadığı hüsrana verici ve aşağılayıcı rolden vazgeçip, Batı'nın temel İslami muhatabı ve düşmanı olarak oynadığı çok daha etkileyici ve onurlu tarihsel rolü yeniden üstlenmeye hazır hale gelebilir.*" Görüldüğü gibi Huntington, Türkiye'nin "Batı'nın temel İslami muhatabı ve düşmanı olarak" kalmasını "etkileyici ve onurlu tarihsel rol" olarak görmekte, bunun için de Türkiye'yi ısrarla yeniden Osmanlıcı ve İslamcı olmaya çağırılmaktadır.

CIA görevlisi ve CFR üyesi Samuel Huntington'un Türkiye'nin İslami çizgiye kaymasını, İslam dünyasının lideri olmasını istemesinin nedeni, Türkiye'yi ya da İslam'ı çok sevmesi değildir kuşkusuz, Huntington'un tek düşündüğü şey ABD'nin yüksek çıkarlarıdır ve bu çıkarlar, 1946'dan beri olduğu gibi 1996'dan sonra da Türkiye'nin, Batı medeniyetinin temellerindeki "akıl" artı "bilim" artı "laiklik" eşittir "çağdaşlaşma" formülünden bir an önce uzaklaştırılmasını gerektirmektedir. ABD, Ortadoğu'daki çıkarları açısından çağdaş, laik, bilim üreten bir Türkiye yerine "İslamcı" ve "savaşçı" bir Türkiye'den yanadır. Nitekim bugün (2013) ABD'nin egemenlik kurduğu İslam

dünyasının neredeyse tamamı, akli ve bilimi ikinci plana atmış, radikal İslamcılıkla ve radikal İslamcı gruplarla çepeçevre kuşatılmıştır. ABD, Türkiye'nin de benzer bir "dinci kuşatmayla" kuşatılmasını istemektedir. Ancak radikal İslamcılığın zamanla bölgesel çıkarlarına zarar verdiğini gören ABD, Türkiye'de "ılımlı İslam'ın" gelişmesini amaçlamıştır. Türkiye'de bu "dinci kuşatmanın" önündeki en büyük engel ise Atatürk ve gerçek İslam'dır.

Huntington'un Türkiye'de Atatürk'ün mirasını reddedebilmek için en az Atatürk ayarında bir lidere ihtiyaç olduğunu belirtmesi de dikkat çekicidir: Huntington'un ifadesiyle, *Böyle bir hamle aynı zamanda Atatürk kalibresinde bir lideri, Türkiye'yi bölünmüş bir ülke olmaktan çıkarıp çekirdek bir devlet haline getirmek için gerekli siyasal ve dinsel meşruluğu kendisinde toplamış olan bir lideri gerektirir.* "Burada söz edilen liderin *"siyasal ve dinsel meşruluğu kendisine toplamış olan bir lider"* olarak tanımlaması da anlamlıdır. Bilindiği gibi Atatürk, laiklik ilkesiyle her şeyden önce siyasal ve dinsel meşruluğu birbirinden ayırmış, bu amaçla saltanatı ve halifeliği birbirinden ayırıp sırasıyla kaldırmıştır. Görülen o ki CIA görevlisi Huntington, Türkiye'ye siyasal ve dinsel meşruluğu yeniden bir araya toplayan Osmanlı'nın sultan/halifesi gibi bir lider önermektedir. Bu lider, AKP Genel Başkanı Başbakan R. Tavyip Erdoğan olabilir mi? BOP'un "eş başkanı" Erdoğan'ın hem sıkça yeniden Osmanlılaşmaktan söz etmesi, hem laiklikten rahatsız olması, hem İslamcı bir dil kullanması, hem de niteliği belirsiz bir Başkanlık Sistemi'ni gündeme getirmesi, Huntington'un işaret ettiği Türkiye'yi Atatürk mirasından vazgeçirecek o liderin R. Tayyip Erdoğan olabileceğine yönelik şüpheleri artırmaktadır doğrusu! Huntington'un *Medeniyetler Çatışması* adlı kitabında sözünü ettiği "Atatürk'ün mirasını reddedecek" o liderin R. Tayyip Erdoğan olabileceğine yönelik güçlü işaretler vardır, ancak Huntington'un o liderde aradığı en önemli özellik, "Atatürk kalibresinde" olmak, Atatürk'ten sonraki bütün liderler gibi Erdoğan'da da yoktur.

Bu arada 2003'te Irak'a "demokrasi" götürmeye kalkan ABD, ne hikmetse 1996'da Türkiye'ye sultanlık/halifelik götürmeye kalkmıştır!

1996 yılında Huntington, *Medeniyetler Çatışması* adlı kitabında *"Türkiye Atatürk'ün mirasını reddetmelidir,"* dedikten bir yıl sonra başka CIA görevlileri de benzer düşünceler ileri sürmüştür. Örneğin 1997 yılında CIA ajanı Paul Henze, *"Atatürkçülük öldü; Nakşiler, Nurcular ilericidir!"* demiş, 1998 yılında CIA'in eski Ortadoğu Masası Şefi Graham Fuller ise, *"Kemalizme son; Osmanlı'yla övünün, Fethullahçı olun!"* diye demeçler vermiştir. Yine Hollandalı Arie Oostlander'in hazırladığı AB raporuna göre Türkiye AB'ye gerçekten girmek istiyorsa Kemalizmden vazgeçmelidir!

Paul Hertz Graham Fuller

CIA görevlilerinin ve ajanlarının açıklamaları, AB raportörlerinin beyanları, emperyalist Batı'nın ısrarla Türkiye'den "Atatürk'ün mirasını reddetmesini" istediğini gözler önüne sermektedir. ABD ve AB, Atatürk mirasından; yani laiklikten, cumhuriyetçilikten, milliyetçilikten, halkçılıktan, devletçilikten, devrimcilikten; yani "çağdaşıktan" ve "tam bağımsızlıktan" rahatsızdır. Atatürk'ün Bağımsızlık ve Aydınlanma Savaşı'ndan rahatsızdır.

1946'dan beri neredeyse aralıksız olarak Atatürk mirasını yok etmek için Türkiye'yi Atatürk mirasına karşı güdümlü iktidarların kontrolünde tutan ABD, 1993'ten beri Türkiye'de Atatürk mirasının son kalıntılarını da tamamen temizlemenin hesaplarını yapmıştır.

Bilindiği gibi Atatürk, "*Benim manevi mirasım akıl ve bilimdir,*" demiştir. ABD Türkiye'ye, "*Atatürk'ün mirasını reddedin,*" derken aslında "*aklı ve bilimi reddedin*" demek istemiştir. Çünkü ABD, hatta bütün Batı, akıllı ve bilimi temel alan; düşünen, sorgulayan, üreten, bağımsızlığından asla taviz vermeyen, ulusal egemenliğin/demokrasinin tam anlamıyla işlediği Atatürkçü çizgideki bir Türkiye değil; akıllı ve bilimi ihmal eden, dinle kandırılmış, düşünmeyen, sorgulamayan, üretmeyen, bağımsızlığa önem vermeyen, güdümlü bir başkanın/halifenin egemenliğinde yeniden Osmanlılaşmış, daha doğrusu "Osmanlıcılık" oynayan bir Türkiye arzulamaktadır.

Aslında emperyalist Batı, sadece Atatürk mirasından değil, gerçek İslami mirastan da çok rahatsızdır. Prof. Yaşar Nuri Öztürk'ün dediği gibi, "*Batı, yani AB ve ABD Türkiye'de iki mirası çökertmek istiyor. Biri, özgün İslam mirası, öteki de özgün Atatürk mirası. Hurafe İslâmı, Arap İslâmı, Emevi İslâmı, Batının alkışladığı şeyler. Onlardan hiç bir rahatsızlığı yok. Zaten o sahte ve sözde İslam'ların temsilcileriyle işbirliği yaparak İslam dünyasını mahvediyor. Mesela İslam'ı, 'zulüm ve emperyalizm düşmanı bir din' olarak algılayanlara asla yanaşmıyor. Batı o İslam'dan çok rahatsız. Ondan korkuyor...*"

Sonuç olarak ABD kendi çıkarlarına uygun bir Türkiye yaratmak için 1949'dan beri ABD'li uzmanların şekillendirdiği "Milli Eğitim'in tornasından geçmiş, Atatürk mirasına ve gerçek İslam'a karşı, İslamcı/dinci ve Osmanlıcı siyasetçilerden, devlet adamlarından ve aydınlardan yararlanmıştır, yararlanmaktadır.

Bir ABD ve AB Projesi:

Resmi Tarihle Yüzleşip Atatürk'ten Kurtulmak

Atatürk'ün en önemli özelliklerinden biri emperyalizmin en güçlü silahlarından birinin "kültür" olduğunu çok erken kavramış olmasıdır. 1920'lerde emperyalist Batı'ya Kurtuluş Savaşı'yla askeri ve siyasi olarak başkaldırıp zafer kazanan Atatürk, 1930'larda emperyalist Batı'ya bu sefer Türk Devrimi'yle kültürel olarak başkaldırmıştır. Batı'nın kültürel temellerindeki (akıl + bilim = çağdaşlaşma) formülüyle hareket edip, yarı bağımlı bir ümmet imparatorluğundan çağdaş bir ulus devlet yaratan Atatürk; tarih, dil, arkeoloji ve antropoloji temelli kültür çalışmalarıyla da Batı'nın Türklere yönelik "ikinci sınıf, sarı ırka mensup, barbar ve uygarlıksız" biçimindeki asılsız iddialarını çürütmeyi başarmıştır. Atatürk'ün bu amaçla geliştirdiği Türk Tarih Tezi, Türk Dil Tezi ve Türk Antropoloji Tezi bir anlamda İkinci Türk Kurtuluş Savaşı olarak adlandırabileceğimiz "uygarlık savaşının" en önemli cepheleridir.

Atatürk, 1930'larda yaptırdığı tarih dil, arkeoloji ve antropoloji araştırmalarıyla Batı'nın Türklere yönelik "ikinci sınıf, sarı ırka mensup, barbar, uygarlıksız" iddialarının temelsiz ve uydurma olduğunu kanıtlamıştır. Bu iş için geliştirdiği Tarih, Dil ve Antropoloji Tezlerini dünyaca ünlü

tarihçiler, dilciler, arkeologlar ve antropologlara inceletmiştir. Bu amaçla Tarih ve Dil Kurumları kurmuş, Türk Tarih Tezi'ni anlatan *Türk Tarihinin Ana Hatları* adlı bir kitap hazırlatıp uzmanların incelemesine sunmuş, liselerde okutmak için dört ciltlik, her biri ortalama 500'er sayfalık bir *Tarih* serisi hazırlatmıştır. En önemlisi de uluslararası katılımlı, dünya çapında ses getiren tarih ve dil kongreleri/kurultayları düzenletmiştir. Ayrıca Dil, Tarih, Coğrafya Fakültesi, Türk Antropoloji Enstitüsü, Sümeroloji ve Hititoloji bölümleri, Türkiyat Enstitüsü gibi tarih, dil ve antropoloji kurumları kurmuş, Anadolu arkeolojisine çok büyük bir önem vererek Anadolu'nun dip kültürünü açığa çıkarmak için "milli kazılar" yaptırmıştır. Tarih, dil, arkeoloji ve antropoloji çalışmalarından ortaya çıkan sonuçları kamuoyuna duyurmak için de *TTK Belleten* dergisi, *Türk Dili Belleten* dergisi, *Ülkü* dergisi, *Kadro* dergisi, *Halkevi* dergileri, *Türk Antropoloji Mecmuası*, *Dil ve Tarih Coğrafya Dergisi* gibi bilimsel yayınlar çıkartmıştır.

Genç Cumhuriyet'in tarih anlayışının özeti, Atatürk'ün 1930 yılın da bir bilimsel komisyona yazdırdığı, her biri 500'er sayfalık, renkli resimli, kaynaklı, dört ciltlik *Tarih* serisidir. Bu kitaplar 1931-1941 yılları arasında liselerde ve ortaokullarda okutulmuştur. Bu tarih kitaplarında, Batı merkezli tarihe başkaldıran kültür, uygarlık merkezli Türk Tarih Tezi'ne yer verilmiştir. Dönemin en ünlü tarihçilerinin, dilcilerinin, antropologlarının, arkeologlarının bilimsel yayınlarından alıntılarla ve dipnotlarla dolu olan bu kitaplar Batı merkezli tarihin emperyalist kalıplarını kırmayı başarmıştır. Evrim Kuramı'yla başlayan bu kitaplarda, dünyada uygarlığın gelişim süreci anlatılmış, bu süreçte Türklerin uygarlığa yaptıkları katkılar ortaya konulmuş, Türk ve dünya tarihi "sevginefet", "savaşbarış", "MüslümanlıkHıristiyanlık" karşıtlıklarına odaklı olarak değil, "bilim", "sanat", "kültür", "dil" eksenli olarak anlatılmıştır. Bir taraftan Türklerin dünyanın en köklü uygarlıklarından birini yarattığı belgelerle gözler önüne serilirken, diğer taraftan öteki halklar asla aşağılanıp, kötülenmemiş, ırkçılık yapılmamıştır. Dahası Türk tarihi, hanedan tarihinin darlığından kurtarılıp en aşağı 5000 yıllık kökleriyle buluşturularak, tarihsel bütünlük içinde genç kuşaklara aktarılmıştır. En önemlisi, Atatürk'ün bu tarih kitaplarında tarih eleştirel bir gözle işlenmiştir. Çünkü Atatürk, tarihi romantik düşler âlemi, hamaset arenası olarak değil, toplumsal bir laboratuvar olarak görmüş ve o laboratuvarda elde edilecek deneyimlerle geleceğin daha iyi kurgulanmasına çalışmıştır. Bu nedenle bilimsel, eleştirel tarihçiliğe önem vermiştir. Örneğin Türk tarihinin Cumhuriyet'ten önceki son aşaması olan Osmanlı tarihini olabildiğince eleştirmiştir. Yine aynı şekilde tarih kitaplarında İslam tarihini, "vahye" dayalı olarak değil "bilme" dayalı olarak anlatmıştır. "Türkiye'de gerçek anlamda eleştirel ve bilimsel tarihçiliğin kurucusu Atatürk'tür" dersek hiç de abartmış olmayız.

Türkiye'nin 1946'dan itibaren ABD çıkarları doğrultusunda yeniden şekillendirilmeye başladığı karşı devrim sürecinde daha önce anlattığımız 1949 yılında ABD ile Türkiye arasında imzalanan "Eğitim Anlaşması" çerçevesinde Türk tarihi de yeniden yazılmıştır. 1949-2013 arasında okullarımızda okutulan tarih, bazı istisnalar hariç genelde emperyalizmin çıkarlarına hizmet eden bir tarihtir. Dolayısıyla Türkiye'de 2013 arasında Türkiye'nin milli çıkarları doğrultusunda yazılıp okutulan "tarafli" bir "resmi tarih"ten değil, ABD çıkarlarına hizmet eden "çarpıtılmış" bir "emperyalist tarih"ten söz edilebilir.

Gerçek şu ki, bugün Türkiye'yi yöneten kadrolar, 1949'dan beri Amerikalı uzmanlarının elinden, onayından geçen Amerikan emperyalizmine hizmet eden tarih kitaplarını okuyarak yetişmişlerdir. Dolayısıyla bugün Türkiye'yi yöneten kadroların tarih anlayışını, aslında Amerika biçimlendirmiştir.

Eğer bugün Türkiye'de gerçekten "tarihle yüzleşmekten" söz edilecekse, her şeyden önce bu Amerikan kaynaklı "emperyalist tarihle" yüzleşmek gerekir. Ancak ülkemizin devşirilmiş, güdümlü aydınları bu Batı merkezli "emperyalist tarihle" yüzleşmek yerine hâlâ Atatürk'ün 1930-1938 yılları

arasında hayata geçirdiği ancak 1949'dan sonra tasfiye edilip yerini Türk-İslam Sentezi'ne bırakmak zorunda kalan Türk Tarih Tezi'yle ve Türk Bağımsızlık ve Aydınlanma Savaşı Tarihi'yle yüzleşmektedirler. Bugün Atatürk'ün Türk Tarih Tezi'ni ve Türk Bağımsızlık ve Aydınlanma Savaşı'nı "resmi tarih" diye adlandırıp onunla yüzleşmeye kalkanların tamamı 1949'dan beri Amerikan emperyalizminin etkisiyle şekillenmiş "Türk Milli Eğitimi"nin tornasından geçmiş, yetmemiş Amerikan etkisindeki bir Türk üniversitesinde veya doğrudan bir Amerikan üniversitesinde yüksek lisans veya doktora yapmıştır. Dolayısıyla bu devşirilmiş aydınların "emperyalist tarihle" yüzleşmeleri olanaksızdır. Onlar kendilerinden beklenen görev doğrultusunda 1949'da tasfiye edilmiş Türk Tarih Tezi'nin son kırıntıları ile Türk Bağımsızlık ve Aydınlanma Savaşı Tarihi ile yüzleşmeye programlanmışlardır. Çünkü Amerikan projesi BOP'a uygun nesiller yetiştirirken, Atatürk'ün Türk Tarih Tezi'nin o son kırıntıları ile Türk Bağımsızlık ve Aydınlanma Savaşı'nın ortadan kaldırılması zorunludur. CIA görevlisi CFR üyesi Huntington'un önerisi doğrultusunda "Atatürk'ün mirasını reddetmeye" karar verenlerin Atatürk'ün en büyük miraslarından Türk Tarih Tezi'ne ve Türkiye Cumhuriyeti tarihine saldırmaları doğaldır.

1990'ların başında SSCB'nin yıkılmasından sonra tek kutuplu hale gelen dünyada ABD, BOP'a uygun bir Türkiye yaratmaya çalışırken Türk tarihine, Türk tarih yazımına bir kere daha müdahale etmiştir. Ayrıca 1990'larda Türk tarihine, Türk tarih yazımına müdahale eden sadece ABD değildir, Türkiye'nin AB'ye üyelik sürecinde AB de Türk tarihine, Türk tarih yazımına doğrudan müdahale etmiştir. AB, demokrasi, insan hakları, azınlık hakları gibi gerekçelerle Türkiye'den tarih anlayışını gözden geçirmesini, tarihiyle yüzleşmesini ve tarih kitaplarını yeniden yazmasını istemiştir. Türk tarihinin ABD ve AB'nin hoşuna gidecek şekilde yeniden yazılması sürecinde, Türkiye'yi yönetenler, CIA görevlisi CFR üyesi Huntington'un "*Atatürk'ün mirasından kurtulun.*" temel ilkesine uygun olarak Atatürk'ün tarihsel rolünü olabildiğince küçümsemeye, hatta yok etmeye çalışmaktadırlar. ABD ve AB, Türkiye'yi yönetenlere Atatürk'ün mirasından nasıl kurtulacaklarına ilişkin bir yol haritası da vermiştir. Bu doğrultuda öncelikle "Cumhuriyet tarihiyle yüzleşilmek" ve bu yüzleşme sonunda Atatürk'ü ve Atatürk Cumhuriyeti'ni yok sayan yeni tarih kitapları hazırlanmalıdır. Örneğin, "*21. Yüzyıl Avrupasızda Tarih Öğretimi Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin Rec (2001) 15 Nolu Tavsiye Kararı*" bu konuya dikkat çekmiştir.

ABD ve AB isteklerine uygun tarih yazımı ve öğretimi projesi çerçevesinde Türkiye'de Bilgi ve Sabancı gibi üniversiteler, *Tarih Vakfı Toplumsal Tarih* gibi dergiler harekete geçmiştir. Bu üniversitelere ve dergilere konuşlandırılan Doç. Dr. Halil Berktaş, Dr. Taner Akçam ve Prof. Cemil Koçak gibi ABD ve AB etkisindeki tarihçiler çalakelem Atatürk'e ve Cumhuriyet'e saldırmaktadırlar.

Örneğin bu tarihçilerden biri olan Doç. Dr. Halil Berktaş, liseyi Robert Koleji'nde okuduktan sonra lisans ve lisansüstü öğrenimini "ekonomi" alanında Yale Üniversitesi'nde tamamlamıştır. Ekonomi den sonra tarih alanına yönelmiş, Birmingham Üniversitesi'nde tarih doktorası yapmıştır. Harvard, ODTÜ, Boğaziçi ve Sabancı üniversitelerinde görev almıştır. Berktaş, üstlendiği projeler için ABD ve AB ülkelerinden yüklü miktarlarda bağışlar almıştır. Örneğin, "*İzmir'in Yakılmasının Yarattığı Sosyal Travmalar Projesi*" için ABD'den 84.000 avro, "*Osmanlı İmparatorluğu ve Toplum Dersleri Projesi*" için Avusturya ve İsviçre hükümetlerinden 74.000 avro, "*Balkanlar'da Türk Ulusal Hafızasının İnşası: Türk Milliyetçiliğinin Orijini ve Erken Gelişimi Projesi*" için Almanya Eğitim Bakanlığından 99.000 avro bağış almıştır. Berktaş, "*İzmir'in Yakılmasının Yarattığı Sosyal Travmalar Projesi*"nde İzmir'i Türklerin yaktığını iddia ederek bu sırada Rumlara etnik temizlik yapıldığını kanıtlamayı amaçlamış; "*Balkanlar'daki Türk Ulusal Hafızasının İnşası: Türk*

Milliyetçiliğinin Orijini ve Erken Gelişimi Projesi”yle de İttihat ve Terakki’nin Balkanlar’da nasıl milliyetçiliğe yöneldiğini ve bu yönelim sonunda “Ermeni soykırımı”nın gerçekleştiğini kanıtlamaya çalışmıştır. Berktaş, “İzmir civarında yarı gizli şekilde Kumlara etnik temizlik yapıldı. Bu olaylar Ermeni katliamının silahsız provasıdır,” demiştir. İzmir’de Rumlara etnik temizlik yapıldı, yalanını söyleyen Berktaş, 15 Mayıs 1919’da İzmir’in Yunanlılarca işgali ve sonrasında Türklere yapılan katliamdan ise hiç söz etmemiştir. Berktaş, “*Tehçir Kanunu başlı başına bir etnik temizliktir. Ermeni oldukları için tehçir ediliyorlar. Günümüzde öldürme unsuru hariç bu kadarı dahi (jenosit) tanımına giriyor;*” demiştir. Tarihi gerçekleri çarpıtmak konusunda artık ustalaşmış olan Berktaş, “*Mustafa Kemal’in Ermeni tehçirini savunan tek bir demeci yoktur;*” demiştir. Ancak şu sözler Mustafa Kemal’e aittir: “*Dünya kamuoyu Ermeni ahalinin tehçiri hususunda almaya mecbur kaldığımız karar için bize karşı haklı bir ithamda bulunamaz.*”

ABD ve AB isteklerine uygun tarih yazımı ve tarih öğrenimi için ders kitaplarının yeniden yazımı çok özel bir yere sahiptir. Ders kitapları konusu öteden beri Türkiye’nin her şeyiyle ABD ve AB güdümüne sokulması sürecinin önemli ayaklarından biridir. AKP döneminde bu konuda çok önemli adımlar atılmıştır: Bu kapsamda yayımlanması AB tarafından emredilen kitaplar yayımlanmış ve Türk Milli Eğitimi dahil tüm eğitim sistemi bu sözde demokratik çabalar doğrultusunda biçimlendirilmiştir. Ünlü para spekülörü George Soros da bu sürece Açık Toplum Enstitüsü aracılığıyla katkı vermiştir. AÇEV ve Boğaziçi Üniversitesiyle iki aşamalı olarak düzenlenen ve çocukları okula hazırlamayı amaçlayan ‘Güneydoğu Okul Öncesi Eğitim Projesi’ için 142.000 dolar. Tarih Vakfının Türkiye Bilimler Akademisiyle işbirliği içinde, farklılıklara, çeşitli inanç, kültür ve kimliklere saygılı bir gençlik yetiştirme amacıyla başlattığı “Ders Kitaplarında İnsan Hakları Taraması Projesi” için toplam 88.000 dolar. Sabancı Üniversitesi İstanbul Politikalar Merkezi bünyesinde kurulan Eğitim Reformu Girişimi’nin iki aşamalı ‘Herkes İçin Kaliteli Eğitim Projesi’ için toplam 500.000 dolar, Kültür Bilinci Geliştirme Vakfı’nın, çocukları kültürel değerlerle tanıştırmayı, yaşadıkları çevrenin farkında olmayı sağlamayı hedefleyen ‘Kültür Karıncaları Projesi’ için 20.000 dolar bağışta bulunmuştur.”

2002’de AKP iktidarının kurulmasından sonra ders kitaplarının AB istekleri doğrultusunda yeniden yazılmasına başlanmıştır. “AKP ve kadroları, AB’nin ulusal eğitimi baltalayacak programlarını kabul etmişti ve Türk tarihinin çarpıtılmış yalan bilgilerle sulandırılmaya başlanmasında öncü rol oynamıştı.”

Toplumsal Tarih Vakfı’nca yürütülen “Yetişkinler için Avrupa’yla İlgili Yayınlar” adlı projenin özetinde şunlar yazılıdır: “*Proje bütünleştirilmiş bir bilgi yayma programı aracılığıyla Türkiye’de AVRUPA KİMLİĞİ terimini güçlendirme ve desteklemeyi amaçlıyor. Proje dört bileşenden oluşuyor: Toplumsal Tarih dergisinde 12 sayı boyunca yayımlanacak Avrupa eki. 20. yüzyıl tarih eğitimine ilişkin 6 kitabın Türkçe yayımlanması, 20. yüzyıl tarih ders kitabı yazımı, çocuklara ve gençlere yönelik Avrupalılık konusunu işleyen bir dizi kitap yayımlanması*”. Projenin hedef kitlesi öğrenciler, gençler, tarih öğretmenleri ve entelektüeller olarak belirlenmiştir. Görüldüğü gibi Türkiye’de tarih yoluyla “Avrupa kimliği” oluşturmak amaçlanmıştır. Bu amaçla ulusal kimlik/Türk kimliği olabildiğince eleştirilmiştir. Bu kimlik değişiminin "insan hakları" vurgusuyla yapılması amaçlanmıştır, örneğin 9 Aralık 2003’te İTÜ Maçka Kampüsü’nde “*Ders Kitaplarında İnsan Hakları*” konulu bir basın toplantısı düzenlenmiştir. Bu toplantıda Türkiye’deki ders kitaplarının, özellikle tarih ders kitaplarının “insan hakları ihlalleriyle dolu olduğu” belirtilerek bir an önce bu kitapların insan haklarını aykırı söylemlerden arındırılması gerektiği belirtilmiştir.

Hüseyin Özbek’in dediği gibi: “*Adamlar düşünmüşler taşınmışlar, Türkiye’de insan hakları ihlal*

ediliyor. En önemli nedeni de Türkiye'de ilköğretim kademesinde ve liselerde okutulan ders kitaplarındaki ırkçı, şoven yaklaşımlar ve de söylemler. Biz sevabımıza bu işe bir el atalım: Yok 29 Mayıs 1453'te İstanbul fethedilmiş, yok 15 Mayıs 1919'da İzmir'i Yunan işgal etmiş, yok I. Dünya Savaşı sırasında dağda Ermeni çeteleri orduyu arkadan vurmuş, yok 16 Mart 1920 tarihinde İngiliz birlikleri Şehzadebaşı Karakolunu basarak uykudaki Mehmetçikleri şehit etmiş, yok Fener Ortodoks Patrikhanesi, İzmir ve Trabzon Metropolitleri işgalcilerle birlikte olup Ortodoks vatandaşlarımızı kışkırtmışlar vs. Bu ırkçı yaklaşım ve söylemlerin ders kitaplarından ayıklanması gerekli. Bunun yerinde, ders kitaplarında AB ülkelerinin ve komşularımızın tarih ve coğrafyalarına daha fazla yer verilmesi gerekir. Böyle olursa insanlarımızın şoven koşullanmasına yol açan, atalarından, ailelerinden aldıkları, kolektif belleklerine, derin bilinçaltlarına kazınan ulusal kodları da silinmiş olur. Şoven tortular yerine toplumsal bellekler ak kâğıt gibi bembeyaz olur. Hepsi bir güzel barışsever olurlar. Yok Ege'ydi, yok Kıbrıs'tı, yok karasularıydı, hiçbir dırıltı ve sızıltı olmaz, derin bir muhabbetle suyun ötesine bağlanırlar' diye işe girişmişler.” Özbek devam ediyor: "Ayrıca Avrupa Komisyonu İnsan Hakları ve Demokrasi Girişimi İnsan Hakları Eğitim Projelerinden Sorumlu Bölüm Başkanı Mr. Vincent Rey bu işler için 165 milyon euro bütçe ayırdıklarını söyledi. Devamla Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu'yla ortaklaşa yapacakları çalışma için de 5 milyon euro ayırdıklarını, birlikte olumlu çalışmalar yapacaklarına inancının tam olduğunu ekledi. ”

Bu doğrultuda TÜSİAD tarafından hazırlatılan tarih kitapların dan “Türk”, “Türklük”, “Ulusal Kurtuluş Savaşı”, “Ulus Devlet” kavramları çıkarılmış, Atatürk olabildiğince eleştirilmiştir. Bu durum işgal yıllarını hatırlatmaktadır. İşgal yıllarında da İstanbul hükümeti Maarif Nazırı Rumbeyoğlu Fahrettin, okuma kitaplarından “Türk” sözünü çıkartmıştı.

AKP döneminde ilköğretim okullarında okutulan 7. sınıf *Vatandaşlık Bilgisi* kitabının kapağında Amerikan sömürüsü heykelinin fotoğrafına yer verilmiş, diğer ilköğretim kitaplarına da Başbakan R. Tayyip Erdoğan'ın fotoğrafları ile yazıları konulmuştur. Hazırladığı ders kitaplarında Türklüğe, Türk Devrimi'ne ve Atatürk'e savaş açan TÜSİAD, 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı yerine 9 Mayıs Gençlik ve Avrupa Günü'nü ön plana çıkarmaya çalışmıştır. İlkokul 4. ve 5. sınıflar Sosyal Bilgiler ders programlarından daha üst sınıflarda okutulan tarihi bilgilerin özeti biçimindeki bilgiler çıkarılmış, 8. sınıf *TC İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük* kitabından Atatürk'ün 10. Yıl Nutku çıkarılmış, Atatürk'ün evliliği anlatılırken eşi Latife Hanım'ın başı açık fotoğrafı çıkartılıp yerine çarşafı fotoğrafı konulmuştur. Hatta İnkılâp Tarihi dersinin tamamen kaldırılması istenmiştir. Bu istekler önce ABD temsilcileri ve AB raportörleri, ardından da AKP milletvekil lerince gündeme getirilmiştir. Sonuçta TÜSİAD ve Tarih Vakfı tarafından AB desteği ile “alternatif tarih kitapları” hazırlatılmıştır. TTK, Tarih Vakfı ile birlikte “ders kitaplarını ve ders programlarını köklü bir biçimde yenileme” çalışmalarını sürdürmektedir. Bu yenilemenin temel özelliği Atatürk, ulus devlet ve milli kimlik karşıtlığıdır.

AKP gelmeden önce ilköğretim 8. sınıflarda okutulan *TC İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük* ders kitabındaki “Atatürk'ün Hayatı” ünitesinde Atatürk'ün evliliğini gösteren fotoğraf:

AKP geldikten sonra ilköğretim 8. sınıflarda okutulan TC İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabındaki “Atatürk’ün Hayatı” ünitesinde Atatürk’ün evliliğini gösteren fotoğraf Türkiye’de ABD ve AB etkisinde yeni bir tarih yazma işinin ön hazırlıklarını TÜSİAD ve Tarih Vakfı yürütmektedir. Adı geçen kuruluşlar yeni tarih yazımı konusunda atölye çalışmaları yapmakta, seminerler düzenlemektedir. Örneğin Fredrich Ebert Vakfı’nın katkılarıyla Tarih Vakfı tarafından hazırlanan *Tarih Öğretiminin Yeniden Yapılandırılması* adlı kitap 23 Aralık 2000’de ODTÜ Kongre ve Kültür Merkezi’nde düzenlenen atölye çalışmasından meydana gelmiştir.

Yine Tarih Vakfı, 2005 yılında *20. Yüzyıl Dünya ve Türkiye Tarihi* adlı bir kitap hazırlatmıştır. Kitaba göre, “*Yaratıcı ve çağdaş bir tarih eğitimi için insanların geçmişlerine sahip çıkmak kadar, geçmişlerine sahip çıkmama hakkı da vardır*”, ulus devletin artık modası geçmiştir. Bu nedenle, “*tarih eğitiminin de öğrencinin sahip olduğu diğer kimlikleri reddederek ulusal kimliğe kör bir bağnazlıkla sarılmasını amaçlamaktan vazgeçmesi gerekiyor*”. Kitaba göre, II. Abdülhamid dönemi bir modernleşme dönemidir! Kurtuluş Savaşı o kadar da önemli bir savaş değildir! Nitekim kitapta Kurtuluş Savaşı’na sadece iki sayfa ayrılmıştır. Kurtuluş Savaşı’nın birçok önemli aşamasından hiç söz edilmeden geçilmiş, bu süreçteki çok önemli savaşlar ise “savaş” veya “zafer” olarak değil, “çarpışma” olarak geçiştirilmiştir. Örneğin, I. İnönü ve II. İnönü Savaşları/Zaferleri “savaş” ve

“zafer” değil sadece “çarpışma” olarak adlandırılmıştır: *“TBMM hükümetinin Anadolu’da egemenliği sağladıktan sonra oluşturduğu ordu, İnönü’deki çarpışmalarda başarılı oldu...”* Dahası, yüz kilometrelik bir cephede geceli gündüzlü 22 gün devam eden Sakarya Meydan Muharebesi de sıradan, önemsiz bir savaş olarak gösterilmiş ve Yunanlıların yenilmeyip sadece “geri çekildikleri” ifade edilmiştir. Daha da vahimi, kitapta 30 Ağustos 1922’de kazanılan ve Yunan ordusunun 9 Eylül 1922’de İzmir’den denize dökülmesiyle sonuçlanan Büyük Taarruz’dan hiç söz edilmeden bu büyük zafer, *“1922 yılında TBMM hükümeti orduları Yunan kuvvetlerine saldırarak kısa sürede bunları Anadolu’dan çıkardı”* diye geçiştirilmiştir. Sevr ve Lozan Antlaşmaları ise sadece üç tümce ile anlatılmıştır. Koca kitapta sadece iki sayfacık anlatılan Kurtuluş Savaşı “Kuvâyi Milliye” ve “zafer” sözcükleri hiç kullanılmadan anlatılıp geçilmiştir. Ayrıca bu iki sayfalık Kurtuluş Savaşı anlatımı da yanlışlarla, çarpıtmalarla doludur, örneğin kitaba göre Şeyh Sait Ayaklanması’nda İngiltere’nin hiç rolü yoktur! Atatürk’ün Şapka Kanunu “tutuculara yönelik bir simgesel saldırı"dır!

333 sayfalık bu kitapta liberalizm, kapitalizm, faşizm, nazizm, sosyalizm ve komünizm kavramları birer ideoloji olarak açıklanıp anlatılırken, Kemalizm veya Atatürkçülük kavramları ise yalnızca okuma parçalarında belge olarak geçen üç askeri bildiride yer almıştır. Bunlar: 12 Mart 1971 Muhtırası, 12 Eylül 1980 ve 28 Şubat 1997 MGK bildirileri... Böylece Kemalizmin veya Atatürkçülüğün “antiemperyalist” ve “tam bağımsızlıkçı” bir “çağdaşlaşma” ideolojisi olduğu saklanarak, Kemalizm veya Atatürkçülük sadece “darbe ideolojisi” olarak sunulmuştur. Cumhuriyet’in ilk yıllarındaki tek parti CHP, adı verilmeden faşizm ve nazizmle özdeşleştirilmiştir. Atatürk’ün Tarih ve Dil Tezleri çarpıtılmış, *“Türk Tarih Tezi gibi aşırı, hatta ırkçı kurumlar geliştirildi,”* denilerek düpedüz yalan söylenmiştir. Kitap, Türk Tarih Tezi’yle Türklük Sentezi’ni bir tutarak gerçekleri çarpıtmıştır. Kitapta 1923 Devrimi olabildiğince küçümsenirken, 1946’dan sonraki Karşı Devrim olabildiğince yüceltilmiştir. Türkiye’nin 1940’larda, 1950’lerde Truman Doktrini’ne katkıda bulunması, Marshall Yardımı’ndan yararlanması “başarı” olarak değerlendirilirken, 1950’lerdeki karayolu yapımı övülmüş, tarımda modernleşmenin ancak dışa bağımlılıkla gerçekleşeceği belirtilmiştir. 20. yüzyılın en özgün eğitim projelerinden biri olan Köy Enstitülerinden ise tek kelimeyle bile söz edilmemiştir. Kitaba göre Türkiye’de irtica tehlikesi de yoktur!

Bu kitabın hangi düşüncenin ürünü olduğunu çok daha iyi anlamak için Tarih Vakfı Başkanı Orhan Silier’in “Tarih, Kimlik, Avrupalılık” adlı kitabına bakmak gerekir. Bakın neler yazmış Orhan Bey: *“Ülkemiz insanları, yaşadıkları köy, kasaba, şehirden gelen bir yerel kimlikleri, konuştukları dilden, ait oldukları inanıştan, etnik kökenlerinden gelen kültürel kimlikleri, yürüttükleri mesleki faaliyetten ve konumlarından gelen sosyal kimlikleri, bu ülkenin yurttaşı olmaktan gelen ulusal kimlikleri, dünya vatandaşı olmaktan gelen insanlıkları ve nihayet ‘bir can’ olmaktan gelen biyolojik kimlikleriyle yaşarlar. Avrupalılık bu kimlikler bütünü içinde ve ancak bunlarla birlikte anlam kazanan bir kimliktir.”* Orhan Bey, antik Sümer’den beri var olan ortak insanlık değerlerini “Avrupalılık kimliği” diye bize yutturmaya çalıştıktan sonra dilinin altındaki baklayı da şöyle çıkarmış: *“...Önümüzdeki 1015 yılda Türkiye tarihi, sosyolojisi, antropolojisi büyük ölçüde yeniden yazılacak. Türkiye’de bilim, sanat, felsefe çok önemli oranda yeniden yapılanacaktır. Eğer Türkiye Avrupa’yla bütünleşecekse bu büyük proje her alanda yeni paradigmaları, temel yaklaşımları birlikte getirecektir.”*

Orhan Bey yalnız değildir tabii. Bugün Türkiye’de onun gibi düşünen çok sayıda devşirilmiş aydın vardır. Örneğin İlhan Tekeli, “küre selleşmeye” uygun yeni tarih kitapları yazılması gerektiğini şöyle ifade etmiştir: *“Küreselleşen, başka bir deyişle ulus devletlerin aşılma sürecine giren dünyanın her*

yerinde tarih öğretiminin yeniden düzenlenmesi, tarih dersi kitaplarının yeniden yazılması gündeme gelmektedir ya da gelecektir. Ama Türkiye’de günümüzde bu konunun ele alınması, bu genel eğilimin dışında, birçok konuda olduğu gibi bu konuda da bir kriz yaşanmakta olması yüzündendir. Türkiye özelinde bir kriz halin de olmasının hem evrensel hem de Türkiye’ye özgü nedenleri vardır. Evrensel nedenlerin başlıcası belli bir küreselleşmenin yaşanmasıdır. Ulus devletlerden oluşan bu dünyada tarih kitaplarının konularını, yazım biçimlerini büyük ölçüde ulusçu ideolojiler belirliyordu. Oysa ulus devletlerin aşılılarak küreselleşmenin gerçekleşmeye başladığı ve barışçı bir dünya düzeni arayışlarının yaygınlaştığı bir dünyada böyle bir tarih yazımı çağdışı hale gelmiştir. Uluslar arasında ayrılıklar inşa etmeye, ‘ötekiler’ oluşturarak çatışmalara gerekçeler bulmaya dönük bir tarih yazımı yerine, uluslararası köprüler oluşturmaya, dostluk ve yardımlaşmaya kaynaklık edecek bir tarih yazımına olan gereksinme her geçen gün daha çok duyulmaktadır.” İlhan Tekeli burada aslında o klasik “liberal ezberi” tekrarlamıştır. Hiçbir somut veriye dayanmadan, “Ulus devletlerin aşılılarak küreselleşmenin gerçekleşmeye başladığı ve barışçı bir dünya düzeni arayışlarının yaygınlaştığı”ndan söz etmiştir. Üstelik ABD emperyalizminin Ortadoğu’yu kana buladığı bir zamanda bunu söylemiştir. Özetle İlhan Tekeli diyor ki: Tarih kitaplarımızı, ABD ve AB gibi kürselleşme aktörlerinin hoşuna gidecek şekilde bağımsızlık savaşlarından, ulus devlet vurgusundan arındırmalı, dostluk, barış, kardeşlikle doldurmalıyız! İyi de tarih, bizim içinde bulunduğumuz duruma, şartlara, ihtiyaçlara göre bugünden bakarak yeniden şekillendirilecek bir şey değildir ki. Emperyalist Batı öyle istiyor diye tarihimizi nasıl altüst ederiz? Nasıl kahramanlarımızı hain, hainlerimizi kahraman ilan ederiz? Nasıl yaşanmış gerçekleri yaşanmamış sayabiliriz? Bu tür sorular karşısında devşirilmiş aydının kafası kilitlenmiş gibidir: O mankurtlaştırılmıştır artık! AB ve ABD ne isterse onu yapmaya şartlanmıştır bir kere. Sürekli “Resmi tarih yalan söylüyor! Resmi tarihle yüzleşelim!” diye söylenmesine karşın, 1949’dan beri yazılıp öğretilen AB ve ABD çıkarlarına uygun “resmi tarihle” yüzleşemezken yine AB ve ABD çıkarlarına uygun yeni bir “resmi tarih yazımı” için çırpındığının farkında değildir!

Son yıllarda TÜSİAD, TESEV, Tarih Vakfı gibi kuruluşların öneri tarih kitapları doğrultusunda MEB, yeni tarih kitapları hazırlatıp müfredata koymuştur. Örneğin AKP döneminde 2005-2006 eğitim öğretim yılında müfredata konan lise tarih ders kitaplarında din/inanç konuları ve tarikatlar “bilimsel” çerçevede değil, tamamen “dinsel” çerçevede anlatılmıştır. “Yeni” diye adlandırılan bu tarih kitapların da tarihe “bilimsel”, “eleştirel” bakış tamamen terk edilerek “dinsel” bakış yerleştirilmek istenmiştir. Bu “yeni” lise tarih kitaplarında tarih, İslam öncesi köklerden soyutlanarak anlatılmaya başlanmıştır. Antik çağlar, eski Ön Asya ve Anadolu tarihi birkaç cümleyle geçiştirilmiş, Türk tarihi neredeyse sadece Osmanlı hanedan tarihine indirgenmiştir.

Asıl büyük operasyon ise “İnkılâp Tarihi” ders kitaplarında yapılmıştır. 2006-2007 MEB lise *İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük* ders kitabında II. Abdülhamid ve Vahdettin olabildiğince parlatılmış, bunu yapmak için de tarihi gerçekler tersyüz edilmiştir. II. Abdülhamid’in Meşrutiyet’teki, 31 Mart Olayı’ndaki, donanma konusundaki tutumu, padişahın eleştirilmesini önlemek amacıyla, çarpıtılarak verilmiştir. Çok daha vahimi, Atatürk’ün *Nutuk*’ta “vatan haini”, “soysuzlaşmış yaratık” diye tanımladığı son padişah Vahdettin, bir anda “vatan hainliğinden” “kahramanlığa” terfi ettirilmiştir. Vahdettin-Damat Ferit ilişkisi çarpıtılmış, Vahdettin’in Atatürk’ü Kurtuluş Savaşı’nı başlatması için Samsun’a gönderdiği uydurulmuş, Kurtuluş Savaşı’ndan sonra Vahdettin’in İngiltere’ye sığınmadığı, sadece bir İngiliz gemisiyle Türkiye’den ayrıldığı yalanı söylenmiştir. Kitapta yakın tarih altüst edilmiştir. Örneğin halifeliğin kaldırılmasının laiklikle hiçbir ilgisinin olmadığı, İngiltere, Fransa ve İtalya gibi ülkeler halifelikten korkup Türkiye ile ilişki kurmaktan çekindikleri için halifeliğin

kaldırıldığı belirtilmiştir. Görülen o ki, bu yeni *İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük* kitabının adı dışında hiçbir şeyi yeni değildir. 1950'lerden beri dillendirilen Karşı Devrim yalanları daha da allanıp pullanarak servis edilmiştir. Bu kitabın “inkılâpla” da “Atatürk’le de uzaktan yakından hiçbir ilgisi yoktur. Belli ki, *İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük* dersini kaldırmayı düşünen ancak kamuoyundan gelen baskılar nedeniyle bunu başaramayanlar, bu sefer daha kötüsünü yaparak bu dersin ders kitaplarının içeriğini olabildiğince boşaltıp çarpıtılmış, kurgulanmış bir tarihle doldurmuşlardır. Böylece *İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük* dersi, Devrim Tarihi’nin ve Atatürk’ün eleştirildiği, buna karşın II. Abdülhamid’in ve Vahdettin’in yüceltildiği bir ders haline getirilmiştir.

Bir AB projesi olan “*Türk-Yunan Sivil Diyalogu*” projesi kapsamında tarih kitaplarından Yunanistan’la ilgili olumsuz yargıların çıkarılması gündeme gelmiştir. Bu doğrultuda artık tarih kitaplarında Kurtuluş Savaşı’nda Yunanlıların Anadolu’yu işgal ettiği, İzmir ve Ege bölgesinde katliam ve tecavüzler gerçekleştirdikleri, Rum çetelelerinin Ege’de ve Karadeniz’de Müslümanları katlettikleri, Kurtuluş Savaşı ile Yunan ordusunun İzmir’den denize döküldüğü gibi tarihsel gerçeklerin yer almaması istenmiştir. Bu çerçevede 28 Kasım 2011’de AKP’li Ordu Milletvekili İhsan Şener çok “ileri” bir adım atıp, “*Yunan tarihinde bir Ege savaşı yok. Bunu biliyor musunuz? Yunan tarihinde Ege’de Türklerle bir savaş yok. Biz milli güvenlik akademisinde oralardaki şehitlikleri dolaştık. Bütün şehitlikler temsili...*” diyerek Kurtuluş Savaşı gerçeğini bile inkâr etmiştir.

2005 yılında tarih ders kitaplarında yapılan bir değişiklikle ortaöğretim müfredatında sözde Ermeni soykırımına da yer verilmiştir. Daha doğrusu tarih ders kitabında Ermeni olayları konusunda hem Ermeni iddialarına hem de Türk görüşüne yer verilmeye başlanmıştır.

ABD ve AB özellikle AKP iktidarı döneminde Türkiye’ye yöne lik “tarih” dayatmalarını iyice artırmıştır. Sonuçta 2002’den itibaren Türk tarihi, Batı emperyalizmine hizmet edecek şekilde bir kere daha yeniden kurgulanmaya başlanmıştır. Bu süreçte bir taraftan Batı güdümündeki üniversiteler ve sivil toplum örgütlerince yeni tarih yazımı konusunda atölye çalışmaları yapılmış, örnek ders kitapları hazırlanmış, diğer taraftan ise AKP hükümeti MEB eliyle bu yeni tarihi yavaş yavaş ders kitaplarına enjekte etmeye başlamıştır.

Dikkat edilecek olursa Türk tarihini emperyalizmin istekleri doğrultusunda yeniden yazmaya karar verenler “resmi tarihle yüzleşme” adı altında sadece Kurtuluş Savaşı ve Cumhuriyet tarihiyle yüzleşmektedirler. Binlerce yıllık Türk tarihinin sanki sadece 1919-1938 arası “hatalı” yazılmış gibi bir algı yaratılmaktadır. Türkiye’yi yöneten güdümlü iktidarların ve onların görevli aydınlarının BOP çerçevesinde gündeme gelen Yeni Osmanlıcılık akımı doğrultusunda Cumhuriyet öncesindeki Osmanlı tarihiyle ve 1946 sonrasındaki Karşı Devrim tarihiyle yüzleşecek halleri yoktur haliyle! Onların derdi sadece Atatürk’ün önderliğindeki Kurtuluş Savaşı ve Türk Devrimi’dir.

Bu sahte yüzleşme ile amaç, Cumhuriyet tarihini altüst ederek, bu süreçte Atatürk başta olmak üzere emperyalizme ve yerli işbirlikçilerine meydan okuyanları, Türkiye’yi çağdaşlaştıranları “hain”; emperyalizmin gönüllü işbirlikçilerini ve gericileri ise “kahraman” ilan etmektir. Nitekim resmi tarihle yüzleşenlerin yazdıkları emperyalizmin güdümündeki yeni tarihe göre İngiliz işbirlikçisi Vahdettin, gerici-ayrılıkçı Şeyh Said ve Seyit Rıza, devrim karşıtı, kışkırtıcı, vatan haini İskilipli Atıf ve Saidi Nursî gibiler kahraman; emperyalizme meydan okuyan Atatürk, İsmet İnönü, Ali Çetinkaya gibiler ise haindir!

AKP iktidarı döneminde Cumhuriyet tarihi çarpıtmaları şaşırtıcı düzeyde artmıştır. Öyle ki bazı ilköğretim okullarına “Türk büyüğü” diye hain Vahdettin’in resmi asılmıştır. Bir öğrencinin

Vahdettin'e "hain" dediği kompozisyonun bir yarışmada ikincilik ödülü alması üzerine jürideki 7 öğretmen hakkında soruşturma açılmıştır. 2013 yılında AKP Genel Başkan Yardımcısı Mehmet Ali Şahin, Milli Eğitim Bakanı Nabi Avcı'dan, tarih kitaplarından Vahdettin'in "hain" olduğu bilgisini çıkarmasını istemiştir.

2011 yılında Türkiye Büyük Millet Meclisi, tarihinde ilk kez bir padişah için Sultan I. Abdülmecid'in ölümünün 150'nci yıldönümü vesilesiyle 17 Kasım'da anma töreni düzenlemek istemiştir. Ancak I. Abdülmecid'in ne doğum günü ne de ölüm günü 17 Kasım'dır. Yılmaz Özdil'in dediği gibi, *"17 Kasım'ın Abdülmecit'le falan alakası yoktur. 17 Kasım... Mustafa Kemal için idam fermanı yazan Vahdettin'in Türkiye'den defolup gittiği gündür! Padişah tuğralı davetiyeler milletvekillerine gönderildi. Anma töreni 17 Kasım'da Dolmabahçe Sarayı'nda yapılacak."*

25 Mayıs 2013'te Karabük Üniversitesi tarafından 95 sene önce vefat eden II. Abdülhamid'e "fahri doktora" verilmiştir.

2010-2011 yıllarında Dersim İsyanı'nın ele başı isyancısı Seyit Rıza Tunceli'de, Şeyh Sait İsyanı'nın elebaşı Şeyh Said ise Diyarbakır'da törenlerle anılmıştır. İsyancı Seyit Rıza'nın Tunceli'ye heykeli dikilmiştir/' Dahası İşbirlikçi İskilipli Atıf mezarı başında anılmış ve İskilip Devler Hastanesi'nin adı "İskilipli Atıf Hoca Devlet Hastanesi" olarak değiştirilmiştir.** Ayrıca 2012'de işbirlikçi İskilipli Atıf'a bir de "anıt mezar" inşasına başlanmıştır.1'de 1937-1938 Dersim İsyanı sonrasındaki Dersim operasyonları "Dersim katliamı" olarak adlandırılmıştır. Bizzat AKP Genel Başkanı Başbakan R. Tayyip Erdoğan "devlet adına Dersim özrü" demiştir.

28 Kasım 2011'de TBMM İnsan Hakları Komisyonu'nda konuşan AKP Ordu Milletvekili İhsan Şener, Kurtuluş Savaşı'nda Yunanlılarla savaşılmadığını, şehitliklerin "düzmece" olduğunu söylemiştir.

Yüzleşmecilere göre Atatürk, İslam dinine savaş açmıştır! Laiklik dinsizliktir! Atatürk diktatördür! Kurtuluş Savaşı sırasında ve sonrasında Türkiye'de Rumlar ve Ermeniler katledilmiş, zorla ülkeden kovulmuştur! Yüzleşmecilerin bu ve benzeri iddialarının neredeyse tamamı yalandır.

Resmi tarihle yüzleşme palavrası adı altında kamuoyu, ABD ve AB istekleri doğrultusunda yazılacak "yeni tarihe" hazırlanmaktadır. Atatürksüz, Türk kimliğini dışlayan ve ulus devlet eleştirisine dayanan yeni bir Batı merkezli tarih yazılacaktır. Bu iş için bir taraftan resmi tarihle yüzleşen "görevli tarihçiler" öne sürülüp, gazetelerde, televizyonlarda ve tarih dergilerinde sabah akşam, çalacak Atatürk ve Cumhuriyet düşmanlığı yapılmakta, diğer taraftan AKP milletvekili ve Başbakan, her fırsatta "Tek Parti dönemi" eleştirisi adı altında Atatürk'e, İnönü'ye ve erken dönem Cumhuriyet tarihine saldırmak tadır.

Ne diyelim! Allah sonumuzu hayır ede!

AKP döneminde kurmaca bir tarihle bir taraftan hain işbirlikçiler kahraman ilan edilirken, diğer taraftan Atatürk eleştirilmekte, Atatürk suçlanmakta; kurumlardan, caddelerden, sokaklardan Atatürk'ün adı kaldırılmakta, hatta milli bayramlarda Atatürk anıtına çelenk koymak yasaklanmakta, çelenk koyanlara ceza verilmektedir. AKP'li üst düzey yetkililer her fırsatta Atatürk'e ve Cumhuriyet'e saldırmakta, Cumhuriyet'i çağrıştıracak en ufak bir sembole bile tahammül edememektedirler. Örneğin 26 Mayıs 2013'te Manisa'da bir festivale katılan Başbakan Yardımcısı Bülent Arınç, açılışta 10. Yıl Marşı'nın çalınma sınırlanarak, "Mehter Marşı'yla başlasak daha anlamlı olurdu" tir. Dahası İşbirlikçi İskilipli Atıf mezarı başında anılmış ve İskilip Devler Hastanesi'nin adı "İskilipli Atıf Hoca Devlet Hastanesi" olarak değiştirilmiştir. Ayrıca 2012'de işbirlikçi İskilipli Atıf'a bir de "anıt mezar" inşasına başlanmıştır.

2011'de 1937-1938 Dersim İsyanı sonrasındaki Dersim operasyonları "Dersim katliamı" olarak adlandırılmıştır. Bizzat AKP Genel Başkanı Başbakan R. Tayyip Erdoğan "devlet adına Dersim özrü" demiştir.'

28 Kasım 2011'de TBMM İnsan Hakları Komisyonu'nda konuşan AKP Ordu Milletvekili İhsan Şener, Kurtuluş Savaşı'nda Yunanlılarla savaşılmadığını, şehitliklerin "düzmece" olduğunu söylemiştir.

Yüzleşmecilere göre Atatürk, İslam dinine savaş açmıştır! Laiklik dinsizliktir! Atatürk diktatördür! Kurtuluş Savaşı sırasında ve sonrasında Türkiye'de Rumlar ve Ermeniler katledilmiş, zorla ülkeden kovulmuştur! Yüzleşmecilerin bu ve benzeri iddialarının neredeyse tamamı yalandır.

Resmi tarihle yüzleşme palavrası adı altında kamuoyu, ABD ve AB istekleri doğrultusunda yazılacak "yeni tarihe" hazırlanmaktadır. Atatürksüz, Türk kimliğini dışlayan ve ulus devlet eleştirisine dayanan yeni bir Batı merkezli tarih yazılacaktır. Bu iş için bir taraftan resmi tarihle

yüzleşen “görevli tarihçiler” öne sürülüp, gazetelerde, te levizyonlarda ve tarih dergilerinde sabah akşam, çalاکalem Atatürk ve Cumhuriyet düşmanlığı yapılmakta, diğer taraftan AKP milletvekil leri ve Başbakan, her fırsatta “Tek Parti dönemi” eleştirisi adı altında Atatürk’e, İnönü’ye ve erken dönem Cumhuriyet tarihine saldırmak tadır.

Ne diyelim! Allah sonumuzu hayır ede!

AKP döneminde kurmaca bir tarihle bir taraftan hain işbirlikçiler kahraman ilan edilirken, diğer taraftan Atatürk eleştirilmekte, Atatürk suçlanmakta; kurumlardan, caddelerden, sokaklardan Atatürk’ün adı kaldırılmakta, hatta mili bayramlarda Atatürk anıtına çelenk koy mak yasaklanmakta, çelenk koyanlara ceza verilmektedir. AKP’li üst düzey yetkililer her fırsatta Atatürk’e ve Cumhuriyet’e saldırmakta, Cumhuriyet’i çağrıştıracak en ufak bir sembole bile tahammül edeme mektedirler. Örneğin 26 Mayıs 2013’te Manisa’da bir festivale katılan Başbakan Yardımcısı Bülent Arınç, açılışta 10. Yıl Marşı’nın çalınma sına sinirlenerek, “*Mehter Marşı’ylci başlasak daha anlamlı olurdu*

demıştır.” AKP döneminde bir taraftan bunlar olurken diğer taraftan Atatürk fotoğrafları çöpten çıkmaktadır.

Ne gariptir ki, Türkiye’de Atatürk yok edilmeye çalışılırken, dün yada Atatürk baş tacı edilmektedir. Nitekim dünyada bugün birçok ülkede Atatürk caddesi ve Atatürk heykeli vardır. Okul kitaplarında Atatürk’ten söz eden, düzenledikleri uluslararası panellerle Atatürk düşüncesini anlatan ülkeler vardır.

Sonuç olarak şunu söylemeliyim ki: Bizim herkesten çok “gerçek tarihe” ulaşmak için çaba harcamaya, bu doğrultuda geçmişi sorgula maya, belge ve bilgileri eleştiri süzgecinden geçirmeye ve neden, sonuç ilişkisine dayalı bilimsel ve objektif bir tarih yazımına ihtiyacımız var dır. Ancak bunun için daha fazla Batı güdümüne girmemiz, Batı’nın istekleri doğrultusunda yeni bir tarih yazmamız değil, 1949’da zaten girilmiş olan Batı güdümünden çıkmamız, belgeler, bilimsel gerçekler ışığında yeni bir tarih yazmamız gerekir. Bunun için de Batı merkezli tarihle yüzleşmemiz gerekir. Çünkü, eğer bu ülkede bir “resmi tarih” varsa, o Batı merkezli tarihtir.

İskilipli Atf Hocayı anma programına Bülent Arınçta gelecek

İskilipli Atf Hoca’ya ilk &

iyadei itibar memleketinden ;

İşbirlikçi, hain İskilipli Atfı

AKP kahraman ilan etti.

(Tarihle yüzleşenlerin Türkçe yazını kurallarını da bilmedikleri görülüyor. Dahi anlamındaki dade ile özel adlara gelen ekler ayrı yazılır.)

69

| i **cumhuriyet Zihniyet deşifresi!**

Arırıç, sadece mezhepleri yüzünden Türkmenlerin katline fetva veren Ebü Suud ve vatan haini

İskilipli Atf 1 "kahraman" ilan etti:

Onlar müşterek karakterimizdir | İskilipli Alf

Atf'ı AKP kahraman ilan etti. d üşmanıydı Kurayı Milliyete ve cumhunyel devnmterme karşı savaşı

İşbirlikçi, babı İskilipli

İskilipli Atf, Hastanesinin adı, "İskilipli Atf Hoca Devlet Hastanesi" olarak değiştirildi (Şubat 2012).

| İngiliz ajanıydı. Vatana ihanetten idam edilen İskılıplı Atf, "Yunan ordusu halifenin ordusu sayılır. Asıl kafası kopan lacak mahlûka! Ankara'dadır' diyerek halkı kurtuluş harekeline ve devnmlere karşı kışkırttığundan ve işgalcilerle işbirliği yapmıştı.

BDP'li Diyarbakır

Belediyesi vatan haini Şeyh Said'i kahraman ilan etti.

Diyarbakır'da 1925'te

çıkardığı isyanın bastırılmasında ordudaki 47 arkadaşıyla birlikte dom edilen Şeyh Said. Odında düzenlenen bir dizi etkinlikle kahraman ilan edildi.

AKP döneminde isyancı

Seyit Rıza'nın heykeli dikilmiş ır idam yıldönümlerinde törenlerle anılmaya başlanmıştır. Bı Seyit Rıza anma törenindeki çağdaş görünümlü hu kadınlarımızın Atatürk'ü de Sent Rızayı da tanımadıkları çok açık.

Kararlılığı Aydınlatan

Şiğimidir

'38 soykırımında
yitirdiklerimizi
4 Mayıs'ta Dersim'de
anıyoruz.

Kurmeçiler Demeği m

Munzur Çevre Demeği Gebze Dersim tiler Demeği Gemlik Dersim tiler Demeği Munzur Kültür Demeği özgür Demokratik Alevi Demeği Pir Suttan Abdal Demeği Diyarbakır Şubesi Koçgiri Platformu Ağ uçan (Ağu İçen) Demeği Hoşbektar Veli Anadolu Kültür Vakfı Genet Merkez Hubyar Suttan Alevi Kültür Demeği Onar A Kedekçiler Demeği Başbakan'ın "Dersim Özü"nden sonra "Dersim Katliamı! Soykırımı" adlı anma etkinliklerinde büyük bir artış görülmüştür.

Burdur'un avdır İlçesi'ne

bağlı Dengere İlkokulu'na "Türk Büyükleri köşesine asılan Vahdettin fotoğrafı.

AKP Genel Başkan Yardımcısı
Mehmet Ali Şahin:

VAHDETTİN HAIN DEĞİLDİ Tarih kitaplarına böyle yazın I

AKP Genel Başkan

Yardımcısı M. Ali Şahin 2013 yılında Milli Eğitim Bakanından Vahdettin'den “vatan haini” diye söz eden kitapların değiştirilmesini istemiştir.

2000'lerin sonunda Türkiye'nin değişik yerlerinde çöpten Atatürk fotoğrafları çıkmaya başlamıştır.* DERSİM KATLIAMDİR!

Arşivler

Acilsin

SORUMLULAR

Hesap

Versin

- Şehitlerin aileleri ve vefatları gününde İstanbul'da...
- Soyut Rıza ve arkadaşlarının mezar yerleri açılansın!
- Milli Birlik Platformu'na destek!
- Dersim halkından olur olansın!
- Dersim'in...

TARİH 13 ARALIK 2009, PAZAR • SAAT 11.00
MEYDANI

YER KADIKÖY İSKELE

Hangi Resmi İdeoloji, Hangi Resmi Tarih Ülkemizin siyasal İslamcıları, dönme liberalleri ve tatlı su solcu ları sabah akşam resmi ideolojiyle ve resmi tarihle yüzleşiyorlar! An cak “resmi ideoloji” derken kastettikleri şey Kemalizm, “resmi tarih” derken kastettikleriyse Kemalist tarih! Sanki Atatürk’ün 1920’lerde, 1930’larda ortaya koyup “Kemalizm” diye adlandırdığı ilkeler bü tünü bugün varlığını koruyormuş gibi 2013’te hâlâ “Kemalist resmi ideolojiden kurtulmaktan” söz ediyorlar. Sanki Atatürk’ün 10 Kasım 1938’de ölümünden hemen sonra Kemalizme aykırı politikalar izlen meye başladığını, 1946’dan itibaren Kemalizmin en temel ilkesi “tam bağımsızlıktan” ciddi ödünler verildiğini, 1950’den itibaren ise Kema lizmi yok etmek için bir Karşı Devrim sürecinin başlatıldığını ve bu sürecin 2013’e kadar devam ettiğini bilmiyorlar! Atatürkçülük kılıfına sokularak yapılan darbelerin, özellikle de 12 Eylül 1980 darbesinin, Atatürk’ü meşruiyet aracı olarak kullanıp Kemalizme en büyük zararı verdiğini, Amerikancı, dinci Karşı Devrim’in önünü açtığını bilmezden geliyorlar. Resmi ideoloji diye sabah akşam yakınıp yüzleştikleri Ke malizmin, 12 Eylül 1980 sonrasında neredeyse tamamen yok edildiği ni görmüyorlar, görmek istemiyorlar. Gerçek şu ki, bugün Türkiye’de eğer bir “resmi ideoloji” varsa, o da 1950-2013 arasında neredeyse kesintisiz biçimde egemenlik kuran ABD güdümündeki dinci sağcı ik tidarların ideolojisidir.

Gazeteci, yazar Uğur Mumcu, 1990’larda kimi çevrelerin “*resmi ideoloji*” eleştirisi adı altında Kemalizme savaş açmaları üzerine, resmi ideoloji konulu yazılar kaleme almıştır. O yazılar bugün güncelliğini aynen korumaktadır. Örneğin Mumcu 1992 yılında, “*Resmi İdeoloji Nedir*” başlıklı köşe yazısında şu görüşlere yer vermiştir:

“Son yıllarda üzerinde en çok konuşulan kavramlardan biri ‘resmi ideolojidir. Atatürkçülüğün resmi ideoloji olduğu ileri sürülüyor. Kur tuluş Savaşından ve laiklikten söz eden herkes ‘resmi ideoloji yandaşı olarak suçlanıyor. Hele hele teröre karşıysanız ‘resmi görüş yanlısı’ eti keti hemen yapıştırılıyor. (...)

Atatürk'ün sağığında ve İnönü'nün cumhurbaşkanlığında devle tin ideolojisi resmidir. Bu resmi ideolojiye 'Kemalizm' adı veriliyor. (...)

Türkiye'deki 'resmi ideoloji' çok partili hayata geçtiğimiz 1950 ile son bulmuştur. (...)

Askeri müdahale dönemlerinde yeniden tek görüş resmi görüş ola rak savunulmuştur. Daha doğrusu bu dönemlerde 'yumruğu kuvvetli olanın Atatürkçülüğü' o dönemlerin resmi ideolojisi sayılmıştır! (...)

12 Eylül, Atatürkçülüğün sahtesini resmi ideoloji yaptı. ANAP, bu dönemden güç alarak 'Türkİslam Sentezi'ni ve 'serbest piyasa ekonomisi'ni resmi ideoloji yaptı.

İslamcılık ilk kez bu kadar yaygın biçimde devlet tarafından destek lendi. YÖK'ün ilk dekan ve rektörlerine bakın; hemen hepsi Türkİslam Sentezi ideolojisini üreten 'Aydınlar Ocağı'nın kayıtlı üyeleri arasından seçilmişlerdir. Müsteşarlara, genel müdürlere ve daire başkanlarına ba kın; bütün bu bürokratlar, üçlü kararnamelerden önce tarikatlarca atan maları uygun görülenler arasından seçilip atanmışlardır. Yüksek mahke me üyeliği için bile 'dincilik, tarikatçılık ' aranan nitelik olmuştur.

Tarikat, ticaret ve siyaset, devletin resmi ideolojisinin üç ayağını oluşturmuş, 'serbest piyasa' adı altında devlet destekli ayrıcalıklı şir ketler, iktidar partisi ile iç içe geçmişlerdir.

Resmi görüş de, ticari görüş de, siyasi görüş de bıdır. (...)

Atatürkçülük ve laiklik, devleti kuran ideolojinin temelleridir. Bu ideoloji zamanla yozlaşmış, kendi özüne yabancılaşmış, 12 Eylül döne minde olduğu gibi laikliği yok edecek bir ideoloji haline dönüşmüştür.

Son yıllara kadarki resmi ideoloji sahipleri 'Türkİslam Sentezi' ve 'piyasa ekonomisi' görüşlerini savunanlardır. Bu görüşlerin devlet katındaki en büyük temsilcisi ve simgesi Cumhurbaşkanı Özal'dır... ""

Kemalizm, "tam bağımsızlık" ve "çağdaşlaşma" demektir. Türki ye 1946'dan itibaren kısmen, 1950'den itibaren tamamen tam bağımsızlıktan ve çağdaşlıktan, dolayısıyla Kemalizmden uzaklaşmaya başla mıştır. Kemalizm "resmi ideoloji" olma özelliğini 63 yıl önce yitirmiştir maalesef. Bu yüzden de daha 1950'lerde Kemalizm yerine Atatürkçülük kavramı icat edilmiştir. Soruyorum: Eğer bugün Kemalizm bu ülkenin gerçekten resmi ideolojisi olmuş olsa, Türkiye ABD'ye göbekten bağımlı hale gelir miydi? Türkiye'nin milli varlıkları haraç mezat eşe dosta ve yabancıya satılabilir miydi? Karma Ekonomi, Planlı Devletçilik tama men terk edilebilir miydi? Türkiye'nin bölünmesi, anayasadan Türk lük kavramının ve Atatürk ilkelerinin çıkarılması tartışılabilir miydi? Türkiye'yi yönetenler, Türkiye'nin üniter yapısını tartışmaya açabilir miydi? Eli kanlı bir terör örgütüyle pazarlık yapılabilir miydi? Laiklik ten bu denli ödünler verilebilir miydi? Tarikatlar, cemaatler, şeyhler, şihlar, hocalar topluma bu kadar yön verebilir miydi? Elcevap: Hayır!

Yine 1992'ye uzanıp yine Uğur Mumcu'nun, bu sefer "Resmi İde oloji" adlı yazısını okuyalım:

"Son yıllardaki en yaygın suçlamalardan biri 'resmi ideoloji' sahi bi olmaktır. Bu suçlama da şu kaba mantığa dayanır:

Kemalizm, devleti kuran ideolojidir. Bütün Kemalistler resmi ide oloji sahipleridir. İdeoloji, 'düşünceyi inceleyen bilim' anlamına gelir. 'Resmi' bilindiği gibi devlet ile özdeşleşen bir kavramdır. 'Resmi ideo loji' de devletin ideolojisi demektir.

Kim saptar bu ideolojiyi ve kim uygular?

Resmi ideolojiyi o devleti kuranlar oluşturuyor. Sovyet Devrimi Lenin'in öncülüğünde

kurulmuştur. Sovyet toplumuna devlet eliyle aşılana ideolojiye de 'Leninizm' denmiştir. Türkiye Cumhuriyeti Mustafa Kemal tarafından kurulmuş, Atatürk devrimleri devlet eliyle yerleştirilmiş, bu uygulamaya da Kemalizm adı verilmiştir.

Bugün (1992) devlet Kurtuluş Savaşı'nın ideolojisiyle mi yöneti liyor? Hayır.

Bir resmi görüş ya da ideolojinin ortaya atıldığı günden bugünlere kadar olduğu gibi korunmasına ve uygulanmasına olanak yoktur. Si yasal düşünce ve ideolojiler, canlı varlıklar gibi günün koşullarına göre yeniden yorumlanıp uygulanırlar. Bir toplumdaki yaygın ideolojiyi, o topluma egemen olan sınıflar oluşturur.

Türkiye, 1980 darbesiyle yeni bir sürece girdi. (...) Darbe, 'serbest piyasa ekonomisi' adı altında bir dizi uygulama başlattı. Bu ekonomik model, iş ve sermaye çevreleri tarafından desteklendi. TÜSİAD, 12 Eylül hükümetine bakan verdi. Askeri hükümetin başbakan yardım cılığına MESS Başkanı Özal atandı. Özal askerlerden aldığı destekle ekonomiyi yönetti.

Türkiye'de egemen ideolojiyi silahlı kuvvetler mi savunur# 12 Eylül Darbesi'nin Genelkurmayı, Özal ile özdeşleşti. Özal ile birlikte 'serbest piyasa ekonomisi' adı verilen emir komuta ekonomi sini biçimlendirdi. Bu konudaki resmi ideolojiyi, işadamları, 12 Eylül generalleri ve Özal gibi 12 Eylül bürokratları birlikte oluşturdular. Bugün bazı sosyal demokratları etkisi altına alan 'serbest piyasa ide olojisi', 12 Eylül generalleri, işadamları ve Özal gibi askeri hükümet bakanlarının ortak çabaları ile ortaya çıktı.

Aynı dönemde Türkiye'de 'Türkİslam Sentezi' görüşü egemen oldu. Bakanlar, üst düzey bürokratlar ve üniversite yöneticileri, bu mi litan İslamcı ideolojinin yandaşları arasından seçildiler. Devlet, serbest piyasa ve Türkİslam Sentezi yandaşlarınca ele geçirildi.

Bugünkü resmi ideolojide ne 'Kuvâyi Milliye ruhu, ne 'Kema lizm' var. Bugünkü resmi ideoloji 'serbest piyasa' ve Türkİslam Sente zi' gibi iki kavrama dayanıyor.

12 Eylül generallerince desteklenen bu resmi ideolojiye bir ad bulmak ve bu adı da 'İzm' takısıyla sunmak gerekirse, bu ideolojiye 'Özalizm' de denebilir. Özal bugün cumhurbaşkanıdır. Savunduğu gö rüşlerle devletin başındadır. Resmi ideoloji, 1980 Darbesi'nden sonra artık 'Kemalizm' değil, 'Özalizm' dir.

Bu resmi ve egemen ideolojinin yandaşları basında ve televizyon ka nallarında köşe başlarını tuttular. Bu resmi ve egemen ideoloji dış siya sette Amerikan görüşlerini, Beyaz Saray sözcülerini kışkandırırçasına sa vunuyor. İç siyasette de sol, sosyalizm ve emek düşmanlığını benimsiyor.

Ne kadar 'zaman aşımına uğramış Marksist' varsa bu resmi ve egemen ideolojiye sımsıkı sarılıyor. Bu yığın Marksist çevre 'Amerikan emperyalizmi ve yerli işbirlikçileri' söylemini, işçi sınıfın egemen sınıf olgusunu, sınıf gerçeğini ve çelişkilerini devrim müzelerinde bırakıp, etnik çelişkileri ön plana çıkartmaya çalışıyor. Bunlar, Amerika'nın 'Yeni Dünya Düzeni' ile bölgeye getirmek istediği yeni siyasal coğraf yayı da görmezlikten geliyorlar.

Kemalizmin bağımsızlık inancına da tıpkı Suudi destekli İslamcı lar ve bu 'Yeni Dünya Düzeni' içinde yer kapmaya kalkışan Kürtçüler gibi düşman kesiliyorlar.

Bu ideoloji yalnızca 'resmi' mi? Hayır, hem 'resmi' hem 'ticari'. Devleti kuran resmi ideoloji Kemalizm, 'Kuvâyi Milliye ruhuna' daya mıyor. 12 Eylül Darbesi ile devleti ele geçiren resmi ideoloji de 'Kuvâyi ticariye' ruhuna!"

Uğur Mumcu'nun 1992'de kaleme aldığı bu yazı 2013 Türkiye'si'ni de anlatıyor gibi. Şöyle ki, bugün de "resmi ideoloji" adı altında hâlâ Kemalizmle hesaplaşan eski Marksistlerimiz, kadim

dincilerimiz var. 12 Eylül 1980 Darbesi'ne rağmen 1992'de "resmi ideoloji" derken hâlâ Kemalizmi eleştirenler, o günün gerçek resmi ideolojisinin artık Kemalizm değil Özalizm olduğunu görmedikleri gibi, bugün 2013'te "resmi ideoloji" diye hâlâ Kemalizmi eleştirenler de bugünün gerçek resmi ideolojisinin "Erdoğanizm" olduğunu görememektedirler. Uğur Mumcu'nun son cümlesi bugün için de birebir geçerlidir: "*Devleti ku mu resmi ideoloji Kemalizm, 'Kuvâyi Milliye ruhuna' dayanıyor. 12 Eylül Darbesi ile devleti ele geçiren resmi ideoloji de 'Kuvâyi ticariye' ruhuna!*" 12 Eylül Darbesi'yle devleti ele geçiren resmi ideoloji bu gün her zamankinden daha güçlüdür. Bu nedenle bugün eğer gerçek ten "resmi ideoloji" ile yüzleşmekten, hesaplaşmaktan söz edilecekse 12 Eylül Darbesi ile devleti ele geçiren "Amerikancı", "dinci" resmi ideolojiyle yüzleşmek, hesaplaşmak gerekir. Ancak Uğur Mumcu'nun 1992'de ifade ettiği gibi: "*Resmi ideoloji diye, Kemalizme ve laikliğe saldıranların kaçta kaç, bugünkü resmi ideoloji ile bir hesaplaşmaya girdi ve giriyor? Giremezler, çünkü bu beylerin çoğu bugünkü resmi ideolojinin sözcüleri ve gözcüleridir ...*" Bizim devşirilmiş aydınları mız ancak kendilerine verilen görev gereği Kemalizmle hesaplaşabilir ler. Üstelik mertçe değil, yalanla, dolanla, çarpıtmayla...

Bugün "resmi ideoloji" diye Kemalizme savaş açanlar, doğal ola rak "resmi tarih" diye de Kemalist tarihe, Türk Tarih Tezi'ne ve Türk Bağımsızlık ve Aydınlanma Savaşı Tarihi'ne savaş açmışlardır. Ancak 1950'den itibaren tıpkı Kemalizm gibi Kemalist tarih anlayışı da yok edilmeye başlanmıştır. Daha önce ayrıntılı olarak anlattığım 1949 yılındaki "Türkiye ile ABD arasında Eğitim Komisyonları Kurulmasına İlişkin Anlaşma" ile Türk eğitim sistemi ABD'li uzmanların kontrolüne bırakıldıktan sonra başlayan süreçte Kemalist tarih görüşü olan "Türk Tarih Tezi" yerine bir ABD projesi olan "Türkİslam Sentezi" haya ta geçirilmiştir. Daha önce de ifade ettiğim gibi eğer bugün gerçekten de bir resmi tarihten söz edeceksek, 1950-2013 arasında Türkiye'de egemen olan Türkİslam Sentezi'nden söz etmemiz gerekir. Eğer bu gün gerçekten "resmi tarihle yüzleşeceksek" de bu ABD güdümlü tarih

anlayışıyla yüzleşmemiz gerekir. Bugün tarihimizde göze çarpan yanlışların, eksiklerin, çarpıtmaların sorumlusunun "resmi tarih" olduğu doğrudur. Ancak burada kilit soru "hangi resmi tarih" sorusudur. Kemalist tarih anlayışı 1949'dan itibaren unutulmaya terk edildiğine göre, bugün tarihimizdeki yanlışların, eksiklerin, çarpıtmaların sorumlusu 1950-2013 arasında ABD'nin şekillendirdiği Batı merkezci tarih anlayışıdır.

1990'larda "resmi ideoloji" diyerek Kemalizme saldıranların mantıksızlığını gözler önüne seren Uğur Mumcu, yine 1990'larda "res mi tarih" diyerek Kemalizme ve Atatürk'e saldıranların da maskesini düşürmüştür. Uğur Mumcu'nun "*Resmi Tarih*" başlıklı yazısından aktarıyorum:

"Son yıllarda İslamcısından Marksistine kadar genişleyen düşünce yelpazesinde yer alan birçok kişi 'resmi tarih'ten yakınıyor. (...)

Resmi tarihe karşı olan oturur, araştırır ve yazar.

Yakın tarihle ilgili tek bir araştırma yapmayacaklar, sonra da ku laktan dolma ve çoğu yarım yamalak ve yalan yanlış bilgiler ile ya meyhane köşelerinde gevezelik yapacaklar ve gazetelerde resmi tarih ile ilgili yazılar yazacaklar! Resmi tarihe karşı olalım derken, ortaya yapay zorlamalarla oluşan bir başka yoz tarih anlayışı çıkıyor. Resmi tarih ve resmi ideoloji kurulu düzenin ürünleridir. Son yıllardaki kuru lu düzen 12 Eylül emir ve kumanda zinciri ile benimsetmeye çalış tığı resmi Atatürkçülük ile arabesk liberalizmin 'Türkİslam Sentezi' ile aşılanmış biçimiydi.

Bugün çağdaşlık konusunda elle tutulur ne kalmışsa, hepsi Ata türk döneminin eseridir... "

Tarihle yüzleşmek iyidir! Ne de olsa bu yüzleşme sonunda orta ya çıkacak belgeler ve bilgiler

ışığında tarih en objektif ve en gerçek biçimde yeniden yazılacaktır. Ancak bizdeki durum çok farklıdır. Bizim tarihle yüzleşmecilerimizin amacı belge ve bilgiler ışığında tarihsel gerçeklerin ortaya çıkarılması değil, belge ve bilgileri çarpıtarak Atatürk'ün tarihsel rolünü azaltmaktır. Bu nedenle Türkiye'de tarihle yüzleşenlerin iki ortak özelliği vardır: Birincisi, sadece 1919-1938 arasındaki Atatürk dönemiyle yüzleşmeleri; İkincisi, bu yüzleşmede hep Atatürk'ün aleyhine sonuçlara ulaşmaları... Bu yüzleşme sonunda Atatürk lehine tek bir sonuca ulaşmamış olmaları, bu yüzleşmecilerin asıl amaçlarını gözler önüne sermektedir.

Peki ama 1950'den itibaren ABD emperyalizminin güdümündeki dinci/sağcı iktidarların sürekli saldırısına uğrayan, 63 yıl önce resmi ideoloji olmaktan çıkartılan Kemalizm, bugün hâlâ neden ABD, AB ve yerli işbirlikçilerini o kadar fazla rahatsız etmektedir? Madem bugün Kemalist ideoloji yok, madem bugün Kemalist tarih anlayışı egemen değil, peki devşirilmiş aydınlarımızın ve güdümlü siyasilerimizin sabah akşam "resmi ideoloji" ve "resmi tarih" diye Kemalizme, Atatürk'e saldırmalarının nedeni nedir? Yanıt verilmesi gereken asıl önemli soru budur. Bence bu durumun temel nedeni Kemalizmin 1919-1938 arasındaki 19 yıllık sürede yarı bağımlı, yenilmiş, teslim olmuş bir ümmet imparatorluğunun enkazıyla gerçekleştirdiği "tam bağımsızlık" ve "çağdaşlaşma" mucizesinin gücüdür. Türkiye'de Kemalizm 19 yılda, dünyada benzerine rastlamadık bir şekilde çok güçlü ve derin kökler salmıştır. Kemalizmi bir ağaca benzetecek olursak, 1950'den sonra, emperyalizm ve yerli işbirlikçileri o ağacın dallarını neredeyse tamamen budamışlar, hatta gün gelmiş o ağacı en dibinden kesmişlerdir, ama ağacın derinlere işleyen köklerinden aldığı güçle yeniden yeşermesini bir türlü engelleyememişlerdir. Ağaç sürekli yeni sürgünler vermiş ve vermektedir. İşte 2013'te bugün hâlâ Kemalizmle ve Atatürk'le mücadele edilmesinin nedeni budur? Amaç, ağacın bir daha sürgün vermemesi için Kemalist kökleri kurutmaktır. İşte yüzleşme adı altında yapılan kepezeliğin asıl amacı budur.

Bu bölümü Uğur Mumcu'nun şu değerlendirmesiyle bitirelim:

"Bugün resmi ideoloji diye Atatürk'e ve Atatürkçülüğe saldıranlar da başka resmi ideolojilerin sözcüleridir. (...)

Mercedes bayileri gibi BMW bayileri gibi ve İslamcı banker sözcüleri gibi başka resmi ideolojilerin temsilciliklerini yapanların 'resmi ideoloji' adına bir umacı yaratıp bu umacıya saldırmaları 'yeni McCartizm'dir. McCartizm, komünizm korkusunu paranoya haline getiren 'soğuk savaş ideolojisi'dir. Yeni McCartizm de uluslararası sermayenin, bağımsızlık, emek ve emekçi düşmanlığı yapan 'ılık savaş ideolojisi' değil de nedir?"

Atatürk Kurumlarının işlevsizleştirilmesi ABD ve AB istekleri doğrultusunda, Atatürk Cumhuriyeti'nin Yeni Osmanlı'ya dönüştürülmesi sürecinde erken dönem Cumhuriyet tarihine yönelik eleştirilerin odağında Cumhuriyet'in kurucusu Atatürk vardır. Bu süreçte Atatürk, ders kitaplarında tarihsel rolü azaltılarak anlatılmaya çalışılmakta, güdümlü yandaş aydınlar tarafından gazete köşelerinde, televizyon ekranlarında, dergi sayfalarında suçlanıp aşağılanmaktadır. Toplumda Atatürk'ü ve Atatürkçü düşüncüyü anlatmak amacıyla kurulmuş Atatürk kurumları ve üniversitelerdeki Atatürk kürsüleri işlevsizleştirilmektedir. Aslında bu kurumları ve kürsüleri tamamen kaldırmak niyetindeki AKP hükümeti, kamuoyundan gelecek tepkileri düşünerek ilk aşamada bunları kaldırmak yerine işlevsizleştirme yoluna gitmiştir.

Bu arada Atatürk kurumları derken hem Atatürk'ün kurduğu kurumlar hem de Atatürk'ü, Cumhuriyet'i araştırıp anlatmakla görevli kurumlar ve kürsüler akla gelmektedir. Atatürk'ün kurduğu sosyal, kültürel, ekonomik nitelikli kurumların AKP hükümeti döneminde nasıl haraç mezat satıldığı

herkesin malumudur, bu nedenle bu kurumlar dan söz etmeyeceğim. Ben burada Atatürk'ü, Cumhuriyet'i araştırıp en doğru şekilde topluma anlatmakla görevli olan kurumlardan, üniversitelerden, üniversite kürsülerinden söz edeceğim.

Aslında şu soruyu sorarak başlamak lazım: Atatürk'ün kurduğu "kültür" kurumlarına ne oldu? Türk Tarih Kurumu, Türk Dil Kurumu, Ankara Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi. Bu Fakülte'deki Hititoloji, Sümeroloji, Antropoloji kürsüleri ne oldu? İstanbul Üniversitesi ve bu üniversitedeki Türkiyat Enstitüsü ne oldu? Halkevleri, Halkodaları, Köy Enstitüleri nerede? Arkeoloji müzeleri ne halde? Arkeolojik kazılar ayrılan bütçeler ne durumda? Bu kurumlar 1920'lerde, 1930'larda Atatürk'ün belirlediği "ilerici" hedefler doğrultusunda gelişip çağı ya kalayabildiler mi, yoksa...

Maalesef bu kurumların çoğu 1950'lerden itibaren "ilerici" hedeflerinden uzaklaşmış, önemli bir bölümü de kapatılmıştır. Örneğin Halkevleri, Halkodaları, Köy Enstitüleri 1950'lerde kapatılmıştır. Ankara Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi'ndeki kürsülerin çoğu zaman içinde "ilerici" hedeflerinden uzaklaşmıştır. Tarihi, sadece 600 yıllık Osmanlı hanedan tarihine indirgeyen 1950 ve sonrasında "sağcı" Karşı

Devrimci iktidarları döneminde üniversitelerimizdeki Sümeroloji, Hititoloji, arkeoloji, antropoloji kürsüleri, üniversite sınavlarında en az puan alan öğrencilerin mecburen kayıt yaptırdıkları "işlevsiz" bölümler haline getirilmiştir.

Çok gerilere gitmeyelim, 1990'larda Necmettin Erbakan'ın RP'si döneminde kültür kurumlarının başına din adamlarının atandığı haberlerini okumaya başlamıştık aslında. Örneğin 1994 yılında "*İstanbul Kütüphane ve Müzeler Müdürlüğü'ne Biiyükçekmece Liseli Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Hocası Yakup Kuloğlu atandı*" haberi yansımıştı basına. Yine 1994 yılında, o zamanlar RP'li İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı olan R. Tayyip Erdoğan kültür, sanat konusunda aynen şöyle demişti: "*Sanat adına Allahsızlığa prim vermem*", "*Sanatı şehvet sömürüsüne alet edemem*", "*Tiyatro adına çadır tiyatro oynatmam*", "*Asıl gerici boynuna kravat takıp kendilerini ileri ci görendir.*"* "*Bale insanı belden aşağısı ile meşgul ediyor.*" Aynı Erdoğan, belediye başkanı olduğu dönemde "Atatürk düşmanı" Sadık Albavrak'ı da kültür işlerinin başına getirmişti.

Atatürk'ün kültür kurumları dört farklı dönemde dört büyük darbe yemiştir. İlk darbe 1950-1960 Menderes döneminde, ikinci darbe 1980-1983 Kenan Evren döneminde, üçüncü darbe 1983-1993 Turgut Özal döneminde ve dördüncü darbe ise 2002-2013 R. Tayyip Erdoğan döneminde... Menderes, Halkevlerini, Halkodalarını, Köy Enstitülerini kapatmıştır. Kenan Evren, Tarih ve Dil Kurumlarının özerkliğine son vermiş, üstelik bunu Atatürk'ün vasiyetini hiçe sayarak yapmıştır. Evren ayrıca Türk İslam Sentezi'ne uygun bir Atatürk kurgusu için Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu'nu (AKDİTK) kurmuştur. Dahası "*Devrim Tarihi*" derslerine "*İnkılâp Tarihi*" adını vererek bu derslerin içeriğini boşaltmıştır.

12 Eylül'ün yarattığı Amerikancı, dinci, "resmi ideoloji", özellikle AKP iktidarı döneminde her şeyden önce Atatürk'ün mirasını tamamen reddetme yoluna gitmiştir. Önce devlet üniversitelerindeki Atatürk çözümlerinin yerine Atatürk karşıtı kadrolar görevlendirilmiş, sonra "*İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük*" dersi müfredattan kaldırılmak istenmiştir. 2012 yazında tartışmaya açılan bu konuda, Ermeni tezlerini savunmasıyla ve Atatürk karşıtı duruşuyla tanınan Sabancı Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. Halil Berktaş *Taraf* gazetesine verdiği demeçte: "*Ne ilk ve orta öğretim ne üniversite düzeyinde Atatürk ilkeleri diye bir ders olamaz. Çağımızda hiçbir ülke gençlerini ama Kemalizm ama Marksizm şu veya bu tür bir nasyonalizmin ilkelerine göre yetiştirmeyi, böyle tek tip bir ideolojik yapılanmayı bütün gençliğine empoze etmeyi tasavvur edemez,*" demiştir.

Öncelikle, anayasada ve YÖK yasasında Atatürk ilkelerine bağlılık ifadelerinin çıkarılması gerektiğini söyleyen Berktaş, “*Bunlar olmadan da YÖK’ün bu tartışmayı yapmasını son derece hayırlı görüyorum. Üniversite gençliğinin zihinlerini cendereye alma çabalarının bir halkası da kırılmış olacaktır,*” ifadelerini kullanmıştır. Yıldız Teknik Üniversitesi öğretim üyesi Yrd. Doç. Dr. İsmet Akça da, “*Üniversite düzeyinde Atatürk İlke ve İnkılâpları Tarihi dersi diye bir ders abesle iştigal. İnsanlık Tarihi, Türkiye Tarihi dersi olur. Ama De Gaulle İnkılâp Tarihi, Lincoln İlke ve İnkılâp tarihi olamaya çağt gibi böyle bir ders de olamaz,*” demiştir.

“*İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük*” dersinin kaldırılmasını kafasına koyan AKP hükümeti, kamuoyundan gelen tepkilerden dolayı bu kararından vazgeçmiştir. Ancak bu sefer de bir taraftan devlet üniversite lerindeki “*İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük*” derslerinin içi olabildiğince boşaltılırken, diğer taraftan sayıları her gün artan özel üniversitelerin önemli bir bölümünde Atatürk ve Cumhuriyet karşıtlığı neredeyse “ders” olarak okutulur hale gelmiştir! Atatürk’ün “manevi mirasım” dediği akıl ve bilimin yerini “hurafe” almıştır. Bir anlamda Atatürk’ün üniversite reformuyla Darülfünun’dan üniversiteye dönüştürdüğü kurumlar, bugün yeniden üniversiteden Darülfünun’a dönüştürülmekte dir sessiz sedasız.

En güncel örneklerden başlayalım:

Üsküdar Üniversitesi’nin kurucu rektörü Prof. Dr. Nevzat Tarhan 2012 yılında “internet” konusunda şu bilimsel (!) açıklamaları yapmıştır:

"Internet kıyamet alametleri arasında sayılan Dabbetül Arz ola bilir. İslam dünyası henüz bu alamet üzerinde görüş birliğine varmış değil. Dabbetül Arz yerde debelenen bir canlıdır. İnternet de fiber optik altyapısı ile sinizoidal dalga frekansı ile çalışması nedeniyle de belenen bir görünüm sergiliyor. İnternet, Dabbetül Arz gibi iyiye ve kötüye hizmet edebilir. İyi insan yetiştirmeyi amaçlayanların interneti bu amaçla uygulamaları dini bir vecibe, zorunluluktur..."* 2012 Türkiye’sinde bir özel üniversitenin tanınmış bir kurucu rektörü interneti dini pencereden böyle değerlendirmiştir.

İkinci örneğimiz bu sefer bir devlet üniversitesinden: Kırklareli Üniversitesi Dekanı ve felsefe profesörü Prof. Dr. Teoman Duralı, iktidara yakınlığıyla bilinen Haber 7’ye yaptığı açıklamada tüm okulların imamhatipleştirilmesini ve üniversitelerin medrese olmasını istemiştir. Şu sözler Prof. Duralı’ya aittir: “*İmamhatiplerin müfredatı genelleş tirilip tüm okullara uygulanmalı. Neden üniversite adını veriyoruz, adını medrese koyalım. Fakültelerin isimleri de mektep olsun. Bir tarafta üniversite diğer tarafta medrese ayrımı çok tehlikeli. Bu ülkenin bölünmüşlüğüne son vermek lazım artık...*” Prof. Duralı anlaşılan Osmanlı döneminde kalmış! Atatürk’ün 1924 tarihli Tevhidi Tedrisat Kanunu’yla mektepmedrese ayrımının sona erdirilerek eğitim öğretim birliğinin sağlandığından haberi yok! 2012’de bile hâlâ üniversite medrese ayrımından söz edebiliyor ve üniversitelerin yeniden medrese diye adlandırılmasını isteyebiliyor. Aslına bakılacak olursa burada kurumların nasıl adlandırıldığından çok bu adlandırmaların altında yatan zihniyeti görmek gerekir. Atatürk çağdaş, bilimsel, laik, evrensel ilkelere uygun eğitim, öğretim yapılmasını istediği için yüksek öğretim kurumlarına “üniversite” adı verilmiştir. Prof. Duralı ise çağdaş, evrensel ilkelere uymayan ve dinsel bir eğitim öğretim yapılmasını istediği için yüksek öğretim kurumlarına “medrese” adının verilmesini iste mektedir. Ne demişler, “kişinin fikri ne ise zikri de odur”. Üniversite kavramından rahatsız olup medrese isteyen, “fikrinin” ne olduğunu anlamak hiç de zor değildir doğrusu!

Eğitim dünyasının duayen isimlerinden Prof. Dr. Teoman Dur

İMAMHATİP MUFREDA

TUH OKULLARA UYGU İANMA İ Zenci Beyaz Kürt. Türk Kürt kavgasından daha tehlik Ankara'ya gidip Turgut Özal'ı uyardı Saman Türkler gibi Zerdüşt Kürtler tür< Üniversiteler "medrese" ols Prof. Duralı Türkiye'nin eğitim sorunlarına şöyle bir çözüm önerisi getirmiştir:

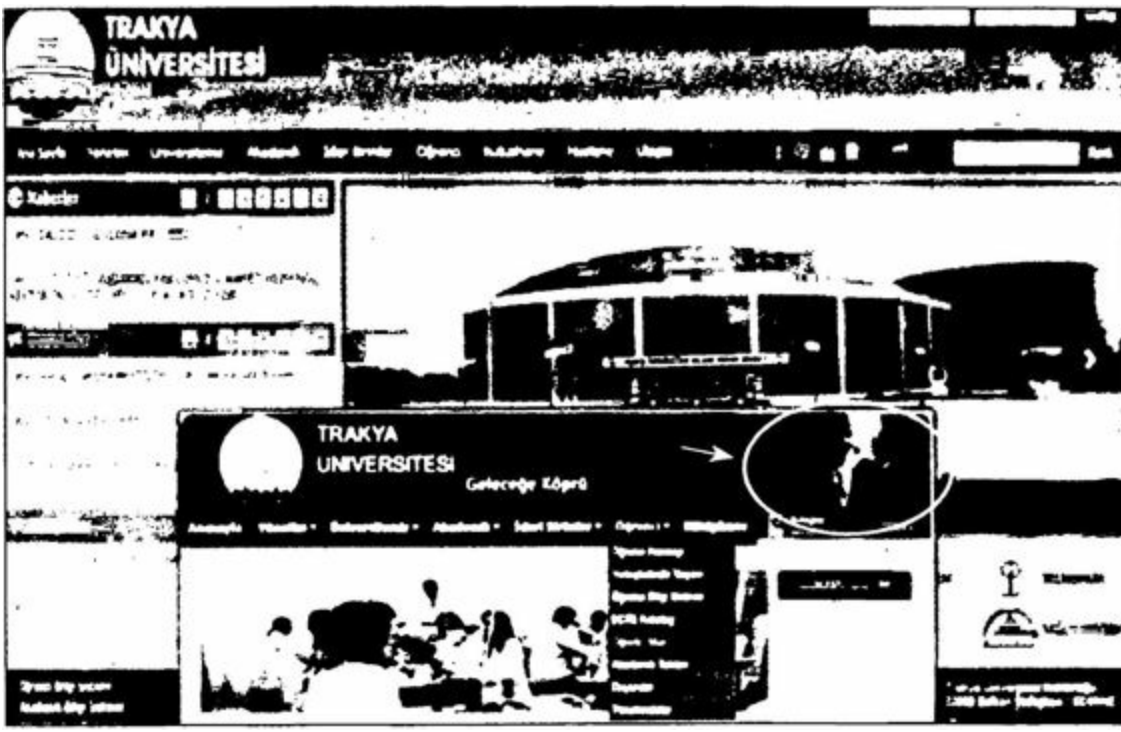
“Şimdiye kadar bu din eğitimi yasaklamak suretiyle sağlanıyor du, şimdi de din ile dünyayı birleştirmek zorundayız. İmamhatiplerin müfredatının genelleştirilip tüm okullara uygulanması gerektiğini sa vunduğumdur hep, en başta da askeri okullara. Disiplin hayatın her alanında gereken bir şey. Askerlik dış disiplin veriyor. Din, iç disiplini sağlıyor. İç disiplin olmadan dış disiplin bir kabuktur. Müslümanlarda iç disiplin var ama dış disiplinden yoksun. Dış disiplin olmadığı için hercümerç haldeyiz. Müslüman olmayana kendi dininde ders verilir, Alevi vatandaşa da özel müfredat hazırlanır. Ama şart olan şey din bil gisiyle donanmış olmasıdır. Bu sadece dindar yetiştirme babında değil, dinsiz olacaksa da niye dinsiz olduğunu bilsin.”

Görüldüğü gibi 2012 yılında Türkiye'de bir devlet üniversitesi deka nı yüksek öğretimi sadece “din eksenli” olarak değerlendirebilmektedir. Aslında Prof. Duralı, Atatürk sonrası Amerikancı, dinci Karşı Devrim ideolojisine tipik bir örnektir. Bu ideolojinin odağında laik eğitim yeri ne dinsel eğitim vardır. Nitekim, daha 1969'da Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay, "... *Laik okullar birer anarşi yuvası haline geldi. Bu (laik) okul lardan yetişen gençlere memleket idaresi teslim edilemez. On yıl sonra bunların hepsi iş başına geçecekler. Onlara nasıl güvenebiliriz? Hem biz laik okullara karşı imamhatip okullarını bir alternatif olarak düşünüyö ruz. Devletin kilit mevkilerine*

yerleştireceğimiz kişileri bu (imamhatip) okullarda yetiştireceğiz diyerek laik eğitimden duyduğu rahatsızlığı dile getirmiştir. Bu rahatsızlığın ilacı olarak da dinsel eğitim öğretim verilen imamhatip okullarını önermiştir. 12 Eylül, laik eğitime en büyük darbe lerden birini vurmuş, imamhatiplerin önünü ardına kadar açmıştır. Bu duruma tepki duyan Uğur Mumcu, 1993'te Cumhuriyet gazetesindeki köşesinde şunları yazmıştır: "... 1973 yılında çıkarılan Milli Eğitim Temel Yasası'nın 31. maddesi liseleri bitirenlerin ancak yetiştirildikleri yön de yüksek öğrenim yapacakları ilkesini getirmişti. Bu madde ne zaman değiştirildi biliyor musunuz? Atatürkçülük adına yasa düzeninin getirildiği 12 Eylül döneminde. Bu madde 16 Haziran 1983 günü değiştirilerek, maddedeki yetiştirildikleri yönde yüksek öğrenim yapma koşulu kaldırıldı. Cumhurbaşkanı Kenan Evren ve Milli Güvenlik Konseyi sabah akşam 'Atatürk, Atatürk' diye diye Atatürk'ün Tevhidi Tedrisat Kanununu rafa kaldırarak imamhatiplere yüksek öğrenim kapılarını açtılar..." Uğur Mumcu'nun bu yazısından bir yıl kadar sonra, 16 Eylül 1994'te R. Tayyip Erdoğan, Tiim okullar imamhatiplere dönüştürülecek," demiş tir. Erdoğan, 16 Eylül 2012'de de, "İmamhatip okulları, milletin okul ları olarak eski parlak günlerine geri dönüyor. (...) Ne zarar gördünüz imamhatip okullarından da bunları kapattınız. Ne yaptı imamhatipliler size de bunları kapattınız. Terörist yetişmediği için mi imamhatip okul larını kapattınız, anarşistler yetişmediği için mi imam hatip okullarım ka pattınız. Vatana hizmet aşkıyla yandıkları için mi imamhatip okullarını kapattınız," diyerek imamhatip okullarını yüceltmıştır. Başbakan Er doğan birilerine, "Neden imamhatipleri kapattınız?" diye soruyor ama ülkemizde 1930'larda öğrenci yetersizliği yüzünden bir süre mecburen kapalı kalmaları dışında imamhatipler hep açık olmuştur.

AKP 2013 yılında normal okulların da imamhatip okullarına dönüştürülmesine başlamıştır. *Sözcü* gazetesi yazarı Saygı Öztürk'ün haberine göre, MEB yaklaşık 5000 ilköğretim okulunu imamhatibe dönüştürmeyi planlamıştır. İlköğretim okulları karşısında imamha tiplere öncelik tanınacak, imamhatipler teşvik edilecektir. İl Milli Eğitim Müdürleri, imamhatiplere bina bulunması için özel olarak ça lışacaktır. Durum böyle olunca, "İmamhatiplerin müfredatı genel leştirilerek bütün okullara uygulansın," diyen dekan Profesör Teoman Duralı'ya fazla kızmamak gerekir doğrusu!

AKP iktidarı döneminde üniversitelerimiz bir taraftan Atatürk'ün laik, akılcı ve bilimsel eğitiminden iyice uzaklaşılırken, diğer taraftan Atatürk de üniversitelerimizden uzaklaştırılmıştır. Örneğin, 2013 yılında Trakya Üniversitesi Web sitesinden Atatürk ve Türk bayrağı kaldırılmıştır.

Trakya Üniversitesi'nin

eski sitesinde Atatürk ve Türk bayrağı var, yenisinde yok AKP döneminde 2004 yılında Trakya Üniversitesi rektörlüğü ne atanan Prof. Dr. Enver Duran, (6 ve 7'nci dönem rektörü) Lozan Antlaşması'nın 89'uncu yıldönümü nedeniyle Trakya Üniversitesi Ka raağaç Yerleşkesi Güzel Sanatlar Fakültesi'nde düzenlenen törende, 24 Temmuz 1923'te imzalanan Lozan Antlaşmasının süresinin 100 yıl olduğunu öne sürerek, "2023 diye dilimizde pelesenk oldu, ama bu antlaşma 2023 yılında bitiyor!" demiştir. Yani rektörlük yapmış bir profesör, kendisini dinleyen gençlerin gözlerinin içine bakarak gerçek leri çarpıtmış ve Lozan Antlaşmasının 2023'te biteceği yalanını söylemiştir. AKP döneminde bu yalanın sürekli dillendirilmesinin nedeni, Lozan Antlaşmasının Amerikan projesi BOP'a ve Yeni Osmanlıcılı ğa engel olmasıdır. Bilindiği gibi yüzyılın başında İstanbul merkezli, e> aletlerden oluşmuş, başında kukla bir halifenin/başkanın bulunduğu bir Türkiye planlayan emperyalizmin Sevr Antlaşması oyunu Kurtuluş Savaşı'nın kazanılmasından sonra Lozan Antlaşmasının imzalanma sıyyla bozulmuştur. Şimdi 2023 hedefi doğrultusunda yeniden o Sevr Antlaşmasfna ihtiyaç vardır! Bu nedenle birileri, Lozan'ın son kullan ma tarihinin gelmesini beklemektedir. Lozan'ın son kullanma tarihi yoktur. Lozan, Türkiye Cumhuriyeti'nin tapusudur ve Türkiye Cumhuriyeti var oldukça Lozan var olacaktır.

AKP hükümeti bir taraftan üniversitelerden Atatürkçü eğitimi ta mamen dışlamanın hesaplarını yaparken, diğer taraftan Atatürk ku rumlarını işlevsizleştirmenin hesaplarını yapmaktadır. Bu çerçevede başbakana ve cumhurbaşkanına bağlı olan Atatürk kurumları, Ata türk karşıtı ve Atatürk'le ilgisiz kişilerce doldurulmaktadır. "Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu" bu işlevsizleştirilen kurumların başında gelmektedir.

Gazeteci Melih Aşık, "Garip Bir Atama" başlıklı köşe yazısında "Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu (AKDITYK)"na Başba kan ve Cumhurbaşkanı tarafından yapılan atama hakkında şu bilgileri vermiştir:

Prof. Derya Örs “ Atatürk

Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Başkanlığına Profesör Derya Örs atan dı. Görevi nedir bu kurumun? Anayasa'nın 134. maddesi: ‘Atatürkçü düşüncüyü, Atatürk ilke ve inkılâplarını, Türk kültürünü, Türk tarihini ve Türk dilini bilimsel yoldan araştırmak, tanıtmak ve yaymak.’ Başbakanlığa bağlı bu kurum; Atatürk Araştırma Merkezi, Türk Dil Kurumu, Türk Tarih Kurumu ve Atatürk Kültür Merkezinden oluşuyor... Atatürk'ün vasiyetnamesinde belirtilen kaynaklarla besleniyor. Peki, kurumun başına atanan Sayın Derya Örs'ün üniversitenin birinci sınıfından itibaren ilgilendiği konuları, çalışmalarını, uğraşlarını gözden geçirdik. Atatürk, Türk tarihi, Türk dili ile en küçük ilgisini görmedik. Ankara Üniversitesi Pars Dili ve Edebiyatı bölümünü bitirmiş, kendi özgeçmişinde araştırma ve çalışma alanları ‘Klasik ve Modern Fars Dili ve Edebiyatı, Yazma Eserler, Mevlâna ve Pişerleri’ olarak belirtiliyor... Üyelikleri; Türkiye Yazarlar Birliği ve Mevlâna Araştırmaları Derneği. Lisans Tezi: Hâcûyi Kirmânî, Plü tmyu Hümâyûn (Çeviri), Yüksek Lisans Tezi: Kâşânî, Tarihi Olcay tu (İncelemeÇeviri), Doktora Tezi: Fazlullâh b. Rûzbihânî Huncı ve Tarihi Alemarayi Emîni'si. Oluşturduğu kitaplar, makaleler, çevirilere bakılırsa... Sayın profesör bir Fars dili ve Mevlâna uzmanı sayı labilir... Ancak Atatürk, Atatürkçülük, Türk tarihi, Türk dili ile ilgili bir tek satır yazısı veya konuşması yok. Böyle bir tercih hangi ölçü ve amaçlarla yapılmış

olabilir?”

Melih Aşık, “İbretlik Atama” başlıklı başka bir yazısında da AKDITYK’na bağlı “Atatürk Araştırma Merkezi”ne yapılan bir ata madan şöyle söz etmiştir:

Mehmet Ali Beyhan “(...)

Atatürk Araştırma Merkezinin başına Atatürk ile ilgili hiç bir çalışması bulunmayan bir isim getirildi: Mehmet Ali Beyhan... Beyhan’ın özgeçmişi Atatürk Araştırma Merkezinin internet sitesinde. Sayın Profesörün kitapları, makaleleri, bilimsel çalışmaları sıralanmış orada... Atatürk adına tek bir araştırması, tek bir makalesi, tek bir satırlık yazısı yok. Görev tanıtımı şöyle:

‘Halen İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih bölümünde profesör olarak görev yapan Beyhan, Osmanlı ve Yakınçağ Osmanlı Tarihi Metinleri ve Yakınçağ Osmanlı Tarihi Kaynakları üzerinde dersler vermektedir.’ Bu arada II. AbdülhamidTe ilgili çalışmalar yapmış... Yüksek Kurum, adı üstünde, Atatürk, dilimiz ve tarihimizle ilgili ciddi bilimsel araştırmalar yapmakla yükümlüdür... Cumhurbaşkanı ve Başbakanın imzalarıyla yapılan bu iki atamada da ne ciddiyet ne iyi niyet gözleniyor. Amacın ne olduğu da açıkça seziliyor...”

Cumhurbaşkanı Abdullah Gül’ün Atatürk kurumlarına daha “garip” ve daha “ibretlik” atamaları da

vardır. Örneğin, Sayın Cumhurbaşkanı, her fırsatta Atatürk karşıtlığını dile getiren, çoğu kez Atatürk'e hakaret eden Prof. Mümtazer Türköne ile yine Atatürk ve erken dönem Cumhuriyet tarihi eleştirileriyle tanınan Divan Edebiyatı uzmanı romancı Prof. İskender Pala'yı 2011 yılı sonlarında AKDYYK Yönetim Kurulu üyeliklerine atamıştır.

bazılarında, "*Atatürk diktatördür! Atatürkçülük bağnazlıktır! 19 Mjvis törenleri faşist İtalya'dan alınmıştır!*" diyen Prof. Mümtazer Tür köne. AKDYYK Yönetim Kurulu üyeliğine atanmasından sonra katıldığı bir televizyon programında, "*Atatürkçü olmayı hakaret sayarım*", "*Ata türk ideolojisi bir darbeler ideolojisidir!*", "*Atatürk ideolojisi faşist bir ideolojidir!*" demiştir. Bunun üzerine restoratör Ahmet Cevat Yaltraklı, Türköne hakkında savcılığa suç duyurusunda bulunmuştur. Yaltrak lı, savcılığa verdiği suç duyurusu dilekçesinde Mümtazer Türköne'nin, Atatürk'e kasıtlı olarak hakaret ettiğini ve Atatürk ideolojisini faşist bir ideoloji olarak yorumladığını öne sürerek, "*Atatürk hakkındaki düşün ce ve yorumları doğru ve gerçeği yansıtmadığı gibi Atatürk'ün mane vi kişilik haklarına saldırı ve hakaret içermektedir,*" demiştir. Sonuçta Prof. Türköne hakkında Atatürk'ün hatırasına hakaret ettiği gerekçe siyle 1 yıldan 3 yıla kadar hapis istemiyle iddianame hazırlanmıştır." Kurul üyeliğine atandıktan sonra, "*Atatürkçülüğü hakaret sayarım,*" diyen Türköne çok geçmeden bu görevinden istifa etmiştir.

Burada kilit soru, "Cumhurbaşkanı Abdullah Gül neden böy le atamalar yapmıştır?" sorusudur. Sayın Cumhurbaşkanı'nın, Prof. Mümtazer Türköne ile Prof. İskender Pala'nın birer "Atatürk karşıtı" olduğunu bilmemesine olanak var mıdır? Peki, o zaman Cumhurbaşkanı, neden Türkiye'nin en önemli Atatürk kurumunun yönetim ku ruluna "Atatürk karşıtlarını" atama ihtiyacı hissetmiştir? Çok açık! Amaç bu Atatürk kurumunu işlevsizleştirmek, hatta Atatürk'ü, Ata türk kurumu ile yıpratmaktır.

Aslında Atatürk kurumlarına yönelik bu işlevsizleştirme operas yonu yeni değildir. AKP döneminde başından beri bu tür bir operasyon yürütülmektedir. Ancak son zamanlarda bu operasyon daha da geniş letilmiş ve göze batır hale gelmiştir.

Örneğin AKDYYK'na bağlı "Atatürk Araştırma Merkezi"ne daha önce de "ilginç" atamalar yapılmıştır. Atatürk Araştırma Merkezi'ne, Prof. Mehmet Ali Beyhan'dan önce Prof. Cezmi Eraslan atanmıştır. Her iki profesörün de İstanbul Üniversitesi Tarih bölümünden kuru mun başına atanmaları dikkat çekicidir. Peki, ama Prof. Cezmi Eraslan kimdir?

1961 doğumlu olan Prof. Eraslan, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih bölümünden mezun olduktan sonra, 1989 yılında, İng iliz arşiv ve kütüphanelerinde araştırma yapmak üzere Londra'da bu lunmuş. Nisan 1991'de "*Abdülhamid Devrinde Osmanlı Devleti'tin İslam Birliği Siyaseti*" adlı tezini vererek Tarih doktoru unvanını almış tır. Yani AKP'nin, Atatürk Araştırma Merkezi başkanlığına getirdiği Eraslan'ın doktorası Atatürk üzerine değil, II. Abdülhamid üzerinedir.

Prof. Dr. Cezmi Eraslan; 1990'larda, İstanbul Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Tarih bölümü Türkiye Cumhuriyeti Anabilim Dalı başkamdir. Benim de hocamdır! Eraslan, 1995'te İstanbul'da topla nan Bediüzzaman Saidi Nursî Konferansı'na "*Milli Mücadele'de Bediüzzaman Saidi Nursî*" adlı bir bildiri sunmuştur. Prof. Eraslan bildirisinde, "*Nursî'nin risaleleri İstanbul hükümetinin fetvalarına karşı Ankara'yı rahatlattı. Atatürk de Nursî'nin mücadelesini gördü ve onu Ankara'ya çağırıldı*" demiştir. Eraslan ayrıca Saidi Nursî'nin "Flatuvvatı Sitte"sinin Kurtuluş Savaşı'na psikolojik bir destek sağla dığını ileri sürerek uzun uzun bu durumu açıklama yoluna gitmiştir.

Prof. Eraslan, aynı

bildirisinde Türk devrim tarihini altüst etmeye de devam etmiştir: 19 Mayıs 1919'un Kurtuluş Savaşı'nın ikinci aşama sı olduğunu belirten Prof. Eraslan, böylece bir taraftan Saidi Nursî'ye Kurtuluş Savaşı'ndan paye verirken, diğer taraftan da Atatürk'ün Kurtuluş Savaşı'ndaki rolünü azaltmayı amaçlamıştır. Yani bir taşla iki kuş!

Ati/thiş iddia.

19 Mayıs Kurtuluş Mücadelesi *ni Başlangıcı değil 'Rize Üniversitesi (RÜ) tarafından Rize'nin düşman işgalinden kurtuluşunun 94. yıldönümü dolayısıyla düzenlenen panelde konuşan Atatürk Araştırma Merkezi Başkanı Prof. Cezmi Eraslan, Kurtuluş Mücadelesi'nin Atatürk'ün Samsun'a çıkmasından aylar önce başladığını söyledi."

Prof. Eraslan'ın yayımlanmış eserleri ise şunlardır: 1. *II. Abdülhamid ve İslam Birliği*, İstanbul, 1992; 2. *Doğrulan ve Yanlıları ile II. Abdülhamid*, İstanbul, 1996; 3. *Yakın Dönemi Türk Düşüncesinde Halkçılık ve Atatürk*, İstanbul, 2003; 4. *Osmanlı Devleti'nde Meşrutiyet ve Parlamento*. (Yrd. Doç. Dr. Kenan Olgun ile birlikte), İstanbul, 2006. Yani AKP'nin Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığına layık gördüğü Prof. Dr. Cezmi Eraslan'ın "doğrudan Atatürk'le ilgili yayımlanmış sadece bir kitabı vardır. Kendisinden sonra aynı kurumun başına getirilecek olan Prof. Mehmet Ali Beyhan'ın Atatürk üzerine tek bir kitabı veya yazısı olmadığını dikkate alacak olursak. Prof. Cezmi Eraslan'ın Atatürk konulu bir kitabı ve çok sayıdaki makalesi, bildirisi, ansiklopedi madde leri ile Prof. Mehmet Ali Beyhan'a bir hayli fark attığı söylenebilir!

Saidi Nursî'yi Kurtuluş Savaşı'na destek olmuş, Atatürk'ü Kurtuluş Savaşı'na sonradan katılmış gibi göstererek yakın tarihi tersyüz eden Prof. Cezmi Eraslan, adeta ödüllendirilmesine önce Genelkurmay direktifiyle kurulan Stratejik Araştırmalar Merkezi (SAREM) üyeliği ne. daha sonra da Başbakanlığa bağlı Atatürk Araştırma Merkezi'nin başına getirilmiştir.

Peki, ama durum bu kadar açıkken, Türkiye’de onlarca Atatürk uzmanı tarihçi/akademisyen varken, AKP neden ısrarla Atatürk Araştırma Merkezi’nin başına Prof. Dr. Cezmi Eraslan’ı ve Prof. Mehmet Ali Beyhan’ı getirmiştir? İşte bu kritik sorunun cevabı Türkiye’nin bu gün geldiği noktayı görmek bakımından çok önemlidir.

Özetle, Atatürk Araştırma Merkezi’nin bugünkü başkanı Mehmet Ali Beyhan’ın, Atatürk üzerine tek bir kitabı, makalesi, bildirisi, yazısı yoktur. Kurumun dünkü başkanı Cezmi Eraslan ise II. Abdülhamid uzmanı ve Saidi Nursî sempatisanıdır.

Yakında AKP, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu’nun adını “Osmanlı Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu”, Atatürk Araştırma Merkezi’nin adını da “II. Abdülhamid’i ve Saidi Nursî’yi Araştırma Merkezi” olarak değiştirirse hiç şaşırırmam doğrusu!

AKP hükümeti döneminde kültür kurumlarının başına gelenler doğrusu ayrı bir kitap oluşturacak kadar ilginç ve fazladır. Örneğin bu dönemde sadece TÜBİTAK’ta olup bitenlere göz atılacak olursa, Türkiye’nin nereye sürüklenmek istendiği çok rahat anlaşılacaktır.

Nuh “Atatürk’ün Gizli Kurtuluş Planları”, İstanbul, 2009; Meydan, Cumhuriyet Tarihi Yalanları, 1. Kitap, s. 3797.

J04 “Nur Uzmanına Görev Mecliste”, *Cumhuriyet*, **11 Temmuz 2008**, s. 7. Ağzından Allah, kitap, din, iman sözlerini düşürmeyen AKP’li Başbakan’ın ve AKP kökenli Cumhurbaşkanı’nın, Atatürk kurumlarının işlevsizleştirmek için bu kurumiarm başına Atatürk konusunda uzman olmayan kişileri getirmeleri her şeyden önce İslam dininin “işini ehline verin” ilkesine aykırıdır. Allah, Kur’an’da insanlar arasındaki ölçünün “takva” değil, sırasıyla “liyakatehliyet”, “adalet” ve “gay ret” olduğunu belirtmiştir.

Nisa suresi 58. ayette şöyle denilmiştir: “Şu bir gerçek ki, Allah size, emanetleri onlara ehil olanlara vermenizi ve insanlar arasında hükmettiğinizde adaletle hükmetmenizi emrediyor. Allah size bu şekil de ne güzel öğüt veriyor. ”

Ünlü İslam bilgini Seyyit Kutup da, İslam ve Kapitalizm Çatışması **adlı eserinde şöyle demiştir:** “İslam’a göre bir işte görev almaya en layık kişi, o işi en iyi bilendir. İşteki ihtisas yerine kişinin fıkıh bilgisi öne alınamaz. Hatta İslam insanlar arasında biricik üstünlük ölçüsü saydığı takvayı bile böyle durumlarda ölçü kabul etmez...”

Bu nedenle, AKP’nin “uzmanlığa”, “ehliyete” göre değil de “takvaya” veya “yandaşlığa” göre yaptığı atamalar her şeyden önce İslam dinine uygun değildir. Bu bakımdan Atatürk Araştırma Merkezi’nin başına Atatürk’le ilgili tek satır yazısı bile olmayan bir “Yakınçağ Osmanlı Tarihi Metinleri ve Yakınçağ Osmanlı Tarihi Kaynakları” hoca sınıfının atanması her şeyden önce İslam dinine; Kur’an’a, Nisa suresinin 58. ayetine aykırıdır.

R. TAYYİP ERDOĞAN: KÖKLER VE İDEOLOJİ Başbakan R. Tayyip Erdoğan’ın erken dönem Cumhuriyet tarihi ne bakışımı ve yakın tarih tezlerinin mantığını anlamak için her şeyden önce Erdoğan’ın yaşamöyküsünü bilmek gerekir. Konumuz açısından bu yaşamöyküsünde, Erdoğan’ın özellikle bilim, kültür, sanat, din konularındaki yaklaşımlarını ve siyasi duruşunu, özetle dünya görüşünü anlamak önemlidir.

R. Tayyip Erdoğan (26 Şubat 1954, İstanbul): İlkokulu 1965 yılında Kasımpaşa Piyalepaşa İlkokulu’nda, liseyi ise İstanbul İmamHatip Lisesi’nde okumuştur. 1973 yılında imamhatipten mezun olup Marmara Üniversitesi İktisadi ve Ticari Bilimler Fakültesi’ne kaydolmuştur.

Üniversite yılları sırasında Milli Türk Talebe Birliği’ne girmiştir. 1976 yılında MSP Beyoğlu

Gençlik Kolu Başkanlığına ve aynı yıl MSP İstanbul İl Başkanlığına seçilmiştir.

12 Eylül 1980 sonrasında İETT'deki görevinden ayrılmış ve bir süre özel sektörde çalışmıştır. 1982 yılında askerlik hizmetini yaptıktan sonra, 1983 yılında kurulan RP ile yeniden siyasete dönmüştür.

1984 yılında, 30 yaşında RP'nin Beyoğlu İlçe Başkanı, 1985 yılın da da İl Başkanı ve MKYK üyesi seçilmiştir.

1986 ara seçimlerinde milletvekili adayı, 1989 seçimlerinde de Beyoğlu ilçesinden belediye başkan adayı olmuştur. 1991 senesinde tekrar milletvekili adayı olup mazbatasını aldıktan sonra tercihli oy sistemi nedeniyle Yüksek Seçim Kurulu, mazbatasını iptal etmiştir.

27 Mart 1994 seçimlerine kadar RP İstanbul İl Başkanlığı görevini sürdürmüş ve bu tarihte İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı olmuştur.

12 Aralık 1997'de İstanbul Belediye Başkanı sıfatıyla gittiği Siirt'te okuduğu bir şiir nedeniyle yargılanmış ve Diyarbakır DGM tarafın dan "*Halkı din ve ırk farkı gözeterek kin ve düşmanlığa açıkça tahrik etmekten*" mahkûm olmuştur. 26 Mart 1999'da girdiği Pınarhisar Cezaevi'nden 24 Temmuz 1999'da tahliye edilmiştir. Ancak seçilme hakkını yitirmiştir.

R. Tayyip Erdoğan, daha sonra Fazilet Partisi'nin kapatılmasının ardından bu partinin meclis grubunu oluşturan milletvekillerinin bü yük bir kısmıyla birlikte Adalet ve Kalkınma Partisi'ni (AKP) kurarak genel başkan olmuştur.

Erdoğan o günlerde "*biz gömleğimizi değiştirdik*" ifadesiyle muhafazakârlardan tepki almıştır.

AKP, 3 Kasım 2002 seçimlerinde tek başına iktidar olmuştur. 3 Kasım seçimlerinde adaylığı kabul edilmeyen Erdoğan, yenilenen Siirt seçimlerinde milletvekili seçilerek Meclis'e girmiş ve Abdullah Gül'ün başbakanlığındaki 58. hükümetin istifasını sunması üzerine 59. hükümeti kurarak Türkiye Cumhuriyeti başbakanı olmuştur.

AKP, 22 Temmuz 2007 seçimlerinde de birinci parti çıkmış ve Erdoğan, 10. Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer tarafından 60. hükümeti kurmakla görevlendirilmiştir.

Erdoğan'ın bir konferansta tanıştığı Emine Hanım'la evliliğinden Ahmet Burak, Necmeddin Bilal, Esra ve Sümeyye adlı 4 çocuğu olmuştur.

R. Tayyip Erdoğan'ın dünya görüşünün oluşumunda etkili olan belli başlı kurumlar, belli başlı görevler şunlardır:

İstanbul İmamHatip Lisesi Milli Türk Talebe Birliği üyeliği MSP Beyoğlu Gençlik Kolu Başkanlığı MSP İstanbul İl Başkanlığı RP Beyoğlu İlçe Başkanlığı RP İl Başkanlığı ve MKYK üyeliği RP İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı AKP Genel Başkanlığı R. Tayyip Erdoğan'ın Atatürk'e, yakın tarihe ve erken dönem Cumhuriyet tarihine bakışında imamhatip lisesinin belirgin etkileri vardır. Başbakan olduktan sonra sıkça yaptığı "ezilmiş imamhatipli" vurguları bunun kanıtıdır. R. Tayyip Erdoğan'ın imamhatip konulu konuşmaları dikkatle incelendiğinde onun derin bilinçaltında Kemalist laik Cumhuriyet'in din eğitimi veren imamhatiplere hep "üvey evlat" muamelesi yaptığı inancının yerleşmiş olduğu anlaşılacaktır. Dolayısıyla imamhatipli R. Tayyip Erdoğan, erken dönem Cumhuriyet tarihini ki bunu genelde İnönü ve Tek Parti ile özdeşleştirmektendirdin karşıtı olarak görmüştür. Hem imamhatipte aldığı dinsel eğitim hem de dinsel eğitim verdiği için Atatürkçü, laik kesimlerin hep dışladığı imamhatip olgusu, R. Tayyip Erdoğan'ın erken dönem Cumhuriyet tarihini onun ifadesiyle Tek Parti (CHP), İnönü dönemini "din karışıklığıyla" özdeşleştirmesinde etkilidir.

R. Tayyip Erdoğan'ın yakın tarihe, Atatürk'e bakışını şekillendiren bir başka kurum da bir dönem içinde yer aldığı Milli Türk Talebe Birliği'dir. Birlik, II. Dünya Savaşı sonrasındaki soğuk savaş döneminin Türkiye şartlarına uygun olarak gizli açık ABD çıkarları na hizmet eder bir görünümde ve Türkl-Islam Sentezci bir yapıdadır.

Komünizmle mücadele toplantıları düzenleyip kampanyalar yapmıştır. Uğur Mumcu'nun tespitlerine göre Milli Türk Talebe Birliği, İslamcı Rabıta örgütüne bağlı kuruluşların başında gelmektedir. Mumcu, Rabıta ve CIA'in Türkiye'deki bağlantıları hakkında şu bilgileri vermiştir: *"İslama ve Amerikancı akımların bugün için birleştikleri iki adres vardır. Bu adreslerden biri 'Rabıta' öteki de 'CIA'dir. Rabıta ve CIA bu gibi konularda iç içe, yan yana ve omuz omuzadır. Rabıta, halifeliğini Suudi kralının yapacağı bir 'İslam Enternasyonalizmi' peşindedir. CIA ise Sovyetler Birliği'ndeki Müslüman azınlığı kışkırtma stratejisi uygulamaktadır..."* Milli Türk Talebe Birliği'nin, erken dönem Cumhuriyet tarihine ve Atatürk'e bakışı herkesin malumudur: Atatürk'ün Osmanlı'yı yıktığı, Atatürk devrimlerinin Batıcı olduğu, devrimlerin Türkiye'yi İslami köklerinden kopardığı, Tek Parti döneminde dine ve dindarlara baskılar yapıldığı şeklindeki görüşler birlik üyeleri arasında son derece yaygındır. Bir dönem bu birlik içinde yer alan R. Tayyip Erdoğan da doğal olarak bu görüşlerden etkilenmiştir.

R. Tayyip Erdoğan'ın siyasi hayatı, 2002'ye kadar "Milli Görüş" çizgisindedir. Bu süreç, Necmettin Erbakan'ın MSP'si ile başlamış yine Erbakan'ın RP'si ve FP'si ile devam etmiştir. Erbakan'ın "Milli Görüş" diye adlandırdığı görüş Fransız İhtilali'yle ortaya çıkan "ulusalcılık" anlamında "laik nitelikli" bir "milliliği" değil de din bağına dayalı "ümmetçiliği" anlatmaktadır. Nitekim "millet" sözcüğü "milla" kökünden türemiş olup, *"Kutsallık atfedilmiş bir kitaba inanarak bir ara ya gelmiş insanların oluşturduğu topluluk"* anlamına gelmektedir. "Milla" kökünden gelen "millet" sözcüğü Osmanlı'da "dini cemaat" anlamına gelmekte ve Osmanlı azınlıklarını "etnik kökenleri" bakımından değil, "dinleri" bakımından ayırmaktadır. Osmanlı bunun adı na "Millet Sistemi" demiştir. Bu nedenle *"Milli Görüş'ün dini görüşe denk düştüğünü söyleyebiliriz."* Belli ki Erbakan başta olmak üzere "Milli Görüşçüler" burada geçen "milli" sözcüğünü Osmanlı'nın "Millet Sistemi"ndeki gibi "dini anlamıyla" kullanmışlardır.

Erdoğan'ın siyaset yapmak için kendisine "Milli Görüşü" seçmesi aslına bakılacak olursa onun hem imam-hatip geçmişine, hem Milli Türk Talebe Birliği günlerine son derece uygun bir tercihtir. Erdoğan'ın içinde yer aldığı Erbakan'ın MSP, RP, FP çizgisi "siyasal İslamcı" bir çizgidir. Nitekim bu partilerin üçü de "irticai faaliyetler" nedeniyle kapatılmıştır. R. Tayyip Erdoğan'ın kurup başına geçtiği AKP de bütün "değişim ve yenilikçilik söylemlerine karşın" özünde bu çizginin devamıdır. Bu çizgiden gelenlerin erken dönem Cumhuriyet tarihine ve Atatürk'e bakışları da herkesçe bilinmektedir. Onlara göre de Atatürk, Osmanlı'yı yıkmış, devrimleriyle Batı'yı taklit etmiş, İslam dinini toplulardan söküp atmış, dindarlara baskı yapmıştır! Ayrıca laiklik "din sizlik", çağdaşlık ise "Batı taklitçiliğidir"! Vahdettin kahramandır! Şeyh Said, Seyit Rıza ve İskilipli Atıf boşu boşuna idam edilmiştir!

R. Tayyip Erdoğan'ın siyaset hayatı boyunca yaptığı açıklamalar ve uygulamalar (ki bunları başbakan olmadan öncekiler ve başbakan olduktan sonrakiler diye iki döneme ayırmak gerekir) onun dünya görüşünü olanca açıklığıyla gözler önüne sermektedir. Erdoğan'ın da 1950 sonrasının ABD etkisindeki dini referanslı sağcı siyasilerden biri olduğuna şüphe yoktur. Nitekim sürekli kendisini Menderes'e, partisi AKP'yi de DP'ye benzetmektedir. Yakın tarihe ve özellikle de Atatürk ve İnönü'ye bakışı bu çerçevede şekillenmiştir. Kendisini "Cumhuriyetçi" olmaktan çok "Osmanlıcı" hissettiğine de şüphe yoktur. Nitekim "Ecdadımız" dediği Osmanlı'nın eleştirilmesine hiç tahammülü

yokken, erken dönem Cumhuriyet tarihini ve bu dönemin en önemli askeri ve siyasi aktörlerinden biri olan İsmet İnönü'yü olabildiğince eleştirmektedir.

Temel referansının “din” olduğunu her fırsatta dile getiren Erdoğan'ın, “akıl” ve “bilimi” tek gerçek yol gösterici olarak kabul eden Atatürk'le ve laikliği temel alan erken Cumhuriyet dönemiyle ara sında bir doku uyumsuzluğu olduğu da çok açıktır.

Erdoğan'a Göre Laiklik Cumhuriyet'in Atatürk tarafından belirlenmiş kuruluş felsefesi en basit tanımıyla “akıl” ve “bilim” eşliğinde çağdaşlaşmaktır. Çağ daşlaşmak için “din” ile “siyasetin” birbirinden ayrılması ve dünyevi . hayatın dini kanun ve kurallar yerine dünyevi kanun ve kurallarla dü zenlenmesi, yani “laiklik” çok önemlidir.

Cumhuriyet'in kurucusu Atatürk, “Ölülerden yardım istemek, uygar bir toplum için ayıptır. Var olan tarikatların amacı kendileri ne bağlı olan kimseleri dünyevî ve manevî yaşamda mutluluğa erdirmekten başka ne olabilir? Bugün bilimin, tekniğin, bütün kapsamıyla uygarlığın alevi karşısında filân veya falan şeyhin yol göstermesiyle maddî ve manevî mutluluk arayacak kadar ilkel insanların Türkiye topluluğunda varlığım asla kabul etmiyorum. Efendiler ve ey millet, iyi biliniz ki, Türkiye Cumhuriyeti şeyhler, dervişler, müritler, mensuplar memleketi olamaz. En doğru ve en gerçek tarikat, uygarlık tarikatı dır demıştır. “En gerçek tarikat uygarlık tarikatıdır,” diyen Atatürk, bilindiği gibi tekke ve tarikatları kapatmış, şeyhe, şıha biat kültürüne son vererek kula kulluk etme dönemini sona erdirmiştir. Şu sözler de Atatürk'e aittir: “Tekkeler kesinlikle kapanmalıdır. Türkiye Cumhuriyeti, her kolda doğru yolu gösterecek güce sahiptir. Hiçbirimiz tekke lerin uyarmasına muhtaç değiliz. Biz uygarlıktan, bilim ve teknikten kuvvet alıyoruz ve ona göre yürüyoruz; başka bir şey tanımıyoruz. Doğru yoldan sapmışların amacı, halkı kendinden geçmiş ve abdal yapmaktır. Halbuki halkımız, abdal ve kendinden geçmiş olmamaya karar vermiş tir. Bunlar basit bir iş görünür; fakat önemi vardır. Biz dünya ailesi içinde uygarız. Her görüş noktasından uygarlığın gereklerini uygula yacağız.”

Tekke ve tarikat kültürü dinsel kaynaklı bir “biat” kültürüne yol açar. İşte laiklik her şeyden önce bu “biat” kültürüne karşıdır. Erdoğan'ın özgeçmişini iyi incelendiğinde onun şeyhe, şıha, tekke ve tarikatlara bakışıyla, “*En gerçek tarikat uygarlık tarikatıdır*” diyen Atatürk'ün şeyhe, şıha, tekke ve tarikatlara bakışının çok farklı olduğu görülecektir.

Atatürk, aklını kullanıp özgür iradesiyle hareket eden bir birey olarak hayatının hiçbir döneminde kula kulluk etmemiş, sultanların, padişahların önünde eğilmeyi bile insanlık onuruna yedirememiştir. İşte bu nedenle kendilerini “Allah'ın yeryüzündeki gölgesi” diye ta nıtan sultanlık/padişahlık, halifelik putunu yıkıp “ulusal egemenliğe” dayanan cumhuriyeti ilan ederek egemenliği gökten yere indirmiştir. Bu nedenle Atatürk Cumhuriyeti önce laiktir.

Türkiye Cumhuriyeti'nin temelini laikliği yerleştiren Atatürk'ü hayatının hiçbir döneminde hiç kimsenin önünde, yanında diz çökmüş

olarak, göremezsiniz, ancak siyasi hayatın ilk zamanlarında laikliğe sa vaş açan R. Tayyip Erdoğan'ı Hikmetyar'ın dizlerinin dibinde görebilirsiniz.

R. Tayyip Erdoğan ve

Hikmetyar (Erdoğan, bu fotoğrafın 1985'te bir aile ortamında çekildiğini belirtmiştir).

Hikmetyar'ın dizlerinin dibindeki bu fotoğrafı nedeniyle sıkça eleştirilen R. Tayyip Erdoğan, o günlerde basma şu açıklamayı yapmış tır: *Gülbeddin Hikmetyar, tahminim 1985 yılları olan bu ziyaretinde ABD'nin desteklediği ve Afganistan'da ulusal bir kahraman olan, Afganistan'ın bağımsızlığı mücadelesinde bir insandı ve Türkiye'ye o zaman Afganistan'ın bir lideri olarak gelmişti. Ben de o zaman bir siyasi partinin İstanbul il başkanıydım. Bir aile ortamında yapılmış olan bu resim, düşünün bir aile içinde çekilmiş bir resimdir. (...) Ve kaldı ki o zaman ülkemize gelen Hikmetyar ülkemizin devlet katında da ilgi ve alaka gören insan durumundaydı. Hatta daha sonra Afganistan'ın başına geçmiş bir insan durumundaydı." Başbakan Erdoğan, daha sonra bu konuda Meclis'te de şöyle bir açıklama yapmıştır: "O fotoğraf 1986 yılında çekilmiştir. Hikmetyar Afganistan'ın Başbakanı sıfatıyla resmi davetle Türkiye'ye gelmiştir. Ben de o zaman siyasi bir partinin*

il bışkjnydtm..." İki açıklama arasındaki ufak çelişkiler dikkat çeki cidir. Her neyse!

Öncelikle dönemin basını taranacak olursa Hikmetyar'm Türki ye'ye resmi davetle değil, Refah

Partisi'nin davetiyle geldiği ve o yıllar da başbakan değil, Afgan mücahit lideri olduğu görülecektir. Hikmet var 1990'da başbakan olmuştur.”

Peki, kimdir bu Hikmetyar?

Hikmetyar, ABD'nin soğuk savaş stratejisinin Afganistan ayağı nı oluşturan “Yeşil Kuşak” piyonlarından biridir. 1980'lerde CIA'nin kurmuş olduğu Asya Vakfı, ilk amaç olarak Kabil Üniversitesi'ni seçmişti. İşte o günlerde Abdul Resul Sayyaf, Burhaneddin Rabbani, Ahmet Şah Mesut ve Gülbeddin Hikmetyar'ın başını çektiği “Müslüman Gençlik Örgütü” CIA ile ilişkileri sıkılaştırılmıştır. Hikmetyar, örgütün askeri kanadının lideridir. Kabil'deki CIA ile ilişkiye girdikten sonra Sovyet Rusya'ya karşı ABD için çalışmaya başlamıştır. Pakistan gizli servisi (ISI) kanalıyla CIA'den milyonlarca dolar almıştır. Peter Bergen'e göre bu miktar 600 milyon dolardan az değildir.

Robert Dreyfuss'un *The Devil's Game* adlı kitabına göre Hikmetyar, üniversitede yüzü açık kızların “yüzlerine kezzap atmakla” önlenmiştir. Acımasızlığıyla tanınan Hikmetyar, yakaladığı esirlerin derilerini diri diri yüzmüştür. Sovyet işgaline karşı savaşan Müslüman Gençlik Örgütü'nün askeri kanadının lideri olan Hikmetyar, gerek Sovyetler'e karşı savaşta, gerek içsavaşta acımasızca sivil katli ama girişmekle suçlanmıştır. Hikmetyar sadece acımasız bir katil değil, aynı zamanda hırsızdır. Sınır Tanımaz Doktorlar Grubu'nun Kuzey Afganistan'a 96 katır yüklü yardım malzemesi, 1987 yılın da Hikmetyar'ın adamları tarafından kaçırılmış, yardım paraları na el konulmuştur. 1986 yılında, yardım ekibinden Thierry Niquet, Hikmetyar'ın bir komutanı tarafından öldürülmüştür. İnsan Hakları İzleme Komitesi, Ağustos 1992'de Hikmetyar kuvvetlerinin roket saldırıları nedeniyle çoğu sivillerden oluşan en az 2000 kişinin öldüğünü ve yarım milyon insanın da Kabil'i terk ettiğini bildirmiştir. 9 Ocak 1995 tarihinde Hikmetyar'ın kuvvetlerinin başkent Kabil'i bombalamasıyla da 20'den fazla insan ölmüştür. Öte yandan Hikmetyar, Afganistan'daki uyuşturucu trafiğinin de kilit adamlarından biridir ve bu konuda da CIA'den destek görmüştür. Hikmetyar'ın acımasızlığı yanında bağınazlığı da dillere destandır: Görevde olduğu 1996 yılında Kabil'deki radyo ve televizyonlarda müzik yayınlarının yasaklanması ve bütün sinemaların kapatılmasını emretmiştir.

İşte R. Tayyip Erdoğan'ı bu Hikmetyar'm dizlerinin dibinde gös teren o malum fotoğrafın yayımlanmasından sonra Erdoğan'a yönelik eleştiriler başlayınca, eski İslamcı yeni liberal gazeteci Ahmet Hakan, Başbakan'ı savunmak için *Hürriyet* gazetesindeki köşesinde şunları yazmıştır:

“Gülbeddin Hikmetyar kimdir? Sovyetler Birliği Afganistan'ı iş gal edince, direnişe geçen çok sayıda Afgan gruplardan birinin lideri... Kıyafetine bakılıp sakın ha molla sanılmasın: Hikmetyar, Batılı eği timden geçmiş bir elektrik mühendisidir. Yani öyle adam yetiştirecek bir dini kültür ve birikime sahip değildir. Gelelim Tayyip Erdoğan'ın Hikmetyar'a gösterdiği hürmete... *O* dönem Türkiye devleti, Afgan di renişine tam destek verirdi. Hatta o kadar destek verirdi ki, devletin resmi televizyonunda Afgan direnişine ‘cihat’, direnişçilere de ‘mücahit’ denirdi. O dönemde bir muhafazakâr siyasetçinin, Hikmetyar'ın dizinin dibinde fotoğraf çektirmekten kaçınması söz konusu bile değildi. Çünkü bu abartılı saygı, ‘Ey Hikmetyar! Sen beni yetiştiren adamsın... Benim yerim senin dizinin dibidir’ anlamına gelmezdi. Anlamı şuydu *o* saygının: ‘Ey Hikmetyar! Sen komünist işgale karşı vatanını savunu yorsun. Bunun için savaş veriyorsun. Saygım bunadır.’ *Çevir kazı yanmasın misali! Birincisi; Ahmet Hakan, ya Hikmetyar'ı gerçekten tanımıyor; örneğin onun CIA bağlantılarını vs. gerçekten bilmiyor, ya da biliyor da saklıyor. Baksanıza, acımasız bir CIA görevlisini, “Batılı eğitimden geçmiş bir elektrik mühendisi!” diye anlatıyor bir cümlede. Ayrıca, “Kıyafetine bakıp molla sanmayın... Dini kültür ve birikime sahip değildir!” diye de ekliyor. Açık kızların yüzlerine kezzap atması, esirlerin derilerini yüzməsi, radyo ve televizyonlarda müzik yayınlarını yasaklatıp sinemaları kapatması gibi eylemlerinin arkasındaki bağınaz din anlayışından hiç*

söz etmiyor. İkincisi Ahmet Hakan'ı okuyunca o dönemde Türkiye'deki bütün muhafazakâr siyasetçilerin Hikmetyar'ın dizinin dibinde sıraya girdiğini, Hikmetyar'm dizinin dibine çökmenin muhafazakârlığın ön şartı olduğunu sanıyor insan!

Yeniden konumuza dönecek olursak, sadece bu “diz çökme meselesi” bile, R. Tayyip Erdoğan ile M. Kemal Atatürk'ün özünde çok baş ka yolun yolcuları olduğunu gözler önüne sermesi bakımından önemli dir. Biri her türlü biat kültürüne karşı asla diz çökmemiş, diğeri o biat kültürüne bağlı ve diz çökmüş... Türkiye gibi Müslüman bir ülkede laiklik biraz da Allah'tan başka hiç kimsenin önünde diz çökmektir. Laiklik, kim olursa olsun kula kul olmamak, sadece Allah'a kul olmak tır. Atatürk laik karakterli cumhuriyetle bunu sağlamıştır. Ümmetten millet, kuldan birey yaratan cumhuriyetin sırrı laikliktir.

R. Tayyip Erdoğan'ın laiklik konusundaki gerçek düşüncelerini anlamak için AKP kapatma davasına göz atmak gerekir. R. Tayyip Erdoğan'ın genel başkanlığındaki AKP, bilindiği gibi “*Laiklik karşıtı eylemlerin odağı olmak*” suçlamasıyla Anayasa Mahkemesi'nde yar gılanmıştır. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı Abdurrahman Yalçınka ya'nın, “*Laikliğe aykırı fiillerin odağı haline geldiği*” gerekçesiyle, AKP'nin kapatılması ve ilgili Başbakan R. Tayyip Erdoğan ile Cumhurbaşkanı Abdullah Gül dahil 71 kişinin 5 yıl süre ile siyasetten uzaklaştırılması istemiyle hazırladığı iddianame 14 Mart 2008'de Anayasa Mahkemesi'ne sunulmuş ve Anayasa Mahkemesi iddianameyi 31 Mart 2008'de kabul etmiştir. 16 Haziran günü AKP esas hakkındaki savunmasını vermiştir. 30 Temmuz 2008 tarihinde kamuoyuna yapılan açık lamada, partinin temelli kapatılmaması, fakat hazine yardımının belirli bir oranda kesilmesi kararlaştırılmıştır. 6 üye AKP'nin kapatılması, 5 üye kapatılmaması yönünde oy kullanmışken, hazine yardımının kesilmesi hakkındaki oylamada 11 üyenin 10'u yardımın kesilmesi yönünde oy kullanmıştır. Sonuç olarak evet, AKP kapatılmamış ama *Laikliğe aykırı fiillerin odağı haline geldiği*” iddiası mahkeme kararıyla doğrulanmıştır.

AKP'nin temelli kapatılmasına ilişkin savcılık iddianamesi/D 2a'da “*AKP Genel Başkan ve Başbakan R. Tayyip Erdoğan'ın laiklik ilkesine aykırı eylem ve demeçleri*” yer almıştır.

İşte savcılık iddianamesine göre Başbakan R. Tayyip Erdoğan'ın laiklik karşıtı eylem ve demeçlerinden bazıları:

Erdoğan, 29 Mayıs 2004 tarihinde Oxford Üniversitesi'nde yaptığı konuşma sonrası basın mensuplarının sorularına verdiği bir yanıt ta,”... Laiklik çok farklı bir konudur. Laik olduğumuz Anayasa'da belirtilmiştir. İnsanlar dini gereklerini böylece yerine getirebilir. İslam ile laikliği yan yana tanım olarak getirmek yanlış olur. Kişiler laik olamaz, ” demiştir.

RP İstanbul İl Başkanı olarak Ümraniye'de 1994 tarihinde yaptığı konuşma kasetinin Kanal D'de yayımlanması üzerine 22 Ağustos 2001 tarihli *Akşam* gazetesinde yayımlanan açıklamasında, söz konusu konuşmayı günün şartları içinde, üyesi bulunduğu partinin söylemleri ve disiplini gereği gerçekleştirdiğini ifade ederek, “*Bazıları laikliği din gibi algılıyor. Laiklik din olursa aynı anda Müslüman olunamaz. İnsan iki dine mensup olamaz. Asıl itibariyle laiklik bir sistemdir ve fertlerin değil, devletin laikliği söz konusudur. Dine mensupluksa ferdi bir ta sarruftur. O manada söyledim, ” demiştir.*

R. Tayyip Erdoğan, basma yansıdığı kadarıyla, başbakanlıktan önce laiklik, din ve devlet ilişkileri hakkında şunları söylemiştir:

“Türkiye'de şu anda binlerinin şeriatı var. Ama bu şeriat tükendi. Şu anda kahrolsun şeriat diyenler, kendi kendilerine kahroluyorlar. ” “Ben İstanbul'un imamıyım.”

“Elhamdülillah şeriatçıyım. ”“Yılbaşına karşıyım.”

“Ata’ya saygı duruşunda sap gibi ayakta durmaya gerek yok. ”

“Yirmi yıl önce, yirmi beş yıl önce deselerdi, pop yıldızlarının çıl gınlıklarını sergiledikleri Gülhane Parkı’nda bir gün gelecek, Allah'a âşık olanlar, ona sadık olanlar, muhlisler bu çınarların altını doldura cak ve buradan dünyaya nasıl ortaçağın karanlıklarından bir yeni çağ açmışlarsa, Allah’ın izniyle bir yeni çağ açılmışsa, Allah’ın izniyle yeni bir çağ, zulüm çağı kapatılacak, aydınlık bir çağ açılacaktır. ” “İmamlar da nikâh kıysın. ”

“Minareler süngü, kubbeler miğfer, camiler kışlamız, müminler asker.”

"Ben tekkeye değil dergâha gittim..”

“Tutturmuşlar laiklik elden gidiyor diye. Yahu millet istedikten sonra laiklik tabii elden gidecek. Hem laik hem Müslüman olunmaz. Ya Müslüman olacaksın ya laik. İki bir arada olunca ters mıknaş lanma yapar. Mümkün değil, ikisi bir arada olamaz. ”

R. Tayyip Erdoğan, RP İstanbul İl Başkanı olduğu 1994 yılında Refah Partisi'nin Ümraniye İlçe Örgütü'nün yeni hizmet binasının açılış töreninde: "... 1 Kasım bir dönüm noktasının adıdır. Zafer değil. Zafer böyle yakalanmaz. Şu anda daha henüz bir yoldayız. İnaniyo rum ki yeşil ışıklar gözükmüştür. Fakat biliniz ki oraya kadar daha çok işaretler var. Ama inanıyorum ki zafer Allah’ın lütfuyla er geç bizim olacaktır. Çünkü vahiy ilahi böyledir, bunun işaretleri gözükmüyor. Biz Cezayir gibi olmayız. Biz hazmettiren hazmettiren geliyoruz. Allah’ın iz niyle, ” demiştir.

Şu sözler de başbakan olmadan önceki Erdoğan’a aittir:

“Bir buçuk milyarlık İslam âlemi Müslüman Türk milletinin ayağa kalkmasını bekliyor. Kalkacağız. Şu anda içte onun ışıkları göründü. Allah’ın izniyle. Bu kıyam başlayacak. Koşmaya mecbursun. Çalışma ya mecbursun. Eğer çileyi çekmezsen gelmez. Eğer çocuklarınız, eğer mallarınız, eğer zevceleriniz sizi bu davadan, gayretten alıkoyuyorsa bu zaferi beklemeyin değerli kardeşlerim. Bunu aşmaya mecbursun. Bunu aştığımız gün zaferin ışıkları bize yakın olacaktır. Ve o zaman hak nurunu tamamlayacaktır.”

“Tutturmuşlar laiklik elden gidiyor, laiklik elden gidiyor. Yahu, bu millet istedikten sonra tabii elden gidecek! Sen bunun önüne geçmezsün ki. Yani zorla bu milletin elinde tutmaya gücün yetmez. Millete rağmen bu yürümez zaten. Sonra nedir bu laiklik Allah aşkına. Bir tarif edin diyorsun, tarif etmiyor. Bugün her kavramın lügatte bir tarifi var dır. Ama çıkıyor içişleri bakanı devlet dine karışır. Eee! Gerisini niye söylemiyorsun. Din de devlete karışır niye demiyor?”

1998 yılında, “Ben diyorum ki insanlar laik olmaz. Nitekim Ana yasamız da TC vatandaşları laiktir demiyor, TC Devleti laiktir diyor. Bizim yaklaşımımız bu. Laiklik din midir değil midir? Değil. O zaman Müslümanlığın karşısına laikliği oturtamazsınız. Ben bu anlamda onu

diyorum. Bir insan Müslümansa bu dinine göre Müslüman. Laiklik farklı bir olay...” demiştir.

Şu sözler de başbakan olmadan önceki Erdoğan’ındır: “Belediyelerimiz hastaneler, doğumevleri yapıyor. Doğumevle rinde sadece kadın doktorlar çalışacak. Adil düzenin sağlık anlayışı da görülecek. Psikolojide, çocuk bakımında, öğretmenlikte yetişmiş başörtülü kızlarımız var. Şimdi işe alınmayan bu başörtülü kızlarımız anaokullarında yavrularımızı yetiştirecek...”

“Ben Müslümamm derken neyi kastediyorsam, şeriatçıyım derken de aynı şeyi kastediyorum. ”

“Referansım İslam’dır. Her şeyden önce ben bir Müslümamm, at tığım her adımda inancıma uygun olanı arıyorum. İslam, insanları bana sevmeyi emrettiği için seviyorum, bu bağlamda referansım İslam’dır... ”*Şu sözler de Erdoğan’ındır:*

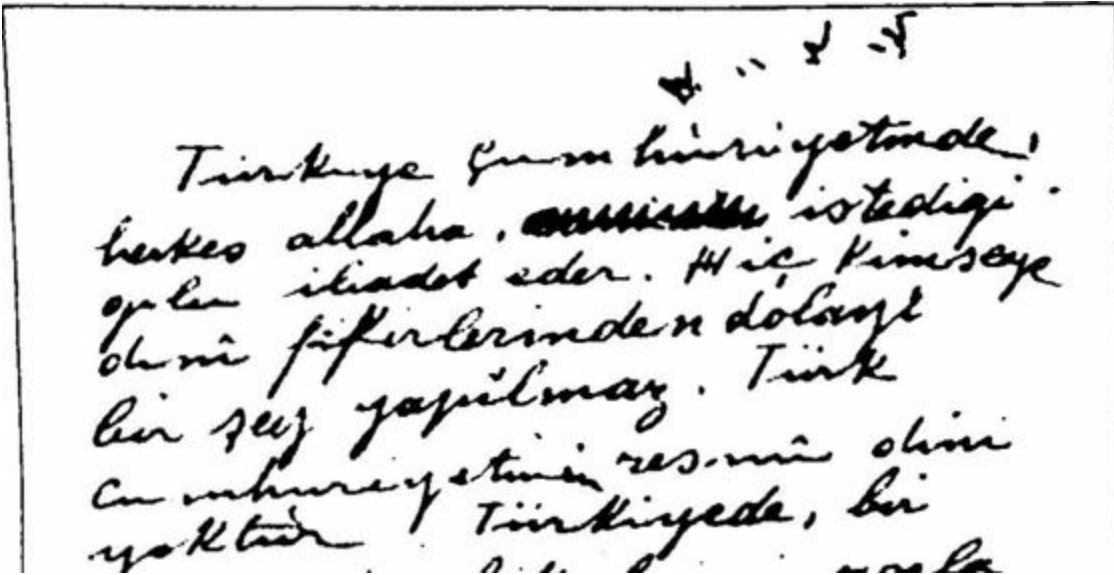
“Türkiye’de yaşayanların yüzde 99’u Elhamdülillah Müslüman olduğunu söylüyor. O zaman yüzde 99’un, ‘Elhamdülillah Şeriatçı yım,’ demesi de lazım. Ben elhamdülillah şeriatçıyım. Şeriat İslam, Allah’ın kuralları demektir.”

AKP iktidara geldikten sonra sürekli “gelişerek değiştiğini” savunan ve Milli Görüş için “*Biz o gömleği çıkardık*” biçiminde beyan da bulunan Başbakan R. Tayyip Erdoğan, 21 Haziran 2006 tarihinde TRT 1’de yayımlanan “Enine Boyuna” programında söylem değişti gerek; “*Siyasete girerken farklı, siyasetten sonra farklı bir yaşam tarzı mı uygulayacağım, halkımı mı aldatacağım? Dün neysem, bugün de oyum, değişmem, değişmedim*demmiştir.

Öncelikle bu eylem ve demeçlerin sahibi kim olursa olsun o kişi nin Atatürk’e ve onun kurduğu çağdaş, laik Türkiye Cumhuriyeti’ne pek de sıcak baktığı söylenemez. Hatta o kişinin kendisini, Atatürk’ün ve onun kurduğu düzenin karşısında bir yerlerde konumlandığı çok rahat bir şekilde söylenebilir.

Genel olarak baktığımızda R. Tayyip Erdoğan’ın özellikle belli bir dönem siyasal İslamcı geleneğin genel yanılığısına düştüğü görülmektedir. Nedir o yanılğı? Laikliği ya “dinsizlik” veya “dine alternatif yeni bir din” gibi görme yanılığısıdır. Her şeyden önce erken Cumhuriyet döneminde tanımlandığı ve bazı aksaklıklarla da olsa uygulandı ğı biçimiyle laiklik ne “dinsizliktir” ne de “yeni bir dindir”. Atatürk özellikle laikliğin “dinsizlik” olmadığını, “*Laik hükümet kavramından dinsizlik manası çıkarmaya çalışan fesatçılara fırsat vermeyiniz,*” söz leriyle ifade etmiştir. Atatürk, 1930 yılında *Vatandaş İçin Medeni Bil giler* kitabında kendi el yazısıyla laikliği şöyle tanımlamıştır:

“Türkiye Cumhuriyetinde herkes Allah’a istediği gibi ibadet eder. Hiç kimseye dini fikirlerinden dolayı bir şey yapılmaz. Türk Cumhuriyeti’nin resmi dini yoktur. Türkiye’de, bir kimsenin fikirlerini zorla başkalarına kabul ettirmeye kalkışacak kimse yoktur ve buna müsaade edilmez. Artık samimi mutekitler, derin iman sahipleri, hür riyetin icaplarını öğren...”

Türkiye Cumhuriyetinde,
herkes allaha, ~~istediği~~ istediği
olarak ibadet eder. Hiç kimseye
dini fikirlerinden dolayı
bir şey yapılmaz. Türk
Cumhuriyeti'nin resmi dini
yoktur. Türkiye'de, bir
kimse...

halkın!
halklarına kalınla oturma
maya kalkışacak kimse yoktur
in bina inisade edilmez.
Artık sanımı mütelikte,
derin iman sahipleri,
hürriyetin icaplarını öğren

Atatürk'ün elyazısıyla laiklik

Yani Atatürk'e göre laiklik bir anlamda din ve vicdan özgürlüğü nün de garantisidir.

Diyanet İşleri'ni kuran, Kur'anı Kerim'i ve hadisleri Türkçeye tercüme ettiren, camileri açık tutan, dini bayramları kutlatan, ezan ları okutan, İslam dinine tamamen aykırı saltanat/padişahlık putunu yıkan, Müslümanları şeyhe, şıha, hacıya, hoca kul olmaktan kurtarıp ruhani anlamda Allah'a kul, dünyevi anlamda özgür birey haline getiren, Müslüman Türk insanına aklını kullanmayı, bilimle uğraşmayı ve çağdaş olmayı öğreten bir sistemin en önemli ayağı olan laiklik, nasıl olur da "dinsizlik" veya "alternatif bir din" iddiasında bulunur.'

Bir de Menderes'ten Erdoğan'a kadar bütün Karşı Devrimci lider ler laikliğin en basit ve en gerçek tanımı olan "din ve devlet işlerinin ayrılması" tanımı yerine ısrarla "din ve vicdan özgürlüğü" tanımını ön plana çıkarmışlardır. Fakat "din ve vicdan özgürlüğü" zaten anayasa da tanımlanmış temel hak ve özgürlüklerden biridir. Evet, Atatürk'ün de ifade ettiği gibi laiklik aynı zamanda din ve vicdan özgürlüğünün de güvencesidir, ancak Siyasal İslamcıların laiklikten söz ederken sürekli din ve vicdan özgürlüğüne vurgu yapmalarının amacı "bu özgürlüğü" istismar ederek dini, devlet işleri de dahil, hayatın her alanına yaymak tır. Bu, laikliği kullanarak laikliği yok etmek anlamına gelir.

R. Tayyip Erdoğan, laiklik tezini "Devlet laik olur, kişi laik ol maz!" önermesiyle ifade etmektedir. Oysaki laiklik bir kültürdür, bir dünya görüşüdür, dolayısıyla kişileri de ilgilendirir. Şöyle ki: Örneğin din ve devlet işlerinin ayrı olmasını, devletin din kurallarıyla değil de hukuk kurallarıyla yönetilmesini isteyen bir kişi laiktir. İnanç özgürlüğü (inanmama hakkı da buna dahildir) savunan bir kişi de laiktir. Aklın özgürleşmesini savunan kişi de laiktir. Bunların tersini savunan bir kişi ise laik değildir. Aslında "laik olmak", laiklikten yana olmak demektir. Dolayısıyla bir kişi laikliğin ne olduğunu bilerek "Ben laik kim" diyorsa o kişi aslında, "Ben laiklikten yanayım," demek istiyor dur. "Ben din ve devlet işlerinin birbirinden ayrı olmasından, akla ve bilime önem verilmesinden, inanç özgürlüğünden (inanmamak da bir inanç olduğu için bu kapsama girer) yanayım," demek istiyordur; yok sa o kişi ille de, "Ben Müslüman değilim! Ben dinsizim!" demek istiyor değildir. Ayrıca laik bir ülkede bir insanın, "Ben Müslüman değilim veya dinsizim!" demek hakkı da vardır. Ortalama eğitimden geçmiş her kes laikliğin "dinsizlik" veya "yeni bir din" olmadığını bilir, bilmeyene de bu gerçek çok kolayca anlatılabilir. Ancak ülkemizin temel sorunu, bu basit gerçeğin bu topluma doğru bir şekilde anlatılamaması ve laik lik adı altında laiklikle hiç ilgisi olmayan işlerin yapılmasıdır. Kanımca R. Tayyip Erdoğan laiklik konusundaki değerlendirmelerinde biraz da bu kafa karışıklığından yararlanmak istemiştir. Ayrıca Atatürk laikliği sanıldığı ve söylendiği gibi sadece Fransa kökenli de değildir; Atatürk, laikliği daha çok Türk İslam tarihinden esinlenerek hayata geçirmiştir. Yani laikliğin milli kökleri vardır.

1990'larda başbakan olmadan önce "Referansım İslam... Elham dülillah şeriatçıyım... Laiklik elden gidecek..." vb. açıklamalarda bu luan, ancak 2000'lerde başbakan olduktan sonra "değiştim"

diyerek “yetmez ama evet”çileri ikna eden R. Tayyip Erdoğan, 28 Mayıs 2013 tarihinde partisinin grup toplantısında yaptığı konuşmada ilk defa bir yasağı “dini gerekçe” göstererek savunmuştur. Erdoğan, kamuoyunda çok tartışılan içki yasağı konusunda, “İki tane ayyaşın yaptığı yasa sizin için muteber oluyor da; inancın emrettiği gerçek niçin reddedil mesi gereken bir olay haline geliyor? Hangi din olursa olsun bir din doğruyu emreder...” demiştir. Erdoğan’ın bir yasayı “dini gerekçe” göstererek savunması Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nda tanımlan dığı şekliyle laikliğe aykırıdır. Bilindiği gibi en basit tanımıyla laiklik, “din ve devlet işlerinin ayrılmasıdır”. Ancak Erdoğan, devlet işi olan bir yasayı, dini gerekçeye dayandırmıştır. Erdoğan yasağın gerekçesi olarak “*din emrediyor!*” diyerek, çağdaş hukuk yerine şeriat hukuku na gönderme yapmıştır.

Ayrıca Erdoğan konuşmasında, “İki tane ayyaşım yaptığı yasa!” ifadesini kullanmıştır. Burada geçen o “iki tane ayyaş” kimdir? CHP Genel Başkan Yardımcısı Umut Oran’ın Erdoğan’a sorduğu şekliyle: “Yasa kabul eden ‘iki tane ayyaş’ kimlerdir? TBMM’nin hangi döne minde 2 kişinin onayıyla yasa kabul edilmektedir? Bahsi geçen iki tane ayyaşın yaptığı yasa hangisidir? Bahsi geçen ‘yasayı yapan’ şahısların ayyaş olduğu tarafınızca nasıl tespit edilmiştir? Bu konuda hangi ra porlar Başbakanlıkla bulunmakta dır?”

Şu kadarını söylemeliyim ki, Meni Müskirat (İçki Yasağı) Kanunu’nu 14 Eylül 1920’de I. TBMM kabul etmiştir. Kanun, 9 Nisan 1924’te hafifletilmiş, 22 Mart 1926’da da başka bir kanunla tamamen kaldırılmıştır. O sırada Atatürk cumhurbaşkanı, İnönü ise başbakan dır. İkinci yasa da 1942 tarihlidir ve o dönemde de İnönü cumhurbaş kanıdır. Ayrıca TBMM tarihinde hiçbir dönemde ayık ya da ayyaş iki kişiyle hiçbir zaman herhangi bir yasa kabul edilmemiştir. Yasalar TBMM’de oylanırken, milletvekilleri alkolmetreye üfleme zorunda bırakılmadıklarına göre de kimin ayyaş kimin ayık olduğunu anlamak da bir hayli zordur!

Erdoğan, “iki ayyaş” sözünü kullandığı grup konuşmasından yak laşık bir ay önce, 26 Nisan 2013 tarihinde yaptığı grup konuşmasında da şöyle demiştir:

“Bildiğiniz gibi 23 Nisanda TBMM’nin kuruluşunun 93’üncü yıldönümünü kutladık. O günlere ait bir detayı paylaşmak istiyorum. Çıkan kanunlar arasında ilginç bir kanun var. Bu ‘Meni Müskirat adı altında alkollü içkileri yasaklayan bir yasa çıkarıldı. Bu ilk Meclisimi zin çıkardığı ilk 5 kanundan biriydi. Bunu özellikle ülkemdeki değişik çevrelere atfen de söylüyorum. İçki üretimi ve tüketimini yasaklayan Meni Müskirat Kanunu Mecliste verildi, okundu ve ehemmiyetli bir teklif olarak görüldü. O buhranlı günlerde bu teklif önemsendi. Ali Şükrü Bey’in sunduğu o teklif 14 Eylül 1920 senesinde kabul edildi. Tek parti iktidarının tepeden inme baskılarıyla bu kanun kaldırıl dı. Çağdaşlaşacağız denerek taklitçi bir anlayışla alkol teşvik edilmeye başlandı. Tek Parti iktidarı döneminde alkol teşviki o kadar abartılı bir politikaya döndü, afişler asıldı, alkolün faydaları anlatıldı. Alkollü bir içki olan bira bazı kitaplarda maalesef milli bir halk içkisi olarak takdim edildi. Halbuki bizim milli içkimiz ayrandır. ”

Erdoğan’ın yukarıdaki sözleri arasında geçen, “*Tek Parti ikti darının tepeden inme baskılarıyla bu kanun (Meni Müskirat) kal dırıldı*” cümlesi çok şeyi açıklamaktadır. Görüldüğü gibi başbakan, Meni Müskirat Kanunu’nu kaldıran yasayı Tek Parti hükümetinin, yani CHP’nin çıkardığını belirtmiştir. Yani, bu gerçeğin farkındadır. Bir ay kadar sonra ise bu yasadan “*iki tane ayyaşın yaptığı yasa!*” diye söz etmiştir. Görülen o ki bu iki tane ayyaşın CHP’li olduğu kesindir. 1926’da CHP denilince ilk önce akla gelen iki isimden biri Atatürk diğeri ise İnönü’dür. Erdoğan ayrıca, “*Alkollü bir içki olan bira bazı kitaplarda maalesef milli bir halk içkisi olarak takdim edildi...*” diye rek bu durumu eleştirmiştir. Biraya önem veren, onu milli içki yap maya çalışan ise bizzat Atatürk’tür. Nitekim Atatürk, Ankara Orman Çiftliği’nde bir de bira fabrikası kurdu muştur. Sonuçta

Erdoğan'ın "iki ayyaş" derken İnönü ve Atatürk'ü kastetmiş olması güçlü bir ola sılıktır.

R. Tayyip Erdoğan'ın 1994'te söyledikleri de 2013'te söyle diği bu "iki ayyaş" konusuna açıklık getirebilir. Erdoğan, 1982 Anayasası'ndan söz ederken, "*Kaptıkaçtı, maptıkaçtı (Prof. Dr. Or han Aldıkaçtı) var ya, Anayasa'yı hazırlıyorlar, biz de oradayız... Eski Maliye Bakanı Vural Arıkan, o da tam böyle zilzurna sarhoş, ayakta duramıyor. O da akıl veriyor. Adamlar ayık kafayla hazırlamıyorlar bunu. Sonra iki senede deliniyor.*" Yani Erdoğan beğenmediği 1982 Anayasası'nı, "*sarhoşlar hazırladı,*" diyerek eleştirmiştir. Ama alkol yasağım savunurken de nedense o "sarhoşların" hazırladığı maddeye sığınmıştır. Erdoğan, "iki ayyaş" sözüyle Atatürk'ü ve İnönü'yü kas tettiği yönündeki iddiaların yaygınlaşıp tepkilerin büyümesi halinde, "*Orhan Aldıkaçtı ve Vural Arıkan'ı kastetmiştim!*" diyerek durumu toparlamaya çalışabilir.

Görülen o ki Erdoğan'ın başbakan olduktan sonra da laikliğe ay kırıcı açıklamaları devam etmiştir. Örneğin 2006 yılında AIHM'nin ver diği karardan hoşlanmayan laik Cumhuriyet'in başbakanı R. Tayyip Erdoğan, mahkemenin "*ulemaya danışması gerektiğini*" söylemiştir.

Erdoğan, 31 Mayıs 2013'te başlayan Gezi Parkı eylemlerinden sonraki bütün mitinglerinde Menderes'i aratmayacak derecede ağır bir "dinsel söylem" kullanmıştır. Konuşmalarının neredeyse tamamın da "*camilere ayakkabılarla girdiler, camide içki içtiler, başörtülülere saldırdılar!*" cümlesini kullanarak "onlar" dediği bu "din düşmanları na!" karşı direnmekten söz etmiştir. Ancak eylemciler ne camide içki içmiş ne de başörtülü kadınlara saldırmıştır.

Erdoğan, 22 Haziran 2013 tarihindeki Samsun mitinginde aynen şunları söylemiştir:

"... Allah'ın izniyle bu iş bitmiştir. Ellerimizi semaya açarak du ayla, namazda, kıyamda direniriz. Buradaki muhteşem sesi görünce bunu bir kez daha anladım. Ankara mitinginde, 'Biz sabırla, metanetle. itidalle direniriz. Ellerimizi semaya açıp duamızla Arafat'ta vakfemizle namazda kıyamda direnirizdedim. Onlar milyonlarca tıveet atsınlar, bizim tek bir besmelemiz oyunlarını bozar. Onlar yaksınlar, yıksınlar, yağmalasınlar, bizim tek bir 'la havle'miz bütün tuzağı bozar. Onlar camilere ayakkabılarıyla girsınler, camilerimizde içki içsinler, başörtü lü kızlarımıza el uzatmaya kalksınlar, bu milletin bir duası, bu milletin bir kez, 'Ya Allah ya fettah, ya sabır!' demesi onların bütün hesaplarını altüst eder. (...) Bu iktidarı yemeye Allah'ın izniyle kimsenin gücü yetmeyecek. (...) Evel Allah yıkamayacaklar."

Erdoğan, 23 Haziran 2013 tarihindeki Erzurum mitinginde de benzer sözleri tekrarlamıştır:

"Çok anlamlı bir günde bu gece Berat Gecesi'nin gündüzünde siz lerle bir aradayız. Anlamlı bir gün. Çünkü Erzurum İslam'ın kilididir. Ehli imanın kalesidir, ehli imanın muhafızıdır. (...) Hepsi bir araya gelsin üzerimize yürüsünler Allah'ın izniyle biz, 'Ya Fettah!' der bu tezgâhların hepsini altüst ederiz. Millet en başından itibaren bu oyunu gördü ve bozdu. Dadaş sen burada olduğun müddetçe, sen böyle yiğit olduğun müddetçe Allah'ın izniyle bu ülkeye hiç kimse dokunamaz. Onlar tweet'lerle varsın saldırsınlar, varsınlar Facebook'larla saldır sınlar, evvel Allah benim dadaşımın iradesi var. Bu iradenin üzerinde irade tanımıyoruz."

Görüldüğü gibi Erdoğan, Gezi eylemleri sonrasındaki konuşma larının iskeletini ısrarla dinsel bir söylem üzerine oturarak, toplumu dinsel bakış açısıyla "biz" ve "onlar" diye ikiye ayırmıştır. Belli ki "biz" derken dini duyarlılık sahibi olduğuna inandığı AKP seçmenini, "onlar" derken de camiye, başörtüsüne saygısız olduklarını düşündü gü "çapulcuları" kastetmektedir. Erdoğan'ın bu bölen, ayrıştıran üs lubu hem toplumsal birlik ve bütünlüğe hem de laikliğe aykırıdır kuş kusuz. Toplumu din üzerinden "biz" ve "onlar" diye ayıran Başbakan Erdoğan, bu üslubuyla 1990'lardaki Belediye Başkanı Erdoğan'ı akla getirmektedir.

Burada insanın aklına, “*Yoksa Erdoğan değişmedi mi?*” sorusu geliyor ister istemez!

Erdoğan’a Göre Cumhuriyet R. Tayyip Erdoğan, cumhuriyet konusundaki açıklamalarında daha çok “cumhura”, yani “halka” vurgu yapmıştır. Başbakan ol madan önce cumhuriyeti; hem rejim olarak “Allah’ın egemenliğine müdahale etmek” bağlamında hem de Türkiye Cumhuriyeti devleti ve o devletin kuruluş felsefesi bağlamında değerlendirip eleştirirken, başbakan olduktan sonra cumhuriyeti daha çok “siyasi rejim” anla mıyla değerlendirmiş ve genelde yüceltmıştır. Erdoğan, başbakanlığı döneminde Cumhuriyet’e, daha doğrusu erken Cumhuriyet dönemine yönelik eleştirilerini dönemin tek partisi CHP’ye ve İsmet İnönü’ye yö nelmiştir. Başbakan’ın Cumhuriyet’in kuruluş felsefesine ve tek parti CHP’ye yönelik eleştirilerinde nerdeyse hiç Atatürk’ten söz etmemesi de ince bir taktiğin ürünüdür belli ki.

İşte R. Tayyip Erdoğan’ın ağzından bazı cumhuriyet değerlendirmeleri:

1994’te Başbakan olmadan önce,”... Müslümanın yaratıcısı Allah kesin hâkimiyet sahibidir. Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir, koskoca bir yalan. Egemenlik kayıtsız şartsız Allah’ındır,” demiştir.

1995’te R. Tayyip Erdoğan’ın danışmanı, daha sonra da Başbakanlık Müsteşarı olan Ömer Dinçer de şöyle demiştir: “Cumhuriyet ilkesinin de zayıfladığı ve işlevini kaybettiğini görüyoruz. Halk için ve halk adına yönetim diye tarif edilen Cumhuriyet kavramının aslında artık bizim için çok fazla bir mana ifade etmediğini söylememiz de mümkündür. Türkiye’de Cumhuriyet ilkesinin yerini katılımcı bir yönetim devretmesi gerektiği ve nihayet laiklik ilkesinin yerinin İslam ile bütünleşmesi gerektiği kanaatindeyim..”

Erdoğan başbakan olduktan sonra 2010’da, “Cumhuriyet adı üstünde cumhurun rejimidir. Yani sizin rejiminizdir, milletin rejimidir. Cumhuriyet’in sahibi millettir. Hiç kimse kendisini milletin hür irade siyle seçtiği egemenliği kalkıp da kendi eline alamaz. Orada egemenlik milletin. TBMM’ye, milletvekillerine, siyasi partilere kimse kalkıp da emir veremez, talimat veremez, onları korkutamaz, tehdit edemez. Hiç kimsenin kendisini yasama ve yürütme erklerinin üzerinde görme, onlara istikamet yetkisi yoktur ve olamaz.”

, 2012, s. 107. “Cumhuriyet erdemli bir yönetim biçimidir, erdemli bir toplum inşa etmek için ortaya konmuş bir iradenin ve vizyonun sonucudur. Dikkat edin değerli kardeşlerim, otoriter eğilimlere ve bunlar vasıtasıyla bu iradeye zincir vurmak isteyen yönetimler bu millettten her zaman gereken dersi almışlardır. Aynı şekilde bu iradeyi vesayet altına almak, küçümsemek, yok etmek isteyen karanlık odaklar, çeteler, zümreler de her zaman milletimizden gereken cevabı almışlardır;” *demiştir.*

Yine 2010’da, “B« Cumhuriyet kökü derinlerde büyük bir mede niyet tevarüs etmiş, büyük ve güçlü bir milletin kurduğu ve yaşattığı bir cumhuriyettir. Statükoyu muhafaza etmek, değişime direnmek, yasaklarda ısrar etmek, yine tekrar ediyorum, cumhuriyetimize de bu aziz millete de yapılabilecek en büyük haksızlıktır,” demiştir.

2012’de de şöyle demiştir: “ Cumhuriyetin 89. yılını tekrar kutlu yorum. Gazi Mustafa Kemal’i ve bu mücadelede onunla birlikte şehit olan, gazi olan bütün ecdadımızı rahmetle ve şükranla anıyorum. Cumhuriyet cumhurdur, halkındır. Herkesindir. Cumhuriyeti herkesin olmaktan çıkarıp kendilerine ait bir sembol olmasını isteyenler cumhuriyeti kendilerine ait bir imtiyaz yönetimi isteyenlerdir. Bu kesimler vesayet ve diktatörlük özlemi içinde olanlardır. İnönü dönemi, adı cumhuriyet olan ancak otorite bir dönemdir. Bu kesimler cumhuriyetin değil kendi menfaat düzenlerinin yıkılmasından telaşa düşenlerdir. Kalkıp Ulus’ta eski Meclis binasının bahçesine cebren ve hile ile girmek eski

cumhuriyete sahip çıkmak değildir. TBMM'nin o ilk toplantısının daki manevi havayı hazzetmekten, yaşamaktan bugünkü CHP'nin ya kından uzaktan ilgi ve alakası yoktur. Cumhuriyet kutlaması adı altında Ankara'nın altını üstüne getirenler iyi dinlesin. Gazi Mustafa Kemal daima milletin teveccühünün esas alınmasını istedi..."

Görülen o ki, kendisi millet tarafından seçilinceye kadar, "*Ege menlik kayıtsız şartsız milletin değil, Allah'ındır,*" diyen R. Tayyip Erdoğan, yüzde elliye yakın bir oyla seçilip başbakan olunca, "*egemenlik milletindir,*" demeye başlamıştır. Aslında bu Siyasal İslamcılarımızın genel hareket tarzıdır. İktidar olana kadar demokrasiyi "İslam dışı" olarak görüp eleştiren İslamcılarımız, iktidar olduktan sonra demokrasiyi neredeyse "İslam'ın şartı" olarak görüp yüceltmişlerdir.

30 Ekim 2012. Erdoğan'ın başbakan olduktan sonra cumhuriyetle ilgili konuşmalarında üstü kapalı olarak sıkça orduya mesaj gönderdiği, halkın iradesine, halkın seçimine hiçbir gücün müdahale etmeye hakkı olma dığına vurgu yaptığı görülmektedir.

Erdoğan'a Göre Ulus Devlet, Millet, Milliyetçilik R. Tıvıvı Erdoğan'ın erken Cumhuriyet dönemi ve Atatürk konusundaki eleştirileri, laiklik dışında Türkiye Cumhuriyeti'nin üniter yapısı ve ulus devlet konularında yoğunlaşmaktadır. Erdoğan, hem başbakan olmadan önce hem de başbakan olduktan sonra her fırsat ta bu "ulus devlet" yapısına ve bu yapının temelindeki "ulusçuluğa/ milliyetçiliğe", özellikle de "Türk milleti" kavramına eleştiriler yöneltmiştir.

Örneğin, başbakan olmadan önce 1993 yılında Almanya'da yaptığı konuşmada, "... Sen yıllarca Ne mutlu Türküm diyene dersin, kai dedir, etki tepkiyi doğurur. Öbürü de Ne mutlu Kürdüm diyecek..." demiş; 1994 yılında Ümraniye'de yaptığı konuşmada da, "Bakınız geçen gün İstanbul Valiliği'nin bir beyanı var. Ne diyor? 4 şehit memuru nun cenazesine 'Ben Türküm diyen gelsin' diyor. 'Ben İstanbulluyum diyen gelsin' diyor. 'Ben lazım' diyen ne olacak? 'Ben Gürcüyüm' diyen, 'Ben Kürdüm' diyen ne olacak? 'Ben Çerkezim' diyen ne olacak? 'Ben Abazayım' diyen ne olacak? Ya bunlar bu ülkeyi zaten yıllardır bu ifadelerle parçaladılar. Ama Anayasa'da ne yazdılar? 'Ne mutlu Türküm diyene' Millet'in bütünlüğü ilkesi 'Ne mutlu Türküm diyene' ifadesiyle sağlanır mı?... 600 sene Osmanlı otuzu aşkın etnik grubu ümmet düşüncesiyle bir arada tuttu. 600 sene... Buyurun şu anda 70 senedir tutabildiler mi? Tutamadılar işte, bak ülke birbirine girdi," diyerek Atatürk'ün "Ne mutlu Türküm diyene" sözünü eleştirip "milliyetçilik" yerine "ümmetçiliğe" vurgu yapmıştır.

R. Tayyip Erdoğan, Cumhuriyet'in kuruluş felsefesindeki "Türk lük" ortak/üst kimliğine vurgu yapmak yerine sıkça alt kimliklerden/ etnisitelerden söz etmiş, "Türklük" yerine "TC Vatandaşlığı" ve "Türkiyelilik Bilinci" ifadelerini kullanmıştır. Örneğin 2001'de, başbakanlığı arifesinde, ülkenin yeni bir dinamizme ihtiyacı olduğunu belirterek, "Bu amaçla yola çıktık. Irka dayalı ve dine dayalı milliyetçiliği bir kenara koyarak 65 milyonu kucaklayacağız. Herkes ırkıyla, diniyle, bölgesiyle övünebilir, ama diğerini hor göremez. Biz yeni oluşumda Türkiyelilik bilincini geliştireceğiz demiştir. Oysaki Anayasamız da "ırka" ve "dine" dayalı bir milliyetçilik o günde yoktu bugün de yoktur.

2013'te de, "Yeni anayasada teklifimiz Türkiye Cumhuriyeti Vatandaşlığı adı altında toplanmak. Türk, Kürt, Çerkez, Laz herkes TC vatandaşı olsun. Çünkü gruplar arasında anlaşmazlıklar oluyor. Eğer TC vatandaşlığı dersek kimsenin şikâyeti olmaz..." demiştir.

2005'te, "Biz ne diyoruz? Bu ülkede tüm etnik unsurlar birçok yönden birbirlerine bağlıdır. Türk, Kürt, Laz, Çerkez, Abaza, Boşnak... Biz hepimiz bunları alt kimlik olarak biliriz. Üst kimlik Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığıdır. (...) Bizim ülkemizde bizi bağlayan başka bağlar var... Bizim kültürel, din bağlarımız, aynı medeniyetin insanları olmamız... Bu bizim zenginliğimizdir. Bu mozaik güçlü bir

mozaiktir. Kimse ayrımcılık tohumları atmasın, bölücülük yapmasın, biz tek va tan, tek bayrak, tek milletiz,” *demiştir*.

Görüldüğü gibi başbakan olmadan bir yıl önce, 2001’de, *Irka ve dine dayalı milliyetçiliği*” reddeden R. Tayyip Erdoğan, başbakan ol duktan üç yıl sonra, 2005’te kimlikten söz ederken “din bağına” vurgu yapmıştır. Çok daha önemlisi, aslında Misakı Milli sınırları içindeki bütün etnik unsurların “ortak kimliği” olan “Türklüğü” de alt kimlik haline getirip, bütün bu alt kimliklerden “güçlü bir mozaik” yaratıp ona da “*Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığı*” adını vermektedir. “Türk lük” yerine Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığını “üst kimlik” olarak adlandırmaktadır.

Erdoğan zaman zaman, alt kimliklerden oluşan, mozaikleşmiş fe deratif bir Türkiye’den söz etmiştir. Örneğin, daha 1993 yılında bir gazetecinin, “*Bu değişim süreci içerisinde Kürtler, biz milli yapı içinde ayrı yaşamak istiyoruz derlerse ne olacaktır?*” sorusuna aynen şu cevabı vermiştir: “Bu durumda belki Osmanlt eyaletler sistemi gibi bir şey yapılabilir.”

Erdoğan, bu açıklamasından tam 20 yıl sonra, 2013 yılında bu sefer şu açıklamayı yapmıştır:

“Bunlar dünyaya bakmıyorlar. Gelişmiş ülkelere baktığınızda eyalet sistemi korkusu yok. Tarih bilgileri de yok. CHP hadi neyse de MHP’ye şaşırıyorum. Eyalet sistemi tarihimizde vardır. Osmanlı’daki azınlıklar konusunda hoşgörüyü yakalamış değiliz. Seçilmiş vali mev zusu 2023 yılının konusu. Osmanlt Kürdistan, Lazistan demiş, bizim bunu dememiz gerekmiyor. Osmanh’yı her koşulda örnek gösteriyorlar, ama Osmanlt eyalet sistemiyle yönetilen bir imparatorluktu. MHP’nin *büyükşehir* yasasına karşı çıkması da bundan. Üniter yapıyı bozacak bir durum yok ortada. Eyalet sistemi içerisinde üniter yapıyı da koruyabilir siniz. Güçlü Türkiye asla eyalet sisteminden korkmamalıdır.”

1993’te Kürtlerin yaşadığı bölgelerle ilgili, “*Bu durumda belki Osmanlı eyaletler sistemi bir şey yapılabilir,*” diyen Erdoğan’ın bu konuşmasından tam 20 yıl sonra, “*Eyalet sistemi tarihimizde vardır (...)* Osmanlı Kürdistan, Lazistan demiş...” demesi çok anlamlıdır! Erdoğan’ın 20 yıl arayla söylediği bu sözler, onun ulus devletle bir türlü barışmadığını ve Osmanlı eyalet sisteminin özlemine çektiğini göstermesi bakımından önemlidir. Erdoğan’ın “Eyalet sisteminden za rar gelmez!” demek için Osmanlı’nın da eyalet sistemiyle yönetildiğini hatırlatması ise hiç de doğru bir örneklendirme değildir. Çünkü bilin diği gibi Osmanlı en güçlü zamanlarında bile eyalet sisteminin yarattığı sorunlarla uğraşmak zorunda kalmıştır. Eyaletlerin başındaki valile rin sıklıkla isyan ettiği, Osmanlı tarihinin en bilinen olaylarından. Osmanlı’nın zayıflamasıyla yavaş yavaş çözülmesi de eyaletlerden baş lamıştır. Örneğin 19. yüzyılda bir Osmanlı eyaleti olan Mısır’ın valisi Kavalalı Mehmet Ali Paşa, Osmanlı’ya karşı ayaklanmıştır. Osmanlı az daha bu ayaklanmayla yıkılmıştır. Aynı şekilde 20. yüzyılın başla rındaki azınlık isyanları da önce eyaletlerde başlamıştır. Azınlıklar eyalet sisteminin doğasından gelen açıklarından yararlanarak çok rahat bir şekilde Osmanlı’ya başkaldırmıştır.

Konuşmalarında sıkça Türklüğü üst/ortak kimlik, durumundan çıkarıp alt kimlikler/etnisiteler arasında sayan Başbakan Erdoğan, . *2013 yılında,*“... Türkçülük, Kürtçülük, Lazcılık hepsine uzağız,” *demiş; yine 2013’te,* “Bu süreçte kimse bizim karşımıza Kürtlükle de Türklükle de çıkmasın. Biz her türlü milliyetçiliği ayaklarının altına almış bir iktidarız. Kuru milliyetçilik yok...” *diyerek bir adım daha ileri gitmiştir.*

Başbakan Erdoğan’ın, “*Biz her türlü milliyetçiliği ayaklarının al tına almış bir iktidarız,*” derken ortak/üst kimlik durumundaki “Türk lüğü” de kastetmiş olması her şeyden önce üzücüdür.

Görülen o ki, sıkça “*TC Vatandaşlığı*” ve “*Türkiyelilik Bilin cinden*” söz eden Başbakan R. Tayyip Erdoğan, bilerek veya bilme yerek, Cumhuriyet’in “Türk ırkına” dayalı bir kimlik inşasıyla

diğer ırkları dışlayıp inkâr eden bir “millet” ve “kimlik” anlayışına sahip olduğu algısı yaratmaktadır. Erdoğan, Cumhuriyet’in “Türk Milleti” ve “Türklük” tanımları yerine Türkiye’deki bütün etnik kimlikleri “TC Vatandaşlığı” ve “Türkiyelilik Bilinci” etrafında birleştiren “mozaik tek millet” formülünden söz etmektedir. Ancak hem 1924 Anayasası’nda hem de Atatürk’ün *Vatandaş İçin Medeni Bilgiler* kitabında “Türk Milleti” tanımlanırken, asla “ırki” ve “dini” aidiyeti temel alan bir tanımlama yapılmamıştır. Örneğin 1924 Anayasası’nda “Türk” kavramı, ırkı belirtmek için değil, vatandaşlık bağı, millet adını belirtmek için şu şekilde kullanılmıştır: “*Madde 88: Türkiye ahalisine din ve ırk farkı olmaksızın Türk ıtlak olunur.*” Atatürk, 1930 yılında yazdığı *Vatandaş İçin Medeni Bilgiler* kitabında da Türk Milletini, “*Türkiye Cumhuriyetini kuran Türkiye halkına Türk milleti denir,*” diye tanımlamış ve şöyle devam etmiştir: “*Bugünkü Türk milleti siyasal ve toplumsal bütünlüğü içinde kendilerine Kürtlük fikri, Çerkezlik fikri ve hatta Lazlık fikri veya Boşnaklık fikri propaganda edilmek istenmiş vatandaş ve millettaşlarımız vardır. Fakat mazinin istibdat dönemleri ürünü olan bu yanlış adlandırmalar birkaç düşman aleti, mürteci beyinsizden başka hiçbir millet ferdi üzerinde elemenden başka bir tesir yapmamıştır. Çünkü bu millet toplulukları da tüm Türk topluluğu gibi aynı ortak geçmişe, tarihe, ahlaka, hukuka sahip bulunmaktadır.*”* Prof. Orhan Türkdoğan’ın dediği gibi, “Atatürk’ün bu beyanında bir Türk topluluğu vardır, ancak başbakanın konuşmalarında yerini alan Kürt, Çerkez, Boşnak ve Laz gibi unsurlar artık ‘alt kimlik’ değil, deyim yerindeyse tamamen ‘üst kimlik’ olan Türk topluluğu gibi aynı ortak geçmişe, tarihe, ahlaka ve hukuka sahiptir. Atatürk bu yaklaşımı yerli ve Batılı ünlü bilimadamlarından bir kadro ile Türk Dil ve Tarih Kurumlarının öncülüğünde yoğun çalışmalar sonucu kanıtlama ya çalışmıştır.”

Başbakan Erdoğan, 10 Kasım 2011’de yaptığı bir konuşmada da Atatürk’ün millet tanımına sahip çıkıp İnönü’yü suçlayarak şöyle de miştir: “1940’lardan sonra ortaya çıkan asimilasyon, ret ve inkâr politikaları, Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluş felsefesine olduğu kadar, Atatürk’ün millet tarifine de bütünüyle aykırıdır.” İnönü dönemi farklıdır. ama yine de az çok Cumhuriyet’in kuruluş felsefesinin izlerini taşımaktadır. Gazeteci Arslan Bulut’un dediği gibi, “Erdoğan’ın, kuruluş felsefesini anlamaya çalışması, Atatürk’ün millet tanımını hatırlatması iyi ama milletin adını silmeye çalışan da kendisi ve partisi... Bu durum da ‘Hiç kimsenin kuşkusuz olmasın. Cumhuriyet emin elindedir... Gazi Mustafa Kemal’in, diğer gazilerimiz ve şehitlerimizin hatırasına gölge düşürmeden, onlardan aldığımız kutsal emaneti yücelterek yolumuzda ilerleyeceğiz’ sözüne nasıl güvenelim?”

Başbakan Erdoğan, 2013 yılında bu sefer kendi “millet” tanımını la Atatürk’ün “millet” tanımının aslında “aynı” olduğunu ima ederek şöyle demiştir: “Biz millet kavramıyla bir kavmi, bir ırkı, bir dini kastetmedik... 12 yıl önce söylediklerimizin aynısını söylüyoruz. Ecdadımız millet kavramıyla neyi kastediyorsa biz de onu kastediyoruz... 1 Mayıs 1920’de Gazi Mustafa Kemal, Meclis kürsüsünde aynen şu ifa deleri kullanıyor, binlerine ithaf olunur... Demek ki o da çok bunalmış ki; bizim gibi ‘Efendiler meselenin bir daha tekerrür etmemesi kaydıyla bir iki noktayı arz etmek isterim, Meclisi Aliyemiz’i temsil eden zevat yalnız Türk değildir, yalnız Kürt değildir, yalnız Laz değildir. Hepsinin ibaret ortak olan İslam’dır,’ diyor... Ziya Gökalp, Necip Fazıl, Mehmet Akif Bengisine baksanız millet kavramının onlar tarafından böyle kucaklandığını görürsünüz. Millet olarak çok büyük bir imtiyandan geçtiğimiz Çanakkale bizim nasıl bir millet olduğumuzu bize anlatan derslerdir. Bizler ‘milliyetçilik ayaklarımızın altında’ derken, aşağılamaya dayalı kafatasçı milliyetçiliği kastediyoruz.”

Birincisi, “*Biz millet kavramıyla bir kavmi, bir ırkı, bir dini kastetmedik,*” diyen Erdoğan, çok değil sadece bir cümle sonra kendi millet anlayışını, Atatürk’ün, Kurtuluş Savaşı koşullarında

uyguladığı “İs lami meşruiyet politikası” çerçevesinde 1920’de söylediği “din” vur gusuyla özdeşleştirmiştir. Böylece hem “milliyetçilik kavramıyla dini kastetmediği” iddiasını bir cümle sonra yine kendisi çürütmüş hem de Atatürk’ün 1920 koşullarındaki kurtuluş stratejisini, “Atatürk’ün mil let tanımı” diye milletin önüne koymuştur. Oysaki çok iyi bilineceği gibi Kurtuluş Savaşı’ndan hemen sonra hazırlanan 1924 Anayasası’nda ki bu anayasa Cumhuriyet Devrimi’nin felsefesini taşırAtatürk milleti tanımlarken “ırk” ve “din” bağına yer vermemiştir. Dahası 1930’da yazdığı *Vatandaş İçin Medeni Bilgiler* kitabında “milleti” tanımlarken de yine “din” bağına yer vermemiştir. Atatürk bu yönüyle en önemli fikir kaynaklarından biri olan Ziya Gökalp’ten de ayrılmıştır. Çünkü bilindiği gibi Gökalp “millet” tanımında din bağına yer vermiştir. Bu bağlamda Atatürk, Ziya Gökalp, Necip Fazıl ve Mehmet Akif’in millet tanımları da birbirinden farklıdır. En azından Atatürk’ün millet tanımı diğer üçünden farklıdır. Bir de Başbakan Erdoğan; Atatürk, Ziya Gö kalp ve Mehmet Akif gibi önemli isimler arasına Necip Fazıl’ı sıkıştırarak, hem Necip Fazıl’a bence hiç hak etmediğibir paye vermiş hem de yapay bir fikir köprüsü kurmak istemiştir; ancak bir ayağı Atatürk, diğer ayağı Necip Fazıl olan bir fikir köprüsünü Mimar Sinan’ın bile inşa edemeyeceğini biraz tarih okuyan herkes bilir.

1924 Anayasası’nda “*Türkiye ahalisi*”, 1930 *Vatandaş İçin Me deni Bilgiler* kitabında “*Türkiye halkı*” diye adlandırılan Misakı Mil li sınırları içindeki Türk, Kürt, Laz, Çerkez, vs. Türkiye Cumhuriyeti kimliğine sahip bütün etnik unsurlar Türk “ortak/üst kimliği” altın da eşit haklara sahip yurttaşlar, yani “Türkler” olarak görülmüştür. İşte bu “eşit yurttaşlık” bilinci sayesinde Cumhuriyet döneminde çok farklı etnik kökenden Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları devletin en üst kademelerine kadar yükselebilmıştır. Tıpkı Kürt kökenli Başba kan ve Cumhurbaşkanı Turgut Özal gibi; tıpkı, “*Ben Gürcüyüm eşim Arap!*” diyen Başbakan R. Tayyip Erdoğan gibi...

Gerçek şu ki, Atatürk Cumhuriyeti, Osmanlı dönemindeki dönme devşirme saltanatını yıkarak. Türküyle, Kürdüyle, Lazıyla, Çerkeziyle, "Türkiye Cumhuriyeti’ni kuran Türkiye halkını”, yani Türk milletini iktidar yapmıştır. Türkiye bugünkü birliğini, bütünlüğünü Atatürk’ün yüzyılın başındaki Ulus Devlet (Millet) Projesi’ne borçludur.

31 Mayıs 2013’te başlayıp çok kısa sürede Başbakan Erdoğan ve AKP karşıtı gösterilere dönüşen Gezi Parkı eylemlerinde, eylemcilerin ellerindeki Türk bayraklarını gören Başbakan Erdoğan, göz açıp kapa yıncaya kadar strateji değiştirmiştir. Çok değil daha birkaç gün önce açılım sürecinde “*Biz her türlü milliyetçiliği, ayaklarının altına almış bir iktidarız. Kuru milliyetçilik yok!*” diyen, eli kanlı terör örgütü lideri Abdullah Öcalan (APO) ile “açılım” görüşmelerini sürdüren Erdoğan, birdenbire mitinglerine katılan kalabalığa fabrikasyon/hepsi bir boyda bayraklar dağıttırarak, miting alanlarını kan kırmızı gelincik tarlası na dönüştürmüş, mitinglerine katılanlardan balkonlarına bayrak as malarını istemiştir. Hatta 23 Haziran 2013’teki Erzurum mitinginde Erzurum’un muhafazakârmilliyetçi yapısını ve MHP tabanını da dik kate alarakErzurumlulardan balkonlarına hem Türk bayrağı hem de üç hilalli Osmanlı bayrakları asmalarını istemiştir.

31 Mayıs’tan önceki “açılım sürecinde” Apo’dan “bölücü başı”, “bebek katili” diye değil de “ada” veya “İmralı” diye söz eden, bir yıl kadar önce Habur’da PKK’ya seyyar mahkeme kurduran, birkaç ay önce Tunceli’deki Nevruz kutlamalarında Apo posterleri ve sözde Kürdistan bayrakları arasında PKK’nın miting yapmasına ses çıkar mayan Başbakan Erdoğan, bütün bunları bir kalemde silip Gezi Parkı eylemlerinde Taksim Meydam’nda marjinal bir grubun Apo posterleri asmasını eleştirmiş ve bir zamanlar “sayın” diye hitap ettiği Apo’dan “bölücü başı” diye söz ederek birden “milliyetçiliği” hatırlamıştır.

Ne diyelim, gözün kör olsun siyaset!

Bu arada, bu kitabın yayıma hazırlandığı Ekim 2013'te "Tür küm" diye başlayıp, "Ne mutlu Türküm diyene" diye biten "Andımız" Erdoğan'ın genel başkanlığındaki AKP hükümetince kaldırılmıştır.

İkide bir kalkıyor (Benim eşim Arap kızıdır) diyor. Kim olursa olsun bizi niye ilgi lendirir? Sen de kalkıyorsun (Ben Gürcüyüm) diyorsun. Sana soran mı var necisin diye? Eğer (Eşim Arap, ben Gürcüyüm) diyorsan evladın gemicik sahibi Bilal'e ne diyeceğiz"Ülkenin Toprak Bütünlüğü Ciddi Tehlike Altında", *Yeniçağ, 1 Nisan* Erdoğan'a Göre Atatürk R. Tayyip Erdoğan'ın en az söz ettiği tarihi kişilerden biridir Ata türk. öyle ki *R. Tayyip Erdoğan Ne Diyor?* adlı 639 sayfalık kitapta "Atatürk" veya "Mustafa KemaD maddesi bile yoktur.

Erdoğan, Atatürk'ten söz edeceği zaman genelde "Gazi" veya "Gazi Mustafa Kemal" diye söz etmektedir. Erdoğan'ın Atatürk'e ba kışını anlamadan önce bu kullanım şifresini çözmek gerekir. Siyasal İslamcı geleneğin biraz daha "ılımlı" kanadı, Kurtuluş Savaşı sırasında Haçlı emperyalizmine karşı savaşan "Gazi Mustafa Kemal"den değil, Kurtuluş Savaşı sonrasındaki "devrimci" Atatürk'ten rahatsızdır. Bu ılımlı kanat, Atatürk'ten söz edeceği zaman "Atatürk" diye değil "Gazi ıMustafa Kemal" diye söz eder. Siyasal İslamcı geleneğin "radikal" ka nadı ise hem Kurtuluş Savaşı sırasındaki Mustafa Kemal Paşa'ya hem de Kurtuluş Savaşı'ndan sonraki "devrimci" Atatürk'e karşıdır. Bu nedenle radikal kanat Atatürk'ten söz edeceği zaman "Mustafa Ke mal" veya "Kemal", hatta "Beton Kemal" diye söz eder. Radikaller, ne "Atatürk" adını ne de "Gazi" unvanını pek kullanmazlar. Örneğin üniversite yıllarında bu görüşteki bir arkadaşım, mecburen hazırlamak zorunda kaldığı Atatürk konulu bir ödevde Atatürk'ün adını "Mustafa Kemal" diye bile yazmak istememiş, kısaltarak M. K. yazmış ve bu ödevden çok yüksek bir not almıştı.

Özellikle başbakan olduktan sonra "Atatürk"ten "komutan" ve "devletin kurucusu" diye söz eden R. Tayyip Erdoğan, başbakan olmadan önce, 1990'larda RP'li dönemlerinde, adını kullanmadan Atatürk'ü çok ağır şekilde eleştirmiştir. Daha doğrusu isim vermeden çok ağır biçimde eleştirdiği kişinin Atatürk olduğu ileri sürülmüştür. Örneğin 1992'de Rize'de yaptığı bir konuşmada "İnsanlığın önündeki ineklerin kaldırılması" ifadesiyle Atatürk'ü kastettiği iddiasıyla Anka ra DGM'de yargılanmıştır.

Ankara DGM Savcısı Nuh Mete Yüksel, Erdoğan'a o konuşma sında, "İnsanlığın önündeki ineklerin kaldırılması ifadesiyle neyi kas tettiğini," sormuştur.

Erdoğan bu soruya, "Burada kesinlikle Atatürk veya Atatürkçü düşünce kastedilmemiştir. Böyle bir yorum saçmadır. Komutandır. Bi zim için put değildir. Zaten sözlerimde kesinlikle Atatürk geçmemiş tir. Ben, insanlığın önündeki inekler sözünü söyledim. Tiirklcrin veya Türkiye'deki halkın lafını söylemedim. Bu nedenle burada Atatürk'ün kastedildiği ve Atatürk'ün Türkiye önünde engel teşkil ettiği yolundaki yorumları reddediyorum," demiştir.

Savcı'nın, "Afganistan'da inekler kalktt. Afganistan İslam Cum huriyeti kuruldu. Hayırlı olsun, bu mücadele devam edecek şeklinde ki sözleriniz..." *sorusuna, Erdoğan,* "O yıllarda Afganistan Kuşlara karşı savaş veriyordu. Rabbani'nin başkanlığında Afganlar bu müca deleyi kazanarak bağımsızlıklarını ilan ettiler ve devlet Afganistan İslam Cumhuriyeti olarak bu isim altında kuruldu. Ben bunu söylemek istedim. Yoksa Afganistan'daki daha sonra kurulan Taliban rejimini kastetmedim. Zaten o yıllarda Taliban yoktu," *diye cevap vermiştir.*

Savcı'nın, "20007/ yıllarda dine dayalı sistemlerin kurulacağı sözleriniz?" *sorusuna Erdoğan,* "Ben burada dinimizi birey planında, şahsımızda yaşayabilmeliyiz demek istedim. Yoksa dine dayalı bir sis temden bahsetmedim. Biz AKP olarak da dini eksenli bir parti olma yacağımızı baştan

belirttik, bunu ifade ettik. Zaten çağımızda ideolojik partiler bitmiştir. Bu itibarla dini esaslara dayalı bir devleti istememiz, müdafaa etmemiz de mümkün değildir,” diye cevap vermiştir.

Erdoğan az da olsa zaman zaman Atatürk'ten övgüyle de söz etmiştir. Örneğin RP İstanbul Büyükşehir Belediye Başkan'ıyken 1997 yılında Taksim Atatürk Anıtı'nın şeref defterine, “Büyük komutan Gazi Mustafa Kemal'in Anadolu'daki harekâtıyla İstanbul'un kurtuluşunu bütünleştirmedeki hüneri, bizim de ülkemiz ve milletimiz açısından geleceğe bakışta örnek bir adımımız olacaktır. Bağımsızlık büyük komutanın nasıl karakteriyse bizim de ahlakımız olacaktır,” diye yazmıştır.

Erdoğan, 1994 yılında da RP Kadıköy Kadınlar İlçe Teşkilatınca düzenlenen “İktidara Yürüyüş Günü” adlı toplantıda şunları söylemiş tir: “... Partimizle Atatürk ortak düşüncelere sahiptir. Atatürk hiçbir mandayı kabul etmemiş, bağımsızlığı savunmuştur. Bugün biz de onun için mücadele ediyoruz. Ayrıca kendisi tüm mason cemiyetlerini kapatmış ve onları yurtdışına atmıştır. ”

Erdoğan yine 1994 yılında Zeytinburnu Belediyesi'nin 10 Kasım etkinlikleri kapsamındaki gençlik kurultayına yakasında bir “Atatürk rozetiyle” katılarak Mehmet Akif'ten bir şiir okumuştur.

Görülen o ki, 1994 yılında “iktidara yürürken” RP'yi Atatürk'ün partisi ilan eden Necmettin Erbakan'ın söylemini R. Tayyip Erdoğan da aynen tekrarlamıştır. Ancak, “*Partimizle Atatürk ortak düşüncelere sahiptir!*” diyen ve 10 Kasım törenine yakasında bir Atatürk rozetiyle katılan Erdoğan daha önce anlattığım gibiyine 1994 yılında Atatürk Devrimi'nin en temel değerlerinden biri olan laikliğe yönelik ağır eleştiri rilerde bulunmuş ve “şeriat devleti özlemine” dile getirmiştir.

Nitekim aynı Erdoğan, 1994'te Sivas 4 Eylül Spor Salonu'nda yaptığı konuşmada Atatürk'ü anma törenlerini şöyle eleştirmiştir: “10 Kasım ve Atatürk için yaygara koparıyorlar. 10 Kasım'a gittik. Dol mabahçe Sarayındaki törenlere de katıldım. Dertleri RP'yi bölmek. Arkamda İstanbul Üniversitesi öğretim elemanları vardı. Arkamdan, ‘Bakma bunun buraya geldiğine, kerhen gelmiştir,’ dedi. Geliyorsun ‘kerhen’ diyorlar, gitmiyorsun yaygara koparıyorlar. Bunların derdi Tayyip değil, Necmettin değil, İslam düşmanlığı. Atatürk'ü seviyoruz bir türlü, sevmiyoruz bir türlü...” Tabii o bu sözleri söyleyen R. Tayyip Erdoğan'a şu soruyu sormak gerekir: “Atatürk'ü seviyor musunuz, sevmiyor musunuz söyleyin de bilelim Sayın Erdoğan?”

Erdoğan, yine 1994 yılında, sadece 10 Kasımlarda değil başka günlerde de Atatürk için saygı duruşu yapılmasına karşı olduğunu belirtmiştir. Bunun yerine “Fatih” okunmasını istemiştir. İBB Meclisi'nin açılışında saygı duruşu ve İstiklal Marşı yerine Fatih okutmak istemesi tartışma yaratan Erdoğan, “*Ayakta durarak beklemek mi önemli, yoksa Fatih okumak mı? Ölüye hangisi ulaşır? Biz belediye meclisini Fatih ile açmak istedik. Bizim dışımızdaki tüm partiler ayağa kalktı. Fatih okuduk, çünkü Fatih karanlıktan aydınlığa geçiştir,*” demiştir.

Erdoğan yine 1994'te, “Atatürk'e saygı göstermek için heykel gibi hareketsiz durmanın anlamı yok,” demiştir.

Erdoğan o günlerde, Atatürk'ün huzuruna çıkmaktan kaçtığı eleştirileri üzerine, basına yaptığı açıklamada, Cumhuriyet Bayramı ve 10 Kasım törenlerine katıldığını ancak Taksim şölenine gitmediğini hatırlatarak şöyle konuşmuştur: “*Ne idüğü belirsiz bir tip organizasyon yapıyor. Atatürk'ün yumruk kadar rozetini takıp Atatürkçü olduğunu iddia eden asker kaçığı bir tipin organizasyonuna gitmek mecburiyetinde değilim. Benim için bu şenliklere katılmak farz ve vacip değil. Müslümanlar için camiye gitmek farz. Müslümanlar yöneticileri cami de görmek istiyor. Ancak başbakanı, valiyi, kaymakamı göremiyoruz. Bunların derdi halkın RP'ye olan güvenini sarsmak. Demokratik dik tatörlük yapmalarına müsaade etmeyeceğiz.*” Cumhuriyet şenliklerine katılmayı ve Atatürk'ün huzuruna çıkmayı camiye gitmekle karıştıran Erdoğan'ın İslamcı derin

bilinçaltında Atatürk'ün huzuruna çıkmanın “din dışı bir durum” olduğu inancı yatmaktadır besbelli. Bu inancı doğrultusunda başbakan olduktan sonra nerdeyse her 10 Kasım'da ve 29 Ekim'de Atatürk'ün huzuruna çıkmamak için bir ba hane bulmuştur: Ya hastalanmış ya da yurtdışı gezisine çıkmıştır. Ve zaman gelmiş, Erdoğan'ın genel başkanlığındaki AKP, devlet erkânını Atatürk'ün huzuruna çıkmak zorunda bırakan (19 Mayıs gibi) milli bayramların stadyumlarda kutlanmasına son vermiştir.

Erdoğan, yine 1994 yılında “laiklik düşüncesinin Atatürk'e ait ol madığını” söylemiştir. İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı olarak Bo ğaziçi Üniversitesi'nde yaptığı bir konuşmada bir öğrencinin laiklik ve Atatürkçülük konusundaki bir sorusuna, “Laiklik düşüncesi Atatürk'e ait değildir; Türkiye'de Anayasa'ya, Atatürk hasta yatağında yatarken 1937'de İsmet İnönü tarafından sokulmuştur. Araştırın, aldatılmayın. (...) Atatürk'ün hazırlattığı ve hazırladığı 1924 Anayasası'nda laiklik yoktur. Dünyada Fransa ve Türkiye dışında tarifi yapılmadan laikliği anayasaya koyan başka bir ülke yoktur,” cevabını vermiştir. Erdoğan aynı konuşmasında İsmet İnönü'yü de Atatürk'e karşı olmakla suçlamıştır. Şu sözler Erdoğan'ındır: “Atatürk'ün resimlerini Türk Lirası'ndan 1939'dan 1952'ye kadar kaldıran ve pulların üstünden Atatürk resimlerini kaldıran da İsmet İnönü'dür ” Erdoğan bu söz leri sonrasında öğrenciler tarafından protesto edilmiştir.

0 günlerde çok sık ve çok ağır sözlerle laikliği eleştiren Erdoğan, kanımca bu laiklik eleştirilerinin “Atatürk karşıtlığıyla” ilgili olmadı ğını anlatabilmek ve hatta Atatürk üzerinden laiklik eleştirilerine meş ruiyet kazandırabilmek için “*Laiklik Atatürk'ün düşüncesi değildir!*” demiştir. Ancak bu iddiası doğru değildir. Evet, 1924 Anayasasında laikliğin olmadığı doğrudur, ancak 1928'de aynı anayasadan “*Dev letin dini İslam'dır*” maddesi çıkarılarak anayasa fiilen “laik” hale getirilmiştir. Ayrıca Atatürk 1930 yılında, “*Türk devleti laiktir. Her reşit (ergin) dinini seçmekte serbesttir,*” demiştir. Yine 1930 yılın da, “*Memnuniyetle görüyorum ki, laik cumhuriyet esasında beraberiz. Zaten benim siyasi hayatta bir taraflı olarak daima aradığım ve ara yacağım temel budur*” demiştir. Dahası 1923'te başlayan Atatürk devrimlerinin büyük bir çoğunluğu doğrudan laiklikle ilgilidir. Konuş masında, 1924 Anayasası'nda laikliğin olmadığını söyleyen Erdoğan, 1928'de anayasadan “*Devletin dini İslam'dır*” maddesinin çıkarıldı ğını söylememiştir. İkincisi laikliğin 1937'de anayasaya girdiği doğru dur, ancak laiklik anayasaya girerken Atatürk'ün devlet meseleleriyle ilgilenemeyecek kadar “hasta” olduğu yanlıştır. Örneğin “*Atatürk*” biyografisinin yazarı Lord Kinross, o günlerdeki Atatürk hakkında şunları yazmıştır: “*1937 kışında Atatürk'ün ciddi şekilde hasta olduğu anlaşıldı. Ufukta beliren savaşla uğraş an kafası, hâlâ zaman zaman derin bir seziş gücü gösteriyordu. General Gamelin için, bu çeşit adam lar iş başında bulunduğu sürece Fransa yıkılmaya mahkûmdur, diye umutsuzluğunu belirtmiştir. Maginot Hattı'nı Nasreddin Hoca'nm türbesine benzetiyordu. Bir ön duvarı, kapısında da koca bir kilidi vardı ama her yanı açıktı, canı isteyen arkasından dolaşabilirdi.*” 1937'deki “hasta Atatürk”, bir taraftan Hatay meselesini halletmiş, diğer taraftan geceli gündüzlü tarih ve dil çalışmalarıyla uğraş mıştır. Dolayısıyla 1937 yılında Atatürk'ün hastalığından yararlanan İsmet İnönü'nün “Atatürk'e çaktırmadan” veya “Atatürk'e rağmen” laikliği anayasaya soktuğu iddiası çok temelsizdir. O günlerin Meclis Zabıt Cerideleri ortadadır, bakılabilir. Üçüncüsü, İnönü'nün paralardan ve pullardan Atatürk resimlerini kaldırttığı doğrudur. Ancak İnönü'nün bu uygulaması, kendi ifadesiyle “*yasaya uygundur*”, Çünkü daha Atatürk'ün sağlığında çıkarılan bir yasaya göre paralara, kim cumhurbaşkanı olursa onun resminin konulmasına karar verilmiştir. Atatürk'ten sonra İnönü cumhurbaşkanı olduğu için paralara “yasaya uygun olarak” İnönü'nün resmi konulmuştur.

Ne gariptir (ne değişimdir) ki başbakan olmadan önce 1994'te laikliği alabildiğince eleştiren, bu

düşüncenin Atatürk'e ait olmadığını söyleyen R. Tayyip Erdoğan, başbakan olduktan sonra 2003'te laikli ği, "*Atatürk'ün Muasır medeniyetler düzeyinin üstüne çıkma idealinin bir parçası,*" diye adlandırıp övmüştür. Erdoğan, laikliğin yıldönümü nedeniyle yayımladığı mesajda, temel hak ve hürriyetlerin laiklik ilke siyle garanti altına alındığı çağdaş demokrasinin daha da güçlendiril mesinin ilkelerinden biri olduğunu belirtip şunları söylemiştir: "*Din, vicdan ve ibadet özgürlüğünün ifadesi olan laiklik ilkesi, toplumsal huzurun ve Atatürk'ün bize gösterdiği, ülkemizi muasır medeniyetler seviyesinin üstüne çıkarmak ideali içinde farklı inançların hoşgörüsüyle bir arada yaşamasının teminatıdır.*"

R. Tayyip Erdoğan, 1998 yılında hapis cezasının kesinleşmesinden sonra katıldığı açılış törenlerinden birinde Atatürk'ü ve Cumhuriyet'i şöyle övmüştür:

"Cumhuriyet bir sentezdir. Batı'yı olduğu gibi kopyalamak değil dir. Atatürk de böyle yaptı. Atatürk'ün hayatında kopyalama yoktu millilik esastı, kendi kültür değerlerini öne çıkarma esastı. Ama bunlaı kopyacı..."

R. Tayyip Erdoğan, yine 1998 yılında bir televizyon programın da kendisine sorulan, "Kendinizi Kemalist görmüyorsunuz?" sorusun; sinirlenerek, "bu soruyu çok çirkin buluyorum," dedikten sonra şöyl< devam etmiştir: "Kemalist değilim. Atatürk'ün tasvip ettiğim düşünce lerini yaşıyorum, uyguluyorum. TC vatandaşıyım. Ülkenin karasevda *Isıyım, bunun dışında başka bir şey değilim.*" Keşke program sunucu su, "Atatürk'ün o tasvip edip uyguladığınız düşünceleri nelerdir?"* diye sorsaydı da öğrenseydik R. Tayyip Erdoğan üzerindeki Atatürk etkisinin boyutlarını!

Siirt'te yaptığı konuşmada, "*Halkı kin ve düşmanlığa açıkça tah rik ettiği*" iddiasıyla üç yıla kadar hapsi istenen R. Tayyip Erdoğan'ın Atatürk ve Cumhuriyet'e yönelik bu övgülerinin biraz da "istikbal kaygısıyla" ilgili olduğu açıktır. Nitekim o günlerde Erdoğan kendisini savunmak için Atatürkçü görüşleriyle tanınan bazı hukukçulardan da yardım istemiştir.

Hapse düşeceği zaman, DGM'de kendisine yönelik Atatürk'le ilgili suçlamalara cevap verirken Atatürk'ten "övgüyle" söz eden R. Tayyip Erdoğan, AKP'yi kurduktan sonra "iktidar yolunda" yürüme ye karar verdiğinde de Anıtkabir'e giderek Atatürk'ün huzuruna çık mıştır. Daha önce 1983'te RP'nin MKYK üyesi olarak Anıtkabir'e gi den Erdoğan, tam 18 yıl sonra 2001'de Anıtkabir'e giderek Atatürk'ün huzuruna çıkmıştır. Atatürk'ün kabrine çelenk koyup saygı duruşunda bulunan Erdoğan, özel deftere şunları yazmıştır: "*Mazisi insanlık ta rihi kadar eski ve şereflerle dolu ulusumuzu işaret ettiğin muasır me deniyet seviyesinin üzerine çıkarmak ve her ferdini insanlık camiasının en seçkin konumuna demokratik, laik ve sosyal hukuk devletinin ku ralları içinde getirmek varlık sebebimizdir. Emanetin emin ellerdedir. Müsterih ol ve rahat uyu.*"

Erdoğan, yine 2001 yılında (iktidar arifesinde) partisinin Mec lis'teki grup konuşmasında, Atatürk ve arkadaşlarının "Kıymeti hiçbir şeyle ölçülemeyecek bir miras" bıraktığını belirterek, "Bu mirasa sonu na kadar sahip çıkmak bizim taahhüdümüzdürdeyip şöyle devam et miştir: "Burası millet iradesini temsil eden en üst kuruldur. Atatürk ve arkadaşları en zor dönemlerinde bile feshetmeyi düşünmemişlerdir. "

Başbakan R. Tayyip Erdoğan, son yıllarda erken dönem Cumhu riyet tarihini, tek parti CHP'yi ve İsmet İnönü'yü alabildiğince eleştirir ken en azından adını vererekAtatürk'ü eleştirmekten uzak durmak tadır. Ayrıca Atatürk devrimlerinden söz edeceği zaman Atatürk'ün adını anmayarak "Atatürk'ü ön plana çıkarmama" taktiği izlemekte dir. Örneğin 5 Aralık 2012'de Türk kadınına seçme ve seçilme hak kının verililişinin yıldönümü dolayısıyla yayımladığı mesajda bir kere bile Atatürk'ten söz etmemiştir: "Kadınlara seçme ve seçilme hakkım tanıyan yasanın kabulü,

Cumhuriyetimizin en önemli reformlarından biridir. Batılı birçok ülkede, kadınlar bu hakları II. Dünya Savaşı son rasında elde etmişken, kadınlarımızın 1934 yılında seçme ve seçilme hürriyetine sahip olması, kadınlarımıza verilen değer en güzel tezahürüdür. Demokrasi ve kadın hakları açısından. Cumhuriyetimizin daha ilk yıllarında böylesine cesur ve başarılı adımlar atılmasına karşın, bu reformların uygulamaya geçirilmesinde ne yazık ki aynı başarı gösteri lememiştir...” diye devam eden mesajında Atatürk adı geçmemektedir.

Ancak Erdoğan’ın “tek parti CHP” eleştirilerinin odağında aslın da Atatürk vardır. Erdoğan taktik gereği, CHP dönemi, İnönü dönemi dese de anlattığı olayların neredeyse tamamında Atatürk de hayattadır ve o olaylarda doğrudan etkilidir. Örneğin Erdoğan’ın, 24 Nisan 2012 tarihli grup konuşmasında CHP lideri Kemal Kılıçdaroğlu’na, “...Geçmişle yüzleşemeyenlerin seviye kaybettiğini görüyoruz. Tek Parti döneminin zulmü yazılı belgelerde de mevcuttur. Camilerin nasıl kapatıldığını, ezanın nasıl susturulduğunu, kılık kıyafete nasıl müdahale edildiğini milletimiz çok iyi hatırlıyor. Karanlık geçmişinizle gurur duyabilirsiniz, buna bir şey demeyiz. Ama zulümle ve baskıyla dolu geçmişinizi meşrulaştırmaya kalkarsanız belgelerle gereken cevabı veririz,” derken aslında Atatürk dönemini, Atatürk devrimlerini eleştirdiği çok açıktır. Erdoğan’a göre Atatürk dönemi o taktik gereği Atatürk’ün adını kullanmayıp Tek Parti dönemi diyor “Tek Parti zulmü, “Karanlık geçmiş”, Zulümle ve baskıyla dolu geçmiş”tir.

Erdoğan, daha önce örneklendirdiğim gibi, zaman zaman kendi politikalarına Atatürk’ün politikalarıyla “meşruiyet” kazandırmaya da çalışmaktadır. Örneğin, 10 Kasım 2011 tarihli Atatürk’ü Anma Töreni’nde güzel mesajlar vermeye çalışmıştır. Konuşmasında, “Kuruluş Savaşı’nda kağıtla mermi taşıyan, cepheye mermi taşırken soğukta bebeğini kaybeden Halime Çavuş’tan onun gibi binlerce kahramandan aldığımız güçle, bugün artık kendi tankımız Altay’ı, kendi savaş gemilerimiz Milgem’i, kendi insansız hava aracımız Anka’yı, kendi helikopterimiz Atak’ı ve kendi uydumuz Göktürk’ü imal ediyoruz. (...)” diyerek Kurtuluş Savaşı’nın güçlüklerinden ve bugüne uzağın “millilik” ruhundan söz ettikten sonra Atatürk’e şöyle gönderme yapmıştır: Gazi Mustafa Kemal, 1921 yılında, bu ülkenin müstakbel idarecilerine şu tarihi sözlerle istikamet çizmişti; ‘Millete efendilik yok tur... Hadimlik vardır... Her ne suretle olursa olsun, millete hizmet edenler, milletten büyük mükâfatlar intizar ediyorlarsa, katiyen doğru bir harekette bulunmuş olmazlar. Hizmet edenler, vazifelerini ifa etmiş olmaktan başka bir şey yapmamışlardır.’ Evet... Hükümet olarak ga yemiz, emelimiz ve idealimiz, millete hizmetkâr olmaktan öte bir şey değildir. Bizim için en büyük mükâfat, milletimizin muhabbetine mazbar olabilmektir.” Erdoğan’ın, Atatürk’ün “Hadimlik” ifadesinin altını çizmesi son derece doğru ve önemli bir analizdir. Erdoğan sözlerine, “Türkiye’nin bugün ulaştığı seviye, hiç ama hiç kuşkusuz, başta Gazi Mustafa Kemal olmak üzere. Cumhuriyetimizin kurucularının arzu ettikleri, tahayyül ettikleri, hedefledikleri bir seviyedir,” diye devam etmiştir. Ancak burada yanılmıştır, çünkü Atatürk 1950’lerden itibaren kayıtsız şartsız Amerikan emperyalizmine teslim edilmiş, akıl, bilim ve laiklikten uzaklaşmış bir Türkiye hayal etmemiştir. Atatürk kendi fabrikalarını kuran, kendi madenlerini işleten, demir ağlarla örülmüş, kendi topraklarını en iyi şekilde kullanıp kendi tarım ürünlerini yetiştiren, güçlü bir sanayiye sahip, çağdaş eğitimi benimsemiş, şeyhler, dervişler, müritler, mensuplar ülkesi olmayan, sanat ve kültür alanında ilerlemiş, borçsuz ve en önemlisi de “tam bağımsız” bir Türkiye hayal etmiştir. Atatürk’ün Türkiye ile ilgili hayalleri çok büyüktür. Öyle ki, 1936 yılında Eskişehir Uçak Alayı’nı ziyaretinde, “Bir gün insanoğlu uçaksız da göklerde yürüyecek, gezegenlere gidecek, belki de Ay’dan bize haber yollayacaktır. Bu mucizenin gerçekleşmesi için 2000 yıl beklemeye hacet kalmayacaktır. Gelişen teknoloji daha şimdiden bunu müjdeliyor. Bize düşen görev ise Batı’dan bu

konuda fazla geri kalma mayı temindir,” demiş ve bir gün Ay’a gidecek Batıklar arasında bir de Türkün bulunmasını istemiştir. Ancak AKP döneminde bugün dış borcu üç katma çıkan, milli varlıkları yok pahasına haraç mezat satılan, üretmeyen, hatta inek, mısır ve saman ithal eden ve ABD’ye göbekten bağımlı hale gelen bir Türkiye vardır. Böyle bir Türkiye’nin Atatürk’ün “arzu ettiği, hayal ettiği, hedeflediği bir Türkiye” olmadığı çok açıktır. Gazeteci Arslan Bulut’un dediği gibi, “Atatürk, ekonomisi, kültürü, siyaseti, hatta ordusu bile yabancı güçler veya NATO gibi organizasyonlar tarafından idare edilen bir ülke tasarlamamıştı.” Bu gün 2013’te mısır ve saman ithal eden Türkiye’nin, “Gelecekte Ay’a gi decek Batıklar arasında bir Türk görmek istiyorum diyen Atatürk’ün hayal ettiği Türkiye olmasına olanak var mıdır?

23 Nisan 2013’te Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı dolayısıyla TBMM Genel Kurulu’nun özel birleşiminde konuşan Başbakan Erdoğan, kürsüye, ikisi Anadolu Ajansı’nın yayımladığı “Kurtuluş Savaşı’nın Çocuk Kahramanları” fotoğraflarından olmak üzere 3 fotoğrafla gelmiştir. TBMM’nin 93. kuruluş yıl dönümü ile Türkiye’nin ve dünyanın tüm çocuklarının Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı’nı kutlayan Erdoğan, “TBMM’nin ilk Başkam olan Gazi Mustafa Kemal’i, Kurtuluş Savaşımızı sevk ve idare eden ilk Meclis’teki tüm milletvekil lerini bu vesileyle bir kez daha rahmetle ve minnetle yâd ediyorum. 23 Nisan 1920’den bugüne kadar, TBMM çatısı altında millet için hizmet üretmiş tüm parlamenterlerimize ülkemiz ve milletimiz adına şükran larımızı sunuyorum. Hayatta olanlara sağlık ve afiyet temenni ediyor, ahirete irtihal etmiş olanlara Allah’tan özellikle rahmet niyaz ediyorum,” demiştir. Erdoğan, TBMM’nin 23 Nisan 1920 Cuma günü, Ankara’da Hacı Bayram Veli Camisi’nde kılınan cuma namazının ardından Kur’an tilavetleriyle, salavatı şerifelerle, dualarla, Buharii şeriflerle açıldığını ifade ederek, “Türkiye’nin her yerinden gelen; bü tün renkleriyle, bütün farklılıklarıyla aynı ortak gaye etrafında top lanan mebuslar, derin bir huşu ve büyük bir heyecan içinde Meclis’te ilk toplantılarını gerçekleştirdiler,” diye konuşmuştur. Bu anlamlı gün dolayısıyla, kısa bir süre önce bazıları ilk kez olarak yayımlanan birkaç fotoğrafı göstermek istediğini belirten Erdoğan, gösterdiği 3 fotoğrafla ilgili de şunları söylemiştir: “Bu ilk fotoğrafta Gazi Mustafa Kemal, silah arkadaşları ve Latife Hanım, Cumhuriyetimizin kuruluşunun he men öncesinde çocuklarla sohbet ediyorlar ve bu çocuklarımızın ku ruluştaki yerini göstermesi bakımından çok büyük öneme haiz. Onun için bu fotoğrafı getirmeyi ve göstermeyi görev telaki ettim. Bir başka fotoğraf; o da yine Kurtuluş Savaşı yıllarında bir grup çocuk, umutla Gazi Mustafa Kemal’i bekliyorlar. Fakat bu çocukların giyimi, kuşamı, şöyle yalınayak tablolarına baktığımız zaman nereden nereye geldiği mizi göstermesi bakımından da çok büyük öneme haiz. Evet, bu da işte Meclisimizin açıldığı gün.. Ve yine o gün Gazi Mustafa Kemal’i ve gelecek heyeti karşılamak üzere bekleyen çocuklar, sancakla beraber TBMM’nin önünde o kutlu anı yaşamak üzere bekliyorlar.”

Erdoğan,

TBMM’nin, çocuklarla birlikte ve en çok da çocuklar için açıldığını belirterek, Kurtuluş Savaşı’nın çocuklar için verildiğini, Cumhuriyet’in, 29 Ekim 1923’te en çok da çocuklar için ilan edildiğini söylemiştir.

“Bakınız değerli milletvekilleri... Türkiye, 23 Nisan 1920’ye ve 29 Ekim 1923’e gerçekten çok zor şartlar altında ulaşmıştı diyen Erdoğan, konuşmasını şöyle sürdürmüştür: Balkan Savaşlarından başlayarak, Mağrip’te, Çanakkale’de, Hicaz’da, Kanal’da, Kafkas Cephesi’nde yüz binlerce Mehmet şehitlik mertebesine yücelmişti. Şe hit olan askerlerimizin önemli bir bölümü, evli ve çocuk sahibiydi. Şuna hiç şüphe yok ki ‘tertemiz alından vurulmuş, uzanmış yatan’ o Mehmetler, girecekleri gül bahçesini, kendilerine gülümseyen melekleri gördükleri kadar; köylerinde, evlerinde, doya doya koklayamadıkları çocuklarının hayalini de görüyor ve tebessüm ediyorlardı. Mehmetçiği

bu denli kahramanlaştıran, göğüslerindeki imanlarıyla birlikte, geri de bıraktıkları çocukları, o çocuklara miras bıraktıkları şan ve şeref ti. Onlar, vatanları için seve seve can verdiler. Onlar, bayrakları için kahramanca savaştılar. Ama onlar, en çok da geride bıraktıkları çocukları için Türkiye'nin tüm çocukları için adeta düğüne gider gibi sa vaşa gittiler, adeta sevgiliye kavuşur gibi şahadet mertebesine ulaştılar. Bizim tarih boyunca bütün şehitlerimiz; Kurtuluş Savaşı şehitlerimiz. Cumhuriyet dönemindeki şehitlerimiz, terörle mücadele şehitlerimiz, vatanın bağımsızlığı için ay yıldızlı bayrağın şerefi için bu topraklar da ezanı Muhammedi'nin ebediyen okunabilmesi için ama en çok da çocukları için, çocuklarımız için tereddütsüz canlarından vazgeçtiler. Evet... Tıpkı 23 Nisan 1920'de olduğu gibi, bugün de TBMM her şeyden ve herkesten daha çok çocuklar için vardır, çocuklarımız için vardır. Bütün gayemiz, bütün hedefimiz, bütün çabamız, kendimizden önce çocuklarımız için daha yaşanabilir, daha müreffeh, daha huzurlu ve daha güçlü bir Türkiye inşa etmektir. (...) 23 Nisan 1920 ruhuy la, o anlayışla, o kardeşlikle ilerlemeyi kararlılıkla sürdüreceğiz. Gazi Mustafa Kemal Atatürk başta olmak üzere bütün istiklal kahraman larımızı, şehit ve gazilerimizi, bu Meclis'te görev yapmış bütün siya setçilerimizi şükranla yâd ediyorum. Tüm çocuklarımızın, tüm dünya çocuklarının bayramını kutluyor, yüce heyetinizi saygıyla selamlıyor, teşekkür ediyorum.”*

Başbakan Erdoğan'ın 23

Nisan 2013 tarihli grup konuşmasında gösterdiği fotoğraflardan biri.

Gerçekten de dört dörtlük bir konuşma! Ancak Erdoğan, 1920 ruhundan, Kurtuluş Savaşı şehitlerinden, Kurtuluş Savaşı'nın nasıl büyüklüğe göğüs gerilerek kazanıldığından ve Kurtuluş Savaşı'nın önderi Atatürk'ten “övgüyle” söz ederken, Erdoğan'ın “yandaş medyasında” sabah akşam Atatürk'e ve Cumhuriyet'e hakaret eden, yakın tarihi altüst eden görevli/maaşlı tarihçiler, gazeteciler ve aydınlar yine Atatürk'e ve Cumhuriyet'e saldırmaya devam etmişlerdir. Örneğin Erdoğan, Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ü “istiklal kahramanı” diye adlandırıp “şükranla” yâd

ederken, Erdoğan'ın çok sevdiği bir yandaş gazeteci/tarihçi Mustafa Armağan, "*Kurtuluş Savaşı'nın asıl kahramanı Atatürk değil Vahdettindir! Kurtuluş Savaşı'nı Atatürk değil Karabekir başlatmıştır! Kurtuluş Savaşı o kadar önemli bir mücadeleye değildir!*" gibi yalanlarla hem Kurtuluş Savaşı'nı hem de Atatürk'ün o savaştaki rolünü azaltmaya çalışmıştır. Dahası Başbakan Erdoğan, sabah akşam Atatürk'e hakaretler eden, köşesinden her gün Atatürk'e kin kusan, sırf Atatürk'ü karalamak için bir dergi çıkaran Mustafa Armağan adlı o gazeteci/tarihçinin "çok akıllı" olduğunu düşünüp 2013 yılındaki açılım sürecinde onu "akil insan" yapmıştır. İyi de bu ne perhiz bu ne lahana turşusudur! Başbakan Erdoğan bir taraftan Atatürk'ü överken, diğer taraftan Atatürk'ü yeren birilerini başta yapıyor ne amaçlamaktadır?

Aslında Erdoğan, başbakan olmadan önce de Atatürk konusunda benzer bir tavır takınmıştır. Kendisi genelde Atatürk'ü eleştirmekten uzak dururken çok sıkı fıkı olduğu kişilerin Atatürk'ü alabildiğine eleştirmesine ses çıkarmamıştır. Örneğin Erdoğan'ın belediye başkanlığı dönemindeki danışmanı ve dünürü olan Sadık Albayrak, *Şeyhülislam Mustafa Sabri* adlı kitabında, Kurtuluş Savaşı kahramanlarımız hakkında işgal kuvvetlerini aratmayacak kadar çirkin bir dil kullanan hain Mustafa Sabri'yi öve öve bitirememiştir. Şu sözler Mustafa Sabri'ye aittir: "... İki paralık Mustafa Kemal kuvvetinin baskısına boyun eğerek İngilizlerin, Fransızların vesair devletlerin İstanbul'dan çekilip gitmele rini ancak Kemalistlerin idam ettiği Türk aklı kabul edebilir..."

Erdoğan'ın danışmanı ve dünürü Sadık Albayrak'ın "büyük din âlimi" diye yücelttiği hain Mustafa Sabri, Mustafa Kemal ve Ankara hükümetine şöyle kin kusmuştur:

"...Mustafa Kemal'in ve Ankara hükümetinin kahpeliklerini, sahtekârlıklarını şu ufacık mukaddimeye (önsöze) sığdıracak değilim. Demek isterim ki, bu şekil değiştirmeleri, bu zıtlıkları işleyebilmek için insan utanmazlıkta da kahraman olmalıdır. Hele dinsizlik olmadan haksızlığın, hayasızlığın bu derecesi tasavvur olunamaz..."

Kitabında, Atatürk'e "iki paralık", "kahpe", "sahtekâr", "utanmaz", "hayasız" ve "dinsiz" diyen bir meczubu, hain Mustafa Sabri'yi yere göğe sığdıramayan birini, Erdoğan'ın kendisine "danışman" olma rak alıp belediyede kültür işlerinin başına getirmesini nasıl açıklaya çağız?

Erdoğan'ın belediye başkanlığı dönemindeki danışmanlarından biri de Prof. İhsan Süreyya Sırma'dır. Sırma da *Türkiye'de Yanlış Din Anlayışı* adlı kitabında Atatürk'ün hatırasına hakaret suçu işlemiş ol maktan dolayı bir buçuk yıl hapis cezası almıştır.

Erdoğan, başbakan olduktan sonra da bazı danışmanları bir fırsatını bulup Atatürk'ü eleştirmişler, Cumhuriyet tarihini çarpıtıp

kahramanları hain, hainleri kahraman yapmaya çalışmışlardır, örneğin 2004 yılında Başbakan'ın danışmanı Cüneyt Zapsu, "*Şeyh Said İsyam'tun tam ne olduğunu bilen var mı? Cumhuriyet tarihi bir daha okunmalı, hatta yeniden yazılmalı*, diyerek "tarihle yüzleşip" Şeyh Said'e kol kanat germiştir.

Başbakan olmadan önce Sadık Albayrak, İhsan Süreyya Sırma gibi Atatürk düşmanlarını yanına alan, Haşan Hüseyin Ceylan, Şevki Yılmaz gibi Atatürk düşmanı meczuplarla aynı partide siyaset yapmayı içine sindiren Erdoğan, başbakan olduktan sonra da Mustafa Armağan gibi bir Atatürk düşmanını "akil insan" yapmıştır. Görüldüğü gibi değişen hiçbir şey yoktur.

Başbakan R. Tayyip Erdoğan, 2013 yılında AKP'nin dış politikası "başarısından" söz ederken de Atatürk'ü övmüş ve hatta kendisini Atatürk'e benzetmiştir. Erdoğan, Kızılcabazam'da partisinin istişare ve değerlendirme toplantısının kapanışında yaptığı konuşmada birçok Müslüman ülkede Türkiye için ellerin semaya kalktığı ifade ederek, "*Pakistan'da sadece camilerde değil evlerde,*

sokaklarda, okullarda bi zim için dualar edildi. Arjantin'de bizim için dualar edildi. Gazi Mustafa Kemal'in ifadesiyle, 'Dini müibini İslam'ın son kalesine yönelik sal dırı karşısında İslam coğrafyası gözyaşlarına boğuldu,' diyor. Şundan emin olun bugün de bizim için aynı dualar yapılıyor. Bugün de bizim için yine eller semaya kalkıyor. Bugün de Gazze'de, Kudüs'te Beyrut'ta Mekke'de Medine'de bizim için gözyaşları içinde dualar ediliyor. İşte biz böyle bir sorumluluğu taşıyoruz, ” demiştir. Başbakan bu konuş masında genel olarak Suriye yönetimini ve Beşar Esad'ı hedef almıştır. Erdoğan Esad'a, “ Vallahi de bunun hesabını vereceksin!” diye ses lenmiştir. Bir Müslüman ülkenin, Suriye'nin emperyalist kuşatmayla çevrilmiş liderinden, Beşar Esad'dan hesap sormaya kalkan Başbakan Erdoğan'ın kendisini, Kurtuluş Savaşı'ndaki Atatürk'le özdeşleştirilmesi son derece yanlıştır. Çünkü bilindiği gibi Atatürk, Haçlı emperyaliz mi ile işbirliği yaparak herhangi bir Müslüman ülkenin emperyalist kuşatmayla çevrilmiş Müslüman liderini devirmek için bir mücadele içine girmemiştir. Atatürk, ülkesini işgal eden Haçlı emperyalizmine karşı bir mücadele içine girmiştir ve bu mücadelede yine Haçlı em peryalizminin sömürüsü altındaki Müslümanların desteğini almıştır. Erdoğan'ın kendisini Kurtuluş Savaşı'ndaki Atatürk'e benzetebilmesi için her şeyden önce emperyalizmle birlikte değil, emperyalizme karşı olması gerekir.

Erdoğan, birçok salon konuşmasında arkasında Atatürk'ün yukarıdaki fotoğrafını kullanmaktadır. Kanımca bir taraftan Atatürk'ü daha çok üstü örtülü olarak eleştiren Erdoğan, diğer taraftan bilinçaltında Atatürk'e gizli bir hayranlık beslemekte, kendisini Atatürk'le özdeşleştirmektedir.

R. Tayyip Erdoğan ayrıca Selanik'te Atatürk'ün evini ziyaret etmiş ve kendi ifadesiyle Atatürk'ün babası Ali Rıza Efendi'nin de evini restore ettirmiştir! Bu faaliyetlerini de Atatürk'e karşı olmadığını de lilleri olarak sunmuştur.

Aslına bakılacak olursa “Atatürk'le aldatma” ya da “Atatürk'le meşrulaştırma” politikası Türkiye'de çok eski bir siyasi oyundur. Ör neğin bu ülkede geçmişte Atatürk'ün mirasını yerle bir

eden Adnan Menderes, “*Paraların pulların üstüne Atatürk’ün fotoğraflarını yeni den ben koydum. Atatürk’ü koruma kanununu ben çıkardım. En çok Atatürk heykelini ben yaptım*” diye Atatürkçü görünmeye çalışmıştır. “Sizi gidi Batı taklitçileridiye Atatürkçüleri, çağdaş değerleri savu nanları eleştiren, “*Adil düzen*” diye aslında “*Şeriat düzenini*” savunan Necmettin Erbakan, “*Yaşasaydı Atatürk de RP’li olurdu*” demiştir. 12 Eylül Darbesi’yle Kemalizme son büyük darbelerden birini vurup din137

ci, sağ iktidarların önünü açan Kenan Evren, sabah akşam Atatürkçü lükten söz etmiştir. Benzer biçimde müfredattan Atatürk’ü çıkarmaya, kurumlardan TC’yi kaldırmaya kalkan, terör örgütüyle pazarlık yapan, federasyondan ve başkanlık sisteminden söz eden, Türkçülük dahil her türlü milliyetçiliği ayaklarının altına alan, anayasadan Türk ve Atatürk kavramlarını çıkartmanın hesaplarını yapan AKP’nin Genel Başkanı Başbakan R. Tayyip Erdoğan da kendisinden önceki “sağcı” iktidarlar gibi gerektiğinde Atatürk’ten övgüyle söz etmiştir ve edecektir.

Asım Arslan, *Sömürülen Atatürk ve Atatürkçülük* adlı kitabında aslında Atatürkçü olmadıkları halde “siyaseten” Atatürkçü görünen partileri, iktidarları şöyle eleştirmiştir:

“Atatürk sanki ‘sandıktan hep kapitalistlerin temsilcileri çıksın ve Türkiye’yi hep onlar yönetsin, ulusal gelirin yarısından fazlasını mut lu azınlığa verin, zenginleri daha zengin, fakirleri daha fakir yapın, Amerika’ya ayrıcalık tanıyın, yeraltı servetlerini yabancılara peşkeş çekin, düşünceyi, gerçeği yazanları cezalandırın, öğretmenlere kıyın, halkı eğitmeyin, ortaçağ karanlığında bırakın, vurguna, soyguna, sö mürüye, yolsuzluğa göz yumun, Türkiye’yi dünyanın en geri ülkelerin den biri durumuna bırakın,’ demiş gibi; Türkiye’yi kapitalistlerin çıka rını birinci planda tutarak yönetenler Atatürkçü, ulusal gelirin yarısından fazlasını mutlu azınlığa verenler Atatürkçü, zenginleri daha zengin, fakirleri daha fakir yapanlar Atatürkçü, düşünceyi, gerçeği yazanla rı cezalandıranlar Atatürkçü, öğretmenlere kıyanlar Atatürkçü, halkı eğitmeyenler, ortaçağ karanlığında bırakanlar Atatürkçü, vurguna, soyguna, sömürüye, yolsuzluğa göz yumanlar Atatürkçü, Türkiye’yi dünyanın en geri ülkelerinden biri durumunda bırakanlar Atatürkçü... Evet, o biçim Atatürkçü...

Atatürk’ün ölümünden sonra iktidara gelen tüm partiler Atatürk çülükten uzaklaşmışlar, Atatürkçülüğü yozlaştırmışlar, yolundan sap tırmışlar, Atatürk devrimlerinden ödün vermişler, daima zenginlerin, tutucuların dümen suyunda gitmişler, fakir halk kitlelerinin yararına olacak köklü bir düzen değişikliğine karşı çıkmışlar ve Türkiye’yi ulu sal gelirin çok adaletsiz dağıldığı geri bir ülke haline getirmişler ve son ra da Atatürkçü geçinmişler, Atatürkçülüğü yüzlerine maske yapmışlar ve vatan, millet, din, iman, hak, hukuk, adalet, demokrasi üzerinde bol bol söylev çekerek fakir halk kitlelerini uyutmuşlar, uyutmuşlar, uyutmuşlardır.

Türkiye’de yıllardan beri ‘Atatürkçülük’ adı altında bir oyun, bir

komikdram oynanmaktadır. Öyle sanıyoruz ki daha uzun zaman de vam edecektir bu oyun... ”

Bu cümlelerin yazarı Asım Aslan çok haklı: Bugün 2013 ve bu “Atatürkçülük oyunu” hâlâ devam ediyor.

Sonuç olarak görülen o ki Başbakan R. Tayyip Erdoğan, Ata türk’üyle, İnönü’süyle, Fevzi Çakmak’ıyla erken Cumhuriyet dönemi uygulamalarına karşıdır; o dönemde yapılanları genelde doğru bul mamaktadır. Ancak “taktik gereği” erken Cumhuriyet dönemi eleş tirilerini İsmet İnönü ve tek parti CHP üzerinde yoğunlaştırmaktadır. Atatürk’ten ya hiç söz etmemekte ya da “*Atatürk iyiydi de İnönü onu yoldan çıkardı!*” veya “*Atatürk değil İnönü yaptır*” tezlerini işlemek tedir. Erdoğan, Atatürk’ü eleştirmekten kaçınırken ve hatta zaman zaman Atatürk’ten övgüyle söz ederken, partisine mensup bazı millet vekillerinin ve kanatları altındaki “yandaş” aydınların sabah akşam Atatürk’ü

eleştirdikleri görülmektedir. Bu nedenle Erdoğan'ın bir "Erken Cumhuriyet Dönemi Eleştiri Stratejisi" olduğunu söyleyebiliriz. Bu stratejiye göre Erdoğan, İnönü ve Tek Parti üzerinden, diğer AKP'li milletvekilleri ve yandaş aydınlar ise Atatürk üzerinden erken Cumhuriyet dönemini alabildiğince eleştirmektedirler.

Erdoğan, partisine Cumhuriyet'in yüzüncü yılı olan 2023'ü hedef olarak gösterirken bile, o Cumhuriyet'in kurucusu Atatürk'ten değil, Osmanlı padişahı Fatih'ten söz etmeyi tercih etmiştir. Örneğin 28 Mayıs 2013 tarihli grup konuşmasında 2023 hedefi ve Fatih konusunda şunları söylemiştir: "2023'ü bir hedef olarak belirledik. Daha sonra 2071'i de bir hedef tarihi olarak belirledik. Biz 2053'e giderken bir değil, yüz değil binlerce Fatih Sultan, yüz binlerce Ulubatlı Hâşan yetişsin istiyoruz. Biz çocuklarımıza ufuk vermek zorundayız. Tarihte aldığımız misyonu onlara bir istikamet olarak göstermek zorundayız. Fatih'in İstanbul'u fethettiği yaştaki çocuklara o ruhu aşılacak zorundayız. STK'ları medyasıyla üniversitelerimizle birlikte dayanışma içinde bunu yapmalıyız. Medya dizi filmleriyle özellikle gençliğimize düşünmeyi değil çok daha farklı şekildeki uygulamaları getirecek anlayışı telkin edecekse biz aradığımız bu nesli bulamayız. (...) Hafta içinde TBMM tarihi bir adım atarak bağımlılık yapan maddelerle ilgili önemli bir düzenlemeyi kanunlaştırdı. Fatih nesline böylesine anlamlı bir yasa armağan ettiğiniz için sizinle gurur duyuyoruz. Şimdi ben tabii 'Şaribül Leyli Ren Nehar bir nesil istemiyoruz dedim neler neler yazdılar. Yazın bakalım nereye kadar yazacaksınız.'" Erdoğan, Atatürk'ün kurduğu Cumhuriyet'in yüzüncü yılma girdiğinde, "Biz 2053'e giderken bir değil, yüz değil binlerce Fatih Sultan, yüz binlerce Ulubatlı Hâşan yetişsin istiyoruz" diyor ama, "Bir tane Atatürk, bir tane Mustafa Necati yetişsin," demiyor, diyemiyor. İnsan bu durumda ister istemez sormadan edemiyor, "Yoksa Başbakan'ın kafasındaki cumhuriyet, Atatürk Cumhuriyeti değil de başka bir cumhuriyet midir?" Çünkü binlerce Fatih, yüz binlerce Ulubatlı'nın olduğu cumhuriyet olsa olsa ancak "Yeni Osmanlı Cumhuriyeti" olur!

Erdoğan'ın 2013'te İstanbul'da temelini attığı 3. köprüye Osmanlı Padişahı Yavuz'un adı veriliyor. Erdoğan, konuşmalarında sözü dönüp dolaştırıp "ecdad" dediği Osmanlı'ya getiriyor, "Osmanlı şöyle iyiydi, böyle iyiydi? Şöyle dünyaya model oldu?" diye ballandıra ballandıra anlatıyor, ama Osmanlı'nın son 300 yılının çöküş sancılılarıyla geçtiğini, Osmanlı'nın bırakın dünyaya model olmayı kendi kendine bile model olamayıp büyük bir gürültüyle yıkıldığını anlatmıyor. Osmanlı padişahlarının bütün hatalarına karşın yüceltirken, Atatürk'ü bütün başarılarına karşın ağzına almaktan uzak duruyor.

Erdoğan, Taksim Gezi Parkı olayları sonrasında, 16 Haziran 2013'te Kazlıçeşme mitinginde AKP'lilere şöyle seslenmiştir: "Yasa lara uygun Türk bayraklarını biliyorsunuz. Bayrak yasasındaki Türk bayrağının tanımı budur. Bunun dışındaki bayraklar bayrak yasasına uygun değildir. Bayrak yasasına uygun olan budur. Bunları balkonlara asmanızı istiyorum. Bunları balkonlarınıza asarak binlerinize en güzel cevabı vereceksiniz." Erdoğan bu sözleriyle eylemcilerin günlerinde ellerinde taşıdıkları Atatürklü Türk bayraklarından rahatsız olduğunu göstermiş ve bir anlamda bu Atatürklü bayrakları "yasadışı" ilan etmiştir. Aynı şekilde 23 Haziran 2013 Erzurum mitinginde de "Evinizi Türk bayrağı asm. Ama üzerinde herhangi bir sembol olmayan Türk bayrağı asın. Ama üç hilali de açarız dersiniz, o da Osmanlı'dır, onunla da gurur duyarız," diyerek aynı tavrını sürdürmüş, ancak bu sefer "bayrak yasasına uymayan" üç hilalli bayrağı da asabileceklerini söylemiştir. Yani Erdoğan'a göre üzerinde Atatürk olan Türk bayrağı yasadışıdır ve balkonlara asılmamalıdır, ama üzerinde üç hilal bulunan bayrak "yasadışı da olsa" balkonlara asılmalıdır. Çünkü "Atatürk" Cumhuriyet'in, "üç hilal" ise Osmanlı'nın sembolüdür. Aslında BOP Eş Başkanı Yeni Osmanlıcı Başbakan R. Tayyip Erdoğan'ın bu söylemi kendi içinde son derece

tutarlıdır!

R. TAYYIP ERDOĞAN'IN TARİH HOCALARI “Üstat” Necip Fazıl'dan “Akil” Mustafa Armağan'a R. Tayyip Erdoğan'ın tarihe bakışı daha çok öğrencilik yıllarında biçimlenmiştir ve stratejik/siyaseten yaptığı açıklamaları bir kenara ko yarsak, zaman içinde çok keskin farklılıklar da göstermemiştir. Anla şılan o ki Erdoğan, imamhatip yıllarında ve Milli Türk Talebe Birliği üyeliği döneminde erken Cumhuriyet dönemi karşıtlığıyla, Atatürk ve İnönü eleştirileriyle karşılaşmış, İslamcıOsmanlıcı görüş sahiplerinin Atatürk'e, İnönü'ye, erken Cumhuriyet dönemine ve dönemin tek par tisi CHP'ye kökten karşı, hatta “düşman” olduklarını görmüştür. Ger çekten de o gün bugündür İslamcıOsmanlıcı görüş, kendini Atatürk ve Cumhuriyet karşıtlığıyla tanımlamıştır. Bu görüştekilerin tarih oku malarında temel kaynaklarından biri, hatta birincisi “üstat” dedikleri Necip Fazıl Kısakürek'tir. 1950'lerin yeni yeni uç vermeye başlayan Türkİslam Sentezcileri, Necip Fazıl'ın yazılarıyla ve kitaplarıyla bes lenmiştir.

NECİP FAZIL KISAKÜREK Necip Fazıl Kısakürek'in yazılarıyla ve kitaplarıyla beslenenler den biri de R. Tayyip Erdoğan'dır. Erdoğan, başbakan olduktan sonra erken Cumhuriyet dönemi; tek parti CHP ve İnönü eleştirilerinin kay nağının Necip Fazıl'ın yakın tarih konusundaki yazıları ve kitapları olduğunu bizzat açıklamıştır.

Peki, ama R. Tayyip Erdoğan'ın en önemli “tarih hocası” diye adlandırabileceğimiz bu Necip Fazıl Kısakürek kimdir? Gerçekten de şiirin “üstadı” olan Necip Fazıl, “tarihin” de üstadı mıdır? Yoksa işin içinde çok daha başka işler mi vardır? Bu sorulara yanıt vermeden önce Necip fazıl Kısakiirek'i tanıyalım.

Eğitim, Öğrenim Hayatı Necip Fazıl, 26 Mayıs 1904'te Çemberlitaş'ta doğmuştur. Asıl adı Ahmet Necip'dir. Varlıklı bir ailenin çocuğudur.

Ahmet Necip eğitime mahalle mektebinde başlamıştır. 1912'de Gedikpaşa'daki Fransız Frerler Okulu'na geçmiştir. Bir süre sonra bu okuldan ayrılıp Amerikan Koleji'ne devam etmiştir. Bu okulu sevmiş, ancak “haylazlık” yüzünden kovulmuştur. Ardından Büyükdere'de Emin Efendi Mahalle Mektebi'ne geçmiş ama orada da uzun süre ka lamamıştır. Daha sonra sırasıyla İstanbul Büyük Reşit Paşa Numune Mektebi ve Vaniköy'deki Rehberi İttihat Okulu'na devam etmiştir. Sonra da ailevi nedenlerle Heybeliada Bahriye Okulu'na girmiştir. Ah met Necip olan adı bu okulda Necip Fazıl'a dönüşmüştür. O günlerde hasta yatağındaki annesi Necip Fazıl'ı şiire yönlendirmiştir. Bu okulda Batı kültürüyle, Batılı bilim sanat insanlarının yazdıklarıyla tanışmıştır.

Necip Fazıl 1921 yılında Darülfünun Felsefe bölümüne girmiş, orada Ahmet Haşim, Faruk Nafiz, Yakup Kadri, Nâzım Hikmet, Ah met Kutsi, Ahmet Hamdi, Peyami Sefa gibi dönemin ünlü edebiyatçı ları ile tanışmıştır. İlk şiirlerini de o yıl yayımlamış ve daha sonra *O ve Ben* adlı eserinde belirteceği gibi, “kendisini artık dünyada tanımayan tek kişinin kalmadığını, kahvede, sokaklarda, salonlarda hep ondan konuştuklarını” sanmaya başlamıştır.

Daha sonra hükümet bursuyla Paris'te Sorbonne Üniversitesi'ne girmiştir. Burada ünlü filozof Henri Bergson'la tanışmıştır. Necip Fazıl O ve Ben adlı eserine Paris hayatından: “Kadını, kumarı, içkisi, bohem hayatı, şüpheli felsefesi, sara nöbetleri içinde sanatı; çözmeye çalıştık ça dolaşan ve büsbütün meseleleriyle Paris... Kâbus şehrindeki hayatı mı anlatmaya hicabım ve İslami edebim manidir,” diye söz etmiştir.

Paris'teki bu “bohem hayat” nedeniyle Türkiye'ye geri çağrılmış tır. *Babıali* adlı kitabında anlattığına göre, Zeki Mesut adlı müfettişin verdiği son aylığı ve memlekete dönüş parasını da kumar masasında kaybetmiştir. Anlaşıldığı kadarıyla kumar tutkusu Paris'te başlamıştır.

CHP'li Necip Fazıl Evet, yanlış okumadınız! Necip Fazıl bir zamanlar CHP'li denecek kadar dönemin tek partisi CHP ile içli dışlıdır. 1920'lerde 1930'larda hem devlet bünyesinde çalışmış hem de rejimin savunuculuğunu yapmıştır.

Paris'ten Türkiye'ye döndükten sonra önce Felemenk Bahri Se fid Bankası'nda işe başlamış, sonra Osmanlı Bankası'nın Ceyhan, İstanbul ve Giresun şubelerinde çalışmıştır. 1929'de İş Bankası Ankara Şubesi'nde muhasebe memuru olarak göreve başlamış, askerliğinin ardından Trabzon, İstanbul ve Edirne şubelerinde muhasebecilik yapmıştır. İlk şiir kitabı *Öriimce* 1925'te çıkmıştır. Cumhuriyet'in ilk yıllarında Tek Parti hükümetinden çok saygı görmüştür. Piyaseleri devlet tiyatrolarında sahnelenmiştir. *Kaldırımlar* adlı ikinci şiir kitabı bu yıllarda (1928) yayımlanmıştır. 1930-1934 arasında genç Cumhuriyet'i savunmuş, yobazları, softaları eleştirmiştir.

Necip Fazıl, hükümetten para sızdırmanın yollarını da CHP döneminde öğrenmiştir. Şöyle ki: 1936 sonunda, bir edebiyat dergisi çıkarılamaz karar vermiştir. Doğruca Celal Bayar'ın evine gidip, "Memleketin buna ihtiyacını takdir edersiniz. Eğer emrinizdeki bankalardan İş Bankası Siimerbank bana bir senelik peşin ilân karşılığı muayyen bir para verirlerse bir mesele kalmaz..." diyerek para istemiş, Celal Bayar'ı ikna edip 1.600 lira almayı başarmıştır. Bir milletvekilinin ayda 200 lira aldığı o günlerde doğrusu bu iyi paradır.

Necip Fazıl, CHP ile sıkı fikri olduğu dönemde doğal olarak rejimi savunmuştur. 1930'larda yaptığı konuşmalarında rejim karşıtı güçlere göz açtırmamaktan söz etmiştir. Örneğin Aralık 1930 tarihli Menemen Olayı'ndan sonra Ankara Türkocağı'nda Kubilay'ı anma toplantısında yaptığı konuşmada şöyle demiştir: "... Gözüme görünen şeyi açıkça, kaidersiz, tertipsiz ve imansız söylüyorum. Eğer zayıf tutarsan, eğer inkılâbın yüreğini, hassasiyetini ve sınırlarını temsil etmezsen, bu çağın ters tarafı ile yirmi dakikada kesilen Kubilay'ın kafasında sana tevcih edilen akıbeti seyredebilirsin..." Aynı Necip Fazıl yıllar sonra bu sefer Menemen Olayı'nın "düzmece" oldu *gunu iddia edecektir. 1969 yılında çıkan Son Devrin Din Mazlumları adlı kitabında şöyle demiştir: "1930 Aralık ayının sonlarına doğru Menemen'de cereyan eden hadise, birkaç serseriye yaptırılmış böyle bir tertip işinden başka bir şey değildir ve olanca gayesi büyük ve kuvvetli sandıkları bazı din adamlarını ortadan kaldırmak olmuştur."* "Evet, bütün şahsiyetli Müslümanları, bilhassa Nakşibendi tarikatı büyüklüğünü ortadan kaldırmak için hükümetçe düzenlenen Menemen Vak'ası, tertiplerin en vicdansızını teşkil eder."

1932'de yazdığı *Bir Hikâye Birkaç Tahlil* adlı hikâyesinde "softa kimdir?" sorusuna şöyle yanıt vermiştir: *Onu tarife hacet yok. Onu tanıyız. Yürüyüşünden, duruşundan, bakışından, kaçıışından tanıyız. O zaten kendini gizlemiyor. Dün başına sarık sarıyordu. Bugün giydiği şapka, hüsnü nazarında gene sarık. Bugünün sarıklısı dünden daha çok, daha yezittir. (...) Zamanın akışını zorlayan, kendi iddiasından başka hiçbir yenilik olmayan deliller müstesna, her yeni şey karşısında 'eskinin ısrarı softalıktır. İslamlık çıktığı gün putperestler softaydı. Asırlardır ilim ve cemiyetin terakkisi karşısında da İslamlık softadır."* Necip Fazıl, Atatürk'ün ölümü üzerine Cumhuriyet gazetesine Atatürk hakkında şu övgü dolu cümleleri yazmıştır:

"(...) Benim gözümde birbirine bağlı iki işin sahibi iki Atatürk var. Zaman tasnifinde bunlardan biri düşmanın denize dökülüşüne, öbürü bugüne kadar sürer. (...) Biri ölüm hükmü giymiş bir milleti şahlandırdı. Mucize çapında bir başarıyla madde ve askerlik planında muzaffer kıldırdı. Öbürü, bir an evvelki ölüm tehlikesini doğuran sebepler âlemine karşı harekete geçti, fikir ve cemiyet planında yeni bir bünye inşasına girişti... (...) İnkılâbcı Atatürk, Tanzimat'tan beri Türk cemiyetinin Avrupa medeniyet manzumesine kavuşturulması yolunda girişilen yarım ve kısır teşebbüsleri tam ve yüzde

yüz randımanlı ham leler haline getirdi. (...) Milli Kahraman'ın ölümü önünde duyduğu muz matem hissini, tek bir emniyet duygusu ile teselliye muktediriz: Teknesinde Atatürk'ü yoğuran Türk milletinin, için için tekevvünleriyle aynı çapta kahramanlara daima gebe kalacağı emniyeti..."

Necip Fazıl'ın CHP ile iyi ilişkileri Atatürk'ün ölümünden sonra da devam etmiştir. Necip Fazıl, Atatürk'ün ölümü üzerine kurulan Celal Bayar hükümetinde Maarif Vekili olan Haşan Ali Yücel tarafından Dil Tarih Fakültesi kadrosundan Yüksek Devlet Konservatuarı'na ta yin edilmiştir.

Necip Fazıl, 1943-1978 yılları arasında beş devre halinde 512 sayı çıkan Büyük Doğu mecmuası aracılığıyla sesini duyurmuştur. 1940'lı yıllarda Büyük Doğu dergisinde Atatürk'e övgüler dizmeye devam etmiştir. Örneğin Büyük Doğu dergisinin 9. sayısı "Atatürk'ün Altın Anahtarla Açtığı Son Fabrika Kapısı... Şimdi Onun Ruhu Aynı Anah tarla Türkün Zafer Kapısında..." başlıklı kapakla çıkmıştır. 10. sayıda ise "Atatürk Dirilecektir!" başlıklı bir yazı yayımlanmıştır. Söz konusu yazıda kurtarıcı olarak Atatürk'ü bekleyen bir Necip Fazıl vardır: "Bir gün Atatürk dirilecektir. Evet, laf ve hayal yahut fikir ve remz âleminde değil, doğrudan doğruya madde ve hakikat dünyasında Atatürk hayata dönecektir. Bir gün Atatürk, Etnografya Müzesi'ndeki taş sandukasının kapağını omuzlar ile kaldırıp, ufki (yatay) vaziyetten şakulî (dikey) hale geçecek ve sırtında mareşal üniforması, Ankara'da Atatürk bulvarında görünecektir. Bir gün onu, kâfurîden yontulmuş asîl ve mevzun parmaklar ile kılıcının kabzasını kavramış, zarif ve ince endam ile bir masaya eğilmiş ve gök gözler ile dünya haritasını süzmeğe başlamış olarak göreceğiz. Bugün, dünya muhasebe ve muvazenesinde Türk milletine ait hakların terazi kefesinde görüneceği andır. İşte o gün başımızda bulunacak olan şahsiyet, günün gerektireceği üstün kurtarıcılık vasıflarına göre, ruh ile olduğu kadar maddesi ile de Atatürk'ten başkası olmayacaktır. Zira, Türk milletinin içindeki Atatürk'lerin hareket geçmeleri ile, onun sandukasını devirip bu Atatürk'lerin derisi içine yerleşmesi aynı ana rast gelecektir."

Necip Fazıl 1943 yılından itibaren CHP'ye ve rejime muhalefet etmeye, dergisinde dini yayınlara ağırlık vermeye başlamıştır.

Nitekim 1943 yılının Aralık ayında "dini neşriyat yapmak ve rejimi beğenmemek" gerekçesi ile *Büyük Doğu* birkaç aylığına kapatılmıştır. Ardından Necip Fazıl, Devlet Konservatuarı'ndaki görevinden kovulmuştur. Dergi şubatta tekrar yayımlanmış, ama Mayıs 1944 ile Eylül 1945 arası tekrar kapatılmıştır. Necip Fazıl'a göre, o günlerde Başbakan Şükrü Saraçoğlu kendisine, "*Allah ve ahlaktan bahsetmek yasaktır!*" şeklinde tamim yollamıştır.

Necip Fazıl, dergisinin kapatılması ve memuriyetten kovulması üzerine, 1930'larda ve 1940'ların başında öve öve bitiremediği rejimi bu sefer yermeye başlamıştır. Öyle ki 1931'de softaları eleştiren Necip Fazıl, 1943'ten itibaren kendisi "softalık" yapmaya başlamıştır.

Necip Fazıl'ın Hidayeti (!)

Necip Fazıl'ın kendi anlatımına göre "hidayete erme süreci" 1934'te Bevoğlu'nda Ağa Camii'nde cumaları ders vermekte olan Nakşibendi büyüklerinden Vanlı Seyyid Abdülhakim Arvasî ile tanışması ile başlamıştır ve hayatı değişmiştir. Arvasî ile evinde yapılan sohbeti "buhran gecesi" olarak adlandırmıştır. O gün Arvasî kendisine, "*Keşke bu kadar zeki olmasaydın!*" demiştir. Necip Fazıl, Arvasî etkisini *Miirşid* şiirinde şöyle anlatmıştır: "*Bana, yakan gözlerle, bir kere cik baktınız; / Ruhuma, büyük temel çivisini çaktınız!*" Necip Fazıl, *Kafakâğıdı* kitabında Arvasî'ye, "*Köpeğin olarak kendi köpekliğimden kurtulayım; insan olayım!*" diye yalvarmıştır. Necip Fazıl, Arvasî ile 1934'te tanışmış ama görülen o ki hayatını öyle çabuk değiştirmemiştir. Nitekim 1943 yılına kadar hem CHP ile ilişkisini hem de içkili, kadınlı, kumarlı bohem hayatını sürdürmüştür.

Necip Fazıl 1943'ten itibaren *Büyük Doğu* dergisinde “din” ağır lıklı ve “rejim” karşın yazılar yazmaya başlamıştır. *Büyük Doğu*'da Pevgamber'in, Dört Halife'nin, bazı din büyüklerinin hayatı, şeriatın güzellikleri gibi konularda yazılar çıkmıştır. Çoğunu “*Adıdeğmez*” mahlasıyla yazan Necip Fazıl, yazılarında CHP, İsmet İnönü, Falih Rıfkı Atay gibi siyasiler ile Atatürk heykelleri, kürtajın artışı, kadının çalışması, okul müsamerelerinde ve ulusal bayramlarda genç kızların mini şort ya da mini etek giymeleri, kadınların açılıp saçılmaları gibi konularda sert eleştiriler yapmıştır.

Bir zamanlar Cumhuriyet'in faziletlerini anlatan Necip Fazıl, şim di Cumhuriyet'in kötülüklerini anlatmaya başlamıştır:

“Meşrutiyetten Cumhuriyet'e ve Cumhuriyetken İkinci Dünya Harbi'ne kadar gelinceye kadar süren üç merhale ufak tefek kemiyet farklarıyla, hesapsız ve kitapsız Batı'ya hayranlık, dünyayı ve nefsinin müşahede altına almamak hastalığının yekpareleşeceği bir bütündür.

Ve işte şimdi bu hengâmenin, fikri ve ahlaki buhran hengâmesinin ta merkezindeyiz. Ahlaken iflas buhranlarının en korkuncunu geçirmek teyiz. Türk inkılâbı bir ahlak telakkisi ve bir ahlak yasası getiremedi. Ahlakın kaynağı dindir. Bizim ahlakımız da Müslümanlık ahlakıdır ve

olması lazımdır. Zaten topyekûn bütün cemiyet ana çizgilerini İslam ahlakının potasında eriyerek almıştır. Dünyanın en katıksız ahlakı İslam ahlakıdır. Ne olmuşsak İslam ahlakı yüzü suyu hürmetine olduk. Biricik ve olabilecek ahlak kaynağımız İslam ahlakıdır.”

Çok değil birkaç yıl önce “softalığa” karşı olan Necip Fazıl gö rüldüğü gibi birkaç yıl sonra şimdi “ahlakı” sadece dine indirgeyip Türk devrimini “ahlak yasası getirememekle” suçlayacak kadar softalaşmıştır. Bunu yaparken neredeyse 600 yıl boyunca “dini” referans alan Osmanlı İmparatorluğu'nun zaman içinde başta “ahlaken” olmak üzere her yönden çürüyerek yok olup gittiğini görmezlikten gelmiştir. Tabii insan birdenbire hayata baktığı pencereyi değiştirdince, o değişim sırasında bazı şeyleri kaçırıyor ister istemez!

Necip Fazıl başka bir yazısında da şöyle demiştir:

“Cumhuriyet devri bütün Türk ve fikir hayatında bahtsız hengâmedir. (...) Cumhuriyet'ten sonraki azami herciimerç, azami dü zensizlik ifadesini milli kurtuluş hamlesinin ruh ve fikirde hazırlanmış, ondan sonra da sindirilmemiş bir hareket olmasından başka hiçbir türlü izahı mümkün değildir...”

Necip Fazıl, “ruhtan” ve “fikirden” söz ediyor, ama 1911-1922 arasında 11 yıl aralıksız savaşmak zorunda kalan, varını yoğunu kay beden, geri kalmışlık ve hurafelerin bataklığında debelenen, sağlıksız, yorgun, yılgın ve moralsiz bir toplumla Atatürk'ün önce emperyaliz mi sonra geri kalmışlığı yenip çağdaş bir ülke kurduğundan hiç söz etmiyor. Sağlık devriminden, tarım devriminden, sanayi devriminden, eğitim devriminden, kadın devriminden, meclis/demokrasi mücadele sinden, bağnazlıkla ve hurafeyle mücadeleden, aklın ve bilimin reh berliğinin kabul edilışinden hiç söz etmiyor. Dünyada dün olduğu gibi bugün de bir benzeri daha olmayan bu Cumhuriyet mucizesinin “ruh” ve “fikir” eksikliğiyle başarılı olmuş olması da herhalde ayrı bir mu cize olsa gerek! Necip Fazıl, genç Cumhuriyet'in “ruh” ve “fikirce” hazırlıksız olduğunu söylüyor, ama 1943'ten sonra neredeyse bütün ömrünü bu “ruh” ve “fikirce” hazırlıksız Cumhuriyet'i yıkmak için

harcadığını da unutuyor! O unutuyor ama tarihin hafızası unutmuyor tabii... Onun bu mücadelesini, bugün onun ralılei tedrisinden geçen lerin sürdüğünü düşünürsek aslında Cumhuriyetin “ruh” ve “fikirce” ne kadar güçlü olduğu kendiliğinden ortaya çıkacaktır sanırım.

Necip Fazıl zaman içinde gerçek bir CHP ve İsmet İnönü düşmanı haline gelmiştir. Öyle ki, 13

Aralık 1946'da yayımlanan *Büyük Doğu* dergisinin kapağına kocaman bir kulak çizip, "*Başımızda Kulak İsti yoruz,*" yazarak İnönü'nün "az duymasını" çirkin bir üslupla eleştir miştir.

Necip Fazıl dinden, Allah'tan, kitaptan ve ahlaktan söz ettiği o günlerde İsmet İnönü'nün duyma yetisiyle dalga geçerek aslında din den, Allah'tan, kitaptan, ahlaktan ne derece nasibini aldığını da gös termiştir! Ayrıca İsmet İnönü duyma yetisini savaş meydanlarında kay betmiştir. İnönü bir topçudur, cephelerde yanında patlayan topların gürültüsüyle azalmıştır duyma yetisi.

Necip Fazıl'ın adeta bir yerlerden talimat almış, birilerince görev lendirilmişçesine genç Cumhuriyet'e, CHP'ye, Atatürk'e ve İnönü'ye yönelik saldırıları ve ağır din istismarı onu Tek Parti hükümetinin he defi haline getirmiştir. Dergisi kapatılmış ve toplatılmıştır. 11 Mart 194926 Ağustos 1951 tarihleri arasındaki dönemde derginin 613 sa yılları arasındaki 8 nüshası, yasaklanan *Gençlik Rehberi* adlı kitaptan alıntılar yaptığı gerekçesiyle toplatılmıştır.

Necip Fazıl ve *Büyük Doğu* dergisi artık tehlikeli bir silah haline gelmiştir. Sadece rejime karşı değil, hayata dini pencereden bakmayan herkese karşı kullanılacak bir silah. Bu silahın ilk doğrultulduğu olay Tan Matbaası Baskım'dır. Baskının arkasında *Büyük Doğu* dergisi vardır. 4 Aralık 1945 günü, İstanbul Üniversitesi'nde bir grup ellerin de *T anin* gazetesiy le sınıflara girip öğrencilere, '*Kalkın ey ehli vatanV* diye bağı rarak öğrencileri harekete geçirip Beyazıt Meydanı'nda top lamıştır. Sayıları kısa sürede 10.000'e ulaşan kışkırtılmış kalabalık "Moskof uşağı" diye bağı rarak Tan Matbaası'na saldırmıştır. Matba anın camlarını kırıp içeri giren öfkeli kalabalık matbaayı kullanılamaz hale getirmiştir. Boylece Necip Fazıl ve onun *Büyük Doğu*'su Türk basın tarihinin en yüz karası olaylarından birine imza atmıştır.

2Ü1 Karaca, age., s. 19. 202 age., s. 19.

Necip Fazıl, Tan Matbaası Baskım'ını *Büyük Doğu*'nun organize ettiğini *Babıali*'de şöyle itiraf etmiştir:

"Bu, bir yıla varmayan yarım yamalak intişar devrinde Büyük Doğu'nun verimi ne olmuştur? Daha ilk (sondaj) girişiminde petrol bulunmuş ve onun, bütün yurda ve oradan bütün İslam âlemine yön ve yol gösterici alev sütunları halinde bir gün fişkırnak istidadı, en iptidaî şekliyle de olsa belir miştir. Bu istidadın aksiyon plânında ilk kımıldanışı 'Tan' Gazetesi baskım... Bu gazetede karargâh kuran ko münizme... Birdenbire Anadolulu ve kökçü üniversite gençliğinin pen çesine düştü; eşyası toz gibi havaya savruldu ve makineleri makarna gibi didik didik edildi... Bu gençler Büyük Doğu idarehanesinin önü ne gelerek tezahürlerini göklere çıkarmışlar. Sabık Şair'i (Necip Fazıl) pencereye çağır mış ve hitabını çılgın alkışlar içinde dinlemişler ve yara berelerini aynı idarehanede tedarik ediliveren pansuman malzemesiy le sarmışlardır... Ve işte, hemen başlarına yıkılan 'Tan' gazetesi... Ve işte, oğün boy göstermeye başlayan ilk Büyük Doğu gençliği!"

İşte "üstat"ın ilk büyük başarısı!

Necip Fazıl artık cephesini tam olarak belirlemiştir. O artık aman sız bir CHP ve rejim karşıtıdır. Bunda, II. Dünya Savaşı'nın dışında kalmakla birlikte savaş ekonomisinin iyice perişan hale getirdiği halk kitlelerinin artık CHP'den uzaklaşıp yatağını arayan bir nehir haline gelmelerinin de etkisi vardır. Necip Fazıl o coşkun nehre dergisiy le yön vermeye soyunmuştur.

Necip Fazıl'm CHP'den uzaklaşıp rejimle kavgalı hale gelmesiy le Türkiye'nin "tam bağımsızlık" politikasından uzaklaşıp ABD'nin dümen suyuna girmesi hemen hemen aynı döneme denk gelmektedir. Bilindiği gibi Türkiye 1946'dan itibaren ABD ile ikili anlaşmalar im zalamaya başlamış, Trunborg Raporu, Marshall Yardımı ve Truman Doktrini ile Türkiye, Atatürk'ün Devletçi kalkınma, akıl ve bilim eş liğinde çağdaşlaşma ve "tam bağımsızlık" politikalarından vazgeçip özel

teşebbüs eliyle, ABD kredileriyle kalkınma ve dine yönelme politi kalarına yelken açmıştır. İşte o günlerde Necip Fazıl da yelkenlerini bu ABD rüzgârıyla doldurmuştur.

14 Ekim 1949 tarihli *Büyük Doğu*'da Necip Fazıl, ünlü *Sakarya 'mn Destanı*'nı yayımlamıştır. Şiirin “Öz yurdunda, garipsin, öz vatanında parya!” şeklindeki son dizeleri İslamcılarının içinde buldukları ruh durumun şiirsel bir ifadesi olarak yıllarca dilden dile dolaşacaktır.

DP'li Necip Fazıl 1946'da Demokrat Parti'nin (DP) kurulmasıyla Necip Fazıl'ın CHP eleştirileri yoğunlaşmıştır. DP'nin 14 Mayıs 1950 seçimlerini ka zanıp iktidara gelmesiyle birlikte Necip Fazıl'ın CHP, İnönü ve Ata türk karşıtlığı sınır tanımaz hale gelmiştir.

Adnan Menderes'in 1951 DP İzmir İl Kongresi'nde söylediği şu sözler Necip Fazıl'ı derinden etkilemiştir:

“*Şimdiye* kadar baskı altında bulunan dinimizi baskıdan kurtar dık. İnkılâp softalarının yaygaralarına ehemmiyet vermeyerek eza nı Arapçalaştırdık. Mekteplerde din derslerini kabul ettik. Radyo'da Kuran okuttuk. Türkiye Müslüman devlettir ve Müslüman kalacaktır. Müslümanlığın bütün icapları yerine getirilecektir.”

Menderes'in bu sözlerini duyan Necip Fazıl işte o an kendi ifade siyle “Menderes'in kölesi olmaya” karar vermiştir:

“Böyle bir sözü söyleyecek başbakanın kölesi olduğumuzu söy lemekten şeref duyarız. Tekrar ediyoruz. Partimize, siyasi muhitimi ze, kabinemize, tezatlarımıza ve hatıra gelen ve gelmeyen her şeyimize rağmen, en saf ve halis tarafından azat kabul etmez köleliğimizi kabul buyurunuz.”

Necip Fazıl, siyaseten din istismarına başvuran Adnan Menderes'e yapılabilecek en iyi köleliğin, bir taraftan din propagandası yapmak, diğer taraftan ise DP'nin siyasi rakibi CHP'yi olabildiğince eleştirmek olduğunu çabuk görmüştür. *Büyük Doğu* dergisini de bu çerçevede biçimlendirmiştir. Örneğin 1950-1951'de *Büyük Doğu*'da sadece İsla mi yazılar çıkmaya başlamıştır. Necip Fazıl; Nihal Atsız, Cevat Rıfat Atilhan, Rıza Nur, Arif Oruç, Saidi Nursî gibi rejim karşıtı ne kadar yazar varsa dergisine doldurmuştur. Bu yazarların da katkısıyla bir taraftan Atatürk, İnönü ve Cumhuriyet düşmanlığı, Yahudi ve komü nizm karşıtlığı; diğer taraftan şeriat propagandası ve Osmanlı seviciliği yapmıştır.

Necip Fazıl o günlerde hiç beklemediği bir olayla sarsılmıştır. “*En büyük hastalığım, felaketim asıl zaaf noktam,*” dediği kumar yüzün den başı derde girmiştir. 4 Mart 1951 tarihinde bir kumarhane baskı nında yakalanmıştır. O gün gazetelere yaptığı açıklamada yazacağı bir eser için, kumarhaneler hakkında bilgi toplamak için orada olduğunu F

— Necip Fazıl Kısaküreh humar

eynarken suçslu yabalandı Sorgusunda N. Kazıl kumarhaneye edebi Akiklerde bulunmak için gittiğini söyledi i V ■ r Karaca, Necip Fazıl'ın da adı karışan kumarhane baskını gazetelere böyle yansımıştır. a g söylemiştir. 30 Mart 1950 tarihli *Büyük Doğu*'nun 54. sayısını "*İşgal Ordusu Gazetelerinden Beter: Sözde Türk Kültür Basını*" başlığıyla ya yımlayarak kendisine komplo düzenlendiğini iddia etmiştir. Halbuki aynı olayı 1970'te "*Efe ve külhani soyundan silahlı bir adam*" temin etmek için söz konusu kumarhaneye gittiği şeklinde anlatmıştır. Ve olayı DP'nin siyasi komplosu olarak sunmuştur. Ancak çok değil, bu olaydan 20 gün kadar önce, DP'nin İzmir İl Kongresi'nde Menderes'in konuşmasını çok beğendiği için mecmuasında ona övgüler dizmiştir. İşin özü şu ki, Necip Fazıl kendisini takip eden muhafazakâr kitleleri hayal kırıklığına uğratmamak için kumar tutkusuna kılıf bulmaya ça lışmış ama doğrusu çok da başarılı olamamıştır.

Necip Fazıl ın alkol tutkusu da vardır. Ancak ölçülüdür. Kumar tutkusu ise neredeyse bir hastalık halini almış, alay konusu olmuştur. Bir keresinde Eşref Şefik'in kendisine ilaç alması için verdiği parayı kumarda kaybetmesi üzerine çok sinirlenen Eşref Şefik'in dışkı dolu bir lazımlığı "üstadın" kafasından aşağı boca ettiği edebiyat çevrelerinde sıkça anlatılan bir olaydır. Mina Urgan da *Bir Dinozorun Anıları* adlı kitabında bu olayı şöyle anlatmıştır:

"Necip Fazıl Vtn içkisi ölçülüydü. Ama kumar tutkusu sınır tanı mazdı. Eşref Şefik, annemizin çocukluk arkadaşı olduğu için onun ağzından da dinlemiştik bunu: Eşref Şefik hastaymış; onu yoklamaya gelen Necip Fazıl Va ilaç alması için bir miktar para vermiş. Necip Fazıl ilaçları hemen alacağını söyleyip evden çıkmış. Eşref Şefik beklemiş, beklemiş ne ilaçlar varmış ortada ne de Necip Fazıl. Sabaha doğru bir lazımlığı çişle doldurmuş; ateşi çok yükseldiği halde pencerenin önün de pusu kurmuş; lazımlığı, kumarhaneden eli boş dönen Necip Fazıl Vtn başından aşağı boca etmiş. Bu öyküden de anlaşılacağı gibi Necip Fazıl Vtn yüzsüz bir yanı vardı."

Necip Fazıl, *Büyük Doğu* dergisini Büyük Doğu Hareketi haline getirmek istemiştir. Bu amaçla 15 Haziran 1951 tarihli *Büyük Doğu*'da Büyük Doğu Cemiyeti'nin ana nizamnamesini yayımlamıştır. Nizam nameye göre, "Cumhuriyet'in en ileri gerçek mefkûreleşmiş nevi" olan *Başyicelik devletçinden* söz edilmiştir. Bu nizamnameye göre CHP'nin Altı Oku'na karşılık Büyük Doğu Mefkûresi'nin "Dokuz Umde"si (Ruh çuluk, ahlakçılık, milliyetçilik, şahsiyetçilik, cemiyetçilik, keyfiyetçilik, nizamcılık, müdahalecilik, sermayede tahdit) vardır. CHP'nin Ebedi ve Milli Şefine karşılık İslami bir ulu olan 'Başyüce' vardır. En önemlisi de TBMM'de "*Hâkimiyet Milletindir*"

yazarken, Yüceler Kurultayı'nda "*Hâkimiyet Hakkındır*" yazacaktır. Başyücelik devletinde sosyal prob lemler İslam hukukundaki "kısas" yöntemi ile çözülecektir. Örneğin ci nayetin cezası şehir meydanlarında idamdır. Hırsızlığın cezası kolun ke silmesidir. Faiz, dans, heykel, zina, fuhuş, kumar, içki, uyuşturucu ve her türlü keyif verici madde yasaktır. Sinema devletin kontrolünde olacak, kahvehaneler kapanacaktır. Necip Fazıl bu düşüncelerini 1968'de *İdeo locya Örgüsü* adlı kitabında şöyle ifade etmiştir: "*Türk vatanının yalnız Müslüman ve Türklerle meskûn, yalnız Türkler ve Müslümanlardan iba*

ret bale gelmesi, hain ve muzlim unsurlardan baştan başa temizlenmesi için her türlü tedbir alınacaktır." "İslam inkılâbı orducudur" ve "özenle yetiştirilecek subaylar," "orducu Büyük Doğu idealinin icrada mihrak şahsiyetidir" ve "Büyük Doğu militarizması, bütün insanlığa icabında tam bir vicdan hürriyeti, icabında da operatör bıçağı gibi cebir ve zorla tatbik edilecek bir ideal manivelasıdır."

Açıkça görüleceği gibi Necip Fazıl 1951 yılında iktidara gelip ilk icraatlarını din alanında yapan DP'den de cesaret alarak çok açık bir şekilde çağdaş Cumhuriyet'e meydan okuyarak laikliği, sosyal hukuk devletini ve demokrasiyi hiçe sayıp kaba bir "şeriat düzenini" savunmakta, hatta bu düzeni "*Başyücelik devleti*" diye kendince kuramsal bir çerçeveye oturtmaktadır. Necip Fazıl'ın 1951'de *Büyük Doğu* dergisinin de kuramsal çerçevesini belirlediği bu görüşler, Adnan Menderes'ten R. Tayyip Erdoğan'a kadar bütün sağcı başbakanların "gizli ajandaların da", "bilinçaltılarında" hep bir şekilde varlığını korumuştur.

1952 yılında Necip Fazıl, DP lideri Adnan Menderes'le görüşerek kendisini ve dergisini hükümetin hizmetine sunmaya hazır olduğunu, bunun için himaye edilmesi gerektiğini belirtmiştir. Bunun üzerine Menderes, Necip Fazıl'dan *Büyük Doğu*'yu günlük gazete olarak çı karmasını istemiştir. Menderes o görüşmede Necip Fazıl'a Ahmet Salih Korur aracılığıyla 5000 liralık bir avans vermiştir.

Necip Fazıl hem iktidarın desteğini hem de paranın kokusunu almıştır bir kere! Bu nedenle sık sık Menderes'e mektup yazmış ve bu mektuplarda sık sık Menderes'ten dergisi/gazetesi için para istemiştir. 0 mektuplarından birinde Menderes'i şöyle yüceltmıştır:

"... Müslümanlar İslam cemiyetinin namaza davet eden sesini (Agora) nidası halinde Allah kelamının diliyle yükseltmekte serbest ol duklarını gösterdiğiniz günden, İzmir'deki meşhur hitabenize kadar, gözyaşlarına boğulmuş öyle anlar geçirdik ki, iht 'ıyarsızca kendi kendi mize sorduk: 'Yoksa beklediğimiz kahraman bizzat Adnan Menderes midir?(...) Siz, her parti alakası dışında, Adnan Menderes olarak, bu vatanın şiddetle muhtaç olduğu ve en hassas dakikada başında bulun duğu ender zekâ ve ruhlardan biriydiniz."

Mektuplarında Menderes'i yere göğe sığdıramayan, iltifat yağmu runa tutan Necip Fazıl, bu arada örtülü ödenekten para almaya da başlamıştır. Örneğin Necip Fazıl, Menderes destekli *Büyük Doğu*'nun çıkışının ilk haftasında Ankara'ya gelip örtülü ödenekten 1000 lira alıp resmi ilanları da bağlayarak geri dönmüştür.

Necip Fazıl'ın *Büyük Doğu*'da, Beyoğlu'nda bir mason kulübün den elde edilen belgeleri yayımlayıp bazı tanınmış kişilerin masonluğunu ifşa etmesi Menderes'i ve DP'vi rahatsız etmiştir. Başbakan Yardımcı sı Samet Ağaoğlu, Necip Fazıla arayarak masonlar hakkındaki yayını durdurmuş ve Başbakan Adnan Menderes'in isteği ile *Büyük Doğu* 19 Eylül 1952'de "*Tünele Giriyoruz*" yazısıyla kapanmıştır. Necip Fazıl'ın "masonlar" konulu yazı dizisinin Menderes'i, *Büyük Doğu* der gisini kapattırarak kadar rahatsız etmesi düşündürücüdür. Bu durum Menderes'in ve bazı önemli

DP'lilerin "mason" olduğu yolundaki iddia ları akla getirmektedir. Menderes, iktidarı boyunca masonlarla içli dışlı dır. Devletin önemli kademelerine masonları getirdiği söylenmiştir. Hat ta Menderes 1957 yılında mason locasına üye olan Ahmet Salih Korur, Celalettin Tefik Karasapan ve Hüseyin Avni Göktürk'ü MİT'in başına getirmiştir. Menderes'in Başbakanlık Müsteşarı ve sağ kolu olan Korur, Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası'nın Üstadı Azam'ıdır.

" *Ancak masonlar üzerinden teşkilata nüfuz etme planı, asker tarafından bozuldu.*" Anlaşılan Menderes'in bir "üstadı" başka bir "üstadı"yla kafa kafaya gelmiş, bu durum Menderes'i korkutmuştur.

Daha önce solcu Tan Matbaası'nın basılmasına yol açan Necip Fazıl'ın *Büyük Doğu'daki* kışkırtıcı yayınları şimdi de bir gazeteciye suikast düzenlenmesine yol açacaktır. 1952 yılında *Büyük Doğu'nun*, dönmelerin, masonların ve Yahudilerin çığırkanı ve bir İslam düşmanı olarak tanıttığı gazeteci Ahmet Emin Yalman, 1952 Kasımı'nda Malatya'da Hüseyin Üzmez adlı bir genç tarafından yaralanmıştır, (gü nümüzün tacizci gazetecisi). Saldırının Büyük Doğu Cemiyeti üyelerince düzenlendiği iddia edilmiştir. Necip Fazıl, A. Emin Yalman'a düzenlenen suikast öncesinde sahibi olduğu *Büyük Doğu* dergisinde şu başlıklar altında kışkırtıcı yayınlar yapmıştır: "*Beynelmilel Münafık*" (20 Haziran 1952), "... *Yalnız şuna şaşırıyoruz. Nüfusu 1 milyonu aşan bir Türk şehrinde nasıl yaşıyor, nasıl yaşatılıyorsun, hayret?*" (12 Ağustos 1952), "*Bu milletin ekmeğini yiyip yurdunda oturan namus düşmanı ve vatan hainlerinin yok edilmesini bir an evvel görmek istiyoruz*" (12

Ağustos 1952). Bunun üzerine 1952 yılının sonunda Necip Fazıl tutuklanmış, yargılanmış ve mahkûm olmuştur. 12 Aralık 1952'de Üsküdar Toptaş Cezaevi'nde, sonra Malatya ve Ankara cezaevlerinde 1 yıl hapis yattıktan sonra 2 Aralık 1953'te tahliye olmuştur.

Ahmet Emin Yalman Suikastı ve İstanbul'da gayrimüslimlerin mallarının yağmalanmasıyla sonuçlanan 67 Eylül 1955 olayları sonunda Adnan Menderes, Necip Fazıl'dan ve *Büyük Doğu'dan* biraz uzak durmaya karar vermiştir. Necip Fazıl ile Menderes arasında geçici olarak dondurulan ilişki 1956'da yeniden başlamıştır. Menderes, Necip Fazıl'a *Büyük Doğu*'yu yeniden çıkarması için bir kere daha yardım etmiştir. Menderes, ilk aşamada Necip Fazıl'a 30.000 lira vermiştir. Ancak Necip Fazıl bu parayı az bularak şöyle eleştirmiştir: "... *Yine 30.000 lira. Başka bir gazetenin prova baskılarına yetmeyecek olan bu para 1952'de olduğu gibi benim çıkaracağım günlük gazeteye yeter kabul edilmektedir.*"

Necip Fazıl, *Büyük Doğu'nun* yeniden yayına başladığını "*Tü nelden Çıkıyoruz*" diye okurlarına duyurmuştur. Necip Fazıl *Büyük Doğu'nun* bu yeni döneminde sürekli Menderes'ten para isteyecektir.

Liranın Sırrı Necip Fazıl, 1956-1960 arasında "*Büyük Doğu*"yu yeniden çıkarmıştır. Orada hem CHP'yi; İnönü'yü, Atatürk'ü ve erken dönem Cumhuriyet'i eleştirerek hem de DP'nin propagandasını yaparak Menderes'ten yüklü miktarda para sızdırmıştır. Bu amaçla Menderes'e çok sayıda mektup yazmıştır.

Örneğin 26 Mart 1956 tarihli mektubunda toplam 37.000 liraya ihtiyacı olduğunu yazmış, *1 Mayıs 1956 tarihli mektubunda* "Şu anda 10001300 liralık varidatı bilhesap gördüğüm halde henüz hiçbir tahsilat yapabilmiş değilim," demiş.

2 Haziran 1956 tarihli mektubunda, "Birinci sınıftan derhal resmi ilan. Haziran ortasında 10.000 lira. Emrinize şiddetle muhtacım. Gerisi biiznillah kolay... Ellerinizden öperim!" demiş, *5 Haziran 1956 tarihli mektubunda*, "Birinci sayfadan resmi ilan almaya başlayacağım andan itibaren her ay 89 bin lira kârım olacağım, aksi halde her ay 15.000 lira zarara devam edeceğimi müteaddit vesilelerle

arz etmiştim. Günlük satışım olan 1000 lira umumi masra fından 700800 lira eksiktir ve esasen ilansız Türkiye’de hiçbir gazete çıkmaz, ne satsa kendini koruyamaz/’ demiş, *4 Temmuz 1956 tarihli mektubunda* "... Bana sadece bir defalık katiyen ve katiyen ilansız, şusuz, busuz olarak on beş bin (İS.000) lira lütuf ediniz ve kitap neşriyatı da dahil büyük bir neşriyat evi kurmamı temin buyurunuz. Bu arada kalbim de şifa bulacaktır. İhtiramlarımla," demiş, *Ekim 1956 tarihli mektubunda*, "Bir miktar para bularak mat baaya kâğıdı yatırdım. Eksiğim 7000 liradır. Bana bunu artık ne ilan ne başka bir yardım talebison defa olarak lütfederseniz ben de geçen defaki imkânıma nazaran hata edip de haftalık şekilde çıkarmadığım organımı, içinde pırıldayan rüya şartlarına erdirebileyim. (...) Ebedi yen sizin olarak ellerinizden öperim" demiş, *26 Kasım 1956 tarihli mektubunda*, "Bugün bin bir fedakârlıkla üç tüşaltk matbaa ve kâğıt bedelim temin ettiğim mecmuamı kurmak için muhtaç bulunduğum (7000) lirayı son defa olarak bana lütfetme nizi ve artık bir daha yardım mevzuunda benden hiçbir rica dinleme yerek zaferimi müşahede buyurmanızı istirham ediyorum," demiştir.

Necip Fazıl 1957 yılında tekrar hapse düşmüştür. 24 Haziran 1957 tarihinde Menderes’e yazdığı mektupta eşi Neslihan Kısakürek’e yardım edilmesini istemiştir. "Şu anda elimde bir çanta Hilton Oteli’ne gider gibi zindanın yolunu tutuyorum. Evimin iki günlük geçimi bile mevcut olmadığı için Muhlis Fer vasıtasıyla tebliğ ettiğiniz 3000 lira yardımın Müsteşar Bey’in Ankara’ya döndüğü gün hemen aşağıdaki adrese gönderilmesini hararet ve hassasiyetle rica ederim. En küçük teehhürün evimi aç bırakacağını arz eder ve ebedi bağıllık hislerimin **Başvekil Beyefendiye iblağım istirham ederim,**" demiştir. Başbakan Adnan Menderes, Necip Fazılın bu ricasına da kayıtsız kalmayarak Kısakürek ailesine 3000 lira yardım etmiştir.

19 Ağustos 1957 tarihli mektubunda, "Günlük gazeteye memur edileceksem bana bir banka kredi açar, bu kredi 150.000 lirayı geç mez, hakkım olan resmi ilan verilir, ben de o zaman gazetenin ne de mek olduğunu gösterir, borcumu en kısa zamanda öder, büyük mana ve madde tesisini kurarım. Haftalık organa memur edileceksem bu iş bir defalık 25.000 lira davasıdır..." **demiştir.**

Necip Fazıl’ın özellikle hapisten Menderes’e yazdığı mektuplara pek yanıt alamadığını yine Necip Fazıl’ın bir mektubundan anlıyoruz. **16 Eylül 1957 tarihli mektubunda** Menderes’e şöyle ağlamıştır üstat:

"Ağlıyorum... (...) Beni nasıl bu halde yalnız bırakıyorsunuz? Cenabı Hak üzerine söylüyorum ki, evimi, bütün halı parçalarını, karım kürkünü ve yüzüğünü rehine vermiştir. İlk lütfunuzun 3 ay evvelki 3000 lirabüyük bir kısmı cezayi nakdilere gitti. Çoluk ço cuğum açtır ve bu hal beni öldürmeye kâfidir. Telefonumu kestiler. Bugün eve bir imkân haberi verilse haberi almalarına imkân yoktur. Zevcem o kadar teşebbüs ruhundan uzak bir kimsedir ki, ölünceye ka dar aç kalır da sokağa çıkmayabilir. Akıl ve şuurumu Allah'a emanet etmiş bulunuyorum. Şeker hastasıyım; asabi halde müterafik olarak bu hastalık bir mahkûmun zindanda bulunmasına manidir. En küçük bir himayeniz ve hakkı iltizamınız bana derhal altı aylık bir tebdili hava verdirtebilir. Seçimlerde emrinizde olurum. Gazetelerinizde imzasız ça lışabilir, icabında seyahatler yaparım, nihayet kurtulurum. Maraş’tan parti adayı olarak namzet gösterilmem için Parti Genel Başkanlığı’ha bir istida yazdım ve Tevfik İleri’ye gönderdim. Ne olacak, hakkımda ne düşünülecek bilmiyorum. Allah’ın rızası ve Resülü’nün ruhaniyeti adına himaye elinizi uzatınız. Aç evim, zindanda muzdaribim ve feci hanem ve namzetliğim bahsinde isterseniz hep birden, isterseniz bir ikisinden beni koruyunuz..."

Necip Fazıl 1958’de hapisten çıkıp da yeniden **Büyük Doğu**’yu çıkarmaya karar verir vermez yine Menderes’e mektup yazarak para istemiştir. **19 Kasım 1958 tarihli mektubunda,** "**8 aylık kredi ile Büyük Doğu** yu muazzam bir haftalık halinde çıkarmamı temin buyuracak ve elime ilk masraflar için

yalnız İS.000 lira lütfedecek olursanız, hu defa gayet temkinli, vakarlı, hesaplı, bütün klarnetimi saf fikir, sanat ve ilim sahasında gösterecek fevkalade ve payidar organı kurabilirim. Mem leket birdenbire doğacak ve artık batmayacak bir güneşin ışığı altında sizi yeniden ve hayran hayran seyre başlar..." *demıştır.*

Necip Fazıl, 27 Mayıs 1960 İhtilali'nin ardından yapılan Yassıada duruşmalarında örtülü ödenek davasından yargılanmış ve 19521960 arasında Menderes'ten para aldığını kabul etmiştir. Necip Fazıl bu ko nuda mahkeme başkanına şunları söylemiştir: "Evet, ben örtülü öde nekten para aldım. Ne aldığımdan ziyade, neden aldığım mühimdir. Ben örtülü ödenekten methiyeci, kasidedi. Eski Roma cezaevlerinde sahte ağlayıcılar gibi vicdan kiracısı olarak para almadım. Ve bunlar dan hiçbirisini yapmadım. 1954'ten 1960'a kadar taştan taşa vurulan, zindandan zindana süründürülen mukaddesatçı, milliyetçi, Anadolu cu ahlakçı bir idealin himayesi yolunda para aldım ve bunu bir hakkında en tabii..."

Peki, ama Necip Fazıl *Büyük Doğu*'yu çıkarmak için Menderes'ten toplamda ne kadar para almıştır? Kendisi bunu *Benim Gözümde Men deres* adlı kitabında şöyle açıklamıştır:

"Örtülü ödenekten bana verilenleri 147.000 lira olarak tespit etmişlerdi. 1952'den 1960'a kadar iki kere günlük, bir defa da haftalık gazete çıkarmam için verilen, üstelik en saf niyete gazeteme ve davama tahsis ettiğim için yetersizliği yüzünden evimdeki baba mirası eşyayı da götür en ve beni çeneme dek borca batıran para... (...) 147.000 sırf İslami gayeye yol bulabilmek için, olduğu gibi pişirdiğim yemeğe gitti. Üstelik cebimde ve kilerimdekileri de silip süpürdü."

Menderes hakkındaki iddianamede Necip Fazıl'la ilgili şu suçla malarda bulunulmuştur:

"Din istismarcılığını geçim vasıtası yapan, muhalefet liderine yazıları ile tecavüz eden Necip Fazıl'a yekünü 147.000 lirayı tutan ödemelerde bulunulmuş, sözü geçen bir suçtan mahkûm olduğu bir sırada karısı Neslihan Kısakürek'e de muhtelif zamanlarda 5000 lira verilmiştir. "

Necip Fazıl, 19521960 yılları arasında DP lideri Başbakan Ad nan Menderes'e yazdığı mektuplarda çok açık bir şekilde görüldüğü gibi *Büyük Doğu* dergisini yayımlamak için bıkıp usanmadan sürekli para istemiştir. Birçok defa, "*Bana son bir defa olmak üzere şu ka dar para lütfederseniz, söz veriyorum bir daha bu konuda sizi rahat sız etmeyeceğim'.*" demesine karşın, kısa süre sonra bu sözünü unutup bir kere daha para istemiştir. Dahası Necip Fazıl sadece *Büyük Doğu* dergisini yayımlamak için değil, şahsi ihtiyaçları için, ailesinin geçimi için de Menderes'ten birçok defa para istemiştir. Görülen o ki, "üs tat" kalemini DP ve Menderes lehine konuş turtmak için örtülü öde nekten değişik aralıklarla tamı tamına 147.000 lira almıştır. Necip Fazıl bu parayla çıkardığı *Büyük Doğu* dergisinde bir taraftan şeriat propagandası ve DP yandaşlığı yaparken, diğer taraftan CHP karşıtlı ğı, Atatürk ve İnönü düşmanlığı yapmıştır. Bu 147.000 liranın dışın da Menderes'in zamanının büyük bir kısmını geçirdiği İstanbul Park Otel'deki harcamalarının tutarı da (19541960) 802.675 liradır.

Peki, ama Necip Fazıl gerçekten de Menderes'ten aldığı paranın tamamını "dava uğruna" dergi çıkarmak için mi harcamıştır, yoksa bu paranın önemli bir bölümünü kumarda mı tüketmiştir? Üstadın kumar tutkusunu hiç yenemediği ve aldığı 147.000 liraya rağmen hep para sıkıntısı çektiği düşünülecek olursa örtülü ödenekten aldığı paralarının en azından bir kısmıyla kumar oynadığı düşünülebilir. Yoksa üstat, İstanbul Park Otel'de 802.675 lirayı nereye harcamış olabilir ki?

Necip Fazıl, 27 Mayıs 1960 İhtilali olduğunda DP'nin 1951'de çıkardığı Atatürk'ü Koruma Kanunu'na muhalefetten hapis hane dedir. 1.5 yıllık cezasını tamamlayıp 18 Aralık 1961 günü hapisten çıkmış ve 1962 yılı Ocak ayında DP'li Selim Ragıp Emeç'in gazetesi *Son Posta*'da yazmaya

başlamıştır.

Daha sonra Necip Fazıl konferanslar vermek için Türkiye'nin çe şitli illerine gitmiştir. Hikâyeler yazmıştır, bunlar 1964 ve 1970'te ba sılmıştır. 12 Eylül 1980 Darbesi'ni "şahlanmış" olarak değerlendirmiştir.

Necip Fazıl 25 Mayıs 1983 günü vefat etmiştir.

Başbakan R. Tayyip Erdoğan, 28 Mayıs 2013 tarihli grup konuş masında bu Necip Fazıl'dan şöyle söz etmiştir: "*Nesillere istikamet çizmekle geçen ömründe sadece teoriyle meşgul olmamış, eğilmeden* 159

bükülmeden hayatını da bir miras olarak bize devretti. " Necip Fazıl'ın "nesillere istikamet çizdiği" doğru, ama bu istikamet iyi bir istikamet olduğu çok şüpheli. Necip Fazıl'm "eğilmeden bükülmeden" bir ha yat sürdüğü ise hiç de doğru değil. Sadece Menderes önünde defalarca eğilip büküldüğünün belgelerini biraz önce gördünüz.

Necip Fazıl, 25 Mayıs 1980'de Türk Edebiyatı Vakfı'nca "Sulta nü'ş Şuara" (Şairler Sultanı) ilan edilmiştir. Bu haberi kendisine ulaştı ranlara, "*Unvanı boş verin, para var mı para!*" demiştir.

Karşı Devrim'in Kara Kutusu Necip Fazıl Necip Fazıl, Siyasal İslam ve ABD Necip Fazıl, 1946'dan sonra "rejim karşıtı", 1950'den sonra ise "re jim düşmanı" haline gelmiştir. Daha önce de ifade ettiğimiz gibi Necip Fazıl'ın bu değişimi Türkiye'nin değişimiyle yakından ilişkilidir. II. Dün ya Savaşı sonrasındaki soğuk savaş döneminde komünist Rusya'ya karşı, kapitalist ABD'ye yakınlaşan Türkiye, ABD'nin "Yeşil Kuşak Projesi"nin ilk adımları çerçevesinde dine ağırlık vermiştir. Komünizm zehirinin pan zehiri olarak dini gören ABD, Türkiye, İran, Afganistan gibi komünist Rusya'ya yakın İslam ülkelerinde "dinci" akımların gelişmesine özel bir önem vermiştir. İşte ABD'nin bu politikasıyla Necip Fazıl'ın rejim yan daşlığını bırakıp rejim muhalifliğine soyunarak din propagandası yapma sı üç aşağı beş yukarı aynı döneme denk gelmektedir.

1950'lerde Türkiye'de antikomünizmin bayraktarlığını yapan Necip Fazıl, Adnan Menderes'in DP'sini desteklemiştir. DP'nin Ame rikancılığı ise herkesin malumudur. DP, Türkiye'yi kayıtsız koşul suz ABD'ye teslim etmekle kalmamış, ABD isteği ve desteğiyle İslam dünyasının liderliğine soyunarak çevredeki İslam ülkelerini komünist Rusya etkisinden çıkarıp emperyalist ABD etkisine sokmaya gönüllü olmuştur. 1952'de ABD Başkanı Eisenhower'ın dışişleri bakanı olan John Foster Dulles, Ocak 1953'ten itibaren SSCB'yi güneyden kuşa tacak örgütler kurmak amacıyla Ortadoğu'daki İslam ülkelerini gezmiştir. Dulles, Ortadoğu İslam ülkelerinin bir araya gelmesiyle oluştu rulacak Panislamist cephenin başına Türkiye'yi geçirmeyi düşünmüş, bu düşüncesi Adnan Menderes tarafından kabul edilmiş ve Türkiye ile Irak 24 Şubat 1954'te SSCB'ye karşı Bağdat Paktı'nı kurmuştur. 1956 yılında ABD Dışişleri Bakanı F. Dulles şu beyanattı vermiştir: "*Din ve siyaset birbirinden ayrılamaz. Dünya meselelerini halletmek hususun da seçeceğimiz yol dini görüştür. Ümit ediyoruz ki Sovyet liderleri iş iş ten geçmeden Allah fikrine bağlılığın, vatanperverliğin, beşeri haysiyet ve vakarın daima kalplerde yaşayacağına inansınlar.*" Görüldüğü gibi 1950'lerde ABD Türkiye'ye laiklikten vazgeçip dine yönelmesi ni öğütlemiştir. ABD'nin bir dediğini iki etmeyen Menderes de hemen harekete geçip laikliği aşındıracak din eksenli politikalar uygulamıştır. Menderes işte bu süreçte Necip Fazıl'a kesenin ağzını açmıştır.

Necip Fazıl'ın *Büyük Doğu* dergisinin yayın çizgisinin 1946'daki ani değişimini de bu çerçevede değerlendirmek gerekir.

"Bu dergi yayına başladığı 1943'ten 1946'ya dek Siyasal İslam cılık yapmayan, tersine Oktay Akbal, Suphi Nuri İleri, Hüseyin Cahit Yalçın gibi Siyasal İslamcılığa karşıt çok sayıda yazarı bir

araya getiren bir düşün dergisiydi. Bir CIA Ortadoğu uzmanının Türkiye'yi Müslüman ülkelerin önderliğine çağıran yazısı 31 Ocak 1946 günlü Mil let dergisinde yayımlanır yayımlanmaz Necip Fazıl'ın Büyük Doğu'su da anında ABD'nin bu isteğini savunan dingilder bir dergi olup çık mış, dinin siyasallaştırılmasına karşıt yazıları bir çırpıda dışlayarak, bilimgüderliği (laikliği) kötüleyen, Atatürk'ü ve Türk Çağdaşlaşma Devrimi'ni karalayan, Türkiye'deki Müslümanları, HıristiyanSiyonist ABD'nin buyruğuyla Katolik Papa'mn da onayladığı bir Dünya İslam Birliği kurmaya çağıran Panislamist Osmanlıcıİslamcı bir dergi olup çıkmıştır. ”

İBDAC ve PKK Üzerindeki Necip Fazıl Etkisi Necip Fazıl, İslami Büyük Doğu Akıncıları İBDA'nın fikir baba sı ve kurucularındandır. Örgütün çıkış noktası Necip Fazıl'ın “Bü yük Doğu Cemiyeti”dir. Bu cemiyetin üyelerinden ve Necip Fazıl'ın *takipçilerinden Mirzabeyoğlu*, Başyücelik Devleti *adlı kitabında İsla mi Büyük Doğu'nun şeri anayasasını açıklamıştır. Amaç Türkiye ön derliğinde Dünya İslam Birliği düşüncesini hayata geçirmektir. Cengiz Özakıncfnun dediği gibi*, “(Bu düşüncenin) gerçek kuramcısı Miislî man Necip Fazı! Ktsakiirek ya da bir başka yerli İslamcı değil, kendisi ni Yahudiİslam Birliği'nin önderi olarak tanımlayan HıristiyanSiyonist Amerikan Devletiydi. ”

Necip Fazıl, Mısır'daki Müslüman Kardeşler Cemiyeti (İhvanı Müslimin) ile ilişkileri nedeniyle tutuklanmıştır. Fransa'nın Ankara Büyükelçisi İ. T. Saint Flardovvin, Necip Fazıl'ın Başbakan Adnan Menderes ve yardımcısı Samet Açoğlu ile kurduğu yakın ilişkilerle Türkiye'yi şeriata dönüştürmeyi amaçladığını ve bu çerçevede Ka hire'deki Müslüman Kardeşler ile Tahran'daki Müslüman Fedailer Örgütü'nün ilişki içinde olabileceklerini hükümetine bildirmiştir.

1984'te PKK ile birlikte eylemlerine başlayan İBDAC, Ameri kancıİslamcı Necip Fazıl çizgisini izlemiştir. Hizbullah da Necip Fazıl çizgisindedir. 1990'ların sonunda öldürülen Hizbullah lideri Hüseyin Velioğlu, Necip Fazıl'm Akıncılar adlı müritlerinden olduğunu itiraf etmiştir.

İBDAC ve Hizbullah gibi PKK'nın fikir babası da İslamcı Necip Fazıl'dır. Nitekim PKK'nın başı Abdullah Öcalan bu gerçeği, “*Ne cip Fazıl Kısakiirek'in konferanslarına gittim. Komünizmle mücadele derneğinin düzenlediği Refik Korkut'un konferanslarına katıldım*, diye ifade etmiştir. PKK lideri bölücü başı Abdullah Öcalan öncele ri son derece dindar biridir. Uğur Mumcu'nun anlattığına göre Öca lan, 1960'larda Ankara Tapu Kadastro Lisesi'nde okurken Maltepe Camii'nde namazlara gitmiş, antikomünist yazarların konferanslarına katılmış son derece muhafazakâr bir öğrencidir. Öcalan PKK'yı kur madan sadece altı ay önce 24 Mayıs 1978'de Kesire Öcalan'la imam nikâhıyla evlenmiştir. PKK ve İBDAC el ele Türkiye Cumhuriyeti'ni parçalamayı amaçlamıştır. Kürtçülük ve dincilik her zaman olduğu gibi yine birlikte hareket etmiştir. Öcalan'ın bu “dindar” görünümü mü nedeniyle PKK'yı kurduğunda Güneydoğu'daki bazı imamlar bile PKK'ya katılmıştır. Necip Fazıl'ın konferanslarından, yazıların dan beslenen PKK lideri Abdullah Öcalan'ın yakalandıktan sonraki ilk sözü “*Kur'an hakkı için, benim anam da Tiirttür, bana bir görev verilirse ben Türkiye'ye çok hizmet edeceğim*,” olmuştur. Tutuklu bulunduğu İmralı'da kardeşiyle yaptığı görüşmede köyünde kendisine cami gibi bir yer yapılmasını istemiştir.

Cengiz Özakıncı; Necip Fazıl, İBDAC ve PKK ilişkisini, ABD et kisini de göz önünde bulundurarak şöyle açıklamıştır:

“1984'te silahlı eylemi benimseyen İBDAC ve Hizbullah gibi ör gütlerin cihat yoluyla İslami Büyük Doğu vb. gibi adlar altında ger çekleştirmek istedikleri Osmanlı Eyalet Düzeni, Batı emperyalizminin başını çeken Amerika'nın verdiği adla Yakındoğu Federasyonundan başka bir şey değildi ve bu Amerikan patentli düzen bölücü örgüt PKK'nın da evet diyeceği bir düzendi. Amerika,

Siyasal İslamcılarını da bölücülerini de sonu Türkiye Cumhuriyetinin dağılmasına varacak bir ülküyle donatmıştı. Sonunda gazetelere yansıdı ki, Amerikancı İslamcı Necip Fazıl'ın öğrencilerince kurulan İBDAC, Hizbullah vb. gibi silahlı İslamcı örgütlerle Necip Fazıl'ın diğer bir öğrencisince kurulan silahlı bölücü örgüt PKK, Türkiye Cumhuriyeti devletini yıkmak üzere eylem birliği yapıyorlar. ”

Necip Fazıl, 1950'den itibaren Kürtçü harekete tarihsel derinlik kazandırmak için de bir hayli uğraşmıştır. Örneğin bu amaçla *Büyük Doğu* dergisinde genç Cumhuriyet'i, Kürtleri katletmekle suçlamıştır. 1950 yılında *Büyük Doğu* dergisinde Dersim'de çoluk çocuk, kadın erkek 50.000 Kürdün “*ısrırgan otu gibi doğrandığını*” iddia etmiştir. Böylece benim “Dersim Duygu Sömürüsü” diye adlandırdığım sürecin ilk adımını atmıştır. Genç bir öğrenciyken Necip Fazıl'ın konferanslarını dinleyen, yazılarını okuyan Abdullah Öcalan, biraz da Necip Fazıl'ın bu Dersim yalanlarının etkisiyle PKK'yı kurup Cumhuriyetken intikam almaya karar vermiştir.

takipçilerinden Mirzabeyoğlu, Başyücelik Devleti adlı kitabında İslamı Büyük Doğu'nun şeri anayasasını açıklamıştır. Amaç Türkiye ön derliğinde Dünya İslam Birliği düşüncesini hayata geçirmektir. Cengiz Özakıncı'nın dediği gibi, “(Bu düşüncenin) gerçek kuramcısı Müslüman Necip Fazıl Kısakiirek ya da bir başka yerli İslamcı değil, kendisi ni Yahudi İslam Birliğinin önderi olarak tanımlayan Hıristiyan Siyonist Amerikan Devletiydi. ”~ Necip Fazıl, Mısır'daki Müslüman Kardeşler Cemiyeti (İhvanı Müslimin) ile ilişkileri nedeniyle tutuklanmıştır. Fransa'nın Ankara Büyükelçisi İ. T. Saint Hardovvin, Necip Fazıl'ın Başbakan Adnan Menderes ve yardımcısı Samet Ağoğlu ile kurduğu yakın ilişkilerle Türkiye'yi şeriata dönüştürmeyi amaçladığını ve bu çerçevede Kahire'deki Müslüman Kardeşler ile Tahran'daki Müslüman Fedailer Örgütü'nün ilişki içinde olabileceklerini hükümetine bildirmiştir.

1984'te PKK ile birlikte eylemlerine başlayan İBDAC, Amerikancı İslamcı Necip Fazıl çizgisini izlemiştir. Hizbullah da Necip Fazıl çizgisindedir. 1990'ların sonunda öldürülen Hizbullah lideri Hüseyin Velioğlu, Necip Fazıl'ın Akıncılar adlı müritlerinden olduğunu itiraf etmiştir.

İBDAC ve Hizbullah gibi PKK'nın fikir babası da İslamcı Necip Fazıl'dır. Nitekim PKK'nın başı Abdullah Öcalan bu gerçeği, “*Necip Fazıl Kısakiirek'in konferanslarına gittim. Komünizmle mücadele derneğinin düzenlediği Refik Korkut'un konferanslarına katıldım,*” diye ifade etmiştir. PKK lideri bölücü başı Abdullah Öcalan öncelikle son derece dindar biridir. Uğur Mumcu'nun anlattığına göre Öcalan, 1960'larda Ankara Tapu Kadastro Lisesi'nde okurken Maltepe Camii'nde namazlara gitmiş, antikomünist yazarların konferanslarına katılmış son derece muhafazakâr bir öğrencidir. Öcalan PKK'yı kurmadan sadece altı ay önce 24 Mayıs 1978'de Kesire Öcalan'la imam nikâhıyla evlenmiştir. PKK ve İBDAC el ele Türkiye Cumhuriyeti'ni parçalamayı amaçlamıştır. Kürtçülük ve dincilik her zaman olduğu gibi yine birlikte hareket etmiştir. Öcalan'ın bu “dindar” görünümü mü nedeniyle PKK'yı kurduğunda Güneydoğu'daki bazı imamlar bile PKK'ya katılmıştır. Necip Fazıl'ın konferanslarından, yazılarından beslenen PKK lideri Abdullah Öcalan'ın yakalandıktan sonraki ilk sözü “*Kur'an hakkı için, benim anam da Türktür, bana bir görev verilirse ben Türkiye'ye çok hizmet edeceğim,*” olmuştur. Tutuklu bulunduğu İmralı'da kardeşiyle yaptığı görüşmede köyünde kendisine cami gibi bir yer yapılmasını istemiştir.

Cengiz Özakıncı; Necip Fazıl, İBDAC ve PKK ilişkisini, ABD et kisini de göz önünde bulundurarak şöyle açıklamıştır:

“1984'te silahlı eylemi benimseyen İBDAC ve Hizbullah gibi örgütlerin cihat yoluyla İslami Büyük Doğu vb. gibi adlar altında gerçekleştirilmek istedikleri Osmanlı Eyalet Düzeni, Batı emperyalizminin başını çeken Amerika'nın verdiği adla Yakındoğu Federasyonundan başka bir şey

değildi ve bu Amerikan patentli düzen bölücü örgüt PKK'nın da evet diyeceği bir düzendi. Amerika, Siyasal İslamcılarını da bölücüleri de sonu Türkiye Cumhuriyeti'nin dağılmasına varacak bir ülküyle donatmıştı. Sonunda gazetelere yansıdı ki, Amerikancı İslam a Necip Fazıl'ın öğrencilerince kurulan İBDAC, Hizbullah vb. gibi silahlı İslamcı örgütlerle Necip Fazıl'ın diğer bir öğrencisince kurulan silahlı bölücü örgüt PKK, Türkiye Cumhuriyeti devletini yıkmak üzere eylem birliği yapıyorlar. ”

Necip Fazıl, 1950'den itibaren Kürtçü harekete tarihsel derinlik kazandırmak için de bir hayli uğraşmıştır. Örneğin bu amaçla *Büyük Doğu* dergisinde genç Cumhuriyet'i, Kırtleri katletmekle suçlamıştır. 1950 yılında *Büyük Doğu* dergisinde Dersim'de çoluk çocuk, kadın erkek 50.000 Kürdün “ısrırgan otu gibi doğrandığını” iddia etmiştir. Böylece benim “Dersim Duygu Sömürüsü” diye adlandırdığım sürecin ilk adımını atmıştır. Genç bir öğrenciyken Necip Fazıl'ın konferans larını dinleyen, yazılarını okuyan Abdullah Öcalan, biraz da Necip Fazıl'ın bu Dersim yalanlarının etkisiyle PKK'yı kurup Cumhuriyetken intikam almaya karar vermiştir.

Yazılarında sürekli Allah'tan, kitaptan, dinden söz eden, CHP'yi verin dibine batıran Necip Fazıl'ın Amerikancı politikaları benimseyen Adnan Menderes'i ve DP'sini hiç eleştirmemesi anlamlıdır! Anlaşılan Hıristiyan emperyalizminin baş canavarı ABD'den yana olmak Necip Fazıl için normal bir durumdur. Necip Fazıl'ın dini nedenlerle komü nist Rusya'ya kin kusması anlaşılabilir, ancak Hıristiyan ABD'yi ve Türkiye üzerindeki etkisini biraz olsun eleştirmemesi anlaşılabilir.

Çünkü İslam'ın kutsal kitabı Kur'an'da ateizme/dinsizliğe yönelik bir Amerika. **Dünya** ye Biz

eleştiriden çok Hıristiyanlığa eleştiri vardır. Necip Fazıl ise bırakın Hıristiyan ABD'yi eleştirmeyi, “ *Amerikan politikasını korumakla mükellefiz,*” diye yazmıştır. Necip Fazıl, 17 Temmuz 1959 tarihli *Büyük Doğu*' da

“Amerika, Dünya ve Biz” adlı başmakalesinde aynen şöyle demiştir:

Necip Fazıl’ın Büyük Doğu’daki “Amerika, Dünya ve Biz” başlıklı yazısı. Yazıda iki yana açık bacaklarıyla bir Amerikan bahriyelisinin fotoğrafına yer verilmiştir.

“Biz Amerikan politikasını korumakla mükellefiz. Amerikan siyasetini tutmak biricik yol... Amerika’dan nazlı bir sevgili muamelesi görmek biricik dikkatimiz olmalı. Yoksa bir Amerikan bahriyelisinin iki yana açık bacakları arasında mütalaa ettiği kadından öteye geçemeyiz. Dış siyasetimizde Amerikan siyaseti ve iç bünye mizde Amerikan politikasını kendimize tecezzi etmez (birbirinden ayrılmaz) bir siyaset vahidine (bütünlüğüne) ayarlamakta büyük ve her işe hâkim bir mana gizlidir.”

Müslümana Müslüman propagandası yapan Necip Fazıl, Hıristiyan emperyalizmine boyun eğen DP’nin dümen suyuna girmiştir Yayınlarıyla ABD’nin Türkiye’de iyice egemenlik kurmasına ve sadece

Türkiye’yi değil bütün İslam dünyasını ABD etkisine sokacak Haçlı projelerine önyak olmuştur. İyi de bu nasıl Müslümanlıktır?

Gerçek şu ki Türkiye’de 1946’dan sonra ABD etkisindeki Siyasal İslamcı ve bölücü Kürtçü hareketin fikir babası Necip Fazıl Kısakürek’tir. Evet, bu anlamda Necip Fazıl gerçekten de bir üstadır! O şiirin üstadı olmak dışında iç içe geçmiş biçimde birer Amerikan politikası olan Siyasal İslamcılık ile Kürtçülüğün de üstadıdır!

İşin tuhaf yanı, bu ülkede, ömrünü Atatürk’e ve onun kurduğu Cumhuriyet’e saldırmakla geçiren İslamcı Necip Fazıl Kısakürek “milliyetçi”, “vatansever” ilan edilirken; *Kuvayı Milliye Destanı* adlı şiirinde Kurtuluş Savaşı’na ve Atatürk’e övgüler dizen komünist Nazım Hikmet “Türkiye düşmanı”, “vatan haini” ilan edilmiştir. İşte asıl bu çarpıklıkla yüzleşmek gerekir.

R. Tayyip Erdoğan Üzerindeki Necip Fazıl Etkisi 1946’dan bugüne tüm İslamcı Türk sağını derinden etkileyen Necip Fazıl Kısakürek’in R. Tayyip Erdoğan’ı etkilememesi olanaksızdır. Erdoğan, Necip Fazıl’ın fikirleriyle imamhatip yıllarında, Necip Fazıl’ın kendisiyle ise Milli Türk Talebe Birliği üyesi iken tanışmıştır.

Necip Fazıl’ın *Sakarya* adlı şiirini çok seven R. Tayyip Erdoğan, imamhatip gecelerinde arkadaşlarına bu şiiri çok okumuştur. Hatta 1973 yılında *Tercüman* gazetesinin düzenlediği en iyi şiir okuma yarışmasında birinci seçilmiştir.

Necip Fazıl, Milli Türk Talebe Birliği’nin 25 Nisan 1975’te düzenlediği “Milli Gençlik Gecesi”nde yaptığı “*Gençliğe Hitabe*” adlı konuşmasında, Türk tarihini dört dönemde incelemiş ve Cumhuriyet dönemini “*İşgal ordularının bile yapamayacağı bir cinayetle, madde planında kurtarıldıktan sonra ebedi helake mahkûm*” kılan bir rejim olarak tanımlamıştır. Bu toplantıya Necmettin Erbakan, Abdullah Gül ve R. Tayyip Erdoğan da katılmıştır. Toplantıda Erdoğan, şairin *Sakarya’nın Destanı* başlıklı şiirini okumuştur.

R. Tayyip Erdoğan, Necip Fazıl Kısakürek ile tanışmasını şöyle anlatmıştır:

**Onunla en önemli hatıramız şu: Allah rahmet eylesin, o zaman Milli Türk Talebe Birliği olarak üstada bir jübile gecesi yapacağız. Ve bu jübile gecesi ile ilgili o gece kim takdimini yapacak? Sakarya ve Zindandan Mehmet’e Mektup’u kimler okuyacak? O zaman bir arkadaşımız daha vardı. O da, şiir güzel okuyan arkadaşlardan biriydi. Milli Türk Talebe Birliğinin o büyük salonunda Genel Başkanımız Rüştü Ecevit ile birlikte oturdular. Biz de o arkadaşla hazırlıklarımızı yaptık. Üstadımızın takdimini yapacağız.

Ben o zaman Talebe Birliği'nde kültür mdrydm. Arkadaşa dedim, 'önce sen hazırlığını takdim eti A4 sayfasıyla dört sayfalık takdim hazırlamış, ikinci sayfanın sonuna gelmişti ki, stadın mimik leri falan birbirine karıştı. Böyle doğruldu, ayağa kalktı. 'Sen,' dedi, adamın belini getirirsin belini. ' O arkadaşıma öyle değince ben kızardım, bozardım. Ben o kıvraklığı o anda kavrayamadım tabii. Daha sonradan düşündük ki o kadar övmeye karşı adam dayanamaz.

Benim de avuç içi kadar, öğrenciyken kitap özetlerini çıkarmak için kullandığımız kğitlerden iki fişe hazırladığım takdimim vardı. İşte 'Bizi dört kıtaya yedi iklime hâkim kılan ruhun mimarı... Üstat Necip Fazıl vs...

'Bu ge takdimi yapsın,' dedi. Ve takdimi bize verdi. Ondan son ra sıra geldi şiirlere. şimdi şiirde de arkadaş Sakarya'yı okudu. Zin dandan Mehmet'e Mektup'a gelince manayla uygun düşmeyen bir ses ayarlaması içindeydi arkadaşımız. Tabii o manayla uygun düşmeyen tempoyu tutunca stat Necip Fazıl orada da, 'şiirimizin ırzına geçtin,' dedi.

Zindandan Mehmet'e Mektup'u ben okudum; onu bana verdi. Sakarya'yı da o arkadaşımıza verdi. Ve böylece jbilesini yapmıştık. Bu, statla olan bir hatıramızdı."

R. Tayyip Erdoğan yıllar sonra başbakan olunca 19 Haziran 2004 tarihinde, "Doğumunun Yüzüncü Yılında Necip Fazıl" gecesinde Necip Fazıl'ın *Zindandan Mehmet'e Mektup* adlı şiirini okumuştur. şiiri dinleyen eşi Emine Erdoğan gözyaşlarını tutamamıştır. Erdoğan ko nuşmasında, "*Kısakürek'in kendilerine bugünkü ufuklarını verdiğini,*" belirterek, "*stadın o düşünce iklimindeki anlayışı geleceğe taşımaya vesile olabilirsek ne mutlu,*" demiştir.

R. Tayyip Erdoğan, 1994 yılında belediye seçimlerini kazandığın da şehir Tiyatrolarında artık Necip Fazıl'ın oyunlarının sahneleneceği ni söylemiş, başbakan olduktan sonra bu söylemini eyleme dönüştür müştür. Bu doğrultuda 20022003 sezonunda Necip Fazıl'ın *Bir Adam Yaratmak ve Para* adlı oyunlarının seyirci karşısına çıkacağı duyurul muştur.

R. Tayyip Erdoğan başbakan olmadan önce de başbakan olduk tan sonra da "stat" dediği İslamcı şair Necip Fazıl Kısakürek'ten çok etkilendiğini birçok defa bizzat ifade etmiştir. Atatürk'ün fikir babası nasıl ki Ziya Gökalp ise, Erdoğan'ın fikir babası da Necip Fazıl'dır, dersek abartmış olmayız doğrusu.

Peki, ama bu etkileşim ne düzeyde kalmıştır? Erdoğan'ın, Necip Fazıl'ın İslamcı görüşlerini ve bu görüşün birebir yansımaları olan tarih tezlerini benimsemiş olması dışında, İBDAC ve İslam'ı Büyük Doğu oluşumlarıyla ilişkisi ne düzeydedir? Aslına bakılacak olursa bu sorunun yanıtını yine bir vesileyle R. Tayyip Erdoğan bizzat vermiştir. Erdoğan 2004 yılında, "*1980 öncesi kadın eli sıkmanın günah olduğu na inanırdık. Eskiden Taliban gibiydik. İslam devleti haline gelecekti ve toplum bu devlet eliyle zorla Mslmanlaştırılacaktı. Laiklik din sizlikti. Demokrasi bir küfür rejimiydi,*" diye bir zeleştiride bulunan eski danışmanı Mehmet Metiner'i doğrulayarak, "*Geçmişte İslamiyet'i istismar ettik,*" demiştir. Bunun zerine Mehmet Metiner de, "*Açık y rekli itiraf. Sözlerimiz aynı,*" diyerek Erdoğan'ı doğrulamıştır. Kendi ifadeleriyle, geçmişte bir zamanlar "*Taliban gibi*", "*İslamiyeti istismar eden*" Mehmet Metiner ve R. Tayyip Erdoğan'ın fikir kaynaklarının başında Necip Fazıl Kısakürek gelmektedir. Ve ne garip tesadüftür ki bu iki isim bugün (2013 yılında) AKP içinde yine yan yana siyasete devam etmektedir. Umalım gerçekten değişmiş olsunlar!

2003 yılında, CHP'li Ali Topuz, *Başbakan Erdoğan'ın İBDA C'nin ilk yöneticilerinden biri olduğunu söylemiştir. Erdoğan'ın,* "Demokrasi bir araçtır. Müslümanın laik olması mümkün değildir. Hedefe ulaşmak için gerekirse papaz elbisesi giyerim," sözlerini *anımsatan Topuz'un*

söylemiştir: “İslami Büyük Doğu Hareketi Necip Fazıl’ın düşüncelerini yansıtıyordu. Akıncılar Birliği de 1980 öncesinin MSP Gençlik Kollarının kurduğu dernektir. Bu ikisi birleşip İBDAC’yi oluşturdu. R. Tayyip Erdoğan, İBDAC sanıklarının belediye işe aldı. El Kaide yöneticilerinden birinin önünde diz çöküp nasihat aldı. Bu sözleri üzerine AKP’li yöneticilerden tepki alan Topuz, bu sefer de şu açıklamayı yapmıştır: “O yıllarda yasal bir örgütlenme olan Akıncı lar Cemiyetinin üyeleri daha sonra İBDAC örgütlenmesi içinde yer aldı. Belirtilen ifadelerim Erdoğan’ın yasadışı örgütün yöneticisi de ğil. ancak bu örgütün tabanını oluşturan 1980 öncesinin Akıncılar Cemiyetinin yöneticilerine işaret etmek üzere kullanılmıştır.”

Adnan Menderes,

Abdullah Gül ve R. Tayyip Erdoğan... Hepsinin fikir babası Necip Fazıl Kısakürek Başbakan R. Tayyip Erdoğan’ın “üstat” sevgisi bitip tükenmek bitmemiştir. Örneğin Erdoğan, 2011 Şubat ayında AKP Gençlik Teşkilatı’nda üstadın Gençliğe Hitabesi’nden, “*Dininin, dilinin, bey ninin, ilminin, ırzının, evinin, kininin, kalbinin davacısı bir gençlik*” isteyen satırlarım okumuştur. Erdoğan 2 Kasım 2012 tarihinde yapılan partisinin geleneksel Kızılcahamam toplantısındaki konuşmasını da aynı hitabenin, “*Yarın elbet bizim, elbet bizimdir! Gün doğmuş, gün batmış, ebed bizimdir,*” mısralarıyla bitirmiştir.

Erdoğan, 28 Mayıs 2013 tarihli grup konuşmasında Necip Fazıl’dan şöyle söz etmiştir: “26 Mayıs 1983’te büyük mütefekkir ak siyon insanı Üstat Necip Fazıl’ı hakka uğurladık. Nesillere istikamet çizmekle geçen ömründe sadece teoriyle meşgul olmamış, eğilmeden bükülmeden hayatını da bir miras olarak bize devretti. Zor zamanlar da, zor şartlarda yaşadı. Tehditlere, hapiste geçen bir ömre rağmen hak bildiği yoldan geri dönmedi. Bize rehber oldu, yolumuza ışık tuttu... Kendisiyle tanışma fırsatı da bulduğum Üstat Necip Fazıl Kısakürek’i yâd ediyorum, mekânı cennet olsun. Allah ondan razı olsun...”*Başbakan üzerindeki derin Necip Fazıl etkisinin son işareti, 31 Mayıs 2013 tarihinde başlayan Gezi Parkı eylemleri sırasında ortaya çıkmıştır. İktidarın Taksim Gezi Parkı’na 1940’larda dikilen ağaçları keserek Gezi Parkı yerine TOPÇU KIŞLASI görünümünde bir AVM yapmak istemesi üzerine başlayan Gezi Parkı eylemlerine çok sinirle nen Başbakan R. Tayyip Erdoğan’ın, eylemciler için kullandığı “Birkaç Çapulcu!” ifadesi Necip Fazıl kaynaklıdır.

Şöyle ki: Necip Fazıl, Erdoğan'ı derinden etkileyen *Son Devrin Din Mazlumları* adlı kitabında, 31 Mart Olayı'nı bastırmak için Selanik'ten İstanbul'a gelen ve isyanı bastırıp II. Abdülhamid'i tahttan indiren Hareket Ordusu'na "çapulcu" demiştir. Necip Fazıl, ilk bası mı 1969'da yapılan *Son Devrin Din Mazlumları* adlı kitabının "*Mazlum Padişah*" adlı 1. bölümünde "*Ulu Hakan*" diye adlandırdığı II. Abdülhamid'in tahttan indirilmesiyle sonuçlanan 1909 yılındaki 31 Mart İsyanı'm anlatırken, isyanı bastırmak için Selanik'ten İstanbul'a gelen Hareket Ordusu'nun isyancılarla çatışmaya girdiği yerlerden birinin de Taksim'deki Topçu Kışlası olduğunu belirtmiştir. Necip Fazıl, "*Birkaç komitacı elindeki bir şuursuz sürü*" diye adlandırdığı Hareket Ordusu'nun İstanbul'a girişini, o sırada Sadrazam Tevfik Paşa'nın Berlin'deki oğullarına kâtiplik eden Ali Şevki Bey'in Tevfik Paşa'nın oğluna yazdığı uzun bir mektuptan bazı alıntılar yaparak anlatmıştır.

Başbakan Erdoğan'ın Gezi

eylemcilerine "çapulcu" demesi üzerine odatv'de bir yazı kaleme almıştım. (S. *MJ* Necip Fazıl, aynı kitabında 31 Mart İsyanı'nda bir taraftan II. Abdülhamid'in yalnızlığını, soğukkanlılığını, kardeşi kardeşe kırdır mak istemediğini anlatarak padişahı överken, diğer taraftan bu isyanı bastırmak için Selanik'ten gelen Hareket Ordusu'nu "*Makedonya kay naklı çapulcu sürüsü...*" diye yermiştir. Bilindiği gibi Mustafa Kemal de Hareket Ordusu'nun içindedir. Kurmay Başkanı Mustafa Kemal, 31 Mart İsyanı'nı bastıran Hareket Ordusu'nun harekât planını hazırlamış, orduyu sevk ve idare etmiş ve isyan sonrasında Hüseyin Hüsnü Paşa adına bir bildiri kaleme almıştır. Sadi Borak'ın dediği gibi, "*İsyanı bastıran Mustafa Kemal olmasına karşın Mahmut Şevket Paşa bir anlamda hazır konmuştur.*" Hareket Ordusu denilince ilk akla gelenlerden biri, hatta birincisi Mustafa Kemal olduğuna göre Necip Fazıl'ın tanımlamasına göre de ÇAPULCULARDAN biridir!

Sokakta mütemadiyen mavzer kurşunları yağıyor ve hatta bizim bahçeye bile düşüyordu. Annem şaşılacak bir soğukkanlılıkla bana dedi ki: 'Bu top güllerinin kışkırtılan yıkacakları muhakkaktır, ama içlerinde kaynaşan kelleleri öldürüp ortalığı temizleyeceği de şüphesizdir.' (...) Kışkırtılarda teslim olmadıklarına pişman olan asi askerler affedilmelerini temin edecek bir çare arıyorlardı. Ben kendilerine bir nutuk irad edip hepsini etrafıma topladıktan sonra, bombardıman edilen kışkırtılarda götürmek ve sibilibrini teslim ettirip affolunmalarını temin üzere sokağa çıktım. (...) Kurşun sesleri de, bombardıman da ikindiye doğru nihayet buldu. Çünkü artık bütün kışkırtılar (Topçu Kışlası da dahil) teslim olmuştu. Yalnız Taşkılla akşama kadar mukavemete devam etti." *Kısakürek, Son Devrin Din Mazlumları*, s. 2123.

Ve Başbakan Erdoğan, Taksim Gezi Parkı'm yıkıp Topçu Kışlası görünümünde AVM yapılmasına

karşı yürüyenlere (ister istemez bilinçaltınının da etkisiyle, üstadı Necip Fazıl'm, 1909'da Selanik'ten gelerek Taksim Topçu Kışlası ve civarında isyancılarca çatışan Hare ket Ordusu'na dediği gibi) ÇAPULCU demiştir. Tabii "Taksim Toçu Kışlası" ve "çapulcu" sözcüğü arasındaki bu ilişki, hem Necip Fazıl'ın hem de Başbakan R. Tayyip Erdoğan'ın aynı mekânlarda farklı za manlarda meydana gelen iki farklı olay karşısındaki birbirinden ta mamen bağımsız ortak tepkileri olarak da değerlendirilebilir. Belki bu değerlendirme daha akla yatkın da gelebilir. Başbakan Erdoğan, Gezi eylemcilerine "*çapulcu*" diye seslenirken evet, Necip Fazıl'ın Taksim Kışlası konusunda yazdıklarını ve onun da "çapulcu" sözcüğünü kul landığım aklının ucundan bile geçirmemiş olabilir. Her ne şekilde olur sa olsun sonuç olarak gerçek şu ki: Necip Fazıl için Topçu Kışlası'nı yıkmaya çalışanlar "çapulcudur". R. Tayyip Erdoğan için ise o Topçu Kışlası'nın yeniden yapılmasına direnenler "çapulcudur".

Gerçek şu ki, bugün Türkiye Necip Fazıl'ın rahlei tedrisinden ge çen, onun fikirleriyle beslenen, onun ideolojisini içselleştirmiş, onun şiirlerini ezbere bilen bir kuşak tarafından yönetilmektedir. Necip Fazıl bugün başta Başbakan R. Tayyip Erdoğan olmak üzere Türkiye'yi yö netenlerin kutsal ve dokunulmaz üstadıdır.

Necip Fazıl'ın Tarihçiliği Necip Fazıl'ın şairliği su götürmez. O gerçekten de şiirin üstadıdır. Ancak aynı Necip Fazıl'ın tarihçiliği bir o kadar kötüdür. O tarihin tahrifatçısıdır. Daha sonra ayrıntılarıyla ortaya koyacağım gibi o tarihi adeta tersyüz ederek yalanı gerçek, gerçeği yalan göstermiştir. Özel likle 1950 ve sonrasında tamamen Siyasal İslamcılığa hizmet edecek şekilde kurgusal tarih tezleri geliştirmiş, söz ustalığıyla ve dinle süsledi ği bu tezleri "gerçek" diye kamuoyunun önüne koymuştur. 1949'dan itibaren ABD etkisiyle Türk Tarih Tezi'nin tasfiye edilip yerine Türk İslam Sentezi'nin yerleştirilmeye çalışıldığı süreçte Necip Fazıl ve onun *Büyük Doğu* dergisi gerçekten de çok önemli bir işlev görmüştür. Ni tekim Necip Fazıl bu işleve uygun olarak dergisini, 1950195 l'de rejim düşmanı Türkİslamcı yazarlarla doldurmuştur. Örneğin Türk ırkçısı Nihal Arsız, Cevat Rifat Atilhan ve Rıza Nur, sosyalist Arif Oruç, Nur cu Saidi Nursî bu isimlerden birkaçıdır.

Necip Fazıl önce *Büyük Doğu* dergisinde, sonra da kitaplarında ileri sürdüğü yakın tarih tezleriyle erken Cumhuriyet dönemini, bu dönemin en önemli aktörlerinden Atatürk ve İnönü'yü eleştirmekle kalmamış, insafsızca karalamıştır. Rejimi ahlaksız, dinsiz, acımasız, baskıcı diye adlandırıp bu doğrultuda neredeyse hiçbir somut belge ve bilgiye dayanmayan tarih tezleri kurmuştur. "*Ondan işittim, bundan duyduğum, hatta rüyamda gördüm!*" diye başlayan tarih tezlerini bolca gözvaşıyla ıslatıp biraz da şiirle ve dinle soslayınca ortaya gerçekten de tadından yenmez "mazlum hikâyeleri", "sahte kahramanlık öyküleri" çıkmıştır. Evet, gerçekten de bunlar başı sonu belli iyi hikâyelerdir, ama o kadar! Bunlara tarih demek olanaksızdır. Çünkü tarih belgeyle vapılır. Ancak Necip Fazılın yazılarında ve kitaplarında bolca bilgi ve yorum vardır, ama aynı bollukta belge yoktur.

Karşı Devrimci; Amerikancı, Siyasal İslamcı, Atatürk ve Cum huriyet düşmanı kuşakların bence en büyük talihsizliği, ideolojilerini besleyen tarihsel arka planın Necip Fazıl'ın "kurgusal tarih tezlerine" dayanıyor olmasıdır. İleride görüleceği gibi bu temelsiz, kurmaca tezleri yıkmak hiç de zor değildir.

Necip Fazıl'ın tarih tezlerini iki döneme ayırarak incelemek ge rekir. Birinci dönem 19231946 arası dönem. İkinci dönem 1946 ve sonrasındaki dönem. Necip Fazıl birinci döneminde rejimin en ateşli savunucularından biri olarak Atatürk'e övgüler dizen, softalığa ve yo bazlığa karşı tarih tezlerini savunurken; ikinci döneminde rejimin en ateşli muhaliflerinden biri olarak Atatürk'ü yeren, genç Cumhuriyet'i ahlaksızlıkla ve dinsizlikle suçlayan tarih tezlerini savunmuştur. Yani çok kısa bir

sürede 360 derece dönmüştür.

Örneğin Aralık 1930'da meydana gelen Menemen Olayı'ndan sonra Ankara Türkocağı'nda Kubilay'ı anma toplantısında yaptığı konuşmada şöyle demiştir: "... Gözüme görünen şeyi açıkça, kaidesiz, tertipsiz ve imansız söylüyorum. Eğer zayıf tutarsan, eğer inkılâbın yü reğini, hassasiyetini ve sınırlarını temsil etmezsen, bıçağın ters tarafı ile yirmi dakikada kesilen Kubilay'ın kafasında sana tevcih edilen akibeti seyredebilirsin... Türkiye'nin nüfus kütüğündeki softa ve mürtecilerin yeşil kanını kurutacaksın; bu kadar..."

Aynı Necip Fazıl 1969 yılında basılan Son Devrin Din Mazlumları adlı kitabında Menemen Olayı'nın "tertip" olduğunu yazmıştır: "Evet; biitiin şahsiyetli Müslümanları, bilhassa Nakşibendi tarikatı büyükle rini ortadan kaldırmak için hükümetçe düzenlenen Menemen Vakası tertiplerin en vicdansızını teşkil eder. Sebep tek olarak din giidücülerini nin imhası ve halkın yıldırılması..."

Necip Fazıl, 27 Ocak 1950 tarihli *Büyük Doğu*'da "Doğu Faciası" adlı bir yazı dizisine başlamıştır. Bu yazı dizisinde 1937-1938 yılların daki Dersim Harekâtı'nda 50.000 "Saf ve masum Müslümanın, çocuk, genç, ihtiyar, kız, kadın, hasta, alil, ısrırgan otu gibi doğranması"ndan söz etmiştir. Dergisinin 17 Şubat 1950 tarihli nüshasında bu sefer, Menemen Fatihî lakaplı Mustafa Muğlalı Paşa'nın 1943 VanÖzalp'te icra ettiği "33 Kurşun Olayı"nı eleştirmiştir. Ancak Necip Fazıl'ın "Dersim katliamı" tezinin, bazı tanıkların anlatımları ve oradan bu radan işittikleri dışında dişe dokunur bir belgesi yoktur. Dahası bu kitabın "Dersim Harekâtı" bölümünde ayrıntılarını anlatacağım gibi Necip Fazıl, Dersim katliamı masalını inandırıcı kılmak için yalan yazmıştır, açıkça uydurmuştur.

Necip Fazıl, "hidayete ermeden önce" nerdeyse bir Atatürkçüdür! Daha önce de belirttiğim gibi 26 Kasım 1938'de Atatürk'ü şöyle öv müştür: "(...) Benim gözümde birbirine bağlı iki işin sahibi iki Atatürk var. Zaman tasnifinde bunlardan biri düşmanın denize dökülüşüne, öbürü bugüne kadar sürer. (...) Biri ölüm hükmü giymiş bir milleti şahlandırdı. Mucize çapında bir başarıyla madde ve askerlik planında muzaffer kıldırdı. Öbürü, bir atı evvelki ölüm tehlikesini doğuran se bepler âlemine karşı harekete geçti, fikir ve cemiyet planında yeni bir bünye inşasına girişti..."

Necip Fazıl, 1943'te *Büyük Doğu*'nun 10. sayısında "Atatürk Di rilecektir" başlıklı yazısında Atatürk'e yine methiyeler dizerek onun bir gün geri geleceğinden söz etmiştir. Ancak aynı Necip Fazıl, 1950'den itibaren yazılarında Atatürk'e hakaret etmeye başlamıştır. Bu nedenle zaman zaman hapis yatmıştır. Örneğin 27 Mayıs 1960 darbesi oldu ğunda DP'nin 1951'de çıkardığı Atatürk'ü Koruma Kanunu'na muha lefetten hapis hanededir. 1.5 yıllık cezasını tamamlayıp 18 Aralık 1961 günü hapisten çıkmıştır. Necip Fazıl, 8 Temmuz 1981 tarihinde bir kere daha Atatürk'e hakareten mahkûm olmuş, bu mahkûmiyet kara rı Yargıtay 9. Ceza Dairesi'nce 17 Şubat 1982 tarihinde onaylanmıştır. Necip Fazıl'm 1950'lerde yeniden *Büyük Doğu*'yu çıkarmasının asıl amaçlarından biri Cumhuriyet rejimini eleştirmek, hatta kötüle mektir. Doğal olarak geliştirdiği tarih tezleri de bu amaca yöneliktir. Yani Necip Fazıl'ın tarih tezleri daha baştan "belli bir amaca yönelik" olduğundan hiçbir bilimsel temeli ve tarafsız (objektif) niteliği yoktur.

Necip Fazıl, Cumhuriyet eleştirilerinin kendi içinde bir mantığı, bir temeli olması için eleştirilerini direk Cumhuriyet döneminden değil de Meşrutiyet döneminden başlatmıştır. Ona göre II. Meşrutiyet Yahu di ve mason uşağı olan İttihat ve Terakki Cemiyeti'nce yapılmıştır ve "Meşrutiyet devri, (...) fuhuş ağacının ilk turfanda meyvelerini devşirir ve bu işin maddi ve manevi bütün unsurlarını kadrolaştırır."

Necip Fazıl'ın tarihi gerçekleri çarpıtarak Cumhuriyet ve Atatürk düşmanlığı yapması Saidi Nursî

gibi Cumhuriyet ve Atatürk düşman larını çok sevindirmiştir. Örneğin Necip Fazıl, Saidi Nursî ile karşı laşmasında Saidi Nursî'nin kendisine, "Seni Nur Risalesi'ne 40 yıl hizmet etmiş kabul ediyorum," dediğini aktarmıştır.

Cumhuriyet'e kurmaca tarih tezleriyle kin kusan Necip Fazıl, yazılarında ve konuşmalarında takipçilerine, hedefe ulaşabilmek için "ılımlı" olmayı öğütlemiştir. Örneğin laiklik konusundaki öğüdü şöy ledir: Biz ne lâikiz diyoruz ne lâik değiliz diyoruz. Birinden biri, ama söylemiyoruz. Lâiklik, ne iyidir ne kötüdür diyoruz. Dikkat edin onu da söylemiyoruz. Ama diyoruz ki, lâiklik dünya hükmü olan bir din hakkında kabılı tatbik değildir. Evet, sevgili gençler, daima benim gibi konuşmaya çalışın. Çünkü davamız çeşmi bülbül kadar naziktir, yere düşürüp kırmayalım."

Necip Fazıl, Milli Türk Talebe Birliği'nin 25 Nisan 1975'te dü zenlediği "Milli Gençlik Gecesi"nde okuduğu "Gençliğe Hitabe"sinde Cumhuriyet dönemini "İşgal ordularının bile yapamayacağı bir cina yetle, madde planında kurtarıldıktan sonra ebedi helake mahkûm kı lan bir rejim" olarak tanımlamıştır. Bu toplantıya Necmettin Erbakan ve Abdullah Gül ile birlikte katılıp şairin *Sakarya'nın Destanı* başlıklı şiiri okuyan R. Tayyip Erdoğan'ın yakın tarih tezleri, Necip Fazıl'ın bu sözüyle şekillenmiş gibidir.

Necip Fazıl Kısakürek'in Büyük Doğu'daki yazılarında, Son Dev rin Din Mazlumları, Ulu Hakan II. Abdülhamit Han, Vatan Haini Değil Büyük Vatan Dostu Vahidüddin ve Vesikalar Konuşuyor adlı kitaplarında yer verdiği yakın tarih tezlerinden bazıları şunlardır:

1. II. Meşrutiyet Yahudi ve mason uşağı olan İttihat ve Terakki Cemiyeti'nce yapılmıştır! Namık Kemal, Mustafa Reşit Paşa, Mit hat Paşa o mason uşaklarından!
2. Jöntürkler dinsizdir!
3. II. Abdülhamid hatasız Ulu Hakan'dır!
4. 31 Mart Olayı bir tertiptir. Hareket Ordusu çapulculardan oluş muştur!
5. Türkçülük hareketi Yahudi eseridir!
6. 1918'de İstanbul'a gelen Atatürk'ün biricik amacı genelkurmay başkanı olmaktır! Mondros Mütarekesi sırasında harbiye nazırı olmak dışında hiçbir şey düşünmemiştir!
7. Kurtuluş Savaşı fikri Vahdettin'e aittir! Vahdettin Atatürk'ü Kur tuluş Savaşı'nı başlatması için Anadolu'ya göndermiştir!
8. Vahdettin "büyük mazlumdur", "vatan haini değil büyük vatan dostudur"!
9. Milli Mücadele bir Yahudi komplosudur!
10. Kurtuluş Savaşı'nın asıl kahramanları Mustafa Kemal Paşa, İsmet Paşa, Fevzi Paşa değil, Sakallı Nureddin Paşa ve Mersinli Cemal Paşa gibilerdir!

HŞeyh Said isyan etmemiştir, o bir din mazlumudur!

12. İskilipli Atıf Hoca şapka devrimi nedeniyle asılmıştır! O da bir din mazlumudur!

10. Menemen Olayı Nakşibendi tarikatını ortadan kaldırmak için ter tiplenmiştir!

14. 1937/1938 Dersim Harekâtı'nda 50.000 Kürt katledilmiştir!

15. Saidi Nursî kahraman bir din mazlumudur!

16. Cumhuriyet, Türk milletini ahlaksızlaştırmıştır!

17. Laiklik dinsizlik ve Allahsızlıktır!

Necip Fazıl Kısakürek, Vatan Haini Değil Büyük Vatan Dostu Sultan Vahdettin adlı kitabı nedeniyle Yargıtay 9. Ceza Dairesi'nin 17 Şubat 1982 günkü kararıyla Atatürk'ün anısına hakaret suçundan ce zalandırılmıştır.

“Herkesin bildiği gibi Necip Fazıl, Atatürk düşmanıdır, Abdül bamiççi'dir. Kısakürek'e bakılırsa Jöntürkler dinsizdir. Hareket Ordu su ki Mustafa Kemal içindeydi bu ordunun'çapulcu alaylarından' oluşmuştur.

Mustafa Kemal Paşa, Bağımsızlık Savaşı'nda hem emperyalizmin silahlı gücüne hem de Hilafet Ordusu na karşı çarpışmak zorunda kal mış; vatan haini padişah İngiliz gemisine binerek kaçımıştır.

Kısakürek, bu Vahdettin in yanında, Atatürk'ün karşısında yer alır.”

“Mehmet Şevket Eygi denen din tüccarı ‘BUGÜN’ adlı gazetesin de bütün Atatürk düşmanlarım etrafında toplamıştır.

Ne acıdır ki, Necip Fazıl gibi bir Atatürk düşmanı, Mehmet Şevket Eygi ile yaptığı anlaşma sayesinde BUGÜN gazetesinde tam 100 gün şu sözleri küsmüştür:

‘Padişah Vahdettin vatan haini değil vatan dostudur.’

Yani Vahdettin'e ‘yalancı’ diyen Mustafa Kemal Paşa yalancıdır. ‘Vahdettin eğer itmeseydi, Mustafa Kemal Paşa Anadolu'ya geç meyecekti. Zorla gönderilmiştir.’

Atatürk düşmanı Necip Fazıl bu sözleri 100 gün tekrarladı. Türkiye’de kimse karşısına dikilmedi.

Necip Fazıl’ın “Atatürk düşmanlığı” 1950’lerde başlamış ve ölünceye kadar devam etmiştir. Örneğin Mart 1959’da *Büyük Doğu* dergisinde, “*Tanzimat’tan beri devam eden sahte inkılâplarımız bu*

inkılâpların türettiği sahte kahramanlar, ” diye devam eden yazısında Atatürk’e saldırdığı için gençlik teşkilatları ve CHP tarafından kınan mıştır. Ancak hükümet Necip Fazıl’ı protesto mitingine izin vermemiştir. 1950-1960 arasında Menderes döneminde Necip Fazıl’ın *Büyük Doğu* dergisindeki Atatürk düşmanlığından rahatsız olan üniversite gençliği bu rahatsızlığını Menderes’e gönderdikleri protesto telgraflarıyla göstermiştir. Örneğin Menderes’e gönderilen 20 Mart 1959 ta rihi bir öğrenci mektubunda, “*Sayın Başvekil Adnan Menderes, sayın büyüğümüz, Büyük Doğu mecmuasının Atamıza, Cumhuriyetimize ve inkılâplarımıza dil uzatan neşriyatını protesto etmek gayesi ile miting izni isteyen ve bu hususta beyanat veren (...) Erol Ünal ile Erol Ekmen (...) İstanbul Emniyet Birinci Şube Müdürlüğümde hürriyetleri tehdit olunarak alıkonulmuşlar...*” denilerek hem Necip Fazıl hem de onu protesto etmek isteyen öğrencileri tutuklayan emniyet eleştirilmiştir.

İşte R. Tayyip Erdoğan’ın özellikle başbakan olduktan sonra sıkça dile getirdiği “*tarih tezleri*” aslında Necip Fazıl Kısakürek’in tezleridir. Erdoğan birçok defa tarihi Necip Fazıl’dan öğrendiğini ifade etmiştir. Örneğin 23 Kasım 2011’de Meclis’te yaptığı konuşmada, “*Öy/e ki taplar vardır ki hayatınızı değiştirir, okuduğunuz bir satır, nefes alıp verdiğiniz sürece hafızanızdan çıkmaz... Size Necip Fazıl Kısakürek’in ‘Son Devrin Din Mazlumları’ isimli kitabım göstermek istiyorum. Ya kın tarihimizin karanlık sayfalarına ışık tutuyor. Resmi tarihin bilinmeyenlerini burada gördük. Bu kitap zaman zaman yasaklandı, topla tıldı. Gençlikten uzak tutulmak istendi. İşte benim de kulaktan dolma anlatıların ötesinde Dersim’le tanışmam bu eserle olmuştur...*” diye rek tarihi Necip Fazıl’dan özellikle de onun Son Devrin Din Mazlum lan adlı kitabından öğrendiğini belirtmiştir.

Ancak Necip Fazıl Kısakürek’in diğer kitapları gibi bu *Son Devrin Din Mazlumları* kitabı da hiç de nesnel tarih öğrenilebilecek bir kitap değildir. Birincisi, tarih biliminin belli kuralları, belli yöntemleri vardır. Tarih biliminin en temel yöntemi tarihsel olguların ve olayların belgeye dayalı olmasıdır. Kanıtsız, belgesiz tarih ve tarihçilik olmaz. Ancak Necip Fazıl’ın diğer kitapları gibi *Son Devrin Din Mazlumları* adlı ki tabında da ilaç niyetinerek bir belge ve bu belgeye atıf yapmak için

tek bir dipnot bile yoktur. Dolayısıyla kitabın sonunda kaynakça da yoktur. Eğer Necip Fazıl bu kitabını herhangi bir üniversitenin herhangi bir tarih bölümüne tez olarak sunsa, bilimsel ölçülere göre kesin olarak sınıfta kalırdı. Necip Fazıl söz konusu kitabında birtakım tanıkların anlattıklarına, birtakım duyumlara ve kaynak göstermediği içinnereden öğrendiğini bilmediğimiz birtakım bilgilere dayalı olarak bolca duygu sömürüsü yapmıştır. Bırakın üniversitede tarih okuyan birini, lise düzeyinde tarih bilen biri bile bu kitabı eline aldığında bunun nesnel bir tarih kitabı değil, daha çok acıklı bir roman veya dini hikâyeler antolojisi ya da bir kara propaganda kitabı olduğunu çok çabuk görebilir.

Erdoğan'ın, “*Yakıtı tarihimizin karanlık sayfalarına ışık tutuyor. Resmi tarihin bilinmeyenlerini orada gördük*” diyerek yere göğe sığıdı ramadığı kitapta Necip Fazıl şu tezleri ileri sürmüştür: Şeyh Said isyan etmemiştir, o bir din mazlumudur! İskilipli Atıf Hoca şapka devrimi nedeniyle asılmıştır! O da bir din mazlumudur! Menemen Olayı Nak şibendi tarikatını ortadan kaldırmak için tertiplenmiştir! Olay düzme cedir! 1937-1938 Dersim Harekâtı'nda 50.000 Kürt katledilmiştir! Saidi Nursî kahraman bir din mazlumudur!

Başbakan R. Tayyip Erdoğan'ı derinden etkileyen *Son Devrin Din Mazlumları* kitabı “üstadın” diğer tarih kitapları gibi Atatürk ve Cumhuriyet düşmanlığıyla kaleme alınmış, hiçbir tarihinin ciddiye alama yacağı kadar niteliksiz ve propagandist bir çalışmadır.

Görülen o ki Erdoğan, Necip Fazıl'ın kurmaca tarih tezlerini Ka dir Mısıroğlu, Mehmet Metiner, Mustafa Armağan gibi Karşı Devrimci Atatürk ve Cumhuriyet karşıtlarının yazdıklarıyla harmanlayarak “tarihimize yüzleşmektedir”.

Fesli Tarihçi Kadir Mısıroğlu R. Tayyip Erdoğan'ın “gayri resmi” tarih hocalarından biri de namı diğer fesiyle arzı endam eden Kadir Mısıroğlu'dur. Mısıroğlu, hem Necip Fazıl'ın yarım bıraktığı konularda tarih tezleri geliştirmiş hem de Necip Fazıl'ın tarih tezlerini “tek taraflı”, “seçmece” belgelerle sözüm ona temellendirmeye çalışmıştır.

Kadir Mısıroğlu'nun tarih tezlerine/çarpıtmalarına geçmeden önce kısaca Mısıroğlu'nu tanıyalım. Hemen endişelenmeyin! Onu Necip Fazıl kadar önemsemediğim için bütün hayatını değil de, şu meşhur Cumhuriyet ve Atatürk düşmanlığının köklerini anlatacağım kısaca...

Rıza Nur'un Şifresi Bilenler bilir! Türkiye'de Atatürk düşmanlığının “uyduruk” temel kaynaklarından biri Rıza Nur'un hacimli *Hayat ve Hatıratım* adlı kitabıdır. Aslında, bakılacak olursa Türkiye'de Necip Fazıl da dahil bütün Atatürk ve Cumhuriyet düşmanlarının başucu kitabı Rıza Nur'un bu anılarıdır.

Atatürk, 1927 yılında *Nutuk*'ta Rıza Nur'u, Balkan Savaşları sırasında vatana ihanetle suçlamış, herkesin vatani kurtarmaya çalıştığı o günlerde Rıza Nur'un Arnavutları isyan ettirmeye çalıştığı ileri sürmüştür. Rıza Nur, 1928 yılında Paris'te *Nutuk*'u okuyup Atatürk'ün kendisini ihanetle suçladığını görür görmez *Hayat ve Hatıratım* adlı anılarını yazmaya başlamıştır. Amacı, *Nutuk*'ta anlatılanları yalanlamak ve kendisini vatan hainliğiyle suçlayan Atatürk'ten “acımasız iftiralarla” intikam almaktır. Amacına da ulaşmıştır!

Söz konusu kitabında yer alan Atatürk hakkındaki iddialarının “uydurmaca”, “kurmaca” olduğunu bilen Rıza Nur, kitabını Atatürk'ün sağlığında yayımlama cesareti göstermemiştir. Rıza Nur, 1935 yılında *Hayat ve Hatıratım* adlı kitabını 1960 yılına kadar yayımlanmamak üzere İngiltere'deki British Museum'a göndermiştir. Yani “uyanık” Rıza Nur, yalanlarının, palavralarının ortaya çıkması için özellikle Atatürk'ün ölmesini beklemiştir.

Rıza Nur, *Hayat ve Hatıratım* adlı kitabında Atatürk'e, Atatürk'ün annesine, babasına ve başta

İsmet Paşa olmak üzerine çevresinde ki kişilere ağzını geleni söylemiştir. Kitabını Atatürk'e yönelik deli saçması, hatta komik iddialarla doldurmuştur. Ayrıca kendisinin de homoseksüel ve kısmen deli olduğunu itiraf etmiştir. Kitabı inceleyen ruh doktorları, "kitabın yazarında bir koğuş hastaya yetecek kadar hastalık olduğunu" belirlemiştirlerdir.

İşte bu Rıza Nur'un, 1960'larda yayımlanması için British Museum'a emanet ettiği *Hayat ve Hatıratım* kitabı filmlere taş çıkar tan bir öykü sonunda Kadir Mısıroğlu'nun eline geçmiştir! Tesadüfe bakın ki bir Atatürk düşmanının yazdığı kitap yıllar sonra başka bir Atatürk düşmanın eline geçiyor!

Kadir Mısıroğlu, Rıza Nur'un *Hayat ve Hatıratım*'i 1967-1968 yıllarında 4 cilt olarak yayımlamıştır.

Peki, ama bu hatırat nasıl olmuş da azılı bir Atatürk ve Cumhuriyet düşmanı olan Kadir Mısıroğlu'nun eline geçmiştir. Bundan sonrası ni değerli gazeteci, yazar Muharrem Bayraktar'dan dinleyelim:

"Tarihçi Kadir Mısıroğlu'na şöhret yolunu açan çalışması. Rıza Nur tarafından yazılan ve Atatürk'e ağır hakaretlerin yer aldığı 'Hatıratım' kitabını yayımlamasıdır. Bu kitap Mısıroğlu'na büyük paralar kazandırmış, kendi ifadesiyle T 968 şartlarında büyük bir servet olan 500.000 lira kazanç elde etmiştir." Peki, Rıza Nur bu kitabı ne zaman yazdı ve Kadir Mısıroğlu kitaba nasıl ulaştı?

Rıza Nur, hatıralarını kaleme aldığı kitabı 1935 yılında Londra'da bulunan British Museum'a '1960 yılına kadar yayımlanmamak kaydıyla' verir. Kitap 25 yıl boyunca yayımlanmayacaktır. 1960 yılından sonra da kitabı yayımlamaya kimse cesaret edemez. Çünkü yayımlanması halinde 'Atatürk'e büyük iftiralar atan ve tarihsel olaylar ve gerçeklerle bağdaşmayan bu kitabın' büyük sonuçlar doğuracağı aşikârdır.

Bunun için bir 'deli kanlı!' lazımdır ve bulunur. (Kadir Mısıroğlu kendi kişisel sitesinde Bakırköy Akıl ve Ruh Hastanesi'nde ve Cerrah paşa Psikiyatri Kliniği'nde yattığını anlatır). Kadir Mısıroğlu kendi ifadesiyle şöyle anlatır:

'1968 senesinde Cağaloğlu'ndaki Vilâyet Han'ın ahbabım olan sahibinin teşvikiyle Beyaz Saray'ı (işhanı) terk edip Cağaloğlu'na yerleştim. Burada diğer eserlerimi telif ederken elime Rıza Nur'un British Museum'a koyduğu hatıralarının mikrofilm'i geçti. Onu hayali 'Altın Dağ Yayınevi' adıyla yayımladım.'

Ne kadar basit değil mi?

Rıza Nur'un İngiltere'de olan hatıratının mikrofilm'i bir anda Kadir Mısıroğlu'nun eline geçmiş ve o da 'yayımlayıvereyim bari' demiş!

E tabii, biz de inandık!

Rıza Nur'un British Museum'a gönderdiği hatıratının mikrofilm'i nin Türkiye'de olmadığı, tek nüshasının Londra'daki merkezde olduğu biliniyor.

Peki, bu kitabın mikrofilm'i kim ya da kimler İngiltere'den alıp Kadir Bey'e teslim etti? Ya da Kadir Bey 'Londra'daki bir kitabı' nasıl ele geçirdi?

Kadir Mısıroğlu'nun İngiltere ile olan ilgisi daha sonraki yıllarda da devam edecektir. Mısıroğlu, mahkemeleri dolayısıyla Türkiye'den ayrılmasını şöyle anlatır:

'Böylece vatanı azizimden ayrıldığım zaman, arkada otuzdan fazla ağır cezalı dava bırakmış durumdaydım. Bilahare çoluk çocuğumu yanıma getirttim. Almanların benden gayrisine oturma

müsaadesi ver memesi üzerine, hep birlikte İngiltere'ye geçtik.'

Almanya'nın kabul etmediği Kadir Mısıroğlu'nu İngiltere bağrına basıyor.

Kadir Mısıroğlu, son yıllarda İngiliz emperyalizminin Ortadoğu'yu işgal planlarını 'diktatör rejimler devriliyor!' bahanesiyle adeta alkış lamaktadır.

Küffarın bu işgal planları karşısında sesi çıkmayan ve 'diktatör rejimler devriliyor,' diye sevinen Mısıroğlu diğer taraftan, 'Şia'nın İslam'a verdiği zarar Hıristiyanlardan daha çok olmuştur,' diyerek bir tarih cehaleti sergilemeye devam etmektedir.

Müslüman Şiilere hakaret edip Hıristiyan İngilizlere karşı ağzını açmayan Kadir Mısıroğlu 'hemşehrimi' tanımaya çalışıyorum.

Acaba Rıza Nur'un kitabını İngilizlerden nasıl alıp yayımladı?

Acaba neden İngiltere'ye sığındı ?

Acaba neden İngilizlerin İslam ülkelerindeki kıyımına paşa paşa tepki vermiyor? (Mısıroğlu'nun Akçaabat Diirbinar Mahallesi'ndeki lakabı Kadir Paşa'dır! Ben de aynı mahallede 3 yıl oturdum.)

Acaba İngiliz destekli Yunan gâvurunun denize döken Mustafa Kemal Paşa, 'Batı emperyalizmi ve yayılmacılığı hakkında' yüzlerce kez beyanda bulunurken 'Kadir Paşa' neden susmaktadır? Bu paşa kimin paşasıdır?"

Bu Tarih

Yeniden

Yazılacak, Bir Millet İlanihaye Aldatılamazl Tarihçi Yazar Şair Hukukçu Üstad Kadir Mısıroğlu Atatürk ve Cumhuriyet karşıt, bîr sitede Kadir Mısıroğlu "b öyle tanıtılmaktadır.

Rıza Nur'un *Hayat ve Hatıratı* dedi, kurmaca anılarının öyküsü burada bitmemiştir. **Hayat ve Hatıratım**'ı 1967/1978'de azılı bir Ata türk düşmanı olan Kadir Mısıroğlu yayımlarken, aynı kitabı 1992'de bu sefer başka bir azılı Atatürk düşmanı Abdurrahman Dilipak yayımlamıştır. Görülen o ki, Türkiye'de Atatürk ve Cumhuriyet düşmanlığını körüklemek için Rıza Nur'un deli saçması anıları ısıtılıp ısıtılıp servis edilmiştir.

Kadir Mısıroğlu, Rıza Nur'un *Hayat ve Hatıratım* adlı anıları dışında, *Sarıklı Mücahitler*, *Lozan Zafer mi Hezimet mi*, *Osmanoğulları'nın Dramı*, *Geçmişi ve Geleceği İle Hilafet* adlı kitaplarında ve konferanslarında Atatürk'e ve Cumhuriyet'e saldırmış, belgelere maharetle takla attırarak geliştirdiği tarih tezlerini bolca din sosuna batırarak kamuoyunun önüne koymuştur.

Kadir Mısıroğlu'nun belli başlı yakın tarih tezlerinden/palavralarından bazıları şunlardır:

1. Çanakkale Savaşı'nda çok kayıp verilmesinin sorumlusu Atatürk ve diğer komutanlardır. Çanakkale Savaşı'nın kazanılmasında komutanların hiçbir rolü yoktur!
2. Çanakkale Savaşlarında 400.000 kayıp verilmiştir!

3. *Kurtuluş Savaşı'nı Atatürk değil Vahdettin başlatmıştır!* “Türk Kurtuluş Savaşı'nı ilk olarak düşünüp, tasarlayan, temeline ilk bara koyan, başarıya ulaşabilmesi için de hilafet ve saltanatın kendisine sağladığı bütün salahiyyet ve imkânları kullanarak tepe sindeki işgal kuvvetlerinin üç yıl süren baskılarına göğüs geren büyük bir vatansever... ”
4. Vahdettin, Atatürk'ü Kurtuluş Savaşı'nı başlatması için Anadolu'ya göndermiştir! Vahdettin, atlarını satarak Atatürk'e yüklü miktarda para vermiştir!
5. Atatürk Anadolu'da Yunan ordusuna karşı harekete geçmeyerek Yunan'ın Anadolu'yu iyice işgal etmesine yol açmıştır!
6. Osmanlı'yı işgal kuvvetleri değil, Atatürk yıkmıştır!
7. Lozan zafer değil, hezimetdir! Lozan'ın gizli maddeleri vardır!
8. Atatürk İngilizlerle anlaşmıştır!
9. İstiklal Mahkemelerinde on binlerce din adamı asılmıştır!
10. Kurtuluş Savaşı yedi düvele karşı kazanılmış bir zafer değildir!
11. Atatürk dinsizdir!

Kadir Mısıroğlu'nun sınırsız hayal gücünün ürünü olan daha on larca yakın tarih tezi/yalanı vardır. R. Tayyip Erdoğan'ın “gayri resmi” tarih hocalarından biri de işte bu “tahrifatçı” Kadir Mısıroğlu'dur.

“Akil” Tarihçi Mustafa Armağan Ona, “Cemaatin Çakma Tarihçisi” diyorlar, ama sanırım yanıltılmışlar! Baksanıza binlerinin “çakma tarihçi” dediği Mustafa Armağan'ı, Başbakan R. Tayyip Erdoğan, 2013 yılındaki açılım sürecinde “akil insan” ilan ediverdi.

Fethullah Gülen'in *Zaman* gazetesinde yazan, kitapları İslamcı Timaş Yayınlarından çıkan, Fethullah Gülen'e ve Başbakan R. Tayyip Erdoğan'a yakın “yandaş televizyonlarda” tarih programları yapan Mustafa Armağan kimdir? Öyle ya Başbakan tarafından “akil insan” seçildiğine göre işinin ehli olmalı! Resmi web sitesindeki bilgiye göre Mustafa Armağan, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünden mezun olduktan sonra çeşitli yayınevlerinde editör olarak çalışmış, 1995-1996 arasında *İzlenim* dergisinin, 2000-2002 arasında da *Diya log Avrasya* dergisinin yayın yönetmenliklerini yürütmüş, halen serbest yazar olarak çalışan biridir. Yani tarih öğrenimi görmemiştir, dolayısıyla aslında bir tarihçi değildir.

Ayrıca Mustafa Armağan'ın, Tayyip Erdoğan'ın İstanbul belediye başkanlığı döneminde Belediye'nin Kültür Dairesi'nde çalıştığına ilişkin iddialar vardır.

Armağan, 3 Nisan 2013 tarihinde AKP hükümeti tarafından açıklanan ve barış sürecini yönetecek olan 63 kişilik Akil İnsanlar Heyeti'ne Marmara Bölgesi Temsilcisi olarak seçilmiştir.

Görülen o ki, Mustafa Armağan, Atatürk ve Cumhuriyet düşmanlığıyla geliştirdiği tarih tezlerinin halka rahat bir şekilde ulaştırabilmesi için gizli açık hem Gülen Cemaati hem de AKP hükümeti tarafından desteklenmektedir.

Armağan, Fethullah Gülen'in *Zaman* gazetesinde yazması, Gülen'e ve AKP'ye yakın televizyonlarda boy göstermesi dışında 2012 yılında çıkmaya başlayan *Derin Tarih* adlı derginin de genel yayın yönetmenliğini yapmaktadır. Armağan'ın başında bulunduğu dergi AKP desteğiyle yayın hayatına başlamıştır.

Basına yansıdığı kadarıyla: “Albayrak Holding Medya Grubu bünyesinde tarihçi Mustafa Armağan'ın yönetmenliğinde yayın hayatına başlayan *Derin Tarih* dergisinin tanıtım toplantısı TBMM Milli Saray Koleksiyonları Sergi Salonunda yapıldı. Toplantıya Başbakan

Yardımcısı Bülent Arınç'ın yanı sıra Albayrak Holding Yönetim Kurulu Başkanı Ahmet Albayrak, Yönetim Kurulu üyeleri Nuri Al bayrak, Kâzım Albayrak, Mesut Albayrak, Albayrak Grubu CEO'su Ömer Bolat, derginin Genel Yayın Yönetmeni Mustafa Armağan, Osmanlı sultanlarından Abdülmecit'in torunu Arzu Enver Eroğan ve da vetliler katıldı.

Toplantıda konuşan Başbakan Yardımcısı Bülent Arınç, tarih hakkında doğru bilgi edinmenin ekmek kadar, su kadar ihtiyaç olduğunu söyledi. Resmi tarih söyleminin dışında aslında bir de gerçek tarih bulunduğunu aktaran Arınç, 'Zaten isim manidar, 'Derin Tarih'. Biz daha çok 'derin devlet' diye bir şey duyduk. Derin Tarih'i de şimdi

duyuyoruz. Demek ki bir devlet var, bir de derinde olan vardı. Şin bir de tarih var, herkesin bildiğini, okuduğunu söylediği ama bir de i; aslına vâkıf olmak için bilinmesi gereken bir tarih var,* dedi.

Derginin tanıtımında, 'Bu dergiyi okuduktan sonra bütün bildi leriniz tarih olacak' ironisinin yapıldığına işaret eden Arınç, *Yani, r anlam çıkarırsanız çıkarın ama bildiklerinizi unutun, * demek gibi bı şey. Yani, 'Derin Tarih'i okumaya başladıktan sonra biz gerçek tarih, de tanımaya, bilmeye başlayacağız, ' ifadesini kullandı.

Bülent Arınç Derin Tarih'in tanıtım toplantısında konuşurken Derin tarihle TBMM Başkanlığı yaptığı dönemde tanıştığını belirten Arınç, 'Geldim Dolmabahçe Sarayı'm geziyorum. 'Burası Abdülmecit Efendi Kütüphanesi,' dediler. Ama kapalı. 'Niye kapalı? dedim. Efendim buranın gerçek ismi 'Halife Abdülmecid Efendi Kütüphanesi'dir. Fakat halifelik kaldırıldığı için halife sözünden ürktüler ve burayı kapattılar. Fevkalade kızdım, üzüldüm ve derhal buranın açılması talimatını verdim. Biz kütüphaneyi rahmetli Neslişah Sultan Hanımefendi ile birlikte açtık,' diye konuştu. Son dönemde TBMM arşivlerinde yer alan İstiklal Mahkemesi zabıtlarının içinde bazı konularda yayın yasağı konan belgelerle yüzleştiğini aktaran Arınç, 'Umarım bundan böyle bazı gerçeklerle yüz yüze geleceğiz, en azından Derin olaylarıyla ilgili gerçekleri yakından görme imkânını yaşayacağız, ' dedi.

Albayrak Holding CEO'su Dr. Ömer Bolat da, Mustafa Armağan'ın koordinatörlüğünde yayımlanacak olan Derin Tarih'in yurtiçi ve dışından duayen tarihçilerin kalemleriyle geçmişe ışık tutacağını ve bu alandaki yayın boşluğunun kapatılmasına ciddi anlamda destek olacağını söyledi.

Bolat, ‘Albayrak Holding olarak Yeni Şafak Gaze tesisi, TV Net, Kırmızı Beyaz dergisi. Derin Tarih dergisi ve onların ya yınlarıyla ÷lkemize, halkımıza, değerlerimize, tarihimize, k÷lt÷r÷m÷ze vefa borcumuzu öd÷yoruzdedi.

Albayrak Holding Yönetim Kurulu Başkanı Ahmet Albayrak top lantı sonrasında, B÷lent Arınç’a, üzerinde Arınç’ın ‘Geçmişimize sahip çıkarak, geleceğimizi şekillendiriyoruz’ sözünün yazılı olduğu ‘Derin Tarih’ dergisinin kapak fotoğrafının yer aldığı bir tablo hediye etti.” TBMM Milli Saraylar Saray Koleksiyonları Sergi Salonu’nda yapılan tanıtım toplantısına Başbakan Yardımcısı B÷lent Arınç’ın da katıldığı Derin Tarih dergisinin AKP hükümeti tarafından desteklen diği açıktır. Ancak Başbakan Yardımcısı B÷lent Arınç’m, “ Yani, ‘De rin Tarih’i okumaya başladıktan sonra biz gerçek tarihi de tanımaya, bilmeye başlayacağız,” diyerek yere göğe sığdıramadığı Derin Tarih dergisi, yıllar önce Necip Fazıl Kısakürek’in Büyük Doğu dergisinde dile getirdiği “kurmaca”, “uydurmaca” yakın tarih tezlerini tekrarla maktan öteye geçememiştir.

Dergi ilk sayısında dünyaca ünlü Türk tarihçi Prof. Halil İnalçık’ın da yazarlar arasında olduğunu duyurarak okur sayısını arttırmayı he deflemiştir. Ancak yazılarında ve konuşmalarında Atatürk’ü övüp tak dir eden, *Atatürk ve Demokratik Türkiye* adlı kitabında Atatürk’ün Türkiye’de demokrasinin kurulmasında önemli katkıları olduğunu belirten Prof. Halil İnalçık’ın Atatürk ve Cumhuriyet düşmanlığı yapmak için çıkarılmış böyle bir “operasyonel” dergide yazı yazması olanaksızdır.

Derin Tarih dergisi beklenildiği gibi AKP Türkiyesi’nde Atatürk ve Cumhuriyet düşmanlığının amiral gemisi olmak için kollan sıvamış tır. Derginin bugüne kadar neredeyse bütün kapak dosyaları Atatürk’e ve erken Cumhuriyet dönemine çamur atmak ve Osmanlı’yı aklamak üzere hazırlanmıştır.

İşte Derin Tarih dergisinin bazı kapak konulan:

Derin tarih

12/2014

Kâzım Karabekir
Çıkıyor!

19 Nisan
1919'da
Trabzon'a
Çıktım

ÇIKTI
BAYI VE
KİTAPÇILARDA

Yazılar
M. İsmail
S. S. S.
M. S. S.
M. S. S.
M. S. S.

Avrupa'nın Gızelediği Sir
Yamyamlık

İrtica Mıyaleli
103 Yaşında!

Osman
N. N.
D. D.

İlk sayıda "Kurtuluş

Savaşı'm Atatürk'ün değil de Kâzım Karabekir'in başlattığını" iddia ediyor.

Derin Tarih

HARF DEVRİMİ AMAÇ NEYDİ?

Harf Devrimi
Nasıl Yapıldı?
Neden Yapıldı?
Yeni Harf

Seyit Rıza
Kimdir?

Yeni
Yeni
Harf
Formu

Bu sayıda "Harf Devrimi'nin

halkı Osmanlı'dan koparmak için yapıldığını" iddia ediyor.

Bu sayıda "Atatürk 'ün

antropoloji Çalışmalarının ırkçılık olduğunu" iddia ediyor. Bu sayıda "Atatürk'ün halifeliği İngilizlerin isteğiyle kaldırdığını" iddia ediyor.

Derin Tarih

Çarşamba
18 Eylül 2012
№ 101

LOZAN'DA

Muhaddes
Kısmet
Nazal
Kurtulmuş

İngilizler
Etiler
Hazinelerini
Nasıl Sovyet

Yerli
Sovyetler

Firih

Derin tarih

8 KASIM 1982

ilk kez

MENDERES'IN SON MESAJI

HALKIMIZ INSAN
OLDUGUNU BIZIMLE
HATIRLADI

FATİH'E
KAYA
TUTAN
BİLGİN
MOLLA
GURANI

Bu sayıda "Lozan'ın bir zafer değil hezimet olduğunu, Lozan'da Türkiye'nin kaybettiğini" iddia ediyor.

Bu sayıda "Menderes'e kadar halkımızın insan muamelesi görmediğini" iddia ediyor.

Derin Tarih

ABDÜLHAMİD'İN
MÜBERRİTLERİNİN
ÖZEL DİŞMANI YAZI

ABDÜLHAMİD'İ
ANLAMAK
HER ŞEYİ
ANLAMAK
OLACAKTIR

Necip Fazıl

Derin
Tarih'in
Yazarı
Necip Fazıl

Katip
Özlem Danyalı

Kr. Ömer de
Bebekçere
Elveda Petrus
Bağcıoğlu

Bu sayıda "Necip Fazıl'a

gönderme yaparak II. Abdülhamid'in 'ulu hakan' olduğunu" iddia ediyor.

Görüldüğü gibi "Bildikleriniz tarih olacak!" sloganıyla ve AKP cemaat desteğiyle yayımlanan *Derin Tarih* dergisi bütün derinliğini Necip Fazıl'dan ve Necip Fazıl'ın *Büyük Doğu* dergisinden almıştır. Neredeyse her sayısında tarihi gerçekleri çarpıtıp Atatürk ve Cumhuriyet düşmanlığı yapan dergi, Şubat 2013 sayısında kocaman bir II. Abdülhamid fotoğrafının yanına kocaman harflerle Necip Fazıl'ın "Abdülhamid'i anlamak her şeyi anlamaktır!" sözünü yazarak ger çekten de Necip Fazıl'ın *Büyük Doğu* geleneğini devam ettirmek isteğini göstermiştir. *Derin Tarih* dergisinin sadece içeriği değil, hükümetle kurduğu ilişki de Necip Fazıl'ı ve onun *Büyük Doğu*'sunu akla getirmektedir. Bilindiği gibi dün Necip Fazıl, *Büyük Doğu*'yu çıkarıp Atatürk ve Cumhuriyet'e saldırmak için nasıl ki dönemin DP hükümetine ve Başbakan Adnan Menderes'e sırtını dayamışsa, bugün de Mustafa Armağan *Derin Tarih*'i çıkarmak için dönemin AKP hükümetine ve Başbakan R. Tayyip Erdoğan'a sırtını dayamıştır. Görüldüğü gibi aradan geçen 60 küsur yıla rağmen değişen hiçbir şey yoktur.

1950'lerde Necip Fazıl, hükümet desteğiyle dergi çıkarıp tarihi gerçekleri çarpıtarak Atatürk'e ve Cumhuriyet'e saldırıp din propagandası ve Osmanlı seviciliği yapıyordu, bugün ise Mustafa Armağan hükümet desteğiyle dergi çıkarıp Atatürk ve Cumhuriyet'e saldırıp din propagandası ve Osmanlı seviciliği yapıyor. Ayrıntılarla uğraşmayı bırakıp büyük resme baktığımızda görülen şudur: ABD'nin 1950'lerden beri devam ettirdiği yakın tarihi çarpıtarak Atatürk'ü ve onun kurduğu "bağımsız" ve "çağdaş" Türkiye Cumhuriyeti'ni her yönüyle "bağımlı" ve "dinci" bir Yeni Osmanlı'ya dönüştürme projesi 2013'te bütün hızıyla devam etmektedir. Aktörler değişmiştir (Menderes yerine Erdoğan, Necip Fazıl yerine Mustafa Armağan) ama amaç değişmemiştir.

2012 yılında *Derin Tarih* dergisi ile birlikte aşağı yukarı aynı dönemde "Kürtler tarihle, tarih Kürtlerle buluşuyor!" sloganıyla *Kiirt Tarihi* adlı bir dergi daha çıkmıştır. 2013 yılında ise bu iki dergiye benzer çizgide *Sancaktar* dergisi yayımlanmaya başlanmıştır. *Sancaktar*'ın 17 Mart 2013 tarihli 9. sayısının kapak başlığı "Mustafa Kemal Devrilmeli!" şeklindedir. Derginin arka kapağında ise bir kamyonun kasasına yüklenip götürülen Atatürk heykellerine yer verilmiştir. Anlatıcağınız 2012-2013'te Türkiye'de tarih dergileri üzerinden Atatürk düşmanlığı tavan yapmıştır. *Sancaktar* ^ «İ Hrnrriv*. MUM. tttUdu UUm.

Sancaktar dergisi,
1-7 Mart 2003, S. 9

Mustafa Armağan'ın

kitaplarında, yazılarında ileri sürdüğü "kur maca", "uydurmaca" yakın tarih tezlerinden bazıları şunlardır:

1. Kurtuluş Savaşı'nı Atatürk değil, Kâzım Karabekir başlatmıştır!
2. Vahdettin hain değil, kahramandır! Atatürk'ü Kurtuluş Savaşı'nı başlatması için Samsun'a göndermiştir!
3. Kurtuluş Savaşı yedi düvele karşı verilmiş antiemperyalist bir mücadele değildir!
4. Atatürk, Kurtuluş Savaşı sırasında İngiliz valisi olmak istemiştir!
5. Laiklik İngilizler tarafından Lozan'da Türkiye'ye dayatılmıştır!
6. Sevr, Lozan'a göre daha iyi bir anlaşmadır! Lozan zafer değil hezimettir! Lozan'ın gizli maddeleri vardır!
7. Vahdettin Sevr'i onaylamamıştır!
8. Atatürk, hilafeti İngiltere'ye hediye etmiştir! Hilafetin kaldırılma sını İngilizler istemiştir!
9. Osmanlı'yı Atatürk yıkmıştır!
10. Harf Devrimi'nin amacı Müslüman Türk toplumunun Osmanlı'yla, Kur'an'la, dinle ilişkisini kesmektir!
11. Harf Devrimi Türkiye'yi bir gecede cahil bırakmıştır!

12. Atatürk'ün antropoloji çalışmaları onun ırkçı olduğunun kanıtıdır!
13. Atatürk ve İnönü camileri yıkmıştır!
14. Atatürk Kurtuluş Savaşı sırasında dini istismar etmiştir!
15. Bursa Nutku diye bir şey yoktur! Atatürk malvarlığını gayri meşru yollardan elde etmiştir!
16. Atatürk diktatördür!
17. Atatürk'ün cenaze namazı kılınmamıştır!
18. İskilipli Atıf Hoca şapka için idam edilmiştir!
19. İnönü Kurtuluş Savaşı kahramanı değildir, sonradan kahraman yapılmıştır!
20. İzmir Suikastı, Menemen Olayı düzmecedir!

Ve daha nice akıllara ziyan “alternatif tezler”! Seç, beğen, inan! Ya da seç, beğen, eğlen!

Dikkat edilecek olursa Mustafa Armağan'ın tek derdi, tıpkı üstadı Necip Fazıl gibi Atatürk ve onun kurduğu Cumhuriyet'tir. Zaten tezle rinin çoğu Necip Fazıl'ın tezlerinin yeniden ısıtılıp toplumun önüne ko nulmasından başka bir şey değildir. Armağan'ın yazılarının ve kitap larının temel amacı Atatürk'ü kötölemek, Atatürk'ün tarihsel rolünü azaltmak, onun yerine yeni kahramanlar yaratmaktır. Dünyada bütün gerçek ve saygın tarihçiler ve liderler Atatürk'ün göz kamaştırıcı başarılarını takdir edip onu överken, Mustafa Armağan gibi “görevliler” sabah akşam Atatürk'ü yermekte ve bir kere bile Atatürk'ün herhangi bir olumlu davranışından veya başarısından söz etmemektedirler.

Kendisine verilen “görev” gereği çalاکalem Atatürk ve Cumhuriyet düşmanlığı yapan bu Mustafa Armağan ki kendisi edebiyatçı dan bozma bir tarihçidirBaşbakan R. Tayyip Erdoğan tarafından çok “akıllı” biri olarak görülüp “açılım” sürecinde Akil İnsanlar Heyeti'ne seçilmiştir. Bütün ömrünü, bu ülkeyi iki kere kurtaran ada ma, Atatürk'e saldırmaya adanmış biri, hangi ölçüye göre akıllıdır, neye göre “akıl”dır?

Nitekim “akıl” Mustafa Armağan çok geçmeden akıllığını gös terip Türkiye Cumhuriyeti'ni yıkmaya çalışan PKK lideri Abdullah Öcalan'ı Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Atatürk'e benzetmiştir! Basına yansımış şekliyle: *“Marmara Bölgesi heyetinde yer alan Mustafa Armağan, Abdullah Öcalan'ı Atatürk'e benzetti. Atatürk'ün 1923*

Şubatı 'nda verdiği Balıkesir hutbesindeki konuşmasını örnek veren Armağan, 'Unutmayın: Öcalan da Atatürk kadar pragmatik bir lider,' dedi."

Başbakan R. Tayyip Erdoğan'ın yakın tarih tezlerinin en güncel kaynağı, işte bu Mustafa Armağan'ın yazdıklarıdır.

Necip Fazıl, Rıza Nur, Kadir Mısıroğlu, Mustafa Armağan ve di ğerleri... Ortak özellikleri bilerek veya bilmeyerek emperyalizme hizmet etmeleri... Bilerek Atatürk ve Cumhuriyet düşmanlığı yapmaları... Bilerek Karşı Devrim'e hizmet etmeleri... Bunu yaparken hep dillerine doladıkları İslam dinine aykırı olarak gerçekleri çarpıtmaları, halkı kandırmaları...

Sonuç olarak, 1950'lerde Adnan Menderes, Türkiye'yi Atatürk çü, tam bağımsızlıkçı, çağdaş çizgiden Amerikancı, bağımlı ve dinci çizgiye taşıırken, Necip Fazıl'ın kurmaca tarih tezleriyle kültür politi kalarına “derinlik” kazandırmak istemişti. 2000'lerde ise R. Tayyip Erdoğan, benzer bir çizgi değişiminde Kadir Mısıroğlu'nun, Mustafa Armağan'ın ve di ğerlerinin kurmaca tarih tezleriyle kültür politikala rına “derinlik” kazandırmaya çalışmaktadır. Ancak tarihe mal olmuş gerçekleri birkaç “güdümlü” ve “görevli” sözde tarihçinin kurmaca tezleriyle altüst etmek en azından uzun vadede imkânsızdır. Düşün senize, bu milleti iki kere kurtaran Mustafa Kemal Atatürk'ün göz kamaştırıcı başarısını gölgelemek, yok etmek mümkün müdür? Hiç güneş balçıkla sıvanır mı?

Aslında Karşı Devrim'in en "güdük" kaldığı alanlardan biri ta rihtir. 1950'lerden beri Cumhuriyet'in bütün kazanımlarını altüst etme başarısını gösteren Karşı Devrimci iktidarlar, ellerindeki bütün olanaklara rağmen gerçek, saygın, iyi bir tarihçi yetiştirme başarısı nı gösterememişlerdir. Aslında durum o kadar vahimdir ki! Örneğin Karşı Devrim'in görevli tarihçilerinin ana kaynaklarından *Hayat ve Hatıratımın* yazarı Rıza Nur, kadın olmak istediğini, kendisine teca vüz edildiğini, karısının kendisini boynuzladığını yazacak kadar ruhsal dengesini kaybetmiş aslen bir doktor... Necip Fazıl, para karşılığı ya zılar yazmış, yüz seksen derece fikir gelgitleri yaşamış aslen bir şair... Mustafa Armağan, cemaatin ve hükümetin gölgesinde güdük tezler üreten aslen bir edebiyatçı, editör... Kadir Mısıroğlu ise "akıl hasta nelerinde" yattığını itiraf etmiş, başında fesle dolaşan biridir. Bunların "sinekten yağ çıkararak" ileri sürdükleri tezler gerçek tarihçilerin alay konusudur.

Kadir Mısıroğlu ve Mustafa Armağan sıkça AKP etkinliklerinde, R. Tayyip Erdoğan'ın yanı başında boy göstermiştir.

MENDERES DE TARİHLE YÜZLEŞMİŞTİ Türkiye'de erken Cumhuriyet dönemiyle yüzleşen ilk lider, ilk başbakan AKP Genel Başkam R. Tayyip Erdoğan değildir. Bu dönem le ilk "yüzleşen" DP Genel Başkanı Adnan Menderes'tir. Menderes'in devamı olduğunu bizzat ifade eden Erdoğan, siyasi üstadı Menderes'in birçok özelliği gibi bu özelliğinden de fazlaca etkilenmiştir.

Türkiye'de 1946'da başlayan "kısmi" Karşı Devrim sürecinde erken Cumhuriyet dönemindeki bazı kazanmalardan ilk ödünler ve rilmeye başlanmıştır. Örneğin laiklik aşındırılmış, tam bağımsızlık unutulmuş, Atatürk'ün kültür, uygarlık eksenli milliyetçilik anlayışı ırkçı Turancılığa dönüştürülmüş ve Atatürk'ün Türk Tarih Tezi yerine Türkİslam Sentezi'nin altyapısı hazırlanmıştır.

Türkiye'de 1950'de DP'nin iktidar olmasıyla birlikte "tam" bir Karşı Devrim süreci başlamıştır. Adnan Menderes'in başbakan olduğu 1^501960 arasındaki DP döneminde Cumhuriyet'in kuruluş felsefesi yerle bir edilmiştir. Atatürk'ün Cumhuriyetin temeline yerleştirdiği üç ana direk; tam bağımsızlık, akıl ve bilim eşliğinde çağdaşlaşma ve ulu sal egemenlik/demokrasi yok edilmiştir.

Özetlemek gerekirse:

1950'de Türkçe ezan (CHP ile birlikte) yeniden Arapçaya çev rilmiştir. Radyoda Kur'an, mevlit okutulmaya başlanmıştır. İlkokul programlarına din dersleri konulmuştur. 1951'de 1925 tarihli Tekke ve Zaviyelerin Kapatılması'na Dair Kanun'un 1. maddesi değiştirilerek 19 türbenin açılmasına izin verilmiştir. 1930'larda öğrenci yetersiz liği nedeniyle kapatılan, 1949'da kurs şeklinde açılan imamhatipler 1951'de okula dönüştürülmüştür. Yine 1951'de Halkevleri kapatılmış tır. 1953'te ortaokullara din dersleri konulmuştur. 1954'te Köy Ensti tuleri kapatılmıştır.

Görüldüğü gibi akılcı, bilimsel ve laik politikalar terk edile rek dinsel nitelikli politikalara ağırlık verilmiştir. Bu yapılırken de Cumhuriyet'in ilk 15 yılında Atatürk'ün yaptığı gibi dini hurafelerden arındırmayı, anlaşılır kılmayı amaçlayan hiçbir çalışma yapılmadan, hurafelerle sarıp sarmalanmış, eski geleneksel din anlayışı yeniden top luma boca edilmiştir. Bu Türk devrimine yapılmış büyük bir ihanettir.

Ayrıca DP döneminde Tahkikat Komisyonları kurulmuş, Vatan Cephesi oluşturulmuş, gazeteciler, yazarlar tutuklanıp hapsedilmiş, gazeteler, dergiler kapatılmış, muhalefet partilerinin miting yapmaları, hatta radyodan konuşmaları bile engellenmiş, DP'ye oy vermeyen bazı il ve ilçeler cezalandırılmış, sendikal haklar kısıtlanmış, gösteri ve yü rüyüşler polis gücüyle engellenmiş, üniversiteler ve mahkemeler baskı altına alınmış, kültür sanat politikaları ve milli eğitim, akıl ve bilim ilkeleri yerine din ilkleri doğrultusunda belirlenmiş ve en önemlisi de Türkiye kayıtsız

koşulsuz, gizli açık, sözlü yazılı sayısız ikili anlaşma ile her konuda ABD'ye bağımlı hale getirilmiştir. Özetlediğimiz bu politikalarıyla Cumhuriyet'in kuruluş felsefesini aşındıran, Atatürk devrimlerini altüst eden Menderes, Atatürk'ün "tam bağımsız" ve "çağdaş" Türkiye hedefini bir kenara bırakarak, ABD'ye "tam bağımlı" ve "bağnaz" bir Türkiye yaratmanın ilk adımlarını da atmıştır. Menderes, bu Karşı Devrim politikalarının halk gözünde inandırıcılık kazanması için Türk Devrimi'ni ve bu devrimin mimarı Atatürk'ü ve aynı zamanda siyasi rakibi de olan İsmet İnönü'yü alabildiğince eleştirmiştir. Bu eleştirilerini hem örtülü ödenekten sürekli beslediği Necip Fazıl aracılığıyla hem de bizzat kendi ağzından dile getirmiştir.

Bu eleştirilerin altında yatan nedenleri doğru anlamak için bu yük resme bakmak gerekir. Şöyle ki: II. Dünya Savaşı sonrasındaki soğuk savaş sürecinde komünist SSCB'ye karşı kapitalist ABD'nin katliamları altına giren Türkiye, Kore'ye asker gönderip ne kadar sadık bir müttefik olduğunu kanıtladıktan sonra NATO'ya, IMF'ye alınmış, ABD'nin kredi muslukları açılmıştır. O günlerde Türkiye, ABD'nin Ortadoğu'daki jandarması olmuştur. ABD, SSCB'den yayılan komünizmle karşı Afganistan, İran ve Irak gibi İslam ülkelerinde olduğu gibi Türkiye'de de "dinin" en etkili silah olduğunu görerek bu silahı SSCB'ye ve komünizme doğrultmuştur. İşte bu sürecin Türkiye'deki aktörü Menderes, iktidar olur olmaz hemen kolları sıvayarak erken Cumhuriyet dönemini; Atatürk'ü, İnönü'yü eleştirmeye, şer'i, dini yönü ağır basan Osmanlı Devleti'ni, Osmanlı padişahlarını yüceltmeye başlamıştır. Bu doğrultuda erken Cumhuriyet döneminde ara verilen İstanbul'un Fethi kutlamalarını yeniden başlatmış, Osmanlı padişahlarının türbelerini açtırmıştır.

Menderes, 1923-1950 arasındaki erken Cumhuriyet döneminden, "27 yıllık baskı ve karanlık dönem", "27 yıllık zulüm dönemi" olarak söz edilmesine zemin hazırlamıştır. Bu kafaya göre Atatürk ve İnönü de o dönemin zalimleridir!

Menderes Karşı Devrimcidir. Atatürk'ün Bağımsızlık ve Aydınlanma Savaşı'nı içine sindirememiştir. Yıllarca CHP'de politika yapmış olmasına karşın Cumhuriyet'in kuruluş felsefesini, Atatürk devrimlerini içselleştirememiş, anlamını ve önemini kavrayamamıştır. Bu nedenle DP'yi kurup iktidar olur olmaz kendinden önceki devrimci dönemi topyekûn tasfiye etmeyi amaçlamıştır. Şevket Süreyya Aydemir'in ifa desiyse: " Yani mazinin ve maziden gelen hatıraların tasfiyesi. Atatürk de dahil olduğu halde... Bu mücadelesinde insafsızdı. Başta Atatürk miti, sonra ikinci Adam; daha sonra da onlardan gelen bazı müesseseler, bilhassa Cumhuriyet Halk Partisi ve Halkevleri gibi... Hatta daha derine inelim: İstiklal Savaşı'nın her şeye damgasını vuran hatıra sınırları bile onu rahatsız ediyordu. Adlarına inkılaplar dediğimiz hareketler, Lozan, İkinci Dünya Harbi imtihanı, hülasa geriye baktığımız zaman her şey. Kabil olsa yakın tarihimizi silmek ve yeniden başlatmak ister gibiydi. "

Menderes, Atatürk'lü İnönü'lü erken Cumhuriyet dönemini, Türk tarihinin şan ve şeref sayfalarından birini "reddi miras" etmiştir. Atatürk'ü ve İnönü'yü sadece Türk devrimi konusunda değil, Kurtuluş Savaşı konusunda bile eleştirmiştir. Örneğin, "İstiklal Savaşı diyorsunuz, bu pekâlâ üç ayda bitebilirdir" demiştir.

Aslında Türkiye'yi her bakımdan Amerikan emperyalizmine bağımlı hale getiren Menderes'in, "Ya istiklal, ya ölüm!" diye yola çıkan Atatürk ve silah arkadaşlarının emperyalizmi dize getirerek kazandıkları Kurtuluş Savaşı'nı küçümsemesi doğaldır! Ancak Menderes, o küçümsediği Kurtuluş Savaşı'na katılmamıştır? Ali İhsan Paşa'nın anlamına göre, o sıralarda 20 yaşlarındaki Menderes işgal başladığında Aydın'da aile çiftliğinin ve çevresinin korunmasıyla ilgilenmiştir.

Menderes, 1950'de seçimleri kazanıp başbakan olduktan sonraki ilk hükümet konuşmasında

Kurtuluş Savaşı'ndan ve Atatürk'ten hiç söz etmemiştir.

“Adnan Menderes'in 29 Mayıs 1950'de Meclis'te okuduğu hü kümet nutku yeni iktidarın, tabii Celal Bayar'ın da sorumluluğuna katıldığı eski 27 yıllık idareyi, Atatürk'ün adına ve hatırasına tek kelime bile temas etmeden topyekûn mahkûm ediyordu. Menderes bu nutkunda Atatürk'ün adına ve hatırasına tek kelime ile temas etmedi. DP'nin seçim zaferini, gelmiş geçmiş inkılâpların en büyüğü saydı. Bu düşündürücü bir başlangıçtı. Acaba Bayar kendi mazisini mi inkâr edi yordu. Yoksa Menderes'in dilinden bu sözler Celal Bayar'a rağmen mi dökülüyordu?”

Menderes'e göre gerçek inkılâbı/devrimi Atatürk değil, kendisi yapmıştır! Ona göre 14 Mayıs 1950 seçimleri sonucunda DP'nin ikti dara gelmesi en büyük devrimdir! 2 Haziran 1950'de TBMM'deki ko nuşmasında bu düşüncesini, “14 Mayıs seçimleri ile memlekette, şimdi ye kadar yapılanlarla ölçülemeyecek ehemmiyette büyük bir inkılâbın en mühim merhalesi aşılmıştır. ” “O halde cumhuriyetin çok evvel ilan edilmiş olmasına rağmen 14 Mayıs tarihini bu memlekette tam manada demokratik bir cumhuriyetin başlangıcı olarak kabul etmek hakikatin ta kendisidir, ” diye ifade emiştir.

II. Menderes'e göre ne emperyalizme ve yerli işbirlikçilerine karşı yokluk ve yoksulluk içinde kazanılan Kurtuluş Savaşı ne de geri kal mış, yarı bağımlı bir ümmet imparatorluğunun küllerinden tam ba ğımsız ve çağdaş bir devlet yaratan Türk Devrimi, DP'nin iktidar ol masını sağlayan 1950 seçimlerinden daha büyük bir devrim adımıdır! Onun bu düşüncesi, yakın tarihle neden yüzleştiğini anlamamız için yeterlidir. Gerçek şu ki Menderes, “En büyük devrimci benim!” diye bilmek için her fırsatta yakın tarihi çarpıtmış, Atatürk'ü ve İnönü'yü eleştirmiştir. Ancak ortada Menderes'in bunu demesi için hiçbir neden yoktur. Türkiye'nin 1946'da çok partili hayata, 1950'de de demokra siye geçmesinde en az rolü olanlardan biri Menderes'tir. Eğer 1950'de Türkiye'nin kansız kavgasız demokrasiye geçmesi bir devrim ise, bu devrimi hazırlayanlar Atatürk'ün ulusal egemenlik ve meclis sevdası ile Dünya Savaşı sonrasındaki uluslararası konjektür ve bu konjektüre uygun olarak hareket eden İnönü'dür.

Menderes, Atatürk'ten ilk olarak 4 Mayıs 1951 tarihinde TBMM'deki bir konuşmasında söz etmiştir. Meclis'te “*Atatürk Aley hine İşlenen Suçlar Hakkındaki Kanun*” görüşmeleri sırasında kürsüye gelerek şunları söylemiştir:

“Arkadaşlar, biz tenkit hürriyetini kaldırmıyoruz. Ben kendisiyle beraber tenkit edeceğim. Atatürk'ü, bir memleketin kurulmasında baş ta bulunan bir zat mütalaa etmek başka, demokratik inkılâpları tahak kuk ettirmiş midir, ettirmemiş midir zaviyesinden mütalaa etmek baş kadır. Mevzuda buraya geldiğimiz zaman bunun tenkidini bizzat bizler yapmışızdır ve bu tenkidi yapmakta devam edeceğiz. Bu Atatürk'ün tarihte şaşaa ile daima parlayacak olan hüviyetini asla küsufa (güneş tutulmasına) uğratmaz. Onu biz demokratik inkılâbın muvaffakiyet li bir başarıcısı olarak mütalaa etmek mevkiinde olmayacağız. Bizim maksadımız tenkit, vicdan, fikir hürriyetini takyit (bağlama) değil, tah kir (alçaltma), terzil (rezil etme) hürriyetini ortadan kaldırmaktır. Ata türk İnkılâbı yapmadı mı? Yaptığı inkılâbın temeli olan demokratik inkılâbı başardı mı? Başaramadı. Yaptığı inkılâp hazırlayıcıdır...”*Menderes, başbakan olduktan bir yıl sonra, “Atatürk'ü Korumaya Kanunu” görüşmeleri sırasında Atatürk'ten ilk kez söz ederken bile Atatürk'ü eleştirmeyi ihmal etmemiştir. Atatürk'ün demokratik inkılâpları gerçekleştiremediğini belirterek, “Onu biz demokratik inkılâbın muvaffakiyetli bir başarıcısı olarak mütalaa etmek mevki inde olmayacağız,” demiştir. Menderes'e göre Atatürk demokratik inkılâpları gerçekleştirememiştir! Hatta ona göre Atatürk, milli iradeyi de tam olarak hayata geçirememiştir! Milli irade ancak DP'nin iktidara gelmesiyle tam olarak*

tecelli etmiştir! Bir konuşmasında şöyle demiştir: “ Tarihimizde ilk defadır ki yüksek heyetimiz milli iradenin tam ve ser best tecellisi neticesinde millet mukadderatına hâkim olmak mevkiine gelmiş bulunuyorsunuz. ”

Böylece yeri gelmişken Menderes ve onun zihniyetindeki karşı devrimcilerin 60 yıldır aralıksız tekrarladığı “*Atatürk demokrasiyi ku ramadı, kurmak istemedi! Atatürk diktatördü!*” şeklindeki tezden de söz edelim. Anlaşılan o ki Menderes, demokrasi derken “çok partili sistemi” ve “serbest seçimleri” anlamaktadır. Ancak bu demokrasi ta nımı son derece eksik bir tanımdır. Demokrasi çok partili sistem ve serbest seçimlerden önce tam bağımsızlıktır. Demokrasi padişaha, sul tana, halifeye, şeyhe, şıha, yani kula kul olmaktan kurtulup yalnızca Allah’a kul olmaktır. Birey olmaktır. Demokrasi özgürlüktür, eşitlik tir, barıştır, kardeşliktir. Demokrasi halkçılıktır, laikliktir. Demokrasi kadın haklarıdır. Demokrasi çağdaş ve bilimsel eğimdir. Demokrasi, ağalık düzeninin yıkılmasıdır. Atatürk, demokrasinin bu ön şartlarının birçoğunu hem de yokluk ve yoksulluk içinde hayata geçirmeyi başarmıştır. Atatürk, nazi ve faşist diktatörlüklerin yükseldiği 1930 yılında, *Vatandaş İçin medeni Bilgiler* kitabında demokrasiyi, “*Yükselen bir deniz*” olarak tanımlayıp, demokrasinin üstün özelliklerini sıralamış ve demokrasiye karşı akımları tek tek açıklayıp eleştirmiştir. Her şey bir yana, Atatürk yeryüzündeki en baskıcı, en otoriter idare olan padişah lığa/sultanlığa son vermiştir. En önemlisi de bütün devrimleri Meclis’in onayından geçirmiştir. Atatürk dönemi, Tek Parti dönemi olmasına karşın milletvekilleri bile yargılanabilmiştir. Tek Parti içinde farklı görüşler seslendirilebilmiştir. Nitekim o Tek Parti’den 1946’da başka bir parti (DP) daha çıkmıştır. Atatürk, savaştan yeni çıkmış, geri kalmış, yoksul ve eğitimsiz bir ülkede gerçek ve sağlam demokrasinin çok par tili sistemi kurup halkın önüne sandık koymakla mümkün olmayacağı nı görece kadar gerçekçidir. 1925 Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası ve 1930 Serbest Cumhuriyet Fırkası denemelerinin başarısız olması bu düşüncesini keskinleştirmiştir. Bu nedenle ulusun bağımsızlığını ve egemenliğini sağladıktan hemen sonra ulusun sağlık, ekonomi, eğitim, kültür, bayındırlık sorunlarını çözmeye, kadın haklarına, akıl ve bilim eşliğinde çağdaşlaşmaya önem vermiştir. Bu nedenle eğer Türkiye 1946’da çok partili hayata, 1950’de demokrasiye geçebilmişse bunun en önemli nedeni Atatürk’ün önderliğindeki çağdaş Türk Devrimi’dir. Ancak Menderes ve onun düşünsel takipçileri nedense bütün bu ger çeklerden habersizdir!

Menderes aynı konuşmasında Atatürk’ten şöyle söz etmiştir:

“Biz Atatürk’ün inkılâplarını, yaptıklarını, yapmadıklarını ko nuşabiliriz, tek parti, tek şef vecizesi varsa, tatbikatta varsa, elbette bunları müdafaa etmekte kendileriyle beraber değiliz. Biz kayıtsız şart sız ne varsa onların hepsini müdafaa etmek mevkiinde değiliz. Fakat hepimiz bilirsiniz ki Atatürk, müspet, menfi, ileri, geri bütün hayatının muhasebesi yapıldıktan sonra büyük adamdır, ileri adamdır, mem leketi kurtaran adamdır ve ileriye gören prensiplerinin galip vasfının ekseriyeti kahiresi (üstün çoğunluk) bu memleketin nefine (yararına) olan prensiplerdir ve bunlar onun şahsında, şahsiyetinde, hüviyetinde kişileşir. ”

Görüldüğü gibi Menderes, “*Atatürk, müspet, menfi, ileri, geri bii tiin hayatının muhasebesi yapıldıktan sonra büyük adamdır, ileri adam dır, memleketi kurtaran adamdır ...*” diyerek, bir taraftan Atatürk’ü överken, diğer taraftan yermiş; Atatürk’ün “menfi” ve “geri” yönleri olduğunu belirtmiştir.

Şevket Çizmeli’nin yerinde tespitiyle, “ Atatürk’ü koruyor görüne rek bizce haksız birtakım eleştirilerde bulunmak özellikle de bunu Ata türk heykellerinin kırıldığı günlerde onu korumak görüntüsü altında yapma, Menderes’in ilerideki görüş ve uygulamaları da nazara alınır, hiç de içten sayılmamalıdır!

Menderes özünde Atatürk devrimlerine karşıdır, ancak taktik gereği devrimlerin tamamına değil, bazılarına karşıdır! Nitekim Atatürk devrimlerini “*Millete mal olanlar ve millete mal olmayanlar*” diye ikiye ayırıp, millete mal olanları koruyacağım söylemiştir.

Menderes, 29 Mayıs 1950 tarihinde Meclis’te yaptığı konuşmada, “... Gene seçim beyannamemizde yazıldığı üzere millete mal olmuş inkılâplarımızı koruyacağız,” demiştir.

4 Haziran'da bir gazetecinin, ezanın Arapçaya çevrilmesiyle ilgili sorusuna verdiği yanıtta da, "... Bu kadar yıldan sonra vaktiyle zaruri olan hürriyeti sınırlayan bu tedbirlerin devamına lüzum kalmamıştır. İrtica ve taassupla biz de savaşıcağız ve millete mal olmuş inkılâpları koruyacağız," demiştir.

Dolaysısıyla Menderes'e göre halkın kabul etmediği devrimleri korumaya da gerek yoktur. Bu mantıkla DP döneminde birçok Ata türk devrimi gericilerin saldırılarına karşı savunmasız bırakılmıştır. Hatta Menderes, kendince "halka mal olmadığına" inandığı devrimleri ortadan kaldırmak için bizzat hareket etmiştir. Örneğin 13 Haziran 1950 tarihinde şöyle demiştir: "*Millete mal olmamış, millet vicdanında bir değirmen taşı ağırlığıyla çökmüş olan bazı tedbirleri ortadan kal dıracağız. Millet vicdanına baskı yapmakta olan birtakım tedbirlerin, 1520 sene sonra üzerinde bekçi gibi duracağız, onları mutlaka muhafaza edeceğiz demek doğru olmaz*"

Görüldüğü gibi Menderes bazı Atatürk devrimlerini "*millet vic danında çökmüş bir değirmen taşı!*" olarak adlandırarak o devrimleri korumayacağını bizzat ifade etmiştir. Konuşmanın yapıldığı tarihe ba kılacak olursa bu "değirmen taşının" Türkçe ezan olduğu anlaşılabilir. Nitekim 3 gün sonra TBMM'de Arapça ezanla ilgili düzenleme yapılmıştır.

Menderes, DP Kırşehir İl Kongresi'nde 11 Mayıs 1953'te "millete mal olmuş devrimleri" şöyle sıralamıştır:

"Medeni Kanun'un taalluk ettiği sahadaki hukuki inkılâbın tamamıyla korunacağından kimsenin şüphesi olmamalıdır. Harf inkılâbı, kıyafet inkılâbı ve buna benzer medeni ve cemiyetin hayrına ve yüksel mesine yönelik olan bütün teşekküre değer inkılâplar elbette tamamıyla korunacaktır."

"Millete mal olmuş inkılâplarımızın korunması ise birinci vazife mizdir. Kapatılan tekkelerin açılması, kıyafette ve yaşayışta ortaçağ bir cemiyetin âdet ve anelerine dönülmesi, eski harflerin geri getirilmesi asla söz konusu olamaz."

Buradan anlaşıldığı kadarıyla Menderes, Atatürk'ün dinle ilgili devrimlerini "millete mal olmamış devrimler" arasında kabul etmiştir. Oysaki gerek Kur'anı Kerim'in ve hadis kaynaklarının Türkçeleştirilmesi, gerekse hutbe ve ezanın Türkçeleştirilmesi bazı aşırı gruplar dışında Türk halkının büyük çoğunluğu tarafından kabul edilerek benimsenmiştir. Ancak din istismarı yaparak oy almayı amaçlayan Menderes, bu gerçeği görmezlikten gelmiştir. Ayrıca Türk Devrimi, Atatürk'ün birbirini tamamlayan bir dizi devrimiyle anlamlı bir bütün dür. Devrimler ayrı ayrı değil bu bütünsellik içinde değerlendirilmelidir. Ancak Menderes, bazı devrimleri korumayarak, hatta o devrimleri bizzat ortadan kaldırarak Türk Devrimi'nin bütünselliğini bozmuştur.

Atatürk devrimlerini, "Millete mal olanlar ve olmayanlar" diye ikiye ayıran Menderes, "millete mal olmayan devrimleri" bizzat kendisi yok ederken, "millete mal olanları" da Necip Fazıl gibi örtülü öde nekten beslediği Karşı Devrimci kişilere yok ettirmek istemiştir. Nitekim Menderes'in "Millete mal olmuştur, bu nedenle korunmalıdır!" dediği Medeni Kanun, Harf devrimi. Kılık kıyafet (şapka) devrimi. Tekke ve zaviyelerin kapatılması gibi devrimler, Menderes'in kanatları altındaki Necip Fazıl'ın *Büyük Doğu* dergisindeki çarpıtılmış tarih tezleriyle yok edilmeye çalışılmıştır. İşin ilginç tarafı harf, dil, tekkeler ve kıyafet devrimlerinin korunacağını söyleyen Menderes, türbeleri açmış ve dil devrimine zarar vermiştir. 1945 yılında İnönü döneminde Öz Türkçeleştirilen Anayasa 1952'de Menderes döneminde yine Osmanlı caya çevrilmiştir. 9 Temmuz 1951'de de okul kitaplarından "acayip" kelimeler çıkarılarak yerlerine "yaşayan Türkçe kelimeler" konulması için iki komisyon kurulmuştur. Garipliğe bakın ki, "acayip" denilen kelimeler Türkçe, "yaşayan Türkçe" denilen kelimeler ise Arapça veya Farsçadır.

Menderes'in en önemli özelliği alm bir kere bile secdeye gelme miş olsa dasiyaseten dindar görünmesidir. Erken Cumhuriyet dönemi eleştirilerinde de hep dinden söz etmiştir. Atatürk'ün ve İnönü'nün dini baskı altına aldıklarını söyleyerek kendisinin dini, baskıdan kurtardığını belirtmiştir. 1951'de DP İzmir İl Kongresi'nde şöyle demiştir: “*Şim diye kadar baskı altında bulunan dinimizi baskıdan kurtardık. İnkılâp softalarının yaygaralarına ehemmiyet vermeyerek ezanı Arapçalaştır dık. Türkiye bir Müslüman devlettir ve Müslüman kalacaktır. Müslü manlığın bütün icapları yerine getirilecektir.*” Menderes, Türkiye'de ezanın Arapça değil Türkçe okunmasını “dini baskı altında tutmak!” ve “Müslümanlığa karşı olmak!” diye değerlendirerek düpedüz ger çekleri çarpıtmış, yalan söylemiştir. Menderes'in bu sözlerini duyan da Atatürk'ün ve İnönü'nün ezanları yasakladığını, 1923-1950 arasında ezan okunmadığını sanır. Ancak bilindiği gibi 1923-1950 arasında ezanlar gürül gürül hem de anladığımız dilden Türkçe okunmuş, ca miler açık olmuş, Kur'anlar okunmuş, dualar edilmiş, dini bayramlar kutlanmaya devam etmiştir. Ezanın dilini yeniden Arapçaya çeviren, üstelik bunu CHP ile birlikte yapan Menderes'in, kendisini topluma “Türkiye'de Müslümanlığı kurtaran adam!” olarak tanıtmaya düpedüz istismardır.

Menderes özünde en önemli Atatürk devrimlerinden biri olan laikliğe de karşıdır, ama yine taktik gereği laikliğe toptan karşı ol maktansa anlamı üzerinde oynayarak laikliği aşındırmayı denemiştir. Örneğin laikliğin “Din ve devlet işlerinin birbirinden ayrılması”, “Toplumda irticanın etkisinin kırılması”, “Dinsel ilkeler yerine akıl ve bilim ilkelerinin ön plana çıkarılması” gibi anlamlarından neredeyse hiç söz etmeden laikliği sadece “Din ve vicdan özgürlüğüne” indirgeme yoluna gitmiştir. Ona göre Türkiye'de “irtica tehlikesi” diye bir şey de yoktur! Devrimler artık yerleşmiştir, bu nedenle devrimleri irticadan korumak için mücadele etmek anlamsızdır! Laiklik dine ve dindarlara baskı değil, din ve vicdan özgürlüğüdür, ancak Türkiye'de öteden beri hep dine ve dindarlara baskı olarak anlatılmıştır!

1952'de Kayseri'de şöyle demiştir: “Bu memlekette irtica vardır, demek sizlere kitle halinde geri fikirde, muataassıp... geri bir cemiyet sizler demektir. Bu Türk cemiyetine hakarettir. Sizleri müdafaa ederek adınıza haykırıyorum: Türk milleti muataassıp değildir...”

1952'de Adana'da da şöyle demiştir: “Türk milleti Müslümandır ve Müslüman kalacaktır. Bu memlekette vicdan hürriyetine tecavüz etmek kimsenin hakkı değildir. Laikliği din aleyhtarlığı, düşmanlığı şeklinde anlamak bizim iktidarımızın vicdan hürriyeti anlayışına asla uygun değildir...”

Menderes, 29 Kasım 1955'te Meclis'te milletvekillerine hitaben, “*Siz isterseniz hilafeti bile geri getirebilirsiniz*” demiştir. Menderes bu sözleriyle bir taraftan milletvekillerinin gücüne işaret etmek isterken, diğer taraftan bilinçaltındaki devrim karşıtlığını gözler önüne sermiştir.

Menderes, kendinden sonraki tüm sağcı iktidarların yapacağı gibi Müslümana Müslüman propagandası yapmıştır.

Menderes'in erken Cumhuriyet dönemi eleştirilerinin temel nedeni siyasi rakibi CHP'yi yıpratmaktır. Bu nedenle CHP tarihine saldırmıştır. CHP tarihine saldırınca da ister istemez Kurtuluş Savaşı'na, Türk Devrimi'ne, Atatürk'e ve İnönü'ye saldırmak zorunda kalmıştır.

Menderes, 4 Mayıs 1951'deki konuşmasında, Atatürk'ün CHP'ye yüklediği misyonu şöyle eleştirmiştir: “Bütün bir milletin Halk Partisi içinde muhtevî ve mündemiç bulunduğunu farz ve hayal etmekle baş layan enaniyet (benlik) ve gafletler onları, hakikatleri bir türlü göreme yecek hale getirmiştir.”

Menderes'in bu eleştirisini Şevket Süreyya Aydemir şöyle değer lendirmiştir: “Evet, bütün milleti Halk Partisi'nde birleşmiş, toplanmış gören (hayal eden) biri vardı. Ve bütün milletin Halk

Partisi'nde kaynaşmış olduğunu ifade eden O' ydu. Bu da Mustafa Kemal' dir. Bu sözleri o, Halk Partisi'ni kurarken beyan ve ifade etti. Mustafa Kemal'e göre Halk Partisi, halkın müşterek menfaatlerini koruyacaktı. Milletın heyeti umumiyesi bu partide milli çıkarlarını bulacaktı. Ama bu sözlerin söylendiği sene, henüz 1923'ti. Ve bu sözlerde ne bir gaflet ne bir benlik havası vardı. Gerçi Menderes'in muhalif bir partiyi yemesi elbette ki hakkıydı. Ama bu yergi, canlı bir mazinin içinde bir devrime ve hatırasına girmeli miydi? Fakat Menderes bu hatıranın tasfiyesinde titizdir..."*

Atatürk'ün Halk Partisi'nde bütün bir milleti bir araya toplama isteğini "gafil bir benlik" diye adlandıran Menderes'in hem Atatürk'ü hem devrimlerini hiç anlamadığı açıktır.

Menderes, adını vermeden Atatürk'ü çokça eleştirmiştir. Örneğin bir keresinde DP'nin ekonomik başarılarından söz ettiği bir konuşma sırasında, "... İşte muasır medeniyet seviyesine ulaşabilmek sözü ancak bu yoldan tahakkuk eder,"* diye bitirerek Atatürk'e gönderme yapmıştır.

Menderes, CHP'nin her şeyini eleştirmiştir. Örneğin CHP'nin çiftçilere hiç kredi vermediği ve köylüyü ihmal ettiği Menderes'in önemli bir tezidir.

Ancak Menderes yine gerçekleri çarpıtmıştır, çünkü özellikle Atatürk döneminde CHP'nin en çok önem verdiği toplumsal kesim tartışmasız köylü ve çiftçi kesimidir. Atatürk köylü ve çiftçiye verdiği önemi ünlü "Köylü milletin efendisidir" sözüyle dile getirmiştir. "Arkadaşlar kılıç ile fetih yapanlar, sabanla fetih yapanlara mağlup olmaya ve sonunda mevkilerini terk etmeye mecburdurlar. Nitekim Osmanlı saltanatı da böyle olmuştur," diyen Atatürk, Osmanlı'nın toplumun asli unsuru köylüyü, çiftçiyi fetih peşinde cepheden cepheye koşturmasından dolayı köylünün, çiftçinin ekmeğe, biçmeye, üretip zenginleşmeye zaman bulamadığını belirterek Osmanlı'yı eleştirmiştir. Atatürk Türkiye'de bir tarım devriminin ilk adımlarını atmıştır. İnsan ve hayvan hastalıklarıyla mücadele ile başlayan, çiftçiden alınan Aşar Vergisi'nin kaldırılmasıyla devam eden bu devrimi toprak reformuyla taçlandırmak istemiştir. 1923'te buğday ithal eden Türkiye, CHP'nin başarılı tarım politikaları sonunda 1930'larda buğday ihraç eder duruma gelmiştir. Menderes'in, CHP'nin çiftçiye kredi vermediği iddiası ise yine kocaman bir yalandır. CHP köylüye faizsiz ve uzun vadeli kredi vermiştir. Osmanlı'da Ziraat Bankası'nın çiftçiye açtığı kredinin iisr sınırı hiçbir zaman ödenmemiş sermayenin yüzde 30'unu geçme mişken, bu oran daha Kurtuluş Savaşı sırasında yüzde 53'e, Cumhuriyet döneminde ise yüzde 136'ya çıkarılmıştır. Osmanlı döneminde 1888'den 1920'ye kadar 32 yıl içinde köylüye verilen borç toplamı 22 milyon lirayken, 1923-1933 arasındaki 9 yılda çiftçiye, köylüye verilen kredi miktarı 121 milyon liraya çıkarılmıştır.

Menderes, kendinden önceki Atatürk ve İnönü dönemlerini "Hatalı ve sakat politikalarla boşa geçirilmiş bir dönem" olarak adlandırmıştır. Bir konuşmasında şöyle demiştir:

"Memleketimizin geniş imkânları ile milletimizin yüksek vasıfları göz önünde tutulacak olursa, uzun yılların beyhude israf edilmiş ve batta memleketin tabii inkişaf seyrinin hatalı ve sakat politikalarla en gellenmiş olduğuna hükmetmek icap eder..." Menderes, Atatürk'ün önderliğinde yokluk ve yoksulluk içinde bir Kurtuluş Savaşı'nın kazandığını, cumhuriyet ilan edildiğinde Türkiye'nin un, şeker ve bez bulunmayan, toplu iğne üretmekten aciz bir ülke olduğunu, insan ve hayvan hastalıklarıyla boğuştuğunu, toplumun yüzde 10'unun bile okuma yazma bilmediğini unutmuştur! Buna rağmen çok kısa bir süre de tarafsız gözlemcilerin "Cumhuriyet Mucizesi" diye adlandırdıkları bir başarı hikâyesiyle Anadolu bozkırında yeni bir Türkiye'nin filizlendiğinin de farkında değil gibidir!

Menderes, Kurtuluş Savaşı'ndan ve Türk Devrimi'nden olduğu kadar Türkiye'nin II. Dünya Savaşı'na girmemesinden de çok rahat sızdır. 1950'lerde kahvehanelere kadar düşen II. Dünya

Savaşı'na gi rilmemesinin “*Milletin erkekliğini öldürdüğü*” söylencesinin kaynağı Menderes'in bu konudaki açıklamalarıdır.

Menderes, 24 Nisan 1954'te Samsun'da, II. Dünya Savaşı'na giril memesiyle ilgili şunları söylemiştir: “Biz sizi harbe sokmadık, harp çok korkunç bir şeydi, onu başaramazdık’ gibi devamlı sözlerle bozguncu bir ruh halini yaydılar. Milleti harpten korkutmaya kalktılar. Benim işaret ettiğim işte bu idi. Halbuki sulhun da harbin de hayırlısı olabilir. Cenabı Hak da millet için hayırlısı ne ise onu versin. Hangisi bu mil letin hayrına ise biz onun peşindeyiz.”

Aslında Menderes'i anlamak zor değildir! Başbakan olur olmaz, hiçbir bağıımız olmadığı halde, sırf ABD'ye şirin görünmek için, dün yanın öbür tarafındaki Kore'ye asker gönderen, Amerikan çıkarları için Mehmetçiğin kanını akıtan Menderes'in savaşa girmemeyi “bozguncu bir ruh hali” olarak değerlendirmesi çok normaldir! “*Halbuki sulhun dcj harbin de hayırlısı olabilir. Cetiabi Hak da millet için hayırlısı ne ise onu versin. Hangisi bu milletin hayrına ise biz onun peşindeyiz!*” diyen Menderes'e, “Amerikan çıkarları için Kore'ye asker göndermek milletin hayrına mıydı?” diye sormak gerekir! Bu soruya vereceği cevap, “Bu sayede NATO'ya girdik. Amerikan yardımları aldık” olacaktır.

Bir taraftan II. Dünya Savaşı'na girilmemesini “*Halkın erkekliği ni öldürdüler!*” diye eleştirenlere ilham kaynağı olan Menderes, diğer taraftan Türkiye'yi II. Dünya Savaşı'na sokmayanın İnönü olmadığını, tam tersine İnönü'nün Türkiye'yi savaşa sokmak istediğini belirtmiştir.

Menderes, 24 Nisan 1954'te Samsun'da yaptığı konuşmada bu konuda şu açıklamaları yapmıştır: “1940'ta Fransa düşmezden beş gün evvel (İnönü) bizi harbe sokuyordu. Bunun için de her türlü ha zırlıklar tamamlanmış, nutuklar hazırlanmış, bazı mebuslar evvelden hazırlanmış olan bu nutukları söylemek üzere memleketin muhtelif vi layetlerine yola çıkarılmıştı. Bu meyanda bana da Eskişehir'e gitmek vazifesi verilmişti. Türkiye harbe girecek ve o gün memleketin dört köşesinde evvelden hazırlanmış olan bu nutuklar söylenecekti. Tam bu sırada Fransa düştü. Türkiye'de harbe girmekten bu suretle kurtuldu. Ondan sonra Türkiye eğer harbe girmedi ise harbin mantığı bu tarafa gelmediği için girmedi. Eğer gelse idi ve bu iki muharip taraftan biri nin menfaatine uygun düşse idi, İsmet Paşa bu memleketi harbe sok maktan koruyabilecek adam değildi. Biz harbin yolunun dışında idik ve dışında kaldık. Hakikat işte budur. Fakat onlar artık övünebilecek bir şeyleri kalmadığı için ‘Biz sizi harbe sokmadık’ diye övünmekte ve böylece bir bozguncu ruh haleti içinde bulunmakta idiler.”

Görüldüğü gibi Menderes bin dereden su getirip tarihi çarpıt mıştır. Birincisi Menderes'in, “*Bizi savaşa İnönü'nün sokmadığı doğ ru değil, o bizim savaşa girmemizi istiyordu!*” şeklindeki iddiasının Menderes'ten ve akrabası Fatin Rüştü Zorlu'dan başka hiçbir tanığı ve hiçbir belgesi yoktur. İkincisi o tarihte Alman orduları Fransa dı şında Hollanda, Belçika, Polonya, Norveç, Danimarka gibi ülkeleri de işgal etmiştir. Alman orduları daha Balkanlar'dan uzaktadır. Savaşın Balkanlar'a gelmesi 1940 Ekimi'ni bulacaktır. Bu nedenle Türkiye için henüz yakın bir tehlike söz konusu değildir. Düşmanın çok uzaklarda olduğu bir dönemde İnönü gibi temkinli bir siyasetçinin savaş kararı verdiğini iddia etmek hiç de inandırıcı değildir.

Menderes'in anlattıklarını genel olarak doğru kabul edecek olsak da bu durum İnönü'nün Türkiye'yi savaşa sokmadığı gerçeğini değış tirmez. Şöyle ki: Bütün bir Avrupa'yı saran, hatta dünyaya yayılan sa vaşın tehlikelerini önceden sezen İnönü'nün birçok savaş görmüş bir asker, devlet adamı olarak savaşın başlarında bazı tedbirler alması son derece normaldir. İnönü, savaşa girmeme temel politikası yanında, savaşa girme ihtimalini de göz ardı etmemiştir. İnönü ülke çapında bir

propaganda başlatmak, kamuoyunun endişelerini gidermek, halkı yatıştırmak, halkın moral gücünü arttırmak istemiş olabilir. O zaman lar CHP milletvekili olan Menderes de bu propaganda çalışmalarında Eskişehir için görevlendirilmiş olabilir. Ancak İnönü'nün milletvekilleri, savaşa giriş kararını halka duyurmak için görevlendirmiş olması olanaksızdır. Görülen o ki Menderes, 1954 seçimleri öncesinde siyasi rakibi İnönü'nün en önemli başarılarından birini gölgelemek istemiş, bunun için de tarihi gerçekleri çarpıtmıştır.

Menderes'in bu iddiasını, Menderes'in sadık bir yandaşı ve ak rabası olan Fatin Rüştü Zorlu da tekrarlamıştır. Zorlu, 21 Ağustos 1958'de TBMM'de Almanların Fransa'ya girmek üzere oldukları sırada İnönü'nün mebuslara "harbe gireceğiz" diye nutuklar gönderdiğini belirtmiştir. Bu iddia üzerine İnönü, Zorlu'ya şu tarihi yanıtı vermiştir: "*II. Cihan Harbi'nde biz harbe girmek istemişiz de kendisi hariç de devletin bir sefaretinde memurken buna mani olmuş. Çok teşekkür ederim (Sağ olun, alkışlar, gülüşmeler).*"

Fatin Rüştü Zorlu tekrar kürsüye gelerek iddiasını şöyle savunma ya çalışmıştır:

"... Çünkü bu telgrafla bize 11 Haziranda harbe girmemizi tek lif eden Fransızların aynı gün Almanlarla mütareke yapmayı düşünükleri bildirilmekte idi ve bu malumat Fransız Hâriciyesi nezdinde tarafımdan tevsik ettirilmişti. Bu söylediklerime eski mebuslar şahit tir... Nutuklarını, beyannamesini alıp Bursa'ya, Eskişehir'e gidenler mevcuttur."

Ancak Türkiye, Müttefiklerin savaş teklifini, Fatin Rüştü Zorlu'nun iddia ettiği gibi "Almanlarla mütareke yapmayı düşündüğü için" değil, anlaşma ekinin 2. protokolünü kullanarak reddetmiştir. Almanların Paris'e girişi 14 Haziran 1940'tır. 22 Haziran 1940'da Almanya-Fransa bırakışma imzalamıştır. Oysaki Menderes, Fransa'nın düşüşünden 1015 gün önce, yani 14 Haziran'dan 1015 gün önce savaşa girme kararı alındığını söylemektedir. Bu tarih Mayıs sonu haziran başı olmalıdır. Mayıs sonunda Hollanda ve Belçika teslim olmuş, İngiltere ve Fransa yenilip geri çekilmiştir. İşte bu koşullarda İnönü'nün Türkiye'yi Müttefikler yanında savaşa sokmayı düşünmesi hiç de gerçekçi değildir. Ayrıca 11 Haziran'da İtalya Fransa'ya savaş ilan etmiş ve Türkiye 1939'da Fransa ve İngiltere ile imzaladığı anlaşmanın 1. maddesi gereğince savaşa davet edilmiştir. Ancak Türkiye anlaşmanın 2. protokolünü kullanarak savaşa girmeyeceğini resmen ilan etmiştir.

Menderes, İnönü'nün II. Dünya Savaşı yıllarındaki korumacı ekonomik politikalarını da eleştirmiştir. Bu eleştiriler toplumda karşılık da bulmuştur. Nitekim bir gün bir çocuk İnönü'ye, "*Sen bizi savaş sırasında şekersiz bıraktındeince İnönü o meşhur, "Ama babasız bırakmadım,"*" cevabını vermiştir.

Menderes ve DP, İnönü'ye düşman gibidir. İnönü'nün seçim gezilerini sabote eden, radyoda konuşmasını yasaklayan, CHP'nin mallarına el koyan Menderes ve DP'liler, İnönü'nün oğlu Ömer İnönü'nün adam öldürdüğünü, kardeşi Rıza Temelli'nin haksız kazançlar sağladığını belirtmişlerdir. Bunlar tamamen yalandır. DP'li İzmir Belediye Başkanı Rauf Onursal, İnönü'nün yurtdışına sürülmesini istemiş, İnönü'nün resimleri devlet dairelerinden indirilmiş, okul kitaplarından çıkarılmış, hatta kısa bir süre önce açılan İnönü Stadyumu'nun adı Mithat Paşa Stadyumu olarak değiştirilmiştir. 1959'da Uşak'ta İnönü'nün başına taş atılmış, Topkapı'da sarhoş DP'lilerin kazmalı soğalı saldırısına uğramıştır.

Peki, ama Menderes'in 14 yıl kendisinin de içinde yer aldığı CHP'ye, İnönü'ye ve Atatürk'e bu derece karşı olmasının nedeni nedir? Bu sorunun cevabını Şevket Süreyya Aydemir şöyle vermiştir: "*Çünkü o bir tasfiye peşindedir. Bunu da anlamak kabildir. Tasfiyesine yöneldikleri ile kendilerinin iktidar gayeleri hakikaten ayrıdır. Eski iktidar, ihtilal niteliğinde sayılabilecek bir milli*

ayaklanma ile, uzun ve nimetli bir istiklal savaşının, bir milli kurtuluş hareketinin bayrağını taşıyarak Meclis'te yer almıştı. Şimdi ise artık en kutsal şey çoğunluğun, kalaba lığın oyu idi. O halde çoğunluğa yanaşmalı ve geçmiş ile hesaplaşma insafsız olmalıydı. O da bunu yapıyordu. ”

Menderes'in erken Cumhuriyet dönemiyle yüzleşip Türk Devrimi'ne, Atatürk'e ve İnönü'ye saldırması, bolca din istismarı yapması çok geçmeden DP'lilerin de devrime, Atatürk'e ve İnönü'ye düşman olmalarına, irticanın alıp başını gitmesine neden olmuştur.

Örneğin 2324 Şubat 1951'de Kırşehir'de Atatürk büstünün çenesi ve burnu kırılmış, 12 Mart 1951'de DP Konya İl Kongresi'nde fes, çarşaf ve Arap alfabesinin serbest bırakılması istenmiş, bu olayları protesto eden gençleri kınayan Menderes, *“Her isteyenin aklına estiği gibi gösteri yapamayacağım, bu gösterinin amacının terör yaratmak olduğunu,”* belirtmiştir. 8 Ağustos 1951'de DP Milletvekili H. Suphi Tanrıöver Meclis'te yaptığı konuşmada, *“Atatürk diktatördür,”* demiştir. Bizzat Menderes tarafından ırkçılık yüceltilirken, komünizm yerilmiştir. Radyodan mevlit ve Kur'an okutulmuştur. Türbeler açılmıştır. Atatürk'ün akılcı ve bilimsel okul kitapları yerine dine dayalı okul kitapları hazırlanmıştır. Kültür, sanat ve eğitim politikaları özellikle aksatılmış; eğitim Tevfik İleri, Celal Yardımcı ve Ahmet Özellerin eline bırakılmıştır. 1954'te DP Maraş Milletvekili Abdullah Aytemiz, Medeni Kanun yerine Mecelle'yi istemiş, Ekim 1958'de Diyanet İşleri Bakanı Eyüp Sabri Hayırlıoğlu, *“Kur'anı Kerim Türkçe yazılamaz,”* demiş, yine Ekim 1958'de Nurcular Emirdağ'da yeşil bayrak açmış, Aralık 1958'de DP Trabzon Milletvekili Osman Nuri Nerminioğlu, *“Kadınların tarlaya benzediklerini, mahsul verdikleri oranda hüsnüika bulacaklarını,”* belirterek erkeklere bazı durumlarda ikinci evlilik hakkı tanıyan bir kanun teklifinde bulunmuş, 1958'de CHP dinsizlikle suçlanmış, Nisan 1959'da Karabük, Akşehir, Tire ve Ödemiş'te hocalar, Atatürk, İnönü ve CHP aleyhinde vaaz vermiş, Haziran 1959'da Eskişehir'de bir temel atma töreninde kürsüye çıkan imam, *“Allah mu halefeti kahretsin,”* diye dua etmiş, Kasım 1959'da DP Manisa delegesi hilafet istemiş, Aralık 1959'da DP Samsun İl Kongresi'nde cuma 209

namazı için resmi tatil ve İstanbul Üniversitesinin bodrumunda açılan mescidin kapatılması istenmiş, Şubat 1960'ta Kırşehir'de Menderes'in de bulunduğu bir temel atma töreninde tekbir getirilmiştir. Halkevleri ve Köy Enstitüleri ahlak dışı, dinsizlik öğretilen komünizm yuvaları diye adlandırılıp kapatılmıştır.

Menderes'in erken Cumhuriyet dönemi eleştirileriyle ilgili Şevket Çizmeli'nin şu tespiti önemlidir: “Menderes, CHP dönemini eleştirirken kenar iki şeye dokunmaktan kaçınmıştır: Birisi kendisinin de 14 yıl CHP milletvekili olarak Meclis'te bulunmasından ve 1923-1938 arası Celal Bayar'ın ekonominin yönetimindeki rolünden kaynaklanan sorumluluğu kabullenmek; İkincisi ise zorunlu kalmadıkça Atatürk-İnönü ayrımı yapmamak. Birçok usta politikacı gibi çok anlama gelecek sözler üslubu bunun simgesidir. Sadece iki kere, o da itirazlar yükselince, Atatürk'ü eleştirilerinden ayrık tuttuğunu vurgulayarak bunun sakıncalarından kurtulmayı başarmıştır. Genelde ayırım yapmadan eleştirilerini her iki döneme birlikte yöneltirken, üstelik 1920'ler, 1930'lar gibi tarih vermeden bile kaçınmamıştır. Bu suretle köy kahvelerine kadar inen ‘21 Yıllık zulüm!’ sloganının kaynağına ulaşmış oluruz.”

Menderes'in bu erken Cumhuriyet dönemi eleştirisi yöntemi, onun siyasi takipçisi R. Tayyip Erdoğan'ın erken Cumhuriyet dönemi eleştirisi yöntemine fazlaca benzemektedir. Şöyle ki: Erdoğan da Menderes gibi eleştirilerinde birçok anlama gelecek sözler söylemekte, Erdoğan da Menderes gibi CHP eleştirilerinde zorunlu kalmadıkça Atatürk-İnönü ayrımı yapmayarak eleştirilerini “Tek Parti dönemi” adı altında dile getirmekte, mecbur kaldıkça Atatürk'ü eleştirilerinden ayrık tuttuğunu belirterek bunun sakıncalarından kurtulmayı başarmaktadır! Örneğin CHP'yi Dersim'de katliam

yapmakla suçlayan Erdoğan, eleştirilerin yoğunlaşması üzerine Atatürk'ü değil, İnönü'yü kastettiğini ifade etmiş; yine benzer şekilde "iki ayaş" ifadesinde Atatürk'ü kastettiği yönündeki iddiaların artması üzerine Atatürk'ü kastetmediğini belirtmiştir! Erdoğan da Menderes gibi eleştirilerinde 1920'ler, 1930'lar gibi tarih vermekten kaçınmamaktadır. Erdoğan da Menderes gibi Atatürk devrimlerinin dinsel olanlarına sıcak bakmamakta ve her fırsatta o devrimleri eleştirmektedir. Erdoğan da Menderes gibi laikliği sadece "din ve vicdan özgürlüğü" olarak algılamaktadır.

nemi eleştirilerindeki ana kaynağı bir Atatürk ve Cumhuriyet düşmanı olan Necip Fazıl Kısakürek ve onun geliştirdiği kurmaca, uydurmaca tarih tezleridir.

En önemlisi de Menderes'in ve Erdoğan'ın erken Cumhuriyet dönemiyle hemen hemen aynı mantıkla ve aynı yöntemlerle yüzleşen Menderes ile Erdoğan'ın bilinçaltılarını anlamak için Şevket Süreyya Aydemir'in Menderes hakkındaki şu analizi epey yol göstericidir:

329 Aydemir, age., s. 68. "Kendisinden evvelkilere ve hatta onların hatırlarına karşı olan şiddetli çıkışlarında kendini halkın malı saymanın ve halkın adına konuştuğu kanısının kuvvetli bir etkisi olsa gerekir. Hülasa Menderes, el bette siyasi bir problem olmakla beraber, gene öyle sanıyorum ki daha ziyade ruhi bir komplekstir. "

II.Bölüm

BAŞBAKAN R. TAYYİP ERDOĞAN'IN "TARİH TEZLERİ"NE CEVAP

TEZ: 1

CHP, İNÖNÜ CAMİLERİ KAPATTI, SATTI, AHIR, YATAKHANE, DEPO, PARTİ MERKEZİ, MÜZE YAPTI!

“Biz bunların tarihini, cemaziyülevvellerini iyi biliriz. Bunların Ana dolu topraklarında camileri nasıl ahır haline getirdiklerini iyi biliriz...”

R. Tayyip Erdoğan, 2011

“Biz, CHP döneminde camilerin satıldığını, ahıra çevrildiğini söylediğimizde Kılıçdaroğlu bizi şiddetle reddetti. Ben bu zatın kıla vuzunun kim olduğunu bilmiyorum. Bununla kalmadı değerli bir bili madamı olan Diyanet İşleri Başkanımıza son derece münasebetsiz bir üslupla dil uzattı. (...) 12 Ekim 1966'da bakın çok enteresan, bugün Kemal Kılıçdaroğlu gibi İnönü aynen şunları söylüyor: 'Acaba Cumhu riyetin hangi devrinde camiler kapalı ve ibadet yasak olmuştur. Hiçbir zaman olmamıştır,' diyor. Bugün Kılıçdaroğlu ne diyorsa o gün İsmet İnönü onu söylüyor. Dün dündür, bugün bugündür derse bilemem. 19 Ekim 1966'da Yeni İstiklal Gazetesi, İnönü'nün yalanlarına karşı vatandaşı ispata çağırıyor. Bir Müslüman değil, bir Hıristiyan Ermeni vatandaş aynen şu mektubu yazıyor: (...)Kahramanmaraş'tan Mehmet Karaca şunları yazıyor. (...) Balıkesir'den mektup (...)

Belge 1: Camilerin satışını gösteren yasa. Sayın Kılıçdaroğlu, belge konuşuyor bak.

Tasnif harici camii ve mescitler kendilerinden başkaca istifade edilmek üzere kapatılır. Bu yasanın çıkmasının ardından Türkiye'nin her vilayetinde camiler kapatılmaya başlandı.

Belge 2: İşte cetvel. 1926-1950 arasında 513 camii satılıyor. 327 cami arsası ki, bunların çoğunun üzerinde camii var, bunlar da satılıyor. 1070 mescit satılıyor bu arada. Bunlarla birlikte kilise, mezarlık gibi çok sayıda tarihi eserin satışı yapılıyor. Bunların tamamının belge leri de elimizde. Bert Say m Kılıçdaroğlu'na sadece birkaçını gösteriyorum. Buyurun bakanlar kurulu kararı.

Belge 3: Kılavuzu değiştir ktlavuzu. Ben CHP'ye gönül veren kardeşlerimize de sesleniyorum. İnanıyorum ki sizin mayanız sağlam, ama genel başkanınız sıkıntılı. Satılan camiler, müze olarak, toprak mah sulleri ofisi, hububat deposu olarak kullanılıyor. Eğlence merkezine dönüştürülen cami bulunuyor. Camilerin satışı denilirken, harap ve vakıf bina deniliyor.

Belge 4: Vakıflar Umum Müdürlüğünden Tekirdağ Valiliğine, satılmasına bakanlar kurulunca karar verilip tebliğ edilmiş olan cami lerin satış ilanlarının mevki olarak adı tahsis edilmek suretiyle, harap bina şeklinde neşrettirilmesi rica olunur. Bunlar millet uyanmasın diye yapılıyor.

Belge 5: Vakıflar Genel Müdürlüğü önemli ve acele notuyla bir belge gönderiyor. Üsküdar'da, Atik Valide Camii ve müştemilatından Efkan Tekkesi, vakıflar müdürlüğüne haber verilmeksizin işgal edilmiş ve yalnız Efkan Tekkesi'nin havuzlu odalarının işgaline devam edil mekte bulunmuştur. Emsalsiz, ince ve kıymetli yadigârlardır.

Belge 6: Bir vatandaş Vakıflar Genel Müdürlüğü'ne dilekçe yazıyor, genel müdürlük bunu başbakanlığa gönderiyor.

Behçet Öner tarafından gönderilen telyazıda kazada mevcut ca milerin tamamen işgal edildiğinden bahisle, Ramazan'da cemaatle namaz kılmak üzere, Ulu Camii'nin tahliyesi istirham edilmektedir. Karacabey'de namaz kılacak yer kalmıyor.

Belge 7: Gaziantep'teki Selim Efendi Camii. Ne olmuş biliyor mu sunuz? Cumhuriyet Halk Partisi'ne satılmış. Çok manidar. Cumhuriyet yet Halk Partisi burasını teşkilat binası olarak kullanıyor.

Belge 8: Edremit'teki Yıldırım Camii. O da Halkevi yapılmak üzere CHP'ye satılıyor. 300 lira bedelle satılıyor.

Kılıçdaroğlu'nun bunlardan haberi yoktur.

Belge 9: Osmangazi ilçesi Tophane Mahallesi'ndeki camii Bando Müdürlüğüne teslim ediliyor.

20 Nisan 1936 Cumhuriyet Gazetesi: 'Bu ne insafsızlık. Sefer hisar'da tarihi bir camii ahır yapılmış.' Bu dosya içinde Tek Parti döneminde camilerin satışına, depo olarak kullanılmasına, ahır yapılmasına dair, onlarca yüzlerce haber kupürü bulunuyor. (...)

Sayın Kılıçdaroğlu sen tarihinle gurur duymayı bırak da, oku.(...) İstedığın kadar pişkinliğe vur, senin tarihin bu millette hiç silinmeyecek

cek yanıklı iz bırakmıştır. Değişmeyen değişmeyen CHP'ye kendi tarihini yine biz öğreteceğiz..."

R. Tayyip Erdoğan, 24 Nisan 2012

"1940'lı yıllar boyunca Türkiye'de millete, milletin değerlerine, milletin kutsallarına karşı aleni bir savaş yürütüldü. Bu ülkede camilerin kapılarına kilit vuruldu. Camiler ahıra, depoya, müzeye çevrildi..."

R. Tayyip Erdoğan, 30 Eylül 2012

"... Zaten tarihinde var. Bunlar Tek Partili dönemde camilerin ahır olarak kullananlar değil mi? Bunları Meclis'te hep belgelerle açıkladım..."

R. Tayyip Erdoğan, 16 Haziran 2013

CEVAP: 1

Tarihi Camiler Ahır Yapılmış!

Başbakan Erdoğan, 24 Nisan 2012'de, "20 Nisan 1936 tarihli Cumhuriyet Gazetesi: 'Bu ne insafsızlık. Seferhisar'da tarihi bir camii ahır yapılmış.' Bu dosya içinde Tek Parti döneminde camilerin satışına, depo olarak kullanılmasına, ahır yapılmasına dair, onlarca yüzlerce haber kupürü bulunuyor (...),” demiştir.

Yani Başbakan Erdoğan'a göre CHP, İzmir Seferihisar'daki tarihi bir camiye ahır yapmıştır! Erdoğan, belge olarak da 20 Nisan 1936 tarihli *Cumhuriyet* gazetesindeki "Bu ne insafsızlık, Seferihisar'da tarihi cami ahır yapılmış!" başlıklı haberin kupürünü göstermiştir.

0 cami Seferihisar'ın Hereke (Düzce) köyündeki tarihi Kasım Çelebi Camii'dir. Düzce, Osmanlı döneminde nüfusunun yüzde 60'ı, 70'i Rumlardan oluşan bir köydür. İşgal sırasında köyde neredeyse hiç Türk kalmamıştır. Kurtuluş Savaşı sırasında Yunan işgali sırasında köy yakılıp yıkılmıştır. Müslüman halk köyden göç emek zorunda kalmıştır. 1922'de İzmir'in kurtuluşundan sonra Müslüman halk yeniden köye yerleşmiştir.

Yunan işgal orduları Anadolu'daki birçok cami gibi Hereke köyündeki o camiye de tahrip ederek ahır haline getirmiştir.

Başbakan'ın "İşte belge" diye Meclis kürsüsünden sallandığı 20 Nisan 1936 tarihli,

Cumhuriyet gazetesinin “*Bu ne insafsızlık, Seferihisar'da tarihi cami ahır yapılmış*” başlıklı kupüründe işte o Yunan “insafsızlığından” söz edilmektedir.

Haberin tamamı şöyledir:

“Seferihisar’ın Hereke Köyü’nde bir cami tahrip edilmiş ve ahır haline getirilmiştir. Müze müdürü tahkikat yapmıştır. Verdiği malumata göre, kütüphane ve medresesi vardır. Kütüphanesinde eser kalmamıştır. Evren oğullarından Kasım tarafından inşa ettirilmiştir. Üstündeki Arap ça yazıya göre 641 yıllık olduğu anlaşılmıştır. Osmanlı Türk stilindedir. Tahribata rağmen, geriye kalan kısmı muhafaza edilirse, kıymettir.”

Yani? Camiyi ahır haline getiren CHP değil, işgal sırasındaki Yunan Vandallığıdır. Caminin insafsızca ahır haline getirildiğini tespit edip ve bu bilgiyi *Cumhuriyet* gazetesine veren de bizzat, CHP’nin İzmir Müze Müdürü’dür. Müdür, arkeolojik sayım yaparken bu gerçeğin farkına varmıştır. Çok daha ilginç, Başbakan Erdoğan’ın 1936’da CHP tarafından ahır haline getirildiğini iddia ettiği o camiyi, 1936’da, bizzat CHP yeniden cami haline getirmiştir.

Yüzlerce yıllık Kasım Çelebi Camii metruk halde bulunduktan sonra, 1936 yılında dönemin Tek Parti hükümetince revakları temiz lenmiş, minaresi onarılmış ve temizlenerek ibadete açılmıştır.

Dahası İzmir Seferihisar’daki o tarihi caminin tarihi medresesini yeniden açan da CHP’dir. CHP’li Belediye Başkanı Tunç Soyer, CHP tarafından ibadete açılmasına rağmen, CHP tarafından ahır yaptırıldı, denilen Kasım Çelebi Camii’nin medresesini de restore ettirmiştir.

Dolayısıyla Yılmaz Özdil’in dediği gibi, “Söz konusu kupürün sa dece ‘bu ne insafsızlık’ tarafı doğrudur. Mustafa Kemal Atatürk’ü ca miyi ahır yaptıran kişi olarak göstermek... Hakikaten insafsızlıktır.”

İleride bolca örneğini göreceğimiz gibi Başbakan R. Tayyip Erdoğan, erken Cumhuriyet dönemiyle hesaplaşırken bu “belgelere takla attırma” yöntemini sıkça kullanmaktadır! Başbakan muhtemelen danışmanlarınca eline tutuşturulan gazetelerle, kitaplarla, belgelerle kürsüye gelip, çok rahat bir yüz ifadesiyle “*CHP, İnönü şunu yaptı, bunu yaptı! El insaf!*” dedikten sonra, “*İşte belgesi!*” diyerek kürsü den elindeki gazete, kitap veya belgeyi göstermektedir. Ancak bazen kapakta, kupürde veya başlıkta yazanla belgenin içeriği birbirinden çok farklı olabilmektedir, öyle ki Erdoğan’ın bazı belgelerinin içeriği Erdoğan’ın tezlerini çürütmektedir. Sanırım Erdoğan, hem halkımızın, başbakanın kendinden emin şekilde Meclis kürsüsünden söyledikleri ne sorgulamadan hemen inanacağı düşüncesiyle, hem de medyamızın “başbakan korkusuyla” söylediklerini sorgulayamayacağı inancıyla eline tutuşturulan belgeleri pek de fazla incelemeyen kamuoyuyla paylaşmaktadır. Ancak bu şekilde tarihi gerçekleri de çarpıtmaktadır. Bunu bilerek yapıyorsa durum daha da vahimdir.

Yukarıda görüldüğü gibi Başbakan Erdoğan, 24 Nisan 2012’de Meclis kürsüsünden “belge” diye elindeki 1936 tarihli *Cumhuriyet* gazetesini kupürünü gösterip heyecanlı bir ses tonuyla ve alaycı mizahlarla kupürdeki, “*Bu ne insafsızlık, Seferihisar'da tarihi cami ahır yapılmış!*” başlığını okuduktan sonra CHP’yi, İnönü’yü suçlamıştır. Ancak haberin içeriğindeo camiyi ahır yapanın CHP değil, Yunan işgal orduları olduğu anlatılmıştır. Ayrıca Yunan ahır yaptığı o camiyi CHP yeniden cami yapmıştır. Fakat Erdoğan bu gerçekleri dile getirmemiştir.

Benzer şekilde, “CHP’nin Konya Alaaddin Camii’ni ahır yaptı ğını” söyleyen Başbakan Erdoğan, yine tarihi gerçekleri çarpıtmıştır. CHP lideri Kemal Kılıçdaroğlu, Başbakan Erdoğan’ın bu iddiasına şöyle cevap vermiştir: “Başbakan, Konya’da Alaaddin Camii’ne yollama ya pıp, ‘CHP buraları ahır yaptı,’ demişti (elindeki İslam Ansiklopedisini göstererek). 325. sayfada bu camiyi

anlatırken, '191418, 192023, 194045 savaş yıllarında askeri işlere tahsis edilerek kapatılmıştır,' diyor. Sultan Vahdettin, askerlere tahsis ediyor, savaş yılları, sonra Kur tuluş Savaşı'nda askerlere tahsis ediliyor. 194045'te Hitler'in milyon larca insanı katlettiği günler. Mareşal Fevzi Çakmak askerlere tahsisine izin veriyor. O askerlerin çoğu bugün şehit olarak topraklarımızda ya tıyor. Osmanlı da tahsis etmiş. Cumhuriyet de. 'Ahır yaptılar,' diye yalan söyleyeceksin. Diyanet İşleri Başkanı'nı da göreve çağırıyorum. Hiçbir zaman, hiçbir dönemde hiçbir cami ahır yapılmamıştır. Başba kan söyledi diye sesinizi kesmeyeceksiniz. Sizin ansiklopediniz söylüyor, niye sesinizi çıkarmıyorsunuz?"

Sanata, kültüre, arkeolojiye ve tarihe çok önem veren Atatürk'ün sağlığında. Atatürk'ün bilgisi dahilinde tarihi camilerin ahır yapılması mümkün olabilir mi Allah aşkına?

El insaf yani!

CHP Cami Düşmanıdır Tezinin Kaynağı: M. Şevket Eygi R. Tayyip Erdoğan'ın "CHP camileri kapattı, sattı, ahır, yatakhane, tuvalet yaptı!" tezinin temel kaynağı İslamcı yazar M. Şevket Eygi'dir.

Prof. Ali Fuat Başgil, yabancı bir ülkede yayımladığı *27 Mayıs İhtilali ve Sebepleri* adlı kitabında, Cumhuriyet devrinde Türkiye'de Müslümanların camilere korkarak ve ancak iki taraflarına bakıp, kimseler görmeden gitmeye çalıştıklarını yazmıştır.

Bu ve benzeri iddialara İsmet İnönü 1966 yılında, "Benim döneme mimde camiler kapatılmamıştır..." diye yanıt vermiştir. İnönü'nün bu açıklaması üzerine, CHP'yi ve İnönü'yü "din düşmanı" gösterip halkın gözünden düşürmek isteyen çevreler hemen harekete geçerek CHP'ye ve İnönü'ye saldırmaya başlamıştır.

Şeriatçılığıyla ve kışkırtıcılığıyla ünlü dinci yazar Mehmet Şevket Eygi, 1966 yılında *Yeni İstiklal* gazetesinde vatandaşlara bir çağrıda bulunarak, "CHP döneminde yıkılan, satılan, kiraya verilen, depo ve müze yapılan camiler hakkında resim, yazı ve bilgi," göndermelerini istemiştir. Gelen yazı ve resimlerin bir kısmı *Yeni İstiklal* gazetesinde yayımlanmıştır. Bu resimleri kimlerin nasıl çekip gönderdiği ise sır ola rak kalmıştır.

Mehmet Şevket Eygi, bu konuyu 2003 yılında Yakın Tarihimizde Cami Kısıyımı adıyla kitaplaştırmıştır. Kitabın başlığının altında "Ka patılan, satılan, yıkılan, kiraya verilen, depo yapılan, CHP ocağı, saz ve içki evi, spor kulübü lokali haline getirilen, müzeye dönüştürülen binlerce mabedin hazin hikâyesi" şeklinde bir ibare vardır'.

Başbakan Erdoğan, CHP'yi ve İnönü'yü "cami düşmanlığıyla" suçlarken M. Şevket Eygi'nin bu yayınlarından yararlanmış. Nite kim Erdoğan, 24 Nisan 2012 tarihli konuşmasında, laf arasında "19 Ekim 1966'da *Yeni İstiklal* gazetesini, İnönü'nün yalanlarına karşı va tandaşları ispata çağırıyor," diyerek kaynağını ağızından kaçırmıştır.

M. Şevket Eygi ve “Cami

Kıyımı” adlı kitabı Peki, ama CHP’yi ve İnönü’yü “cami düşmanlığıyla” suçlayan bu Mehmet Şevket Eygi kimdir?

M. Şevket Eygi, 16 Şubat 1969’da İstanbul’a gelen ABD’nin 6. Filosunu karaya çıkarmayıp Türkiye’den kovmayı düşünen antiemperyalist üniversite gençliğine karşı, sahibi olduğu *Bugün* gazetesinde kış kırtıcı yazılar kaleme almış, bu yazılardan etkilenen Müslüman gençler ABD’nin 6. Filosuna karşı gösteriler yapan antiemperyalist Türk gençlerine satırlarla, sopalarla saldırarak iki kişinin ölümüyle yüzlerce kişinin yaralanmasıyla sonuçlanan Kanlı Pazar olaylarına neden olmuştur. Eygi, *Bugün* gazetesinde “*Tarihimizin en kara günü: Beyazıt Kulesi’ne kızıl bayrak çekildi*”, “*Kızılıklar dün de tehdit ve tecavü ze devam etti*”, “*Namaza Davet*”, “*Kızılları boğmanın vakti geldi*”, “*Kızıl emperyalizmin para ile tutulmuş uşaklarını en ufak kıpırdanışta gebertmek için ant içildi*”, “*Cihada hazır olunuz*” gibi manşetlerle Müslüman gençleri ABD 6. Filosuna destek olmaya, bu filoya karşı eylem yapan antiemperyalist gençlere saldırmaya çağırmıştır.’ İşin özü şu ki CHP’yi ve İnönü’yü “cami düşmanı” olmakla suçlayan Eygi.

gerçek anlamda bir “cami istismarcısıdır”. Örneğin “*Namaza Davet*” adlı yazısında şöyle demiştir:

“Bir müddetten beri kılmaya başladığımız CEMAATİ KÜBRA İLE SABAH NAMAZLARININ faydasını hepimiz gördük. Önümüz de 16 Şubat Pazar günü büyük bir cemaat halinde sabah namazı kıl mak üzere bütün mümin kardeşlerimi Beyazıt Camii şerifinde toplan maya davet ediyorum. Aziz kardeşlerim koşunuz! Cemaate koşunuz! 16 Şubat Pazar günü, gün doğmadan Beyazıt Camii’nde toplanınız! Kafirler bizim cemaatimizi görünce hapı yutar zaten.”

M. Şahap Tan, 1970 yılında yayımlanan *Bugünün Dervişisi Mehmet Şevket Eygi Kimdir? Belgelerle* adlı kitabında Eygi’nin 1969 Kanlı Pazar olaylarını tezgâhlamak için Arabistan’dan 350.000 dolar aldığını yazmıştır. Kitaba göre Eygi’nin Almanya’daki hesabına Arabistan’dan 350.000 dolar gönderilmiştir. Kitapta ayrıca Eygi’nin İsrail’e ve Siyonizme hizmet ettiği de belgelerle gözler önüne serilmiştir.

Türkiye’de 1960’larda bir taraftan Kanlı Pazar olayını tertipleyen M. Şevket Eygi diğer taraftan da türbanı yaygınlaştırmak için uğraşmıştır. M. Şevket Eygi’nin *Bugün* gazetesinde köşe yazarlığı yapan Şule Yüksel Şenler, o yıllarda, M. Şevket Eygi ile İstanbul’dan yola çıkıp Anadolu’yu il il dolaşarak

kadınları, başlarına türban bağlamazlarla cehennemde yanacakları şeklinde korkutmuştur. Şule Yüksel Şenler, ilk basımı 1967'de, ikinci basımı 1968'de M. Şevket Eygi'nin çıkardığı *Bugün* gazetesince yapılan *Hidayet* adlı kitabında Müslüman kadınların sadece gözleri açıkta kalacak şekilde örtünmesinin dinin emri olduğunu yazmıştır.

Yani, "CHP döneminde camiler kapatıldı, depo ve hatta tuvalet yapıldı!" iddiasını ileri süren R. Tayyip Erdoğan'ın en temel kaynağı, şeriatçılığı, din istismarcılığı ve kışkırtıcılığı tescilli bir "Atatürk ve cumhuriyet düşmanı" olan bu Mehmet Şevki Eygi'nin yazdıkları ve söyledikleridir. Erdoğan, 24 Nisan 2012 tarihli konuşmasında bu gerçeği bizzat itiraf etmiştir.

Öncelikle, İslam dinine göre "*İnsana şah damarından bile ya kın olan ALLAH her yerdedir.*" Dolayısıyla ibadet etmek için ille de sınırları belirlenmiş ve dört duvarla çevrilmiş bir mekâna ihtiyaç yoktur. İslam'a göre, "darül harp" olmayan ve "temiz" olan her yer toplanıp ibadet edilen, cem olunan yerdir, yani camidir. Bu mantık gereği olsa gerek, Hz. Muhammed, İslamiyeti yaymaya başladığı ilk dönemlerde "görekemli olmayan" ibadethaneler diye tanımlanabilecek "mescitler" inşa ettirmiştir. Hatta bunların inşaatında bizzat çalışmış tır. Hz. Muhammed, fitneye bozgunculuğa alet edilen bir mescidi ise bizzat yıktırmıştır. Bu mescit, münafıkların, fitne ve fesat yuvası ve silah deposu olarak kullandıkları ve Kubâ denilen yerde yaptırıldıkları Dırar Mescidi'dir. Hz. Muhammed, Tebuk Seferi'nden dönüp Medine'ye gelirken, ZıEvân denilen yerde konaklamıştır. Bu sırada Dırar Mescidi'ni kuran münafıklar, gelip peygamberi Dırar Mescidi'ne götürmek istemiştir. Bunun üzerine Tevbe Suresi 107-110. ayetler ine rek oraya gitmemesi bildirilmiştir.

İslam'da "cami fetişizmi" Emeviler döneminde başlamıştır. Dini siyasete alet eden Emeviler, ibadetleri "şov aracı" haline getirirken, büyük boyutlu ve çok sayıda cami yapmıştır.

Bugün Türkiye'de birbirine sadece birkaç metre uzaklıkta birkaç cami görmek mümkündür. Bunun adı "dindarlık" değil, "israf" ve "gösteriş"tir; israf ve gösteriş de İslam dinine göre haramdır, günahdır.

Prof. Yaşar Nuri Öztürk'ün dediği gibi: "Soğuk savaş dönemindeki Yeşil Kuşak İslâmî ve günümüzdeki ılımlı İslam bu ibadet Müslümanlığının markalarıdır. Bu markaların amacı kısa ve nettir. Bol bol cami yaparak oralarda bloke olup cennet kazanmaya bakın; burnu nuzu başka işlere sokmayın." Bu mantıkla hareket edildiğinde Mumem. 19 Ekim 1966'da Yeni İstiklal gazetesi, İnönü'nün yalanlarına karşı vatan daşı ispata çağırıyor. Bir Müslüman değil, bir Hıristiyan Ermeni vatandaş aynen şu mektubu yazıyor (...) Kahramanmaraş'tan Mehmet Karaca şunları yazıyor. (...) Balıkesir'den mektup (...) "**h simmed** İkbâl'in dediği gibi camiler, sömürgecilerin hapishanelerine, kutsallaştırılmış hapishanelere dönerler. Öyle hapishaneler ki kapısına kilit vurmanıza da gerek yok. İçeri soktuklarınız zaten orada kendilerini bağlarlar.

Cumhuriyet'in Cami Politikası: İhtiyaç Kadar Cami Türkiye'de özellikle 16. yüzyılda halifeliğin Osmanlı'ya geçmesinden sonra Arap-Emevi İslam anlayışı hâkim olmaya başlamış, bu an layış doğrultusunda camiler din istismarının en önemli sembolü haline getirilmiştir. Padişahlar, sultanlar, şehzadeler ihtiyaç var yok bakmadan görekemli camiler yaptırıp Müslüman halkın takdirini kazanmak istemişlerdir. Örneğin 19. yüzyılın sonu, 20. yüzyılın başında okulu, hastanesi olmayan çok sayıda Anadolu kenti varken, camisi olmayan Anadolu kenti yok gibidir. İhtiyaç olmadığı halde Allah ile aldatmak için sürekli cami yapmak yerine, bir taraftan ihtiyaç fazlası camileri belirleyip dönüştürerek başka amaçlar için kullanmak, diğer taraftan ihtiyaç duyulan okul ve hastane gibi burumların yapımına ağırlık vermek aslına bakılacak olursa daha İslami bir davranıştır.

Nitekim Osmanlı'nın son zamanlarında 1910 yılında "camilerin tasnifine" karar verilmiş, cami

envanteri düzenlenerek ihtiyaç fazlası camilerin belirlenmesi gündeme gelmiştir.

1927 yılında tüm Türkiye’de, okulların iki katı; “14.425 okula karşılık, 28.705 cami” vardır.

Bu nedenle, 17 Nisan 1927 tarihli 1011 sayılı Bütçe Kanunu’nun 14. maddesine göre, Türkiye’ye gerçekten “ne kadar cami” ve “ne kadar din görevlisi” gerektiğinin 31 Mayıs 1928 tarihine kadar belirlenmesi istenmiştir. Görüşmeler sırasında Konya Milletvekili Musa Kâzım Bey, “*Hakiki ihtiyaç muğlak bir kelime, ne demek, şu kadar cami fazla ise gerisini yıkıp satacak mıyız?*” diye sorduğunda bunu hazırlayanlardan encümen üyesi Gaziantep Milletvekili Ahmet Remiz Bey, “2911 tarihli kanunda da böyle idi. Ulemanın bile onayı alınmıştı,” demiştir.

Diyanet İşleri Reisliği 8 Kânunusani 1928’de ikinci bir tasnif ta limatnamesi yayımlamıştır. Bu tasnifnamenin 3/C maddesine göre “500 m yakında olan 2. caminin tasnif dışı bırakılması” hükmü getirilmiştir. Bu konudaki nizamname, 5 Ocak 1928’de kabul edilmiştir.

Daha sonra bu nizamname biraz daha genişletilerek 25 Aralık 1932 tarihinde “*Cami ve Mescitlerin Sınıflandırılması Hakkındaki Nizamname*” adıyla yürürlüğe girmiştir (20 madde). Bu çerçevede Türkiye genelinde “ihtiyaç fazlası” olduğuna karar verilen camiler belirlenmiştir.

5 Haziran 1935 tarih ve 2767 tarihli Vakıflar Kanunu ve 15 Kasım 1935 tarih ve 2845 sayılı “Cami ve Mescitlerin Tasnifine ve Tasnif Harici Kalacak Cami ve Mescit Hademesine Verilecek Muhassasat Hakkında Kanun” çıkarılmıştır. 2845 sayılı kanunun 1/2. maddesine göre “Tasnif harici kalacak cami ve mescitler usul ve mevzuata göre kendilerinden başkaca istifade edilmek üzere” ayrılmıştır.

İhtiyaç fazlası camilerin belirlendiği 1928’de, Türkiye’nin 14 milyon nüfuslu bir ülke olduğu dikkate alınacak olursa, 28.705 caminin ihtiyaca göre gerçekten de fazla olduğu kolayca anlaşılacaktır. Son dönemlerde girilen savaşlardaki aşırı can kaybından sonra Türkiye’de “ihtiyaç fazlası” camilerin olması çok doğaldır. Yeni kurulan Cumhuriyet, her şeyi planladığı gibi Türkiye’nin ihtiyacına göre “cami planlaması” da yapmış ve “ihtiyaç fazlası” camileri belirleyerek “tasnif” etmiştir. Üstelik bu iş için neredeyse bir yıllık bir zaman ayrılmış, gayet titiz bir çalışma sonunda ihtiyaç fazlası camileri belirlemiştir. Yanmış yakılmış, asırlarca ihmal edilmiş bir enkazın yokluk ve yoksulluk için de kıvranan savaş yorgunu bireyleriyle Türkiye Cumhuriyeti’ni kurular; aşırıya, lükse, gösterişe değil, Türkiye’nin gerçek ihtiyaçlarına önem vermiştir. Bu çerçevede “ihtiyaç fazlası camiler” belirlendikten sonra ya “satılmış” ya da “başka amaçlar için” kullanılmıştır.

En basit bir inşaatın bile belirli bir maddi kaynak gerektirdiği düşünülecek olursa, adeta sıfırdan imar edilen yeni Türkiye için, cemaati olmayan, bu nedenle tasnif dışı bırakılan camileri “boş” veya “atıl durumda” bekletme lüksü de yoktur; bu nedenle tekrar ediyorum tasnif dışı camiler dönüştürülerek farklı amaçlar için kullanılmıştır ama asla camiler, ahır, eğlence merkezi veya tuvalet yapılmamıştır. Bu konudaki bazı örnekler, dünyanın her yerinde olabilecek münferit kötü örneklerdir. Bu kötü örneklerden dolayı dönemin yöneticilerini suçlamak son derece gayri ciddi ve insafsız bir yaklaşımdır. Tek Parti döneminin cami politikasının eleştirilebilecek tek yanı özellikle İstanbul’da bazı tarihi camilerin de tasnife tabi tutulmasıdır. Ancak asıl tarihi cami kıyımı DP ve Menderes döneminde yapılmıştır (bu konuya ileride değinilecektir).

Dr. Nazif Öztürk, Evkaf Umum Müdürü’nün Başvekâlet’e yazdığı 28 Ocak 1937 tarih ve 201537/10 sayılı yazıya dayanarak, ülke genelinde mevcut camilerin yüzde 50’sinin tasnife tabi tutulduğunu belirtmiştir. Hayrat Kütük Defteri incelendiğinde 1926 ile 1972 arasında 494 cami arsası, 722 mescit arsası, 598 cami ve 995 mescidin satıldığı görülmektedir. Hayrat satışının en az olduğu şehir 1 mescit ile Yozgat, en fazla olduğu şehir ise 386 eserle İstanbul’dur. Bu satışların

tamamının CHP'nin iktidar olduğu 1926-1950 arasında yapılmadığı, satışların önemli bir bölümünün 1950'de iktidara gelen DP döneminde gerçekleştirildiği gözden kaçırılmamalıdır.

Yokluk ve yoksulluk içinde yeni bir devlet kurup o devleti ya şatmaya çalışanlar, pekâlâ bugünkü siyasilerin yaptığı gibi, halka hoş görünmek için “cami fetişizmi” yapabilirler; ihtiyaç fazlası camileri elden çıkarmak şöyle dursun, her kente, her köye ve hatta her mahal leye yeni camiler yapabilirler, devletin zaten kısıtlı olan kaynaklarını bu “gösteriş amaçlı camilere” akıtabilirler ve bolca da alkışlanırlardı, ama onlar, gerekirse “cami düşmanı” damgasını yemek pahasına, İsmet İnönü'nün dediği gibi, “*Milletin hoşuna gideni değil, milletin işine gideni yapmayı,*” tercih etmişlerdir.

Emevilerden beri devam eden “cami fetişizminin” etkisiyle olsa gerek, genç Cumhuriyet'in ihtiyaç fazlası camileri başka amaçlarla kullanma kararı, çok geçmeden “*CHP camileri kapattı, depo yaptı, ahır yaptı!*” biçiminde bir “iğrenç” propagandaya dönüşmüştür.

Cumhuriyet'i kuran iradeyi “din düşmanı” göstermeye yönelik bu maksatlı propaganda, zaman içinde çok kişiyi etkilemiştir.

14.425 okula karşılık, 28.705 caminin olduğu bir ülkede, gerçek ten dindar, gerçekten vatansever insanların, ihtiyaç fazlası camilerle değil, camilerin yarısından bile az sayıdaki okullarla ilgilenmesi gerekirken; Halkevlerinin, Köy Enstitülerinin kapatılmasına tepki göstermeleri gerekirken, bazıları sabah akşam neden cami muhabbeti yapıyor acaba? Müslümana Müslüman propagandası yapmalarının başka bir amacı mı var acaba?

30 Kasım 1929'da bu cami tasnifleri konusunda Atatürk'e bir soru soran gazeteci Emil Ludvig'e Atatürk şöyle cevap vermiştir:

“... Camilerin kapanmasına hiçbir kimse taraftar olmamasına rağmen bunların bu suretle boş kalmasına taaccüp ediyor musunuz (şaşıyor musunuz)...”

İsmet İnönü Bazı Camileri Depo Yaptı, Kapısına Kilit Vurdu R. Tayyip Erdoğan, CHP'yi tarihiyle vurmak istediğinde sözü dönüp dolaştırıp İsmet İnönü'ye getirmiş ve “İsmet İnönü'nün camilere kilit vurduğunu, etrafına asker diktiğini, camileri ibadete kapattığını, depoya çevirdiğini,” iddia etmiştir. Örneğin 30 Eylül 2012 tarihli konuşmasında, “*Bu ülkede camilerin kapılarına kilit vuruldu,*” demiştir.

Evet! Gerçekten de CHP ve İsmet İnönü, 1939-1946 arasında Türkiye'deki bazı camileri “depo” yapmış, bu camilerin kapısına “kilit” vurmuş, etrafına “asker” dikmiş ve bu camileri ibadete kapatmıştır!

Peki, ama İnönü bütün bunları “cami düşmanlığından” mı yapmıştır?

İnönü'nün bu davranışının nedeni cami düşmanlığı, din karşıtlığı değil, tam tersine dine olan bağlılığı, tarihine olan saygısıdır.

“Nasıl yani?” dediğinizi duyar gibiyim!

Şöyle ki: İsmet İnönü, II. Dünya Savaşı'nın devam ettiği 1939-1946 yılları arasında, Türkiye'ye yönelik muhtemel bir saldırıda, camilerin hedef alınmayacağını düşünerek, müzelerimizdeki “tarihi” ve “dini” değeri olan eserleri, zarar görmemeleri için, Anadolu'daki bazı camilere koydurarak koruma altına almıştır. Evet, İsmet İnönü, 1939-1946 arasında bazı camileri “depo” yapmıştır, ama bu depolar, Kutsal emanetler; Hz. Muhammed'in sancağı, kılıcı, hırkai saadeti, Hz. Osman'ın kanlı Kur'anı Kerim'i gibi dinsel ve tarihsel değeri olan eşyaların deposudur. Topkapı Sarayı'ndaki Kutsal Emanetler, bu emanetlerle ilgilenen görevlilerle birlikte Niğde'ye götürülerek, Niğde'deki bazı camilere konulmuştur. Dolayısıyla, Kutsal Emanetlerin bulunduğu bu “cami depolar”, ibadete

kapatılmış ve kapısına kilit vurulup as ker dikilmiştir. Çünkü İsmet İnönü, bu Kutsal Emanetlerin korunması na çok büyük bir önem vermiştir.

İsmet İnönü, içinde kıymetli tarihi eserlerin saklandığı bu camilere çok iyi bakılmasını istemiştir. İnönü'nün isteği ile dönemin hükümeti de bu konuda çok titiz davranmıştır. Örneğin 21 Ağustos 1944 tarihli bir kararla, *“Milli Saraylardan Divriği'deki Ulu Cami'ye korunması için konulan kıymetli eşya, caminin kubbeleri aktığı için korunamaya çağından süratle caminin tamiratının yapılması,”* istenmiştir.

Kıymetli tarihi eserler, Kurtuluş Savaşı yıllarında da yine bazı ca milerde saklanmış, bu nedenle yine o camilerin kapısına kilit vurulup, nöbetçi dikilmiştir. Örneğin 14 Haziran 1923 tarihli bir belgeye göre, *“Kıymetli eşyanın olduğu camiyi bekleyen tabur ile kıta arasındaki ha berleşmeyi sağlayan telefon hattının bozulduğundan,” söz edilmiştir.*

Bu nedenle gerçek bir Müslümana düşen görev, bu davranışından dolayı İsmet İnönü'yü kınamak değil, kutlamaktır.

Tufan Türenç, *“Çirkin İftira ve Gerçek”* adlı yazısında, Cumhuriyet tarihi yalancılarının bu çirkin iftirasını yıllarca CHP'de görev yapmış, İnönü'nün yakınında bulunmuş, Necati Karakaya'mın anlatımlarıyla çürütmüştür.

Şimdi, Necati Karakaya'nın Tufan Türenç'e gönderdiği mektubu birlikte okuyalım:

“28 Şubat 2008, Büyük Millet Meclisi'nde CHP'li bir milletvekili konuşma yapıyor. Mehmet Ali Şahin Bakan koltuğundan bağırıyor: ‘Haydi, Haydi! Biz sizin nerelere kilit vurduğunuzu çok iyi biliriz.’ Bu nunla, ‘siz camilere kilit vurdunuz,’ demek istiyor...”

1950 yılından itibaren Anadolu'nun dolaştığım her köşesinde bu iftirayı duydum. Gerçek şudur:

1942 yılında II. Dünya Savaşının en alevli günlerinde Hitler'in orduları sınırimıza dayandı. Türkiye'ye girip girmemekte kararsızlardı. İsmet Paşa Trakya'da Çakmak hattını kurmasına rağmen İstanbul'un bombalanacağını tahmin ediyor, bu nedenle de savunmayı Ankara'nın dışında yapmayı düşünüyordu. İstanbul'daki saraylarda ve müzelerde bulunan tarihi eşyaları, zarar görmemeleri için Alman uçaklarının menzil dışında kalan bölgelerdeki camilere koymayı düşünüyordu. İsmet Paşa düşmanın camileri bombalamayacağını biliyordu. O nedenle bütün saray eşyalarını, padişahların tahtlarını, mücevherleri, kutsal emanetleri, Hazreti Muhammed'in sancağını, kılıcını, Hırkai Saadeti, Hazreti Osman'ın kanlı Kur'anı Kerim'ini, Atatürk'ün Samsun'da çıktığı tahta iskeleyi, müzelerde ne varsa tümünü tam 48 vagona yerleştirerek Niğde'ye gönderdi.

Bu değerli eşyaları korumak için Topkapı Sarayı İkinci Müdürü Lütfü Turanbek başkanlığında 30 görevli, aileleri ve çocuklarıyla birlikte Niğde'ye gitti. Eşyalar ve görevliler, tehlike tamamen geçene kadar Niğde'de kaldılar.

Bu değerli eşyalar Niğde'de 3 camiye yerleştirildi. Camilerin etrafına nöbetçi askerler yerleştirildi. 28 Ocak 1943 günü İnönü Adana'da Churchill ile buluşmak üzere Ankara'dan trenle yola çıktı. Tren Niğde'de durdu ve uzun süre bekledi.

İsmet Paşa tarihi eşyaları görmek üzere 3 camiyi de teftiş etti. Özellikle Atatürk'ün Samsun'a çıktığı tahta iskeleyi görmek istiyordu. Sa ruhan Camii'ne gitti ve Turanbek'e sordu: ‘Asker nöbetini aksatmıyor, camilere kimseyi almıyor değil mi? Gözüm arkada kalsın,’ dedi.”

İşte o çirkin iftiranın gerçek yüzü böyle!

Tufan Türenç'in dediği gibi; *“Aradan 70 yıla yakın zaman geçmesine rağmen AKP hâlâ bu yalanı kullanıyor. Başbakan Erdoğan bu nunla da kalmıyor Kurtuluş Savaşı kahramanı, Cumhuriyet'in kurucu*

su, İkinci Cumhurbaşkanı İsmet Paşa'yı Hitler'e benzetiyor. Ve açılan davada mahkeme Erdoğan'ı, 'İnönü'nün böyle bir kişiye benzetilmesi, hatırasına saygısızlık teşkil ettiği gibi, milleti oluşturan bireylerin de kişilik haklarını ihlal edip incitmiştir' gerekçesiyle mahkûm ediyor."**Dünyanın gelmiş geçmiş en büyük savaş stratejistlerinden biri olan Atatürk'ün yanında, yakınında bulunmuş olan İsmet İnönü, Türk ulusunun varlık yokluk kavgasında vatan savunmasında, her türlü çareye başvuran bir neslin son temsilcilerindedir. İşte bu İsmet İnönü'nün savaş stratejilerinden biri de zorunlu hallerde camileri asıl amaçları dışında kullanmaktır. Kurtuluş Savaşı'nda Batı Cephesi komutanı olan İsmet Paşa, Büyük Taarruz'dan önce I. ve II. Ordu ile bunlara bağlı karargâhların barınması için Akşehir ve Konya çevresindeki camiler, hanlar ve kervansarayları kullanmıştır. Özellikle, kışın bölgede askeri birliklerin barınması için büyük kışlalar ve misafirhaneler olmadığından bu yola başvurmuştur. İsmet İnönü aynı yöntemi II. Dünya Savaşı yıllarında da başvurmuştur.*

İşte İsmet İnönü'nün bu yöntemi, sonraki yılların din istismarcıları tarafından, İnönü'nün camileri kapattığı ve ahıra çevirdiği şeklinde halka yansıtılmıştır. Çok yazık doğrusu!

İnönü'nün Eşi Mevhibe Hanım'ın Cami Sevgisi İnönü "cami düşmanı" değildir, olamaz. Çünkü her şeyden önce aile terbiyesi, din kültürü ve aile fertleri buna engeldir. İnönü ailesi, özellikle de İnönü'nün eşi Mevhibe İnönü, camilere çok önem veren bir Müslüman kadındır. Öyle ki, Mevhibe İnönü Ramazanlarda teravih namazlarını camide kılmaya özen gösteren, tarihi camilerle ilgilenen ve hatta cami yapımına katkıda bulunan biridir.

Mevhibe İnönü, 1960'larda Çankaya Yeşilyurt Sokağı'na yapılmakta olan bir caminin inşaatıyla yakından ilgilenmiştir. Cami hizmete girdiğinde halılar göndermiş ve teravih namazını orada kılmıştır.

Mevhibe İnönü'nün Kurtuluş Savaşı yıllarına ait özel notları incelediğinde, onun tarihi cami sevgisi bütün açıklığıyla ortaya çıkmaktadır. Mevhibe Hanım, 1922 yılında çok zor bir yolculukla Malatya'dan Konya'ya giderken geçtiği Anadolu kasabalarındaki tarihi camileri tek tek not etmiştir.

İşte Mevhibe Hanım'ın o camili notlarından bazıları:

"1 Mayıs 1922 Pazartesi: Saat 11'de yola çıktık. (...) Hamdolsun salimen dört saatte Hasançelebi'ye geldik. (...) Akşam Alacahan'a vardık. Güzel bir camisi var..."

"5 Mayıs Cumartesi: (...) Niyetimiz Kayseri'ye varmak. (...) Şe bir kışla çok güzel. Ferah bir kaymakamlık. Güzel camii var. Müezzinler ezan okudular. İstanbul'u hatırladım..."

"9 Mayıs Salı: Saat 00.40'ta arabalara bindik. Dört saat sonra Hıccesu'ya geldik. Güzel camii, medreseleri, taştan hükümet konağı, büyük bir kabristanı var. Etrafına tümüyle duvar çekilmiş..."

20 Nisan 1923 tarihli bir mektuptan: "(...) O gün Ramazan imiş. Gün doğduktan sonra davul çıkmış. Halide Hanım'a, 'Teraviye gide lim,' dedim. Süleymaniye'ye gittim. Teraviyi kıldık. Kalabalıktı..." 22 Nisan 1923 tarihli bir mektuptan: "(...) 'İzmir'in Ramazanı nasıl? Camilere gidiyor musunuz?'"

Allah aşkına! Erdoğan'ın dediği gibi İnönü eğer gerçekten "cami düşmanı" olsa ve gerçekten Anadolu'daki tarihi camileri ahır, yatakhane, tuvalet yaptırmış olsa, herkesten önce bu Mevhibe Hanım İnönü'ye isyan etmez miydi? Allah aşkına! Bu dindar kadının "cami düşmanı" bir kocaya, o koca İnönü bile olsa tahammül etmesi mümkün müdür? El insaf!

Osmanlı da Camileri Yatakhane, Hastane, Kışla Yapmıştı İsmet İnönü'nün, Kurtuluş Savaşı sırasındaki ve II. Dünya Savaşı sırasındaki "camilerin amaç dışı kullanılması" uygulaması, tarihimiz de sadece İsmet İnönü'ye ait bir ilk uygulama değildir. Daha önce, 19. yüzyılda Osmanlı döneminde

de benzer uygulamalar görülmüştür.

Tarihimizde camiler ilk defa, 1877/78 OsmanlıRus Harbi (93 Savaşı) sırasında amaç dışı kullanılmıştır. Bu savaşta Rumeli'den İstanbul'a büyük bir muhacir akını olmuştur. Rus ordusu ile Bul gar çetelerinin önünden kaçan yüz binlerce muhacir, kış mevsiminde İstanbul'a yığılınca bunların barındırılması için İstanbul'daki büyük camiler ibadete kapatılmıştır. Ayasofya, Sultan Ahmet, Süleymaniye, Beyazıt camileri muhacirlerin barınmasına ayrılmış, bu camiler ve müştemilatı bir anlamda, muhacirlerin kaldığı "oteller", "yatakhaneler" olarak kullanılmıştır.

Rupert Furneaux'un *Tuna Nehri Akmam Diyor*, Charles S. Rvan'ın *Plevne'de Bir Avustralyalı*, Mehmet Arif Bey'in *Başımıza Gelenler*, Turhan Şahin'in *Öncesi ve Sonrasıyla 93 Harbi* adlı eserlerinde muhacirlerin uğradığı zulümlerle ilgili yürek burkan satırlar ve onların İstanbul'da camilerde barındırılmasıyla ilgili çalışmalar anlatılmıştır.

Böyle bir durum 1912/13 Balkan Savaşlarında da yaşanmıştır. İstanbul'a sığınan binlerce muhacir, yine camilerde barındırılmıştır. Balkan Savaşlarını *Le Matin* gazetesi muhabiri olarak izlemek amacıyla İstanbul'a gelen Stephane Lauzanne *Hastanın Başucunda Kırk Gün (Balkan Acıları)*, yine savaş muhabiri olan Georges Remond *Mağluplarla Beraber* ve William M. Pickthall *Harpte Türklerle Beraber* adlı kitaplarında muhacirlerin camilerde barındırılmasıyla ilgili gözlemlerini aktarmışlardır.

1912 Balkan Savaşı'na gönüllü olarak katılan Ziya Şakir, *Meçhul Asker* adlı anılarında "Sultan Selim Camisinde" adlı bölümde şunları anlatmıştır:

"İlk rastgeldiğimiz arabaya atladık. Sultan Selim Camisi'ne yol landık. Her tarafta gelip giden asker kabileleri, araba katarları caddeleri dolduruyordu. Edirne'ye girdiğimiz zaman bu kalabalık daha ziyade arttı. Şimdi Edirne adeta bir asker mahşeriydi.

Caminin avlusu alayımızın neşeli askerleriyle dopdolu. Caminin içi büyük bir koğuş halinde. Yerdeki halılar toplanmış, her tarafta öbek öbek cephanesandıkları, silah çatıkları, çadır denklere, peksimet çuvalları.

Sultan Selim Camisi. Ne nefis bir sanat eseri. Acaba buranın bir gün gelip de alayımıza karargâh olacağını kurucusu düşündü mü?"

93 Harbi'nde ve Balkan Savaşı'nda göçmenler geçici olarak medrese, okul ve tekkelere yerleştirilmiştir, ancak en çok muhacir cami ve mescitlere yerleştirilmiştir. Bu nedenle birçok cami ibadete kapatılıp geçici iskâna açılmıştır. Hilali Ahmer Cemiyeti iaşelerinin düzenli olarak yürümesi için tuttuğu deftere göre çoğu cami olan 130 kadar mekânda 3709 aileden oluşan 14.856 kişiye cemiyeççe yardım edilmiştir. Balkan Savaşı'nda göçmenler en fazla İstanbul, daha sonra İzmir'e yerleştirilmiştir. İzmir'deki göçmenlerin birçoğu da Hisar Camii dışındaki cami, mescit ve tekkelere yerleştirilmiştir.

20. yüzyılda girilen ardı arkası gelmeyen savaşlar yüzünden Türkiye'de camiler yatakhane ve depo olarak kullanılmak zorunda kalmıştır. Prof. İlber Ortaylı bu gerçeği şöyle ifade etmiştir:

"Türkiye iki cihan harbinin birincisine savaşan güç olarak katıldı... İmparatorluk bu savaşta ilk defa umumi seferberlik ilan etti. Askerlikten muaf tutulan medreseliler ve gayrimüslimler bile silah altına alındı. 1.5 milyon asker bu devletin gördüğü bir kalabalık değildi. Toplanan askere ne silah, ne kalacak yer ne de tayin verilebildi. Medreseler, camiler, zaten harap halde olan vakıf eserler ve İstanbul halkı askeri barındırıp beslemekle görevlendirildi. Zaten 1912/13 kışında Balkan felaketini yaşayan Türkiye'nin İstanbul, Bursa ve Edirne gibi şehirleri perişan muhacir dalgalarını barındırmak

zorunda kalmıştı. Camiler cami olmaktan ıktı. Başka ne yapılabilirdi ki?”

İsmet İnönü’ye “camileri depo yaptı!” diye ıkışan, R. Tayyip Er doğan, acaba bundan sonra, 19. ve 20. yüzyıl Osmanlı padişahlarına da “camileri karargâh yaptılar!” diye ıkışır mı, ne dersiniz?

Camilerin zorunlu hallerde amaç dışı kullanımı bugün de devam etmektedir. Örneğin 31 Mayıs 2013 tarihinde başlayan Taksim Gezi Parkı Olayları sırasında polisin orantısız g kullanmasıyla yaralanan lar Bezmi Alem Valide Sultan Camii’ne sığınmışlar, orada kendilerine gönüllü doktorlarca acil müdahale yapılmıştır. Ancak yandaş basın, gerçekleri çarpıtarak eylemcilerin camide içki içtiklerini belirtmiştir. Bunun zerine konuyla ilgili bir açıklama yapan Bezmi Alem Valide Sultan Camii müezzini Fuat Hoca, “*Burada içki iilmedi. Eylemciler buraya sığındıktan sonra içki içen görselerdi zaten kendileri dışarı atar dı. Herkes ayakkabısını bile çıkararak içeri girdi,*” demiştir. Ancak hocanın açıklamalarına, olayın fotoğraflarına ve video görüntülerine karşın Başbakan R. Tayyip Erdoğan da ısrarla camide içki içildiği ni söylemeye devam etmiştir. 1990’larda okuduğu, “*Camiler kışla mız, kubbeler miğfer, minareler süngü*” şiiri dolayısıyla hapis yatan Erdoğan’ın, 2013’te siyasetinin merkezine camileri yerleştirmiş olması düşündürücüdür doğrusu!

CHP Döneminde Tamir Edilen Camiler Başbakan R. Tayyip Erdoğan her seferinde CHP döneminde ka patılan, farklı amaçlar için kullanılan veya satılan camilerden söz et miştir. Ancak nedense hiçbir zaman yine CHP döneminde tamir edilen camilerden ve türbelerden söz etmemiştir.

Bu bölümde Meclis Zabıt Ceridelerine ve Başbakanlık Cumhuri yet Arşivi’ne dayalı olarak bu gerçeğin altını çizmeye çalışacağım.

1. Meclis Zabıtlarına Göre Tamir Edilen Camiler 1930’lu ve 1940’lı yıllarda, yani Atatürk ve İnönü dönemlerinde tek parti CHP, Türkiye’de pek çok tarihi camiyi ve türbeyi tamir etti rip, koruyup kollamıştır.

1930’lu ve 1940’lı yılların Meclis Zabıt Cerideleri incelendiğinde, birçok CHP’li milletvekilinin partilerinden hükümetten, kötü durum daki tarihi camilerin aslına uygun bir şekilde onarılmasını istedikleri görülmektedir. Dahası aynı milletvekillerinin, bu isteklerinin aksatıl ması veya gerektiği şekilde yerine getirilmemesi durumunda, yeri geldi ğinde ilgili genel müdürlüğü (Vakıflar Genel Müdürlüğü) ve hükümeti alabildiğince eleştirdikleri de görülmektedir. Çok daha önemlisi, d nemin Tek Parti hükümeti CHP, bu konudaki istekleri dikkate alarak, başta kötü durumdaki tarihi camiler olmak üzere Türkiye’deki birçok camiyi ve türbeyi tamir ettirmiş, camii ve türbe onarımları için özel denekler ayırmıştır. Vakıflar Genel Müdürü olan kişiler, yeri geldi ğinde Meclis konuşmalarında hükümetin onarttığı camileri, yapılan tamir işlemlerini, harcanan para miktarlarını tek tek açıklamışlardır. İşte o Meclis Zabıt Ceridelerinden birkaç rnek:

27 Mayıs 1937’de, TBMM 4. Dönem, 46. Birleşimde Vakıflar Ge nel Müdürlüğü’nün bütçesi konuşulurken söz alan İçel Milletvekili S. Fikri Mutlu, yaptığı konuşmada “CHP camileri kapattı, yıktı!” propa gandasının kaynağını şöyle açıklamıştır:

“Arkadaşlar; tekrar huzurunuzda gelmekten maksadım, kısaca bir noktayı aydınlatmak içindir. O da taşı, toprağı, suyu, içinde yaşayan insanları, 40 asırdan beri Türk olan Hatay’daki ırkdaşlarımızın te miz ruhlarını bulandırmak ve zayıflandırmak için bir takımı Suriye’de yaşayan ve hain maksatlar peşinde koşan insanların güya Türkiye’de camiler kapatılıyor, camiler yıkılıyor diye mütemadiyen propaganda yapmakta olduklarınt çok yakından işittik. Yeni Türkiye, memleketin imarı, irfani ve daha birçok yenilikler uğrunda birçok para sarf etmek ihtiyacında olduğu bir devirde bulunuyor. Böyle bir devirde görüyor ve anlıyoruz ki 300 küsur bin lira yalnız camilerin tamirine, saltanat dev rinin ihmal ve teseyybne uğramış camilere sarf edilmiştir. Oradaki hain düşüncenin havayı bulandırmak

istediği gibi, Türkiye’de camile rin kapatılmamış olduğunu, buradan aydınlatmak istiyorum. ”

Yani Başbakan Erdoğan’ın “*CHP camileri kapattı, yıktı!*” söyle mi, Hatay sorununun yaşandığı 1930’lu yıllarda “*Suriye’de yaşayan hain maksatlar peşinde koşan insanlara*” aittir. Mutlu, hükümetin pa raya çok ihtiyacı olduğu bir dönemde yalnız camilerin tamiri için “*300 küsur bin lira*” harcadığını belirterek, “*Türkiye’de camilerin kapatıl madığını*söylemiştir.

Aynı birleşimde söz alan Refik Şevket B. bazı camilerin tamirin den söz ederek, bu konuda Vakıflar Genel Müdürlüğü’ne bazı eleştiri lerde bulunmuştur:

“Vakıf bütçesi söz konusu olduğu zaman, hiçbir zaman hatırımız dan geçmez ki bize ecdadımızın bıraktığı hayır kurumlarının imdadına koşan tek kurumdur. (...) Onun için bizim elimizde bulunan, gayet mazbut bir şekilde elimize verilmiş olan, ecdadımızın bir hayır ifadesi olan camilerin, çeşmelerin şu veya bu müesseselerin gözümüzün önün de nedensiz yıkılmasına meydan verecek kadar âciz bir nesil olmadı ğımızı ispat etmek bize düşer (Alkışlar). Onun içindir ki arkadaşlar, vakıf idarelerinin bilhassa kırtasiyecilikten doğan tahsisatsızlık yüzün den memleketimizin birçok yerlerindeki 300, 400, 500 sene evvel ku rulmuş ve hayırsever adamların bir nişanesi olan bu güzelim müessese ler! tamir ve ihya ve korumaya imkân bulunamamaktadır. Bırakanları rahmetle andığımız bu kurumlara daha çok gayret sarf ederek bakıl masını Vakıflar Genel Müdürlüğü’nden özellikle ricayı vazife bilirim. Bizim görevimiz yıkmak değil, yapılanları tamir etmektir. Korumak göreviyle yükümlü olan bu nesil dünkü güzel eserler karşısında sessiz kalamaz. Vakıflar Genel Müdürlüğü’nden kendi hesabıma bir ricada bulundum, hüsnü telâkki ettiler. Meşhur Mimar Sinan’ın Manisa’da ki Muradiye Camii’nin tamiri için 1500 liralık tahsisat verdi ve tamir edildi. Fakat bu muazzam ve emsali artık yapılamayacak olan eserin maalesef 1500 liralık tamirâtı, bilakis onun büyük bünyesinde en ufak bir tesir bile meydana getirememiştir. Oradaki vatandaşlar ve onu gören her vatandaş bu müessesenin çatısının kurşunlarının açıldığını ve aktığım görmekle elbette ıstırap duyar. Türkiye Büyük Millet Meclisi yürekten duyulan ıstırapların çaresine bakmakla mükellef olduğu için bizim namımıza görev yapan eden Vakıflar Genel Müdürlüğü, millî bir duyguyla hayırsever bir imanın icap ettirdiği dikkatle hareket etmelidir... ”

Vakıflar Genel Müdürü Rüştü B., Refik Şevket B.’nin ince eleştiri lerine şu yanıtı vermiştir:

“Refik Şevket Beyefendi kanun meselesinden sonra hayrata iyi ba kılmaması konusunu söz konusu ettiler. Son zamanlarda bunu pek iyi yapamadığımızı itiraf ediyoruz. Fakat iki sene öncesiyle kıyaslanırsa bu konudaki çalışmalarımızın, vakıfların en parlak devri olan Meşrutiyet’i takip eden devirde bile görülmediği anlaşılacaktır. 339’dan beri yalnız hayrata ait 4000 küsur ve akar olarak tamir ettiğimiz 900 ve yeni yap tığımız 400 bu kadardır. Bunlar hiçbir devirde böyle yapılmamıştır. (...) Manisa’daki camilerin tamiri meselesi: Bunun önemlice bir tamir olduğu izaha muhtaç değildir. Kurşunlarını tamir için orada mütehas sıs bulamadığımızdan İstanbul’dan bir adam göndermek gerekti. Geri ye kalan tamirini bu sene yine yapmağa çalışacağız. ”

Görüldüğü gibi CHP, aralarında Mimar Sinan’ın yapmış olduğu Manisa’daki Muradiye Camii’nin de olduğu camilerle birlikte yüzler ce tarihi eseri tamir ettirmiştir, ancak bu tamirlerin ödenek ve uzman yetersizliği yüzünden istenilen düzeyde olmadığı anlaşılmaktadır.

TBMM’de Vakıflar Genel Müdürlüğü’nün 1937 Bütçesi dolay ısıyla söz alan Kütahya Milletvekili Naşid Uluğ, hükümetin tamir edip onardığı camilerden şöyle söz etmiştir:

“Arkadaşlar; Vakıflar Genel Müdürlüğü, Sayın Başbakanımızın pek yakından gösterdiği alaka ile son senelerde hakikaten çok faydalı işler gördü. Memleketin millî eserlerini teşkil eden çok kıymetli cami lerimizi ve daha bazı abidelerimizi tamir etti. Bu faydalı hizmetlerden dolayı Vakıflar

yönetiminin manevi şahsiyetine bu kürsüden teşekkür etmek isterim. Arkadaşlar; elimizde iki milyon sekiz yüz küsur bin liralık bir vakıf bütçesi var. Daha birçok muhtacı tamir camilerimiz, tarihi abideler bulunduğu halde, bu gibi eserlerin tamiri için buraya konan para, 159.010 liradır. Geçen yıl Beyoğlu'nun ortasında bulunan Ağa Camii hakikaten millî bir üslupta yeniden tamir edilmiştir. Evkaf idaresi'nin gelecek bütçelerinde memleketin, Anadolu'nun, Rumeli'nin her tarafında vaktiyle yapılmış olan yüzlerce ve yüzlerce camiyi tamir edecek, bahçelerini ve etrafı harap olmaktan kurtarıp çiçeklerle, parklarla donatacak bir hizmete hazırlanmasını temenni ediyorum.”

Naşit Uluğ'un Meclis kürsüsünden belirttiğine göre hükümet, 1930'ların sonlarında “çok kıymetli camileri” tamir etmiştir. Örneğin 1936 yılında Beyoğlu'ndaki Ağa Camii aslına uygun olarak tamir edilmiştir. Vakıflar bütçesinin artırılmasıyla ülkenin değişik yerlerinde tamir bekleyen çok sayıdaki cami de tamir edilebilecektir.

TBMM'de 1930'lardaki cami tartışmaları, 1940'larda da devam etmiştir. Örneğin 24 Aralık 1945'te, 7. Dönem, 17. Birleşimde konu şan Antalya Milletvekili H. Dağlıoğlu, Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün bütçesiyle bazı camileri ve türbeleri tamir ettirdiğini anlatmıştır. Dağlıoğlu Vakıflar İdaresi bütçesine millî abideler ve camilerin tamiri için 500.000 lira ödenek konulduğunu, geçen yıl Meclis'in türbelerin tamirini Milli Eğitim Bakanlığında istediğini, yaptığı incelemeye göre geçen yıl mâliyeden verilen 30.000 liralık bir ödenek ile 56 türbenin tamir edildiğini, bunların arasında Gazi Osman Paşa'nın, II. Bayezid'in, Selçuk Hatun'un türbelerinin de olduğunu belirterek Milli Eğitim Bakanlığı'na teşekkür etmiştir. Dağlıoğlu, camilerin ve türbelerin tamir edilmesi konusunda devletin yetkili bütün kurumlarının uyum içinde çalışması gerektiğini belirterek özellikle Eğridir'de Hamitoğullarına ait Dünderbey Medresesi'nin de tamir edilerek kurtarılmasını, hatta oraya mahalli bir müze yapılmasını, bütün mezarların da içinde yer alarak sergilenmesini önermiştir.

Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün 1940 yılı Bütçesi görüşülürken söz alan İstanbul Milletvekili Ziya Karamürsel, Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün cami tamir çalışmalarını eleştirmiştir. Karamürsel, “İstanbul'daki Kıymetli eserlerin tamiri konusunda Muhterem Vakıflar Genel Müdürü'nün göstermekte olduğu hassasiyet ve sarf ettiği gayret ne kadar şükranla karşılanmağa layık ise bu hassasiyet ve gayretin fiilî sahaya intikalinde meydana gelen hatalar da o oranda teessürle karşılanacak bir mahiyet arz etmektedir diyerek tamir çalışmalarının yeterince başarılı olmadığını belirtmiştir. Kendisinin daha önce Mahmut Paşa, Sinan Paşa, Lâleli ve Hüseyin Ağa camileri gibi bazı camilerin tamirâtı dolayısıyla yapılan hatalı işler hakkındaki görüşlerini Vakıflar Genel Müdürü'ne özel olarak söylediği için burada tekrar etmek istemediğini ifade etmiş ve tarihi camilerin aslına uygun olarak tamirine dikkat edilmediğini şöyle örneklendirmiştir:

“Karagümriik'teki Atik Ali Paşa Camii'nin hariç kubbeler evvelce ref edilerek yapılmış olan son cemaat yeri tamirat esnasında kamilen kaldırılarak camiin methali açıkta bırakılmış ve yağmur sularının içeri girmesine uygun bir vaziyet ortaya çıkmıştır. Hırkai Şerifteki Mesih Alipaşa Camii'nin tamirinde ise büyük bir dikkatsizlik göze çarpmak tadır. Camiin haricî ve dahilî duvarları baştan başa raspa edilerek bina bembeyaz ve cascavlak bir hale getirilmiştir. Bundan başka alçı pencereler ve kadim renkli pencere camları değiştirilmiş ve acayip bir manzara hâsıl olmuştur. Sultan Ahmed Camii'nin yan kapılarının deh lizleri üzerinde bulunan çifte örtülü 12 kubbenin bilmem ne vakit üst kubbeleri imha edilmiş olduğu gibi son cemaat yerinin ve şadırvan avlusunun revakları içindeki kıymetli malakârî rozetler bozulup üzerleri düz sıva ile sıvanmıştır. Sırası gelmişken şurasını da arz edeyim ki, camiin mahfeli ahşaptır ve sitile de uygun değildir. Fakat yapıldığı zamanın mantalitesini ve bir devri ifade ettiğinden dolayı hususiyeti vardır. Orasını kaldıracaklarını işittim. Halbuki, bu binayı yıkmak değil tamir etmek lazımdır. Köprü başındaki Yeni Camii'nin durup

dururken kapı methalinin raspa edilmesinin anlamını anlayamıyorum. Bundan başka caminin saçakları betonarme yapılmıştır ki, bu da restorasyon usulüne külliyen muhaliftir. Kadırgadaki Sokullu Camii muazzam bir camidir. Medrese, tekke, darülhadis ve cami hep bir aradadır. Mimar Sinan'ın şaheserlerindedir. Burada yapılan tamirat arasında kubbe kenarlarındaki istalaktitlerin yine eskisi gibi taştan yapılması gerekir ken bunlar alçıdan yapılmıştır. Senelerin tesiri ile tarihi bir nefaseti ihzar etmiş olan iç cidarlarının kefeki taşları zamanla bağladığı esmer renkle, bozulmuş çinilerin ahengini teşkil ettiği halde bunlar baştan başa raspa yapılmakla bembeyaz meydana çıkmış ve eskilik ahengi ve rengi tarihisi bozulmuştur. Dahilinde bulunan sekiz parça 12'nci asra ait yaldızlı yazılar da bozulup bunlardan bir kısmı yeniden yazılmıştır. Binaenaleyh, yazıların eskiliği ve eserin kıdemi feda edilmiştir. Tekke binasının kurşunları sökülmüş başka yerlerde kullanılmış ve bu binanın bir kısmı kiremitle örtülmüş ve bir kısmı da açık ve yağmur sularının tahribine maruz bir halde bırakılmıştır. Azap kap ısı'nda kıy meti tarihi özelliği olan cami haricen çimento sıva ile berbat bir hale konulmuştur. ”

Karamürsel, daha sonra da Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün tamir lerdeki hatalarını sıralamış ve bu hataların düzeltilmesi için şöyle bir öneri getirmiştir: “Şimdi müsaadenizle kısaca buna da temas edeyim. Bu gibi eski nefis eserlerin fennî usul ve kaideye uygun tamirini temin için restoratörlerden, tarih müdekkiklerinden ve sanayii tezyini usta larından oluşan kuvvetli bir heyet kurmak lazımdır ve yapılacak bü tün işlerin bunların kararı ile yapılması ve bilhassa, bağlı olduğu Milli Eğitim Bakanlığında gördüğü teşvik ve himaye ile mütevazı şekilde çalışarak meydana getirdiklerini bizzat gidip gördüğüm mesai seme relerini bu kürsüden yüksek bir şükran ile ve ciddi bir takdir ile arz etmeyi vicdan borcu bildiğim Topkapt Miizesi'ndeki Abideleri Koruma Komisyonunun en evvel görüşünün alınması ve yani onlarla teşriki mesai edilmesi lazımdır. Belki böyle bir komisyonun kurulması biraz masraf ihtiyarını icap ettirecektir. Fakat bu gereklidir. Yapılan masraf ların heba edilmemesinden ise bu kadarcık masraf ile daha seçkin işle rin dürüst ve muntazam bir şekilde yürütülmesi çok yerinde olacaktır. ” Karamürsel sözlerini şöyle bitirmiştir: “Sözüme nihayet verirken beyanatımın başlangıcında da arz ettiğim şekilde muhterem Vakıflar Genel Müdürü'nün, eski ve nefis eserlerin tamiri hususunda şahsen gösterdikleri arzu ve gayret ve samimi yardım cidden şükranla kar şılanmağa layıktır. (...) Gayet açık ve samimi olan bu beyanatımı iyi niyetle dikkate alacaklarından eminim. ”

İstanbul Milletvekili Ziya Karamürsel, 31 Mayıs 1940 tarihli Meclis oturumunda Vakıflar Genel Müdürlüğü'nü, tarihi camilerin tamiri yapılırken aslına uygun olarak yapılmadığı gerekçesiyle böyle eleştirmiştir. Karamürsel'in eleştirileri, tek parti CHP'nin iyi kötü bir çok tarihi camiyi tamir ettirdiğini göstermesi bakımından da dikkat çekicidir. Karamürsel, “*Son hareketi arz faciasında Amasya'da şura da, burada harap olan bazı nefis ve eski eserlerin Vakıflarca tamiri için birtakım teşebbüste bulunulduğunu kemali şükranla haber almak tayım,*” diyerek Kurtuluş Savaşı sırasında Yunan işgalcilerce yakılıp yıkılan Türkiye'nin değişik yerlerdeki camilerinin onarıldığını belirtmiştir. Karamürsel'in konuşmasında verdiği bilgilere göre, Vakıflar Genel Müdürlüğü'nce, Mahmut Paşa, Sinan Paşa, Lâleli, Hüseyin Ağa, Bevazıt, Atik Ali Paşa, Mesih Ali Paşa camileri, Yeni Cami, Sokullu Camii, Azapkapı Camii gibi çok sayıda caminin tamir edildiği, onarıl dığı anlaşılmaktadır.

Daha sonra Tokat Milletvekili Nazım Poray söz alarak hem CHP'nin İstanbul'da tamir ettiği camilerden övgüyle söz etmiş hem de bu tamiratlardaki aksaklıkları eleştirmiştir. Öncelikle Poray da bu ko nuda konuşan diğer milletvekilleri gibi Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün tamir ettirdiği camilerden söz etmiştir. Poray, “*İstanbul'da birçok camiler tamir ediliyor, kendi semtime yakın olan Üsküdar'da kemali şükranla gördüm ki çok güzel camiler tamir edilmiş ve edilmektedir,*”

diyerek, İstanbul'da Çinili Camii ve Şemsi Paşa Camii'nin tamir edilmesini, Ayzama Camii'nin de tamir edileceğini belirtmiştir. Poray ayrı ca Üsküdar'daki Mihrimah Camii'nin harimine yapılan kömürlüğün, Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün emrine rağmen hâlâ kaldırılmamasını eleştirerek bunun bir an önce kaldırılmasını istemiştir. Ayrıca Rüstem Paşa Camii'nin altındaki bodrumun kiraya verilmesinin doğru olmadığını belirterek, o bodrumun da boşaltılmasını istemiştir.

CHP'li milletvekillerinin cami ve türbelerin de içinde bulunduğu tarihi eserlerin tamiri konusundaki eleştirilerine Vakıflar Genel Müdürü Fahri Kiper şöyle cevap vermiştir:

“Abidelerin tamirinde restorasyona uygun hareket edilmesi istendi; Bu zaten çalışmalarımızda öteden beri göz önünde bulundurduğumuz bir konudur. Bunun içindir ki, biz teşkilatımız haricinde memleketimizin yetiştirdiği yüksek uzmanlardan oluşan bir heyet meydana getirdik. Her ne yaptırırsak onlar gidiyor, inceleme yapıyorlar, yapılan şeylerin uygun olduğunu veya değiştirilecek şeyler varsa düzeltilmesi gerektiğini söylüyorlar, biz de tamamen buna uyuyoruz. Bu böyle olmakla beraber bilhassa saydıkları noksanlar hakkında benim de kulağıma gelen bazı konular oldu. Bunların içerisinde bu işler pek güç, her birinin ayrı ayrı uzmanlarının bulunması gereklidir. Belki hata edilmiş noktalar olabilir. Yalnız birkaç tanesinde de yaptığımız incelemelerle söylenen şeylerin pek de muvafık olmadığı neticelerine vardık. Mesela Yeni Cami'nin raspa vaziyetinde. Bunu defalarca inceledik, raspa edilen yerler esasen taşların üzerini tekrar kazımak gibi değildir.

37.3 TBMM Zabıt Ceridesi, Sıra 7, C 11, Birleşim 60, 6. Dönem, 31.05.1940, Yapılan işte kireç ve saire bir kısmına evvelce sürülmüş, sürülen sıva bir şeyler olmuş, tabii öbür tarafı böyle olmayınca sonradan görüldüğü zaman zannediliyor ki, üst tarafı da böyle idi. Halbuki bazı yerlere sıva sürmüşler, bazı yerlere sürmemişler. Bunlar yine görülebilir. İkincisi daha ziyade uzman heyetin arzusudur. Elbette daha iyi bir neticeye varılabilir. Abideleri Koruma Komisyonu hakkında tabii bir şey söylemek bendenize düşmez, onların da mesaisini takdir ederim. Esasen onların da bize karşı bazı talepleri olmuştur. Bir kısımlarını haklı olarak yaptırmışızdır, bir kısımlarını da incelemiştir. Merhum Halil B. bizzat gerek Azap kapı'daki cami hakkında, gerek bilhassa Kadırgadaki eserler hakkında dikkatimizi çekti. Biz bunları ayrı ayrı inceledik. Hepsinin yapılmasını arzu ederim. Bir de, camilerin tamir olunurken medreselerin de tamiri ve bunların birlikte bulunduğu, bir risinin tamir edilirken diğerlerinin de tamirsiz kalmamasını söylediler. Bunun için Başvekâlet yüksek makamından istirhamda bulunduk. Va kıflar İdaresinden, Maarif Vekâletinden, İstanbul vilâyetinden ortak bir heyet teşkil edilerek İstanbul'u semt semt gezdiler. Siileymaniye Camisinin altındaki demirci dükkânları senelerden beri orada devam eden bir bozukluktur. Lâleli Camii'nin bir kapısında iki tane kömürcü dükkânı vardır. Sultanahmet'in yanı başında turşucu dükkânı vardır. Rüstem Paşa Camii'nin altında belki de meyhane ve buna mümasil bir takım şeyler hemen hepsinde vardır. Kadırgadaki Şehit Mehmet Paşa Camiinde çerçeve şeklinde dükkânlar vardı ve pis pis, kirli kirli bezler asılı vaziyetler vardı. Bunları yavaş yavaş istimlak ederek eski haline getirmeye çalışıyoruz. Fakat bunların hepsine birden yetişmeğe bugün imkân yoktur. Zaten bu iş ufak tefek bir iş değil, milyonlar gerektiren bir iştir. Düzgün bir programla yavaş yavaş üzerinde işlemek zarureti vardır.”

Vakıflar Genel Müdürü Fahri Kiper'in "camilerin tamiri" konu sundaki bazı eleştirilere verdiği bu cevabın satır aralarında çok önemli bazı gerçekler saklıdır. Şöyle ki: Öncelikle Kiper, Biz teşkilatımız dışında memleketimizin yetiştirdiği yüksek uzmanlardan oluşan bir heyet meydana getirdik. Her ne yaptırırsak onlar gidiyor, inceleme yapıyorlar, yapılan şeylerin uygun olduğunu veya değiştirilecek şeyler varsa düzeltilmesi gerektiğini söylüyorlar, biz de tamamen buna uyuyoruz,” demıştır. Yani tarihi camilerin restorasyonu sırasında aslına uygun olmayan onarımların, eksik ve yanlışların sorumlusu bu uzman ekiptir. Vakıflar Genel Müdürü bile, “Biz tamamen uzmanların

önerilerine uyuyoruz dediğine göre camilerin tamiri, onarımı sırasındaki hata lardan ve eksiklerden Atatürk'ü veya İsmet İnönü'yü sorumlu tutmak hiç de doğru ve gerekçi bir yaklaşım değildir. Kiper ayrıca, camilerle birlikte türbelerin de onarımının yapılması için uzman bir ekip görevlendirildiğini ve bu ekibin bütün İstanbul'u gezerek incelemelerde bulunduğunu belirtmiştir. Kiper, cami altlarındaki dükkânların da zaman içinde temizleneceğini ifade etmiştir.

Konya Milletvekili Dr. Osman Şevki Uludağ söz alarak Vakıflar Müdürlüğü'ne hitaben, “Efendim bir sorumu cevapsız bıraktılar. Ben deniz dedim ki; bundan üç sene evvel Beyşehir'deki Eşrefoğlu Camii ile Edirne'deki Bayezid Darüşşifası hakkında o zaman bunların geçici olarak tamirlerinden bahsetmiş ve önemle nazarı dikkate alacaklarını cevaben söylemişlerdi. Bunların nazarı itibara alınması tarihi ne zaman gelecektir? Bu hususta hiçbir ifadede bulunmadılar?” *diye sormuştur. Bu soruya Vakıflar Genel Müdürü Fahri Kiper şu cevabı vermiştir: “Efendim Beyşehir'deki Eşrefoğlu Camii ile Edirne'deki darüşşi fadan hakikaten üç sene evvel söz edilmişti. Ben bunların o vakit nazarı dikkate alınacağımlı belirtmiştim ve bunlara da bakılmıştır. Bu Eşrefoğlu Camii hakikaten çok yüksek bir eserdir. Bugün buna başlanacak olsa elimizdeki arkadaşlarımız kendilerinden başka ayrıca bunlara bakacak uzmanlara gerek olacağını söylemişlerdir. Bu çok paraya dayanan bir iştir. Tahsisatımız 100.000 liradır. Bütün bunlar nazarı dikkate alınmamış değildir. Hepsini yapmağa kudret ve kifayetimiz yoktur. Bir soru da Amasya'daki Bayezid Camii hakkında idi. Bayezid Camii me selesine gelince; o da maatteessüf diğerleri gibi yıkılmıştır. Bugün onun tamiri için 200.000 liraya ihtiyaç vardır. Amasya'daki güzel eserlerden çoğu kalmamıştır ve halkın arzusu bunun yapılmasıdır. Başvekilime verdiğim raporda bu da vardır. Zamanın uygunluğu nispetinde gelir temini ile yapılma noktası vardır. Vaziyet budur.”*

Vakıflar Genel Müdürü bütün açık yürekliliğiyle Beyşehir'deki Eşrefoğlu Camii, Edirne'deki Bayezid Darüşşifası, Amasya'daki Bayezid Camii gibi çok sayıda tarihi eserin yeterli ödenek olmaması yüzünden maalesef zamanında tamir edilemediğini, ancak gelir temin edilmez bunların da onarılacağını ifade etmiştir.

Cami tamiri ve onarımı konusundaki eleştirilere İzmir Milletvekili Başbakan Şükrü Saraçoğlu, 31 Mayıs 1944'te, 7. Dönem, 65. Birleşim de şöyle yanıt vermiştir:

“Arkadaşlar ortada büyük bir hakikat vardır. O da memleketimiz bir abideler memleketi olmasıdır. Tarihin tanıdığı günden beri milletin üstünde, oturduğu yerlerde yaptığı eserler o kadar çok, o kadar büyük ve abideler o kadar zengindir ki, bunların ince bir hesaptan geçirilmeksizin hepsini ayakta tutmak istemek, korkarım ki, en büyük abide olan hayatta olanları fazla rencide eder. Bunları iyi bir yöntemle tasnif ve tespit ederek ki Vakıflar Genel Müdürlüğü de bunun üzerine derbunların başta gelenlerini, kaç mal olursa olsun, ihya etmek veya ayakta tutmak için elden gelen gayretin azamisi yapılır, bunda ben de tamamen sizinle beraberim. Yine doğru olan bir hakikat vardır ki, o da bu işe şimdiye kadar kâfi ehemmiyet vermemiş olmamızdır. Şimdiye kadar fakir bir bütçe ile, fakir bir teşekkülü bu işi başarmağa memur etmiş bulunuyoruz. Bu nispeten çok az para ile çalışan idare, elinden geleni yapmış ve kurulduğu günden beri büyük abide sayılan müesseselerden yüze yakınına ya ihya etmiş veya ayakta duracak hale getirmiştir. Eğer bu teknik itibarıyla, para itibarıyla biraz daha takviye edilecek olursa bunun verimi, biraz önce arz ettiğim sahaya intikal etmiş olacaktır. Arkadaşlarımla beraberim, verdikleri izahatı dinledim, Vakıflar Müdürü ile de konuştum, ümit ediyorum ki gelecek sene daha az kusurlu olarak huzurunuzda çıkmış bulunacağız (Alkışlar).”

Başbakan Saraçoğlu, para yokluğundan yakınmıştır. Buna rağmen hükümetin yine de elinden geleni yaparak büyük abidelerden 100'e yakınına onardığını belirtmiştir.

Görüldüğü gibi tek parti CHP, 1930'lu ve 1940'lı yıllarda çok sa yıda tarihi camiyi tamir ettirmiştir. Vakıflar Genel Müdürlüğü, uzman lardan kurulu heyetler oluşturarak, cami restorasyonlarını o heyetlere denetletmiştir. İstanbul dışında Amasya, Manisa gibi Anadolu kentle rinde de çok sayıda tarihi cami onarılmış, tamir edilmiş ve yıkılmaktan kurtarılmıştır. Bu onarımlar zaman zaman aslına uygun olarak yapılmış olsa da, bazı tarihi camiler ödenek yetersizliği nedeniyle onarılamasa da, bu konuda CHP'li milletvekillerinin, ilgili müdürlüğün ve başbakanların “art niyetli” olduklarını söylemek olanaksızdır. R. Tayyip Erdoğan tarafından otoriter, baskıcı ve antidemokrat olmakla suçlanan 1930'ların ve 1940'ların tek partisi CHP, Meclis'te her ko nuru olduğu gibi camilerin, mescitlerin ve türbelerin tamiri konusunu da enine boyuna tartışmıştır. Meclis Zabıt Cerideleri incelendiğinde birçok CHP milletvekilinin camilerin ve türbelerin tamiri konusundaki aksaklıkların, eksikliklerin amansız takipçisi olduğu, bu konuda yetkili bakanlıkları eleştirdiği, sorguladığı ve uyardığı görülecektir.

1922 Başbakanlık Cumhuriyet Arşivime Göre Tamir Edilen Camiler Genç Cumhuriyet asla “cami düşmanlığı” yapmamıştır. Tam ter sine özellikle Atatürk döneminde Cumhuriyet hükümetleri, gerektiğin de cami inşa ettirmiş, camilerin bakım ve tamirini yaptırmış, hatta kul lanılmayan bazı kiliseleri camiye dönüştürmüştür. Ancak her seferinde “CHP döneminde camiler kapatıldı, satıldı, depo ve ahır yapıldı!” di yen R. Tavyip Erdoğan, nedense hiçbir zaman CHP döneminde inşa edilen, tamir edilen bu camilerden söz etmemiştir!y ılında Bakanlar Kurulu'nun ilk toplantısında konuşan Ata türk, Yunan çekilişi sırasında birkaç bin caminin yakılıp yıkıldığını belinmiş ve, *Bu camileri yenilemek görevimizdir. Bu hizmeti nutuk atmadan, gösterişe kaçmadan, siyasete alet etmeden yerine getirelim,* ” demiştir.

Nitekim, 26 Aralık 1922 tarihli bir belgeye göre, “Düşmandan kurtarılan yörelerdeki cami, hayrat ve vakıflarda meydana gelen zara rın tespiti için kurulan komisyonun hazırladığı raporun ilgililere sunul duğu,” belirtilmiştir.

Atatürk 1 Mart 1923'te yaptığı Meclis konuşmasında, “Efendiler! Geçen yıl içinde Vakıf Bakanlığı, dini yapılar ve hayır kurumlarının onarım ve inşaatında oldukça önemli bir çalışma yapmıştır. Yapılan onarım içinde ülkemizin çeşitli yerlerinde olmak üzere 126 cami ve mescit ile 31 medrese ve okul, 22 su yolu ve çeşme, 175 gelir getiren yer ile 26 hamam bulunmaktadır,” diyerek, sadece bir yılda 126 cami ve mescidin onarıldığını belirtmiştir.

. İşte Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi'ndeki belgelerle Atatürk ve İnönü dönemlerinde tek parti CHP'nin onarttığı camilerden bazıları:

- 1923'te İstanbul Sarçahane'deki Dülgerzade (Dülgeroğlu) Mescidi tamir edilmiştir.
- 26 Mart 1923'te Hamidiye Camii'nin tamir ve tefrişatının umum evkaf malından yaptırılması istenmiştir.
- 12 Şubat 1924 tarihli bir belgeye göre, “Turgutlu'da tamirâtı de vam eden Pazar Camii için 1500 Türk Lirası gönderildiği” belir tilmiştir.
- 25 Temmuz 1925 tarihli bir belgede “Bitlis Camii'nin tefrişi için 3000 liranın gönderildiği” belirtilmiştir.
- 7 Aralık 1925'te Niğde'nin Fertek köyündeki bir kilisenin camiye çevrilmesine karar verilmiştir.
- 28 Eylül 1930 tarihli bir belgeye göre, “Fırtınadan hasara uğrayan camilerin tamiri için Edirne Vakıflar Müdürlüğü'ne 11.000 lira tahsisat gönderildiği” belirtilmiştir.
- 9 Aralık 1931 tarihli bir kararla, “İstanbul Eyüp Camii kurşun ve sıva tamiratının emaneten yaptırılması” istenmiştir.
- 1 Mayıs 1932 tarihli bir kararla, “İstanbul Edirnekapı'daki Nesli şah Camii'nin emanet usulüyle

tamir ettirilmesi” istenmiştir.

- 17 Eylül 1933 tarihli bir kararla, “Babaeski’deki Cedit Ali Paşa Camii ile Manisa’daki Muradiye Camii’nin tamiri” istenmiştir.’
- 18 Mart 1933’te “Edirne’deki Üç Şerefeli Cami’nin sıva tamirinin yapılması” istenmiştir.
- 26 Mayıs 1937 tarihinde “Ankara’daki tarihi eser niteliğindeki camilerin tespit edilerek tamirlerine başlanıldığı” belirtilmiştir.
- 27 Ekim 1937 tarihli bir kararla, “Kiğı’da tamiri mümkün olma yan Bültenbey Camii’nin yerine Vakıflar Genel Müdürlüğü’nce yeni bir cami yaptırılacağı” belirtilmiştir.

13 Ağustos 1937 tarihinde “tamir ettirilen camilerin tekniğe uygun tamir edilip edilmediğinin tespiti için kurulan komisyon ve bu komisyonun vermiş olduğu rapordan” söz edilmiştir.

14 Temmuz 1938 tarihli bir kararla “Üsküdar’daki Şemsi Paşa Camii tamiratının emaneten yaptırılması” istenmiştir.

14 Temmuz 1938 tarihli bir kararla “Havsa’daki Sokullu Mehmet Paşa Camii tamiratının emaneten yaptırılması” istenmiştir.

14 Temmuz 1938 tarihli bir kararla “Kadırga’daki Sokullu Camii’nin tamiratının emaneten yaptırılması” istenmiştir.

16 Mayıs 1938 tarihli bir kararla “İstanbul’daki Haseki, Mahmut Paşa ve Mihrimah camileriyle etrafındaki binaların ne şekilde tamir edileceklerine dair üç adet rapor hazırlanması” istenmiştir.

6 Mart 1939 tarihli bir kararla, “Malatya’daki Hacı Ömer Camii’nin tadilat ve inşaatı için gelecek yıla geçici taahhüde giri şilmesine izin verilmesi” istenmiştir.

25 Mart 1939 tarihli bir kararla “Konya’daki İplikçi Camii’nin restorasyon işi için gelecek yıla geçici taahhüde girişilmesi” istenmiştir.

30 Mart 1939 tarihli bir kararla, “Kars’ın Sarıkamış ilçesinde yaptırılacak cami inşaatı için gelecek yıla geçici taahhüde girişilmesi” istenmiştir.

9 Mart 1940 tarihli bir kararla, “İstanbul’daki Şemsi Paşa ve Azatkapı camilerinin onarımının devamı için 5000’er lira daha sarfına” izin verilmiştir.

21 Ağustos 1944 tarihli bir kararla “Milli Saraylardan Divriği’deki Ulu Cami’ye korunması için konulan kıymetli eşya caminin kubbeleri aktığı için korunamayacağından süratle caminin tamiratının yapılması” istenmiştir.

1924-35 arasında tamir edilen camiler	
(Bin liranın altı listede yok)	
Selimiye, Üç Şerefeli, Bayezit ve Süleymaniye Camii	20.000
Istanbulda Sultanahmet Cami	50.535

Istanbulda Kandilli Camii inşası	17.000
Istanbulda Fıstıklı Camü inşası	17.000
Istanbulda Ayasofya Müzesi	52.000
Sifivnde Piri Mehmetpaşa Camii	5.638
Babaeski Cedit Alipaşa Camii	10.000
Lüleburgazda Sokulü Cami	12.995
Manisada Muradiye Camii	12.000
Edimede Uç Şereteli Camii	7.900
tstanbulda âyakapsda Gül Camii	2.000
İstanbul Usküdarda Imrahor Camii	1.500
İstanbul'da Beylerbeyi Camii	4.000
İstanbul'da Cihangir Camii	2.844
İstanbul'da Zeynep sultan Camii	4.300
İstanbul'da Sultan Bayezit Camii	12.000
Üsküdar'da Selimiye Camii	4.620
İstanbul'da Hazreti Halid Camii	7.000
İstanbul'da Rüstempaşa Camii	8.344
İstanbul'da Küçükayasofya Camii	2.820

İstanbul'da Mimar Sinan türbesi	6.617
İstanbul'da Süleymaniye Camii	6.300
İstanbul'da Yenicami	1.506
İstanbul'da Balipaşa Camii	8.000
İstanbul Ortaköy'de Mecidiye Camii	2.500
İstanbul'da Nusratiye Camii	2.200
İstanbul Fındıklı'da Çelebi Camii	5.000
İstanbul'da Büyük Piyale Camii	1.696
Üsküdar'da Rum Mehmetpaşa Camii	1.800
Edirnekapt'da Mihrimah Camü	2.071
İstanbul'da Teşvikiye Camii	1.422
Yekun (Toplam)	293.608 lira

CHP'nin 1924-1935 yılları arasında Türkiye'nin değişik yerlerinde tamir ettirdiği yüzlerce camiden, tamir bedeli 1000 liradan yüksek olan 31 cami ve tamir bedelleri

Atatürk, Yunan saldırısıyla yıkılan Eskişehir Mihaliççik Camisi'ni cebinden 5000 lira vererek yeniden yaptırmıştır. *Karabekifin anlattığına göre, Atatürk'ün* "bir aralık Çankaya'da çifte minareli büyük bir cami yapmak hevesi de uyandı ve gaze telerinde de neşrolundu."

Tek parti CHP döneminde tamir edilerek ibadete açılan camilerden biri de daha önce söz ettiğim İzmir Seferihisar Düzce köyünde ki Kasım Çelebi Camii'dir. Yunan işgal ordularınca harabeye çevrilip ahır yapılan cami, 1936'da onarılarak ibadete açılmıştır.

Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi'nde CHP döneminde inşa ve tamir edilen camiler hakkında daha yüzlerce belge vardır. Ben o belgelerin sadece birkaçını sizlerle paylaşmak istedim. Görülen o ki, R. Tayyip Erdoğan, tarihi gerçeğin sadece bir yanına, işine gelen yanına bakmayı tercih ediyor. Üstelik oraya bakarken de gerçekleri altüst ediyor! CHP döneminde 1927 ve 1935 tarihli kanunlarla ihtiyaca göre tasnif edilen ve ihtiyaç fazlası olduğuna karar verilerek satılan veya başka amaçlarla kullanılan

camilerden, özellikle de depo, yatakhane yapılan çok az sayıdaki “uç” örnekten yola çıkarak CHP’yi “cami karşıtı” ilan ediyor. Ancak CHP döneminde inşa ve tamir edilen yüzlerce camiden söz etmiyor. Oysaki Atatürk, 1 Mart 1923 tarihli Meclis konuşmasında sadece bir yıl içinde 126 cami ve mescidin onarıldığını belirtmiştir.

1936’da tamir edilen

Kasım Çelebi Camii’nin bugünkü durumu 1941 Yılında 66 Cami Tamir Edilmiştir Osmanlı, son dönemlerindeki savaşlardan dolayı ibadethanelerin bakım ve onarımına para ayıramamıştır. Bu yüzden camilerin de aralarında bulunduğu vakıf eserleri bakımsız kalmıştır. Cumhuriyet bu eserlerin neredeyse hepsini harabe halde devralmıştır. Bunların onarımları için çare aramıştır. Ancak mevcut bütçe yetersiz kalmıştır. Bunun üzerine 1935’teki Vakıflar Kanunu sonrasında Vakıflar Genel Müdürlüğü’ne harabe durumunda bulunan camilerin tamiri için normal bütçe haricinde 1 milyon liralık bir ek bütçe daha ayrılmıştır. İktisadi Yürüyüş adlı derginin 1 Nisan 1941 tarihli 32. sayısında “Cumhuriyet devrinde milli abidelerimize verilen kıymet ve ehemmiyet” başlıklı yazıda

“En gayri müsait şartlar altında Vakıflar Umum Müdürlüğü abidelerimizin tamiri işine 1 milyon lira tahsis eylemiştir *denilmiştir*.

Bir program dahilinde camilerin onarım seferberliği 1936 yılında başlamıştır. Bundan sonraki yıllarda da camilerin onarımı için bütçe dışı ödenekler ayrılmaya devam etmiştir.

[Cumhuriyet devrinde] Yapılan, devam eden ve yapılacak olan tamirler A Maiariaüia ImW ifa m gmy n atnH «utlar * İtada Vakıflar maaaakdtr Mft taa 1,»0,cao lira takaia bat—aktadır.a

(İstanbul'daki bazı camilerin tamiri için tahsis edilen miktarlar)

En güzel ve en büyük camiler arasında Vakıflar Umum Müdürlüğü tarafından tahsis edilen miktarlar aşağıdaki gibidir.

Camii Adı	Tahsis Edilen Miktar
1 - İstanbul'da Bayraklı Camii	1000
2 - İstanbul'da Sütlüce Camii	2000
3 - İstanbul'da Sütlüce Camii	1000
4 - İstanbul'da Sütlüce Camii	1000
5 - İstanbul'da Sütlüce Camii	1000
6 - İstanbul'da Sütlüce Camii	1000
7 - İstanbul'da Sütlüce Camii	1000
8 - İstanbul'da Sütlüce Camii	1000
9 - İstanbul'da Sütlüce Camii	1000
10 - İstanbul'da Sütlüce Camii	1000

11 - İstanbul'da Sütlüce Camii	1000
12 - İstanbul'da Sütlüce Camii	1000
13 - İstanbul'da Sütlüce Camii	1000
14 - İstanbul'da Sütlüce Camii	1000
15 - İstanbul'da Sütlüce Camii	1000
16 - İstanbul'da Sütlüce Camii	1000
17 - İstanbul'da Sütlüce Camii	1000
18 - İstanbul'da Sütlüce Camii	1000
19 - İstanbul'da Sütlüce Camii	1000
20 - İstanbul'da Sütlüce Camii	1000
21 - İstanbul'da Sütlüce Camii	1000
22 - İstanbul'da Sütlüce Camii	1000
23 - İstanbul'da Sütlüce Camii	1000
24 - İstanbul'da Sütlüce Camii	1000
25 - İstanbul'da Sütlüce Camii	1000
26 - İstanbul'da Sütlüce Camii	1000
27 - İstanbul'da Sütlüce Camii	1000
28 - İstanbul'da Sütlüce Camii	1000
29 - İstanbul'da Sütlüce Camii	1000
30 - İstanbul'da Sütlüce Camii	1000

31 - İstanbul'da Sütlüce Camii	1000
32 - İstanbul'da Sütlüce Camii	1000
33 - İstanbul'da Sütlüce Camii	1000
34 - İstanbul'da Sütlüce Camii	1000
35 - İstanbul'da Sütlüce Camii	1000
36 - İstanbul'da Sütlüce Camii	1000
37 - İstanbul'da Sütlüce Camii	1000
38 - İstanbul'da Sütlüce Camii	1000
39 - İstanbul'da Sütlüce Camii	1000
40 - İstanbul'da Sütlüce Camii	1000
41 - İstanbul'da Sütlüce Camii	1000
42 - İstanbul'da Sütlüce Camii	1000
43 - İstanbul'da Sütlüce Camii	1000
44 - İstanbul'da Sütlüce Camii	1000
45 - İstanbul'da Sütlüce Camii	1000
46 - İstanbul'da Sütlüce Camii	1000
47 - İstanbul'da Sütlüce Camii	1000
48 - İstanbul'da Sütlüce Camii	1000
49 - İstanbul'da Sütlüce Camii	1000
50 - İstanbul'da Sütlüce Camii	1000

Y a s s a

En büyük ve en güzel camiler arasında Vakıflar Umum Müdürlüğü tarafından tahsis edilen miktarlar aşağıdaki gibidir.

Camii Adı	Tahsis Edilen Miktar
1 - İstanbul'da Sütlüce Camii	1000
2 - İstanbul'da Sütlüce Camii	1000
3 - İstanbul'da Sütlüce Camii	1000
4 - İstanbul'da Sütlüce Camii	1000
5 - İstanbul'da Sütlüce Camii	1000
6 - İstanbul'da Sütlüce Camii	1000
7 - İstanbul'da Sütlüce Camii	1000
8 - İstanbul'da Sütlüce Camii	1000
9 - İstanbul'da Sütlüce Camii	1000
10 - İstanbul'da Sütlüce Camii	1000

İktisadi Yürüyüş, 1 Nisan

1941

Derginin haberine göre 1924-1935 arasında onlarca camiyi tamir ettiren CHP hükümeti, 1941 yılında tam 40 camiyi tamir ettirmiş, gelecek 5 yıl içinde 26 camiyi daha tamir ettirmeyi planlamıştır. Ayrıca tahsis edilen 1 milyon lira haricinde vakıf, hayrat gelirlerinden elde edilen parayla da 8 camiyi daha tamir ettirmiştir. Dahası 40 büyük tarihi caminin tamiri için de gerekli ödenekler ayrılmış ve bu camiler üzerinde etüt çalışmalarına başlanmıştır.

Dergide, tamirine başlanacak camilerle ilgili şöyle bir değerlendirme yapılmıştır, “ Vakıflar Umum Müdürlüğü hayrat tamiri hususunda şu beş sene zarfında gösterdiği faaliyete kesintisiz yirmi sene daha de vam edecek olur ise, yurdumuzun her köşesini süsleyen ve milli san’at tarihimizi ebediyen yaşatacak olan bu kıymetli abidelerimizin ihmal edilmiş, unutulmuş hallerle bugünkü harap manzaraları o zaman, güzellikleriyle yüzümüzü güldürecektir. Tamir programında ithal ve keşifleri

ihzar edilmiş bir hayli mühim abideler vardır ki tahsisatın arkası geldikçe tamirleri bitenlerin yerine bunların mühimleri sıraya girecek tir. Keşiflerde yazılı miktarlar bilhassa şu müstesna günlerde esbabı mücbire dolayısıyla mütehavvil ise de bir fikir vermiş olmak için 5000 liradan yukarı olan bazı mühimlerini kaydediyoruz. ”

Dergide “Camilerimiz ve Mescitlerimiz” adlı bir yazıda Cumhuriyet yönetiminin, “mabetlere layık oldukları hürmeti gösterdiği”, hü kümetin “ihtiyaca uygun olarak”, özellikle “tarihi ve mimari kıymeti” olan camileri tamir etmek için ödenek ayırdığı, “mabetlere yaraşma yacak değersiz ve kıymetsiz binaları, pejmürde hallileri ise mabetlikten hariç tuttuğu” belirtilerek bunların tamiri için ödenek ayrılmadığı ifa de edilmiştir.

Görüldüğü kadarıyla genç Cumhuriyet cami tamirlerinde, ihtiyaca uygunluk, tarihi ve mimari değere sahip olmak ve cami olamaya cak kadar değersiz ve harabe olmamak koşullarını dikkate almıştır. Bu koşullar doğrultusunda Türkiye genelinde yapılan tasnif çalışmaları sonunda tamir edilecek camiler belirlenmiş ve bu iş için ayrılan olağanüstü bütçe doğrultusunda 1923-1950 arasında Türkiye'nin dört bir yanındaki yüzlerce cami tamir edilerek yeniden ibadete açılmıştır. İhtiyacı olmadığı için özellikle harabe ve cami olamayacak kadar değersiz binalar ise tasnif dışı tutularak ya başka amaçlar için kullanılmış veya satılmıştır. Bunlar içinden en uç örnekleri seçip genç Cumhuriyet'i “cami düşmanı” ilan etmek insafsızlıktır.

Tamiri tamamlanan camiler (1941)	Harcanan para
1 İstanbul'da Heybeüada Cami	17.000
2 istanbri Beşfldaş'da Sinan Paşa Cami	9.982,14
3 İstanbul'da Dolmabahçe Cami	8.936,44
4 İstanbul'da üdel Cami	21.299,18
5 İstanbul Çemberttaş'da At* Alı Pasa Cami	15.003,93
6 İstanbul EdtmekapTda Mftrimah Cami	6.851,65
7 İstanbul'da	1.224

8	İstanbul'da	589
Küçük Ayasofya Camii		
9	İstanbul'da	1.350,85
Çorlulu Ah Paşa Cami		
10	İstanbul	
Galata	Okçu	
Musa Cami		6.379,66
11	İstanbul	1.560
Sütlüce'de		
Mahmut	Afla	
Cami		
12	İstanbul'da	2.516,33
Mehmet	Ağa	
Cami		
13	İstanbul	
Ortaköy'de		
Mecidiye Camii		2.927,28
14	İstanbul	1.500
Üsküdar'da Faik Paşa Camii		
15	İstanbul	
Karkkûy de Cafer AŞa Cami		
		1.401,67
16	İstanbul'da	
Mtnç Ai Paşa		
Cami		4.199,34
17	İstanbul'da	
Fethiye Cami		
		3.893,28
18	İstanbul'da	1.519
Cihangir Camii		
19	İstanbul'da	8.159,90
MŞantaşn'da		

Teşviye Cami		
20	Ankara'da	
Zenci* Cami		19.470,42
21	Ankara'da	
Cenabı Ahmet		
Paşa Camii		32.898,75
22		2.689,75
Kırdareinde Hmr		
Bey CamH		
23		3.056
Lüleburgaz'da		
Sokullu Cami		
24	Edirne'de	342,50
Beyaz* Evvel		
Cani		
25	Edirne'de	5.025,25
Sultan Sehm		
Camii		
26	Edirne'de	
Bayezit Sani Cani		651,25
27	Edirne'de	2.190
Uç şerefeii Camii		
28	Çantan da	10.993
Ulu Cami		
29	İstanbul da	29.776.80
Mahmut Paşa		
Camu		
30	İstanbul	
Fatih'te Mesih		
Paşa Camii		31.233,13
31	İstanbul da	
Beyoğlunda Ağa		
Camii		22.432.30
32	İstanbul'da	28.008,95
Sultan Seim		

Camii		
33 İstanbul'da		
Fatih'de Balı		
Paşa Camii	64.47,55	
34 İstanbul'da		
Eyüp Suttan Cami	13.089,39	
35 İstanbul	10.058,94	
Üsküdar'da Çınir		
Cami		
36 Edirne'de	32.548.05	
Havza'da Sokuhı		
Cami		
37 İstanbulda	4.979	
Nişancı Mehmet		
Paşa Camii		
38 İstanbul'da	5.308,85	
Haseki imaret		
Cami		
39		
Zonguldak'ta		
Camikebır Cami	1.547,20	
40 İstanbul'da	8.291.26	
Üsküdar'da AHk		
Valde Cani		

252

CHP'nin 1941 yılında, Türkiye'nin dört bir yanında tamirini tamamladığı 40 cami ve tamir bedelleri

Tamiri tamamlanmak üzere olan camiler (1941)		
1 İstanbul'da		
Süleyman! Cami	96 307,73	
2 İstanbul 'da	58.910	
Azapkapt'da		
Sokullu Cami		
3 İstanbul'da	59.989,36	

Yeni Cami	
4 İstanbul'da Kadırga da Sokullu Camii	34.992,04
5 İstanbul'da Sultan Ahmet Cami	26.855,49
6 İstanbul'da Şemsi Paşa Cami	34.773,40
7 Bursa'da YbşI Cami	14233,60
8 Bursa'da Yıtdmm Camii	16.757,20
9 Çerkaş'de Muradı Rabi Camii	8.974
10 Sinop'da AJâaddin Camü	10.000
11 Bolu'da YHAnm Camii	15.451,44
12 Malatya'da Arslan Bey Camii	6.547
13 Rize'de Olla Cami	3.000
14 Trabzon'da Hatuniye Camii	4.290,87
15 Kars Camii	751,60
16 Erzincan'da tzzet Paşa Camii	7.408,10
17 Bozüyük'de Kasım Paşa	48.049,69
18 Elmalı'da Ömer Paşa Camii	38.236,32

19	Afyon'da Gedi Ahmet Paşa Camii	57.904,58
20	Kayseri'de Ahmet Paşa Camii	28.890
21	Ytagat'da Çapanoğlu Camii	15.500
22	Diyarbakır'da Behram Paşa Camii	15.000
23	Divrik'de Ulu Cami	15.000
24	Tokat'da Ali Paşa Camii	9.193
25	İstanbul'da Bayezit Cami	5.000
26	Ankara'da Hacı Bayram Camii	502.89,71
	Yekûn (Toplam)	681.811,13 lira

CHP'nin 1941 yılında, Türkiye'nin dört bir yanında tamirini tamamlamak üzere olduğu 26 cami ve tamir bedelleri

Hayrat tertibinden tamiri yapılan camiler		
	Malatya'da Arslan Bey 1 Camii	6.337
	İstanbul Sarıyer'de 2 Çarşı Camii	1.797
3	Bolayır'da Süleyman Paşa	1.357,06

Camii	
4 Gebze'de Orhan Bey Camii	1.010
5 Konya'da Eşrefofllu Camii	10.000
6 Manisa'da Muradiye Camii	10.000
7 İzmir'de Hisar Camii	15.335,90
8 İzmir'de Şadırvanlı Camii	10.991,90
Yekûn (Toplam)	57.028,86 lira

CHP'nin 1941 yılında Türkiye'nin dört biryantında "hayrat tertibinden" tamirini yaptırdığı 8 cami ve tamir bedelleri

Kesif bedel 5 bin liranın üzerinde camilerden bazıları	
1 İzmit'te Pertev Paşa Camü	35.940
2 Samsun'da Dördüncü Mehmet Camii	41.495,29
3 İstanbul'da Alı Pasa Cami	11.795,80
4 İstanbul'da Hoca Paşa Camii	11.293,53
5 İstanbul'da Şehzade Cam»	28.683,35
6 İstanbul'da Fatih Cami	63.675,50

7	İstanbul da Üsküdar da Ayazma Camii	20.662,70
8	İstanbul da Üsküdar'da Cedit Vakte Camfi	10.359,90
9	İstanbul'da Kasımpaşa'da Camukebır	17.150,05
10	İstanbul'da Eyüb'de Zal Mahmut Paşa Camii	9.891
11	İstanbul da ZeyreK'de Kilise Camii	8.490
12	İstanbul'da Tophane'de Nusratiye Cami	12.236,18
13	Tekirdağ'da Rustem Paşa Camii	7.815
14	Gebze Çoban Mustafa Paşa Camii	30.661
15	Çorlu'da Suleymaniye Camii	12 981.10
16	Silvan'da Şalâhaddm Eyyubi	30.000
17	Ladk'de Bülbül Hatun Camii	47.693.06
18	Ladik'de Sultan Mehmet Cama	41.495,29
19	Lüleburgaz'da Kadı Alı Camii	8.730
20	Edirne'de Bayezit Samı Camii	30.000

21	Edirne'de Muradiye Camii	10,000
22	Edirne'de Üç şerefeli Cami	10.000
23	Harput'da Sare Hatun Camii	10.000
24	Antalya'da Teke* Mehmet Paşa Cami	6.763
25	Antalya'da Kuyucu Murad Pasa Cami	15 000
26	KiSs'de Canpulat Cami	15.030,14
27	Niğde'de Alaaddin Camii	32.670,29
28	Kayseri'de Merzifon Kara Mustafa Paşa Cami	9.838
29	Bursa da Ulu Cami	39.562,30
30	Bursa'da Muradye Camii	15.000
31	Bursa da Hudavendıgar Camii	10.000
32	Manisa'da Muradiye Camii	35.940,08
33	İzmir de Alsancak da Camii ınsaası	25.000
34	Afyon'da SandüTdada Çarşı Cami	5.476,21
35	İstanbul da	

Bayezit Camii	14.596,56
36 İstanbul da Üsküdar'da Atik Valide Şadırvanı	9.435
37 Konya'da Sultan Alaaddin Camii	35.000
38 Ankara da Saman Pazarı'nda Kurşunlu Camii	12.000
39 İstanbul da Balat da Ferruh Kethüda Camii	16.000
40 İstanbul da Nuru Osmaniye Camii	20.486,90
Yektin (Toplam)	828.843,90

CHP'nin 1941 yılında etüt ederek tamir etmeyi planladığı tarihi camilerden keşif bedeli 5000 liradan fazla olanlar ve keşif bedelleri

Dergide, yukarıdaki grafikler verildikten sonra bu grafiklerle ilgili şöyle bir değerlendirme yapılmıştır:

“İşte şu yukarıda yazılı üç cetvelden anlaşılıyor ki Vakıflar Umum Müdürlüğü beş seneden beri hayratın imarı için çizdiği bir program üzerinde yürüyerek tamire başladığı ilk iki cetvel yekünü altmış altı camiden kırk tanesinin tamiratını ve inşaatını başarmış ve yirmi altı tanesinin ikmaline çalışmaktadır. Bir taraftan da ileride mali kuvvet ve kudreti yettikçe tamire başlamak üzere kırk büyük abide üzerinde etütler yaptırmıştır ve etütlerine devam etmektedir. Yani inşa olunan veya esaslı tamir gören abidelerde Vakıflar Umum Müdürlüğünün tatbikine çalıştığı ve ulaşmak istediği gaye, mabetlerin harimlerini la ubali bir gezinti yeri veya çocuklara oyun meydanı veya pazar yeri olmaktan men etmek, taşları devrilmiş, sırasını mevkiini kaybetmiş, çalı çırpı üzerlerini örtmüş kabristan harabeleri bazı mabetlerin harim lerinde yürekleri sızlatan hürmetsizlik ve çirkinlik olduğundan mabede bir başka ruhaniyet bahşedecek derecede kabirlerin tanzim ve tamirleri ve avlunun tarhi ve bir çiçek bahçesi haline ifrağı suretiyle mabedin muhit ve silüetine layık olduğu güzelliği ve temizliği temin etmektir. Camilerin içerlerinde yapılan secdelikler ve pabuçluklar için tedbirler bu gayenin temini için başlangıç mesabesindedir. ”

Belge ve bilgiler, tek parti CHP'nin 1923-1950 arasında yüzlerce tarihi camiyi tamir ederek, yıkılıp yok olmaktan kurtardığımız gözler önüne sermektedir. Ancak Atatürk Cumhuriyeti'ni din düşmanı göstermek isteyen iç ve dış odaklar yıllarca bu basit gerçeği saklamışlar, hatta Atatürk Cumhuriyeti'ni, “camileri yıkmakla yok etmekle” suçlamışlardır.

Camilerin İstismarını Atatürk ve İnönü Önlemiştir Cumhuriyet'in ilk yıllarında bazı yerel yöneticiler tarafından eski eserlere gereken önemin verilmemesi üzerine bizzat Atatürk, araların da

camii, mescit ve türbelerin de bulunduğu eski eserlerin korunmasını istemiştir.

Atatürk, 1931 yılındaki Konya gezisinde Selçuklu döneminden kalan Alaaddin Camii'nin ve ek yapılarının orduya tahsis edildiğini görünce bu durumdan çok rahatsız olmuş, Başvekil İsmet İnönü'ye çektiği bir telgrafla derhal camilerin ve ek yapılarının boşaltılıp resto rasyonunun yapılmasını istemiştir.

İşte o telgraftan bir bölüm:

"Başvekil İsmet Paşa Hazretlerine.

Son tetkik seyahatimde muhtelif yerlerdeki müzeleri ve eski sanat ve medeniyet eserlerim de gözden geçirdim. (...)

Konya'da asırlarca devam etmiş ihmaller sebebiyle büyük hır ha rahi içinde bulunmalarına rağmen sekiz asır evvelki Türk medeniyetinin hakiki mimarı şaheserleri sayılacak kıymette bazı mehanı vardır. Bunlardan bilhassa Karatay Medresesi, Alaaddin Camii. Sahip Ata Medresesi, cami ve türbesi, Sırçalı Mescit ve İnce Minareli Camii derhal ve müstecclen tamire muhtaç haldedir. Bu tamirin gecikmesi, bu abidelerin kamilen indirilmesi mucip olacağından, evvela asker işgalinde bulunanların tahliyesinin ve kaffesinin mütehasıs zevat nazaretile tamirinin temin buyrulmasını rica ederim. Cazı Mustafa Kemal."* Bu belge, "cami düşmanı" olarak suçlanan genç Cumhuriyetin ve CHP'nin kurucusu Atatürk'ün özellikle tarihi camilerin ve türbelerinin korunmasına büyük önem verdiğini gözler önüne sermektedir. Atatürk, Konya'da Karatay Medresesi, Alaaddin Camii, Sahip Ata Medresesi, cami ve türbesi, Sırçalı Mescit ve İnce Minareli Camii'nin derhal tamir edilmesini; ayrıca asker işgalinde olan camilerin de derhal boşaltılarak tamir edilmesini istemiştir. Bu nedenle özellikle tarihi camilerin gördüğü zararlardan Atatürk'ü sorumlu tutmak son derece yanlış ve gerçekdışı bir yaklaşımdır. Atatürk, Türkiye'deki bütün tarihi eserler gibi tarihi camilerin de aslına uygun olarak restore edilerek korunmasını istemiştir.

Atatürk'ün tarihi camilerin ve türbelerin korunması konusundaki bu duyarlılığını İsmet İnönü de devam ettirmiştir. İnönü değişik zamanlarda yayımladığı genelgelerle yetkililerden camilerin korunmasını istemiştir.

Örneğin 31 Ocak 1934 tarih ve 6 / 370 sayılı Başvekâlet genelgesiyle, İmar hevesi yüzünden eski eserlerin yıktırıldığını görüldüğü belirtilerek, "Bundan sonra Maarif Vekaletine sorulmadan hiçbir eserin yıktırılmaması" istenmiştir.

Atatürk Edirne’de

Selimiye Camii ve Külliyesi’rti gezerken i25 Aralık 1930:

3 Ekim 1935 gün ve 6/5548 sayılı Başvekâlet genelgesiyle, illerde idarecilerin ve belediye başkanlarının, “*Vakıf eserleri haraptır diye ça bucak yıktıklarının öğrenildiği, bu hareketi yapanların ağır mesuliyet altına girecekleribelirtilmiştir.*

Nisan 1936’da doğrudan Başbakan İsmet İnönü, “Diyarba kır'daki Hiisreviye ve Behramiye camilerinin derhal boşaltılmast ve bundan sonra camilerin ve eski eserlerin asıl görevinin dışında başka amaçla kullanılmamasına dair” bir genelge yayımlamıştır.* Ancak bu tehditkâr genelge bile taşradaki idarecileri durdura mamış olmalı ki Başvekâlet 14 Ekim 1936 tarihli başka bir genelge ile, “Askerler tarafından kullanılırken eski eser niteliği taşıdıklart için Milli Savunma Bakanlığından alınan fakat bu defa valilik onayı ile Ziraat Bankası’na buğday ambarı yapılmak üzere verilen Diyarbakır Hiisreviye ve Behramiye camilerinin boşaltılmast ve Vakıflar Genel Miidiirliiğü nün onayı alınmadan vakıf eserlerin ve diğer uirelere ait eserlerin amaçları dışında kullanmamaları”m istemiştir.* Son olarak 12 Mart 1940 tarihli Başbakanlık genelgesiyle “İmar il Yapı ve Yollar Kanunu”na dayanarak “Belediyelerin vakıf eserlerin ar salarım parasız istimlak ettikleri, bazı belediyelerce de arsasını istimlak etmek için önce üzerindeki sağlam binayı ‘haraptır’ diye yıktıklarının görüldüğü, bu gibi emrivakilere meydan verilmemesi” istenmiştir.

Bu belgelerden görüleceği gibi Cumhuriyet’in ilk yıllarında “iller de idarecilerin ve belediye başkanların ‘vakıf eserleri haraptır,’ diye aralarında bazı camilerin de bulunduğu bu eserleri çabucak yıktıkları” anlaşıldıktan sonra Atatürk ve İnönü olaya el koyarak tarihi değeri olan bu eserlerin yıkımlarını önlemiştir. Belgelerden ayrıca, hükümet ten habersiz bazı yerel yöneticilerin taşrada bazı camileri “amaçlan dışında kullandıkları” anlaşılmaktadır. Hükümet bu durumu fark eder etmez yerel yöneticilere gönderdiği genelgelerle “*Bu camilerin derhal boşaltılarak Vakıflar Genel Miidürlüğü ’nün onayı alınmadan amaç dı şında kullanılmaması gerektiğini,*” bildirmiştir.

Yani Başbakan R. Tayyip Erdoğan’ın, Tek Parti döneminde amaç dışı kullanılan camilerin fotoğraflarını göstererek, “*İşte Tek Parti, İs met İnönü camileri böyle yatakhane, depo, ahır yaptı!*” demesi gerçe ği yansıtmamaktadır. Çünkü yukarıdaki belgelerde de açıkça göröl düğü gibi bu şekilde

amaç dışı kullanılan bazı camiler, Atatürk'ten, İnönü'den, hatta hükümetten habersiz bir şekilde bazı işgüzar yerel yöneticiler ve komutanlar tarafından bu hale getirilmiştir. Nitekim Atatürk'ün cumhurbaşkanlığı ve İnönü'nün başbakanlığındaki hükümet bu durumu öğrenir öğrenmez harekete geçerek bu eserlerin bahanelerle yıkılmamasını, korunmasını ve amaç dışı kullanımını için de mutlaka izin alınmasını şart koşmuştur.

Bu gerçekler ortadayken Atatürk'ü ve İnönü'yü "cami düşmanı" göstermek gerçeği tersyüz etmektir.

Bugün Camiler Açıkça ve Ezan Sesleri Hâlâ Yankılanıyorsa Her şeyden önemlisi, "cami düşmanı" olmakla suçlanan Atatürk ve İnönü olmasaydı, bu vatanseverlerin kelle koltukta verdikleri o kut sal mücadele olmasaydı, 15 Mayıs 1919'da İzmir'e çıkıp çoluk çocuk demeden korkunç bir katliama başlayan Yunanlılar, camileri yakıp

yıkacak, ezanları susturacak ve işte o zaman camiler; ahır, tuvalet, eğlence merkezi yapılacak, hatta Ayasofya'ya çan takılacaktı. Nitekim daha önce belirttiğim gibi işgal yıllarında İzmir Seferihisar Düzce köyündeki Kasım Çelebi Camii'nin başına gelenler birçok caminin başına gelmiştir.

İzmir'in işgal edildiği günlerde, Yunanlılar camilere saldırmış, camileri yakıp minareleri yıkmış, Yunanlılardan cesaret alan ayrılıkçı Rumlar da camilerdeki halı ve kilimleri çalmışlardır. O günlerdeki bir gazete haberine göre, "*Şehrin camilerinin de Rumlar tarafından basıldı ve birçok kıymetli halı ve kilimin kaçırıldığı da tespit edilmiştir. Bu arada Hisar ve Bölükbaşı camilerinde bir tek halı ve kilimin kalmadığı görülmüştür.*"

Fotoğraf altı: Yunanlılar tarafından yakılan Orhangazi kasabası camii Şerifi (Orhangazi kasabası tahminen 1000 haneli olup Yunanlılar tarafından bilcümle emlakini diniyye ve resmîyesiyle kamilen ihrak ve ahalinin kısmi azami katil ve imha ve eşya ve nakitleri gasb ve yağmalanmıştır).

Yunanlılar tarafından

yakılan Nasrettin Paşa Camii Sayın Başbakan R. Tayyip Erdoğan, bugün bu ülkenin camileri açıksa ve bugün bu ülkenin semalarından hâlâ ezan sesleri yükseliyor sa bunu o Atatürk'e, o İsmet İnönü'ye, o Cumhuriyet'i kuran iradeye borçluyuz.

Atatürk ve İnönü dönemlerinde camiler hep açık olmuştur. Baş bakanlık Cumhuriyet Arşivi'ndeki belgelere göre hükümet camilerin sorunlarıyla da ilgilenmiştir. Örneğin İnönü döneminde 16 Şubat 1942'de alman bir kararla Camilerde namaz kılarken başlara konan mendil, takke ve kasket hususunda belli bir intizam sağlamak için va izlerin halkı aydınlatması" istenmiştir. 17 Kasım 1948 tarihli başka bir kararla da "Cep ve duvar takvimlerindeki namaz vakitlerinde ihti lafa düşmemek için, bunları çıkarana'nın Müftülükten alınacak cetvele göre hareket etmeleri" istenmiştir. Bir örnek de Atatürk döneminden verelim: 25 Mayıs 1926 tarihli bir kararla "Müezzinlerden bazıları nın vaktinden evvel veya sonra ezan okuduklarından ezanın vaktinde okunması için müezzinlere tebligat yapılması" istenmiştir.

Görüldüğü gibi genç Cumhuriyet'in camilerinde ezanlar okunmakta, namazlar kılınmaktadır. Dahası hükümet bu konudaki en ufak aksaklıklarla bile ilgilenmektedir.

R. Tayyip Erdoğan'ın Unuttuğu Gerçek: MENDERES'İN YIKTIRDIĞI CAMİLER Başbakan R. Tayyip Erdoğan, ne zaman "CHP, İnönü camileri yıktı, sattı, depo ve ahır yaptı!" dese hemen ardından "DP, Mende res dinimize şöyle güzel hizmetler etti!" demektedir. Böylece CHP ve İnönü'yü "dine zarar vermekle" suçlarken, DP ve Menderes'i "dine hizmet etmekle" övmektedir.

Erdoğan, 30 Eylül 2012 tarihli konuşmasında şöyle demiştir:

"1940'lt yıllar boyunca Türkiye'de millete, milletin değerlerine, kutsallarına karşı aleni bir savaş yürütüldü. Bu ülkede camilerin kapı larına kilit vuruldu. Camiler, ahıra, depoya, müzeye çevrildi. Kur'anı Kerim'i öğrenmek de, öğretmek de, okumak da yasaklandı. (...) Mer hum Adnan Menderes'in tersine çevirdiği bu süreç 1960 müdahalesiy le maalesef rejimin hücrelerine, rejimin genlerine kadar işledi. (...) O Menderes camilerin kapılarındaki kilitleri söktüğünde insanlar o cami lerde şükür

namazları kıldılar...”

R. Tayyip Erdoğan, Menderes’in camilerin kapılarındaki kilitleri söktüğünü söylüyor. Aslında çok doğru, ama eksik! Çünkü Menderes sadece camilerin kapılarındaki kilitleri değil camilerin her şeyini söktü! Hem de buldozerle! Menderes’in elinin değdiği camilerin yerinde bu gün yellere esmekte!

R. Tayyip Erdoğan’ın “cami söyleminin” Mehmet Şevket Eygi’den etkilendiği açık. Ancak başta Başbakan Erdoğan olmak üzere AKP’li yetkililer, Mehmet Şevket Eygi’nin yazıp söylediklerini bile işlerine gelmediği şekilde kullanmışlardır. Şöyle ki Eygi, *Cami Kıyımı* adlı kitabında, *Cami kıyımı 1950-60 arasında da devam ederek yol açma bahane siyle nice tarihi caminin temellerine kadar yıkılmasına sebep oldu,*” diyerek DP ve Menderes döneminde yıkılan ve satılan camilerden de söz etmiştir. Hatta kitabının kapağına da DP ve Menderes döneminde yıktırılan iki caminin fotoğrafını koymuştur. Ancak başta Başbakan Erdoğan olmak üzere AKP’li yetkililer cami söylemlerinde hiçbir zaman bu durumdan söz etme gereği duymamışlardır.

Araştırmalarım sonunda Menderes zamanında sadece İstanbul’da 60’tan fazla caminin yol açma ve değişik imar faaliyetleri nedeniyle yıkıldığını öğrendim. DP döneminde İstanbul Tophane, Karaköy, Fatih, Eminönü, Saraçhane ve Beşiktaş’ta tam anlamıyla bir tarihi cami katliamı yaşanmıştır.

DP ve Menderes döneminde İstanbul’daki tarihi cami ve mescit katliamı İstanbul’un imarı için getirilen Fransız Mimar Henri Prost ve Alman Prof. Hans Högg eliyle gerçekleştirilmiştir. Zeki Bağan, 2010 yılındaki bir konferansında bu gerçeği şöyle ifade etmiştir:

“(…) Hoca Sinan tarafından yaptırılan Azepler Mescidi Fatihli yıllardan kalmadır ama hamamı ile birlikte yola katılır. Kanuni devri hatırası Tiifenhane Mescidi üç kuruşa satılır. Saraçhane Mescidi’nin üzerinde ise şu an resmi daireler vardır.

Prost bu kadarla yetinmez. İkinci yıkım furyası ile (1955-57) yol kenarında kalan mescitleri de ayıklar. Zeytinciler Mescidi yok edilir. Voynuk Şiicaeddin Camii’nin yıkım emrini kimin verdiği hiç anlaşılabilir. Hazire bile darma duman edilir. İstanbul’un ilk Belediye Başkanı Hızır Bey’in mezarı ortada kalır. Arsalar tekrar camileştirilemesin diye hızla betonlaştırılır ki bu alanda İMÇ blokları yayılır... Sadece 5657 yılları arasında 54 camiyi yıktırır. Bunun yanında hamamların, tekke lerin, sebillerin, çeşmelerin hesabı yapılmaz...”

İstanbul’da Cumhuriyet’in ilk yıllarında başlayan imar çalışmaları, 1940’lardan itibaren H. Prost eliyle maalesef şehrin tarihi dokusuna zarar verecek biçimde gerçekleştirilmiştir. İmar çalışmalarının ilk aşaması 1943’te sona ermiştir. O ilk aşamada, Azeblar Camii, Sekbanbaşı Mescidi, Firuz Ağa Mescidi, Revani Çelebi Camii yıkılmıştır. Yıkımlara 1950-1960 arasındaki DP döneminde devam edilmiştir: 1953’te Saraçhane Mescidi (Mimar Ayaş Mescidi), Karagöz Mescidi gibi tarihi mescit ve camiler yanında tarihi medreseler, çeşmeler ve mektepler de yıkılmıştır.

Prof. İlber Ortaylı, *Milliyet* gazetesinde “*Cami Olmaktan Çıkan Camiler*” başlıklı yazısında Menderes’in İstanbul’da Mimar Sinan’ın mescitlerini, camilerini buldozerle yıktırıldığını, ancak hiçbir “Müslümanın” nedense bu gerçekten söz etmediğini şöyle ifade etmiştir:

“70 ila 50 sene evvelinin camiyi ambar yapma, kışla yapma olaylarını tekrarlamak ne tarihi açıklamaya yeter ne de politika yapmaya, üstelik yeterince delil de ileri sürülüyor. Falan mahallelerdeki camilerin depo yapıldığı söyleniyor ama Menderes’in imar çalışmaları sırasında rolöveleri ve albümleri bile çıkarılmadan tarihe gömülen Mimar Sinan mescitlerinden, Beyazıt’ta yıkılan Kemankeş Kara Mustafa Paşa Camii ve medresesinden, Topkapı’daki Kara Ahmet Paşa’nın Mimar Sinan eseri zarif sebilinden (ki bence istisnai bir Rönesans tipi fontanaydı, inşaat makinelerini dayayıp yıkılışını gözümle gördüm) bahsedilen Müslüman yok. Bu memleketin tahribi şu

veya bu grubun işi değildir. Toptan yaptığımız bir kepezeliştir. ”

İstanbul’un tarihini en iyi bilen Türkiye’nin sayılı sanat tarihçilerinden Prof. Dr. Semavi Eyice, *Milliyet* gazetesinde Neşe Mesutoğlu’na verdiği röportajda, Menderes’in bazı camileri yıktırıldığını doğrulamıştır.

1950’lerde *Yeni Sabah* gazetesi yazarı olan Semavi Eyice, Adnan Menderes’in Sekban Paşa Mescidi, Mimar Ayaz Camii, Velide Camii’nin türbesi gibi dini eserleri yol yapmak için yıktırıldığını anlatmıştır.

Eyice, kendisinin bu cami, mescit ve türbelerin yıkılmasına gazete sinde itiraz ettiğini ancak uyarıldığını belirtmiştir. Eyice, Türk tarihi için önemli olan Zeyrek evlerinin de bu dönemde yıkıldığını söylemiştir.

Prof. Semavi Eyice, *Sanat Alemi* dergisinden Ülkü Ö. Akagündüz’e verdiği röportajda da bu gerçeğin altını çizmiştir. İşte Eyice’nin o röportajından bazı bölümler:

“Menderes döneminde nice ibadethaneler şuursuzca yıkıldı. (Menderes’in) adına görkemli bir türbe yapıldı; ama günahı da çoktu hani,” diyen Eyice’ye göre İstanbul’da geniş caddelere, meydanlara ve yeşil sahalara karışıp giden elliden fazla caminin bazısı, projeleri hiç tehdit etmediği halde biraz da keyfi uygulamalarla ortadan kaldırılmıştır.

Semavi Hoca, Menderes’in açtırdığı Atatürk Bulvarı’na kurban giden iki camiden şöyle söz ediyor:

“Bozdoğan kemerinden Aksaray’a inerken sağda iki küçük cami vardı. Baba Haşan Alemi ve Oruç Gazi camileri. Baba Haşan Alemi’yi daha o zaman vakıflar kiraya vermişti. Hatta bir öğretmen oturuyordu içinde. Cadde üstünde olmamasına rağmen yıktılar onu. Oruç Gazi mamurdu, kullanılıyordu. Hiç lüzumu yokken yıkıldı o da. Bulvar açıldığında, dört tarafında servi ağaçlarıyla çok şirin bir durumu vardı, caddeden dışarıda ve biraz çukurdaydı zaten. Kimin aklına estiyse, lüzumsuz burada dediler, yıktılar.”

Semavi Eyice, Menderes döneminde İstanbul dışındaki şehirlerde *de tarihi camilerin yıkıldığını belirtmiştir*: “Adana’da kentin göbeğinin de, camisi, medresesi, kütüphanesiyle görkemli bir külliye düşünün. İbSÖlerde Cafer Paşa yaptırmış, 1950’de cadde genişleyecek bahane siyle yıktırılmış. Ne var ki arsa hâlâ boş, külliye yıkıldığı ile kalmış, şehrin anıtsal yapısının yerinde şimdi çömlekçi var. ”

İşte DP (Menderes) döneminde İstanbul’da yıktırılan tarihi camilerden bazıları:

- 1465 tarihinde inşa edilmiş olan tarihi Murat Paşa Camii, Vatan Caddesi yapılırken 1957’de yıktırılmıştır.
- Pertevniyal Lisesi yakınlarında bulunan tarihi Oruç Gazi Camii, 1956 yılında yol yapım çalışmaları sırasında yıktırılmıştır.
- Yeni Kapı yakınlarında Fatih döneminden kalma 1479 tarihli Çakır Ağa Camii yine yol yapım çalışmaları nedeniyle 1958’de yıktırılmıştır.
- Aksaray’da Vatan Caddesi’nin başlangıcında yer alan Fatih döneminden kalma Camcılar Camii ve çeşmeleri, 1957 yılında yol yapım çalışmaları nedeniyle yıktırılmıştır.
- Aksaray’da, 1555 yapımı tarihi Kazasker Abdurrahman Camii 1957’de yol yapım çalışmaları nedeniyle yıktırılmıştır.
- Karaköy-Kabataş arasında bugünkü Mimar Sinan Üniversitesi’nin tam karşısındaki Salıpazarı Süheyl Bey Camii 1957’de yol yapım çalışmaları sırasında yıktırılmıştır.
- Karaköy-Kabataş arasında 1878-1879 yapımı, özgün mimariye sahip çok nadide eserlerden biri olan

Karaköy Mescidi veya Camii 1958'de yol yapım çalışmaları sırasında yıktırılmıştır.

• Karaköy Kabataş arasında II. Mahmud döneminden kalma, 1826 yapımı, tarihi Nusretiye Camii ve Sebili 1958'de yol yapımı sırasında tahrip edilmiştir.

• Karaköy Kabataş arasındaki Mimar Sinan eserlerinden Kılıç Ali Paşa Camii ve dükkânları 1958'de yol yapım çalışmaları sırasında tahrip edilmiş, bazı duvarları yıkılarak yeniden yapılmıştır.

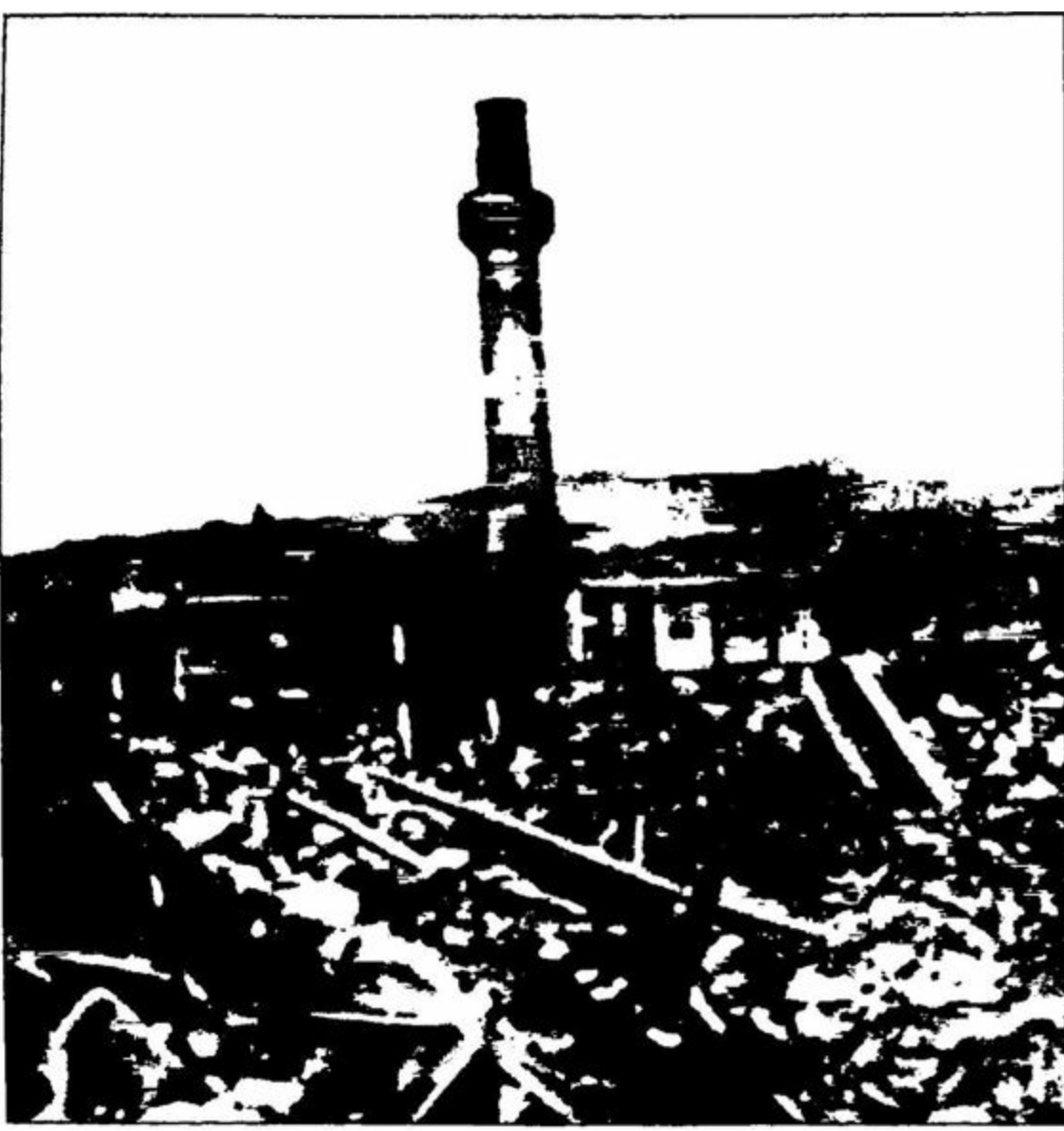
• Saraçhane'de Horhor Caddesi'nin köşesinde Amcazade Külliyesi'nin önünde trafik ışıklarının yerindeki 1467'de yapılmış Mimar Ayaş Mescidi (Saraçbaşı Mescidi) 1958'de yol yapım çalışmaları sırasında, yeniden yapılmak bahanesiyle yıkılmış yeniden yapılacağı gibi banisinin kabri de yok edilmiştir. Menderes, yol açma ve değişik imar faaliyetleri nedeniyle sadece İstanbul'da 60'tan fazla tarihi camiyi yıktırmıştır. Bunlara, benzer amaçlarla Anadolu'da yıktırılan tarihi camileri de ekleyince bu sayı yüzleri geçmektedir.

İşin garip yanı İstanbul'un imarı sırasında yıkılan bu camilerin DP'nin imar planı gereği tamir edilmesi ve çevrelerinin açılması gerekiyordu. Çünkü imar planında: "*Kent içi trafiğin rahatlatılması, meydanların ve camilerin çevrelerinin açılması, camilerin ve dini yapıların restorasyonunun yapılmasından*" söz edilmiştir.

Tarihi camilerin bakım ve onarımı konusunda çıkarılan yasaya rağmen İstanbul'un birçok tarihi camisini yıktıran DP ve Menderes, İstanbul'un abidevi camilerine de ilgisiz kalmıştır. Bu durum dönemin basınca eleştirilmiştir. Örneğin Sultanahmet Camii'nin etrafının gecekonducularla kuşatılmasını ve bakımsızlığını 1953 yılında Metin Engin, *Cumhuriyet* gazetesinde şöyle eleştirmiştir:

"İstanbul'un en büyük tarihi abidelerinden olan Sultanahmet Camii gecekonducuların ve usulsüz inşaatın istilasına... Üç beş teneke parçası ya da taş bulan her şahıs caminin duvarına bitişik bir gecekondu inşa ediyor. Sultanahmet Camii'nin hali ise büsbütün utanç verici. 1950'de Vakıflar tarafından tamir edilirken bir amelenin dikkatsizliği yüzünden kül olan, camiye bitişik mahfilî hümayûn üç seneden beri harap ve yanık bir vaziyette bırakılmış. Bu feci manzara muhteşem caminin bütün güzelliğini ortadan kaldırmaya kafi geliyor. Vakıflar Umum Müdürlüğü acaba neden burasını tamir edip camiyi bu çirkin vaziyetten kurtaramaz."

İstanbul'un imarı sırasında 1940'lardan 1960'lara kadar çok sayıda tarihi caminin yıktırıldığı bir tarihi gerçektir. 1940'larda İnönü döneminde de özellikle İstanbul'da yine imar çalışmaları nedeniyle maalesef bazı tarihi camiler yıkılmıştır. Ancak yine İnönü döneminde daha önce anlattığım gibiyüzlerce tarihi cami de tamir edilmiştir. Bu tarihi cami yıkımları konusunda sadece İnönü'yü ve CHP'yi suçlamak yanlışır. Çünkü DP ve Menderes döneminde özellikle İstanbul'da tam bir tarihi cami kıyımı yaşanmıştır.

Yıkılan camilerden biri

Adana'da cadde genişletmek

bahanesiyle 1950'lerde yıkılan tarihi Cafer Paşa Camii 266

İstanbul'da yol yapım çalışmaları sırasında, 1956'da yıkılan tarihi Oruç Gazi Camii'nden iki ayrı görüntü

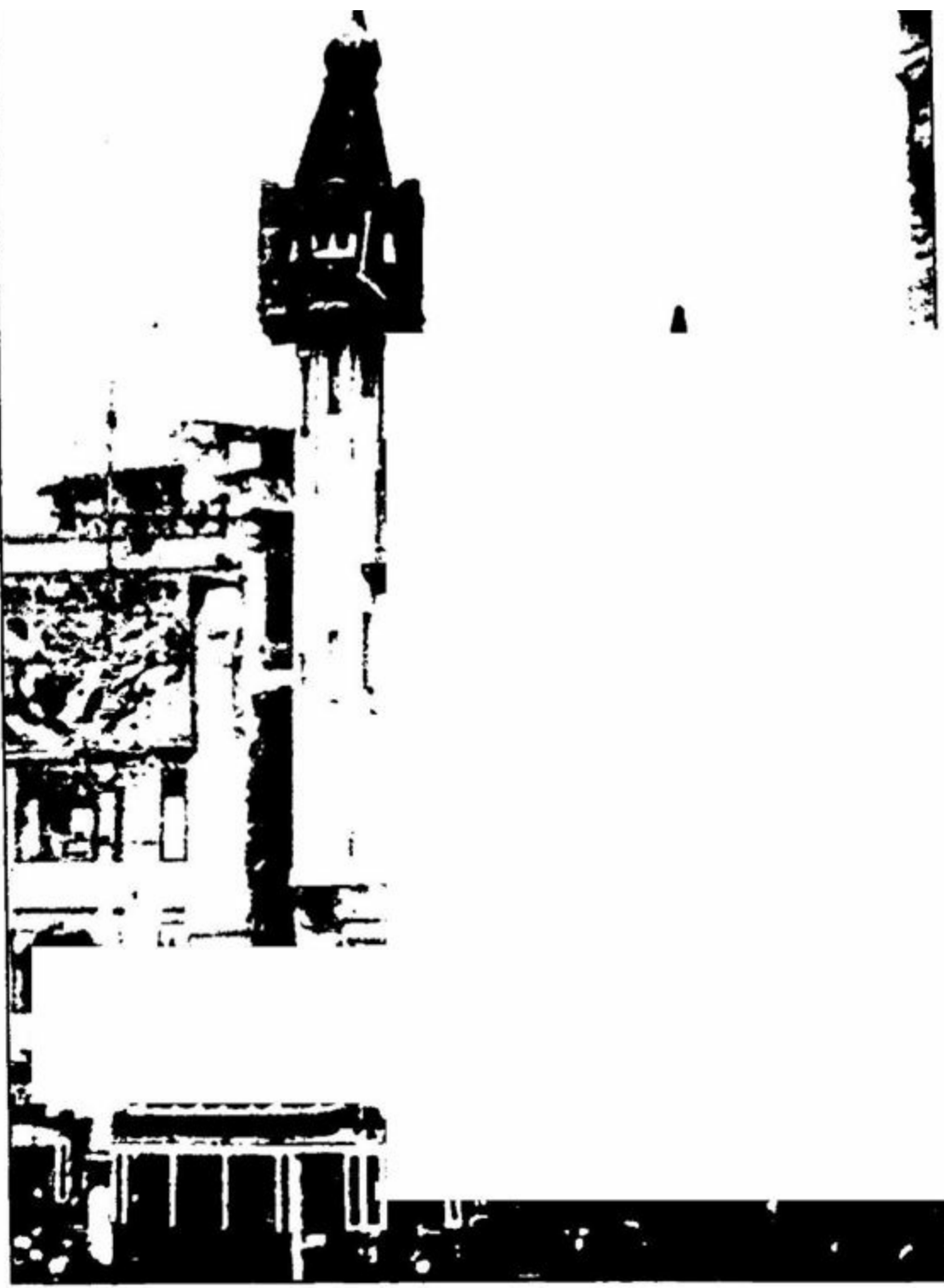
İstanbul'da yol yapım çalışmaları sırasında, 1957'de yıkılan tarihi Süheyl Bey Camii (yakından görünüm)

İstanbul'da yol yapım

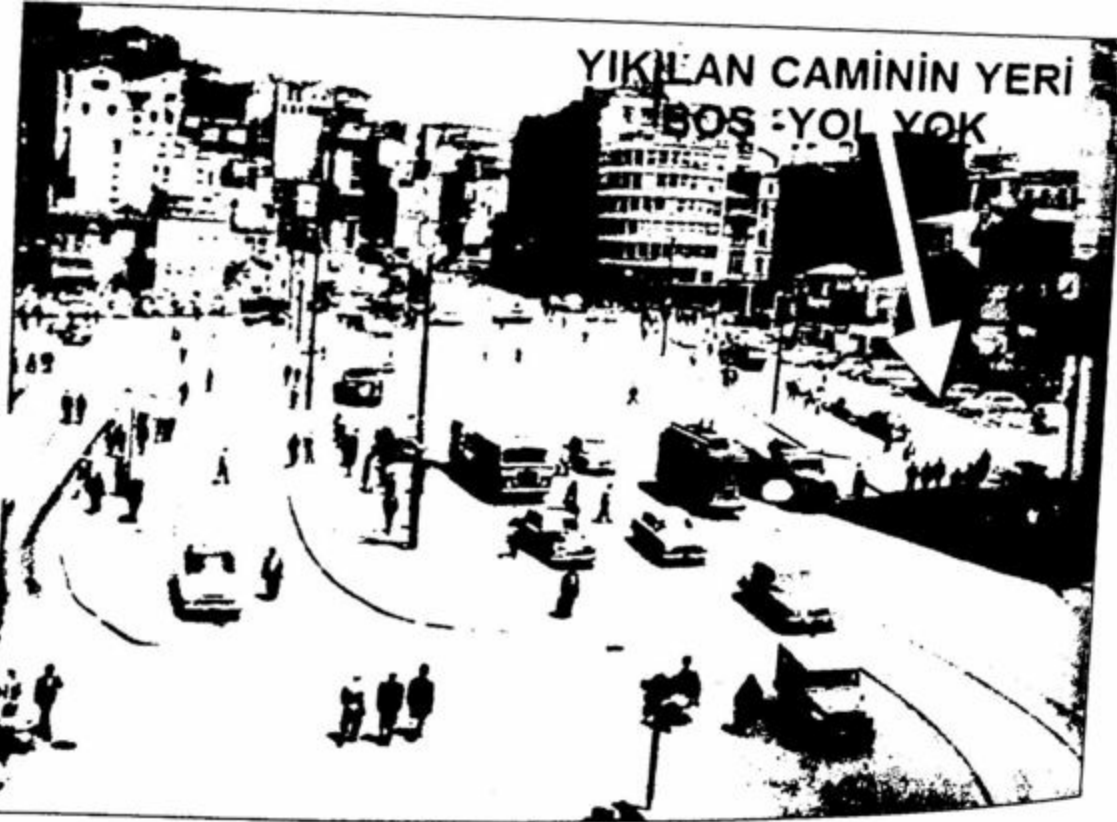
çalışmaları sırasında, 1957'de yıkılan tarihi Süheyl Bey Camii (uzaktan görünüm)

Menderes'in Yıktırdığı Karaköy Camii Sultan II. Abdülhamid döneminde, 1893'te İstanbul'a gelen ve daha sonra saray mimarı olarak 1909'a kadar İstanbul'da kalan İtalyan Mimar D'Aronco'ya Karaköy'de Merzifonlu Kara Mustafa Camii'nin yerine yeni bir cami yapması teklif edilmiştir. Bunun üzerine İtalyan Mimar D'Aronco o dönem Batı'da moda olan "Art Nove" tarzında Karaköy Camii'ni inşa etmiştir. İtalyan mimar, ahşap akşamlı, merdi venle üst kata çıkılacak (fevkani) şekilde bir mimari üslup geliştirmiş tir. Böylece çok özgün mimarili bir cami ortaya çıkmıştır.

Karaköy'de kıyıda, Galata

Köprüsü'ne bakarı Ziraat Bankası'nın (bir zamanlar Avusturya Bankası) hemen arkasında yer alan, fotoğraftaki bu küçük, şirin ve zarif cami, 1958'de DP döneminde Menderes tarafından yol genişletmesi bahanesiyle yıkılmıştır. Oysaki uzmanlara göre eğer amaç gerçekten de meydan veya yol genişletmesi ise caminin yıkılmasına gerek yoktu. Nitekim bu cami ile aynı hizada bulunan Ziraat Bankası'na dokunulmadan yol genişletilmiştir.

Menderes bu güzelim tarihi camiyi yol genişleteceğiz diye ancak caminin yerine yol yapılmadı. Bugün Karaköy Camii'nin yerinde bir otopark var.

100.0 Bir taraftan "yol yapıyorum" diye İstanbul'daki tarihi camileri yıktıran Menderes, diğer taraftan 1950-1957 arasındaki 7 yılda 15.000 cami yaptık diye övünmüştür. Aynı Menderes, 14 Şubat

1957'de Ankara'da Kocatepe Camii'nin yapımı için cami yaptırma derneğine TL bağış yapmıştır!

Sürekli "*Tek parti CHP ve İnönü camileri kapattı! Camileri sat tı!*" diye sızlanan Başbakan R. Tayyip Erdoğan neden hiçbir zaman "*DP ve Menderes de tarihi camileri yıktı,*" demez? Daha da önemlisi "*Tek Parti döneminde açılan Halkevleri ve Köy Enstitülerini DP ve Menderes kapattı. Böylece Türk aydınlanması büyük bir darbe yedi,*" demez? 1951'de DP ve Menderes, Türkiye'nin dört bir yanındaki 478 Halkevi merkezini, 5000 Halkevi şubelerini ve 4000 Halkodasını ka patmıştır. 1954'te de o güne kadar 25.000 öğretmen yetiştiren Köy Enstitülerini kapatmıştır. Böylece Atatürk'ün Aydınlanma Savaşı'na büyük bir darbe vurmuştur.

Asla unutulmamalıdır ki ilk emri "oku" olan İslam dinine, ihtiyaç fazlası camileri kapatanlardan, farklı amaçlarla kullananlardan önce okumaya, eğitime, toplumsal aydınlanmaya darbe vuranlar daha bu yük zarar vermiştir.

AKP'nin Sattığı Camiler, Yıktığı Kur'an Kursları Başbakan R. Tayyip Erdoğan her fırsatta tarihin tozlu sayfalarını açıp, "*CHP, İnönü camileri kapattı! Camileri sattı!*" diyor. Tarihi kulla narak CHP'yi köşeye sıkıştırmaya çalışıyor. Ancak bunu yaparken fena halde açık veriyor. Birincisi, CHP'nin, İnönü'nün kapattığı, sattığı cami lerden söz ederken DP'nin ve Menderes'in buldozerle yıktığı tarihi cami lerden söz etmiyor. İkincisi de başında bulunduğu AKP'nin 10 yıllık ikti dari döneminde Türkiye'de birçok camiyi sattığını bilmezlikten geliyor!

Yeri gelmişken Başbakan Erdoğan'ın bilmezlikten, görmezlikten geldiği bu gerçeği kendisine hatırlatalım. Yandaş basının bütün karart malarına rağmen, malum çağımız bir iletişim ve bilgi çağı, bu nedenle de hiçbir sır, sır olarak kalmıyor. AKP'nin sattığı camiler de bir bir açığa çıkıyor.

İşte basına yansıdığı kadarıyla AKP'nin 10 yıllık cami sicili:

2010 yılında AKP, İzmir'de Foça Kozbeyli Köyü Camii'ni satışa çıkarmıştır. Basma yansıdığı şekliyle, "TBMM'de gece yarısı operas yonuyla 2B yasa sım çıkararak AKP iktidarı, şimdi Kozbeyli köyünü, içindeki tarihi camiyle birlikte, 'Orman vafını yitirdi,' diyerek satılığa çıkardı/'

AKP'DEN SATILIKI

CAMİ Gayrimüslim ibadethanelerini ihya eden iktidar İzmir'deki 500 yıllık tarihi camiyi satılığa çıkardı MHP İzmir Milletvekili Erdal Sipahi, AKP'nin camiyi satışını TBMM'ye taşıdı Üsküdar Belediye Başkanlığı'na ait dini tesis alanında kalan ve üzerin de cami bulunan 4 taşınmazın Diyanet İşleri Başkanlığına tahsis edil mek üzere vergi borcuna mahsuben Maliye Bakanlığı'na devredildiğini ifade eden Güler, satılan bu camileri şöyle sıralamıştır:

1. Bulgurlu Mahallesi, 80 Pafta, 1197 Ada, 48 Parsel, Amine Hatun Camisi.
2. Bulgurlu Mahallesi, 80/1 Pafta, 2243 Ada, 9 Parsel, Alvarlızade Camisi.
3. Selamiali Mahallesi, 69/1Pafta, 2623 Ada, 4 Parsel, Bağlarbaşı Huzur Camisi.
4. Çengelköy Mahallesi, 185 Pafta, 977 Ada, 8 Parsel, Bahçelievler Camisi.

İstanbul'un AKP'li Üsküdar Belediyesi'nin 4 cami satarak başlattığı uygulamaya, diğer belediyeler de katılmıştır. CHP Milletvekili Umut Oran'ın soru önergesine cevap veren Maliye Bakanı Mehmet Şimşek, AKP'li Güngören, Ümraniye, Nevşehir, Reyhanlı ve Düzce belediyeleri dahil 8 belediyenin vergi borçları nedeniyle üzerinde cami olan taşınmazları Hazine'ye sattığını açıklamıştır.

AKP, 2012 Kasımı'nda Malatya'da AVM yapılması için bir caminin de yıkılmasına izin vermiştir. Basına yansıdığı şekliyle: "Türkiye'de bazı illerde alışveriş merkezlerini çalıştıran ve aynı alışveriş merkezini Malatya'da kurmak için eski hal binasının bulunduğu alanı içindeki cami ve sosyal tesisler ile birlikte 52 milyon 500 bin TL'ye satın alan Hollanda kökenli ACT4 AŞ, alandaki inşaat çalışmaları kapsamında Hal Camii'ni yıktı. Çevredeki vatandaşlar yıkıma tepki gösterirken,

yıkılan Hal Camii'nin 12 yıllık imamı olan Recep Gök, yaşanan du rumdan dolayı çok üzüldüğünü ve 20 günden beri uyuyamadığını ifa de etmişti. Yıkıma imza atan AKP'li Malatya Belediye Başkanı Ahmet Çakır bir de üzerine, 'Biz burada bir hayırseverimizin cami yapmasını bekliyoruz,' dedi."* Denizli'de de AKP'li belediye bir camiyi, eskiden kilise idi gerekçe si ile kiliseye çevirmiştir.

Gazeteci Muharrem

Bayraktar, *Yeni Mesaj* gazetesinde "AKP'nin Yıkıtığı Camiler" başlıklı yazısında şu bilgileri vermiştir:

Trabzon'un Zeytinlik Mahallesi'nde bulunan tarihi Zeytinlik Camii'ni yol yapımı bahanesiyle yıktıran da dönemin AKP'li Belediye Başkanı Asım Aykan'dı (Aykan daha sonra AKP'den milletvekili se çildi). Aykan, mahalle sakinlerinin adeta yalvarırcasına, yine yol için yıkılan Cudibey İlkokulu'ndan arta kılan alana yeni bir cami yapılması isteğini de reddetmişti. O alan, şimdi otopark olarak kullanılıyor ve Zeytinlik halkı namazını bir iş hanının bodrum katında kılıyor! Ka sımpaşa'daki Piyalapaşa Kur'an Kursunu dozerlerle yerle bir ettiren de AKP hükümeti idi. Kur'an kursundaki rahlelerden dağılan Kur'anı Kerim'ler ortalığa saçılmıştı. Gezi olaylarına destek vermeyen illerden biri de Malatya. Oysa Malatya'da birkaç hafta evvel vahim bir olay meydana geldi. Hollanda kökenli ACT4 firması Malatya eski halinin bulunduğu alanı AVM yapmak üzere satın aldı. Satın aldığı alanda bir de cami vardı. Hollanda firması bu camiyi yerle bir ederek yıktırdı, internetten hâlâ yıkılan caminin görüntülerini izleyebilirsiniz. Yıkılan Hal Camii'nin 12 yıllık imamı olan Recep Gök, yaşanan durumdan dolayı çok üzüldüğünü ve 20 günden beri uyuyamadığını söylüyor du. Malatya halkı cami yıkılırken derin bir uykuda idi! Ağlayan sadece cami imamı idi. Bir taraftan Gezi eylemcilerini 'cami düşmanı' olarak yaftalayıp, diğer taraftan bir sürü camiyi yıktıran AKP siyasetinin gü nahu dağları aşmış durumda. CHP'nin 70 yıl evvel kapattığı camileri sürekli gündeme getirerek cami düşmanlarına karşı adresiniz AKP ol sun bilinçaltını oluşturmaya çalışan AKP siyaseti, 10 yıldan beri eline balyoz almış bahire cami yıkıyor, Kur'an Kursu yıkıyor. Ey AKP'liler! Allah aşkına elinizi bu ülkenin camisinden, Kur'an Kursundan çekin. BOP'un emperyalist politikalarının uşağı olarak ve BOP'un Eşbaş kanlık makamı olarak Irak'ta, Libya'da bombalanan camilerde ölen binlerce Müslimanın kanı ellerinizde iken, cami edebiyatını bırakın artık..."

SJvâo Mîllî Gazete uyuk Kdıüp ve AcafStarıbu yellerinde kale gibi duruyor Kuran Kursu'na güçleri yetti Gazeteci Yılmaz Özdil de *Hürriyet*'te "Cami İcra'atı" adlı yazı sında AKP'nin cami karnesinin kırıklarla dolu olduğunu gözler önüne sermiştir.

"... 2012'de hastalıklara iyi geliyor hurafesiyle deve idrarı içenle rin, 1936'da camilerin ahır

yapıldığına inanması gayet normaldir. (...) Kahramanmaraş'ta hayırsever işadami tarafından yaptırılan 'cami...' Aynı hayırsever işadaminin borcu yüzünden haczedildi, İcra İflas Müdürlüğü tarafından açık arttırma usulüyle satışa çıkarıldı. 'Kur'an kursu' binasıyla birlikte İcra'dan satılan 'cami'nin ilanında, merkezi yerde, her türlü belediye hizmetinden yararlanabilir, altyapısı tamam, zemini inşaat yapmaya müsait yazıyor. Muharrem İnce, TBMM kürsüsüne çıktı, fotoğraflarını gösterdi, TBMM tivi sansiirledi. Malatya Belediyesi, Hollandalı firmaya arazi sattı. Hollandalı firma, arazi üze rindeki camiyi dozerlerle yıktı. Rize'de, Adıyaman'da, Giresun'da, Zonguldak'ta, Niğde'de borç yüzünden Sami'lerin elektriği kesildi. Merkezi sistem hoparlörleri çalışmadığı için, müezzinler avluya çıkıp ezan okudu. Edirne'de 35 değil, 35 Sami'nin ısınma amaçlı elektriği kesildi. Elektrik idaresi, aydınlanma ve ısınma için iki ayrı sayaç var, aydınlanmayı ödediler, ısınmayı ödemediler, aydınlanmada sorun yok dedi... ”

Başbakan Erdoğan sürekli CHP'nin 70 yıl önce, üstelik “tasnif ka nunu” çerçevesinde sattığı ve farklı amaçlarla kullandığı camilerden söz edip “CHP, İnönü camileri sattı, depo ve ahır yaptı!” diye tarihle yüzleşirken, kendi başbakanlığı dönemindeki son 10 yılda Türkiye’de birçok caminin bizzat AKP’li belediyelerce satıldığı veya yıkıldığı gerçeğini görmezlikten gelmektedir. Ama daha önce de belirttiğim gibi bu bilgi çağında acı gerçekleri saklamanın imkânı yoktur.

Basına yansıdığı kadarıyla bir de yansımayanlar var haliyle AKP’nin 2002-2013 arasında sattığı, yıktığı camiler ile Kur’an kursları arasında bazıları şunlardır:

1. İzmir’de Foça Kozbeyli Köyü Camii.
2. İstanbul Üsküdar’da Amine Hatun Camii.
3. İstanbul Üsküdar’da Alvarlızade Camii.
4. İstanbul Üsküdar’da Bağlarbaşı Huzur Camii.
5. İstanbul Üsküdar’da Bahçelievler Camii.
6. Malatya Hal Camii.
7. Trabzon’da Zeytinlik Camii.
8. İstanbul Güngören’de bir cami.
9. İstanbul Ümraniye’de bir cami.
10. Nevşehir’de bir cami.
11. Hatay’da bir cami.
12. Düzce’de bir cami.
13. Kahramanmaraş’ta bir cami.
14. Denizli’de bir cami (kiliseye çevrildi).
15. Kahramanmaraş’ta bir Kur’an kursu.
16. İstanbul Kasımpaşa’da Piyalepaşa Kur’an Kursu.

10 Gerçi başta Başbakan Erdoğan olmak üzere AKP’lilere sorsanız bu satılan camilerin, yıkılan Kur’an kurslarının “mantıklı” bir açık lamasını yaparlar! Ancak söz konusu Atatürk ve İnönü dönemindeki camiler olunca hiçbir açıklama beklemeden “Atatürk’ü ve İnönü’yü cami karşıtı” ilan ederler. 11 yıllık AKP iktidarı döneminde çok sayıda caminin satılmasına ve yıkılmasına, Kur’an kurslarının yıkılmasına ses çıkarmayan Başbakan R. Tayyip Erdoğan da tıpkı Menderes gibi sürekli cami edebiyatı yapmakta; “**Çamlıca’ya, Taksim’e, her yere cami yaptıracağım!**” diye rek Müslüman seçmenin gönlünü ve oyununu almasını bilmektedir.

AKP’nin 2002’den beri Türkiye’nin bütün milli varlıklarını; fabrikalarını, bankalarını, hatta dağlarını, taşlarını, topraklarını ve sularını eşe, dosta ve yabancıya yok pahasına sattığı bilinen bir

gerçektir. Cumhuriyet'in 70 yılda yaptıklarını 10 yılda haraç mezat satıp savan AKP'nin bu satış furyası içinde bazı camileri de satması aslında çok yadırganmamalıdır! Nitekim yadırganmıyoruz da! Ancak aralarında CHP'nin 27 yılda yaptıkları da dahil, Türkiye'nin neredeyse her şeyini satan AKP'nin CHP'yi "cami satmakla" suçlamasını yadırgıyoruz.

Ve "Satıp savma konusunda Türkiye'de hiçbir siyasi parti AKP'nin elinize su dökemez," diyoruz!

AKP'nin Yaptığı Camiler, Açtığı Kur'an Kursları Bu arada AKP'ye de haksızlık etmeyelim! AKP'nin yıktığı camiler ve Kur'an kursları kadar, yaptığı, yapmakta olduğu ve yapmayı planladığı camilerden ve Kur'an kurslarından da söz etmek gerekir.

Yıllar önce okuduğu bir şiirde, "*Minareler süngümüz, kubbeler miğfer...*" dediği için hapis yatan R. Tayyip Erdoğan'ın ajandasında "cami" konusu hep çok önemli olmuştur. Erdoğan ya "CHP ve İnönü camileri yıktı, ahır, parti merkezi ve depo yaptı!" diyerek ya da "AKP her yere; *Çamlıca'ya, Taksim'e her tepeye cami yapacak!*" diyerek oy toplamaya çalışmış ve genelde de başarılı olmuştur. Böyle olunca da ister istemez bazı AKP'li belediyelerin sattıkları camilerle yıktıkları Kur'an kurslarıyla kimse pek ilgilenmemiştir.

Her neyse!

Biz şimdi AKP'nin yaptığı ve yapmayı vaat ettiği camilerden söz edelim kısaca. Temmuz 2013'te Vakıflar Genel Müdürlüğü, İstanbul'da 130 caminin yeniden inşası için çalışma başlattığını duyurmuştur.

AKP'nin, İstanbul'un o muhteşem silüetini bozan o devasa Çamlıca Camisi projesi hepimizin malumudur. 500 yıl önce Mimar Sinan'ın yaptığı Osmanlı camilerinin, betonarme kötü kopyası durumundaki bir camidir bu... Bu, her şeyden önce Mimar Sinan'a büyük bir saygı sızlıktır. Sinan'ın, 500 yıl kadar önce çok az teknik olanağa sahip olağanüstü bir matematik, mühendislik ve mimarlık dehasıyla inşa ettiği camileri, neredeyse birebir kopyalayıp iyice büyütüp İstanbul'un en güzel tepelerine yapıştırmak ve sonra, "*En büyük camiyi ben yaptım!*" demek ne dine, ne dindara ne de bu ülkeye hizmettir. Taklit aslımı yaşatır. Türkiye'de öteden beri "Batı taklitçiliğini" eleştirip, Tan zimat döneminden beri devam eden Türk aydınlanmasının bu "Batı taklitçiliği" yüzünden başarısız olduğunu söyleyen muhafazakâr siyaset, nedense kendisinin de çok kötü bir "Doğu taklitçisi" hatta kendi kendisinin taklitçisi olduğu gerçeğini hep göz ardı etmiştir. Batılılaşmayı "hastalık" olarak görüp kıyasıya eleştiren muhafazakâr siyasetin, (gerçi AKP'nin Batı'yla; ABD ve AB ile arası iyidir.) 5001000 yıl önceki Doğu'yu, Osmanlı'yı olduğu gibi taklit ederek "şifa" bulacağını düşünmesi ne büyük bir çelişkidir. Her türlü taklitçilik yanlıştır. Baş kasını taklit etmek gibi 5001000 yıl önceki "kendini" çok kötü bir şekilde taklit etmek de yanlıştır. En doğrusu, köklerden ve evrensel uygarlıktan ilham alarak çağa uygun özgün eserler yaratabilmektir.

AKP'nin Çamlıca dışında Taksim'e de cami yapmak istediği bilinmektedir. Bu isteği Başbakan Erdoğan birçok defa dile getirmiştir.

AKP Genel Başkanı R. Tayyip Erdoğan, hiçbir zaman DP lideri Menderes'in yıktığı camilerden söz etmese de AKP, Menderes'in yıktığı o camilerden bazılarını çaktırmadanyeniden yapmaya çalışmaktadır. Örneğin, DP'nin 1957'de yıktığı İstanbul'daki Süheyl Bey Camii'ni AKP bugün yeniden yaptırmaktadır. Ancak AKP'nin yaptırdığı Süheyl Bey Camii'nin adı dışında hiçbir şeyi o tarihi Süheyl Bey Camii'ne benzememektedir. AKP'nin yaptırdığı yeni Süheyl Bey Camii, camiden çok bir iş merkezi görünümündedir. Görülen o ki, hem ibadet hem ticaret amaçlanmaktadır.

CHP İstanbul Milletvekili İhsan Özkes, Temmuz 2013'te verdiği bir önergeyle, yeniden inşa

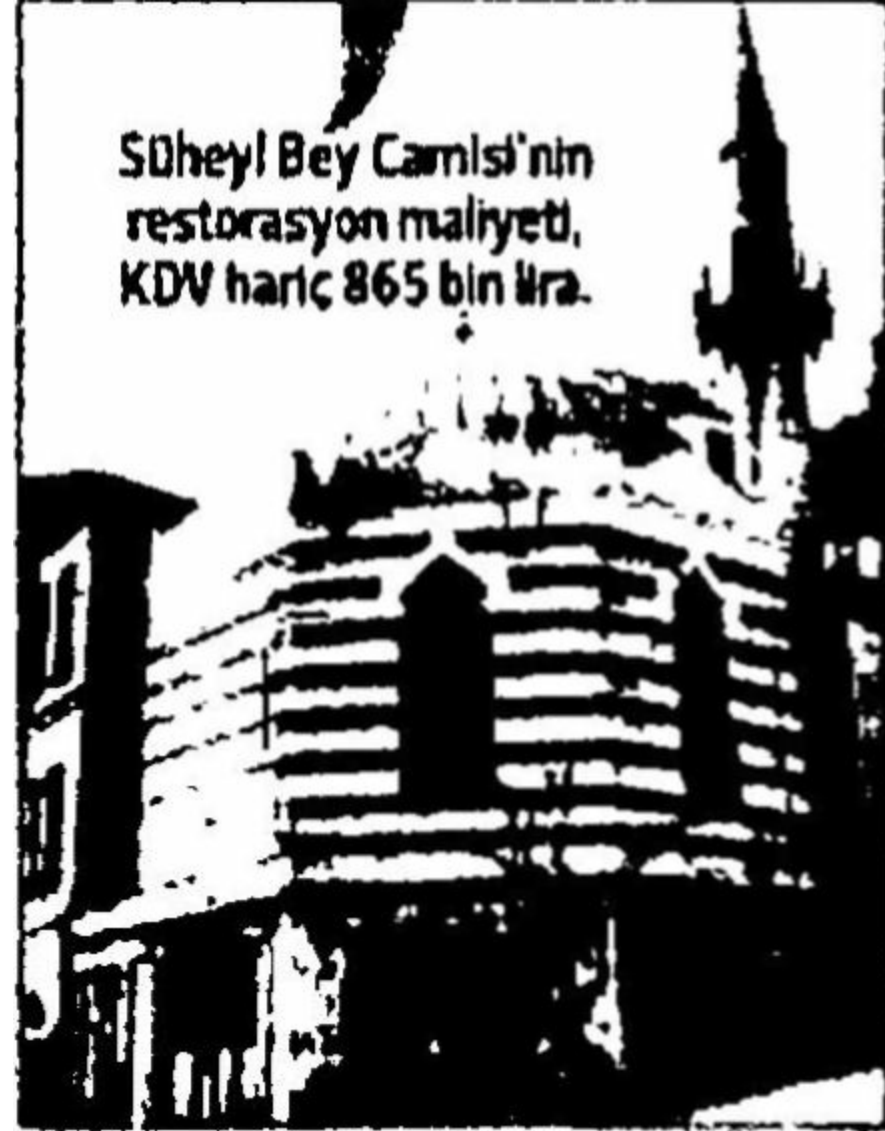
edilen Fındıklı sahilindeki Süheyl Bey Camii'nin neden aslından farklı yapıldığını sormuştur. Soru önergesine Başbakan Yardımcısı Bekir Bozdağ şöyle cevap vermiştir: “*Yapılan ta rihsel araştırmalar sonucu camide dükkân bölümlerinin bulunduğu be lirlenmiş olup, özgün halinde yer alan mekânlar aynen muhafaza edil miştir... Caminin özgün oturma alanının bir kısmı yolda kaldığından*

yeni bir yorum ve tasarım yapma gereksinimi doğmuştur,” demiştir.“Eski camide dükkân olduğunu görür görmez, tarihi camiyi iş merke zine mi benzetmek gerekiyordu Sayın Bozdağ?” diye sormak gerekir!

Anlaşılan yeni cami yaparken “yorum ve tasarım” yapmaktan ka ınarak 500 yıl önceki camilerinin kötü taklidini yapan AKP, tarihi camileri yeniden yaparken “yorum ve tasarım” yaparak tarihi camileri tanınmaz hale sokmaktadır. Dünyada örneği olmayan bu çok farklı yaklaşımın ardında hangi sanat, estetik, dini ya da ekonomik kaygılar var acaba?

Fotoğraftaki Eâmiyj bulun.

CHP'U Ihsan Özkes, İstanbul Fındıklı'da 1957'de yıkılan ve yeniden inşası süren tarihi Süheyl Bey Camisi nin neden orijinaline benzemediğini sordu. ■ Daşbnkn'a yönelik soru önergesine cevap, yardımcısı Bekli Bozdağ'dan geldi: "Ca minin özgün oturma alanının bir kısmını yolda kaldığından yeil bit yorum ve tasarım yapının Rerekslnlml doğmuş tu)."»Umut ERDEM» 4'te

Hürriyet, 22 Temmuz 2013

Bu arada işine gelince yasal Kur'an kurslarını yıkmaktan çekinmeyen AKP, aslında ideolojisi gereği tıpkı imamhatipler gibi Kur'an kurslarının sayılarını da arttırmak istemiştir. Bu amaçla

“kaçak” Kur’an kurslarına bile izin vermiştir. Buralarda çocuklarımıza kimin ne öğrettiği önemli değildi! Önemli olan iyi kötü genç kuşakların din

eğitiminden geçmesidir! Başbakan Erdoğan’ın “Dindar nesil” projesi için, niteliğine bakılmaksızın imamhatiplerin ve Kur’an kurslarının sayıları artırılmalıdır.

Bu doğrultuda 2005 yılında Türk Ceza Kanunu’nda yapılan bir değişiklikle izinsiz Kur’an kurslarına verilen hapis cezası kaldırılmış tır. R. Tayyip Erdoğan, **“Bu millet Müslümandır. Kaçak Kur’an kursu ifadesi bile çok çirkin bir ifadedir. Kur’an öğrenmek suç olamaz,”** de miştir.

Böylece tarikatlara gün doğmuştur. Türkiye büyük bir hızla “şeyh ler, dervişler, müritler, mensuplar memleketi olmaya” yüz tutmuştur.

Atatürk yanılmıştır!

AKP’nin Açtığı Kiliseler Başbakan R. Tayyip Erdoğan kendisini hep DP lideri Adnan Men deres ile özdeşleştirmekte, Menderes’ten övgüyle söz etmektedir. Men deres ile Erdoğan arasında gerçekten de çok önemli benzerlikler vardır. Örneğin Erdoğan da Menderes gibi kiliselere çok meraklıdır. Erdoğan da Menderes gibi Türkiye’de kiliselerin yeniden canlanması için elin den geleni ardına koymamaktadır.

1951 yılında İstanbul’dan Ephesos’a bir Hıristiyan haç ziyareti düzenlenmesine önyak olan da, İzmir’in Selçuk ilçesindeki Meryem Ana Evi’ni Hıristiyan haç turizmine açan da Menderes’tir. Menderes’in Papa ve Patrik ile de çok iyi ilişkiler içinde olduğu bilinmektedir. Lo zan Antlaşması’na göre Fener Rum Patrikhanesi’nin başındaki kişinin TC vatandaşı olması gerekmektedir. Bu Lozan ilkesi ilk kez ABD’den gönderilen Athenagoras’ın Türkiye’ye sokulması ile ihlal edilmiştir. Başbakan Menderes, 5 Haziran 1952’de Athenagoras’ı ziyaret edip hürmetlerini sunmuştur.

AKP’ye ve Başbakan R. Tayyip Erdoğan’a gelince: AKP’nin 10 yıllık iktidarı döneminde neredeyse her mahalleye bir kilise açılmış tır. AKP iktidarına kadar Türkiye’de yeni kilise açmak çok da kolay değildir. AKP, imar yasasındaki “cami” kelimesi yerine “ibadethane” kelimesini getirerek kilise, havra, sinagog ve bilumum ibadethanelerin açılmasını kolaylaştırmıştır. Böylece ülkenin her yanında ev kiliseler açılmaya başlanmıştır. Bugün Türkiye’de ihtiyaç olmamasına karşın on binlerce ev kilise vardır. Örneğin, Ankara Keçiören’de 46 mahalle, 53 evkiiise vardır. Tahminlere göre bugün Türkiye’de 40.000 civarın da evkilise faaliyettedir.

AKP’nin 10 yıllık iktidarı döneminde Türkiye’de Hıristiyanlık çok fazla yayılmıştır. Örneğin 20052006 yıllarında iki yılda Trabzon Santa Maria Kilisesi’ne kayıt yaptırıp Hıristiyan olan genç sayı sı 12.500’dür. Aynı dönemde Adana Nüfus Müdürlüğü’ne müracaat edip kimliğine Hıristiyan yazdıran genç sayısı da 3000’dir.

Laik bir ülkede insanların inanma ve inanmama özgürlükleri ol duğu kadar “din değiştirme” özgürlükleri de vardır şüphesiz. Ancak kendisini “İslam’ın koruyucusu, kollayıcısı!” olarak tanımlayan, söze gelince İslam dinini kimseye bırakmayan AKP iktidarı döneminde özellikle Hıristiyanlığın yayılması düşündürücüdür.

İnanç ve ibadet özgürlüğünün ötesinde Hıristiyan dünyası için sem bolik anlamı olan Türkiye’deki tarihi kiliseler AKP döneminde ibadete açılmıştır. AKP bir taraftan Hıristiyanlara ve Musevilere toprak satışının önündeki bütün engelleri ortadan kaldırarak Türkiye’deki Hıristiyan ve Musevi nüfus oranını arttırırken, diğer yandan bu gayrimüslim nüfusu, ABD ve AB’yi memnun etmek için tarihi kiliseleri, havraları, sinagogları onarıp ibadete açmakta, hatta yeni ibadethaneler inşa etmektedir. AKP, bir emperyalist proje olan “Dinlerarası Diyalog” çerçevesinde Türkiye’yi kiliselerle, havra ve

sinagoglarla donatma peşindedir. Örneğin, bu süreç te AKP tarafından Antalya Belek'te “*Dinler Bahçesi*” inşa edilmiştir. Bu bahçe içinde cami, kilise ve havra yan yana ve aynı kapıya açılmıştır. Burayı Başbakan Erdoğan, “*Ya Allah Bismillah!*” diyerek açmıştır. Aynı ca basına yansıdığı kadarıyla İstanbul Büyükşehir Belediyesi sıfırdan bir kilise inşaatı kararı almış ve bu iş için bütçe ayırmıştır.

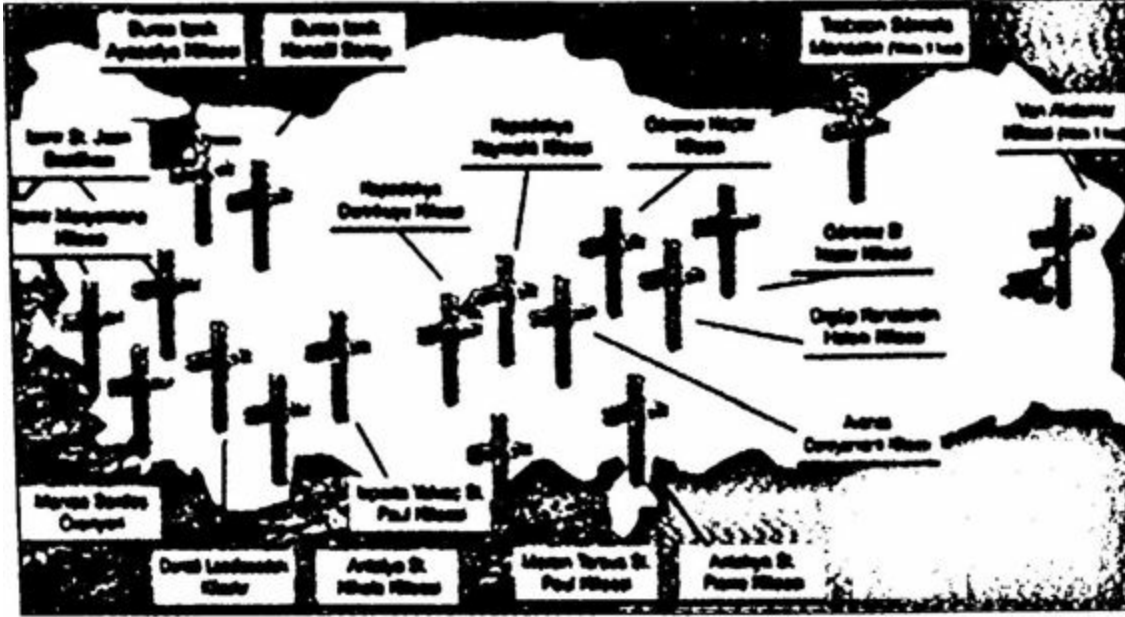
2010 yılında *Yeniçağ* gazetesinde “*Çan Sesleri Yayılıyor*” başlıklı haberde şu bilgiler verilmiştir: Türkiye’de çan sesleri her gün artarak yayılıyor.

AKP’nin kilise açılımı çerçevesinde ayine açtığı kilise sayısı 16’ya ulaştı. Trabzon’daki Sümela Manastırı ve Van Akdamar Kilisesi’nde yapılan ayinlerin ardından Türkiye’de ‘kültür varlığı’ statüsünde bulunan kiliseler, ortalarda görünmeyen Hıristiyan cemaatin ilgisini artırdı. Kültür Bakanlığı ayin yapmak isteyenlere ‘izin gerekmeyen’ bu 16 kiliseyi adres gösteriyor.

Olmadık yerlerden ayin talebi!

Hıristiyanların bu kiliselerde rahatça ayin yapabilmesi için Dışişleri, İçişleri, Kültür ve Turizm bakanlıkları birlikte ‘otorite kararı’ aldı. Butw göre bu kiliselerde ayin yapmak için sadece ilin valiliğine haber vermek yeterli oluyor. İlginin arttığını belirten Kültür Bakanlığı yetkilileri, 'açılım'm başarısını şu sözlerle özetliyor: ‘Bazen olmadık yerlerden ayin talebi geliyor.’ Sümela ve Akdamar kiliselerinin ardından bakanlık 16 kiliseyi daha ayinlere açtı.

Van Akdamar Kilisesinde yapılan ayinin ardından, Türkiye'deki kültür varlığı statüsündeki kiliselerde ayin yapmak isteyen Hıristiyanların başvuruları arttı. Kültür ve Turizm Bakanlığı da 16 kilisenin ka pısını daha Hıristiyanlara açtı. Alman bilgiye göre, Trabzon’da Sümela j Manastırı, ardından Van Akdamar Kilisesi'ndeki ayinlerle Hıristiyan dünyasının da dikkati Türkiye’deki diğer kiliselere çevrildi.”

AKP döneminde ibadete açılan kiliseler

Kilisenin Şifresi:

Medeniyetler İttifakı ve Diyalogculuk Başbakan Erdoğan’ın kilise, havra ve sinagog sevgisinin arka planında hem “Yeni Osmanlı” düşleri hem de “Dinlerarası Diyalog” ve “Medeniyetler İttifakı Projesi” vardır. Erdoğan, Müslüman, Hıristiyan ve Musevi cemaatlerin Osmanlı “Millet Sistemi”nde olduğu gibi bir arada yaşadıkları federasyonlardan oluşan çok milletli ve çok dinli bir Yeni Osmanlı hayal etmektedir. Onun bu hayali ABD’nin “Yakındoğu Federasyonu Projesi” ve “Genişletilmiş Büyük Ortadoğu Projesi” gibi projelerine birebir uyduğu için hem ABD tarafından hem de ABD’de

ikamet eden Fethullah Gülen tarafından desteklenmektedir.

Erdoğan'ın savunduğu "Dinlerarası Diyalog" ise AB'nin "Mede niyetler İttifakı Projesi"ne hizmet ettiğinden AB tarafından desteklenmektedir.

Başbakan Erdoğan birçok konuşmasında Dinlerarası Diyalog'dan ve "**Medeniyetler İttifakı Projesi**"nden yana olduğunu dile getirmiştir. **ö rneğin 19 Kasım 2002'de "İnsanlığın umudu, çeşitli din, kimlik ve ırktan insanların aynı masa etrafında oturmasına bağlıdır... " demiştir.**

6 Mayıs 2004'te, "Türkiye medeniyetler uzlaşmasında AB'nin içinde en önemli bir aktör olarak yerini alacaktır," demiştir.

25 Aralık 2007'de, "Cami, kilise ve havrayı yan yana hoşgörü içinde yaşatan yüzlerce yıllık tarihi tecrübesiyle ülkemiz, çağımızın en büyük küresel barış projesi olan Medeniyetler İttifakı'nın sembol ülke si haline gelmiştir, " demiştir.

Başbakan Erdoğan, ayrıca Ocak 2008'de Ulusa Sesleniş konuşma sında, 13 Ekim 2008'de Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'ndaki konuş masında ve 15 Ocak 2009'da İspanya Medeniyetler İttifakı Forumu'nda yaptığı konuşmalarda "**Medeniyetler İttifakı Projesi**" üzerinde durup bu projeden övgüyle söz etmiştir. Erdoğan, "**Medeniyetler ittifakı, küresel bir soruna verdiğimiz yine küresel bir cevaptır, " diyerek bu projeyi savunmuştur.**

Görülen o ki Başbakan Erdoğan, ABD'nin "**Medeniyetler Ç a tışması Projesi**" ile AB'nin "**Medeniyetler İttifakı Projesi**" arasında sıkışıp kalmıştır. Siyaseten ayakta kalabilmek için her iki tarafın da desteğine ihtiyaç duyan, bu nedenle her iki tarafı memnun etmek için yoğun çaba harcayan Erdoğan, hiçbir tarafı memnun edemediğini gör düğünde artık çok geç kalmış olacaktır.

Erdoğan, bu "Dinlerarası Diyalog" ve "Medeniyetler İttifakı Projesine kendisini o derece kaptırmıştır ki, 2011 yılında kendini tuta mayarak Haçlı Seferleri'nin aslında "kültür seferleri" olduğunu ima edip Haçlı Seferleri güzellemesi yapmıştır. Erdoğan, 13 Nisan 2011'de Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisi (AKPM) Genel Kurulu'nda yap tığı konuşmada şöyle demiştir:

"Haçlı Seferleri, iki kültürün, iki medeniyetin, iki dinin karşı karşıya gelmesinden ziyade, birbirini tanıması, birbirini anlaması ve birbiri rinden etkilenmesi sonucunu da doğurmuştur. Bilimde, sanatta, mima ride, dilde, musikide, günlük yaşam alışkanlıklarında, hatta yemeiçme kültürlerinin transferinde Haçlı Seferleri son derece etkili olmuştur. Bugün, Batı medeniyetinin temellerinde de Doğu medeniyetinin te mellerinde de bu karşılaşmanın etkisini hiç kimse inkâr edemez. Haçlı Seferleri tarihi, sadece savaşlar, çatışmalar tarihi değil, aynı zamanda bir kültürel etkileşim, yakınlaşma, birbirini doğrudan tanıma tarihidir. (...) Tarihi, artık savaşlar, çatışmalar, kampaşma ve kutuplaşmalar üzerinden okuyanlayız. Tarihi savaşlar üzerinden okuyanlar, geleceği barış üzerine inşa edemezler. Haçlı Seferlerini derin hafızasından sile meyenler, kendi toplamlarına da bölgelerine de dünyaya da barış ve hoşgörü vaat edemezler. "

Görülen o ki Erdoğan, "Dinlerarası Diyalog" ve "Medeniyetler İrtifakı Projesi" kapsamında artık dünya tarihiyle de yüzleşmeye baş lamıştır! Tarih içinde Müslümanlara yönelik gelmiş geçmiş en büyük Hıristiyan saldırısı olan Haçlı Seferlerini "kültür seferlerine" indirge yerek yumuşatma yoluna gitmiştir. Haçlı Seferlerinin "kültürel sonuç ları" olduğu doğrudur, ancak Haçlı Seferlerinin temel amacı Hıristiyan Batı'nın haçıyla Müslüman Doğu'nun hilalini parçalamaktır. Haçlı Se ferleri sonunda Anadolu'da ve Ortadoğu'da milyonlarca Müslüman, Haçlı süvarilerince kılıçtan geçirilmiştir. Haçlı Seferleriyle emperyalist Batı haçını Müslüman coğrafyasının tam kalbine saplamıştır. Müs lüman coğrafyasındaki bu Haçlı acısına yüzyılın başında. Kurtuluş Savaşı'yla Haçlı

emperyalizmini dize getiren Atatürk son vermiştir. Bu yüzden dünya Müslümanları ona “**İslam'ın Mücahidi**”, “**İslam'ın Son Kılıcı**” gibi unvanlar vermiş, onu Selahaddin Eyyübi ile yan yana aynı portrede resmetmiştir. Çünkü Selahaddin Eyyubi ve Atatürk, Batı'nın Haçlı saldırılarını iki farklı zamanda iki farklı coğrafyada durduran iki büyük Müslüman önderdir.

Atatürk'ün dediği gibi “**Yurtta barış dünyada barış**” ve “**Gerekli olmadıkça savaş bir cinayettir**” demek, Atatürk'ün yaptığı gibi laiklikle Müslüman, Hıristiyan, inanan, inanmayan herkese eşit uzaklıkta durmak, “devletin dini olmadığını” ilan etmek ve Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olan herkese hangi dinden ve hangi etnisiteden olursa olsun “eşit” yaklaşmak başka şeydir; AB ve ABD projeleri çerçevesinde Hıristiyan Haçlı güzellemesi yapmak başka şeydir. İkisini birbirine karıştırmamak gerekir.

ANADOLU'daki kilise,

havra ve sinagogları ihya eden AKP, Van'daki Akdamar Kilisesi'ne 3 milyon lira, Belek'teki Dinler Bahçesi'ne 14 milyon lira olmak üzere toplam 44 milyon lira harcadı. İktidar şimdi de Edirne'deki Büyük Sinagog için 3 milyon 700 bin lirayı gözden çıkardı. Kilise ve Dinler Bahçeleri açan, buna karşın Kur'an kursu yıkan AKP Hükümeti tarihe geçti. Yıkımı gözyaşları içerisinde izleyen vatandaşlar AKP'ye öfkeli. Kilise açıp, Kur'an kursu yıkan AKP'ye büyük öfke var.

Kur'an kursularına mülkiyet çıktı
İstanbul Mahallatı, yâni Beyazıt Frenk Kur'an Kursu binasında öğrenim gören öğrenciler için her hafta okunacak olan Kur'an kursu binasının mülkiyeti İstanbul Mahallatı'na geçiyor. 1994 yılında inşa edilen Kur'an Kursu binasının mülkiyeti İstanbul Mahallatı'na geçiyor. 1994 yılında inşa edilen Kur'an Kursu binasının mülkiyeti İstanbul Mahallatı'na geçiyor. 1994 yılında inşa edilen Kur'an Kursu binasının mülkiyeti İstanbul Mahallatı'na geçiyor.

MARKE MERKEZİ İFTİHANI
Mehmet Ali Paşa Mahallesi Kur'an Kursu binasının mülkiyeti İstanbul Mahallatı'na geçiyor. 1994 yılında inşa edilen Kur'an Kursu binasının mülkiyeti İstanbul Mahallatı'na geçiyor. 1994 yılında inşa edilen Kur'an Kursu binasının mülkiyeti İstanbul Mahallatı'na geçiyor.

Özellikle günün geçtikçe her hafta Beyazıt Frenk Kur'an Kursu binasının mülkiyeti İstanbul Mahallatı'na geçiyor. 1994 yılında inşa edilen Kur'an Kursu binasının mülkiyeti İstanbul Mahallatı'na geçiyor. 1994 yılında inşa edilen Kur'an Kursu binasının mülkiyeti İstanbul Mahallatı'na geçiyor.

Türkiye Cumhuriyeti kanunlarına bağlı gayrimüslim vatandaşlara “eşit yurttaş” olarak davranmakla birlikte Haçlı ruhunun yeniden uyanmaması için de uyanık olmuşlardır.

AKP ile birlikte Türkiye'nin inanç yapısı değişmeye başlamış, özellikle Hıristiyan nüfusta ciddi bir artış görülmüştür. Laik bir ülke de insanların din değiştirmeleri de serbest ve normaldir, ancak bunun kendini İslami anlamda “muhafazakâr” olarak tanımlayan, İslami söyleme ağırlık veren AKP döneminde olması düşündürücüdür!

AB, son zamanlarda Türkiye'de gayrimüslim azınlıklar dışında Lozan'a aykırı olarak şimdi bir de Müslüman azınlıklardan söz etmeye başlamıştır.

Bütün dinlere “hoşgörülü” olmak bizim Müslüman Türk milleti nin en önemli özelliklerinden biridir. Milletimiz asırlarca bu hoşgörü söyle tanınmış ve sevilmiştir. Ancak bu hoşgörü, milletimizin asırlarca Haçlı tehlikesi altında kaldığı gerçeğini de unutturmamalıdır. Nitekim Atatürk ve silah arkadaşları, yüzyılın başında emperyalizmin Son Haç lı Seferi'ni Anadolu yaylasında Kurtuluş Savaşı'yla etkisiz hale getire rek bu Cumhuriyet'i kurmuştur.

Ha bu arada sürekli CHP'yi ve İnönü'yü camileri kapatmakla, sat makla, depo ve ahır yapmakla suçlayan Başbakan R. Tayyip Erdoğan, CHP'yi ve İnönü'yü, en azından arada bir de olsa, yeni kilise yapma makla, tarihi kiliseleri onarıp ibadete açmamakla da suçlayabilir!

Türkiye'de kilise, havra ve sinagog açmak, Hıristiyanlığın ve Yahudiliğin yayılmasını sağlamak konusunda Atatürk ve İnönü'nün CHP'si R. Tayyip Erdoğan'ın AKP'sinin eline su dökemez. Doğruya doğru!

Minarelere Çan Takılacaktı *Falih Rıfki Atay, 1967 yılında şöyle diyor: “Bir tek Türkün bile Atatürk'e sövebildiği Türkiye nesi ile övünebilir? Camilerimizde dolay lı veya dolaysız sövüyorlar ona! O camiler ki, Atatürk olmasaydı pek çoğunun minareleri çoktan çan kuleleri olacaktı.”*

“Halk yığınları din ve caminin; 1967 Türkiye'si ‘taassup' ve 'cehalet'in pençesinde! ”

Falih Rıfki bugünleri, 2013 Türkiye'si'ni görseydi, değişen hiçbir şeyin olmadığını görmek onu şaşırtır mıydı acaba?

Bu arada Kurtuluş Savaşı sırasında İstanbul işgal edildiğinde Rumlar ve Yunanlılar, Ayasofya'ya bile çan takmayı düşünmüştü.

TEZ: 2

TÜRKÇE EZAN ZULÜMDÜR!

TÜRKÇE EZAN İÇ KARARTICIDIR!

CHP, İNÖNÜ KUR'AN'EN VE HZ. MUHAMMED'İN HAYATININ ÖĞRENİLMESİNİ, ÖĞRETİLMESİNİ YASAKLADI!

CHP EZANI SUSTURDU! EZANT MENDERES'İN DP'Sİ (TEK BAŞINA) ASLINA ÇEVİRDİ!

“1940'lt yıllar boyunca milletin değerlerine, milletin kutsallarına karşı aleni bir savaş yürütüldü. (...) Kur'anı Kerim'i öğrenmek de öğ retmek de, okumak da yasaklandı. Ezan aslına mugayir bir şekle çev rildi. (...) Merhum Adnan Menderes'in tersine çevirdiği bu süreç, 1960 müdahalesiyle rejimin hücrelerine, rejimin genlerine kadar işledi. (...) Evet... O Menderes ezanı aslına döndürdüğünde Anadolu'nun her kö şesinde insanlar hüngür hüngür ağladılar. (...) O Menderes Kur'an'ın öğretilmesinin, Hz. Peygamber'in hayatının öğretilmesinin önünü aç tığında millet sevinç gözyaşları içinde Mushaflarıyla hasret giderdi. ”

R. Tayyip Erdoğan, 30 Eylül 2012

“Bunların dünlerinde Türkçe ezan var, ahıra dönüştürülen cami ler var. ”

R. Tayyip Erdoğan, 9 Haziran 2011

“Bu İnönü CHP’si. Onlar da Türkçe ezan okudular. Menderes geldi ezan aslına döndü.”

R. Tayyip Erdoğan, 8 Haziran 2011

“Bu millet, merhum Adnan Menderes ve arkadaşlarının ezanın Türkçe okunmasına son vermelerini asla unutmadı, unutmuyor. Ben inanıyorum ki bu millet, her şey unutulsa bile, sırf ezana iade ettiği hürmetten dolayı Adnan Menderes’i gönlünde ve hafızasında taşıya caktır. Cuma günü TBMM’de tıpkı ezana hürmetin iadesi gibi Kur’anın Kerim’in öğrenilmesine ve öğretilmesine de hürmet iade edilmiştir.”

R. Tayyip Erdoğan, 4 Nisan 2012

“Camilerin nasıl kapatıldığını, ezanın nasıl susturulduğunu (...) milletimiz çok iyi hatırlıyor. Karanlık geçmişinizle gurur duyabilirsiniz, buna bir şey demeyiz. Ama zulümle ve baskıyla dolu geçmişinizi meşrulaştırmaya kalkarsanız, belgelerle gereken cevabı veririz...”

R. Tayyip Erdoğan, 24 Nisan 2012

“Bugün 16 Haziran. Çok anlamlı bir yıldönümünü idrak ediyorum. Bundan 63 yıl önce bir 16 Haziran günü Merhum Adnan Menderes başbakanlığındaki Demokrat Parti hükümeti çok büyük, çok ağır bir zulmü ortadan kaldırmıştır. Türkiye’nin güzelim minarelerinden ezan iç karartıcı şekilde ‘Tanrı uludur’ diye okunuyordu. Kim yaptı bunu; CHP. İşte 16 Haziran’da yeniden minarelerden Allahu ekber diye ezan okunmaya başladı...”

R. Tayyip Erdoğan, 16 Haziran 2013

CEVAP: 2

Başbakan R. Tayyip Erdoğan konuşmalarında, “Tek Parti döneminde Kur’anı Kerim’i öğrenmek de öğretmek de, okumak da yasaklandı”, “O Menderes Kur’an’ın öğretilmesinin, Hz. Peygamberin hayatının öğretilmesinin önünü açtığına millet sevinç gözyaşları için de Mushaflarıyla hasret giderdi”, “Cuma günü TBMM’de tıpkı ezana hürmetin iadesi gibi Kur’anı Kerim’in öğretilmesine ve öğretilmesine de hürmet iade edilmiştir,” demiştir. Erdoğan bu sözleriyle tek parti CHP döneminde, yani 1923-1950 arasında, özellikle de 1940’lar da (İnönü döneminde) Kur’an öğrenmenin, öğretmenin ve okumanın yasaklandığını, hatta Hz. Muhammed’in hayatının da öğretilmediğini iddia etmiştir.

CUMHURİYETİ KURANLARIN KUR’AN KÜLTÜRÜ Atatürk Diyor ki:

“İnönü ile Birlikte Hafıza Kur’an Okutup Dinlerdik.”

Erdoğan’ın bu iddialarına yanıt vermeden önce Cumhuriyet’in kurularının, tek parti CHP döneminin tek adamı Atatürk ile ikinci adamı İnönü’nün Kur’an kültürüne göz atmak gerekir. Çünkü Atatürk’ün ve İnönü’nün Kur’an’la olan ilişkisini bilmeden onların döneminde Kur’an konusunda yapılanları doğru değerlendirmeye olanak yoktur.

Atatürk ve İnönü’nün Kur’an kültürünü ayrı ayrı inceleyip ortaya koymadan önce her ikisinin aynı anda Kur’an’a gösterdikleri saygıdan başlayalım.

Kurtuluş Savaşı’nın büyük zaferden birkaç ay önceki buhranlı dönemleridir. Atatürk ve İnönü bir taraftan maddi olarak halkı ve orduyu Büyük Taarruz’a hazırlarken, diğer taraftan da manevi bir hazırlık içindedirler. Atatürk, Büyük Taarruz öncesinde İsmet Paşa’nın komu tasındaki Batı Cephesi’ne gidip birlikleri denetlemiş, yapılan hazırlıklarla rı yerinde görmüştür. İşte o günlerde (Mart

nasıl derin bir Kur'an kültürüne sahip olduğu, iş ve eylemlerinde aslın da nasıl Kur'an'ın ruhuna uygun hareket ettiği, Kur'an'ın anlaşılması için nasıl büyük bir mücadele verdiği bütün boyutlarıyla gözler önüne serilmektedir.

Bu kitapları okuduğunuzda Cumhuriyet'i kuran Atatürk'ün bu güne kadar bu topluma anlatılmadığı kadar Kur'an'a hâkim olduğunu göreceksiniz. Atatürk Kur'an'ı anlayarak okumuştur. Bazı ayetleri ve anlamını ezberinde tutacak kadar Kur'an'ı iyi bilen bir liderdir. Çok daha önemlisi, Prof. Yaşar Nuri Öztürk'ün *Kur'an Penceresinden Kurtuluş Savaşı'na Bir Bakış* adlı değerli çalışmasında ifade ettiği gibi Atatürk'ün Bağımsızlık ve Aydınlanma Savaşı sırasındaki söz, eylem ve davranışlarının çoğu İslam'ın ana kaynağı Kur'anı Kerim'in ruhuna tamamen uygundur.

Atatürk, Kurtuluş Savaşı'nın ideolojisini "İslam" olarak belirle miştir. Hıristiyan Haçlı ittifakına (Yunanistan, Ermenistan, İngiltere, Fransa, İtalya ve perde arkasında ABD) karşı yürütülen Türk Kurtuluş Savaşı'nın ideolojisinin İslam olması hem bir gerekliliktir hem de İslam'ın "cihat" ilkesine tamamen uygundur. Atatürk, Bağımsızlık ve Aydınlanma Savaşı ile üç büyük zulme başkaldırmıştır. 1. Halifelik sıfatı ile padişahları tanrılaştıran saltanat sistemine, 2. Müslüman Türkleri Anadolu'dan atmak isteyen Haçlı emperyalizmine, 3. İlk emri "oku", temel mesajı "akıl ve bilim" olan Kur'an'ın istediği şekilde ce halete.

Atatürk, Müdafaa-i Hukuk hareketiyle her şeyden önce yüzyıllar ca İslam'ın koruyucusu olmuş Türk milletinin canını, namusunu, malını, vatanını ve dinini kurtarmıştır. Atatürk, Müdafaa-i Hukuk hareketiyle Haçlı emperyalizmine, Haçlı emperyalizminin emrindeki yerli din istismarcılarına; namussuzluğa, hainliğe ve irticaya başkaldırmıştır.

Ünlü İslam âlimi Muhammed İkbal, Atatürk'ün Bağımsızlık ve Aydınlanma Savaşı ile İslam mirasının Hanefi fihri arasında şu ortak noktaları belirlemiştir:

1. Akılcılık, 2. AntiArabizm, 3. Anadilde ibadet, 4. Kadına öz gürlük, 5. Hadislere eleştirel bakış, 6. Despotizme karşı çıkış, 7. İcti hadın sürekli işlemesi gereken bir Kur'an'ı ilkesi olduğunun kabul ve ilanı, 8. Halifenin/devlet başkanının seçimle belirlenmesi.

Atatürk, Kurtuluş Savaşı yıllarında kullandığı "**Tam Müslümanlık**", "**Muhammedi İman**", "**İslam Kardeşliği**" ve "**Kur'an ile hatırlatmak**" kavramlarını Türk Devrimi ile hayata geçirmeye çalışmıştır.

Burada özellikle "**Kur'an ile hatırlatmak**" kavramı üzerinde durmak gerekir.

Prof. Yaşar Nuri Öztürk'ten okuyalım:

"Kur'an ile hatırlatmak tabiri, Kur'an'ındır. Bu tabir bu şekliyle Türk İslam tarihinde devlet başkanı düzeyinde ilk kez Gazi Mustafa Kemal Atatürk tarafından kullanılmıştır. Hem de İzmir İktisat Kongresi gibi hayati bir platformda. (...) Bu cümle Kur'an'ın açık bir emrinin, bin küsur yıl sonra Kuran dini adına yalan ve saptırmalara teslim edilmiş ve sonunda İslam düşmanlarının işgaline uğramış bir millete, o milleti uyan dıran bir önderin dilinden tekrarıdır. Böyle bir cümleyi böyle bir zaman da söyleyenden çok söyletene bakmak gerekmez mi? Çünkü söyleyen bir ilahiyatçı, din adamı, din filozofu değildir; asker yanı galip bir siyaset, ihtilal ve fikir adamıdır. Bir kumandandır, bir devlet kurucusudur.

'Kur'an ile hatırlatmak istiyorum,' diyor Gazi.

Kur'an ne diyor? 50. sure olan Kaf suresinin son ayeti aynen şöyle: 'Benim tehdidimden korkanlara sadece Kur'an ile hatırlat.'

İşte Atatürk de bunu yapıyor.

Din adına Kur'an ile hatırlatıyor, hurafe yalan ve uydurmalar la değil. Çünkü onları yıkmak istiyor, bir kısmını da yıkmıştır. Onun ayakta tutmak ve din olarak yaşatmak istediği Kur'an ile hatırlatılması mümkün olanlardır.

Müslüman toplumları asırlardır yönetenlerin, dini, hesap ve hege monyaları uğruna saptıranların neler söylediklerini yaşayarak görmüş bulunan Gazi Atatürk nihayet Kur'an'ın söylediğini aynen yapıyor. Kur'an'ın verdiği emri farkında olarak veya olmayarak Türk halkına, dünyaya ve tarihe hatırlatarak şöyle diyor:

'Kur'an ile hatırlatmak istiyorum.' Böyle diyor ve ardından İslam adına öne çıkarılmış birçok yalanın maskesini düşürüp Kur'an adına söylenmesi gereken gerçekleri sıralıyor. ”

İşte Atatürk'ün Kur'an kültürünün en iyi göstergelerinden biri olan İzmir İktisat Kongresi'ndeki 2 Şubat 1923 tarihli o uzun konuşmasından bir bölüm:

“Eger Müslümanlardan, Kur'an'tı yüceltmek dini bir vazife olarak talep olunuyorsa hiç şüphe yok ki Müslümanlar ne kadar kuvvetli, kudretli ve bütün bu kuvvet ve kudret akılca ne kadar yüksek olur, ilmen, fennten gelişmiş bulunursa. Kur'an'ı yüceltmeyi iyi yapmasını bilir ve Allah ancak bu mesai tarzından daha çok memnun olabilir. Bittih Müslümanlara da ne yapmak lazım geleceğine dair kuvvetli ve maddi bir misal gösterilmiş olur. (...)"

“Daima ileri sürülen bir şey vardır ki o da din engellemesidir... Bunda büyük bir hata vardır. Bizim dinimiz hiçbir vakit böyle bir şey talep etmez. İlim ve irfanı aramaya mecburuz. Nerede bulunursa bu lunsun oraya gitmek, onu bulmak, almak, onunla donanmak mecburiyetindeyiz. Allah'ın emri kadın ve erkek bütün Müslümanların aynı derecede ilmen, faziletten her bakımdan olgunlaşmasıdır... Kur'an ile hatırlatmak istiyorum ki bu nerede ise oraya gidecektir. Kim? Hepsisi gidecektir. Dinin bir engellemesi yoktur..."

“Bizim dinimiz İslam, en makul, en doğal dindir ve ancak bundan dolayıdır ki son dindir ve en mükemmeldir. Doğal olabilmek için akla uygun olması lazımdır. Akla, ferasete, muhakemeye, mantığa, ilme ve fenne hepsine tamamen uygun olması lazımdır ki, uygundur... Bizim dinimizde ruhbanlık yoktur.”

1923 İzmir İktisat Kongresi'nde akıl ve bilimin önemini "Kur'an ile hatırlatan" Atatürk, 1923-1938 arasında gerçekleştirdiği devrimler le akıl ve bilim rehberliğinde çağdaş bir Türkiye yaratmıştır.

Atatürk Kur'anı Kerim'in ruhunu en iyi anlayan devlet adamları mızdan biridir dersek abartmış olmayız.

Atatürk, annesi Zübeyde Hanım'ın yönlendirmesiyle daha 78 yaş larında Selanik'te Kur'an'la tanışmıştır. Atatürk, yıllar sonra (1927'de) ABD'nin ilk Türkiye Büyükelçisi C. H. Sherrill'in kendisiyle yaptığı röpor tajda, çok küçükken bir ay boyunca Sıbyan Mektebi'ndeki din hocasının eve gelip ona annesinin arzu ettiği Kur'an eğitimini verdiğini söylemiştir.

Atatürk İle Allah Arasında adlı kitabımda belirttiğim gibi, Ata türk İslam'ın temel kaynağı Kur'an'a büyük önem vermiştir. Kur'an metninin yazılı olduğu "mushafa" saygı göstermiştir. Birçok defa Kur'an üzerine yemin etmiştir. Sıkça Kur'an dinlemiş, Kur'an okutmuş ve Kur'an okumuştur. Kur'an'ın tecvit kurallarına göre musiki eşliğinde okunmasına ve hat ile yazılmasına önem vermiştir. Dahası Kur'an'ın tefsir ve tercümesiyle bizzat ilgilenmiş, pek çok ayetin ken dince yorumunu yapmış, çeşitli nedenlerle Kur'an'ın içeriğinden söz etmiş, zaman zaman konuşmalarında Kur'ani ifadeler kullanmış, en önemlisi de Kur'an'ın anlaşılması için mücadele etmiştir.

Atatürk Kur'an'ın hem orijinal Arapça metnini hem de Türkçe ve Fransızca çevirilerini defalarca incelemiştir. Nitekim okuduğu kitaplar arasında Cemil Said'in *Kur'anı Kerim Tercümesi* de vardır. Atatürk bu Kur'an tercümesinde özellikle Bakara ve Hud sureleriyle ilgilenmiş, bazı ayetlerin altını çizmiştir.

Atatürk'ü tanıyanlar da onun kütüphanesinde Arapça ve Türk çe tefsirli Kur'anlar olduğunu söylemişlerdir. Örneğin 1921 yılında Atatürk'le görüşen Ruşen Eşref, Atatürk'ün yazı odasında kitap dola bının üstünde bir Kur'anı Kerim görmüştür.

Ferit Tan, "Atatürk'ün masasında dikkatle Kur'anı Kerim okuduğunu gördümdemiştir.

Atatürk, 1923 yılında Dar'ül Hilafet'ül Aliye Medresesi'ni ziyaret etmiş ve Hüsnü Hat Müderrisi Fevzi Efendi'nin ders verdiği sınıfa gir miştir. Atatürk o sınıfta öğrencilere şöyle seslenmiştir:

"Ben de Timurlenk'in Kur'anı Azimüşşan'z vardır. Gayet kıy metlidir. Onun yazısı da pek güzel ve şayanı taklit ve temeşşuktur... Biz Tiirklerin yazıya da ehemmiyet vermiş olduğumuz bu Kur'anı Kerim'in yazısıyla da müsbettir."

Kurtuluş Savaşı sırasında Anadolu'ya gelip Atatürk'e destek olan Şeyh Ahmet Sunusi, yıllar önce Trablusgarp Savaşı'nda Aynı Zara Za feri nedeniyle Derne Cephesi komutanı Mustafa Kemal'e yazısı, tezhi bi ve cildi kusursuz mükemmel bir Kur'anı Kerim hediye etmişti. Bu Kur'anı Kerim'i yıllarca yanında taşıyan Atatürk, 16 Mayıs 1919'da Samsun'a çıkmak için İstanbul'dan hareket ederken bu Kur'an'ı annesi Zübeyde Hanım'a bırakmıştır.

Bugün Anıtkabir Atatürk Müzesi'nde sergilenen Atatürk'e ait eş yalardan biri de 3.5 cm uzunluğunda, 2.8 cm genişliğinde ve 1 cm yüksekliğindeki mini Kur'anı Kerim'dir. Atatürk'e ait bu Kur'anı Kerim'in kapağı yaldızlı, gümüşten yapılmış muhafazası ise bezeme lerle süslüdür.* *Atatürk'ün silah arkadaşlarından Fahrettin Altay Paşa, Atatürk*, "Kur'anı Kerim'de anlaşılması güç kısımlar olmakla beraber pek bü yük hikmetler bulunduğunu takdir ederdidemiştir.k uranı Kerim'i bazen kendisinin okuduğu, bazen de başka birine okutup dinlediği, Atatürk'le ilgili bize ulaşan bilgiler arasındadır.

İsmail Hakkı Tekçe, *Kur'an okunmasından haz duyardı. Fakat okuyanın mana ve derinliğini mutlaka bilmesini isterdi. Onun için eza nt Türkçe yapmış, Kur'an't tercüme ettirmek istemişti..."

Ünlü ses sanatçısı Safiye Ayla da Atatürk'ün Kur'an okutup dinle diğini söyleyenlerdendir:

“ Atatürk haftanın belirli günlerinde Saadettin Kaynak, Mısırlı İbra him, Hafız Yaşar, Hafız Kemal ve Hafız Nubargibi dönemin önde gelen hafızlarına Kuran okutturmuş, okunan ayetlerin tefsirini yaptırmıştır. Yapılan tefsirleri ilgiyle dinlemiş, sorular sorarak onlara katılmıştır.” *Şimdi de Atatürk'ün hep yanında olan kütüphanecisi Nuri Ulu su'va kulak verelim:*

“Hafız Yaşar vardı. Atatürk onu sever ve çok beğenirdi. Bazı za manlar, ‘Hafızı çağırın,’ derdi. Hemen emri yerine getirirdik. Ya içki içmeden sofrada veya salonda Hafız Yaşar'ın makamıyla okuduğu Kur'anı Kerim surelerini huşu ile dinlediğini ve gözlerinden yaş ak tığını ve bu gözyaşlarını ceketinin sol üst tarafındaki mendil cebinde her zaman muntazaman bulundurduğu beyaz keten mendil ile sildiğine yakinen şahit olmuşumdur.”

Atatürk'ün Kur'an dinlediğine tanık olanlardan biri de Hafız Sa adettin Kaynak'tır.

“Bir Türk musiki gecesinin sonunda Atatürk benden Mevlidi Şerifi her mısraını ayrı bir makamda olmak üzere okumamı istedi.

Sazlar da seni takip edecekler dedi. Emirleri üzerine ilk bahri okudum. Dikkatle dinledi. Takdir etti. Sonra da Kur'anı Kerim'in muhtelif su relerinden bölümler, ayetler okuttu. Hatta Nuri Conker'den de Kur'an okumasını istedi. O da bildiği Tebbet suresini okudu. Atatürk bütün bunlardan çok memnun olmuştu. ”

Atatürk'ün Kur'an okutup dinlediği hafızlardan biri de Hafız Ke mal Bey'dir. Kemal Bey'in kızı Velice Hanım'a kulak verelim:

“ Atatürk çağırır mış, babam da giderdi. Çok zevkli ve şık bir adam dı. Atatürk'e giderken en iyilerim giyerdi. Dolmabahçe'de sofradan kalkar başka bir mekâna geçerlermiş. Babamı sofraya oturtmazmış. Babam geldiğinde alır, başka bir odaya geçerlermiş. Atatürk, ‘Oku bana,’ dermiş. Babam da döndüğünde Atatürk için dermiş ki: ‘Kur'an'ı bu kadar güzel tefsir edeni ben görmedim. O kadar güzel Arapçası var.’ Hafız Kemal Bey'e ‘Gürses’ soyadını da Atatürk vermiş.””

Atatürk bir gün Beykoz İmamı Hafız Efendi'yi saraya çağırarak ona saatlerce Kur'an okutup dinlemiş ve okunan ayetleri de bizzat ken disisi tefsir etmiştir.

Hüsrev Gere de, “Atatürk uluhiyetin yüksek sözlerini huşu ve ta'zimle hem de gözyaşlarıyla dinlerdi,” *demiştir.*

Atatürk'ün kütüphanecisi Nuri Ulu su, Kur'an okuyan Atatürk'ü şöyle gözlemlemiştir:

“Atatürk bazı kereler çalışırken okuduğu tefsirlerin çok tesirinde ka lırdı ve de, ‘Hey büyük Allahım.. Kuran'a inanmayan kâfirdir, bize na sıl yol gösteriyor? Bunları tüm dünyaya okutmalıyız diye de söylenirdi. Sonra o an yanındaki bizlere, ‘Okurken ruhum coşuyor, size de oluyor mu?’ diye sorardı, ama o anlarda gözleri hafifçe dolar ve kızarırdı. ”~° *Vasfi Rıza Zobu*, “Atatürk'ün Kur'an'a çok büyük hürmeti vardı. Ben, Hafız Yaşar, Hafız Hüseyin ve Hafız Mehmet'i onun yanında ta nıdım. Onların okuduğu Kur'an'ı saygıyla dinlerdi,” *demiştir.*

Atatürk, özellikle dinde Türkçeleştirme çalışmalarına ağırlık ver diği 1932 Ramazan ayı boyunca İstanbul'un en tanınmış hafızlarını neredeyse bir ay boyunca Dolmabahçe Sarayı'nda huzuruna kabul ederek onlarla sabahlara kadar din ve Kur'an sohbeti yapmış, Kur'an okutup dinlemiş, hatta bizzat kendisi Kur'an okumuştur. Önce Atatürk'ün uşağı Cemal Granda'yı dinleyelim:

“.. Ramazanlarda Kadir gecesi ağzına kadehini koymazdı... Kadir geceleri sofraya bile kurduurmazdı. Saygısı büyüktü. Bazen mevlit dinlediği de olurdu. Miraç bölümünde, ‘Gerçeklere çıktı Mustafa,’ de nince gözleri yaşandı. O zaman hemen kolonyaya götürürdük, inanişi samimiydi. Bence Allah'a

inanıyordu.”

Atatürk Ramazan aylarında Dolmabahçe Sarayı'na gelen ve oruç tutan misafirlerine özel ilgi göstermiş; iftar sofrasıyla bizzat ilgilenmiş, ibadet etmek isteyenlere yer göstermiştir.

Atatürk'ün kız kardeşi Makbule Hanım bu konuda şunları söylemiştir:

“... Her Ramazan'ın bir günü ve ekseriyetle Kadir gecesini bana iftara gelirdi. O gün, imkân bulabilirse oruç da tutardı, iftar sofrasını tam eski tarzda isterdi. Oruçlu olduğu zaman iftara başlarken dua ederdi.” *Atatürk'ün Ramazan ayında kız kardeşi Makbule Hanım'a; “Ra maza geliyor, annemize hatim okutmayı ihmal etme...” diye hatırlatmada bulunup, hatim okuyacak hafıza hediye edilmek üzere bir zarf içinde para verdiği bilinmektedir.*

Atatürk'ün özel hafızı Hafız Yaşar Okur, Atatürk'ün Ramazan aylarındaki davranışlarını şöyle gözlemlemiştir:

“... Ramazanların Atam için çok büyük bir önemi vardı. Rama zan gelir gelmez ince saz heyeti Çankaya Köşkü'ne giremezdi. Kandil Geceleri de saz çaldırmazdı. Sadece beni huzurlarına çağırır, Kur'anı Kerim'den bazı sureler okuturdu. Ben okurken gözleri bir noktaya ta kılır, derin bir huşu içinde dinlerdi. Ruhunun çok mütelevviz olduğu her halinden anlaşılırdı.

Ramazanlarda bir ay müddetle Hacı Bayramı Veli ve Zincirli kuyu camilerinde şehitlerin ruhuna Hatimi Şerif okumamı emrederlerdi. O günlerde civar kasaba ve köylerden gelenlerle cami hıncahınç dolardı...”

Görüldüğü gibi Atatürk Ramazan ayları boyunca bazı alışkanlıklardan da uzak durmuştur. Örneğin ince saz heyetini Çankaya'ya sokmamış, Kandil Geceleri saz çaldırmamıştır. Ayrıca Kur'anı Kerim okumuş, çeşitli camilerde şehitlerin ruhlarına Hatimi Şerifler indirtmiştir. Şimdi de Atatürk'ün kütüphanecisi Nuri Ulusu'ya kulak verelim:

“Atatürk otuz Ramazan geceleri başta Saadettin Kaynak Hoca olmak üzere o devrin hafızları olan Hf. Yaşar, Hf. Zeki, Hf. Küçük Yaşar, Hf. Burhan, Hf. Hayrullah beyleri davet ederdi ki bu hafızlardan Hafız Yaşar aynı zamanda Cumhurbaşkanlığı Alaturka Müzik Şefi'ydi. 1930 yılında emekli oldu. Ama ölene kadar hep Atatürk'ün yanındaydı. Soyadı Kanunu çıkınca Atatürk ona 'Okur' soyadını vermiştir. Atatürk davet ettiği bu hafızlardan tek tek din konusunda bilgiler alırdı. Ayrıca çok üzerinde durduğu Türkçe Kur'anı Kerim hakkında görüşlerini de sorardı.

Yine bir Ramazan ayı gecesinde Atatürk, Dolmabahçe Sarayı'nda aceleyle beni çağırttı. Derhal makamına girdim. O gece sofraya şefimiz İbrahim Bey izinli olduğundan, benim görevim olmadığı halde düzene ve intizamıma beğendiğinden olacak beni istemişler. Odaya girdiğimde, 'Nuri oğlum hafızlar gelecek. Bu gece hafızların seslerini aksi sedasıyla daha güzel dinlemek için muayede salonundaki hususi daireye yemek masasını kurun, ama acele ha: kaç dakikada kurabilirsin?' Pek tecrübelisi olduğum bir konu değildi. Derhal lazım gelen emirleri gerekli kişilere tebliğ ettim, herkes işe koyuldu. Hakikaten tam otuz dakika sonra her şey tamam gibiydi. Sevdiği çiçekleri de elimle tam masaya koyarken Atatürk, misafirleriyle birlikte gelmez mi? Masanın yanına geldi. Şöyle bir göz ucuyla masayı, düzeni süzdü ve bana dönerek: 'Aferin Nuri, İbrahim'i aratmamışsın, çiçekler de pek güzel...' diye iltifatta bulundu. Zaten hep güzel şey yaptığımızda takdir ederdi. Amma bir de yanlış mı, hata mı yaptın, sadece bir bakardı ki, o bile yeterdi, içimize işlerdi.

Salona girdiler, sandalyeleri çekip oturdular, yemeğe başladılar. Konu yine Türkçe Kur'anı Kerim'di. Atatürk hepsiyle ayrı ayrı ilgilenirdi. Kur'anı Kerim'den okuttuğu duaları zevkle dinledi.”

Nuri Ulusu'nun dediği gibi gerçekten de Atatürk özellikle dinde Türkçeleştirme çalışmalarını

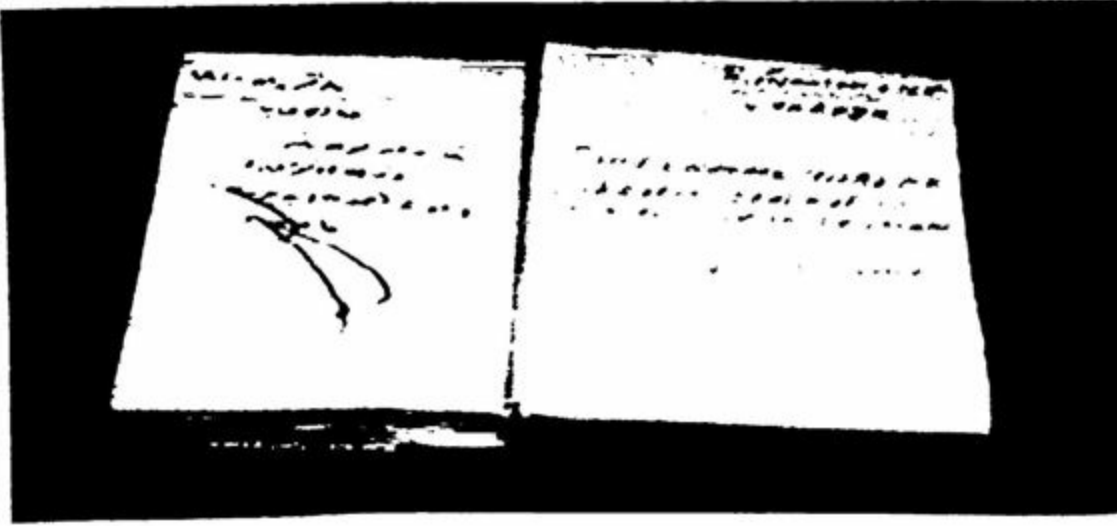
başlattığı 1932 yılı Ramazan ayında sık ça İstanbul'un tanınmış hafızlarıyla bir araya gelmiş, onlarla Kur'an konuşmuş, Kur'an okutup dinlemiş, hatta bizzat Kur'an okumuştur.

Atatürk Kur'an'da özellikle Yasin, Tin, Bakara, İhlas, Fatiha, Ali İmran ve Şura surelerine çok büyük bir önem vermiş, Kur'an okumalarında genlikle bu sureleri tercih etmiştir.

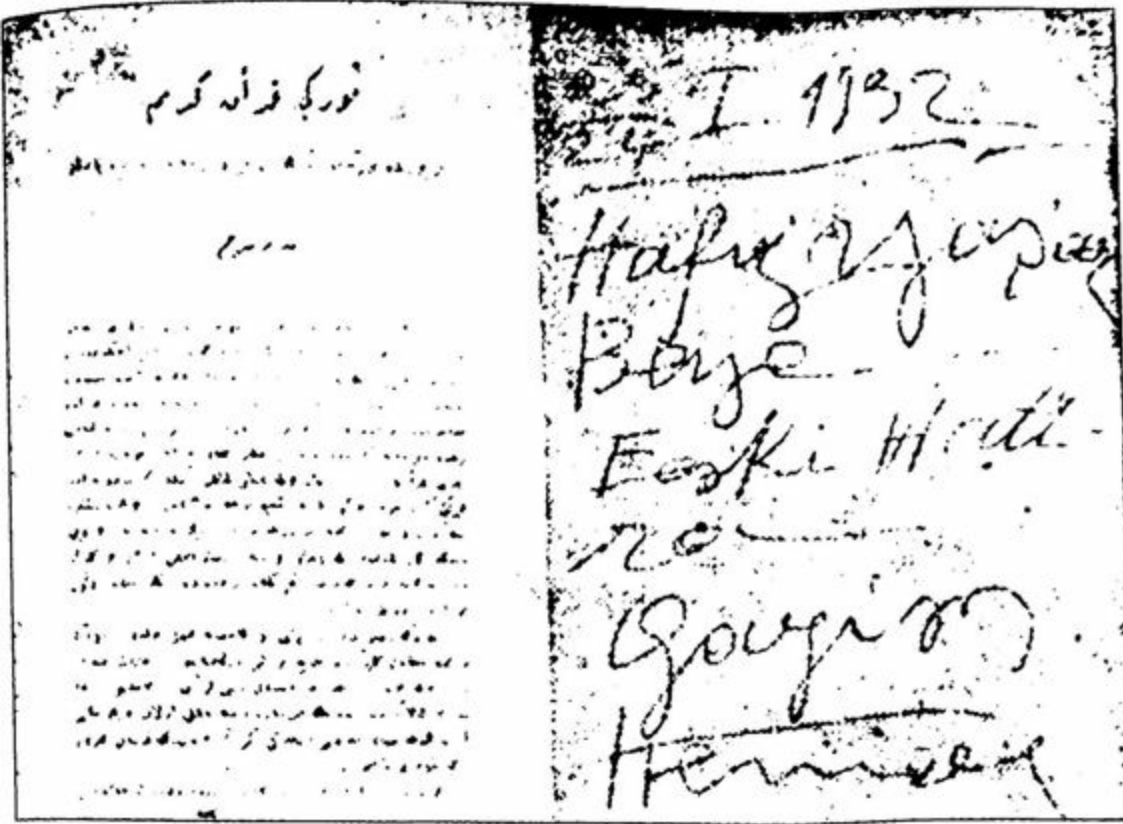
Atatürk, bazen annesine, bazen Çanakkale şehitlerine, bazen de orduya Kur'an okutmuştur. Örneğin 1932 yılı Ramazan ayında Hafız Saadettin Kavnak'ın ordu müfettişlerine Kur'an okumasını, yine aynı yıl özel hafızı Hafız Yaşar Okur'un Çanakkale Şehit Mehmet Çavuş Abidesi'nde mevlit okumasını istemiştir.

Kur'an'a büyük saygı duyan Atatürk'ün en sevdiği hediyelerden biri Kur'an'dır. Atatürk hayatının çok değişik zamanlarında birçok kişi ve kuruma imzalı Kur'an hediye etmiştir.

1932 Örneğin 1925 yılında Ankara Gazi Kız Numune Mektebi'ne Cemil Sait Bey'in Kur'anı Kerim tercümesini hediye etmiştir. Atatürk hediye ettiği bu Kur'an tercümesinin üstüne, "Gazi Kız Numune Mektebi'ne dikkatle okunmak için... Hediye ediyorum" diye not düşmüş ve imzalamıştır. Yılında yine Cemil Sait Bey'in Kur'an tercümesini imzalaya rak bu sefer Hafız Yaşar Okur'a hediye etmiştir.

Atatürk'ün hediye ettiği Kur'an'lardan: 8 Teşrinî sani (Kasım) 1925 Çankaya "Gazi Kız Numune Mektebi'ne dikkatle okunmak için... Hediye ediyorum. Gazi Mustafa Kemal"

Cemil Sait Bey'in

tercümesi olan bu Kur'an, 1932'de Atatürk tarafından Hafız Yaşar Okur'a ithaf edilerek imzalanıp hediye edilmiştir.

Atatürk sevdiğine Kur'anı Kerim hediye etmeyi adeta bir alışkanlık haline getirmiştir. Kütüphanecisi Nuri Ulusu bu gerçeği şöyle ifade etmiştir:

"İşte böyle gecelerden bazılarında Atatürk hafızlara Türkçe Kur'anı Kerim'i getirir ve de imzalayarak verirdi. Bu imzaladığı Kur'anı Kerim'lerden bir tanesi de çok sevdiğim arkadaşım, ağabeyim sofracıbaşı şefi İbrahim Ergüven de vardır. Atatürk, isteği üzerine ona da imzalayıp bir tane vermişti. Ancak ben de çok arzu ettiğim halde utanıp, isteyip alamadım."* Zaman zaman da Atatürk'e Kur'anı Kerim hediye edilmiştir. Örneğin 1923 yılında kendisine küçük boyutlarda bir Kur'anı Kerim hediye edilmesi üzerine, "*Bence kıymetini takdire imkân olmayan bu hediye Kur'anı Kerim'i en derin hürmetkar din duygularıyla muhafaza edeceğim,*" demiştir.

Atatürk'ün bugüne kadar gizli kalmış çok derin bir Kur'an bilgisi vardır. Öyle ki okuduğu bir tercüme Kur'anı Kerim'de geçen hataları bulabilecek, bir okul ziyaretinde din kültürü hocasına bir ayetin anlamını oracıkta tercüme ettirip o tercümedeki hataları bir bir sıralayabileceği derecede iyi bir Kur'an bilgisidir bu.

Hep gizli kalmış olsa da gerçek şu ki, Atatürk gerçek bir Kur'an dostudur. Nitekim bu nedendir ki Türklerin Müslüman olduğu 8. ve 9. yüzyıllardan beri yapılamayanı yaparak Kur'anı Kerim'i en iyi şekilde Türkçeye tercüme ettirmiştir. Elmalılı Hamdi Yazır'a Kur'anı Kerim'in tefsir ve tercümesini hazırlatması, Buhari Hadislerini Türkçeye çevirtmesi, 50 *Hutbe Kitabı'nı* hazırlatması ve 100.000 takım dini kitap bastırıp bütün ülkeye ücretsiz dağıttırmasının anlamı, "*Şuura muhalif, ilerlemeye engel hiçbir şey içermiyor,*" dediği İslam dininin doğru anlaşılmasıdır.

Atatürk'ün Kur'an kültürüne ilişkin örneklerden sonra Atatürk'ün İslam dinine hizmetlerinden söz edelim kısaca:

Atatürk, 1923-1938 arasında Dinde Öze Dönüş Projesi kapsamında çok önemli çalışmalar yapmış, bir anlamda 13. yüzyılda ardına kadar kapanan "içtihat kapısını" biraz olsun aralamayı başarmıştır. O

her şeyden önce İslam dininin “akla, mantığa uygun bir din” olduğu gerçeğini hatırlatmıştır. Din ile hurafeyi birinden ayırmak için müca dele etmiştir.

Özetlemek gerekirse Atatürk:

1. Haçlı Hıristiyan emperyalizmine karşı İslam’ın “cihat” ilkesi doğ rultusunda verdiği Kurtuluş Savaşı sonunda hem Müslüman Türk insanının namusunu, canım, malım, vatanım kurtarmış hem de camilerde ezanların susmasını engellemiştir.
2. Din işlerini yürütmek ve din istismarcılarının dini kullanarak halk üzerinde baskı kurmalarını engellemek için Diyanet İşleri Başkanlığı’ni kurmuştur.
3. İslam dinini “Türk’ün milli dini” olarak görmüş, Hz. Muhammed’i sahiplenmiş ve bu konuları da içeren Dinde Öze Dönüş Projesi’ni geliştirmiştir.
4. İslam dininin ana kaynağı Kur’anı Kerim’i Elmalılı Hamdi Yazır gibi bir üstada tercüme ve tefsir ettirmiştir.
5. En güvenilir hadis kaynaklarından biri olan Buhari Hadislerini Türkçeye çevirtmiştir.
6. Müslüman Türk halkının anlayarak, hissederek Tanrı’ya daha kal bi bir şekilde ve araçılara ihtiyaç duymadan yönelebilmesi için ca milerde Türkçe Kur’an, Türkçe hutbe ve Türkçe ezan okutmuştur.
7. İslam dininin akla ve bilime aykırı hiçbir şey içermediği gerçeğin den hareket ederek yeni Türk devletinin temelini “aklı” ve “bili mi” yerleştirmiştir. Dinbilim çelişkisi içinde savrulup gitmemiş, saf/öz/gerçek İslam dininin akla ve bilime engel olmadığını belir terek Müslüman Türkiye’nin aynı zamanda çağdaş bir Türkiye haline gelmesi için mücadele etmiştir.
8. İslam dininin gereği zannedilen, ancak aslında İslam diniyle hiçbir ilgisi olmayan ya da zaman içinde İslami niteliğini yitirmiş olan saltanat, halifelik, medreseler, tekke ve zaviyeler, falcılık, büyücü lük, üfürükçülük, fes gibi kurum, kavram ve objeleri kaldırmıştır.
9. Cumhuriyeti ilan ederek yüzyıllar önce Emevi halifesi Muaviye’nin saltanata dönüştürdüğü devlet başkanlığını yüzyıllar sonra yeni den aslına, özüne, meşveret/danışma/halkın seçimi/meclis biçimi ne dönüştürmüştür.
10. Laiklik ilkesiyle bir taraftan din ve devlet işlerini birbirinden ayı rırken, diğer taraftan din istismarını önlemiş ve din özgürlüğünü garanti altına almıştır.
11. Yüzyıllar boyunca sözümlü ona “dini nedenlerle” erkeklere göre bir çok konuda geri bırakılmış, sınırlandırılmış, baskılanmış, hatta in sanlık onuru ayaklar altına alınmış kadına, “analık vasfına” yakı şır bir şekilde kadınlık ve insanlık onurunu yeniden kazandırmıştır. Atatürk’ün, Müslüman Türk kadınına verdiği medeni, sosyal, kültü rel ve siyasal haklar her bakımdan İslam dininin ruhuna uygundur.
12. Kazandığı Kurtuluş Savaşı ile emperyalizmin ayakları altında ezi len bütün bir İslam dünyasına “bağımsızlık” modeli oluşturmuş tur. Cumhuriyet döneminde ise İslam dünyasıyla çok iyi ilişkiler kurmuş, hep İslam dünyasının yanında olmuş; İtalya, Almanya ve Rusya gibi ülkelerin yayılmacı emellerine karşı Türkiye, Afganis tan, İran ve Irak arasında Sadabat Pakti’ni kurmuştur.

Atatürk döneminde ezanlar okunmaya devam etmiş, camiler açık olmuş, ibadet yasaklanmamış, Kur’an ilk kez anlaşılabilir olarak okunmuş, din adamlarının Allah ile kul arasına girmemesi, yani ruhban sınıfının oluşması ki zaten İslam’da ruhban sınıfı yoktorengellenmiştir.

Şevket Süreyya Aydemir’in dediği gibi, "... Cumhuriyet, inancı ve ibadeti serbest bırakmıştı.

Namaz kıldığı için tek bir kişi suçlanmadı. Camiye gitmek kimseye suç sayılmadı. Camiler daima açık kaldı. Din ve itikat, zaten dinin kabul ettiği gibi Allah'la kul arasında bir iç bağ lantı olarak kaldı.”

Falih Rifki Atay, Atatürk döneminde Müslümanlığın en güzel ve en sade şekilde yaşandığını şöyle ifade etmiştir: “Allah birdir. Muhammed O'nun Peygamberidir, dersin. Dinin farzlarına inanırsın. Hak ye mez,, zulmetmez, çalmaz, kötülük etmezsin.

Din bundan ibarettir.

Gerisi akıl ve eğitim işidir. Asıl laisizm kafa laikliğidir.

Atatürk devrinde Tanrı ikidir mi denmiştir. Hayır! Muhammed O'nun Peygamberi değil midir mi denmiştir. Hayır! Beş vakit namaz dört vakte, otuz gün oruç yirmi dokuz güne mi indirilmiştir? Hayır!

Demek ki din denen şeye dokunulmamıştır. Ya ne yapılmıştır? Din dünya işlerinden ayrılmıştır. Gericilik nedir? Dünya işlerini yeniden din işlerine katmak! Şeriatçılık, gelenekçi Atatürkçülüğü geçmişçilikle yıkmak!

Yani eski medrese cehaleti egemenliğini yeniden kurmak!”

Atay şöyle devam etmiştir:

“Atatürk devrinde ne namaza ne oruca dokunulmuştur. Camiler daima açıktır. Laisizm, dini mukaddes olmaktan çıkararak kara gelenek ve görenekleri kaldırmıştır. Dini yükseltmiştir.”

“Gerçekte Kur'an'a göre oruç tutan Müslüman; fakat sövmeyen, iftira etmeyen, bin defa daha Müslüman, namaz kılan Müslüman; fakat hak yemeyen, zulmetmeyen, öldürmeyen, çalmayan bin defa daha Müslüman, hacca giden Müslüman; ama hac parası ile bir yoksulu okutan, aç doyuran bin kat daha Müslümandır. Yatani, milleti ve laisizm ile dini kurtaran Atatürk nice devirlerin en büyük Müslümanı idi.”

Buna rağmen yüzyılların yobazlığını, din istismarını birdenbire yok etmek mümkün olmamıştır.

“Terakkiperver Fırka kurulduğu vakit programının başına ‘hissiyatı diniyeye hürmet’ sözünü koymuştu. Ne demekti bu? Camiler açıktı. Ramazan'da isteyen oruçlu idi. İlmihal basılmakta idi. Şimdiki medreseler gibi dünya ve politika değil, sadece din adamı yetiştirmek için imamhatip okulları da açılmıştı...”

Atatürk'ün din dilini, Kur'an'ı Türkçeleştirmesi, hutbeleri ve ezanı Türkçe okutması, halifeliği kaldırması, laiklik ilkesi, Arap harflerini kaldırması, tekke ve zaviyeleri kapatması ve kılık kıyafet devrimi gibi uygulamalarından hiçbiri İslam'ın özüne aykırı değildir,. Hiç kimse şapka takmadığı için idam edilmemiş, İstiklal Mahkemeleri sırf dini gerekçelerle tek bir din adamını bile idama mahkûm etmemiştir. İdam edilenler ya vatan hainliğinden ya da devrimlere karşı halkı kışkırtmaktan idam edilmiştir. Kadınların kılık kıyafeti konusunda da hiçbir devrim kanunu çıkarılmamıştır. Bu tür iddialar, Atatürk ve Cumhuriyet düşmanlarınca uydurulmuş yalanlar, safsatalardır.

Yaşar Nuri Öztürk'ün dediği gibi, “Cumhuriyet devrimleri, İslam'a aykırılık şöyle dursun İslam'ın bizzat talepleridir. Mustafa Kemal yaptığı devrimlerle özgün İslam'ın ve Hz. Muhammed'in hasretine cevap getirdiği inancındadır. Biz de o inançtayız.”

Ya da Falih Rifki Atay'm dediği gibi, “Atatürk yalnız Türklüğü değil Müslümanlığı da kurtarmak istemişti.”

“Büyük İslam reformcusu Atatürk'tür. Hıristiyanlık reformundan beş altı asır önce İslam rasyonalistlerinin açıp ve bugünkü Batı medeniyetini o zaman yaratıp da, nakilci softalar ve taassup

yüzünden iflas eden ve dünya egemenliği kurmuş Müslümanlığı bütün dünya devletle rinin mahkûmu haline getiren, köleleştiren medrese yobazlığı hüküm ranlığına son veren odur.”

Şimdi Başbakan R. Tayyip Erdoğan’a soruyorum: Bu Atatürk mü Kur’anı Kerim’i yasaklatmıştır? Bu Atatürk mü Kur’anı Kerim’in öğ renilmesini, öğ retilmesini, okunmasını yasaklamıştır?

Hayır mı? O zaman şimdi de İsmet İnönü’nün Kur’an kültürünü inceleyelim kısaca...

2. İnönü’nün Kur’an Kültürü Başbakan R. Tayyip Erdoğan’ın İsmet İnönü’ye yönelik ağır eleştirileri, Adnan Menderes’in İnönü eleştirilerine benzemektedir. İnönü, Menderes’in siyasi rakibidir, bu nedenle Menderes’in İnönü’ye yönelik çok ağır eleştirilerini anlamak mümkündür. Ancak R. Tayyip Erdoğan’ın İnönü’ye yönelik çok ağır eleştirilerini anlamak zordur!

Menderes’in ve Erdoğan’ın dinsel söylemlerinin aksine İnönü, Türk siyasi tarihinin dinsel söylemi en az kullanan, hatta hiç kullanmayan liderlerinden biri, belki de birincisidir. Bu nedenle de yoğun dinsel söyleme alıştırmış Türk seçmeni İnönü’nün bu durumunu ya dırgamıştır. Bazı çevreler onun dinden hoşlanmadığı için dini söylem kullanmadığını iddia etmiştir.

İsmet İnönü derin tecrübesiyle 1960’ların sonlarında, Türk siyasi tarihinde “dinsel söylemin” fazlaca kullanılmasının ve Nurcu hareketin desteklenmesinin, gelecekte “Türkiye’yi din savaşına sürükleyeceğini,” belirtmiştir.

İnönü 1966 yılında şöyle demiştir:

“En önemli olan din istismarıdır. Türkü Tırke, Müslümanı Müslü mana düşman eden, din istismarıdır. Bugünkü iktidar din sömürmesini daha kırıcı, daha yaygın, vatani sarsıcı bir şekilde kullanmaktadır...” *Sonra sanki bugünleri görür gibi şöyle devam etmiştir:*

“Şimdi dinleyin: Bu adamlar ne yapacaklar dikkat edin. Din ta raftarı ama söylemiyor. Başbakan söylemiyor... Açıkça söyleyin Saidi Nursî tarikatına sapmışlardır. Bunların adına Nurcu denir. Milletimiz din savaşına sürüklenmek isteniyor.”

Dincilerin ve Nurcuların “İnönü düşmanlığının” arkasında, İsmet İnönü’nün Saidi Nursî’yi alabildiğince eleştirmesi vardır.

İnönü çok geçmeden haklı çıkmıştır. 1969’da dinci kışkırtma so nunda Kanlı Pazar Olayı yaşanmış, “*Ya Allah Bismillah Allahu ek ber!*” diye bağırarak kandırılmış bir grup eli sopalı, satirli genç, ABD 6. Filosu’nu protesto eden iki genci öldürmüş, çok sayıda genci de yaralamıştır. Yine sonraki yıllarda bu ülkede dinle kandırılan kitleler Maraş, Çorum, Sivas olaylarına imza atmıştır.

İsmet İnönü’nün uzun politik hayatı boyunca dinsel söyleme baş vurmaması, dini istismar etmemesi, seçim konuşmalarında “*Allah, Kitap, Kur’an*” sözcüklerini ağzına almaması; kadim yobazlarımız ta rafından İnönü’nün “din düşmanı” olduğu biçiminde yorumlanmıştır. Ancak dinle beslenen kadim yobazlarımızın bu iddialarının aksine İnönü, özel hayatında oldukça dindardır.

İsmet İnönü tutucu olmayan Müslüman bir ailede dünyaya gelmiştir. Özellikle annesi Çevriye Hanım’ın etkisiyle daha çocukluk çağından itibaren dinini öğrenmiş ve dini vecibelerini yerine getirmeye başlamıştır. Örneğin Kâzım Karabekir’e yazdığı bir mektuptan albaylığı döneminde oruç tuttuğu anlaşılmaktadır. Ayrıca cebinde küçük bir Kur’an taşımaktadır. 1932-1933 yılları arasında Ankara’da bulunan ABD Büyükelçisi Charles H. Sherrill onun Fevzi Çakmak kadar dindar olduğunu ileri sürmüştür.

İnönü’nün annesi Çevriye Hanım gibi eşi Mevhibe Hanım da son derece dindar bir kadındır. Yaşamı boyunca namaz kılip oruç tutmuş, Kur’an okumuş, mevlit okutmuş, türbe ziyaret etmiş, kurban kestir miştir. Lozan’a gitmek için Bandırma’dan vapurla İstanbul’a geçerken namaz kılmış,

İstanbul'da Süleymaniye Camii'nde teravih namazına gitmiştir. İnönü ve eşi Mevhibe Hanım, Pembe Köşk'te çocuklarının dini eğitimleriyle ilgilenmişlerdir. Belli aralıklarla Diyanet İşleri Başkanlığı'ndan bir hoca eve gelip çocuklarına din dersleri vermiş tir. Ramazanlarda ailece sahura kalkmışlar, Kurban bayramlarında kurbanlarını kesmişler, kandil günlerini o günlerin manevi atmosferine yakışır şekilde kutlamışlardır. 1950 yılının yılbaşı gecesi Mevlit Kandili'ne (Peygamber'in doğum gününe) rastladığı için İsmet ve Mevhibe çifti Pera Palas'ta düzenlenen geceye katılmamıştır.

Mevhibe Hanım'ın özel notları da İnönü ailesinin dindarlığını kanıtlamaktadır.

İşte o notlardan bir bölüm:

“22 Nisan 1922'de Konya'ya giderken, saat 15:00'te Malatya'dan hareket ettik... Hamdi Bey'in evinde misafir ettiler... Ramazan'ın ilk günü oruçlu olduğumuzdan fena halde acıkmıştık. Ertesi gün 12'de yola çıkıp Kangal'a vardık... Oraya yerleştik. Yemekten sonra namazlarımızı kıldık.”

“2 Mayıs 1922 Salı: Semaverle çay getirdiler. Kahvaltı ettik. Namazlarımızı kıldık.”

“3 Mayıs 1922'de bizi otelden aldılar. Dört arabayla Abdiilvehap Gazi'yi ziyarete gittik. Kurban götürerek orada kestik. Etini tırbedara bıraktık.”

“5 Mayıs: Sabah saat 11.00'de otomobile bindik. (...) Saat 17.00'de şoförün yanlış manevrası üzerine arkaya doğru gitmeye başladık. Cenabı Hakk'a binlerce şükür bizi muhafaza etti. (...) Cenabı Hak, kağı arabalarını bize tesadüf ettirdi. Onlara bindik.(...) Sabah uyandığım zaman yanımda bulunan eşyaların geldiğini öğrendim.

Pek çok sevindim. Cenabı Hakk'a binlerce hamdüsena ettim. Şehir kışla çok güzel. Güzel camii var. Müezzinler ezan okudular. İstanbul'u hatırladım. Yarabbim sana nasıl arzı şükran edeceğimi bilmiyorum. İnşallah sevgili İstanbuluma da kavuşurum. ”* “10 Mayıs Çarşamba: Bir kahve içtikten sonra arabalar geldi. Eve döndük. Abdest aldık...”

“18 Mayıs Perşembe: Sahur yedik. Biraz yattık...” “19 Mayıs Cuma: Saat 17.15'te Paşa geldi. Cenabı Hakk'tan lütfü ihsanına binlerce şükür. Sağ salim bizi bu defa da kavuşturdu.” 22 Nisan 1923 tarihli mektuptan: “Hammevendiciğim, duanızı üzerinden eksik etmediğinizi biliyoruz. İnşallah (İsmet Paşa) duanız sayesinde hayırlı bir sulhu imza etmeye muvaffak olur. Paşa'ya da söyledim: ‘Hanımefendinin duası ile başarılı olursunuz/ dedim. ‘İnşallah,’ di'or. (...) İzmir'in Ramazanı nasıl? Camilere gidiyor musunuz? (...) Paşa (İnönü) sıhhattedir, ellerinizden öper. Hayır duanızı üzerinden eksik etmemenizi rica eder. ”

22 Nisan 1923 tarihli bir mektuptan: “Bugün Pazar, işe başla madılar. (...) Sabah inşallah başlayacaklar. Allah yardımcıları olsun. Duanıza muhtacız anneciğim. Mübarek Ramazanı Şerif hürmetine Cenabı Hak kusurlarımızı bağışlasın, bizi selamete çıkarsın. Paşa ve ben ellerinizden öperiz.”

18 Mayıs 1923 tarihli bir mektuptan: “İnşallah Kurban Bayramı'nı hayırlı sulh ile hep birlikte İzmir'de yapmamızı Paşa ile Cenabı Hakk'tan temenni ettik. Ben buranın bayramından bir şey anlamadım. ”

18 Mayıs 1923 tarihli aynı mektuptan: “Bayram olduğunu (İsviçre'de) Paşa (İnönü) anladı. Burada bulunan Mısırlı, Türk tale beler, otelin alt katma, salona gelmişler. Paşa'yı da, teknil heyeti de davet etmişler. Talebeler tarafından heyete çay ziyafeti verilmiş. Mısırlı bir genç KUR'AN OKUMUŞ. Paşa, Mısırlılar ve Suriyeliler nutuklar söylemişler. Tekrar KUR'AN OKUNMUŞ ve merasime son vermişler. Fotoğrafları alınmış...”

25 Haziran 1925 tarihli mektuptan: “Azize oruca şimdiden başla masın. İnşallah gelelim de o vakit

tutar...

30 Temmuz 1923 tarihli mektuptan: "Cenabı Hakk'ın inayeti ve duanız hareketi ile Paşa hamdolsım şerefli bir sulhu (Lozan Antlaşması) da imzaya muvaffak oldu. Sizi, vatan ve milletimizi selamete ulaştırın kıymetli evlatlar yetiştirdiğinizden çok tebrik ederim, sevgili Hatımevendim. (...) Masanın önüne geldiler. Birer birer imza etmeye başladılar. Cenabı Hakk'ın bugünleri gösterdiğine binlerce hamd üsena ettim. Paşa imzayı bitirdikten sonra mevkiine oturdu. (...) Bu bayramı da birlikte yapmak kısmet olmadı... "

İnönü ailesi: İsmet İnönü, annesi Çevriye Hanım, eşi Mevhibe Hanım ve çocuklarıyla İnönü'nün kızı Özden Toker de 2000 yılında *Vatan* gazetesine verdiği bir demeçte İnönü ailesinin "dindarlığını" şöyle anlatmıştır:

"Annem (İnönü'nün eşi) Kur'an okurken başım örterdi. Evimizde Ramazanlarda huzur dolu bir hava yaşanırdı. Ev halkı, başta Çevriye ve Mevhibe olmak üzere İslam dinine tümünden saygılı ve bağlı kişilerdi. İsmet Paşa ve Mevhibe Hanım'ın yatak odalarındaki duvarda koca man harflerle 'ALLAH'IN DEDİĞİ OLUR' yazılı bir levha asılıdır. Bu yazı hiçbir zaman yerinden kaldırılmamıştır. Mevhibe, resmi ve sosyal görevlerinin yanında dinin vecibelerini de mükemmel olarak yerine getirirdi. Ailece sahura kalkılır, iftarlar neşe ile yapılırdı. "

Özden Toker, 14 Mart 2013 tarihinde Erzurum Atatürk Üniversitesi'nde katıldığı panelde babası İsmet İnönü ve annesi Mevhibe İnönü'yü anlatırken şöyle demiştir: "Evimizde Ramazanlarda hep oruç tutuldu. Namaz kılındı, hâlâ kılmıyor. Kur'anı Kerim okundu, hâlâ okunuyor. Bunların hepsi annemin bahamın döneminde yapıldığı gibi, şimdi de yapılmaya devam ediyor. Mesela benim doğduğum odada, babamın başucunda duvarda 'Allah'ın dediği olur' yazardı."

İsmet İnönü'nün torunu Gülsün Bilgehan'ın yazdığı *Mevhibe* adlı kitapta, İnönü'nün bazı notları da yayımlanmıştır. O notlar içinde İsmet İnönü zaman zaman namaz kıldığından söz etmiştir.

İşte o notlardan bir bölüm:

"Saat altı, sabah namazı vaktinden evvel Mevhibe beni uyandırdı... Kalkıp kırmızı odaya geçtik. Sabah namazını kıldım."

İnönü'nün bugünkü bazı politikacılara örnek olması gere kendin istismarına karşı tavrını ve manevi dünyasının bilinmeyenlerini, İnönü'yü çok yakından tanıyanlardan dinleyelim. Ali Rıza Akbıyıkoglu'na kulak verelim:

“İsmet Paşa, 1966 yılında kısmi seçim yapılacak illeri geziyor, konuşmalar yapıyordu. Batı Anadolu’da Denizli, Uşak, Afyon ve Kü tahya illerinde kısmi seçim yapılacaktı. Paşa, Denizli’de bir konuşma yaptıktan sonra Uşak’a gelmiş, büyük gösterilerle karşılanmıştır. Mev hibe Hanımefendi de bu geziye katılmıştı.

Paşa, parti binasında bir süre dinlendikten sonra Cumhuriyet Meydanı’nda bir konuşma yapacaktı. İl Parti teşkilatından bazı arkadaşlar: ‘Paşam, dediler. Nurculuk propagandası bizim dışımızdaki bütün partiler tarafından açıkça yapılmaktadır. Bizi CHP’lileri dinsizlikle suçlamaktadırlar. Lütfen siz de yapacağınız konuşmada Allah’tan biraz bahsediverşeniz. Biz de bu dinsizlik suçlamasından kurtulmuş oluruz.’

İsmet Paşa hiç ses çıkarmadı. Az sonra meydana halka hitap etti. Dini siyasete alet eden partilere ve politikacılara özellikle çattı. Konuşmasını ‘Allahısmarladık’ sözüyle tamamladı. Parti binasına döndüğü müz zaman, İsmet Paşa, arkadaşlara tebessümle; ‘Dediklerinizi yaptım! Beğendiniz mi?’ dedi. Arkadaşlarım birbirine baktılar. Paşa, şaşkınlık gösterenlere şöyle dedi: ‘Bana Allah’tan bahset dediniz. Ben de halka hitaben ‘Allahısmarladık’ diye seslendim. Memnun kalmadınız mı?’ Paşa, Uşak’tan sonra Afyon ve Kütahya illerine de gitmiş, buralar da da dini siyasete alet edenlere ve millet bütünlüğünü bölmeyi amaçlayan Atatürk düşmanı Nurculara şiddetle çatmıştır. İsmet Paşa’nın bu tutumuna karşılık birçok parti liderleri, devlet ve hükümet sorumlu ları, zaman zaman dini sömürmekten çekinmemişlerdir. (...) Yıllardır yapılan din bezirgânlığına karşın İsmet Paşa laik çizgiden sapmamış, Atatürk’ün ilke ve inkılâplarından ödün vermemiş, fakat inancının ge reklerini gizlice yerine getirmiştir...”

Partili arkadaşları konuşmalarında Allah’tan, Peygamber’den söz etmesi gerektiğini söylediklerinde onlara, “*Ben hepimiz kadar inançlı yım. Kur’an’ın surelerini ezbere bilirim. Ben evimden besmelesiz çık mam. Ama ben, ‘Allah’a emanet,’ desem siz neler yaparsınız*” diyerek bedeli ne olursa olsun din istismarından uzak duracağını ifade etmiş tir.

Din istismarına neden bu kadar karşı olduğunu en iyi anlatan konuşmalarından biri şudur:

“Ben irticanın kokusuna o kadar hassasımdır ki, Cumhuriyet’i kurduğumuz günden beri bilirim o kokuyu... Katil, hırsız, komünist, faşist hepsi canından korkar ama bu (mürteci, gerici) öleceği zaman kendisinin Hz. Peygamberin yanına gömüleceğini sanır. Bunlarda ölüm korkusu yoktur. Her şeyi yaparlar.”

İsmet İnönü’yü iyi tanıyanlardan Ali Rıza Akbıyıkoglu anılarında İnönü’nün yatak odasındaki “*Allah’ın Dediği Olur*” levhasından şöyle söz etmiştir.

“Hasta olan İnönü’yü ziyareti sırasında yatak odasının duvarında asılı bulunan ‘Allah’ın Dediği Olur’ yazılı levhanın resmini çekip ya yımlayan Ulus foto muhabiri Hüseyin Ezer’e kırınlığını, kendisinden beklenmeyen bir sertlikte açıklamıştır.”

Gazeteci Mete Akyol da İsmet İnönü’yle ilgili yazılarında Pem be Köşk’ten söz ederken, İnönü’nün yatak odasında başucunda asılı duran Kur’anı Kerim’den ve “*Allah’ın Dediği Olur*” levhasından söz etmiştir.

İnönü'nün yatak

odasındaki “Allah’ın Dediği Olur” levhası Ali Rıza Akbıyıkoglu, İnönü'nün “samimi dindarlığını” şöyle göz lemlemiştir:

“Milletvekilliğim sırasında Ankara’da Bahçelievler 28. Sokak’ta otururdum. Aynı sokağın başında da aydın bir din adamı oturuyordu. Gelip geçerken selâmlaşır, hal hatır sorardık. Zamanla aramızda sami mi bir arkadaşlık kurulmuştu. Bir gün bana şöyle demişti:

‘İsmet Paşa’ya dinsiz diyorlar, deli olacağım. Ben yıllardan beri İsmet Paşa’nın evine cuma günleri hatim inmeye giderim.’

İsmet Paşa’nın laikliğe aykırı tutumlar karşısında diğer politi kacıların aksine açık ve dürüst bir tavır takınması, onu gözlerimizde daha fazla büyütmiş, devleştirmiştir.”

İsmet Paşa’nın samimi dindarlığının bir başka tanığı da Avukat Mustafa Kaftan’dır. Son olarak Mustafa Kaftan’a kulak verelim:

“(İsmet İnönü), oruçlu günlere rastlayan toplantılarda oruçlu olanları olmayanlarla bir tutmaz, iftar ve namaz surelerinin hesabını kolayca yapardı.

Kişisel ve çok hassas bir konu olsa da, değerlendirmesini okuyucu ya bırakmak koşulu ile hatırasına saygısızlık kabul edemeyeceğim bazı olayları anlatmayı da görev sayarım.

Köşkten Meclis’e gidecektik. Paşa hazırlandı. Paltosunu giydi. Şapkasını yavaşça başına geçirdi. Pembe köşk sakindi. Ortada kim secikler yoktu. Kapıda makam arabası, birkaç koruma memuru ve şo för... Küçük odadan arabaya doğru çıkmak üzereydik. Paşa, gür ve tok bir sesle, askerlikten kalma alışkanlığıydı belki de Paşa’nın:

‘Hanımefendi, ’ diye seslendi.

Birkaç saniye sonra Mevhibe Hanım, yumuşak ve sakin adımlarla tahta merdivenden aşağıya doğru iniyordu.

Ben bir ara, ‘Paşam, Hanımefendiye emretmişsiniz, geldiler,’ diye cek oldum ama nedense vazgeçtim. Paşa yürüyor...

Döndüm, Hanımefendiye baktım yavaşça, acaba o mu bir şeyler söyleyecek diye.

İkisi de bir şey söylemiyor, fakat Hanımefendi, hissedilir dudak hareketleriyle Paşasının arkasından ‘dua’ ediyordu.

Neden sonra, Paşa’nın çok sevdiği ve saydığı eşini ‘Hanımefendi’ diye çağırırken, arkasından dua etmesini istediğini anlayabildim.”

İsmet İnönü, bir politikacının dini istismar etmeden de siyaset ya pabileceğini gösteren en iyi örneklerinden biridir.

Başbakan Erdoğan’ın cami kapatan, Kur’an yasaklayan dolayı sıyla camiye, Kur’an’a ve dine karşıymış gibi topluma tanıttığı İnönü, mitinglerinde din istismarı olur diye “Allah” sözünü ağzına almayan, yatak odasındaki “Allah’ın Dediği Olur” levhasının fotoğrafının bir gazetede yayımlanmasına çok kızan, kutsal günlere özel önem veren, her sabah evden çıkarken eşinin dua etmesini isteyen gerçek ve samimi bir Müslümandır.

İsmet İnönü, Kur’an düşmanı, cami düşmanı, din düşmanı değil; din istismarcılarının, Allah’la aldatanların hep kazandığı bir ülkede, kaybetmeyi göze alarak dini istismar etmeyen, Allah’la aldatmayan, dinini, bütün samimiyetiyle kendi özel dünyasında yaşayan; Kur’an okuyan, dua eden, namaz kılan, oruç tutan kendi halinde bir Müslümandır. İsmet İnönü de tıpkı Atatürk gibi, tıpkı Atatürk’ün annesi Zübey de Hanım gibi, tıpkı Atatürk’ün can dostu Fevzi Çakmak gibi, tıpkı Atatürk’ün yakın dostlarından Ankara Müftüsü Rıfat Börekçi gibi ve tıpkı Atatürk’ün “özel hafızı” Hafız Yaşar Okur gibi gerçek, samimi ve gösterişten uzak bir Müslümandır.

Cumhuriyet’i kuranların sade, samimi ve gösterişten uzak Müslümanlıklarının yerini, 1950’lerden sonra maalesef cıvık cıvık bir din istismarı ve gösteriş merakı almıştır.

Şimdi Başbakan R. Tayyip Erdoğan’a soruyorum: Bu İnönü mü Kur’anı Kerim’i yasaklatmıştır? Bu İnönü mü Kur’anı Kerim’in öğretilmesini, öğretilmesini, okunmasını yasaklamıştır? Yapmayın Allah aşkına!

Kendisi Kur’an okuyan, dua eden, namaz kılan; annesi ve eşi Kur’an okuyan, oruç tutan, namaz kılan İsmet İnönü cami düşmanı, Kur’an düşmanı; din düşmanı değildir, olamaz. Bu bir iftiradır.

Atatürk, Akıl, Bilim ve Kur’an Atatürk İslam dininin “akla ve mantığa uygun bir din” olduğuna inanmıştır. “Bizim dinimiz en makul ve en tabii bir dindir ve ancak bundan dolayıdır ki son din olmuştur. Bir dinin tabii olması için akla, fenne, ilme ve mantığa uygun olması lazımdır. Bizim dinimiz bunlara tamamen uygundur, ” diyen Atatürk, birçok konuşmasında İslam dininin “akılcı bir din” olduğuna vurgu yapmıştır.

İşte birkaç örnek:

“Bilhassa bizim dinimiz için herkesin elinde bir değer ölçüsü vardır. Bu değer ölçüsü ile hangi şeyin bu dine uygun olup olmadığını kolayca anlayabilirsiniz...”

“Hangi şey ki, akla, mantığa, milletin menfaatine, İslam’ın menfaatine uygunsaydı, kimseye sormayın, o şey dindir...”

“Eğer dinimiz aklın, mantığın kabul ettiği din olmasaydı, en mü kemmel din olmazdı, en son din

olmazdı...”

Onun bu inancının temel kaynağı Kur’anı Kerim’dir. Bu nedenle Kur’anı Kerim’i bir an önce en mükemmel şekilde Türkçeye tercüme ettirerek Müslüman Türk insanının Kur’an’daki “akılcı dinle” tanışmasını istemiştir.

Gerçekten de Kur’anı Kerim incelendiğinde akla ve bilime vurgu yapıldığı görülecektir. Kur’anı Kerim’de akla, düşünmeye ve bilime vurgu yapılan ayetlerden bazıları şunlardır:

“... Size ayetleri gösteriyor ki aklınızı işletebilesiniz.” (Bakara 73) “... Bu yüzden akıllarını işletmez onlar.” (Bakara 171)

“... Aklınızı işletmeyecek misiniz?” (Bakara 76)

“... Aklınızı işletmeniz ümidiyle Allah ayetlerini işte size böyle açıklıyor.” (Bakara 242)

“... Eğer sen ilimden nasibin sana geldikten sonra onların boş ve iğreti arzularına uyarsan, işte o zaman kesinlikle zalimlerden olur sun...” (Bakara 145)

“... Allah bunları bilgi sahibi bir topluluğa açıklar...” (Bakara 230) “... Hâlâ aklınızı işletmeyecek misiniz?” (Ali İmran 65)

“... Hâlâ düşünmüyor musunuz?” (EnAm 50).

“... İlim dışı bir şekilde insanları şaşırtmak için yalan düzup Allah’a iftira edenlerden daha zalim kim olabilir?” (EnAm 144)

“... Yanınızda, önümüze çıkaracağınız bir ilminiz var mı?” (En Am 148)

“... Yemin olsun ki biz onlara ilme uygun bir biçimde fasıl fasıl detaylandırdığımız bir kitap gönderdik...” (A’raf 52)

“... Düşünüp anlamıyorsunuz.” (Yunus 3)

“... Hele bir de akıllarını kullanmıyorlarsa...” (Yunus 42)

“... Allah pisliği, aklını kullanmayanların üzerine bırakır...” (Yunus 100)

“... Hâlâ düşünmüyor musunuz?” (Hüd 30)

“... Hâlâ aklınızı çalıştırmayacak misinizi” (Hüd 51)

“... Biz onu size aklınızı çalıştırmanız (anlayasınız) diye Arapça bir kitap olarak indirdik...” (Yusuf 2)

“... Bütün bunlarda aklını çalıştıran bir topluluk için ibretler var dır.” (Rad 4)

“... Sadece akıllı ve gönlü işleyenler düşünüp ibret alır.” (Rad 19) “... Ant olsun biz gökte burçlar oluşturduk...” (Hicr 16)

“... Rüzgârları dölleyiciler olarak gönderdik...” (Hicr 22) Kur’an’da “ilim” kökünden türeyen kelimeler 580 civarında yerde geçmektedir. Bunların 400 küsuru fiil halinde kullanılmıştır. Kur’an’da kullanıldığı şekliye ilim, geçtiği yere göre “bilimsel bilgi, akli bilgi, dene yime dayalı bilgi ve vahyi bilgi” anlamlarından birini ifade etmektedir. Kur’an’a göre ilmin karşıtı cehalettir. Bu nedenle Kur’an kendisinden önceki dönemi cahiliye dönemi olarak adlandırmıştır. “Kur’an hayat ta bir tek mürşit tanır, ilim.” Atatürk’e göre de, “En hakiki mürşit ilimdir, fendir.” İşte tam da bu noktada Muhammed Mustafa’nın mi rasıyla Mustafa Kemal’in mirası örtüşür. “Bilimin verileriyle aklın ve rileri arasında çelişme veya zıtlık imajı doğarsa öncülük, komutanlık, diizelticilik rolü bilime verilecektir. (...) Kur’an’ın en hayati tezlerinden biri şudur: Vahiy ilme teslim edilmedikçe ondan hayır gelmez.” İşte bu nedenle Atatürk’ün, “Benim manevi mirasım akıl ve bilim dir” ve “En

gerçek yol gösterici akıl ve bilimdir; akıl ve bilim dışında yol gösterici aramak gaflettir, cehalettir” biçimindeki sözleri İslam’ın ana kaynağı Kur’an’a uygundur.

Atatürk, din konusundaki bilinmeyenlerin de bir gün bilim tara findan aydınlatılacağını düşünmektedir. Bir keresinde, bu düşüncesini şöyle dile getirmiştir:

“İnsanlıkta din hakkındaki ihtisas ve derin bilgiler, her türlü hura felerden ayıklanarak, gerçek ilim ve fennin nurlarıyla temiz ve mükem mel oluncaya kadar din oyunu aktörlerine her yerde tesadüf olunacak tır.” *Atatürk Nutuk’ta yer verdiği bu satırların altını önemi dolayısıyla boydan boya çizmiştir.*

Atatürk, Türk Devrimi ile hurafelerle, boş inançlarla mücadele ederek akıl ve bilimin önünü açmak istemiştir. Bu mücadelesinde bir taraftan 15. yüzyıldan beri akim ve bilimin merkezi olan Batı’ya yöne lirken, diğer taraftan yüzyıllardır Türkİslam dünyasında aklın ve bili min önünü kapatan çarpıtılmış, hurafelerle kaplanmış ve öz güzelliğini kaybetmiş İslam anlayışına savaş açmıştır. Bu nedenle de yüzyılların batıl itikatlarını, boş inançlarını din zanneden geleneksel İslami çevre lerle karşı karşıya gelmiştir.

Atatürk, Yeni Osmanlı ve Jöntürk aydınlarının başlattıkları ancak tamamlayamadıkları Dinde Öze Dönüş Projesi’ni geliştirip yeniden hayata geçirmiştir. Amacı, Kur’anı Kerim eksenli, asıl/öz/saf/gerçek İslam’a dönüşü sağlamaktır. Bunun için çok ciddi bir faaliyet programı belirlemiştir.

Atatürk, 1 Mart 1923 tarihli Meclis konuşmasında “Diyanet ve Vakıf işleri” başlığı altında bir anlamda Dinde Öze Dönüş Projesi’yle ilgili çalışmalara başlandığını şöyle ifade etmiştir:

“Diyanet ve vakıf işleri:

Efendiler, Şer’iye Bakanlığında geçen yıl içinde birisi Fetva Şurası, diğeri de ‘İslamiyeti İnceleme ve Uzlaştırma’ adı altında iki kurul oluşturuldu. Usul ve âdetlerin değişmesi ve bu değişme ile ortaya çıkan olayların ayet gereksinmeleri dikkate alınarak halledilmesi Fetva Şurası’nın bü tün çalışmalarını dayandıracığı bir temel olmalıdır. İslamiyet İnceleme Uzlaştırma Kurulunun görevleri içinde, İslam bilgilerinin Batı bilim kuralları ve felsefesiyle karşılaştırılması ve İslam ilminde en doğru iman, ilim, sosyal, sayısal, ekonomik konularla ilgili olayları incelemek ve sonuçlarını yayımlamak gibi sayılmaya değer önemli görevler bulunmaktadır. İnceleme için bir kütüphane kuruldu. İstanbul’dan, Avrupa’dan ve Mısır’dan bazı önemli kitaplar getirildi. Önemli birçok kitap da Avrupa ve Mısır’a ısmarlandı. Şer’iye Bakanlığı medreselerin birleştirilmesi ve modern kuruluşlara dönüştürülmesini amaçlamaktadır. Bakanlık modern içtihat ve tefsire kaynak olmak üzere bir İslam Kültür Merkezi kurulmasına büyük önem vermektedir.”

Görüldüğü gibi Atatürk, daha cumhuriyet ilan edilmeden önce Türkiye’de İslam diniyle ilgili bazı çalışmalar başlatıldığını belirtmiştir. “*Fetva Şurası*” ve “*İslamiyeti İnceleme ve Uzlaştırma*” adlı iki kurulun oluşturulduğunu, bu kurulların en iyi şekilde çalışabilmesi için Doğu’dan ve Batı’dan getirilen kitaplarla zenginleştirilmiş bir kütüphanenin kurulduğunu ve “modern içtihat ve tefsir” çalışmaları için bir de “*İslam Kültür Merkezi*” kurulacağını açıklamıştır.

Bu kurum ve kuruluşlara 3 Mart 1924’te kurulan Diyanet İşleri BaşkanlığıTnı da eklemek gerekir. Diyanet İşleri Başkanlığı, bir taraftan hurafe ve batıl fikirlerle kaplanmış, bağınaz bir İslam anlayışı yerine, olabildiğince sade, anlaşılabilir, pratik ve Türk sosyal hayatına uygun bir İslam anlayışının yerleşmesine çalışırken, diğer taraftan özellikle Atatürk’ün Kur’an tefsir ve tercümesi işini organize etmiştir.

Ahmet Taner Kışlalı, Atatürk'ün “İslam'a karşı değil cehalete karşı savaştığını” belirterek onun Dinde Öze Dönüş Projesi'nden şöyle söz etmiştir:

“Mustafa Kemal zamanla İslam dininin özünden uzaklaştığını, bir çok yabancı ögenin yorumlar ve boş inançlar olarak içine girdiğini düşünüyordu. Çağdaş olmanın inançsızlıkla ilgisinin bulunmadığı kanısın daydı, ama bilerek, mantığını kullanarak inanmalıydı. Şöyle diyordu:

‘Türkler, dinlerinin ne olduğunu bilmiyorlar. Bunun için Kur'an Türkçe olmalıdır. Türk Kur'an'ın arkasından koşuyor; fakat onun ne dediğini anlamıyor. Benim maksadım arkasından koştuğu kitapta ne olduğunu Türk anlasın...' Müslüman Türk balkı. Kur'an'ı kendi dilinden okuyup anlama olanağına ancak cumhuriyet rejimi sayesinde kavuştu.’”

Özetle Atatürk, İslam dinini çepeçevre saran hurafeleri, boş inançları ayıklamak ve tekrar bu hurafelerin, boş inançların İslam dinini sarıp sarmalamasını önlemek için İslam dininin öz kaynağı Kur'anı Kerim'in anlaşılmasını amaçlamıştır.

Atatürk 1923 yılında, “*Türk milleti daha dindar olmalıdır, yani bütün sadeliği ile dindar olmalıdır, demek istiyorum. Dinime, bizzat gerçeğe nasıl inanıyorsam buna da öyle inanıyorum. Şuura aykırı, ilerlemeye engel hiçbir şey içermiyor,*” diyerek din çalışmalarının amacının Türk milletinin “bütün sadeliği ile dindar olmasını sağlamak” olduğunu ifade etmiştir. Ona göre bu “sadelik”, ilerlemeye açık, akla uygun İslam dininin özünde, yani Kur'an'da saklıdır. Bu nedenle Kur'an'ın anlaşılması gereklidir.

Atatürk bir keresinde gerçek İslamiyetin Hz. Muhammed döneminde yaşandığını, daha sonra ise değişime uğradığını şöyle ifade etmiştir:

“... Tereddütsüz diyebilirim ki, bugünkü İslam dini başka, Peygamber'in zamanındaki İslam dini başkadır. Gerçek İslamiyet, ya ratılıştan gelen mantıklı bir dindir. Hayalleri, yanlış düşünceleri, boş inançları hiç sevmez, özellikle nefret eder.”

İşte Atatürk'ün amacı Hz. Muhammed döneminde yaşanan o “gerçek İslam'ı” arayıp bulmaktır. Dahası Hz. Muhammed dönemindeki o gerçek İslam'ın evrensel mantığını gözler önüne sermektir. O gerçek İslam'ın yerini de çok iyi bilmektedir: Kur'anı Kerim. Bu nedenle Kur'an'ı herkesin anlaması için bir Kur'an'ı anlama seferberliği başlatmıştır.

Prof. Yaşar Nuri Öztürk'ün dediği gibi; “*Atatürk yobazı yakamızdan düşürecek elin. Kur'an'ın eli olduğunu biliyordu. Onun için dini Kuran, Kur'an'ı din yapmak istedi. Hurafelerin yerine koyduğu bu Tanrısal kaynağı, Türk insanının kendi dilinde okumasını istedi...*” Atatürk, Kur'anı Kerim başta olmak üzere din dilini Türkçeleştirerek Türk Müslümanlığını Arapların, Acemlerin baskısından da kurtarmak istemiştir. 5 Şubat 1924'te İstanbul'da gazetecilerle yaptığı bir konuşmada şöyle demiştir:

“Bu milletin şimdiye kadar Arapların, Acemlerin din maskeli işleriyle aldatılmış olduğunu ispat etmek isteyen bir adamım.”* Kur'an'ı anlamak İslam'ın en büyük imamlarından Hanefi mezhebinin kurucusu Ebu Hanife, Kur'an'ın Arapçadan başka dillere çevrilip, namazda bile o dillerde okunmasının dini açıdan “caiz” olduğunu, asıl amacın “la fiz”, yani “söz” değil “anlam” olduğunu asırlar önce ifade etmiştir.

Atatürk'ün Kur'anı Kerim'i Türkçeye tercüme ettirmesinin “İslam dışı bir uygulama” olduğunu iddia edenler gerçek İslam'ı bilme yenlerdir. İslam'ın en büyük imamı Ebu Hanife (ö. 150/767) Müslümanların Kur'an'ın anladıkları dildeki tercümesiyle namaz bile kılacaklarını hükme bağlamıştır. Üstelik İmamı Azam bu büyük devrimi, Hıristiyanlıkta Reform hareketini başlatan

Luther'den yak laşık 750 yıl önce gerçekleştirmiştir. Sadece İmamı Azam Ebu Hanife değil, ondan sonraki mezhep imamları da anadilde ibadete cevaz ver miştir. “ *Yani Arap olmayan bir Miislümanın (hatta İmamı Azam'a göre Arap olan bir Miislümanın da) Kur'an'ın tercümesiyle anadildeki herhangi bir duayı okuyarak namaz kılmasının İslam'a, dine uygun olduğu. Miidafaai Hukuk ve Atatürk'ten yaklaşık 1200 yıl önce İslam ve din adına fıkıh bilginleri tarafından hükme bağlanmıştır.*”

1879 yılında İstanbul camilerinde ders veren din bilgini Hoca şu avi, “*Kur'an'ın her milletin dilinde okunabileceği hakkında İmanın Azam fetvasını unutarak hutbeleri bile Arapça okutuyoruz,*” diyerek Kur'an'ın, hutbelerin Türkeleştirilmemesini eleştirmiştir.

Atatürk kendisinden yaklaşık 1200 yıl önce en büyük İslam âlimlerince kabul görmüş bir Kur'an gerçeğini 1200 yıl sonra Türkiye'de hayata geçirerek Kur'an'ı anadile,Türkçeye tercüme ettirmiştir.

Aslında Kur'an'ın başka dillere çevrilip evrilmeyeceği sorusuna bizzat Kur'an yanıt vermiştir. Allah Kur'an'da “din” ve “dil” ilişkisini bütün çıplaklığıyla ortaya koymuştur.

İşte birkaç örnek:

“Biz her elçiyi kendi kavminin diliyle gönderdik ki, onlara (emre dilen şeyleri) açıklasın.” (*İbrahim 14/4*)

“Biz onu Arapça bir Kur'an olarak indirdik ki anlay asınız” (*Yu suf 12/12*)

“Biz sana böyle Arapça bir Kur'an vahyettik ki, kentlerin anası (Mekke'yi) ve çevresindekileri uyarasın.” (*şuara, 26/193195*)

Eğer biz onu yabancı (dilde) bir Kur'an yapsaydık derlerdi ki (ayetleri anlayacağımız biçimde) açıklanmalı değil miydi? Acaba ya bancı söz mü geliyor?” (*Fussilat, 41/44*)

“şüphesiz Kur'an Alemlerin Rabbi'nin indirmesidir. Ey Muhanı med apaçık Arap diliyle uyaranlardan olman için onu Cebrail senin kalbine indirmiştir(*şuara, 192195*).

“Ey Muhammed, biz öğüt alırlar diye Kur'an'ı senin dilinle indir dik. Kolayca anlaşılmasını sağladık.” (*Duhan, 58*).

Görüldüğü gibi bizzat Allah, Kur'an'da çok açık ifadelerle, “*Anla şılsın diye Kur'an'ı Arapça indirdik,*” demiştir.

Asıl din düşmanlığı, Müslümanların asırlardır İslam'ın kutsal ki tabı Kur'an'ı anlamadan okumalarını savunmaktır.

Anlamadan okumak (Ümniyecilik) Kur'an'a göre şeytana hizmet etmektir. şeytan insanı nasıl saptıracağını ifade ederken şöyle demiştir:

“ Yemin olsun, onları mutlaka saptıracağım, kuruntulara/hurafe lere/ıvılamım bilmeden okumaya iteceğim.” (*Nisa, 119*)

Görüldüğü gibi bizzat Kur'an “anlamını bilmeden okumanın” şeytan dayatması olduğunu ve buna teslim olanların iflah olmayacak larını bildirmiştir.

Kur'an, okuduğunun anlamını bilmeden namaz kılmayı da yasak lamıştır.

“Ey iman edenler! Sarhoşken ne söylediğinizi bilinceye kadar, cü niipken de yolculuk halinde olmanız müstesna boy abdesti alıncaya kadar namaza yaklaşmayın.” (*Nisa, 43*)

“*Ne dediğini anlayıncaya kadar*” ifadesi, okuduğunun anlamını bilmeden namaz kılmanın yasaklandığının kanıtıdır.

“Lanet olsun o namaz kılanlara!dua edenlere ki, namazlarından! dualarından gaflet içindedir onlar.”
(Maun, 45)

Görüldüğü gibi Kur’an “gaflet içinde kılınan namazları” lanetlemiştir. Gafletten kurtulmak için yapılması gereken ilk şey, namaz kılariken okunan duaların anlamını bilmek, Allah’ın huzuruna ne dediğini bilerek çıkmaktır.

Atatürk İle Allah Arasında aö\\ kitabımda dediğim gibi: “Kur’an ilk hedef olarak cahiliye Araplarını terbiye ve ıslah etme amacı taşıdığından Arapça olarak indirilmiştir. Bu Kur’an mantığından hareket edildiğinde, eğer Kur’an Türklere indirilseydi Türkçe, İngilizlere itidilseydi İngilizce, Japonlara indirilseydi Japonca olarak indirilecekti. Kur’an’da belirtildiği gibi, ‘Kendilerine apaçık beyanda bulunsun diye her peygamberi kendi milletinin diliyle gönderdik’ (İbrahim, 4). Allah, cahil Arap toplumunu doğru yola sokabilmek için gönderdiği mesaim (Kur’an’ın) öncelikle Arap halkı tarafından anlaşılmasını amaçlamıştır. Bu nedenle Kur’an Arap çadırıdır.

Atatürk, Kur’anı Kerim’i Türkçeye tercüme ve tefsir ettirerek “Kur’an’ın mutlaka anlaşılacak, bilinerek okunması gerektiği” şeklin de özetlenebilecek Kur’an emrini (Nisa 43) hayata geçirmiştir.

Atatürk’ün Dinde Türkçeleştirme Arayışları Atatürk, Kur’an’ın anlaşılması için verdiği mücadelede maalesef yalnız kalmıştır. En yakın arkadaşları birçok konuda olduğu gibi bu konuda da ona güçlük çıkarmıştır.

Falih Rıfkı Atay’a kulak verelim:

“Türk Ocağı’na gittiğimiz gün Kur’an’ı Türkçeye çevirmek konu sunu açtı.

Orada bulunan Kâzım Karabekir:

‘Kur’anı Azimüşşan Türkçeye çevrilmez Paşa Hazretleri!’

‘Niçin çevrilmez efendim? Bu sözünüz Kur’an’ın manası yoktur demektir.’

‘Hayır efendim ama, mesela elif, lam, mim... Ne diyeceğiz buna?’

‘Ne demektir elif, lam, mim?’

‘Meçhul efendim...’

‘Öyle ise karşısına bir sıfır koyar, çevirmeye devam edersiniz.’”

Atatürk, din dilinin Türkçeleştirilmesi konusundaki çalışmalarına başlarken, birçok devriminden önce yaptığı gibi halkın nabzını yoklamış, bu konuya halkın nasıl baktığını öğrenmek istemiştir.

1925 yılından itibaren halkın arasında olduğunda her fırsatta Türkçe Kur’an’dan, Türkçe duadan, Türkçe hutbeden, özetle din dilinin Türkçeleştirilmesinden söz etmiştir.

Örneğin 22 Mayıs 1926 tarihinde Bursa Türk Ocağı’nda din dilinin Türkçeleştirilmesi konusunda önemli mesajlar vermiştir. Bir bakıma o gün bu konuda küçük bir nabız yoklaması yapmıştır:

“ Arkadaşlar, öteden beri fikrimi işgal eden bir husus var. Kur’an Türkçeye tercüme edilmeli midir? Yoksa edilmemeli midir? Bunu bir çok kişiye soruyorum. Kimisi muvafıktır diyor. Niçin muvafıktır di yorum, izah edemiyor. Kimisi de hayır muvafık değildir diyor. Onlara da niçin muvafık değildir diyorum, onlar da beni ikna edici bir cevap veremiyor.

Velhasıl şimdiye kadar beni tatmin eden cevap alamadım. Bilmem sizler bu konuda ne fikirdesiniz?”

Atatürk’ün yanıt aradığı bu soruya o sırada orada bulunan din adamları ellerinden geldiğince yanıt vermeye çalışmıştır. Atatürk bu ya nıtlar içinde en çok Hafız Ahmet Karaboncuk’un yanıtını

beğenmiştir.

“Muhterem Gazimizdiye söze başlayan Hafız Ahmet, “Arzu bu yurduğunuz cevabı Kur'an bizzat diliyle veriyor,” demiş ve, “7nna enzel nihi Kuran'en Arapbiyen leal lekküm takliüm” ayetini okumuştur.

Bunun üzerine Atatürk, hafızdan ayetin anlamını açıklamasını is temmiştir.

Hafız Ahmet ayeti şöyle açıklamıştır.

“Bu ayet diyor ki: Biz Kur'an'ı Arap kavmine indirdiğimiz için Arapça indirdik. Yoksa başka dillerde de indirebilirdik. Sebebi de Kur'an'ı yalnız okumak değil, manasını da anlamamız içindir.

Muhterem Gazimiz, mademki Kur'an'ın asıl maksat ve isteği içeri ğini anlamakmış, biz Türkler Arapça bilmediğimiz için Kur'an Türkçe ye tercüme edilmelidir ki manasını anlayabilelim. Sualinize Kur'an'dan okuduğum ayetten daha veciz bir cevap olur mu?”

Bu açıklamadan çok memnun kalan Atatürk'ün yüzünde alışılmı şın dışında bir dikkat ve memnuniyet ifadesi belirmiştir. Din adamları nın bu konuya anlayarak sahip çıkmasına çok sevinmiştir.

Atatürk, Hafız Ahmet'e, “Ayeti bir daha okur musun?” diye ses lenmiştir. Hafız, ayeti ve anlamını tekrarlamıştır.

Hafız Ahmet'in açıklamalarından memnun kalan Atatürk yerin den kalkıp hafızın elini sıkıp tebrik etmek için hafıza doğru yöneldiği sırada ileri atılan Hafız Ahmet, Atatürk'ün elini öpmüştür. Atatürk, “Hakikaten bu cevap beni tatmin etti. Çok memnun oldum,” demiştir. 0 gün yaklaşık bir saat devam eden sohbet sırasında Atatürk halkla hep din dilinin Türkçeleştirilmesi konusunu konuşmuştur.

Atatürk, 1927'de Kayseri'de katıldığı bir açılış töreninde, orada bulunanlardan birinin bir hocayı ileri iterek, “İzin verirseniz hoca efen di dua etsin, ” demesi üzerine Atatürk, “Allah benim dilimden de anlar. Ona illa anlamadığımız bir dille ne söylediğimizi iyice bilmeyerek dua etmek mi şarttır?” diye karşılık vermiştir.

Atatürk'ün İslam dininin ana kayağı Kur'anı Kerim'i Türkçeye tercüme ettirmek istemesinin temel nedeni Kur'an'ın Müslüman Türk halkı tarafından anlaşılmasını sağlamaktır. Bu amacını bir keresinde şöyle dile getirmiştir:

“Türkler dirilerinin ne olduğunu bilmiyorlar. Bunun için Kur'an Türkçe olmalıdır. Türk, Kuranın arkasından koşuyor fakat onun ne dediğini anlamıyor, içinde neler var bilmiyor ve bilmeden tapınıyor. Benim maksadım, arkasından koştuğu kitapta neler olduğunu Türk anlasın.”

Atatürk 1930'ların başında bir taraftan Kur'an'ın Türkçeye tef sir ve tercüme çalışmalarını başlatırken, diğer taraftan halkı Türkçe Kur'an'a, Türkçe duaya, Türkçe hutbeye ve Türkçe ezana alıştırmak için de çalışma başlatmıştır. Bu çalışmaya 1932 yılında İstanbul'da biz zat başkanlık etmiştir.

İsmet Bozdağ'ın ifadesiyle:

“1932 yılının ilk günlerinde başlayan hazırlıklar ocak ayının bütün günlerini ve gecelerini doldurdu. Ankara'da Halkevleri Merkezi'nde, İstanbul'da Dolmabahçe Sarayında iki kumanda merkezi kuruldu. 1933 yılının Şubatı'na denk düşen Ramazan ayında ‘Türkçe ibadet’ kampanyası başlatılacaktı.

Hareket TBMM'de, hükümette, basında ve kamuoyunda eşzaman lı olarak başlatıldı. Büyük Millet Meclisi'nde söz alan milletvekilleri gi rişimi destekliyorlar, bakanlar verdikleri demeçlerde konuyu

İşliyorlar, basın tam kadro kampanyanın yanında olduğunu gösteriyordu. ”Atatürk, 1932 yazının sonunda İstanbul’da, Dolmabahçe Sara yındaki yemekli bir toplantıda yanında bulunanlardan birine, “Sen I namaz kılıyormuşsun, doğru mu?” diye sormuştur. Soruya muhatap \ olan kişi, “Evet efendim, ara sıra kılarım,” demiştir. Atatürk bu sefer, J “Neden namaz kılıyorsun?” diye sormuş, o kişi de şöyle yanıt vermiş tir: “Efendim, ben namaz kıldıkça içimde derin bir vicdani huzur duyu yorum. Namaz kılariken kendimi, dünyadan ayrılmış hissediyorum. Bir an yükseliyorum, adeta Allah’la karşı karşıya kalmış gibi oluyorum.” Atatürk bu sefer de, “Namazda ne okuyorsun?” diye sorunca o kişi, namaz surelerini okuduğunu söylemiştir.

Bunun üzerine Atatürk adı geçen sureleri şimdi orada okumasını istemiş, o da okumuştur. Ardından Atatürk, “Bunların anlamı nedir?” diye sormuştur. Ancak o kişi okuduğu surelerin ne anlama geldiğini söyleyememiştir. Bunun üzerine Atatürk, sofradaki diğer kişilere de aynı soruyu sormuştur. Ancak hiç kimse bu soruya doyurucu yanıt verip de, o surelerin anlamını açıklayamamıştır.

Atatürk daha sonra yanındakilere “Yasin suresini” okuyup bazı ayetlerin anlamını sormuştur. Masadakilerden bazıları bu soruya ya rım yamalak yanıt verirken, bazıları hiç yanıt vermemiştir.

Bunun üzerine Atatürk tekrar ilk muhatabına dönerek şöyle bir soru daha sormuştur:

“Peki, sen az önce adeta, ‘Allah’la karşı karşıya kalıyorum,’ de din. Ona kendi anlamadığın bir dilde hitap ettin. Bu söylediklerinden sen bir şey anlamadığın halde Allah’ın mutlaka Arapça anladığına na sıl hükmettin?”

Sorunun muhatabı, “Efendim, Kur’an Arapça nazil olduğu için...” demeye çalışırken araya giren Atatürk, “Evet, ama Kur’anı Kerim Arabistan’da Arap milletine kendi diliyle hitap ediyordu. Sorarım size Allah yalnız Arapların Allah’ı mıdır?” demiştir. Bunun üzerine o kişi, “Hayır efendim, Yüce Allah bütün âlemlerin Rabbi’dir,” deyince Ata türk, “O halde?...” diyerek karşılık beklemiş, ancak beklediği karşılığı alamamıştır.

Bu sırada orada bulunan Reşit Galip söz alarak şu açıklamaları yapmıştır:

“İbadet Allah’la kul arasında kalben birleşmek demektir. Bunun bizim anladığımız manada delili olamaz. Daha doğrusu kelimeler iba det vasıtası olamazlar. Ancak ibadet düşüncelerin Allah’a tevcihidir.”

Bunun üzerine Atatürk Reşit Galip’e, “İnsan düşüncelerini neyle ifade eder?” diye sorunca o da, “Şüphesiz kelimelerle efendim,” yanı tını vermiştir.

Atatürk, “O halde bilmediğimiz bir dilin kelimelerini kullanarak nasıl konuşur, his ve düşüncelerinizi nasıl ifade edersiniz?” diye sor muştur.

Reşit Galip, “Efendim, manalarını öğreniriz,” karşılığını verince Atatürk, şu çarpıcı analizi yapmıştır:

“Siz annenize sevginizi anlatmak için ‘ah chere maman’ dersiniz, anneniz size ne der? ‘Deli’ demez mi? Anne Allah’ın yeryüzündeki timsalidir. Allah, anneyi, insanı yaratmak için vasıta eder, ona kendi kudretinden bir değil, birçok şeyler verir. Şu halde insan, anasına nasıl anadiliyle hitap ederse, Allah’a da yine anadiliyle hitap eder.”

Atatürk’ün bu basit ama derin örneklendirmesi, din dilinin Türk çeleştirilmesi çalışmalarının mantığını olanca açıklığıyla ve anlaşılđı ğıyla gözler önüne sermektedir.

Atatürk bütün devrimleri gibi din dilini Türkçeleştirirken de “ben yaptım oldu” mantığıyla değil, uzmanlarla, yakın arkadaşlarıyla, mil letvekilleriyle ve en önemlisi bizzat halkla görüşerek, tartışarak hare kete geçmiştir.

1924 Atatürk, din dilinin Türkçeleştirilmesine karar verdiğinde bu ko nuda daha önce Osmanlı döneminde, özellikle Yeni Osmanlılar ile Jöntürklerin çalışmalarından etkilenmiş ve yararlanmıştı. 1 841 yılından beri din dilinin Türkçeleştirilmesi konusunda yapılan çalış maların büyük bir ihtiyaçtan doğduğunu çok iyi görmüştür. Bu ne denle daha cumhuriyeti ilan etmeden önce din dilinin Türkçeleştiril mesi konusunda ilk arayışlara başlamıştır. Örneğin, 23 Nisan 1920’de TBMM’nin açılışında Türkçe dua edilmiştir. Atatürk, 1921 yılında Sakarya Savaşı’nın devam ettiği günlerde, geceleri karargâhındaki ça dırında Türkçe tefsir ve tercüme konusunda kitaplar okumuştur. y ılında Atatürk’ün işaretiyle harekete geçen Eskişehir Me busu Abdullah Azmi Efendi ve elli arkadaşının teklifiyle Diyanet İşle ri bütçesine, “*Kur’anı Kerim ve Hadisi Şeriflerin Türkçe tercüme ve tefsir heyeti için ücret ve masraf olarak 20.000 lira ödenek eklenmesi*” istenmiştir. TBMM bu isteği kabul ederek onaylamıştır. Böylece CHP hükümeti Kur’an tefsir ve tercümesi için harekete geçmiştir.

TBMM’nin bu kararı 23 Şubat 1924 tarihli *Cumhuriyet* gazete sine, “*Meclis’in Kur’anı Kerim’in tercümesini kabul ettiği*” şeklinde yansımıştır.

Ziya Gökalp, 1923’te Ankara’da yayımladığı *Türkçülüğün Esas ları* adlı kitapta “*Dini Türkçülük*”ten söz etmiştir. Atatürk, din dilinin Türkçeleştirilmesi konusundaki çalışmalarında her şeyden önce Ziya Gökalp’in bu “*Dini Türkçülük*” ilkesinden hareket etmiştir. Bu ne denle 1924 yılının başlarında bu konuları Ziya Gökalp’le görüşmüş tür. Atatürk’ün bir işaretiyle Diyarbakır’dan Ankara’ya gelen ve yeniden kurulan “*Telif ve Tercüme Heyeti*” başkanlığına seçilen Ziya Gökalp’in Atatürk’le Çankaya Köşkü’nde bütün gün boyunca yaptığı görüşmede neler konuşulduğu açıklanmamıştır. Ancak sonraki geliş melerden bu görüşmede Dinde Öze Dönüş Projesi’nden, özellikle de din dilinin Türkçeleştirilmesinden söz edildiği anlaşılmaktadır.

Atatürk Ziya Gökalp’ten sonra Dr. Reşit Galip’le görüşmüştür. Nitekim Atatürk’ü çok iyi anlayan bu genç doktor kısa bir süre sonra Halkevlerini yönetecek, milli eğitim bakanı olacak, ancak genç yaşta ölüp gidecektir.

Nitekim Atatürk’ün Dinde Öze Dönüş Projesi’nin en önemli aya ğını oluşturan din dilinin Türkçeleştirilmesi çalışmasını “*Türk Müslü manlığı*” diye projelendiren Dr. Reşit Galip’tir.

İsmet Bozdağ’ın yorumuyla, Ziya Gökalp’i kaynak alan Reşit Ga lip “*imani şuuraya yaymak*” için, Atatürk ise “*Anadolu Türkleri ile Orta Asya Türklerini din ve milliyet potasında bütünleştirmek için*” işe ko yulmuşlardır.

Atatürk’ün Dinde Öze Dönüş Projesi konusunda fikir ve düşünce lerine başvurduğu bir diğ er isim de eski Adalet Bakanı Seyyit Bey’dir. Atatürk, özellikle din dilinin Türkçeleştirilmesi konusunu gerçek bir İslam âlimi ve çok iyi bir hukukçu olan Seyyit Bey’le de uzun konuş muştur. Bu konuşmalardan birine tanık olan Yusuf Kemal Tengirşek’e kulak verelim:

“Bir gün Seyyit Bey’le birlikte Çankaya’ya çıktık. İkimizi birden çağırmişti. Çalışma odasına aldı bizi. Yazı masasının kenarında eski yeni birçok kitap üst üste konmuş göze çarpıyordu. Nitekim biraz son ra Gazi açıkladı: ‘Türkçe ibadet üzerine yazılmış kitapları topladım. İçinde çok dikkate değer fikirler var. Sizi bunları tartışmak için davet ettim.’ Ben hemen ceketimin düğmesini ilikleyerek bir kenara ilişmeye çalışırken, ‘Yağma yok,’ dedi. ‘İnce politikayı bırak, sen de bildiklerini söyleyeceksin.’

Öğleden az sonra, ikindi öncesi Çankaya’ya çıkmıştık, evlerimi ze dönerken tan ağarıyordu. Tek konu Türkçe ibadet... Aksiyonlar, reaksiyonlar. Daha o zaman Reşit Galip yok, hatta Kur’an meali bile hazırlanmamış. Ama Gazi Paşa bir ‘kültür ihtilali’ demek olan ‘Türkçe ibadet’ reformunun birdenbire mi, yoksa benimsete benimsete mi oluş turulması gerektiğine kararlı değildi ve bizimle bu

konuyu tartıştı. Ben, devrimin zaman içinde oluşturulmasından yana idim. Seyit Bey de beni destekliyordu. Gazi, radikal davranıştan yana idi. Nitekim yıllar son ra, kendisi gibi radikal davranıştan yana Reşit Galip'i bulunca hemen yola ıktılar. ”

Görüldüğü kadarıyla Osmanlı'nın son dönemlerindeki çalışmalar bir yana, Atatürk'ün Dinde Öze Dönüş Projesi'nin fikir babası Ziya Gökalp, proje mimarı ise Dr. Reşit Galip'tir. Atatürk, Seyyit Bey'in görüşlerinden de yararlanmıştı. Atatürk'ün söz konusu projesinin en önemli ayağı Kur'anı Kerim'in tefsir ve tercümesidir.

Kur'anı Kerim'in Türkçeye Tefsiri ve Tercümesi Kur'an tefsir tercümesi konusunda 1924 yılındaki Meclis kararından sonra çalışmalar hızlanmıştı. Diyanet İşleri Başkanlığı, Atatürk'ün isteğı üzerine Kur'an'ın tefsir ve tercüme görevini, çok usta bir din âlimi olan Elmalık Hamdi Yazır ile dine hâkim bir söz ustası olan Mehmet Âkif Ersoy'a vermiştir.

Bu doğrultuda 1925 yılında Diyanet İşleri Başkanlığı, Elmalılı Hamdi Yazır ve Mehmet Âkif Ersoy ile bir “*Kur'an tefsir ve tercü me sözleşmesi*” yapmıştır. Bu sözleşme, Araştırmacı yazar Ubeydullah Kısacık'ın ulaşıp, *Bir İstiklâl Âşığı Mehmet Âkif* adlı kitabında yayımladığı 10 Ekim 1925 tarihli orijinal belgeye göre Beyoğlu 4. Noteri'nde yapılmıştır. Sözleşmede Mehmet Âkif ve Elmalık Hamdi Yazır'ın yanı sıra Diyanet İşleri Riyaseti adına Aksekili Ahmed Hamdi Efendi'nin imzaları vardır. Sözleşmeye göre Diyanet İşleri Başkanlığınca, Mehmet Âkif ve Elmalık Hamdi Yazır'a Kur'an tefsir ve tercümesi karşılığında biner lirası peşin olmak üzere 6 bin lira ödeme yapılması taahhüt edilmiştir. Sözleşmenin maddelerine göz atılacak olursa TBMM'nin (dö nemin CHP hükümetinin) ve Atatürk'ün bu Kur'an tefsiri ve tercümesi işine ne kadar büyük önem verdikleri çok açık bir şekilde görülecektir.

Bu Kur'an tefsiri ve tercümesi sözleşmesinde bu işin nasıl yapıla çağı sözleşme taraflarına en ince ayrıntısına kadar maddeler halinde yazılı olarak anlatılmıştı. Çok daha ilginç, sözleşmede yer alan bu teknik dini ayrıntıların (bu maddelerin) hazırlanmasında Atatürk doğ rudan etkili olmuştur. Şöyle ki, Kur'an tercümesine büyük önem veren Atatürk, nasıl bir tefsir ve tercüme istediğini 7 maddeyle açıklamıştır. Atatürk'ün Kütüphanecisi Nuri Ulusu anılarında bu “7 madde” hak kında şu bilgileri vermiştir:

“ Atatürk yapılacak tefsirle bizzat ilgilenmiştir. Nitekim benim dö nemimde de bu çalışmalar süratle devam etti. Sonuçta yedi ana mad deyle bu işi sonuçlandırttı. Tabii şimdi tafsilatlı (ayrıntılı) olarak bu maddeler pek hafızamda değıl. Ana hatlar, hatırladığım kadar, ayet lerin inişlerinin sebepleri belirtilecek, kelimelerin dil izahatları olacak, ayetlerin anlatmak istediğı din, hukuk, sosyal ve ahlaki konular hak kında bilgiler verilecek, bunlarla ilgili eski tarihi olaylar uzun uzun anlatılacak, vs.”

Atatürk'ün belirlediğı bu 7 madde, Diyanet İşleri Başkanlığı ile Elmalılı Hamdi Yazır ve Mehmet Âkif Ersoy arasında imzalanan pro tokole şöyle yansımıştır:

1. Ayetler arasındaki ilişkiler gösterilecektir.
2. Ayetlerin iniş (nüzul) sebepleri kaydedilecektir.
3. Kıraati Aşereyi (10 okuma tarzını) geçmemek üzere kıratlar hak kında bilgi verilecektir.
4. Gerektiğı yerlerde sözcük ve terkiplerin dil açıklaması yapılacaktır.
5. İtikatta ehlişünnet, amelde Hanefi mezhebine bağılı kalınmak üzere ayetlerin içerdiği dini, şer'i, hukuki, sosyal ve ahlaki hükümler açıklanacaktır. Ayetlerin ima ve işaretle bulunduğı ilmi ve felse fi konularla ilgili bilgiler verilecek, özellikle “tevhid” konusunu içeren, ibret ve öğüt özelliğı taşıyan ayetler genişçe açıklanacak, konuyla doğrudan ve dolaylı ilgisi bulunan İslam

tarihi olayları anlatılacaktır.

6. Batılı tarihçilerin yanlış yaptıkları noktalarla, okuyucunun dikka tini çeken noktalarda gerekli açıklamalar yapılacaktır.

Eserin başına Kur'an gerçeğini açıklayan ve Kur'an'la ilgili bazı önemli konuları anlatan bir önsöz (mukaddime) yazılacaktır. Bu sırada, 1928 Haziranı'nda Darülfünun İlahiyat Fakültesi'nde Fuat Köprülü'nün başkanlığında kurulan bir komisyon, hazırladığı raporda din dilinin Türkçeleştirilmesini, dua ve hutbelerin Türkçe okunmasını önermiştir.

Kuran tefsir ve tercümesi görevini kabul eden Elmalılı Hamdi Yazır ve Mehmet Âkif Ersoy hemen çalışmalara başlamıştır. Çalışmalarını Mısır'a giderek orada sürdüren Mehmet Âkif, zaman içinde Kur'an'ı hakkıyla Türkçeye tercüme edemeyeceğini anlayarak tercüme işini yarım bırakmıştır. Ancak Elmalılı Hamdi Yazır, Kur'an tefsir ve tercümesini 1935 yılında yapıp bitirmiştir. Elmalılı Hamdi Yazır'ın *Hak Dini Kur'an Dili* adını verdiği bu tefsir ve tercüme 9 ciltlik 6433 sayfalık dev bir eserdir. Bu eser, 1936-1939 yılları arasında Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından 10.000 takım olarak bastırılıp Türkiye'nin her yerine ücretsiz olarak dağıtılmıştır.

Elmalılı Hamdi Yazır'ın, Hak Dini Kur'an Dili adlı Kur'an tefsiri ne Atatürk'ün katkısıyla bir önsöz yazılmıştır. Atatürk'ün Kütüphanesi cisi bu gerçeği şöyle ifade etmiştir: "Eserin bitiminde kendi katkısıyla Kur'an'ın gerçeğini ve Kur'an'la ilgili özellikleri açıklayan güzel bir önsöz hazırlandı ve bastırıldı."

Atatürk, sadece Kur'an'ın tefsir ve tercümesini değil, İslam dininin diğer önemli kaynağı olan hadisleri de Türkçeye tercüme ettirmiştir. Atatürk'ün işareti üzerine TBMM sağlam hadis kaynaklarının Türkçeye tercüme edilmesi görevini Ahmet Naim Efendi'ye vermiştir. Ahmet Naim Efendi de dikkatli bir çalışma sonunda *Buhari Tercüme ve Şerhi*'ni hazırlamaya başlamış, ancak eseri tamamlayamamıştır. Bunun üzerine eseri tamamlama görevi Kamil Miras Hoca'ya verilmiştir. Kamil Miras Hoca'nın 12 cilt olarak tamamladığı *Buhari Hadislerinin Tercümesi ve Şerhi* 1932 yılında bastırılıp Türkiye'nin her yanına yine ücretsiz olarak dağıtılmıştır.

Elmalılı Hamdi Yazır'ın 9 ciltlik Kur'an tefsiri ve tercümesi ile Kamil Miras'ın 12 ciltlik *Buhari Hadisleri Tercümesi ve Şerhi*, Atatürk'ün din dilinin Türkçeleştirilmesi çalışmalarının en önemli ve en başarılı ürünleridir. Atatürk'ün 1930'larda hazırlattığı bu eserler, Türkiye'de bugün hâlâ aşılammış en önemli İslam kaynaklarıdır.

Cumhuriyet'in ilk 15 yılında Elmalılı Hamdi Yazır'ın 9 ciltlik dev eseri başta olmak üzere Kur'an'ın tefsir ve tercümesiyle ilgili toplam 9 eser yazılıp yayımlanmıştır! Bu eserlerin toplam baskı adedi 100.000'e yakındır.

Camilerde Halka Türkçe Kur'an Okunması Başbakan R. Tayyip Erdoğan, "*Tek Parti döneminde Kur'anı Kerim'i öğrenmek de öğretmek de, okumak da yasaklandı,*" diyerek genç Cumhuriyet'i Kur'an'a karşı olmakla suçlamıştır. Ancak bu suç lama tamamen gerçekdışıdır.

Tek Parti döneminde bırakın Kur'an'ın öğrenilmesinin, öğretilmesinin ve okunmasının yasaklanmasını, o Tek Parti'nin kurucusu Atatürk, bizzat Kur'an'ın Türkçe anlamının halka okunarak Kur'an'ın en iyi şekilde halka öğretilmesi için 1932 yılında büyük bir "Kur'an'ı anlama seferberliği" başlatmıştır. Tam 9 gün İstanbul'un en önde gelen hafızlarını Dolmabahçe Sarayı'na kabul ederek onlarla Türkçe Kur'an, Türkçe hutbe, Türkçe ezan konusunda çalışmalar yapmıştır. Hafızlara camilerde Türkçe Kur'an'ı nasıl okuyacaklarından tutun da hangi sureleri, hangi ayetleri okuyacaklarına kadar her şeyi tek tek anlatmıştır. Bazen eline Kur'anı Kerim'i alıp tane tane Kur'an okumuş, bazen bir hafıza Kur'an okutup dinlemiş, bazen de güzel Kur'an okuma yarışması yapmıştır.

Kur'an okunacak camilerin haberlerini önceden ga zetelerde manşetten duyurmuş, halk da bu Kur'an ziyafetlerini takip etmek için İstanbul'un tarihi camilerini hıncahınc doldurmuştur. Ata türk, 1932 yılı Ramazan ayında İstanbul camilerinde gerçekleştirilen Kur'an ziyafetinin sadece İstanbul'la sınırlı kalmaması, bütün ülkenin bundan yararlanması için, Ayasofya Camii'nde okuttuğu Kur'anı rad yo ile bütün ülkeye duyurmuş, kendisi de radyosu başında Kur'an dinlemiştir.

Bu çalışmalarda Atatürk'ün yanında olan Dr. Reşit Galip'e kulak verelim:

"Gazi, '(...) Sen, belli başlı duaları güzelce Türkçeye çevir, onların üzerinde tartışsak daha iyi olur,' dedi.

Batıa 'Tekbir' /7e 'Ezanın ilk olarak Türkçeleştirilmesi görevini verdi ve 'Dikkatli ol/ dedi.

'Tekbirin bestesi en büyük Türk bestekârı Itrinindir. Itri, Tekbir'in kelimeleri ve heceleri bakımından vezinlerini hesap ettiği için, manalarını da göz önünde tutarak bestelemiştir. Türkçeleştirirken buna özellikle dikkat et.'

Bu konuda kimseye bir şey söylemememi de tembihledikten sonra odama çekildim. Akşama kadar çalıştım. Götürdüm, beğenmedi. Sof raya ikimiz oturduk ve sabaha kadar Tekbir üzerinde çalıştık."

Sonraki gelişmeleri de Atatürk'ün özel hafızı Hafız Yaşar Okur'dan dinleyelim:

"1932'de Ramazan*m ikinci günüydü. Atatürk ile Ankara'dan Dolmabahçe Sarayı'na geldik. Beni huzurlarına çağırdılar. 'Yaşar Bey,' dediler. 'İstanbul'un mümtaz hafızlarının bir listesini istiyorum. Ama bunlar musikiye de aşına olmalıdırlar. "

Bu emir üzerine Hafız Yaşar Okur, İstanbul'un en ünlü hafızla rının bir listesini yapmıştır. Listede şu isimler vardır: Hafız Saadettin Kaynak, Sultan Selimli Rıza, Süleymaniye Camii başmüezzini Kemal, Beylerbeyli Fahri, Darüttalimi Musiki azasından Büyük Zeki, Mual lim Nuri ve Hafız Burhan Beyler...

Hafız Yaşar Okur'a kulak verelim:

"O ana kadar bunların niçin çağrılmış olduğunu ben de bilmi yordum. O gün anladım ki, tercüme ettirilmiş olan bayram tekbirini kendilerine meşk ettirecektir. Hafızlar ikişer ikişer oldular ve şu metin üzerinde meşke başladılar: 'Allah büyüktür... Allah büyüktür... Allah büyüktür...'"

Hafız Yaşar Okur'un aktardığına göre Sultan Selimli Hafız Rıza bu tercümeyle itiraz etmiş ve Bolu Milletvekili Haşan Cemil Bey'e dö nerek: "*Efendim! Türkün Tanrısı vardır! Bu Tanrı şeklinde okunursa daha uygun olur kanaatindeyim,*" demiştir.

Rıza Efendi'nin bu teklifi ilgi çekici bulunmuş ve bu konu derhal Atatürk'e arz edilmiştir. Atatürk, "*Allah büyüktür... Allah büyük tür... Allah büyüktür...*" şeklindeki tekbirin sadeleştirilmesi/Türkçeleştirilmesi önerisini, "*Peki arkadaşlar. Tekbirin tercümesini okuyun bakalım,*" diyerek karşılamıştır.

Bunun üzerine hafızlar:

"Tanrı uludur, Tanrı uludur Tanrı'dan başka Tanrı yoktur Tanrı uludur, Tanrı uludur Hamd ona mahsustur*diye okumuştur.*

Atatürk, bu tercüme şeklini bir hayli beğenmiştir. O gece sabahın ilk ışıklarına kadar Kur'an, dua, tekbir, ezan konuşulmuştur.

O gece olanları yine Hafız Yaşar Okur'dan dinlemeye devam edelim: "Atatürk, Cemil Sait Bey'in Kur'an tercümesini getirttiler. Bizle rin tercüme konusunda tek tek fikirlerini aldıktan sonra hemen hemen sabaha kadar tartıştık. Daha sonra ayağa kalkarak ceketlerinin önünü iliklediler.

Kur'anı Kerim'i ellerine alıp Fatiha suresinin Türkçe tercümesini açıp halka okuyormuş gibi ağır ağır okudular. Bu hareketleriyle bizlerin halka nasıl hitap etmemiz gerektiğini göstermek istiyorlardı.

Sonra Atatürk, 'Sayın hafızlar, içinde bulunduğumuz bu kutsal ay içinde camilerde okuyacağınız mukabelelerin tamamını okuduktan sonra Türkçe olarak cemaate açıklayacaksınız. İncil de Arapça (Aram ca) yazılmış sonradan bütün dillere tercüme edilmiştir. Bir İngiliz İnci lini İngilizce, bir Alman İncilini Almanca okur. Herkes okunan mukabelelerin manasını anlarsa dinine daha çok bağlanır, ' dediler.

Sonra yanındakilere, 'Gazetelere haber verin, yarın camilerde okunacak olan surelerin Türkçe tercümesi de okunacaktır,' emrini ver diler. "

O geceki toplantının tanıklarından olan Atatürk'ün kütüphanecisi Nuri Ulusu anılarında o gece yaşananları şöyle anlatmıştır:

"Atatürk, bu ilk tercüme Kur'an'ı (Cemil Sait'in Kur'an tercümesi) Hafız Saadettin Kaynak Bey, hafız arkadaşları Kemal, Nuri, Rıza, Fahri ve müzik öğretmeni Zeki ve Nuri Bey, Milli Eğitim Bakanı Reşit Galip Bey ve Milletvekili Cemil Bey ile ben ve arkadaşlarımla da oluştuğu gruba, adeta kalabalık bir insan topluluğuna okuyormuş gibi tane tane okudu. Okuduktan sonra hafızlara dönerek, 'Şimdi bundan sonra bu görev sizlere düşüyor. Halkımıza bu Türkçe Kur'an'ı aynen benim okuduğum gibi yavaş yavaş, tane tane, ağır ağır okuyarak anlatacaksınız. Halkımız Kur'an'ımızı tam anlamıyla bilecek ve de anlayacak,' dedi."

Atatürk ve Dr. Reşit Galip 1932 yılı Ramazan ayında belirlenen hafızlarla sık sık bu tür, din dilinin Türkçeleştirilmesi konulu toplantılar yapmıştır. Atatürk, camilerde halka Kur'an okuyacak hafızlarla bizzat ilgilenmiştir. Zaman zaman Kur'an'ın Türkçe tercümesinin halka nasıl okunacağını hafızlara bizzat göstermiştir. Hafız Yaşar Okur'un, Nuri Ulusu'nun ve Hafız Saadettin Kaynak'ın anılarından anlaşıldığı kadarıyla Atatürk o günlerde yüksek sesle ve büyük bir dikkatle Kur'an okuyarak hafızların dikkat etmeleri gereken noktalar üzerinde durmuştur.

Saadettin Kaynak anlatıyor:

"Dolmabahçe Sarayının büyük muayede salonunda saz takımı toplanmıştı... Atatürk, bir imtihan ve tecrübe yapmaya hazırlanmış görünüyordu. Elinde Cemil Said'in tercümesi Türkçe Kur'anı Kerim vardı.

Evvela Hafız Kemal'e verdi, okuttu fakat beğenmedi. 'Ver bana ben okuyacağım,' dedi.

Hakikaten okudu, ama hâlâ gözümün önündedir; askeri kumanda eder, emir verir gibi bir ahenk ve tavırla okudu. "

Atatürk, 1932 yılında hafızlarla yaptığı sabahlara kadar süren din ve Kur'an konulu görüşmelerinden, fikir alışverişlerinden sonra onlara, "Arkadaşlar, hepinizden ayrı ayrı memnun kaldım. Bu mübarek ay vesilesiyle camilerde yaptığımız mukabelelerin son sahifelerini Türkçe olarak cemaate izah ediniz. Halkın dinlediği mukabelelerin manasını anlamasında çok fayda vardır, " demiştir.

1932 yılı Ramazan ayında İstanbul'da Dolmabahçe Sarayı'nda Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk'ün baş kanlığında ve yönlendirmesinde İstanbul'un en tanınmış dokuz hafızı dokuz gece sabahlara kadar Türkçe Kur'an, Türkçe dua, Türkçe tek bir, Türkçe ezan gibi konularla ilgilenmiştir.

Atatürk'ün 1932 yılı Ramazan ayında Dolmabahçe Sarayı'nda biz zat hazırladığı hafızlar İstanbul'un tarihi ve seçkin camilerinde halka Türkçe Kur'an, Türkçe dua, Türkçe tekbir ve Türkçe

ezan okumuşlardır.

Atatürk, hafızlara verdiği talimatlarda Kur'an surelerinin, önce Arapça asıllarının daha sonra da Türkçe anlamlarının okunmasını istemiştir. Atatürk ayrıca hafızlardan genç Cumhuriyet için de dua etmelerini istemiştir.

Atatürk, bu hazırlıklardan sonra 1932 Ramazanı'nda İstanbul'un Yerebatan Camii, Sultanahmet Camii, Ayasofya Camii, Süleymaniye Camii ve Fatih Camii gibi tarihi camilerinde Türkçe Kur'an, Türkçe hutbe ve Türkçe ezan okutmuştur.

İşte Bir Örnek: Ayasofya Camii'nde Türkçe Kur'an Atatürk, 1932 yılı Ramazan ayında din dilinin Türkçeleştirilmesi sürecinde Ayasofya Camii'nde çok görkemli bir dini tören düzenlenmesini ve bu törende okunacak Türkçe Kur'anı Kerim'in radyodan yayımlanmasını planlamıştır.

Daha önce Yerebatan ve Sultanahmet camilerinde gerçekleştirilen dini törenleri çok beğenen Atatürk, çok daha geniş katılımlı ve çok daha görkemli bir dini töreni Kadir Gecesi'nde Ayasofya Camii'nde yaptırmıştır. Atatürk, Ayasofya Camii'nde yapılacak büyük dini törenin coşkusunu daha da artırabilmek için bu törenin özellikle Kadir Gecesi'nde yapılmasını istemiştir.

1932 yılı Ramazan ayının 26. gecesi Ayasofya Camii'nden yük selen Türkçe Kur'an nağmeleri aynı anda hem Ayasofya'nın o devasa kubbesinin altında toplanmış on binlerce Müslüman Türkün, hem de radyoları başındaki milyonlarca Müslüman Türkün kalbine işlemiştir.

Şimdi sözü, o gece Ayasofya Camii'nde Türkçe Kur'an okumakla görevli Hafız Yaşar Okur'a bırakalım:

"... Akşam namazından sonra kapılar kapatıldı. İlahiler ve ayini şerif okundu. Hoparlörler caminin her tarafına konulmuştu. Bu dini merasim Türkiye'den ilk defa radyo ile bütün dünyaya yayılıyordu.

Sıra mevlide geldi. Yirmi hafızın iştirakiyle okunan mevlit pek muhteşem ve ulvi oldu. Perde perde yükselen bu ilahi nağmeler Ayasofya Camii'nin nidalarından Türkiye sathına ve tüm dünyaya yayılıyordu. Cemaat sanki büyülenmişti. Hele muazzam cemaatin de işti rak ettiği tekbir sedaları insana havalanacakmış gibi bir hafiflik hissi veriyordu.. "

Cumhuriyet gazetesi, Ayasofya Camii'ndeki o görkemli töreni ertesi gün "70.000 Kişinin İştirak Ettiği Dini Merasim" başlığıyla manşetten vermiştir. Haberin alt başlıkları da şöyledir:

"Diin gece Ayasofya Camii şimdiye kadar tarihinin kaydetmediği emsalsiz dini tezahürata sahne oldu."

"Ayasofya'da 40.000 kişi vardı."

"Camiye sığmayan 30.000 kişilik bir halk kitlesi meydanları dolurmuştu."

"Namaz kılınırken (kalabalıktan) secde edilemiyordu. Türkçe tek bir halkı ağlatıyor, âmin sedaları asumana (göklere) yükseliyordu." *Cumhuriyet bu alt başlıklardan sonra ilk sayfada haberin ayrıntılarına yer vermiştir:*

"Dün gece Ayasofya Camii'nde toplanan 50.000'e yakın kadın, erkek Türk Müslümanlar on üç asırdan beri ilk defa olarak Tanrılarına kendi lisanları ile ibadet ettiler. Kalplerinden, vicdanlarından kopan, en samimi, en sıcak muhabbet ve ananeleri ile Tanrılarından mağfiret dilediler.

Ulu Tanrı'nın ulu adını semaları titreten vecd ve huşu ile dolu olarak tekbir ederken, her ağızdan çıkan bir tek ses vardı. Bu ses, Türk dünyasının Tanrısına kendi bilgisiyle taptığını anlatıyordu.

Bir ihtiyar annenin gözlerinden çağlayan, bir genç delikanlının kirpiklerinden titrer gibi parlayan ve kalp kaynağından kopup gelen sevinç ve huşu ifade eden yaşlar bütün bu samimi tezahüratın çok

kıy metli birer ifadesiydi.

Ayasofya Camii daha gündüzden, saat dörtten itibaren dolmaya başlamıştı. Mihrabın bulunduğu hattan son cemaat yerine kadar ca minin içinde iğne atılsa yere düşmeyecek derecede insan vardı. Kadın, erkek hep bir arada idi. Herkes birbirine Müşvik (sevecen) bir lisan ile muamele ediyor, yer olmadığı halde çekilerek yer vermeye çalışıyor, bu mukaddes gecenin ruhu niyetinden istifade etmek için koşup gelen herkes en ufak hareketlerinde büyük bir samimiyet ile meşbu (dolu) bulunuyordu.

Yatsı namazı yaklaşmıştı. Ayasofya artık dışarıdaki kapılarına va rıncaya kadar insanla dolmuştu. Ve bütün kapılar kapanmış ve binler ce halk dışarıda kalmıştı. Yalnız caminin içinde 40.000 kişi vardı. Dı şarıdaki avluda, şadırvanların bulunduğu meydanda da binlerce halk birikmişti. İçeride ve dışarıda olmak üzere 70.000 kişi bu 20 asırlık ibadetgâhı ihata etmişti (doldurmuştu). Ezan okundu... Otuz tane güzel sesli hafızın iştirak ettiği bir mü ezzin heyeti ile teravih kılındı. Halk o kadar mütekâsif (sıkışık) bir hal de idi ki, herkes birbirinin arkasına, ayaklarının arasına, hatta neresi rast gelirse secde ediyordu... Bir kısım halk da ayakta veya oturduğu halde namaz kılıyordu.

Teravih biter bitmez caminin içinde emsali görülmemiş bir uğultu başladı. Bu ne bir nehir uğultusuna, ne bir gök gürlemesine ne de başka bir şeye benzemiyordu. Herkes ellerini semaya kaldırmış dua ediyordu. Bu uğultu birkaç dakika devam etti. Müteakiben otuz güzel sesli hafız hep bir ağızdan tekbir almaya başladılar.

‘Tanrı uludur Tanrı’ dan başka Tanrı yoktur Tanrı uludur. Tanrı uludur.

Hamd ona mahsustur.’

Bu Türkçe tekbir Ayasofya Camii’ni yerinden sarsıyordu. Halk da bu seslere iştirak ediyordu. Tekbir hitam (son) buldu. Hafız Yaşar Bey tarafından Mevlidi Şerif okunmaya başlandı. Mevlid, en güzel sesli ha fiz tarafından okundu. Her bahis arasında Türkçe tekbir getiriliyordu. Peygamberimizin doğduğunu anlatan mısra okunmaya başlandı:

40.0 ‘Geldi bir ak kuş kanadıyla revan.’ k işi ayağa kalkmıştı. 40.000 kişi salâvat getirdi. 40.000 kişi Türkçe tekbir aldı. 40.000 kişi heyecan duydu.

Hafız beylerin lahuti sesleri, bilhassa Hafız Kemal ve Hafız Bur han beylerin bu binlerce senelik Tanrı ibadetgâhını velveleye veren ses leri Ayasofya’nın muazzam kubbesinden etrafa dağılıyor, bütün kalp leri yeni yeni heyecanla dolduruyordu.

Mevlitten sonra Hafız Yaşar Bey, Türkçe Kur’an’a başladı. Teba reke suresini okudu. Müteakiben Hafız Rıza, Hafız Seyit, Hafız Kemal, Burhan, Fethi, Turhan beylerle otuz hafız hep birer birer muhtelif ma kamlardan Türkçe Kur’an okudular. Her sureden sonra Türkçe tekbir alınıyordu. Nihayet saat 10’da dini merasim son bulmuştu. Hafız İs mail Hakkı Bey tarafından Türkçe çok beliğ bir dua okundu. Duanın sonlarında Hafız Yaşar Bey, ‘Millet hâkimiyetinin tecelligâhı olan Tür kiye Cumhuriyeti’ni ilelebet payidar eyle Yarabbi! Ulu Gazimiz Musta fa Kemal Hazretlerinin vücudunu sıhhate daim eyle Yarabbi!’ diyerek dua ederken yine 40.000 kişi hep bir ağızdan ve candan gönülde, ‘Amin,’ diyorlardı. Dua bitti... Gene hafız beyler Türkçe tekbir aldılar ve ibadet nihayet buldu. Ayasofya’daki bu merasimi diniye radyo vasıtasıyla İstanbul ve Türkiye’nin her tarafında, bütün dünyada dinlenmiştir. Evlerde bile hususi içtimalarda (toplantılarda) Mevidi Şerif dinlenirken herkes hu zur ve huşu ile zevk ve heyecanla dinliyorlar ve camideki merasime iştirak ediyorlardı.

Ayasofya’da yer bulamayıp da bu dini ihtifali (töreni) yakından göremeyenler, şehrin muhtelif mahallerine konan hususi radyolardan merasimi takip etmişlerdir. Radyosu bulunan gazino ve kıraathaneler de hıncanınç dolmuş, halk bu suretle dini ihtifali dinleyebilmiştir.

Bu akşam Ayasofya Camii'nde yapılan ihtifal (tören) Ankara'nın her tarafından ehemmiyetle takip olunmuştur. Hemen her radyonun etrafında büyük bir kalabalık toplanmış ve Mevlidi Şerif, Türkçe Kuran surelerini derin bir tahassüsle (duyguyla) dinlemiştir. Bilhassa Gazi heykelinin duvarındaki büyük radyonun önünde muazzam bir kalabalık toplanarak yağmakta olan kara yağmen ana lisanlarıyla ya pılmakta olan ilahi hitabeyi saatlerce dinlemiştir.

Anadolu'nun her tarafından alman haberler, kemali tehalükle (ciddiyetle) şurada burada bulunan radyoların etrafında toplandıkları bildirilmektedir.

Ajans bu büyük hadiseyi, daha evvelden Avrupa'nın her tarafına telgrafla bildirmiş olduğu için ecnebi memleketlerin pek çoğunda hadi senin ciddi bir alaka uyandırdığı tahmin edilmektedir. ”

O gece Ayasofya Camii'nin devasa kubbesini aşp radyo aracılı ğıyla tüm yurda yayılan Arapça ve Türkçe Kur'an ve Mevlidi Şerif nağmelerini, Türkçe tekbirleri radyosu başında dinleyenlerden biri de Atatürk'tür.

Atatürk'ün kütüphanecisi Nuri Ulusu, Ayasofya Camii'ndeki dini töreni, o gece yaşananları ve radyosu başında Kur'an dinleyen Atatürk'ü şöyle gözlemlemiştir:

“Türkçe Kur'an, Ramazan'ın Kadir Gecesi'nde bu sefer, o zaman cami olan Ayasofya'da okunacaktı. Başta yine Hafız Saadettin ve Ha fiz Yaşar olmak üzere, hafızlar Kemal, Sultan Selimli Rıza, Hafız Fah ri, Beşiktaşlı Rıza, Muallim Nuri, Hafız Zeki, Hafız Burhan, Türkçe Kur'an'ı hutbe şeklinde ‘Tanrı uludur, Tanrı uludur, Tanrı'dan başka Tanrı yoktur,’ diye hep birlikte tekbir ve tehlil ile birlikte okudukları mevlidi o gece Atatürk sarayda radyosundan dinlemiştir.

Sırf bu mevlidi Ayasofya'dan dinleyebilmek için saray görevlileri camide bir teşkilat kurarak Atatürk'e radyo başında bu Kadir Gecesi'ni tüm teferruatıyla dinletme başarısını da gösterdiler. Ben de her zaman olduğu gibi radyoyu dinlerken zaman zaman yanında olurdum. Dua lar okunurken kendinden geçtiğini, zaman zaman ise göz pınarlarında yaşların biriktiğini net bir şekilde görerek izlediğim çok olmuştur. ” *Atatürk, Ayasofya Camii'ndeki dini töreni çok beğenmiş ve özel olarak hazırladığı 9 hafızından ve diğer hafızlardan çok memnun kal mıştır. Beğeni ve memnuniyetlerini hafızlara bizzat iletmek için onları Dolmabahçe Sarayı'na iftara davet etmiştir. Atatürk'ün bu onurlandı rıcı ince davranışını Hafız Yaşar Okur şöyle anlatmıştır:*

“... Ertesi akşam hafızlar saraya geldi. Üst katta muazzam ve mükellef bir iftar sofrası hazırlanmıştı. Atatürk de sofrada hafızlarla birlikte iftar etti. İftardan sonra hafızlara ayrı ayrı Kur'an okuttular. Hepsi teker teker iltifatlarına mazhar oldular. Huzurlarından ayrılır ken hafızları seryaver beyin odasına davet ettiler. Orada hafızlara 200 lira ihsan da bulundular. Sonra yine Atatürk'ün emriyle hafızlar oto mobillerle evlerine kadar götürüldü...”

Atatürk'ün kütüphanecisi Nuri Ulusu da Hafız Yaşar Okur'u doğ rulamıştır:

“Yerebatan ve Ayasofya camilerinde okunan dualardan sonra Atatürk tüm hafızları Dolmabahçe Sarayı'na davet etti ve benim vası tlarla hepsini 200'er lirayla taltif etti (ödüllendirdi).”

Atatürk Arapça Kur'an'ı Yasaklamamıştır Atatürk düşmanlarının öteden beri tekrarlayıp durdukları yalan lardan biri de “Türkçe ibadet” çalışmaları yapan Atatürk'ün Kur'an'ın orijinal Arapça metnini yasakladığı ya da yasaklamayı planladığı şek lindedir. Oysaki, evet, Atatürk din dilinin Türkçeleştirilmesine büyük bir önem vermiş, bu konuda çok ciddi çalışmalar yapmış, Kur'an'ı, duaları, hutbeyi, ezanı Türkçeye tercüme ettirmiş, camilerde Türkçe Kur'an, Türkçe dua, Türkçe hutbe ve Türkçe ezan okutmuştur. Bütün bunları Müslüman Türk insanının dinini anlayarak, bilerek yaşaması için yapmıştır. Ancak Atatürk hiçbir zaman Kur'an'ın orijinal Arapça metnini

yasaklamayı düşünmemiş, bu konuda hiçbir çalışma yapmamış, yaptırmamıştır.

Nitekim 1932 yılında camilerde Türkçe Kur'an, dua, tekbir, ezan, mevlit uygulamaları sırasında Kur'an'ın, surelerin ve duaların önce Arapça aslı, sonra Türkçe tercümeleri okunmuştur. Atatürk hafızlara verdiği talimatlarda Kur'an'ın önce Arapça aslının okunmasını, namazın bu şekilde kılınmasını, fakat daha sonra okunan ayet ve surelerin Türkçe anlamlarının açıklanmasını istemiştir. Bütün hafızlar Atatürk'ün bu talimatı doğrultusunda hareket etmiştir. Bu konuda aşırıya kaçanlar ise cezalandırılmıştır.

Din dilinin Türkçeleştirilmesi çalışmalarının canlı tanıklarından dönemin din adamları, Atatürk'ün Kur'an'ın orijinal Arapça metninin okunmasını hiçbir şekilde yasaklamadığını ifade etmişlerdir. Örneğin Hacı Nimet Camii Hatibi Ercüment Demirel bu konuda şu değerlendirmeyi yapmıştır:

"... Eğer Atatürk, Kur'an'ın aslının okunmasını yasaklamış ve sadece Türkçe olarak okunmasını uygulamış olsaydı, biz de bir Müslüman olarak bunu Kur'an'a bir müdahale olarak kabul eder, tenkit ederdik..."

Atatürk, Dinde Öze Dönüş Projesi kapsamında din dilinin Türkçeleştirilmesine büyük önem vermiş, öncelikle Kur'an'ın Türkçe tercümesinin hazırlanmasını ve Müslüman Türk halkının bu tercümeyle okuyup anlayarak, düşünerek ibadet etmesini istemiştir. O, kişisel olarak Türklerin, Kur'an'ı anlayacakları dilde, yani Türkçe okumalarını, dualarını Türkçe etmelerini, hatta namazlarını bile Türkçe kılmalarını (Türkçe ibadet) istemiştir. Ancak bu isteğini hiçbir zaman Müslüman Türk halkına "zorla" kabul ettirmek gibi bir baskıcı tavır sergilememiştir.

Atatürk'ün genç Cumhuriyeti, ne Türkçe Kur'an'ı, ne Türkçe dua ayı ne de Türkçe ibadeti zorunlu kılan ya da Arapça Kur'an'ı yasaklayan bir yasa/kanun/kararname çıkarmamıştır. Bu konuda hiçbir zaman hiç kimseye baskı yapmamıştır. Yalnızca ezanın, hutbenin ve salatın Türkçe okunmasını zorunlu kılan bir yasa çıkarmamıştır.

Cumhuriyet'in Kur'an'a Hizmeti Atatürk'ün Türkçe Kur'an, Türkçe dua, Türkçe hutbe ve Türkçe ezan konusundaki çalışmaları İslam'ın ruhuna tamamen uygundur. Türkler 8. yüzyılda Müslüman olduktan sonra ilk kez Atatürk'ün çalışmalarıyla gerçek anlamda Kur'anı Kerim'i anlama olanağına kavuşmuştur.

Yüzyıllarca İslam'ın bayrağını en yüksekte ve en önde taşıyan Türk milleti, maalesef yüzyıllarca Kur'an'ını, dinini Arapça bilen bilmelenlerden öğrenmek zorunda kalmıştır. Böylece İslam'da olmamasına rağmen fiilen bir ruhban sınıfı ortaya çıkmış ve bu sınıf dini kullanan toplum üzerinde büyük bir baskı kurmuştur. Müslüman Türk insanı Atatürk'ün din dilini, özellikle Kur'anı Kerim'i Türkçeye tercüme ettirmesine kadar dinini atadan, dededen gelen şekilde öğrenip yaşamıştır. Namazlarında Kur'an'dan ayetler, dualar okumuş, ama maalesef ne dediğinin farkında olmadan Allah'a yönelmiştir. Evinde Kur'an olmasına karşın ona dokunmaktan korkutulduğu için ve onu okuyup anlayamadığı için bir muhafaza içine koyarak evinin duvarına yüksekçe bir yere asmıştır. Atatürk'e kadar Kur'an, ölüye okunan, fal bakılan, saygı duyulan ama içinde ne yazdığı bilinmeyen sihirli, büyümlü bir kitap olarak görülmüştür.

Bu duruma Mehmet Âkif Ersoy şu dördümlüğüyle dikkat çekmiştir:

"Açarız nazmı çelilin bakarız yaprağına, Yahut üfler geçeriz, ölünün toprağına, İnmemiştir hele Kur'an, bunu hakkıyla bilin, Ne mezarlıkta okunmak, ne de fal bakmak için."

Ziya Gökalp de Mehmet Akif'e şu beşliğıyle destek vermiştir:

"Bir ülke ki camisinde Türkçe ezan okunur.

Köylü anlar manasını namazdaki duanın, Bir ülke ki mektebinde Türkçe Kur'an okunur, Küçük büyük herkes bilir buyruğunu budanın, Ey Türkoğlu işte senin orasıdır vatanın. ”

Meşhur hikâyesidir: “Minberde hatip bir Arapça hutbe okuyordu. Hutbe kurbanlık koyun üstüne idi. Koyunu nasıl yırtacaksınız, nasıl keseceksiniz, nasıl yüzeceksiniz yollu bir öğretim. Okuyan Arapça bilmediği için pek yüreğe işleyici bir makam tutturur. Cemaatin biri de gözyaşlarını tutamaz.

Yanıdaki: ‘Ne ağlıyorsun birader?’ diye sorunca, ‘*Neler söylüyor baksana!*’ diye büsbütün *hıçkırır.*” Atatürk, Kur'anı Kerim'i, hutbeleri ve ezanı Türkçeleştirerek, Türklerin her zamankinden daha çok, bilerek, anlayarak ve gerçekten hissederek Allah'a yaklaşımlarını sağlamıştır. Çünkü bir metin ancak anadilde okunursa gerçek anlamda hissedilip içselleştirilebilir. Yıllar önce Türkiye'ye gelen bir Filistinli Müftü, “*Kur'an Tanrı'nın buyruk larının anlaşılıp öğrenilmesi için indirilmiştir. Kur'an'ı anlamayarak okumanın ne faydası varf*” demişti. Müftü Türkiye'de ezanın Arapça mı yoksa Türkçe mi okunması gerektiği sorusuna da, “*Siz birbirinizi hangi dilde çağırırsınız?*” diye cevap vermişti.

Özetle Atatürk, 800 yıldan fazla bir zamandır Arapça olduğu için Türklerin okudukları ancak anlayamadıkları Kur'an'ı Türkçeye tercüme ettirerek Kur'an'ın anlaşılmasını sağlamıştır. Dolayısıyla Müslüman Türk halkının gerçek anlamda Kur'an'la tanışmasını sağlayan Atatürk'tür.

Çok daha önemlisi Kur'an'da Nisa 119'da şeytanın bir oyunu ola rak adlandırılan “anlamadan okuma” oyununu Atatürk bozmuştur.

Atatürk karşıtlarının iddia ettikleri gibi Atatürk, Yazı ve Dil devrimlerini yaparak toplumun İslam diniyle olan bağlantısını kesme yi amaçlamamıştır. Eğer Atatürk'ün öyle bir amacı olsaydı 1928'de Arap harflerinden Latin harflerine geçirdiği Türkiye'de, Kur'an'ı Latin harfleriyle (Yeni Türk harfleriyle) Türkçeye tercüme ettirmez, Kur'an'ı Arapça olarak bırakırdı. Hutbeleri ve ezanı da Türkçeleştirmezdi. Böylece Müslüman Türk toplumunu Kur'an'dan, dinden uzaklaştırmış olurdu. Ancak o, Kur'an'ın okunup anlaşılmasını istediği için Kur'an'ı yeni Türk harfleriyle Türkçeye tercüme ettirmiştir. Hutbeleri ve ezanı da anlaşılması, içselleştirilmesi, hissedilmesi için Türkçeleştirmiştir.

7. Kur'an'ın Türkçeleştirilmesinden, yani anlaşılmasından rahatsız olup bunu “dinsizlik” diye adlandıranların, ezanın Türkçeleştirilmesi ni de aynı şekilde “dinsizlik” diye adlandırmalarına şaşmamak gerekir. Onlara göre Arapça “Allah” sözcüğünün yerine Türkçe “Tanrı” söz cüğünü kullanmak bile dinsizliktir! Oysaki, bilindiği gibi “Yaradan”Tn en eski adlarından biri Türkçe “Tanrı” sözcüğüdür. Orta Asya'da MS yüzyılda “Tengri” diye kullanılan bu sözcük, MÖ 4000'lerde Sümerlerde “Dingir” olarak kullanılmıştır. Yani Türkçe “Dingir/Tengri/ i Tanrı” sözcüğü, etimolojik olarak Arapça “Allah” sözcüğünden daha eski bir sözcüktür. Ayrıca Türklerin Yaradan'a kendi dillerinde seslenmelerinden daha doğal ne olabilir? Bunun dinsizlikle ne alakası vardır? Yoksa bizim dinciler, Allah'ın Türkçe bilmediğini mi sanmaktadır? Ayrıca Atatürk'ten önce geçmişte de “Allah” için Türkçe “Tanrı”, hat ta “Çalab” adları kullanılmıştır. Örneğin Yunus Emre, Molla Feneri, Süleyman Çelebi zaman zaman Arapça “Allah” yerine Türkçe “Tanrı” ve “Çalab” adlarını kullanmıştır.

Cumhuriyet'in Din Kurumları Tek parti CHP sadece Kur'anı Türkçeye tefsir ve tercüme ettire rek, Hz. Muhammed'in hadislerini (Buhari Tercüme ve Şerhi) Türk çeye çevirterek, bu tercümele ri on binlerce adet bastırıp ücretsiz dağı tarak, camilerde halka Arapça ve Türkçe Kur'an okutarak Kur'an'a hizmet etmemiş, ayrıca Kur'an ve din öğretilen kurumlar da açmıştır.

Diyanet İşleri Başkanlığı 3 Mart 1924'te 429 sayılı bir kanunla Şeriye ve Evkaf Vekâleti kaldırılıp Diyanet İşleri Başkanlığı kurulmuştur.

429 sayılı kanunun ilgili bölümleri şöyledir:

“f. Türkiye Cumhuriyetinde muamelatı nassa (Kur'an ve hadi se) dair olan hükümlerin çıkarılması ve yerine getirilmesi Türkiye Bü yük Millet Meclisi ile onun kurduğu hükümete ait olup, dini miibini İslam'ın bunun dışındaki itikad ve ibadete dair bütün hükümlerin ve işlerin yürütülmesi ve dini miesseselerin idaresi için Cumhuriyetim merkezinde bir ‘Diyanet İşleri Başkanlığı ’ kurulmuştur.

1. Şeriye ve Evkaf Vekâleti kaldırılmıştır.
2. Diyanet İşleri Başkanı, başbakanın inhası üzerine cumhurbaşkanı tarafından tayin edilir.
3. Diyanet İşleri Başkanlığı Başbakanlığa bağlıdır. Diyanet İşleri Başkanlığının bütçesi Başbakanlığın bütçesinin içindedir. Diyanet İşleri Başkanlığı hakkında bir tüzük çıkarılacaktır.
4. Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisindeki tüm camiler, mescidi şerifler, tekkeler ve zaviyelerin dairesine, imam, hatip, vaiz, şeyh, müezzin ve kayyımların ve sair hizmetlerin tayin ve çıkarılmalarına Diyanet İşleri Başkanı memurdur.
5. Müftüler, Diyanet İşleri Başkanlığına bağlıdır.
6. Vakıf işleri, milletin hakiki menfaatlerine uygun olarak düzenlenmek üzere Genel Müdürlük halinde şimdilik Başbakanlığa bırakılmıştır.”

Genç Cumhuriyet, din işlerini Diyanet İşleri Başkanlığı ile yürütmeyi amaçlamıştır. Laiklik ile din ve devlet işleri birbirinden ayrılmıştır, ancak tarikatların ve cemaatlerin pusuda beklediği bir ülke duru mundaki Türkiye’de devletin din işlerinden tamamen elini çekmesi mümkün olmamıştır.

Tevhidi Tedrisat Kanunu ve Din Öğretimi 3 Mart 1924'te 430 sayılı Tevhidi Tedrisat Kanunu (EğitimÖğretim Birliği Yasası) yürürlüğe girmiştir. Kanunun 1. maddesi gereğince Türkiye’deki bütün okullar Maarif Vekâleti’ne (Eğitim Bakanlığı’na) bağlanmıştır. Böylece daha önce Şeriye Vekâleti’ne bağlı olan medreseler kapatılmıştır.

Atatürk o günlerde din eğitimi konusunda şunları söylemiştir:

“Mekteplerimizde ve bütün kültür kurumlarımızda milli eğitim esas kabul edilmiştir. Tuttuğumuz yol budur. Çocuk din eğitimi aile sinden alacaktır. Bu arada ilahiyat fakültesi gibi din eğitimi takviye edecek kurumlar da kurmak üzereyiz.”

Tevhidi Tedrisat Kanunu’nun 4. maddesi ile Türkiye Cumhuriyeti’nde din eğitiminin niteliği belirlenmiştir:

Madde 4: "Maarif Vekâleti yüksek diyanet mütehassısları yetiştirmek üzere Darülfünun’da bir ilahiyat fakültesi tesis ve imamet gibi hidematı diniyenin (din hizmetlerinin) ifası vazifesiyle mükellef memurların yetiştirilmesi için ayrı mektepler küşat edecektir (açacaktır)."Tevhidi Tedrisat Kanunu’nun 4. maddesine dayalı olarak 1924 yılında İstanbul Darülfünun’unda bir ilahiyat fakültesi ile Türkiye’nin değişik il merkezlerinde 29 imamhatip okulu açılmıştır.

İlahiyat Fakültesi Üç yıllık ilahiyat fakültesi, 1927-1928 yıllarında ilk mezunlarını vermiştir. Fakülte 53 öğrenciye sahiptir. Bu sayı, 1929-1930’da 35’e, 1930-1932’de 22’ye düşmüştür.

1933 Üniversite Reformu ile ilahiyat fakültesi İslam Araştırmaları Enstitüsü’ne dönüştürülmüştür ve Edebiyat Fakültesi’nin Şarkiyat Enstitüsü’ne bağlı olarak çalışmalarını sürdürmüştür. Başına da 1941’de Diyanet İşleri Başkanlığı’na getirilecek olan Prof. Şerafettin Yaltkaya getirilmiştir.

İmamHatip Okulları 1924 yılında ilk açıldığında 29 imamhatip okulunda 2258 öğrenci, 300’den

fazla öğretmen vardır. İlkokula dayalı 4 yıllık öğretim süresi olan bu okullarda ortaokul derslerinin yanı sıra meslek dersleri de verilmiştir. Mezun olanlar sadece imamhatip olabildiklerinden zaman içinde öğrenci yetersizliği dolayısıyla bu okullar kapatılmıştır.

İmam Hatip Okulları: 19241925'te 26'ya, 19251926'da 20'ye, 19261927'de 2'ye düşmüş ve 19311932 yılından sonra imamhatip okulu açılmamıştır.

Kur'an Kursları Cumhuriyet'in ilk Kur'an kursu bizzat Atatürk'ün emriyle İstanbul Süleymaniye Camii'nde açılmıştır. Atatürk'ün kütüphanecisi Nuri Ulusu, "*(Atatürk) Hafız Yaşar'ı Süleymaniye Camii'nde açılan ilk Kuran kursuna hoca tayin etmişti,*" demiştir.

19301933 yılları arasında Diyanet İşleri Başkanlığı'na bağlı 9 "Daru'l Kurra"/ Hafız ve Kur'an Kursu'nda 9 öğretmen ve 232 öğrenci vardır.

Kur'an kursu ve öğrenci sayısı giderek artmıştır.

19361937 öğretim yılında 16 Kur'an kursunda 14 öğretmen, 372 erkek, 37 kız öğrenci vardır.

İsmet İnönü cumhurbaşkanı olduğunda, 19401941 döneminde 56 Kur'an kursunda 56 öğretmen, 1380 erkek (bunların 159'u diploma alabilmiş) ve 309 kız (12'si diploma alabilmiş) öğrenci vardır.

19491950 döneminde 127 Kur'an kursunda 130 öğretmen, 6403 erkek (181'i diploma almış) ve 2303 kız (851'i diploma almış) öğrenci vardır.

Okullarda Din Dersleri Atatürk'ün eğitim öğretim politikasında din öğreniminin de yeri vardır. Atatürk din öğreniminden söz ettiği bir konuşmasında şöyle demiştir:

"Bizde ruhbanlık yoktur. Hepimiz eşitiz ve dinimizin hükümlerini eşit olarak öğrenmeye mecburuz. Her kişi, dinini, din işlerini, imanını öğrenmek için bir yere muhtaçtır. Orası da okuldur."

"Genel olarak bütün köylüye okumak, yazmak ve vatanını, dini ni, dünyasını tanıttak kadar coğrafi, tarihi, dini, ahlaki malumat vermek ve dört işlemi öğretmek maarif programımızın ilk hedefidir."

Bu doğrultuda 19231939 yılları arasında çeşitli düzenlemelerle din dersleri okul programlarındaki varlığını sürdürmüştür.

1926 1924 yılında ilkokullarda birinci sınıf hariç diğer sınıflarda hafta da 2'şer saat KUR'ANI KERİM ve DİN DERSİ vardı. 1925 yılında 3. sınıftan itibaren haftada 1'er saat din dersi konulmuştur.

1929 Milli Eğitim Bakanlığı 1926 yılında yayımladığı bir tebliğde, “İlk okul öğretmenleri kâtiplik, vaizlik gibi bir ek görev alabilecekler ve hatta sadece sabah ve akşam namazları olmak üzere camide halka na maz kıldırab ile çekler” demiştir.y ılında din dersleri seçmeli hale getirilmiştir.y ılında ilkokulun 3, 4 ve 5. sınıflarına ve ortaokulların 1. ve sınıfına l’er saat din dersi konulmuştur. Öğretmen okullarının da 6. ve 7. sınıflarında haftada 2’şer saat din dersi okutulmuştur.y ılında ise 5. sınıflarda haftada yarım saat din dersi okutul muştur.

19311932 yıllarında ortaokullardan din dersleri kaldırılmış, ilk okullarda ise tavsiye edilmiştir. 1935 yılında köy ilkokulları hariçil kokullardan da din dersleri kaldırılmıştır.^ Atatürk, devlet eliyle doğru bir din öğretimi verilmesinden yana olmasına rağmen, “ifrat ve tefrite” kaçmadan o doğru din öğretimini verebilecek din öğretmenlerinin, uzmanların henüz yetişmemiş olma sından dolayı, din eğitimi konusunda çok cesur hareket edememiştir. Atatürk ve arkadaşları genç Cumhuriyet’in yeni nesillerine eksik, yanlış bir din eğitimi vermektense bu konuda gerekli hazırlıklar yapılıncaya kadar bir süre beklemeyi tercih etmiştir. Bu nedenle Atatürk dönemin de okullarda din dersleri olmasına karşın saat sayıları oldukça azdır.

Atatürk, Cumhuriyet çocuklarına din dersi vermeden önce ne yin din diye okutulacağına karar vererek, hurafelerden, bağnazlıktan uzak din kitapları hazırlatmak istemiştir. Bu da haliyle zaman almıştır. Nitekim aynı şekilde Cumhuriyet’in ilk yıllarında okullardan müzik dersleri bir ara tamamen kaldırılmıştır. Bunun nedeni de Cumhuriyet çocuklarına müzik dersi vermeden önce neyin ulusal müzik diye oku tulacağına karar vermek ve müzik çalışmaları yapıp müzik kitapları hazırlatmaktır.

Bu nedenle Atatürk, din eğitimi konusundaki eksikleri ailelerin tamamlamasını istemiştir.

Şöyle demiştir: “Biz dini eğitimi aileye bıraktık... Çocuk dini eği timi ailesinden alacaktır.” “Elhamdülillah hepimiz Müslümanız, hepi miz dindarız. Artık bizim dinin icabatını (gereklerini) öğrenmek için şundan bundan derse ve akıl hocalığına ihtiyacımız yoktur. Analarımı zın, babalarımızın kucaklarında verdikleri dersler bile bize dinimizin esasatım (ilkelerini) anlatmaya kâfidir.”* Atatürk’ün ölümünden sonra, 19391946 arasında din eğitimi, Kur’an öğretimi konusunda bir bocalama devresi yaşanmıştır. Müf redattan din derslerinin kaldırılması, imamhatip okullarının öğrenci yokluğundan kapatılması gibi nedenlerle beş altı yıl içinde Türkiye’de bir din eğitimi sorunu baş göstermiştir. Bu sırada 1946’da kurulan DP, bu “din eğitimi sorunu” üzerinden oy toplamaya başlamıştır.

Din Bilgileri Dershanesi ve Din Seminerleri CHP, 1946’da din eğitimi sorununu Meclis gündemine getirmiş tir. 24 Aralık 1946 tarihli bileşimde CHP’li Muhittin Baha Pars ile Hamdullah Suphi Tanrıöver din öğretiminin yeniden başlatılmasını önermiştir. DP kurucularından Adnan Menderes ile Fuat Köprülü de bu öneriyi desteklemiştir. Fakat Başbakan Recep Peker, öneriyi “*Dini propagandaya kapı açmak*” diye adlandırıp karşı çıkmıştır.

Sonunda CHP, Cumhuriyet’in vicdan hürriyeti ve laiklik ilkesine zarar vermeden bir orta yol bulunarak din öğretiminin önünün açıl masını istemiştir. 1947 Temmuz ayı başlarında “*Özel Din Eğitiminin Ana Hatları*” adıyla bir düzenleme yapılmıştır. Buna göre her Türk va tandaş İslam dininin esaslarını ve ibadetleri öğretmek amacıyla bakan lıktan izin alarak *Din Bilgileri Dershanesi*” açabilecektir. Yönergeye göre bu dershanelerin ancak ilkokulu olan yerlerde açılabilceği, öğre timin yeni Türk harfleriyle yapılacağı belirtilerek, öğretmenlerde ara nan nitelikler saptanmıştır. Bu dershanelere öğretmen veya imamhatip yetiştirmek için de “*Dm Seminerleri*” açılması kararlaştırılmıştır.

Milli Eğitim Bakanlığı 1 Eylül 1947’de başlayan ders yılından iti baren ortaokulu bitirenlere 5 yıl,

lise ve dengi okulları bitirenlere 2 yıl olmak üzere “Özel Din Semineri” açılmasına karar vermiştir. Bakan, “Yobazlığın yeniden ortaya çıkmaması için din adamı olacak gençlerin bir din meslek okuluna girmeden önce normal bir okulu bitirmeleri,” gerektiğini ifade etmiştir.

17 Yeniden Din Öğretimi Kasım 1947’de başlayan CHP’nin 7. kurultayında en fazla laiklik, irtica ve din adamlarının durumu üzerinde durulmuştur. Ateşli tartışmalardan sonra yeniden din öğretimine başlanmasına karar verilmiştir. Konu 10 Şubat 1948’de CHP Meclis grubunda yeniden ele alınmış, Meclis grubu, “devlet denetiminde din eğitimi verilmesi” görüşünü kabul etmiştir.

Nihat Erim, İnönü’nün bu konudaki düşüncelerini şöyle gözlemlemiştir:

“İnönü, ilkokullarda ders saatleri dışında seçmeli din dersi verilmesi, Milli Eğitim Bakanlığının gözetimi altında imam ve hatip yetiştirecek okulların açılması ve bir ilahiyat fakültesi kurulması düşüncelerini açarak girişimde bulunmanın zamanı geldiğini ileri sürdü. ‘Bu düşünce bende artık olgunlaşmış hale gelmiştir,’ dedi.”

İnönü, kararının gerekçesini de şöyle açıklamıştır: “Laiklik ilkesi kesinlikle zedelenmemek üzere ulusun toplumsal gerçeklerine arkasını çevirmek doğru olmaz... Çocuklarına din eğitimi vermek isteyen ana babalar devlete şunu söyleyeceklerdir: ‘Ya bize bırakın ya da siz yapın.’ Türk olmayan azınlıklara tanınan bu en doğal vicdan hakkının gereklerini yerine getirmekten Türkleri yoksun bırakmak hangi hakka dayandırılabilir? Demokrasilerde kör bağnazlığın, kör inadın yeri yoktur. Laiklik ilkesi saklı kalmak üzere moral gereksinimlere cevap verecek bir duruma bir an önce gelmek ülkede geniş bir ferahlık ve sempati havası estirecektir. Bunu da hükümet kaçırmamalıdır. Muhalefetin de sinsi silahım elinden düşürmüş olacağız/”

İnönü, laikliği korumak şartıyla dinsel ihtiyaçların karşılanması için ülkede irticayı canlandırmayacağı düşüncesindedir.

İnönü’yü dinleyelim: “Kur’an’ı Türkçeleştirmek, Türkçe Kur’an ile namaz kılmak, Latin harflerinin hazırlayacağı bir sonuç olarak gelecektir. Şeriat bir sistemdir. Arap harfleriyle, medreseleriyle, kıyafetleriyle, hukuku ve dinsel siyasetiyle... Bu sistemin canlanmasına olanak yoktur. 25 yıllık bir zaman geçmiştir. Yeni düzende de on yıl geçtikten sonra gücünü kaybeder.”

İnönü’nün bu öngörüsü maalesef tam olarak gerçekleşmemiştir. Bu konuşmadan on yıl sonra, 1958’de Türkiye’ye şeriat gelmemiş ama şeriat özelemleri artmıştır.

10 Kasım 1948’de CHP’li tanınmış isimlerden bir komisyon kurulmuş ve bu komisyon “din eğitimi” konusunda şu kararları almıştır:

1. İlkokullarda son iki sınıfın öğrencilerine isteğe bağlı olarak din dersi verilmesi.
2. Diyanet İşleri Başkanlığı’na bağlı olarak yeniden (daha sonra Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlanmasına karar verilmiştir) imamhatip okulları açılması.
3. Yüksek din bilginleri ve düşünürleri yetiştirmek amacıyla üniversitede bir ilahiyat fakültesi açılması.

15 Ocak 1949’da CHP’de Haşan Saka’nın istifası sonrasında partinin başına Şemsettin Günaltay geçmiştir. Günaltay, Atatürk’ün Türk Tarih Tezi çalışmalarına katılmış, ancak Atatürk’ün ölümünden hemen sonra Atatürk döneminde okullarda okutulan tarih kitaplarının bazı bölümlerini “dinsel gerekçelerle” sansürlenmiş bir İslam tarihçesidir.

Şemsettin Günaltay hükümeti güvenoyu alırken, Günaltay “sağlam bir demokrasi kurma” sözü vermiştir. Ancak güvenoyu alırmaz CHP’nin 10 Kasım 1948’de aldığı kararlar doğrultusunda din alanında icraatlar yapmıştır.

Bu doğrultuda:

1. 15 Ocak 1949'da önce 10 aylık, sonra 2 yıllık imamhatip kursları açılmıştır (biri Ankara'da diğeri İstanbul'da olmak üzere 2 imam hatip kursu). Sonradan diğere şehirlerde de 8 kurs açılarak toplam kurs sayısı 10'a çıkmıştır. 1949 yılı sonuna kadar bu kurslardan ancak 50 kişi diploma alabilmiştir. Kurslar 2 yıla çıkarıldıktan sonra meslek okulu mezunları da kurslara kabul edilmeye başlanmıştır.
2. 1 Şubat 1949 tarihinden itibaren ilkököl 4. ve 5. sınıflara program dışı ve seçmeli din dersi konulmuştur.
3. 4 Haziran 1949 tarihinde çıkarılan 5424 sayılı kanunla Ankara Üniversitesi'ne bağlı bir ilahiyat fakültesi açılmıştır.
4. 1 Mart 1950'de, 1925'te kapatılmış olan türbelerden "Türk bü yüklerine ait olanlarla sanat değeri taşıyanların" yeniden açılmasına karar verilmiştir. 2 Nisan 1950'de Milli Eğitim Bakanlığı 20 türbenin yeniden açılmasına izin vermiştir.

Yani bir anlamda CHP, 1930'ların ortalarında kapatmak zorunda kaldığı imamhatipleri, ilahiyat fakültesini, türbeleri, müfredattan kaldırdığı din derslerini 1940'ların sonlarında yeniden hatırlamıştır. Din eğitiminin yarattığı sorunları fark eden CHP'li yetkililer, kendi yarattıkları sorunu kendileri çözmeye çalışmıştır. Ama bu sırada devrime zarar vermek dışında bir sonuç elde edememişlerdir.

Bilal Şimşir'in ifadesiyle, "CHP'nin bu dini tavizler paketini", bu paketin başmimarı olan Şemsettin Günaltay, başbakanlığa gelişinden altı ay sonra şöyle savunmuştur:

"İlk mekteplerde din dersleri okutturmaya başlayan bir hükümetin başbakanıyım. Bu memlekette Müslümanlara namazlarını öğrete rek ölülerini yıkamam için imamhatip kursları açan bir hükümetin başbakanıyım. Bu memlekette, Müslümanlığın yüksek esaslarını öğretmek için ilahiyat fakültesi açan bir hükümetin başbakanıyım"

DP ve Menderes'in Din Politikası CHP'nin 1948'de başlattığı "Laikliği korumak şartıyla din eğitime önem verme" politikasını, 1950'de iktidara gelen DP "Laikliği yok ederek Müslümana Müslüman propagandası yapma!" biçimine çevirmiştir. DP'nin ölçsüz ve engel tanımayan din istismarı sonunda İnönü'nün, "Aradan 25 yıl geçti artık geri gelmez!" dediği şeriat/irtica yeniden hortlamıştır.

DP ve Menderes döneminde:

1. 16 Haziran 1950'de ezanın yeniden Arapça okunmasına karar verilmiştir.
2. 4 Kasım 1950'de ilkököl 4. ve 5. sınıflarda program dışı ve yine seçmeli olan din dersleri program içine alınmıştır. Derslere katılmak istemeyen öğrenci, velisinden bir dilekçe getirmek zorunda dır. 13 Ağustos 1956'da yine seçmeli olarak ortaokulların 1. ve sınıflarına 1'er saat din dersi konulmuştur. Din dersleri 1982 Anayasası ile zorunlu hale getirilmiştir.

13 Ekim 1951'de imamhatip kursları, imamhatip okullarına dönüştürülmüştür. Bu okullar ortaokul seviyesinde 4 yıllık okullar olarak tasarlanmıştır. Bu okullara 1974-1975 yılında Kur'anı Kerim ve Arapça gibi dersler eklenerek okulların süresi 7 yıla çıkarılmıştır.

1951'de 1925 tarihli Tekke ve Zaviyelerin Kapatılması'na Dair 677 sayılı kanunun 1. maddesi değiştirilerek 19 türbenin açılmasına izin verilmiştir.

1959 yılında Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı olarak İstanbul'da bir İslam İlimleri Enstitüsü

açılmıştır. 19621980 arasında Türkiye'nin değişik illerinde toplam 8 Yüksek İslam Enstitüsü açılmıştır. Bu enstitüler 12 Eylül 1980 sonrasında üniversiteler bünyesinde ilahiyat fakültelerine dönüştürülmüştür. Görüldüğü gibi DP ve Menderes, Türkçe ezanı yeniden Arapça laştırmak dışında (ki onu da CHP ve DP birlikte kanunlaştırmıştır) din alanında CHP'nin uygulamalarının ötesinde dişe dokunur yasal bir adım atmış değildir. DP ve Menderes, CHP ve İnönü'nün ilkokulların son iki sınıfına koyduğu program dışı seçmeli din derslerini program içine almış ve ortaokulların iki sınıfına l'er saat din dersi koymuştur. CHP'nin imamhatip kurslarını da imamhatip okullarına dönüştürmüştür. CHP döneminde Ankara Üniversitesine bağlı bir ilahiyat fa kültesi vardı. DP döneminde ise İstanbul'da bir İslam İlimleri Enstitüsü açılmıştır. Görüldüğü gibi din konusunda DP ve Menderes'in CHP ve İnönü'den fazla yaptığı tek şey, ortaokulların iki sınıfına l'er saat din dersi koymaktır.

Başbakan Erdoğan'ın, **“Kur'an'ın öğretilmesinin, Hz. Peygamber'in hayatının öğretilmesinin önünü açtığına millet sevinç gözyaşları için de Mush aflar ty la hasret giderdi,”** dediği Menderes döneminde “Kur'an öğretilmesinin önünün açıldığı” doğru değildir. Kur'anı Kerim dersi 19741975 yıllarında imamhatip müfredatına eklenmiştir. Ayrıca tek parti CHP döneminde hem binlerce camide hem de 19491950'de bina sayısı 127'ye, öğrenci sayısı 10.000'e yaklaşan Kur'an kurslarında gürül gürül Kur'an okunmuştur. Yani Başbakan Erdoğan'ın “Menderes dönemine kadar Kur'an'ın yasaklandığı!” iddiası ile “Menderes'in Kur'an'a hizmet ettiği!” iddiası tam olarak gerçeği yansıtmamaktadır.

Cumhuriyet Çocuğunun Din Dersleri Erken Cumhuriyet döneminde çocukların temel din eğitimi unutulmuş değildir. 19291935 arasında ilkokulların 3, 4 ve 5. sınıfların da, 19351939 arasında ise köy ilkokullarının yine 3, 4, ve 5. sınıflarında din dersleri verilmiştir.

Atatürk 1929'dan itibaren ilkokullarda okutulacak din dersi ki taplarını yeniden yazdırmıştır.

1929 yılında Muallim Abdülbaki'ye (Abdülbaki Gölpınarlı) **Cumhuriyet Çocuğunun Din Dersleri** adlı bir kitap yazdırıp bu kitabı ilkokulların üçüncü sınıflarından itibaren okutmıştır.

Atatürk'ün, Maarif Vekâleti Talim ve Terbiye Dairesi'nin 88 nu maralılı kararıyla ilkokullarda ve köy okullarında okuttuğu **Cumhuriyet Çocuğunun Din Dersleri** adlı kitapta yazılanlardan bazıları şunlardır: **“Bugünkü Türklerin dini: İslam dini, İslam imanı, imanın düsturu: 'La İlahe İllallah, Muhammed'un Resulullah. ”**

“İslam dinini insanlara öğreten zat: Hazreti Peygamber. ”

“ALLAH'A İMAN: Allah müminlerin kalplerinde yaşayan ulvi bir varlıktır. Allah hiyyük bir yaratıcı kudrettir. Allah sevgisi, bütün ibadetlerin başı ve en büyüğüdür. Allah'ı bize tanıtan Hazreti Peygamberdir. Allah zaman ve mekânın üstündedir. ”

“CAMİ: Müslümanların Allah'a ibadet için toplandıkları yerlere cami denir. Cami, okul gibi hepimizin, bütün milletin malıdır. İçindeki eşya da öyledir. Allah'a evlerimizde de ibadet edebiliriz. Fakat Allah camideki ibadeti daha çok sever. Çünkü onun faydası daha çoktur. Oradaki büyüklerden din işlerini öğreniriz. Birbirimizi tanırız, severiz. Birbirimizin halini anlarız. Birbirimize faydamız dokunur. Zaten *Müslümanlık* ayrılık dini değil, topluluk dinidir.”

“İMAN: Müslümanlık Allah'a ve Müslümanlığı öğreten Peygamberimize inanmaktır. Allah'a ve Peygamber'e inanmaya 'iman' deriz. Allah, bu kâinatı, bizi yaratan kudret sahibidir. O'nun ne olduğunu, nasıl olduğunu biz tamamıyla bilemeyiz, O çok büyüktür.”

“Şu iki söz İslam imanını bildirir: 'La ilahe illallah Muhammedün Resulullah' Türkçesi Allah birdir, ondan başka Allah yoktur. Muhammed de Allah'ın Peygamberidir,' demektir. İşte bu sözlerin

anlamına inanan kimse Müslimandır. Görüyorsunuz ya çocuklar: Müslümanlık en kolay en doğru bir dindir. Müslümanın kutsal kitabı 'Kur'anı Kerim'dir. Allah'ın emirleri bu kitapta yazılıdır. Biz Kur'anı Kerim'e çok hürmet ederiz. Bütün ahlak güzelliklerini bize öğreten bu kutsal kitaptır. ”

HZ. MUHAMMED: İslam dinini insanlara öğreten Hazreti Muhammed Arabistan'da Mekke şehrinde doğdu. (...) O vakitlerde Araplar hiç medeniyet bilmezlerdi; cahil; vahşi bir haldeydiler. Taşlara, putlara taparlardı, kızlarını diri diri toprağa gömerlerdi.

Açık fikirli Muhammed bu hallerden çok sıkılır, milletini doğru yola götürmeyi kendi kendine düşünürdü. Artık tamamıyla büyümüş olan genç Muhammed'i milleti çok severdi. O hiç yalan söylemezdi. Düşünceleri daima doğrudurdu. ”

“Peygamberimiz İslam dinini insanlara anlatmaya, ‘Bu taş parçalarına, putlara tapınmayın, bunlardan insana ne iyilik gelir ne fenalık. Allah birdir ve büyüktür,’ demeye başladı. O vakit kendisi kırk yaşına gelmişti. ”

“Yüzü gayet güzel, kendisi sevimli olan Peygamberimizin ahlakı da gayet güzeldi. Hiç kimseye fena muamele etmez; fakirlere, dul kadınlara yetim çocuklara daima yardım eder, herkese doğru yolu gösterir, nasihat verirdi. ”

“ALLAH'A İMAN: Büyük Peygamberimiz bize Müslümanlığı öğretmiş, Allah'ın istediklerini anlatmıştır. Allah yerleri, gökleri, bizi ve her şeyi yaratan büyük kudret ve kuvvettir. Her şeydeki, herkesteki kuvvet ve kudret O'nun kuvveti, O'nun kudretidir. O her yerdedir, fakat hiçbir şey Allah değildir. Gördüğümüz her şeyde O'nun sanatı, kudreti vardır. ”

“İslam dini akli her şeyden üstün tutmuştur. Hatta Peygamberimiz, ‘Din akıldır, akli olmayanın dini de yoktur,’ demiştir.

“Kutsal kitabımız olan Kur'an, Peygamberin kalbine doğmuş Allah sözleridir.

“Allah gökyüzünde değildir ve göklerde öyle kat kat altın mücevherli saraylar yoktur. Bize fennin dediği her şey doğrudur, fenne, akla uymayan şeyler, dinde yeri olmayan yalanlardır. ”

“Allah'a ulaşmak, ona halimizi anlatmak için evliyalara muhtaç değiliz. Peygamberimiz bize Allah'ı böyle anlatmıştır.”

“Çocuklar biliyorsunuz ki, Hazreti Muhammed Mekke'liydi, ana dili de Arapçaydı. fakat kurduğu din, İslam dini yalnız Araplara değil bütün insanlara aittir. İslam dininde olanlar, Müslümanlar da yalnız Araplardan ibaret değildir. Biz Türk olduğumuz, anadilimiz Türkçe olduğu halde Müslümanız. Müslümanlık bütün insanlara ait bir din olduğundan, bu dine mahsus tek bir dil olmaz.

Her millet Allah'a kendi dili ile hitap eder. İstediklerini kendi diliyle ister, kendi diliyle şükreder. Allah'a karşı samimi olmak, bütün duygularımızı, isteklerimizi, duyduğumuz, istediğimiz gibi söylemek için mutlaka Türkçe söylememiz, kendi anadilimizle hitap etmemiz lazımdır. ”

Atatürk'ün ilkokullar için hazırladığı *Cumhuriyet Çocuğunun Din Dersleri* adlı kitap gerçekten de İslam dinini en iyi, en sade, en anlaşılır şekilde özetleyen nadir kitaplardan biridir.

İddia ediyorum, geçmişten günümüze okullarımızda okutulmuş hiçbir *Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi* kitabı, Atatürk'ün Muallim Abdülbaki'ye hazırladığı bu kitaptan daha iyi değildir. Muallim Abdülbaki, “Cumhuriyet Çocuğunun Din Dersleri”, İstanbul, 1930-1931

Kitapta İslam dininin bütün kavram ve kurumları, Cumhuriyet'in İslam anlayışı en açık, en sade ve en samimi bir üslupla, çocukların anlayacağı dille anlatılmıştır. Kitabın en ilginç özelliklerinden biri, kitabın sonundaki *Kur'anı Kerim'deki Sözlerden* adlı kısa bölümüdür. Bu bölümde Fatıha

suresi ile İhlas suresinin önce yeni Türk harfleriyle Arapça aslı, sonra ise Türkçe anlamına yer verilmiştir.

Kitapta Allah, Peygamber, İslam dininin temel özellikleri en sade ve anlaşılır biçimde açıklanmıştır. Bu kitap, Başbakan Erdoğan'ın, "Tek Parti döneminde Hz. Muhammed'in hayatının öğretilmesi ya saklandı!" iddiasını da çürütmektedir. Çünkü kitapta en fazla İslam peygamberi Hz. Muhammed'den söz edilmiştir. Kitapta, "Hz. Mw bammed", "Muhammed'in peygamberliği", "Peygamber'iti Son Haccı ve Öliimii", "Peygamber'in Ahlakı", "Hz. Mubammed Aleyhisselam" başlıkları altında Hz. Muhammed en mükemmel şekilde Cumhuriyet çocuklarına anlatılmıştır.

Bu kitapla birlikte Tek Parti döneminde 1931-1941 yılları arasında ortaokullarda ve liselerde okutulan dört ciltlik "Tarih" serisinin, *Tarih II Orta Zamanlar* adlı ikinci cildinde de Hz. Muhammed'den çok uzunca ve övgüyle söz edilmiştir. Dahası Hz. Muhammed'den söz edilen bazı bölümleri bizzat Atatürk yazmıştır. İlkokullara yönelik olarak hazırlanan "din kitabında" Hz. Muhammed'den daha çok vahye, dine dayalı olarak söz edilirken, ortaokul ve liseler için hazırlanan "tarih kitabında" Hz. Muhammed'den daha çok akla, bilime dayalı olarak söz edilmiştir.

Atatürk'ün en çok sevdiği, en çok etkilendiği tarihi kişiliklerin başında Hz. Muhammed gelmektedir. Tek Parti döneminde, özellikle Atatürk'ün hayatta olduğu dönemde, Hz. Muhammed'den övgüyle söz etmenin yasaklandığını söylemek gerçektir.

Atatürk'ün, genç Cumhuriyet'in çocuklarına ve gençlerine İslam dinini en iyi şekilde öğretmek için hazırlattığı *Cumhuriyet Çocuğu nun Din Dersleri* adlı kitap iç ve dış Cumhuriyet düşmanlarını, din bezirgânlarını çok rahatsız etmiştir. Nitekim 1948 yılında *Cumhuriyet Çocuğunun Din Dersleri* kitabı kaldırılıp yerine *Müslüman Çocuğu nun Kitabı* adıyla yeni bir ders kitabı yayımlanmıştır.

Ancak bu kitap, Muallim Abdiilbaki'nin kitabının aksine İslam dininin özünü değil, İslam dinine sonradan giren mezhepleri, tarikatları, hurafeleri İslam dini olarak anlatan bir kitaptır. Öyle ki, dönemin İslamcı yayın organı *Sebilürreşad* dergisi bile bu kitabı "tarikatçılıkla" suçlamıştır.

"Devletin din meselesine acele müdahalesi. Eserin bir ucu tekke lere, öbür ucu modern maneviyata dayanıyor. Altı kaval üstü şişha ne. Değersiz, zevksiz mistik manzumeler. Tarikatçılık, hurafepereşlik. Siyasi acelecilikle bakanlığın bu eseri kendine mal etmesi yerinde değildir."

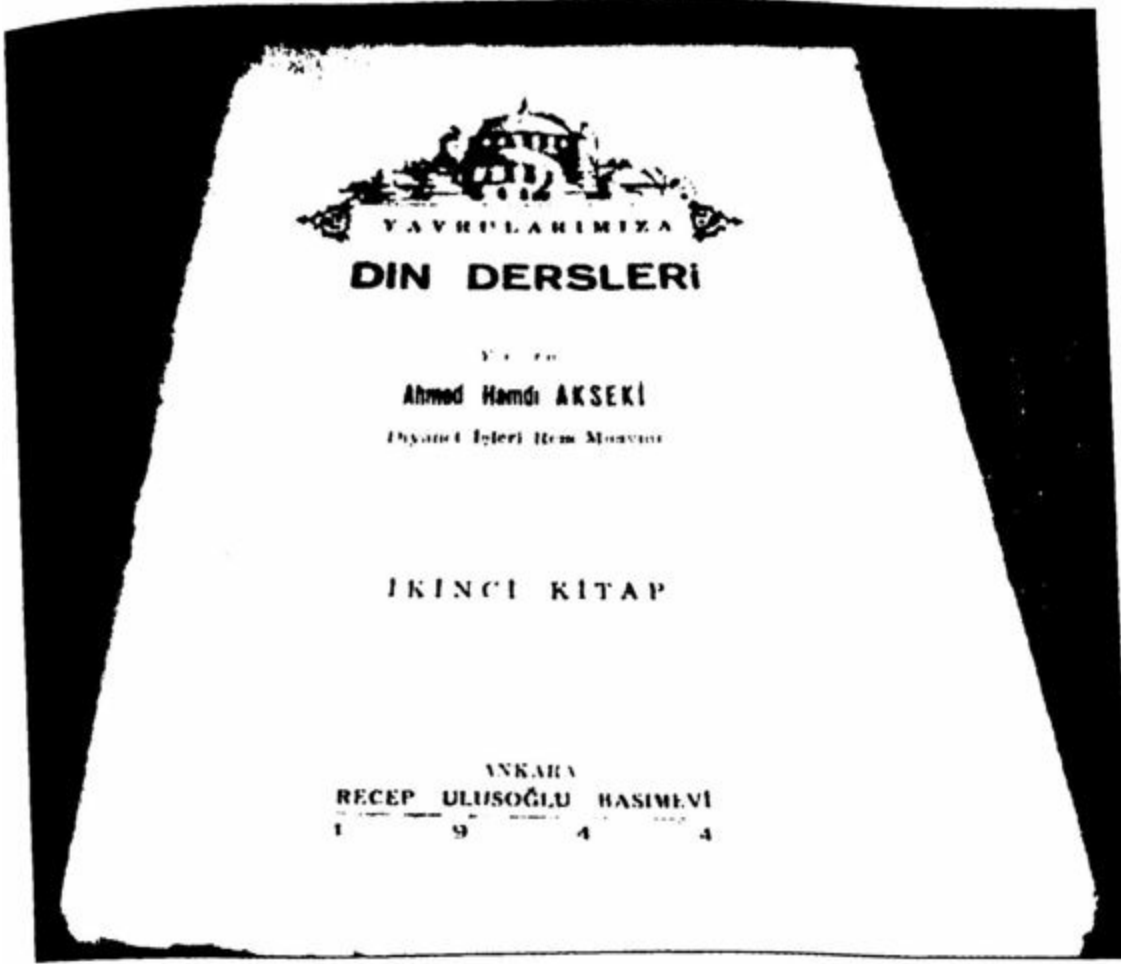
Demem o ki, R. Tayyip Erdoğan'ın iddia ettiği gibi Tek Parti döneminde Kur'an öğretmek, Kur'an öğrenmek, Kur'an okumak ve Hz. Muhammed'in hayatının anlatılması yasaklanmamıştır. Tam tersine Tek Parti döneminde ilkokul çocuklarına bile Allah'ı, Peygamber'i, Kur'anı Kerim'i, en doğru, en sade ve en anlaşılır şekilde öğretmek için dönemin din âlimlerine kitaplar yazdırılmış, bu kitaplar okullarda okutulmuştur.

Yavrularımıza Din Dersleri Atatürk'ten sonra İnönü döneminde de çocuklarımız için din dersi kitapları yazılmış, yayımlanmıştır. Örneğin Diyanet İşleri Başkanı Yardımcısı Ahmet Hamdi Akseki, 2 kitaptan oluşan *Yavrularımıza Din Dersleri* adlı kitaplar yazmıştır. Bu kitaplar, 1944'te, İnönü döneminde, Ankara'da Recep Ulusoğlu Basımevi'nde basılmıştır.

Bu kitaplarda da çok anlaşılır bir dille, çok sade bir şekilde, İslam dininin özü "yavrularımıza" anlatılmıştır. Allah ve Peygamber, İslam dininin kutsal kitabı Kur'an, İslam ahlakı vb. dini konularda çocuklarımızın bilgilendirilmesi amaçlanmıştır.

Görüldüğü gibi bazı kesimlerce "din düşmanlığı yapıldı" diye suçlanan İnönü döneminde de çocuklarımızın din eğitimi düşünülmüştür. Diyanet İşleri Başkan Yardımcısı Ahmet Hamdi Akseki'nin *Yavrularımıza Din Dersleri* adlı iki ciltlik kitabı, Tek Parti döneminde basılan din dersi

kitaplarından biridir.

Ahmet Hamdi Akseki,

“Yavrularımıza Din Dersleri”, Recep Ulusoğlu Basımevi, Ankara, 1944

Askere Din Kitabı Atatürk ve İnönü, sadece çocukların değil ordunun din eğitimini de unutmamıştır. Ahmet Hamdi Akseki'nin, Cumhuriyet'in ilk yıllarında kaleme aldığı kitaplardan biri de *Askere Din Kitabı* adlı eserdir. İlk bas kısı, Atatürk döneminde, 1925'te yapılan kitap, ikinci baskısını İnönü döneminde, 1945 ve 1946 yıllarında yapmıştır. Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınlarından çıkan kitap, askeri okullarda okutulmuştur.

Kitabın yayımlanmasını bizzat dönemin Genelkurmay Başkanı Fevzi Çakmak istemiştir. Bu gerçek, kitabın “Öwsöz”üne şöyle ifade edilmiştir:

“1341/1925 yılında Genel Kurmay Başkanlığından Diyanet İşleri Başkanlığına aşağıdaki yazı geldi: No: 4003 ‘Diyanet İşleri Başkanlığına.

Ordunun maneviyat dersleri içinde en önemlisi dinle ilgili olan öğretimdir. Askere din bilgisi vermek üzere yazılmış pek çok kitap varsa da, bunlar ya çok geniş olarak ya da ferdlerin anlayamayacağı bir üslub ile yazılmışlardır. Bu sebeple sade ve öz olarak yazılmış bir din bilgisi kitabına ihtiyaç vardır. Ordunun bu ihtiyacının özlü bir kitap hazırlanarak karşılanmasını bilhassa istirham ederim. Bundan başka, memleketimizde çalışmanın ne kadar geri kalmış olduğu bilinmektedir. Orduya gelen gençleri din eğitimi ile çalışmaya teşvik için, bu konudaki ayeti kerime ve hadîsi şeriflerle bunların Türkçe tercümelerinin levhalar halinde askerî dershanelere asılması çok uygun olacaktır. Bunu gerçekleştirmek için o gibi âyet ve hadislerin çıkartılarak gönderilmesine yardımlarınızı ayrıca istirham ederim efendim.' 26/3/1341 Genelkurmay Başkam Mareşal FEVZÎ”.

DİN KİTABI

ASKERE

Yazan:

AHMET HAMDİ AKSEKİ 6İYANET İŞLERİ BAŞKAN MUAVİNİ İJCİNCİ BASIM FRt'ZZtYA MATBAASI İSTANBUL Ahmet Hamdi Akseki, "Askere Din Kitabı", Ebüzziya Matbaası, İstanbul, 1945

Atatürk'ün cumhurbaşkanı, İnönü'nün başbakan olduğu Türkiye Cumhuriyeti'nin Genelkurmay Başkanı Fevzi Çakmak'ın isteği üzeri ne "askerler için dini levhalar ve bir din kitabı yazma görevi" Ahmet Hamdi Akseki'ye verilmiştir. Akseki, kitabının 1945 yılındaki 2. basısında bu gerçeği şöyle ifade etmiştir:

"Bunun üzerine istenilen levhaların ve muhtasar bir ilmihalin hazırlanması hana havale olundu. Ayet ve hadislerle tercümeleleri birer levha şeklinde hazırlanarak gönderildi. Askere Din Dersleri adıyla yazdığım eser de kabul edilerek basıldı ve Erkanı Harbiye Umumiye Riyaseti (Genelkurmay Başkanlığı) tarafından orduya dağıtıldı.

477 Ordunun maneviyatı üzerinde pek iyi bir tesir yaptığı görülen ve 45 senedir daha çok sorulan bu eserin Türk harfleriyle tekrar bastırılması arzu edildiğinden eseri yeni baştan gözden geçirdim ve daha sadeleştirdim. Askerin yurt sevgisi, vazife aşkı, kahramanlık menkıbeleri hakkında yeni yeni bahisler koydum..."s ayfalık *Askere Din Kitabı*'nda (1945'teki 2. baskısı) farklı konularda toplam 66 ders vardır. Bu derslerden ilk 10'u şöyledir:

1. DERS: Askerin Duygusu 1. Vatan sevgisi imandan gelir 2. Ana öğüdü 3. Baba öğüdü, Okuma Parçası: Türk Vatanı, Vatan Duası; 2. DERS: İslam Dini 1. İslam dini ne demektir? 2. Gerçek din İslam dini dir. I. BÖLÜM İSLAM DİNİNDE İNANÇ; 3. DERS: İslam Dininde İman Esasları 1. İman ne demektir? 2. İmanın mertebeleri; 4. DERS: Allah'a İman 1. Allah'a nasıl iman edilir? 2. Her şeyi yaratan Allah'tır Allah'ın sıfatları a. Allah her şeyi bilicidir b. Allah irade sahibidir c. Allah kudret sahibidir d. Allah işitici, görücü ve söyleyicidir e. Allah birdir f. Allah diri (hay) dir, ezelî ve ebedîdir. Okuma Parçası: Âyetler; 5. DERS: Allah Sevgisi, Allah Korkusu 1. Allah'tan korkmayandan korkulur 2. Her iyiliğin başı Allah korkusudur. Okuma Parçası: Ayet ve hadisler; 6. DERS: Meleklerle iman 1. Melek nasıl bir varlıktır? 2. Meleklerin sıfatları 3. Dikkat edilmesi gereken hususlar; 7. DERS: Ki taplara iman 1. Kitap ne demektir? 2. Kitapların sıfatları; 8. DERS: Kur'anı Kerim 1. Kur'an nasıl bir kitaptır? 2. Kur'anı Kerim'in sıfatı. Okuma Parçası: Âyetler; 9. DERS: Peygamberlere iman 1. Kimlere peygamber denir? 2. Peygamberlerin sıfatları; 10. DERS: Hazreti Muhammed (s.a.s.) 1. Peygamberimiz kimdir? 2. Peygamberimizin hayatı Peygamberliğin gelişi. Okuma Parçası: Peygamberimizin Bazı Duaları..."

Kitap, M. Âkif Ersoy'un *Ordunun Duası* adlı bir şiiriyle sona ermektedir.

Kitabın, "laiklik" ağırlıklı devrimlerin yoğunlaştığı 1925'te bastırılmış olması dikkat çekicidir. O sırada Halifeliğin Kaldırılması, Tekke ve Zaviyelerin Kapatılması, Şapka Kanunu gibi devrimleri gerçekleştiren genç Cumhuriyet, belli ki aynı zamanda akla ve bilime uygun, hurafelerden ve bağnazlıktan uzak bir din anlayışının gelişmesi için çaba harcamıştır. Bu devrimler yüzünden kimi çevrelerce "dinsizlikle" suçlanan genç Cumhuriyet ordusuna bile din dersleri vermiştir.

Atatürk ve İnönü dönemlerinde (tek parti CHP döneminde), Türk ordusuna, İslam dininin güzellikleri, Allah'ın yüceliği, Peygamberin yüksek ahlakı, Kur'anı Kerim'in özellikleri, güzellikleri

gibi konularda “hurafelerden uzak” çok sade ve öz biçimde hazırlanmış *Askere Din Kitabı* okutulmuştur.

Askeri Din Dersleri Genç Cumhuriyet’in yine Türk ordusuna yönelik olarak hazır latmış olduğu kitaplardan biri de Muallim Cevdet imzalı *Askeri Din Dersleri* adlı kitaptır.

İlk baskısı 1928 yılında yapılan 239 sayfalık bu kitabın kapağında Osmanlıca aynen şöyle yazmaktadır: “Erkanı Harbiye Umumiye Ri yaset Celilesi’nce açılan müsabakada birinciliği kazanan bu eser, ayrıca mükâfatla taltif ve bütün ordulara resmen kabul olunmuştur.”

Kitabın kapağında belirtildiğine göre bu kitap Maarif Vekâleti Talim Terbiye Dairesi’nce de şu raporla “takdir” edilmiştir:

“Bu kitap gerek aile terbiyesiyle, gerek askerlerin maneviyatını yükseltmekle meşgul herkesi alakadar eder. Muallimlik edecek gençler köylülere (insanlık, yurt, din) terbiyesinin nasıl verileceğini bu eserde ameli (uygulamalı) numunelerle birebir görürler.”

Muallim Cevdet, “Askeri Din Dersleri”, Yeni Matbaa,

İstanbul, 1928

Yine kitabın kapağında kitaptaki derslerin İslamiyetin 10 ilkesi etrafında toplandığı belirtilerek o ilkeler şöyle sıralanmıştır:

“1. Allah ve Peygamber sevgisi Sıhhat ve temizlik sevgisi İlim ve sanat sevgisi Aile ve ev sevgisi Askerlik sevgisi Adalet sevgisi Halk sevgisi: Yetimleri, fakir kızları korumak S. Şehir hayratı sevgisi: Çeşmeler, imarethaneler, hastaneler, mektepler, kütüphaneler açtırmak Güzel şeyler sevgisi: Güzel ezanlar, güzel sesler, güzel binalar, güzel çiçekler, güzel ağaçlar, güzel kitaplar, güzel nakışlar *Her fena ve fücür şeylerden nefret: Fuhuş, kumar, içki...*” Görüldüğü gibi kitap, İslam dinini sadece

“ahreti” ilgilendiren bir ölüm ötesi konu olarak ele almamış, İslam dininin aynı zamanda “dün yevi” bir din olduğu gerçeğinden hareket etmiştir. Kitap, bağnazlıktan, hurafeden uzak, akla ve bilime uygun şekilde kültürü, sanatı, sağlığı geliştirmeyi, toplumsal ilişkileri güçlendirmeyi amaçlayan; vatan sevgisini, doğa sevgisini ve insan sevgisini esas alan bir anlayışla yazılmıştır. 1928’de basılan *Askeri Din Dersleri* adlı kitap, tıpkı 1929’da basılan *Cumhuriyet Çocuğunun Din Dersleri* adlı kitap gibi İslam dininin bağ nazlıktan uzak, en güzel şekilde nasıl anlatılabileceğini gösteren nadir örneklerden biridir.

Kitap 40 dersten oluşmaktadır. Söz konusu 40 dersin ilk 10’u şunlardır:

1. Cami ve ezan Cami terbiyesi ve peygamberimiz Eski Müslümanlık ve Avrupa’da temizlik
Peygamberimizin yemin usulü Neferler ve dış temizliği Frengi ne yapar?
2. Askerler ve içki Lailaheillallah Hz. Muhammed kimdir?
3. Peygamberimiz halkı nasıl terbiye etmiştir?

Görüldüğü gibi genç Cumhuriyet’in Genelkurmay Başkanlığı, as kerine en iyi şekilde din eğitimi verebilmek için bir yarışma açmış, o yarışma sonunda birinci olan Muallim Cevdet’in *Askeri Din Dersleri* adlı kitabını tüm orduya zorunlu tutmuş, dahası Cumhuriyet’in Milli Eğitim Bakanlığı da bu kitabı köy okullarındaki öğretmenlere ve her kese önermiştir. Üstelik söz konusu kitap “laiklik” ağırlıklı devrimlerin hayata geçmeye başladığı 1928’de basılmıştır. Bilindiği gibi aynı yıl anayasadan “Devletin dini İslam’dır” maddesi çıkarılmıştır. Bu de mektir ki, genç Cumhuriyet’in anladığı laiklik, bir taraftan “devletin dini olmayacağını” savunan, diğer taraftan büyük bir bölümü Müslü man olan Türkiye’de İslam’ın en doğru, en sade şekilde anlaşılmasını sağlamak için çaba harcayan bir özelliğe sahiptir.

Genç Cumhuriyet’in laiklik anlayışının asla “dinsizlik” olmadığını en açık kanıtı öğrencilere din eğitimi vermek için hazırlatılan *Cumhuriyet Çocuğunun Din Dersleri* ve *Yavrularımıza Din Dersleri* ile askerlere din eğitimi vermek için hazırlatılan *Askere Din Kitabı* ve *Askeri Din Dersleri* adlı kitaplardır.

352.000 Takım Dini Kitap Sonuçta genç Cumhuriyet 19231950 yılları arasında 352.000 ta kım dini kitap bastırmış ve bunları Atatürk ve İnönü dönemlerinde köylere kadar ücretsiz olarak dağıtmıştır.

1. Elmalık Hamdi Yazır’ın *Hak Dini Kur’an Dili* adlı Kur’anı Kerim Tercüme ve Tefsiri (9’ar cilt): 45.000 adet.
2. Ahmet Naim EfendiKâmil Miras Hoca’nın *Buhari Tercüme ve Şerhi (İzahı)* (12’şer cilt): 60.000 adet.

Genel Din Kültürü Eserleri: 247.000 adet.Cumhuriyet’in ilk 15 yılında Elmalık Hamdi Yazır’ın 9 ciltlik dev eseri başta olmak üzere Kur’an’ın tefsir ve tercümesiyle ilgili toplam 9 eser yazılıp yayımlanmıştır.

Bu rakamların ne anlama geldiğini daha iyi anlamak için basit bir kar şılaştırma yapalım: Dini nitelikli bir imparatorluk olan Osmanlı’da 1400 ile 1730 yılları arasında, yani tam 330 yıllık dönemde telif olarak 14 tefsir, 48 fıkıh, 25 akid ve kelim, 11 ahlak ve sadece 1 tane de hadislerle ilgili olmak üzere dini içerikli toplam 99 eser yazılmıştır. Ayrıca “Fünûnı Âliye” ibaresinden dini nitelikli oldukları bilinen 30 çalışma yapılmıştır. Kısacası 330 yılda yazılan toplam 234 telif eserden 143’ü dini niteliklidir. Ayrıca matbaanın olmadığı bir dönemde bu eserlerin çok fazla sayıda çoğaltılıp çok rahat bir şekilde halka ulaştırıldığı ve okumayazma oranı çok düşük olan halkın bu eserleri okuyup anladığı da söylenemez hani.

Ezanın Türkçeleştirilmesi *Başbakan R. Tayyip Erdoğan birçok konuşmasında CHP'yi ve İnönü'yü ezanı Türkçeye çevirdiği için çok ağır bir şekilde eleştirmiştir*: 1940'lı yıllar boyunca milletin değerlerine, milletin kutsal larına karşı aleni bir savaş yürütüldü. (...) Ezan aslına mugayir bir şekle çevrildi. (...) Evet... O Menderes ezam aslına döndürdüğünde Anadolu'nun her köşesinde insanlar hüngür hüngür ağladılar (...) ”, “Bunların dünlerinde Türkçe ezan var”, Bu İnönü CHP'si. Onlar da Türkçe ezan okudular. Menderes geldi ezan aslına döndü”, “Bu millet, merhum Adnan Menderes ve arkadaşlarının ezanın Türkçe okunma sına son vermelerini asla unutmadı, unutmuyor. Ben inanıyorum ki bu millet, her şey unutulsa hile, sırf ezana iade ettiği hürmetten dolayı Adnan Menderes'i gönlünde ve hafızasında taşıyacaktır. ”

“Ezanın nasıl susturulduğunu (...) milletimiz çok iyi hatırlıyor.” “Bugün 16 Haziran. Çok anlamlı bir yıldönümünü idrak ediyoruz. Bundan 63 yıl önce bir 16 Haziran günü Merhum Adnan Mende res başbakanlığındaki Demokrat Parti hükümeti çok büyük, çok ağır bir zulmü ortadan kaldırmıştır. Türkiye'nin güzelim minarelerinden ezan iç karartıcı şekilde ‘Tanrı uludur’ diye okunuyordu. Kim yaptı bunu; CHP. İşte 16 Haziranda yeniden minarelerden Allahu ekber diye ezan okunmaya başladı...”

Başbakan Erdoğan bazı konuşmalarında, ezanı 1940'lı yıllar da İnönü CHP'sinin Türkçeye çevirdiğini iddia ediyor. Ancak bilin diği gibi Türkçe ezan 1932 yılında Atatürk'ün sağlığında ve özellikle Atatürk'ün isteğiyle okunmaya başlamıştır.

Başbakan Erdoğan, zaman zaman da CHP döneminde ezanın sus turulduğunu iddia ediyor. Ancak bilindiği gibi 1932-1950 arasında CHP döneminde ezan Türkçe okunmuştur, ama okunmuştur; ezanların susturulduğu doğru değildir.

Başbakan Erdoğan, CHP döneminde ezanların Türkçe okutulma sını “çok büyük ve ağır bir zulüm”, “iç karartıcı şekil” olarak adlandıırıyor. Ancak ezan namaza çağrıdır. Türkiye'de yaşayıp Türkçe konuşan Türk Müslümanların namaza Türkçe çağrılmaları çok doğaldır. Burada “zulüm” değil “samimiyet” vardır. “Tanrı uludur” diye Türkçe okunan ezanın “iç karartıcı” olduğunu söylemek için de iyi Türkçe bilmemek veya Tiirkçeyi sevmemek gerekir.

Başbakan Erdoğan, ezam Adnan Menderes başbakanlığında ki DP'nin yeniden Arapça okutmaya başlattığını iddia ediyor. Evet! Ezanın 1950'de Adnan Menderes'in başbakanlığındaki DP hükümeti döneminde Arapçaya çevrildiği doğrudur, ama eksiktir! Çünkü o ya sayı DP ve CHP birlikte kabul etmiştir. Yani ezanın yeniden Arapça ya çevrilmesi konusunda illa da birilerine teşekkür etmek gerekiyorsa Menderes'le birlikte İnönü'ye de teşekkür etmek gerekir.

Türkçe Ezan Dine Uygundur *Atatürk, 1933 yılında ‘Ezan ve Kur'an'ı Türklere başka hiçbir Müslüman millet bu kadar güzel okuyamaz. Bunlara muhteşem müzik ahengi veren Türk sanatkarlarıdır,’ demiştir.*

Her şeyden önce ezan ibadet değil, ibadete çağrıdır. Hz. Muhammed ilk ezanı gür sesiyle bilinen Habeşli Bilal'a okutmuştur. O zaman Araplara yapılan bu çağrı doğal olarak Arapça yapılmış ve ondan sonra da Arapça olarak yaygınlaşıp öylece kalmıştır. Prof. Yaşar Nuri Öz türk *Anadilde İbadet* Meselesi adlı kitabında bu gerçeği şöyle dile getir miştir: “Ezan bir paroladır, namaz vaktinin geldiğini ve yakınlarda bir cami olduğunu duyurur. Yani ezan bir ibadet değil bir duyurudur.”

Ancak ülkemizde öteden beri din bezirganları Kur'an'ın Türkçe leştirilmesine karşı çıktıkları gibi ezanın Türkçeleştirilmesine de karşı çıkmışlardır. Falih Rıfki Atay 1960'larda şöyle diyor: “Geçenlerde Diyanet İşleri Reisi'nin bir demecini okudum. ‘Ezan ibadettir, o da ancak Arapça

okunabilir' diye! 1879'da, yani bundan 87 yıl önce İstanbul ca milerinde ders veren din bilgini Hoca Suavi: 'Kur'an'ın her millet dilin de okunabileceği hakkında İmamı Azam fetvasını unutarak hutbeleri bile Arapça okutuyoruz,' diyordu". " Yıllarca önce Türkiye'ye gelen Filistin Müftüsü (...) ezanın Arapça mı Türkçe mi okunacağı sorusuna, 'Siz birbirinizi hangi dilde çağırırsınız?' demişti."

Ezan, İslam dininin en önemli sembollerinden biridir. Allah, kur'an'da, her şeyden önce Kur'an'ın anlaşılmasına vurgu yapmıştır. İmamı Azam Ebu Hanife başta olmak üzere büyük mütefessirler de Kur'an'm başka dillere çevrilebileceğini, bu başka dillere çevrilmiş kur'an'la namaz kılınabileceğini ve dolayısıyla ezanın da başka dillere çevrilebileceğini belirtmişlerdir. Prof. Yaşar Nuri Öztürk'ün ifadesiyle, "*Ebu Hanife re Hanefî mezhebi namaz vaktini duyurma amacı sağ lanması şartıyla bınıa da (Türkçe ezana) da cevaz vermiştir.*"* Hane fi mezhebine göre ezan başka dillere çevrilebilir. Kasani, "*Bedai'u's Sanai*" de bu konuda şöyle demiştir: "*Ezani Farsça çeviriden okusa ne olur?*" (...) *Eğer duyuru gerçekleşiyorsa ezanın tercümesini okumakta da bir sakınca yoktur.*" Bu nedenle ezanın başka dillere çevrilmesinin önünde hiçbir "dinsel engel" yoktur. Kur'an'da, ezanın başka dil lere çevrilemeyeceği hakkında hiçbir hüküm yoktur. Bu konuda sadece geleneksele aykırılıktan söz edilebilir.

Özetle ezanın Türkçeleştirilmesi hiçbir şekilde "dine aykırı" de ğildir. Ezanın Türkçeleştirilmesi, namaza çağrının Arapça değil de Türkçe yapılmasıdır. Müslüman Türklerin namaza Türkçe çağrılma larından daha doğal bir şey de yoktur. Burada yanıtlanması gereken soru, insanları bilmedikleri bir dille mi yoksa anadilleriyle mi namaza, ibadete çağırarak daha etkili, daha iyi sonuç verir sorusudur. Hiç kuş kusuz anadilde yapılan çağrı daha etkilidir, çünkü bu çağrı dinleyen tarafından her harfine, her zerresine kadar hissedilir, ancak başka dil de yapılan bir çağrı "alışkanlığın yarattığı şartlı refleks dışında" derin bir etki uyandırmaz. Şöyle de ifade edebilirim: Arapça ezan okundu ğunda dinsel kültür ve alışkanlıklar etkisiyle buna saygı duyan ancak anlamını bilmediği veya bilse bile hissedemediği için ibadete/namaza gitmek konusunda içinde vicdani bir baskı/dürtü duymayan bir Müslü man Türk, anadilinde yani Türkçe okunan ezanı duyunca ne dendiğini tam olarak anladığı ve o anlamı hissettiği için, ibadete/namaza gitmek konusunda içinde vicdani bir baskı/dürtü, hatta belki haz duyacaktır. Kısaca Türkçe ezan anlamı bilinse bile anadilde olmadığı için hisse dilemeyenArapça ezanın ruhlarda, imanlarda yaratamadığı coşkuyu yaratacaktır. Bu nedenle anadilde ezan aslında dinin belki şekline, ge lenegine değil ama ruhuna çok daha uygundur. Tabii şekilcilerin bunu anlaması olanaksızdır!

Kur'an'ın ve Hz. Muhammed'in bu konuda herhangi bir yasa ğı olmadığına göre, dahası İmamı Azam Ebu Hanife ve Hanefi fık hı da buna onay verdiği ne göre ezanı anadilde, yani Türkçe okutan Atatürk'ü, İnönü'yü, CHP'yi "dinsizlik" yapmış gibi suçlamak her şey den önce İslam dininin ruhuna aykırı bir davranıştır.

Evet! Ezan İslam dininin bir anlamda "evrensel sembolü" olduğu için anadile çevrilmeden orijinal dilinde de okunabilirdi. Atatürk de bu gerçeğin farkındaydı, ancak o, "*Türkün Milli Dini İslam*" tezi çerçeve sinde İslam'ı her şeyiyle Türkçeleştirmek istemiştir. Kur'an'ı, hutbeyi, tekbiri Türkçeleştirip de ezam Türkçeleştirmemeyi dinde Türkçeleştir me çalışmalarının yarım kalması olarak görmüştür.

Ayrıca asla unutulmamalıdır ki, Atatürk bu ülkede ezanların sus maması için bir ölüm kalım savaşı vermiştir. Şu bir gerçek ki o, önce ezanların susmasını engellemiş, sonra da o ezanların anlaşılmasını sağ lamıştır. Atatürk'ü ezanın susmasını engelleyip, anlaşılmasını sağladığı için "dinsizlikle" suçlamak anlamsızdır. Akli başında bir Müslüman Türkün yapması gereken, ezan konusunda Atatürk'e ve Cumhuriyet'e teşekkür etmektir.

Osmanlı'da Türkçe Ezan Türk tarihinde ilk kez Osmanlı döneminde 1880'lerde bazı cami lerde Türkçe ezan okunmuştur.

Macar Halk Edebiyatı bilgini İgnaz Kunoş, 1885'te İstanbul'u zi yaret ettiğinde bazı camilerden Türkçe ezan okunduğuna tanık oldu ğunu belirtmiştir.

Kunoş, 1926 yılında İstanbul Darülfünunu'nda verdiği bir konfe ransta, "Osmanlı'da İstanbul'da Türkçe ezan okunuşuna tanık oldu ğunu" şöyle anlatmıştır:

"... Gel Şehzadebaşı'ndaki sakin kahveler, Direklerarası'tdaki kı raathaneler, biri söylerse öbürü dinler. Akşam da oldu. İkinci mumları şamdanlara dikildi. Şerefeye çıkan müezzinler kible tarafına dönüp, ellerini yüzlerine örtüp ince ince ezan okumaya başladılar:

'Yoktur tapacak, Çalap'tır ancak...' İgnaz Kunoş'un bu gözlemlerini yorumlayan Prof. Dr. İlhan Baş göz şöyle demiştir:

"Demek ki ezanın Türkçe okunması da Atatürk devrinin icadı değilmiş. Daha 1880'lerde Şehzadebaşı'nda ezanı, hem de 13. yüzyıl Türkçesinden alınan sözcüklerle Türkçe okuyan müezzinler varmış," Atatürk ile Allah Arasında adlı kitabımda belirttiğim gibi, "Bu bil gi ne kadar doğrudur tartışılır, ama şurası bir gerçek ki, bazı Osmanlı aydınlarının (Ali Suavi, Ahmet Ağaoğlu gibi) hayal hanelerinde tıpkı Türkçe Kur'an gibi Türkçe ezan konusunun da bir yeri vardır."

Atatürk'ün Ezan Araştırmaları Atatürk, Dinde Öze Dönüş Projesi'ni geliştirirken, Türkçe Kur'an, Türkçe dua, Türkçe hutbe konularında olduğu gibi Türkçe ezan konu sunda da bir hayli araştırma ve inceleme yapmıştır. Okuduğu "İslam tarihi ve İslam dini" konulu kitaplarda ezan konusuyla özel olarak ilgilendiği anlaşılmaktadır.

Örneğin Atatürk, Leon Caetani'nin *İslam Tarihi* adlı eserini okur ken "ezan" konulu şu bölümlerle ilgilenmiştir:

"Müminler her gün namaz kılmak üzere belli saatlerde Peygam ber'in etrafında toplanıyorlardı. Muhammed bir zaman bunları Yahu dilerin yaptığı gibi boru ile davet etmeyi düşündü. Fakat sonra bu fikri terk etti. Hıristiyanlar gibi çan çalmayı tasarladı. Hatta çan yaptırdı. Muhammed, bu çanın takılı olacağı iki sıriğin yapılmasına da karar vermişti. Fakat bu yenilik Müslümanların hoşuna gitmedi. Muhammed de fikir değiştirmek süratliliğini gösterdi." (s. 163)

Bu satırların altını çizen Atatürk, *"Yahudilerin yaptığı gibi..."* cümlesiyle devam eden bölümün başına "Dikkat" anlamında bir "D" harfi koymuştur.

Atatürk şu satırlarla da ilgilenmiştir:

"Ömer ile Medineli Abdullah bin Zeyd bin Salabe aynı rüyayı gördüler. Bunda Allah müminleri çan ile değil insan sesiyle ibadete ça ğırmayı emrediyordu. Muhammed bu rüyaların doğru olduğunu kabul ederek ona uygun hareket etti. Bilal Habeş'i yüksek ve kuvvetli sesin den dolayı müminleri namaza çağırarak gibi yeni bir vazifeye görev lendirdi. (Bilal Habeş) İslamiyetin ilk müezzini oldu. (Hişam, 346348; Haldun, ikinci cilt, zeyl 17; Hamiş, birinci cilt, 404405; Halebi, ikinci cilt, 205206; Buhari, birinci cilt, 160 vd.)" (s. 164)

Atatürk, bu paragrafın başına bir "X" işareti koymuş ve "Ömer ile Medineli Abdullah bin Zeyd bin Salabe aynı rüyayı gördüler. Bunda Allah müminleri çan ile değil insan sesiyle ibadete çağırmayı emredi yordu" cümlelerinin altını çizmiştir.

Atatürk daha sonra da şu satırları okumuştur dikkatlice:

"Buhari, Abdullah Bin Ömer'e atfen şu hadisi zikrediyor: 'Miis liımanlar Medine'ye geldikleri

zaman ilk önce bir araya toplanmak âdetleri idi. Namaz vaktini aralarında kararlaştırırlardı. Namaz için davete ihtiyaç yoktu.’ Çünkü Müslümanların toplanmasının ihtiyari olduğunu gösteriyor. Zaten aynı hadis, bunu aşağıda belirtildiği gibi teyit etmektedir:

Bir gün bu mevzuya dair görüşüldüğü sırada birisi, ‘Hıristiyanların çanına benzer bir çan kullanınız,’ dedi. Fakat başka biri ilave etti: ‘Yahudilerin kullandığı boruya benzer boru daha iyidir.’ Bunun üzerine Ömer şunları söyleyerek sözleri kesti: ‘Niçin içinizden birini sizi namaza çağırmaya memur etmiyorsunuz?’ Peygamber, ‘Ya Bilal!’ dedi. ‘Kalk namaza çağır.’ Bundan açık suretle anlaşılıyor ki, Müslümanları namaza davet etmek fikri Peygamber’den değil Müslümanların kendinden çıkmıştır. Peygamber yalnız uygunluğunu kabul etmiştir. Müezzinin kim olacağını tayin etmiştir. Bu yeniliğin ruhu Ömer olmuştur...” (s. 164/165)

Atatürk önemli bulduğu bu satırların altına çizmiş, ezanı insan sesiyle okuma düşüncesinin Ömer’e ait olduğunu belirttiği bölümün başına ve sonuna ikişer adet “X” işareti koymuş ve tüm paragrafın başını ve sonunu dikey bir çizgiyle işaretleyerek ayrıca paragrafın başına bir “D” harfi koymuştur.

Bu okumalarından açıkça görüldüğü gibi Atatürk, Buhari başta olmak üzere güvenilir hadis kaynaklarından alıntılarla “ezanın kökenini” anlamaya çalışmıştır.

Caetani'nin aktardığına göre Buhari ve diğer güvenilir hadis kaynaklarında ezanın doğrudan “dinsel” bir anlamı yoktur. Atatürk, okumalarında ezanın Hz. Ömer'in teklifi ve Hz. Muhammed'ini onayıyla Müslümanların insan sesiyle namaza çağırılması olduğunu öğrenmiştir.

19. yüzyılda Osmanlı'da önce Ali Suavi sonra da Ziya Gökalp ezanın Türkçe okunmasından söz etmişlerdir.

Kısacası, ezanı Türkçeye tercüme ettirecek olan Atatürk, İslam dinine göre ezanın ibadete çağrı, bir parola olduğunu, bu çağrının ana dilde yapılmasında hiçbir sakınca olmadığını öğrenir öğrenmez “*Büyük imamın (İmamı Azam Ebu Hanife) fetvasını da yerine getirmek, Kuran gibi ezanı da Türkçe okutmak için emir vermiştir.*”

Atatürk'ün din dilini Türkçeleştirme hareketi bir bütündür. Kur'anı Kerim'in, duaların, hutbelerin, ezanın ve salatın Türkçeleştirilmesi bu bütünselliği sağlamaya yöneliktir. Daha önce de belirttiğim gibi Atatürk pekâlâ bütün İslam dünyasında evrensel bir parola olan ibadete çağrı anlamındaki ezanı Türkçeye çevirtmeyebilir, Arapça olarak bırakabilirdi. Ancak o zaman din dilini Türkçeleştirme hareketinin o çok önem verdiği bütünselliğini bozmuş olurdu. Atatürk, Türkçe Kur'an okuyan, Türkçe hutbe dinleyen Türk Müslümanların, dinlerini her bakımdan Türkçe yaşamaya başladıkları bir ortamda, bu dinin sembolü olan ezanı da Türkçeleştirmek gerektiğini düşünmüştür. Aslında Türkçe ezan konusundaki mesele Atatürk'ün kendi ifadesiyle “din değil dildir”. Atatürk, Türkçe Kur'an, Türkçe hutbe ve Türkçe ezanla İslam dinini, Reşit Galip'in ifadesiyle “Türkün Milli Dini” hali ne getirmek istemiştir.

Atatürk bu kişisel hazırlıkları dışında, Dr. Reşit Galip ve önde gelen 9 hafızıyla Türkçe ezan konusunu görüşmüş ve sonunda ezanın Türkçeleştirilmesine karar vermiştir.

Türkçe Ezan Atatürk aslında din dilinin Türkçeleştirilmesi çalışmalarına Türkçe ezanla başlamak istemiştir. Bu konudaki hazırlıkların 1932 Ramazan ayına yetişmesini emretmiştir. Türkçe ezanın bestelenmesi için Konservatuardan İhsan Bey görevlendirilmiştir/ Bütün çalışmalara rağmen 29 Haziran 1932'de başlayacak Ramazan ayına kadar müezzinlerin tamamının yetiştirilmesi mümkün olmamıştır. Bu nedenle geçici bir süre daha ezanlar Arapça okunmuştur.

İlk Türkçe ezan Atatürk'ün talimatıyla 30 Ocak 1932 tarihinde Hafız Rıfat Bey tarafından Fatih

Camii'nde okunmuştur/ Cumhuriyet gazetesi, Fatih Camii'nde okunacak ilk Türkçe ezan haberini manşetten “Bugün Fatih Camii'nde İkinci Ezan Türkçe Okunacak” başlığıyla vermiştir.

30 Ocak'ta ikinci ezanın Türkçe okunacağını duyanlar, Fatih Camii'ne koşmuştur. Büyük bir kalabalık Fatih Camii önünde toplanmıştır. Hafız Rifat Bey ezanı önce Arapça, ardından Türkçe okumuştur: *Allah büyüktür Tanrı'dan başka tapacak yoktur Ben şahidim ki Tanrım büyüktür...*”

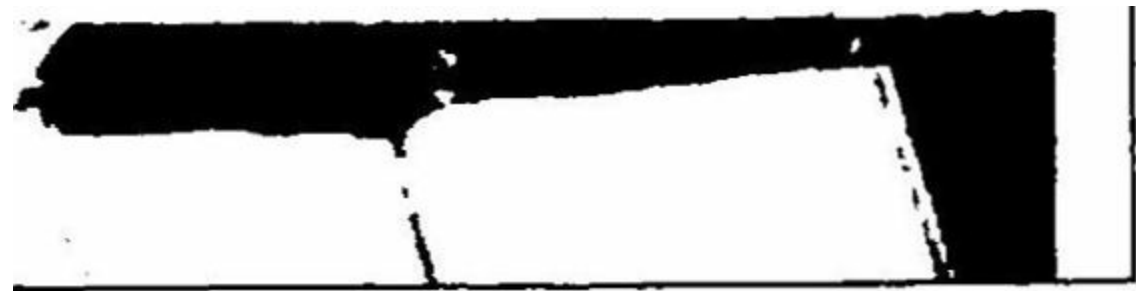
İlk kez Fatih Camii'nden halka duyurulan Türkçe ezan, ertesi gün öbür minarelerden de duyulmaya başlanmıştır.

Türkçe ezan uygulaması çok kısa bir sürede bütün yurda yayılmıştır. Artık ezan vakitlerinde camilerden “*Tanrı uludur, Tanrı uludur. Şüphesiz bilirim bildiririm ki Tanrı'dan başka yoktur tapacak...*” şeklinde Türkçe ezanlar yükselmiştir semaya...

İlk türkçe ezan Dün Fatih'te okundu

dolduran haEc tarafından alâka Ezan ile Fatih meydanını dinlendi

Ezanlar bir süre yarı Türkçe yarı Arapça okunmuştur. Bu durumdan rahatsız olan İsmet İnönü, 14 Şubat 1933 tarihinde vilayetlere gönderdiği bir telgrafta Türkçe ezan konusundaki bu sorunun bir an önce hal edilmesini istemiştir: “Zaruri olan hazırlıklardan ve talim mecburiyetinden dolayı Türkçe ezan ve kametin tatbiki uzamış olması memleketin her tarafından her gün tereddüde ve dedikoduya mucip olmaktadır. Bu tereddüt devrinin kesilmesi ve kısmen Türkçe ve kısmen Arapça gibi aşikâr bir mukayese mevzuunun süratle ortadan kaldırılması lazımdır. Diyanet İşleri Reisliğinin ve Evkaf Umum Müdürlüğü'nün tebliği ve hile tatbikatın hitama erdirilmesini talep ve temenni ederim.”

Diyanet İşleri Başkanı Rifat Börekçi, 6 Mart 1933 tarihinde yayımladığı bir tebliğ ile “*Ezanla ahengi sağlamak ve milli politikaya uygun olmak üzere*” cuma namazı öncesinde okunan salat ve selamın da Türkçe okunmasını bildirmiştir.

Zamanla standartlaşan Türkçe ezan şöyledir:

“Tanrı uludur (4 kez). Şüphesiz bilirim bildiririm Tanrıdan başka yoktur tapacak (2 kez). Şüphesiz bilirim bildiririm Tanrı'nın elçisidir Muhammed (2 kez). Haydi namaza (2 kez). Haydi felaha (2 kez). Na maz uykudan hayırlıdır (Sadece sabah namazında 2 kez). Tanrı uludur (2 kez). Tanrı'dan başka yoktur tapacak.”

Türkçe salat ve selam da şöyledir:

“(Ey) Tanrı Elçisi Muhammed! Salat sana, selam sana (veya: Senin üzerine olsun rahmet ve selamet veya Sanadır rahmet ve selamet). (Ey) Tanrı sevgilisi. (Ey) Tanrı'nın elçileri... Salat sizlere, selam sizlere (veya Sizin veya Sizindir).”

Cenazelerin arkasından söylenen tekbirlerin Türkçesi de şöyledir: “Tanrı uludur (2 kez). Tanrı'dan başka Tanrı yoktur. Tanrı uludur (2 kez). Hamd ona mahsustur.”

Diyanet İşleri Başkanlığı 4 Şubat 1933 tarihinde müftülöklere yazdığı bir yazıda yukarıda belirlenen şekliye Türkçe ezan, salat ve tekbir kararma uymayanların Ceza Kanunu'nun 526. maddesi gereğince cezalandırılacaklarını belirtmiştir.

Haziran 1941'de çıkarılan 4055 sayılı kanunla Ceza Kanunu'nun 526. maddesine bir fıkra eklenmiştir. Buna göre Arapça ezan ve kamet okuyanlar 3 aya kadar hapsedilecek ve 10 liradan 200 liraya kadar ilk türkçe ezan Dün Fatih'te okundu

dolduran halle tarafından alâka

Ezan Fatih meydanını
ile dinlendi

Dün iki camide de | Türkçe Kur'an okundu | //£ Türkçe ezanın okunduğunu duyuran gazete kupürü Diyanet İşleri Başkanlığı

tarafından belirlenen ve Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün 14 Kasım 1932 tarihinde valiliklere gönderdiği bir ta mim ile bundan sonra bütün yurttaki Türkçe ezan okunacağı bildirilmiştir.

İlk din kongresinden sonra Vakıflar Genel Müdürlüğü Ocak 1933'ten itibaren bütün cami ve mescitlerde Türkçe ezan hazırlıkla rına başlanmasını emretmiştir. Ocak 1933'te İçişleri Bakanı Şükrü Kaya bir genelge yayımlayarak Türkiye'nin bütün camilerinde ezanla rın Türkçe okunmasını istemiştir.

Türkçe ezan okunmasına karar verilmiş olmasına karşın bestelenen Türkçe ezanın müezzinlere öğretilmesi zaman aldığından bir süre ülke de standart bir Türkçe ezanın okunamaması bazı sorunlara yol açmış

nr. Ezanlar bir süre yarı Türkçe yarı Arapça okunmuştur. Bu durumdan rahatsız olan İsmet İnönü, 14 Şubat 1933 tarihinde vilayetlere gönder diği bir telgrafta Türkçe ezan konusundaki bu sorunun bir an önce hal ledilmesini istemiştir: "Zaruri olan hazırlıklardan ve talim mecburiye tinden dolayı Türkçe ezan ve kametin tatbiki uzamış olması memleketin her tarafından her gün tereddüde ve dedikoduya mucip olmaktadır. Bu tereddüt devrinin kesilmesi ve kısmen Türkçe ve kısmen Arapça gibi aşikâr bir mukayese mevzuunun süratle ortadan kaldırılması lazımdır. Diyanet İşleri Reisliği'nin ve Evkaf Umum Müdürlüğü'niin tebliği veç hile tatbikatın hitama erdirilmesini talep ve temenni ederim."

Diyanet İşleri Başkanı Rıfat Börekçi, 6 Mart 1933 tarihinde yayımladığı bir tebliğ ile "*Ezanla ahengi sağlamak ve milli politikaya uygun olmak üzere*" cuma namazı öncesinde okunan salat ve selamın da Türkçe okunmasını bildirmiştir.

Zamanla standartlaşan Türkçe ezan şöyledir:

"Tanrı uludur (4 kez). Şüphesiz bilirim bildiririm Tanrı'dan başka yoktur tapacak (2 kez). Şüphesiz bilirim bildiririm Tanrı'nın elçisidir Muhammed (2 kez). Haydi namaza (2 kez). Haydi felaha (2 kez). Na maz uykudan hayırlıdır (Sadece sabah namazında 2 kez). Tanrı uludur (2 kez). Tanrıdan başka yoktur tapacak."

Türkçe salat ve selam da şöyledir:

"(Ey) Tanrı Elçisi Muhammed! Salat sana, selam sana (veya: Se nin üzerine olsun rahmet ve selamet veya Sanadır rahmet ve selamet). (Ey) Tanrı sevgilisi. (Ey) Tanrı'nın elçileri... Salat sizlere, selam sizlere (veya Sizin veya Sizindir)."

Cenazelerin arkasından söylenen tekbirlerin Türkçesi de şöyledir:

"Tanrı uludur (2 kez). Tanrı'dan başka Tanrı yoktur. Tanrı ulu dur (2 kez). Hamd ona mahsustur."

Diyanet İşleri Başkanlığı 4 Şubat 1933 tarihinde müftülüklere yaz dığı bir yazıda yukarıda belirlenen şekliye Türkçe ezan, salat ve tekbir kararına uymayanların Ceza Kanunu'nun 526. maddesi gereğince cezalandırılacaklarını belirtmiştir.

2 Haziran 1941 'de çıkarılan 4055 sayılı kanunla Ceza Kanunu'nun 526. maddesine bir fırc eklenmiştir. Buna göre Arapça ezan ve kamet okuyanlar 3 aya kadar hapsedilecek ve 10 liradan 200 liraya kadar hafif para cezası ödeyeceklerdi." Adalet Bakanı Fuar Sırrnen'in bir demecine göre 1947 yılında bu nedenle 29 kişi tutuklanmıştır.

Bursa'da Arapça Ezan Olayı Yurt genelinde Türkçe ezanın okunmaya başlamasından kısa bir süre sonra, 1 Şubat 1933'te Bursa'da küçük çaplı da olsa Türkçe ezana direniş meydana gelmiştir.

1 Şubat 1933'te, başlarında Nakşibendi Tarikatından Kazanlı İb rahim adında biri liderliğinde

ortalama 100150 kişilik bir grup. Bursa Ulu Cami' de ezanın Türkçe değil yeniden Arapça okunmasını istemiş tir. Bu isteklerini Evkaf Müdürü geri çevirince topluca vilayete giden gruba polis müdahale ederek 15 kişiyi gözaltına almıştır.

Atatürk bu olayı haber aldığında 22 günlük yurt gezisinin son du rağı olan İzmir' dedir. Olayı haber alır almaz derhal İzmir' den Bursa' ya gelen Atatürk, yetkililerle yaptığı görüşmelerden sonra Anadolu Ajansı' na şu açıklamayı yapmıştır:

“Bursa' ya geldim. Olay hakkında yetkililerden bilgi aldım. Olay aslında fazla önemli değildir. Herhalde cahil mül teciler adaletin pençe sinden kurtulamayacaklardır.

Olaya dikkatinizi bilhassa çekmemizin nedeni dini siyasete veya herhangi bir tahrike vesile edenlere asla müsamaha etmeyeceğimizin *i* bir kere daha anlaşılmasıdır. Olayın mahiyeti esasen din değil dildir. Kesin olarak bilinmelidir ki, Türk milletinin milli dili ve milli benliği bütün hayatına bakim esas kılınacaktır.”

Atatürk' ün Bursa' daki Arapça ezan olayından sonra yaptığı bu açıklamanın sonundaki, “*Kesin olarak bilinmelidir ki, Türk milletinin dili ve milli benliği bütün hayatına hâkim esas kılınacaktır*” cümlesi her şeyi özetlemektedir. “... *Türk milletinin milli dili (...) bütün haya tına hâkim esas kılınacaktır,*” diyen Atatürk, din dilinin Türkçeleşti rilmesiyle neyi amaçladığını da çok açık bir şekilde ortaya koymuştur.

6 Şubat 1933 tarihli İngiliz *Daily Telegraph* gazetesi Bursa' daki Arapça ezan olayından “*Türkiye' de dini ayaklanma!*” olarak söz etmiştir:

“Türkiye' de dini ayaklanma! ‘Allah’ yerine ‘Tanrı’: Gazi' nin dil den ve dinden Arapça kelimeleri temizleme çabasına karşı Bursa' da başkaldırı oldu. Bu olaya çok önem veren Gazi, önce Bursa' yt ziyaret edip şehirden ayrılmış olduğu halde geri dönmüştür.”

Atatürk, Bursa' dan dönmeden önce gençlerle yaptığı bir görüşme de meşhur “*Bursa Nutku*”nu söylemiştir. Atatürk bu nutkunda yeni rejimi koruyup kollama görevini gençlere vermiştir.

Arapça Ezana Dönüş Türkçe ezandan Arapça ezana dönüş yolunda ilk adımı atan da aslında CHP' dir. 22 Eylül 1948' de Diyanet İşleri Başkanı Ahmet Ham di Akseki, bütün müftülüklere bir tamim göndererek Türkçe ezandan geriye dönüşün ilk işaretini vermiştir. İşte o tamim:

“Arapça ezan ve kametin memnuiyeti bakkındaki 4055 sayılı ka nun hükmü, yalnız ezan ve kamete münhasır olup, mevlitlerde, hatim esnasında, bayram namazlarında ve bayram günlerinde alınan Arapça tekbirlere şamil bulunmadığı İçişleri Bakanlığı ile yapılan konuşma ve yazışmalar sonucunda Başkanlığımızın noktai nazarı uygun görüle rek gereğinin yapılması valiliklere tamimen tebliğ edilmiş olduğundan camilerde vazife sahipleri çağrılarak lazım gelen tembihatın yapılması lüzumu tamimen bildirilir.”

1946' da kurulan DP' nin beyannamesinde Arapça ezana dönüş konusunda bir vaat olmamasına karşın DP' liler seçim meydanlarında sık sık bu konuyu gündeme getirerek oy toplamışlardır. Bu saye de Türkçe ezan konusunda ülke içinde homurdanmalar başlamıştır. 4 Şubat 1949' da TBMM' nin dinleyiciler bölümünde Ticani Tarikatı' na mensup iki kişi Arapça ezan okumuştur. Bunların oraya önceden oturtulduğu bellidir. Çünkü DP' li milletvekilleri görüşmeleri durdurup meczupları dinlemiş, meczupları susturup dışarı çıkarmak isteyen ol mamıştır.

12 Nisan 1950' de de Mareşal Fevzi Çakmak' ın cenaze törenin de birçok din adamı Arapça ezan yasağını delerek suç işlediği için tu tuklanmıştır. Bu sırada Millet Partisi' nin yayın organı *Kudret* gazetesi Arapça ezanı savunmuş, CHP' nin yayın organı buna cevap vermiştir.

14 Mayıs 1950 seçimlerini kazanan DP'nin iktidar olmasıyla Türkçe ezan tartışması da alevlenmiştir. Arapça ezana dönüşün başmi marı DP lideri Adnan Menderes, 4 Haziran 1950'de *Zafer* gazetesine verdiği demeçte şunları söylemiştir:

“... Büyük Atatürk inkılâplarına başladığı zaman taassup zihniye ti ile mücadele etmek zarureti duymuştur. Türkçe ezanın da böyle bir zarureten doğduğunu kabul etmeliyiz. Bugünse camilerden ibadetin ve duaların hep din diliyle yapılmasıyla tezat teşkil etmektedir. Bu ka dar yıldan sonra vaktiyle zaruri olanhürriyeti sınırlayan bu tedbirle rin devamına lüzum kalmamıştır. İrtica ve taassupla biz de savaşıcağız ve millete mal olmuş inkılâpları savunacağız. ”

Menderes'in, Atatürk'ün Türkçe ezan hareketini “taassup zihniyeti ile mücadele etmenin zorunlu bir sonucu” olarak görmesi kısmen doğ rudur, ancak artık böyle bir mücadeleye gerek kalmadığını söylemesi tamamen yanlıştır. İcraatlarıyla irtica ve taassubun önünü açacak olan Menderes'in, “*İrtica ve taassupla biz de savaşıcağız*” demesi ise tama men politik bir söylemdir. Menderes'in Atatürk devrimlerini, “*millete mal olmuş, olmamış*” diye ikiye ayırması ise Atatürk devrimleriyle kav ga edeceğinin ilk belirgin işaretlerinden biridir. Menderes, daha önce de, 29 Mayıs 1950'de TBMM'de yaptığı konuşmada Atatürk devrimlerini, “*Halk tarafından kabul edilenler ve kabul edilmeyenler*” olarak ikiye ayırmıştır. Dolayısıyla Menderes'e göre “halkın kabul etmediği” dev rimleri korumaya da gerek yoktur. İşte bu mantıkla DP döneminde bazı Atatürk devrimleri gericilerin saldırısına açık bırakılmıştır. Menderes'in Arapçaya “*din dili*” demesi ise büyük bir cehalet örneğidir.

Menderes'in bu açıklamaları DP'nin yayın organı *Zafer* gazetesince de hararetle desteklenmiştir. Gazetenin sahibi Mümtaz Faik Fenik, 5 Haziran 1950 tarihinde *Zafer* gazetesinde “*Arapça ezana müsaade ediliyor*” müjdesini vermiştir. *Zafer* gazetesi ezanın Arapçaya çevrilmesini “vicdan hürriyeti” çerçevesinde değerlendirerek bir kampanya yürütmüştür. Ezanın yeniden Arapçaya çevrileceği söylentilerine bazı CHP'li milletvekillerinin tepki göstermesi üzerine Menderes, 13 Haziran 1950'de şu açıklamayı yapmıştır:

“Bir zamanlar, ‘Şeriat isteriz, din elden gidiyor,’ diyenlerin ve ba ğıranların vaveylasına benzemek suretiyle bu ezan meselesini ele ala rak, ‘Atatürk'ün inkılâpları elden gidiyor,’ diye gayri samimi feryatlara başladılar. Türbeleri açanlar kendileridir, din derslerini kabul edenler kendileridir. Tabii bunları da samimiyetle yapmış değillerdir. Halbuki DP inandığı prensiplere uygun hareket etmektedir. Millete mal olmamış, millet vicdanında bir değirmen taşı ağırlığıyla çökmüş olan tedbirlerin 1520 sene sonra üzerinde bekçi gibi duracağız demek doğru mudur?”* *Yelkenlerini olabildiğince din istismarıyla dolduran Menderes'e göre 18 yıl okunan Türkçe ezan “millete mal olmamış” ve “millet vicda nına bir değirmen taşı ağırlığıyla çökmüş” bir devrimdir! Bu nedenle yok edilmelidir! Menderes'in, CHP'nin din konusunda attığı adımları “sami mi” bulmaması, buna karşın bu konuda kendi yapacaklarınınin “inandık ları prensipler” olduğunu ileri sürmesi de düşündürücüdür. Çünkü CHP ile DP'nin program ve tüzüklerinde bu konularda hiçbir fark yoktur.*

Önce Tokat Milletvekili Ahmet Gürkan ve Kayseri Milletve kili İsmail Berkok ile 13 arkadaşı Meclis'e bir teklif vererek Ceza Kanunu'nun 526. maddesindeki “Arapça ezana hapis cezası getiren” hükmün kaldırılmasını önermiştir. 13 Haziran 1950'de toplanan DP Meclis grubu bu konuda üç maddelik bir tasarı hazırlamıştır. Mec lis'teki görüşmeler, 16 Haziran 1950'de Türk masonlarının bir dö nemdeki en büyük üstatlarından olan İstanbul Milletvekili ve şair Fuat Hulusi Demirelli'nin başkanlığında yapılmıştır.

Genel Kurulda söz alan DP Milletvekili Seyhan Sinan Tekeioğlu şunları söylemiştir:

“Atatürk sağ olsaydı hiç şüphe yok ki bu Büyük Meclis'in düşün düğü gibi düşünecekti. ‘Allahu

ekber' ile 'Tanrı uludur' kelimeleri bir manaya gelmez. Eski zamanlara ait kitapları okursak birçok tanrıların olduğunu görürüz. Yağmur tanrısı, yer tanrısı vesaire. Binaenaleyh 'Tanrı uludur' deyince bunların hangisi uludur? Hıristiyanlar bile bir ölüyü haber vermek için çan çalarlar. Onlar çan çalınırken çanın ne demek istediğini anlıyorlar. Müslümatılar bir sela sesi duymuyorlar. ” *DP Milletvekili Tekelioğlu Türkçe ezan konusundaki bu sözle riyle gerçeği çarpıtmıştır. Birincisi, Atatürk sağ olsaydı ne düşüneceği açıktır. Ezanı Türkçeleştiren Atatürk, 1933'te Bursa'da Arapça ezan okunmasını isteyenlere öylesine büyük bir tepki duymuştur ki, “Bursa Nutku” diye bilinin o meşhur konuşmasını yapmıştır. Yani, “Atatürk sağ olsaydı bizitti gibi Arapça ezana dönülmesini isterdi!”* demek en hafif tabirle saflıktır! İkincisi “Tanrı” kavramının sadece “çoktanrılı dinler” için kullanıldığı iddiası da tek kelimeyle gülünçtür. Tekelioğlu *“Eski zamanlara ait kitapları okursak birçok tanrıların olduğunu görürüz. Yağmur tanrısı, yer tanrısı vesaire... ‘Tanrı uludur’ deyince bunların hangisi uludur?”* diyerek bir şark kurnazlığıyla Tanrı kavramının sadece “çok tanrıyı” kastetmek için kullanıldığını belirtmiştir. Oysaki “Tanrı” sözcüğü Türkçedir ve Türkler çoktanrılı dönemlerinde de tek tanrılı dönemlerinde de yaratıcı gücü “Tanrı” sözcüğüyle ifade etmişlerdir. Ayrıca İslam öncesi Türklerde “Tann/Tengri” sözcüğü “Gök Tanrı” şeklinde tek bir tanrıyı ifade etmek için kullanılmıştır. Türkler “Tanrı” sözcüğüyle geçmişten bugüne “çoktanrıyı” değil “tektanrıyı” anlamıştır. İkincisi, tarihte birçok toplumda “çoktanrılı inanç sistemi” vardır. Antik Yunan başta olmak üzere bütün eski toplumlarda çok tanrıdan söz edilir. Yabancı dildeki kitaplarda “politeist” diye geçen ifade, o kitaplar Türkçeye tercüme edilirken doğal olarak “çoktanrı” diye tercüme edilmiştir. Bu kitaplar Arapçaya çevrilirken de aynı ifa de “çokallah” olarak çevrilmiştir. Burada önemli olan “Allah” veya “Tanrı” sözcüğünün tek bir yaratıcıyı mı, yoksa çoktanrıyı mı kastetmek için mi kullanıldığıdır. Üçüncüsü, Tekelioğlu, *“... Müslümanlar bir sela sesi duymuyorlardı”* diyerek de düpedüz yalan söylemiştir. Anlaşılan Tekelioğlu Türkçe okunan salayı saladan saymamıştır! Anlaşılan o da Menderes gibi “din dilinin” Arapça olduğuna inanmaktadır!

Bu sırada şaşırtan bir gelişme yaşanmıştır. DP'liler, CHP'lilerin tasarıya ret oyu vereceklerini düşünürken, CHP grubu adına söz alan Trabzon Milletvekili Cemal Reşit Eyüboğlu, ezan konusunda tartışma yaratmak istemediklerini, Arapça ezan meselesinin ceza konusu olmak tan çıkarılmasına aleyhtar olmayacaklarını belirterek şunları söylemiştir: *“Sayın arkadaşlar, Türk Ceza Kanununun 526. maddesinden ezana taalluk eden ceza hükmünün kaldırılması maksadıyla hüküme tin bugün huzurumuza getirdiği kanun tasarısı hakkındaki CHP Mec lis grubunun görüşünü arz ediyorum:*

Bu memlekette milli devlet ve milli şuur politikası Cumhuriyet ile kurulmuş ve CHP bu politikayı takip etmiştir. Bu politika icabı olarak ezan meselesi de bir dil meselesi ve milli şuur meselesi telaki edilmiştir.

Milli devlet politikası mümkün olan her yerde Türkçenin kullanılmasını emreder, Türk vatanında ibadete çağırmanın da öz dilimizle olmasını bu bakımdan daima tercih ettik.

Türkçe ezan, Arapça ezan mevzuu üzerinde bir politika münakaşası açmaya taraftar değiliz.

Milli şuurun bu konuyu kendiliğinden halledeceğine güvenerek Arapça ezan meselesinin ceza konusu olmaktan çıkarılmasına aleyhtar olmayacağız. ”

Daha sonra üç maddelik tasarının maddeleri ayrı ayrı oylanmış, oylamada DP'lilerle birlikte CHP'liler de "kabul" oyu kullanmışlardır. Hükümetin sunmuş olduğu tasarının oylamaya katılan "DP ve CHP millet vekillerinin oybirliğiyle" kabul edilmiştir. Aleyhte oy kullanan olmamıştır. CHP Genel Başkanı İsmet İnönü ile CHP'li Cemal Reşit Eyüboğlu, Cevdet Kerim İncedayı, Yusuf Ziya Ortaç ve Haşan Reşit Tankut oylamaya katılmamıştır. Ama oylamaya katılan bütün CHP'li milletvekilleri tasarının lehinde oy kullanmıştır. Meclis'in demokrasi tarihinde ilk defa iktidar ve muhalefet ittifakla bir kanun çıkartmıştır. 16 Haziran 1950'de çıkarılan 5665 sayılı kanunla Arapça ezan serbest bırakılmıştır. Kanun Türkçe ezan okunmasına da herhangi bir yasaklama getirmemiştir.'

. C*r»» tt< 1/ ır it« 1 :

Cumhuriyeti Meclis,

Arabca Ezan Yasağını Kaldırdı C. H. P. milletvekilleri de kanunu tasvib ve kabul ettiler else beklenmedik sahneler! arasında roman etli 17 Haziran 1950 tarihli Cumhuriyet gazetesi bu haberi, "Meclis Arapça Ezan Yasağını Kaldırdı" manşetiyle vermiştir. Bu manşetin hemen altında ise "CHP milletvekilleri de kanunu tasvib ettiler (onayladılar)" başlığına yer verilmiştir.* *Murat Bardakçı'nın dediği gibi*, "Arapça ezan yasağının kalkma sına Meclis'te sadece DP milletvekillerinin değil, aynı zamanda CHP grubunun da lehinde oy verdiğinden ve yasağın DPCHP işbirliğiyle kaldırılmış olduğundan nedense hiç bahsedilmiyor. "

Bu gerçekten bahsetmeyenlerden biri de Başbakan R. Tayyip Erdoğan'dır. Erdoğan değişik zamanlarda bu konuda şunları söylemiştir:

"Evet... O Menderes ezanı aslına döndürdüğünde Anadolu'nun her köşesinde insanlar hüngür hüngür ağladılar (...)", "Bu İnönü CHP'si. Onlar da Türkçe ezan okudular. Menderes geldi ezan aslına döndü, "Bu millet, merhum Adnan Menderes ve arkadaşlarının ezanın Türkçe okunmasına son vermelerini asla unutmadı, unutmuyor. Ben inanıyorum ki bu millet, her şey unutulsa bile, sırf ezana iade et tiği hürmetten dolayı Adnan Menderes'i gönlünde ve hafızasında taşıyacaktır", "Bugün 16 Haziran. Çok anlamlı bir yıldönümünü idrak ediyoruz. Bundan 63 yıl önce bir 16 Haziran günü

Merhum Adnan Menderes başbakanlığındaki Demokrat Parti hükümeti çok büyük, çok ağır bir zulmü ortadan kaldırmıştır. Türkiye'nin güzelim minarelerinden ezan iç karartıcı şekilde 'Tanrı uludur' diye okunuyordu. Kim yaptı bunu; CHP. İşte 16 Haziran'da yeniden minarelerden Allahlı ek ber diye ezan okunmaya başladı..."

Görüldüğü gibi Başbakan Erdoğan, 16 Haziran 1950'de Arapça ezana dönüşü Adnan Menderes'in başbakanlığındaki DP'nin tek başına gerçekleştirdiğini iddia etmektedir. Erdoğan, Arapça ezana dönüşü DP ile CHP'nin ortaklaşa gerçekleştirdiğinden hiç söz etmemekte, hatta bu süreçte CHP'nin DP'ye ayak dirediği izlenimi yaratmaktadır. Ancak bu söylemler tarihi gerçeklere uygun değildir.

Menderes de Arapça ezan yasağının kaldırılmasını yıllarca miting meydanlarında siyasi bir araç olarak kullanmış, Arapça ezana dönüşü "dini kurtarmak" olarak adlandırmıştır.

Menderes, 1951'de DP İzmir İkinci İl Kongresi'nde şunları söylemiştir:

"Şimdiye kadar baskı altında bulunan dinimizi baskıdan kurtardık. İnkılâp softalarının yaygaralarına ehemmiyet vermeyerek ezanı Arapçalaştırdık. Türkiye bir Müslüman devlettir ve Müslüman kalamaktır. Müslümanlığın bütün icapları yerine getirilecektir."* Ezanı Arapçalaştırmayı "dini baskıdan kurtarmak", "Müslümanlığın icabı" olarak adlandıran Menderes, yine çok "kaba" bir bakışla Arapçayı kutsamıştır. Atatürk'ün ezanı Türkçeleştirmesini geniş halk yığınlarına "dine baskı", "Müslümanlığa aykırı bir uygulama" olarak sunmuştur. Menderes eğer bu sözlerinde samimiyse Cumhuriyet Devrimi'ni, Atatürk'ü ve İslam dinini zerre kadar anlamamış demektir. Eğer bu sözlerinde samimi değilse halkın gözünün içine baka baka yalan söylüyor; dini kullanarak iktidarını sağlamlaştırmak istiyor demektir.

Menderes'in bu ipe sapa gelmez açıklamaları Atatürk, Cumhuriyet ve CHP düşmanlığı yapması için bizzat Menderes tarafından "ör tülü ödenekten beslenen" Necip Fazıl Kısakürek gibi rejim karşıtlarını da çok sevindirmiştir:

"Böyle bir sözü söyleyecek Başbakanın kölesi olduğumuzu söylemekten şeref duyarız. Tekrar ediyoruz. Partimize, siyasi muhitimize, kalemimize, tezatlarımıza ve hatıra gelen ve gelmeyen her şeyimize rağmen, en saf ve halis tarafından azat kabul etmez köleliğimizi kabul buyurunuz. " Gerçekten de Necip Fazıl Kısakürek, Başbakan Menderes'in "kölesi" olup çalakalet Atatürk'e, Cumhuriyet'e, CHP'ye küfredecektir. Yani köle, köleliğini hakkıyla yerine getirecektir!

Ezanın tekrar Arapçaya çevrilmesi, DP içindeki din istismarcısı Karşı Devrimci milletvekillerini de cesaretlendirmiştir. Örneğin DP Diyarbakır Milletvekili Y. Kâmil Aktuğ şöyle demiştir:

"Demokrat Parti din koruyuculuğunu da üzerine almıştır. Bu borcun ilk taksidini 'Allahu ekber'le ödemiştir. Allahlı ekber'e dayanarak ileriye yürüyeceğiz. Bu yolda ölmek var dönmek yok. Allah'ın yaktığı bu meşale söndürülmeyecek, bilakis alevlenecektir. "

Görüldüğü gibi Adnan Menderes'in DP'si kaba bir din propagandası yapmaktadır. Türkçe "Tanrı uludur" demek yerine Arapça "Al lahu ekber" demeyi "din koruyuculuğu" olarak adlandıracak kadar ilkel, cahil ve kaba bir din propagandası...

Menderes, DP'li milletvekilleri ve Necip Fazıl gibi yandaş aydınların vicık vicık din istismarı, maalesef kısa süre toplumda karşılık bulmuştur. Örneğin DP'nin ikinci kabinesini kurduğu 9 Mart 1951'den üç gün sonra, 12 Mart'ta Konya DP İl Kongresi'nde "Fes, çarşaf ve Arap harflerine dönüşmesi" gibi Karşı Devrimci istekler ortaya atılmıştır.

DP ve Menderes, "dinsel özgürlük" kılıfı altında büyük bir hızla Atatürk devrimlerinden ödünler vermiştir. CHP'yi dinsizlikle itham edip kendisini "İslam'ın koruyucusu" olarak gösteren DP ve

Mende res, özellikle ekonomideki sorunları dinsel ödünlerle gizlemeye çalışmış tır. DP, 19.V seçimlerinde dinsel sloganları ağırlıklı olarak kullanmış, Nurcularla seçim ittifakına girmiş, radyodaki dini programları arttırmıştır. Başbakan Menderes 19 Ekim 1958'de Emirdağ'da yeşil tuğralı bayraklı Saidi Nursî tarafından karşılanmıştır.* Menderes o kadar coşmuş ki, 1958'de parti grubunda yaptığı bir konuşmada milletvekillerine, “S/zisterseniz hilafeti bile geri getirirsi nizdiyebilmiştir.

Şevket Süreyya Aydemir, Adnan Menderes'in neden kaba bir din istismarına yöneldiğini şöyle açıklamıştır:

“... Daima cahili arayan, daima cehlin dili ile konuşan ve böylece gereği uyandırılmamış kalabalıklar arasına sokulup onlarla kolayca dil birliği kurabilen mürteci ve din simsarı daima tetikte kaldı. Her fırsat ta 'din istismarcılığı' alanında kullanıldı. Kaldı ki bu alan çok çekici idi. Çünkü kalabalıkların kaynaştığı ve hele oy avcılığı için kolayca sömürülecek bir alandı. Bu alandaki kalabalıklar ise laiklik devrimi ne, laiklik hareketine karşı zinde kalan bir ruh direnişi içinde idiler. O halde kim bu kalabalığa hitap edebilirse, bu kalabalıkların oyları da onun olabilirdi. Nitekim Adnan Menderes de yukarıda ve bu irtica akımlarına karşı beyanlarını yaparken aslında bir imtihanın eşiğinde bulunuyordu. Hakikaten bu dediklerinde kendisi sebat edebilecek miydi? Milletın kendi dilinde okunan ezanları, daha ilk günlerinde Arap diline döndürmekle kalabalıkların duasını kazanmak yolunda ucuz bir kazanç tecrübesi de geçirmişti. Acaba şimdi böyle konuşan bu genç Başvekil, yarın ezanlar, tekbirler, mevlitler, cami çevrelerinde iftar zi yafetleri ve kurbanlar, radyolarda mevlitler, dini musahabeler derken kendini bu akışın havasına büsbütün kaptırarak bir oy avcısı haline düşemez miydi? Bunu zaman gösterecekti. ”

DP ve Menderes, Atatürk'ü ve devrimlerini gizli açık çok ağır bir şekilde eleştirmiş, sadece eleştirmekle kalmamış, birçok devrimin ya rım kalmasına, birçok devrimin ise yok edilmesine zemin hazırlamıştır.

DP ve Menderes'in sınır tanımaz “din istismarı” ve “Atatürk kar şıtlığı” kısa bir süre sonra gerici/bağnaz/mürteci çevrelerin Atatürk'e vedevrimlere saldırmasıyla sonuçlanmıştır. 16 Haziran 1950'de Arap ça ezana dönülmesinden hemen sonra 22 Haziran'da Tıcani Tarikatı üyelerince Ankara'da Ulaştırma Bakanlığı'nda bulunan iki Atatürk büstü parçalanmıştır. 26 Haziran'da kınalı ve sakallı bir başka Tıca ni güpegündüz Ankara Sıhiye'deki Ordu Evi önünde bulunan Atatürk heykeline bir balyozla saldırmıştır. Aynı gün Ankara Çubuk ilçesi mey danındaki bir Atatürk heykeline daha saldırılmış tır. Ertesi yıl 24 Şubat 1951'de Kırşehir Cumhuriyet alanındaki Atatürk heykeli parçalanmış tır. 1 Mart 1950'de Cumhurbaşkanı Celal Bayar Kırşehir'e bir Atatürk büstü armağan etmiştir. 5 Mart'ta Kırşehir'de Atatürk heykeline saldırıyı kınayan büyük bir miting düzenlenmiştir. Nurcuların ve Tıcani lerin Atatürk düşmanlığının önlenemez boyutlara ulaşması üzerine DP, 25 Temmuz 1951'de “Atatürk'ü Koruma Kanunu” xm çıkarmıştır.

Daha önce de belirttiğim gibi DP, İnönü'nün kontrolü altında ki CHP'ye karşı Atatürk'ü kullanma stratejisi izlemiştir. Bu süreçte, bir taraftan Atatürk'ü Koruma Kanunu'nu çıkarıp her yere Atatürk heykeli yaptırırken, diğer taraftan paralardan ve duvarlardan İnönü fotoğraflarını kaldırarak yeniden Atatürk fotoğraflarını koymuştur. Böylece DP ve Menderes aslında Atatürk'e ve anısına hiç de saygılı olmamasına karşın, siyaseten İnönü'den kurtulmak amacıyla bir Atatürk kültü yaratmak istemiştir: İçi boşaltılmış, sadece heykellere ve imgelere indirgenmiş, soğuk ve asık suratlı bir Atatürk. Nitekim bir süre sonra DP'nin bu Atatürk'ü, Atatürk karşıtlarınca “Beton Kemal” diye adlandırılacaktır!

1950’de DP ve Menderes ile başlayan Karşı Devrim süreci o gün den bugüne neredeyse hiç kesintisiz devam etmiştir. ABD etkisinde, Atatürk’ün “tam bağımsızlık” ve “çağdaşlık” ilkelerinden uzak “de mokrasicilik” oynamakla geçen bu süreçte sağ iktidarların en büyük gıdası “din istismarı” ve “Atatürk düşmanlığı” olmuştur.

Arapça Ezam Kutsamak Başbakan Erdoğan’ın o sözlerini bir kere daha hatırlayalım:

“Evet... O Menderes ezanı aslına döndürdüğünde Anadolu’nun her köşesinde insanlar hüngür hüngür ağladılar.”

“Bunların dünlerinde Türkçe ezan var”, “Bu İnönü CHP’si. On lar da Türkçe ezan okudular. Menderes geldi ezan aslına döndü.”

“Bu millet, merhum Adnan Menderes ve arkadaşlarının ezanın Türkçe okunmasına son vermelerini asla unutmadı, unutmuyor. Ben inanıyorum ki bu millet, her şey unutulsa bile, sırf ezana iade ettiği hürmetten dolayı Adnan Menderes’i gönlünde ve hafızasında taşıya caktır.”

“Bugün 16 Haziran. Çok anlamlı bir yıldönümünü idrak ediyorum. Bundan 63 yıl önce bir 16 Haziran günü Merhum Adnan Menderes başbakanlığındaki Demokrat Parti hükümeti çok büyük, çok ağır bir zulmü ortadan kaldırmıştır. Türkiye’nin güzelim minarelerinden ezan iç karartıcı şekilde ‘Tanrı uludur’ diye okunuyordu. Kim yaptı bunu; CHP. İşte 16 Haziran’da yeniden minarelerden Allahu ekber diye ezan okunmaya başladı...”

Yani Erdoğan’a göre:

1. Dillerde Türkçe ezan olması kötüdür!
2. Türkçe ezanın yeniden Arapçaya çevrilmesi “ezana hürmettir”!
3. Ezanın Türkçe okutulması “ağır bir zulümdür”!
4. Türkçe ezan “iç karartıcıdır”!

Peki, ama gerçekten de böyle midir? Hiç sanmıyorum! Bu konu nun Erdoğan’ın düşündüğü gibi olmadığını görebilmek için öyle derin dini bilgilere de ihtiyaç yoktur. Biraz Kur’an okumuş olmak, biraz İslam dininin ruhunu bilmek, biraz Türkçenin güzelliklerinin farkında olmak yeterlidir.

Her şeyden önce, bir kere daha hatırlatayım ki ezan ibadet değil, ibadete çağrıdır, duyurudur, işarettir. Dine göre asıl olan çağrının illa Arapça yapılması değil en anlaşılır şekilde yapılmasıdır. Önemli olan yapılan çağrının, çağrılanın içine, ruhuna, gönlüne işlemesi ve onu et kileyip ibadete çekebilmesidir. Ruhlara, gönüllere en iyi şekilde işleyen çağrı ise hiç kuşkusuz anadilde yapılan çağrıdır. İnsanlar ancak anadil lerinde yapılan çağrıları tam olarak hissedebilir, o çağrıya uymak için içlerinde, derinlerde bir yerlerde vicdani bir dürtü duyabilir ve bu dürtünün etkisiyle de ibadete yönelebilirler. Tekrar iddia ediyorum: İslam dininin ruhuna en uygun ibadete çağrı şekli anadilde yapılan çağrıdır. Bu nedenle Türkiye’de ibadete çağrının Türkçe olması İslam dininin “anlamak” ve “hissetmek” ilkesine birebir uygundur.

Ezanın Türkçeleştirilmesi Atatürk’ün “*Türkün Milli Dini İslam*” projesinin en sembolik adımlarından biridir. Kur’anı Kerim’i ve hutbeleri Türkçeleştiren Atatürk, ibadetlerini bilerek, anlayarak, hissederek yapan, böylece daha samimi ve daha içten bir şekilde Yüce Yaradan’a yönelen Müslüman Türk insanının ibadete de anladığı dilde Türkçe çağrılmasını istemiştir. Kur’an’ın ve hutbelerin Türkçeleştirilmesiyle Türkün milli dini olma yoluna giren İslam, ezanın Türkçeleştirilmesiyle bu süreci tamamlayarak tam anlamıyla Türkün milli dini olacaktı. İslam dünyasında belki de ilk kez, İslamiyete zorla giydirilmiş olan “Arap hırkası” çıkartılacak, yüzyıllarca İslam’a hizmet etmiş olan Müslüman Türkler, Arapça bilen yerli aracılara (ruhbanlara/ hacılara/ hocalara) ihtiyaç

duymadan İslam dinini her yönüyle bilerek, anlaya rak hissederek yaşamaya başlayacaktı.

Daha önce de belirttiğim gibi bütün bir din dilinin Türkçeleşti rilip ezanın Arapça olarak bırakılması her şeyden önce Atatürk'ün "bütüncül devrim stratejisine" ters bir durumdu. Camilerde okunan Kur'an'ların, hutbelerin Türkçeleştirilip ezanın Arapça olarak bırakılması olmazdı. Bu, çok güzel, yepyeni bir dükkân açıp, bu dükkânın içini her türlü yeni ürünle doldurup dükkânının vitrininde eski ürünleri sergilemeye benzerdi. Türkçe ezan, din dilini Türkçeleştirme hareketinin vitriniydi, zirvesiydi çünkü...

Bütün bunlara rağmen Prof. Yaşar Nuri Öztürk'ün dediği gibi bütün İslam dünyasında ortak bir çağrı, parola olan ezanı Türkçeleştirmeden Arapça olarak bırakmak da mümkündür tabii! Dini nedenle mümkündür! Ama "dili" nedeni mümkün değildi. Atatürk'ün Bursa'da ki Arapça ezan olayından sonra dediği gibi ezanın Türkçeleştirilmesinin deki asıl mesele din değil dildi.

1930'lar Türk Dil Kurumu'nun ve Türk Tarih Kurumu'nun kurulduğu, Tarih ve Dil Kurultaylarında yerli ve yabancı biliminsanlarınca Türk dilinin eskiliğinin, zenginliğinin ve öz güzelliğinin ortaya koyulduğu, Osmanlı Devleti döneminde unutulmuş Türkçeyi arayıp bulmak için yoğun tarama, derleme ve türetme çalışmalarının yapıldığı yıllardır. O yıllarda Atatürk'ün en büyük amacı "milli tarih", "milli dil" ve "milli din" yaratarak Türk Ulus Devleti'ni sarsılmaz temeller üzerinde yükseltmektir. "Milli tarih", "milli dil" ve "milli din" çalışmalarının eşzamanlı olarak 1930'ların başında gerçekleştirilmesi tesadüf değildir. Bu çalışmalar aynı ortak hedefe yöneliktir. Atatürk, "*Türkün milli dili Türkçedir*" parolası çerçevesinde ulus devletinin remeline Türkçeyi yerleştirmek istemiştir. Evde, işte, sokakta, okulda ve camide Türkçe... Her yerde Türkçe...

Atatürk Türkçe ezanla, Türkçeyi camilerin minarelerine çıkarmış tır. Böylece asırlardır üstelik daha çok dini nedenlerle hor görülen, dışlanan ve Arapçanın gölgesinde unutulmaya terk edilen Türkçe ilk kez en yükseğe çıkarılmıştır. Ancak "Kavmi necipin dili" olarak görülüp kutsallaştırılan Arapçanın alaşağı edilmesi Türkiye'nin "kadim yobazlarını" fena halde rahatsız etmiştir.

Prof. Bilal N. Şimşir, Türkçe ezanın önemini ve yeniden Arapça ezana dönülmesinin yanlışlığını şöyle anlatmıştır:

"(...) Burası Türkiye'dir, burada Türkçe konuşulur, Türkçe dua edilir ve Türkçe ezan okunur derken övünüyor, Türklüğümüzle gururlanıyorduk.

Dosta düşmana gösteriyorduk ki Türkiye bir milli devlettir, bir ulus devlettir. Her milli devletin milli dili olur. Türk milli devletinin de kendi milli dili vardır, o da Türkçedir. 'Ve Türkçe okulda, kışlada geçerli olduğu gibi camide de minarede de geçerlidir, geçerli olan tek dildir,' diyorduk. Türkçe ezanla Türk insanı mutluydu, gururluydu. Minareler Türk dilinin en gösterişli, en görkemli zirveleriydi. Türk mü ezanlar minarelerden Türkçe seslenirler, anadilimizi yere göğe duyururlar ve Türk insanına tarifsiz gurur verirlerdi. Türk halkı milli devletini, milli dilini seviyordu ve milli ezanla de övünüyordu. 'Bu ezan Türkçedir, benim öz dilimdir, benim ezanımdır, benimdir,' diyordu.

Türkçe ezanın çizdiği milli sınırimız göz göre göre tahrip edildi, yok edildi. Türkiye Arapçanın istilasına açıldı. Ezan Arapçaya çevrilince anadilim, dilim dilim edildi. Okuldaki dil benim, kışladaki dil benim, minaredeki dil ise artık benim değil Arabın dili idi. Minaredeki Türkçe Araplara kurban edildi. Türk minaresinden Türkçe bayrağı indirildi, yerine Arapça bayrağı çekildi. Türk dili Türk minaresinden atıldı, dışlandı. 'Türkçe buraya çıkamaz,' denildi. Türkçenin en gösterişli zirvelerini Araplar tuttu, Araplar işgal etti. Türk minareleri yabancı işgaline düştü. Minarelerimizi çalanlar buna iğreti kılıf da uydurdu. Türkiye'nin 70.000 minaresi Arapların eline geçti. 70.000 minarede Türkçe boğuldu. Türkçe duyulamıyor artık. Şimdi bu minarelerde artık Arabın borusu

ötüyor. Bu minareleri Türk mimarlar, Türk mühendisler dikmişti ama şimdi bunlar birer Türk minaresi olmaktan çıkmıştı artık. Şerefesinde sadece Arapça ezan okunan, Türk diline yer verilmeyen bu minareler bizim minarelerimizde diyebilir miyiz gönül rahatlığıyla i Türkçe ezan şu bakımdan da Türkçeye çok uygun ve çok yararlıydı: Bu ezan Türk vatandaşının aidiyet duygusunu güçlendiriyor, pekiştiriyordu. Evet sınırın her iki yakasında (Suriye sınırı) insanlar camiye gidiyordu ama oradakiler Arapça ezanla buradakiler Türkçe ezanla namaza çağrılıyordu. Türkçe ezan insanlarımızı Türk vatandaşı olduklarını, Türkiye'ye ait olduklarını, Türk kültürüne ait olduklarını her Allah'ın günü beş defa hatırlatıyor, onların aidiyet duygularını sürekli güçlendiriyordu. Türkçe ezan cepteki vatandaşlık belgesinden daha etkili oluyordu; çünkü nereye ait olduklarını insanlara her gün, evet her gün tekrar tekrar hem de yüksek sesle duyuruyor, hatırlatıyordu. (...)

Ezanın Arapça okunması dinin bir gereği değildir. Her Müslüman kendi dilinde ibadet edebilir, ezanı da kendi dilinde okuyabilir. Arap dilinin ve Arap yazısının kutsallığı yoktur. Müslümanlara Arapça da yatması Arap nasyonalizmine hizmettir. Hazreti Muhammed'in Arap olması, Kur'an'ın Arapça inmiş olması Arapçanın İslam'ın dili olduğu, ezanın da Arapça okunması anlamına gelmez.

Suriye nüfusunun yüzde 10 kadarı Hıristiyan Araptır. Bunların da çoğu Katolik. Suriyeli Hıristiyan Araplar Incil'i Arap yazısıyla okurlar, kilisede Arapça dua ederler, kiliselerinin ahularındaki yazılar da bilinen Arap yazısıdır. (...) Hacılarımızdan bir grubun Şam'daki Katolik Kilisesi üzerindeki süslü Arap yazısını Kur'an yazısıdır, İslam'ın yazısıdır zannederek saygıyla selamladıklarına tanık olduk. Buranın bir kilise olduğunu söylediğimiz zaman inanmadılar. Onlar Arap yazısının 'İslam'ın kutsal yazısı' olduğuna inanmışlardı. (...)

Türkçe reformunu, Türkçe ezanı kazanmak için ciddi bir çaba harcamadığımız gibi, bu reformu yaşatmak için de pek zahmete girmedik. Türkçe ezanı yaşatmak için de ciddi bir çaba harcamadık, ciddi bir emek vermedik, bir uğraş vermedik, ter dökmedik, göz nuru dökmedik, nefes tüketmedik. Minarelerimiz Türkçe ezanla fethedilirken biz yine bir çaba harcamamıştık. Türkçenin minarelerdeki zaferi zahmetsiz kazanılmıştı. Dolayısıyla bu zaferin, Türkçe ezanın kadir kıymetini hiç bilmedik. Önemini, gereğini hiç kavrayamadık. Türkçe ezan dediğimiz böylesine önemli ve değerli tarihi kazanımı kolayca elden çtkardık, beş paralık pul gibi harcadık.

Türk dili için çırpman Atatürk oldu. Türkçe ezan da bize adeta gümüş tepsi içinde hazır sunuldu. Diğer bazı kazanımlar da bize hazır sunuldu. Biz, düpedüz hazır konduk. (...)

Türkçe ezanın tarihe gömülmesi, Türkiye'de Arapça ezanın diriltilmesi, şeyhlere, dervişlere, hacılara, hocalara sunulmuş bir taviz, bir ödün idi. Oy uğruna verilmiş bir ödün. Büyük bir ödün, önemli bir ödün idi. Özellikle doğulu şeyhlere, seyitlere ve de Kürtçülere, bölü cülere sunulmuş büyük bir ödün idi. Arapçayı isteyen de, bekleyen de onlardı. Halk değildi, Türk halkı değildi.

Türk halkı Arapça bilmez, Arapça anlamaz. Arapça bambaşka bir dildir, bizim dile hiç benzemez. Halk bilmediği, anlamadığı ve kolay telaffuz edemediği Arapçadan ancak kurtulmak ister. Ezam da, kameti de, duayı da, Kur'an'ı da Türkçe dinlemek, Türkçe okumak ister ve istiyordu. Türk halkı Türkçe ezana alışmıştı. Tutucu ve dincilerin baskılarına rağmen Türkçe ezanı sevmişti, müezzinin ne dediğini anlıyordu.

Politikacıların bölücülere, şeyhlere, hocalara verdiği ödünlerden **Türkiye çok çekiyor, ilerde de Çekecek** gibi görünüyor... ”

Sonuç olarak; Türkiye'de ezanın Türkçe okunması son derece doğaldır. Çünkü Türkler Türkçe konuşur, Türkçe yazar, Türkçe okur, Türkçe dinler.

Kur'an'ın, duaların, hutbelerin, salatın, kısacası din dilinin Türkçeleştirildiği Türkiye'de ezanın

da Türkçeleştirilmesi çok doğal ve ta mamlayıcı bir adımdır.

Türkçe ezan dine aykırı değildir. Kur'an, söze değil anlama önem verir.

Türkçe ezan güzeldir. Türkün içine, iliklerine işler.

Türkçe ezan anlaşılır, hissedilir. Bu nedenle insanda, anlaşılıp his sedilemeyen Arapça ezanın yaratacağından çok daha fazla ibadete yönelme dürtüsü yaratır.

Türkçe ezan Türkçeye hizmettir. Böylece Türkçe en yükseğe, mi narelere kadar taşınır.

Türkçe ezan Türklükle Müslümanlığı daha da iç içe geçirerek ai diyet duygusu yaratıp ulus devleti güçlendirir.

Türkçe ezan adı üstünde Türkleşmiştir, Türküdür. Türkçe ezanın değerini anlamak için "*Türkiye Cumhuriyeti'ni kuran Türkiye halkı*"ndan olmak, "Türk" olmak gerekir. Türkçe ezanın değerini anlamak için Türkçenin öz güzelliğini, zenginliğini bilmek gerekir. İslam dinini Arap dini, İslam dilini Arapça sanan; Arapları "Kavmi necip" (üstün kavim) olarak gören birine Türkçe ezanın değerini anlatmak olanaksızdır. Ona göre minarelerden günde beş vakit "*Tanrı uludur... Tanrı uludur...*" diye okunan Türkçe ezan "iç karartıcıdır!", "zulümdür"!

Din Oyunu Aktörleri Önce emperyalizme sonra cehalete meydan okuyarak Cumhuriyet'i kuran Atatürk, en çok din istismarıyla mücadele etmiştir. Atatürk, din istismarcılarına "*din oyunu aktörleri*" adını vermiştir. Din konusun daki gerçekler bilim tarafından aydınlatılınca kadar "din oyunu aktörlerinin" oyunlarının devam edeceğini bildirmiştir. Atatürk'ün laikliği Cumhuriyet'in temeline yerleştirmesinin temel nedenlerinden biri mümkün olduğu kadar bu din oyunu aktörlerinin oyunlarını boz maktır. Atatürk, din oyunu aktörlerinin oyunlarını bozabilmek için her şeyden önce Müslümanların hiçbir aracıya ihtiyaç duymadan dinlerini kendileri okuyup öğrenip, Tanrı'ya doğrudan ulaşmalarını sağlamak istemiştir. Bu amaçla din dilini Türkçeleştirmiştir: Kur'anı Kerim'i, güvenilir hadisleri, hutbeleri, ezanı ve salatu Türkçeleştirerek Müslüman Türk insanını hacının, hocanın, şeyhin, şihın baskısından kurtarıp doğrudan Tanrı'ya ulaştırmak, böylece dinin kişisel veya politik çıkarlara alet edilmesini önlemek istemiştir.

Bir keresinde şöyle demiştir:

"Ey millet, iyi biliniz ki Türkiye Cumhuriyeti şeyhler, dervişler, müritler, mensuplar memleketi olamaz. En doğru, en gerçek tarikat 'Uygurluk Tarikatı'dır. Uygurluğun emir ve isteklerini yapmak insan olmak için yeterlidir. (...) Bağlı olmakla gönül kanısı ve mutluluk duyduğumuz İslam dinini, yüzyıllardan beri alışılmış olduğu üzere bir politika aracı olmaktan çıkarıp yükseltmenin gerekli olduğu gerçeğini görüyoruz."

Ancak gelinen noktada bugün (2013 yılında) Türkiye, uygurluğun emir ve isteklerini unutup şeyhler, dervişler, müritler, mensuplar memleketi olmuş ve İslam dini politika aracı olmaktan kurtarılıp yükseltilememiştir.

Teşekkür Edeceksen Tek Partiye de Et Bütün bu tarihsel gerçeklere karşın Başbakan R. Tayyip Erdoğan, tek parti CHP'nin, Kur'an'ın öğretilmesini, öğrenilmesini ve okunma sını, Hz. Muhammed'in hayatının öğretilmesini yasakladığını, ezanı Türkçeye çevirdiğini, hatta ezanları susturduğunu belirtmiş ve bu yasaklara DP'nin, Adnan Menderes'in son verdiğini iddia etmiştir: Erdoğan, "*O Menderes Kur'anı öğretilmesinin, Hz. Peygamber'in hayatının öğretilmesinin önünü açtığına millet sevinç gözyaşları için de Mtıshaflarıyla hasret giderdi*", "*Evet... O Menderes ezam aslına döndürdüğünde Anadolu'nun her köşesinde insanlar hüngür hüngür ağladılar*," demiştir.

Ancak yukarıda da görüldüğü gibi Kur'anı Kerim'i en mükemmel şekilde Türkçeye tefsir ve tercüme ettiren de, Buhari'nin Hadis kaynağını Türkçeleştiren de, aralarında Kur'anı Kerim Tefsir ve Tercümesi (9'ar cilt) ve Buhari Hadisleri (12'şer cilt) de bulunan tam 352.000 takım dinsel içerikli kitap bastırıp bunları yurdun en ücra köşelerine kadar ücretsiz dağıttıran da, 1932 Ramazan ayında İstanbul'un güzide camilerinde halka Kur'an ziyafeti verdiren de, bu Kur'an'ı radyodan Türkiye'nin her yanına ulaştıran da, halkın camide söylenenleri anlaması için Kur'an yanında hutbeleri, ezanı ve salatı Türkçeleştiren de, Diyanet İşleri Başkanlığı'nı kuran da, ilk Kur'an kursunu, ilk imamhatip okulu nu, ilk ilahiyat fakültesini, ilk İslam Araştırmaları Enstitüsü'nü açan da, 19231939 ile 19481950 yılları arasında okullarda din dersleri okutan da, okul kitaplarında, cami minberlerinde, hutbelerde Hz. Muhammed'i anlattıran da Atatürk'ün ve İnönü'nün tek partisi CHP'dir...

Başbakan R. Tayyip Erdoğan eğer "19391948 arasında devlet din eğitimini, Kur'an öğretimini aksatmıştır," demiş olsa, doğrudur, ben de katılıyorum! Ancak Erdoğan, bütün bir tek parti CHP döneminde (1940'lar ağırlıkta olmak üzere) Kur'an'ın öğrenilmesinin, öğretilmesinin, okutulmasının yasaklandığını, Hz. Muhammed'in hayatının anlatılmadığını, ezanların susturulduğunu iddia ediyor! Bununla da yetinmeyip bu yasaklara Menderes'in son verdiğini ileri sürüyor! Ancak 1930'ların ortalarından itibaren CHP'nin kapattığı imamhatipleri, CHP'nin kapattığı ilahiyat fakültesini ve CHP'nin müfredattan kaldırdığı din derslerini, 1948'den itibaren yine CHP'nin geri getirdiğini unutuyor! Atatürk'ün açtığı Kur'an kurslarının sayısını İnönü'nün daha da arttırdığını görmezden geliyor!

Dolayısıyla Başbakan Erdoğan, imamhatiplerin ve ilahiyat fakültesinin açılmasıyla, din derslerinin yeniden müfredata konulmasıyla, Kur'an kurslarına önem verilmesiyle, hatta ezanın yeniden Arapçaya çevrilmesiyle (bunu da DP ve CHP birlikte yapmıştır) ilgili olarak ille de birilerine minnet duymak, birilerine teşekkür etmek istiyorsa, Adnan Menderes'ten ve DP'den önce İsmet İnönü'ye ve CHP'ye teşekkür etmesi gerekir! Haa! CHP'nin bütün bunları yeni kurulan DP'ye oy kaptırmamak amacıyla "mecburen" yaptığını da iddia edebilir! Nitekim Menderes öyle demiştir. Bu iddia da kısmen doğrudur. Ancak DP ve Adnan Menderes'in din politikasının da neredeyse tamamen oy avcılığına yönelik olduğu açıktır.

Tarih çifte standardı kaldırmaz!

Demem o ki 19231950 arasında tek parti CHP döneminde depo yapılan cami yok mudur? Vardır! Arapça ezan okuduğu için cezalandırılan yok mu dur? Vardır! Ama 19231950 arasındaki 27 yıllık dönem, Atatürk'ün temellerini attığı Türk Devrimi'nin uygulanma dönemidir. Dünyanın "en kansız" devrimi olan Türk Devrimi hayata geçirilirken ister iste mez bazı sorunlar yaşanmıştır; maksadı aşan davranışlar, işgüzarlıklar, istismarlar, hatalar, eksikler, yanlışlar da yapılmıştır. Çünkü her şeyden önce bu çapta bir devrim bir kadro işidir ve Atatürk'ün çok güçlü bir kadrosu yoktur. 19111922 yılları arasında aralıksız 11 yıl devam eden savaşlarda Osmanlı'nın neredeyse bütün aydın kadrosu yok olup gitmiştir. Belgelerle gösterdiğim gibi eldeki "ehveni şer" (kötünün iyisi) kadronun yaptığı hataları, yanlışları ellerinden geldiğince yine Atatürk ve İnönü düzeltmeye çalışmıştır. Ayrıca onca devlet işinin arasında Anadolu'nun bilmem hangi köşesinde birkaç kendini bilmez yöneticinin yaptığı devsizlikten Atatürk'ün ve İnönü'nün her zaman haberdar olması da söz konusu değildir.

Atatürk'ün dünyada eşine benzerine rastlanamayan bir Bağımsızlık ve Aydınlanma Savaşı'yla Osmanlı'nın küllerinden yarattığı Türkiye Cumhuriyeti, maalesef daha devrimini tamamlamadan 19391946 yılları arasındaki II. Dünya Savaşı'nın girilmemiş de olsaydıpraticı etkileriyle karşılaşmış, hemen ardından da 1947'den itibaren kısmi Karşı Devrim'le sarsılmıştır. 19391950 arasındaki bu

sarsıntılı dö nemde Atatürk'ün de olmaması dış politika, ekonomi ve laiklik ko nusunda bir dizi yanlış uygulamanın meydana gelmesine yol açmış tır. Bu süreçte İsmet İnönü'nün de ciddi hataları olmuştur. Ancak bu dönemdeki bütün yanlışları, bütün eksikleri, bütün marjinallikleri bir araya toplayıp, bütün Tek Parti dönemini, CHP tarihini bu yanlışlar dan, eksiklerden, marjinalliklerden ibaret görmek, bunu yaparken de Atatürk ve özellikle İnönü'yü “cami düşmanı”, “Kur'an düşmanı”, “ezan düşmanı” dolayısıyla “din düşmanı” gibi göstermek her şeyden önce gerçekçi değildir.

Atatürk, 30 Kasım 1929'da Vossische Zeitung muhabiri Emil Ludvvig'e verdiği bir röportajda adeta Başbakan R. Tayyip Erdoğan'a cevap vermiş gibidir.

Atatürk şöyle demiştir:

“Ahiren Kur'an'ın tercüme edilmesini emrettim. Bu da ilk defa olarak Türkçeye tercüme ediliyor. (Hz.) Muhammed'in hayatına ait bir kitabın tercüme edilmesi için de emir verdim. Halk tekerrür etmekte bulunan bir şey mevcut olduğunu ve din ricalinin derdi ancak kendi karınlarını doyurup, başka bir işleri olmadığını bilsinler. Camilerin ka panmasına hiçbir kimse taraftar olmamasına rağmen bunların bu su retle boş kalmasına taaccüp ediyor musunuz (şaşıyor musunuz)...”
Atatürk'ün bu sözleri, “Kur'anı Kerim'in Türkçeye tercüme edilmesini Atatürk emretmedi! Atatürk döneminde Hz. Muhammed'in hayatının öğrenilmesi yasaklandı! Atatürk camileri kapattı!” diyenlere ithaf olunur!

TEZ: 3

DERSİM İSYAN ETMEDİ BAHANEYLE OPERASYON YAPILDI!

SEYİT RIZA İSYANCI DEĞİL DİN MAZLUMUDUR!

CHP DERSİM'DE KATLİAM YAPTI! “DERSİM KATLİAMTININ MİMARİ İNÖNÜ'DÜR!

40.0, “(...) Vergi vermediler diye Dersim'in köylerini kim bombala dıf Zamanın, o zamanki Cumhurbaşkanı'nın emriyle... Kimdi? İsmet İnönü, CHP'nin başındaydı. Yani CHP bombaladı. 20.000, 30.000, 50.000 kişinin yargısız infaz edildiği söylenir. İnsaf ya! İşte sizin cemaziyülevveliniz bu. Gelin de siz bunu temizleyin önce...”

R. Tayyip Erdoğan, 14 Ağustos 2010

“Bizim Dersim'le, Dersim Katliamı'yla olan ilgimiz, yeni güncel ve siyasete yönelik bir ilgi asla ve asla değildir. Öyle kitaplar vardır ki hayatınızı değiştirir. Okuduğunuz bir satır, nefes alıp verdiğiniz sürece hafızanızdan çıkmaz. Size burada öyle bir kitap göstermek istiyorum. Necip Fazıl Kısakiirek'in ‘Son Devrin Din Mazlumları’, ilk baskısı 1969'da yapılan bu kitap, yakın tarihimizdeki baskım anlatıyor. Ka ranlık sayfalarına bir kapı aralıyor. Bu kitap zaman zaman yasaklandı, toplatıldı. Kimler tarafından biliyor musunuz? CHP ortak yönetimleri tarafından. İşte benim de, benim neslimin de Dersim'le ilk tanışmamız bu eserle olmuştur. ”

“Üstat Alevi dememiştir. Bakın burası çok önemli. Sayın Kılıçda roğlu sen niye demiyorsun? (...) Burada üstat Kürt, Ermeni dememiş tir. Necip Fazıl, Dersim ve Dersimlileri din mazlumları sınıfına alarak insani trajediyi bize aktarmıştır.”

Dersim'e yapılan operasyonlar bir isyanın bastırılması olarak zi hinlerde meşrnlaştırılmaya çalışılıyor. Ama ilk Meclis'te Dersim Mebu su olarak bizzat Atatürk tarafından davet edilen Diyar Ağa'dan kimse bahsetmiyor. Dersim Operasyonları sonucunda tutuklanan ve asılan Seyit Rıza'nın, 1918 olayları sırasında, işgalci ordulara karşı savaştı ğından, dönemin valisi tarafından da, ‘Din ve namusuyla bize hizmet etti,’diyerek şereflendirildiğiden kimse bahsetmiyor. Dersim'de, adım adım çerçevesi çizilmiş, bahaneleri hazırlanmış bir operasyon var. Çe şitli tarihlerde dersim raporları

hazırlanıyor. Bu rapor sadece 100 adet basılarak, gizli ve zat'a mahsus olarak belli yerlere gönderilmiş bir rapordur. Sayın Kılıçdaroğlu, belge ve arşivden bahsetti. Başbakanlığın arşivi açıktır. Sayın Kılıçdaroğlu görmek istiyorsan, buyurursun, görürsün, incellersin. O şartlar içerisinde de bu konudaki bilgisizliğini giderirsin. Ne var bu raporda? Sadece birkaç cümleyi aktarıyorum: Sayfa 199: 1926 yılında Mülkiye Müfettişi Haindi Bey'in raporuna atıf yapılıyor. Dersim, Hükümeti Cumhuriyet için bir çıbandır. Bu çıban üzerinde kati bir ameliye yapmak ve ihtimalatı selameti memleket namına farzı ayan dır diyor ve 201. sayfasında: Dersim Türkiye için cehalet, maişet darlığı, dahili ve harici tesvilat ve Kürtlük temaliyatı ile bulaşmış tehlikeli bir çıbandır. Kesin bir ameliyeye tabii tutulması lazımdır. Bunun için evvela silah toplamak, ardından ıslahat yapmak icap eder. Bu rapor eski raporları hatırlattıktan sonra kendi çözüm önerilerini ortaya koyuyor. Dersim'e yapılacak harekâtın ayrıntıları, göç ettirilecek aşiretlerin lis tesisi anlatılıyor.

Belge 1:

“Yine 1935 yılında bir kanun çıkarılıyor. Kanunun adı: Tunçeli Vilayetinin İdaresi Hakkında Kanun. Kanunun ilk maddesinde şu be lirtiliyor:

Madde 1: Tunçeli vilayetine, ordu ile irtibatı baki kalmak ve rüt besinin salahiyetini haiz bulunmak üzere korkomutan rütbesinde bir zat vali ve kumandan olarak seçilir. Sonra, bu vali ve kumandana yasa da çok enteresan haklar tanınıyor. Mesela vali ve kumandan gerek görürse, aileleri bir yerden bir yere göç ettirebilir. Mesela, idam hükümlerinin vali ve kumandan tarafından teciline lüzum görülmezse, hemen infaz yapılır. Mesela ceza mahkemelerinde verilen kararların temyizine gerek yoktur. İşte bu kanunun ardından, hazırlıklar yapılıyor, 1937, 1938 ve 1939 yıllarında Dersim'de maalesef büyük bir dram yaşanıyor. Havadan, karadan, toprakla, hatta gaz bombalarıyla, Dersim'de hareket eden her şey, çocuklar, kadınlar katlediliyor. Dersim olayları sırasında orada asker olan Muhsin Batır, anılarında aynen şu ifadeyi kullanıyor: ‘Günlerden bir gün emir geldi. Tren yoluyla Elazığ'a vardık. Oradan da ilk durak Pertek olmak üzere harekete geçtik. İki aya yakın Dersim'de görev yaptım. Okuyucularımdan özür diliyorum ve yaşantımın bu bölümünü anlatmaktan kaçınıyorum.

Üstat Necip Fazıl, Dersim'deki faciyanın tarihte bir benzerinin olmadığını ifade ediyor. Babalarını arayan ve yanına gitmek istediklerini söyleyen iki masum çocuk Hozat kaymakamı tarafından siingületilerek babalarının yanına gönderiliyor. Kendisinin öğretmen ve köy hal kıyla alakasız bir şahıs olduğunu iddia ederek, alevler içinden fırlamak isteyen bir genç, kalasla alevlerin içine itiliyor ve karşısında da sigara içiliyor. Bir köy halkı, önce kurşunlanıyor, daha sonra buğday sapları üzerinde yakılıyor. Üstat, faciayı şu satırlarla anlatıyor:

‘Mazgirt Tersemek nahiyesinin halkı doğranmakta. Merhamet sahiplerinden biri, birle on yaş arasında 20 kadar çocuğu alıp bir de renin içine saklamıştır. Vaziyet birden haber alınıyor. Çocukların ölürülmeleri emri veriliyor. Fakat bu emri yerine getirebilecek kimse bulunamıyor. En katı yürekli bile, böyle müdafaasız masumlara silah kullanamayacaklarını söylemeye mecbur kalıyorlar. Nihayet kara suratlı bir adam bulunuyor ve bir dere içinde titreşe titreşe bekleyen 20 masumun işi bitiriliyor. Murat suyunun, kandan kıpkızıl aktığını görenler olmuştur. Dersim vakasının en büyük mazlumlarından Seyit Rıza'nın hikâyesi ise ayrıca yürek burkucu. Dönemin Malatya Emniyet Müdürü İhsan Sabri Çağlayangil, bir röportajda bunu şöyle anlatıyor.

‘Son sözünü sorduk, kırk liram var, oğluma verirsiniz dedi. Bu sırada Fındık Hafız asılıyordu. Asarken iki kez ip koptu. Seyit Rıza görmesin diye ben arabanın önünü kapattım. Fındık Hafız'ın idamı bitti. Seyit Rıza'yı meydana çıkardık. Soğuktan ve etrafta kimseler yoktu. Ama Seyit Rıza, meydan insan doluymuş gibi sessizliğe ve boşluğa hitap etti: Evladı kerbalayık, bi hatayık, ayıptır,

zulümdür, cinayettir?'

Evet değerli arkadaşlarım! Sayısı bugün dahi bilinmeyen, tahmin edilen binlerce insan, kadın ve çocuk katlediliyor, yuvalar yıkılıyor, binlerce insan batıya göç ettiriliyor, binlerce kız çocuğu evlatlık veriliyor."

Belge 2:

Burada belgeyi şimdi size göstereceğim. 5 Ağustos 1939 tarihli bir belge. Jandarma Komutanlığı'ndan Başvekâlet yüksek makamına gönderilmiş. Dersim'e yapılan müdahalenin bilançosu veriliyor. Bas* kınların devanı edileceği bildiriliyor. Ekte de bir cetvel var. Ölü diri teslim olanların rakamları. 1936373839'da toplam 13.806 kişinin öldürüldüğü bu resmi belgede ifade ediliyor. Bakın deprem felaketin den bahsetmiyorum, öldürülenlerden bahsediyorum. Belgenin altında ki imza çok ilginç Faik Öztrak dahiliye vekili, yani İçişleri Bakanı.

Sayın Kılıçdaroğlu nereye kaçıyorsun? Bunlardan nasıl sıyrılacak sını. Ben mi özür dileyeceğim, sen mi dileyeceksin f Eğer devlet adına özür dilenecekse, böyle bir literatür varsa ben özür dilerim, diliyorum.

Belge 3:

"Dersim'le ilgili bir başka belgeyi de bugün burada açıklıyorum. 23 Aralık 1938. Atatürk'ün vefatından yaklaşık 1 ay sonra. İsmet İnönü cumhurbaşkanı, Celal Bayar başbakan. Bu bir kararname. Şöyle diyor:

'Tunceli'den garba nakillerine karar verilen cem'ayı 12.000 kişinin 11.683 kişinin mürettep mahallerine sevk ve iskânları icra edilmiş ise de, muhtelif mahallerde aynı evsafi haiz ve şevke hazır bir vaziyette bulunan 514 şahıs ile birlikte yekunu, kararnamelerle tespit edilen miktarı geçeceklerinden dağlarda ve mağaralarda saklanmaları ve kış münasebeti ile harmanlayarak dehaletleri umulanlarla beraber daha 2000 kişinin ilişik listede yazılı yerlere sevk ve iskânları, Dahiliye Vekilliğinin teklifi üzeri ne İcra Vekilleri Heyetinin toplantısında onanmıştır İmza: Reisicim hur İsmet İnönü. Tabii, alttaki imzalarda bir isim de bu arada dikkati mizi çekiyor. Nafia vekili, yani Bayındırlık Bakanı Ali Çetinkaya (...)

Belge 4:

"Bir başka belge. Dersim operasyonlarının hemen ardından, Sason'da yapılan temizlik ve takip operasyonlarının raporu. Sason bölgesinde 384 kişinin öldürüldüğü, diri tutulan ve teslim olanların tamamının batıya göç ettirildiği ifade ediliyor. Halen Sason yasak bölgesi içinde hiçbir ferden kalmadığı, operasyonun da böylece sonlandırıldığı ifade ediliyor. 28 Eylül 1938. İmza: İçişleri Bakanı Şükrü Kaya."

"Ben daha ne anlatayım. Ben belgeyle konuşuyorum. Arşive git incele, doğruları söyle. Bunların bütün siyaseti dürüst olmamak üzere kuruldu. Dersim yakın tarihimizdeki en acı, en trajik olaylardan biridir. Dersim aydınlatılmayı bekleyen bir olaydır. Dersim, CHP'nin en acı, en kanlı eseridir. Bu kanlı eserin sahibi olan CHP'dir (...)." R. Tayyip Erdoğan, 23 Kasım 2011

"... Eğer faşist diktatör görmek istiyorlarsa geçmişlerine, (...) Dersim katliamının mimarı milli şeflerine baksınlar,"

R. Tayyip Erdoğan, 25 Haziran 2013

Cevap: 3

Dersim Özrünün Belgeleri Başbakan R. Tayyip Erdoğan, 23 Kasım 2011 tarihli "Dersim özrü"

konuşmasında birtakım belgeler göstermiştir.

Öncelikle “Devlet arşivleri”nin açıldığından söz edip çok iddia lı bir şekilde 1937-1938-1939’da Dersim’de bir “katliam” yapıldığını söyleyen bir başbakanın çok daha güçlü belgeler göstermesi gerekirdi. Ancak Erdoğan yıllardır tekrarlanan “Dersim katliamı!” tezine belge olarak bir kitap, iki rapor ve bir kanun göstermiştir. Bir kitap, iki rapor ve bir kanunla bırakın bir tarih tezini, bir dönem ödevini savunmak bile imkânsızdır.

Bir Kitap: Erdoğan, Necip Fazıl Kısakürek’in 1969’da basılan *Son Devrin Din Mazlumları* adlı kitabını “belge” diye göstermiştir. Ancak Erdoğan’ın öve öve bitiremediği bu kitapta dişe dokunur tek bir belge bile yoktur.

Bir Kanun: Erdoğan, Tunceli ilinin kuruluşuyla ilgili 1935 tarihli kanunu “belge” diye göstermiştir. TBMM’de açıkça tartışılmış, *Resmi Gazetemde* yayımlanmış, herkesçe bilinen bir kanun evet belgedir, ama çok önemli olmayan son derece sıradan bir belgedir.

Birinci Rapor: Erdoğan, “Sadece 100 adet basılmış” diyerek de gerisini arttırmaya çalıştığı 1930 tarihli Jandarma Genel Komutanlığı Raporu’nu çok önemli bir “belge” diye göstermiştir. Ancak o rapor da yeni bulunmuş değildir. Genelkurmayın daha önce yayımladığı Dersim’le ilgili çok sayıda rapordan biridir. Ayrıca o raporda Dersim Harekâtlarıyla ilgili gizli saklı hiçbir şey yoktur. Hatta, Erdoğan’ın “belge” diye bazı bölümlerini okuduğu o rapor, kitap olarak bile basılmış, daha önce de pek çok kaynakta atıflar yapılarak incelenmiştir.

İkinci Rapor: Erdoğan bu sefer de elindeki bir tabloyu “belge” diye sunmuştur. İddia ettiğine göre bu tablo Dersim Harekâtı sırasında öldürülen eşkıvaların sayılarını göstermektedir ve üzerinde toplam 13.800 gibi bir rakam yazmaktadır. Bunu ilende ayrıntılı olarak inceleyeceğim.

Kendi Kendini Çürütmek Başbakan R. Tayyip Erdoğan, 14 Ağustos 2010’da, CHP’nin 1937-1938 Dersim Operasyonunda. “20.000, 10.000. 40.000. 50.000 kişinin yjrgısız infaz edildiği söylenir,” diyerek tepkisini, “insaf ya!” diye dile getirmiştir. Görüldüğü gibi Erdoğan. Dersim Harekâtı sırasında kaç kişinin öldüğüne bir rürlü karar verememiş, açık arttırma misali. 20.000’den başlayıp 50.000’e kadar çıkmıştır. Erdoğan, Dersim’de 20.000 ile 50.000 kişi arasında bir kasıp olduğunu iddia etmiştir. Ancak 20.000 ile 50.000 kişi arasında 30.000 kişi gibi büyük bir rakam sardır, istatistik biliminin esrensel kurallarına göre dünyanın hiçbir yerindeki hiçbir istatistikçi, bu kadar büyük bir tahmin aralığını “bilimsel” olarak değerlendirip ciddiye alamaz, almaz. Üstelik Erdoğan bu rakamları verirken de bir bilimsel gerçeğe değil, bir “söylentiye” dayandığını bizzat itiraf etmiştir.

30.0 “20.000, 30.000, 40.000, 50.000...” İyi de kaç bin? 20.000 mi, mi, 40.000 mi, 50.000 mi? Kaç bin? Görüldüğü gibi sayı belir sizdir. Arttır arttırabilersen! Belki 20.000. belki 30.000, belki 40.000, belki de 50.000 kişi inanır! Kim bilir!

Aslında Başbakan Erdoğan’ın bu “Dersim açık arttırması”, İkinci Cumhuriyetçi, Karşı Devrimci aydınların da ortak yöntemidir. Dersim’deki kayıplar söz konusu olduğunda bu Cumhuriyet karşıtı grup 50.000’den başlayıp 100.000’ne kadar çıkmaktadır.

Örneğin; *İsmail Beşikçi*, 1937-1938’deyse 50.000’in üzerinde Alevi Kür dün öldürüldüğü görülmektedir, ” demiştir.

Şerafettin Halis, “Dersim’de 70.000’le 90.000 arasında insanın kanına ve canına mal olan bir katliam yaşanmıştı, ” demiştir.

Mustafa Yelkenli, “Mustafa Kemal’in emriyle 100.000 kadar kişinin katliamına neden olacak

bastırma operasyonu yapıldı,” *demiştir.ö zlem Çelik*, “Dersim’de 90.000’den fazla insan öldürüldü,” *de miştir.*

72.0 *Ayşe Hür*, “Tahminlere göre 110.000 nüfusu olan Dersim’in kişisi ülkenin değişik yerlerine sürüldü,” *demiştir.*

(•örüldüğü gibi C umhuriyet karşıtlarının birbirinden habersiz şe kilde farklı zamanlarda dile getirdikleri Dersim kayıplarının sayısı bir birini tutmamaktadır. “Salla sallayabildiğin kadar” diye ifade ediiebi Icecek bu durumun hiçbir bilimsel yanı yoktur. İşte bu ciddiyetsizliğin, bu bilimdiştlığının adı “alternatif tarihtir”.

Cumhuriyet karşıtı aydınların Dersim kayıpları konusunda 50.000’den başlayıp 100.000’e kadar çıktıkları bir “sallama ortamın da” Başbakan Erdoğan’ın 20.000’den başlayıp 50.000’e kadar çıkması şüphesiz daha insafli bir yaklaşımdır!

Peki ama Başbakan R. Tayyip Erdoğan Dersim kayıpları konusun da neden 50.000’e kadar çıkıp ondan öteye gitmemiştir? Neden ust sı nır olarak 50.000 rakamını kullanmıştır? Çünkü Başbakan Erdoğan’ın tarih hocası Necip Fazıl, Erdoğan’ın elinden düşürmediği *Son Deirin Din Mazlumları* adlı kitabında “*Dersim’de en aşağı 50.000 kişinin öl dürüldüğünü*” iddia etmiştir/ Yani bu “söylentinin” kaynağı da Baş bakan Erdoğan’ın üstadı Necip Fazıl’dır. Fakat Necip Fazıl “en aşağı 50.000” derken, Erdoğan “en fazla 50.000” demiştir.

14 Ağustos 2010’da Dersim Operasyonu’nda 20.000 ile 50.000 kişi arasında insanın “yargısız infaz edildiğini” söyleyen Erdoğan, bir yıl kadar sonra 23 Kasım 2011’de elindeki bir resmi belgeyi göstererek 19371939 Dersim Operasyonu’nda “*13.806 kişinin öldürüldüğünü*” belirtmiştir. Yani 23 Kasım 2011’deki Erdoğan, 14 Ağustos 2010’daki Erdoğan’ı çürütmüştür! Erdoğan sadece kendini değil, üstadı Necip Fazıl’ı da çürütmüştür!

Dersim Harekâtı’nda Ölenlerin Sayısı 19371938 Dersim Harekâtı’nda ölenlerin sayısı 50.000’lere, 100.000’lere kadar çıkarılmaktadır. Bu uçuk rakamları tarihsel ger çek diye ortaya atanların başında yakın tarihin bütün Kürtçü isyanla rında karşımıza çıkan Nuri Dersimi gelmektedir. Dersimi, *Kiirdistarı Tarihinde Dersim* adlı kitabında “*İntikam... Süngülerleri yüz binler ce Kürt yavrusunun feryadını dindirmek içirt (...) intikam!*” diyerek yüz binlerce Kürdün öldürüldüğünü iddia ermiştir. Belli kı Dersim Harekâtıma bir “katliam görünümü” vermek isteyenler, başta Nuri Dersimi gibi Kürt ırkçıları, “açık arttırma misali” ölü sayılarını ola bildiğince artırmıştır. Herkes aklından geçeni salladığı için de ortaya birbirini tutmayan çok farklı rakamlar çıkmıştır.

Dersim Harekâtı sırasında gerçekten kaç kişinin öldüğünü açıkla madan önce basit bir karşılaştırma yapmak istiyorum:

Türk milletinin ölüm kalım savaşlarından 1915 Çanakkale’de 75.800 civarında, 19191922 Kurtuluş Savaşı’nda ise 40.000 civarında insan kaybedilmiştir. Yunanistan, Ermenistan, Fransa ve İngiltere gibi ülkelere karşı 4 yıl süren koskoca Kurtuluş Savaşı’nda toplam kayıp (hastalar ve yaralılarından ölenler de dahil) 40.000 civarındayken, Dersim Harekâtında 50.000 ile 100.000 arasında kayıp verilmiş olması mümkün müdür? Bu iddia her şeyden önce akıldışıdır.

Şimdi gelin belgelere bakalım...

Genelkurmay Kaynağı Genelkurmay yayım *Türkiye Cumhuriyetinde Ayaklanmalar* adlı kitaptaki resmi belgelere göre, gün gün anlatılan harekâtındaki toplam ölü sayısı 20003000 kişi civarındadır.

1972 yılında Emekli Kurmay Albay Reşat Halli tarafından ha zırlanan ve Genelkurmay tarafından basılan *Türkiye Cumhuriyetinde Ayaklanmalar* adlı kitapta askeri raporlara dayalı olarak 19371938

Dersim Harekâtındaki ölü sayıları gün gün ortaya konulmuştur.

Kitapta 19371938 Dersim Harekâtı'yla ilgili ilk belge 13 Ağustos 1935 tarihlidir. Bu raporla başlayan raporlar 12 Eylül 1939 tarihine ka dar devam etmektedir ve toplam 155 klasörden oluşmaktadır. Günlük askeri raporlara dayanılarak yaptığımız hesaplamaya göre isyancıların bu zaman aralığındaki toplam kaybı 3828 kişidir. Bazı belgelerde 300400 gibi tahmini rakamlara yer verildiği, acele hazırlanan raporların çoğunun abartılı olduğu gerçeği de dikkate alındığında ve özellikle 19351940 nüfus sayımı sonuçları ile bölgeden sevk edilenlerin sayısı düşünüldüğünde toplam ölü sayısının 20003000 kişi olduğu anlaşılacaktır.

Peki, Genelkurmay (rakamları) kasten düşük göstermiş olabi lir mi? Bu da çok mümkün gözüküyor. Çünkü bilgiler, resmi askeri raporlardan alınmış rakamlar. Üstelik gizliliği ortadan kaldırılan ve I açıklanan Dersim belgeleri de bu kitaptaki bilgileri doğruluyor. Zaten kitap da bu resmi belgelerin incelenmesi ve özetlenmesiyle hazırlan mıştır. Genelkurmay, kamuoyunu bilgilendiren bir yayın yapmış olsa, politik davranıp ölü rakamlarını düşük gösterdi diye düşünülebilirdi. Ancak raporlar askeri komutanların Başbakanlığa ya da askeri birlik lerin komutanlarına gönderdiği askeri raporlar. Bir askeri harekâтта rapor verirken politik davranıp karşı tarafın ölü sayısını kasten düşük göstermek gibi bir şey elbette söz konusu olamaz. Hele hele binlerce yıllık bir ordu geleneğinden gelen Türk ordusunda hiç olamaz.”*Sonuçta Genelkurmay belgelerine, gün gün tutulmuş askeri rapor lara göre Dersim Harekâtı sırasında Tunceli’de 20003000 kişi civarın da bir kayıp vardır.*

3. Ordu Müfettişliği Raporu Ordu Müfettişliğinin Tunceli’de yapılan “tedip harekâtına” dair verdiği rapordaki bilgiye göre ordu, Tunceli’de iki defada toplam da 17 günde yaptığı tarama harekâtında tarama bölgesinden ölü ve diri olarak 7954 kişi çıkarmıştır. Bu 7954 kişinin 5000 ile 7000 kadarı batı bölgelerine sevk edilmiştir. Bu rakamlara göre Dersim Harekâtı sırasında ölenlerin sayısı 5000 kişinin sevk edildiği dikkate alındı ğında2954 kişi 7000 kişinin sevk edildiği dikkate alındığında954 kişidir. Ayrıca bu rakama, bölgeyi terk ederek Erzincan, Elazığ ve Sivas taraflarına kaçanlar da dahildir.

Sonuçta 3. Ordu Müfettişliği Raporu’na göre Dersim Harekâtı sı rasında Tunceli’de 1000 ile 3000 kişi civarında bir kayıp vardır.

1935 Nüfus İstatistikleri genel nüfus sayımına göre Tunceli (Dersim) nüfusu 107.723 kişidir.

1940 genel nüfus sayımına göre Tunceli (Dersim) nüfusu 94.639 kişidir.

11.683 kişi de batıya sevk edilmiştir.

Bu rakamlardan çıkan sonuç şudur:

19351940 nüfus sayımları arasında Tunceli’de eksilen toplam nüfus (107.72394.639= 13.084 kişidir). Bu 13.084 kişinin 11.683’ü de Tunceli dışına sevk edildiğine göre, (13.08411.683= 1401 kişi) Tunceli’de iki nüfus sayımı arasında kayıp (ölü) nüfus 1401 kişidir.

Tunceli’de toplam 91 aşiret varken 1937 isyanına 6, 1938 isyanı na ise 1015 aşiret katılmıştır. Yani kabaca Dersim isyanlarına katılan aşiretler 15.00020.000 kişilik bir nüfusu kontrol etmektedir. Nitekim tarama harekâtı da Tunceli’nin tamamında değil bu isyancı aşiretlerin bulunduğu 15.00020.000 kişiyi kapsamıştır. Türk ordusu önüne ge len kadın, çoluk çocuk herkesi katletmiş olsa bile 50.000 ile 100.000 kişiyi katletmiş olması imkânsızdır.

Sonuçta 19351940 nüfus istatistiklerine göre Dersim Harekâtı sırasında Tunceli’de 1500 kişi civarında bir kayıp vardır.

İşte bu noktada nüfusa kayıt olmayan, bu nedenle sayılamayan nüfus konusunda polemikler yapılmaktadır: Dersim Harekâtı sonra sında yapılan 1940 nüfus sayımında Tunceli nüfusunun bilerek fazla gösterildiği iddia edilmektedir. Ancak bu iddiaların hiçbir bilimsel temeli yoktur.

“*Dersim’de 50.000 ile 100.000 arasında insan öldürülmüştür!*” diye tutturanlar, bu nüfus sayımı sonuçlarını görünce tezlerinin çürüdüğünü anladıklarından hemen bir komplo teorisine başvurarak, “*O nüfus sayımı sonuçlarına güvenilmez!*” demektedirler. Örneğin Dersim’de on binlerce insanın öldürüldüğünü iddia eden Veli Saltık, “*Harekâttan hemen sonra yapılan 1940 nüfus sayımında Tunceli nüfusu kasıtlı olarak fazla gösterilmiştir!*” diyerek iddiasını savunma yoluna gitmiştir.

Haşan Saltık ise 4. Umum Müfettişlik Raporu’na göre Dersim Harekâtı sırasında 13.160 sivilin öldüğünü, 11.818 kişinin de sürgün edildiğini belirtmiştir. Ancak, Haşan Saltık’ın 19 Kasım 2009’da *Sabah* gazetesine verdiği demeçte dile getirdiği bu raporu, Doğu Perinçek’in dediği gibi, “Biz görmüş değiliz!”

Son olarak 23 Kasım 2011’de Başbakan R. Tayyip Erdoğan’ın açıkladığı 8 Ağustos 1939 tarihli, Jandarma Komutanlığı’ndan Başvekâlet Yüksek Makamı’na gönderilen bir raporda 1936, 1937, 1938 ve 1939 Dersim harekâtları sonrasındaki toplam ölü sayısı 13.806 kişi olarak görülmektedir.

Ancak Haşan Saltık’ın ve Başbakan Erdoğan’ın açıkladıkları belgelerdeki rakamlar, hem 3. Ordu Müfettişliği’nin verdiği rakamlara, hem diğer Genelkurmay belgelerine, hem de 1935-1940 nüfus sayımları arasında eksilen nüfus oranlarına uymamaktadır. Ayrıca arşivde bulunan her belgenin yüzde yüz doğru bilgi vermeyebileceği, bir belge gedeki bilgilerin en azından birkaç belge tarafından doğrulanmadan tarihçi için fazla bir anlam ifade etmeyeceği göz ardı edilmemelidir.

R. Tayyip Erdoğan’ın Dersim Belgesi Şüpheli *Başbakan Erdoğan 23 Kasım 2011’de yaptığı konuşmada*, “Bu rada belgeyi şimdi size göstereceğim. 8 Ağustos 1939 tarihli bir belge, jandarma Komutanlığından Başvekâlet Yüksek Makamı’na gönderilmiştir. Dersim’e yapılan müdahalenin bilançosu veriliyor. Baskınların devam edileceği bildiriliyor. Ekte de bir cetvel var. Ölü diri teslim olanların rakamları. 1936-1939’da toplam 13.806 kişinin öldürüldüğü bu resmi belgede ifade ediliyor. Bakın deprem felaketinden bahsetmiyorum, öldürülenlerden bahsediyorum...” *diyerek 1936-1939 arasında Tunceli’de 13.806 kişinin öldürüldüğünü iddia etmiştir.*

Tunceli'de bulunan belgelerin bir kısmı sadece bir klasörde değil, aynı zamanda başka belgelerle birlikte de bulunmuştur ve bu belgelerin bir kısmı da başka belgelerle birlikte bulunmuştur.

	Belgenin olduğu yer				Belgenin sayısı	Yerleşim yeri	
	Ölçü	Yerleşim yeri	Yerleşim yeri	Yerleşim yeri		Yerleşim yeri	Yerleşim yeri
1938	100	100	100	100	100	100	100
1939	100	100	100	100	100	100	100
1940	100	100	100	100	100	100	100
1941	100	100	100	100	100	100	100

Tunceli'de bulunan belgelerin bir kısmı sadece bir klasörde değil, aynı zamanda başka belgelerle birlikte de bulunmuştur ve bu belgelerin bir kısmı da başka belgelerle birlikte bulunmuştur.

Başbakan Erdoğan'ın 23

Kasım 2011 'de kamuoyuna açıkladığı o belge Erdoğan'ın açıkladığı bu belge, Başbakan'ın söylediği her şeyi sor gulamadan kabul etmeye alışmış basınımız ve yandaş aydınlarımız ta rafından hemen bir "Dersim gerçeği" olarak kabul edilmiştir.

Ancak hiçbir şey görüldüğü gibi değildir.

Serap Yeşiltuna, *Devletin Dersim Arşivi* adlı kitabında Başbakan Erdoğan'ın söz konusu belgesi hakkında şu şaşırtıcı bilgileri vermiştir:

11. "13.806 ölü, belgeler içinde sadece bir BCA, MMK, (030.10) / 11.751.30)kodlu katalogda geçmektedir. Belge 11 İkinci teşrin 1939yani 11 Kasım 1939 tarihlidir. 1936373839 yılları arasın da yapılan tüm harekâtlarda ölü ele geçirilen eşkıya sayısı olarak bu rakam verilmektedir. Fakat aynı klasör içinde arşivlenmiş diğer belge lerin tarihi bu belgeninkine uygun değildir. Önceki sayfalarda gelen belgeler 1938'in Kasım ayına aittir. Sonra gelen sayfalarda yeniden 1938 Kasımı'na geri dönülmektedir. Yine BCA, MMK, (0.30.10)/ 751.29)kodlu, yani anılan belgeden bir önceki klasör 31 Ekim 1938 tarihli bir belgeyi, yine bir sonra gelen BCA, MMK, (0.30.10) Hll.751.31)kodlu belge de 30 Aralık 1938 tarihini taşımaktadır. Söz konusu belge kendi klasörü içindeki belgelerle de kendinden önce ve sonra gelen belgelerle de tarih olarak örtüşmemektedir.

Arşiv belgeleri üzerinde yaptığımız çalışmada aynı zaman dilimine ait belgelerin yaklaşık olarak aynı başlangıç kodlarıyla arşivlendiğini, bu kodların da tarih ilerledikçe daha yüksek bitiş rakamları aldıklarını tespit etmiş bulunuyoruz. Yani daha geç bir tarihe ait belgenin ko

dunun da öncekilerden daha hüyük bir rakam olması gerekmektedir. Anılan belge bu anlamda da Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi'nin genel sistemiyle de önemli bir uyumsuzluk göstermektedir. Böyle bir belge, ya yazıldığı söylenen zamandan önce, yani yazılmadan önce arşivlenmiştir; ya bu belge için arşivleme kuralları istisna olarak ihlal edilmiştir ya da gerçekte böyle bir belge hiç yazılmamıştır. Bu garip durumun yanı sıra anılan belgedeki ölü isyancı rakamlarının, günlük askeri raporlardaki rakamların toplamıyla tutmaması, daha doğrusu çok yük sek olması, belgeyi daha da

Őüpheli duruma dűŐürmektedir.

Tűm bu nedenlerle bu rakamın çok altında kalan, en fazla 2000 civarındaki bir rakamın ölen isyancı sayısını tespit için daha sağlıklı bir tahmin olacağı açıktır.”

1939 Görüldüğü gibi Serap Yeşiltuna, *Devletin Dersim Arşivi* adlı ça lışmasında Başbakan Erdoğan'ın açıkladığı bu belgenin “şüpheliliği” konusunda çok ciddi bilgiler vermiştir. Bu bilgilere göre her şeyden önce söz konusu belgenin tarihi diğer belgeler 1938 yılına bu belgenin yılına ait olmasıarşivlendiği belgelere uymamakta ve bu durum devletin arşivcilik yöntemleriyle çelişmektedir. 1940 Yeşiltuna, söz konusu belgedeki 13.806 ölü rakamının 19351940 nüfus oranlarıyla da çeliştiğini ileri sürmüştür. “B« rakamlara göre 1935 yılında, yani isyanın öncesinde Tunceli’de toplam nüfus 107.723’tiir.y ılında, yani isyanın ardından bastırma harekâtından ve nakil iskân işlemlerinden de sonra bu nüfus 94.639’a düşmüştür. Azalan nüfus 13.084 kişi olarak görülmektedir. Başbakan’ın bu dönem için açıkladığı ölii sayısı 13.806 idi. Yine aynı dönem için açıkladığı sürgün edilen insan sayısı 11.683’tü. Buna göre nüfustaki azalmanın 25.489 kişi olması gerekirdi. Oysaki bu düzeyde bir azalmanın olmadığı yine Başbakan’a bağlı olarak çalışan kurumun verdiği nüfus rakamlarından anlaşılmaktadır. ”

19351940 nüfus sayımları sonuçlarına göre Dersim Harekâtı sonrasında Tunceli’de azalan toplam nüfus 13.084 kişidir. Bu kişilerin 11.683’ü de batıya sevk edildiğine göre geriye Başbakan Erdoğan’ın de diği gibi 13.806 kişi değil, sadece 1401 kişi kalmaktadır. Nerde 13.806, nerde 1401... Arada dağlar kadar fark vardır. Batıya tek bir kişinin sevk edilmediğini düşünsek bile 19351940 arasında Tunceli’de azalan toplam nüfus 13.084 kişidir. Başbakan Erdoğan’ın açıkladığı rakam ise 13.806’dır. Bu durumda Serap Yeşiltuna’nın dediği gibi, “ Ya açık landığı kadar ölüm yoktur ya da kimse iskâna tabi tutulmamıştır.” Gerçi kimse iskâna tabi tutulmamış olsa bile 19351940 arasında Tunceli’de azalan nüfus rakamı ile Başbakan Erdoğan’ın verdiği ölü nüfus rakamı yine tam olarak birbirini tutmamaktadır. Başbakan Erdoğan’ın verdiği rakama göre 722 kişi fazla çıkmaktadır. Nereden çıktığı bilinmeyen 722 kişi!

Özgür Erdem, *Dersim Yalanları ve Gerçekler* adlı çalışmasında söz konusu belgeninin gerçeği yansıtmadığını ileri sürmüştür. Erdem’in gerekçeleri de şunlardır:

“Bir belgenin geçerliliği, sadece üzerindeki mühürle ya da devlet arşivlerinde yer almasıyla sağlanamaz. Bir belge sahte olabilir. Bir ra por değil, düşünce ya da tahmin olabilir. Yanlış bir rapor olabilir. Belki de devletin dikkate almadığı, gerçek olmadığını düşündüğü, ancak yine de arşivlediği bir belge de olabilir. Kısacası bir belgede yazılı bilgiler sadece ve sadece devlet arşivlerinde yer alıyor diye doğruluğu sorgulan mayacak bir kutsal metin değildir. Bunu ifade etme ihtiyacı hissettik, çünkü gerek 1937 ve 1938 harekâtının gün gün raporlarını; gerek yerli ve yabancı basındaki yansımalarını, gerekse yabancı devletlerin iç ya zışmalarını incelediğimizde bu belgede yer alan 13.806 ölü rakamına rastlamıyoruz. Belgedeki rakam gerçek olsa, bunun başka kaynaklarda da yansması olması gerekirdi. Bunu görmüyoruz bu bir.

İkincisi devletin diğer resmi belge ve raporlarında da bu rakamı doğrulayacak herhangi bir başka bilgi bulunmuyor. 13.806 ölü raka mına başka bir belgede rastlamıyoruz. Ayrıca bu belgenin Cumhuriyet Arşivi’nde içinde bulunduğu klasördeki diğer belgelerle tarihinin tut maması belgeyi daha da şüpheli hale getirmektedir...”

Başbakan Erdoğan’ın açıkladığı belge Başbakanlık Cumhuriyet | Arşivi’nin tasnif kurallarına uymamaktadır.

Sonuçta; Başbakan Erdoğan’ın açıkladığı belge 1939 tarihlidir. Ancak, 19371938’de gerçekleşen Dersim Harekâtı’yla ilgili (bu bel geyle birlikte tasnif edilen) diğer Dersim belgeleri 1938 tarihlidir.

Başbakan Erdoğan’ın açıkladığı belgedeki ölü sayısı 19351940 nüfus istatistikleriyle çelişmektedir.

Başbakan Erdoğan'ın açıkladığı belgedeki ölü sayısı, günü gününe tutulmuş Genelkurmay askeri raporların toplamındaki ölü sayısından 45 kat daha fazladır.

Başbakan Erdoğan'ın açıkladığı belgedeki ölü sayısını doğrulayan başka bir "Dersim belgesi" daha yoktur.

Gerçek şu ki: Alternatif tarih adı altında Cumhuriyet düşmanlığı yapanlar bir Dersim masalı uydurmuş ve uydurdukları bu masala hem kendileri inanmış hem de geniş kitleleri inandırmıştır.

Necip Fazıl'ın Dersim Masalları Atatürk ve Cumhuriyet düşmanlığıyla Cumhuriyet tarihini ters yüz eden Necip Fazıl'ın belgesiz masallarından biri de Dersim'dir.

Başbakan R. Tayyip Erdoğan, Dersim konusunu Necip Fazıl'ın *Son Devrin Din Mazlumları* adlı kitabından öğrendiğini bizzat itiraf etmiştir.

Erdoğan, 23 Kasım 2011 tarihli konuşmasında şöyle demiştir:

"Bizim Dersim'le, Dersim Katliamı'yla olan ilgimiz, yeni güncel ve siyasete yönelik bir ilgi asla ve asla değildir. Öyle kitaplar vardır ki hayatınızı değiştirir. Okuduğunuz bir satır, nefes alıp verdiğiniz siirece hafızanızdan çıkmaz. Size burada öyle bir kitap göstermek istiyorum. Necip Fazıl Kısakürek'in 'Son Devrin Din Mazlumları', ilk baskısı 1969'da yapılan bu kitap, yakın tarihimizdeki baskını anlatıyor. Karanlık sayfalarına bir kapı aralıyor. Bu kitap zaman zaman yasaklandı, toplatıldı. Kimler tarafından biliyor musunuz? CHP ortak yönetimleri tarafından. İşte benim de, benim neslimin de Dersim'le ilk tanışmamız bu eserle olmuştur."

Dersim'i Necip Fazıl'ın Son Devrin Din Mazlumları adlı kitabıyla tanıdığını ifade eden Erdoğan şunları söylemiştir: "Üstat Alevi deme miştir. Bakın burası çok önemli. Sayın Kılıçdaroğlu sen niye demiyor sun? (...) Burada üstat Kürt, Ermeni dememiştir. Necip Fazıl, Dersim ve Dersimlileri din mazlumları sınıfına alarak insani trajediyi bize aktarmıştır."

Erdoğan aynı konuşmasında daha sonra da, " Üstat Necip Fazıl, Dersim'deki faciyanın tarihte bir benzerinin olmadığını ifade ediyor," *diyerek Son Devrin Din Mazlumları adlı kitaptan şu bölümü aktarmıştır:*

Babalarını arayan ve yanına gitmek istediklerini söyleyen iki masum çocuk Hozat kaymakamı tarafından süngü iletilerek babalarının yanına gönderiliyor. Kendisinin öğretmen ve köy halkıyla alakasız bir şahıs olduğunu iddia ederek, alevler içinden fırlamak isteyen bir genç, kalasla alevlerin içine itiliyor ve karşısında da sigara içiliyor. Bir köy halkı, önce kurşunlanıyor, daha sonra buğday sapları üzerinde yakılı yorv Üstat, faciayı şu satırlarla anlatıyor:

"Mazgirt Tersem ek nahiyesinin halkı doğranmakta. Merhamet sahiplerinden biri, birle on yaş arasında 20 kadar çocuğu alıp bir de renin içine saklamıştır. Vaziyet birden haber alınıyor. Çocukların ölürülmeleri emri veriliyor. Fakat bu emri yerine getirebilecek kimse bulunamıyor. En katı yürekli bile, böyle müdafaasız masumlara si lah kullanamayacaklarını söylemeye mecbur kalıyorlar. Nihayet kara suratlı bir adam bulunuyor ve bir dere içinde titreşe titreşe bekleyen 20 masumun işi bitiriliyor. Murat suyunun, kandan kıpkızıl aktığını görenler olmuştur. Dersim vakasının en büyük mazlumlarından Seyit Rıza'nın hikâyesi ise ayrıca yürek burkucu..."

Necip Fazıl, Başbakan Erdoğan'ı derinden etkileyen *Son Devrin Din Mazlumları*'nda "Dersim" başlığı altında yaklaşık 5 sayfa kadar "Dersim faciasını" anlatmıştır. Necip Fazıl şöyle demiştir:

"En aşağı 50.000 Müslümanın kanını ve canını ihtiva etmesi bakımından, kalın batlılarıyla bir harita gibi çizdiğimiz ve şu anda yalnız ana prensip ve manasıyla tespit ettiğimiz bu faciyanın tarihte bir benzeri gösterilemez."

Necip Fazıl, şairliğinden gelen söz ustalığını da konuşturarak ta rihi gerçekleri duygu sömürüsüyle kandırıp akıttığı gözyaşlarıyla ıslatarak çarpıtmıştır. Öyle ki yukarıdaki kısa paragrafa bile iki yalan sığdırmayı başarmıştır. Bir: Dersim’de en az 50.000 Müslümanın öl dürüldüğü yalanı. Hiçbir belgede Dersim’de 50.000 kişinin öldürül düğüne ilişkin bir kayıt, bir kanıt yoktur. İki: Bu faciyanın tarihte bir benzerine rastlanmadığı yalanı. Örneğin, Osmanlı tarihinde Yavuz Sultan Selim’in 16. yüzyılın başlarında 40.000’e yakın Alevi Turkmeni katletmesi Dersim olayından çok daha büyük bir faciadır.

Erdoğan’ın, “İşte benim de, benim neslimin de Dersim’le ilk ta nışmamız bu eserle olmuştur,” dediği *Necip Fazıl’ın Son Devrin Din Mazlumları adlı eserinde "Dersim" başlığı altında anlattığı trajik ma salları şunlardır:*

- Babalarını arayan iki masum çocuğu Hozat Kaymakamı süngület miştir!
- Alevler içinden çıkmak isteyen bir genç kalaslarla alevler içine atıl mış ve karşısında sigara içilmiştir!
- Bütün bir köy halkı kurşunlanıp buğday sapları üstünde yakılmışnr!
- Bir çocuk annesinin karnından sivri uçlu bir aletle çıkarılmıştır!
- Yirmi masum bir dere içinde boğazlanmıştır!

Necip Fazıl, “*Ve buna benzer daha neler neler!*” diyerek süslemiş tir Dersim masalını.

Peki ama Necip Fazıl, genç Cumhuriyet’in asker, sivil yöneticileri ni “gözü dönmüş cani” gibi gösteren bu olayları hangi belgelere, hangi bilgilere dayanarak yazmıştır?

Necip Fazıl’ın 325 sayfalık *Son Devrin Din Mazlumları* adlı ki tabında tek bir dipnot, tek bir güvenilir belge ve tek kitaplık bir kay nakça bile yoktur. Örneğin Necip Fazıl’ın Dersim masalını anlatırken metin içinde kullandığı kaynaklar şunlardır:

1. “Bu vaka bana 1944 yılında Egridir’de askerliğimi yaparken, res mi şahıslar huzurunda, yanan adama karşı sigarasını zevkle içtiği ni söyleyen amirden bizzat dinleyenlerde anlatılmıştır!”
2. “Elazığ ortaokulunda okuyan iki çocuk!”
3. “Hozat’ın Karaca köyünden Cafer oğlu Kasım!”
4. “Hozat’ın Dolantamr köyünden Veli isminde bir genç!”
5. “*Murat suyunun kandan kıpkızıl aktığını görenler olmuş!*” Aslına bakılacak olursa Necip Fazıl’ın *Son Devrin Din Mazlum ları* adlı kitabında tarih bilimi açısından ciddiye alınacak tek bir kay nak bile yoktur. Necip Fazıl, “*Bana anlattılar!*”, “*Şundan duyduğum!*”, “*Olayın tanığından bizzat dinleyenlerden işittim!*” diyerek trajik, yü rek burkan bir “Dersim masalı” uydurmuş ve bu uydurduğu masala önce kendisini sonra da başkalarını inandırmıştır. Ona inananlardan biri de maalesef Başbakan R. Tayyip Erdoğan’dır. Necip Fazıl’ın Der sim masalını anlatırken adını verdiği kişilerin kim oldukları, gerçekten yaşayıp yaşamadıkları, yaşadılarsa bile bu olaylara gerçekten tanık olup olmadıkları, bazı olaylara tanık oldularsa bile o olayların Necip Fazıl’ın bize aktardığı biçimde yaşanıp yaşanmadığı bilinmemektedir.

Necip Fazıl, “Dersim faciasında” 50.000 Müslümanın öldürül düğünü iddia etmiştir. Ancak bu rakamı hangi belgeye, hangi bilgiye dayandırdığından da hiç söz etmemiştir.

Şöyle demiştir: “Bir kıvılcım halinde gösterdiğimiz Dersim yangı nının kömürleştirilmiş 50.000 cesedinde, kutup şahsiyetler dışı bir yığın olarak din mazlumluğunun en çarpıcı levhasını seyredebilirsiniz. ”*Ne müthiş bir duygu sömürü!* “Dersim yangınının kömürleştiril miş 50.000 cesedi...” ve “Din mazlumluğunun en çarpıcı levhası...” *Şu edebiyata bakın! Anlatımdaki şu*

hamasete bakın! Şu mağduriyete bakın! Şu din sömürüsüne bakın! Gerçekten çok etkileyici bir masal! Yersen tabii!

Necip Fazıl'ın Dersim Masallarının Kaynağı:

Nuri Dersimi ve İ. Sabri Çağlayangil “*Türkiye Cumhuriyeti Dersim’de katliam yaptı! Yüz binlerce Kürdü katletti!*” yalanının temel kaynağı, Kürt Teali Cemiyeti üyesi, Koçgiri, Ağrı ve Dersim isyanlarının elebaşlarından Kürtçü Baytar Nuri Dersimi’dir. Nuri Dersimi, *Kürdistan Tarihinde Dersim* adlı anı larında, cumhuriyet ve Türk düşmanlığının ve ateşli Kürtçülüğünün etkisiyle olayları iyice abartıp biri bin yaparak anlatmıştır.

İşte Nuri Dersimi'nin kaleminden Dersim masalları:

“Binlerce genç kadın ve kız Türk canavarlarına namuslarını teslim etmemek için kendilerini Munzur Suyu’na atarak intihar ediyor, Kürtlük şerefi uğrunda ölüyordu. Munzur ve Fırat nehirleri üzerinde günlerce Kürdün bu kutsal şehitlerinin cesetleri yüzüyordu. Bölgeyi top ve uçakların saçtığı zehirli gaz bombardımanları yoğun bir sis ta bakası altına almış, yaşayan hiçbir mahluk kalmamıştı. Yanan evler ve ormanlardan, cehennemi bir görüntü yansiyordu.

Şu satırlar da ona aittir:

*Türkler Tujik Dağı eteklerini tamamen işgal etmiş ve buralarda ellerine geçen Kürt halkını merhametsizce öldürmüşlerdi. Tujik Dağı eteklerinden İksor Vadisindeki büyük mağaralara sığınmış olan binlerce çocuk, kadın ve kızlar, bu mağaraların menfezleri genelkurmay emir ve murakabesi altındaçimento ile kapatılmak suretiyle mahvedilmişlerdi. (...)

“Bir zamanlar şen ve neşeli olan Kürdistan, bugün harabeye dönmüş ve baykuşlar yuvası olmuştur. Orda yaşayan bugünün ve geleceğin Kürtleri baba toprağının her seferinde atalarının masum kanını görecek, Kürt diyarının uçurumlarına ve ırmaklarına baktıkça, onuru için kendini ölüme atan on binlerce Kürt dedelerinin ve bakirelerinin yürek dağlayan feryadı kulağında çatlayacaktır.

İsyancı Nuri Dersimi'nin ruh halini anlamak için onun şu satırlarını okumak yeterlidir:

“İntikam! İntikam! İntikam! İntikam! İntikam! Kürt namusuna sürülen lekeyi temizlemek için intikam! Süngiilenen yüz binlerce Kürt evladının feryadını dindirmek için intikam! Girdaplara atılan, ateşler de yakılan gelin ve kızlarımızın Kürdistan afakında uğuldayan iniltile rini teskin için intikam!..

Darağaçlarının altında ölümü kahramanca selamlayan, 'Yaşasın hür ve müstakil Kürdistan!' diye haykırarak şahadet tacını giyen binlerce vatan kurbanlarının gayelerini tahakkuk ettirmek için intikam! Kürdistan denilen harabezar (harabe) anayurdun istihlası (kurtuluşu) için intikam! Kürt diyarında uluyan sırtlan ve çakallar ırkının mülev ves (pis) vücutlarından Kürt vatanını tathir (temizlemek) için intikam!

Medeniyet denilen kahpenin peşine sığınarak bize uluyan köpekleri susturmak için intikam!.. İntikam!.. İntikam!..

Şehitlerimizin kanlı cesetleri üzerinde kanla, gözyaşlarıyla yazılı vasiyetname işte bu bir tek kelimedir!..”

Kendinden geçmiş, cezbeye tutulmuş bir meczup misali “intikam! intikam!” diye bağırarak Türklere “kin” ve “nefret” kusan Nuri Dersimi aktivist bir Kürtçü olarak kaleme aldığı *Kürdistan Tarihinde Dersim* adlı kitabında hayal gücünü de kullanarak gerçekleri altüst etmiştir. İşte onun altüst ettiği gerçekler, bizim Necip Fazıl gibi Cumhuriyet tarihi yalancılarına kaynak olmuştur.

Necip Fazıl'ın Dersim masallarının kaynaklarından biri de İhsan Sabri Çağlayangil'dir.

Başbakan Erdoğan, 23 Kasım 2011 tarihli konuş masında Seyit Rıza'nın idamını anlatırken İhsan Sabri Çağlayangil'in anılarına gönderme yaparak şöyle demiştir: "Dersim vakasının en bü yük mazlumlardan Seyit Rıza'nın hikâyesi ise ayrıca yürek burku cu. Dönemin Malatya Emniyet Müdürü İhsan Sabri Çağlayangil, bir röportajda bunu şöyle anlatıyor. 'Son sözünü sorduk, kırk liram var, oğluma verirsiniz dedi. Bu sırada Fındık Hafız asılıyordu. Asarken iki kez ip koptu. Seyit Rıza görmesin diye ben arabanın önünü kapattım. Fındık Hafız'ın idamı bitti. Seyit Rıza'yı meydana çıkardık. Soğuktı ve etrafta kimseler yoktu. Ama Seyit Rıza, meydan insan doluymuş gibi sessizliğe ve boşluğa hitap etti: 'Evladı kerbalayık, b 'ı hatayık, ayıptır, zulümdür, cinayettir İhsan Sabri Çağlayangil, Dersim Flarekâtı'nın nasıl başladığını anılarında şöyle anlatmıştır:

"Atatürk Singeç Köprüsünü açmaya gidecek. O tarihte Seyit Rıza Dersim'in lideri. Devlet, Fırat üzerine bir köprü yapmış. Köprü'nün ba şında da bir karakol. Karakolda 33 askerimiz, başlarında İsmail Hakkı adında bir yedek teğmen var. Köprüye Dersimliler saldırı düzenliyor. Karakol yakılıyor ve 33 askerimiz şehit oluyor. İşte bu olay isyanın başlamasıdır. Atatürk olayla ilgileniyor ve kesin talimat veriyor: 'Bu meseleyi kökünden hallediniz İ. Sabri Çağlayangil'in Atatürk'ün ağzından naklettiği, "Bu mese leyi kökünden hallediniz!" ifadesi uydurmadır. Çağlayangil uyduraca ğı Dersim masalına kılıf hazırlamıştır. Nitekim anılarının devamında Tunceli'de "Kürtlerin katledilerek", "meselenin kökünden halledildi ğini" belirtmiştir.

İşin ilginç yanı İ. Sabri Çağlayangil Dersim Harekâtı sırasında Tunceli'de değil Ankara'dadır. Dersim Harekâtı bitip Seyit Rıza ya kalandıktan sonra Elazığ'a gitmiştir. Tekrar ediyorum! Harekât sıra sında Tunceli'de değildir. Harekâtla ilgili hiçbir şey görmemiştir. Bunu anlamak için anılarını okumak yeterlidir. Kemal Kılıçdaroğlu'na an lattığı anılarında, Malatya Valisi İbrahim Ethem Akıncı ve Alpdoğan Paşa'nın bazı Tuncelilerle pazarlığına tanık olup döndüğünü belirtmiş tir. Çağlayangil, kendi itirafıyla, harekât sırasında Tunceli'de olma masına rağmen harekâtı görmüşçesine şunları söylemiştir:

"... Sonra biz geri döndük, yeni mehil istendi. Neticeyi söylüyo rum. Bunlar kabul etmediler, mağaralara iltica etmişlerdi. Ordu zehirli gaz kullandı. Mağaraların kapısının içerisinden bunları fare gibi zehir ledi. Ve yediden yetmişe o Dersim Kürtlerini kestiler. Kanlı bir harekât oldu. Dersim davası da bitti. Hükümet otoritesi de köye ve Dersim'e girdi."

Görüldüğü gibi Tunceli aşiretleriyle yapılan görüşmenin sonuç vermemesinden "sonra biz geri döndük" diyerek Dersim Harekâtı sı rasında Tunceli'de olmadığını bizzat itiraf eden Çağlayangil daha son ra, "Neticeyi söylüyorum" diyerek Dersim Harekâtı'nı Tunceli'dey miş de gözüyle görmüş gibi anlatmıştır.

Turgut Özakman'ın, Çağlayangil'in Dersim masalları konusunda ki şu değerlendirmesi önemlidir:

"Tanık mı? Görevli mi? Hiçbiri değil. Ne? Ankara'da bulunan bir polis. Bunları ne zaman söylüyor? Yıllarca sonra. Tarihe objektif bakan biri midir? Hayır. Doğru Yol Partisi'nin en fanatik yöneticile rinden biridir. Bunların dönemini yaşadığım için biliyorum. Benim ya şımdaki herkes de bilir. Duyduğu propaganda iddialarım, o dönemin iktidarı CHP'yi lekelemek için tekrar ediyor... İddialara göre 50.000 ile 100.000 arasında Tuncelili öldürülmüş...muş. Arttıran arttırana. Bu iddiayı propagandacılarla birlikte İ. Sabri Çağlayangil de tekrar ediyor. Diyor ki: 'Ve yediden yetmişe Dersim Kürtlerini kestiler. Kan lı bir harekât oldu.' Tanık mı? Hayır. Görevli mi? Hayır. Orda mı? Hayır: Duyduğunu yansıtıyor. Kime? Genç bir Tuncelili'ye, Kemal Kılıçdaroğlu'na..."

Çağlavangil, Seyir Rıza'nın idamını (Kılıçdaroğlu'na) şöyle anlat mıştır:

"... (İçişleri Bakam) Şiikrii Kaya çağırdı, dedi ki: 'Atatürk Sin geç Köpriisü'nü açmaya gidecek,

Elazığ'a da uğrayacak. Seyit Rıza ile ilgili mahkeme bitmiş fakat karar tebliğ edilmemiş. Elazığ'da 6000 Kürt toplanmış, Atatürk'ün seyahatini duymuşlar. Atatürk'ten Seyit Rıza'nın affı için şefaet isteyecekler. Yanına sivil adamlarını al git, Ata türk gelmeden önce mahkeme kararı uygulansın da Kiirtlerin Atatürk'e müracaatları ve ricası olmasın,' dedi. Ben 3S sivil polis aldım yanına gittim (devamında ses bozuk). Cellat, Çingene buldular infaz için. '15 kâğıt isterim. Üçdört de... (anlaşılmadı)... isterim,' dedi. Hapishaneye gittik. Yedi idam mahkûmu vardı. İçinde Seyit Rıza ve oğlu da var. Biz Elazığ Emniyet Müdürü İbrahim ile Seyit Rıza'yı aldık.

İmam, dini telkin yapmak istedi, Seyit Rıza kabul etmedi. Jandar ma karakolunun önünde bir meydan vardı, orada asılacaklardı. Oraya götürdük. Savcı bir hafta yapıştırdı. 'Vasiyetin var mıV dedi. 'Kırk lira param var onu oğluma verin,' dedi. Halbuki oğlu da asılacak farkında değil... (anlaşılmadı). 'Başka vasiyetim yok,' dedi. Beyaz gömlekle çıktı sehpaye; bomboş meydana sanki insan doluymuş gibihitap etti: 'Biz evladı Kerbela'ytz. Bihatayız. Ayıptır, zulümdür, cinayettir... (anlaşılmadı)."

(...) O şekilde Seyit Rıza artık bitti, kapandı. Yani Dersim'de ki liderler bu şekilde bertaraf edildi. Diğer öbür liderler de Dersim harekâtında hayatlarını kaybettiler. Kürtler üzerinde ağalığa başlayacak, yeni liderlik yapacak kimse kalmadı. "

Seyit Rıza'nın Şapkasını Sömürmek 1937'deki I. Dersim Harekâtı sonrasında yakalanan Seyit Rıza, Elazığ'da yargılandıktan sonra 6 isyancıyla birlikte idam edilmiştir. Ancak Seyit Rıza yakalanıp idam edilmeden önce başında bir şapkaıyla fotoğrafı çekilmiştir. Seyit Rıza'nın bir de idam sehpasındayken fotoğrafı çekilmiştir.

Puşili ve şapkalı Seyit Rıza Atatürk, Seyit Rıza'nın bu fotoğraflarının Cumhuriyet düşmanla rınca istismar edileceğini düşünerek bunların imha edilmesini istemiştir. Çağlayangil'in anılarından okuyalım:

"Bu sırada, 'Atatürk seni çağırıyor,' dediler. Gittim, kahvaltı ediyorlardı. Bana bir resim gösterdi. Seyit Rıza'nın sehpa da sallanırken resmi çekilmiş. 'Bu resim ne Emniyet Müdürü?' dedi. 'Haberim yok/ dedim.

'Öyleyse maiyetine hâkim değilsin,' dedi ve ekledi:

'Çabuk git, bu resmin negatifini bul, basılanları imha et.'

Gittim, araştırdım. Bizim sivil polisimiz Macar Mustafa, ben idam yerinden ayrılırken resim çekmiş. Bir yerlerde bastırmış ve Şükrü Kaya'nın yaverine vermiş. Şükrü Kaya da Atatürk'e iletmış.

O kısa ko nuşmada anladım ki, Atatürk bu olayları detaylı olarak bilmiyor. Bu tür olayları da sevmiyor. Ve Atatürk demokrat tavırlı bir insan.

Ben hemen negatifleri, basılanları imha ettim. Resimlerden ikisini sakladım. Atatürk'e gittim. Resimlerden birini kendisine uzattım. 'Em riniz yerine getirildi,' *dedim*. 'Hepsi imha edildi mi?'

Edildi efendim. Yalnız iki tanesini sakladım.'

'Ne olacak onlar?'

Müsaade ederseniz birini zatı devletlerine vereceğim, birini de kendime alıkoyacağım.'

'Sen bu resimleri ne yapacaksın ki?'

'Müsaade ederseniz ilerde anılarımı yazacağım.'

Atatürk, 'Peki. Bana ayırdığını ver,' dedi. Verdim. Ve Atatürk, trenden Halkevine hareket etti. Arabasına da binmedi.'"* Yıllardır Dersim duygu sömürüsü yapanlar. Seyit Rıza'nın o şap kalı fotoğrafını göstererek Seyit Rıza'ya o şapkanın "zorla" giydirildi ğini iddia etmiştir. Ancak bu iddia doğru değildir.

Şöyle ki:

Seyit Rıza yakalanınca, "*Ben Seyit değilim, bana Seyit demeyiniz. Bey, paşa da yoktur, bana Bay Rıza deyiniz!*" diyerek birdenbire dev rim kanunlarını hatırlayıp o kanunlara uymaya karar vermiştir! İşte o sırada bir anda Şapka Kanunu'nu da hatırlamıştır:

Cumhuriyet gazetesine yansıdığı şekliyle:

"Erzincan'a dalalet edince Seyit'in ilk işi zamanı geçmiş bir arzu üzerinde ısrara başlamıştır.

'Benim şapkam vardı. Kayboldu! Bana iyi bir şapka getirin. Yoksa adım atmam,' diye ısrar etmiştir. Şapkayı başına geçiren Seyit Rıza, 'Beni Ankara'ya gönderin,' dedi. (...) Elaziz'e muvasalatında otomobil Tunceli adliyesi önünde tevakkuf etti. Otomobilden inen Seyit Rıza bitik bir vaziyette kendine çekidüzen verdikten sonra dik ve sert kıl lı kaşlarını çattı, gözlerini kırptı ve yarım dönerek şapkasını arama ya başladı. Başına sarmış olduğu büyük ve ipekli bir puşiyi kendisine uzattılar, almadı, 'Şapkamı isterim ben. Şapkasız gidemem!' dedi."

Görüldüğü gibi yakalanınca "*Benim şapkam vardı. Kayboldu. Bana iyi bir şapka getirin. Yoksa adım atmam!*" diye ısrar ederek bir şapka isteyen Seyit Rıza, kendisine verilen şapkayı başına geçirmiş, kendisine uzatılan puşiyi almayarak, "*Şapkamı isterim ben. Şapkasız gidemem!*" diye direktmiştir. Yani yakalandığında Seyit Rıza'nın başı na o şapka zorla giydirilmemiştir. Seyit Rıza, yakalandığında "şark kurnazlığı" yapmış, Şapka Devrimi'ne uygun hareket ederek paçayı kurtarabileceğini düşünmüştür. Ama artık iş işten geçmiştir.

Cumhuriyet düşmanları, Seyit Rıza'nın şapkasını bile sömürmüştür.

Atatürk ve Cumhuriyet düşmanı Necip Fazıl, *Son Devrin Din Mazlumları* adlı kitabında İskilipli Atıf Hoca idam edildiğinde de ba şına şapka giydirildiği yalanını dillendirmiştir. Şöyle demiştir: "*Bir ri vayete göre Atıf Hoca'nın ölü başına şapka geçirmişlerdir!!!*" Necip Fazıl, "*bir rivayete göre*" diyerek söylediği bu yalanının altında kal mak istememiştir. Bu rivayet, yine tescilli bir Atatürk ve Cumhuriyet düşmanı olan Rıza Nur'a aittir. Rıza Nur, *Hayat ve Hatıratım* adlı *anılarında* Bu Hoca'mn asılmasında boynuna ip geçirilirken, Kılıç Ali de başına bir şapka geçirmiş, 'Giy domuz,' demiş ve küfürler etmiş. Zavallı böyle ölmüş ve böylece saatlerce teşhir etmişler," *demiştir*. *Hep aynı yalancılar, hep aynı yalanlar, hep aynı duygu sömürüsü! Ah ah!*

Devlet Elinden Geleni Yaptı Genç Cumhuriyet, Dersim İsyanı öncesinde Tunceli ve civarına büyük

yatırım yapmış, Dersim aşiretlerini isyan etmemeleri için ik naya uğraşmış, 1937 isyanından sonra iki ay harekât yapmayıp ikna çalışmalarına devam etmiş, 1938 harekâtına da isyancıların ilk saldırısından altı ay sonra başlamış, isyan edip yakalanan veya teslim olan Tuncelililerin cezalarını ertelemiş, asker kaçaklarına af çıkarmış, ya kalan isyancıların çoğunu tutuklamayıp serbest bırakmış ve Tunceli halkının isyancılarla birlikte olmamasına çalışmıştır.

Devlet, harekât sırasında da sivillerin zarar görmemesi için çaba harcamış, isyancılara yönelik operasyonda isyancıların ailelerine dokunmamış, hatta isyancıların çoluk çocuğu düşünmüş, kadın ve çocukların zarar görmemesine çalışmış ve harekât sırasında her iki taraftan da az kayıp verilmesini amaçlamıştır.

Harekât sırasında Tunceli'ye iki yıl içinde toplam 480 km yol yapılmıştır. Bu yollar sayesinde Dersim Türkiye'ye bağlanarak ticarete açılmıştır. Neşit Hakkı'nın deyişiyle, "azametli binalar", hükümet konakları, köprüler, kışlalar inşa edilmiştir, köylüye toprak dağıtılmıştır. Bu yatırımlarla köylü, aşiret hayatından uzaklaşıp "vatandaş" olmaya başlamıştır. O günlerde Elazığ'da yatılı bölge okulu olarak hizmete giren Kız Enstitüsü'nde Elazığ, Tunceli ve Bingöl köylerinden getirilen kız öğrenciler yetiştirilmiştir.

İngiliz askeri ateşe Yarbay A. Ross, 5 Eylül 1938 günü İngiltere'ye gönderdiği 119 nolu kapalı raporunda, harekâtın sona ermesinden 11 gün önceki durumu şöyle anlatmıştır:

"Türkler şimdi de 3 milyon liralık bir yapım programını giriştiler.

Biri Tunceli'nin batısından diğeri doğusundan geçip Erzincan'ı Elazığ'a bağlayan ve çeşitli noktalardan birbirine bağlanarak bölgesel bir ulaşım ağı oluşturan iki yolun yapımı sürmektedir. Şu ana dek toplam uzunlukları 684 metre tutan dokuz köprüyle birlikte, 420 kilometre yol yapılmış ve telefon hatlarına 5000 kilometre eklenmiştir. Mareşal Fevzi Çakmak bana, Mansur (veya Murat) Nehri'nin kaynağında bir barajdan muhtemelen hidroelektrik enerjisi de elde edileceğini söyledi. Genelkurmay Başkan Yardımcısına ve diğer Türk subaylarına göre, son derece güzel bir yer olan Tunceli bölgesinin ileride 'ikinci bir İsviçre' haline getirilmesi amaçlanmaktadır. Ama bana kalırsa bölgenin erişilmez yapısı ve Türkiye'yi gezen yabancılara çıkartılan güçlükler bu düşün gerçekleşmesini ciddi bir biçimde engelliyecektir."

Fevzi Çakmak'ı bilmem ama Atatürk Tunceli'yi gerçekten de "ikinci bir İsviçre" yapmayı düşünmüştür. İleride ayrıntılarıyla anlatacağım gibi "Tunceli Islahat Projesi"nin asıl amacı budur.

15.000 Silah Genç Cumhuriyet'in bütün iyi niyetli çabalarına karşın Tunceli'deki 6 aşiret Seyit Rıza'nın liderliğinde isyan etmiştir. 1937-1938'de Tunceli'de eli silahlı bir eşkıya grubu vardır. Resmi kayıtlara göre, 4 Ekim 1937 tarihine kadar Tunceli'den 4076 tüfek, Erzincan'dan 786 tüfek ve Bingöl'den 126 tüfek olmak üzere toplam 4991 tüfek toplanmıştır. Silah arama çalışmaları bundan sonra da devam ettirilmiştir. Bütün harekât boyunca toplanan tüfek sayısı 5000'in çok üzerindedir. Millet Meclisi'nin 7 Temmuz 1939 tarihli toplantısında Dahiliye Vekili Faik Öztürk, "Dersim mıntıkasından şimdiye kadar toplanan silahların adedi 14.593'tir. Bu silahların hepsi son sistemdir demmiştir.

Görülen o ki, Tunceli'de 15.000-20.000 isyancının elinde 15.000'e yakın silah vardır. Genç Cumhuriyet'in bu derece çok silahlanmış bir eşkıya grubuna karşı askeri harekât yapması son derece doğal ve doğru bir karardır. Bu kadar silahlı bir gücün hem Türkiye Cumhuriyeti'ne hem de bölge halkına karşı ciddi bir tehdit olduğu yadsınamaz.

15.0 Tunceli'de Aşiret Vahşeti silahlı isyancı 1930'lardan itibaren Tunceli ve civarındaki karakolları, kışlaları basıp Mehmetçiği katletmiş; emperyalizmi dize getiren Atatürk'ün Türkiye

Cumhuriyeti'ne meydan okumuştur.

Türkiye Cumhuriyeti hükümetini Dersim Harekâtı sırasında katliam yaptırmakla, Türk ordusunu katliam yapmakla suçlayanlar, asır lardır Kürtlerin kanını emen bazı aşiretlerin Ağrı ve Dersim isyanları sırasında Kürtleri acımasızca katlettiklerini hep gizlemiştir.

İngiltere Dışişleri Bakanlığı gizli belgeleri arasında bulunan 22 Mayıs 1937 tarihli bir belgede,“Sayılarının 1500’iin üstünde olduğu söylenen Kürt asilerinin Türk kuvvetlerine ciddi kayıplar verdirilmeye devam ettiği ve ellerine düşen subayların vücutlarını vahşice parçaladıkları.belirtilmiştir.

Ağrı İsyam’ının elebaşı Huske Telli, kendi ailesini kendi elleriyle kurşuna dizmiştir. Garo Sasuni, *Hayrenik* dergisinin Kasım 1929 sa yısında yayımladığı, 1969’da Beyrut’ta, 1986’da Stokholm’de Türkçe olarak basılan *Kürt Ulusal Hareketleri* kitabında şöyle demiştir:

“En büyük lider Huske Telli şu teklifi sunuyordu: Biitiin kadınlar, güçsüz ihtiyarlar ve çocuklar kılıçtan geçirilsin ki, arkalarındaki bütün köprüleri yakmış olan devrimci güçler, son neferinin son nefesine ka dar savaşınsınlar. Ve bir devrimci gaddarlığı içinde Huske Telli, bu planı ilk önce kendi aile ve akrabalarına uygulayarak, Ağrı tepelerinde bir trajedi manzarası ortaya serdi. Bütüin nüfuzlu liderler ve şeyhler yaşlı gözlerle Ağrı Aslanı ndan bu ümitsiz kırıma bir son vermesini rica ediyorlardı. Huske Telliyi yumuşatmaya muvaffak olduklarında, zaten İ0 kadar günahsız, bağımsızlık ocağının alevlerine kurban gitmişti. Bu gaddar plan böylelikle uygulanamadı.”

Ağrı İsyamı bastırıldıktan sonra Türk ordusu, Ağrı tepelerinde öldürülmüş kadın ve çocuk cesetleriyle karşılaşmış, fakat isyancılar, bütün dünyaya, “*Türk ordusu kadınlarımızı çocuklarımızı öldürdü!*” propagandası yapmıştır. Allah’tan dünya bu propagandayı ciddiye almamıştır.

Cengiz özakıncı’ya kulak verelim:

“Bu gibi aşiret içi olayların yalnızca Ağrı İsyamı’yla, Huske Telli örneğiyle sınırlı olup olmadığı, aşiretlerin insan ve yurttaş haklarına karşı ayaklanma tarihlerinde bu türden başka ‘kendi kendisinin soyu nu kırma’ uygulamalarının görülüp görülmediği ve bu davranış biçimi minde, aşiretlerin, aşiretler arası çatışmalarda karşı aşiretin kadınları, çocuklarını öldürmeyi gelenek edinmiş olmalarının bir etkisinin bulunup bulunmadığı ayrı bir araştırma konusudur. Bu gibi aşiret ‘gaddarlık’larını, ‘devrimci’ sözcüğüyle birleştirip ‘devrimci gaddarlık’ diye bir deyim uydurarak ‘devrimcilik’i lekelemek, gerilikçi aşiret isyanlarına ‘ilerici’, ‘ulusal ayaklanma’ yaftaları yapıştırarak bunları kutsamak, tenekeyi altın yapmaya yetmeyeceği gibi, bu gibi çabalar, aşiret yasalarında ‘insan ve yurttaş hakları’nın kırıntısının dahi bulunmadığı gerçeğinin üstünü örtmeye de yetmemektedir.

19371938 Dersim İsyamı’na katılanlardan Şeyh Hasanlı Aşireti’nin, yüzyıllar boyu madenlere saldırarak, sayısız maden emekçisini topluca öldürdüğü, maden işçileri madende çalışmaktayken onların köylerini basıp savunmasız kadınlarını, çocuklarını topluca katlettiği, köylerini yaktığı, mallarını yağma ettiği, paralarını çaldığı Osmanlı Arşiv Belgeleriyle kanıtli bir gerçekliktir. Sözüm ona ‘emekten, emek çiden yana’, ‘sol’ gösterip ‘sağ’ vuran etnik ayrılıkçı kimi odakların, Dersim’i değerlendirirken, Şeyh Hasanlı gibi isyancı Dersim aşiretlerinin reislerini ‘devrimci’(!) buna karşılık Atatürk’ü ve dönemindeki Türkiye Cumhuriyeti’ni ‘soykırımcı’, ‘karşı devrimci’ olarak damgala yan yayınların çoğalarak sürdürdüğünü görüyoruz.”

Dersim Harekâtı sırasında aşiret hesaplaşmaları nedeniyle za man zaman kelleler kesilmiştir. Dersim duygu sömürüsü yapanlar bu kelleleri devletin kestiğini ileri sürmüştür. Ancak kelleler aşiretler ce kesilmiştir. Örneğin Dersim İsyamı’nın fikir babalarından Aşer, Suriye’ye kaçmak üzereyken 9 Temmuz 1937’de saklandığı mağarada Seyit Rıza’nın yeğeni Rehber tarafından

yakalanmıştır. Amcası Seyit Rıza'yla arazi anlaşmazlığı nedeniyle kavgalı olduğundan isyana katıl mayıp devlete yardım eden Rehber, Alişer'i öldürüp kellesini keserek orduya teslim etmiştir. Yine isyancı liderlerden Şahin de üvey kardeşi Pirço tarafından öldürülüp kellesi kesilerek orduya teslim edilmiştir.

Dersim İsyanı sırasında kesilen kellelerden biri de Hızır Ağa'nıdır. Onun kellesini de Seyit Rıza'nın karısı Besi kestirmiştir.

Dersim Harekâtı sırasında üç aşiret mensubu Alişer, Şahin ve Hızır Ağa'nın kellelerini kesenler yine Kürt aşiret mensuplarıdır. Türk ordusu Dersim Harekâtı sırasında yakaladığı veya teslim aldığı hiç bir isyancı liderin kellesini kesmemiştir. Devlet, isyancıları mahkeme de yargılamış, yargılamalar sonunda suçsuz olanları salıvermiş, suçlu olanları ise idam etmiştir. 1937'deki I. Dersim Harekâtı sonunda sadece 7 isyancı idam edilmiş, diğerleri serbest bırakılmıştır.

19. yüzyıldan bugüne; Şeyh Hasanlı aşiretlerinin Osmanlı madencileri kadını, çoluk çocuk demeden katletmesinden, Huske Telli'nin Ağrı İsyanı'nda kendi ailesini yok etmesine ve PKK elebaşı "bebek katili" Apo'nun 1983'ten bugüne 30.000 Mehmetçiği şehit etmesine kadar, tarihte birçok "aşiret kıyımı", birçok "Kürtçü vahşet" örneği vardır.

Tunceli'de Acılar Yaşandı Abartılı ve temelsiz iddiaları bir kenara bırakıp konuya belgeler ışığında soğuk kanlı bir şekilde yaklaştığımızda Dersim Harekâtı sırasında gerçekten de insanların öldüğünü, bazı acıların yaşandığını görüyoruz. İnsan hayatı kutsaldır ve bırakın 2000, 3000, 5000, 10.000 kişiyi, tek bir kişinin ölmesi bile çok acı bir olaydır. Ancak maalesef, tarih boyunca savaşlar ve isyanlar sırasında dünyanın her yerinde insanlar ölmüştür, ölmektedir ve ölecektir.

Evet! 1937-1938 Dersim Harekâtı sırasında insanlar ölmüştür, ölenlerin çoğu isyancı olsa da ölenler arasında az sayıda bazı "siviller", "suçsuz insanlar" da vardır. Her savaşta, her çatışmada, her büyük toplumsal olayda olduğu gibi "yanlış" yapanlar da vardır!

Harekât sırasında direnen ve silaha sarılan köylerin yakıldığı askeri raporlarda açıkça belirtilmiştir ve bu raporlar Genelkurmay tarafından yayımlanmıştır. Ancak köyler, içindeki isyancılarla, insanlarla birlik te değil, boşaltıldıktan sonra isyancılar bir daha geri dönüp o köylere yuvalanmasınlar diye yakılmıştır. Nitekim 4 Mayıs 1937'de Bakanlar Kurulu'nun aldığı Dersim Harekâtı kararında şöyle bir bölüm vardır:

"Mülhaza: Sadece taarruz hareketiyle ilerlemekle iktifa ettikçe isyan ocakları daimi olarak yerinde bırakılmış olur. Bunun içindir ki silah kullanmış olanları ve kullananları yerinde ve sonuna kadar zarar veremeyecek hale getirmek, köyleri kamilen tahrip etmek ve aileleri uzaklaştırmak lüzumu görülmüştür..."

Görüldüğü gibi hükümet, hareket sırasında isyancı köyleri boşaltarak tahrip edecektir. Gerçekten de bazı köyler boşaltılıp yakılmıştır. Karar verildiği şekilde buralardaki insanlar ise batıya sevk edilmiştir. 1937 ve 1938 Dersim Harekâtı sırasında içleri boşaltılan köylerin yakıldığı askeri raporlarda açıkça belirtilmiştir. Örneğin 14 Haziran 1938 tarihli bir raporda şöyle denilmiştir: "*Mameki Dağ Tugayı bölgesinde normal devam eden faaliyetler arasında 1. Seyyar Jandarma Taburu ndan ağır makineli tüfekle takviyeli bir müfreze Aşağı ve Yukarı Rotsan, Dergever köylerini aramış ve yakmıştı. 17. Tümen de aynı şekilde faaliyetler arasında Hor mik, Diztaş, Hemzik Uşağı hattının batısında 15 kadar köyü yaktı.*" Biraz önce de ifade ettiğim gibi Dersim Harekâtı sırasında zaman zaman ölçü kaçmış, insanlar zarar görmüştür. Rıza Zelyut'un *Dersim İsyanları ve Seyit Rıza Gerçeği* adlı kitabında yazdığı şekliyle; "Dersim'de acılar yaşanmıştır, bu doğrudur. Dersim halkının Alevi olması, bazı bürokratların ve bazı subayların burada zulüm

derecesin de işler yapmasına yol açmış görünmektedir. Bunun belgesi yoksa da o zamandan kalan anı kıyıntılarında bu gerçeği yakalamak mümkündür. Bu hatıraların; tıpkı öldürülen insan sayısı gibi abartılarla dolu olduğu kabul edilebilir. Lâkin bazı mağaralardaki insanların öldürüldüğü, is yancı aşiretlere ait köylerde ele geçirilen bazı sivillerin de kurşuna dizil diğı bir gerçektir. Bu yanlıştır, insaf dışı bir kırımdır. Dersim'deki bazı Osmanlıcı subaylar, geçmişin intikamını almak, bunları bir daha ayağı kaldırmamak gibi bir niyetle hareket etmiş gibi gözüküyorlar.

Olayın bir de devlet tarafından görülen yüzü vardır. II. Dünya Savaşı'na giden bir dünyada Hatay sorunu ve Boğazlar konusuyla uğ raşan Türkiye Cumhuriyeti, yeni düzeni Dersim bölgesinde de egemen kılacaktı. Ülkenin diğ er yerlerinde olduğu gibi burada da eskiyle yeni nin savaşı yaşanmıştı.

Buralarda öldürülen sivil halkın sayısının 100.000 olmasını bırakın 100 tane olması bile onaylanamaz. Fakat yapılan askeri çarpışmadır. Bu çarpışmanın düzenli iki ordu savaşı olmadığı, gerilla savaşı veren tarafın bastırılması sırasında böyle zayıatların ortaya çıktığı bir gerçektir. Ve kırılan Dersim'in suçsuz insanları olmuş, bu kırımı hazırlayanlardan, tarih önünde Dersimliler hesap sormayı düşünmemişlerdir.

İşin tek olumlu yanı şudur: Bu operasyon, Dersim bölgesindeki katı aşiret reisliğini ve ağalık sistemini çökertmiş, bölge insanını özgür leştirmiştir. Bugün Tunceli insanının en çağdaş değerlere açık olma sın, aklı ve bilimi savunan bireyler haline gelmesinin sebeplerinden birisi, Tunceli'nin devlet eliyle derebeylerden temizlenmesidir.”

Evet, özellikle 1938'deki II. Dersim Harekâtı sırasında Tunceli'de bazı acıların yaşandığı, insanların öldüğü doğrudur. Ancak Türk ordu sunun isyancılar dışında bilerek sivil insanları öldürdüğü, kadın, çoluk, çocuk Kiirtleri katlettiğı tamamen yalandır, iftiradır, çirkin bir pro pagandadır. Bu konudaki “uç örnekler” bu tür bir harekât sırasında dünyanın her yerinde olabilecek türdendir.

Dersim Harekâtı'nda Zehirli Gaz Masalı *Başbakan Erdoğan, 23 Kasım 2011 tarihli konuşmasında* "... İşte bu kanunun ardından, hazırlıklar yapılıyor, 1937, 1938 ve 1939 yıl larında D ersim'de maalesef büyük bir dram yaşanıyor. Havadan, ka radan, toprakla, hatta gaz bombalarıyla, Dersim'de hareket eden her şey, çocuklar, kadınlar katlediliyor..." demiştir. Yani Erdoğan, 1937 ve 1938'de Tunceli'de “zehirli gaz” kullanıldığını iddia etmiştir.

Dersim Harekâtı sırasında zehirli gaz kullanıldığı iddiası da Dersim isyancısı Nuri Dersimi ile Dersim Harekâtı sırasında Tunceli'de olmadığı halde harekâtı oradaymış gibi anlatan İ. Sabri Çağlayan'a aittir.

Nuri Dersimi, *Kürdistan Tarihinde Dersim* adlı kitabında şöyle demiştir:

“... Bölgeyi top ve uçakların saçtığı zehirli gaz bombardımanları yoğun bir sis tabakası altına almış, yaşayan hiçbir mahluk kalmamıştı. Yanan evler ve ormanlardan, cehennemi bir görüntü yansiyordu... ”İ. Sabri Çağlayan'ın *de anılarında*, Dersim Harekâtı'nda “... Ordu zehirli gaz kullandı. Mağaraların kapısının içerisinden bunları fare gibi zehirledi...” demiştir.

Ancak Nuri Dersimi ve İ. Sabri Çağlayan'ın yalan söylemiştir.

Kürtçü Nuri Dersimi'nin propaganda amacıyla kaleme aldığı *Kürdis tan Tarihinde Dersim* adlı kitabındaki “zehirli gaz” masalını İ. Sabri Çağlayan'ın *de anılarında* tekrarlamıştır.

Ancak Dersim Harekâtı'nda Türk ordusunun “zehirli gaz” kul landığı iddiası tamamen yalandır. Çünkü hem Türkiye'nin o tarihlerde zehirli gaz üretimi yoktur hem de yabancı ülkelerden henüz zehirli gaz alınmamaktadır.”

Cengiz Özakıncı, *Bütün Dünya* dergisinin Haziran 2012 sayısında “İngiliz Devket Arşivinden Gizli Belgelerle Kanıtıyoruz: Dersim’de Zehirli Gaz Kullanılmadı” başlıklı yazısında İngiliz arşivlerinde bulduğu iki belgeye dayalı olarak 19371938 Dersim Harekâtı’nda zehirli gaz kullanılmadığını kanıtlamıştır.

“BELGE 1: 24 Mayıs 1938Türkiye, İngiltere'den zehirli gaz sa vaşı konusunda uzman istiyor.

BELGE 2: 911 Ocak 1939İngiltere, Türkiye'nin 24 Mayıs 1938’de istediği 'Zehirli Gaz Savaşı' uzmanının en erken 1939 Nisan ayından sonra Türkiye'ye gönderebileceğini bildiriyor. ”*Bu belgeleri paylaşan Özakıncı şu yorumu yapmıştır:*

“Dünyada ve Türkiye’de ilk kez şimdi yayımladığımız bu belgeler, 19371938 yıllarında Türkiye’de, zehirli gaz ve de zehirli gazın silah olarak nasıl kullanılacağı konusunda uzman kimsenin bulunmadığını Türkiye’nin ilk kez 1938 yılının ortalarında İngiltere’ye başvurarak zehirli gaz savaşı konusunda İngiliz uzman isteminde bulunduğunu; İngiltere’nin Türkiye’yi 1939 yılı ortalarına dek oyaladıktan sonra, bu istemi 1939 yılı ortalarında kabul ettiğini göstermektedir.”

“Sonuç: Dersim’de zehirli gaz kullanılarak soykırım yapıldığı” ileri sürülen 19371938 yıllarında, Türkiye’nin elinde zehirli gaz ol madığı gibi, zehirli gazın silah olarak nasıl kullanılacağını bilen uzman da yoktur. ‘Dersim Harekâtı’nda zehirli gaz kullanıldığı’ suçlama sı; uydurmadır. Bu belgelerden sonra bir daha Türkiye Cumhuriyeti Devleti’ni, Atatürk’ü, İsmet İnönü’yü, Celal Bayar’ı, Fevzi Çakmak’ı, Abdullah Alpdoğan’ı, Dersim’de zehirli gaz kullanmakla suçlayacak olanlar; iftira suçunu işlemiş olacaktlardır. ”

910 Ocak 1939 tarihli belge: İngiltere zehirli gaz uzmanını en erken 1939 Nisan ayından sonra gönderebileceğini belirtiyor2

Görüldüğü gibi Türkiye’nin 1939 Nisan ayının sonuna kadar ne zehirli gazı ne de o gazın nasıl kullanılacağını bilen teknik elemanı var dır. Dolayısıyla 1937 ve 1938 Dersim Harekâtı’nda Tunceli’de zehirli gaz kullanıldığı kocaman bir yalandır.

Buna rağmen Nuri Dersimi ile İ. Sabri Çağlayangil’in “zehirli gaz” yalanma dört elle sarılan Cumhuriyet karşıtı “yandaş medyamız” sa

balı akşam bu zehirli gaz masalım tekrar etmektedir. Örneğin 2011 yı lında *Radikal* gazetesinde yayımlanan Dersim konulu bir yazı dizisinde “*Dersim’de Gaz Kullanıldı*” başlığıyla İ. Sabri Çağlayangil’in anlattıklarına ve 1947 tarihli bir İngiliz belgesindeki sübjektif “kanaate” da yanılarak hükümetin Dersim Harekâtı sırasında zehirli gaz kullandığı iddia edilmiştir.

Şöyle demiş *Radikal*:

“Dersim ile ilgili en ciddi iddialardan biri zehirli gaz kullanıldığı dır. Çağlayangil açık açık gaz kullanıldığını söylemişti. İngiliz belgeleri de gaz olayını doğruluyor.

Dersim katliamıyla ilgili ilk defa CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu’nun o dönem Malatya Emniyet Müdürlüğü’nde görevli olan İhsan Sabri Çağlayangil ile yaptığı bir röportajda gündeme gelen ‘gaz kullanıldı’ iddiasını İngiliz belgeleri de doğruluyor. İngiliz Arşivleri’nde bulunan ve ilk kez *Radikal*’in yayımladığı bu belgede or dunun ‘savaş uçağı ve gaz’ kullandığı öne sürülüyor. 17 Ocak 1947 tarihini taşıyan ve İngiltere’nin Ankara Büyükelçiliği tarafından İngil tere Dışişleri Bakanlığı’na yollanan Dersim ile ilgili üç sayfalık raporda şunlar yazılı: ‘Uçakların kullanıldığı, inanıyorum ki gaz da kullanıldı, insafsız operasyonlardan sonra silah taşıyabilecek nüfusun çoğunluğu Anadolu’nun diğer ücralarına nakledildi...’* Bakın Atatürk Cumhuriyetiyle kavgalı *Radikal*, gerçekleri nasıl da ustalıkla çarpıtıyor!

Güya Dersimle ilgili en ciddi iddialardan biri zehirli gaz kullanılmışı! Ancak bu nasıl bir ciddiyetse, bu iddiayla ilgili, üstelik o sı rada Tunceli’de olmayan İ. Sabri Çağlayangin bir cümlesi ve isyancı Nuri Dersimi’nin uydurmaları dışında tek bir “kanıt” yok.

“İngiliz belgeleri de bu gaz olayını doğruluyor!” diyen *Radikal*, “belgeler” diyor, ama harekâtın gerçekleştiği 1937, 1938 yıllarına ait tek bir İngiliz belgesinde bile “zehirli gaz” ifadesine rastlayamadığı için operasyondan yıllar sonra, 1947 yılında yayımlanmış bir İngiliz rapo rundaki sübjektif bir “kanaati” bize belge diye yutturmaya çalışıyor. 1947 tarihli İngiliz belgesinde, raporu hazırlayan Ankara’daki İngiliz Büyükelçiliği Basın Ataşesi W. E. D. Allen’in “... *İnanıyorum ki gaz da kullanıldı!*” ifadesi hiçbir kesinliği olmayan bir “inanç”, bir “kana at” olmasına karşın “liberal” *Radikal* kendisinden bekleneni yapıp bu

inancı, bu kanaati, “*İngiliz belgelerinin gaz olayını doğruladığı*” şek linde vererek Cumhuriyet karşıtlığı adına gerçekleri çarpıtıyor! Yersen tabii!

Ayrıca zehirli gaz kullanmak I. Dünya Savaşı’ndan sonra 1925 Cenova Protokolleriyle yasaklanmıştır. Buna rağmen üç ülke; 1939 1945 arasındaki İL Dünya Savaşı’nda Avrupa’da Almanlar, 1935’te Habesistan’da İtalyanlar, 1937’de de Çin’de Japonlar zehirli gaz kullanmışlar bu nedenle de Avrupa ve dünyada çok aşağılanmalardır.

Çok daha önemlisi, 1937 ve 1938 Dersim Harekâtı’nın olduğu dönemde “devrimler. Boğazlar, Hatay olayları ve Atatürk nedeniyle Türkiye gündemde bir ülke. Tunceli’ye yakın birçok konsolosluk var. İngiliz haber alma ağı her yana uzanmış durumda. Türkiye zehirli gaz kullanacak ve dünya ayağa kalkmayacak! Dünya gazetelerine düşer, lanetlenirdik, rezil olurduk. (...) Bu zehirli gaz masalını bir yana bırakmak aklın gereğidir.”

Bu nedenle Başbakan Erdoğan’ın 23 Kasım 2011 tarihinde (...) Havadan, karadan, toprakla, hatta gaz bombalarıyla, Dersim’de hareket eden her şey, çocuklar, kadınlar katlediliyor...” şeklindeki sözleri gerçeği yansıtmamaktadır.

Tunceli’de Katliam Olmuş Dünyanın Haberi Yok 1937, 1938 Dersim Harekâtı’yla ilgili arşiv belgeleri, Genelkurmay kaynakları incelendiğinde Dersim Harekâtı’nın tamamen isyancı lara yönelik “meşru” bir harekât olduğu görülmektedir. Bu harekâta “katliam” demek için hiç kimsenin elinde yeterli delil yoktur. Resmî belgeler dışında dönemin iç ve dış basını tarandığında da Dersim Harekâtı’nın “katlim” olduğuna ilişkin hiçbir kanıt, hatta hiçbir iddiya rastlanmamaktadır.

Dersim Yalanları ve Gerçekler adlı kitabın yazarı *Özgür Erdem*, “Dönemin gazete arşivlerinin tümünü taradık. Ulus, Akşam, Cumhuriyet, Kurun, Son Telgraf ve Tan gazetelerini satır satır inceledik. Bir katliamla ilgili ne bir haber ne de bir fotoğraf var. Bırakın böyle bir haberi, katliam olduğuna ilişkin bir ima bile yok. Bölücü koro bu du rumu ‘*basma sansür vardı*’ diyerek açıklamaya çalışıyor,”^{TM*} diyerek iç basında Dersim Harekâtı’nın “katliam” olduğuna ilişkin basınıma yansımış tek bir satır olmadığını ifade etmiştir.

Bizim basınıma “sansür” uygulanmıştır! Bu nedenle “Dersim katliamıyla ilgili bizim basınıma değil dünya basınına bakın, diye bilirsiniz!

Özgür Erdem, Amerikan basınında da Dersim Harekâtı’ndan hiç bir yazıda ve haberde “katliam” diye söz edilmediğini şöyle ifade etmiştir:

“Amerikan gazetesi New York Times’ın arşivini taradık. Dersim İsyanıyla ilgili iki haber bulabildik. Yazılar, 17 ve 20 Haziran 1937 tarihli. Anlaşılan İnönü’nün 14 Haziran’da Mecliste yaptığı konuşmanın ardından haberler yapılmış. Yazılarda isyanın bastırıldığından ve Sabiha

Gökçen'in kahramanlığından bahsediliyor. İki yazıda da isyanı bastırma harekâtında toplam 5000 kişinin öldüğünün iddia edildiği söyleniyor. Bu iddiayı kimlerin yaptığına ilişkin herhangi bir kayıt yok. Ancak 17 Haziran tarihli haberde bir iki paragraf sonra toplam isyancı sayısının da 5000 olarak verildiğini görüyoruz. Kısacası 5000 isyancı nın tümünün öldürülmesi gibi mantık sınırlarını zorlayan bir haberle karşı karşıyayız. (...)

Amerikan basınında New York Times gazetesinde 1938 yılında da Dersim ile ilgili 1937'de olduğu gibi sadece iki tane haber var. İkisi de Sabiha Gökçen'in Balkanlar'da uçakla yaptığı iyi niyet turuyla ilgili. Haberlerde Gökçen'in Dersim İsyanı'nın bastırılması harekâtının kah ramanlarından biri olduğu anlatılıyor. Yani Dersim İsyanı Amerikan basınına Sabiha Gökçen vesilesiyle yansımış..."

Sadece Amerikan basını mı? İngiliz basınında da hiçbir "katliam" izi yok.

Prof. Bilal Şimşir İngiliz basınında hiçbir haberde ve yazıda Der sim Harekâtı'ndan "katliam" diye söz edilmediğini belgelerle ortaya koymuştur. Örneğin İngiliz *The Times* gazetesinin 16 ve 17 Haziran 1937 günlü sayılarında Dersim İsyanı'nın "eğitim öğretime karşı ko yan", "reformlara direnen" aşiretlerce çıkartıldığı duyurulmuştur.

İngiliz gizli belgelerinde de Dersim Harekâtı'nın "katliam" oldu ğuna ilişkin tek bir belge, tek bir bilgi, tek bir rapor yoktur.

Bilal Şimşir İngiliz arşivinde yaptığı araştırmalar sonunda Dersim Harekâtıyla ilgili şu belgelere ulaşmıştır:

İsyanın başladığını bildiren raporlar. Bu raporlar 17 Mayıs, 22 Mayıs ve 23 Mayıs 1937 tarihli üç rapordur. Bu raporlarda "sözde katliam" hakkında tek bir satır bile yoktur.

İsyanın niteliği ve hükümetin tutumunu anlatan raporlar: Bu ra porlar 16, 17 Haziran ve 3, 16 Temmuz tarihli dört rapordur. İlk iki rapor Dersim Harekâtı hakkında İnönü'nün Meclis'te yaptığı konuş mayı takip eden günlerde hazırlanmıştır. Genel olarak dört raporda da Dersim Harekâtı'yla ilgili basın haberleri özetlenip Seyit Rıza'nın yakalanmasıyla isyanın sona ereceği anlatılmıştır.

Örneğin, 16 Temmuz 1937'de İngiliz Büyükelçisi Loraine'in Londra'ya bildirdiği raporda Dersim konusundaki son gelişmelerden şöyle söz edilmiştir: "General Apdoğan, ayaklanmayı bastırırken aynı zamanda Tunceli'de halkı yatıştırmak için idari önlemleri başlatması için tam yetki almıştır. Kış aylarında harekâta ara verilecek fakat asker bölgede kalacaktır. Halka karşı merhametli davranılacaktır. General'in gözetimi altında Milli Eğitim ve Bayındırlık Bakanlıkları görevlileri ta rafından Dersim'de kalkınma hamlesi başlatılmıştır. Buradaki inşaat işlerinde görevli olan Bayındırlık Bakanlığı müfettişlerinden birinin verdiği bilgilere göre köprü yapımı gibi işlerde Dersimli işçiler de çalış tırılmaktadır. Bunlar zeki, çalışkan ve iyi işçiler olarak kendilerini ka nıtlamışlardır. Bölgeyi yatıştırma işi gelecek yıl tamamlanacaktır." İngiliz askeri ataşesi Doğu Anadolu'daki askeri durumu değer lendirdiği 23 Mayıs 1937 tarihli raporunda Dersim İsyanı ve harekâtı hakkında şu bilgileri vermiştir:

"Türk hükümetinin ve Genelkurmayının şu sırada iki kaygısı var: Biri Suriye sınırı, diğeri Dersim. Mardin yöresinde eşkıyalık baş göstermiştir. Eşkıyanın Suriye ve İrak'tan geldiği sanılıyor. Bu çete leri Suriye kıskırtmış olabilir. Hatay sorunu halledilince bu eşkıyalık biter. Dersim'de ise büyük çapta bir ayaklanma var. Askeri makamlar harekât için hazırlık yapıyor. (...) Suriyelrak sınırında ortaya çıkan eşkıyalığın Dersim Ayaklanmasıyla bağlantısı olabilir. Dersimliler sa nırım Hatay sorunu halledilmeden ayaklanmaya karar vermişler. Sayı ları 1500 kadar olan asiler 8 Mayıs'ta hükümet kuvvetlerine ciddi za yiat verdirmişlerdir, ayaklanma bu saldırıyla başlamıştır. (...)

Dersim'e karşı operasyonlar Erzincan'dan yönetilecek. Erzincan 9. Kolordu'ya bağlı 3. Piyade Tümeni'nin karargâhıdır. Bu tümen takviye edildi ve Diyarbakır'daki hava birliğinin uçaklarıyla desteklenecek.. ”

1937 isyanının sona erdiğini anlatan rapor: 20 Kasım 1937 tarihli bu raporda Seyit Rıza ile diğer 6 isyancının idamından söz edilmiştir. Raporda Katliamı çağrıştıracak ne bir bilgi ne de bir belge vardır. An kara'daki İngiliz Ataşesi Yarbay A. Ross, 31 Ağustos 1938'de Elazığ'a giderek Abdullah Alpdoğan Paşa ile görüşmüştür. Bu görüşmeden he men sonra Büyükelçilik Maslahatgüzarı Morgan'a bir rapor yazmıştır. A. Ross'un Morgan'a gönderdiği 5 Eylül 1938 tarihli raporda 1938 isyanının nasıl bastırıldığı ve isyanın bastırılmasından sonra Tunceli'de başlayan tahmini 3 milyon Sterlin değerindeki imar çalışmalarından söz edilmiştir. Raporda Türk yetkililerin bu çalışmaların ardından Tunceli'nin “*ikinci bir İsviçre*” haline geleceğini ümit ettikleri belirtilmiştir. Raporda 1938 Dersim Harekâtı'nın katliam olduğuna ilişkin hiçbir ifade yoktur. Sadece bir yerde iki taraftan da çok sayıda ölünün olduğu belirtilmiştir. Raporda Elazığ'da yaralı Türk askerlerine rastlandığı da ifade edilmiştir.

İngiliz Büyükelçiliği'nin Türkiye 1937 Yıllık Raporu'nda da Dersim İsyanı ile ilgili şu değerlendirmelere yer verilmiştir:

“Türk Genelkurmayı Mayıs ve Haziran aylarında Dersim ayaklanmasıyla uğraştı. Bu geri bölgeye geçten geç uygulanmaya başlanan reformlara karşı pasif direniş 8 Mayıs'ta ayaklanmaya dönüştü. Genelkurmay Başkanı Mareşal Fevzi Çakmak, Jandarma Genel Komutanı Ahmet Naci Tınas ile birlikte 8 Mayıs günü Elazığ'ı ziyaret etti. Buradaki 7. Kolordu'nun 17. Tümeni asilerin üstüne sevk edildi. İsyen bölgesi batıdan, kuzeyden ve doğudan kuşatıldı. Erzincan'daki 9. Kolordu'nun 3. Piyade Tümeni ve uçaklar da harekâta katıldı. Toplam 7000 tüfek, 162 hafif makineli ve 80 ağır makineli tüfek, 6 hoivitzer topu ve 15 uçak. Bu kuvvet 12 Mayıs'ta Elazığ'dan hareket etti. Asiler fazla direnemedi. Kırmızı dağa çekildi. Askerin buraya hücum edebilmesi için Mansur Nehri üzerine 200 fit uzunluğunda bir köprü kurmak gerekiyordu. 19 Mayıs'ta havadan da desteklenen 25. Piyade Alayı, Komünist Rusya'ya göre de Dersim Harekâtı'na bir “katliam” yaşılmamıştır.

Komünist Enternasyonalin yayın organı “*Rundschau*”, 29 Temmuz 1937 günlü sayısında, Dersim'de yaşananları özetle şöyle duyurmuştur:

“İki ayı aşkın bir zamandan beri Ankara hükümeti, Dersim bölgeesindeki Kürt aşiretlerin yeni bir gerici ayaklanmasını bastırmakla uğraşıyor. Ağalar, kendi yönetim ve yargı yetkileri altında bulunan ahali den işlerine geldiği gibi vergi alıyor. Bölge gençlerinin büyük bir kısmı, askere gidecek yerde, aşiret reislerinin muhafız birliklerine fedai olarak giriyor. Bugün, Kemalist hükümetin enerjik reformları yüzünden kendi iktidarlarını tehdit altında hisseden feodal unsurların ümitsiz bir direnişle karşı karşıya bulunuyoruz. İsyanın arifesinde, tapu kadastro idaresi, aşiret reislerinin elinde bulunan halka ait malların incelenmesi ve saptanmasına ilişkin hükümet önlemlerini uygulamaya başlamıştı. Bu durumda feodalizm, kendi yasadışı egemenliğinin iktisadi temellerini yitirme tehlikesiyle karşı karşıya bulunduğunu hissetti. İşte, özellikle bu önlem, isyana yol açan neden olmuştur. ”

Sovyetler Birliği'ne göre Dersim'de “gerici bir isyan” meydana gelmiştir ve Türkiye Cumhuriyeti bu “gerici isyanı” bastırmaya çalışmıştır. Komünistlere göre Dersim İsyanı, “*Kemalist hükümetin enerjik reformları yüzünden kendi iktidarlarını tehdit altında hisseden feodal unsurların ümitsiz bir direnişinden*” başka bir şey değildir.

İstanbul'daki Amerikan Büyükelçisi G. Hovvland Shavv'in, ABD Dışişleri Bakanlığına gönderdiği

25 Haziran 1937 günlü rapora göre Amerikan Büyükelçisi'nin Dersim İsyanı'na bakışı da şöyledir:

“Bölge halkının geri kalmışlığı problemin temel hatlarını oluş turmakta. Yöre halkı, yollar, köprüler, okullar vs. yapılmasına karşı koyuyor. En son ayaklanma, hükümetin bölgenin sosyal ve ekono mik koşullarım iyileştirmek üzere geliştirdiği reform programım daha önce elde edilmiş haklara tecavüz şeklinde gören liderleri tarafından başlatıldı. General Alp doğan, aşiret reislerini Erzurum'da toplayarak, onlara hükümetin bölgede yol ve diğer şekillerde girişeceği iyileştirme programını tanıtmıştı. Aşiret reisleri bu görüşme sırasında dostane ve anlayışlı göründüler, fakat toplantıdan sonra bölgede sahip oldukla rı egemenliğin elden gitmesi tehdidi karşısında dönüş yolları üzerinde yer alan bütün köprüleri havaya uçurdular ve hükümete bir ulti matom göndererek; ancak bölgede jandarma bulundurulmaması, yeni köprü lerin yapılmaması, bölgenin devlet kuramlarıyla donatılmaması, silah larının ellerinden alınmaması, vergilerin karşılıklı görüşmelerle belir lenmesi koşuluyla Türkiye Cumhuriyeti Devleti ile anlaşabileceklerini bildirdiler. Aşiret reislerinin bu ulti matomu üzerine, bölgeye askerler gönderildi ve aşiret reislerine karşı savaş başlatıldı. ”

Amerikan Biiyükelçisi'ne göre de Dersim isyan etmiştir. Amerika'ya göre Dersim İsyanı, “Hükümetin bölgenin sosyal ve ekonomik koşul larım iyileştirmek üzere geliştirdiği reform programını daha önce elde edilmiş haklara tecavüz şeklinde gören liderleri (Seyit Rıza) tarafından başlatılmıştır”.

Görüldüğü gibi Sovyet, Amerikan ve İngiliz istihbaratı ve bası nı söz birliği etmişcesine Tunceli'de bir isyan olduğunu ve Türkiye Cumhuriyeti'nin bu isyanı bastırmak için meşru bir operasyon gerçek leştirdiğini ifade etmiştir. Yabancı raporlarda, yazışmalarda ve yabancı basındaki yazılarda, haberlerde Dersim Harekâtı sırasında bir “katliam” yapıldığına ilişkin tek bir belge ve belgeye dayalı ciddi bir bilgi yoktur. Da hası yabancı basın ve istihbarat, hükümetin Tunceli'yi her bakımdan kal kındırmak için çalışmalar yaptığını bütün ayrıntılarıyla ortaya koymuştur.

Dünyanın Gözleri Önünde Haziran 1938'de başlatılan II. Dersim Harekâtı, Ağustos 1938'de Türkiye'deki bütün yabancı ülke askeri ataşelerinin çağırıldığı ve gelip izledikleri “3. Ordu Tunceli Askeri Manevralarıyla birleştirilmiş ve tüm dünyanın gözleri önünde gerçekleştirilmiştir. Askerlerin Tunceli dağlarında, mağaralarında isyancı arama tarama çalışmaları, yabancı ülkelerin askeri ataşeleriyle gazete muhabirleri tarafından notlar alına rak, fotoğraflar çekilerek izlenmiştir.

Büyük arama tarama 10 Ağustos 1938 sabahı başlamıştır. 3. Kolordu'nun harekete geçmesiyle bir hafta süren arama tarama çalışma ları 17 Ağustos'ta sona ermiştir. Birlikler 31 Ağustos'ta büyük bir geçit töreni yapmıştır. Manevranın ikinci bölümü 6 Eylül'de başlayıp 16 Ey lül 1938'de sona ermiştir. Bu sırada Tunceli'nin bütün dağlan, dereleri, tepeleri, mağaraları, yabancı devlet görevlilerinin gözleri önünde adım adım taranmış, çatışmalar da yabancıların gözleri önünde olup bitmiştir.

1937'deki I. Dersim Harekâtı'nda olduğu gibi, 1938'deki II. Der sim Harekâtı'nda da bir yandan isyancılarla çatışılırken, diğer yandan aşiret üyelerini “özgür çiftçilere” dönüştürecek toprak dağıtımıyla ba yındırlık çalışmaları sürdürülmüş ve sonunda isyan tümüyle bastırı lırken, Tunceli'de Cumhuriyet'in amaçladığı “eşit yurttaşlık” düzeni kurulmuştur.

Sonuçta Dersim Harekâtı dünyanın gözleri önünde olmuştur. Eğer bu harekât sırasında gerçekten bir “katliam” yapılmış olsaydı, hiç şüphemiz olmasın Türkiye dünyanın diline düşer, “katliamcı” diye aşağılanır, suçlanır, uluslararası camiadan dışlanırdı.

Dersim İsyan Etmemiştir İddiası *Başbakan R. Tayyip Erdoğan, 23 Kasım 2011 tarihli konuşma sında,* ““Dersim'e yapılan operasyonlar bir isyanın bastırılması olarak zihinlerde meşrulaştırılmaya

çalışılıyor. (...) Dersim’de, adım adım çer çevesi çizilmiş, bahaneleri hazırlanmış bir operasyon var,” demiştir. Erdoğan bu sözleriyle Tunceli’de bir isyan olmadığını, adım adım ha zırlanmış bir operasyon olduğunu iddia etmiştir.

Erdoğan’ın, “Dersim isyan etmemişken hükümet Dersim’e operasyon yapmıştır!” tezinin kaynağı da üstadı Necip Fazıl’dır. Necip Fazıl, *Son Devrin Din Mazlumları* adlı kitabında aynen şöyle demiştir:

“Dayandığı tek sebep birtakım asayişsizlik ve itaatsizlik bahanesi altında bütün Doğu Anadolu’yu kapsayıcı olarak, o mıntukanın bir türlü sulandırılmayan koyu İslami rengidir.”

Dersim’in İsyân Tarihçesi Dersim sözcüğü, Farsça “der” (kapı) ve “sim”, (gümüş) sözcüklerinin birleşmesinden oluşur; der(kapı)+sim(gümüş) = “gümüş kapı”, “maden kapısı” veya “maden yöresi” anlamına gelmektedir.

1935’te Dersim’in yeniden yapılandırılma tasarısı Meclis’te tartışılırken, Şükrü Kaya’nın Dersim için türettiği “Munzur” sözcüğünü beğenmeyen Atatürk, Dersim’in yerine “Tunçeli” sözcüğünü türetmiştir. Der+sim= “maden yöresi”, Tunç+eli= “tunç yöresi”...

Bu durum, Cengiz Özakıncı’nın dediği gibi, “Atatürk’ün Osmanlı top dökümünde kullanılan ‘tunç’un yöredeki bakırdan elde edildiğini bildiği ve buradaki aşiretlerin yüz yıllar boyunca çevredeki bakır madenlerine saldırıp, Osmanlı’nın tunç top üretimini baltalayarak askeri çöküşüne yol açtıklarının bilincinde olduğunu gösteriyordu.”

“Nasıl yani?” dediğinizi duyar gibiyim! O zaman gelin şimdi hep birlikte Dersim’in bilinmeyen “isyân tarihçesine” şöyle bir göz atalım.

Öncelikle şunu belirtmeliyim ki, Osmanlı’nın yükselmesinin arka sında Dersim vardır! Evet, yanlış okumadınız! Osmanlı’nın önlenemez fetihlerinin ve askeri zaferlerinin arkasındaki teknik gücün kaynağı Dersim’dir!

Dersim, Osmanlı’nın patlayıcı silah üretimi için gereksindiği maden ve madenlerin sağlandığı bölgelerin tam merkezinde yer almıştır. Patlayıcı silahların icat edilmesinden sonra Dersim, bu silahların üretimi için gerekli madenlerden yoksun fakat bu madenlerin bulunduğu yerlerin tam ortasında olduğundan hep çok önemli olmuştur.

Osmanlı’nın top, gülle, mermi üretiminde kullandığı demir, bakır, kurşun vb. madenlerle, barut yapımında kullandığı güherçile, odun kömürü ve kükürt, hep Dersim’e komşu yörelerde çıkartılmış ve başta İstanbul olmak üzere çeşitli yerlerde kurulan “*tophane*” ve “*baruthane*”lerde işlenmiştir. Osmanlı’nın para basımında kullandığı bakır ve gümüşün önemli bir bölümü de yine Dersim çevresindeki maden ocaklarından çıkartılmış ve başta İstanbul olmak üzere çeşitli yerlerde kurulan “*darphane*”lerde işlenerek gümüş “*akça*” ve bakır “*mangır*”a dönüştürülmüştür.

Osmanlı’nın askeri başarılarının arkasında, “mermi” ve “barut” yapımında kullanılan madenlerden çok iyi yararlanılması vardır. Bu nedenle Osmanlı maden bölgelerinde yaşayanlara bazı ayrıcalıklar tanıdığı, “madenciyan fukarası” adı verilen maden işçileri için ayrı yasal düzenlemeler çıkarmış, “maden kanunnameleri” hazırlamış ve maden çiler arasındaki anlaşmazlıkları, başında “Maden Emniyeti”nin bulunduğu özel bir yargı düzeniyle halletmiştir. Osmanlı, birbirine yakın maden bölgelerini tek bir Maden Emniyeti’nin yönetiminde birleştirmiştir. Örneğin, tam ortasında Dersim’in bulunduğu Ergani, Gümüşhane, Keban, Kığı, Kemah madenleri, tek Maden Emniyeti’nin yönetimi altındadır.

Maden yataklarının merkezinde bulunan Dersim işte bu nedenle Osmanlı için her dönemde çok

önemli olmuştur.

Bu gerçeği fark eden Dersim aşiretleri, yaşadıkları bölgenin bu özelliğinden yararlanmak için sıkça Osmanlı'ya karşı isyan etmişlerdir. Dersim aşiretleriyle Osmanlı arasındaki Alevi-Sünni ayrımı bu isyanları daha da şiddetlendirmiştir. Cengiz Özakıncı'nın dediği gibi, "Maden demek, silah demek; top, tüfek, gülle demek; gümüş 'akça' ve 'bakır' mangır demekti. Çaldıran Savaşı'ndan sonra Osmanlı Devleti, ne zaman doğudaki komşuları Rusya ya da İran'la savaşa tutuşacak olsa, siyasal Aleviliğin, Kızılbaşlığın dağlar ve akarsularla korunaklı kalesi Dersim'in önde gelen kimi aşiretleri, Osmanlı'nın top, tüfek ve para üretiminin kaynağı olan çevredeki madenlere saldıracaktı."

Osmanlı Devleti, 1514, 1534-1535, 1548-1549, 1552-1554, 1578-1590, 1603-1611, 1615-1618, 1622-1639, 1723-1727, 1730-1732, 1735-1736, 1821-1823 tarihlerinde Alevi, Şii, Kızılbaş İran Devleti'yle savaşmıştır. Bütün bu savaşlarda, Sünni Osmanlı'nın yerli top, tüfek, barut üretimi, kimi Alevi-Kızılbaş Dersim aşiretleri tarafından, yöredeki madenlere yapılan silahlı baskınlarla, saldırılarla kesin tiye uğratılmıştır.

Cemal Şener, *Dersim Tarihi* adlı kitabında Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA) belgelerine yansımış olan Dersim aşiretlerinin "maden saldırılarını" ve "isyanlarını" şöyle sıralamıştır:

1729 Aralık: "Kimi aşiretler Keban maden bölgesinde Besni ilçe sınırını basmış, beş yüz emekçiyi esir alıp eşlerine, çocuklarına mallarına saldırmış; halk evini, işini, köyünü terk edip başka yörelere kaçmaya başlamıştır." (BOA Cevdet Zabtiye, no 1983)

1732 Mayıs: "Dersimli, Şeyh Hasanlı aşiretleri, Keban maden bölgesi emekçilerinin köylerini basarak çocuk ve kadınlarını rehin almıştır." (BOA Cevdet Zabtiye, no 1697)

1733 Eylül: "Dersimli, Şeyh Haşarılı aşiretleri, Elazığ, Çarsancak, Kığı madenleri yöresinde halka saldırarak varlıklarını yağma etmiş ve kadın çocuk ayırmadan öldürmüşlerdir." (BOA Cevdet Dahiliye, no 16543)

1735 Aralık: "Dersim Çarsancak voyvodası, Keban madenindeki fırınlarda yakılacak odunların yöredeki dağlardan sağlanmasına en gel olmuş ve birkaç yıl boyunca madende üretim durmuştur." (BOA Cevdet Zabtiye, no 2739)

1743 Ocak: "Kimi aşiretlerce Ergani madeninde çalışan emekçilerin ilçe ve köylerine saldırılarak madene gidiş gelişleri engellenmekte ve maden yönetimine saldırılarak üretim felce uğratılmaktadır." (BOA Cevdet Dahiliye, no 16193)

1745 ve 1751 tarihli Osmanlı arşiv belgeleri 1745 Temmuz: Dersimli, Şeyh Hasanlı aşiretleri Kığı ve Keban

madenlerinde çalışan madencilerin yollarını kesip soyarak öldürmek tedirler.” (BOA Cevdet Zabtiye, no 2047)

1751 Ocak: “Dersimli, Şeyh Hasanlı aşiretleri Keban madenine gerekli kömürü sağlamakla yükümlü Çarsacak köylerini basarak, köylüleri öldürmüş, mallarını yağma etmiş, köylerini yakmıştır. Ke ban, Kiği, Kemah maden eminliklerine bu çapulculukları önleme buy ruğu verilmiştir.” (BOA Cevdet Zabtiye, no 2047)

1761 Temmuz: “Ergani madeninde çalışan emekçilerin köyüne saldıran kimi aşiretler tüm evleri yağmaladıkları gibi çocuk ve kadın lara saldırıp ırzına geçmişlerdir.” (BOA Cevdet Zabtiye, no 4520)

1762 Eylül: “Herdi Aşireti, Keban maden işletmesi emekçilerine saldırıp sormuştur.” (BOA A. E. Dahiliye, no 3120)

1764 Aralık: “Dersindi, Şeyh Hasanlı aşiretleri, çevredeki maden lere saldırıp işgal etmiş, işçileri madenden kaçırtmıştır.” (BOA Cev det Zabtiye, no 3639)

1774 Ekim: “Keban ve Ergani madenlerinde devlet egemenliği ye niden kurularak madenlere bağlı kazaların halklarına eski ayrıcalıkları yeniden verilmiştir.” (BOA Cevdet İktisat, no 476)

1780 Ağustos: “Dersindi, Şeyh Hasanlı, Güvanlı, Haranlı, K11 vanlt, Zirkanlı, Diiçekli, Koçgiri, Keme, Şadili, Giireşli, Benamlı, Baz gelii aşiretleri, maden işletmelerinin bulunduğu Gümüşhane, Kurtıçay, Ktzucan, Kemah, Gercanis, Çemişgezek, Eğin, Erzincan ve Tercan il çelerinin madenlerde çalışan halka sürekli olarak saldırıp, can, mal ve namus güvenliğini yok etmeleri üzerine, maden emekçileri işlerini, ev lerini, köylerini bırakıp göçe başlamışlardır. ” (BOA Cevdet Dahiliye, no 5657)

1782 Ocak: “Dersindi, Şeyh Hasanlı, Giivanlı aşiretleri, maden lerde çalışan Kurtıçay (İliç), Kiği, Ktzucan ilçe ve köylerini basarak mal ve cana zarar vermişler (BOA Cevdet Zabtiye, no 1094), Ekim ayında Keban ve Ergani madenlerine saldırmışlardır(BOA Cevdet Dahiliye, no 11512)

1787 Mayıs: “Dersimli, Şeyh Hasanlı, Döçek aşiretleri, Keban madenine bağıt Çemişgezek, Çarsacak, Eğin, Gümüşhane, Kemah, Kurtıçay, Tercan, Erzincan dolaylarında madenlere ve maden emekçi lerine yönelik sürekli saldırılarda bulunmuş, köylerini yakmış, maden emekçilerini toplu göçe sürüklemişlerdir. (BOA Cevdet Zabtiye, no 3484). Elebaşları bir süre sonra yakalanıp cezalandırılmıştır.” (BOA Cevdet Zabtiye, no 576)

1787 Eylül: “Dersimli, Şeyh Hasanlı, Düçek aşiretleri, Keban ve Ergani madenlerine bağıt Çarsacak, Çemişgezek, Şirturuk Karaçor, Herbulut, Çermik, Eğil, Palu gibi bütün sancak ve kazalara saldırmış lardır.” (BOA Cevdet Dahiliye, no 13821).

1793 Ocak: “Dersimli, Şeyh Hasanlı, Düçekli ve Ovacıklı aşiret leri, Çemişgezek, Çarsacak ilçeleri halkına yönelik saldırılarını yo ğunlaştırmışlardır.” (BOA Cevdet Dahiliye, no 13821).

1798 Aralık: “Dersimli, Şeyh Hasanlı, Düçek aşiretlerinin, ma denler bölgesinde süregelen adam öldürme, soygun, gasp, yağma, ırza tecavüz, köy yakma eylemlerine karşı önlemler pekiştirilmiştir. ” (BOA Cevdet Dahiliye, no 15197).

1809 Ekim: “Toplu öldürmeler, ırza tecavüzler, gasp, ilçe ve köy yakma eylemleri, Keban ve Ergani madenlerinde üretimin durmasına yol açmış; Palu, Harput, Çarsacak, Çemişgezek, Eğil, Malatya, Arab kir, Eğin, Keban, Ergani maden yönetimleri saldırganların peşine düş müştür.” (BOA Cevdet Dahiliye, no 7133).

Arşiv belgelerinde açıkça görüldüğü gibi Dersim aşiretleri, Osmanlı'nın Dersim civarındaki

madenlerden yararlanmasını engelle mek için 18. ve 19. yüzyıllarda defalarca isyan etmişler; maden işçileri ne ve bölge halkına saldırmışlar; kadın, çoluk çocuk demeden ellerine geçirdikleri herkesi katletmişlerdir.

Osmanlı Devleti, Dersim aşiretlerinin bu isyan ve saldırılarını önlemek için çok çaba sarf etmiştir. Örneğin Osmanlı'nın, 1845-1849 arasında Dersim Ovacık'ta bir askeri kışla yaparak aşiret yapışım dağıtmaya yönelik idari ve siyasi girişimleri, asi Dersim aşiretlerinin tepkisiyle karşılaşmıştır.

Osmanlı'nın bölgedeki önlemlerine karşı 1851 yılında Dersim aşiretleri bir kere daha isyan etmişlerdir. Bu isyanın bastırılmasından sonra padişaha sunulan raporda, "*Dersim'de birkaçı dışında çoğu aşi retin silahlarının toplandığı, fakat yerleşik yaşama geçmelerinin zaman alacağı*" bildirilmiştir. (BOA, İrade Meclisi, Vala, no 8431)' İsyancı Dersim aşiretleri 17. Yüzyıla kadar "İran'ın maşası" durumundayken, 19. yüzyıldan itibaren önce Rusya'nın, sonra da İngiltere'nin maşası durumuna gelmişlerdir.

1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı'nda bazı Dersim aşiretleri, Rusya'nın yanında yer almak için Erzurum'daki Rus konsolosuna tek lifte bulunmuştur.

1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı sırasında bazı Dersim aşiretleri o bölgedeki Türk kışlalarına, Türklere ve bazı illere saldırmıştır.

1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı'nda Dersim'deki Kırgan Aşireti, Hozat'ı basarak halkı gasp etmiştir.

1892'de Dersim'deki Koç ve Şam uşakları birleşerek büyük gruplar halinde azgınca etrafa saldırmıştır.

1893-1905 arasında Dersim'de zaman zaman büyük karışıklıklar çıkmış, Arapkir ve Kemah halkı can ve mallarını korumak için Saray ve Babıali'ye şikâyet dilekçeleri göndermiştir.

Bütün bu belge ve bilgiler, Cumhuriyet döneminde 1937-1938'deki Dersim İsyanı'nın "Son Dersim İsyanı" olduğunu kanıtlamaktadır! Anlaşıldığı kadarıyla "Dersim'in asayişsizlik tarihçesi" bir hayli gerilere gitmektedir.

1896'da Osmanlı yönetimi, Dersim aşiretlerinin "başı bozuklukları", halka yönelik saldırıları, "yağma" ve "katliamları" üzerine Dersimle yakından ilgilenmeye başlamıştır. Saray, Babıali, Anadolu Genel Müfettişi Müşir Şakir ve 4. Ordu Komutanı Zeki Paşa arasında ki yazışmalardan sonra Dersim hakkında bazı kararlar alınmıştır. Bu kararlardan beşincisi, "*Dersimlilerin cidden ıslahı için alınması gereken önlemler*" adını taşımaktadır:

1896 tarihli bu 5. karardaki önlemlerden bazıları şunlardır:

1. Muhtemel bir direniş hesaplanarak, bunu etkisiz hale getirecek kadar 4. Ordu'dan bir kuvvet ayrılacaktır.
2. Bu kuvvet güçlü bir komutanın kontrolüne bırakılacaktır.
3. Ayrılacak kuvvet sessizce Erzincan, Çemişgezek ve Mamuretüla ziz civarından Dersim bölgesine sevk edilecektir.
4. Dersim halkını, yirmi para yevmiye ve yarım okka ekmek vererek, Hozat yolunun yapımında çalışmaya davet ederek "Dersimlilerin vahşetleri" önlenecektir.
5. Aşiretler arasında birleşme önlenecektir.
6. Amacın ziraat ve ticaret kapısı açmak olduğu telkin edilerek, halkın ıslahına çalışılacaktır.
7. Bu telkinler sırasında muhalefet gösterilmediği takdirde şiddet gösterilmeyecek, aksi halde

şiddet gösterilecektir.

8. Ne şekilde olursa olsun hiç kimsenin malına el koymamak konu sunda askerler uyarılacaktır.

9. Bu uygulamaya karşı muhalefet edenlerin Trablus ve Yemen taraf larına sürgün edilecekleri bildirilecektir.

10. Askeri harekâtın uygulanması sırasında Dersim’de bir süre “örfi idare” uygulanacaktır.

11. Dersim sancağı kaldırılacaktır.

12. Ovacık, Hozat ve Kızılkilise’de gerektiği zaman Kuzuçan’da örfi idare ilan edilecek ve yer yer “örfi idare mahkemeleri” kurulacaktır.

13. O bölgelerdeki kaymakamlık ve müdürlük görevleri o bölge ko mutanına devredilecektir.

14. Kazalarda birer ikişer maliye memuru bulundurulacaktır.

15. Uygun birkaç yerde “iptidai mektepleri” açılacaktır.

16. Eğitim görececek çocuklara yüz dirhem ekmek, senelik bir entari, kuşak ve festen ibaret kapama tarzında bir elbise verilerek çocuk lar eğitime teşvik edilecektir.

17. Dersim’de bulundurulacak askerin ihtiyaçları zamanında karşıla nacaktır.

1896 tarihli bu kararlardan çok açık bir şekilde görüldüğü gibi Dersim, sadece Cumhuriyet döneminde sorun olmaya başlamamış, Osmanlı döneminde de çok ciddi bir sorun olmuştur.

19. yüzyılda bazı Dersim aşiretlerinin yağma, saldırı ve isyanları Osmanlı yöneticilerini Dersim ve civarında acil önlemler almaya yö nelmiştir. 1896 tarihli kararlara göre Dersim’e yönelik alınması düşü nülen önlemler; bölgeye ordu sevk etmek, aşiretlerin birleşmesini önle mek, halka iş imkânları sağlamak, devlete yönelik muhalefete müsaade etmemek, asileri sürgünle cezalandırmak, bölge yönetimini sivillerden alıp askerlere vermek, yer yer sıkıyönetim ilan edip, sıkıyönetim mah kemeleri kurmak, eğitim düzeyini arttırmak biçiminde sıralanmıştır ki, Dersim’e yönelik benzer önlemler, Cumhuriyet döneminde de günde me gelmiştir.

Dersim’deki karışıklıkların artması üzerine Osmanlı Devleti, Dersim’deki asayişsizliklere karşı alınması gereken önlemler konusunda bölgeye araştırmainceleme heyetleri göndererek raporlar hazırlatmıştır.

Osmanlı döneminde “Doğu ve Dersim” konusunda hazırlanan raporlar şunlardır:

1. Anadolu Genel Müfettişi Şakir Paşa’nın Raporu (1899)““ Mutasarrıf Mardini Arif Bey’in Raporu (1903)

2. Mutasarrıf Celal Bey’in Raporu (1906)

Osmanlı Devleti, bu raporlardaki önlemleri uygulamasına kar şın Dersim’deki “eşkiyalık” ve “isyan” bir türlü bitmek bilmemiştir. Bunun üzerine Osmanlı Devleti 1907’de, 1908’de, 1909’da, 1911’de, 1912’de ve 1916’da Dersim’deki isyancı aşiretler ve eşkıyalar üzerine askeri harekât düzenlemiştir." Ancak peşi sıra girilen savaşlar nede niyle bu harekâtlar sonuçsuz kalmıştır.

19371938’deki Son Dersim Harekâtı’na kadar bölgeye JOO’dan fazla sefer düzenlendiğini iddia edenler olmuştur. Örneğin Tan gaze tesinin 11 Ağustos 1937 tarihli sayısında “Boşa Çıkan 108 Seferden Sonra Dersim” başlıklı bir haber yayımlanmıştır. Haberde Dersim’in dağlık yapısı ve aşiretlerin silahlı gücü nedeniyle isyanların bir türlü bastırılmadığı iddia edilmiştir.

Demek ki neymiş? Dersim’e askeri harekât düzenleyen sadece Genç Cumhuriyet değilmiş, Osmanlı da kesin olarak tespit edebildiğinize göre tam 6 kez Dersim’e askeri harekât düzenlemek zorunda kalmış...

Dersim’in İlk Provası Koçgiri 19371938’deki Dersim İsyam’ının habercisi 19201921’deki Koç

giri İsyamı'dır; Kurtuluş Savaşı yıllarındaki Koçgiri, Cumhuriyet döne mindeki Dersim'in ilk büyük provasıdır/ Koçgiri İsyamı (Ekim 1920, Haziran 1921), Sevr Antlaşması'na göre Anadolu'da önce özerk, sonra bağımsız Kürdistan kurmayı amaçlayan Kürt Teali Cemiyeti'nin çalışmaları sonucunda patlak vermiştir.

Kürt Teali Cemiyeti sekreteri Alişer Bey, Ekim 1920'de etrafına topladığı 150 kişilik bir çeteyle Kemah çevresinde soygunlara başla mıştır. TBMM, Alişer'in bozgunculuğuna son vermek için Haydar ve Alişan beyleri Alişer'in üzerine göndermiştir. Bu sırada TBMM Hay dar ve Alişan beyleri devlette görevlendirmiştir: Alişan Bey Refahiye kaymakam vekilliğine, Haydar Bey de Ümraniye bucak müdürlüğüne atanmıştır. Ancak çok geçmeden Ümraniye Bucak Müdürü Haydar Bey, Ümraniye'de Kürt Teali Cemiyeti'nin bir şubesini kurmuş, Re fahiye Kaymakam Vekili Alişan Bey ise, İngilizlerle sıkı diyalog içine girmiştir.

Atatürk, Kürtleri de Milli Hareket'in etrafında toplamak için bazı Kürt aşiret liderlerini TBMM'ye davet etmiş, bu sırada Alişan Bey'e de milletvekilliği teklif etmiştir; ancak Alişan Bey bu teklifi reddetmiştir.

Koçgiri İsyamı, etnik bölücülük yaparak bağımsız Kürdistan kurmak isteyen İngiliz işbirlikçisi ayrılıkçı Kürtçülerce çıkarılmıştır. Nitekim isyancıların hazırladıkları Kürdistan bayrağı ve Kürdistan marşı bunun kanıtıdır. Koçgiri İsyamı'na katılanların ellerinde yeşil kırmızıbeyaz renklerden oluşan Kürdistan bayrağı, ağızlarında ise, "*Kürdistan in orduları/ Kahrettiler barbarları/ Vatan için öleceğiz/ İs temeyiz Moğolları*" sözlerinden oluşan Kürdistan marşı vardır.

Kürt Teali Cemiyeti, Baytar Nuri'yi (Dersimi) Sivas'a, Alişan Bey'i ise Dersim'e göndermiştir. Daha sonra Baytar Nuri, Sivas'ın Zara, Div riği ve Kangal ilçeleriyle, İmraniye, Beypınar, Celalli, Sincan, Hamo, Zınara ve Domurca bucaklarında; Alişan Bey de Dersim'de Kürt Teali Cemiyeti'nin şubelerini kurmuşlardır.

Baytar Nuri, Sivas'ın Kangal ilçesinin Yellice bucağında Hüseyin Abdal Tekkesi'nde yaptığı toplantıda, bölgedeki ayrılıkçı aşiretlere Sevr Antlaşması'na uygun olarak bir Kürt devleti kurulması düşüncesini ka bul ettirmiştir. Baytar Nuri, bu toplantıyı bir Alevi tekkesinde yapa rak, Alevi Kürtlerin de isyana katılmalarını sağlamaya çalışmıştır.

Koçgiri İsyamı öncesinde, Dersim'in Hozat ilçesinde de bazı Kürt aşiretleri arasında Hozat toplantısı yapılmıştır. Refahiye Kaymakamı Vekili Alişan Bey yanındaki 100 adamıyla birlikte Dersim'e gelerek bu rada Çemişgezek ve Hozat aşiretleriyle yaptığı toplantıda isyandan söz etmiştir. Dersim ileri gelenlerinden Seyit Rıza bu toplantıya katılmamış tır, çünkü onun Hozat aşiretlerine hiç güveni yoktur. Toplantı sonun da Baytar Nuri'nin babası İbrahim Ağa'nın hazırladığı bir bildiriyle Kürt aşiretleri TBMM'ye isteklerini iletmişlerdir. Bu bildiri, bölgenin ileri ge tenlerinden Miço Ağa tarafından, Ankara'ya ulaştırılması için Dersim mutasarrıfına verilmiştir. Miço Ağa, bildiriyi verirken Dersim mutasar rıfına, "*Bu isteğimize yirmi dört saat zarfında cevap gelmediği takdirde bu parmaklarımla senin gözlerini çıkartırım*demmiştir.

Ankara'ya gönderilen 15 Kasım tarihli bildirideki ayrılıkçı Kürt istekleri şunlardır:

1. Kürdistan muhtariyet (özerk) İdaresini muvafakat eden (kabul eden) İstanbul Saltanat hükümetinin bu baptaki kararını Mustafa Kemal hükümetinin de kabul edip etmediğinin açıklanması.
2. Kürdistan muhtariyet idaresi hakkında Mustafa Kemal hükümeti nin görüş noktasının ne olduğu hususunda aşair riiesasına (aşiret başkanlarına) acele cevap verilmesi.
3. Elazığ, Sivas, Malatya ve Erzincan mntıkaları hapisanelerinde tutuklu bulunan bütün Kürtlerin

derhal serbest bırakılması.

4. Kürt çoğunluğu bulunan mıntikalardan Türk memurların çekil mesi. Koçgiri mıntikasına gönderildiği haber alınan müfrezelerin derhal geri çekilmesi.

Baytar Nuri'nin babası İbrahim Ağa'nın hazırlayıp Miço Ağa'nın Ankara'ya gönderdiği bu bildiriden sonra Batı Dersim aşiret liderleri adına 25 Kasım'da TBMM'ye bir bildiri daha gönderilmiştir. Bu bildiri TBMM şöyle tehdit edilmiştir:

“Sevr Antlaşması gereğince Diyarbakır, Elazığ, Van ve Bitlis il lerinde bağımsız bir Kürdistan kurulması gerekiyor. Bu nedenle bu oluşturulmalıdır. Yoksa bu hakkı silah zoruyla almaya mecbur kala çağımızı beyan ederiz. ”

Anadolu'nun emperyalistlerce kuşatıldığı bir ortamda, ayrılıkçı Kürt aşiretlerinin bu istekleriyle sarsılan TBMM, bölgeye nasihat he yetleri göndererek ve bazı Kürt aşiret liderlerine milletvekilliği teklif ederek isyan ortamını dağıtmaya çalışmıştır. TBMM'nin bu hamleleri kısmen sonuç vermiş ve Miço Ağa, Diyar Ağa, Ahmet Remzi ve Bin başı Haşan Hayri milletvekili olmuşlardır.

Bazı Kürt aşiret liderlerinin ayrılıkçı Kiirtlere “ihanet ederek” Ankara'ya gidip TBMM'ye katılmaları üzerine birdenbire ayrılıkçılar arasında Seyit Rıza ön plana çıkmıştır. Adamlarıyla birlikte köyünden çıkarak Dersim'e giden Seyit Rıza, Sivas'taki isyancılara gidecek yardımı organize etmeye başlamıştır. Bütün plan ve programı da hazırlamıştır: Kış atlatılır atlatılmaz bağımsızlık ilan edilecektir. İsyancılardan Baytar Nuri, bu planı şöyle açıklamıştır: “İlk önce Dersim'de Kürdistan istiklali ilan edilecek. Hozat'a Kürdistan bayrağı çekilecek. Kürt milli kuvveti, Elazığ, Malatya istikametinden Sivas'a doğru hareket ederek Ankara hü kümetinden resmen Kürdistan istiklalini tanımamasını isteyecek.”

İsyanın yeni önderlerinden Seyit Rıza, TBMM'ye katılan Kürt milletvekillerinin Dersim'i temsil etmediklerini, çünkü Doğu Anadolu'da bir Kürt yönetimi kurularak bağımsızlığın ilan edildiğini bildirmiştir.

Bu sırada Dersim'deki ayrılıkçı aşiret liderleri üzerindeki bas kısmı artıran TBMM, Baytar Nuri'yi tutuklamıştır. Baytar Nuri'nin tutuklanmasına isyancı aşiretler büyük tepki göstermişlerdir. Seyit Rıza, Baytar Nuri'nin hemen serbest bırakılmasını, aksi halde hiç za man kaybetmeden Dersim'den Sivas'a saldıracaklarını bildirmiştir.'Bir taraftan Yunan ilerleyişi, diğer taraftan da iç isyanlarla uğraşan TBMM, yeni bir isyanı göze alamayarak Seyit Rıza'nın isteğini kabul edip Baytar Nuri'yi serbest bırakmıştır. Bu arada Dersim mutasarrıfı da tehdit edilerek bölgeden uzaklaştırılmış ve bölgenin tüm hâkimiyeti aşiretlerin eline geçmiştir.

Alişan Bey'in girişimleriyle toplanan kuvvetlerin başında bulunanlar arasında Alişer de vardır. İlk aşamada Dersim'den yola çıkan yaklaşık 2500 kişilik kuvvet Kemah üzerinden Kuruçay'a ulaşmıştır. İsyancılar yolları üzerindeki Türk köylerini yağmalayarak birçok kişiyi öldürmüşlerdir.

İsyan ateşi iyice yükselmeye başlayınca TBMM, 10 Mart'ta, Elazığ, Divriği ve Zara'da sıkıyönetim ilan edilmesine ve Sivas'ta bir sıkı yönetim mahkemesi kurulmasına karar vermiştir.

TBMM, 13 Şubat tarihli Bakanlar Kurulu kararıyla Merkez Ordusu Komutanı Nurettin Paşa'yı Koçgiri İsyan'ını bastırmakla görevlendirmiştir.

Nurettin Paşa'nın komutasındaki, Topal Osman takviyeli Merkez Ordusu, 11 Nisan 1921'de isyancıların üstüne yürümüştür.

Buna karşın Alişan Bey, 26 Mart'ta Pülümür aşiretlerine yazdığı bir mektupta Kürdistan'm bağımsızlığından söz ederek bunun, büyük devletlerce de kabul edilmiş olduğunu hatırlatmıştır.

Alişer ve arkadaşları da 8 Nisan 1921'de TBMM'ye bir mektup göndererek, "Divriği, Refahiye, Kuruçay, Kemah kazalarının özerk bir vilayet haline getirilerek başına yerli Kürtlerden birinin geçirilmesini" istemişlerdir.

Nurettin Paşa isyanı bastırdıktan sonra yayımlanan duyuruya göre, 272 eşkıya ölü olarak ele geçirilmiş, 56 eşkıya af dileyerek teslim olmuş, 200 çeşitli cins tüfikle bir hayli cephane, 118 atla birçok koyun ve hay vana el konulmuş ve 207 asker ve yoklama kaçağı yakalanmıştır.

Koçgiri İsyanı'yla Dersim İsyanı arasındaki bağın ve sürekliliğin en açık kanıtlarından biri, 1920-1921 Koçgiri İsyanı'nda ön saflarda yer alan Baytar Nuri, Alişer Bey ve Seyit Rıza gibi isimlerin Dersim İsyanı'nda da karşımıza çıkacak olmasıdır. Dersim İsyanı'nın elebaşı Seyit Rıza ile Baytar Nuri'nin Koçgiri İsyanı'nın perde arkaasındaki kışkırtıcılarından olduğu gerçeği Cumhuriyet tarihi yalancılarınca hep gözden kaçırılmıştır. Özetlemek gerekirse:

Koçgiri İsyanı öncesinde Refahiye Kaymakamı Vekili Alişan Bey'in Dersim'de Kürt Teali Cemiyeti'nin bir şubesini kurarak halkı isyana teşvik etmesi, Koçgiri İsyanı öncesinde, Alişan Bey'in önderliğinde Dersim'in Hozat ilçesinde bazı Kürt aşiretleri (Çemişgezek ve Hozat aşiretleri) arasında Hozat toplantısının yapılması ve bu toplantıda TBMM'ye karşı isyana karar verilmesi, Hozat toplantısı sonunda Baytar Nuri'nin babası İbrahim Ağa'nın hazırladığı bir bildiriyle ayrılıkçı Kürt aşiretlerinin TBMM'ye özerk Kürdistan isteklerini iletmeleri, Batı Dersim aşiret liderleri adına da 25 Kasım'da TBMM'ye, bağımsız Kürdistan kurulmasına izin verilmediği takdirde isyan edileceğinin bildirilmesi, Bazı Dersim aşiretlerinin özerk ve bağımsız Kürdistan istekleri üzerine TBMM'nin bölgeye nasihat heyetleri gönderip bazı Kürt aşiret liderlerine milletvekilliği teklif etmesi ve bazı aşiret liderlerinin bu teklifi kabul edip TBMM'ye katılması üzerine köyünden çıkıp Dersim'e gelen Seyit Rıza'nın Sivas'taki isyancılara gidecek yardımı organize etmesi, İsyanın yeni önderlerinden Seyit Rıza'nın TBMM'ye katılan Kürt milletvekillerinin Dersim'i temsil etmediklerini, çünkü Doğu Anadolu'da bir Kürt yönetimi kurularak Kürdistan'ın bağımsızlığının ilan edildiğini bildirmesi, *Seyit Rıza ve isyancı liderlerin isyan planı hazırlamaları. Baytar Nuri'nin ifadesiyle:* "İlk önce Dersim'de Kürdistan istiklali ilan edilecek. Hozat'a Kürdistan bayrağı çekilecek. Kürt milli kuvveti, Ela zığ, Malatya istikametinden Sivas'a doğru hareket ederek Ankara hükümetinden resmen Kürdistan istiklalini tanımmasını isteyecek", Dersim'deki ayrılıkçı aşiret liderleri üzerindeki baskıyı artıran TBMM'nin isyancılardan Baytar Nuri'yi tutuklaması üzerine Seyit Rıza'nın, Baytar Nuri'nin hemen serbest bırakılmasını, aksi halde hiç zaman kaybetmeden Dersim'den Sivas'a saldıracaklarını bildirmesi. Görüldüğü gibi 1937-1938 Dersim İsyanı'nın kökleri gerçekten de 1920-1921 Koçgiri İsyanı'nda gizlidir. Kurtuluş Savaşı sırasında, İngiliz emperyalizmine güvenerek, Sevr Antlaşması'na dayanarak özerk ve bağımsız Kürdistan isteğiyle isyan edip amaçlarına ulaşamayanlar, Cumhuriyet döneminde hemen hemen aynı amaçlarla birkaç kere daha isyan etmişlerdir.

Dersim'in İkinci Provası: Ağrı Emperyalizm işbirlikçisi etnik ayrılıkçılar Cumhuriyet döneminde Nasturi İsyanı ve Şeyh Said İsyanı başta olmak üzere çok sayıda bölücü isyanla Türkiye Cumhuriyeti'ni parçalamak istemiş, ancak başarısız olmuşlardır. Cumhuriyet döneminde Dersim İsyanı'ndan önceki en etkili Kürtçü isyanlardan biri hiç tartışmasız Ağrı İsyanı'dır.

Ağrı İsyanı, Koçgiri İsyanı'ndan sonra, Dersim İsyanı'nın ikinci provasıdır.

İlk Ağrı İsyanı Mayıs 1926'da, ikincisi Eylül 1927'de, üçüncüsü de Eylül 1930'da çıkmıştır.

İkinci ve Üçüncü Ağrı İsyanlarının arkasında Kürt-Ermeni dayanışmasıyla kurulan ayrılıkçı Hoybun Cemiyeti vardır. Hoybun Cemiyeti, Şeyh Said İsyanı'ndan sonra yurtdışına kaçan asilerce

kurulmuştur.

Hoybun Cemiveti'nin kuruluşuyla ilgili ilk toplantı 1927 Şubatı'nda İngilizlerin Revandiz Kaymakamlığına getirdikleri Seyyit Taha'nın evinde yapılmıştır. İngiltere'nin Irak olağanüstü komiser yardımcısı Edmonds'un organize ettiği bu toplantıda Türkiye'de çıkarılacak bir isyanla ilgili olarak şu kararlar alınmıştır:

- 1) İngilizler, Kürtlere para ve ihtiyaç halinde silah yardımı yapacaktır.
- 2) Nasturiler, Kürt kıyafetleri giyerek isyana katılacaktır.
- 3) Hazırlıklar tamamlandıktan sonra harekete geçilecektir.
- 4) İsyân Şemdinli Yüksekova'dan başlayacak ve hedef Van'ın ele geçirilmesi olacaktır.

Taşnak Ermenilerinden Leon Emirizyon, Sultanyan ve Aris adlı kişilerin de katıldığı ikinci toplantı Mart 1927'de yine Seyyit Taha'nın evinde yapılmıştır. Şeyh Said'in oğlu Ali Rıza ile kaçak subaylardan Kasım ve İhsan Nuri'nin de katıldığı bu toplantıda cemiyetin adı "Hoybun" olarak belirlenmiştir.

1927 yılı boyunca devam eden toplantı ve faaliyetlerden sonra 5 Ekim 1927 tarihinde Lübnan'ın Bihamdun kentinde geniş çaplı bir kongre yapılarak Hoybun Cemiyeti kurulmuştur.

Kuruluş hazırlıklarına Irak'ta İngilizlerin kontrolünde başlanan Hoybun Cemiyeti, esas kuruluş kongresini Fransa'nın kontrolünde ve Ermenilerin güçlü olduğu bir bölgede yapmıştır. Kongrede cemiyetin başkanlığına Kürtçü Celadet Ali Bedirhan seçilmiştir. Merkez heyeti üyeliklerine ise, Süreyya Bedirhan, Kâmuran Ali Bedirhan, Memduh Selim, Nizamettin, Tefik Cemil, Haso Ağa, Mustafa Bozan, Halil Rahmi, Cesim Ağa (Şihnu) Şerif, İbrahim ve Emin Ali Ağa seçilmişlerdir.

Hoybun Cemiyeti, doğrudan genç Türkiye Cumhuriyeti'ni parça layarak bağımsız Kürdistan kurmayı amaçlamıştır. Nitekim, kongrede *Hoybun Cemiyeti'nin kuruluş amacı* "Türk Kürdistan'ın bağımsızlığı olarak" *tespit edilmiş, Türkiye'nin dışındaki "hiçbir millet ve devlete karşı aleyhtar ve tecavüzkâr bir vaziyet almamayı şiarı ittihaz" etmiştir.*

Hoybun Cemiyeti liderleri, 21 Haziran 1928 tarihinde Halep'te Ermenilerle bir ittifak yapmışlardır. Bu ittifak, Hoybun Cemiyeti Başkanı Celadet Ali Bedirhan ile Taşnakların Cemiyet nezdindeki temsilcisi Vahan Papazyan arasında yapılmıştır.

Ağrı İsyânı'nı planlayan Hoybun Cemiyeti, Dersim'i en önemli isyan merkezlerinden biri olarak görmüştür. Hoybun Cemiyeti'nin faaliyetiyle ilgili İçişleri Bakanlığı'nın Başbakanlığa yazdığı 18 Temmuz 1929 tarihli "gizli raporun" 11. maddesindeki "*Dersim, ruh meselesi dir. Kürt harekâtına istinat noktası teşkil eder. Haydaranlı, Bahtiyarlı, Lolanlı, Balabanlı, Karakiyhili, Arelli ve Çarıklı aşiretlerinin tamamen elde edilmesi lazım geldiğinden bu hususu Hoybun Cemiyeti deruhte eder. Bu durum müstereken tespit edilerek karar altına alınmıştır*" ifadeleri, Dersim İsyânı'nın hazırlıklarının Ağrı İsyânı öncesinde başladığını göstermektedir. Nitekim Ağrı İsyânı'na katılan, destek olan isyancıardan bazıları Dersim İsyânı'nda da karşımıza çıkacaktır.

Hoybun-Taşnak ittifakının çok önem verdiği Dersim bölgesinde Koçgirili Alişer, Hoybun bildirimlerini aşiretler arasında yayarak Dersim aşiretlerinin de Ağrı İsyânı'na destek olmasına zemin hazırlamıştır. Sonuçta Dersim aşiretleri üzerinde dini bir otoriteye sahip olan Seyyit Rıza, devlet görevlilerine karşı direnişe geçmiş, bunun üzerine Ağrı bölgesinden oraya da kuvvet kaydırılmak zorunda kalmıştır. Böylece merkezi Ağrı olan ayaklanmanın bütün Doğu Anadolu bölgesine yayılması hedeflenmiştir. Hoybun Cemiyeti dağıttığı bildirimler ve yaptığı propaganda ile isyancıların moralini yüksek tutmaya çalışmıştır. Nitekim cemiyetin 1 Eylül'de yayımladığı bir bildirimde, Türk ordusuna büyük kayıplar verildiği belirtilmiş, ayrıca Türk kuvvetleri, bazı köyleri yağmalayıp

birçok insanı öldürmekle suçlanmıştır.'

Birinci Ağrı İsyanı, 16 Mayıs 1926'da Yusuf Taşo ve çetesinin İran sınırını geçip Beyazıt köylerinden hayvan çalarak Ağrı yaylalarına sığınması ve Hası Telli'nin halkı kışkırtmasıyla başlamıştır. İsyan ba şarıya ulaşmadan bir ay sonra bastırılmıştır.

1927 Eylülünde İkinci Ağrı İsyanı başlamıştır. Avrupa'da ve Amerika'da etkili olan ve Amerika'da bir şubesini açan Hoybun Cemi yeti, İkinci Ağrı İsyanı'm desteklemiştir. Türkiye, Temmuz 1927'de Sov yet Rusya ile yaptığı bir anlaşma ile Kürt isyanlarına karşı Rusya'ya ken di yanma çekmeye çalışmıştır. Nitekim Ağrı İsyanı'nda Sovyet orduları sınıra asker yığarak isyancıların hareket alanını daraltmıştır. 1928 yılına gelindiğinde İhsan Nuri liderliğindeki isyancı Kürt grupları Ağrı Dağı'na hâkim olmuşlardır. 2000 kişiden fazla isyancı Kürt dağlara çıkmıştır.

Hoybun Cemiyeti'nin desteklediği Üçüncü Ağrı İsyanı, 1930 yılın da başlamıştır. Mayıs 1930'da 4. ve 6. Kolordular Ağrı Dağı yakınlarda toplanarak Ağrı İsyanı'nı bastırmak için harekete geçmiştir.

714 Eylül 1930 tarihleri arasında yapılan askeri harekâtla Ağrı İsyanı tamamen bastırılmıştır.

Başta İhsan Nuri olmak üzere isyanın elebaşları İran'a kaçmıştır. İran tarafından tutuklanan İhsan Nuri kısa bir süre sonra serbest bira kılmış ve kendisine İran ordusunda görev verilmiştir.

Nuri Dersimi, bazı Dersim aşiretlerinin üçüncü Ağrı İsyanı'nı doğ rudan desteklediklerini şöyle ifade etmiştir:

“İ925İ926'dan beri Ağrı'da toplanmış olan Kürt kahramanları nın faaliyeti, yukarıda bahsettiğimiz gibi 1930 yılı başlarında daha fazla alevlenmiş ve bütün Kürdistan'ı içine alacak şekilde yayıldığını Der simli Seyit Rıza'ya haber vererek bu hareketi desteklemenin zorunlu olduğunu bildirmiştim. Bunun üzerine Seyit Rıza ve Keçalan aşiretleri 1930 yılı ilkbaharında ayaklanarak Erzurum ve Erzincan mntıkala rında bulunan Türk kuvvetlerine şiddetle saldırıya başladılar.”

Jandarma Genel Komutanlığı da “*Dersim*” adlı raporunda bazı Dersim aşiretlerinin Ağrı İsyam'ını desteklediğini doğrulamıştır. Rapo ra göre ayaklanan Pülümür aşiretleri Batı Dersim aşiretlerini isyana katamamıştır. Rapordaki şu cümle de dikkat çekicidir: “*Zeylan tediba tı sırasında bulunan bir Hoybun tamiminde Dersim'in altıncı bir Hoy bun mntıkası olarak gösterilmesi bu mütalaaya kuvvet vermektedir.*” Vali Ali Kemali tarafından 9 Ekim 1931 tarihinde İçişleri Bakanlığı'na gönderilen bir raporda “*Biri Transız diğeri Arap olmak üzere iki kişinin Seyit Rıza'nın yanına geldikleri ve Seyit Rıza'nın kardeşi Seyit Ağa ile Mazgirt, Palu ve Kigi kazasını dolaştıkları*” bildirilmiştir.

Aynı dönemde Seyit Rıza'nın KürtErmeni ortak örgütlenmesi olan Hoybun Cemiyeti'yle de ilişkide olduğu anlaşılmaktadır. 18 Aralık 1930 tarihli yazıda İçişleri Bakanlığı, “*Ermeni Taşnak Komitesi müfettişlerin den Uzanyan, hariçte bulunan ajanımıza Ermenilerin Dersim'e el attıkları kapalı cümlelerle ihsas etmiştir,*” demiştir. 12 Aralık 1934 tarihli İçişleri Bakanlığı raporunda ise biri Ermeni diğeri Kürt Bogos ve Mehmet adlı iki Hoybuncunun Dersim'e gelerek Seyit Rıza ile görüştikleri, ondan çok yardım gördükleri, hatta Seyit Rıza'nın Hoybun'a üye olduğu ve Hoybun'a ayda 50 lira vermeyi kabul ettiği bildirilmiştir. Rapo ra göre Hoybuncular bu faaliyetlerinden sonra Halep'e dönmüşlerdir. Görüldüğü gibi 1937 Dersim İsyam'ndan önce FransaTaşnakHoybun ekseni ile Seyit Rıza arasında çok dikkate değer ilişkiler vardır.

Hoybun Cemiyeti, Ağrı İsyanı'nın bastırılmasından sonra gücünü büyük oranda kaybetmesine rağmen Türkiye'ye karşı faaliyetlerine devam etmiştir. Özellikle Fransa, Hatay sorunundan dolayı

Hoybun Cemiyeti'nin faaliyetlerini desteklemeye devam etmiş ve 1930'ların sonlarında cemiyetinin çalışmaları Suriye'de yoğunlaşmıştır.

Siyasi Kürtçülüğe kültürel bir zemin hazırlamak amacıyla Şam'da 1932 yılında *Hawar* dergisi çıkarılmaya başlanmıştır. Celadet Ali Be dirhan ve Kâmuran Bedirhan tarafından Hoybun Cemiyeti'nin yayın organı olarak 15 günde bir Kürtçe ve Fransızca olarak yayımlanan bu dergi, 1943 yılına kadar çıkarılmıştır.

Hoybun Cemiyeti'nin 1930 yılında açtığı Antakya şubesi de 1935 yılından sonra faaliyetlerini arttırmıştır. Hoybun Cemiyeti'nin "kâtibi umumisi" olan ve aynı zamanda Antakya şubesinin de başkanlığını yapan Antakya Lisesi felsefe öğretmeni Memduh Selim, 1936 yılı baş larında Türkiye sınırına yakın Kürt köyleri üzerinde propaganda faali yetlerini yoğunlaştırmıştır.

1936 yılı başlarından itibaren Hoybun Lideri Celadet Ali Bedirhan İskenderun, Halep ve Beyrut'taki Taşnak önderleriyle görüşmeler yapa rak Cezire üzerinden Türkiye'ye karşı bir hareket yapmayı planlamıştır. Ayrıca TaşnakHoybun işbirliğine Türkiye'ye karşı düşmanca duygular besleyen Şam'daki "Çerkez Cemiyeti" de dahil edilmiştir. Bu konuda Ce ladet Ali ile Çerkez Cemiyeti Başkanı Abdullah Bey arasında bir ittifak yapılarak Türkiye'ye karşı üç cemiyetin birlikte hareket etmesi kararlaş

nrılmıştır. Bu ittifakın yapılmasından sonra Türkiye'ye karşı 1937 yılı başlarında veya ilkbaharda harekete geçilmesi uygun bulunmuş ve Türki ye içindeki bazı aşiretlere isyana hazırlık yapmaları için talimat verilmiş tir. "° Nitekim 1936 yılı sonlarında Türkiye'nin güney sınırında birtakım çete saldırıları görülmeye başlamış, 1937 yılı başından itibaren bu saldı rılar daha da artmıştır.Bu sırada Fransa, İngiltere'nin Musul sorununu çözmek için kullandığı modeli kullanarak Türkiye'ye yönelik "bölücü" hareketleri kışkırtma yoluna gitmiştir. Türkiye açısından Hatay'ın ön plana çıktığı 1937 yılında Fransa, gizli yollarla Dersim İsyanı'nı teşvik et miştir. Bunun üzerine Türkiye, 8 Temmuz 1937 tarihinde Afganistan, Irak ve İran ile Sadabat Paktı'nı kurarak bölgeden yönelebilecek bölücü hareketleri önleme yoluna girmiştir. Ancak Türkiye'nin çabalarına rağ men 1937 yılında Dersim İsyanı'nın çıkması önlenememiştir.

19201921 yılında Koçgiri İsyanı'nda Türkiye'yi bölüp, özerk veya bağımsız Kürdistan kurmaya çalışan Baytar Nuri (Dersimi), Ali şer Bey ve Seyit Rıza 1926, 1927 ve 1930 tarihli Ağrı isyanlarında da sahne almıştır. Tesadüfe bakın ki aynı isimler 19371938 yıllarında ki Dersim İsyanı'nda da sahne alacaklardır.

Görüldüğü gibi Dersim İsyanı, asla sadece Dersim İsyanı değil dir! Dersim İsyanı, 19201936 arasındaki "emperyalist" destekli Kürtçü isyanların, bu süredeki yeni isyan hazırlıklarının, genç Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı kurulan "kirli ittifakların" nihai bir sonucudur. Özetlemek gerekirse; 1921'deki Koçgiri İsyam'ını İngiltere desteklemiştir; Koçgiri İsyam'ına katılan isyancıların elebaşları 19371938'de Dersim İsyam'ında da karşımıza çıkmıştır.

1924'teki Nasturi İsyanı'nı İngiltere desteklemiştir.

1925'teki Şeyh Said İsyanı'nı İngiltere desteklemiştir.

1925'teki Şeyh Said İsyanı sonrasında yurtdışına kaçan isyancı lardan bazıları 1927 yılında Ermenilerle birlikte Türkiye Cumhuriyeti karşıtı Hoybun Cemiyeti'ni kurmuştur. Hoybun Cemiyeti'ni İngiltere, Fransa ve ABD desteklemiştir.

1927 ve 1930'daki Ağrı İsyanı Hoybun Cemiyeti'nce desteklenmiştir.

1937'de Kürtçü Hoybun Cemiyeti, ayrılıkçı Ermenilerle ve Çerkez lerle Türkiye'ye karşı bir

ittifak yapip İskenderun, Halep ve Beyrut'ta isyan hazırlıklarına başlamıştır.

Sonuç olarak 1937/1938'deki Dersim İsyanı'nın altyapısı 1920-1936 arasında hazırlanmıştır.

Dersim Raporları Genç Türkiye Cumhuriyeti, 1926 yılında daha Ağrı İsyanları de vâm ederken Dersim'in her an patlamaya hazır bir "bomba" olduğunu görerek Dersim'le ilgilenmeye başlamıştır.

1926 yılından itibaren Dersim'i daha iyi tanımak, Dersim'deki sorunları ve çözüm yollarını araştırmak üzere Dersim'e inceleme heyetleri ve raportörler gönderilmiştir.

Cumhuriyet döneminde Doğu ve Dersim konusunda hazırlanan raporlar, makaleler, kitaplar şunlardır:

1. *Ziya Gökalp'in Kürt Aşiretleri Hakkında Sosyolojik Tetkikler adlı Kitabı (1924).*
2. Kütahya Milletvekili Neşit Hakkı Uluğ'un "*Doğu'dan Bir Mektup*" başlıklı çalışması (1925).
3. Mülkiye Müfettişi Hamdi Bey'in Raporu (1926).
4. Elaziz Valisi Cemal (Bardakçı)'nın Raporu (1926).
5. Milli Emniyet Hizmetleri (MEH) Teşkilatı'nın Van Vilayeti Raporu (1928).
6. Hamit Pehlivanlı, Yeni Türkiye, S. 2324, Eylül-Aralık 1998, s. 432-437. MEH'in Urfa Vilayeti Raporu (1928).
7. MEH'in Hakkâri Vilayeti Raporu (1928).
8. MEH'in Elaziz Vilayeti Raporu (1928).
9. MEH'in Mardin Vilayeti Raporu (1928).
10. MEH'in Siirt Vilayeti Raporu (1928).
11. MEH'in Diyarbakır Vilayeti Raporu (1928).
12. Elaziz Valisi Nizamettin Ataker'in Raporu.
13. Birinci Umum Müfettişi İbrahim Tali (Öngören) Bey'in Birinci Raporu (1930).
14. Büyük Erkânı Harbiye Reisliği'ne Rapor (Fevzi Çakmak Raporu) (1930).
15. Halis Paşa (Korg. Ömer Halis Bıyıktay) Raporu (1930).
16. Dahiliye Vekili Şükrü Kaya Raporu (1931).
- (1931) Birinci Umum Müfettiş İbrahim Tali Bey'in İkinci Raporu.
17. Jandarma Umum Kumandanlığı Raporu (1932).
18. Erzincan Valisi Ali Kemali Bey'in *Erzincan* kitabı (1932).
19. İsmail Hüsrev Tökin'in *Türkiye Köy İktisadiyatı* adlı kitabı (1934).
20. Başvekil İsmet İnönü'nün Raporu (1935).
21. İktisat Vekili Celal Bayar'ın Şark Raporu (1936).
22. Dahiliye Vekili Şükrü Kaya'nın Umumi Müfettişler Konferansı'nı açış konuşması (1936).
23. Birinci Umum Müfettişi Abidin Özmen'in Umumi Müfettişler Konferansı'ndaki konuşması (1936).
24. Üçüncü Umum Müfettişi Tahsin Uzer'in Umumi Müfettişler Konferansı'ndaki konuşması (1936).
25. Dördüncü Umum Müfettişi Korg. Abdullah Alpdoğan'ın Umumi Müfettişlikler Konferansı'ndaki konuşması ve Raporu (1936).

Dördüncü Umum Müfettişliği İkinci Raporu (1937 veya 1938).* Görüldüğü gibi genç Türkiye Cumhuriyeti, 1924-1938 arasında, genelde Kürt sorunu, özelde Dersim konusunda tam 27 adet rapor, kitap ve konuşma hazırlatmıştır. Atatürk, bütün bu raporlardan (çalışmalardan) çıkan ortak analizlere ve sonuçlara göre "Dersim politikasını" biçimlendirmeye çalışmıştır. Yani, Cumhuriyet

tarihi yalancılarının iddia ettikleri gibi genç Cumhuriyet'in Dersim politikası, "Atatürk'ün durup dururken ortaya attığı bir politika" değil; uzun araştırmalar, incelemeler, gözlemler ve sosyolojik tahlillerden sonra, yaşanan olaylar da dikkate alınarak geliştirilmiş son derece "gerçekçi", "sistemli" ve "bütüncül" bir politikadır.

Genç Cumhuriyet'in Kürt isyanlarını önlemeye yönelik "Doğu raporları", özellikle Şeyh Said İsyanı'ndan sonra 1925-1928 yıllarında yoğunlaşmıştır. 1930'daki Ağrı İsyanı'ndan sonra Dersim İsyanı'nın ilk işaretlerinin görülmesi üzerine, 1930'ların ortalarında yerinde incelemeler yapılmıştır.

Atatürk, Doğu raporlarına çok büyük bir önem vermiştir. Bu ne denle 1930'da Genelkurmay Başkanı Mareşal Fevzi (Çakmak) Paşa, 1935'te Başvekil İsmet İnönü ve 1936'da ise İktisat Vekili Celal Bayar, bizzat bölgeye giderek incelemelerde bulunmuşlar ve bu incelemeleri sonunda hazırladıkları raporları Atatürk'e sunmuşlardır. Genelkurmay Başkanı Mareşal Fevzi (Çakmak) 18 Eylül 1930 tarihinde Başbakanlık'a bir rapor sunmuştur. İsmet İnönü 21 Ağustos 1935'te, Celal Bayar ise 10 Aralık 1936'da Doğu raporlarını Atatürk'e takdim etmişlerdir. Atatürk bu raporları dikkatle okuduktan sonra Dersim strateji sini belirlemiştir.

Raporlar dikkatle incelenecek olursa genç Cumhuriyet'in sorunu çözmeye kararlı olduğu görülecektir. Bu uğurda, Toprak Reformu yapılması ve bölgenin Türkleştirilmesi gibi radikal yöntemlere baş vurmaktan bile söz edilmiştir. En önemlisi de sorunun sadece askeri yöntemlerle değil; siyasi, sosyal, kültürel, ekonomik, toplumsal ve sosyolojik yöntemlerle çözülebileceği üzerinde durulmuştur.

Doğu Perinçek'in dediği gibi, "Kemalist yönetimin Şark (Doğu) raporları haklı çıkmıştır. O raporları yazanlar, ağalık ve şeyhliğe da yanarak birlik ve bütünlük sağlanamayacağına yana yakıla anlatıyorlardı. O raporlarda, 'Eğer Cumhuriyet derebeyliğe kılıcını vurmazsa, onlar Cumhuriyet'e kılıçlarını indirecekler,' feryatları yükseliyordu. Haklı çıkmadılar mı?"

Tunceli'ye gönderilen valiler, komutanlar, bakanlar ve hatta baş bakanlar ve bunların hazırladıkları raporlar, Atatürk'ün aşiretlerin Dersim'i ni "barış yoluyla" Türkiye Cumhuriyetinin Tuncelisi yapmak için ne kadar çok çaba harcadığının en açık kanıtıdır. Bu gerçeği, Dersim İsyanına katılan Baytar Nuri bile kabul etmiştir. Ancak Rıza Zelvut'un ifadesiyle, "*Dersim'i kurtarılmış bölge yapmaya çabalayan derebeyler, 15 yıllık bu barış çağrılarında silahla karşılık verdiler.*" Başbakan R. Taysip Erdoğan'ın 23 Kasım 2011 tarihli konuşma sırasında, "*Çeşitli tarihlerde dersim raporları hazırlanıyor,*" diyerek Jan darma Genel Komutanlığı Raporu'ndan yaptığı bir alıntıyı sözüm ona "Dersim katliamına!" belge diye sunması son derece yanlıştır. Çünkü Jandarma Genel Komutanlığı Raporu da dahil bütün bu Doğu raporları, CHP'nin Tunceli'de bir katliam yapmayı değil, Tunceli'nin bütün sorunlarını en ince ayrıntısına kadar belirleyip bu sorunların çözüm yollarını ortaya koyduğunu göstermektedir. En önemlisi de bu raporları hazırlatan hükümet, Tunceli halkını ezen ağaları, şeyhleri, şıhları, seyitleri etkisiz hale getirerek bölgedeki feodal düzeni yıkıp, Tuncelileri ağaların, seyitlerin kulları olmaktan kurtarıp Cumhuriyet'in özgür bireyleri haline getirmek istemiştir.

Dersim Aşiretlerini İkna Çabaları Dersim raporlarında, Meclis'teki Dersim konuşmalarında "devletin şefkat eli" tabiri kullanılmıştır. Genç Cumhuriyet, Tunceli ve civarındaki sorunları çözmek, bölge halkını ezen ve Cumhuriyet'e başkaldıran aşiret liderlerini ikna etmek için 1926-1937 arasında çok çaba harcamıştır.

Hükümet, 1926 yılında Mülkiye Müfettişi Hamdi Bey'i Dersim'e göndermiştir. Daha önce belirtildiği gibi, Dersim'de incelemeler yapan Hamdi Bey Cumhuriyet'in ilk Dersim raporunu

hazırlamıştır.

Genç Cumhuriyet daha sonra da Cemal (Bardakçı)'yı Dersim'in bağlı olduğu Elazığ'a vali atamıştır. Cemal Bardakçı, Hozat'a giderek Koçuşığı aşireti dışındaki bütün aşiret reislerini Dersim'e davet etmiş tir. Ayrıca Diyarbakır Valisi Rıza Bey'le Diyarbakır Umum Müfettişi İzzettin Paşa'yı da Hozat'a çağırmıştır. Cemal Bardakçı, Hozat'a gelen aşiret reislerini askeri törenle karşılamıştır. Toplantıya Seyit Rıza ve Baytar Nuri yöresel kıyafetlerle katılmışlardır.

Atatürk'ün isteğiyle, Elazığ Valisi Cemal (Bardakçı) ve Bölge Müfettişi İzzettin Paşa bölgeye giderek aşiret reisleriyle yaptıkları toplantıda; Dersim'de "sükûnet" sağlandığı takdirde isteyen Dersimliye Elazığ'da ve Malatya'da toprak verileceğini ve daha önce sürgün edilen Dersimlilere af çıkarılacağını vaat etmişlerdir. Dahası, Vali Cemal Bey, Dersimlilerden bir heyet oluşturup Dersimli Baytar Nuri ile birlikte Ankara'ya götürmüştür.

Cemal Bardakçı, Dersim konusundaki görüş ve önerilerini bir raporda toplayarak hükümete sunmuştur.

Bu arada Cemal Bardakçı, "Atatürk'ün ve Türkiye Cumhuriyeti'nin Alevi Kürtlerle dost olduğu, yeni devletin çok yakın zamanda Dersim ve civarını her bakımdan kalkındıracağı" gibi vaatleri Dersimli aşiretlere iletmek için Baytar Nuri'den yardım istemiştir. Baytar Nuri, Cemal Bardakçı'nın bu sözlerini aşiretlere ileteceğini belirterek, Seyit Rıza ve diğer isyancı aşiret reisleriyle görüşmüştür. Ancak bir "Kürt çü" olan ve gizlice isyancılara destek veren Baytar Nuri, aşiret reisleriyle çok başka şeyler konuşmuştur. Baytar Nuri bu gerçeği anılarında şöyle itiraf etmiştir: "Hükümetin müsaadesi olmaksızın Dersim'e gitmek benim için mümkün olmadığından bu fırsattan faydalanarak Seyit Rıza ile milli davamızla ilgili bütün meseleleri görüştük ve Ağdat'tan ayrıldım..."

Daha sonra Cemal Bardakçı, Aslanan, Beytan, Pezgeran ve Mak sudanı aşiret reisleriyle bir toplantı yapmıştır. Bardakçı, bu toplantıda aşiret şunları söylemiştir:

"Ağalarım! Gazi Paşa'nın sizlere özel olarak selamı var. Beni size o gönderdi, içtiğim su ile yemin ediyorum ki o Alevidir. Dünyadaki . biitin Alevileri sevindirecektir. Beti de Aleviyim. Bir Alevi olarak size söz veriyorum. Yollarınız yapılacak, okullarınız açılacak, toprağı ol mayanlara Erzincan'da, Elazığ'da toprak verilecek. Ancak sizden bir hizmet bekliyorum. Yakında hükümet kuvvetleri gelecek ve öteden beri Dersim'in adını lekeleyen Koçuşığı Aşireti'ni ıslah edecek. Sizin de bu kuvvetlere yardımcı olmanızı diliyorum. Koçan Aşireti ıslah edildikten sonra Dersim'de her şey yoluna girecek. Hükümet, Dersim'e güven duyup Dersimlilerin her çeşit isteklerini yerine getirecek."

Cemal Bardakçı'nın bu görüşmesinden sonra Dersimli aşiretler den bazıları hükümeti destekleme kararı almışlarsa da bazı aşiretler Türkiye Cumhuriyeti hükümetine meydan okumaya devam etmiştir.

Hükümet, isyan başladıktan sonra da aşiretleri ikna etmeye çalışmıştır. Örneğin General Abdullah Alpdoğan Paşa 12 Mayıs 1937'de Tunceli'den İçişleri Bakanlığı'na gönderdiği bir raporda sabırla suçluları belirlemeye ve Seyit Rıza dahil tüm isyancı liderlerle görüşüp onları isyandan vazgeçirmeye çalıştığını anlatmıştır.

1937'de I. Dersim İsyanı başladıktan sonra hükümet iki ay Dersim'e operasyon yapmayarak aşiretleri ikna etmeye çalışmıştır. İçişleri Bakanlığı, 28 Nisan 1937'de Tunceli'ye geniş çaplı bir operasyon yapmadan önce aşiretlerin ikna edilmesini istemiştir:

"Dersim aşiret reisleri, Hükümet kuvvetlerini kendi aralarından uzaklaştırmak maksadıyla zaman

zaman karakollarımıza tecavüzler yapmışlar ve kuvvetlerimiz tarafından tart edilmişlerdir. Bu işleri ya panlar Yukarı Abbas Uşağı, Haydaran, Yusufhan, Kureyşan aşiretle ridir. Bu aşiretler Nazimiye, Hozat, Ovacık, Pülümür bölgelerindeki aşiretleri de kendi hareketlerine iştirak ettirmek için çalışmaktadırlar. Bu aşiretlerin bu hareketleri devam ettirmeleri ve genişletmek isteme leri ihtimali vardır. Tunceli'ne muhit ve özellikle Kürtlere meskun olan illerde her türlü olayları karşılayabilecek şekilde tedbirli bulunulması, istihbarat işlerine önem verilmesi çok lazımdır. ”

Görüldüğü gibi hükümetin Dersim'i haritadan silmek gibi bir ha zırlığı yoktur. Tam tersine hükümet bölgedeki isyancı aşiretleri ikna etmek için bütün yolları denemeye kararlıdır.

Dersim 19301931 ve Fevzi Çakmak Ağrı İsyam'nın ardından Doğu'da incelemelerde bulunan Genelkur may Başkanı Mareşal Fevzi (Çakmak) Paşa, 18 Eylül 1930 tarihinde Başbakanlığa bir rapor sunmuştur. Fevzi Çakmak raporunda, bir an önce Dersim'e “askeri harekât” düzenlenmesi gerektiğini belirtmiştir.* Fevzi Paşa'nın bu önerisi doğrultusunda, Ağrı İsyanı'm bastırmak tan dönen 7. Alay, 3. Tümen Komutanı Halis Paşa'nın komutasında Dersim'e gönderilmiştir.

Halis Paşa, aşiret liderlerine haber göndererek bu askeri harekâtın sadece asi Abasan Aşireti'ne yönelik olduğunu belirterek, diğer aşiret lerin tarafsız kalmalarını istemiştir. Ancak bu uyarıya rağmen Balıkan, Arelian, Haydaran, Demenan ve Kalan aşiretleri Abasan Aşireti'ni des teklemiştir ve 7. Alay'a karşı çok sert bir direniş göstermişlerdir.

24 Ekim 1930 tarihinde 7. Alay saldırıya geçmiş ve bazı köylerde ki asiler etkisiz hale getirilmiştir.

28 Ekim 1930 tarihinde asilerin sert direnişiyile karşılaştıran 7. Alay, Dağbek'in kuzeyine çekilmiş, ancak orada da tutunamayarak Panciras köyünün batısına kaydırılmıştır.

Komutanlığın verdiği rapora göre bu çatışmalarda 200 kadar asi Kürt imha edilirken, 6 asker şehit edilmiş, 10 asker de yaralanmıştır.

Bu sırada Erzincan'daki 73. Jandarma Bölüğü Doğu Dersim'e sevk edilmiş, Elazığ Valisi Fahri Bey de 200 kişilik bir askeri birlikle Nazimiye'ye gelmiştir.

Neşit Hakkı Uluğ, *Tunceli Medeniyete Açılıyor* adlı kitabında 1931 yılı Dersim'ini şöyle anlatmıştır:

“1931 sonbaharında Dersim gene azgındı. Dersim'in içindeki ıve yöresindeki halk yer yer şikâyet ediyordu. Hay dar anlar Kiği'ya, Yu karı Abbaslılar ve yine Seyit Rıza'nın himaye ettiği Koçgirililer, Ke maliye, Refahiye, Zara ve Sivas'a kadar soygunculuk yapıyorlardı. İki yıl içinde Dersim'de yapılan suçların takibi için çıkarılan mahkemeye çağırma, tutuklama ve yakalama müzakerlerinin ve özel müzakerlerin toplamı 4680'i bulmuştu.

Dersim'i çevreleyen kazaların 150.000 nüfustluk halkı, Dersimli lerin art arda ve sürekli, taaaruz ve tecavüzlerinden bıkmıştı. Dersim'e vahit yörelerin kazanç ve bayatları Dersimlilerin ayakları altında çiğ neniyordu. Toplu ve büyük çetelerin köy basması, sürü götürmesi, mu kavemet edenleri öldürmesi, son ayların adi vakaları arasına geçmişti. Dersinle yakın yerlerdeki halk, malından, canından emin değildi, bu balkın manevi cesaret ve mukavemeti de kırılmıştı.

Dersim'in içi daha acıklı idi. Çemişgezek, Pertek, Mazgirt ve Ho zat kazalarında aşiret bayatından ayrılmış çiftçilerin de ağaların eline düştüğü görülüyordu. Devlete asker ve vergi veren bu halk canını ve malını korumak için kendilerine musallat olan aşiretlere de haraç vermek mecburiyetindeydiler; soyuluyorlar, öldürülüyorlardı.

Aşiretler arasındaki düşmanlık da pek canlı bir halde idi. Bu düş manlık, tarih boyunca birbirlerini soymalarından başka, eski idarelerin aşiretleri birbirine kırdırmakla Dersim'e hâkim olunabileceğini zanne den sakat hareketlerden de hatıralar ve izler taşıyordu.”

1932 yılında Genel Müfettiş Dr. İbrahim Tali (Öngören) görevden alınmış yerine Sivas Valisi Vehbi Bey atanmıştır.

Bu sırada Genel Kurmay Başkam Fevzi (Çakmak) Paşa, Başbakan lığa sunduğu yeni bir raporda, Dersim'in devamlı sorun çıkarttığını, Dersim halkının cahil olduğunu, bölgede coğrafi koşulların çok kötü olduğunu, yolların yetersiz olduğunu, Dersimlilerin geçim sıkıntısı çek tiklerini, arazinin tarıma uygun olmadığını, toprakların belli aşiretlerin elinde olduğunu, insanların yaşadığı evlerin çok yetersiz olduğunu be lirterek, alınması gereken önlemleri şöyle sıralamıştır:

2. “1. Anayolların yapımı, Silahların toplanması, Reislerin, ağa ve şeyhlerin, bir daha dönmek üzere batıya sürgün edilmeleri, Reisler alındıktan sonra halktan azgın olanların toplatılarak uzak yerlerde öz Türk köylerine yerleştirilmeleri; D ersim'de kalacak olanlara reislerin arazilerinin dağıtılması”.

Fevzi Paşa'mn raporunda, “Dersim'den öncelikle çıkartılması ge reken reisleri” sıralarken, ilk sırada “Seyit Rıza, oğulları ve kardeş ço cuklarına” yer vermiş olması çok dikkat çekicidir.

Atatürk ve Tunceli'de İslahat Atatürk, 1935 yılında Meclis'i açış konuşmasında Tunceli'de ya pılacak “ıslahat programını” şöyle açıklamıştır:

“Yeniden iki genel ispektörlük ve yeniden bazı vilayetlerin kurul ması da lüzumlu görülmektedir.

Bu arada Dersim bölgesinde esaslı bir ıslahat programının tatbiki de düşünülmüştür.

Milletimizin layık olduğu yüksek medeniyet ve refah seviyesine varmasını alıkoyabilecek hiçbir engel düşünmeye yer bırakılmadığını ve bırakılmayacağını huzurunuzda söylemekle bahtiyarım (bravo ses leri, alkışlar).

Tunceli'deki icraatımız neticeleri, bu hakikatin yakın ifadesidir. İleri hükümetçiliğin şiarı, halkı kudretine olduğu kadar şefkatine de samimiyetle inandırabilmesidir. Büyük, küçük bütün Cumhuriyet memurlarında bu zihniyetin en geniş ölçüde inkişafına önem vermek çok yerinde olur. ”

“Uzun yıllardan beri devam eden ve zaman zaman had bir şe kil alan Tunceli'deki toplu şekavet (eşkivalık) hadiseleri, muayyen bir program dahilindeki çalışmaların neticesi olarak kısa bir zamanda ber taraf edilmiş, o mntıkada bu gibi vakalar bir daha tekerrür etmemek üzere tarihe devrolunmuştur (bravo sesleri).

Cumhuriyetin feyzinden yurdun diğer evlatları gibi oradakiler de tamamıyla istifade edeceklerdir. ”

Atatürk, Tunceli'deki eşkıyalığın, “*Milletimizin layık olduğu yük sek medeniyet ve refah seviyesine varmasını*” engellemesine izin veril meyeceğini, bunun için de Tunceli'de bir “ıslahat programı” uygulana çağını 1935 yılında açıklamıştır.

Atatürk'ün “*Tunceli ıslahat programını*” açıklarken söylediği, “İleri hükümetçiliğin şiarı, halkı kudretine olduğu kadar şefkatine de samimiyetle inandırabilmesidir. Büyük, küçük bütün Cumhuriyet me murlarında bu zihniyetin en geniş ölçüde inkişafına önem vermek çok yerinde olur,” sözleri, “Atatürk Dersim'de soykırım yapmak istiyor dur' diyen Cumhuriyet tarihi yalancılarını utandıracak niteliktedir. Hükümetin halka “şevkat göstermesini” isteyen Atatürk, Cum huriyer memurlarının bu “zihniyete” sahip olmalarının önemine işaret ermiştir.

Tunceli'deki “eşkivalığı” bitirmek için belirli bir program çerçeve sinde çalışıldığını belirten Atatürk, “*Cumhuriyet'in feyzinden yurdun diğer evlatları gibi oradakiler de tamamıyla istifade edeceklerdir,*” di yerek, Cumhuriyet'in Tunceli halkına sahip çıkacağını ifade etmiştir.

1935 yılında İsmet İnönü, Doğu gezisini tamamlayıp dönünce, ha zırladığı rapor doğrultusunda çalışmalar başlatılmıştır.

Dönemin iki önemli generali Kâzım Orbay ve Abdullah Alpdoğan, Tunceli'yi baştan başa gezerek, “Dersim'in medeniyete açılması için” gereken önlemler konusuna raporlar hazırlamışlardır. İki komutan, I. Umum Müfettişle görüşmüş, halkı dinlemiş, kasabaları, aşiret leri, köyleri, yolları, köprüleri incelemiş ve görüşlerini Başbakan İsmet İnönü'ye sunmuşlardır.

Doğu raporları doğrultusunda hükümet Tunceli'de öncelikle yol ları, köprüleri ve kışlaları yaptırmıştır.

25 Aralık 1935 tarihinde 2884 sayılı “Tunceli İlinin İdare si Hakkında Kanun” adıyla özel bir kanun çıkarılmıştır. Turgut Özakman 'ın ifade ettiği gibi, “1925'ten beri Dersim hakkında birçok inceleme yaptırılmış, kurullar kurulmuş, raporlar yazdırılmıştı. Kanun bu birikimin ürünüydü. Seyitleri, ağalan, tatsız olayları düşündüren Dersim adı Tunceli olarak değiştirilmiş, böylece beyaz bir sayfa açıl mıştı, yeni iller ilçeler kurulmuştu. ”

Bu kanun doğrultusunda Tunceli iline, Genel Müfettişlik yetki leriyle donatılan korgeneral rütbesinde bir vali atanmıştır. Bu gö reve atanalara 4. Umum (Genel) Müfettişi adı verilmiştir. Kanuna göre subaylar kaymakam ve nahiye müdürü olarak atanabilecektir. 4. Umum Müfettiş ildeki bazı kişileri bir yerden başka bir yere naklet meye yetkilidir. Yargılama süreleri de kısaltılmıştır. Umum müfettişe yargılama konusunda da bazı yetkiler tanınmıştır. Bu kanun 4 Ocak 1936'da

yürürlüğe girmiştir.

Başbakan İsmet İnönü, Meclis'te "Tunceli Yasası"nın gerekçesini:

1936 "Kendilerini birtakım ağaların ve miitegallibenin nüfuz tesirlerinden korumaya muktedir olamayan cahil ve zavallı halkı hükümet cihazla rıyla korumak," diye açıklamıştır.y ılında 4. Genel Müfettişlik ve Tunceli Vali Komutanlığı'na getirilen Abdullah Alpdoğan Paşa, göreve gelir gelmez bölgede bir dizi önlem almıştır:

O önlemler şunlardır:

1. Dersim, Elazığ ve Bingöl'de sıkıyönetim ilan etmiş, Yolların ve köprülerin yapımına hız vermiş, Kahmut, Sin, Karaoğlan, Amutka, Danzik, Haydaran gibi bucak merkezlerinde birer karakol yapmış, binaların inşaatına başlamış, Kulan'da yeni bir ilçe oluşturmuş, Askere gidilmesini ve vergi verilmesini istemiş, Başkalarının malına göz koyulmamasını istemiş, Bütün aşiret liderlerini Elazığ'da toplayarak görüşmeler yapmış; silahların, kanun ve asker kaçaklarının teslimini ve Devrim Ka nunlarına uyulmasını istemiş, Bu istekleri sonuçsuz kalınca da bölgeye yeni askeri birlikler kay dırmıştır.

İngiliz Büyükelçiliği'nin 1936 Türkiye Yıllık Raporu'nda hükü metin ve Abdullah Alpdoğan Paşa'nın Tunceli'deki faaliyetleri şöyle anlatılmıştır:

"İçişleri: 1935 yıllık raporunda değinildiği gibi Dersim, Tunceli vi layeti olarak yeniden organize edildi. Merkezi Elazığ'da olan Genel Müfettişliğin başına atanan Genel Müfettiş ve Genel Vali General Abdullah Alpdoğan, yılın ilk aylarında göreve başladı ve bu bölgeyi kalkındırmaya koyuldu. Bölgeyi yatıştırarak ve eğitimi yaygınlaştırarak kalkındırmayı amaçlıyor. Fakat Dersim, soygun ve yağma içgüdülerine sahip ilkel Kürt aşiretlerinin yaşadığı bölge olarak eski bir üne sahiptir ve Dersim Kürtle ri 1936 yılında da yol kesmişler, soygunlar yapmışlardır. Majestelerinin Trabzon Konsolosu yıl içinde Dersim Kürtlerinin Erzurum yöresinde birçok yol kestiklerini ve birçok soygun yaptıklarını rapor etti. Bunlar da Dersimli Kürt eşkıyaların eski hayatlarından pek vazgeçmediklerini göstermektedir. (...) Eğitim Türk hükümetinin programında çok önemli bir yer tutuyor. 1936'da 13.834 ilkokulda 680.000 çocuk okuyordu. Sayıları 13S'e ulaşan Halkevleri de eğitime katılıyor."

O günlerde 11 yaşında olan Mehmet Kangutan, Abdullah Alpdo ğan Paşa'nın Tunceli'de yaptıklarını şöyle gözlemlemiştir:

"Abdullah (Alpdoğan) Paşa buraya geldiği zaman hem adli hem idari bütün yetkilere sahipti. İstese adam öldürebilirdi... Bütün aşiret reislerine emir çıkardı. Dedem Karabali aşiretinin reisi olduğu için ona da emir çıkardı: Herkes aşiretin silahlarını göndersin, fes yasak... De dem belki yiizyüz elli tüfeği katırlara odun yükler gibi yükledi, gön derdi. Herkes şapka giydi. Tüccarlarda şapka kalmadı. Ve adam yol yapmaya başladı. Atatürk'ün hastalığı zamanındaymış... Abdullah Paşa üç şey istiyordu: Askere gideceksiniz, verginizi vereceksiniz, birbinizin malına göz koymayacaksınız... Abdullah Paşa'nın bu icraatına rağmen tek tük hadiseler oluyordu. "

İktisat Vekili Celal Bayar, Dersim'e gittiğinde Vali Abdullah Alpdoğan'la da görüşmüş ve bu görüşme sonundaki izlenimlerini ra poruna, " *General Abdullah Alpdoğan*" başlığıyla şöyle aktarmıştır:

"Geçen haftaki Doğu seyahatimde Dersim meselesi en kötü dev relerden birini yaşıyordu. Bu defaki seyahatimde Dördüncü Umumi Müfettiş, General Abdullah Alpdoğan'ın izahatını dinledim. Onun, kan dökülmeden bu meselesinin halli ve Dersim halkının diğer vatan daşlardan farklı olmayarak birer vatandaş haline gelebilecekleri hak kındaki ümidi başlı başına bir hadisedir.

Mıntıkasındaki işlerle çok yakından bir alaka ve ciddiyetle uğraşan ve esaslı malumata sahip bulunan Alpdoğan, buna muvaffak olduğu takirde, yalnız bundan dolayı vazifesini iyi yapmış sayılır ve takdir olunur Celal Bayar'ın bu açıklamalarından, Dersim aşiretlerinin "isyan ateşini" iyice alevlendirmeye başladıkları bir dönemde bile Abdullah Alpdoğan Paşa'nın, Dersim'e silahlı bir müdahale yapmadan bu soru nu halletmeye çalıştığı anlaşılmaktadır.

Hükümet Tunceli'ye yatırımları arttırmıştır. Nüfusa kaydolmayan ve askerlik yapmayanların cezaları kaldırılmış, askerlik süresi altı aya indirilmiş, vergiler hafifletilmiştir. Tunceli'ye günde 60 kamyon inşaat malzemesi girmiştir. Her yanda inşaatlar başlamıştır. Sağlık merkezleri yapılmış ve 19 okul açılmıştır. Köylülere toprak verilmiştir. Ağaçlar aşılannmıştır. Tarım Bakanlığı köylere ücretsiz tohum ve fidan dağıtmıştır. Tunceli halkı ağaların, şeyhlerin, seyitlerin ellerinden kaymaya başlamıştır.

Dönemin İçişleri Bakanı Faik Öztürk, 7 Temmuz 1939 tarihinde Meclis'te yaptığı konuşmada 1937-1938 yıllarında Tunceli'de yapılan imar faaliyetlerini şöyle sıralamıştır:

A. Bina İnşaatı:

B. Pülümür, Nazimiye, Mameki, Sin ve Ovacık'ta 9 kışla Nazimiye, Mameki, Hozat, Ovacık ve Pertek'te 5 hükümet konağı Daziğ, Hakis, Seyidan, Tüllük, Karaoğlan ve Amutka'da 6 karakol Nazimiye, Mazgirt, Sahsik, Türüşmek, Dervişcemal, İncik, Türk tanır ve Ovacık'ta 8 okul Köprüler (Betonarme):

1. 60 metre tülünde Alişan Köprüsü.
2. 180 metre tülünde Külüşkür Köprüsü 60 metre tülünde Cip Köprüsü 106 metre tülünde Pertek Köprüsü 60 metre tülünde Singeç Köprüsü Pülümür'de dört beton köprü (Ahşap köprüler)

C. 180 metre tülünde Dinar 120 metre tülünde Mameki 60 metre tülünde Seyithan Yollar:

1. Elazığ-Mameki şosesi (100 km) bitmiştir.

869 Zelyut, age., s. 294.

2. Nazimiye-Mameki, Mameki-Sin, Sin-Ovacık ve Sin-Hozat yolları otomobil işletmesine açılmıştır. Pertek-Çemizgezek yolu açılmak tadır.

D. Memur ve Subay Evleri:

1. Nazimiye'de 6, Mameki'de 48, Sin'de 8, Ovacık'ta 10, toplam 72 ev yaptırılmıştır.'

Genç Cumhuriyet ilk 15 yılında en büyük yatırımı Doğu'ya yapmıştır. Pülümür subay ve memur evleri için 80.000 TL, okul inşaatları için 90.000 TL, Elazığ hastanesi için 100.000 TL, karakol inşaat ve tamiratları için 100.000 TL, Bingöl Hükümet Konağı için 50.000 TL, sulama ve telefon için 70.000 TL harcanmıştır. Halkın eğitim, sağlık, iletişim, güvenlik ihtiyaçları için toplam 260.000 TL harcanmıştır. 23 Temmuz 1938 tarihli bir cetvele göre Tunceli ıslahatı için toplam 7.052.170 TL harcanmıştır. 2.959.805 TL harekât masrafları na, 4.092.365 TL de imar ve bayındırlık çalışmalarına harcanmıştır. Doğu'da en çok yatırım yapılan illerden biri Tunceli'dir. Tunceli yollarıyla, binalarıyla, köprüleriyle, sağlık kurumlarıyla, okullarıyla, bağlarıyla, bahçeleriyle, tarlalarıyla Doğu'nun parlayan yıldızı yapılmak istenmiştir. En çok okul Tunceli'ye yapılacak, Tunceli okuryazar oranı en yüksek il olacaktır. Elazığ'da yatılı bir kız okulu açılacak, ailelerinin izin verdiği kızlar bu okulda okuyarak meslek sahibi, kendine, çevresi ne ve milletine faydalı çağdaş bireyler olarak yetişeceklerdi. İşte ağalar, beyler, şıhlar, şeyhler ve seyitler bu güzelliklerden, bu medeniyetten korkmuştur.

Atatürk'ün Hayal Ettiği Doğu Atatürk, 1937'de Tunceli'ye yaptığı geziden sonra Celal Bayar, Şükrü Kaya, Ali Çetinkaya, Kâzım Orbay ve Abdullah Alpdoğan ile Elazığ İstasyonu'nda bir toplantı

yapmıştır. Bu toplantıya ait 17 Kasım 1937 tarihli belgeye göre şu kararlar alınmıştır:

“1. Arazi, su, hava bakımından barınılması güç olan bölgeler hal kının daha iyi şeraiti haiz yerlere nakli teemmül edilmeli ve mali külfet tahmin edilerek tespit edilmelidir.

2. Pertek arazisi iyidir. Tedavi keyfiyeti nazarı dikkate alınmalı.

3. Büyük kesif köyler yapılmalı ve kültürü temin edilmelidir.

4. Maden amelesi olarak kaç aile naklolunabilir?

5. Münferit dağ köylerini toplayıp ovalara teksif edilmeli.

Girleyik 'te pancar mıntıkası tesis ederek dağlıları ovaya indir mek lazımdır.”* Görüldüğü gibi Atatürk ve arkadaşları Dersimlileri yerlerinden, yurtlarından sürmeyi, köyleri içindekilerle birlikte yakmayı planlama mışlar; sağlıklı, eğitimsiz, yoksul ve aşiret reislerinin baskısı altında yaşayan insanları sağlıklı, eğitilmiş, zengin ve güvenli bir yaşama ka vuşturmak için proje geliştirmişlerdir. Arazisi kötü olan bölgelerdeki insanların daha iyi şartlara sahip bölgelere gönderilmesi, dağ köylerin deki insanların ovalara indirilmesi gibi önlemler bölge insanını daha iyi yaşam koşullarına kavuşturmak amacı taşımaktadır.

Başbakan Erdoğan'ın 23 Kasım 2011'deki konuşmasında “Der sim'le ilgili bir başka belgeyi de bugün burada açıklıyorum. 23 Aralık 1938. Atatürk'ün vefatından yaklaşık 1 ay sonra. İsmet İnönü cumhurbaşkanı, Celal Bayar başbakan. Bu bir kararname. Şöyle diyor: ‘Tunceli’den garba nakillerine karar verilen cem’an 12.000 kişinin 11.683 kişinin mürettep mahallerine sevk ve iskânları icra edilmiş...”

Her şeyden önce Tunceli ve civarındaki bazı aşiretlerin Batı illeri ne göç ettirilmesi ile ilgili kanunlar Atatürk'ün sağlığında çıkarılmıştır. Örneğin 19 Haziran 1927'de 1097 sayılı “*Bazı Şahısların Şark Mıntı kalarından Garp Vilayetlerine Nakline Dair Kanun*” çıkarılmıştır. Bu kanuna göre Doğu'da devrimlere karşı çıkan, güvenliği bozan 1500 kişi ile kaçak ve mahkûm durumundaki 80 isyancı aileleriyle birlik te Batı illerine sevk edilmiştir. Kendilerine, terk edecekleri topraklara karşılık yeni topraklar verilmiştir. 14 Haziran 1934'te de 2510 sayılı “*İskân Kanunu*” çıkarılmıştır. Bu kanunlar çerçevesinde Doğu'da hem güvenliği bozan asi aşiretlerden bazıları hem de aşiretlerin baskısına maruz kalan yokluk ve yoksulluk içindeki halkın bir bölümü batıya göç ettirilmiştir. Göç ve iskân planlan ilk başta sadece 2000 kişiyle sınırlıdır. Bu sayı daha sonra 7000'e çıkmıştır. 1939'da bu sayının 12.000'e yaklaştığı anlaşılmaktadır. 28 Temmuz 1938 tarihli bir bel geye göre Doğu illerinden göç ettirilenler Batı'da İzmit, Karabük, Zon guldak gibi sanayi ve maden sektörlerinin yoğun olduğu yerlere ve iyi tarım yapılan Erzincan'a yerleştirilmiştir. Yani hükümet. Doğu halkını hem ağaların zulmünden hem de yokluk ve yoksulluktan kurtarmıştır. İnsanları iş bulup geçimlerini rahatça sağlayabilecekleri yerlere göç et tirip yerleştirmiştir." Hükümet, batıya sevk ettiği ailelere ev, toprak, pulluk ve hayvan vermiştir. 1947 yılında, yani İsmet İnönü'nün “Milli Şefliği” döneminde CHP'nin zorunlu İskân Kanunu'nu kaldırmasıyla 8228 kişi Tunceli'ye geri dönmüştür. 3500 kişi ise Tunceli'ye dönmeyi tercih etmeyerek batıda kalmıştır.

Yani Başbakan Erdoğan'ın “1937-1938'de Dersim'den şu kadar kişi batıya sevk ve iskân edilmiş/” diyerek rakamlar verip bu “sevk ve iskânı” kötü bir durum gibi aktarması, bu işi yapanları suçlaması hiç de gerçekçi ve doğru bir yaklaşım değildir.

Atatürk, Tunceli gezisinde Hazer Gölü çevresini incelemiş ve bu rasının halkın spor ve eğlence ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde düzen lenmesini istemiştir. 4. Genel Müfettişlik bu doğrultuda yapılan ilk çalışmaları, 3 Aralık 1937 tarihli bir yazıyla Başvekâlet'e bildirmiştir:

“Hazer Gölü'nün Atatürk tarafından tetkik buyurulan kıyı kısmı nın tarafı devletlerinden emir

buyurulan haritasını tayyare ile aldırđım. Fotoğraflar Ankara'da Harita Dairesi'nde gönderilerek bunun İmar Kanunu hükümlerine göre 1/1.000: 1/3.000 mikyasında iki çeşit harita halinde basılmasını ve bu basım işinin çabuklaştırılmasını Harita Genel Direktörlüğünden ricada bulundum. Basılıp gelince haritaların yüksek huzurlarına takdim edileceğini arz ederim. ”

Atatürk'ün Tunceli halkının yararlanması için Hazer Gölü'nü bir spor ve eğlence parkına dönüştürmek istemesi bölgeye ve bölge insanına verdiği değerin işaretidir. Atatürk'ün Hazer Gölü Projesi, o dönemde Tunceli'ye yapılan karakol, yol, köprü, telefon gibi yatırım ların sadece askeri amaçlı olduğu iddiasını da çürütmektedir. Belge lerde geçtiği şekliyle bu projenin amacı, *“Bölgedeki münevverlerin ve her sınıf halkın yazlık ve spor eğlence ihtiyaçlarını tatmin etmek üzere güzelleştirilmesi”* dir.

Atatürk'ün Hazer Gölü'nün eğlence ve spor amaçlı olarak düzenlenmesini istemesi üzerine bir imar planı hazırlamak için gerekli hava fotoğrafları çekilip yetkili makamlara sunulmuştur. 4. Umum Müfettişlik, yapılan hu çalışmaları Temmuz 1935 tarihli bir raporla Başbakanlığa sunmuştur.

Doğu'nun her bakımdan kalkınmasını amaçlayan Güneydoğu Anadolu Projesi de Atatürk'e ait bir projedir. Projenin ilk adımları 1930'ların sonlarında atılmıştır.

Atatürk, Diyarbakır, Malatya, Elazığ ve Tunceli gezisinde yanın daki Sabiha Gökçen'e, nasıl bir Doğu hayal ettiğini şöyle ifade etmiştir:

“İnsan ötürü yapılacak işlerin azameti karşısında çok cüce kalıyor Gökçen... Geçtiğimiz yerlerde fabrikaları görmek istiyorum, ekilmiş tarlalar, düzgün yollar, elektrikle donanmış köyler, küçük, fakat canlı, tertemiz, sağlıklı insanların yaşayabileceği evler, büyük yemyeşil ormanlar görmek istiyorum.

Gürbüz çocukların, iyi giyimli çocukların yüzleri sararmamak, dalakları şiş olmayan çocukların okuduğu okullar görmek istiyorum.

İstanbul'da ne medeniyet varsa, Ankara'ya da ne medeniyet getirmeye çalışıyorsak, İzmir'i nasıl mamur kılıyorsak, yurdumuzun her tarafını aynı medeniyete kavuşturalım istiyorum. Ve bunu çok ama çok yapmak istiyorum.

Dedim ya, insan ömrü çok büyük işleri başarabilecek kadar uzun değil. Mamur olmalı, Türkiye'nin her bir tarafı müreffeh olmalı...

Devletin yapamadığını, millet; milletin yapamadığını devlet yapmak. Her şeyi yalnız devletten ya da her şeyi yalnız millettten beklemek doğru olmaz. Devlet ve millet ülke sorunlarını göğüslemede daima el ele olmalıdır.

Ben yapabildiğim kadarım yapayım, sonra ne olursa olsun, benim kitabımda yok. Geleceği, geleceğin Türkiye'sini düşünmek görevim. Bir iş aldık üzerimize, bir savaşın üstesinden geldik, şimdi ekonomik alanda savaş veriyoruz, daha da vereceğiz... Bu heyecanı yaşatmak, bu heyecanın ürünlerini görmek lazım. ”

Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da fabrikalar, ekili tarlalar, düzgün yollar, elektrikli köyler, tertemiz, canlı ve sağlıklı insanların yaşaya çağ evler, gürbüz çocuklar ve büyük yemyeşil ormanlar görmek iste yen Atatürk'ün en büyük amaçlarından biri doğusuyla batısıyla bütün Türkiye'nin kalkınmasıdır.

“Türkiye Cumhuriyeti'ni kuran Türkiye halkına Türk milleti de nirdi,” diyen Atatürk, *Misakı Milli sınırları içinde yaşayan tüm Türkiye halkını* her bakımdan kalkındırmak için hiçbir ayırım yapmadan vatanın her bölgesine çok önemli yatırımlar yapmıştır.

Atatürk'ün genç Cumhuriyeti'nin Türkiye'nin diğer bölgeleri gibi Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerini kalkındırmak için yaptığı yatırımlar, asırlardır bölge halkını sömüren feodal unsurların; ağaların, şeyhlerin ve şıhların tepkisini çekmiştir. Genç Cumhuriyet'in bu yatırımları devam ederse bölge halkı üzerindeki nüfuzlarını tamamen kaybedeceklerini düşünen bu feodal unsurlar, Türkiye'yi bölüp parça lamak isteyen ayrılıkçı unsurlarla anlaşarak, genç Cumhuriyet'e baş kaldırmalardır. Genç Cumhuriyet'in "çağdaşlaşmaya" yönelik devrimlerini, "dinsizlik" olarak adlandırıp, bu yönde propaganda yapan feodal unsurlar, bölgede yapılan yolları, köprüleri, santralleri tahrip ederek karakollara saldırmışlardır. İşte, 1937-1938 Dersim İsyanı böyle bir ortamda patlak vermiştir.

I. Dersim İsyanı ve Harekâtı (1937)

Mart'ın ortalarına doğru Suriye'den Dersim bölgesine giren bazı Ermenilerin ve Koçgirili Alişer'in etrafta yaptığı olumsuz propaganda halk üzerinde büyük etki yaratmıştır. Bu propagandayı şöyle özetlemek mümkündür:

- Dersim'deki kadınlar gece askerlerin olacak!
- Elazığ Halkevi'nde yaptıkları gibi kadınlarla erkekleri birlikte toplayıp, mumları söndürecekler!
- Evlerin iki kapısı olacak, bir kapıda polis bekleyecek ve sizlerin bütün kazandıklarınızı toplayacak!
- Ekmek, odun, hatta keçilere toplayacağınız meşe yaprakları bile vesikaya (izin kâğıdına) bağlanacak, bunlardan bile vergi alınacak!
- Sizleri de Ermeniler gibi kesecekler ve sürececekler!
- Ankara Seyit Rıza'yı kabul ediyor, onu Dersim'in reisi sayıyor!

Türk hükümeti istese de Dersim'e giremez, buna yetecek gücü yoktur, nitekim geçmişte de girememiştir!

Yukarı Abbas Uşağı Aşireti Reisi Seyit Rıza; Haydaran, Demenan, Yusufan, Kureyşan, Abbas Uşağı ve Bahtiyar aşiretlerine adamlar gön dererek bunların hükümet aleyhine "ittifak" kurmasını sağlamıştır.

Devlet raporlarına göre Dersim İsyanına 91 aşiretin sadece 6'sı katılmıştır.

15 Mart 1937'de Diyarbakır ile Mardin arasındaki Karaköprü'de çok büyük çaplı bir soygun gerçekleştirilmiştir. Soyguncular bölgedeki güvenlik güçlerini atlatıp Suriye'ye kaçmıştır.

Bu sırada Dersim aşiretlerinden Yusufhan aşiret reisi Kamer Ağa'nın oğlu, Yüzbaşı İsmail Hakkı Bey'i öldürmüştür.

21 Mart 1937'de (Nevruz gecesi) Demenan ve Haydaran aşiretleri Tunceli-Erzincan arasında Harçak Deresi üzerindeki Kahmut Köprüsü'nü yıkıp Puh nahiyesini basmıştır. Bu saldırıda köprüyü korumakla görevli karakol yıkılmış ve 33 jandarma eri şehit edilmiştir.

25 Mart 1937'de Seyit Rıza'nın adamları, Sin köyündeki Sin Karakolu'nu basmıştır.

27 Mart 1937'de Abasanlar, Deşt (Geyiksuyu) Karakolu'nu basmıştır.

27 Mart 1937'de Kahmut-Puh arasındaki telefon hattı kesilmiştir. 27 Mart 1937'de Kahmut Karakolu'nu takviye için gönderilen jandarmaya pusu kurulmuştur.

26 Nisan 1937'de 36 jandarmalık Askisor Karakolu 100 kadar eşkıya tarafından kuşatılmıştır.

27 Nisan 1937'de saat 23'te, 80 kişilik bir kuvvet Puh yakınlarındaki 9. Seyyar Jandarma Taburu Süvari Bölüğü'ne saldırmıştır.

12 Mayıs 1937 gecesi Mazgirt'in kuzeydoğusundaki Beşiktepe'de bulunan 9. Seyyar Jandarma Taburu'na, 2. Jandarma Süvari Birliği'ne, Mazgirt Sabit Jandarma Bölüğü'ne aynı anda baskın

yapılmıştır. Aynı ca Mazgirt Köprüsü tahrip edilmiştir.

Özetle: 1937 yılında, 21 Mart'ı 22 Mart'a bağlayan 'Nevruz' gece si, aşiret reisi Seyit Rıza, önderliğini benimseyen kimi aşiretlerle birlikte, kurulan karakolları basarak, 33 askerimizi şehit ederek, yapılan köp rüleri yıkararak, Cumhuriyet'in yerleştirmeyi amaçladığı insan ve yurttaş haklarını, özgür birey yurttaşlık düzenini Dersim'e sokmamak ve aşiret düzenini eskisi gibi sürdürmek üzere ayaklanmayı başlatmıştı. Tunceli Erzincan yolundaki köprü yakılmış, bölgenin telefon hatları kesilmiş, Jandarma birliklerine pusu kurulmuş, Puh bucağı karakoluna baskın düzenlenmiş, Sin Karakolu basılmış, Mazgirt Köprüsü yıkılmıştı."Bu gelişmeler üzerine 3 Mayıs 1937'de Türk hava kuvvetlerine bağlı bir uçak filosuyla Dersim'e yönelik askeri harekât başlamıştır.

Bakanlar Kurulu Kararı İsyanın büyümesi üzerine 4 Mayıs 1937'de Ankara'da Cumhur başkanı Atatürk'ün ve Genelkurmay Başkanı Mareşal Fevzi Çakmak'm da katıldıkları bir hükümet toplantısı yapılmıştır.

Bu toplantı sonunda "Gayet Gizlidir" başlıklı şu Bakanlar Kurulu kararı alınmıştır.

"Son günlerde Tunceli'de vukua gelen hadiselerle dair raporlar 4 Mayıs 1937 tarihinde Atatürk'ün ve Mareşal'in huzurlarında incelenerek ve görüşülerek aşağıdaki sonuca varılmıştır:

1. Toplanan kuvvetlere Nazimiye, Keçizekan (Aşağı Bor), Sin, Karaoğlan hattına kadar, şiddetli ve etkili bir taarruz hareketi ile va rılacaktır.
2. Bu defa isyan etmiş olan bölgedeki halk toplanıp başka yere nakil olacaktır. Bu toplama işi de köylere baskın edilerek hem silah toplanacak hem de bu suretle elde edilenler nakledilecektir. Şimdilik (2000) kişinin nakli tertibatı hükümetçe ele alınmıştır.

Değerlendirme: Sadece taarruz harekâtıyla ilerlemekle yetinildik çe isyan ocakları daimi olarak yerinde bırakılmış olur. Bunun içindir ki, silah kullanmış olanları ve kullananları, yerinde ve sonuna kadar zarar veremeyecek hale getirmek, köyleri bütünüyle tahrip etmek ve aileleri uzaklaştırmak lüzumlu görülmüştür. "

Mayıs 1937'de, Türkiye Cumhuriyeti Genelkurmay Başkanlığı, Atatürk'ün başkanlığında yaptığı toplantıda alman yukarıdaki karar ları içeren "uyan" bildirimleri hazırlamıştır. Bu bildirimler, 4. Genel Mü fettişlik tarafından yeni Türkçe ve Osmanlıca harflerle yerel dile göre (kırmançaZazaca) çoğaltılarak uçakla bölgeye atılmıştır. Bildirimlerde, "İsyancıların bir an önce teslim edilmeleri, aksi halde isyancılara yar dım edenlerin de zarar görecekleribelirtilmiştir.

Bu uyarı bildirimlerinden de bir sonuç alınamayınca "tenkil" (bas tırma) ve "tedip" (uslandırma) harekâtına başlanmıştır.

Harekât hazırlıklarının yapıldığı o günlerde İsmet İnönü, 14 Haziran 1937'de Meclis'te yaptığı bir konuşmada Dersim Harekâtı konu sunda ilk önemli açıklamaları yapmıştır.

Hükümetin iki seneden beri Tunceli'de bir ıslahat programı uygu ladığını, programın amacının bölgeyi uygarlaştırmak olduğunu, ancak bu programı orada kanunlara uymayan bazı aşiretlerin hoş karşıla mayarak muhalefet ve direniş gösterdiklerini, bu nedenle 1937 Nisan başlarında "bazı özel tedbirler" almak zorunda kaldıklarını ve ıslahat programına muhalefet eden aşiretlerin direnişini kırdıktan sonra ısla hat programını hayata geçirmeye kararlı olduklarını belirtmiştir. İnö nü sözlerini şöyle sürdürmüştür:

"Bugünkü vaziyet şudur: Orada jandarma ve hükümet kuvvet leri tamamıyla duruma hâkimdirler. Tunceli'de yenileştirme progra mı aralıksız devam edecektir. Yol yapıyoruz, okul yapıyoruz, karakol yapıyoruz. O bölgede bazı kayıpların olduğu haberleri fisıltı halinde dolaşıyor. O bölgede meydana

gelen kayıpları olduğu gibi sizlere ak tarıyorum:

Üç ay içinde toplam 13 şehit, 18 yaralımız olmuştur. Şehitleri mizden biri teğmendir. Tekrar ediyorum, yeterli askerimiz orada mevcuttur. İslahat programı takip olunmaktadır. Cumhuriyet hükümeti oraya ıslahat programını siis olarak götürmedi. Ne denli uzarsa uzasın biz bu programı orada yürüteceğiz. Çıkan ufak tefek güçlükler bizi yıldırılmaz. Büyük Millet Meclisi'nin kararını yürütmekten geri durmayacağız Başbakan İsmet İnönü, Meclis'teki bu konuşmasından hemen sonra Tunceli'ye hareket etmiştir.

İnönü, 18 Haziran 1937 tarihinde, Recep Saydam, Kâzım Özalp ve Jandarma Genel Komutanı Naci Tınaz'ı yanına alarak Elazığ'a gitmiştir. 21 Haziran 1937 tarihinde Savunma Bakanı Refik Saydam, 3. Ordu Müfettişi Orgeneral Kâzım Orbay, 4. Ordu Müfettişi Korge neral Abdullah Alpdoğan ve 7. Kolordu Komutanı Korgeneral Galip Deniz'le birlikte durum değerlendirmesi yaparak 22 Haziran'da yapı lacak genel taarruz planını görüşmüştür.

I. Dersim Harekâtı'na Türk ordusu kara gücü dışında hava gücüyle de katılmıştır. Elazığ'dan havalanan Türk uçakları, hem gözlem yapmış hem de en sarp noktaları bombalamıştır.'

Harekâta girişen 8623 kişilik Türk ordusu Haziran 1937'de isyancıları saklandıkları yerlerde sıkıştırmıştır.

İsyanı destekleyen Baytar Nuri Dersimi'nin ifadesine göre Türk ordusuyla isyancılar arasında bir harp (savaş) yaşanmıştır.

İsyanın liderlerinden Demenanlı Cebrail, Seyit Rıza'nın teslim olmasını istemişse de Seyit Rıza bu isteği kabul etmeyerek isyanın ele başlarıyla Munzur Suyu kenarında Halvori'de bir toplantı yapmıştır. Toplantıda Seyit Rıza'nın isteği ile isyana devam kararı alınmıştır.

İsyancılarından Koçgirili Alişer ile Bahtiyar aşiret reisi Şahin ile amcası Alişan öldürülmüştür. Bu arada Alişer ile Şahin Türk ordusunca değil, yine Dersim aşiretlerince öldürülmüştür.

İsyanın lideri Seyit Rıza, 10 Eylül'de Erzincan'da yakalanmıştır.

21 Mart 1937'de başlayan isyan, 10 Eylül 1937'de sona ermiştir. Elazığ'da kurulan mahkemede 58 isyancı yargılanmış, 11 kişi idam cezasına, 33 kişi de ağır hapis cezasına çarptırılmıştır. Yargılamalardan sonra 14 kişi berat etmiş, Seyit Rıza'yla birlikte 7 kişi idam edilmiştir.

II. Dersim İsyanı ve Harekâtı (1938)

1937 Dersim Harekâtı'na rağmen "ıslah olmayan" Kürt aşiretleri, 2 Ocak 1938'de bir kere daha ayaklanmışlardır.

Tunceli bölgesinde asker kaçaklarını toplamakla görevli sabit jandarma müfrezelerinden 7 jandarma eri, Kör Abbas, Keçeci ve Bal uşağı aşi retlerine mensup isyancılarca pusuya düşürülerek öldürülmüştür. Ayrıca isyancılar, Mercan Karakolu'nu basarak 2 eri daha şehit etmişlerdir.

4 Ocak'ta başlayan katilleri arama çalışmaları sonuç vermemiştir. Kış şartlarından dolayı ve gerekli hazırlıkların yapılabilmesi için II. Tunceli Harekâtı 12 Haziran 1938'e kadar ertelenmiştir.

Kapsamlı bir harekât planı hazırlayan Genelkurmay Başkanlığı, Tunceli ve civarına, Orgeneral Kâzım Orbay komutasındaki üç kolordunun katıldığı bir operasyon daha düzenlemiştir.

Haziran sonuna kadar karşılıklı kayıplar şöyledir:

Türk ordusu: 33 şehit, 60 yaralı İsyancılar: 163 ölü ve yaralı Yakılan köy: 60

Daha önce de açıkladığımız gibi bu köyler boşaltıldıktan sonra ya kılmıştır. Amaç isyancıların bir

daha buralara dönüp yuvalanmalarını engellemektir.

16 Eylül 1938’de arama, tarama ve silahtan arındırma çalışmalarıyla II. Dersim Harekâtı tamamlanmıştır.

Seyit Rıza Masalı ve Gerçekler *Başbakan R. Tayyip Erdoğan, 23 Kasım 2011’deki konuşmasında*, "... Dersim Operasyonları sonucunda tutuklanan ve asılan Seyit Rıza’nın, 1915 olayları sırasında, işgalci ordulara karşı savaştığından, dönemin valisi tarafından da, ‘Din ve namusuyla bize hizmet etti,’ diyerek şereflendirdiğinden kimse bahsetmiyor..." diyerek *Dersim İsyam’ın elebaşı Seyit Rıza’nın isyankâr olmadığını, hatta tam aksine “din ve namusuyla devlete hizmet eden biri” olduğunu iddia etmiştir.*

Peki, ama 1937’de idam edilen Seyit Rıza gerçekten de “suçsuz yere”, boşu boşuna mı idam edilmiştir? Seyit Rıza gerçekten de “din ve namusuyla devlete hizmet etmiş” bir aşiret reisi midir?

Dünya Savaşı’nda Seyit Rıza Seyit Rıza’nın 1. Dünya Savaşı’nda yararlılık gösterdiğini, vatani savunduğunu iddia eden sadece Başbakan R. Tayyip Erdoğan değildir. Hüseyin Avgün de, *Dersim 1938 ve Zorunlu İskân* adlı kitabında Seyit Rıza’dan şöyle söz etmiştir: “*Ruslara karşı savaşta ödül aldı. 1937’de vatana ihanet iddiasıyla adil olmayan bir şekilde yargılanıp idam edildi*”

Ancak Seyit Rıza’nın akıl hocalarından Nuri Dersimi, Başbakan Erdoğan ve Hüseyin Avgün’ün iddialarını yıllar önce yalanlamıştır. Şöyle ki, Nuri Dersimi *Kürdistan Tarihinde Dersim* adlı kitabında Enver Paşa’nın I. Dünya Savaşı başlarında Dersim aşiretlerini Ruslara karşı savaşmak için çağırdığını ancak aşiretlerin bu çağrıya olumlu cevap vermediklerini belirtmiştir. Ayrıca Koçgiri ve Dersim isyanlarının elebaşı Alişer’in I. Dünya Savaşı’nda Ruslara yardım ettiğini yazmıştır. Nuri Dersimi, I. Dünya Savaşı’nı Rusya’nın kazanacağını düşünen Dersim aşiretlerinin Osmanlı tarafında çarpışmak istemediklerini de eklemiştir.

Osmanlı’nın Ruslara yenilmesi ve Erzurum’un düşmesi, bazı Dersim aşiretlerini sevindirmiştir. Nuri Dersimi’nin ifadeleriyle: “Erzurum’un düşmesi, Rus saldırılarının devamı, Osmanlı ordularının geri çekilmesi ve Cemalettin Efendi’nin geri dönmesi (Kürtleri Osmanlı’nın yanında savaşmaya ikna etmek için gönderilmiş din adamı), Dersim ve özellikle Doğu Dersim aşiretleri arasında bir telaş ve kaynaşmaya neden olmuştu. Doğu Dersim’in Demenan, Haydaran, Kureyşan, Karsan, Alan, Şeyhan, Şuran, Yusufhan ve Pilvenk aşiretleri 30 Mart 1916’da on bin kişilik silahlı kuvvetlerle kısmen Mazgirt, Nazimiye ve kısmen de Hozat, Pertek merkezleri üzerine hareketle bu ilçeleri tamamen istila ederek Osmanlı memurlarını ortadan kaldırmışlardır. Elaziz vilayetine doğru yürüyerek Kürdistan davasını emrivaki şeklinde halletmeye çalışmışlar ve bütün o yöreyi hâkimiyetleri altına almışlardır.”

Nuri Dersimi’nin anlattığına göre Rusların Erzincan’ı işgal etmesi üzerine bazı Dersim aşiretleri yine Osmanlı ordusuna saldırmıştır. Erzincan düştükten sonra Alişer, Dersim’e gelip Ruslarla bir anlaşma yapmıştır. Bu anlaşma ile Kürdistan’ın bağımsızlığını sağladığını iddia etmiştir. Bu sırada bazı Dersim aşiretleri Osmanlı’ya karşı Ermenilerle anlaşmıştır. Ancak 1917 yılında Rusya’da meydana gelen Bolşevik İhtilali sonrasında Ruslar Doğu Anadolu’da işgal ettikleri şehirleri Ermenilere bırakıp geri çekilmiştir. Ancak Ermeniler, hem Türkleri hem de Kürtleri katletmeye başlamıştır. Bu nedenle çok geçmeden Kürt-Ermeni ittifakı sona ermiştir. Dersim aşiretleri I. Dünya Savaşı’nın sonlarında Rusların boşalttığı bölgeleri Ermenilere bırakmamak için Osmanlı ordusuyla birlikte Ermenilere karşı savaşmaya başlamıştır.

Nuri Dersimi’nin yazdıkları güvenilmezdir. Bu nedenle onun anlattıklarını başka birilerinin anlattıklarıyla veya resmi belgelerle doğrulamadan kullanmak yanıltıcı sonuçlar verebilir. Bu

nedenle başka kaynaklara da göz atalım.

I. Dünya Savaşı sırasında Bazı Dersim aşiretlerinin Rusların yanında Osmanlı'ya karşı savaştığını 1933-1934 yıllarında hazırlanmış olan Jandarma Genel Komutanlığının “*Dersim*” adlı raporu da doğrulamaktadır. Raporda çok ayrıntılı bir şekilde Osmanlı ordularının bir taraftan Ruslarla savaşırken diğer taraftan bazı Dersim aşiretleriyle savaşmak zorunda kaldıkları anlatılmıştır.

Fevzi Çakmak, 1935 yılında verdiği *Dünya Savaşı'nda Doğu Cephesi*” adlı konferansında bazı Dersim aşiretlerinin Rusya'ya destek lediğini şöyle ifade etmiştir:

“1916 yılında Ruslar Mamahatun'a ilerledikleri sırada Ermenileri ve firari Mustafa'yı Tunceli'ye göndererek Balabanlı, Kırıreşanlı, Ko çuşağı aşiretlerine silah verip Türklerle mücadele için kışkırtmışlardı. ” “Doğu Tunceli'de Nazimiye Kürtler tarafından ele geçirilmiş, Ho zat kuşatılmış, Mazgirt, Pertek ve Çarsancak yağmalanmıştı...”

I. Dünya Savaşı'nda Doğu Cephesi'nde komutanlık yapan Kâzım Karabekir de 1918'de yazdığı bir raporda Seyit Rıza'dan şöyle söz etmiştir:

“ Yukarı Abbas Uşağı Aşireti Reisi Seyit Rıza Bu adam Ruslar a dehalet etmiş; Rusların büyüklüğüne kanat ge tirmiş ve Osmanlı hükümeti karşıtı bir hınzırdır. Ermeniler ile mu haberesi (haberleşmesi), eşkıyalığı, edepsizliği ve nihayet sahtekârlığı olmakla beraber: Hozat'ı müdafaa ve hükümet lehine hareket etmek gibi hizmetleri de vardır. ”

Erzurum ve Erzincan işgal edilirken Ruslarla işbirliği yapan Seyit Rıza, Ruslar çekilip bölge Osmanlı hâkimiyetine girmeye başlayınca kıvrak bir manevrayla Osmanlı tarafına geçmiştir. Nitekim Fevzi Çak mak da yukarıdaki konferansındaI. Dünya Savaşı'nın sonundaki Bolşevik İhtilali'nden sonra bazı Dersim aşiretlerinin yavaş yavaş Rus lardan ayrılıp Türklere yaklaşmaya başladıklarını şöyle ifade etmiş tir: “*Rus Ordusunun İhtilali üzerine Ruslardan ümidi tamamen ke sen Kiirtler Türklere yanaştılar ve daha itaatkâr oldular.* ” I. Dünya Savaşı'nda çok ağır kayıplar veren Osmanlı Devleti de daha önceki ihanetleri unutarak Seyit Rıza ve Dersim aşiretlerini kendi yanına çek mek için elinden gelen her şeyi yapmıştır. Örneğin Enver Paşa iktidarı, Dersim aşiretlerini iyice devlete bağlamak için Seyit Rıza'ya bir madal ya bile vermiştir.

1925 Seyit Rıza'nın Özellikleri yılında Dersim ve civarında çalışmalar yapan Neşit Hakkı Uluğ, “*Derebeyi ve Dersim*” adlı çalışmasında Seyit Rıza hakkında çok önemli bilgiler vermiştir. İşte o bilgilere göre Seyit Rıza gerçeği:

“Seyit Rıza, Pizvank'ta türbesinde, ama ufak bir kaleyi andıran mazgallı, siperli türbesinde yatan Seyit İbrahim isminde birinin oğlu dur. 65 yaşlarında, uzun boylu, uyumlu, endamlı, kır sakallı, siyah ve gür kaşlı, cazibeli gözlü, büyük ve gagamsı burunlu bir dağlıdır. Başına giydiği külahın üzerine yeşil ve siyah karışık sarık sarar, ayağına şalvar ve sırtına bir palto giyer. Bu dinç görünüşle Dersim'in en tipik adamıdır. Hilekâr, oynak, elastik, politik Seyifin iç hayatı bir sırdır. Esrar içer derler ve fakat sıhhatine çok itina ettiği de bilinir. (...)

Bunun girdiği evin halkı artık cehennemlik değildir. Bir ev onu getirmeye muvaffak olduktan sonra yarın ahrette cennetin en yüksek katında bir köşk temin etmiş demektir. Seyit, nazlıdır. Her eve, her çadıra gitmez. Onun gönlünü yapmak, her türlü fedakârlığın gösteril mesiyle mümkündür. (...)

İşte bu Seyit Rıza'nın dedeleri hiçbir hükümet saygısı bilmeden Sultan Hamit devrine kadar geldiler.

Sultan Hamit devri kolaydı. (...)

1908 senesi ilkbaharında artık Dersim bir istibdat sultam için bile hazmedilemeyecek kadar azmıştı. Dersim hiçbir şey dinlemiyor du. Bugün en akıllı ve uslu görünen Dersim başları, en önde Diyap Ağa olduğu halde ayaklanmışlar, Ovacık havalisinde bulunan kıtaları kuşatmışlardı. Asi Dersimlileri, Seyit Rıza kumanda ediyordu. Gar nizon kumandam neden sonra bir neferi kuşatma hattından kaçırarak Kemah'a gönderebildi ve oradan Dördüncü Ordu Müşiri, nihayet Abdilhamit'ten Dersim'i bastırma iradesini alabildi. Hemen dört taraftan 1718 tabur asker toplandı.

Taburlar önce kuşatmayı kaldırarak Ovacık Garnizonu'nu kur tardılar. Hozatlı asilerin hepsi Munzur Suyu tarafına atıldı, bir kısmı dağa sığındı.

Tam o sırada Meşrutiyet ilan edildi. Ağalar şaşırıldılar, memurlar şaşaladılar. Eşkıya mukavemetten vazgeçti, takip durdu. (...)

Asker garnizonlarına dönünce Dersim yine eski Dersim oldu. Ha reket neticesiz kaldı. Yapılan fedakârlıklar boşa gitti. Seyit Rıza bu hareketin de kahramanı idi.

Bu Seyit'in kendisini saydırmak için politikası bakın nedir: O öyle bir valinin, her kumandanın ayağına kolay kolay gitmez. Bir muta sarrıf, bir vali geldi mi diğer aşiret ağaları sürülerle önüne akarken Seyit'ten haber çıkmaz, bu Dersim'e yayılır. Seyit Rıza, yeni bir vesile den istifade etmiştir. Vali bunu bir izzetinefis meselesi yaparsa, derhal üzerine yürümesi, onu vurması icap eder.

Fakat Seyit'e bu ehemmiyeti neden vermeli? O gelmezse ne olur? O da kim oluyor? Bir Dersim eşkıyasından ne farkı var?

Fakat bunun muhitte yapacağı tesir başka görünür: 'Seyit Rıza valiyi hiçe saydı, gelmedi,' denir. Dersim'i yine namı tutar diye kor kudur. (...)

Bana Seyit Rıza'nın 1912'de de bir bastırmaya uğradığını söyledi ler ve hadiseyi şöyle naklettiler:

Dersim'i bilen, Dersim'in acılarını çocukluğundan beri duyan Ko mahlı Sağıroğullarından Sabit Bey, buraya ittihatçıların mutasarrıfı olarak gönderilir. Sabit Bey, eski hesapları bir tarafa bırakarak bundan sonra ciddi bir disiplin tesisi yolunda didinirken, bir gün Tercan'da iki katırın Seyit Rıza'nın yardakçıları tarafından çalındığı şikâyeti gelir.

Mutasarrıf Dersim'de ufak bir tecavüzü, hırsızlığı derhal tepele yerek bir dahasma imkân vermemeyi kafasına koymuştur. Büyük bir bastırma müfrezesi hazırlatır. 400 jandarma toplanır. Hozat'lı Hızır Çavuş'un emrine verilir. Hızır Çavuş, bayatını Dersim dağlarında za bıtı memurluğunda geçirmiş. Dersim 'i deresiyle, tepesiyle en iyi bilen jandarmadır.

Dört yüz jandarma ve bir o kadar milis aşiret efradı, Seyit Rıza'nın üzerine gönderilir. Çarpışma oldukça şiddetli olur. Dört milis bu taraf tan, sekiz asi öbür taraftan ölür. Seyit Rıza, Kutuderesi'ne, Dersim'in bu ebedi eşkıyalık ocağına kaçır. Bastırma kuvvetleri bütün yukarı Abbas Uşağı'nı tepeledikten sonra döner. (...)

Seyit Rıza, menfaati için her şeyi yapabilecek bir karakterdedir.

Meşrutiyetten evvel Ermeni komiteleriyle birlikte çalışmış, Taş naksiityan Komitesi'ne yazılarak onların gayelerine and içmiş derlerdi.

Üstelik Milli Mücadele'nin başlarında Zara ve Ümraniye havalisi de karışıklıklar çıkararak aşiret reislerinden Alişan Bey'in kâtibi, akıl hocası olan Alişer ve Koçgiri aşiretinden elini kana bulayan birçok ka tiller senelerden beri Seyit Rıza'ya sığınmıştı.

Alişer'i tesadüf mü yoksa bir tertip mi Seyit Rıza'ya kâtip yapmış tı, o da meçhuldü...

1925 Şubatı'nda Şeyh Said isyan ettiği vakit Dersim ağaları Cumhuriyete bağlılıklarını teyide

geldiğinde Seyit Rıza bunların ara sında yoktu. Hakikaten o yerinden kıınıldamadı, ama kendisinin itimada değer bir adam olmadığını ispat etti...

1925 Mayısı'nda Dersim'in merkezine kadar teftiş için giden ordu müfettişi, bu Dersindi Ağa'yı Hozat'ta 'el öpmeye gelenler" arasında görmemişti. Seyit Rıza'nın adı Cumhuriyete bağlı ağalar arasında ko caman bir soru işareti gibi dolanıyordu.

Ben Seyit Rıza'yı görmedim, fakat Dersim'in kasabalısından, bir Sivaslıdan, bir Eğinliiden farkı olmayan kasabalısından Seyit Rıza'yı şöyle dinledim: (...) Bir gün Seyit Rıza'mın yanında idim. Civardan bir köylü ve karısı ağlayarak geldi ve Seyit'in iğrenç ayağına kapandı:

'Ne olur, hayvanımı size getirmişler, verin,' diye yalvardı. (...)

Seyit sakalını sıvadı ve bana döndü.

'Görüyor musun, malı giden ne tuhaf oluyor,' diye gülmeye baş ladı. Seyit gülüyor, etrafında diz çöken dört beş yordakçısı bu sözü kahkahalarıyla teyit ediyorlardı.

Oğlu yanına sokuldu:

'Ne yapalım, biz de böyle vergi alır, fakara sayesinde geçiniriz,'d edi.

Sonra öğrendim. Seyit Rıza'nın biçare köylüyü, işine bakacak diye gönderdiği adam her zamanki tarifeyi tatbik etmiş, 300 mecrediye alma dıkça hayvanını vermemiş.

Aslen neslen Türk olduğuna şüphem olmasa da, böyle adamlara nasıl Türk diyeyim? (...)

Neşit Hakkı Uluğ'un araştırmalarına göre Seyit Rıza'nın belli baş lı özellikleri ve faaliyetleri şunlardır:

1. Hilekâr, oynak, elastik ve politiktir.
2. Esrar içer.
3. Onun girdiği evin halkının cehennemden kurtulacağına inanılır! Bu nedenle bir eve gitmek için bir hayli rüşvet alır. Rüşvetçidir.
4. Halkı soyar, halkın malını gasp edip zorla vergi toplar.
5. II. Abdülhamid döneminde 1908'deki Dersim İsyanı'nı da Seyit Rıza kumanda etmiştir. II. Abdülhamid, Seyit Rıza'nın önderliğinde deki bu isyanı 1718 tabur askerle ancak bastırabilmiştir.
6. İkinci Meşrutiyetten önce Ermeni komiteleriyle çalışmış Taşnak Sütyan Komitesi'ne yazılmıştır.
7. 1908'de İkinci Meşrutiyet'in ilanından sonra Dersim bir kere daha isyan etmiştir. Bu isyanın lideri de yine Seyit Rıza'dır.
8. 1912'de Hozatlı Hızır Çavuş'un emrine verilen 400 jandarma Seyit Rıza'nın üzerine gönderilmiştir.
9. Koçgiri İsyanı'nın elebaşlarından Alişan Bey ve Alişer'i Seyit Rıza himaye etmiştir.
10. 1925 Şeyh Said İsyanı'nda Dersim ağaları Cumhuriyete bağlılıklarını bildirdiklerinde, Seyit Rıza bağlılık bildirmemiştir.

Osmanlı döneminde Dersim bölgesinde silahlı birlikler oluştu ruş çevredeki karakollara ve garnizonlara saldıran aşiretler yağma ve çapul eylemleriyle halkı canından bezdirmiştir. İşte Seyit Rıza da bu yağmacı çete reislerindedir. Seyit Rıza bu eylemleri yüzünden daha Osmanlı Devleti zamanında idama mahkûm edilmiştir. İşte belgesi: "(28/Z /1330 (Hicr)) (08.12.1912) Pazartesi: "Dersim'in Yukarı Ab basi (Abbas Uşağı) Aşireti Reisi olitb giyaben idam cezasına mahkum olan Seyid Rtza'nın hukukt şahsiye davası haki olmak üzere afin." (Başbakanlık Osmanlı Arşivi; Dosya No : 156, Gömlek No : 1330/Z 04, Fon kodu : İ.MMS)"

İçişleri Bakanı Şükrü Kaya, Başvekâlete gönderdiği 29 Mayıs 1933 tarihli raporunda Seyit Rıza'mn Kırganlılar tarafından öldürülen oğlunun intikamını almak için Hozat kaymakamından cephane talep ettiğini, eğer verilmezse çalacağını ve cephanenin kendisine helal olacağını belirtmiştir. Aynı belgenin devamında Vali Tevfik Bey'in raporun da, Seyit Rızanın Bahtiyar aşireti reislerine yazdığı mektupta kendisine katılmalarını aksi halde onları idamla tehdit ettiği görülmektedir. Vali Tevfik Bey, Seyit Rıza'mn Dersim üzerindeki etkisinden şöyle söz etmiştir: " Vaziyet şudur: Bütün manası ile hükümeti tanımayan Seyit Rıza Bahtiyarlılardan mada garbi Dersim'in bütün aşiretlerini nüfuzu altına almış ve onların musellah muavenetlerini (yardımlarını) temin etmiş ve Ktrganların reisi Selman ağayı amanına düşürmüş ve epeyce düşmanlarını tepelemiş ve bu suretle Dersim'de teferrüt etmiştir."Cengiz Özakıncı'nın Türkiye Köy İktisadiyatı adlı dergiden ak tardığına göre " Dersim'de 230 köye egemen olan Seyit Rıza'mn her yıl kendi 'Maliye Bakanı'm(!) İstanbul'a göndererek Dersim'den İstanbul'a gitmiş aşiret üyelerini buldurup onlardan da vergi aldığı; vermeyenlerin Dersim'de bulunan yakınlarına baskı yaptığı; sahibi olduğu köylerden gelip geçenlerden 'toprak bastı' parası bile aldığı bildiriliyordu. Aşiret üyeleri devlete vergi vermiyor, fakat aşiret reisi Seyit Rıza'ya vergilerini ödüyorlardı. Devlete askerlik yapmıyor, fakat aşiret reisi Seyit Rıza'mn askerliğini yapıyorlardı. Devletin okullarına gitmiyor, fakat aşiret reisi Seyit Rıza'mn söylevleriyle eğitiliyorlardı. Medeni Yasa'nın miras, evlenme, boşanma, mülkiyet hukuku geçer siz; fakat aşiret reisi Seyit Rıza'mn iki dudağı arasından çıkacak aşi ret yasaları temyizi olanaksız kesin hükümler niteliğindedir. Türkiye Cumhuriyeti'nin ceza yasaları geçersiz, fakat aşiret reisi Seyit Rıza'mn uyguladığı aşiret cezaları, kan hukuku yürürlükteydi. "

İsmail Hüsrev'e göre de Seyit Rıza Dersim'de 230 köye hükme den, halkın kanını emen bir ağadır, bir derebeydir.

Daha önce anlattığım gibi Seyit Rıza, 1921 başlarında başlatılan ve Batı Dersim aşiretlerinin katıldığı Koçgiri İsyanı'nı da desteklemiştir. Nuri Dersimi'nin anlatımıyla: "*Dersim fiilen bağımsızdı, idare baş kanlığını Seyit Rıza ele almıştı ve Kürdistan adına faaliyetlerine devam ediyordu.*" Seyit Rıza Tunceli'nin merkezini silahlı adamlarıyla iş gal etmiş; devlet, araya nasihat heyeti koyup Seyit Rıza'yı ikna etmeye çalışmıştır. Seyit Rıza ise 1924 yılında Hozat'ı basmıştır; TBMM'ye nota vermiştir. Bununla da yetinmemiş; Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası'na arka çıkmıştır. Terakkiperverci Haşan Hayri kaçarak onun korumasına girmiştir. Seyit Rıza bölgesinde Kürdistan bayrağı dal galandırmıştır.

1928 ve 1929'da gelen istihbarat bilgileri; Seyit Rıza ile Kürtçü Hoybun Cemiyeti'nin, İngilizlerin ve Sultan Abdülhamid'in oğlunun; Dersim'in bağımsızlığı için savaşı Alişer'le ilişkili olduğunu göstermiştir.

Ağrı İsyanı başlayınca Seyit Rıza ve Keçelan Aşireti, isyancıları desteklemek amacıyla 1930'da Erzincan ve Erzurum taraflarındaki Türk garnizonlarına saldırmıştır.

1936 sonlarına doğru Fransa ile Türkiye Hatay sorunu yüzünden savaşın eşiğine gelince; 1937'de Dersim'deki Kürtçü aşiretler, Seyit Rıza'nın önderliğinde yeniden Türkiye Cumhuriyeti'ne saldırmıştır. Hükümetin buraya genel vali olarak gönderdiği General Abdullah Alp doğan; barış yoluyla Dersim'i ülkenin bir parçası haline getirmek iste miş, ama Seyit Rıza buna silahla cevap vermiş ve böylece 2 yıl sürecek son çatışmalar başlamıştır.

Seyit Rıza, ayrılıkçı Kürt hareketinin en önemli temsilcilerinden biridir. Kurtuluş Savaşı sırasında Koçgiri İsyanı'na, Cumhuriyet döneminde Ağrı İsyanı'na destek veren Seyit Rıza, son olarak Dersim İsyam'nın elebaşı olmuştur.

Seyit Rıza'yı İkna Çabaları Türkiye Cumhuriyetinin kurucusu Atatürk, birçok defa Seyit Rıza'ya elçi göndererek, Cumhuriyetin bölgeye, bölgedeki Kürtlere, Alevilere çok önemli yatırımlar yapacağını, bu nedenle isyandan vaz geçerek devlete bağlılık bildirdiği takdirde affedileceğini bildirmiştir.

Cumhuriyet hükümeti, 1926 sonunda yeni bir af kanunu çıkartarak, Şeyh Said İsyanı sırasında devlete isyan etmiş aşiret reislerini af fetmiş ve batıya sürülmüş aşiret reislerinin yurtlarına dönmelerine izin vermiştir. Birçok aşiret reisinin devlete bağlılık bildirdiği o günlerde Seyit Rıza bağlılık bildirmemiştir.

Vali İbrahim Tali Bey, 1929'da Ağrı İsyanı günlerinde, Seyit Rıza'ya saldırılardan vazgeçirmek için ona 2000 lira para ve bir sandık dolusu hediye bile yollamıştır; ama o, rakip aşiretlerin köylerini basmış; adamları da karakollara saldırmıştır. Sivaslı Murat Paşa'yı öldüren çeteler de ona sığınmıştır. Devlet bu adamları teslim etmesini istemiş ama Seyit Rıza reddetmiştir.

Genç Cumhuriyet Bazı aşiretlerin Ağrı İsyanı'na katılıp saldırgan davranışlar sergilemelerine karşınTunceli'de barış yoluyla düzeni sağlamak için 1931 yılında üçüncü kez af çıkarıp devlete ve halka karşı bu aşiret reislerinin işlediği suçları affetmiştir.

Daha sonra Atatürk bölgeye barış elçileri göndermiştir.

Örneğin Atatürk, Diyarbakır Valisi Cemal Bardakçı'yı elçi olarak Dersim'e göndermiş, geçmişteki saldırılarını ve isyanlarını yok sayarak Seyit Rıza'yı ikna etmeye çalışmıştır.

Atatürk ayrıca, "*Benim adıma aşiretleri selamla,*" diyerek, İzzettin Paşa'yı bölgeye göndermiştir. Dersim'e giden İzzettin Paşa, Atatürk'ün selamını Seyit Rıza'ya da iletmiştir; ancak o tam bir derebeyi havasında Cumhuriyet'e ve Atatürk'e meydan okumaya devam etmiştir.

Atatürk'ün Seyit Rıza'yı "barış yoluyla" ikna çabalarını, o günler de isyana destek veren Baytar Nuri Dersimi sonradan şöyle anlatmıştır:

"Diyarbakır Valisi Ali Cemal, Seyit Rıza ile bir mülakat yapmak üzere Dersim'e geldi. Mülakat mahalli olan Karaca köyünde Ali Cemal'i, etrafına seyitleri ve dedeleri toplamış olduğu halde bir içki masası başında bulduk. Ali Cemal söze başlayarak, 'kendisinin alevi olduğunu, Dersimlilere büyük teveccühleri bulunduğunu, ErzincanElazığ mıntika sında metruk Ermeni arazilerini Dersimlilere verdireceğini, Dersim'de okullar açarak Alevi geleneklerine uygun eğitim yapılacağını ve Koçgiri liler hakkında da umumi affin çıkarılacağını' bildirdi.

Ertesi gün, Diyarbakır'dan Umumi Müfettiş İzzettin ve Elaziz Valisi Rıza da Hozat'a gelmişlerdi. Ali Cemal bizi İzzettin Paşa ile görüşürmek için ısrar ediyordu. İzzettin Paşa'nın ani surette Hozat'a gelmiş olması Seyit Rıza'yı şüpheye düşürmüştü. Bu nedenle mülakat teklifini kabule tereddüt ediyordu. Bunu anlayan Ali Cemal cebinden tabanca sını çıkararak, 'Bu tabancamı alınız, arkamdan geliniz, size ufak bir yan bakan olursa, beni bu tabancamla imha ediniz, size şerefimle söz veriyorum, beni mahcup etmeyinizdedi.

Bunun üzerine Seyit Rıza ile Hozat merkezine gidip İzzettin Paşa ile görüşmeye söz verdik.

Berberimizde Vali Cemal bulunduğu halde Hozat'a varışımızda hükümet konağı önünde askeri bir kıta tarafından resmen selamlandık ve doğruca İzzettin Paşa'nın huzuruna kabul olduk. (...)

İzzettin Paşa (...) uzun uzadıya öğütler vermeye başladı ve 'Ali Cemal'in Elaziz'e vali olarak geleceğini, Dersimlilerin her türlü arzularının tatmin edileceğini, Mustafa Kemal'in umum aşiretleri selamlamağa kendisine vazife verdiğini,' bildirdi. (...)

Dersimlilerden takriben 2000 aileye İskân Kanunu'na göre Elaziz Ovası'nda arazi verildi. Özel

muhasebeler artırma yoluyla Holvetik Manastırı dahi bana verildi. (...)

Seyit Rıza'yı getirmek üzere (Vali Cemal Paşa) beni Ağdat köyüne göndermişti. Hükümet müsadese olmaksızın Dersimle gitmek benim için mümkün olmadığından bu fırsattan faydalanarak Seyit Rıza ile 'milli davamızla' ilgili görüştük ve Ağdat'tan ayrıldım..”

Atatürk, Seyit Rıza'yı ikna etmek için sadece Cemal Bardakçı ve İzzettin Paşa'yı değil, Abdullah Alpdoğan Paşa'yı da görevlendirmiştir.

Baytar Nuri Dersimi, General Abdullah Alpdoğan Paşa ile Seyit Rıza arasındaki görüşmeden şöyle söz etmiştir:

“Bir fırsat bularak ben dahi Seyit Rıza ile görüşmeye muvaffak oldum. Seyit Rıza bana; General Alpdoğan'ın fikrinin pek fena olduğuna tamamen kanaat getirdiğini ve bu sebeple mukavemetten başka hiçbir çare kalmadığını, Türk ordularının Dersimlilerle başa çıkamayacakla rint, fakat her ihtimale karşı benim bir an önce Türkiye dışına çıkarak durumumuzu hiyyük ve adil devletlere iblağ etmecliğimi tavsiye etti.

Seyit Rıza Elaziz'e geldiğinde general ile yalnızca görüşmüş ve bu görüşmelerde başka hiçbir Kürt önderi hazır bulundurulmamıştı. Za ten, Elaziz'de ancak 24 saat kalarak Dersim'e dönmüştü. Bu müddet zarfında Seyit Rıza'nın zekâst Alpdoğan'ın bütün ruhiyatını anlamaya kâfi gelmiş ve aldığı intibağı aşiretlere tebliğ etmişti. (...)

Alpdoğan yayımladığı umumi bir tebliğ ile umum Dersim aşi retlerinden 200.000 martın tüfeği istiyordu. (...) Dersimliler yapılan tebligattan hiçbir şey anlamamağa geliyor ve ellerinden geldiği kadar müdafaa hazırlıklarında bulunuyorlardı. (...)

Seyit Rıza General Alpdoğan'a Dersim hakkındaki kanunun ilga edilmesini ve Dersim için hususi ve milli baklan temin eden (özel) bir idarenin ihdasını mütemadiyen istiyordu.

Bu teklife karşı General Alpdoğan jandarma alayını ve 9. Fırka'yı Dersim hudutlarına kaydırıyor ve Diyarbakır'dan her sabah onar tay yare gelerek Dersim üzerinde uçuyordu. Artık sükûn bozulmuş ve or talık karışmış olduğundan her tarafta müsademe başlamıştı.

Paris'te çıkan Taşnak Komitesi yayın organı *Haraç* 23 Temmuz 1937 tarihli sayısında “*Seyit Rıza'nın Atatürk'e Cevabı*” başlıklı yazı da şu bilgileri vermiştir:

“Atatürk 1 Temmuz'da Ankara'dan Dersim'e beş kişilik bir heyet göndererek Seyit Rıza'ya silahlarını terk edip musalaha yapması teklifinde bulunmuştur. Seyit Rıza bu heyetle bizzat temas etmeyip Atatürk'e bildirilmek üzere onlara şu cevabı vermiş ve geri çevirmiştir: ‘Siz 1918'de çete müfrezleri ile topraklarımız üzerinde hükümeti nizi kurdunuz. O tarihten beri siz halkımızı tazyik ve katliam ettiniz. Biz ise sukut ettik. Fakat bizim elim vaziyetimiz nihayet bizi de sizin gibi çeteler teşkili ve size karşı mücadele ve ocaklarımızı müdafaa mecburiyetine sevk etti. Bugün biz de kendi hükümetimize malikiz. Atatürk'e söyleyiniz, benim müsalahaya ihtiyacım yoktur ve muzaffer oluncaya kadar Dersim harbine devam edeceğim.’

Heyet böylece eli boş olarak avdet etmiş (geri dönmüş) ve bu ce vaptan sonra muharebe tekrar şiddetlenerek Türk ordusuna büyük za yiat mucip olmuştur. ”

İsyan başladıktan sonra da Seyit Rıza'yı ikna çabaları devam etmiştir. Örneğin General Abdullah Alpdoğan Paşa'nın 12 Mayıs 1937'de Tunceli'den İçişleri Bakanlığı'na gönderdiği raporda Seyit Rıza'nın ikna edilmesi için yapılanlardan şöyle söz edilmiştir:

“7 Mayıs 1937 gün (...) sayılı raporun birinci maddesinde arz edildiği veçhile son vakaların hiçbirinde olmadığını ve hükümetçe suç sayılmadığı takdirde Demenanlılara taarruz etmek suretiyle

devlete hiz met edeceğini Karaoğlan nahiye müdürüne söyleyen Seyit Rıza'nın iç yüzünü anlamak ve kıtalarımızın Demenan'a doğru ileri harekâtına karşı durumunu yakından tespit etmek, bu adamı diğerlerinden ayır mak maksadıyla bu nahiye müdürü Seyit Rıza'nın yanına gönderilmiş ve kendisine hizmet etmek zamanının geldiği ve adamları ile kıtaları mızın önünde Munzur Suyu'nu geçerek Demenan'a taarruz etmesinin beklendiği, şayet kendisi gidemezse kıtalarımızın arkasında bu mahalle gitmesi lazım geldiği haberi bugiin gönderiliyor.

Sin'deki kıtalarımızın Beyaz Dağ'a alınmasına müteakip Seyit Rıza'nın tesiri altında kalan Kırganlılar, Seyit Rıza'ya dehalet ederek himayesini talep ve yardım vaat ettikleri öğrenilmiştir. ”

Atatürk'ün bütün bu “barış çabaları” sonuç vermemiş, genç Cumhuriyet'i yıkabileceğini düşünen Seyit Rıza, barışa kurşun sıkarak isyan etmiş; karakol basmış, adam öldürmüş, köprü yıkmış, telgraf hat larını kesmiş, jandarmaya saldırmış; kısacası devlete başkaldırmıştım 1937'deki Dersim İsyanı'nı Seyit Rıza başlatmış ve tam 6 ay bu isyanı sürdürmüştür. Yukarı Abbas Uşağı Aşireti Reisi Seyit Rıza; Hay daran, Demenan, Yusufan, Kureyşan, Abbas Uşağı ve Bahtiyar aşiret lerini Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı isyan ettirmiştir.

Anılarında, “*Seyit Rıza'yla milli davamızla' ilgili görüştükd* yen Kürtçü Nuri Dersimi; Atatürk'ün, Cemal Bardakçı, İzzettin Paşa ve Abdullah Alpdoğan Paşa aracılığıyla Seyit Rıza'yı “Cumhuriyet'e karşı isyan etmemesi” konusunda defalarca uyararak ikna etmeye ça lıştığını itiraf etmiştir ki, sadece bu itiraf bile; “*Atatürk, durup durur ken Dersim'e saldırdı!*” diyenlerin tezlerini çürütmeye yeterlidir... Dersim Generali Seyit Rıza Dersim İsyanı'nın elebaşı Seyit Rıza, Türk ordusunun hücumla rıyla köşeye sıkışınca, akıl hocası Baytar Nuri Dersimi'nin önerisiyle İngiltere'ye bir mektup yazarak ayrılıkçı Kürtçülerin hep yaptıkları gibi emperyalizmin desteğini almaya çalışmıştır.

İşte, Seyit Rıza'nın “*Dersim Generali*” diye imzaladığı o ibretlik mektup:

“Dışişleri Bakanlığı, DersimKiirdistan 30 Temmuz 1937

Sayın Başkan, Yıllardan beri, Türk hükümeti Kürt balkını asimile etmeye çalışmakta ve Kürt dilinin gazete ve yayınlarını yasaklayarak, anadillerini ko nuşanlara eziyet ederek Kiirdistan'm bereketli topraklarından gidenler den büyük bir bölümünün telef olduğu Anadolu'nun çorak topraklarına zorunlu ve sistemli göçler düzenleyerek, bu halka zulmetmektedir.

Son olarak Türk hükümeti, kendisiyle yapılan bir anlaşma sonucu bu baskılardan arındırılmış Dersim bölgesine de girmeye kalkmıştır.

Bu olay karşısında, Kiirtler göçün uzak yollarında can vermek yerine kendilerini korumak için 1930'da Ararat Tepesi'nde (Ağrı Dağı'nda), Zilan ve Beyazıt Ovası'nda olduğu gibi silahlara sarıldılar.

Üç aydan beri ülkemde tüyler ürpertici bir savaş sürüyor.

Savaş olanaklarının eşitsizliğine ve bombardıman uçaklarının, yangın bombalarının, boğucu gazların kullanılmasına rağmen, ben ve yurttaşlarım, Türk ordusunu başarısızlığa uğrattık.

Direnişimiz karşısında Türk uçakları kasabaları bombalıyor, ya kıyor. (...)

Zindanlar, yumuşak başlı Kürt halkıyla dolup taşıyor, aydınlar kurşuna diziliyor ya da Türkiye'nin tecrit edilmiş bölgelerine sürgün ediliyor.

(...) Üç milyon Kürt, benim sesimden ekselanslarına sesleniyor ve bu hükümetinizin yüksek manevi etkisinden Kürt halkını yararlandır manızı sizden istirham ediyor.

Sayın Başkan, en derin saygılarımın kabulünü rica ederim.

Dersim Generali Seyit Rıza”

Seyit Rıza'nın İngiltere'ye gönderdiği mektup Mektuptan anlaşıldığı kadarıyla Seyit Rıza, Tunceli (Dersim) böl gesini “Kürdistan” olarak görmektedir ve burada bir hükümet kurdu ğunu belirtmektedir. Nitekim mektup, kendisine Sözde “Dersim Ge nerali” adını veren Seyit Rıza'nın Başkanlığındaki Sözde “Kürdistan” devletinin Sözde Dışışleri Bakanlığı tarafından yazılmıştır. Mektubun yazılmasını isteyen kişi de Baytar Nuri Dersimi olduğuna göre, demek ki Sözde Kürdistan devletinin sözde dışışleri bakanı da odur!

Mektupta, Dersim bölgesinde Kürdistan devletinin kurulmuş olduğu, buraya Türk hükümetinin girme hakkının olmadığı, Türk hükümetinin yıllardır Kürt halkına zulmettiği, yapılan savaşta Türk ordusunun başarı sızlığa uğratıldığı belirtilerek, İngiltere'den açıkça yardım istenmiştir.

Seyit Rıza, “*Dersim İsyanı'mn amacı Kiirt devleti kurmak de ğildir!*” diyen Cumhuriyet tarihi yalancılarını bu mektubuyla bizzat yalanlamıştır. Çünkü Seyit Rıza, İngiliz hükümetine gönderdiği bu mektubun girişinde, temel amacının “Kürtçilük” ve “Kürdistan” ol duğunu, itiraza gerek bırakmayacak biçimde ortaya koymuştur.

Rıza Zelyut'un da belirttiği gibi, “ Yine bu mektup göstermektedir ki Seyit Rıza, Alevilik veya Aleviler için hareket etmemiştir. Çünkü mektubunda konuya biç değinmemektedir; onu Aleviler de Alevilik de biç ilgilendirmemektedir. ”

Sütten çıkmış ak kaşık Seyit Rıza'nın İngiltere'ye yazdığı bu mektup söz konusu olduğunda kimileri Seyit Rıza'nın okuma yazma bilmediğini, bu nedenle bu mektubu onun yazmadığını iddia etmektedirler! Oysa ki mektup yazmak için ille de okuma yazma bilmeye ihtiyaç yoktur. Okuma yazma bilmeyen biri de pekâlâ mektup yazabilir! Çok basit! O söyler, bir başkası yazıya geçirir. Ayrıca Nuri Dersimi'nin anılarına göre Seyit Rıza'nın babası Seyit İbrahim bile okuma yazma bilmektedir. Kimleri de mektubun Fransızca olduğunu, bu nedenle o mektubu Seyit Rıza'nın değil de Nuri Dersimi'nin yazmış olduğunu ifade etmişlerdir. Ancak mektubu Nuri Dersimi yazmış olsa bile mektubun altındaki imza “*Dersim Generali Seyit Rıza*” şeklindedir. Nuri Dersimi bu mektubu Sey it Rıza'dan gizli olarak yazamayacağına göre isyancı liderler anlaşarak İngiltere'ye bir mektup yazmışlar demektir ki, bu da Seyit Rıza'nın bu mektup konusundaki sorumluluğunu azaltmaz.

Sadece Seyit Rıza değil, onun yol arkadaşı Nuri Dersimi de emperyalızmden yardım istemiştir. Bu gerçeği Nuri Dersimi anılarında şöyle açıklamıştır:

“Milletin karşı karşıya kaldığı feci durumu dünya halklarına bil dirmek gerekiyordu. Bu nedenle bu ödevi üzerime almayı bir borç bildim ve 11 Eylül 1937'de Türkiye sınırları dışına çıktım. Milletime karşı Türklerin yaptıkları zulmü protesto etmek üzere İngiltere, Fran sa, Amerika ve diğer bütün devletlerin konsoloslukları aracılığıyla ha riciye nezaretlerine tercümesi aşağıda yazılı şikâyetnameyi sundum. ” *Görüldüğü gibi isyancılar sadece İngiltere'ye değil, Fransa ve ABD ile Milletler Cemiyeti'ne bile başvurmuştur.*

Ortada iki mektup vardır. Biri 30 Temmuz 1937 tarihli Seyit Rıza'nın mektubu, diğeri ise 20 Kasım 1937 tarihli Nuri Dersimi'nin mektubu... İsyancılar iki farklı zamanda iki farklı mektupla emperya lizmin desteğini istemiştir.

Seyit Rıza'nın bu mektubu İngiltere'ye ulaşmıştır. İngiltere, Mu sul sorununu lehine çözmüşken ve Türkiye'nin bu isyanı bastıracağını anlamışken, üstelik II. Dünya Savaşı arifesinde Türkiye ile arasını bo zacak böyle bir isteğe olumlu cevap vermemiştir.

İngiltere İstanbul'daki İngiliz Elçiliği'ne, 5 Ekim 1937 tarihli bir yazı göndererek Seyit Rıza'nın yardım isteklerinin kabul edilmediğini bildirmiş ve bunun Türk hükümetine özellikle iletilmesini istemiştir. Ancak burada gözlerden kaçan çok ilginç bir gerçek vardır. Şöyle ki: Seyit Rıza'nın mektubu 30 Temmuz 1937 tarihlidir. İngiltere'nin cevabı ise 5 Ekim 1937 tarihlidir. Yani İngiltere, "Biz Seyit Rıza'yı des teklemedik" açıklamasını yapmak için 2.5 ay beklemiştir. Üstelik Seyit Rıza 10 Eylül'de teslim olmuş ve idam istemiyle yargılanmaya başlanmıştır. Belli ki isyanı çok yakından izleyen İngiltere olayların gelişimini bekleyip ona göre hareket etmiştir.

Seyit Rıza, Alişer ve Baytar Nuri gibi isyancıların hesabı ise çok başkadır. Onlar, yeni bir dünya savaşının ufukta görüldüğü bir ortam da, Türkiye bir taraftan Ağrı İsyanı'yla, diğer taraftan Hatay ve Boğazlar sorunuyla ve son olarak da Dersim İsyanı'yla uğraşırken bölgede bir "Kürt devleti" kurabileceklerini düşünmüşlerdir.

Seyit Rıza'nın akıl hocası durumundaki Baytar Nuri Dersimi'nin ve Alişer'in İngiltere, Fransa ve Rusya ile bağlantıları vardır. Bu bağlantıları da kullanarak Anadolu'da "bağımsız bir Kürdistan" kurulabileceğine inanmışlardır; ama evdeki hesap bir kere daha çarşıya uymamıştır.

Belgelerden anlaşıldığı kadarıyla, Dersim İsyanı'na İngiltere des tek vermemiştir; ama her zaman yaptığı gibi isyanı Türkiye'deki elçiliği aracılığıyla çok yakından takip etmiş, olayların gidişine göre pozisyon almıştır.

1936-1938 arasında Türkiye-Fransa arasındaki Hatay sorunu dik kate alınacak olursa, Dersim İsyanı'nı Fransa'nın desteklediği veya en azından bu isyanın başarılı olmasını dört gözle beklediği söylenebilir. Fransa'nın Hatay'ı Türkiye'ye kaptırmamak için mücadele ettiği günlerde Dersim İsyanı'nın patlak vermesi sadece kuru bir tesadüf değildir.

İngiltere'yle Musul sorununun yaşandığı dönemde Şeyh Said İsyanı'nın, Fransa'yla Hatay sorununun yaşandığı dönemde ise Dersim İsyanı'nın çıkmasının altında emperyalizm vardır.

Bu arada hasta yatağındaki Atatürk, bir taraftan Fransa'yı Hatay üzerindeki emellerinden vazgeçirmek için Türk ordusunu Adana-Mersin civarına kaydırırken, diğer taraftan Dersim İsyanı'nı bastırmak için Türk ordusunu Tunceli-Elazığ civarına kaydırarak, aynı anda iki farklı cephe açmıştır. Belli ki Büyük Önder, eserini iç ve dış düşmanlara karşı korumaya kararlıdır.

Seyit Rıza Yakalanınca *Dersim İsyanı'nın elebaşı Seyit Rıza, 10 Eylül 1937 gecesini Fırat Köprüsü'nde jandarma tarafından yakalandığında*, "Düşmanlarım beni hükümete kötü bildirdir demiş; ifadesinde ise, "Hükümet kova ladı ben kaçtım, fakat tek kurşun atmadım! Bir gün çobanım tayyareye bir kurşun attı, onu hırpaladım/" demiştir.

Seyit Rıza'nın şaşkırtan açıklamaları peş peşe gelmiştir. Örneğin, "Ben deli bir adamım! Cumhuriyet'e karşı durulur mu hiç! Beni tımar haneye atın!" demiştir.

Mahkemesinde de isyan başladığında teslim olmak istediğini, ancak karısı Besi'nin engel olduğunu iddia etmiştir.

İsyan ettiğini de hep inkâr etmiştir:

"Ben hükümete derim ki, eğer hükümete tüfek atmışsam Allah'a tüfek atam!"

"Haşa ki hükümetimize karşı durmadık. Allah'tan korkmazların yalanına inanmayın!"

"Ben kimim ki hükümete ayak direyeyim. Haşa, haşa reisliğim yoktur. Oturduğumuz post, sandalye büyüktür. Hiçbir şeyden habesim yoktur!"

"Devlete karşı gelmek için kudurmuş muyum ben!" İşte yıllarca Dersim dağlarında halkı soyan,

adam öldüren, Türk ordusunun komutanlarıyla dalga geçen, Atatürk'ün selamını götüren i elçilerle görüşmeye nazlanan, onların isteklerini hiçe sayarak Türkiye Cumhuriyeti'ne isyan eden Seyit Rıza, yakalandığında hem "süt dök müş kediye dönmüş" hem de "sütten çıkmış ak kaşık misali" tertemiz olduğunu iddia etmiştir.

Mahkeme sonrasında halka, "*Ben Türküm, Türk milletine isyan et medim!*" demiştir. Hatırlanacağı gibi Apo da Kenya'da yakalanıp Türk uçağına bindirildikten sonra gözleri açıldığında ilk sözü, "Ben ülkemi se verim, annem de Türktii. Eğer bir hizmet gerekirse yaparız!" olmuştur.

Seyit Rıza yakalanınca seyit olmadığını da hatırlamış olacak ki, "*Bana Seyit değil, Bay Rıza deyin,*" demiştir. Kendisine, "*Seyit Rıza,*" diyen muhafızlara: "*Ben Seyit değilim, bana Seyit demeyiniz. Bey, paşa da yoktur, bana Bay Rıza deyiniz,*" demiştir. Görülen o ki yakala nıncaya kadar Türkiye Cumhuriyeti'ne isyan eden, devrim kanunları na başkaldıran Seyit Rıza, yakalanınca, devrim kanunları gereğince; ağa, paşa, seyit gibi unvanların kullanımının yasak olduğunu hatırla yıp hemen devrim kanunlarına uygun hareket etmeye çalışmıştır!

"Günümüzde mazlum, kahraman haline getirilmeye çalışılan Seyit Rıza, Tunceli halkının mahvolmasına yol açan şark kurnazı bir de rebeyi olarak tarihe geçmiştir. "

Bugün Dersim Harekâtı'nda hayatını kaybeden Tuncelilere ağıt yakanların, Tunceli'ye harekât düzenleyenlerden önce, bu harekâta ne den olanları sorgulamaları, eleştirmeleri gerekmez mi? Yani, sonuçtan önce nedene bakmak çok daha doğru değil mi?

Dersim Harekâtı'nda Atatürk ve İnönü Etkisi *Başbakan Erdoğan, 14 Ağustos 2010 tarihinde,* Vergi ver mediler diye Dersim'in köylerini kim bombaladı f Zamanın, o zamanki Cumhurbaşkanının emriyle... Kimdif İsmet İnönü, CHP'nin başın daydı..." demiştir.

Başbakan Erdoğan, 23 Kasım 2011 tarihinde, "... Dersim yakın tarihimizdeki en acı, en trajik olaylardan biridir. Dersim aydınlatılma yı bekleyen bir olaydır. Dersim CHP'nin en acı, en kanlı eseridir. Bu kanlı eserin sahibi olan CHP'dir (...)" demiştir.

Başbakan Erdoğan, 25 Haziran 2013 tarihinde, "... Eğer faşist diktatör görmek istiyorlarsa geçmişlerine, (...) Dersim katliamının mi marı Milli Şeflerine baksınlar," demiştir.

R. Tayyip Erdoğan bu ve buna benzer açıklamalarıyla İsmet İnönü'yü ve CHP'yi "Dersim katliamı" diye adlandırdığı olayların sorumlusu olarak göstermektedir. Erdoğan bu olaylarda Atatürk'ün etkisinden hiç söz etmemektedir. Ancak olayların sorumlusu olarak tek parti CHP'yi göstermesi aslında adını vermese de Atatürk'ü de so rumlulardan biri olarak gördüğünün işaretidir.

Dersim Harekâtı'nda Atatürk ve İnönü etkisini doğru anlamak için öncelikle "*Hangi Dersim Harekâtı?*" diye sormak gerekir, çünkü birin cisi 1937'de, İkincisi 1938'de olmak üzere iki Dersim Harekâtı vardır.

I. Dersim İsyanı 21 Mart 1937'de başlamış, 10 Eylül 1937'de sona ermiştir. I. Dersim Harekâtı da 3 Mayıs 1937'de başlamış, 22 Ekim 1937'de sona ermiştir.

II. Dersim İsyanı 2 Ocak 1938'de başlamış, 16 Eylül 1938'de sona ermiştir. II. Dersim Harekâtı da 12 Haziran 1938'de başlamış, 16 Eylül 1938'de sona ermiştir.

Atatürk Etkisi Konuya soğukkanlı olarak baktığımızda Atatürk her iki Dersim harekâtından da sorumludur. Ancak 1937'deki I. Dersim Harekâtı'ndan doğrudan, 1938'deki II. Dersim Harekâtı'ndan ise dolaylı olarak sorumludur.

Şöyle ki:

Öncelikle Atatürk, Türkiye'nin bütün sorunları gibi Doğu'daki ve özellikle de Tunceli'deki sorunlarla da çok yakından ilgilenmiştir. Atatürk, 1934 İskân Kanunu ve 1935 Tunceli Kanunu ile bölgenin sorunlarını çözmek için çok önemli iki adım atmıştır. Tunceli'de ki aşiret düzenini yıkmak için devletin en üst kademesindeki kişileri Tunceli'ye göndererek raporlar hazırlatmıştır. İnönü'nün başbakan, Celal Bayar'm ekonomi bakanı olarak hazırlamış olduğu raporlardan bölgenin sorunlarını derinlemesine inceleme fırsatı bulmuştur. Atatürk 1930'lu yıllarda pek çok bürokrata benzer Doğu raporları hazırlatarak bu raporlar doğrultusunda bilimsel ve gerçekçi yöntemlerle Tunceli'de ki aşiret sorununu çözmeye, Tunceli'yi kalkındırmaya çalışmıştır.

1937'deki I. Dersim Harekâtı'ndan önce Atatürk, Seyit Rıza'yı ikna etmek için Cemal Bardakçı, İzzettin Paşa ve Abdullah Alpdoğan Paşa'yı görevlendirmiştir. Onlar aracılığıyla Seyit Rıza'ya ulaşarak, ondan, "Dersim'de kışkırtıcılık yapmamasını," istemiştir. Ancak Seyit Rıza Cumhuriyet'e meydan okumaya devam etmiştir.

Atatürk, 1935 yılında Meclis'i açış konuşmasında Dersim'de ya pılacak "ıslahat programını" açıklarken, "... *Milletimizin layık olduğu yüksek medeniyet ve refah seviyesine varmasını alıkoyabilecek hiçbir engel düşünmeye yer bırakılmadığını ve bırakılmayacağını huzurunuz da söylemekle bahtiyarım. Tunceli'deki icraatımız neticeleri, bu haki katin yakın ifadesidir,*" *demiş ve şöyle devam etmiştir:* "İleri hiikü metçiliğin şiarı, halkı kudretine olduğu kadar şefkatine de samimiyetle inandırabilmesidir. Büyük, küçük bütün Cumhuriyet memurlarında bu zihniyetin en geniş ölçüde inkişafına önem vermek çok yerinde olur." *Daha önce de belirttiğim gibi, bu sözleriyle Atatürk asker ve memurlardan halka "şefkat göstermelerini" istemiştir. Atatürk sözleri ni, "Cumhuriyetin feyzinden yurdun diğer evlatları gibi oradakiler de tamamıyla istifade edeceklerdir," diye bitirmiştir.*

Buna göre Atatürk'ün Dersim Harekâtı'ndan beklentileri şunlardır:

1. Milletimizin layık olduğu yüksek medeniyet ve refah seviyesine ulaşmasını önleyecek engelleri ortadan kaldırmak, Bunu yaparken bölge halkına "şefkat göstermek".
2. Bölge halkını, "yurdun diğer evlatları gibi" Cumhuriyet'in feyzin den yararlandırmak...

Yani Atatürk, Dersim Harekâtı'nı planlarken hiç kimseye, "Gidin Dersimlileri katledin!" dememiştir. Tam tersine, * İleri hükümetçiliğin şiarı, halkı kudretine olduğu kadar şefkatine de samimiyetle inandıra bilmesidir. Büyük, küçük bütün Cumhuriyet memurlarında bu zihniye tin en geniş ölçüde inkişafına önem vermek çok yerinde olur, " diyerek, hükümeti isyanı bastırırken "şefkatli olması" konusunda uyarmıştır.

İsyanın büyümesi üzerine 4 Mayıs 1937'de Ankara'da yapılan hü kümet toplantısına Cumhurbaşkanı Atatürk de katılmıştır.

4 Mayıs 1937'de, Türkiye Cumhuriyeti Genelkurmay Başkanlığı, Atatürk'ün başkanlığında yaptığı toplantıda alınan kararları içeren "uyarı bildirileri" hazırlamış ve bu bildiriler uçaklarla bölgeye atılmıştır.

Atatürk, I. Dersim Harekâtı devam ederken 10 Haziran'da gitti ği Trabzon'da da isyanla ve harekâtla ilgili görüşmeler yapmıştır. 10, 11 Haziran'da konakladığı bugünkü Trabzon Atatürk Köşkii'nde gece boyunca bir Türkiye haritası üzerinde harekât planlarını incelemiştir. Bugün Trabzon Atatürk Köşkü'nde sergilenen o haritanın üzerindeki ta belada şu bilgi vardır: "*Dersim (Tunceli) 'de zuhur eden isyanda askeri durumu gösteren taktik işaretler bizzat Atatürk tarafından çizilmiştir.*"* 1937'deki I. Dersim İsyanı'yla ilgili ilk açıklama Atatürk'ün Trab zon ziyaretinin hemen ardından 14 Haziran'da Meclis'te İsmet İnönü tarafından yapılmıştır.

Atatürk, manevi kızlarından Sabiha Gökçen'in bu harekâta katılmasını istemiştir. Dünyadaki ilk kadın savaş pilotu olan Sabiha Gökçen, anılarında, Atatürk'ün isteğiyle Dersim Harekâtı'na katıldığını ve Atatürk'ün kendisine bir de tabanca verdiğini belirtmiştir. 1937 yılındaki I. Dersim Harekâtı'nda 'savaş uçağı pilotu olarak görev yapan Atatürk'ün manevi kızı Sabiha Gökçen, 1938 ilkbaharında II. Dersim Harekâtı sürerken bu kez uçağıyla Dersim göklerinde değil, Atatürk'ün "Yurtta barış dünyada barış" ilkesi doğrultusunda Balkan Paktı ülkelerinin göklerindedir; 1937'de Dersim'de "dünyanın ilk kadın savaş uçağı pilotu" unvanıyla tarihe geçen Sabiha Gökçen, 1938'de de "dün yanın ilk kadın barış pilotu" olarak tarihe geçmiştir.

I. Dersim İsyanı sonrasında 16 Kasım 1937 günü Elazığ'a giden Atatürk, 17 Kasım 1937 günü, daha önce bizzat "Tunceli"ye dönüştürdüğü Dersim'e geçmiş ve 33 askerimizi şehit eden isyancı aşiretlerin yıktıkları ve Cumhuriyet'in kısa sürede yeniden yaptığı köprüyü kendi elleriyle açarak Türkiye Cumhuriyeti'nin çağdaş uygarlık düzeyine ulaşma yolunda karşı sınıdikilen bütün engelleri aşacak güçte olduğunu dünyaya duyurmuştur.

Atatürk'ün, I. Dersim Harekâtı'ndan ve Seyit Rıza'nın idamından iki gün sonra Tunceli'ye gidip isyancıların yıktığı köprüyü bizzat açmasının çok önemli bir sembolik anlamı vardır: Atatürk, Tunceli'yi ağaların, aşiretlerin kısılcısından kurtarıp kalkındırmaya, çağdaş Türkiye Cumhuriyeti'nin uygar bir yurt köşesi yapmaya ne kadar kararlı olduğunu dosta düşmana bizzat göstermek istemiştir.

Bu belge ve bilgiler 1937'deki I. Dersim Harekâtı'ndan Atatürk'ün cumhurbaşkanı olarak doğrudan sorumlu olduğunu kanıtlamaktadır.

Peki, ya 1938'deki II. Dersim Harekâtı? Birinciye göre daha fazla kayıp verilen bu ikinci harekâtta Atatürk'ün rolü nedir?

Bu soruya cevap vermek için öncelikle takvime bakalım, tarihleri karşılaştıralım. II. Dersim Harekâtı 12 Haziran 1938'de başlamış 16 Eylül 1938'de sona ermiştir.

Atatürk, 1 Haziran 1938'den 24 Temmuz 1938'e kadar vaktini genellikle Savarona'da geçirmiştir. 24 Temmuz 1938'den hayata gözle . mi kapayacağı 10 Kasım 1938'e kadar Dolmabahçe'de kalan Atatürk bu sürede komaya girinceye kadar zaman zaman Başbakan Celal Bayar, Genelkurmay Başkanı Fevzi Çakmak ve Milli Savunma Bakanı Kâzım Özalp'le görüşmüştür.

Nitekim Atatürk, 20 Haziran 1938'de Savarona yatında, Mareşal Fevzi Çakmak'ın da katıldığı önemli bir bakanlar kurulu toplantısına katılmıştır.

Temmuz 1938'de Atatürk'ün hastalığı ortaya çıkmıştır. 31 Temmuz 1938'de bir grup yabancı doktor Atatürk'ü muayene etmiştir. Atatürk'ün durumunun hiç de iyi olmadığı anlaşılınca Salih Bozok bir mektupla bu kötü durumu Ankara'daki İsmet Paşa'ya şöyle bildirmiştir: "Biiyiik Kurtarıcımız Atatürkümüiz dün ecnebi profesörlerin de bulunduğu bir sıhhi heyet tarafından muayene edildi. Konsültasyon neticesinde icap edenler yapıldı. Fakat bu konsültasyonda bulunan bazı doktor arkadaşlar tarafından bana mahrem olarak söylenenlere ve ben de görüp anladığıma göre Atatürkümüzün bugünkü sıhhi vaziyeti korkulacak kadar vahimdir. Kalbim parçalanarak size bu elim haberi vermek mecburiyetinde kaldığım için ayrıca acı duymaktayım. Artık buna göre ne yapmak ve nasıl bir tedbir almak lazımdır, bilemem.. "Görüldüğü gibi II. Dersim Harekâtı'nın başladığı 1938 Temmuz ayı sonlarında Atatürk hastadır.

II. Dersim Harekâtı sırasında, 14 Ağustos 1938 tarihinde 4. Genel Müfettişlik tarafından isyan bölgesindeki aşiretlere yönelik "uyarı bildiri si" yayımlandığı tarihte Atatürk'ün hastalığının tedavi süreci başlamıştır.

Atatürk hastadır hasta olmasına ama her şeye rağmen devlet işle riyle ilgilenmeye de devam etmektedir. Öyle ki II. Dersim Harekâtı'nın sona ermesinden iki gün sonra 18 Eylül 1938'de Başbakan Celal Bayar'la bir görüşme yapmıştır:

“18 Eylül günü Dolmabahçe Sarayı'na Bayar geldi. Koltuğunun altında dört yıllık yeni ekonomik plan dosyası vardı. Atatürk'e sunmak istiyordu. Doktorlar endişelendiler. Ancak Atatürk sunuşu dinlemek için sabırsızlanıyordu. Zile basıp hizmetlisini çağırdı ve yüzü Bayar'ın karşısına gelecek şekilde yerinin değiştirilmesini emretti. Fliçbir ziya retin 10 dakikayı geçmemesi konusunda doktorlardan kesin talimat almış olan Genel Sekreteri Haşan Rıza Soyak kapıda görünüp yalvaran gözlerle bakınca onu da çağırdı. ‘Otur dinle. Mühim şeyler konuşaca ğtz,' dedi. Ve Bayaranlatmaya başladı. (...) Atatürk, Bayat 'ın anlattık larını biiyiik bir memnuniyet ifadesiyle dinliyordu. Sunuş yarım saati geçmiş ve dışarıdakiler Ata'nın yorulmasından endişelenmeye başla mışlardı. Sonunda konuşmanın devamının başka bir zamana bırakıl masını önermeye karar verdiler. Bu öneriyi iletmekle Afet İnanı gö revlendirdiler. Afet Hanım içeri girdi ve Atatürk'e, ‘Çok konuştunuz, yorulacaksınız, rahatsız olacaksınız, kâfi görmez misiniz?’ diye sordu. Ama nafile. Atatürk, İnan'ın bu çağrısına bir karşı çağrıyla karşılık verdi: ‘Gel sen de dinle. Çok mühim ve güzel şeyler anlatıyor. Bunlar insanı yormaz, insana can verir.’ Afet İnan çaresiz otururken Atatürk Bayar a döndü ve, ‘Rica ederim, devam...’ dedi...”

Atatürk hastadır ama bu hastalığı devlet işlerinden elini eteğini çek mesine yol açacak düzeyde değildir. Nitekim ilk komasına, II. Dersim Harekâtı bittikten tam bir ay bir gün sonra, 17 Ekim 1938'de girmiştir.

Atatürk bütün hayatını millete adanmış biridir. Bu nedenle ömrü nün sonlarında son nefesini verinceye kadar bir taraftan Hatay mese lesi, diğer taraftan tarih ve dil tezleri başta olmak üzere devlet işleriyle ilgilenmiştir. Bu nedenle I. Dersim Harekâtı kadar olmasa da II. Der sim Harekâtı'yla da ilgilendiğine şüphe yoktur.

Rıza Zelyut'un dediği gibi: “*Bu süreçte artık Kemal Atatürk'ün hastalığı iyice ağırlaşmıştı ve süreci kontrol edebilecek durumda de ğildi. Böylece onun Alenilere karşı olan koruma kalkanı da ortadan kalkmış dnrumdaydı.*” Ancak Atatürk, I. Dersim Harekâtındaki gibi II. Dersim Harekâtı'nda süreci doğrudan yönetecek, yönlendire cek durumda olmasa da hem harekâtı başlatmış hem de süreci sonuna kadar takip etmiştir.

Nitekim Atatürk, 1 Kasım 1938'de, TBMM'nin yeni çalışma yı lının ilk toplantı gününde hasta olduğu için Celal Bayar 'a okuttuğu konuşmasında II. Dersim Harekâtı'ndan şöyle söz etmiştir: “Uzun yıllardan beri süregelen ve zaman zaman aşırı bir duruma giren Tun celi'deki haydutluk olayları, belli bir program içindeki çalışmaların sonucu olarak kısa bir zamanda ortadan kaldırılmış, o bölgede böyle olaylar bir daha tekrarlanmamak üzere tarihe aktarılmıştır. Cumhuri yetin getirdiği bütün iyiliklerden yurdun diğer evlatları gibi oradakiler de tam anlamı ile yararlanacaklardır.”

“*Yurttû barış dünyada barış*” ve “*Zorunlu olmadıkça savaş bir cinayettir,*” diyen, bir çınar ağacına bile kıyamayarak köşkünü birkaç metre kaydıran Atatürk'ü insan hayatına kasteden “ırkçı bir katliancı” olarak göstermek son derece yanlış ve vicdansız bir yaklaşımdır.

İnönü Etkisi *Başbakan Erdoğan, İsmet İnönü'yü “Dersim katliamının mimarı!” diye adlandırıp suçlamaktadır. Örneğin Erdoğan, son olarak 25 Haziran 2013 tarihinde, “... Eğer faşist diktatör görmek istiyorlarsa geçmişlerine, (...) Dersim katliamının mimarı Milli Şeflerine baksın lar,” demiştir.*

Peki, ama gerçekten de İnönü'yü “Dersim katliamının mimarı” diye adlandırıp suçlamak doğru

mudur?

Birincisi, Tunceli’de bir katliam olmadığı için ne başka birini ne de İnönü’yü “Dersim katliamının mimarı” diye adlandırıp suçlamak tarihi gerçeklere uygun, doğru bir yaklaşım değildir.

İkincisi, aynı zamanda bir Doğulu (Malatyalı) olan Başbakan İsmet İnönü, hep Doğu’nun sorunlarını çözmek, Toprak reformu yapıp rak Doğu’daki aşiret düzenini yıkmak, Doğu’yu her bakımdan kalkın kırmak isteyen biridir.

İsmet İnönü, Doğu’nun sorunlarını yerinde görmek ve bu sorunlara çözümler üretmek için bir Doğu gezisine çıkmış, bu gezi sonrasında hazırladığı raporunu 21 Ağustos 1935’te Atatürk’e sunmuştur. İnönü, raporunda Tunceli’de yapılması gerekenleri şöyle sıralamıştır:

“Dersim vilayetinin yeniden teşkiliyle askeri bir idare kurulması ve Dersim ıslahının bir programa bağlanması lazımdır. ”

“ Dersim ıslahına bir program halinde tevessül edeceğiz (girece ğiz). Program, hazırlık, silahtan tecrit ve icap ederse iskân safhalarını ihtiva edecektir. ”

“Hazırlık ve silahsızlanma üç senede olacaktır. ”

“Dersim vilayetini yeni usulde teşkil edeceğiz. Muvazzaf bir ko lordu Kumandanı, vali ve üniformalı muvazzaf zabıtlar kaza kayma kamları olacaktır. Kaza memurlarından hiçbirini yerli olmayacaktır. Ve bulunduğca emekli zabıtlar memuriyetlere tayin olunacaktır.”

“İlhaylık (valilik) dairesi bir kolordu karargâhı gibi, fakat mak sada elverişli olarak teşkil olunacaktır. Asayiş, yol, maliye, ekonomi, adliye, kültür, sağık şubeleri olacaktır. İdama kadar infaz ilbaylıkta bitecektir. Adliye usulü basit, hususi ve kesin olacaktır. ”

“İlbaylığın mahkeme etmek üzere Dersim haricinden istediğı yerli alakalılar veya yatakları ilbaylığa göndermeye davet teşkilatı mecbur dur. Kazaların teşkilatı bu esasa göre yapılacaktır.”

“İlbaylığın emrinde asgari yedi seyyar jandarma taburu buluna caktır. Sabit jandarması ayrıdır. İlbaylığa yardım etmek genel enspek törlerin vazifesidir. İlbaylık bu teşkilat ile idareyi alacaktır.”

“1935 ve 1936’da yolları ve karakolları yapılacaktır. 1937 ilk baharına kadar hazır olursa miirettep ve seferber iki firka kuvvet il baylığına emrine 1937 ilkbaharında verilecektir. Süratle bütün Dersim silahtan tecrit olunacak. İlbaylığın o zamana kadar tetkiki neticesinde kuvvetle yapılmasını tasavvur ettiğı, hükümete bildirdiğı icraat da ya pılacaktır. ”

“Bundan sonra Dersim’e verilecek şeklin safhası başlayacaktır. Bütün bu tasavvurlar gizlidir. ”

“İlbaylık yol, orman işletme, çabuk ve kesin adalet gibi idare ile işe başlayacaktır. ”

“İlbaylığın lüzum göstereceğı diğere ihtiyaçları temin etmek ve eğer Dersimliler bizim düşündüğümüz zamandan evvel harekete kalkarlar sa programı hemen tatbik etmek zaruridir. ”

“*Bu tasavvurları İcra vekilleri ve Genelkurmay Başkanı ile Kamu tay Başkanı ’ndan başka yalnız ilbay ve iki genel enspektör ve iç ordu müfettişi şahsen bileceklerdir. Maiyet memurları bilmeyeceklerdir.*” Başbakan İnönü’nün bu raporu, daha 1935 yılında Tunceli’de çok ciddi sorunların olduğunu göstermesi bakımından dikkat çekicidir. İnönü, “Dersim ıslahının” bir program dahilinde yapılacağından söz etmiştir. İnönü, bu “Dersim İslah Programı”nı “hazırlık”, “silahtan tecrit” ve gerekirse “iskân” olarak sınıflandırmıştır. Nitekim 1935’ten itibaren bu safhaların hepsi uygulanmıştır. Burada geçen “silahtan tecrit” safhası önemlidir. İnönü, daha 1935’te Tunceli’nin silahtan arındırılmasını önermektedir ki, bu durum Tunceli’de halka ve devlete karşı bazı silahlı güçlerin varlığını doğrulamaktadır. Silahtan arındırıp güvenliği sağlamak için valiliğın bir kolordu

karargâhı gibi aske ri nitelikte olması gerektiğini belirtmektedir. İnönü ayrıca Tunceli’de yolların ve karakolların yapılması, çabuk ve kesin adaletin sağlanması gerektiğini ifade etmektedir. İnönü’nün raporundaki bu Tunceli öneri leri Atatürk tarafından dikkate alınmış, Dersim Islah Programı büyük oranda bu öneriler doğrultusunda hayata geçirilmiştir.

Görüldüğü gibi İnönü’nün Tunceli halkını katletmek gibi bir planı yoktur. Onun tüm amacı genelde Doğu’nun özelde Tunceli’nin silah tan arındırılması, halkın aşiret baskısından kurtarılıp daha iyi yaşam koşullarına kavuşturulması ve bölgenin kalkındırılmasıdır.

İsmet İnönü, 14 Haziran 1937 tarihinde Meclis’te Dersim Harekâtı konusunda çok önemli açıklamalar yapmıştır. Dersim Harekâtı’nın ay rıntılarını gözler önüne seren bu konuşmanın bazı bölümleri şöyledir:

“İç politikamızda tek mesele eskiden Dersim denen Tunceli vila yetindeki olaylardır. Hükümet iki yıldan beri Tunceli bölgesinde bir Genel Islahat Programı izlemektedir. Bu program bu bölgeyi uygar laştırmak için bütün araçlar ve özel hükümlerle geniş bir çalışmayı kapsamaktadır. Bunu, şimdiye kadar orada kanuna karşı gelmekten kuvvet ve zevk almış olan bazı aşiret reisleri iyi karşılamadılar. Islahat Programı’ m karşı koymak ve bunda direnmek istediler. Bu davranış. Mart sonları ya da Nisan başlarında özel askeri tedbirler almayı ge rektirdi. Hükümete ve Islahat Programı’nın uygulanmasına karşı ko yan bölgede ne yapmalıyız diye düşündük. Şimdiye kadar olan Dersim denemeleri, önemli sayıda kuvvet toplayarak bölgede ciddi şekilde bir yola getirme hareketine girişmekti. Buna ‘Sel Seferleri’ dedik ve olay lar çıkan bölgeden sel gibi kuvvetli bir suretle gelip geçmenin yararlı olmayacağı kanısına vardık. Bu nedenle karşı koyanların dirençlerini yok ettikten sonra yine kendi programımızın izlenmesini görev saydık.

Bugün orada jandarma ve hükümet kuvveti tam olarak kurulmuş tur. Tunceli’de Islahat Programı olarak düşündüğümüz tedbirler ara verilmeksizin sürdürülmektedir. Yol yapıyoruz, okul yapıyoruz. Ara verilmiş olan yerlerde de işe başladık.

Bugün aldığım rapora göre üç ay içinde oradaki harekâтта jan darma, asker ve korucu olmak üzere 13 şehit ve 18 yaralı verdik. İç lerinde biri subaydır, teğmendir. Bütün yurttaki ve özellikle bölgedeki yurttaşların işitmesini isterim ki, Cumhuriyet hükümeti oraya Islahat Programı’ m süs olarak götürmedi. Ne kadar zorluğa uğrasa da, ne ka dar çok yıl sürse de, yaz kış, biz bu programı uygulayacağız. Bunun böyle bilinmesi, bizim işlerimizi kolaylaştıracağı gibi henüz akli ba şında olmayan aşiret reislerine de tek çıkar yolun tez elden hükümetin giçlii, adaletli ve şefkatli kucağına sığınmak olduğunu anlatacaktır.” İnönü, hükümetin Tunceli’yi uygarlaştırmak için Islahat Progra mı’ nı uygulamaya kararlı olduğunu; bir taraftan ordunun bu progra ma direnen aşiretleri etkisiz hale getirdiğini, diğer taraftan ise hüküme tin bölgede yol ve okul yaptığını belirtmiştir.

İnönü konuşmasını şöyle sürdürmüştür:

“Bugün Tunceli’de Cumhuriyet’in bayındırlık ve ıslahat progra mına karşı çıkan az nüfuslu altı aşirettir. Bu altı aşirette kışkırtıcı ve elebaşı ne kadar adam varsa, reisleri ile beraber her türlü davranıştan yoksun duruma getirilmişlerdir. Altı aşiretten birinin reisi yok edilmiş, ötekilerin hepsi yakalanmış, adalete teslim edilmiştir. ”

Başkaldırma ve ıslahat konularında, Dersim’in bütün anıla rı, birtakım aşılmaz, geçilmez yuvaların ve dayanak noktalarının hikâyelerinden ibarettir. Orada Kurt Deresi, Kalan Deresi, Dojik Baba Dağı ve bunlar gibi adlar vardır ki, sadece bu adların söylenmesi, eski den seferlerin sadece bunların çevresinde kördüğüm olup kaldığım ve özellikle başkaldıranların bunlardan birine sığınarak bu aşılmaz sığı nakla isteklerini elde etmeyi başardıklarını anlatırdı.”

“Cumhuriyet ordusu ve zabıtası, bu olaylar sırasında yaptığı kova lamalarda, hurafe (boş inanç) olarak zihinlerde yerleşen ne kadar uçu rum halinde dere ve çıkmaz dağ varsa hepsini Ankara sokakları gibi baştan başa geçmişlerdir. Kanun götüren ordu ve jandarmanın ayak bas madığı yer, inmediği dere ve çıkmadığı tepe kalmamıştır. Cumhuriyet’in düzeltip, düzenleme ve bayındırlaştırma programına karşı çıkan biitiin engeller ortadan kaldırılmış ve programın uygulanması aralıksız devam ettirilmiştir. Bugün orada yapılmakta olan yollar, kışlalar, karakollar, okullar ve hükümet konakları ile memleketin en onarılmış ve en çok iş yapılmış bir bölgesinin manzarasını görmek hepimize zevk verse gere kir. Direnmeyi ortadan kaldırdıktan sonra halkın özgürlüğü ve kolay geçime kavuşması için izlenen programı sürdürüyoruz.”

Kısaca İnönü, Dersim Harekâtı’nın Tunceli’de *“Cumhuriyet'in bayındırlık ve ıslahat programına direnen”* 6 aşirete yönelik olduğu nu, isyancı aşiretlerin saklandıkları ulaşılmaz dağların, mağaraların tarandığını, eşkiyadan arındırılan Tunceli’de yollar, kışlalar, karakollar, okullar, hükümet konakları inşa edildiğini belirterek bu Islahat Programı’nın amacının aşiretlerin direnişini kırarak *“halkın özgürlü gününü ve kolay geçinmesini”* sağlamak olduğunu ifade etmiştir.

İnönü 1937 I. Dersim Harekâtındaki kayıplar hakkında da şu bilgileri vermiştir:

“Dün akşama, yani 17 Eylül'e kadar Dersim Harekâtının başın dan beri verilen zayıat şudur: 1 şehit ve 4 yaralı subay, 26 şehit ve 46 yaralı er, 1 şehit ve bir yaralı bekçi.

Başkaldıranlardan 265 kişi ölmüştür. 20 yaralı vardır. 27 kişi yakalanmıştır. 849 kişi çarpışma sonu teslim olmuştur. Birçoğu bağ larındaki kötü adamların kandırması ve kıskırtması ile bu yola dö külmüşlerdir ki, bu yüzden zarar görmüş olmalarından üzüntülüyüz. Bu düşünce iledir ki, ordu ve jandarma kuvvetleri zorda kalmadıkça silah kullanmamış, şefkatli davranmış ve zayıat az olmuştur. Başkaldı ran aşiret reislerinin hepsi yakalanarak genel mahkemelere verilmiştir. Haklarında Cumhuriyet kanunlarının bükümleri uygulanacaktır. *“İnönü'nün verdiği bilgiye göre 1937 Dersim Harekâtı'nda 28 şe hit (biri subay, biri bekçi), 51 yaralı (4'ii subay, biri bekçi) vardır. Bu rakamlar Tunceli'deki eli silahlı eşkiyaların gücünü göstermesi bakı mından dikkat çekicidir. Sabah akşam Tunceli'de öldürülen eşkiyalara ağıt yakanların bir kere de Tunceli'de eli silahlı eşkiyalarca şehit edilen ve yaralanan Mehmetçiğe ağıt yaktığını görmedik!*

Başbakan İsmet İnönü, Meclis'teki bu konuşmasından hemen sonra Tunceli'ye hareket etmiştir.

İnönü, 18 Haziran 1937 tarihinde, Recep Saydam, Kâzım Özalp ve Jandarma Genel Komutanı Naci Tınaz'ı yanına alarak Elazığ'a git miştir. 21 Haziran 1937 tarihinde Savunma Bakanı Refik Saydam, 3. Ordu Müfettişi Orgeneral Kâzım Orbay, 4. Ordu Müfettişi Korge neral Abdullah Alpdoğan ve 7. Kolordu Komutanı Korgeneral Galip Deniz'le birlikte durum değerlendirmesi yaparak 22 Haziran'da yapı lacak “genel taarruz planını” görüşmüştür.

Sonuç olarak 1937'deki I. Dersim Harekâtı'nın her safhasında Başbakan İsmet İnönü'nün imzası vardır. İnönü, 1937'deki I. Dersim Harekâtı'ndan doğrudan sorumludur.

İnönü, 12 Haziran 1938'de başlayıp 16 Eylül 1938'de sona eren Dersim Harekâtı'ndan ise doğrudan sorumlu değildir. Çünkü Eylül 1937'de bazı görüş ayrılıkları nedeniyle Atatürk ile arası açılmıştır. 20 Eylül 1937'de İnönü izinli olarak başbakanlıktan ayrılmış, onun yerine vekâleten Celal Bayar başbakanlığa atanmıştır. 25 Ekim 1937'de de İsmet İnönü başbakanlıktan çekilmiş, Celal Bayar hükümeti kurmakla görevlendirilmiştir. İnönü, Atatürk'ün ölümünden bir gün sonra 11 Kasım 1938'de cumhurbaşkanı seçilmiştir. Yani II. Dersim Harekâtı sırasında başbakan İsmet İnönü değil Celal Bayar'dır. Bilindiği gibi aynı Celal Bayar 1946'da CHP'den ayrılıp DP'yi kuran dört kişiden biridir. Bu nedenle 1938'deki II. Dersim Harekâtı'yla ilgili ille de birilerini suç lamak gerekiyorsa,

hükümetin başı olan Celal Bayar'ı suçlamak gerekir.

Sonuç olarak Atatürk ve İnönü, 1937'deki I. Dersim Harekâtı'ndan cumhurbaşkanı ve başbakan olarak doğrudan sorumludurlar. Ata türk, 1938'deki II. Dersim Harekâtı sırasında hasta olmasına karşın en azından süreci takip etmiştir, bu nedenle dolaylı olarak bu harekâttan da sorumludur. Ancak Eylül 1937'de başbakanlıktan ayrılan İnönü 1938'deki II. Dersim Harekâtı'ndan sorumlu değildir. II. Dersim Harekâtı'nın başbakan düzeyindeki sorumlusu Celal Bayar'dır.

27 Atatürk ve İnönü'nün doğrudan sorumlu oldukları 1937'deki I. Dersim Harekâtı'nda isyancıların toplam kayıpları şöyledir: Başkaldıranlardan; 265 kişi ölmüştür. yaralı vardır. kişi yakalanmıştır.

849 kişi çarpışma sonu teslim olmuştur.

758 kişi yargılanmış, kişi idam edilmiştir.

28 Buna karşılık Türk ordusunda da, şehit (biri subay, biri bekçi).

51 yaralı (4'ii subay, biri bekçi) vardır.

20 Mart'ta Harçık Köprüsü'nün yakılıp köprüyü savunan kara kola saldırılması ve 26/27 Mart gecesi Sin bucağına yapılan baskında karakolun ateşe verilmesi gibi olaylarda Türk ordusunun verdiği toplam 39 şehit, 65 yaralı bu rakamlara dahil değildir."

Görüldüğü gibi Cumhurbaşkanı Atatürk ve Başbakan İsmet İnönü'nün sorumluluğundaki 1937 L Dersim Harekâtı'nda asilerin toplam kaybı 265 kişidir. Ortada bir "katliam" falan yoktur. Dahası harekât sırasında Türk ordusu da toplam 67 şehit vermiştir. Bu nedenle Başbakan Erdoğan'ın İsmet İnönü'yü "*Dersim katliamının mimarı*" olarak adlandırması gerçekdışıdır.

Atatürk'ün Cumhurbaşkanlığı ve Celal Bayar'ın başbakanlığın daki 1938 II. Dersim Harekâtı'nda ise asilerin toplam kaybı 1500 ile 3000 kişi arasındadır. Nüfus rakamları dikkate alındığında 1500'e yakın, askeri raporlar dikkate alındığında 3000'e yakın bir kayıp vardır.

Sonuçta 1938 II. Dersim Harekâtı sırasında da bir katliam oldu ğunu iddia etmek gerçekdışıdır.

DP ve Dersim Harekâtı Asilere daha büyük kayıplar verdirilen 1938'deki II. Dersim Harekâtı'nın başbakan düzeyindeki sorumlusu Celal Bayar'dır. Bayar, harekâttan sonra yaptığı konuşmada şöyle demiştir:

"Dersim ciddi surette tarandı. Bu harekât olurken ben de Dersim'de bulundum. Aşiret reisleri, ağalan, fesatçı seyitlerle elebaşları tutuldu. Dersim'den çıkarılarak batıya yollandı... Bu hareket, bundan sonra Tunceli'de genel ve toplu eşkıyalık niteliği taşıyacak herhangi bir hareketin olması ihtimalini kökünden sildi. Dersim artık kurtulmuş ve kurtarılmıştır. "

Başbakan'ın çok sevdiği üstadı Necip Fazıl bile kitabında "*Dersim faciası*" diye adlandırdığı olaylardan Fevzi Çakmak'la birlikte Celal Bayar'ı sorumlu tutmuştur. Necip Fazıl şöyle demiştir: "*Celal Bayar'ın Başvekil ve Mareşal Fevzi Çakmak'ın Genelkurmay Başkanı bulun duğu 1938 yılında cereyan eden Dersim faciası...*" Ancak nedense Başbakan Erdoğan, Dersim Harekâtı nedeniyle ısrarla İnönü'yü suçla maya devam etmektedir. Nedeni açık aslında: Kendisini Menderes'in, partisini de DP'nin devamı olarak gören Başbakan Erdoğan, 1946'da Menderes'le birlikte CHP'den ayrılıp DP'yi kuran Celal Bayar'm ise Dersim Harekâtındaki rolünü gizleyerek DP'yi bu işe bulaştırmama ya çalışmaktadır. Ancak, 1946'da DP'yi kuranlardan Celal Bayar, I. Dersim Harekâtı'nda CHP'nin ekonomi bakanı, II. Dersim Harekâtı sırasında ise başbakandır. Adnan Menderes ise 1937-1938 Dersim Harekâtı sırasında CHP'nin müfettişidir ve Dersim Harekâtı'nı alkış layanlardan biridir.

Can Ataklı'nın "*Neden CHP Yüzleşsin ki?*" başlıklı yazısında dile getirdiği şu düşünceler bu

bakımdan önemlidir:

“Şunu bilmek gerek ki, 1946’ya kadar Türkiye’de tek parti vardı. Cumhuriyet Halk Partisi devletin partisiydi.

1946’dan itibaren CHP içinde devlet adına siyaset yapan isimler ayrı partiler kurdular. Bunlardan Demokrat Parti 1950’de iktidara geldi.

Demokrat Parti’nin tüm kurucu ve üyeleri şimdi çok eleştirilen Tek Parti döneminin CHP’li sorumlularıdır. Dersim diye dile dolanan olayların finalindeki başbakan Celal Bayar’dır. Dersim’de isyanın bas tırılmasını hararetle alkışlayanların çoğu daha sonra DP milletvekili olmuşlardır. Oradan devşirilenler de ardından AP’yi, ANAP’ı, DYP’yi kurmuşlar ve bugüne kadar her dönem iktidarda olmuşlardır.

1946’dan itibaren var olan CHP, Tek Parti döneminin CHP’si değildi. İçinde hâlâ kendini devletin temsilcisi gibi gören unsurları ba rındırıyordu ama iktidara gelen DP de aslında pek farklı değildi...”

Bu nedenle 1937 ve 1938’deki her iki Dersim harekâtının sorum luluğunu İsmet İnönü’nün üzerine yıkmak, buna karşın Celal Bayar’ı, hatta Menderes’i aklamak gerçekçi bir yaklaşım değildir.

Çok daha önemlisi, 1937, 1938 Dersim Harekâtlarıyla eşkıyadan arındırılan, okul, hastane, karakol, hükümet konağı, memur evleri, halkevleri inşa edilen, sulama sorunu çözülen, hastalıklarının kökü ka zman Tunceli, genç Cumhuriyet’in en aydınlık illerinden biri olmuştur.

Tunceli’nin en önemli sorunu olan ağalık düzeninin yıkılması için Atatürk’ün başlatıp İnönü’nün sonuçlandırmak istediği toprak reformu konusunda Tek Parti döneminde çok ciddi adımlar atılmıştır. 1946 yılın da CHP, İnönü’nün isteğiyle toprak reformunu Meclis gündemine getir diği sırada, CHP’nin toprak ağası milletvekili Adnan Menderes’in başını çektiği bir grup milletvekili bahanelerle CHP’den ayrılıp DP’yi kurmuş tur. Böylece toprak reformu tamamlanamamış, Tunceli’nin ve bütün Doğu’nun en büyük sorunu ağalık yıkılamamıştır. Menderes’in DP’si ağalara, şeyhlere, şıhlara hoş görünmek için hem toprak reformundan tamamen vazgeçmiş hem de Doğu’daki aşiret sisteminin en güçlü silahı olan “dini” kullanma yoluna gitmiştir. Doğu’daki ağaların, şeyhlerin, feodal unsurların desteğini alarak 1950’de iktidar olan DP, 1937, 1938 Dersim Harekâtlarıyla Tunceli ve civarında beli kırılmış olan ağalık dü zenini yeniden, hatta eskisinden daha güçlü olarak hortlatmıştır.

Altemur Kılıç, *Büyük Kürdistan Küçük Türkiye* adlı kitabında bu gerçeği şöyle anlatmıştır:

“Çok partili rejimin 1946’da başlaması ile oy hesapları yavaştan başlayarak dini inançların istismarına ve bölgesel ağa ve şeyhlerin des teklerinin aranmasını da beraberinde getirmiştir. (...) Kürt kökenliler konusunda da mesela Şeyh Said’in torunu Melih Fırat’ın DP listesinden aday gösterilip yaşının küçük olmasına rağmen seçilmesi de anlamlı sa tır başları idi. DP, Doğu’da hem kendi itibarını hem de ağaların CHP döneminde bastırılmış olan nüfuzlarının artmasına yeniden imkân ve riyordu. Bu arada söylemeliyim ki, Yassıada’da aynı koğuşu paylaştı ğım Melih Fırat, o zaman da Kürt konusunun Türkiye’nin başına bü yük işler açacağını ve sonunda muvaffak olacaklarını söylüyordu...”

Bir de, her iki Dersim harekâtından birinciden doğrudan İkin ciden dolaylısorumlu olan tek kişi Mustafa Kemal Atatürk’tür. Bu nedenle Başbakan Erdoğan, eğer Dersim Harekâtları nedeniyle ille de birilerini eleştirmek ve suçlamak istiyorsa, buyursun Atatürk’ü eleş tirsin, Atatürk’ü suçlasın! Ama görüyorum ki bu konuda Atatürk’ün adını ağzınıza almaktan çekiniyor, sürekli İnönü’ye yükleniyor.

Ne diyelim! El insaf Sayın Başbakan, el insaf!

Başbakan R. Tayyip Erdoğan ile İsmet İnönü Yüzleşiyor İnönü, *Hatıralar*’ında Dersim İsyanı ve

Dersim Harekâtı hakkında çok önemli bilgiler vermiştir. İnönü'yü Tunceli'de "katliam yapmakla" suçlayan Başbakan Erdoğan'ın her şeyden önce İnönü'nün hatıralarındaki bu Dersim açıklamalarını bilmesi gerekir.

Aslında İnönü, *Hatıralar*'ının Dersim Harekâtı bölümünde Erdoğan'ın bugünkü iddialarına yıllar öncesinden cevap vermiş gibidir.

O zaman şimdi gelin R. Tayyip Erdoğan'ı İsmet İnönü ile yüzleş tirelim!

Elimizde bir zaman makinesi olduğunu düşünelim! Erdoğan'ı o makineye bindirip İnönü'nün karşısına çıkaralım! Erdoğan bilindik iddialarını İnönü'ye tekrarlasın! İnönü de bu iddialara *Hatıralarındaki* gibi cevap versin!

Erdoğan'ın iddiası:

"Dersim'de isyan olmadığı halde oraya bahaneyle harekât düzenle diniz! Dersim'de adım adım bahaneleri hazırlanmış bir operasyon var!"

İnönü'nün cevabı:

"Doğu asayişinin siyasi mahiyetinden başka bir çekirdeği daha vardır. Bir defa memleketin her tarafına şamil olan adi şekavet (eşkı yalık) meselesi var. Bunu ciddi olarak kabul etmekle, kısa zamanda halletmek daima mümkün olabilir ve mümkün olmuştur. Bir de az çok siyasi mahiyet gösteren sosyal ayaklanma vardır.

Şeyh Said İsyanı ve İhsan Nuri'nin Ağrı hareketleri şeklinde bu tarz ayaklanmalarla uğraştığımız seneler süren bir devre geçirdik. Va kit vakit hatırda kalacak kadar önemli olmayan hareketler de olmuş tur. Bunlar sönüp gider. Daima bir huzursuzluk yuvası da Dersim idi. Memleketin öteden beri Dersim meselesi diye bir derdi vardı. İmpara torluk, Dersim ayaklanması karşısında aciz kalmıştı. Dersim'de reisler, kısmen mezhep tahriklerinden istifade ederek daimi bir huzursuzluk yaratırlardı. Mesele aslında kültür meselesi ve iktisadi mesele idi. Halk darlıktan sıkıntı içindedir. Herkes geçimini dışarıda arar. Dersim hal kının gönüllü olanı çoktur. Bunlar dışarıda İstanbul'da yetişmiştir. Ama dışarıdan yerlerine döndükleri vakit kabile reislerinin, dini reislerin yani şeyhlerin tesirine ve teşvikine maruz kalırlar. Bu teşviklerle büyük hareketler yaparlar. İdare ayaklanma karşısında daima aciz kalır. Hemen her seferinde uyuşmaya (anlaşmaya) gider ve ayaklanmış olanların yaptıkları yanlarına kalır. Bir iki sene sonra bu hareketi tekrar ederler.

Dersim hareketleri doğrudan doğruya kuvvete dayanır. Halk aslında muzdariptir. Hareketi idare eden şeyhler ve reisler payın büyü gününü alırlar. Peşlerinden sürükledikleri insanlar da şekavetin mahsu lünden asgari derecede istifade ederler ama geçinir giderler. Böyle bir sistem tabi olarak yerleşmiş addedilir. "

"Şimdi asayişsizlik meselesinin bir başka tarafına geçiyorum. Doğu'daki siyasi şekavetlerin bir önemli kaynağı da Suriye hududu olmuştur. Vaktiyle Türkiye'den Suriye'ye iltica etmiş olan eski siyasi cereyanların başları, mesela Cemil Paşazade'ler gibi birtakım kimseler, Cumhuriyet'in ilk zamanlarında her vesileden istifade etmeye kalkışmışlardır. Bunlar Milli Mücadele'de bizim karşımızda vazife almışlar ve Milli Mücadele'nin zaferi ile beraber Suriye'ye geçmişlerdir. Aslında Türk aileleri olan bunlar, feodal bir sistemden gelmişler, köylerinde bulunan halkın hâkimiyetini devlet nezdinde siyasi şekilde değerlendirmeye alışmışlardı. (...) Suriye hududu daimi bir kargaşalığın yuvası olmuştur. Suriye'deki manda idaresi Suriye ile Türkiye arasında yakın ve dostça münasebete mani olmak için bu kargaşalığa müsamaha göstermekte idi. Ben, 1937'ye kadar Suriye hududundaki asayişsizlikle uğraştığımı ve Fransız hükümetini ikna etmeye çalıştığımı bilirim. "

“Biz Fransız (Suriye) hududundaki daimi ihtilafın ve asayişsizliğin sebeplerine tam teşhis koyamamışızdır. (...) Bahsettiğim bu sarkıntılık lar devrinde huduttan geçerek Diyarbakır civarına kadar gelmiş olan taarruz çeteleri görülmüştür. Karaköprü olayı denilen olay, Mardin ile Diyarbakır arasında ve Diyarbakır’a yakın bir geçitte olmuştur. Hu duttan geçen çeteler, Diyarbakır’a kadar gelerek Diyarbakır’a baskın yapmayı tasavvur edebilmişlerdir.

Türkiye’den Suriye’ye kaçmış olan kabile reisleri ve şeyhler son radan Türkiye’ye iltica etmeye heves ettiler. Biz bunlara iyi muamele gösterip tahrik yollarını kesmeye çalıştık. Fakat bu gelip gitmeler ara sında yine vuruşmalar oldu ve bu yüzden münasebetler normal bir yola giremedi. (...)”

Erdoğan’ın iddiası:

“Dersim’de halka zarar verdiniz! Faşist politikalar izlediniz! Dersim’e ne yatırım yaptınız? Doğu’ya yararınız dokunmadı!”

İnönü’nün cevabı:

“(Dersim’de) İşin başı muvasalatsızlıktır (ulaşımsızlıktır). Kışın hiçbir yerle irtibatları işlemez. Yazın geçtikleri yollar yoktur. Arazi dağlıktır. Bir ayaklanma olup asker sevk edildiği zaman yakalananlar darda kalırlarsa nihayet mağaralara sığınır. Askerin buralara girme si tesir etmesi güçleşir. İyi niyetli vatansever Dersim halkının şeyhlere ve reislere sözünü geçirmesi mümkün değildir.

Dersim meselesini nihayet demiryolu halletti. Bölgenin güne yinden, kuzeyinden demiryoluna kavuşturulmasından sonra, memle ketin herhangi bir yerinde olacak aşayişsizlik hareketi ile Dersim’de olacak asayişsizlik hareketinin hiçbir farkı kalmadı. D er sim’i bu mu vasala (ulaşım) imkânı kurtardı. Oraya iki koldan demiryolu gitti ve Dersim’in her tarafına yol yapılarak içindekiler dışarı çıkar ve dışarı dakiler içeri girer hale geldi. Bu mevzuda kimsenin bilmediği başka asıl tesirli bir nokta daha vardır. Biz 1950’de iktidarı bıraktığımız zaman bütün Türkiye illeri içinde ilk mektebi en çok olan vilayet Dersim’di. Kızları mektebe gittiler. Dersim içinde tahsil görmeye başladılar. Bütün bu tedbirler neticesinde yalnız asayiş sağlanmış olmakla kalmadı. Dersimli vatandaşlar görgülü ve akıllı olarak her yerde Türklere iyi örnek teşkil edecek misaller verir hale geldiler. Ben 1937’de başbakan lıktan ayrılınca kadar Dersim tabiî hayat şartlarına kavuşturulmuş tur. Ben ayrıldıktan sonra fazla önemli ve devamlı olmamakla beraber, orada bazı hadiseler ve vakalar olmuştur. Ama aslında Dersim mese lesi 1937’ye, başbakanlıktan ayrıldığı tarihe kadar halkın iktisadi ve sosyal ihtiyaçlarını öne alan bir idare tarzı kurulmak suretiyle iyi bir neticeye bağlanmıştır. Biz Dersim’i o halde bıraktık. ”

“Doğu’da Şeyh Said îsyanı’ndan önce ve ondan sonra kalan top rak reformu gibi sosyal meseleleri halledecek ıslahat yapılmadığı ge rekçesiyle tenkit edilmişizdir. Bu tenkitler, sosyal meseleleri çok partili demokratik hayat gelmeden evvel halledilebilirdi tarzındaki tahminle rin neticesidir. Feodal sistem, büyük toprak ağalarının veya şeyhlerin tesirleri ve nüfuzları kaldırılıp şarkta ekonomik tesirleri görülmeliydi, bunlar yapılmalıydı, yapılamadığı için Doğu meselesi hallolunamadı derler. Fakat düşünmek lazımdır ki biz Doğu’da geri kalmışlığı izo le edip memleketin batısında ve ortasında olduğu gibi bir gelişme ve bütünleşme mekanizmasını kurabilmek için yalnız sosyal meselelerle uğraşmıyorduk. Devletin zamana ihtiyaç gösteren altyapı tesislerini de tamamlıyorduk. Mali ve iktisadi bakımdan şartlar hazırlandıkça, demiryolları inşa edildikçe ıslahat ilerliyordu. 1950’de iktidardan çe bildiğimiz zaman Doğu için ayrı bir kalkınma planı yapmak lazımdır kanaati ile işlere girişmiş bulunuyorduk. (...) Vaktiyle bize yöneltilmiş olan yermeler, hem temiz bir arzunun ifadesi, hem tatbik kabiliyetini ve imkânım düşünmeyen bir nazari tenkidin mahsulüdür.”

Erdoğan'ın iddiası:

“Siz Dersim halkını zorunlu iskâna tabi tutup sürdürünüz! Yerinden yurdundan ettiniz!”

İnönü'nün cevabı:

“Biz Doğu kalkınması meselesiyle uğraşırken, bunun bir ucundan iskân meselesine dayandığını da fark etmiştik. O zaman galiba 1935 1936 senelerinde olacak Birinci Umum Müfettişlik buna teşebbüs etti. Karadeniz bölgesinden Muş civarına, Van ve Diyarbakır bölgelerine muhacir getirdik, yerleştirdik. Şimdi bu vesileyle söylemek isterim ki bu memlekette er geç bir iskân politikası uygulanacak ve gerek or manlık köylerde, gerek dağlık yerlerde geçimini sağlayamayan halk bir yer değiştirmeye tabi tutulacaktır. Zaten halk, tarım şartları ve geçim şartları güçleştikçe kendiliğinden göç ederek gecekondular şeklinde bü yük şehirler etrafında yerleşmekte ve ihtiyaçtan doğan bir iskân rejimi tatbik etmektedir. Tarım zayıfladıkça halk bulunduğu yerde her ihtiyaç artacaktır. Toprak reformu ve tarım gelişmesi sağlandıkça halk bulun duğu yerde daha çok kazanacak ve kendi malı olan toprağın kadrini daha iyi bilecektir.”

Erdoğan'ın iddiası :

“Doğu'ya, Dersim'e, Kürtlere asayişsizlik bahanesiyle baskı yap tınız!”

İnönü'nün cevabı:

“Asayiş meselesi şekavet halinde Anadolu'da daimi bir mese le olarak uzun müddet yaşamıştır. Memleketi İstanbul'dan idare ile Anadolu'dan idare arasında başlıca fark bu meselede kendini göster miştir. Evvelce Anadolu'nun bir köşesindeki asayişsizlik bir valilik di rayeti ve mahdut vasıtaları meselesiydi. Hükümet Anadolu'nun orta sında, Ankara'da kurulmakla memleket bütünlüğünü ön plana almak mecburiyeti karşısında kalınca asayişsizliğin önlenmesi, dağlardaki hâkimiyetin kaldırılması, bizzat devletin varlığı meselesi haline gel di. Bununla ciddi bir suretle uğraşmışızdır. İmparatorluk zamanında İzmir'de Çakırcalı denilen efe, İzmir'in bu kadar yakınında seneler, senelerce imparatorluğa karşı bir ayrı hükümet gibi halk içinde idare yürütmüştür. Zamanın valilerinin Çakırcalı'nın bu hâkimiyetinde işti rakleri olduğu söylenir. (...) Gerçek olan şudur: İzmir vilayeti içinde asayiş yoktur. Eşkıya dağda yakın kasabaya hükmetmektedir.

Bu zihniyet ve bu anlayış Cumhuriyet'le kökünden silinmiştir. Bunu silmek için asırlardan gelen alışkanlıkları, inanışları ve âdetleri yalnız ortadan kaldırmak değil, zihinlerde de unutturmak lazımdı. Bu nun için uğraştık. Büyük ölçüde muvaffak olduk. Çok partili hayata geçtikten sonra Anadolu'daki asayiş meselesi tekrar canlanmış ve asa yişsizliğin sergerdelerinin de açıktan veya el altından politikaya karış ması yüzünden, yeni bir istikamet almıştır denilebilir Erdoğan'ın iddiası:

“ 1937, 1938 Dersim Harekâtı sırasında 13.000 ile 50.000 arasın da insanı katlettiniz/ Seyit Rıza'yı suçsuz yere astınız!”

İnönü'nün cevabı:

“17 Eylül 1937'ye kadar Dersim Harekâtının başından beri veri len zayıat şudur: Bir şehit ve dört yaralı subay, 26 şehit ve 46 yaralı er, bir şehit ve bir yaralı bekçi.

Başkaldıranlar dan 265 kişi ölmüştür. 20 yaralı vardır. 27 kişi yakalanmıştır. 849 kişi çarpışma sonu teslim olmuştur. Birçoğu bağ larındaki kötü adamların kandırması ve kışkırtması ile bu yola dö külmüşlerdir ki, bu yüzden zarar görmüş olmalarından üzüntülüyüz. Bu düşünce iledir ki, ordu ve jandarma kuvvetleri zorda kalmadıkça silah kullanmamış, şefkatli davranmış ve zayıat az olmuştur. BaşkaIdt ran aşiret reislerinin hepsi yakalanarak genel mahkemelere verilmiştir. Haklarında Cumhuriyet kanunlarının hükümleri uygulanacaktır.”

İnönü Savaşlarının galibi, Lozan fatihi, Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk başbakanı ve dışişleri bakanı, ikinci adam İsmet İnönü'nün karşı sında gerçekleri çarpıtmak o kadar da kolay olmuyor tabii! Üstelik İnönü bir Atatürk de değil!

Tunceli Halkı Yıllarca CHP'ye Oy Verdi Başbakan Erdoğan, her seferinde tek parti CHP'yi Dersim'de kat liam yapmakla suçlamaktadır. Örneğin 23 Kasım 2011 tarihinde, *Dersim CHP'nin en acı, en kanlı eseridir. Bu kanlı eserin sahibi olan CHP'dir* demiştir. Eğer Başbakan Erdoğan ve onun gibi düşünen ler gerçekten haklı ise, ortada garip bir durum var demektir! Çünkü bilindiği gibi 1937-1938 Dersim Harekâtı'ndan bugüne kadar Tunceli halkı neredeyse hep CHP'ye oy vermiştir.

Bu konuyu, yıllar önce Ahmet Taner Kışlalı'nın sorduğu şu soruyu la bitirelim:

“Dersim ayaklanması nedeni ile Atatürk'ü ve Kemalizmi suçlama ya çalışanların öncelikle şu soruyu yanıtlamaları gerekir: ‘Suçlamalar doğru ise, Tunceli yani Dersim, niçin yıllar boyu Atatürk'ün partisine oy vermiştir? Türkiye’de Kemalist partiye ya da başka bir partiye ve rilen oyların yüzde 70’leri aştığı başka bir il var mıdır?’ İşte Dersim gerçeği!... Gerisi, ‘laft güzaf *Eski Dersim: Bugün memleketin en asayişli yeri Dersim isyan ve gailelerinin içyüzüne, Tunceli'nin*

bugünkü haline dair inübalar Vatan, Tunceli ilavesi, 18 Şubat 1953

Tunceli vilâyetinin sekiz hapishanesindeki mevkuf ve mahkûmların umumi yekûnu : 40

Dersim Harekâtı sonrasında Tunceli'nin Doğu'nun parlayan yıl dızı olduğu bir gerçektir. 1940'lardan itibaren hızla değişen Tunceli, kısa zaman içinde Türkiye'nin en kültürlü, aydınlık insanların yaşa dığı, okuma yazama oranı, eğitim düzeyi en yüksek ili haline gelmiştir. Aydınlanmış Tunceli halkı yıllarca “din” veya “faşizm” propagandası yapan sağ partilere değil, sosyal demokrat partilere oy vermiştir.

Tunceli'deki ölümlerin baş sorumlusu genç Cumhuriyet, Atatürk veya İnönü değil, Kürtleri kışkırtan isyancı Seyit Rıza ve diğer aşiret reisleridir. Bu gerçeği en iyi gören yine Tunceli halkı olmuştur.

İşte Dersim Ezberini Bozan 10 Belge Başbakan Erdoğan'ın Görmediği Dersim Belgeleri Elindeki bazı belgelerle Meclis kürsüsüne gelip 1937-1938 yıllarında Dersim Harekâtı sırasında CHP'nin Tunceli'de “katliam yaptı ğını” iddia eden ve bu nedenle 2011 yılında “*Dersim özrü*” dileyen Başbakan R. Tayyip Erdoğan'ın hiç söz etmediği 10 Dersim belgesi var elimde.

Bu belgeler, 1937-1938 Dersim Harekâtı sırasında Tunceli'de Türkiye Cumhuriyeti'ni tehdit eden eli silahlı eşkıya gruplarının ol duğunu, bu eli silahlı eşkıyaların devletin karakollarını basıp askerlerini şehit ettiğini, köprüleri yıkıp, telefon hatlarını kesip, Tunceli'de devletin yaptığı karakol ve okul inşaatlarında çalışan Kürt işçileri bile öldürdüğünü; buna rağmen hükümetin Tunceli'ye okul,

hastane, ka rakol, hükümet konağı, memur evi, köprü, tünel, yol yapmaya devam ettiğini göstermektedir. Nedense Başbakan Erdoğan'ın bu belgelerden haberi yoktur!

İşte Erdoğan'ın görmediği, bilmediği 10 Dersim belgesi:

965 Dersim Arşivi'nde (Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi'nde) bu belgelerden daha çok var. Bu belgeler ve daha fazlası için Serap Yeşiltuna'nın Devletin Dersim Arşivi adlı kitabına bkz.

Bu Dersim Gerçekleri Asla Unutulmamalı Dersim Harekâtı ve bu harekât sırasındaki ölümler değerlendirilirken Tunceli'de çok geniş çaplı bir isyan olduğu gerçeği asla unutulmamalıdır. Öyle ki harekât sonrasında bölgeden 15.000'e yakın silah toplanmıştır.

Genç Türkiye Cumhuriyeti'nin, içerde Dersim İsyanı'nın patlak verdiği günlerde, dışarıda da Hatay ve Boğazlar sorunuyla içerde ise Ağrı isyanlarının etkileriyle uğraştığı asla unutulmamalıdır.

Dersim Harekâtı sırasında yaşanan ölümlerin en büyük sorumlu sunun, Tunceli halkını kandırarak genç Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı kışkırtan Seyit Rıza ve Alişer gibi aşiret reisleri olduğu asla unutulmamalıdır.

Dersim İsyanı başladığında Cumhuriyet hükümetinin derhal silaha sarılıp isyancıların üzerine saldırmak yerine, önce ekonomik, kültürel, siyasi çözümlere başvurduğu ve bölgenin önde gelen aşiret reisleriyle görüşmeler yaparak onları ikna etmeye çalıştığı, asla unutulmamalıdır.

Harekât öncesinde bölge halkına "uyarı bildirileri" atılarak, halktan isyancıların yanında yer almamasının istendiği asla unutulmamalıdır.

Bütün bunlara karşın bazı Dersim aşiretlerinin elebaşlarının; kanla, ateşle, gözyaşıyla, yokluk ve yoksulluk içinde olağanüstü bir mücadeleyle kurulan Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı silaha sarılmaları üzerine hükümetin Dersim'e askeri harekât düzenlediği asla unutulmamalıdır.

Dersim Harekâtı'nda 13.000, 50.000, 100.000 kişi değil, 1500 ile 3000 kişi arasında bir kayıp olduğu asla unutulmamalıdır.

Nuri Dersimi, İ. Sabri Çağlayangil ve Necip Fazıl'ın Dersim Harekâtı konusundaki iddialarının uydurma ve yalan olduğu asla unutulmamalıdır.

Dersim Harekâtı'nda zehirli gaz kullanılmadığı asla unutulmamalıdır.

Dersim Harekâtı'nın 1937 ve 1938 harekâtı olarak ikiye ayrıldığı, 1937 harekâtında değil 1938 harekâtında daha fazla kayıp verildiği asla unutulmamalıdır.

Dersim Harekâtı'nın 1937 tarihli birinci ayağında Atatürk'ün cumhurbaşkanı, İnönü'nün başbakan olarak doğrudan sorumlu olduğu

şey, ancak 1938'deki ikinci ayağında Atatürk'ün hasta olduğu ancak harekâtтан haberdar olup süreci takip ettiği, İnönü'nün ise başbakanlıktan alındığı için sorumlu olmadığı, bu ikinci harekâtтан Başbakan Celal Bayar'ın sorumlu olduğu asla unutulmamalıdır.

Dersim Harekâtı yapıldığı sırada Adnan Menderes'in ve Celal Bayar'ın CHP milletvekili oldukları, Menderes'in bu harekâta hiçbir itirazda bulunmayıp harekâtı onayladığı asla unutulmamalıdır.

T EZ: 4

ALİ ÇETİNKAYA KAHRAMAN DEĞİLDİR!

ALİ ÇETİNKAYA YÜZÜ KAPKARA BİR KATİLDİR!

ALİ ÇETİNKAYA İSKİLİPLİ ATIF HOCA'YI DÜZMECE MAHKEMEYLE İDAM ETTİ!

İSKİLİPLİ ATIF HOCA ŞAPKADAN DOLAYI İDAM EDİLDİ?

"... Nafia vekili, yani Bayındırlık Bakanı Ali Çetinkaya İskilip li Atif Hoca'yı düzmece bir mahkemeye, 'Kararın infazına, şahitle rin sonra dinlenmesine,' diyerek idam eden. Kel Ali lakaplı hâkim. 3 Mayıs'ta, CHP'li Yenimahalle Belediyesi, işte bu Ali Çetinkaya'nın is mini Ankara Yenimahalle'de bir parka verdi. Biz, bunu hatırlattığımız zaman da, CHP Genel Başkanı Sayın Kılıçdaroğlu Afyonkarahisar'da, işte bu Ali Çetinkaya'ya sahip çıktı, onu bir kahraman olarak ilan etti. Sizin kahramanlarınız buysa bu ülke biter. Bizim kahramanla rımızın arasında böyle yüzü kapkara olanlar yok. Apaydınlık olan lar var. Ama sahiplenir, çünkü yüzü yok. Bu adil bir yaklaşım ister. İşte bu Dersim Belgesi'nin altında da Ali Çetinkaya'nın imzası var. Dersim'de operasyon hazırlıklarında da, işte CHP Genel Başkanı Sa yın Kılıçdaroğlu'nun sahip çıktığı bu Ali Çetinkaya'mn katkısı var. Bu da fotoğraflarla sabit..."

R. Tayyip Erdoğan, 23 Kasım 2011

"Savcı İskilipli Atif Hocamızın 3 yıl hapsini istedi. Bu Ali Çetin kaya sanığın idamına, şahitlerin bilahare dinlenmesine karar verdi. Şahitleri önceden dinlemiyor, idamdan sonra dinliyor. Böyle adalet olur mu? Ve İskilipli Atif Hocamızı böyle idam ettiler. Ankara Saman Pazarı'nda Hocayı astırdı."

"Bu Ali Çetinkaya nereden çıktı? Ankara'daki CHP'li Yenimahal le Belediyesi 3 Mayıs 2011 'de bir karar aldı ve İskilipli Atif Hocamızın katili bu Ali Çetinkaya'nın ismini bir parka verdi. AK Partili meclis üyelerinin biitiin itirazlarına, mücadelelerine rağmen adeta İskilip ile, Çorum ile, ilimle, Türkiye ile alay edercesine bu çirkinliği yaptılar."

R. Tayyip Erdoğan, 18 Mayıs 2011

"... Hatta İskilipli Atif Hoca'yı yargılamadan İstiklal Mahkemele rinde katleden Ali Çetinkaya'nın ismini, geçtiğimiz günlerde Ankara'nın CHP'li Yenimahalle Belediyesi bir parka verdi. İskilipli Atif Hoca'nın yargılanması çok manidardı, 'Şahitler sonra dinlenmek suretiyle,' deni lerek idam edildi. Merhum Nuri Demirağ'ın kemiklerini sızlattılar. Mer hum İskilipli Atif Hoca'nın muazzez ruhunu incittiler. Bunların genle rinde bu var. Genleri hiç değişmiyor. (...) Dün neredeler ise bugün de oradalar. İşte bugün de Sivaslı Nuri Demirağ'ın önünü kesen, İskilipli AtifHoca'yı idam eden Ali Çetinkaya'ya sahip çıkıyorlar..."

R. Tayyip Erdoğan, 9 Haziran 2011

CEVAP: 4

Başbakan Erdoğan'ın Ali Çetinkaya hakkındaki iddialarına bel geli, bilgili cevaplar vermeden önce Ali Çetinkaya'nın bugün hayatta olan akrabaları ile Ali Çetinkaya'yı tanıyanların akrabalarının Başba kan Erdoğan'a vermiş oldukları cevapları görelim.

Ali Çetinkaya'nın Torunu Osman Paksüt'ün Cevabı Ali Çetinkaya'nın torunu olan Anayasa Mahkemesi Başkan Vekili Osman Paksüt, Utku Çakırözer'e, dedesi Ali Çetinkaya ve Başbakan Erdoğan'ın dedesine yönelik eleştirileri hakkında şunları söylemiştir: *"Ali Çetinkaya'nın sadece torunu olarak değil ama bir vatandaş olarak da bir İstiklal Savaşı kahramanının böyle istismar edilmesinden üzüldüm. Başbakan'ı bu sözleri nedeniyle kınıyorum."*

'Dedem işgale direnen kahramandı.'

Çetinkaya'nın, 'Her şeyden önce Ayvalık direnişiyle ünlü bir kah raman' olduğunu ve İstanbul hükümetinin 'direnmeyin' yönündeki talimatlarına aldırmandan Ayvalık'ta Yunan kuvvetlerine karşı askeri direnişi örgütleyen bir asker olduğunu anımsatan Paksüt, sözlerini şö yle sürdürdü:

‘Osmanlı Mebusanı’na seçildikten sonra Malta’ya sürülmüş, ora dan çıkıp Milli Mücadale’ye ve Cumhuriyet’in kuruluşuna ve kalkınma hamlesine hizmetleri olmuş bir insan. Bu nedenle de ismi Türkiye’nin birçok şehrinde üniversite kampüslerine, caddelere, istasyonlara verilmiş. Cumhuriyet hükümetleri tarafından bugüne kadar saygı gösterilmiş, hayırla yâd edilmiş bir memleket hizmetkârıdır.’

‘Katil’ demek dine de insanlığı da sığmaz.’

Çetinkaya’nın bakanlık yaptığı dönemde de başta dört bin kilometrelik demiryolu ağının kurulması olmak üzere sayısız hizmetleri bulun duğunu belirten Paksüt, Erdoğan’ın sözlerinden rahatsızlığını şu sert sözlerle dile getirdi: ‘Hizmetleri, kadirşinas insanımız tarafından hayır duası ile anılan böyle bir ismi ‘cellat’ ve ‘katil’ diye karalamak ne insanlığı ne de dine sığar. Cumhuriyet tarihi herkesin önünde açıktır. Yapılan hizmetler de, yapılan ihanet ve nankörlükler de milletimizce iyi bilinmektedir. Gücü yeten varsa, Ali Çetinkaya ismini Türkiye’nin her yerinde ki üniversitelerden, caddelerden ve parklardan sildirsın. Hatta bunun la da yetinmesin, gücü yetiyorsa tarihimizi ve Atürük’ii de sildirsın...’ Başbakan Erdoğan’ın, siyasi rakipleriyle mücadelesini, bundan on yıllar önce ve bugünkünden farklı koşullar altında ülkeyi yöneten ve Türkiye Cumhuriyeti’nin demokrasi, kalkınma ve çağdaşlaşma yolculuğunda büyük payı olan tarihi isimlerin halk arasında beğenilme yen bazı icraatlarını ısıtarak gündeme getirmesinin ne kendisine ne de Türkiye’ye bir yararı olmadığı kanaatindeyiz. Başta Başbakan olmak üzere tüm siyasetçilerin, kampanyalarını Cumhuriyetimizin kuruluşuy la hesaplaşmak yerine, onun daha da güçlendirilmesine dönük projeler üzerinden yürütmesinin, hepimizi bir arada tutan bağların daha da güçlendirilmesi açısından son derece büyük önemi vardır.”

Kılıç Ali’nin Oğlu Altemur Kılıç’ın Cevabı Ali Çetinkaya’nın dava arkadaşlarından Kılıç Ali’nin oğlu Altemur Kılıç da *Yeniçağ* gazetesindeki köşesinde “*Babalarımızın Onuru*” başlıklı yazısında Ali Çetinkaya’ya yönelik eleştirilerinden dolayı Başbakan Erdoğan’ı şöyle eleştirmiştir:

“Babalarımızın onuru (...) Mustafa Kemal döneminin, bizzat kendisi tarafından önerilmiş ve TBMM’de kanunla kurulmuş İstiklal Mahkemelerine ve yar gıçlarına karşı açılan kampanyaya Başbakan Erdoğan her fırsatta de vam ediyormuş. Önce Bülent Arınç, ‘İstiklal Mahkemesi tutanakları açılınsın,’ dedi. Ben de, ‘Açılınsın. Arınç da ataları hakkındaki rivayetleri açıkça yalanlasın,’ demiştim... Sonra Başbakan R. Tayyip Erdoğan bu kampanyaya katıldı. ‘Cellat Ali,’ dediği, Ankara İstiklal Mahkemesi Başkanı merhum, eski Nafia Bakanı Ali Çetinkaya’nın adının bir parktan kaldırılmasını istedi. Başbakanın ‘kahramanı’ güya İstiklal Mahkemesi mağduru İskilipli Atıf Hoca...”

Evet, bence de tutanaklar açılmalı. TBMM Başkanı Cemil Çiçek’in elini tutan yok, açılmalı. İstiklal Mahkemelerini, Mustafa Kemal’e su ikast sanıklarını yargılayan ve İskilipli Atıf Hoca’nın neden idama mahkûm edildiğini delilleriyle anlasın. Hoca sadece devrimlere karşı çıktığı için değil. Kurtuluş Savaşı esnasında düşmanlarla işbirliği yaptığı ve Milli Kuvvetleri mücadeleden vazgeçirmeye tahrik eden ‘fetva’ be yannameleri Yunan uçakları tarafından siperlerimiz üzerine attığı için idam edilmişti. Sonraları ortaya atılan ve hatta, ‘Nasıl Kıydınız’ adıyla filmi yapılan sözde esatiri ve de Başbakanımızın kahramanı bu zat idi...

Dostlarım haber verdiler: Erdoğan hâlâ, sağda solda ‘kahramanı’ savunarak İstiklal Mahkemelerine ve özellikle rahmetli Ali Çetinkaya’nın başkanı olduğu Ankara İstiklal Mahkemesi’ne ve yar gıçlarına saldırıyormuş. Babam Kılıç Ali de bu mahkemenin üyesi idi ve bunun için de Erdoğan’a cevap hakkım doğuyor, babamın arkadaşlarının onurunu korumak bana düşüyor.

Ali Çetinkaya’nın torunu Osman Paksüt görevi gereği bu tartışmalara katılamaz. Diğer çocuk ve

torunlarının nerede olduğunu bil miyorum. Ama ben babamın, rahmetli Ali Çetinkaya'nın ve Necip Ali Bey'in onurlarım ölene dek gücümün yettiği kadar koruyacağım. İn şallah benden sonra da çocuklarım bu görevi sürdürürler. Mehazları; tutanaklar, babamın anıları ve değerli Profesör Ergun Aybars'ın bu konudaki kitap ve yazıları.

Benim son sözüm; İstiklal Mahkemeleri, Branşız mahkemeleri gibi değil tarihimizin en güç döneminde görevlerini sadece vicdanlarının sesine göre adaletle yapmışlardır. İnsanlar cetlerini, babalarının onurlarını korumakla mükelleftirler ama onların yaptıkları kötülüklerden sorumlu tutulamazlar.

Bizler babalarımızın ülke işgal altındayken, kellelerini koltuklarının altına alıp yeni doğmuş çocuklarını geride bırakarak Kurtuluş Mücadelesi'ne katılmaları ve bu mücadelede yaptıklarıyla haklı olarak övünürüz. İşte Başbakan'ın bugün koltuğundan, 'Cellat Ali,' dediği Ali Çetinkaya böyle bir kahramandı. Sonra Nafia Vekili olarak yurda onurla hizmet etti. Yabancı şirketleri millileştirdi. Milli kuruluşları ya bencilere pazarlamadı...

Erdoğan'ın babasının, büyük babasının işgal döneminde ne yaptıklarını bilemem. İnşallah takalarla Anadolu'ya silah kaçırmışlardır. Eğer yapmadıysa da bu Erdoğan'ın sorumluluğu değil. Şartlar öyle gerektirmiştir. Ancak ülke bir ölüm kalım savaşında iken mücadeleye koçanlarla, kahvehanede oturanlar arasında anlamlı bir fark olmak gerekir. En azından mücadeleye katılan o kahramanların hatıralarına saygı göstermek gerekir..."

İstiklal Mehkemesi'nin üç Ali'sinden ikisinin; Ali Çetinkaya ile Kılıç Ali'nin bugün hayattaki iki akrabası; torun Osman Paksüt ve oğul Altemur Kılıç Başbakan Erdoğan'a böyle cevap vermiştir.

Peki, ama gerçek nedir?

Tarihi belge ve bilgiler Ali Çetinkaya konusunda ne diyor?

Başbakan Erdoğan'ın dediği gibi Ali Çetinkaya "yüzü kapkara" bir "cellat", bir "katil" midir?

Ali Çetinkaya bir "kahraman" değil midir?

Başbakan Erdoğan'ın dediği gibi Ali Çetinkaya İskilipli Atıf Hoca'yı şahitleri dinlemeden mi idam ettirmiştir?

Dahası Başbakan Erdoğan'ın Ali Çetinkaya eleştirilerinin odağın daki İskilipli Atıf Hoca suçsuz, günahsız yere, şapka takmadığı veya şapka karşıtı bir kitap yazdığı için mi idam edilmiştir?

İşte cevaplar:

KAHRAMAN ALİ ÇETİNKAYA Balkan Dağları'ndan Irak Cephesi'ne Ali Çetinkaya 1878 yılında Afyon'un Kayadibi Mahallesi'nde orta halli bir ailenin çocuğu olarak dünyaya gelmiştir. Küçük yaşta babası Ahmet Ağa'yı kaybetmiş ve annesi Fatma Hanım tarafından yetiştirilmiştir.

İlk ve orta öğrenimini Afyon'da tamamlamıştır. Okuldaki başarılarından ve arkadaşları arasında sevilip sayılmasından dolayı arkadaşları ona "Vezir" demişlerdir. Sonraki yıllarda "Kel Ali" diye tanınacak olan Ali Çetinkaya'nın okul yıllarındaki lakabı "Vezir Ali"dir.

1892-1896 yılları arasında Bursa Işıklar Askeri Lisesi'ne devam etmiştir. 19 Mart 1896'da İstanbul Harp Okulu'na girmiştir.

Ali Çetinkaya, 1898'de Harp Okulu'nu bitirip teğmen olarak Selanik 3. Ordu'da askerlik görevine başlamıştır.

Selanik'teki 3. Ordu hem Abdülhamid'in istibdadına (baskısına) karşı "hürriyet" mücadelesi veren hem de Balkan dağlarında Sırp, Bulgar, Yunan komitacılarıyla vuruşan idealist genç subayların

toplandıkları bir ordudur. Ali Çetinkaya bu orduda görevli olduğu sırada Balkan dağlarında Sırp, Bulgar, Yunan çetelerine (komitacılarına) karşı ba şarıyla mücadele etmiştir. Kısa sürede bölgede dostu güven, düşmana korku veren biri olarak adını duyurmayı başarmıştır.

“ Bal katılar ’ da ki Türk halkı, Ali Bey ve onun gibi güçlü, cesur su bayların sayesinde hayatlarını koruyabildiler. Yoksa Bulgar, Yunan, Sırp çeteleri Türkleri Balkanlardan atmak için sürekli saldırıyor, ta ciz ediyor ve öldürüyorlardı. Ali Bey’in cesur, mert, disiplinli oluşu ve Türkleri korumadaki büyük kararlılığı sayesinde kısa zamanda ismi her taraftan duyuldu...”

Balkan dağlarında vatan, namus ve hürriyet mücadelesi veren Ali Çetinkaya, 18 Ağustos 1914’te Edirne’deki 2. Ordu Yedek Subay Talimhahı Komutanlığı’na tayin edilmiştir. 28 Eylül 1905’te yüzbaşı olup 18. Nizamiye Alayı 2. Tabur 6. Bölük Komutanlığı’na atanmıştır. Bu görevi sırasında yine çetelerle mücadele etmiştir.

Ali Çetinkaya, Balkanlar’daki bütün vatansever genç subayların yaptığı gibi hem II. Abdülhamid istibadına hem de devleti parçalamak isteyen emperyalizme ve onların kışkırttığı Balkan uluslarına karşı mücadele etmek amacıyla 1907 yılında Manastır’da İttihat ve Terak ki Cemiyeti’ne üye olmuştur. Cemiyet içindeki başarılı çalışmaları so nunda 1908 yılında İttihat ve Terakki’nin Manastır kolu başkanlığına getirilmiştir.

1908’de II. Meşrutiyet’in ilanından sonra bölgedeki Jandarma Taburu’nda bir kere daha Bulgar çeteleriyle çarpışmıştır.

1909’daki gerici, padişahçı 31 Mart İsyanı’nı bastırmak için Selanik’ten yola çıkıp İstanbul’a gelen Hareket Ordusu’nda yer almıştır.

1909’da II. Abdülhamid’in tahttan indirildikten sonra gönderildi ği Selanik’te Muhafız Birlik Komutanı Fethi Okyar’ın yardımcılığına atanmıştır. Trablusgarp Savaşı’na kadar bu görevde kalmıştır.

29 Eylül 1911’de İtalya, Osmanlı toprağı Trablusgarp’ı işgal etmiştir. Mısır’ın İngilizlerin elinde olması, donanmanın Haliç’te çü rütülmesi gibi nedenlerle Trablusgarp’a doğrudan ordu ve donanma gönderemeyen Osmanlı Devleti, çeşitli çarpışma ve savaşlarda kendini kanıtlamış başarılı genç subaylardan gönüllü olanları Trablusgarp’a göndermiştir. Bunlar arasında Bnb. Fethi, Bnb. Enver, Yzb. Mustafa Kemal gibi isimler yanında Balkanlar’daki çete savaşlarında deneyim kazanmış Ali Çetinkaya da vardır.

Ali Çetinkaya, Trablusgarp’ta Deme Cephesi’nde Yzb. Mustafa Kemal’in yanında Ubeydat Kolu Komutanı olarak görev yapmıştır. Burada Mustafa Kemal’le birlikte Sunusileri eğiterek İtalyanlara karşı mücadele etmiştir. Ali Çetinkaya, Trablusgarp’ta Mustafa Kemal Paşa ile Enver Paşa’yı çok yakından tanıma fırsatı bulmuştur.

“Trablusgarp’ta İtalyan ilerlemesi kısa zamanda durdurulmuştur. Ali Bey’in gece sızmaları, baskınları İtalyanlar üzerinde çok etkili oldu. Pek çok silah, cephane, yiyecek, giyecek ele geçirildi...”

Bu sırada Balkan devletlerinin Osmanlı Devleti’ne saldırmak için birleşmeleri üzerine iki cephede birden savaşamayacağını anlayan Os manlı Devleti, 14 Ekim 1912’de İtalya ile Uşi Antlaşması’nı imzalaya rak Trablusgarp’ı İtalyanlara bırakmıştır.

Trablusgarp Kumandanı Mustafa Kemal, arkadaşları ile birlikte (Solunda Ali Çetinkaya bulunmaktadır).

Trablusgarp Savaşı'nda

Mustafa Kemal ve Ali Çetinkaya yan yana Trablusgarp'taki gönüllü subaylar İstanbul'a dönmüştür. Ali Çetinkaya da Temmuz 1912'de Trablusgarp'tan dönmüş ve Selanik'teki Jandarma Taburu Bölük Komutanlığı'na atanmıştır.

Çetinkaya, II. Balkan Savaşı'nda Edirne'nin geri alınmasında görev almıştır. Bu savaşta "Edirne Vilayeti İstiklatı Komisyonu" üyeliği yapmıştır. Seferberlik ilan edilince Edirne'deki Redif Tabur Komutanlığı'na atanmıştır. Başarılarından dolayı Ekim 1913'te binbaşılığa yükseltilmiştir.

1. Balkan Savaşlarından sonra İstanbul'daki I. Kolordu İtfaiye Alayı Tabur Komutanlığı'na atanmıştır.

I. Dünya Savaşı'nın çıkması üzerine Şubat 1915'te Fırat Grubu Komutanı olarak İstanbul'dan Irak'a gönderilmiştir. Irak'ta İngilizlere karşı başarıyla mücadele ettiği için 16 Nisan 1915'te yarbaylığa yükseltilmiştir.

Nisan 1915'te 3. Ordu Komutanlığı emrinde Van Gölü civarında ki 18. Kolordu içinde Doğu Kafkas Harekâtı'na katılmıştır. 5 Ağustos 1915'te Kılıçgediği Muharebesinde yer almıştır. Burada Sağ Cenah Grubu'nda başarıyla görev yapmıştır.

1916 yılında birliğiyle birlikte Irak'a gidip İngilizlerle çarpışmıştır.

Dünya Savaşında Çanakkale Zaferi'nden sonraki en büyük Türk ferih olan Kutulamare Zaferi'nin kazanılmasında etkili olmuştur. İngiliz Generali Tovvnshead komutasındaki 14.000 kişiye yakın İngiliz ordu sunun teslim alınmasında büyük rol oynamıştır. General Tovvnshead, esareti sırasında kendisine çok iyi davranan Ali Çetinkaya'ya minnet duymuştur.

10 Eylül 1916'da Manastır bölgesindeki Osmanlı Müfreze Komutanlığına atanmıştır. 18 Ağustos 1917'de 35. Alay Komutanlığı'na, altı ay sonra da Tümen Komutanlığına atanmıştır.

Ali Çetinkaya, 35. Alay'ın düzen, disiplin ve yönetimindeki başarıları nedeniyle 10 Ağustos 1917'de Gümüş Madalya, 4 Şubat 1918'de 2. Sınıf Demirsalip Madalyası, 21 Nisan 1918'de Muharebe Gümüş Liyakat Madalyası, 21 Mayıs 1918'de 3. Askeri Liyakat Madalyası almıştır.

Ali Çetinkaya, 18 Ağustos 1918'de İstanbul Üsküdar Bölgesi Müfreze Komutanlığı'na atanmıştır.

Osmanlı Devleti, 30 Ekim 1918 tarihinde imzaladığı Mondros Ateşkes Antlaşması'yla I. Dünya Savaşı'ndan çekilmiştir.

Mütareke günlerinde kendisiyle aynı heyecanı paylaşan ve daha önce Teşkilatı Mahsusa'da olgunlaşan arkadaşlarıyla, Karakol Cemiyeti'ni kurmuşlardır. Mustafa Kemal Paşa'nın da "Nuh" takma adıyla üyesi bulunduğu bu gizli cemiyet, Anadolu'da bir direniş ya ratmayı amaçlamış, Mustafa Kemal Paşa Anadolu'ya geçtikten sonra cemiyet Anadolu'ya silah ve adam kaçırmaya çalışmıştır. Bu cemiyetin gayretleriyle Yarbay Ali Çetinkaya kendisini özellikle Yunanistan'ın göz koyduğu bölgenin hemen yakınına, Ayvalık'taki 172. Alay Komutanlığı'na tayin ettirmeyi başarmıştır.

Yarbay Ali Çetinkaya 10 Nisan 1919'da Ayvalık'taki 172. Piyade Alayı ve Ayvalık Bölge Komutanlığı'na atanmıştır.

Ayvalık'a gidip büyük kahramanlıklar göstermeden önce Mü tareke İstanbul'unda Mefharet Hamm'la evlenmiştir. Daha sonra bu evlilikten "İstiklal" adında bir kızı olmuştur. Bu öz kızı dışında daha önce Doğu Anadolu'da görev yaparken anne ve babası Ermenilerce öldürülmüşüki kız çocuğunu evlat edinip büyüterek evlendirmiştir.

Görüldüğü gibi Ali Çetinkaya, 1898-1918 yılları arasında idealist, genç ve başarılı bir Türk subayı olarak cepheden cepheye koşmuştur. Balkan dağlarında Sırp, Bulgar, Yunan çetelerini kovalamış, 31 Mart İsvanfnı bastırmak için İstanbul'a gelen Hareket Ordusu'nda yer al mış, Trablusgarp Savaşında Mustafa Kemal'in yanında İtalyanlara karşı savaşmış, Balkan Savaşlarında yararlılıklar göstermiş, I. Dünya Savaşı'nda Doğu ve Güney cephelerinde vuruşmuş, Irak'ta İngilizlere karşı Kutulamere Zaferi'nin kazanılmasında etkili olmuş ve daha Kur tuluş Savaşı'ndan önceki bu başarılarından dolayı rütbe, madalya ve nişanlarla ödüllendirilmiş gerçek bir kahramandır.

Kızının adını "İstiklal" koyacak kadar bağımsızlığına düşkün olan Ali Çetinkaya'nın asıl büyük kahramanlığı Kurtuluş Savaşı'nın başlarına denk gelir.

Kurtuluş SavaşTmn Ayvalık Kahramanı 30 Ekim 1918'de Mondros Ateşkes Antlaşmasının imzalanma sından hemen sonra İtilaf Devletleri bu anlaşmanın 7. maddesini baha ne ederek Anadolu ve civarını işgal etmeye başlamıştır. 3 Kasım 1918'de Musul'un işgaliyle başlayan emperyalist kuşatma, 13 Kasım 1918'de İstanbul'un fiilen işgaliyle bütün yurdu çepeçevre sarmıştır. 1911'den beri aralıksız tam 8 yıl savaşmak zorunda kalan; varını, yoğunu cephe lerde tüketen Türk insanı I. Dünya Savaşı'ndan sonra elinde kalan son toprak parçası olan Anadolu'dan ve Doğu Trakya'dan da atılmak isten miştir. İngiltere, Fransa, İtalya, Yunanistan ve Ermenistan, ABD gözeti minde Anadolu'yu işgal etmiştir. Türk insanı Mustafa Kemal Atatürk ve birkaç vatansever silah arkadaşının olağanüstü çabalarıyla emperyaliz mi dize getirerek Anadolu'da tutunmayı başarmıştır. İşte bu büyük ba şarının görünmez kahramanlarından biri de Yarbay Ali Çetinkaya'dır.

Paris Barış Konferansında alınan karar gereğince İzmir, 15 Mayıs 1919 tarihinde Yunanistan tarafından çok kanlı bir şekilde işgal edil miştir. b at 1998, Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara, 2000, s. 111112; Naim Sönmez, "Siyaset Adamı Ali Çetinkaya ", Ali Çetinkaya Anma Paneli Bildirileri, Afyon: 21 Şubat 1998, Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara, 2000, s. 129.

İzmir'i işgal eden Yunan kuvvetleri aynı hızla Anadolu içlerine doğru ilerlemeye başlamıştır.

20 Mayıs'ta Torbalı'yı, 22 Mayıs'ta Menemen'i, 25 Mayıs'ta Manisa, Bayındır ve Selçuk'u, 27 Mayıs'ta Aydın ve Tire'yi işgal etmişlerdir.

İşte bu pervasız Yunan ilerleyişi ilk olarak Ayvalık'ta sert bir "kaya"ya çarparak duraklamıştır. 28

Mayıs 1919'da Ayvalık'ta 172. Piyade Alayı, Yarbay Ali Çetinkaya komutasında Yunan Çıkarma Birliklerine silahla karşılık vermiş, çatışarak direnmiştir.

Yarbay Ali Çetinkaya, 10 Nisan 1919'da Ayvalık'a gelir gelmez muhtemel bir işgale karşı direniş hazırlıklarına başlamıştır. Padişah Vahdettin'in ve Sadrazam Damat Ferit Paşa'nın İngilizlere hoş görünmek için İzmir ve civarının işgali halinde bile askeri ve sivil yetkililere "düşmana direnmeyip işgali kabullenme" çağrıları yaptığı, İzmir ve civarında düşmana direnmeyi planlayan 17. Kolordu Komutanı ve İzmir Valisi Nurettin Paşa'yı görevden alıp Ali Nadir Paşa ile İzzet Bey gibi iki teslimiyetçiyi göreve getirdiği bir ortamda Ali Çetinkaya bölgedeki asker sivil direnişten yana olan herkesle temas kurarak direniş hazırlıklarına başlamıştır.

Sabahattin Selek, Anadolu İhtilali adlı kitabında Mütareke döneminde Anadolu'daki direniş kuvvetlerinden söz ederken Ali Çetinkaya'nın bu 172. Alayı'ndan şöyle söz etmiştir: " Yine İzmir'de bulunan ve aynı kolorduya bağlı olan 56. Tümen de dağılmıştı. Bu tümenin sağlam kalan tek birliği Ayvalık'taki 172. Alay idi. Kuman danı Yarbay Ali (Çetinkaya) Bey idi. 56. Tümen'in subaylarından bir kısmı Yunanlılar tarafından öldürülmüş veya yaralanmış, küçük bir kısmı Aydın ve Manisa istikametinde kaçmış, geri kalanı da Yunanlılar Bandırma'ya bir vapurla getirip bırakmıştı. 172. Alay'dan başka bütün bölüklerdeki asker ya kendiliğinden kaçtığı veya Yunanlılarca terhise tabi tutulduğu için tümen filan yok olmuştu."

172. Piyade Alayı ve Ayvalık Bölge Komutanı Yarbay Ali Çetinkaya'nın fazla askeri yoktur, alaya bağlı bir makineli tüfek takımı vardır. Ali Çetinkaya'nın hatıralarında belirttiğine göre, "172. Alay'ın mevcudu 550 neferdir. Bu mevcuttan müfrezeler, hastalar vs. hariç tutulduğu halde Ayvalık'ta müdafaası için en çok 300 nefer kalıyordu. Bu kadar az bir kuvvetin, ne kadar güvenli ve emniyetli olursa olsun, deniz gücü ile takviye edilmiş bir çıkarma kuvvetinin harekâtına engel olabilmesi fennen ve aklen mümkün değildi."

Ali Çetinkaya, Ayvalık'taki direniş hazırlıkları çerçevesinde oldukça fazla miktardaki silah, cephane, yedek makineli tüfekle, teçhizat ve diğer eşyaları direniş merkezlerinden biri olarak düşündüğü yakın daki Muratlı köyü ile Kozak nahiyesine naklettirmiştir.

Ali Çetinkaya, 16 Mayıs günü 172. Alay'a yaptığı konuşmada Yunanlıların Ayvalık'ı işgale kalkmaları halinde vatan ve namus mücadelesi vermeleri gerektiğini belirtmiş, 182. Alay da Ali Çetinkaya'ya bu konuda söz verip yemin etmiştir. Ali Çetinkaya'nın anlatımıyla: " Vatanımızı, namus ve istiklalimizi ve son sığınacağımız yer olan Anadolumu ve şahsen her birimizin ırz ve namus ve çocuklarımızı ve bütün mukaddesat ve mevcudiyetimizi tehdit eden elim ve hain vaziyetin gereklerini, muhtemel neticelerini müteessirane bütün açıklığı ile söyledim ve neticede Ayvalık'ın mevki ve vaziyeti itibariyle vaki olacak bir işgal ve istila hareketine karşı üzerimize düşen mukaddes vazifemizi ifa edeceği mize dair yüz yüze, kalp kalbe Cenabı Hakk'a karşı yemin etmeliğimi ifade ettim. İçtimada mevcut bulunan bütün zabıtlar ve neferler büyük bir samimiyet ve hamiyet galeyani ile Ayvalık'ta işgale gelecek Yunanlılara karşı müdafa ve her türlü fedakârlığı ifa ve fedayı can edeceklerini bir ağızdan Cenabı Hakk'ın ulu adına karşı yemin ettik..."^{TM} Ali Çetinkaya sadece Ayvalık'ı değil, bölgedeki diğer illeri, ilçeleri ve köyleri de Yunan işgaline karşı direniş hazırlamıştır. Örneğin Bergama'nın Kozak nahiyesinin dağ köylerine, özellikle Bağyüzü köyüne silah ve mühimmat ve eşya nakletmiş, dahası bu nahiyede "milli bir bölük" oluşturmaya başlamış, bu amaçla Mahmut Efendi adında alaylı bir teğmeni bu işle görevlendirmiş ve nahiyeye eşraf ve ileri gelenlerine şöyle bir davetname göndermiştir:

"Bağyüzü ve bilcümle Kozak nahiyesi ayan ve eşrafına: Senelerden beri her taraftan hicret eden

mazlumların, felakette delerin iltica ettikleri yer ve Türk ve Müslüman devlet mevcudiyetinin yegâne vatanı olan Anadolu'nun kapısına düşman ayak bastı. İzmir'i işgal etti. İşgali tedricen ileri götürecektir. Asırlardan beri husumet ve intikam besleyen Yunan milletinin idaresi altında, hâkimken mahkûm yaşamaya imkân yoktur. Felaket genel içindir ve felaketin genişliğinden küçük, büyük, fakir, zengin, memur ve ahali hiçbir fert hariç de ğildir. El ele kalp kalbe vererek çalışmak zamanıdır. Ancak çalışmak ve fedakârlık etmek suretiyle bu felakete karşı durmak imkânı vardır. Mazlumların yardımcı ve koruyucusu olan Cenabı Kadiri Mutlak bi zimle beraberdir. Nahiyenizden bir gönüllü bölüğü teşkil için Mülazım Mahmut Efendi'yi memur ettim. Nahiyenizden iki ihtiyat zabıtını da beraberine alacaktır. Bu bölüğün şimdilik mevcudu ISO nefer olması kâfidir ve bölüğe en namuslu, fedakâr yiğitlerden seçilmelidir ki millet tarafından kumandan ve takım zabiti olarak seçilmiş bey ve ağalardan münasipleri tayin edilmelidir. Her köy, köyünün büyüklüğüne göre 3, 5, 8 kişi seçmelidir. Bunların namuskarane hizmet edeceklerine köylü sü kefil olmalıdır ve gönüllü gelecek olanların aile ve emlakim köylü iyi bakmalı ve muhafaza etmelidir. Gönüllü bölüğün silah ve cephanesi ve iaşesi tarafımızdan temin edilecektir. Bu bölüğün şimdilik Tıfıllar köyünde ikamet etmesi uygundur. İcap ederse Muratili'ne ve Ayvalık'a alınabilecektir. Köylü bunları mümkün olduğu kadar askeri ceket, ka put, pantolon tedarik ile giydirmelidir. Bu bölüğün teşkili için Bergama Kaymakamlığı'na da yazılmıştır. Tabii müdürlüğe de tebliğ edilmiş olacaktır. Haydi bakalım göreyim sizi ey Türk kahramanları!"

Kurtuluş Savaşı mucizesini yaratanlardan birinin de Ali Çetinka ya olduğunu en açık şekilde gösteren belgelerden biri bu olsa gere kir. Gerçek şu ki; yoksul ve savaş yorgunu bu halkı, Mustafa Kemal Atatürk'ün etrafında kenetlenen Ali Çetinkaya'lar vatan mücadelesi vermeye ikna etmiştir. Yeniden bir ordu kurup silahlandırarak emper yalızmi dize getiren onlardır. Onlar olmasaydı bu mücadelenin verilip verilmeyeceği çok şüphelidir.

Belgeler, Kuvâyi Milliye'nin doğuşunda Anadolu'da düşman iş gallerine karşı yerel direnişlerin başlamasında Ali Çetinkaya'nın çok özel ve çok önemli bir yeri olduğunu kanıtlamaktadır, örneğin Ali Çetinkaya'nın 24 Mayıs 1919 tarihli ve 615 numaralı "*Milli Bölüklerin Teşkilatı Hakkında Talimatname*" adıyla bölgedeki askeri ve sivil yetkililere gönderdiği yazı, Kurtuluş Savaşı'nda silahlı yerel direnişlerin başlatılması konusundaki ilk manifestolardan biridir.

İşre o manifesto:

"Yunan hükümetinin İzmir ve civarını ve adalar sahillerini işgal ve ilhaka teşebbüsü en hüyük milli felaket olacağı ve yıkılışımıza yol açacağı anlaşılmaktadır. Hükümet ve hiitin milletçe (Yunan işgalinin) ret ve (vatanın) müdafaa edilmesi lazımdır. Bunun için bölgemdeki nahiyeler aşağıda olduğu gibi milli teşkilat oluşturmaya, her nahiyeye ve her köy gereken gayret ve fedakârlığı yerine getirmeye mecburdur. Yerin getirmeye mecbur olduğu bu milli görev vatan meselesi, herkesin, şahsın ve her ferdin din, mal, can, ırz ve namus itibariyle selametine kefil olacak, aksi halde, yani işbu kutsal milli ve dini görevi yerine getirmekten çekinenlerin bu toprakta ve millet arasında bulunmaya hakkı yoktur ve böyle bir günde fedakârlık etmeyenler bizden değildir ve böyleleri hakkında dini ve milli cezanın uygulanması meşru ve zaruridir. İşbu savunma ve kutsal amacın gerçekleşmesi için nahiyeler aşağıdaki milli teşkilatı şu şekilde icra edeceklerdir:

1. Her nahiyeye kendi sınır ve sahillerini muhafaza ve Yunan işgal ve ilhak hareketini bir taraftan telgraflarla protesto edeceği gibi, silahlı da karşılık vermeye ve savunmaya mükelleftir.
2. Her nahiyeye sahip olduğu köylerdeki hane ve nüfus oranında olmak üzere güzide, mert ve kahraman halkından her köyün seçimi ile bir kaç nefer alarak 100 ila 150 kişilik birer milli

bölük teşkil edecektir.

3. Bu milli bölüklerin bölük, takım ve manga kumandanları, nahiye ve köylerin namusu ve hamiyeti ile tanınmış bey, ağa ve eşraftan olmak üzere seçilerek tayin edilecek ve bunların üzerinde askeri vazife milli hizmeti telkin etmek ve yönetmek üzere bölgeden muvazzaf birer zabıt tayin edilecektir. Bu zabıtlar bölüklerin esami silahlarının düzenli kayıtlarını tutacaktır.
4. Milli bölükler mensubunun silah ve cephane ile iaşeleri bölgeden temin edilecektir ve bu kişilerin köylerde kalan aile ve eşyası köy ihtiyar heyetinin gözetiminde muhafaza edilecektir.

Bunlardan başka nahiye merkezinde nahiye müdürü, jandarma kumandanı ve muvazzaf müfreze kumandanı ve nahiyenin en de ğerli eşraf ve ağaları olmak üzere 67 kişilik birer milli heyet oluşturulacaktır. Bu milli heyetler bölüklerin oluşturulması, nahiye, sahiller ve sınırların muhafaza ve müdafaası ve milli bölüklerdeki kişilerin köylerinde aile ve mallarının muhafaza ve idaresi temin edilecektir. Milli bölüklerin oluşturulmasına engel olmak isteyen kimseleri ve milletin ve vatanın zararına zaaf ve tereddüt gösterenleri ve muhbirleri inceleyip takip edecek ve mazeretleri kabul edilmeyenleri tutuklayarak milli heyetin mazbatasını ile bölgeye gönderecektir. (...)

5. İşbu talimat tebliğinden itibaren hemen teşkilata başlanacaktır ve bu teşkilatın ne dereceye kadar telakki ettiği muntıkaya bildirilecektir... ”

Bu sırada İzmir'in işgali öncesinde olduğu gibi Ayvalık'ın işgali öncesinde de İngilizler işgalin altyapısını hazırlamak için girişimlere başlamıştır. Örneğin 26 Mayıs 1919'da bir İngiliz muhrip komutanı Ayvalık Kaymakamı'yla birlikte Alay Komutanı Yarbay Ali Çetinkaya'yı da muhribe davet etmiştir. Bu daveti kabul etmeyen Ali Çetinkaya yerine bir binbaşığı göndermiştir.

Yarbay Ali Çetinkaya, bu çağrı konusundaki tavrım ve düşüncelerini 26/27 Mayıs 1919 gecesi Salihli'de bulunan Kolordu Komutanı Vekili Albay Bekir Sami'ye şöyle bildirmiştir:

“Akşama doğru Yunan askerlerini taşıyan vapur limandan ayrıldı. İngiliz muhrip komutanı Ayvalık'ta asayişin sağlanması için geldiği ni, Yunan askerinin sonradan gelmesinin bir raslantı olduğunu, Barış Konferansı kararlarına aykırı olduğu için geri gitmeleri konusunda emir verdiğini, beni davetten maksadının da hakkımda işitmiş olduğu iyi niteliklerimden dolayı bir defa görüşmek olduğunu, yarın sabah herhalde görüşmek arzusunda olduğunu tekrarlamıştır.

Fakat Yunan askerinin gelişinin tesadüf olduğunu sanmam. Beni davet etmesini de iyi görmedim. Yunan askerini taşıyan bir vapur Dal yan Boğazı dışında halen beklemektedir. Gereken düzenler alınarak gelişen durumun izlendiğini...”

Yarbay Ali Çetinkaya'nın bu raporuna Albay Bekir Sami, İstanbul hükümetinin “Aman işgal olursa direnmeyin/” emrine rağmen şu cevabı vermiştir: “ Uygun bir kıvılcım vermeyi başardığınız Ayvalık 'm savunmasında, gerekli göreceğiniz hareketi, mümkün olduğu kadar az zayıyla, bilhassa milis kuvvetleriyle yapınız,” demiştir.

Ali Çetinkaya, *Milli Mücadele Dönemi Hatıraları* nda Ayvalık'm işgaline karşı direnmeye kararlı olduğunu şöyle ifade etmiştir:

“Ayvalık'm işgaline gelecek olan düşmanlara teslim olmaya ve elimdeki kuvveti dağıtıp naçar bir halde seyirci kalmaya veya firar İşte o manifesto:

“ Yunan hükümetinin İzmir ve civarını ve adalar sahillerini işgal ve ilhaka teşebbüsü en büyük milli felaket olacağı ve yıkılışımıza yol açacağı anlaşılmaktadır. Hükümet ve bütün milletçe (Yunan işgalinin) ret ve (vatanın) müdafaa edilmesi lazımdır. Bunun için bölgemdeki na hiyeler aşağıda

olduğu gibi milli teşkilat oluşturmaya, her nahiye ve her köy gereken gayret ve fedakârlığı yerine getirmeye mecburdur. Yerine getirmeye mecbur olduğu bu milli görev vatan meselesi, herkesin, şahsın ve her ferdin din, mal, can, ırz ve namus itibarıyla selametine kefil olacak, aksi halde, yani işbu kutsal milli ve dini görevi yerine getirmekten çekinenlerin bu toprakta ve millet arasında bulunmaya hakkı yoktur ve böyle bir günde fedakârlık etmeyenler bizden değil dir ve böyleleri hakkında dini ve milli cezanın uygulanması meşru ve zaruridir. İşbu savunma ve kutsal amacın gerçekleşmesi için nahiyeler aşağıdaki milli teşkilatı şu şekilde icra edeceklerdir:

1. Her nahiye kendi sınır ve sahillerini muhafaza ve Yunan işgal ve ilhak hareketini bir taraftan telgraflarla protesto edeceği gibi, silahlarla da karşılık vermeye ve savunmaya mükelleftir.

1. Her nahiye sahip olduğu köylerdeki hane ve nüfus oranında olmak üzere güzide, mert ve kahraman halkından her köyün seçimi ile bir kaç nefer alarak 100 ila 150 kişilik birer milli bölük teşkil edecektir.

3. Bu milli bölüklerin bölük, takım ve manga kumandanları, nahiye ve köylerin namusu ve hamiyeti ile tanınmış bey, ağa ve eşraftan olmak üzere seçilerek tayin edilecek ve bunların üzerinde askeri vazife milli hizmeti telkin etmek ve yönetmek üzere bölgeden muvazzaf birer zabıt tayin edilecektir. Bu zabıtlar bölüklerin esami silahlarının düzenli kayıtlarını tutacaktır.

4. Milli bölükler mensubunun silah ve cephane ile ihtiyaçları bölgeden temin edilecektir ve bu kişilerin köylerde kalan aile ve eşyası köy ihtiyar heyetinin gözetiminde muhafaza edilecektir.

5. Bunlardan başka nahiye merkezinde nahiye müdürü, jandarma kumandanı ve muvazzaf müfreze kumandanı ve nahiyenin en değerli eşraf ve ağaları olmak üzere 67 kişilik birer milli heyet oluşturulacaktır. Bu milli heyetler bölüklerin oluşturulması, nahiye, sahiller ve sınırların muhafaza ve müdafaası ve milli bölüklerdeki kişilerin köylerinde aile ve mallarının muhafaza ve idaresi temin edilecektir. Milli bölüklerin oluşturulmasına engel olmak isteyen kimseleri ve milletin ve vatanın zararına zaaf ve tereddüt gösterenleri ve muhbirleri inceleyip takip edecek ve mazeretleri kabul edilmeyenleri tutuklayarak milli heyetin mazbatasını ile bölgeye gönderecektir. (...) işbu talimat tebliğinden itibaren hemen teşkilata başlanacaktır ve bu teşkilatın ne dereceye kadar telakkî ettiği muntıkaya bildirilecektir... ”

Bu sırada İzmir'in işgali öncesinde olduğu gibi Ayvalık'ın işgali öncesinde de İngilizler işgalin altyapısını hazırlamak için girişimlere başlamıştır. Örneğin 26 Mayıs 1919'da bir İngiliz muhrip komutanı Ayvalık Kaymakamı'yla birlikte Alay Komutanı Yarbay Ali Çetinkaya'yı da muhribe davet etmiştir. Bu daveti kabul etmeyen Ali Çetinkaya yerine bir binbaşığı göndermiştir.

Yarbay Ali Çetinkaya, bu çağrı konusundaki tavrını ve düşüncelerini 26/27 Mayıs 1919 gecesi Salihli'de bulunan Kolordu Komutanı Vekili Albay Bekir Sami'ye şöyle bildirmiştir:

“Akşama doğru Yunan askerlerini taşıyan vapur limandan ayrıldı. İngiliz muhrip komutanı Ayvalık'ta asayişin sağlanması için geldiğini, Yunan askerinin sonradan gelmesinin bir raslantı olduğunu. Barış Konferansı kararlarına aykırı olduğu için geri gitmeleri konusunda emir verdiğini, beni davetten maksadının da hakkımda işitmiş olduğu iyi niteliklerimden dolayı bir defa görüşmek olduğunu, yarın sabah herhalde görüşmek arzusunda olduğunu tekrarlamıştır.

Fakat Yunan askerinin gelişinin tesadüf olduğunu sanmam. Beni davet etmesini de iyi görmedim. Yunan askerini taşıyan bir vapur Dal yan Boğazı dışında balen beklemektedir. Gereken düzenler alınarak gelişen durumun izlendiğini...”

Yarbay Ali Çetinkaya'nın bu raporuna Albay Bekir Sami, İstanbul hükümetinin “Aman işgal

olursa direnmeyin!” *emrine rağmen şu cevabı vermiştir*: “Uygun bir kıvılcım vermeyi başardığınız Ayvalık’ın savunmasında, gerekli göreceğiniz hareketi, mümkün olduğu kadar a: zayıflatma, bilhassa milis kuvvetleriyle yapınız, ” *demiştir*.

Ali Çetinkaya, *Milli Mücadele Dönemi Hatıraları*’nda Ayvalık’ın işgaline karşı direnmeye kararlı olduğunu şöyle ifade etmiştir:

“Ayvalık’ın işgaline gelecek olan düşmanlara teslim olmaya elimdeki kuvveti dağıtıp naçar bir halde seyirci kalmaya veya firar etmeye benim için imkân yoktu. Vatanımın tarihi mukadderatında (alinyazısında) şahsi talibime teveccüh etmiş olan bir rolü yapmakla yükümlü bir vaziyette bulunuyordum. ”

Ali Çetinkaya bu doğrultuda, Yunan ordusu Ayvalık’a çıkarma yapmadan önce hazırlıklarını tamamlamıştır: Bölgedeki kuvvetlerin önemli bir kısmını Ayvalık sahiline tabiiye etmiş ve muhtemel bir çıkarma harekâtına karşı Ayvalık’ın 1.52 kilometre doğusunda zeytinlikler kenarında hazırlanmış olan adi siperler ve tel örgüler gerisine çekilerek savunma ve cephe oluşturmak üzere birbirine dayanan geniş bir ter tibat almıştır. Ayvalık’ın kuzey girişi ve Cunda Adası yakınına da bir müfreze yerleştirmiştir.

Bu sırada 27 Mayıs akşamı saat 22.30’da muhriplerin koruma sında bazı Yunan çıkarma birlikleri Ayvalık Liman’na gelmiştir. Bu nun üzerine Kaza Kaymakamı Osman Nuri Bey, Alay Komutanı Ali Çetinkaya’ya telefonda, Yunanlıların Ayvalık’ı işgal etmek isteyeceklerini, kendisinin bu durumu İngiliz temsilcisi nezdinde protesto edeceği ni bildirdikten sonra alayın ne yapacağını sormuştur. Alay Komutanı Ali Çetinkaya bu soruya tereddütsüz şu cevabı vermiştir: “*Vazifem yurdu savunmaktır. Bunu da yapacağım.*”

İngilizler hep yaptıkları gibi Yunan işgalinin altyapısını hazırladık tan sonra bölgeden çekilmiştir. 28 Mayıs 1919 sabahı İngiliz Muhribi Ayvalık Liman’ını terk etmiştir. Bu sırada İngiliz temsilcisi telefonda Alay Komutanı’na, “*Limandaki İngiliz Muhribi Yunanlılarla Türk lerin işine karışmayarak İzmir’e dönmesi için Amiral Calthorpe’dan emir almıştır!*” demiştir.

Artık Ayvalık’ın işgali an meselesidir. Ayvalık’ı savunmaya kararlı olan Yarbay Ali Çetinkaya’nın 172. Alay’ının mevcudu şöyledir: 24 subay, 150 er, 300 milis; 1189 tüfek, 4 makineli tüfek, 139 hayvan.

Ayvalık’ı işgale kararlı olan Yunan çıkarma kuvveti ise 8. Girit Alayı’ndan Alay Komutanı Yardımcısı komutasında bir batarya ve sıh hiye takımı ile takviyeli 4 bölüklü bir piyade taburundan oluşmaktadır. Ayrıca Ayvalık Limanı’ndaki Yunan muhribi de çıkarmayı ateşle destekleyecektir. Yani Ali Çetinkaya’nın komutasındaki Türk kuvvet lerinin 4 katından fazla bir Yunan kuvveti vardır.

Ayvalık 28 Mayıs 1919 gecesi, biri Alibey Adası üzerinden Ayvalık kuzeyindeki tepeler yönünden, diğeri ise doğrudan doğruya Ayvalık sahiline olmak üzere iki bölgeden işgal edilmiştir.

Ali Çetinkaya anılarında o “işgal” ve “direnişi” şöyle anlatmıştır: “29 Mayıs Perşembe günü İzmir’in işgalinden 15 gün sonra şafak la beraber Ayvalık Rumları ve Yunan askerlerinden oluşan bir kuvvet hâkim bir tepeye dayanan büyük kilisenin yanlarına tabiiye edilmiş olan bir bölüğümüz ve jandarma müfrezesi üzerine atılarak ateş açmış ve çarpışma başlamıştır. Karanlık gecenin tedricen açılması üzerine daha ziyade ihraç hareketinin Ayvalık’ın kuzeyinden yapılmaya başlandığı ve bir kısım başıbozukla karışık kuvvetin Cunda Adası’ndan gelmekte olduğu görüldü. Bu cepheye karşı olan kuvvetimiz dahi muharebeye başladı. Bazen hafif ve bazen şiddetli olmak üzere devam etti. Öğle ye doğru askeri fazla sarsıntıdan ve müşkülattan koruyarak inayeti Hak’la fiile yaklaşan şu mücadele ve muharebe ile yetinilip tedricen ve emniyetle söz konusu siperlere çekilerek cephe oluşturuldu. Şu

ilk müdafaa ve muharebede Ayvalık'ta inzibat zabiti olarak istihdam etmekte olduğumuz 172. Alay'ın 1. Taburu'ndan ve 1. Bölüğü'nden Miilazımı sani Edirneli Fahri Efendi ilk muazzez şehidimiz arasındadır..."*Kısacası Ali Çetinkaya'nın komutasındaki 172. Alay İzmir'in iş galinde Haşan Tahsin'in bireysel ilk kurşununu bir yana bırakırsak Yunan'a ilk kurşunu sıkmış, ilk çatışmaya girmiş, ilk direnişi gerçek leştirmiştir.* Ali Çetinkaya da Mondros Ateşkes Antlaşması'na karşın, askeri birliğiyle düşmana karşı duran komutan olarak tarihte yerini aldı." *Ali Çetinkaya, birliklerini zayıf vermeden, dağılmadan, düzenli olarak gerideki mevzilere çekmeyi başarmıştır. Selahattin Tansel'in anlatımıyla, "Gösterilen bütün çabalara rağmen Yunanlılar Ayvalık'ı işgal ettiler, fakat bir kilometreden fazla ilerleyemediler ve Ayvalık'ın hemen gerisindeki zeytinliklerde menzilenmiş olan Türk kuvvetlerinin karşısında durmak zorunda kaldılar. Ancak Türk kuvvetleri buralarda kaldıkça kendilerinin Ayvalık'ta güven içinde bulun mayacaklarını kabul eden Yunanlılar Balıkesir Mutasarrıflığı'na baş vurarak Türk kuvvetlerinin bu zeytinliklerden çekilmesini istediler* Birçok tarihçiye göre Ayvalık'ı işgal eden Yunan kuvvetlerine karşı Ali Çetinkaya'nın komutasındaki 172. Alay'ın direnişi, Yunan'a karşı ilk sistemli Türk direnişidir. Bazılarına göre ise ikinci sistemli Türk direnişidir. İlki Urla direnişidir.

Ali Çetinkaya'nın 29 Mayıs Ayvalık direnişinden önce Rum çetelerine ve Yunan deniz askerlerine karşı 16 Mayıs 1919'da Urla direnişi gerçekleşmiştir. Urla'da Yarbay Kâzım Özalp'in 173. Alayı'nda sadece 18 er vardır. 16 Mayıs günü öğleden sonra Rum çeteler, Urla'daki askeri birliğe ve Türk mahallelerine saldırmıştır. Urla halkından 100 kadar gönüllü de Yarbay Kâzım Özalp'in 18 kişilik kuvvetine katılmıştır. Çatışmalardan sonra 17 Mayıs'ta Rum çetelerle destekli Yunan birlikleri Urla'ya girmeyi başarmıştır.

Bazı tarihçilere göre de Kurtuluş Savaşı sırasında Yunan'a karşı ilk sistemli, silahlı etkin direniş 31 Mayıs 1919'daki Ödemiş direnişidir.

Kurtuluş Savaşı'nın başarılı komutanlarından Kâzım Özalp *Milli Mücadele* adlı eserinde, "*Ayvalık'ta İlk Çarpışma*" başlığıyla şu bilgileri vermiştir:

"(...) Yunan kuvvetlerinden Ayvalık'a giden kol Mayısın 28. günü Ayvalık kasabasına asker çıkarma teşebbüsünde bulundu. O sırada orada bulunan 172. Alay Kumandanı Kaymakam Ali Bey (Ali Çetin kaya), maiyetindeki kuvvetleri Yunanlılara karşı müdafaa vaziyetine koyarak, ihraç hareketine, işgal ve istila teşebbüslerine karşı koyacağını Yunan kumandanına bildirmişti. (...)

Yunanlılar kısa bir tereddütten sonra Ayvalık'a asker çıkarmaya karar vererek, bu kararlarını 28/29 Mayıs gecesi sabaha karşı tatbiki ke koymuşlardı. Bu suretle İzmir'den sonra Yunanlılarla milli kuvvetler arasında ilk çarpışma burada vuku bulmuştur. Bu çarpışmayı Ali Bey'in emrindeki askeri, Hamdi Bey'in emrindeki milli kuvvetler yapmıştır..."

Kurtuluş Savaşı'nın önemli komutanlarından Ali Fuat Cebosoy da *Milli Mücadele Hatıraları* adlı anılarında Ali Çetinkaya'nın Ayvalık direnişini "*Ayvalığın İşgali*" başlığı altında şöyle anlatmıştır:

"29 Mayıs'ta Gümeç mahreci ve Ayvalık Mıntika Kumandanı Alı imzasıyla gelen raporda Ayvalık'ın Yunanlılar tarafından işgal edildiği bildiriliyordu. Ali Bey gafil avlanmamış, kasabanın işgali tahakkuk etmesi üzerine evvelce kararlaştırılan plan dairesinde düşmana muvafık ederek (karşılık vererek) çekilmişti. Telgraf şu satırlarla nihayet buluyordu: 'Tarafımızdan kıymetli bir zabitle birkaç mecruh vardır. Düşmanın zayıflığı fazla olduğu muhakkaktır. Şehirde ancak birkaç Osmanlı memuru ve Müslüman kalmıştır. Diğerleri kamilen çekilmiştir. Temas muhafaza edilmektedir. Şimdilik kuvvetimin fazla sarsılmasına meydan vermeyerek gerek kuvveti askeriye ve gerekse tedarik edilmeğe başlanan gönüllü milli kuvvetler ile vaziyeti muhafaza ve işgalin tevessüünü men ve

Ayvalık'ı tazyik tutmak esasını muhafaza ettik ve edeceğiz. (...) Yunanlıların eline hiçbir şey geçmemiştir. (...)’ Bu sarıh telgraftan Ali Bey’in vaziyete hâkim olduğu ve burada fiilen bir muka vemet (direniş) yuvasının kurulduğu anlaşılıyordu. ”

Atatürk döneminde orta dereceli okullarda okutulan *Tarih IV* adlı kitapta Ayvalık direnişinden şöyle söz edilmiştir:

Ayvalık tarafında 600 kişilik bir kuvvet başında bulunan Ali Bey, Ayvalık'ı işgale gelen Yunan alayını ateşle karşıladı (28 Mayıs 1919). Artık düşmana, saltanat ordusu tarafından değil, Türk halkının milli teşekkülleri tarafından fiili mukabele başlamıştı. Bu andan itibaren Yunanlılara karşı anayurdun Türk milleti tarafından silahla mü dafaası başlamış demektir. Kara Kese köy halkının direnişi ani olmuş, Ayvalık'taki direniş ise önceden örgütlenmişti...”

Atatürk de *Nutuk*'ta Ali Çetinkaya'nın Ayvalık direnişinden öv güyle şöyle söz etmiştir:

“Yunan ordusu işgal bölgesini genişletirken Ayvalık'a da asker çıkardı. Ali Bey, bu Yunan kuvvetine karşı 28 Mayıs 1919'da savaşa girişti. Bugüne değin Yunan birlikleri hiçbir yerde ateşle karşılanmamıştı. Tam tersine kimi kent ve kasabalar halkı korkutulmuş ve İstan bul hükümetinin buyruklarına uyararak, büyük görevliler başta olmak üzere Yunan birliklerini özel kurullarla karşılamışlardı. Ali Bey'in Ay valık bölgesinde savaş cephesi kurması üzerine yavaş yavaş Soma'da, Akhisar'da, Salihli'de ulusal cepheler kurulmaya başlanmıştı.” *Atatürk, Ali Çetinkaya'nın Ayvalık direnişi dışında Bergama'daki Yunan kuvvetlerine yönelik saldırısından da övgüyle, takdirle şöyle söz etmiştir:*

“15/16 Haziran gecesi Ali Bey'in Ayvalık'tan gönderdiği kuv vetler Bergama'daki Yunan işgal kuvvetlerini bir baskınla ortadan kaldırmışlardı... ”

Görüldüğü gibi Ali Çetinkaya, hem tarihi belgelere hem de Kâzım Özalp, Ali Fuat Cebesoy ve Atatürk gibi Kurtuluş Savaşı'nın önde ge len isimlerine göre gerçekten de “Ayvalık kahramanıdır”.

Ayvalık direnişini, ilk heyecanla olsa gerek, destekleyen İstan bul hükümeti, aradan biraz zaman geçtikten sonra bölgedeki askeri ve sivil yetkililere bu tür çatışmalardan kaçınılması yönünde bir yazı göndermiştir. 30 Mayıs 1919'da İçişleri Bakanlığından bölgedeki idari amirlere gönderilen Bakanlar Kurulu Kararı'na göre, “*Hükümet Yu nanistan ile harp halinde olmadığı için yapılmış olan işgal mademki fiilen protesto edildi, artık çatışmadan kaçınılması ve askerinin Harbiye Nezareti'nden gönderilmek üzere olan emre uyararak geri çekilmesi Ba kanlar Kurulu kararıyla bildirilmiştir.*”

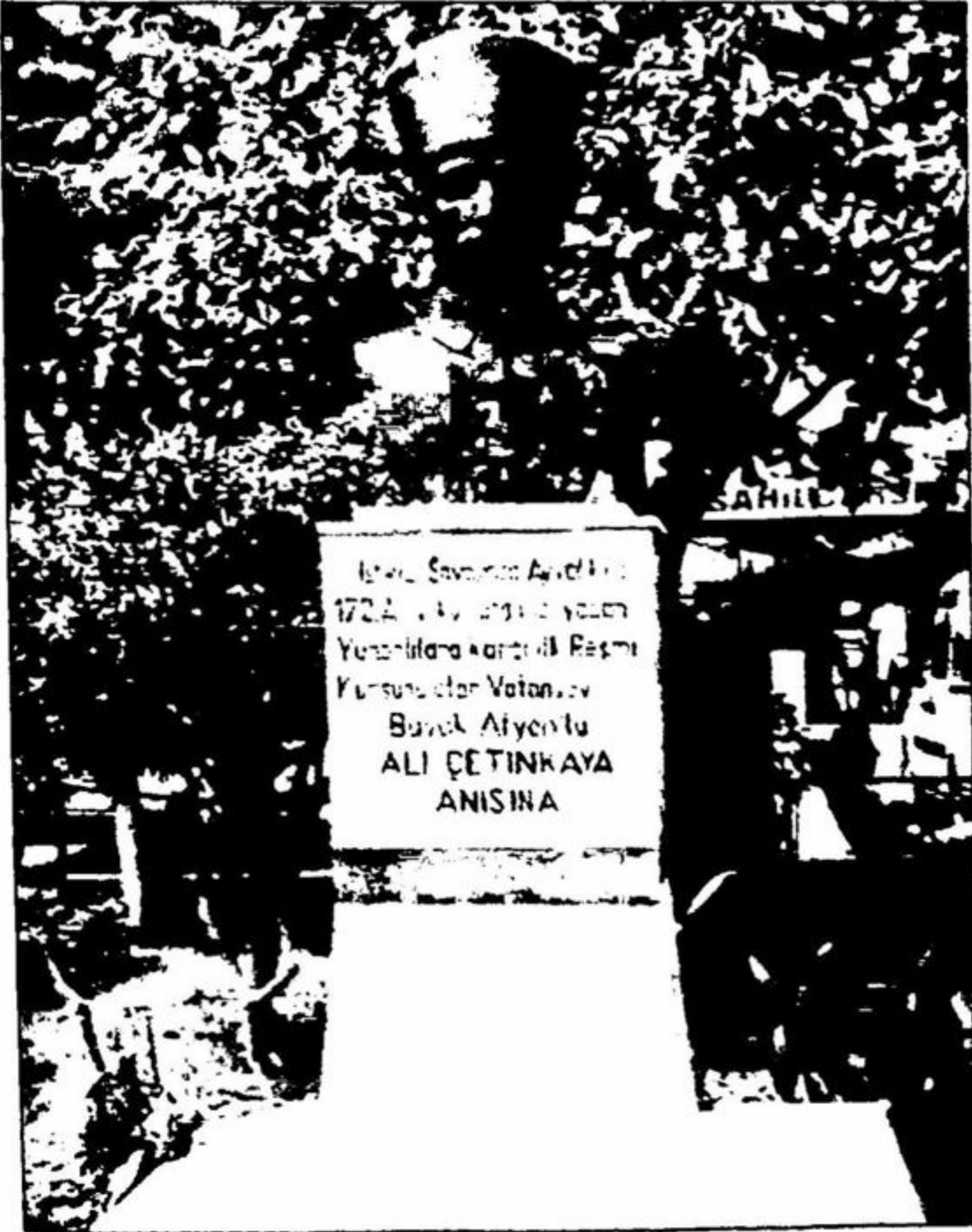
5 Haziran 1919'da Yunan İşgal Birlikleri Komutanı Yarbay Thomas ile bir İngiliz temsilcisi ve Türk Birlikleri Komutanı Yarbay Ali Çetinkaya arasında “*Belediye Çeşmesi Protokolü*” imzalanmıştır. Bu protokol metnini öğrenen 14. Kolordu Komutanı Yusuf İzzet Paşa, 172. Alay Komutanı Yarbay Ali Çetinkaya'ya çektiği telde, “*İngiliz temsilcisi ve Yunan Komutanlığı ile birlikte görüşerek bölgenizde Yu nan harekâtını durdurmayı başarmanız en büyük teşekküre layıktır. Birliğiniz ve yanınızdaki Milli Kuvvetler Komutanı için tarihin kayde de ceği bir başarıdır,*” demiştir.

Başbakan 'cellat' dedi

ama, bu ada O'nun ismini taşıyor!

Kel Ali Cellat Ali . Katil Ali. " İskilipli Hoca nın idam kararını verdiği için dindar kesim O nu böyle adlandırıyor Ama O, Ayvalık'ta Yunan a ilk kurşunu atan adam

Ayvalık Cunda Adası'ndaki

Ali Çetinkaya Anıtı Haşan Kundakçı, “A/1 Çetinkaya'ntn Askeri Kişiliği” adlı maka lesinde Ali Çatinkaya'nın Ayvalık direnişinin öneminden şöyle söz etmiştir:

“Çıkarmada yapılan çatışmada düşmana ilk kurşunu atmıştır. Savaşçı karakterini göstermiştir. Düşmanı ateşle karşıladıktan sonra düzenli olarak birliklerini kaptırmadan tespit ettiği yerlerden emniyetli bölgeye çekmesini bilmiştir. Olayda kararlılık, cesaret ve üstün sevk ve idare yeteneği her bakımdan hemen göze çarpmaktadır. Çekildikten sonra tekrar savunma mevzilerini işgal etmiş ve düşman da durmuştur. Bu duruş, İzmir'in işgalinde 1012 günde Manisa, Aydın gibi yerlerin düştüğü, işgale uğradığı hatırlanınca ne büyük bir üstünlük ve rahatlık sağladığı anlaşılacaktır. (...)

Osmanlı Devleti yetkililerinin, bölgedeki bazı komutanların ‘Çı kan Yunan askerine ateş açılmayacaktır’ şeklindeki emirlerine karşın, esir yaşamaktansa yiğitçe ölmeyi yeğleyen Yarbay Ali Bey, 172. Alay'a ateş emrini vermiş cesur ve kahraman bir askerdir. İşte bu ilk kurşun, işte bu kaya gibi duruş; sessiz, için için ağlayan umutsuz Türk ulusuna bir derman, bir umut olmuştur. Bu kurşun ve direniş Türk ulusunun asla esir olmayacağını, ülkenin işgalden kurtulacağını müjdeleyen mut lu bir işaret, yurttan istiklal ateşini yakan kutsal bir kıvılcım olmuştur. (...) İşte bu ateşi yakan ilk kurşunu atan kahraman Ali Çetinkaya'dır. Bir tek bu olay dahi bir insanı büyük kahraman yapmaya, ölümsüz leştirmeye ve Türk tarihine geçerek, unutulmazlar arasına sokmaya yeterli bir nedendir.”

Yarbay Ali Çetinkaya, sadece Ayvalık'ın savunulmasıyla uğraşma mış, Yunan işgaline uğrayan bütün Batı Anadolu'nun savunulması için canını dişine takarak mücadele etmiş, Kuvâyi Milliye'nin oluşumuna büyük katkıları olmuştur. İstanbul hükümetinin “Yunanlılarla savaş mıyoruz! Çatışmadan kaçının!” dediği, Manisa ve Bergama gibi yerlerde bazı vatansızların Yunan ordusunu “işgale davet ettiği” bir ortamda Ali Çetinkaya, bölgesindeki askeri ve sivil yetkililere Yunan işgaline karşı direnilmesini emretmiştir. Bu konuda Ali Çetinkaya'nın *Milli Mücadele Dönemi Hatıralarında* ve *ATAŞE Arşivi* 'nde çok sa yıda belge vardır. Örneğin o belgelerden birine göre Ali Çetinkaya, 10

Haziran 1919 tarihinde 638 numarayla Bergama Müdafaa Hukuk Cemiyeti'ne, Bergama Belediye Başkanı'na ve Reşadiye Belediye Baş kanı ile Nahiye Müdürü'ne gönderdiği bir yazıda şöyle demiştir:

“Menemen'den ilerlemekte olduğu bildirilen Yunan kuvvetlerine karşı milli kuvvetlerle ve bütün mevcudiyetimizle müdafaa ve mukabe le etmeye mecbursunuz. Şayet mukabele etmeyerek namusu millet ve İslamiyeti lekeleyecek surette iman zaafi gösterirseniz şahsen ve bütün heyetinizle kıyamete kadar lanetle yâd olunacağınız gibi bu buhranlı gibileri geçtikten sonra her birinizin milletin ve hükümetin gazabına maruz kalacağınızı hiçbir vakit hatırlamamaktan çıkarmayınız. Zillet ve hıyanet göstermek isteyenler hakkında şiddetle hareket edileceğini şu anı tarihide bir defa daha ihtar ederim.”

Ali Çetinkaya'nın kahramanlığını, vatanseverliğini, Kurtuluş Sa vaşı'na verdiği katkıyı en iyi anlatan belgelerden biri budur.

İstenmeyen Milliyetçi Ayvalık'ta Kurtuluş Savaşı'nın ilk önemli silahlı direnişini gerçek leştiren Yarbay Ali Çetinkaya, 12 Kasım 1919'da Ayvalık'tan ayrılmıştır.

Ali Çetinkaya, 1920 yılının başında İstanbul'da toplanan Son Os manlı Mebusan Meclisi'ne Afyonkarahisar mebusu olarak girmiştir. Misakı Milli'nin bu Meclis'ten geçmesinde büyük katkısı olmuştur.

Son Osmanlı Mebusan Meclisi'nin Misakı Milli'yi yayımlama sı üzerine harekete geçen İtilaf Devletleri 16 Mart 1920'de İstanbul'u resmen işgal etmiş ve Meclis'i basıp bazı milletvekillerini tutuklayarak Malta Adası'na sürgün etmiştir.

İşte İngilizlerin tutuklayıp Malta'ya sürgün ettiği milletvekillerin den biri de Ali Çetinkaya'dır. Trablusgarp, Balkan ve I. Dünya savaşı sırasında İtalyan, Fransız ve İngiliz emperyalizmine karşı başarıyla müca dele etmiş, son olarak 29 Mayıs 1919'da Ayvalık'ta Yunan ordusuna karşı silahla direnmiş bir kahraman olan Ali Çetinkaya, İngilizlere göre tabii ki suçludur! Belki daha önceki mücadelelerini hoş görebilirlerdi.

ama Ayvalık direnişiyile Kurtuluş Savaşı'nın ilk kıvılcımını çıkartmış ol masını asla! İngiliz işgal kuvvetleri, "*İstenmeyen Milliyetçi*" adını tak tıkları Ali Çetinkaya'yı uzun süre izledikten sonra Galata Köprüsü'nde yakalayarak önce Bekirağa zindanına götürmüşler, daha sonra da 13 Nisan 1920'de 2793 numaralı tutuklu olarak Malta Adası'na sürmüş lerdir.'

Malta'daki 121 Türk esiri ABCDEF diye 6 sınıfa ayıran İngilizler Ali Çetinkaya'yı F sınıfına dahil etmişlerdir.

Atatürk'ün düzenli ordularınının Sakarya Savaşı'nı kazanmasından sonra Türk esirleri ile İngiliz esirleri değiştirilmiştir. Yapılan anlaşma ya göre Malta'daki Türk esirleri 25 Ekim 1921'de iki İngiliz gemisiyle Malta'dan hareket ettirilip 31 Ekim 1921'de İnebolu'ya getirilmiştir. 1 Kasım 1921'de İnebolu'da esir değişimi gerçekleşmiştir. İnebolu'da Atatürk'ün "*Hoş geldiniz*" telgrafi ile karşılanan Ali Çetinkaya Ankara'ya geçmiş ve TBMM'de milletvekilliğine devam etmiştir.

CHP'li Ali Çetinkaya Ali Çetinkaya, 9 Eylül 1923'te Halk Fırkası'nın kuruluşunu or ganize den kişilerin başında gelir. Halk Fırkası'nın Tüzük Hazırlama Komisyonu ile Anayasa ve Milli Müdafaa Komisyonlarında görevlen dirilmiştir. Nitekim Kasım 1924'te Halk Fırkası'nın Genel Sekreteri olup uzun yıllar bu görevi yürütmüştür.

7 Mart 1925'te Ankara İstiklal Mahkemesi Başkanlığı'na seçil miştir. Şeyh Said İsyanı, Atatürk'e suikast girişimi, devrim yasalarına muhalefet gibi önemli davaların sanıklarım yargılayan İstiklal Mahke melerininin meşhur üç Ali'sinden biri odur.

Ali Çetinkaya, 4 Temmuz 1927'de albay olarak emekli olup as kerliğe son noktayı koymuştur.

1927'de bir kere daha Afyonkarahisar'dan milletvekili seçilmiş ve TBMM Bütçe Komisyonu Başkanlığı'na getirilmiştir.

Ali Çetinkaya 16 Şubat 1934'te Bayındırlık Bakanı olmuştur. Aynı zamanda CHP Meclis Grup Başkan Vekili görevinde bulunmuştur.

Bayındırlık Bakanlığı yaparken hem demiryolu inşaatlarından haşarısıyla hem de imtiyazlı yabancı şirketleri millileştirmesiyle ünlen miştir. Bu şirketlere baskı yaparak onlara ait rıhtım ve demiryolları nın ucuza ve uygun taksitlerle satın alınmasını sağlamıştır. Başarılı Bayındırlık Bakanlığı nedeniyle 1937'deki Celal Bayar hükümetinde ve 1939'daki Dr. Refik Saydam hükümetinde bu görev yine kendisine verilmiştir.

Mart 1939'da yeniden Afyonkarahisar milletvekili seçilmiş, Ba yındırlık Bakanlığınının ikiye ayrılmasıyla kurulan Ulaştırma Bakanlığı görevine getirilmiştir. 1940 yılında sağlık gerekçesiyle bu görevden ay rılmıştır.

Ali Çetinkaya, 1923'ten başlamak üzere 1927, 1931, 1935, 1939, 1943 seçimlerinde CHP Afyonkarahisar milletvekili olarak seçilmiştir.

1930'da Serbest Cumhuriyet Fırkası kurulduktan sonra yapılan seçimler dolayısıyla Meclis'e taşınan iddialar ve içişleri bakanı hakkın da verilen gensoru görüşmelerinde hep ön planda yer almıştır.

1946'da çok partili hayata geçtikten sonra DP'den gelen milletve killiği teklifini reddetmiştir.

Ali Çetinkaya'nın en önemli özelliklerinden biri dürüstlüğüdür. Bayındırlık Bakanlığı görevine başlayınca, bakanlıktaki üst düzey memurları toplayarak dürüst olmalarını öğütlemiştir. Dürüst olmaları yacaklara çekmecesindeki tabancasını göstermiştir. Biletsiz yolculuk yapılmasına bile engel olmak istemiştir. Devlet malına büyük de ğer vermiştir. Örneğin kendisine verilen bütün hediyeleri demirbaşa kaydettirmiştir. Bunlar arasında kendisine hediye edilen iki araba da vardır. Arkadaşı Kılıç Ali onu anlatırken şöyle demiştir: *“Paraya pula önem vermez, ahlaki konularda olağanüstü titiz davranır, mazbut yaşardı...”*

Ali Çetinkaya Atatürk'ün eski dostlarından biridir. Atatürk ve Ali Çetinkaya önce cephelerde sonra Meclis'te bağımsızlık ve çağdaşlaşma mücadelesinde hep birlikte yürümüştür. Atatürk, 1927'de kaleme aldığı *Nutuk*'ta Ali Çetinkaya'yı Ayvalık'ta Yunan'a ilk kurşunu sıkan ve Bergama'yı Yunan'dan temizleyen komutan olarak övmüştür.

Kurtuluş Savaşı'nın başlamasında önemli rol oynayan Ali Çetinkaya, 1925'ten sonraki radikal devrimlere yönelik tepkilerin ve Cumhuriyet'e karşı isyanların bastırılmasında Ankara İstiklal Mahkemesi Başkanı olarak çok etkili olmuştur.

Ali Çetinkaya'nın Bayındırlık Bakanlığı yıllarında bir taraftan demiryolu yapımındaki, diğer taraftan imtiyazlı şirketlerin millileştirilmesindeki çift yönlü başarısı da Atatürk'ü etkilemiştir. Nitekim 1937'de İsmet İnönü'nün Başvekâlet'ten ayrılıp yerine Celal Bayar'ın atanmasıyla kurulan hükümette Ali Çetinkaya bakan olarak yer almak istememiş, buna karşın Atatürk, Bayındırlık Bakanlığı görevine devam etmesini istemiştir.

Ayvalık'ta Yunan işgali karşısında “kaya” gibi durduğundan olsa gerek 1934'te Soyadı Kanunu çıktığında “Çetinkaya” soyadını almıştır.

Ali Çetinkaya, 1949'da hayata gözlerini kapamıştır. Mezarı Afyonkarahisar'dadır.

Başbakan Erdoğan 23 Kasım 2011'de, “(...) 3 Mayıs'ta, CHP'li Yenimahalle Belediyesi, işte bu Ali Çetinkaya'nın ismini Ankara Yenimahalle'de bir parka verdi. Biz, bunu hatırlattığımız zaman da, CHP Genel Başkanı Sayın Kılıçdaroğlu Afyonkarahisar'da, işte bu Ali Çetinkaya'ya sahip çıktı, onu bir kahraman olarak ilan etti. Sizin kahramanlarınız buysa bu ülke biter. Bizim kahramanlarımızın arasında böyle yüzü kapkara olanlar yok. Apaydınlık olanlar var...” demiştir.

Soruyorum şimdi:

Bu Ali Çetinkaya'nın isminin bir parka verilmesi yanlış mıdır?

Bu Ali Çetinkaya'ya sahip çıkmak yanlış mıdır?

Bu Ali Çetinkaya'yı “kahraman” ilan etmek yanlış mıdır?

Başbakan Erdoğan, *“Sizin kahramanlarınız buysa bu ülke biter!”* diyor. Oysaki sayfalardır anlattığım gibi bu ülke Ali Çetinkaya gibi kahramanlarca batmaktan, bitmekten kurtarılmıştır. Ali Çetinkaya, hem bu ülkeyi işgal etmek isteyen dış düşmanların hem de bu ülkeyi batırmak isteyen iç düşmanların amansız düşmanı olmuştur.

Başbakan Erdoğan, “Bizim kahramanlarımızın arasında böyle yüzü kapkara olanlar yok. Apaydınlık olanlar var!” diyor! Buna karşılık Ali Çetinkaya'nın Hayatı adlı makalesinde Mehmet Özgiray ise şöyle diyor: “Ali Bey (...) asık suratlı değil, az konuşan fakat gülmeyen bir yüze sahipti...” Kılıç Ali de anılarında, “Onun (Ali Çetinkaya'nın) bütün duyguları yüzünden belli oluyordu,” diyor.

Ali Çetinkaya'nın yaptığı işler arasında “yüz kızartıcı” bir iş yok tur. Onun yapıp ettikleri gibi yüzü de apaydınlıktır.

Başbakan Erdoğan'ın Ali Çetinkaya Karşıtlığının Nedenleri Başbakan Erdoğan, "İskipli Atıf Hoca'yı astırdığı için!" ve "İs met İnönü ile birlikte Nuri Demirağ'm Boğaz Köprü Projesi'ne karşı çıktığı için!" Ali Çetinkaya'ya karşı olduğunu söylemiştir hep. Ancak görülen o ki, Erdoğan'ın Ali Çetinkaya karşıtlığının, hatta düşman lığının arka planında çok daha başka nedenler vardır. İşte Başbakan Erdoğan'ın hiç dillendirmediği o "başka" nedenler:

L Ali Çetinkaya İttihatçıdır. II. Abdülhamid istibdadına karşı mü cadele etmiştir. Kaderin garip cilvesine bakın ki, bu mücadelenin sonunda II. Abdülhamid tahttan indirilip Selanik'e sürgün edildi ğinde onun muhafızlarından biri Ali Çetinkaya'dır. Bilindiği gibi Necip Fazıl ekolünden etkilenen Erdoğan, İttihatçılara karşı bir II. Abdülhamid severdir.

2. Ali Çetinkaya, 31 Mart İsyanı'm bastırmak için İstanbul'a gelen Necip Fazıl'ın ifadesiyle Hareket Ordusu'ndaki "çapulculardan" biridir. Bilindiği gibi Erdoğan çapulculara karşıdır!

Ali Çetinkaya, ömrü boyunca Hıristiyan emperyalizmine karşı mücadele etmiştir. Erdoğan'ın ise "Dinlerarası Diyolog" nedeniy le ve "AB, ABD sevdası" yüzünden Hıristiyan emperyalizmiyle arası iyidir, öyle ki Haçlı Seferlerine "kültür seferleri" diyecek kadar iyidir!

3. Ali Çetinkaya, Padişah Vahdettin ve Sadrazam Damat Ferit hü kümetinin emirlerinin aksine her türlü yabancı işgaline silahla di renmeyi ilke edinmiş ve bu doğrultuda Ayvalık'ta Yunan işgaline karşı ilk silahlı direnişi gerçekleştirmiştir. Necip Fazıl ekolünden gelen Erdoğan'ın Vahdettin'e sempatiyle baktığına şüphe yoktur. Nitekim genel başkanı olduğu AKP'de çok sayıda Vahdettinsever milletvekili vardır.

4. Ali Çetinkaya, hep Atatürk'ün yanında olmuştur. Önce cephelerde Atatürk'ün yanında savaşmış, sonra Kurtuluş Savaşı Meclisi'nde, daha sonra da devrim meclislerinde çok önemli görevler üstlenmiş, bakanlıklar yapmış biridir. Başbakan Erdoğan'ın Atatürk hakkında ne düşündüğünü ilk bölümde anlatmıştım!

5. Ali Çetinkaya, emperyalizmin gönüllü işbirlikçilerini, vatan ha inlerini, millet düşmanlarını, devrim karşıtlarını, Allah ile alda tan din istismarcılarını yargılayan Ankara İstiklal Mahkemesi'nin başkamdir. Erdoğan'ın İstiklal Mahkemesi hâkimi Ali Çetinkaya konusundaki tutumu açıktır!

6. Ali Çetinkaya, CHP'nin kuruluş tüzüğünü hazırlayan komisyonun üyesi ve CHP'nin en önemli mevkilerinde görevler yapmış biridir. Sabah akşam CHP'nin tarihiyle yüzleşen Erdoğan'ın, CHP'nin ku ruluşunda etkili olan Ali Çetinkaya'dan hoşlanmaması doğaldır.

7. Ali Çetinkaya çok dürüştür. Kendisine verilen hediyeleri demirbaşaya kaydettirecek kadar dürüştür. Hiçbir zaman devlet malını eşe, dos ta, yandaşa peşkeş çekmemiş, çektirmemiştir. Erdoğan döneminde eşe dosta peşkeş çekilen kamu malları, oğullara alman gemicikler, birkaç yılda birkaç kat artan malvarlıkları herkesin malumudur.

8. Ali Çetinkaya, imtiyazlı yabancı şirketleri "millileştirmiştir". Tür kün milli varlıklarının yabancılara peşkeş çekilmesine karşı müca dele etmiştir. Osmanlı'nın yabancılara verdiği imtiyazları yırtmış

tır. Erdoğan ise Ali Çetinkaya'nın millileştirdiği o şirketleri yıllar sonra yok pahasına yeniden yabancılara satmıştır, yabancuları Türkiye'de yeniden imtiyazlı hale getirmiştir.

9. Ali Çetinkaya, Menderes'in DP'sinin milletvekilliği teklifini red detmiştir. Erdoğan'ın, hayran olduğu Menderes'in DP'sini redde decek adamın alnını karışlaması normaldir!

İSKİLİPLİ ATIF HOCA MASALI VE GERÇEKLER Başbakan Erdoğan'ın Ali Çetinkaya eleştirilerinin odağında İski lipli Atif Hoca vardır. Erdoğan, Ali Çetinkaya'yı "*İskilipli Atif Hoca'yu düzmece bir mahkemeye, 'kararın infazına, şahitlerin sonra dinlenme sine,' diyerek idam eden, Kel Ali*" diye adlandırıp "katil" ve "cellat" diye suçlamıştır.

Başbakan Erdoğan'ı derinden etkileyen İskilipli Atif Hoca masa lının kaynağı yine Necip Fazıl Kısakürek'tir. Necip Fazıl, *Son Devrin Din Mazlumları* adlı kitabında "*İskilipli Atif Hoca*" başlığı altında çok acıklı bir "din mazlumu masalı" daha anlatmıştır!

Şimdi hem Necip Fazıl'ın kendi içinde büyük çelişkilerle, yanlış larla, çarpıtmalarla dolu bu masalına hem de gerçeklere göz atalım:

Necip Fazıl, konuya şöyle başlamıştır: "Fert çerçevesinde hem zu lüm hem de hak kanununa göre suçsuz ilk din mazlumluğunu, İnkılâp tarihine göz atarsanız İskilipli Atif Hoca'da görüyoruz. Bu muazzam şehit, hiçbir alakası bulunmayan şapka tepkisinin ruhu farz edilmek veya bu mevzuda şeriat ölçüsünü temsil edici şahsiyet kabul edilmek gibi bir anlayışa kurban gitmiştir. Zira Şeyh Said İsyani'hdan sonra yüz bulan rejim, artık kavun koklarcasma din kokusu aldığı şahsiyetli insanları yaşatmamak niyetindedir."

Necip Fazıl'a göre İskilipli Atif Hoca, suçsuz bir din mazlumu ve şehittir! Şapka Devrimi'ne kurban gitmiştir! Şeyh Said'i ve İskilipli Atif'ı idam eden Türkiye Cumhuriyeti, din düşmanı bir rejimdir!

Üç Kıtaya Nam Salmış İskilipli Atif Hoca Atatürk ve Cumhuriyet düşmanlarına göre İskilipli Atif Hoca gelmiş geçmiş en büyük din adamlarından biridir! O adeta bulunmaz Hint kumaşdır!

Örneğin Necip Fazıl'ın anlattığı İskilipli Atif Hoca masalına göre Hoca'nın ünü İskilip sınırlarını aşıp Avrupa'ya, Amerika'ya, hatta Uzakdoğu'ya kadar gitmiştir!

Necip Fazıl'a göre İskilipli Atif Hoca, "*İptidai Dahil Medresesi*"ni öyle bir ıslah etmiş ki ünü tüm dünyaya yayılmış! Bu nasıl bir ıslahsa Amerika'dan, Fransa'dan bile duyulmuş! Güya Amerika elçiliğinden İskilipli Atif'ı ziyarete gelen heyetin yaşlılarından biri (kim olduğu, adı sanı belli değil!) Atif Hoca'nın öğrencisi olmak istediğini ifade etmiş! Bu yaşlı Amerikalı, Hıristiyan olsa gerek ama nedense İskilipli Atif'tan İslamiyet öğrenmeye can atmış! Bu Amerikalı oracıkta Müslüman ol maya karar vermiş olmalı! Sonra bir İtalyan, İskilipli Atif'a sorular sormuş! Onunla saatlerce görüşüp (artık hangi dilde görüştülse? Bel ki İtalyanca, belki Arapça, belki de Türkçe! Kim bilir!) ilmine hayran kalmış! İtalyan "gaza gelip" İskilipli Atif'a şöyle seslenmiş: "*Ben Arap ve Hint illerini gezdim ve birçok din âlimleriyle görüştim. Hiçbiri beni sizin kadar doyuramadı. Yıllardır fikrimi tırmalayan en karışık ve gi rift meseleleri siz çözdünüz. Her tarafa yayılan şöhretinizin ne kadar haklı olduğu şimdi anlıyorum.*" İtalyan da oracıkta Müslüman olmuş olmalı! Amerikalılar ve İtalyanlar İskilipli Atif'ın kapısını aşındırır da Fransızlar boş durur mu? Onlar da hemen İskilipli Atif'ın Fransa'da bir dergide yayımlamak için İslamiyetle ilgili yazılar istemişler! Kırım Müslümanları da İskilipli Atif'a ulaşmış, "Hoca gel şu bizim dini müesse seleri de adam et!" demişler de İskilipli, "*İslami kalkınma davasının ilk merkezi Türkiye'dir!*" diyerek bu teklifi reddetmiş! İskilipli Atif'ın Meşrutiyet öncesinde Bodrum'da sürgündeyken kaçıp Kırım'a gittiği düşünülecek olursa Kırım'da bazı tanıdıklarının olması anlaşılabilir tabii! Japonya elçisi Oşida da Türkiye'ye gelir gelmez "ünü Japonya'ya erişen!" İskilipli Atif'ı görmek istemiş! Ayrılırken de, "*Sizin gibi bir kaç hoca olsaydı İslamiyet bütün Doğu'yu bu arada da Japonya'yı fet hederdi!*" demiş! Düşünsenize koca Japonya elçisi Türkiye'ye gelir gelmez İskilipli Atif Hoca'nın ayağına gidiyor! Görülen o ki İshkph Atif Hoca üç kıtaya nam salmış!

Tahmin edeceğimiz gibi Necip Fazıl'ın bu anlattıklarının da hiçbir kaynağı, belgesi yoktur. Alla, pulla salla sallayabildiğin kadar nasılsa bir inanan bulunur, diye allamış, pullamış, sallamıştır ve tabii ki inanlar da olmuştur.

İskilipli Atıf Hoca'nın şöhretinin sınırlarını 21 Ocak 1926 tarihli Ankara İstiklal Mahkemesi zabıtlarına göre Reis Ali Çetinkaya şöyle ifade etmiştir: “*Fatih'in en tanınmış bir hocasıdır.*” Ne olacak canım! Necip Fazıl da Fatih'in en tanınmış hocasını dünyanın en tanınmış hocası yapmış!

Belli ki Necip Fazıl, İstiklal Mahkemelerince idam edilen İskilipli Atıf Hoca'nın sözüm, ona “din mazlumluğunu” daha da etkili kılmak, idamına duyulan üzüntüyü arttırmak için Hoca'nın dünyaca tanınan, çok ünlü bir din adamı olduğu masalını uydurmuştur. Çünkü İskilipli Atıf ne kadar iyi, ne kadar büyük, ne kadar tanınmış bir din adamı olursa, onu idam edenler de bir o kadar kötü, bir o kadar küçük adamlar olacaktır! Necip Fazıl, şark kurnazlığıyla, kitabındaki “*İskilipli Atıf Hoca*” bölümünü okuyanlara, “*Vah! Vah! Türkiye Cumhuriyeti dün yaca ünlü büyük din âlimini asmış!*” dedirtmek için İskilipli Atıf'ın dini bilgisini, ilmini, ününü abartıkça abartmıştır.

Necip Fazıl, İskilipli Atıf'ın “din âlimliğini” öve öve bitirememiş tir. Bir yerde şöyle yazmıştır kitabında: “Atıf Hoca yalnız ezberleme bir ilimle değil, o ilmin tefekkür hassası ve en ince hikmetleriyle de doluydu. Yani gerçek ve derin mümin...”* Necip Fazıl'a inanacak olursak İskilipli Atıf Hoca “çağdaş bir Müslümandır”! Örneğin Necip Fazıl'ın anlatımıyla İskilipli bir gün Padişah Vahdettin'in iftar sofrasında çok güzel bir şekilde çatal bıçak kullanınca Vahdettin kendisine, “*Hocam çatal bıçakla yemek yemeği günah sayanlar var!*” diyerek bu konuya açıklık getirmesini isteyince İskilipli, “*Hayır! Şevketmahab, bu işte hiç günah yoktur! Peygamber Efendimiz, çatalm prensibini ortaya koyan ucu tırtıllı bir dal parçasıyla da yemek yemiştir...*” demiştir.

Peki, ama gerçekten de İskilipli Atıf Hoca, Necip Fazıl'ın “yazdı ğı” gibi çağdaş düşünceli, tüm dünyaya nam salmış çok büyük bir din âlimi midir?

Yazdığı kitaplarda ve risalelerde dine bakışı nasıldır?

Dini konulardaki yaklaşımlarının “Kur'an” açısından değeri nedir?

İskilipli Atıf Hoca'nın Hocalığı Necip Fazıl Kısakürek'in “dünyanın en büyük hocası” ilan edip yere göğe sığdıramadığı İskilipli Atıf Hoca'nın yayımlanmış eserleri şunlardır:

Mir'atül İslam (İslam'ın Aynası)

İslam Yolu İslam Çığırı Dini İslam'da Müskirat Nazarı Şeriatta Kuvayı Berriye ve Bahriye Tesettürü Nisvan Muayenetüt Talebe (Öğrenci Ölçüleri)

Medeniyeti Şer'iyeye Frenk Mukallitliği ve Şapka (Batı Taklitçiliği ve Şapka) Ayrıca birçok dergide yazıları yayımlanmıştır.

İskilipli Atıf Hoca'nın en ünlü eseri *Frenk Mukallitliği ve Şapka*'dır. Necip Fazıl, İskilipli Atıf Hoca'nın idamına bu eserin neden olduğunu söylemiştir. Ancak ileride görüleceği gibibu eserin hocanın idamıyla doğrudan hiçbir alakası yoktur.

İskilipli Atıf Hoca'nın *Frenk Mukallitliği ve Şapka* adlı kitapçığı 32 sayfalık küçük bir risaledir. 1924 yılında yayımlanmıştır. İskilipli bu kitapçığında özetle şapka giymenin dine aykırı bir taklitçilik olduğunu iddia etmiştir.

İskilipli Atıf kitapçığının giriş bölümünde “taklit” olayını anlattık tan sonra taklidin “şeriata” uymadığını ileri sürerek Hz. Muhammed'den başkasının “taklit” edilemeyeceğini belirtmiştir. Ona göre şapka takmak “küfürdür”. Şapka din ve milliyet göstergesidir. Dolayısıyla şapka takmak Müslümanı dinden çıkarır! İskilipli'ye göre Müslümanlar dinlerine, kalpleriyle ve dilleriyle olduğu

kadar, feslerinin sarığı ve püskülü ile de bağlı olmalıdırlar. Bu bağı bozmak düpedüz “*dinsizliktir, küfürdür*”.

Atatürk, İskilipli Atıf'a, 27 Ağustos 1925'te İnebolu Türk Ocağındaki konuşmasında şöyle cevap vermiştir:

*Atıf Hoca'nın "Frenk
Mukallitliği ve Şapka" adlı
kitapçığının kapağı*

“Buna caiz değil diyenler vardır.

Onlara diyelim ki, çok bilgisizsiniz, dünyadan habersizsiniz. Ve onlara sormak isterim. Yunan başlıkt olan fesi giymek caiz olur da, şapkayı giymek neden olmaz? Yine onlara ve bütün millete hatırlatmak isterim ki, Bizans papazlarının ve Yahudi haamlarının özel başlığı olan cübbeyi ne vakit, ne için ve nasıl giydiler? ”

Necip Fazıl, İskilipli Atıf'ın *Frenk Mukallitliği ve Şapka* adlı kitapçığının “*İslam ruhuna tam uygun bir fikir ya zısı*” olduğunu belirtmiştir:

“Cumhuriyet'in birinci yılını ta mamlamaya doğru gittiği bir zaman da (1340/1924) ve henüz îslami

öl çüleri hor görülmeğe başlamamışken, hususiyle Şapka Kanunu 'ndan mevsimlerce evvel çıkan bu eser, şahsi yet ve asliyet müdafaacısı ve İslam ruhuna tam uygun bir fikir yazısı arz eder ve sahibini mimletmekten ve ilk fırsatta yok etmek fırsatını aşlamaktan başka bir suç belirtmez..”

İskilipli Atıf'ın *Frenk Mukallitliği ve Şapka* adlı kitapçığı yayım landıktan sonra Süleyman Nazif, “*Bir Flocaefendiye Cevap*” adlı bir eleştiri kaleme almıştır. İskilipli'nin karşı yazısı üzerine Süleyman Na zif daha sert karşılık vermiştir. İki makaleden oluşan eleştirisini “*İma na Tasallut*” adıyla yayımlamıştır. Süleyman Nazif eleştirilerinde *İski lipli Atıf için*, “Dar düşünceli, cahil, Allah'ın haranı etme yetkisini gasp eden,” *biçiminde çok ağır ifadeler kullanmıştır*.

İskilipli Atıf'ın *Frenk Mukallitliği ve Şapka* adlı kitapçığını inceleyen Prof. Yaşar Nuri Öztürk de İskilipli Atıf'ı çok ağır şekilde eleştirmiştir:

“Onun idamına yol açtığı söylenen, gerçekte ise idamla, mah kûmiyetle hiç alakası olmayan risalesi ‘Frenk Mukallitliği ve Şapka’ dini ve ilmi açıdan hatalarla dolu. İslam fıkıh ve tefsir kaynaklarının temel kabullerine aykırılıklarla dikkat çeken, kişisel kin ve saplantıların hükme esas alındığı, halkı sinsisi ve maskeli bir biçimde tahrik eden ve belli bir ekibi, cihat açılması gereken ‘mürtet kâfirler’ olarak hedef gösteren bir ‘provakasyon ve aforizma kitapçığı’ görünümündedir. Ama asılmasının sebebi bu risale değildir.”

İskilipli Atıfın değişik kitaplarını ve dergilere yazdığı yazılarını inceleyen Prof. Yaşar Nuri Öztürk, İskilipli'nin “dini” ve “ilmi” kimliği hakkında çok çarpıcı değerlendirmeler yapmıştır. Öztürk, İskilipli Atıf Hoca'nın, “*Dinin buyruklarını, Kur'an ayetlerini, bütün fıkıh ve tefsir kurallarını çiğneyerek kendi istediği yere çekmeye, tağyir ve tebdile tutkun, ilim edep ve erkânı bakımından son derece pervasız mütecaviz bir adam*” görünümünde olduğunu ve “*Yeri geldiğinde din adına açıkça yalan söyleyebildiğini*”; yazdığı her satırda İslam'ın belirgin özelliği olan kolaylık ve hoşgörüyü kin ve düşmanlık beslediğini, İslam'ın temel özelliğine aykırı olarak insana zorluk çıkarmaya tutkun “*engizisyon zihniyeti tüten bir adam*” olduğunu belirtmiştir.

Öztürk, İskilipli Atıf'ın *Mahfil* dergisine yazdığı bir başmakalede “İslam'da kadının örtünmesi ve kadın erkek ilişkileri” konusundaki görüşleriyle ilgili şu değerlendirmeyi yapmıştır:

“Bir kere kadınları eve kapatmaya, erkeklerle görüştürmemeye, kadını evin azat kabul etmez kölesi yapmaya kararlı. Bütün dini kavramları, o esas aldığı noktaya getirmek için akıl almaz cambazlıklar yapıyor. Tefsir ve fıkıh adına sürekli yalan söylüyor. Yüzde doksan dokuz ko laylık, yüzde bir zorluk gördüğü bir konuda o yüzde biri eline ve diline dolayıp dini zorluğa, tahammül edilmezliğe, yaşanamazlığa esir ediyor.

Okuduğunuzda elinizde olmadan şöyle düşünüyorsunuz:

‘Bu adam insanlık düşmanı. Özellikle kadınların amansız düşmanı. Bu adamı, bu dinin başına kim musallat etti! Bu dine on, on beş tane Atıf Hoca'yı sözcü yapın, başka düşmana gerek yok, en kısa zamanda bu dini insanlığın gözünde bir nefret kurumuna dönüştürüp yerle bir ederler.’

Andığımız yazısında Ahzab suresinin Hz. Peygamber'in eşlerinin özel durumunu düzenleyen ve onların diğer Müslüman kadınlardan farklı olmaları gerektiğini açıkça beyan ederek, yapılan düzenlemenin diğer Müslüman kadınları bağlamadığını kendisi söyleyen (yani koyduğu hükmün mukayyed bir hüküm olduğunu bildiren) 33. ve 35. ayetlerini evirip çevirerek bütün Müslüman kadınlara teşmil ediyor ve genel kanaatin tam aksine, Müslüman kadınların ‘zaruret’ olmadıkça evden çıkmamaları gerektiği hükmüne varıyor. ”

Öztürk, “*İlim ve din adına tam bir facia*” diye adlandırdığı İskilipli Atıf'ın bu yazısından şöyle

bir alıntıya yer vermiştir:

“Beyan olunan nusûsi Kur’aniyye zahiren ezvacı mutahharatı ne beviyyeye (Peygamber hanımlarına) tahsis olunmakta ise de, ya onlara tehean veyahut özel hükmü zikredip geneli kastetmek türünden mecaz olarak hükmü sair Müslüman kadınlarına da şamildir, genellenir. Bi naenaleyh, diyaneti İslamiyeyi kabul eden her kadın anılan nasların hükmü altına girmektedir İskilipli Atıf’ın Müslüman kadınları eve kapatmayı amaçlayan bu yorumunu Öztürk, *“Fıkıh ve tefsirin oturmuş kuralları ve anılan ayetler konusundaki ortak kabule tamamen aykırı bir saptırmadiye değerlendirmiştir.*

Öztürk şöyle devam etmiştir:

“Bu zat ne yazık ki sadece engizisyon mantığının zebunu değil, aynı zamanda ruhen hasta ve kısmen de sapık bir adam görünümünü veriyor. Anılan yazısında birbirine ebediyen mahrem olanların bile vücutlarının kol, bacak, diz, yüz gibi kısımlarına bakmalarını, ‘şehvet yoksa’ kaydına bağlamak gibi insanlık ve ruh sağlığı açısından facia sayılabilecek bir saplantıyı önce çıkarıyor. Bu sapık mantığa göre, siz mesela annenizin veya kızınızın bacağına, yüzüne, saçına bakabilmek için bunun ‘şehvet dışında’ olduğunu tespit etmeniz, sağlamanız gerekir. Şehvetin karışması ‘muhtemel’ hile olsa onların vücudunun her hangi bir yerine, yüzlerine bile hakamazsınız.

Bu şehvetdışı nasıl sağlanacak ve nasıl ispatlanacaktır? Böyle bir şeyin telaffuzu bile bir insanlık suçudur. Müslümanları böyle bir ‘şart’ın zebunu yapmak, onları dünyanın önünde ‘mahremlerine bile kötü niyetle bakan sapıklar durumuna düşürmez m/?”

İskilipli söz konusu yazısında “mahremlere bakmanın şartları” olarak şunları yazmıştır:

“Şu kadar ki, şehvete vesile olacağı muhakkak veya muhtemel bu lunursa mahremlere dokunmak, onlara bakmak şer’an haramdır. Zira şehvet kaynaklı dokunuş ve bakış zinadır. Bunun mahremler arasında vukuu ise daha kötüdür.”

Görüldüğü gibi İskilipli Atıf, mahremlere, yani anneye ve kıza “şehvet kaynaklı dokunuş ve bakıştan” söz ederek bunun “zina” olduğunu ileri sürmüştür. Peki, ama kim annesine veya kızına şehvet kaynaklı dokunur veya bakar? Bunu düşünen ve bunu yapan zaten “sapık” değil midir? İskilipli’nin bir sapıklığı genel bir davranış gibi sunup, bunu dinle açıklama yoluna gitmesinin anlamı nedir?

İskilipli Atıf, sapık mantık ürünü incilerini sıralamaya devam etmiştir:

“Binaenaleyh, dini celili İslam, kadınların on üç sınıf erkekle (ev lenmenin ebediyen haram olduğu erkekler) ihtilatlarına (aynı mekânda bulunmalarına) ruhsat vermiştir. Gerek تنها, gerekse insanların toplu bulunduğu mahallerde bu on üç sınıftan başka erkeklerle kadınların ihtilatları şer’an yasak ve haramdır. Şu kadar ki, tanıklık yapmak vs. gibi zaruri hallerde zaruretin icap eylediği miktarca ihtilatlarına şer’an ruhsat verilip anılan miktardan fazlası haram kılınmıştır.”

İskilipli sözü döndürüp dolaştırıp “İslam dininin kadınlarla erkeklerin bir arada bulunmalarını yasakladığı” yalanına getirip şöyle demiştir: “Şu halde dini celili İslam’ı kabul ve ona iman etmiş olan genç kadınların yabancı, yani aralarında nikâh caiz olan erkekler ile han, otel, apartman, mektep, dersane, hükümet daireleri, bağ, bahçe, mesire, çarşı ve pazar gibi mahallerde zorunluluk olmadıkça birlikte olmaları şer’an haram ve yasaktır.”

İskilipli’ye göre İslam dini, kadınlarla erkeklerin sosyal hayatın neredeyse her alanında birlikte yan yana olmasını yasaklamıştır!

“Eeee, o zaman nasıl olacak '1” diye soranlara İskilipli Atıf söz konusu yazısında şöyle cevap

vermiştir:

“Şunu da arz edeyim ki, mahrem olmayanlarla aynı mekânda bulunmamak şartıyla, genç kadınların kendilerine mahsus olan mahallerde kendileri gibi kadınlardan veya mahremleri bulunan erkeklerden veya şehvetten kesilmiş ihtiyar veya hadım kimselerden ilim, sanat öğrenmelerinde, kendilerine mahsus olan imalathanelerde sanat icap etmelerinde dini yasak yoktur. ”

İskilipli Atıf Hoca böyle demiştir de, peki Kur'an ne demiştir?

Nur suresi 61'de Allah kullarına şöyle seslenmiştir: “Hep birlikte veya ayrı ayrı yemek yemenizde sizin için hiçbir sakınca yoktur. ”

İskilipli diyor ki: “Kadınlar mahrem olmayanlarla hiçbir yerde bir arada bulunamaz!”

Allah diyor ki: “Kadın erkek hep birlikte yemek bile yiyebilir.” İşte Necip Fazıl'ın “yazmasına” göre üzü Türkiye'yi aşır Ame rikalara, Japonyalara kadar giden “büyük İslam âlimi” İskilipli Atıf Hoca'nın hocalığı!

Ona kalsa kadınlarla erkekler “mahrem olmayanlarla” toplumsal hayatta bir arada bulunamayacak; kadınlarla erkekler birlikte çalışamayacak, birlikte üretmeyecek! Kadınlarla erkekler ayrı ayrı yerlerde “harem”, “selam” durumunda bulunacaklar! Kadınlar ancak kadınlarla, mahremleriyle ve şehvetten kesilmiş ihtiyarlarla aynı ortamda bulunup çalışabilecekler ve ilim, sanat öğrenebilecekler! Görüldüğü kadarıyla İskilipli Atıf'ın din anlayışının merkezinde “şehvet” vardır. İskilipli bütün içtihatlarını bu doğrultuda vermektedir.

İskilipli Atıf'ın İslam dininin hükümlerini çarpıtarak Müslüman kadını toplumsal hayattan dışlayıp eve kapatmaya çalıştığı çok açıktır. İskilipli'nin temsil ettiği “kara” zihniyet yüz yıllarca İslam dünyasını büyük felaketler içinde bırakmıştır. İlk emri “oku” olan, neredeyse her ayetinin sonu “aklını çalıştırmakla” biten, cahiliye devrinde diri diri toprağa gömülen, eziyet edilen, horlanan, dışlanan kadına insanlık ve kadınlık onurunu yeniden kazandıran Kur'an'ın açık hükümlerine karşın İskilipli Atıf'ın temsil ettiği “kara” zihniyet, İslam dünyasını kara bir çamurun içine sürüklemiştir. Bu kara zihniyetin ürünü olan kara çamur bugün Afganistan'da, Suudi Arabistan'da Müslüman kadına bu dünyada kabir azabı yaşatmaktadır. İskilipli Atıf Hoca gibilerin karanlı zihniyetini yıkan Atatürk Cumhuriyeti sadece Müslüman Türk milletine değil yüce İslam dinine de en büyük hizmeti yapmıştır.

İskilipli Atıf Hoca'nın “hocalığı” konusunu Prof. Yaşar Nuri Öztürk'ün tamamen katıldığım şu cümleleriyle bitirmek istiyorum:

“İstiklal Mahkemeleri bu adamı asmıştır. Bence büyük yanlış yapmıştır! Asmamalıydı. Evet asılması, hukukun şekil kuralları açısından yanlış değildi. Ne var ki asılınca arkadan gelenler onu gerçekten bir ‘adamı zannedebiliyorlar. Asıldığı ve bu sayede adam zannedildiği için, ölüsü de dirisi gibi millete zararlı oluyor. ”

İskilipli Atıf'ın Sicili Necip Fazıl gibilerin “din mazlumu” ilan ederek öve öve bitirmediği İskilipli Atıf Hoca da süttten çıkmış ak kaşık değildir hani! İskilipli'nin sicili bir hayli kabarıktır.

Biyografisini yazanlara göre Meşrutiyet öncesinde, yani II. Abdülhamid döneminde, Meşihatı İslamiye Dairesi'nde (İslami işlerin ilmi yönleriyle uğraşan devlet dairesi) bulunan dersiamların (asistanların) mağduriyetini giderme konusunda yaptığı çalışmalar nedeniyle(!) dönemin şeyhülislam'ı tarafından Bodrum'a sürülmüştür. Üzerinde yoğunlaşan baskılar yüzünden Kıbrımlı İbrahim Tali Efendi'nin pasaportu ile gizlice Kıbrım'a kaçmıştır. Oradan Varşova'ya kadar gitmiştir. Meşrutiyet'in ilanından bir hafta önce İstanbul'a dönmüştür.

1909'daki gerici, padişahçı 31 Mart İsyam'nda tutuklanmış, bir hafta tutuklu kaldıktan sonra

serbest bırakılmıştır.

İskilipli Atıf, Meşrutiyet döneminde Mahmut Şevket Paşa'nın kat linden dolayı Sinop'a sürgün edilmiştir. Necip Fazıl, bu sürgün kara rını "*din alerjisi olan İttihatçıların zülmü*" olarak yorumlamıştır.

İskilipli Atıf, Sinop'tan Çorum'a, arkasından Boğazlayan'a ve pe şinden Sungurlu'ya sürgün edilmiştir.

İskilipli, 1926'da Ankara İstiklal Mahkemesi'ndeki sorgusunda, mahkeme başkanının, "*Bu zamana kadar başka bir mahkûmiyetiniz oldu mu?*" sorusuna şu cevabı vermiştir: "Evet, .31 Mart hadisesinde, aynen böyle, sebepsiz olarak tevkif edilmiş ve bir hafta kadar tutuklu kalmıştım. Ondan sonra da Mahmut Şevket Paşa vakasından ötürü Sinop'a sürüldüm. Sebebini hâlâ bilmediğim bu sürgün de bir buçuk yıl devam etti. "

Ömrü boyunca katı bir İslamcılıkla Türk aydınlanmasının kar şısında duran İskilipli Atıf Hoca, Meşrutiyet öncesinde ve sonrasında dönemin "gerici" yayın organlarında yazılar yazmıştır. Örneğin Meş rutiyet döneminin en gerici yayın organlarından biri olan *Beyanü'l Hak* adlı dergide yazmıştır.

II. *Prof. Şerif Mardin, Beyanü'l Hak dergisi hakkında şu bilgileri ver miştir: "Reformist İslam düşüncesinin karşıtları görüşlerini Beyanü'l Hak'ta dile getirmekteydiler. Başlarında (...) Mustafa Sabri Efendi bu lunmaktaydı. Bu çevreler, İslamiyette içtihat kapısının yeniden açılması ve İslamiyetin klasik yorumcuları tarafından ortaya konulan öncüllerin dışlanması yolundaki öneriden özellikle rahatsız olmaktaydılar..." Mustafa Sabri'nin çıkardığı ve İskilipli Atıf'ın yazı yazdığı "Beyanü'l Hak" dergisi öylesine gerici bir yayın organıdır ki, 1908'de Meşrutiyet'in ilan edilip parlamentonun açılmasını bile şeriata ay kırılı olarak eleştirmiştir. "Onlar için en önemli nokta parlamentonun 'teşrii' (yasama) gücünün arttırılmasının şeriata aykırı olduğu nokta sıydı. Arapçadan gelen bu sözcüğün kökü 'şer'dir ve İslam kullanılı şında anlamı Tanrı kanunu demektir. Şu halde 'teşri' yani 'şer' yapma ancak Tanrı'ya ait bir güçtür. Müslüman, Hıristiyan ve Yahudi millet vekillerinin bulunduğu bir parlamentonun nasıl böyle bir gücü olabi lirdi* Mustafa Sabri'nin Beyanü'l Hak dergisi bunu şiddetle protesto eder: Parlamento için 'teşri' sözcüğünün kullanılması dine ne kadar saygısız olduğunu gösterir. Tanrı'ya ait olan bir hakkı onun kullarına tanımak gibi bir şey Avrupalı kâfirlerin bile aklına gelmemiştir." Prof. Sina Akşin de 31 Martçı ulemanın yavm organlarından El İslam dergisinin yazarlarından "Atıf'ın, İskilipli Atıf olabileceğini be lirtmiştir.*

Kurtuluş Savaşı'nda İskilipli Atıf Hoca İskilipli Atıf Hoca, 1919 yılında Kurtuluş Savaşı başlarken Darül Hilafeti Aliye (Yüce Hilafet Merkezi) Medresesi İbtidai Dahil Umum Müdürlüğü ve Medresetül Kudat'ta (Hâkimler Okulu) Hikmeti Teş riye (kanun yapma hikmetleri) dersi müderrisliğine getirilmiştir.

Teali İslam Cemiyeti İskilipli Atıf Hoca, 19 Şubat 1919'da Mustafa Sabri, Tâhirü'l Mevlevî, Bediüzzaman Saidi Kürdi gibi arkadaşlarıyla birlikte "Cemiyeti Müderrisin'i (Müderrisler Cemiyeti) kurmuştur. Cemi yetin başkanlığına Mustafa Sabri, ikinci başkanlığına ise İskilipli Atıf getirilmiştir. Cemiyet, 24 Aralık 1919'da "Teali İslam Cemiyeti" (İslam'ı Yüceltme Cemiyeti) adını almıştır. Bu yeni cemiyetin başka nı ise İskilipli Atıf olmuştur.

Kaderin garip cilvesine bakın ki, 1919'da üç Kurtuluş Savaşı kar şıtı ve geleceğin üç Cumhuriyet düşmanı, Mustafa Sabri, Saidi Kürdi (Nursi) ve İskilipli Atıf, Teali İslam Cemiyeti çatısı altında bir araya gelmiştir.

Teali İslam Cemiyeti'nin amacı, nizamnamesinde de ifade edildiği gibi, hilafetçi bir anlayışla bütün Müslümanları birlik ve beraberlik içinde halifenin etrafında toplamaktır. Bu nedenle Osmanlı Devleti'nin "dini esaslara" bağlı kalınarak kurtarılabilceğini savunmuş, saltanat ve hilafetin güçlendirilmesi için mücadele etmiştir.

Cemiyet, Hürriyet ve İtilaf Fırkası'nın paralelinde, ona bağlı bir yan kuruluş gibi çalışmıştır. Doğal olarak İttihatçılar ile Müdafaa-i Hukukçuların düşmanıdır. Cemiyet, İstanbul hükümetinin ve Halife Padişah Vahdettin'in "İngilizlerin merhametine sığınma" politikasına karşı "tam bağımsızlık" parolasıyla hareket ederek hükümet ile padişaha "isyan" eden Kuvâyi Milliyecilere düşmanlık beslemiştir. Kurtuluş Savaşı'nın saltanat ve hilafeti zayıflattığını düşünerek bu savaşı yü rütenlere cephe almıştır. Nitekim cemiyetin ikinci başkanı Şeyhülislam Mustafa Sabri, 1921'de Peyami Sabah'ta şöyle yazmıştır: "*Ankara'da başka yeni bir hükümet ve saltanat tesis etmek halifenin mukaddes haklarına müdahale demektir.*"

Teali İslam Cemiyeti, Mütareke dönemindeki zararlı cemiyetler den biridir. Diğer zararlı cemiyetlerle, özellikle de İngiliz Muhipler Cemiyeti ile sıkı ilişki içindedir. Öyle ki Teali İslam Cemiyeti'ni iyi anlamak için öncelikle İngiliz Muhipler Cemiyeti'ni tanımak gerekir.

İngiliz Muhipler Cemiyeti, 1919 yılında İngiliz ajanı Sait Molla tarafından kurulmuştur. "Resmi kurucu Sait Molla görünmekte ise de aslında bu faaliyetin başmimarını İngiliz Gizli Servisi'nin (Intelligence Service) İstanbul şubesi başkanı İngiliz Yüksek Komiserliği'ndeki baş casus Papaz Frew idi."

Cemiyet, Kurtuluş Savaşı'na karşı kayıtsız şartsız İngiliz taraf tarlığım savunmuştur. Atatürk *Nutuk*'ta Sait Molla'nın Rahip Frevv'e gönderdiği 12 mektubu yayımlamıştır. Bu 12 mektup incelendiğinde "molla" ile "papazın" işgalci İngilizlere nasıl uşaklık ettikleri çok açık şekilde görülmektedir.

Bu 12 mektuba göre:

1. Müslüman Anadolu halkım Atatürk'e karşı ayaklandırmak için paralı ajanlar kiralanmış ve bu ajanların propagandaları sonunda Anadolu'da çok sayıda isyan çıkmıştır.
2. Sadrazam Damat Ferit, Şeyhülislam Mustafa Sabri ve Zeynel Abi din efendiler ile İçişleri Bakanı Ali Kemal, Polis Müdürü Nurettin Bey ve Padişah Vahdettin'in cemiyetle ilişkileri vardır.
3. Kürt Teali Cemiyeti ile yakın ilişkiler içindedir.
4. Mebuslar Meclisi için yapılacak seçimleri önlemeye yönelik çalış malar yapmıştır.

Sait Molla, 5 Kasım 1919'da Rahip Frevv'e gönderdiği 12. mektu bunda cemiyetin esas siyasi amacını, "*Türkiye'de sizden başka bir kuv vetin nüfuz ve egemenliğini devam ettirmesi siyasi gayemize aykırıdır,*" sözleriyle açıklamıştır.

İşte bu İngiliz Muhipler Cemiyeti, İskilipli Atıf Hoca'nın Teali İslam Cemiyeti ile çok sıkı bir ilişki içindedir. Nitekim İngiliz Muhipler Cemiyeti'nin "fahri başkanı" Şeyhülislam Mustafa Sabri aynı zamanda Teali İslam Cemiyeti'nin üyesi ve ikinci başkanıdır.

İngiliz Muhipleri Cemiyeti kurucusu Sait Molla, Rahip Frevv'e gönderdiği 26 Ekim 1919 tarihli 8. mektupta Teali İslam Cemiyeti'nin en etkili isimlerinden biri olacak olan Mustafa Sabri ile görüşüp anlaş tığını belirtmiştir.'

Teali İslam Cemiyeti, 14 Mart 1921'de yaptığı toplantıda İngiliz istekleri doğrultusunda kararlar alarak İngiliz çıkarlarına hizmet eden bir konuma gelmiştir. Öyle ki zaman zaman İngiliz Muhipler

Cemiyeti'yle ortak faaliyetlerde bulunmuştur.

Teali İslam Cemiyeti, özellikle emniyet ve askeri polis teşkilatının olmadığı küçük kasaba ve iskelelerden Kuvâyi Milliye karşıtı propa ganda yapmak için birçok adamım kılık değiştirerek Anadolu'ya gön dermiştir. Bu zararlı faaliyetleri sırasında İngiliz Muhipler Cemiyeti'nce desteklenmiştir.

Kuvâyi Milliye'nin oluşmasında büyük katkıları olan Albay Şefik Aker, *İstiklal Harbi Başlangıcında* 57. *Tümen ve Aydın Milli Cidali* adlı kitabında Teali İslam Cemiyeti'nin İngiliz Muhipler Cemiyeti gibi birçok zararlı cemiyetle ortak çalıştığını şöyle ifade etmiştir:

“(…) İngilizler Boğazlardaki hâkimiyetlerini temin etmek ve Kuvâyi Milliye'ye tabi Anadolu aksamiyle İstanbul arasında tampon teşkil etmek için Hürriyet ve İtilaf, Kızılhançer ve Nigehban askeri par tileriyle yaptıkları anlaşma neticesinde bir Cemiyeti Ahmediye teşkil ettiler ve bu cemiyet TEALİ İSLAM ismindeki FESAD CEMİYETİ ile birleşti. Bunlar Anadolu'da Kuvâyi Ahmediye teşkilatı yapmaya başlamışlar. Anzavur'un hareketi bunların işidir. (...)

Yukarıda bahsettiğim üzere İngilizler namına başta bir İngiliz papazı olduğu halde bir taraftan medreselerin yetiştirdiği hocaların bazıları TEALİ İSLAM CEMİYETİ adı altında, diğer taraftan Hürriyet ve İtilaf Partisi mensuplarıyla Nigehbancı, Kızılhançerci denilen ve Türk milletinin kurtuluş tarihinde uğursuz izler bırakan partilerin bazı adamları Atatürk'e ve ona bağlanan Türk Kuvâyi Milliyesi'ne ve teşkilatına karşı silahlı silahsız savaş açtılar...”

Albay Şefik Aker, “fesad cemiyeti” diye adlandırdığı Teali İslam Cemiyeti'nin Kurtuluş Savaşı karşıtı Cemiyeti Ahmediye ile birleştiği ni belirtmiştir. O günlerin canlı tanığı Aker, bazı medrese hocalarınca kurulan Teali İslam Cemiyeti'ni *Türk milletinin kurtuluş tarihinde uğursuz izler bırakan partilerden* ” biri olarak adlandırmıştır.

Prof. Şerafettin Turan, Teali İslam Cemiyeti'nin faaliyetlerini şöyle özetlemiştir:

“Trakya, Batı ve Orta Anadolu'da birçok şube açan derneğin özellikle Konya, Niğde, Nevşehir bölgesinde etkili olduğu görülmüştü. Nevşehir Şubesi Başkanı Kaymakam Nedim'dir.

İngiliz Muhipleri Derneği'nin de üyesi olan Konya Valisi Suphi de derneği desteklemiştir.

Dernek, 26 Eylül 1919'da Kuvâyi Milliye aleyhinde bir bildiri ya yımlayarak Padişah'tan başka hiçbir kuvvet tanımadıklarını ve Kuvâ yi Milliye'yi dağıtmak için bütün güçlerini, malvarlıklarını harcamaya yemin ettiklerini açıklamıştır.

Bu nedenle dernek, BursaBigaGönen yöresinde Gavur İmam ve Anzavur ayaklanmalarında rol oynayan Ahmediye Derneği'ni desteklemiştir.

2 Ağustos 1920'de yayımlanan bildiride halk ‘Osmanlı saltana tına bağlı tebaayı yalan ve dolanla kandırıp’ asker toplayan ‘şeriata aykırı olarak vergi alan’ asilere karşı koymaya çağırılmıştı. Cemiyeti Ahmediye, 1920 başlarında İngilizlerin desteği. Teali İslam ve Nigeh ban gibi kuruluşların işbirliği ile kurulmuş, Kuvâyi Milliye'ye karşı cihat ilan etmiştir. Anadolu'da suikastlar düzenlemek üzere İngilizlerce oluşturulan özel grubun içinde Nigehban, Kztılhançer ve Ahmediye ce miyetlerinin üyeleri de yer almıştır.”

Teali İslam Cemiveti'nin vatana ve millete zararlı olduğunu fark eden Atatürk, cemiyetin kuruluşundan yaklaşık bir yıl sonra, 12 Şu bat 1920'de 12. Kolordu Komutanlığı'na, Konya Valiliği ve Merkez kuruluna gönderdiği yazıda Teali İslam Cemiyeti'nin yok edilmesini istemiştir. Atatürk S *Memleketin kurtarılması, milletin birleşmesi ama cı dışındaki her eylemin vatana ihanet demek olduğunu bildirerek, bu gibi din ve siyaset perdesi altında kurulan ve ileride kurulacak olan*

derneklere karşı koymak gerektiğini," anlatmıştır.

Atatürk, 21 Şubat 1920'de Temsil Kurulu adına Rauf Bey'e gön derdiği bir telgrafta da Teali İslam Cemiyeti'nin Niğde ve Nevşehir taraflarındaki bozguncu çalışmalarından söz ederek, bu konuda inceleme yapılmasını istemiştir.

Atatürk. 25 Şubat 1920'de yayımladığı bir genelgede İngilizlerin İstanbul'daki gericilik çabalarından söz etmiş, Biga olaylarını örnek vermiş, Cemiyeti Ahmedive, Teali İslam Cemiyeti ve Hürriyet ve İtilaf Fırkası'nın Kiraz Hamdi veya Damat Ferit paşalardan birinin başkanlığında bir hükümet kurulması için yaptıkları çalışmaları anlatmıştır.

İskilipli Atıf'ın İhaneti Padişah Vahdettin, İzmir'in kanlı bir şekilde işgal edilip Yunan ordusunun Batı Anadolu'da ilerlemeye başlamasından yaklaşık 4 ay sonra, 20 Eylül 1919'da "İngilizlere yaranma politikası" gereği bir "bildiri" yayımlamıştır. Padişah bildirisinde halkı sakin olmaya ve hükümetin emirlerine uymaya çağırılmış ve halkla hükümet arasında ayrılık olmadığını belirtmiştir. Padişah, Anadolu'dan gelen haberleri duyduğunu, işgallere üzüldüğünü ancak yapılması gerekenin Barış Konferansı'na giderek konferans kararlarını beklemek olduğunu bildirmiştir.

Padişah Vahdettin'in bu bildirisi, onun, emperyalizme başkal dırmakla değil, emperyalizmin merhametine sığınmakla kurtuluşun mümkün olacağına inandığını gösteren örneklerden sadece biridir. Padişahın bu bildirisi Kuvâyi Milliye düşmanlarına güç ve cesa ret vermiştir. Örneğin padişahın bildirisinden bir gün sonra, 21 Eylül 1919'da Ahmet Anzavur Balıkesir dolaylarında ortaya çıkmıştır. An zavur, Gönen-Biga-Susurluk çevresinde topladığı kuvvetlerin başına geçecek ve Padişah Vahdettin tarafından paşalık unvanıyla ödüllendi rilecektir. Üzerine gönderilen kuvvetlerden kurtulmayı başaran Anza vur, 1920 yılı başlarında yeniden harekâta geçecektir. Anzavur, Mayıs 1920'de Padişah Vahdettin'in Kuvâyi Milliye'yi yok etmek için kur durduğu Süleyman Şefik Paşa komutasındaki Kuvay İnzibatiye ile iş birliği yaparak Adapazarı'nı işgal edecek, birkaç kez Geyve Boğazı'na saldıracak, ancak yenilerek İstanbul'a dönecektir.

Atatürk'ün başkanlığındaki Temsil Heyeti, 22 Eylül 1919'da Pa dişah Vahdettin'e çektiği telgrafta onun önceki gün yayımladığı bil diriyi cevaplamıştır. Telgrafta, Damat Ferit hükümetinin padişahın gerçekleri gizlediği ileri sürülerek bu kabinenin milleti yabancı istek lerine feda ettiği, görevinde kalmasının büyük felaketler doğuracağı belirtilmiştir. Ülkeyi korumak için Damat Ferit hükümetinin hemen düşürülerek yerine milletin güvenini kazanmış bir hükümetin kurul ması istenmiştir.

Temsil Heyeti'nin eleştirilerine ve uyarılarına karşı Padişah Vahdettin'in "bildirisi", Kuvâyi Milliye düşmanı çevreleri hemen ha rekete geçirmiştir. Bu doğrultuda İstanbul'da Padişahın bildirisini des tekleme kampanyası başlamıştır. 23 Eylül 1919'da Askeri Nigeşban Cemiyeti ile Hürriyet ve İtilaf Fırkası'nın padişaha sundukları Kuvâyi Milliye'yi kötüleyen bildiriler basında yayımlanmıştır.'

Bu bildirilerden birini de İskilipli Atıf'ın ikinci başkan olduğu Cemiyeti Müderrisin yayımlamıştır.

Cemiyeti Müderrisinin Bildirisi (Eylül 1919)

26 Eylül 1919'da Şeyhülislam Mustafa Sabri'nin başkan, İskilipli Atıf Hoca'nın ikinci başkan olduğu "Cemiyeti Müderrisin", Padişahın bildirisini destelemek amacıyla yayımladığı bildiri de Kuvâyi Milli yeciler için "adi eşkıya" demiş ve bunların "devamlı delilik ve cinayet leri" yüzünden milletin varlığı ve yüceliğinin sarsıldığını belirtmiştir.

Bildiride Kuvâyi Milliyecilere "Kudurmuş haydutlar" denilmiştir. Ayrıca, "Derneğimiz aldatmışları uyarmayı görev bilir, padişahın hi mayesi altında toplanalım," çağrısı yapılmıştır.

Bu bildirinin altında cemiyetin ikinci başkanı İskilipli Atıf Hoca'nın da imzası vardır. Görüldüğü gibi bildiride Atatürk ve silah arkadaşları başta olmak üzere Kuvâyi Milliyecilere “ADİ EŞKIYA”, “DELİ”, “CANİ”, “KUDURMUŞ HAYDUTLAR”, “ALDANMIŞ” diye hakaret edilmiştir.

Cemiyeti Müderrisin, 24 Aralık 1919'da Teali İslam Cemiyeti adını aldığıında bu cemiyetin ikinci başkanlığına getirilen Şeyhülislam Mustafa Sabri, bu göreve gelmesinden yaklaşık dört ay sonra (Nisan 1920) Atatürk ve arkadaşları başta olmak üzere Anadolu'da Haçlı em peryalizmine karşı direnen Kuvâyi Milliyecileri, dinin ve hükümetin buyruklarına aykırı olarak halkı aldatıp, asker ve para toplayan “zalim isyancılar” diye adlandırıp, bu isyancıları öldürenlerin gazi, bu uğurda ölenlerin şehit olacağını bildiren bir “ihanet fetvası” hazırlamıştır. Bu fetva yeni Şeyhülislam Dürrizade Abdullah imzasıyla 11 Nisan 1920'de yayımlanmıştır. Fetva İngiliz uçaklarıyla Anadolu'ya atılmıştır.

11 Nisan 1920'de bu ihanet fetvasının çizgisinde bir de Padişah Hattı Hümayûnu ile Hükümet Beyannamesi yayımlanmıştır. Beyan namede, Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı'ndan yenilgiyle çıktıktan sonra "akla ve hale" uygun bir yol tutulması gerektiğini, oysa "teşkilatı milliye" diye çıkarılan "fitne ve fesat"ın bir yandan siyasi durumu son derece tehlikeli bir hale getirdiği, diğer yandan barış şartlarını tehlikeye düşürdüğü belirtilerek "erbabı isyanın" başkentle Anadolu arasında haberleşmeyi ve ulaşımı kesmeye kalkışmalarının "en büyük bir hıyaneti vataniye" olduğu ileri sürülmüştür. Beyannameye göre ulusal örgüt, Kanuni Esasi'ye ve yasalara aykırı olarak zorla para ve asker toplayıp buna uymayanlara eziyet etmekte, hatta kasabaları ve köyleri basmaktadır. Bu işler Allah'ın buyruğuna ve şeriata aykırıdır. İsyana katılanlardan pişman olanlar bir hafta içinde padişahın affına uğraya caktır. İsyanı düzenleyenler ve kışkırtanlarla onlara uyanlar şer' en ve kanunen takip edilecektir.

31 Temmuz 1920'de kurulan 5. Damat Ferit hükümeti, 4 Ağustos'ta *Takvimi Vekay'*Cde yayımlanan beyannamesinde "asiler" diye adlandırdığı Kuvâyi Milliyecilerin ülkeyi kurtarma iddialarının "yanlış" ve "boş" olduğunu belirtmiştir.

Prof. Sina Akşin'in ifadesiyle, "Hükümetin bildirgesi yanında, ona destek olmak üzere Saray cephesinin ideolojik örgütü sayılabilecek Teali İslam Cemiyetinin çıkardığı iki bildirden de söz etmek gerekir."

Teali İslam Cemiyeti'nin Birinci Bildirisi (Ağustos 1920)

Bildiri, "Anadolu'nun masum ve mazlum ahalisine," diye baş lamıştır. Bir zamanlar "şen ve bahtiyar" olan bu halk şimdi "boy nu bükük", "mahzundur". Nedeni on iki yıl önce çıkan İttihat ve Terakki'dir. Abdülhamid'i aldatıp, 31 Mart oyunuyla tahtdan indir diler. "Otuz seneden fazla hilafet makamında ve saltanatta bulunmuş bir padişah zışanın kendine ve ailesine karşı reva gördükleri o hareket bu demlerin nasıl cibiliyetsiz ve hayasız bir eşkıya çetesi olduklarını göstermişti. Padişaha yaptıkları muameleden milletin başına neler ge tireceklerini anlamak güç bir şey değildi. Fakat biz o zaman anlayamadık. Cenabı Hak basiretimizi bağlamıştı. Yine 31 Mart Olayı'm baha ne ederek İstanbul'a gelen düzme Hareket Ordusu, yani İttihat çetesi payitahttaki asker neferlerini, zavallı vatan kuzularını din hizmetkârı olan talebei ulumu, ulemayı sokak ortalarında süngiilemişler ve bir çok mazlumları dar ağacına asmışlar ve Fatih Camii şerifine kurşun yağdırmışlardır. O olaylardan da bu heriflerin maksat ve mahiyetlerini anlamak lazım gelirdi. Fakat yine anlayamadık. O günden sonra bu eş kıya Devleti Osmaniye'nin idaresini ellerine aldılar." *Balkan Savaşımı çıkardılar, Babıali Baskım'ını, sopalı seçimleri yaptılar*, "Mahmut Şev ket Paşa Olayı nedeniyle yine darağaçlarını kurdular. Damadı Şeyri yarı Salih Paşa merhum ile beraber sürü sürü insanları astılar. Vapurlar dolusu binlerce halkı Sinop'a sürdüler", "İstediklerini yaptılar ve bir kelime itiraz edenı boğdular, susturdular". *Dünya Savaşı'na katıldılar; yediler, içtiler, çaldılar, keyif ettiler, kalan herkes öldü, sefalet, acılar çekti. İmparatorluk parçalandı*. "Milyonlarca İslam memleketlerim elden çıkardılar." *Şimdi de "Anadolu'da Mustafa Kemal ve Kuvâyi Milliye maskaraları" çıktı*. "Yunan askerlerinin önünden namerdane bir suretle kaçarken, zavallı, saf ve gafil ahali ve askerden topladıkları kumetleri düşmanla harbe tutuşturmak ve *siz mevkinizde sebat edin biz şu taraftan onların arkasını çevireceğiz' tarzında yalanlar ve hilelerle savuşup kaçarak zavallı askerlerimizi ve halkımızı boşu boşu na kırdırmak usulünü takip ediyorlar. Biçare millet bu yankesicilerin hilelerini, desiselerini hâlâ tamamen anlayamamıştır. Yazık, bin kere yazık ki gerek harp içinde ve gerek Mütareke'den sonra memleket bun ların fitne ve fesadı uğruna milyonlarca evladını telef ediyor da Talat, Enver, Cemal, Mustafa Kemal vesaire gibi beş on şakinin (eşkıyanın) vücudunu ortadan kaldırmak için icap eden küçük fedakârlığı göze aldırarak memleketi ve

kendilerini ebedi tehlikeden kurtarmak ve selamete çıkarmak yolunu idrak edemedi ve hâlâ da edemiyor!” *Millet aldanyor, aldatılıyor; boşuna girip yenilerek çıktığı bir savaşın sonunda aklını başına toplayamıyor!* “Kendisini hâlâ aldatmaya ça lışan heriflere diyemiyor ki: ‘Ey hainler! Ey Allah’tan korkmayan ve Peygamber’den haya etmeyen mahluklar, savaştınız, başımızı bin türlü belalara soktunuz, mağlup oldunuz, bizi de o yolda mahv ve perişan ettiniz, devletlere karşı mağlup olduk dediniz, mütareke imzaladınız, silahlarımızı, boğazlarımızı, payitahtımızı teslim ettiniz. Şimdi neye tekrar, gücünüz yetmediğini kabul ve imza ettiğiniz devletleri yeniden kızdırarak üzerimize husumet ve gazaplarını davet etmekten ve istila olunmayan bakire memleketimizi de istila ettirmekten başka bir faidesi olmayacak surette mecnunca hareketlere kalkışıyor ve bizi de eskisi gibi boşu boşuna kırdırıyorsunuz!’

İngiltere ve Fransa gibi “muazzam ve muntazam” devletlere mey dan okuyorlar! Bu yüzden İngilizleri kızdırıp üzerimize Yunanlıları musallat ettiler. “Savaşta yenildikten sonra uslu oturmak yenilginin sonucuna katlanarak telafisini sabrı sükûn ve aklı tedbir dairesinde sağlamaktan başka çare var mıdır?” *Bir taraftan Yunanlılarla sava şıp diğer taraftan kaçıyorlar. Bu arada, “Şöyle direndik, böyle zayıat verdik” gibi yalanlarla halkı “iğfal” ediyorlar.* “Düşünmüyorsunuz ki Yunanlılara fazla zayıat verdirmek bile bundan sonra bizim için hayırlı ve menfaatli bir şey olmaz.”

“Hem sizler, ey yalancı ve deni şakiler! Kendi milletimize karşı ecnebi milletlerden hiçbirinin yapmadığı eşkıyalık ve kötülükleri ya pıp, milleti, memleket eşrafını, ulemasını asıp keserek mallarını yağma ederken kendinize ne hakla, ne yüzle, ne utanmazlıkla Kuvâyi Milliye namını veriyorsunuz? Milleti öldürerek, mahvederek milletin hukuku nu koruyacaksınız öyle mi?”

“Utanmaz hainler, artık yetişir, yakamızı bırakın: Cenabı Hakk’ın gazabı ve laneti sizin üzerinize olsun.”

Bariş imzalandı. Kuvâyi iMilliye yüzünden galip devletlerin ye niden düşmanlığını kazandık! Devletler şimdi bize “Eğer Anadolu’da Kuvâyi Milliye isyanını devam ettirir ve bastırmazsanız İstanbul’u da elinizden alacağız diyorlar. Kuvâyi Milliye eşkıyası ise İstanbul’u da elimizden çıkarmak ve memlekete son hizmet şeklinde son ihanetlerini de yapmak için çalışıyorlar “Ey Anadolu’nun mazlum ve muhterem ahalisi”. Emin olunuz ki bu durum böyle devam edemez. “Memleketin her sancağını ve her bu çağını sarmış olan bu vahşet ateşi ve eşkıyalık böyle sürüp gidemez! Vaktimiz pek daraldı ve bu asilerin, bâğîlerin eşkıyalıklarından, cina yetlerinden halk bunaldı kaldı.” *Bu ateşi kendimiz söndüremezsek, ga lip devletlerin bildirdikleri şekilde payitahtımız, İstanbul da elimizden alınacak ve Anadolu da ecnebilerce işgal edilecek.* “Binaenaleyh, bu bâğîleri, bu asileri mümkün olduğu kadar az zaman içinde yakalayıp ortadan kaldırmak hepimiz için bir farzdır.”

Bildirinin sonunda bir de müjde verilmiştir: “Bu bâğî, bu asileri” “tedip ve tenkil” etmek üzere toplanacak kuvvetin başında “Halifei zişanımız ve sevgili hakanımız efendimiz hazretleri” bizzat bulunacak ve “oralara” gidecektir! “Hazır olunuz ve bu hainlerden, bu caniler den vatani kurtarmak için size düşen görevi yerine getirmede kusur etmeyiniz.”

Bildirinin sonunda askerlere şöyle seslenilmiştir:

“Ey kahraman askerler! Savaş yıllarında sizi cephe cephe sürük leyen ve aç susuz süründüren ve din kardeşlerinizin, hemşerilerinizin beyhude yere ölmelerine sebebiyet veren birkaç kişi arasında Mustafa Kemal, Ali Fuat, Bekir Sami gibi zalimler de var idi. İşte bu hainle rin harp cephesi haricinde kalmış olan aile fertlerinize kanlı elleriyle ne kadar facia yaşattıklarını savaştan dönüşünüzde gördünüz! Bugün yine o eşkıyalar, bâğîlerdir ki elleri birtakım yetimlerin, dul

kadınların kanlarına bulandığı halde kalbinize sokularak sizi mahvetmek ve evlat larınızı yetim, eşlerinizi dul bırakmak ve servet ve saadetinizi tamamen çalmak için şeytanın dahi hatırına gelmeyen hile ve desiselere başvuru ruyorhr. Siz bu zalimlerin cinayetlerine daha ne kadar göz yumacak sınız? Elinize aldığınız fetvai şerif ki Allah'ın emridir, okuduğunuz hattı münif ki, halifemizin, padişahımızın bir fermanıdır. Siz Allah'ın emrine, halifenin fermanına uyararak bu canileri, bu katil canavarları, daha ziyade yaşatmamakla memur ve mükellefsiniz. Şu alçaklar ve hempaları bu cinayetleri hep sizin sayenizde yapıyor. Bunların vücut larını tamamen dünyadan kaldırmak beşeriyet için, Müslümanlık için bir farz olmuştur."

“Memleketin başına bu kadar felaket getirmiş olan bu hainler daha yaşatılacak mı? Siz daha ne kadar böyle gafletle bunların gayri meşru emirlerine uyacaksınız? Korkuyoruz ki sizin bu aklınız, bu gaf letiniz, körü körüne hainlere itaatiniz daha pek çok mescitlerimizi ve mabetlerimizi harap eyleyecektir!”

“Askerler bu kadar uyuduğunuz artık yeter, bu zalimlere alet ol duğunuz artık yeter!”

“Padişahımız, halifemiz efendimiz hazretlerinin merhamet ve şef kat kucağı size açılmıştır. Hepiniz koşunuz geliniz, dünya ve ahiret saadetini ihraz ediniz! İşte size seçim. Allah'ını, Peygamberini ve padi şahını seven bu tarafa gelsin!”

İskilipli Atıf Hoca'nın başkanı olduğu Teali İslam Cemiyeti'nin yayımladığı bu bildirisinin tamamını okuduğunuzda her şeyden önce Kurtuluş Savaşı'nın gerçekten bir “mucize” olduğunu anlıyorsunuz. Atatürk'ün, halkı işgalcilere karşı “tam bağımsızlık” parolasıyla bir araya toplayıp Kuvâyi Milliye'yi oluştururken, düzenli orduyu kurarken yokluklar içinde hangi ihanetlerle, hangi şeytanca oyunlarla, hangi büyük “güçlüklerle” uğraştığını Teali İslam Cemiyeti'nin bu bildirisinin den daha iyi ortaya koyacak belge azdır herhalde. Bu bildiri, Kurtuluş Savaşı'nın iç cephesinin önemini bütün çıplaklığıyla gözler önüne ser mektedir. Atatürk, Kurtuluş Savaşı'nda sadece İngiliz, Fransız, İtalyan, Yunan, Ermeni işgalcileri ve onlara yardım eden ayrılıkçı Rum ve Ermeni çeteleriyle değil, aynı zamanda içerideki özellikle “dini kullanan” hainlerle ve onların kışkırttıkları isyancılarla mücadele etmiştir. Nitekim İstanbul hükümeti, İngiliz Muhipler Cemiyeti ve Teali İslam Cemiyeti gibi “dini kullanarak” Kurtuluş Savaşı'na karşı bayrak açan hain kuru luşların kışkırtmasıyla Anadolu'da 20'den fazla isyan çıkmıştır.

Atatürk ve silah arkadaşları başta olmak üzere Kuvâyi Milliyetilere ağır hakaretlerle dolu bu bildiri halk için hazırlanmıştır. İskilipli Atıf Hoca'nın Teali İslam Cemiyeti aydınlara yönelik de bir bildiri ha zırlamıştır. Prof. Sina Akşin'in ifadesiyle bu, “daha ağdalı ve ağırbaşlı bir dille yazılmış bir bildirgedir.”* Teali İslam Cemiyeti'nin İkinci Bildirisi (Ağustos 1920)

Bu bildiri dinsel vurgularla başlamıştır. İslam'ın “*şu kimyahane hayâta*” kılıçtan daha “büyük ve daha mukaddes” vazifeleri vardı. O da medeniyetti. Zaten İslamiyet her hususta “*itidal (ılımlılık) esa sına müstenittir,*” denilerek şaşırtıcı bir biçimde ta o günlerde “ılımlı İslam” göndermesi yapılmıştır! Osmanlı'nın geri kalmasında ilimden uzaklaşılmasının etkili olduğu belirtildikten sonra 1908 devriminde İttihatçılar geldiler ve “*milleti harpten harbe*” sürüklediler denilmiştir. Dünyada hak, namus, fazilet için yaşamak ve ölmekle tanınan Müslümanları yenilgi yanında “*ihiras ve fesat*” ile lekelediler! Şimdi de Kuvâyi Milliye adı altında “*İzmir hadisesinden*” sonra işler yoluna girmeye başlamışken isyan ettiler! “*Görülmedik, işitilmedik fecayi (facialar) ve mezalim yaptılar. Memlekette dış düşmanların yapmak istemeyeceği fenalıklar yaptılar.*” Barış şartlarını bozdular. Bu yüzden barış koşulları “*fevketasavvur*” bir biçime girdi. “*Ehveni şer ola rak*” Sevr imzalandı! Bugün artık devlet ve milletin gerçek çıkarı ve ilk görevi “*Kuvâyi bâğiyyenin fesadını ortadan*

kaldırıp” memleketin güvenliğini sağlamaktır. Artık Osmanlılar ve Müslümanlar uygarlık ve toplumsal mutluluk üzerinde yoğunlaşmalıdır. Bugüne kadar İstanbul hükümeti maruz kaldığı zorluklar içinde eşkıyaları yakalamak için ge reken başarıyı göstermedi. “*Milletin üzerinde bu bâğîlerin tasallutunu henüz etkisiz hale getiremedi.*” Millet de görev duygusuyla davranıp isyancıların bastırılması için yemin etmelidir.

30 Ağustos 1920’de Yunan uçakları Eskişehir üzerinde uçup Teali İslam Cemiyeti’nin bu bildirimlerini atmıştır.

1086 Akşin, age., s. 204.

25 Ağustos 1920’de de Anadolu semalarından Kuvâyi Milliye’nin “katiP olduğunun yazıldığı fetvalar atılmıştır.

Padişah Vahdettin, Sadrazam Damat Ferit, Şeyhülislam Mus tafa Sabri, Şeyhülislam Dürri zade Abdullah ve İskilipli Atıf el ele, Anadolu’da kelle koltukta vatan ve namus mücadelesi veren Kuvâyi Milliye’vi ve bu mücadelenin lideri Mustafa Kemal Atatürk’ü orta dan kaldırmak için dört koldan harekete geçmiştir. Nitekim, Padişah Vahdettin’in 5 Nisan 1920 tarihli hattı hümâyûnu. Damat Ferit’in bil dirgesi, bir önceki Şeyhülislam Dürri zade Abdullah’ın fetvası ile İski lipli Atıf ın Teali İslam Cemiyeti’nin bildirimleri bir broşürde toplanarak basılmıştır.

Üç İhanet Bildirisi = Bir Hain İskilipli Atıf’ın “hain” olmadığını iddia edenlerin ileri sürdükleri ne göre İzmir’in işgali üzerine Teali İslam Cemiyeti bir protesto beyan i namesi yayımlayarak işgali kınamıştır! Necip FazıPm aktardığına göre İskilipli Atıf 1926’da Ankara İstiklal Mahkemesi’nde yargılanır ken şöyle demiştir: “*Yunanlıların İzmir’i işgali üzerine bir beyanname hazırlayarak İstanbul’da İtilaf Devletleri mümessillerini ve bu şeni te cavüzü protesto etmiştik...*”

Birincisi, bu beyannameye ilişkin elimizde hiçbir yazılı belge yok tur. İkincisi, İstanbul hükümeti; sadrazam ve padişah, İzmir’i İngilizle rin işgal edeceğini düşünerek “muhtemel bir İngiliz işgaline direnilme mesi için” önceden İzmir ve civarında gerekli önlemleri almışlardır. Bu çerçevede, örneğin direnişçi Nurettin Paşa’yı görevden alıp teslimiyetçi Ali Nadir Paşa ile İzzet Bey’i görevlendirmişlerdi. Ancak İzmir’in Yu nanlılarca işgal edilmesi hükümet çevrelerinde önce büyük bir şaşkınlık yaratmış, sonra ise protesto edilmiştir. Hatta hain Damat Ferit ile hain Ali Kemal bile İzmir’in Yunanlılarca işgalini kınayıp protesto etmiştir. İzmir’in Yunanlılarca işgali herkesçe üzüntüyle karşılanıp kınanmıştır.

Bu bakımdan Teali İslam Cemiyeti’nin, daha doğrusu o sıradaki adıyla Cemiyeti Müderrisinin de İzmir’in işgalini kınaması son derece nor mal bir durumdur. Bu kınama, cemiyet mensuplarının daha sonraki “iharetlerini” görmezden gelmemizi gerektirmez.

Nitekim İskilipli Atıf Hoca’nın ikinci başkanı olduğu Cemiyeti Müderrisin, İzmir’in işgalinden (15 Mayıs 1919) yaklaşık dört ay son ra, 26 Eylül 1919’da yayımladığı bir bildirimde Kuvâyi Milliyecileri “*adi eşkıya*”, “*deli*”, “*cani*”, “*kudurmuş haydutlar*” gibi çok ağır söz lerle suçlamıştır.

“Cemiyeti Müderrisin”in ikinci başkanı olan İskilipli Atıf, daha sonra “Teali İslam Cemiyeti”nin başkanı olmuştur. İskilipli Atıf’ın başkanlığındaki o Teali İslam Cemiyeti de 30 Ağustos 1920’de Yunan uçaklarıyla Anadolu’ya atılan iki “iharet bildirisi” yayımlamıştır.

Her iki bildirimde de Atatürk ve bazı silah arkadaşları başta olmak üzere Kuvâyi Milliyeciler “*asi*”, “*eşkıya*”, “*bağı*”, “*hain*”, “*haydut*”, “*hırsız*” gibi çok ağır sözlerle suçlanarak öldürülmelerinin dine uygun olduğu bildirilmiş ve halktan “onların vücutlarını ortadan kaldırması” istenmiştir.

Hiç dile getirilmemesine karşın İskilipli Atıf Hoca, biri “Cemiyeti Müderrisinin ikinci başkanıyken, ikisi “Teali İslam Cemiyeti”nin birinci başkanıyken 1919-1920 yıllarında toplam üç adet Kurtuluş Savaşı karşıtı bildiriden “doğrudan” sorumludur.

İskilipli Atıf Hoca'nın “hain” olmadığını iddia edenler bu işe de kendilerince bir “kılıf” uydurmaya çalışmışlardır: İskilipli'nin İstiklal Mahkemesi'ndeki sorgusunda kendisini savunmak için söylediklerine ve onun dava arkadaşlarından Tâhirü'l-Mevlevî'nin hatıralarına da yanarak ki o da Teali İslam Cemiyeti üyesidir şöyle bir savunma yoluna gitmişlerdir:

“Şeyhülislam Mustafa Sabri Efendinin marifetiyle Teali İslam Cemiyeti namına yazılmış ve bastırılmış bir beyanname zorla Teali İslam Cemiyeti idare heyetine imzalatılmaya çalışılmıştı. Ama Atıf Hoca ve Tâhirü'l-Mevlevî'nin şiddetle karşı koymaları üzerine de mihiirsiiz olarak Yunan uçaklarınınca Anadolu'ya atıldı. Buna karşın, o zamanın Vakit gazetesinde Atıf Hoca tekzipname (yalanlama) yayımladı...”

Aynı hikâyeyi Necip Fazıl da kitabında tekrarlamıştır.

Birincisi, bildiri yazıp cemiyet üyelerine zorla imzalatmak is tediği söylenen Şeyhülislam Mustafa Sabri Efendi de Teali İslam Cemiyeti'nin kurucu üyelerinden biridir. İskilipli Atıf Hoca, hem Cemiyeti Müderrisin'de hem de Teali İslam Cemiyeti'nde Mustafa Sabri ile el ele kol koladır: Bu cemiyetlerde her ikisi de başkandır. İskilipli Atıf gerçekten bu bildiriye karşı olsa, ya bildirinin yayımlanıp Anadolu'ya atılmasını engellemesi ya da bu “ihanete” alet olan bir cemiyetten, hiç beklemeden, derhal istifa etmesi gerekirdi. Ancak bildiri yayımlanıp Yunan uçaklarıyla Anadolu'ya atılmıştır. Dolayısıyla cemiyet başkanı olarak İskilipli Atıf bu fiili durumdan sorumludur. İş işten geçtikten sonra gazetede “tekzip” yayımlaması ve cemiyetten ayrılması bu işten sorumlu olmadığı değil, tam tersine sorumlu olduğu bu işten “paçayı kurtarmak” istediğini gösterir.

Nitekim İskilipli Atıf 1926'da Ankara İstiklal Mahkemesi'nde yargılanırken mahkeme başkanı bu bildiriden sorumlu olduğunu söyleyin ce, İskilipli Atıf, “O bildirgeyi onaylamamak için en çok ben uğraştım!” diyerek kendini savunmak istemiştir. Bunun üzerine Mahkeme Başkanı (S) ile İskilipli Atıf Hoca (A) arasında şöyle bir konuşma geçmiştir:

S.: “Belge göster.”

A. : “Belgeyi arz ediyorum: Vakit gazetesinin 1034. nüshasında tekzipname duruyor. Şimdi bu durup dururken bendenize vesika sor mak bilmem nasıl olur?”

S.: “Sen bu tekzipnameyi ancak bir gizli maksat için yaparsın.” A.: “Ne maksadı beyefendi?”

S.: “Çünkü gördünüz ki bunlar (bildiriler) Yunan tayyareleriyle atıldı ve aksi tesir yaptı. Anadolu halkı Milli Mücadele'ye daha fazla destek vermiştir. Siz de bu kötü durumdan kurtulmak için bunu yaptınız.”

A.: “Eğer öyle olsa idi onlarla beraber olurum, cemiyete devam ederdim. Halbuki devam etmedim. Bu da bir delildir. Eğer devam etse idim bu düşünceniz akla gelebilirdi.”

S.: “Sus bizi çileden çıkarma! Hürriyet ve İtilaftan ve Mustafa Sabri'den destek alarak bu cemiyeti kurduğun buradan belli oluyor. Sen hâlâ onlardan ayrımı diyorsun. Biz budala olmalıyız ki bu sözlere inanalım. Bol bol atıyorsun!”

Görüldüğü gibi İstiklal Mahkemesi, Atıf Hoca başkanlığındaki Teali İslam Cemiyeti'nin Kurtuluş Savaşı sırasındaki “zararlı” faaliyetlerinin, “ihanet” bildirilerinin farkındadır. Hatta ileride görüleceği gibi yargılamanın odağında Atıf Hoca'nın Teali İslam Cemiyeti günlerinde ki zararlı faaliyetleri vardır.

İskilipli Atıf'ın bu "bildiri" konusunda "masum" olduğunu iddia edenler Atıf Hoca'nın kendisi de buna dahilnedense hep tek bir bildiriden söz etmektedirler. Bunu ya bilgisizlikten ya da gerçekleri saklamak için yapmaktadırlar. Çünkü ortada İskilipli Atıf'ın sorumlu olduğu bir değil tam üç bildiri vardır. İskilipli'nin bunu bilmemesi ola naksızdır tabii!

Diyelim ki İskilipli Atıf Hoca doğru söylüyor! Gerçekten de başkanı olduğu "Teali İslam Cemiyeti"nin halk için hazırlayıp 30 Ağustos 1920'de Yunan uçaklarıyla Anadolu'ya attığı birinci bildiriden sorumlu değil! Hatta aynı dönemde aydınlar için hazırlanan ikinci bildiriden de sorumlu değil! Peki, ama bir yıl kadar önce ikinci başkanı olduğu Cemiyeti Müderrisin'in 26 Eylül 1919'da yayımladığı ve Kuvâyi Milîyecileri "adi eşkıya", "deli", "cani", "kudurmuş haydutlar" gibi çok ağır sözlerle suçlayan "ihamet bildirisinden" de sorumlu değil midir?

Ayrıca "Teali İslam Cemiyeti"nin ikinci başkanı olan Şeyhülislam Mustafa Sabri'nin hazırladığı ve yeni Şeyhülislam Dürrizade Abdullah'ın 11 Nisan 1920'de yayımlayıp İstanbul hükümetinin İngiliz uçaklarıyla Anadolu'ya attırdığı "ihamet fetvasından" da haberi yok mudur? Üstelik söz konusu fetva, İskilipli Atıf Hoca'nın da yazdığı Kurtuluş Savaşı karşıtı *Alemdar* gazetesinde yayımlanmıştır? İskilipli Atıf, bu ihamet fetvasını yayımlayan ve sayfalarından Kurtuluş Savaşı karşıtlığı olan *Alemdar* gazetesinde yazmaya neden devam etmiştir? Ki İskilipli Atıf'ın yazdığı o *Alemdar* gazetesi, "İslam kilidinin anahtarını, İngiltere'nin güvenilir eline teslim etmekte, İslam âlemi için hiçbir tehlike yoktur," diye yazacak kadar alçalmıştır. Aynı *Alemdar*, İngiliz Muhipler Cemiyeti'nin yayın organı gibi çalışmıştır. Cemiyet, *Alemdar*'da sabah akşam Atatürk'e saldırmıştır. İskilipli Atıf yazdığı gazetede bu durumdan habersiz midir?

Daha da önemlisi, Atatürk ve silah arkadaşlarının öldürülmesinin "dinen caiz" olduğunu ilan eden Mustafa Sabri'nin bu ihamet fetvasına İskilipli Atıf Hoca'nın tepkisi ne olmuştur? Örneğin o tarihte Şeyhülislamlığa getirilen Haydarizade İbrahim Efendi, Mustafa Sabri'nin kaleme aldığı fetvayı okuyunca imzalamayı reddedip istifa sını vermiştir. Peki, İskilipli Atıf Hoca bu ihamet fetvasını hazırlayan Mustafa Sabri ile ilişkilerine neden son vermemiştir? Neden hâlâ o "hain" din adamı müsvettesiyle aynı cemiyet çatısı altında yer almıştır?

Sorular, sorular, sorular!

İskilipli Atıf'ın Yol Arkadaşı Şeyhülislam Mustafa Sabri İskilipli Atıf Hoca'nın dava arkadaşlarından, yol arkadaşlarından 11 Nisan 1920 tarihli "ihamet fetvasının" yazarı Şeyhülislam Mustafa Sabri, mason locasına üyedir. Sırf İngilizlere yaranmak için sözde Ermeni soykırımından sorumlu tutulan Boğazlayan Kaymakamı Kemal Bey'in idam fetvasını hazırlamıştır. Sevr Antlaşması'nın imzalanmasını savunmuştur. Kitabında Kurtuluş Savaşı'nı çarpıtmış, yalanı gerçek, gerçeği yalan göstermeye çalışmıştır. Atatürk'ün İngilizlerle anlaşmasını, İzmir'i Yunanlıların kendiliğinden Türklere geri verdiğini iddia etmiştir. Başbakan Erdoğan'ın tarih hocalarından Kadir Mısıroğlu ile Mustafa Armağan'ın yalanlarının kaynaklarından biri bu hain Mustafa Sabri'nin yazdıklarıdır.

Şeyhülislam Mustafa Sabri de İskilipli Atıf Hoca'yı aratmayacak kadar "bağnaz" bir din anlayışına sahiptir. İslamiyetin "zorlaştırma yın, kolaylaştırın" hükmüne karşın bin dereden su getirip dini zorlaştırmanın peşindedir. Örneğin *Peyami Sabah* gazetesindeki yazılarında Darülfünun'da kızlarla erkeklerin bir arada ders yapmalarına karşı çıkmış, Mütareke günlerinde Müslümanların içki satmasını, kadınların erkeklerle bir arada çalıştıkları bazı işlere girmelerini, kadınların evden yanlarında bir erkekle dışarı çıkmalarını ve bildirilen kıyafet dışında bir kıyafet giymelerini yasaklamayı düşünmüştür.

Celal Bayar, onun hakkında şunları yazmıştır:

“Mustafa Sabri Efendi, İngiliz himayesine girmekten başka kur tuluş yolu olmadığını iddia edenlerdendir. Milli Mücadele'nin şiddetli düşmanıdır. Kürdistan Cemiyeti adındaki siyasi bir kurul ile müşterek vatanın parçalanmasına yol açan bir anlaşmayı reisi olduğu Hürriyet ve İtilaf Partisi Umum Merkezi adına imzalamıştır. Yakın tarihimizin gizli kalmış bu büyük ihanetine 9. cildimizde belgeleriyle temas edeceğim. Sadrazam Vekili olduğu sırada Ali Galip'i Sivas Kongresi üzerine yürümeye teşvik edenler arasındadır. 'Kuvâyi Milliyecilerin katli va ciptir' fetvasını yazan odur, imza eden Dürriyade'dir.””

Mustafa Sabri, kitabında Kurtuluş Savaşı, Türklük ve Atatürk hakkında hakaretamiz ifadeler kullanmıştır.

Atatürk'ten şöyle söz etmiştir:

“Yani bütün hareketlerini hilafet makamına hizmet şeklinde gös termiş iken, nasıl kahtelik ve hayasızlıktır ki hilafetin en çirkin tezyif ler ve tahkirler altında birdenbire ilgasına cesaret etmiştir. ”

“Mustafa Kemal'in ve Ankara Hiikümeti'nin kahteliklerini, sahtekârlıklarını şu ufacak mukaddime'ye sığdıracak değilim. Demek isterim ki bu şekil değıştirmeler, bu zıtlıkları işleyebilmek için insan utanmazlıkta da kahraman olmalıdır. Hele dinsizlik olmadan hak sızlığın, hayasızlığın bu derecesi tasavvur olamaz. ”

“İki paralık Mustafa Kemal kuvvetinin baskısına boyun eğerek İngilizlerin, Fransızların ve sair devletlerin İstanbul'dan çekilip gitmelerini ancak Kemalistlerin idam ettiği Türk aklı kabul edebilir.””*Türklüğe bakışı da şöyledir:*

“Benim elimden gelse Tiirkleri Arap yaparım, diğer Müslümanları da. Bunların vaktiyle Araplaşmadığına da çok eseflenirim. Arap dili, ne Türk diliyle ne de Çerkez diliyle kıyas kabul etmeyecek derecede üs tünlüğe sahip olduğundan, insanın, milliyetin küçüğüne sahip olup da onunla iftihar edeceğine büyüğüne sahip olarak onunla iftihar etmesi daha kârlı ve makul olur.””

Kurtuluş Savaşı düşmanı “hain” Mustafa Sabri zamanla daha da ileri gidip *Yarın* gazetesinde Türklükten istifa ettiğini yazmıştır:

“Yalnız Müslüman ve insan olarak kalmak üzere, Türklükten Şe ref 1'c izzetimle istifa ediyorum Allah'm huzurunda... Tövbe Yarabbi, tövbe Türklüğüme! Beni Türk milletinden addetme...”

Mustafa Sabri, Kurtuluş Savaşı'nda “vatana ihanet” ettiği için 150'likler listesine alınmıştır." Atatürk'ün başkomutanlığındaki Türk ordularının zaferinden sonra diğer hainlerle birlikte İngiliz Elçiliği'ne sığınmıştır. Ailesini de yanına alarak İngilizlerin bulduğu bir yük gemi siyle önce Mısır'a, sonra Yunanistan'a gitmiştir. Oradan İtalya'ya geçerek kaçak Padişah Vahdettin'i ziyaret edip Türkiye Cumhuriyeti karşıtı bazı tertiplerin içine girmiştir. Papa'dan bile yardım istemiştir.

İşte İskilipli Atıf Hoca, 19191920 yılları arasında hem “Cerriyeti Miiderrisin”de hem de “Teali İslam Cemiyeti”nde bu “hain” Mustafa Sabri ile birlikte dir.

Nitekim Atıf Hoca, 1926'da Ankara İstiklal Mahkemesinde yar gılanırken, mahkeme başkanı bu duruma şu sözlerle dikkat çekmiştir: *(...) Sen en karanlık günlerde Teali İslamcılık yap, Mustafa Sabri'nin yanında yer al da sonra karşımızda şöyle böyle söyle. Sözle riniz hiçbir gerçeğe uygun değildir. ”

AKP hükümeti döneminde 2007 yılında Tokat Belediyesi tarafın dan kurulan bir vakıfa “Şeyhülislam Mustafa Sabri Efendi Vakfı” adı verilmiştir.

AKP döneminde kahramanlığa terfi edilen hainlerden biri de odur!

Dini Siyasete Alet Etmek Suçtur 1924'te, halifeliğin kaldırılması, Tevhidi Tedrisat Kanunu'nun kabul edilmesi, Osmanlı hanedanının yurtdışına sürgün edilmesi gibi laiklik ağırlıklı devrimlerin yoğunluk kazanması ve genç Cumhuriyetin ağaların, şeyhlerin, şıhların "marabaları" durumundaki halkı, devletin özgür "bireyleri" haline getirmek için çalışmalar yapması, öteden beri dinden geçinen sahte hocalar ve asırlardır halkın kanını emen ağalar ile şeyhlerin tepkisini çekmiştir.

Bu arada 17 Şubat 1924'te Kâzım Karabekir Paşa'nın başkanlığında Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası kurulmuştur. Programında, *Parti, düşünceye ve din inancına saygılıdır*" sözüne yer vermesi, hem CHP'yi "dinsizlikle" suçlamak isteyenlerin hem de din istismarcıları ile Cumhuriyet düşmanlarının ekmeğine yağ sürmüştür. 1925 yılında bazı İstanbul gazeteleri yeni rejimi çok ağır şekilde eleştirmiştir.

1925 yılının başlarında Nakşibendi Tarikatının en etkili olduğu Doğu bölgesinde "Hükümetin dinsizleştiği, milletin dinsizliğe götü rüldüğü, dinin kaldırılmak istendiği, dinin yitirmekte olduğu, bunu önlemek gerektiği gibi söylenti ve propagandalarla devrim tepkilerinin belki de en büyüğü denebilecek olan..." Şeyh Said İsyanı başlamış tır. Hükümet hemen bölgede sıkıyönetim ilan etmiştir. Daha sonra da Adalet Bakanlığı, "Dini ve Dinin Kutsal Kavramlarını Siyasete Alet Edenler Hakkında" bir kanun tasarısı hazırlamıştır. Başbakanlıkça 24 Şubat 1925'te Meclis'e verilen kanun tasarısının gerekçesi şudur:

"{...} Söylenmesi çok üzücüdür ki, insanlığın, mutluluk ve yüksel me kılavuzu olarak Tanrı katından indirilmiş olan kutsal dinler, kötü lükler altındaki insanların kutsal haklarını kesin bir kararlılıkla mey dana çıkarma aracı olan devrimlerin amansız düşmanı olan kötüler elinde gericilik için kullanıldı. (...) Yüksek esaslarına rağmen İslamiyet de uzun yıllar kötü ailelerin elinde, kan dökücü istibdat idarelerinin gerekçesi olarak gösterildi. Kurtuluş Savaşı sırasında, memleketten kovulan halifeler, din emri diye, kutsal bağımsızlık savaşı yapanların öl dürülmesine fetvalar çıkardılar. Yani devrimlerimizin en zor günlerin de din, düşmanlar yararına kullanıldı. Türk milletinin sosyal ve siyasal olgunluğunu ispatlayan Cumhuriyetimize karşı son günlerde gerici dü şünceleri kötüye kullanmak isteyenlerin, yine dinin kutsal buyrukları ile halktan bazılarını kandırmakta oldukları görülmüştür.

Tanrı ile vicdan arasında bir birleşme aracı olan dinler, siyaset ve bunun sonucu aşırı istek aracı oldukça kutsal temizliklerinin etkilene ceğine şüphe yoktur. Hükümetimiz Tanrı ile vicdan arasında, siyasetin ve siyasal kuruluşların aracılık yetkisi bulunmadığı kanısındadır. İsla miyet de bu görüşü pekiştirir. (...) Bundan böyle dinin ve dinin kutsal kavramlarının bir siyaset ve bunun sonucu aşırı yarar ve istek aracı edilmemesi için hazırlanan kanun ilişikte sunulmuştur. "

Kanun tasarısının ilk maddesinde, "Dini ve dinin kutsal kavram larını siyasi amaçlara esas ya da alet etmek için dernekler kurulması yasaktır. Bu tür dernekleri kuranlar ya da bu derneklere girenler vatan haini sayılır. Dini ya da dinin kutsal kavramlarını alet ederek devletin şeklini değiştirmek ve başkalaştırmak ya da devletin güvenini bozmak veya dini ya da dinin kutsal kavramlarını alet ederek her ne surette olursa olsun halk arasına bozgunculuk ve ayrımcılık sokmak için gerek tek başına ve gerek toplu olarak sözle ya da yazı ile ya da fiilen ya da nutuk söyleyerek ya da yayın yaparak harekette bulunanlar da vatan haini sayılırlardanilmiştir. Tasarı, 25 Şubat 1925'te onaylanıp ka nunlaşmıştır.'

Fethi Okyar hükümeti, Şeyh Said İsyanı'm bastırmakta zorlanınca İsmet İnönü hükümeti kurulmuştur. İnönü hükümeti, 4 Mart 1925'te 578 sayılı Takriri Sükûn Kanunu'nu çıkarıp İstiklal

Mahkemelerini kurmuştur. Üyeleri milletvekilleri arasından seçilen İstiklal Mahkeme meleri idama varan yetkilerle donatılmıştır.

Şapka Kanunu ve Şapka Kışkırtıcıları Bin bir güçlüğe rağmen emperyalizmi ve yerli İşbirlikçilerini dize getirerek kurulan Türkiye Cumhuriyeti, birkaç mürteci bozuntusuna pabuç bırakmamaya kararlıdır. Bu nedenle öncelikle Şeyh Said İsyanı bastırılmış ve isyana katılanlar, isyanda dolaylı veya doğrudan parmağı olanlar İstiklal Mahkemelerinde yargılanarak gerekli cezaları almıştır. İsyanda rolü olduğu gerekçesiyle Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası da kapatılmıştır. Partinin İstanbul'daki ve Doğu illerindeki bazı binaların da yapılan aramalarında "kışkırtıcı" bazı yayınlara rastlanmıştır. Ata türk de *Nutuk'ta* Terakkiperver Fırka'nın "dini siyasete alet ederek" Şeyh Said İsyanı'nın ortaya çıkmasında etkili olduğunu belirtmiştir.

25 Kasım 1925'te 671 sayılı "Şapka Kanunu" kabul edilmiştir. Kanunun birinci maddesinde, "TBMM üyeleri ile genel, özel ve böl gesel idarelere ve bütün kuruluşlara bağlı memurlar ve müstahdemler Tiirk milletinin giymiş olduğu şapkayı giymek zorundadır. Türkiye balkının da genel başlığı şapka olup buna aykırı bir alışkanlığın sürdü rülmesini hükümet yasaklamıştır.

Şapka Kanunu'na ilk tepki Erzurum'dan gelmiştir. Çarşının bir bö lümünü kapatan Gavur İmam diye tanınan bir hoca ile Osman Hoca adlı biri çevresine topladığı bazı kişilerle valinin evi ve makamı önüne giderek, "*Gavur memur istemiyoruz!*" diye bağırıp gösteri yapmak istemişler, an cak kolluk kuvvetleri gösteriyi dağıtıp göstericileri tutuklayarak mahke meye sevk etmiştir. Yargılamalar sonunda 33 kişi mahkûm olmuştur. Bu olay nedeniyle Erzurum'un bazı ilçelerinde sıkıyönetim ilan edilmiştir.

Sivas'ta duvarlara hükümete hakaretler içeren bir beyanname ya pıştırılmıştır. Bu işi organize edenlerden 32 kişi mahkûm olmuş, 2 kişi de sürülmüştür.

Kayseri'de Mekkeli ve Şeyh Said gibi Nakşibendi olduğunu söy leyerek kışkırtıcılık yapan Ahmet Hamdi adlı biri olay çıkaramadan yakalanıp mahkemeye verilmiştir.

Maraş'ta İbrahim Hoca adında biri camide etrafına topladığı bazı kişilerle hükümet karşıtı bir gösteri yapmak istemiş, fakat yakalanarak Ankara İstiklal Mahkemesi'ne gönderilmiştir.

Giresun'da Muharrem adlı bir hocanın elebaşlığında yine bir şap ka kışkırtıcılığı olayı tertiplenmiş, ancak bu olay da hemen bastırılarak olaya karışanlar hakkında yargı süreci başlatılmıştır.

Şapka kışkırtıcılığı sonunda en büyük olayların çıktığı illerden biri Rize'dir. Rize'de bir iki hocanın elebaşlığında "hükümetin dinsizliğe gitmesini önleme" adıyla hükümet karşıtı bir hareket yapılmak isten miş, bazı yalanlarla halk kışkırtılmış ancak olay derhal bastırılmıştır. Rize'ye gelen İstiklal Mahkemesi olaya el koyarak sorumluları yargıla yıp gerekli cezaları vermiştir.

16 Kanunuevvel 1341 (1925) tarihli *Cumhuriyet* gazetesinde Ri ze'deki olayların ayrıntılarına yer verilmiştir:

"Rize'nin Potemya mıntıkasında İmam Şaban ile Muhtar Yakup Ağa ve riifekası, civar köyler halkını Ulu Cami nam mevkide içtima ya (toplanmaya) davet (etmişler) ve öteden beri şekavetle (eşkıyalıkla) me'luf (tanınan) birçok eşkiyayı silahlarıyla birlikte celp eylemişlerdir (bir araya toplamışlardır)."

Gazetenin haberine göre halk bu çağrıyla genel bir "dua toplantısı" sanarak gelmiştir. Fakat sonradan toplananlar jandarma karakolunu basarak jandarmayı esir alıp Rize'yi yağmalamayı planlamışlardır. Haber şöyle devam ediyor:

“Muhtar Yakup’un akrabasından Biçeli Mehmet, ‘Ey ahali! An kara ihtilal içindedir! Mustafa Kemal Paşa üç yerinden yaralı olarak doktorlar elindedir! İsmet Paşa ortadan kaldırılmıştır! Dindar paşala rımız hükümeti ellerine aldılar! Şeriatı kurtarıyorlar! Korkacak bir şey kalmamıştır! Erzurum yapacağını yaptı! Biz de iştirak edelim,’ demiş tir. Yeni Pazar köyünden Muharrem Hoca’nın şapka aleyhinde fetva şeklinde muhaberatı, içtimada hazır hocalar tarafından nakil ve tekrar edilmiştir. ”

Rize’deki olaylar bastırıldıktan sonra “kışkırtıcılar” Rize’ye gelen istiklal Mahkemesi’nde yargılanarak gerekli cezaları almıştır.

16 Kasım 1925 tarihli *Hâkimiyeti Milliye* gazetesi, Rize’deki olay ları “*İstiklal Mahkemesi'nde*” başlıklı haberinde şöyle duyurmuştur.

İstiklal Mahkemesi

“Rize köylerindeki hadise failleri mahkûm olduMahkeme heyeti muhteremesi Giresun'a hareket etmiştir. Rize: 14(A.A) İstiklal Mahkemesi bugün Rize'nin bazı köylerine ait hadisei irticaiye muhake mesini intaç etti. Bugün hitam bulan mahkeme neticesinde ileri gelen muhrik ve müşviklerden 8 kişi idama, 14 kişi on beş sene, 2 kişi on sene, 9 kişi de beşer sene küreğe mahkûm edilmişlerdir. Kararları sami in ile beraber maznunlar da alkışlamışlardır. Mahkeme safahatı bütün Rize’de derin tesirler bırakmış, memnuniyetle karşılanmıştır.”

İstiklal Mahkemesi Rize’de 1213 Aralık’ta 143 sanığı yargılamıştır. Yargılama sonunda bazı köy imamlarının halkı kışkırtıp ayak landırdığı ve İskilipli Atif Hoca'nın *Frenk Mukallitliği ve Şapka* adlı kitapçığının da kışkırtıcılıkta etkili olduğu anlaşılmıştır.”

Şapka Kanunu'na karşı yurdun değişik yerlerinde çıkan olay lar büyük bir halk desteği görmemiştir. Olayların elebaşlarının çoğu olayların çıktığı illerin halkından bile değildir. Örneğin Erzurum’daki elebaşı Hacı Osman’ın, Kayseri’deki Ahmet Hamdi’nin, Giresun’daki Şeyh Muharrem’in bu illere yeni gelmiş oldukları anlaşılmıştır.

Halkın geneli bu kışkırtıcılara büyük tepki duymuş ve Ankara’ya gönderdiği telgraflarla bu tür olayları çıkaranları “lanetlemiştir”. Örneğin Erzurum Belediye Başkanı Nafiz, Müftü Sadık, Ticaret Odası Başkan Vekili Salim, Halk Partisi Başkanı Ahmet Rıza ve daha birçok şehir ileri gelenleri ortaklaşa imzaladıkları şu telgrafi Ankara’ya gön dermiştir:

“Ayaklanmaya, kışkırtmaya, gericiliğe karşı nasıl bir nefreti ol duğunu ve nasıl tez elden yok edilmesini bir borç saydığını, önceki olaylarda canına minnet bildiği hizmeti ile ispatlamış olan Erzurum'un temiz halkı bu üzücü olaydan ve kendisine yapılan iftiradan ötürü üzüntülerini bildirir ve sebep olanlara çok ağır bir şekilde ve asıl tertip çilerle kışkırtıcıların adalet sehpasında çırpınmaları suretiyle silinmesi ni, Erzurumluların en yürekten istekleri olarak arz ederiz”

Şapka Kanunu Yalanı ve Gerçekler Gerçek şu ki, 1925 yılının sonlarında yurdun değişik yerlerinde “Şapka Kanunu” üzerinden “din istismarı” yaparak halkı Cumhuriyet’e karşı kışkırtmak isteyenler vardır. Mesele bireysel olarak insanların şapka takıp takmamaları meselesi değildir; mesele, Anadolu’da halkın arasına giren din adamı kılıklı bazı kışkırtıcıların “Şapka Kanunu”nu bahane ederek “din istismarı” ile Müslüman halkı Cumhuriyet hükümetine karşı isyan ettirmek istemesidir. Bu, 25 Şubat 1925 tarihli “*Dini ve Dinin Kutsal Kavramlarını Siyasete Alet Edenler Hakkındaki Kanun*”a göre “vatana ihanet” suçudur.

. *Mahmut Goloğlu'nun dediği gibi; "Burada şu noktayı da belirtmek yerinde olur ki, bu olaylarda mahkûm olanlar şapka giymedikleri için ceza almamışlardır. Bunlar şapka giyilmesini protesto ettikleri, buna engel olmak istedikleri, bu nedenle başkaldırdıkları, ayaklanma teşebbüsünde buldukları için cezalandırılmışlardır."*

Nitekim, 25 Kasım 1925 tarihli 671 sayılı Şapka Kanunu, "*balkın kendiliğinden giymeye başladığı şapkayı mebuslar ile memurların da giymesini*" zorunlu kılmıştır. Yani Şapka Kanunu, öncelikle halka değil, "*mebuslar ve memurlarca, şapka giyme zorunluluğu getirmiştir. Çünkü kanunda belirtildiği gibi halk böyle bir "kanun zoruna" gerek kalmadan şapka giymeye başlamıştır zaten.*" Dernek ki, *genel olarak, toplumun kılığındaki değişiklik devrimi, kanun zoru ile olmamış, şapka giyimi, bu gereğin milli vicdana mal edilmesiyle başlamıştı. Kanun zoru koyma ihtiyacı halka göre aydın olmaları gereken mebuslar ile memurlar için duyulmuştu.*" Çok daha önemlisi, kanuna göre şapka giyilmemesi durumunda herhangi bir yaptırım da söz konusu değildir.

Şapka Kanunu'nun bu kanuna uymayanlara hiçbir yaptırım getirmemesi, kanunun istismar edilmesine neden olacağından, 676 sayılı kanunla ceza mevzuatında bir değişiklik yapılmıştır. Buna göre "*Hü kûmetçe tespit edilen kıyafeti hilafı selahiyet ve mezuniyeti iktisa eden eşhas üç aydan bir seneye kadar hapis solunur.*" Yani Şapka Kanunu'na aykırı davranışların 3 aydan 1 yıla kadar hapsedileceği belirtilmiştir. Ceza Kanunu'nun 526. maddesine de "*Memnuiyet (yasak) ve mecburiyete aykırı hareket edenler iki aydan altı aya kadar hapis veya 1000 liradan 5000 liraya kadar para cezası ile cezalandırılır*" hükmü eklenmiştir.

Özetlemek gerekirse:

- Şapka Kanunu, öncelikle halk için değil, "mebuslar ile memurlar" içindir.
- Şapka Kanunu "mebuslar ile memurların" şapka takmalarını istemiş, ama takmamaları durumunda önceleri hiçbir yaptırım getirilmemiştir.
- Şapka Kanunu'nun istismar edilmesini önlemek için Ceza Kanunu'na eklenen maddelerle Şapka Kanunu'na uymayanlara hafif hapis ve para cezaları öngörülmüştür.

• İşte bu nedenle "şapka takmadığı için birini idam etmek" 671 sayılı Şapka Kanunu'na, 676 ve 526 sayılı Ceza Kanunlarına aykırıdır. İstiklal Mahkemeleri, şapka takmayanları değil. Şapka Kanunu'na karşı "din istismarıyla" halkı kışkırtan Cumhuriyet düşmanlarını yarım gılayıp cezalandırmıştır. İdam edilenler de şapka takmadıkları için değil, Şapka Kanunu'na karşı halkı isyana teşvik ettikleri için 25 Şubat 1925 tarihli "*Dini ve Dinin Kutsal Kavramlarını Siyasete Alet Edenler Hakkındaki Kanun*" a. göre "vatana ihanet" suçundan idam edilmiştir.

Şimdi gelelim İskilipli Atıf Hoca'nın tutuklanarak yargılanıp idam edilmesine...

İskilipli Atıf Hoca Giresun İstiklal Mahkemesinde İskilipli Atıf Hoca, Şapka Kanunu'ndan bir buçuk yıl kadar önce *Frenk Mukallitliği ve Şapka* (Batı Taklitçiliği ve Şapka) adlı bir kitap yayımlamıştır. Şapka Kanunu çıktıktan sonra Kasım 1925'te Rize, Giresun, Maraş, Sivas gibi illerde Şapka Kanunu'na karşı başlayan "dinsel kışkırtmalarda" İskilipli Atıf Hoca'nın söz konusu kitapçığı da kullanılmıştır. Özellikle Rize isyanında İskilipli Atıf'ın kitapçığının etkili olduğu belirlenmiştir. Ayrıca Giresun'daki şapka karşıtı olayları çıkaranlardan biri yakalandıktan sonra polis sorgusunda İskilipli Atıf Hoca'nın, *Şeriatın şapka giymeye müsaade etmediğini*" belirttiğini, bu nedenle isyan ettiğini ifade etmiştir. Necip Fazıl, *Son Devrin Din Mazlumlarında* bu olayın İskilipli Atıf Hoca'yı suçlamak için *politi kanın tertibi*" olduğunu iddia etmiştir. İskilipli Atıf kaynaklı bu tür başka olaylar da vardır.

Bunun üzerine harekete geçen İstanbul Polis Müdürlüğü, Birinci Şube Raporu ile söz konusu kitabı

yazıp değişik illere dağıtan İski lipli Atıf Hoca'yı Dahiliye Vekâleti'ne ihbar etmiştir. Böylece İskilipli Atıf tutuklanıp Giresun İstiklal Mahkemesi'nde 1618 Aralık 1925'te yargılanmıştır. Yargılanma sonunda mahkeme "kitapçıkların topla tılmasına ve dağıtılmasının yasaklanmasına" karar verip İskilipli Atıf Hoca'yı serbest bırakmıştır.

İskilipli Atıf Hoca, söz konusu Frenk Mukallitliği ve Şapka adlı kitapçığını Şapka Kanunu'ndan önce yazdığı, bu nedenle suçlama ya pılamayacağı gerekçesiyle beraat etmiştir. Necip Fazıl bile kitabında bu gerçeği kabul etmek zorunda kalmıştır: "Ortada kala kala 'Frenk Mukallitliği' isimli kitap kalıyor ki bu mücerret ilmi eser de Şapka Kanunu'ndan çok önce neşredildiği ve biç de böyle bir teşebbüsü tah min yoluyla kaleme alınmadığı için herhangi bir suç teşkil etmekten uzak bulunuyor.

Berat eden İskilipli Atıf, İstiklal Mahkemesi heyetiyle İstanbul'a dönmüştür. Necip Fazıl'ın ifadesiyle hoca, İstanbul'da Polis Mü dürlüğü'ndeyken evine şu mektubu yazmıştır:

"Bugün Karadeniz Vapuru ile İstanbul'a getirildim. İstiklal Mah kemesi heyeti de bizimle beraber İstanbul'a geldi. Giresun'da vukua gelen bir hadisede, kitap dolayısıyla beni alakadar zannettiler. Bila hare alakam olmadığı tebeyyün eyledi. Orada olan sui zandan halas oldum.."

Böylece 80 yıllık bir "yobaz yalanı" daha çürümüştür: "İskilipli Atıf Hoca, Şapka Kanunu'ndan bir buçuk yıl önce 'Frenk Mukallitliği ve Şapka' adlı bir kitapçık yazdığı için idam edildi!" yalanı yerle bir olmuştur.

Görüldüğü gibi İskilipli Atıf Hoca, *Frenk Mukallitliği ve Şapka* adlı kitapçığı nedeniyle yargılanmış ancak idam edilmeyip berat etmiştir.

Necip Fazıl'ın Duygu Sömürüsü (Birinci Perde)

Kitabında, Atıf Hoca'nın Giresun İstiklal Mahkemesi'nde yargı lanıp beraat ettiğini kabul eden Necip Fazıl, bu durumdan bile İskilipli Atıf'a pay çıkarmak, beraat eden İskilipli'yi "mağdur ve mazlum" göstermek için bu süreçle ilgili akla hayale gelmez senaryolar yazmış, masallar anlatmıştır.

İşte o göz yaşartıcı senaryo ve masallardan bir bölüm:

"Sene 1926... (gaza gelip seneyi de yanlış vermiş, 1925 olma lı!) Sonbahar... İskilipli Atıf Hoca'ntn Aksaray'da Laleli'de Fethibey Caddesinde 1 numaralı evi...

Hoca ikinci kattaki odasında sedire oturmuş, akşam namazının edasını bekliyor. Birden yakındaki caminin minaresinden yanık bir ses... Hoca ezanı, içinden kelimesi kelimesine tekrar ettikten sonra kibleye dönüyor ve tekbir getirerek namaza giriyor.

Tam o anda zil sesi... Kapı çalınmakta... Atıf Hoca'nın baremi Zahide Hanım kapıda... Dışarıya sesleniyor:

Kim o?

Atıf Hoca'yı görmek istiyoruz.

Hoca namazda...

Siz kapıyı açın da beklerimiz...

Kadın kapıyı açıyor. Kılık ve edaları şüpheli üç adam..." Bu satırları okuyunca insan Necip Fazıl'ı da o sırada İskilipli Atıf Hoca'nın odasında yanında sanıyor! Öyle bir anlatıyor ki, adeta bir film sahnesi gibi! Hoca'nın odanın içinde nereye oturduğundan tutun da hangi namazı kılacağına kadar biliyor! Hoca sedirde akşam nama zının edasını bekliyormuş! Sonra okunan ezanı hoca da kelimesi keli mesine içinden tekrarlamış! Hocanın içinden ezanı kelimesi kelimesine tekrarladığını bilecek kadar hocaya yakın demek ki! şu Allah'ın işine bakın ki, hoca tam da namazdayken geliyor onu

götürecek polisler!Vah! Vah!.. Çok yazık!

Necip Fazıl duygu sömürüsüne şöyle devam etmiştir:

“Atıf Hoca’yı Müdüriyette bir hücreye tıkıyorlar. Penceresi tepe den avlu tarafına açılan boş ve pis bir oda. İçinde banko dedikleri tahta bir sıradan başka bir eşya yok.”

Necip Fazıl, İskilipli Atıf Hoca’yı penceresi tepeden avlu tarafına değil de yandan bahçe tarafına açılan eşya dolu ve tertemiz bir odaya koymamalarına üzölmüş belli ki!

Necip Fazıl, İskilipli Atıf’ı “mağdur ve mazlum” göstermeye çalı şırken Cumhuriyet polisini de bir o kadar “mağrur ve zalim” göster meye çalışmıştır:

“Deli gibi fırlayan Zahide Hanım, köprü üstünde kocasını yakalı yor. iki polis arasında, ancak katillere mahsus bir emniyet tertibi için de Galata Rıhtımı’na doğru götürölmektedir.

Zahide Hanım kocasının üzerine atılıyor:

Efendi, efendi!

Polisler zahide Hanım’ı şiddetle iterek kocasıyla konuşmasına en gel oluyorlar. Arkadan gelen üçüncü bir memur, kadıncağızı yaka paça sürüklemeye başlıyor. Kadın kaplan gibi atılıp kocasına mendil içinde bir şey uzatıyor ‘Para’.”

Film senaryosu mu, roman mı, masal mı belli değil, ama “tarih” olmadığı kesin...

İskilipli Atıf Hoca Ankara İstiklal Mahkemesinde İskilipli Atıf Hoca, Giresun İstiklal Mahkemesi’nden berat etmiş tir, ama oradaki yargılamada kendisine *Frenk Mukallitliğı ue Şapka* adlı kitapçığın “toplatılarak dağıtılmasının yasaklandığı” da tebliğ edilmiştir. Yani söz konusu kitapçığın dağıtılması, satılması ve Ana dolu’daki dini kışkırtmalarda etkili olduğunun görülmesi durumunda İskilipli Atıf Hoca’nın yeniden yargılanması söz konusudur.

Nitekim çok geçmeden adı geçen kitapçığın dinsel kışkırtmalarla başlayan isyanların çıktığı bölgelerde yapılan aramalarda bulunması üzerine İskilipli Atıf bu sefer Ankara İstiklal Mahkemesi’ne gönderil miştir.

İskilipli Atıf yalnız değildir. “Ankara İstiklal Mahkemesi, Atıf Hoca’yla birlikte birçok hocanın muhakemesine hazırlanmaktadır. Bunlar arasında Uşaklı Hoca Süleyman, Uşak İmamHatip Mektebi Müdürü Antepli Salih Efendi, Bozkırlı Ahmet ue Sultaniyeli Durmuş bocalarla Dağıstanlı Şeyh Şerafiiddin ve arkadaşları vardır. Bunların hepsi şapka davasına muhalefetten ve Rize, Erzurum, Giresun, Sivas vesair yerlerdeki taşkınlıkları körüklemekten sanık... Bilhas sa Uşak İmamHatip Mektebi Müdürü Antepli Salih Hoca en fazla sıkıştırılanlardan.. ”

Ankara İstiklal Mahkemesi, Erzurum, Giresun, Rize ve Sivas’ta Şapka Kanunu’nu bahane ederek dini kışkırtmalarda bulunanları ve bu kışkırtmalara alet olanları yargılamıştır. Mahkeme, İskilipli Atıf’ın söz konusu kitapçığının bu şapka karşıtı isyanlarda etkili olduğu kana atindedir. Çünkü mahkemenin elinde bu yönde bir hayli kanıt vardır.

Ankara İstiklal Mahkemesi, İskilipli Atıf Hoca’yı aynı amaca yö nelik iki ayrı suçtan yargılamıştır:

1. Şapka Kanunu çıktıktan sonra bu kanuna karşı isyan çıkan böl gelerde ele geçirilen *Frenk Mukallitliğı ve Şapka* adlı kitapçığın isyancılarca “tahrik aracı” olarak kullanılması...
2. Kurtuluş Savaşı sırasında hain Şeyhülislam Mustafa Sabri’yle bir likte Kuvâyi Milliye karşıtı Teali İslam Cemiyeti’ndeki faaliyetleri, özellikle de bu cemiyetin 1920’de yayımlayıp Yunan uçaklarıyla Anadolu’ya attırdığı, Atatürk ile silah arkadaşları başta olmak üzere Kuvâyi Milliyecileri “asi”, “eşkıya”, “bâğî”, “hain”, “hay dut”, “hırsız” diye nitelendirip halk ile

orduyu Kuvâyi Milliye'ye karşı kışkırtan bildiriler...

Sözle veya yazıyla dini kullanarak kışkırtıcılık yapmak ve savaşta düşmana yardım etmek suçlarının o zamanki kanunlarda karşılığı “va tana ihanettir”. Vatana ihanetin cezası da idamdır.

İskilipli Atıf Hoca'nın Ankara İstiklal Mahkemesi'nde yargılanmasına Ocak 1926'da başlanmıştır. Yargılama şubat başlarında sona ermiştir.

Ankara İstiklal Mahkemesi Zabıtları incelendiğinde Ali (Çetinka ya), Necip Ali (Küçüka), (Kılıç) Ali ve Reşid (Galib)'ten oluşan mahkeme heyetinin İskilipli Atıf Hoca'nın *Frenk Mukallitliği ve Şapka* adlı kitapçığının Şapka Kanunu'na karşı çıkan rejim karşıtı isyanlardaki rolünü ve Teali İslam Cemiyeti başkanı olduğu dönemde Kurtuluş Savaşı'na, Kuvâyi Milliye'ye karşı faaliyetlerini sorguladığı görülmektedir.

Mahkeme heyeti, isyan çıkan illerdeki bazı kitapçıları, İskilipli Atıf'ın kitaplarını satan bazı kişileri “şahit” olarak dinleyerek onlara İskilipli'nin kitabından satıp satmadıklarını, sattıysa ne kadar sattıklarını, bu kitapları nasıl edindiklerini vb. sorular sorarak söz konusu kitabın şapka karşıtı isyanlardaki rolünü anlamaya çalışmıştır.

İşte Ankara İstiklal Mahkemesi tutanaklarına yansıdığı şekliyle İskilipli Atıf'ın bu kitap satışlarıyla ilgili 26 Ocak 1926 tarihli sorgu sundan bir bölüm:

Mahkeme Başkanı (S): “Şimdi Rizeli Asım Efendi'ye gelelim. Bu kimdir?”

İskilipli Atıf Hoca (A): “Asım Efendi Beyazıt dersiamlarındandır ve kitap ticaretiyle meşgul olan bir adamdır. Bu adam hatta Hind'e filan kitap gönderir. Kitabım basıldıktan sonra bir gün dükkânıma gel di. ‘Bundan bana bir miktar ver. Rize'ye göndereceğim,’ dedi. 30 tane veresiye olarak verdim. Veresiye defterine tabi kaydettim. Bir hafta sonra parasını getirdi. Mesele budur.”

S.: ‘Resmi soruşturma evrakına ve 16 Teşrinisani 341 (16 Kasım 1925) tarihinde yapılan bu faturaya göre paket eşya ile beraber Rize'ye gitmiş ve orada dağıtılmıştır.’

A.: ‘Defterin tarihine lütfen bakınız. Ona ben bir defa kitap verdim. Tarihi de 30 Teşrinievvel 340'tır (30 Ekim 1924)tür.’

S.: ‘Onu bırak, o başka. Bu fatura sebebiyle 16 Teşrinisani 1341 (16 Kasım 1925) tarihinde gönderilmiştir.’

A.: ‘Bu tarihte Mustafa Asım burada yoktu. Polis Müdüriyeti'nde bir polis memurunun huzurunda çıkardığımız kayıt (340 81924) Teşrinievvel veya Teşrinisanidir. Ondan başka kitap göndermedim.’

S.: ‘Bunu kim gönderdi?’

A.: ‘Bilmiyorum efendim! O zaman zaten toplu kitap kalmamıştı. Hepsi Hükümet'e geçti.’

S.: ‘Güvelizade kimdir?’

A.: ‘Bendeniz Güvelizade filan tanımam...’

(...)

S.: ‘Bu kitaptan 3000 nüsha bastıracağım söylüyorsun. Şapka meselesi çıktıktan sonra sen Anadolu'ya gönderiyorsun, yani bu kitaplar 341 Kasım T. Kasım (1925)'te gitmiştir.’

A.: ‘O vakit bende kitap yoktu. Yani hükümet almıştı.’

S.: “Vaziyet gayet sarıhtır (açıktır). 16. TŞ. 341 (1925) tarihli fatura ile sizin kitaplarınız da gönderiliyor. Toplanılmış olan bir kitap nasıl oluyor da tekrar böyle toplu olarak gönderiliyor?’
‘Biga'da Tüccar'dan Evliyazade Hilmi Efendi. Bu kimdir?’

‘Giresun'dan Muharrem Efendi'yi ve Haşan Efendi'yi tanıyorsu nuz değil mi?’

‘Tabir Efendi'yi tanır mısınız?’”

İskilipli Atıf bu kişilerden “Muharrem Efendi” dışındakileri tanı dığını ve gerçekten de hepsine kitap verdiğini, ancak çoğundan parası nı alamadığını belirtmiştir.

Mahkeme Başkanı Ali Çetinkaya, İskilipli Atıf Hoca'nın sorulara verdiği cevapları tatmin edici bulmayarak şöyle demiştir: “*Bu kabul edilebilir bir ifade değildir.*”

İskilipli Atıf, “Hakikat böyledir!” diye karşılık verince Ali Çetin kaya: “Kitabın basıldığı ve dağıtıldığı, sevk edildiği günler, memleketin tarihi için en acılı günlerdir. Fesat kaynağı, isyan çıkacağı günlerdir. Bütün bu hareketlerin bir gizli gayeye delalet eder,” demiştir.

Bunun üzerine İskilipli Atıf şu ilginç çıkışı yapmıştır: “Eğer Kürdistan'a göndermiş olsa idim, buyurduğunuz doğru idi. Fakat ben Anadolu'nun göbeğine gönderdim. Karahisar'a gönderdim.”

Mahkeme Başkanı, “İmkân bulsa idin oraya da gönderirdin,” de miştir.

Görülen o ki İskilipli Atıf Hoca, Şeyh Said İsyanı'nın çıkışında rolü olmadığını ima etmektedir. Ancak karar tutanağında da görüle ceği gibi mahkemenin elinde bu yönde de belgeler vardır. Ayrıca mah keme, hocanın Rize, Maraş, Sivas, Giresun gibi illerdeki şapka karşıtı isyanların çıkışındaki rolüyle de ilgilenmektedir. Hoca bu gerçeği göz den kaçırmış veya bilerek böyle davranmıştır.

Mahkeme Heyeti, İskilipli Atıf'ın *Frenk Mukallitliği ve Şapka* ki tapçığının Kasım 1925'teki şapka isyanlarının çıkışında etkili olduğuna ve İskilipli'nin söz konusu kitapçığı Giresun İstiklal Mahkemesi'nin toplatıp dağıtılmasını yasaklamasına karşın isyan çıkan yerlere bizzat gönderdiğine, eldeki belgeler ve sorgulama sonucunda kanaat getir miştir.

Mahkeme daha sonra İskilipli Atıf Hoca'nın 19191920 yılların da “Teali İslam Cemiyeti” başkanı olduğu dönemdeki Kurtuluş Savaşı karşıtı faaliyetlerini sorgulamaya başlamıştır.

A.: 'Kim gönderiyor efendim?'

Kılıç Ali Bey: ‘Sen gönderiyorsun.’

A.: ‘Bendeniz bahsettiğiniz tarihte Asım Efendi vasıtasıyla 30 kişi ye gönderdim. Daha fazla göndermedim.’

(...)

Kılıç Ali Bey: ‘Bir adam kitaphaneden verilen siparişleri alıyor ve bir sandık içinde gönderiyor.’

S.: '245 kuruş alırsınız. Diğer siparişlerinizi de inşallah ilerde ala çağım' diyor. Sonra bu gönderilen adam da ifadesinde diyor ki: ‘Atıf Efendi'nin kitaplarından 30 tane çıkmıştır.’

A.: ‘TS. 341 (1925) bendenizde tek bir kitap yoktur efendim. Hiikümet'e tamamen teslim ettim. Tek bir kişi çıksın gönderdiğimi söylesin (...) Hakikaten böyle bir şey çıkarsa cezama razıyım. Bendeniz 30 tane Asım Efendi'yle gönderdim, başka göndermedim.’

S.: ‘*Bu yön isyanla alakadar olan en önemli yöndür. Ve isyanı ilgilendiren bölümdür. Sen de bunun için bu davaya dahil edildin.*’ Mahkeme heyetinin elindeki belge ve bilgiler, Rize başta olmak üzere yurdun değişik yerlerindeki şapka isyanlarında İskilipli Atıf Hoca'nın *Frenk Mukallitliği ve Şapka* kitapçığının etkili olduğunu gös termiştir. Mahkeme heyeti, bu isyanlarda İskilipli Atıf Hoca'nın rolü nü sorgulamıştır. Dikkat edilecek olursa İskilipli söz konusu kitapçığı yazdığı için veya başına şapka takmadığı için değil, söz konusu kitap çığım, mahkeme kararıyla toplatılmış olmasına rağmen, şapka isyanı çıkan bölgelere gönderip bu isyanların çıkmasında etkili olduğu için suçlanmıştır.

Mahkeme heyeti İskilipli Atıf Hoca'nın Anadolu'da hangi illere, kimlere, kaç adet kitapçık gönderdiğini tek tek sıralayarak İskilipli'yi sorularıyla sıkıştırmaya devam etmiştir. Sorulardan, mahkeme heyeti nin elinde İskilipli'nin faaliyetleriyle ilgili bir hayli belge ve bilgi olduğu anlaşılmaktadır.

'Kırklareli'nde Müftü Efendi'ye 50 tane göndermişsin.' 'Samsun'a, Salim Efendi'ye göndermişsin. Bu kimdir T 'Kastamonu'da makine tamircisi Necati Efendi. Bu kimdiri' 'Tavukçuzade'nin hesabı ne oldu?'

İskilipli Atıf Hoca'nın idamdan önceki son fotoğrafı Bu sorgulamada İskilipli Atıf'a "Teali İslam Cemiyeti" başka mı olduğu dönemdeki zararlı faaliyetleri ve özellikle de bu cemiyetin yayınladığı Kuvâyi Milliye karşıtı bildiriler sorulmuştur. Daha önce de anlattığım gibi İskilipli söz konusu bildirimlerden birini Şeyhülislam Mustafa Sabri'nin hazırlayıp zorla cemiyet üyelerine imzalatmak istediğini ancak kendisinin buna "şiddetle" karşı çıktığını ve yayımlanan bildiriyle bir ilgisinin olmadığı konusunda bir gazetede "tekzip" ya yımladığını belirtmiştir. Bunun üzerine mahkeme başkanı, "Çünkü gördünüz ki bunlar (bildirgeler) Yunan tayyareleriyle atıldı ve aksi tesir yaptı. Anadolu halkı Milli Miicadele'ye daha fazla destek vermiştir. Siz de bu kötü durumdan kurtulmak için bunu yaptınız," demiştir.

İskilipli Atıf Hoca (A) ile mahkeme başkanı (S) arasında şu konuş ma geçmiştir:

A.: 'Vakit gazetesinin 1134. nüshasındaki tekzibi kim yazdı?'

S.: 'Ben de sana cevap verdim, bunu din perdesi altında kötülükle rinize daha fazla devam etmek için yaptınız. '

A.: 'Beyefendi ben deli olmalıyım ki, kendi yaptığım işleri kendim yalanlayayım. '

S.: 'Cemiyet namına rol yapıyorsunuz. Sana sorarım. Tüzüğünüzde vatan müdafaasına, mücadeleye dair ufak bir madde, bir fıkra göster.'

A.: 'Beyefendi bu bir hayır cemiyetidir.'

S.: 'Sus, sus bir parça utan. Saçın, sakalın ağarmış utanmak nedir zerre kadar bilmiyorsun Şurası bir gerçek ki İskilipli Atıf'ın "hayır cemiyeti" diye adlandır dığı "Teali İslam Cemiyeti" Kurtuluş Savaşı yıllarında bu vatanın, bu milletin hayrına değil, bu vatana, bu millete düşman olanların hayrına işler yapmıştır.

İskilipli Atıf'ın bu savunmasına mahkeme başkanının verdiği şu karşılık her şeyi özetlemektedir:

“(…) Sen en karanlık günlerde Teali İslamcılık yap, Mustafa Sabri’nin yanında yer al da sonra karşımızda şöyle böyle söyle. Sözle riniz hiçbir gerçeğe uygun değildir.”

“Hürriyet ve İtilaftan ve Mustafa Sabri'den destek alarak bu ce miyeti kurduğun buradan belli oluyor. Sen hâlâ onlardan ayrırım di yorsun. Biz budala olmalıyız ki bu sözlerine inanalım. Çıkarın!”

Necip Fazıl'ın Duygu Sömürüsü (İkinci Perde)

Hatırlanacağı gibi Necip Fazıl'ın kitabında İskilipli Atif Hoca se naryosundaki duygu sömürüsünün ilk perdesi, hocanın Giresun İstik lal Mahkemesi'ne götürülme süreciydi. Duygu sömürüsünün ikinci ve son perdesi ise hocanın Ankara İstiklal Mahkemesi'nde yargılandıktan sonra idamı bekleme sürecidir.

Necip Fazıl, kitabında “*Keramet*” başlığı altında İskilipli Atif Hoca'nın gördüğü bir rüyadan söz etmiştir. Necip Fazıl'ın anlattığı na göre İskilipli Atif nezarete gördüğü rüyayı birlikte yargılandığı ve aynı koğuştta yattığı (!) arkadaşı Tâhirü'lMevlevî'ye anlatmıştır. Necip Fazıl'ın “yazdığına” göre Tâhirü'lMevlevî ile İskilipli Atif Hoca ara sında şöyle bir konuşma geçmiştir:

“‘Ne oldu Hocam, çabucak uyanıverdin.’

‘Uykudan murat hasıl oldu!’

‘Yani?’

‘Yani beklediğim rüyayı gördüm!’

Tâhirü'lMevlevî haşyet ve dehşetle ürperiyor:

‘Ne gördün?’

Atif Hoca yatağında doğrulmuş ve müdafaasını karaladığı kâğıtları elinde büzmüştür:

‘Kâinatın fahrini gördüm. Bana, ‘Yanıma gelmek dururken ne diye müdafa karalamakla uğraşıyorsun?’ dedi.’

Tâhirü'lMevlevî kendinden geçmiş gibidir.

‘Ne diyorsun?’

‘Beni idam edecekler! Allah’ın Sevgilisi’ne kavuşacağım. (...) Gö receksin ki beni asacaklar! Başka bir şeye aklım ermez! Ferman en büyük kapıdan geliyor... ’”

Belli ki Necip Fazıl, İskilipli Atif’in “mağdur ve mazlum” olduğu nu, onu idam eden istiklal Mahkemesi’nin ise “haksız ve zalim” oldu ğunu daha etkili bir şekilde anlatabilmek için olaya bir de “keramet” süsü eklemeyi uygun görmüştür.

Ancak Necip Fazıl bu olayı kurgularken baltayı taşa vurmuştur! Çünkü Necip Fazıl’ın kitabında İskilipli Atif Hoca’nın rüyasını anlatıp sohbet ettiği Tâhirü'lMevlevî Ankara’da hiçbir zaman İskilipli Atif ile aynı koğuştta paylaşmamıştır. Ayrıca İskilipli’nin böyle bir rüya gördü ğüne dair de Tâhirü'lMevlevî’nin hatıratında hiçbir bilgi yoktur.

Anlayacağınız Necip Fazıl, duygu sömürüsü yapmak için yine uy durmuştur.

Necip Fazıl, İskilipli Atif Hoca’nın idamından önceki son anlarını anlatırken duygu sömürüsünde zirveye ulaşmıştır!

“Şubat (1926) ayının 3’üncü Çarşamba gününü 4 Şubat Perşem beye bağlayan gece...

Atif Hoca, idamlıklara mahsus hücrede. Üstü taş, altı taş, dört yanı taş... Taşlar ağlıyor; simsiyah bir rutubet gözyaşıyla ağlıyor. (*Necip Fazıl şairliğini konuşturuyor!*)

Demir kapının tepesinde parmaklıklı bir pencerecikten başka hiç bir menfez yok. Duvarda gerekince pranga vurulacaklara ait kocaman bir halka ve ona bağlı uzunca bir zincir... Bir de teneşirvari tahta bir kerevet...

Atıf Hoca, bu, kuzudan daha müdafaasız, mazlum, prangaya vurulmamıştır. Bu kadarına ihtiyaç görülmemiş... Kerevetin yanı başında da bir testi su ve bir somun ekmek... Ekmeğin hiçbir lüzumu yok, fakat su abdest almak için son derece lazım. (...)

Eğer o sırada bir gardiyan veya hapishane memuru pencerecikten baksaydı göreceği manzara şuydu:

Kibleye döndürülmüş kerevetin üstünde sarıklı bir adam, ellerini yukarıya kaldırmış dua etmektedir...”

Görüldüğü gibi Necip Fazıl, büyük şairliğini de kullanarak müthiş bir duygu sömürsü yapmıştır. Hızını alamamış, bu duygu sömürsü nü, İskilipli Atıf’ın idamından sonra da hocanın eşi Zahide Hanım’ın gördüğü rüyayı anlatarak devam ettirmiştir.

Necip Fazıl’ın Bir Yalanı Daha Necip Fazıl, *Son Devrin Din Mazlumları* adlı kitabının “*Atıf Hoca*” bölümünde, İskilipli Atıf’ın bir gece önce gördüğü rüyanın (!) etkisiyle savunma yapmadığını iddia etmiştir.

Necip Fazıl’dan okuyalım:

“Ertesi günü mahkeme salonu her zamankinden kalabalık... (...) Mahkeme Reisi’nde taş gibi hal ve hislerini gizlemek isteyen bir tavır:

‘Müdafaalar başlasın!’

Herkes elinde bir kâğıt, uzun veya kısa müdafaasını değişik tonlarda okuyadursun...

Reis taş gibi...

Atıf Hoca, mütevekkil ve mahzun, sırasını beklemekte...

Bilmem ne kadar zaman geçti.

Reis elini Atıf Hoca’ya uzattı:

‘Sıra sizde...’

Atıf Hoca kalktı.

Aynen:

‘Hacet yok efendim! Müdafaayı mucip bir suçum olmadığı esasen tebeyyün etmiştir. Vicdanınızın vereceği hükme intizar ediyorum!’ Reisin mukabelesi:

‘*Mahkemenin adaletinden emin olabilirsiniz. Oturunuz!*’ ~ Necip Fazıl, İskilipli Atıf Hoca’nın savunma yapmadığını iddia etmiştir, ancak o sırada İskilipli’yle birlikte yargılanıp berat eden Tâhirü’l-Mevlevî daha sonra yayımladığı *Matbuat (basın) Âlemindeki Hayatım ve İstiklal Mahkemeleri* adlı hatıralarında İskilipli Atıf’ın çok uzun bir savunma yaptığını yazmıştır: “*Atıf Efendi metin görünüyor* Ju. Suud Bey’in söylediğine göre gece sabaha kadar oturmuş, 810 tane eseri cedid kâğıdını doldurmak suretiyle bir müdafaanâme (savunma) yazmıştı. Yazılmışını görmediğim ve mealini (anlamını) öğrenemedim o müdafaanâmenin kıraati (okunması) epeyce uzun sürmüştü ki, o mahkemede okunurken biz merdiven altında bekliyor, mahbesimizin (hapsedilen yer) kapısı kapalı olduğu için de okunan şeyi işitemiyor duk. (...) Atıf Efendi müdafaanâmesini bizzat okumuş ve hitamında (bitişinde) reis beye tevdi etmiş (vermişti),” diye yazmıştır.

Aslında son gün müdafaa yapmayan müftü Ali Rıza Efendi' dir.

Ayrıca Ankara İstiklal Mahkemesi Zabıtlarında da İskilipli Atfın uzun bir savunma yaptığı görülmektedir.

Necip Fazıl kitabında, “Bir rivayete göre Atf Hoca'nın ölü başına şapka geçirmişlerdir!” diyerek bir yalanı daha seslendirmiştir.

Necip Fazıl'da yalan, gerçek, uydurma hepsi bir arada....

Karar: Atf Hoca Vatan Hainidir Başkan: Afyon Milletvekili (Kel) Ali (Çetinkaya), Savcı: Denizli Milletvekili Necip Ali (Küçüka), üyeler: Antep Milletvekili (Kılıç) Ali ve Aydın Milletvekili Reşit (Galip)'ten oluşan Ankara İstiklal Mahkemesi Heyeti 3 Şubat 1926 Çarşamba günü 1. celsede kararını açıklamıştır.

Karara göre İskilipli Atf Hoca, *Frenk Mukallitliği ve Şapka* adlı kitapçığıyla mahkemenin bu kitapçığı toplatma ve satışını yasaklama kararına karşın “*halkı isyan ve irticaya teşvik*” ve Kurtuluş Savaşı yıllarında başkanlığını yaptığı Teali İslam Cemiyeti'nin “*işgal ordusu na mukavemet edilmemesi*” hususundaki bildirimibeyannamelerini Yunan uçaklarıyla Anadolu'ya attırması suçlarından idam edilmiştir.

Burada iki noktanın özellikle altını çizmek gerekir.

Birincisi: İskilipli Atf Hoca'nın idam gerekçesi *Frenk Mukallitliği ve Şapka* adlı bir kitap yazmak veya şapka takmamak değildir. Mahkemenin söz konusu kitabı toplatma ve satışını yasaklama kararına karşın İskilipli Atf'ın kitabını isyan çıkan yerlere dağıtarak “*halkı isyan ve irticaya teşvik*” etmesidir.

İkincisi: İskilipli Atf Hoca'nın idam gerekçesinde Teali İslam Cemiyeti başkanlığı ve Yunan uçaklarıyla atılan bildirimibeyannameler konusunda çok önemli iki ayrıntı vardır. Bunlardan ilki; İskilipli'nin Teali İslam Cemiyeti'nin hazırladığı tek bir beyannameden değil birkaç beyannameden sorumlu tutulmasıdır. Nitekim mahkeme tutanağında “çoğul” olarak, “*Teali İslam Cemiyeti adına düzenlediği beyannamele ri...*” ifadesi kullanılmıştır. Demek ki mahkeme diğer beyannamelerin de farkındadır. İkincisi de İskilipli'nin “*Ben o beyannameye karşıydım! İmzalamadım! Gazetede tekzip yayınladım!*” savunmasının mahkeme yi ikna etmemiş olmasıdır. Mahkeme tutanağında bu tekzip konusu İskilipli Atf'ın “*inkâr tertibi*” olarak değerlendirilmiştir.

İskilipli Atf Hoca, Türk Ceza Kanunu'nun 55. Maddesi'nin, “TC'nin Teşkilatı Esasiye Kanununu tamamen veya kısmen tağyir... veya ifayı vazifeden menine cebren teşebbüs edenler idam olunur” diyen muharrer firkası mücebince” vatan hainliği suçundan idam edilmiştir.

İskilipli Atf Hoca'yla birlikte aynı suçtan hüküm giyen Babaeski Müftüsü Ali Rıza da idam cezasına çarptırılmıştır. Mahkeme, Baba eski Müftüsü Ali Rıza ile İskilipli Atf Hoca'nın Kurtuluş Savaşı'nda Batı Anadolu'yu işgal etmiş olan Yunan ordusuna direnilmemesi için faaliyette bulduklarını belgelemiştir. Müftü Ali Rıza'nın Yunan iş galine karşı çıkanları şikâyet edip cezalandırdığı belgelenmiştir. Bu müftü, Kurtuluş Savaşı devam ederken vatana ihanet suçundan on yıl ceza almış ancak genel afftan yararlanarak kurtulmuştu. Ancak serbest kaldıktan sonra halkı kışkırtmaya devam etmiş, Giresun'daki şapka isyanı sanıklarıyla da ilişki kurmuş ve kirli işlerinde “hasta” sözcüğünü parola olarak kullanmıştır.

Cezalar, 4 Şubat 1926'da Ankara'da Meclis binası yakınlarındaki Karaoğlan Çarşısı'nda infaz edilmiştir.

İskilipli Atf Hoca ile eski Babaeski Müftüsü Ali Rıza'nın idam haberini veren bir gazete kupürü

Suçsuz Hocalar Beraat Etmiştir İskilipli Atıf Hoca ile Ali Rıza Efendi'nin idam edildikleri davada yargılanan diğer sanıkların bir kısmı beş, on yıl hapisle cezalandırılmış, bir kısmı ise berat ettirilmiştir.

Berat ettirilenler arasında Ömer Rıza (Doğrul), Nuriosmaniye Ca mii İmamı Hafız Osman, Tâhirü'l-Mevlevî gibi din adamları da var dır. Eğer bizim Atatürk ve Cumhuriyet düşmanlarının iddia ettiği gibi İstiklal Mahkemeleri gerçekten de “sudan bahanelerle din adamlarını idam etmek isteseydi” İskilipli Atıf Hoca ve Ali Rıza Efendi dışında yargılanan bütün din adamlarını darağacında sallandırırđı.

Ankara İstiklal Mahkemesi sadece İskilipli Atıf Hoca'yı değil, Ömer Rıza Doğrul'u, Elmalılı Hamdi Yazır'ı ve Ahmet Hamdi Akseki'yi de Kurtuluş Savaşı sırasındaki bazı faaliyetleri nedeniyle yargılamıştır. Örneğin, daha sonra Atatürk'ün Kur'an tefsirini yaptıracığı Elmalılı Hamdi Yazır, Kurtuluş Savaşı yıllarında bir ara Damat Ferit hükü metinin Evkaf Nazırlığı'nı yaptığı için Ankara İstiklal Mahkemesi'nde yargılanıp berat etmiştir. Yine daha sonra Diyanet İşleri Başkanı Rifat Börekçi'nin yardımcılığını yapacak olan ve çok değerli kitaplar yaza cak olan Ahmet Hamdi Akseki de Kurtuluş Savaşı sırasında “Tarikati Salahiye Cemiyeti”ne üye olduğu için Ankara İstiklal Mahkemesi'nde yargılanıp beraat etmiştir.

Prof. Yaşar Nuri Öztürk'ün şu tespitine aynen katılıyorum: “De mek oluyor ki, Müdafaa-i Hukuk kadrosu, değil İskilipli gibi daha baştan beri hıyanet şaibesini olan bir adamı, Elmalılı gibi temiz ve nezih bir allameyi, Akseki gibi bir ilim ve irfan adamını bile Milli Mücadele karşısında ‘Acaba’ türünden bir ihtimal ile hesaba çekmiştir.Çünkü o kadro, hıyanet ve ihanetten çok büyük acılar çekti. İskilipli gibi hıya neti ve dışarı hesabına çalıştığı belgelenmiş bir adamı neden rahat bira kacaktı? Milli Mücadele'den rahatsız olanlar keyiflensin diye mi?”Görüldüğü gibi İstiklal Mahkemeleri, Türk milletinin ölüm kalım mücadelesi olan Kurtuluş Savaşındaki en küçük bir ihaneti bile ceza landırmayı ilke edinmiştir. Kurtuluş Savaşı'na ihanet edenin kim oldu ğuna, mesleğine, makamına, ırkına, dinine bakılmaksızın yargılanmış, suçu varsa cezalandırılmış, yoksa beraat ettirilmiştir.

Prof. Ergun Aybars'ın *İstiklal Mahkemeleri* adlı kitabındaki şu de ğerlendirme çok önemlidir:

“Bu olaylarda ağır cezalara mahkûm edilenler, şapka giymedik leri için değil, şapkayı bahane ederek gerici ayaklanma çıkarmak, kış kırtmak suretiyle dini politikaya alet edip vatana ihanet ettikleri için mahkûm edildiler. Görüldüğü gibi elebaşları asılırken, ikinci ve üçüncü derecede suçlular ağır hapis cezalarına çarptırıldılar. Suçu sadece şapka ya karşı koymak olan ferdi suçlar ise hafif şekilde cezalandırıldılar. ”

Önce İdam Edelim, Şahitleri Sonra Dinleriz (!)

Başbakan R. Tayyip Erdoğan, İstiklal Mahkemesi Başkanı Ali Çetinkaya'nın İskilipli Atıf Hoca'yı şahitleri dinlemeden idama mahkûm ettiğini iddia etmiştir. 23 Kasım 2011'de; "... *Ali Çetinka ya, İskilipli Atıf Hoca'yı düzmece bir mahkemeye, 'Kararın infazı na, şahitlerin sonra dinlenmesine* diyerek idam eden Kel Ali lakaplı hâkim...*” demiştir.

18 Mayıs 2011'de, “Savcı İskilipli Atıf Hocamızın 3 yıl hapsini istedi. Bu Ali Çetinkaya sanığın idamına, şahitlerin bilahare dinlenme sine karar verdi. Şahitleri önceden dinlemiyor, idamdan sonra dinliyor. Böyle adalet olur mu? Ve İskilipli Atıf Hocamızı böyle idam ettiler. Ankara Saman Pazarı'nda Hocayı astırdı,” *demiştir.*

9 Haziran 2011'de de "... Hatta İskilipli Atıf Hoca'yı yargılama dan İstiklal Mahkemelerinde katleden Ali Çetinkaya'nın ismini, geç tiğimiz günlerde Ankara'nın CHP'li Yenimahalle Belediyesi bir parka verdi. İskilipli Atıf Hoca'nın yargılanması çok manidardı, ‘şahitler sonra dinlenmek

suretiyle ' denilerek idam edildi, " *demiştir.*

Başbakan'ın bu iddiaları içinde sadece iki doğru bilgi kıvrıntısı var dır. Birincisi, savcının İskilipli Atif Hoca'nın 3 yıl hapsini istediği, ki onun da doğrusu 3 seneden 15 seneye kadar hapsinin istendiğidir.İkincisi de İskilipli'nin Ankara'da asıldığıdır. Onun dışındaki her şey yanlıştır, uydurmadır.

Ankara İstiklal Mahkemesi Zabıtları"na bakıldığında İskilipli Atif Hoca yargılanırken çok sayıda "şahit" dinlendiği görülecektir. Ör neğin İskilipli'yle birlikte aynı davadan yargılanan Ali Haydar Efendi ve Tâhirü'lMevlevî aynı zamanda şahit olarak dinlenmiştir. Ayrıca İskilipli'nin kitaplarını satan bazı kitapçılar da şahit olarak dinlenmiştir. Dahası, Başbakan Erdoğan'ın öve öve bitiremediği Necip Fazıl bile *Son Devrin Din Mazlumları* adlı kitabında İskilipli Atif yargıla nırken şahitlerin dinlendiğini ifade etmiştir. Necip Fazıl'dan okuyalım: "*Atif Hoca ışıklı çehresiyle hâkim makamındaki tiplerin karşısında... 'Oturunuz!'*

Oturdu.

'Şahit kitapçı Abdülaziz!'

Kitapçı Abdülaziz şahit parmaklığında.

'Ben siyasetle meşgul bir insan değilim. Kitap basmak ve satmakla geçinirim. Bastığım ve sattığım kitapların güttüğü gayelerle de hiçbir iştirakim yoktur. Atif Hoca'yı Babıali'de ve irfan muhabbetlerinde her kesin tanıdığı gibi ben de tanırım. (...) Bahsedilen Frenk Mukallitliği kitabından da sattım. Kimlere sattığımı bilemem...'

İkinci şahit yine Babıali'nin meşhur kitapçılarından Mihran Efendi'dir.

'Atif Hoca'yı şahsen tanımam. Fakat kitap yazan bir âlim olarak bilirim. (...) Bahis mevzuu eserden de 25 adet sattığımı hatırlıyorum...' Çekilebilirsiniz!

Tâhirü'lMevlevî Efendi ayağa kalkınız?

'*Atif Hoca'yı elbette tanırsınız? Nasıl tanırsınızV (...)*'İtiraf etmeliyim ki, Başbakan Erdoğan'ın fikir babası Necip Fazıl'ın, bir gün Erdoğan'ın tarih tezlerinden birini çürüteceği aklıma gelmezdi!

İskilipli Atif yargılanırken hem kendisi uzun uzun sorgulanıp din lenmiş, hem şahitler uzun uzun sorgulanıp dinlenmiş, hem de tutuklu sanıklar, Necip FazılPın ifadesiyle "*geniş bir halka şeklinde hocayla yüzleştirilmiştir.*"

Ankara İstiklal Mahkemesi Zabıtları incelendiğinde de, Başbakan Erdoğan'ın iddia ettiği gibi mahkeme başkanı Ali Çetinkaya'nın, "*Ka rarın infazına, şahitlerin sonra dinlenmesine!*" veya bu anlama gelecek bir söz söylemediği görülecektir. Çünkü İskilipli Atif'm duruşmasında şahitler dinlenmiştir. Şahitlerin dinlendiği bir duruşmada mahkeme başkanının böyle bir söz söylemesi zaten anlamsızdır.

Mahkeme sonrasında Kılıç Ali Bey, İskilipli Atif Hoca'nın arkada şı Tâhirü'lMevlevî'ye: "*Tabir Bey! Atif Hoca'nın idamı hakkında ne ilersin}*" diye sorunca Tâhirü'lMevlevî, "Ne diyeyim efendim. Ciirmü varmış ki. cezasını gördii, *demiştir.*

Bütün bu tarihi gerçekler ışığında İskilipli Atif Hoca'nın idamın dan, İstiklal Mahkemesi Başkanı (Kel) Ali Çetinkaya'yı sorumlu tut mak, Ankara İstiklal Mahkemesi'nin İskilipli'yi suçsuz, günahsız yere, boşu boşuna astırdığını iddia etmek gerçekdışıdır. Aynı şekilde, İskilip li Atif Hoca'nın *Frenk Mukallitliği ve Şapka* adlı bir kitap yazdığı için veya şapka takmadığı için idam edildiğini iddia etmek de gerçekdışıdır.

Gerçek şu ki İskilipli Atıf Hoca, yazdığı kitapla halkı “isyan ve irticaya teşvik” ve Kurtuluş Savaşı karşıtı ihanet bildirimleri yayımlayan “Teali İslam Cemiyeti”nin başkanı olmak gibi “vatana ihanet” sayılan suçlarından dolayı idam edilmiştir.

Şapka Takmadığı İçin İdam Edildiler Masalı İstiklal Mahkemeleri, şapka takmadığı için İskilipli Atıf Hoca da dahil tek bir kişiyi bile idam etmemiştir.

Cumhuriyet tarihinde genel anlamda iki İstiklal Mahkemesi var dır. İlk İstiklal Mahkemeleri, Kurtuluş Savaşı yıllarında kurulmuştur. Bu mahkemeler 1921-1923 yılları arasında görev yapmıştır (11 Eylül 1920-17 Şubat 1921 8 mahkeme ve 20 Temmuz 1921-Ekim 1925 5 mahkeme). Bu İstiklal Mahkemelerinde toplam 3811 idam kararı verilmiş, bunun da sadece 1054’ü infaz edilmiştir. İdam edilenler, asker kaçakları, asiler, hainler, casuslar, bozguncular, katiller, ırz düş manları, soyguncular, hırsızlar, halka eziyet eden görevliler ve işbirlikçi azınlıklar vs.dir.

İkinci İstiklal Mahkemeleri ise Cumhuriyet döneminde, 1923-1927 yılları arasında (3 mahkeme) kurulmuştur. Bu dönemdeki İstiklal Mahkemelerinde de toplam 576 idam kararı verilmiştir. İdam edilenler Türkiye Cumhuriyeti’nin rejimini değiştirmek veya Türkiye Cumhuriyeti’ni yıkmak için isyan edenler, devrimlere karşı halkı kışkırtanlar ile Atatürk’e suikast girişiminden yargılanıp suçlu bulunanlardır.

Bu dönemde “şapka olayını vesile ve istismar ederek halkı isyana kışkırtmak ve isyana katılmak” suçundan İskilipli Atıf Hoca dahil toplam 27 kişi idam edilmiştir. Bu 27 kişi şapka takmadığı için değil, “Şapka Kanunu”na karşı halkı kışkırtarak “isyan” çıkarttığı ve “vatana ihanet” niteliğindeki başka suçlardan dolayı idam edilmiştir. Tekrar ediyorum: Şapka takmadığı için tek bir Allah’ın kulu idam edil memiştir.

Görüldüğü gibi İstiklal Mahkemelerinde, birinci dönem, en fazla 1500, ikinci dönem 576 olmak üzere toplam 2076 kişi idam edilmiştir. 5000, 10.000, 50.000, 100.000 değil 2076... Fransız ve Sovyet devrimlerinde idam edilenlerin yanında bu idamlar devede kulak kalır. Bu nedenle Türk Devrimi dünyanın en kansız devrimidir.

İstiklal Mahkemelerinin meşruiyetini sorgularken bu mahkemelerin “devrim mahkemeleri” olduğu gerçeği de göz ardı edilmemelidir.

80 yıl önceki İstiklal Mahkemeleri, İskilipli Atıf Hoca’yı *Frenk Mukallitliği ve Şapka* adlı kitapçığı veya şapka takmadığı için idam etmemiştir, ama 80 yıl sonra bugün Silivri Mahkemeleri gazeteci Tunçay Özkan’ı kitap yazdığı için ve kurduğu televizyonda hükümeti eleştirdiği için ağırlaştırılmış müebbet hapisle cezalandırmıştır. Bugün, (2013’te) “ileri demokrasi ülkesi” Türkiye’de Silivri Mahkemelerinde yaşananları görmezden gelenlerin 80 yıl önceki İstiklal Mahkemelerini “hukuksuzlukla” suçlamaları tek kelimeyle ikiyüzlülüktür.

TEZ: 5

TÜRKİYE’Yİ DEMİR AĞLARLA CHP DEĞİL AKP ÖRDÜ! BAYINDIRLIK BAKANI ALİ ÇETİNKAYA BOĞAZ KÖPRÜSÜ’NE KARŞI ÇIKTI!

“(…) Biliyorsunuz 10. Yıl Marşı’nda geçer, demir ağlarla ördük falan, neyi ördün? Hiçbir şey örmüş falan değilsin. Ortada duranlar belliydi. Demir ağlarla şimdi Türkiye’yi biz örüyoruz.

R. Tayyip Erdoğan, 17 Ağustos 2012

“(…) Nuri Demirağ Türkiye’ye çok büyük hizmetleri olmuş, büyük yatırımlar yapmış ve ilk Türk uçağın icat edendir, yapandır. 1930’lu yıllarda Türkiye’de uçak sanayinin kurulması için çaba harcamış bir zattır. Şu anda bizim İstanbul Milletvekilimiz bu dönem Si vas Milletvekili adayımız

Nursuna Memecan hanımefendinin dedesi bu zat. Nuri Demirağ, ki biz Sivas Havalimanı'nın adını Nuri Demi rağ Havalimanı koyduk, çünkü kendisi Divriği'dendir. 1931 yılında İstanbul'a bir köprü yapılması için hazırlık yapıyor ve ayrıntılı şekilde projeyi hazırlıyor. Yıl 1931. Atatürk çok heyecanlanıyor. Proje'den dolayı kutluyor. Nuri Demirağ'tn derhal Ankara'ya gitmesini ve pro jeye başlanmasını istiyor. O sırada Bayındırlık Bakanı Cellat Ali. Ali Çetinkaya, İsmet İnönü ile birlikte bu projeye hayır diyorlar. Hatta Nuri Demirağ, 'Vasiyetimdir bu köprüden İnönü ve Çetinkaya geçmez,' diyor."

"... Bunların genlerinde bozmak, engellemek var. CHP 1970'ler de değil, daha 1930'larda köprüye karşı çıkan bir partiydi. Birinci, İkinciye karşı çıktılar, şimdi 3. köprüye de karşı çıkıyorlar, ama biz onu da yapacağız. İstanbul Boğazı'ndan tüp geçide de raylı sisteme de

karşı çıktılar. Bitiriyoruz, 2 yıl kaldı. Hangi yüzle buralardan arabala rınızla geçiyorsunuz.. "

R. Tayyip Erdoğan, 18 Mayıs 2011

CEVAP: 5

Demiryolu ve Emperyalizm Başbakan Erdoğan'ın "Ney; ördün?" sorusuna cevap vermeden önce geçmişten günümüze Türkiye'nin demiryolu politikasına göz ata lım.

Osmanlı Devleti, 1870'lerde demiryoluyla tanışmıştır. Selanik, İstanbul, Aydın, İzmir gibi gayrimüslim nüfusun yoğun olarak yaşa dığı, nispeten gelişmiş liman kentlerinde demiryolu hatları işletmeye açılmıştır.

19. yüzyılın sonlarında ve 20. yüzyılın başlarında emperyalizm de miryollarını bir sömürü aracı olarak kullanmıştır.

"Emperyalizm, 19 ve 20. yüzyıllarda sömürmek istediği ülkeyi demirağlarla sımsıkı bir şekilde sarıp sarmalamıştır. Emperyalizmin tamamen kendi kapitalist çıkarları doğrultusunda planlayarak yapıp işlettiği demiryolları, sömürülen ülkenin kanını emen demir damarlar gibidir. Emperyalizm, sömürdüğü ülkelerin hammaddelerini ve ürünle rini çok çabuk bir şekilde fabrikalara ve pazarlara nakledebilmek için sömürü sisteminin bir parçası olarak demiryollarından yararlanmıştır. 19. yüzyılın sonları ile 20. yüzyılın başlarında emperyalist demirağ sis teminin en iyi işlediği ülkeler emperyalizmin kısıkcındaki Hindistan ve Osmanlı'dır."

Emperyalizm, topuyla tüfeğiyle ele geçirip sömürdüğü veya topuy la tüfeğiyle ele geçiremese de sömürmeye karar verdiği ülkeleri tama men kendi çıkarlarına hizmet edecek "emperyalist demir ağlarla" daha doğrusu "demir ağaçlarla" örmüştür.

Osmanlı'nın Demiryolları: Emperyalist Demir Ağaç Emperyalizm, Osmanlı gibi sanayileşmesini tamamlayamamış, teknolojide geri kalmış zengin hammadde kaynaklarına sahip ülkeleri demiryollarıyla sömürmüştür.

Emperyalizmin açgözlü şirketleri, Osmanlı gibi geri kalmış ülke lerde inşa ettikleri demiryollarından hem çok geniş imtiyazlar (ayrıca lıklar) elde etmişler, hem bu demiryollarını kendi çıkarlarına hizmet edecek şekilde inşa etmişlerdir. Örneğin emperyalist şirketlerin Os manlı topraklarında inşa ettiği demiryolları, Osmanlı tebaasının ya rarlanacağı biçimde doğubati, kuzeygüney doğrultusunda birbirine bağlanan işlevsel ağlar biçiminde değil de hammadde kaynaklarının, tarımsal ürünlerin olduğu yerler ile limanlar arasında, birbirinden ta mamen bağımsız "ağaç dalları" biçiminde inşa edilmiştir.

Hicaz Demiryolu dışında Osmanlı demiryollarının tamamı İngi liz, Fransız ve Alman şirketlerince, yani "yabancı sermaye" ile yapılıp işletilmiştir. Emperyalist ülkeler kendi ulusal çıkarları için

Osmanlı topraklarında demiryolları yapıp işleterek Osmanlı Devleti'ni iliklerine kadar sömürmüştür.

Osmanlı Devleti, demiryolu yaptırmak için İngiliz, Fransız ve Alman şirketlerine çok büyük imtiyazlar, çok geniş haklar vermiştir. İşte birkaç örnek:

1. İngilizlere Verilen İzmirAydın Demiryolu İmtiyazı 18571866 arasında inşa edilen İzmirAydın demiryolu, İngiliz emperyalizminin demiryolu sayesinde nasıl planlı ve programlı bir şekilde Osmanlı'ya girdiğini göstermesi bakımından çok dikkat çekici bir örnektir.

Yapılan anlaşmaya göre demiryolu inşası için gerekli mallar gümrük vergisi ödenmeden ülkeye sokulabilecek, demiryolunun yapımı sırasında devlete ait topraklar, madenler ve ormanlar bedava kullanılacak ve demiryolunun işletmeye açılmasından sonra şirket, hattın kenarındaki 45 kilometrelik alan içinde bulunan madenleri çok az bir vergiyle işletme hakkına sahip olacaktır. Osmanlı Devleti, şirkete kilometre garantisi vermiştir. Anlaşmaya göre; demiryollarının 70 kilometrelik ilk bölümü 1860 Eylül ayında bitirilecektir. Buna karşılık Osmanlı hükümeti demiryolunun ilk bölümünün açılmasından sonra 50 yıl süreyle her yıl şirket sermayesinin yüzde 6'sı kadar bir kârı garanti edecek ve eğer kâr bu oranın altına düşerse üstünü tamamlamayı kabul edecektir. Bütün bu ayrıcalıklara ek olarak Osmanlı hükümeti şirketin yönetimine karışma maddesi söz verdiği gibi Aydın demiryolu ile rekabet edebilecek şirketlerin kurulmasını önlemeyi de taahhüt etmiştir. Görülen o ki, Osmanlı hükümeti İngilizlere "Gel Ege'yi sömür!" demiştir adeta!

İngiltere'nin İzmirAydın arasında demiryolu yapmasının temel nedeni bölgenin İngiliz tüccarların kontrolünde olmasıdır. 1838 Balıkesir Ticaret Antlaşmasından sonra Anadolu'da elini kolunu salıyarak ticaret yapan İngilizler, 1866'dan sonra Osmanlı Devleti'nin verimli topraklarının bulunduğu Ege bölgesinde toprak satın alarak çiftçilik yapmaya başlamışlardır. 1866 yılında İngilizlerin baskısı sonucu cunda yabancılara taşınmaz mal sahibi olma hakkı tanınmıştır. Buna bağlı olarak 1868 yılında İzmir yakınlarındaki verimli toprakların üçte biri İngilizlerin tapulu malı haline gelmiştir. 1878 yılında bu oran yüzde 41'e çıkmıştır. İngilizlerin gelişiyle birlikte bölgede tarımda modernleşme de başlamıştır. Demiryolunun geçtiği bölgelerde geleneksel ürünler yerine sınai bitkileri yetiştirilmeye başlanmıştır. İzmirAydın demiryollarının sağladığı bu gelişimden yararlanan Müslüman Türk üreticiler ve tüccarlar değil, İngiliz üreticiler ve tüccarlar olmuştur. İzmirAydın demiryolu, hem demiryolu imtiyazını alan İngiliz şirketine hem de İngiliz devletine kazandırmıştır. Öyle ki İngiltere, dış borçlar dahil Türkiye'de yaptığı bütün yatırımların yüzde 43'ünü 18641913 yılları arasında "İzmirAydın Demiryolu Şirketi" aracılığıyla geri almıştır.

Ege bölgesinde İngilizlerin inşa ettikleri demiryolları, İngiliz emperyalizminin gelecekte Anadolu'yu işgal etmesini de kolaylaştırmıştır. Hatların yayıldığı alan dikkate alınacak olursa İzmir'e çıkacak işgal orduları rahatlıkla Marmara ve İstanbul'a kadar erişebilecektir. Bu nedenle hatlar iç kesimlere, doğuya doğru kaydırılmış ve hattın İngiliz imtiyazından çıkması için AlaşehirAfyon hattı satın alınmıştır.

Alınanlara Verilen Anadolu Demiryolu İmtiyazı 1888'de imzalanan bir anlaşma ile Deutsche Bank 6 milyon franklık bir ödemeye daha önce işletmeye açılmış 91 kilometre uzunluğundaki Haydarpaşaİzmit hattını satın almıştır. Ayrıca Bursa ve Kütahya bağlantılı hatların yapımı için de ruhsat elde etmiştir.

HaydarpaşaİzmitAnkara demiryolu imtiyaz anlaşmasına göre Alman şirketi demiryolunun geçtiği arazileri istimlak kanununa göre satın alabilecek, eğer bu araziler devlet arazisi ise, şirkete parasız ve rilesizdir. Şirket demiryolunun geçtiği yerlerde hattın iki yanında 5'er kilometrelik arazi parçası içinde, taş, kum ve tuğla ocakları açarak bunları inşaatın bitimine kadar kullanabilecektir.

Demiryolu yapımı için gerek Osmanlı içinden ve gerekse dışından getirilecek araçgereç, kereste, maden kömürü ile makine ve diğer mal zemeler için hiçbir gümrük vergisi alınmayacaktır. Şirketin çıkaracağı hisse senetleri tahvillerden de hiçbir vergi talep edilmeyecektir. Şirket, devlet ormanlarından bedava yararlanabilecektir. Demiryolunun bakım ve onarım işleri şirket tarafından yapılacaktır. Ayrıca demiryolunda çalışacak görevliler Osmanlı hükümetinin belirlediği bir kıyafet giymek zorundadır. Şirket demiryolunun her iki yanında 20'şer kilometrelik arazi içinde maden araması yapabilecek ve bunları işletebilecektir. Şirket, demiryolunun yapımı sırasında ruhsat almaksızın eski eser kazıları yapabilecek ve demiryolu boyunca telgraf hattı döşeyebilecektir.

Osmanlı Devleti, süresi 99 yıl olan Haydarpaşa-İzmit hattı için şirkete kilometre başına 10.300, İzmit-Ankara hattı için 15.000 frank garanti vermiş ve bunun karşılığı olarak da Ankara, İzmir, Kütahya ve Ertuğrul vilayetlerinin öşürlerini göstermiş ve bunların Düyûnı Umûmiye sandıklarında korunmasını kabul etmiştir.

Bu arada Deutsche Bank, Eskişehir-Konya ve Ankara-Kayseri arasında demiryolu yapmak için de imtiyaz talebinde bulunmuştur.

15.0 1893'te EskişehirKonya hattının imtiyazı yine "*Anadolu Demir yolu Şirketi*"ne verilmiştir. Yapılan anlaşmaya göre demiryolu için gerekli araziler kamulaştırılabilecek, devlet arazileri şirkete bedava verilecek, hattın iki yanında 5'er kilometrelik bir alanda şirket kum ve taş ocakları açabilecek ve bunları inşaat süresince işletebilecek, şirket dışarıdan getireceği kereste, demir, kömür, makine ve gerekli araçlar için gümrük vergisi ödemeyecek, hatların gelirinin güvence parası düzeyine yükselinceye kadar çıkarılacak pay senetleri ve tahvillerden damga vergisi de dahil hiçbir vergi alınmayacak, HaydarpaşaAnkara hattının geliri iki hattın (HaydarpaşaAnkara, EskişehirKonya) yapımı için dışarıdan satın alınacak tahviller için ikinci derecede güvence sayılacak, devlet, ayrıcalık süresinin otuzuncu yılını doldurmasından sonra, hatların beş yıl önceki süre içindeki gelirinin yüzde 50'sine eşit miktarını ayrıcalığın bitimine kadar yıllık kilometre başına en az 10.000 frank ödeyerek bütün hatları satabilme yetkisine sahip olacak, şirket hattın her iki yanında 20'şer kilometre alanda maden araması yapabilecek ve bulacağı madenleri işletebilecek, çevredeki ormanlardan odun, kereste sağlayabilecek, gerekli yerlerde rıhtım, iskele, mağaza, depo ve benzeri tesisler kurabilecek, ancak bunları ayrıcalık süresi dolduktan sonra devlete bırakacak, bu tesislerin işletildiği süre içinde gelirlerinden şirket yüzde 75, devlet yüzde 25 pay alacak, AnkaraKayseri hattı için yıllık 775, EskişehirKonya hattı için de yıllık 604 Osmanlı Altın Lirası kilometre başına kâr garantisi verilecek, demiryolunun geçtiği sancaklardan toplanacak olan öşürler, Düyûnı Umûmiye yönetiminden biri tarafından satılarak elde edilen para bu kuruluşun sandıklarında saklanacaktır. Osmanlı Devleti 444 kilometrelik bu hat için toplamda frank kilometre garantisi vermiştir. İmtiyaz süresi 99 yıl olan bu hattın garantisi için Trabzon ve Gümüşhane'nin öşürü karşılık gösterilmiştir. Hat, 1896'da tamamlanmıştır. AnkaraKayseri demiryolu nun inşasına Rusya'nın karşı çıkması nedeniyle başlanamamıştır.

Alınanlara Verilen Bağdat Demiryolu İmtiyazı Abdülhamid, 1899'da Konya'dan Bağdat ve Basra'ya dek uzanacak hattın yapım imtiyazını çok yüksek bir kilometre garantisi ile Alman Deutsche Bank'a vermiştir. 1902'de kesin imtiyaz anlaşmasının imzalanmasından sonra "*Anadolu Demiryolu Şirketi*" 99 yıl süreyle Konya'dan başlayan ve Karaman, Ereğli, Adana, Hamidiye, Kilis Tel Habeş, Nusaybin, Musul, Tikrit, Saciye, Bağdat, Kerbela, Mecet, Zubejr, Basra üzerinden İran Körfezi'ne uzanan ana ve yan hatların işletme imtiyazlarıyla Diyarbakır, Harput, Maraş, Birecek ve Mardin'e uzanan diğer bazı yan hatların imtiyazını almıştır. Şirket, 16.500 frank kilometre garantisiyle işe başlamıştır. Ancak para yetmeyince iş yarım kalmıştır. Bunun üzerine 1903'te şirketle 1902 imtiyazına ek bir sözleşme imzalanmıştır. Buna göre şirket hattın geçtiği yerlerdeki taş ve kum ocaklarını kullanabilecek ve arazi kamulaştırması yapabilecektir. Ayrıcalığın diğer şartlarına göre 1889'daki gibişirket hattın iki yanındaki 20'şer kilometrelik bir alan içindeki madenleri işletebilecek, ruhsat almadan arkeolojik kazı yapabilecek, devlet ormanlarından bedava yararlanabilecek, yurt içinden ve dışından getireceği demiryolu araçgereçleri, makine, lokomotif, vagon ve diğer malzemeler için ve kâr garantisi 15.000 franga çıkıncaya kadar, dışarıdan ithal edeceği kömür için, hiçbir gümrük ödemeyecektir. Ayrıca Osmanlı hükümeti, şirkete, işletmeye açılacak her kilometre için yılda 4500 frank kilometre garanti etmiştir. Gelirler bu rakamı bulmadığı zaman ise, hükümet aradaki açığı kapatmayı kabul etmiştir. Ayrıca hükümet, Basra Körfezi'ne kadar ekspres seferler yapabilmesi için, yapılacak yenileştirme melere harcanmak üzere, şirkete otuz yıllık taksitlerle 350.000 frank ödemeyi kabul etmiştir. Bu paranın ödenmesi demiryolunun Halep'e ulaşmasından sonra başlayacaktı. Şirkete bu ayrıcalıkların yanı sıra, hat boyunca tuğla ocakları açabilmek, demiryolu ve yan kuruluşları için gerekli olan elektrik enerjisini sağlayabilmek için elektrik santralleri kurabilmek, "Avrupa ile Asya arasında direkt yataklı vagonları sefere koyabilmek için İstanbul ile Haydarpaşa arasında feribotlar çalıştırabilmek", Haydarpaşa ve Basra'da modern

depolar yapabilmek gibi haklar tanınmıştır.

Bütün bunlara ek olarak ayrıcalık sahiplerine Bağdat, Basra ve Basra Körfezi terminalinde limanlar ve diğer tesisler kurma hakkı verilmiştir. Şirket Dicle, Fırat nehirleri ile Şattularab'da gemi işletmek hak kını da elde etmiştir. Anlaşmaya göre Konyaİran Körfezi hattında 200 kilometrelik ilk bölümü için 11.000 frank olan garanti 15.500 franga çıkarılmıştır. Osmanlı Devleti bu oldukça yüksek garantiye karşılık olarak Konya, Halep ve Urfa vilayetlerinin öşür gelirlerini göstermiştir.

Ayrıcalık Anlaşması'na göre daha sonra bir “*Bağdat Demiryolu Şirketi Şahaneî Osmaniyesi*” kurulmasından söz ediliyorsa da, bu şirketin yalnızca adında “Osmanlı” sıfatı olmasından başka, hiçbir “Osmanlıcı” niteliği yoktur. II. Abdülhamid, Alman demiryolu şirketine verdiği bu ayrıcalık ile Earle'nin ifadesiyle “*İmparatorluğunu ipotek etmiştir*”. Bu demiryolu imtiyazlarıyla Alman emperyalizminin sömür

gesi durumuna gelen Osmanlı'nın “şahaneliğinden” söz etmek ise tek kelimeyle trajikomik bir durumdur.

Rusya'nın Baskısı Nedeniyle Yapılamayan Demiryolları 19. ve 20. yüzyılda İngiltere, Fransa ve Almanya gibi Rusya'nın da Osmanlı Devleti'yle ilgili emperyalist planları vardır. Demiryolunun nasıl bir silah olduğunu çok iyi bilen Rusya, demiryolunun Ankara'nın doğusuna geçmesinin ileride kendisine birçok bakımdan zarar vereceğini düşünerek buna karşı çıkmıştır.

1900'lerde Osmanlı Devleti ticaretinin yüzde 9'unu Rusya ile yapmaktadır. İstanbul, bu yıllarda Rusya'dan yılda 65.000 ton un almaktadır. Demiryolu Konya'ya vardığı anda Rusya bu ticarete son vermiştir. Rusya endişelenmekte haklıdır. Nitekim 1901'den itibaren Anadolu'dan, demiryolları ile getirilen buğday, İstanbul'daki tüketimi min üçte ikisinden fazlasını karşılamıştır. Bu nedenle İstanbul, Rusya ve Bulgaristan'dan tahıl almamaya başlamıştır.

Rusya askeri bakımdan da Osmanlı Devleti'nin demiryolunu doğu bölgelerine kadar uzatmasına karşı çıkmıştır. Ruslar, doğu demiryollarının kendi tarihi emellerine darbe vurmasından korkmuşlardır. Özellikle Bağdat hattının birinci plana göreDoğu Anadolu'ya çok yakın geçmesine bu nedenle karşı çıkmışlardır. Osmanlı'nın ulaşım olanaklarının yetersiz olması, askeri ve ticari bakımlardan Rusya'nın işine gelmektedir.

Emperyalizmin Rayı 1880'lerden itibaren önce İngiltere'nin ve Fransa'nın sonra ise Almanya'nın Osmanlı topraklarında inşa ettiği demiryolları borçlu ve ekonomik olarak çökmüş durumdaki Osmanlı Devleti'nin emperyalistlerce daha fazla sömürülmesine yol açmıştır. Orhan Kurmuş, *Emperyalizmin Türkiye'ye Girişi* adlı kitabında İngiliz emperyalizminin; Murat Özyüksel ise, *OsmanlıAlman İlişkilerinin Gelişim Sürecinde*

Anadolu ve Bağdat Demiryolları adlı kitabında Alman emperyalizminin demiryollarıyla Osmanlı Devleti'ni nasıl sömürdüklerini bütün belge ve bilgileriyle gözler önüne sermişlerdir.

Özetlersek: 1880'lere kadar yavaş giden Osmanlı demiryolu çalışmaları, Düyûn Umûmiye İdaresi'nin kurulmasından sonra hızlanmış tır. Çünkü iflas eden Osmanlı'nın bütün yeraltı yerüstü zenginliklerine el koyan emperyalist Avrupa, bu zenginlikleri demiryollarıyla bir an önce ele geçirmek istemiştir. Düyûn Umûmiye İdaresi demiryolu imti yazları için teminat gösterilen vergilere el koyarak, bu gelirleri imtiyaz sahibi yabancı şirketlere aktarmıştır. Osmanlı demiryollarının tamamı Hicaz demiryolu dışındayabancılarca inşa edilmiştir.

Osmanlı'da yabancı şirketler, 1890-1914 arasında en büyük yatırımları demiryollarına yapmıştır. Çünkü en çok demiryolları kazandırmıştır.

Emperyalist Avrupa ülkeleri Osmanlı Devleti'nde demiryolu ya parak nüfuz bölgeleri oluşturmuştur. Osmanlı Devleti'nde inşa edilen ilk demiryolu hatları en verimli tarımsal sanayi ürünleri yetişen Ege, Mezopotamya, Büyük ve Küçük Menderes ile Çukurova'da yapılmış tır. Emperyalist ülkeler inşa ettikleri bu demiryolları ile bu bölgelerdeki hammaddeleri Avrupa sanayine hızlı ve yoğun bir şekilde aktarmak istemişlerdir.

Osmanlı Devleti "kilometre garantisi" denilen sistemle demiryolu yapan yabancı şirketlerin kârlarını garanti altına almıştır. Demiryolu şirketlerinin "garanti edilen" kârın altında kâr elde etmeleri halinde aradaki farkı Osmanlı ödemiştir. Osmanlı, doğacak farkı ödemek için bir veya birkaç vilayetin öşür gelirlerini karşılık göstermiştir. Bu gelirler, Düyûnı Umûmiye İdaresi'nin kontrolünde olmayan vergilerdir. Fakat yabancı şirketler Osmanlı Devleti'ne güvenmedikleri için garanti kap samındaki vergileri Düyûnı Umûmiye İdaresi'ne toplatıp işletmişlerdir. Demiryolu imtiyazlarına göre hattın geçeceği devlet arazisi, demiryolu yapacak şirkete bedelsiz devredilmiştir. Şirket hat boyundaki devlet or manlarını ve taş ocaklarını bedelsiz kullanabilmiştir. Yine şirket demir yolu yapımı, bakımı ve işletilmesi için gereken malzemeyi gümrüksüz olarak ithal edebilmiştir. Demiryolunun kenarlarındaki bazen 40, ba zen 45 kilometrelik şeritler içindeki petrol dahil bütün madenlerin iş letme hakkı demiryolu yapan şirkete verilmiştir. Ayrıca imtiyaz sahibi şirketler, demiryolunun yapımı sırasında ruhsat almaksızın eski eser ka zıları yapabilecek ve demiryolu boyunca telgraf hattı döşeyebilecektir. Osmanlı hükümeti, Avrupa şirketlerine izin veren her imtiyaz sözleş mesi ile uyruklarının bir bölümünü daha yabancıların etki alanına bı rakmıştır.

Osmanlı Devleti'nde yapılacak demiryollarının, demiryollarını yapan emperyalist ülkelerin çıkarlarına aykırı olmamasına dikkat edilmiştir.

Demiryolunun merkezden, yani İstanbul'dan başlayarak Anado lu'yu boydan boya geçmesi, Osmanlı Devleti'ni güçlendireceğinden bundan kaçınılmış, devletin paylaşılmasını kolaylaştıracak biçimde de miryolları Akdeniz kıyılarından başlatılmıştır.

200.0 Osmanlı hükümeti demiryolu yaptırmak için ya borç karşılığın da bir imtiyaz vermiş ya da borç istediğinde yeni bir imtiyaz isteğiyle karşılaşmıştır. Örneğin Bağdat Demiryolu imtiyazını almak isteyen Al manya, ön sözleşme imzalanmadan Osmanlı Devleti'ne yüzde 7 faizle sterlin borç vermiştir. 1910 yılında Osmanlı Devleti'ne yüzde 4 faizli 11 milyon altınlık borç veren Almanlar, bunun karşılığında Osmanlı Devleti'ni 11 Mart 1911'de Bağdat Demiryolu için ek bir sözleşme imzalamak zorunda bırakmışlardır.

Osmanlı Devleti'nin demiryolları Müslüman Türklere değil, İngi lizlere, Fransızlara, Almanlara, Ruslara yaramıştır.

Emperyalist ülkelerin ve onların kapitalist şirketlerinin Osman lı Devleti'nde inşa edip işlettikleri demiryolları, ilk bakışta bir uygar lık faaliyeti gibi görünüyorsa da, demiryollarının inşaat ve işletilmesi için gerekli malzemenin Avrupa'dan hiçbir gümrük ödenmeden ithal edilmesi, demiryolunu yapacak şirkete kilometre garantisi verilmesi ve şirkete demiryolu hatlarının geçeceği yerlerdeki yeraltı ve yerüstü zen ginlik kaynaklarına sahip olma hakkı tanınması gibi ayrıcalıklarla Osmanlı demiryolları Avrupalılar için çok kârlı bir yatırım aracı olmuş ve ülkenin sömürülmesine yol açmıştır. Öyle ki, demiryolu yatırımlarının bu denli kârlı ve sağlam güvencelere bağlanması, yabancı demiryolu şirketlerinin kimi zaman daha fazla kâr sağlamak için hatları düz lük arazide bile dolambaçlı bir şekilde döşemelerine neden olmuştur. İflas eden, Düyûnı Umûmiye İdaresi ile bütün yeraltı ve yerüstü zen ginliklerinin gelirlerine "alacak" olarak el konulan Osmanlı Devleti, yaptırdığı demiryollarından kârdan çok zarar etmiştir. Demiryollarıyla Osmanlı'da tarımsal gelirlerin ve

ticaretin arttığı doğrudur, ancak elde edilen gelirler hep yabancı ülkelere gitmiştir. Ayrıca emperyalist amaçlar la inşa edilen demiryolları birbirinden bağımsız hatlardan oluştuğu için Osmanlı Devleti'nin askeri ihtiyaçlarına da yanıt vermekten uzaktır."

Başbakan R. Tayyip Erdoğan'ın "Neyi ördün?" sorusunu biz de Osmanlı'ya soralım.

Osmanlı Devleti'nde 1800'lerden 1900'lere kadar 8343 kilometre demiryolu inşa edilmiştir. Bunun 356 kilometrelik ErzurumSarıka mış sınır hattı Ruslarca yapılmış, 6778 kilometresi İngiliz, Fransız ve Alman şirketlerce yapılmış, 1564 kilometrelik Hicaz hattı ise devlet tarafından yapılmıştır. 1918 yılında Türkiye'de Misakı Milli sınırları içinde toplam 4112 kilometre demiryolu vardır.

"Ancak dış baskılarla şekillenen ve bir ağaç görüntüsünde liman lardan iç bölgelere uzanan birbirinden kopuk bu demiryolları, ülke çıkarlarından ziyade, daha çok emperyalist devletlere hizmet etmiş olup, Osmanlı döneminde milli ve bağımsız bir demiryolu politikası izlememiştir."

Aslında "Neyi ördün?" sorusunu önce Osmanlı padişahlarına sor mak gerekir. Ayrıca bu sorudan önce de "Kim ördü? Niye ördü? Nasıl ördü?" sorularını sormak gerekir!

Cumhuriyet'in Demiryolları: Milli Demir Ağ R. Tayyip Erdoğan, 17 Ağustos 2012'de Biliyorsunuz 10. Yıl MarşTnda geçer, demir ağlarla ördük falan, neyi ördün? Hiçbir şey örmüş falan değilsin. Ortada duranlar belliydi. Demir ağlarla şimdi Türkiye'yi biz örüyoruz," demiştir.

Şimdi Erdoğan'ın "... Neyi ördün? Hiçbir şey örmüş falan değil sin. Ortada duranlar belliydi..." sözlerine yanıt verelim.

Erdoğan'a, Atatürk'ün genç Cumhuriyeti'nin "neyi ördüğünü" ve "ortada duranları" gösterelim!

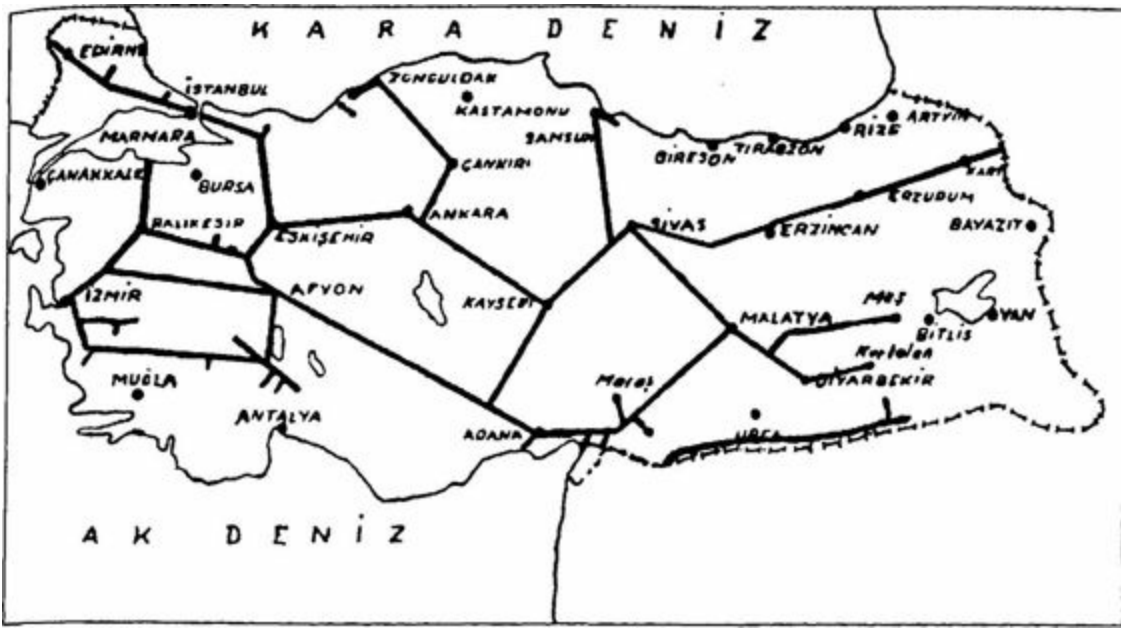
İşte 19231950 yılları arasında (Atatürk ve İnönü döneminde) Türkiye'de örülen demir ağlar:

B. A. Devletin Yaptığı Hatlar AnkaraSivas Hattı SamsunSivas Kalın Hattı KiitahyaBalıkesir Hattı UlukışlaKayseri Hattı FevzipaşaDiyarbakır Hattı FilvosIrmak Hattı YolçatıElazığ Hattı AfyonKarakuyu ve BaladızBurdur Hattı BozanönüIsparta Hattı SivasErzurum Hattı MalatyaÇetinkaya Hattı DiyarbakırKurtalan Hattı ElazığGenç Hattı KöprüağzıMaraş Hattı NarlıAntepKarkamış Hattı FilyosZonguldakKozlu Hattı HadımköyKurukavak Hattı SelçukÇamlık Varyantı TavşanlıTunçbilek Hattı İstasyonMalatya Hattı ErzurumHasankale Hattı Şirketlerin Yaptığı hatlar IlıcaPalamutluk Hattı SamsunÇarşamba Hattı Yabancılardan Satın Alınan Hatlar (Millileştirilenler)

1. Anadolu ve MersinAdana Hattı MudanyaBursa Hattı SamsunÇarşamba Hattı İzmirKasaba ve Temdidi Hattı İzmirAydın Hattı Şark Demiryolları IlıcaPalamutluk Hattı Bağdat Demiryolları 634

2. Ruslardan Kalan Hatlar HasankaleSarıkamışSınır Hattı'

Neyin örüldüğü ortada sanırım!

1923-1950 arasında

Türkiye'nin demiryolları (Cumhuriyet'in demir ağları)

Ray Yarıışı: Atatürk: 3186, Erdoğan 1085

1950 yılında Türkiye'de 3579 kilometresi yeni yapılan, 3840 kilometresi yabancı şirketlerden alınan ve 256 kilometresi de Ruslardan kalan olmak üzere toplam 7675 kilometre demiryolu vardır."

Türkiye'de 1923-1950 arasında, yani Atatürk ve İnönü (Tek Parti) döneminde toplam 3579 kilometre yeni demiryolu yapılmıştır. Bunun 3186 kilometresi 1923-1938 arasındaki Atatürk döneminde yapılmıştır. Bunun 393 kilometresi ise 1939-1950 arasındaki İnönü döneminde yapılmıştır. II. Dünya Savaşı'nın demiryolu yapımına ciddi bir darbe vurduğu görülmektedir. Ancak Atatürk döneminde yapılan 3186

kilometre demiryolunun yapımında "Başvekil" olarak İnönü'nün de doğrudan pay sahibi olduğu unutulmamalıdır.

1923-1950 yılları arasındaki Atatürk ve İnönü dönemlerinde toplam 3579 kilometre yeni demiryolu (demir ağ) yapılmıştır. Bu ne denle İnönü'nün sorumluluğunda yapılan toplam demiryolu uzunluğu aslında 3579 kilometredir.

Atatürk ve İnönü dönemlerinde örülenler bu kadardır.

Peki! Başbakan Erdoğan'ın çok sevdiği Menderes'in DP'si dönemde örülenler ne kadardır? Erdoğan'ın ağızıyla sorarsak, "Menderes ne örmüştür?"

1950-1958 yılında TCDD İşletmesince basılan *Demiryollarımız* adlı resmi yayına göre 1950'de DP iktidara gelirken 3579 kilometre olan Türkiye'deki yeni yapılan demiryolu uzunluğu DP'nin iktidardan gitmesine iki yıl kala, 1958 yılında 3845 kilometreye ulaşmıştır. Yani 1958 arasındaki DP döneminde sadece 266 kilometre demiryolu yapılmıştır.

1951-2003 arasında Türkiye'de yapılan toplam demiryolu uzunluğu ise sadece 945 kilometredir. Özetlemek gerekirse:

1923-1938 arasındaki Atatürk döneminde toplam 3186 kilometre, 1939-1949 arasındaki İnönü döneminde 393 kilometre, 1923-1949 arasındaki Atatürk ve İnönü (Tek Parti) döneminde 3579 kilometre, 1950-1959 arasındaki Menderes döneminde 266 kilometre, 1960-2003 arasındaki hükümetler döneminde 679 kilometre demiryolu yapılmıştır.

TCDD'nin verilerine göre 2011 yılı itibarıyla Türkiye'deki ana hat uzunluğu 8697 kilometredir. Türkiye'de Atatürk döneminde toplam 7675 kilometre demiryolu vardı zaten. 1923-1938 yılları ara

sındaki 15 yıllık Atatürk döneminde 3186 kilometre demiryolu yapılmışken, Atatürk'ten sonraki 73 yılda 2000 kilometre demiryolu bile yapılamamıştır. Yani Atatürk tek başına, yokluk ve yoksulluk içinde, üstelik neredeyse tamamı yerli sermaye ile, aralarında AKP'nin de bulunduğu bütün Cumhuriyet hükümetlerinden daha fazla demiryolu yapmıştır. Hesap ortadadır!

TCDD'nin verilerine göre 2002-2012 arasındaki 10 yıllık AKP döneminde 1085 kilometre demiryolu inşa edilmiştir. Buna, yüksek hızlı tren yolu da dahildir. Bu nedenle birkaç yıl önce AKP'li Ulaştırma Bakanı Binali Yıldırım, partisinin demiryolu politikasını anlatırken şöyle demiştir: “... 1923-1946 arasında bir yılda yapılan demir yolu uzunluğu 128 kilometreydi. 1946-2003 yılları arasında bu oran, yılda 11 kilometreye düştü. 2003'ten sonra, şu anda yılbasına düşen demiryolu yapımı 107 kilometreye ulaştı. Hâlâ Atatürk döneminin rakamlarına ulaşamadık.”

AKP'li Ulaştırma Bakanı birkaç yıl önce, “Hâlâ Atatürk döneminin rakamlarına ulaşamadık,” diyerek özeleştiri yaparken, birkaç yıl sonra (17 Ağustos 2012'de) AKP'li Başbakan R. Tayyip Erdoğan, Atatürk'e, “Neyi ördün! Türkiye'yi demir ağlarla biz örüyoruz!” diye seslenmiştir.

Başbakan'ın dediği gibi “olanlar ortada!”

Atatürk döneminde 3186 kilometre, Erdoğan döneminde ise 1085 kilometre...

Erdoğan bütün imkânlarına karşın 10 yıllık iktidarında ancak Atatürk'ün üçte biri kadar demiryolu inşa etmiştir. Buna rağmen “(...) Biliyorsunuz 10. Yıl Marşı'nda geçer, demir ağlarla ördük falan, neyi ördün? Hiçbir şey örmüş falan değilsin. Ortada duranlar belliydi. De mir ağlarla şimdi Türkiye'yi biz örüyoruz,” diyerek Atatürk dönemi demiryolu politikasını eleştirmiştir.

“El insaf!” diyorum...

Cumhuriyetin Demir Ağ Mucizesi Üstelik Atatürk, o 3186 kilometrelik demiryolunu, Osmanlı borçlarını ödeyen, parasız, teknik olanaklardan yoksun bir Türkiye'de inşa etmiştir.

Atatürk, 1931 yılında “Demir Ağ Projesi”ni şöyle açıklamıştır: “... Türkiye Hükümetinin tespit ettiği projeler dahilinde kararlaştırılan za manlar içinde vatanın bütün bölgeleri çelik raylarla birbirine bağlanacaktır. Bütün vatan bir demir kitle haline gelecektir. Demiryolları memleketin tüfekten, toptan daha önemli bir güvenlik sistemi, bir silahıdır. Demir yollarını kullanacak olan Türk milleti, geçmişindeki ilk sanatkârlığının, demirciliğinin eserini tekrar göstermiş olmakla övünç duyacaktır. Demir yolları, Türk milletinin refah ve medeniyet yollarıdır.”

Gerçekten de çok değil 1015 senede “vatanın bütün bölgeleri çelik raylarla birbirine bağlanmış” ve bütün vatan bir “demir kitle” haline gelmiştir.

Bu çok büyük bir mucizedir. Şevket Süreyya Aydemir bu büyük başarıyı şöyle anlatmıştır: “... Asırlardan beri hatta kervan yollarının bile izlerinin silindiği Anadolu beyabanında bu iş ve inşa mücadelesinin heyecanını, bugün belki iyice değerlendirmemiz mümkündür. Ama hiçbir dış yardım olmadan ve yapılabilen teknik mukaveleleri bile sık sık bozmak zorunda kalınarak hazin bir bütçe ile yürütülen bu işin başarı büyüklüğünü gelecek nesiller, 1930-1938 yılları arasının ölçülerini canlandırarak kavramaya çalışmalıdırlar ve düşünmelidirler ki, bu demiryollarının açıldığı ve aşırıldığı dağlarda, bellerde, vadilerde mesela Fırat Vadisi'nde, mesela Filyos Vadisi'nde, ondan önce hatta kağnıların bile geçebileceği yol izleri, işaretleri yoktu. Cumhuriyet hükümeti ise eski imtiyazlı şirketlerden, hatta çok yerde gişe biletçiliklerinin bile Türklere layık görülmeyle azınlıkların çalıştırıldığı bir kadro, yahut kadrosuzluk teslim almıştı...”

Türkiye, özellikle 1933-1939 arasında “Türk bilgisi, Türk sermayesi, Türk müteahhidi ve Türk işçisi” sloganıyla Türkiye'yi demir ağlarla örmüştür. Gerçekten de Türk mühendisleri ve Türk

işçileri, ge çilmez denilen dağları delerek, aşılmaz denilen dereleri aşarak demir yolunu Anadolu'nun en doğusuna, Erzurum'a kadar götürmüşlerdir.

Örneğin SivasErzurum Hattı, ÇetinkayaMalatya birleşme hat tıyla birlikte Cumhuriyet tarihinde bir seferde döşenen en uzun hat ol muştur. Bu iki hattın toplam uzunluğu 690 kilometredir. Arazinin son derece sarp ve engebeli oluşu yüzünden inşaat büyük fedakârlılarla ger çekleştirilmiştir. Malzemeler, sarp yerlerde bazen katırlar üstünde, ba zen nehirler üzerine kurulan asma köprülerle taşınmıştır. ismet İnö nü, hattın inşaatı sırasında Türk mühendislerin başarısını, “*Diyebilirim ki, şimendifer inşaatında Türk mühendisliği her meseleyi halletmeye salâhiyet imtihanını Erzurum hattında vermiştir,*” sözleriyle dile ge tirmiştir. Hattın yapımı sırasında karşılaşılan zorluklara rağmen, günde ortalama 1500 metre demiryolu döşenmiştir ki, bu rakam Tür kiye'deki günlük demiryolu döşeme rekorudur. SivasErzurum hattında 138 tünel inşa edilmiştir. Bunların uzunluğu 22.242 metreye ulaşmıştır. ÇetinkayaMalatya birleşme hattı ile birlikte bu tünel sa yısı 153'ü bulmuş ve her iki hattaki tünellerin uzunluğu da toplamda 31.949 metreye çıkmıştır. Türkiye'de 1939'a kadar diğ er tüm hat lar da yapılan tünel sayısı 223 ve bunların uzunluğu da 45.151 metre dir. O dönemin koşullarında bu kadar tünel inşaatı gerçek anlamda bir rekordur. SivasErzurum ve ÇetinkayaMalatya hatlarındaki tünel lerin masrafı 16 milyon TL'yi bulmuştur. Her iki hatta toplam 33 demir köprü inşa edilerek, bu köprülerde de 7000 ton demir kullanılmıştır. İşçiler olağanüstü bir fedakârlıkla demir ağları inşa etmiş lerdir. Örneğin, 500 kilo civarındaki bir ray ancak 10 işçi tarafından taşınabilmiş, raylar soğuk ve sıcaktan çok etkilendikleri için bu gibi havalarda adeta el ile tutulamayacak hale gelmiştir. Hattı planlanan sürede bitirebilmek için gerektiğinde geceleri de çalışılmıştır. Sadece demiryolu döşeme işinde 650.000 işçi çalışmıştır. Bu bilgilerden de görüleceği gibi SivasErzurum ve ÇetinkayaMalatya demiryolu hatları büyük fedakârlıklarla gerçekleştirilmiştir.

Cumhuriyetin demiryollarının en önemli özelliği “milli demir ağ lar” olmasıdır. Bilindiği gibi Osmanlı'nın demiryollarının en önemli özelliği “emperyalist demir ağaç” olmasıydı. Cumhuriyeti kuranlar, Osmanlı'nın yanılıgılarını tekrarlamamaya büyük özen göstermişlerdir. Bu nedenle demiryolu politikalarının “milli” ve “işlevsel” olmasına gay ret etmişlerdir. Bu çerçevede öncelikle yabancıların elindeki demiryolu imtiyazlarını satın alarak mevcut demiryollarını millileştirmişler, sonra milli sermaye ile yeni demiryolları yapmışlardır. Yeni demiryollarını yaparken de “milli çıkarları” esas almışlardır. Osmanlı zamanında ya bancıların kendi çıkarları doğrultusunda hammadde kaynaklarına, ta rım alanlarına ve oradan birbirine bağlantısız biçimde limanlara giden “demir ağaç” biçimindeki demiryolları yerine, kuzeygüney ve doğubatu doğrultusunda bütün Misakı Milli sınırlarını birbirine bağlayan “demir ağlar” biçiminde demiryolları yapılmıştır. Genç Cumhuriyet, demiryolu yaparken “*Demire ulaşmak*”, “*Kömüre ulaşmak*”, “*Bakıra ulaşmak*” sloganlarıyla özellikle maden havzalarına ulaşmayı amaçlamıştır.

Demiryolu Politikasının Terk Edilişi Türkiye'de milli demiryolu poltikası 1950'de iktidara gelen Menderes'in DP'si döneminde terk edilmiş, karayolu poltikasına ağır lık verilmiştir.

Aslında “Demir Ağ Projesi”ne yönelik ilk emperyalist eleştiriler daha Atatürk'ün sağlığında başlamıştır. Örneğin 1930 yılında Mer kez Bankası'nın kuruluş çalışmaları sırasında hazırlanan çok sayıdaki rapordan biri olan “*Müller Raporu*”nda Dr. Kari Müller, anayurdun demir ağlarla örülmesine kendince ciddi eleştiriler getirmiştir. Alman Müller raporunda, demiryolu inşaatlarının çok pahalıya mal olduğunu belirtmiştir. Ancak “*Müller Raporu*”ndaki görüşler hükümet tarafın dan dikkate alınmamıştır.

1946'dan itibaren Amerikan emperyalizminin kontrolüne giren Türkiye, 1947 yılında ulaşım politikasını değiştirmiştir. ABD'nin 1947 yılında Türkiye'ye yapacağı askeri ve ekonomik yardım

programında “yol” konusu da yer almıştır. Bu çerçevede ABD FEDERAL KARAYOLU TEŞKİLATI (Federal Bureau of Public Roads) Genel Müdür Yardımcısı H. G. Hilts başkanlığında bir uzman grubu Türkiye’ye gelerek yaptıkları incelemeler sonunda “*Hilts Raporu*” adıyla bir rapor hazırlayarak Bayındırlık Bakanlığı’na sunmuşlardır. Hilts Raporu’nda, Atatürk’ün “Demir Ağ Projesi” eleştirilerek karayolunun çok daha iyi bir ulaştırma yöntemi olduğu iddia edilmiştir. Raporda ayrıca demir yolunun doğu illerine ulaştırılması dışında önemli bir ihtiyaç olmadığı belirtilmiştir. Bir zamanlar Rusya, kendi çıkarları açısından Osmanlı Devleti’nin doğu bölgelerine demiryolu yapmasını istemezken, şimdi ABD yine kendi çıkarları açısından Türkiye Cumhuriyeti’nin sadece doğuya demiryolu yapmasını istemektedir. Çünkü ABD, Rusya ile muhtemel bir savaşta Türkiye’nin Rusya’ya yakın doğu bölgelerine gidenden demiryollarına ihtiyaç duyacaktır.

1948’den itibaren Türkiye’de “*Hilts Raporu*” doğrultusunda Atatürk’ün “Demir Ağ Projesi” rafa kaldırılarak, “Karayolu Projesi” hayata geçirilmiştir.

1856’den başlayarak Osmanlı’yı çökerten “imtiyaz demiryolculuğu”, 1947’den sonra o imtiyazı da Türkiye’ye çok görüp “*Demiryolu yapmak sizin neyinize*” demiştir. Bu sözler, 1947’de Türkiye’ye gelip, yurdu baştan başa dolaşarak incelemelerde bulunan ünlü Amerikan Petrol tekeli Standart Oil Company’nin Mühendisler Kurulu Başkanı ve ABD Dışişleri Bakanlığı Petrol Müşaviri Thornburg’a aittir.

Aradan yıllar geçmiş, Türkiye demiryollarını unutup karayollarına ağırlık vermiştir, ama emperyalizm işi sıkı tutmaya kararlıdır. “*Ne olur ne olmaz! Türkiye yeniden demiryollarına önem verir!*” endişesiyle olsa gerek, 1995 yılında Türkiye’ye bir Amerikan ziyareti daha gerçekleşmiştir. CIA’ye hizmet ve yatırım desteği veren Amerikan kuruluşu Booz Ailen Hamilton, ülkemizde yaptığı incelemelerin sonuçlarını *Hamilton Raporu*” adıyla Devlet Demiryolları yönetimine sunmuştur. “İyilik önerileri” demeti görüntüsüne büründürülmüş bu yeni “ihtarname”de bize aslında, “*Demiryollarını ortadan kaldırın!*” denilmiştir.

Genç Cumhuriyet, demiryolu yapımı kadar, demiryolu işletmesine de büyük önem vermiştir. Yapılan çalışmalar sonunda 1934’te trenlerle 8.510.458 yolcu taşınırken bu sayı 1939’da 25.636.009’a çıkmıştır. Aynı dönemde 2.807.596 ton taşınan yük de 6.151.886 tona çıkmıştır. Demiryolunun Erzurum’a ulaşmasıyla hayvan taşımada da ciddi bir artış görülmüştür. 1934’te trenlerle 64.000 hayvan taşınırken, 1939’da bu sayı yüzde 812’lik olağanüstü bir artışla 519.932’ye çıkmıştır.

1923-1938 arasında demiryolu işletme araçlarında da büyük artış görülmüştür. Buna göre 1923’te 118 olan lokomotif sayısı 1939’da 632’ye; 1923’te 203 olan vagon sayısı 1939’da 810’a; 1923’te 1983 olan yük vagonu sayısı da 9883’e yükselmiştir.

DP döneminde demiryolu politikasının tamamen terk edilmesine paralel zaman içinde Türkiye’de demiryolu taşımacılığı çok gerilemiştir. Örneğin 1955’te Türkiye’de demiryollarının yolcu taşıma payı yüzde 24’lerde, yük taşıma payı ise yüzde 53’lerdeyken, 1970’te yolcu taşıma payı yüzde 8’e, yük taşıma payı ise yüzde 22’ye düşmüştür. 1972 yılında yurtiçi yolcu taşımacılığında, karayolu taşımacılığının payı yüzde 90,6, banliyöler hariç demiryolu taşımacılığının payı yüzde 7,2’dir. 1983’te bu paylar karayollarında yüzde 95,3’e yükselirken, demiryolları önce yüzde 3,8’e, sonra 1993’te, yüzde 3,2’ye kadar gerilemiştir. 2001 yılı verilerine göre Türkiye’de karayollarına yüzde 52,8 pay ayrılırken, demiryollarına ayrılan pay yüzde 4’lerde kalmıştır. 1950’de yolcu taşıma payı yüzde 42,2’den 2011’de yüzde 1,6 seviyesine, yük taşıma payı da yüzde 68,2’den yüzde 4,1 seviyesine düşmüştür.

Nuri Demirağ, Ali Çetinkaya ve İsmet İnönü *Başbakan R. Tayyip Erdoğan, 18 Mayıs 2011'de şöyle demiştir: "... Nuri Demirağ Türkiye'ye çok büyük hizmetleri olmuş, büyük yatırımlar yapmış ve ilk Türk uçağını icat edendir, yapandır. 1930'lu yıllarda Türkiye'de uçak sanayinin kurulması için çaba harcamış bir zattır. Şu anda bizim İstanbul Milletvekilimiz bu dönem Sivas Millet vekili adayımız Nursuna Memecan hanımefendinin dedesi bu zat. Nuri Demirağ, ki biz Sivas Havalimanı'nın adını Nuri Demirağ Havalimanı koyduk, çünkü kendisi Divriği'dendir. 1931 yılında İstanbul'a bir köprü yapılması için hazırlık yapıyor ve ayrıntılı şekilde projeyi hazırlıyor. Yıl 1931. Atatürk çok heyecanlanıyor. Projeden dolayı kutluyor. Nuri Demirağ'ın derhal Ankara'ya gitmesini ve projeye başlanmasını istiyor. O sırada Bayındırlık Bakanı Cellat Ali. Ali Çetinkaya, İsmet İnönü ile birlikte bu projeye hayır diyorlar. Hatta Nuri Demirağ, 'Va siyetimdir bu köprüden İnönü ve Çetinkaya geçemez,' diyor."*

"... Bunların genlerinde bozmak, engellemek var. CHP 1970'ler de değil, daha 1930'larda köprüye karşı çıkan bir partiydi. Birinci, İkinciye karşı çıktılar, şimdi 3. köprüye de karşı çıkıyorlar, ama biz onu da yapacağız. İstanbul Boğazından tüp geçide de raylı sisteme de karşı çıktılar. Bitiriyoruz, 2 yıl kaldı. Hangi yüzle buralardan arabala rınızla geçiyorsunuz.. "

Erdoğan bu sözleriyle Nuri Demirağ'a sahip çıkarken Ali Çetinkaya ve İsmet İnönü'ye cephe almıştır.

Erdoğan'ın İsmet İnönü karşıtlığı malum! Daha önceki bölümde Erdoğan'ın, Ali Çetinkaya'ya neden "düşman" olduğunu da anlatma ya çalışmıştım! Bu düşmanlıkta, başka nedenlerle birlikte, özellikle Ali Çetinkaya'nın, Ankara İstiklal Mahkemesi'nde İskilipli Atıf Hoca'ya verdiği idam kararının etkili olduğunu belirtmişim.

Ancak Nuri Demirağ ile Ali Çetinkaya, her ikisi de Atatürk Cumhuriyeti'nin kalkınması için elinden geleni yapan iki Cumhuriyet neferidir. Her ikisi de Atatürk'ün ulusal kalkınma projesinde çok önemli görevler üstlenip bu görevleri başarıyla yerine getirmiştir. Atatürk'ün "milli sanayi" ve "milli demiryolu" politikalarının en önde gelen iki ismi Nuri Demirağ ile Ali Çetinkaya'dır. Üstelik bu ikili en büyük işlere İsmet İnönü'nün başbakanlığı döneminde imza atmıştır. Yani Nuri Demirağ, Ali Çetinkaya ve İsmet İnönü, hepsi birden elbirliği içinde Atatürk'ün Çağdaş Cumhuriyet Projesi doğrultusunda gece gündüzlerine katarak çalışmış üç kişidir. 1015 yıllık mesailerinde, yaptıkları işlerde, farklı karakterlerinin de etkisiyle, zaman zaman ters düşmüş olmaları, görüş ayrılıkları, kırgınlıklar yaşamış olmaları, onların Cumhuriyetimiz için yapmış oldukları büyük işlere gölge düşürmez, düşürmemelidir.

Fakat Başbakan Erdoğan, Nuri Demirağ'a sahip çıkıp Ali Çetinkaya ile İsmet İnönü'yü elinin tersiyle bir kenara itmiştir. Erdoğan, Ali Çetinkaya ile İsmet İnönü'nün, Nuri Demirağ'ın "*Boğaz Köprüsü Projesi*"ne karşı çıktıklarını belirtip, "*... Bunların genlerinde bozmak, engellemek var...*" diyerek CHP'nin geçmişte de "yatırımlara" karşı olduğunu iddia etmiştir. Ancak İnönü'nün, Ali Çetinkaya'nın ve CHP'nin genlerinde "bozmak, engellemek" yoktur. Tam tersine onlar, yokluk ve yoksulluk içinde, savaş yorgunu bir imparatorluk enkazından çağdaş bir Türkiye yaratmıştır. Dolayısıyla onların genlerinde "bozmak, engellemek" değil, "yapmak, yaratmak" vardır.

Atatürk'ün "Milli Demiryolu Projesi"ni Nuri Demirağ, Ali Çetinkaya ve İsmet İnönü hayata geçirmiştir. Nuri Demirağ müteşebbis, Ali Çetinkaya bayındırlık bakanı, İsmet İnönü de başbakan olarak Türkiye'yi sarıp sarmalayan demir ağları elbirliğiyle yapmıştır. Cumhuriyetin demiryolu başarısının ardında, S. Sırrı Bey, Behiç Bey (Erkin), Hilmi Bey, Nuri (Demirağ), Recep (Peker), Ali (Çetinkaya) ve İsmet (İnönü) vardır.

Türkiye’de 1923-1939 arasındaki milli demiryollarının çoğunu Nuri Demirağ yapmıştır. Bu yüzden Atatürk kendisine “Demirağ” so yadını vermiştir.

Başbakan Erdoğan, 18 Mayıs 2011’deki konuşmasında, “... *Nuri Demirağ Türkiye’ye çok büyük hizmetleri olmuş, büyük yatırımlar yapmış ve ilk Türk uçağını icat edendir, yapandır. 1930’lu yıllarda Türkiye’de uçak sanayinin kurulması için çaba harcamış bir zattır,*” diyerek Nuri Demirağ’ın gerçekten büyük başarılarından söz etmiş, ancak nedense onun en büyük başarılarından biri olan “demiryolların dan” hiç söz etmemiştir. Erdoğan; 17 Ağustos 2012’de yaptığı başka bir konuşmada, 10. Yıl Marşı’ndaki “*Demir ağlarla ördük Anayurdu dört baştan*” ifadesine gönderme yapıp *Neyi ördün? Hiçbir şey örmüş falan değilsin. Ortada duranlar belliydi...*” diyerek erken Cumhuriyet döneminin eleştirmek istemiştir. Ancak Atatürk’ü, İnönü’yü, CHP’yi, yani Cumhuriyet’i eleştirmek isterken, bir buçuk yıl önce öve öve bitiremediği Nuri Demirağ’ı da eleştirmiştir farkında olma dan! Çünkü Atatürk ve İnönü döneminde Türkiye’yi milli demir ağ larla ören kişi Nuri Demirağ’dır. Bu bakımdan aslında “*Neyi ördün?*” sorusunun sahadaki muhatabı da doğrudan Nuri Demirağ’dır. “*Neyi ördün?*” sorusuna Nuri Demirağ’ın cevabı, “*Soyadıma bak anlarsın!*” olurdu her halde!

Bu başarıda İsmet İnönü’nün yeri bir başkadır. Öyle ki, Atatürk döneminde orta dereceli okullarda ders kitabı olarak okutulan Tarih /V’te “Demiryolu Siyaseti ve İsmet Paşa” adlı özel bir başlık açılmış ve burada İsmet İnönü’den “Demiryolu ve İsmet Paşa birbirini hatırlatan eşanlı timsaller haline gelmiştir,” diye söz edilmiştir. Kitaptaki şu tanım da dikkat çekicidir: “ Yeni Türkiye demiryolları, Gazi, İsmet Paşa ve Cumhuriyetin ilk ve zahmetli yıllarını yaşayan nesil tarafından ekonomik bağımsızlık andını pekiştirmek için memleket bağrına atılmış çelik imzadır.”

Gelelim Ali Çetinkaya’ya...

Ali Çetinkaya, 1934-1939 yılları arasında bayındırlık bakanlığı yapmıştır. Devlet demiryolları ve limanların gelişmesinde ve yabancı şirketlerin millileştirilmesinde çok başarılı olmuştur. 1939-1940 yılları arasında da ulaştırma bakanlığı yapmıştır.

22 Nisan 1924’te TBMM’de kabul edilen bir kanunla demiryol larının hem satın alma hem inşa çalışmaları başlamıştır. 1927’ye kadar yavaş giden demiryolu inşaat çalışmaları 1927’den sonra hızlanmıştır. Atatürk, 1929 yılında 450 kilometre demiryolu yapıldığını belirtmiştir. 1929 dünya ekonomik krizinin etkisiyle 1931-1932’de yavaşlayan inşaat çalışmaları 1933 yılında hızlanmıştır. Özellikle Ali Çetinkaya’nın bayındırlık bakanlığına getirildiği 1934’ten itibaren demiryolu yapımında ve millileştirmede büyük bir başarı elde edilmiştir.

Ali Çetinkaya bayındırlık bakanı olduktan bir yıl sonra, 1935’te Ankara-Sivas, Sivas-Samsun, Kütahya-Balıkesir, Filyos-Ereğli, Fevzi paşa-Diyarbakır, Ulukışla-Kayseri gibi önemli hatların inşası bitmiş, Afyon-Karakuyu ve Sivas-Erzurum gibi hatların inşası ise devam etmektedir. Bayındırlık Bakanı Ali Çetinkaya, bu durumu şöyle değer lendirmiştir: “*Memleket müdafaası bakımından İstiklal Savaşı’nda karşılaştığımız güçlülere bir daha maruz kalmayacağız... Bugün ve tan müdafaasına bir işaretle hemen ülkemizin her köşesinden derhal koşmak ve yetişmek imkânları tesis edilmiştir ve edilmektedir.*” Kurtuluş Savaşı kahramanı Ali Çetinkaya, demiryolsuzluğun o zor sa vaş yıllarında nelere mal olduğunu unutamamıştır belli ki!

1935’te Atatürk’ün, “*Büyüme ve gelişme vasıtası olan demiryol larının yapılmasına devam edeceğiz,*” diyerek verdiği işaretle çok sayıda hattın yapımı tamamlanmıştır. Atatürk, Demir Ağ Projesi’nin başarıya ulaşmasından duyduğu gurur ve mutluluğu, 9 Mayıs 1935’te, “*Akdeniz’i Karadeniz’e demirle bağladık,*” diyerek dile getirmiştir. Atatürk, demiryolunun Diyarbakır’a

ulaşması dolayısıyla 24 Kasım 1935'te Bayındırlık Bakanı Ali Çetinkaya'ya çektiği telgrafta ülkenin demir ağlarla örülmesini "milli güven" ve "milli benlik" olarak ifade etmiştir.

Cumhuriyet'in demiryolu politikası dönemselsel olarak iki aşamalıdır. 1923-1932 arasında "*Bir karış fazla şimendifer*" parolasıyla "*ka nunlarımıza ve milli ilkelerimize*" uyan yabancı sermayeye de demir yolu yaptırmak amaçlanırken, 1934-1939 arasında, Ali Çetinkaya'nın bayındırlık bakanlığı döneminde, "*Türk bilgisi, Türk sermayesi, Türk müteahhidi ve Türk işçisi*" parolasıyla yerli sermayeye demiryolu yapılmıştır. 1933'te Ergani-Diyarbakır hattı, 1934'te Sivas-Erzurum hattı için hazine tahvilleri çıkarılarak iç borçlanmaya gidilmiştir. Böylece yabancı şirketlerin demiryolu ihalelerindeki üstünlüğüne son verilmiştir. Nitekim, yaklaşık 690 kilometrelik Sivas-Erzurum ve Malatya-Çetinkaya hatlarının ihalesini ilk defa bir Türk şirketi kazanmıştır.

Osmanlı'dan kalan yabancıların elindeki demiryollarının millileştirilmesine de Ali Çetinkaya'nın bayındırlık bakanlığı döneminde, 1934-1937 yılları arasında ağırlık verilmiştir. Yabancı şirketlerin elindeki demiryollarının tek tek millileştirilmesi üzerine Atatürk bu başarıyı, "*Anadolu'daki özel şirketlerin elindeki bütün demiryollarını satın aldık,*" diyerek ifade etmiştir.

Bu başarının başmimarı kuşkusuz Bayındırlık Bakanı Ali Çetinkaya'dır. Çetinkaya, yabancı şirketlerle yaptığı zorlu pazarlıklar sonucunda, bazen şirketleri açıkça tehdit ederek, yabancıların elindeki demiryollarını satın almayı başarmıştır. Örneğin 19 Ekim 1936'da Şark Demiryollarını satın alma görüşmelerinde Bayındırlık Bakanı Ali Çetinkaya, "*Trakya'nın siyasi ve askeri önemini siz de görüyorsunuz, burası bizim için hayat meselesidir. Burada sizin yarım yamalak araç gereçle çalışmanıza zamanın tahammülü yoktur!*" diyerek yabancı şirketi, hattı uygun bir fiyatla Türkiye'ye satmak zorunda bırakmıştır.

1934'ten itibaren hızlanan devletleştirmeler sonucunda 1950'ye kadar yabancı şirketlere ait 3840 kilometrelik demiryolunun tamamı millileştirilmiştir. Ali Çetinkaya'nın Bayındırlık Bakanlığı'na gelmesinden bir yıl önce, 1933 yılında 1664 kilometre demiryolu millileştirilmişken, Ali Çetinkaya, bayındırlık bakanı olduğu 1934 yılında bu uzunluğu 2367 kilometreye çıkarmıştır. Çetinkaya'nın bayındırlık bakanlığının son yılında, 1939'da ise toplamda 3406 kilometre demiryolu millileştirmiştir. 1940-1950 arasındaki 10 yılda ise 434 kilometre demiryolu millileştirilmiştir.

Yani 1923-1933 arasındaki 10 yılda 1664 kilometre, 1940-1950 arasındaki 10 yılda ise 434 kilometre olmak üzere, 20 yılda toplam 2098 kilometre millileştirme yapılırken, Ali Çetinkaya 1934-1939 arasındaki 5 yılda toplam 1742 kilometre millileştirme yapmayı başarmıştır (2098+1742=3840 kilometre). Yani Çetinkaya, toplamda 20 yılda yapılmı şı neredeyse 5 yılda yapmıştır.

İşte Ali Çetinkaya'nın bu demiryolu başarılarından dolayı Sivas-Erzurum Demiryolu'nun Malatya'ya ayrılan noktasında "*Çetinkaya İstasyonu*" vardır ve Afyonkarahisar tren garına da "*Ali Çetinkaya Tren Garı*" adı verilmiştir.

Nuri Demirağ, İsmet İnönü ilişkisi Uçak Sanayi Tartışması Başbakan Erdoğan'ın da dediği gibi: "... Nuri Demirağ Türkiye'ye çok büyük hizmetleri olmuş, büyük yatırımlar yapmış ve ilk Türk uçak imcat edendir, yapandır. 1930'lu yıllarda Türkiye'de uçak sanayinin kurulması için çaba harcamış bir zattır..." Ayrıca 1931'de İstanbul'a bir Boğaz Köprüsü Projesi geliştirdiği de doğrudur. Dahası ilk Türk paraşütünü yapan, Türk uçuş okullarını açan, Köy-Kent Projeleri geliştiren, maden ve petrol işleme planları hazırlayan, maden ve sanayi kentleri planı yapan, Keban Barajı ve yerli çimento fabrikası projeleri geliştiren ve milli demiryollarımızın yapımında büyük katkıları olan Cumhuriyet'in en büyük müteşebbislerinden biridir.

Onun hayalini kurduğu projeler arasında dev bütçeli bir Yeşil köy Gök Lisesi kurmak, havacılığın her alanında öğretim verecek Sivas Divriği Gök Üniversitesi'ni kurmak ve yüzlerce yerli uçaktan oluşan dev bir hava filosu yaratmak da vardır.

Birincisi; Nuri Demirağ, ilk yerli yolcu uçağı gibi, gök okulu, uçuş okulu gibi büyük projelerini İsmet İnönü'nün başbakan ve cumhur başkanı olduğu 1930'lu, 1940'lı yıllarda hayata geçirmiştir. Örneğin Beşiktaş Nuri Demirağ Uçak Fabrikası'nı 1936'da kurmuş, Sivas Divriği Gök Okulu'nun temelini 1936'da atmış, Yeşilköy Gök Okulu'nu 1940'ta kurmuştur. Hatta İnönü'nün oğulları Erdal ve Ömer İnönü de Yeşilköy Gök Okulu'nda uçuş eğitimi almıştır.

Nuri Demirağ'ın uçak fabrikası işini Genelkurmay Başkanı Fevzi Çakmak ile Hava Müsteşarı Zeki Doğan bizzat desteklemiştir. O sıra da başbakan İnönü'dür.

Türk Hava Kurumu, Demirağ Uçak Fabrikası'nın kuruluşu sıra sında 10 adet uçak ve 65 adet planör siparişi vermiştir. O sırada baş bakan yine İnönü'dür.

Milli Savunma Bakanlığı da 16 Haziran 1942 tarihinde yazdığı bir yazıyla Hava Kuvvetlerine ait tayyare, motor ve kara nakil vasıtalarının tamir ve bazı yedek parçalarının Demirağ'a ait tesislerde yapılmasını Bakanlar Kurulu'na tavsiye etmiştir. 1 Aralık 1942 tarihinde Bakanlar Kurulu bu tavsiyeyi kabul etmiştir. O sırada cumhurbaşkanı İnönü'dür.

Nuri Demirağ, 1941 yılında Beşiktaş'taki uçak fabrikasında "Nu.D38" kodlu 6 kişilik ilk yolcu uçağını yapmıştır. Nuri Demirağ Eylül 1941'de 12 uçaklık bir filoyu Bursa, Kütahya, Eskişehir, Ankara, Konya, Adana, Elazığ ve Malatya arasında uçurmuştur. "Nu.D38" kodlu uçak 26 Mayıs 1944'te İstanbul-Ankara seferine başlamıştır. O sırada cumhurbaşkanı yine İnönü'dür.

Görüldüğü gibi İsmet İnönü hem başbakanken hem de cumhurbaşkanıyken Nuri Demirağ'ın Türkiye'nin yararına olan büyük projelerini engelleyen bir tavır sergilememiş, tam tersine Türk Hava Kurumu'nun ve Milli Savunma Bakanlığı'nın Nuri Demirağ'ın uçaklarını satın almasına yardımcı olmuştur.

Ancak Nuri Demirağ'ın işleri zamanla kötü gitmeye başlamıştır. Örneğin Nuri Demirağ'ın Beşiktaş'taki fabrikasında ürettiği "ND36" kodlu uçağı Eskişehir'de yapılacak olan tanıtımda iniş sırasında pistin girişindeki su tahliye çukuruna girerek kaza yapmış, olayda ilk Türk uçak mühendislerinden Selahattin Alan şehit olmuştur. Türk Hava Kurumu bu talihsiz olayı Nuri Demirağ'ın uçaklarının yetersizliğine yormuştur. Bu olaydan sonra Nuri Demirağ uçaklarını test eden heyet, belki de bu olayın etkisinde kalarak Nuri Demirağ uçaklarını reddetmiştir.

Bunun üzerine Nuri Demirağ hukuk mücadelesine başlamıştır. Türk Hava Kurumu ile Nuri Demirağ mahkemelik olmuş, iki bilirkişi Demirağ'ın lehine, Ankara Ticaret Mahkemesi ise Demirağ'ın aleyhine bir karar vermiştir. Bu arada Yeşilköy'deki Demirağ tesisleri de hava alanı yapılmak üzere kamulaştırılmıştır.

Bu talihsiz gelişmeler üzerine Nuri Demirağ 29 Kasım 1939'da ve 26 Ağustos 1940'ta iki defa dönemin Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'ye mektup yazarak yardım istemiştir. İnönü maalesef Nuri Demirağ'a yardım etmemiştir. Dahası uçakların yetersizliği gerekçesiyle hükümet Demirağ'ın uçaklarını satın almadığı gibi başka ülkelere satmasına da izin vermemiştir.

"Akli Kemal"ın 4. cildinde de belirttiğim gibi "Hükümetin ve Türk Hava Kuvvetlerinin Demirağ'ın uçak fabrikasına ve uçaklarına önem vermemesinde 1940'larda Ankara'da bir uçak fabrikası, bir uçak motoru fabrikası ve bir de rüzgâr tüneli inşa etmiş olması etkilidir. Devletçi politikalar çerçevesinde kendi uçağını kendi yapmaya baş layan devlet, maalesef özel teşebbüsün

yaptığı ve yapacağı uçaklarla ilgilenmemiştir.”

Uçak Fabrikalarının Kapatılışı İnönü karşıtları her seferinde İnönü’yü, Nuri Demirağ Uçak Fabrikası'nı kapatmakla, bu nedenle Türk hava sanayine büyük darbe vurmakla suçlarlar!

Ancak bu çevreler, Atatürk'ün cumhurbaşkanlığı, İnönü'nün baş bakanlığı döneminde 1928'de açılan Kayseri Uçak Fabrikasından, Es kişehir Uçak Tamir Fabrikasından, yine İnönü'nün cumhurbaşkanlığı döneminde 1940'larda açılan Ankara Uçak Fabrikasından ve Ankara Motor Fabrikası ile Ankara Rüzgâr Tüneli'nden hiç söz etmezler.

Niye mi söz etmezler? Çünkü bütün bu fabrikalar İnönü döneminde açılmış, ama Menderes döneminden itibaren 1950-1970 arası ABD istekleriyle kapatılmış; traktör, tava, tencere fabrikalarına dönüştürülmüştür:

Kayseri TOMTAŞ Uçak Fabrikası, 1950'den itibaren Bakım ve Onarım Merkezi'ne dönüştürülmüştür. 1950'de artık orası uçak fabrikası değil “Hava İkmal Merkezi”dir.

Ankara Etimesgut'taki “THK Uçak Fabrikası” 1952'de MKE'ye devredilmiş, 1956'da uçak üretimine son vermiştir.

Ankara Atatürk Orman Çiftliğindeki “Uçak Motoru Fabrikası” da 1968'de başka amaçla kullanılmaya başlanmıştır.

Ankara Rüzgâr Tüneli de 1950'lerde kapatılmıştır.

Türk havacılık sanayinin belini kıran 1947'den itibaren Türkiye'ye sızmaya başlayan, 1950'den itibaren de Türkiye'yi kontrol eden ABD emperyalizmidir. Türkiye'nin demiryollarından, trenlerinden rahatsız olan ABD, Türkiye'nin uçaklarından, uçak fabrikalarından da rahatsız olmuş tur. 1950-1960 arasındaki DP döneminde Türkiye, demiryolu yapmaktan vazgeçtiği gibi uçak yapmaktan da vazgeçmiştir, vazgeçirmiştir.

Hayali Bayındırlık Bakanı Yeniden Başbakan Erdoğan'ın açıklamalarını hatırlayalım:

“... Nuri Demirağ, (...) 1931 yılında İstanbul'a bir köprü yapılması için hazırlık yapıyor ve ayrıntılı şekilde projeyi hazırlıyor. Yıl 1931. Atatürk çok heyecanlanıyor. Projeden dolayı kutluyor. Nuri Demirağ'ın derhal Ankara'ya gitmesini ve projeye başlanmasını istiyor. O sırada Bayındırlık Bakanı Cellat Ali. Ali Çetinkaya, İsmet İnönü ile birlikte bu projeye hayır diyorlar. Hatta Nuri Demirağ, ‘Vasiyetimdir bu köprüden İnönü ve Çetinkaya geçemez,’ diyor.”

“... Bunların genlerinde bozmak, engellemek var. CHP 1970'ler de değil, daha 1930'larda köprüye karşı çıkan bir partiydi...”

Yani Başbakan Erdoğan'a göre Nuri Demirağ'la İsmet İnönü'nün arası 1931'de “Boğaz Köprüsü Projesi” yüzünden açılmıştır! Ancak biraz önce verdiğim bilgilerden de anlaşıldığı gibi bu doğru değildir. Nitekim İnönü 1930'larda başbakanlığı döneminde Demirağ'ın uçak fabrikası kurmasına, uçuş okulları açmasına karşı çıkmamıştır. Daha sı, İnönü oğullarını Nuri Demirağ uçuş okullarına göndermiştir. Onların arası 1940'larda açılmıştır.

Çok daha önemlisi Başbakan Erdoğan, Nuri Demirağ'ın Boğaz Köprüsü Projesi'ni 1931 yılında Bayındırlık Bakanı Ali Çetinkaya'ya sunduğunu söylüyor. Ancak Ali Çetinkaya, 1931'de değil, 1934'te bayındırlık bakanlığına getirilmiştir. Çetinkaya, 16 Şubat 1934 ile 3 Nisan 1939 tarihleri arasında bayındırlık bakanlığı yapmıştır.

Yani Başbakan Erdoğan'ın, “Y// 1931 (...) O sırada Bayındırlık Bakanı Cellat Ali. Ali Çetinkaya, İsmet İnönü ile birlikte bu projeye hayır diyorlar, ” şeklindeki açıklaması hatalıdır, eksiktir,

yanlıştır.

Başbakan Erdoğan'ın Nuri Demirağ Sevgisi'nin Nedenleri Nuri Demirağ, uçak fabrikası işinde işleri kötü gitmeye başla yıncı İnönü'nün kendisine yardım etmemesine kırılmıştır. Daha çok bu nedenle İnönü'ye ve CHP'ye muhalefete başlamıştır. Demirağ, 18 Temmuz 1945'te Türkiye'nin ilk muhalefet partisi olan Milli Kalkınma Partisi'ni kurmuştur. Parti, tutucu ve liberal görüşlerin karışımından (AKP gibi) oluşmuştu. Bir süre sonra kurulacak olan DP'den hiçbir farkı yoktu. Nuri Demirağ partisinin görüşlerini açıklamak için halkı Üsküdar etrafındaki korulukta kuzu çevirmeye çağırdığından partisinin adı "kuzu partisine" çıkmıştı. Bu partinin ikinci adamı durumundaki C. Rıfat Atılhan aşırı görüşleriyle tanınan biriydi. Çok geçmeden Nuri Demirağ'la arası açılmıştı. İşin garip yanı Demirağ, kurduğu partiden 1953 yılında ihraç edilmişti. Ancak Nuri Demirağ, İnönü'ye ve CHP'ye olan muhalefetini sürdürmüştür. 1954 seçimlerinde DP listesinden Sivas milletvekili seçilip 1957'de şeker hastalığından ölünceye kadar DP'de siyaset yapmıştır.

Nuri Demirağ, 1950'lerde İnönü'yü çok ağır sözlerle eleştirmiş tir. Örneğin 1952'de: "İnönü'yü memleketin bir bucağına tıkip zaman zaman oradan çıkararak idaresi devrinde duran ümran ve terakkiyatı kendisine göstererek yine mevkiine iade etmelidemiştir.

Nuri Demirağ, 1951 yılında da İsmet İnönü'nün Stalin'e güvene rek Atatürk'e kafa tuttuğunu iddia etmiştir. Bu konuda eleştirilmesi üzerine basına şu açıklamayı yapmıştır: *"İnönü hakkında, 'Stalin'e güvenerek Atatürk'e kafa tuttuğu' tarzında yazdığım satırlar maalesef doğrudur. Bunu her zaman ispat edebilirim..."*

Başbakan Erdoğan'ın Nuri Demirağ sevgisinin temelinde Demirağ'ın "İnönü karşıtlığı" ve DP'de Menderes'le birlikte siyaset yapması yatmaktadır.

Cumhuriyet'in en büyük müteşebbislerinden Nuri Demirağ son derece muhafazakâr biridir. Öyle ki, 1952 yılında basına yansıyan haberlere göre *"Ahlak ve Teknik Üniversitesi"* kurmak istemiş ve bu üniversiteye "içki içmeyen" gençlerin kabul edileceğini belirtmiştir.

Zaman ilerledikçe Nuri Demirağ'ın muhafazakârlığı "bağnazlı ğa" doğru evrilmiştir. Örneğin 1953'te İstanbul'da bir "İslam Kongresi" düzenlemeyi planlayan ancak hükümetten izin alamayan Demirağ, "Erkeklerin birden fazla kadınla evlenmesinde bir sakınca görmediği ni," *açıklamıştır.*

Nuri Demirağ'ın bu ve buna benzer "İslamcı" görüşlerinin de Başbakan Erdoğan'ı etkilediği düşünülebilir.

Nuri Demirağ'ın bir diğer özelliği de Cumhuriyet'in ilk büyük zenginlerinden biri olmasıdır. Nitekim Demirağ öldükten sonra oğulları arasında miras kavgası başlamıştır. 12 Haziran 1988 tarihli *Milliyet* gazetesinde Aydın Özdalga *"Boğazda Asrın Satışı"* başlıklı yazısında Nuri Demirağ'ın kardeş kavgasına yol açan servetinin başına gelenlerden şöyle söz etmiştir:

"Cumhuriyet'in ilk milyonerlerinden Nuri Demirağ'ın vârislerine ait 20 milyar değerindeki 'Sultantepe Korusu' mahkeme kararı ile satılıyor. 7 hisseli arazinin vârisleri arasında anlaşmazlık çıkınca mahkeme Kuzguncuk sırtlarında Boğaz manzaralı 45.000 metrekare arazinin izalei şuyunu yoluyla satılmasına karar verdi. (...)

Nuri Demirağ, 1957 yılında öldüğünde 8 çocuğuna büyük bir miras bıraktı. Bu miras sonunda kardeşler arasında bugün de süren kavgalara yol açan miras kavgası başladı. 8 kardeş büyük tartışmalar sonunda mirası paylaştılar. Kardeşlerden biri daha fazla miras alıncı Kuzguncuk'taki 110 dönümlük Sultantepe Korusu 7 kardeş arasında hisseli olarak paylaşıldı..."

Cumhuriyet'in büyük ve başarılı müteşebbisi Nuri Demirağ'ın maddi bakımdan çok da mağdur

olmadığı ortadadır!

Başbakan Erdoğan, Nuri Demirağ'ın zenginliğinden de etkilenmiş olabilir mi acaba?

Kanımcı Başbakan Erdoğan, Nuri Demirağ'ın Cumhuriyet'in ilk uçak fabrikalarından birini kurup ilk yerli uçakları üretmesinden, Boğaz Köprüsü Projesi geliştirmesinden çok açıkça söylememesine karışınonun İnönü karşıtlığından, CHP'ye karşı ilk muhalefet partisini kurmuş olmasından ve DP saflarında siyaset yapmasından etkilenmiş tir. Bir de tabii, Demirağ'ın "İslam Kongresi" düzenlemek istemesi, iç kiyeye karşı olması gibi muhafazakâr görüşleri de Başbakan Erdoğan'ın hoşuna gitmiş olabilir!

Nuri Demirağ'ın torunu Nursuna Memecan, 2011 yılı itibariyle AKP İstanbul milletvekilidir.

* * * Ali Çerinkaya bir kahramandır. Bu nedenle Ali Çetinkaya adı Türkiye'de birçok yere verilmiştir. Ancak Başbakan Erdoğan'ın Ali Çetinkaya'ya çok ağır sözlerle yüklenmesinden sonra Ali Çetinkaya adı silinmekle karşı karşıya kalmıştır.

İşgalci Yunan ordularına Ayvalık'ta direnmesinin, Türkiye'yi de mir ağlarla örmesinin ne kıymeti var hain İskilipli Atıf'ı astırmasının vanında!

TEZ: 6

ATATÜRK'ÜN ANTROPOLOJİ ÇALIŞMALARI İRKÇİDİR!

"Tarihten bir vesika göstereceğim. Türk Antropoloji Enstitüsü Tarihçesi. Baskı tarihi 1940, baskı yeri Maarif Matbaası İstanbul. Ki tabın 5. sayfasında bir resim var. Enstitünün bir laboratuvarının resmi. Raflarda yüzlerce kafatası var. İncelenmiş, incelenmeyi bekliyor.s ayfada başka bir odanın resmi var. Aynı şekilde raflarda yüzlerce kafatası var. 22 ve 23. sayfalarda, bu kafataşlarını da öyle enteresan almışlar ki, çok ilginç. Trakya mntikasından şu kadar... Çanakkale, Balıkesir, Manisa, Muş yani 10 ayrı bölgeden bu kafataslarını topla mışlar. İşin enteresan olan boyutu, kadın ve erkekler üzerinde ölçümler yapılıyor. 'Olur mu öyle şey ya?' demeyin, işte vesika. İfade şu, 'Türk kafalarının zaviye kıymetleri üzerine tetkikler\ Bizim millet tarihimiz bu olabilir mi? Bununla ilgili daha ilginç bir şey var. Bunu da açıkça söylemek durumundayım. Türk Antropoloji Enstitüsü'niin tarihinde iki kıymetli vesika diye geçer, burada Türkiye Cumhuriyeti riyaseti olarak başkitabe diye geçiyor, gerek Reisi Cum hur olarak o zaman Mustafa Kemal, İsmet Paşa'nın da o zaman altın da başbakan olarak imzası var. İstanbul Darülfünunu işin organizatö rü olarak, Doktor Nurettin Ali Beyefendiye tebrik yazıları yazılmış.

Bu kitapçık da Şevket Aziz Kansu'nun Türk Antropoloji Enstitüsü Tarihçesidir. Bu insani midir? Bu vicdani midir? Bunun bizim dini mizde, inanç dünyamızda yeri olabilir mi? Şeytan, kendisinin ateşten, insanın ise topraktan yapıldığını söylemiş, kibirlenmiştir. Kendi so yunun diğerlerinden üstün olduğunu iddia eden hiç şüphesiz şeytanın izindedir."

R. Tayyip Erdoğan, 26 Şubat 2013

CEVAP: 6

Batı Merkezci Anlayışa Başkaldıran Adam: Atatürk Atatürk'ün Türk Antropoloji çalışmalarını anlamak için her şey den önce Türk Devrimi'ni iyi anlamak gerekir. Türk Devrimi'nin baş mimarı Atatürk'ün Batı'nın yöntemiyle Batı'ya başkaldırdığını bilmek gerekir.

Atatürk Batı'yı "emperyalist" ve "uygar" diye ikiye ayırmıştır. O bütün ömrü boyunca emperyalist Batı'ya karşı savaşmış, uygar Batı'dan ise yararlanmış tir.

Atatürk, Kurtuluş Savaşı'nda emperyalizm karşısında kazandığı askeri zaferi, Lozan Antlaşmasında

masa başında kazandığı siyasi zaferle taçlandırmıştır. O bu iki büyük zaferi ekonomik ve kültürel iki zaferle tamamlamak istemiştir.

Atatürk'ün 1930'lardaki tarih, dil ve antropoloji çalışmaları, Batının kültür emperyalizmine karşı açılmış büyük bir savaştır. Atatürk, Türk Tarih Tezi'yle Batı merkezli tarihe, Türk Dil Tezi'yle HintAvrupalılık Kuramı'na, Türk Antropoloji Tezi'yle ise ırkçı Nazi Antropolojisine başkaldırmıştır. 19. yüzyılda biyolojinin "*Evrimsel Kuramı*", dilbilimin "*Hint Avrupalılık Kuramı*" ve Antropolojinin "*Ari Irk Kuramı*" sacayağı şeklinde birbirini tamamlamıştır. Batı'da farklı disiplinlerce geliştirilmiş bu üç farklı kuram "*Batı Merkezci Anlayışlı*" oluşturmuştur. Batının Doğu karşısındaki biyolojik, dilsel, tarihsel, ırksal ve kültürel her türlü üstünlüğünü savunan bu emperyalist projeye 20. yüzyılın ortalarına doğru bir Türk; Kurtuluş Savaşı'yla emperyalizmi Anadolu yaylasına gömen Atatürk başkaldırmıştır. Mazlum ülke Türkiye, I. Dünya Savaşı sonrasındaki emperyalist işgalle haritadan silinmek, "sarı ırktan" diye aşağılanan Türk ulusu Sevr Antlaşması ile Anadolu'dan sökülüp atılmak istenmiş ama Türk insanı buna izin vermemiştir. Lozan Antlaşmasında Türkiye uluslararası alanda siyasi rüştünü ispatlamışsa da Türkler Avrupa'da hâlâ birçok kesimce "barbar", "geri", "ikinci sınıf" ve "sarı ırktan" görülmeyle devam etmiştir. Atatürk'ün Kurtuluş Savaşı'nı kazanması Batı'da yüzyıllar içinde oluşmuş Türklere yönelik kalıplaşmış önyargıları sökülüp atmaya yetmemiştir. Bu nedenle Tek Parti döneminde Batı'daki bu "Barbar Türk" imgesinin silinmesi için çok çaba harcanmıştır. Her türlü yayın organıyla Batı'ya Türklerin "uygar" bir ulus oldukları anlatılmaya çalışılmıştır. Örneğin *Nutuk* İngilizce, Fransızca ve Almanca'ya çevrilmiş, Türk Devrimi 1935'te Fransızca olarak *L'Histoire De La Republique Turque*, Almanca olarak *Geschichte Der Türkischen Republik* adıyla kuşe kâğıda basılarak Batı ülkelerine dağıtılmıştır. İngilizce, Fransızca, Almanca makaleler için *La Turquie Kemaliste* adıyla Avrupa'ya yönelik düzenli bir süreli yayın yapılmıştır. Atatürk'ün bazı söylev ve demeçleri Fransızca ve İngilizce olarak yayımlanmıştır. Birçok Atatürk devrimi küçük kitapçıklar şeklinde yabancı dillerde basılıp dağıtılmıştır. Atatürk, 1936 yılında İngilizce, Fransızca, Almanca "*Fotoğraflarla Türkiye*" adlı büyük boy, kuşe kâğıda bir Türkiye albümü hazırlatarak bu ülkelere dağıttırıştır. Çok daha önemlisi Tarih ve Dil Kurultaylarında ileri sürülen tezler dünyaca ünlü yabancı biliminsanlarının katkılarıyla ve onların gözleri önünde incelenmiştir.

Atatürk, Avrupa'nın Türklere yönelik "ikinci sınıf", "sarı ırk", "uygarlık yoksunu", "barbar" şeklindeki iddialarına Batı'nın tarih, dil, arkeoloji ve özellikle de antropoloji bilimleriyle karşılık vermiştir. Başka bir ifadeyle Batı'ya Batı'nın "bilim" silahıyla karşılık vermiştir.

Batı, "*Türklerin tarihi yok!*" diyordu. Atatürk, Türk Tarih Kurumu'nu kurdurdu. Türk tarihini anlatan kitaplar yazdırdı. Yerli ve yabancı biliminsanlarının katıldığı Tarih Kurultayları düzenletti. Sonuçta "*Biz de çok köklü bir tarihe sahibiz. Uygarlığın gelişiminde bizim de en az sizin kadar katkımız var*" dedi.

Batı, "*Türklerin dili yok!*" diyordu. Atatürk, Türk Dil Kurumu'nu kurdurdu. Derleme ve tarama çalışmaları yaptırdı. Türk dilini en güzel şekilde ifade edecek harfleri kabul etti. Türkçe sözcükler türetti. Yerli ve yabancı biliminsanlarının katıldığı Dil Kurultayları düzenletti. Sonuçta, "*Bizim dilimiz Türkçe çok zengin ve köklü bir dildir! Dünyada ki en eski dillerden biridir, kök dildir,*" dedi.

Batı, "*Türkler evrimini tamamlamış geri bir ırktır. Türkler ikinci sınıf sarı ırktandır!*" diyordu. Atatürk, Türk Antropoloji Kurumu'nu kurdurdu. *Türk Antropoloji Mecmuası*'m çıkarttırdı. Türk antropologlar yetiştirdi. Antropometri, antropoloji anketleri yaptırdı. Tarih ve Dil Kurultaylarında yerli ve yabancı biliminsanlarına Türklerin antropolojik özellikleri hakkında tezler hazırlattı.

Sonuçta, “Biz ırk olarak evrimini tamamlamamış, geri kalmış, ikinci sınıf sarı değiliz. Biz de en az sizin kadar gelişmiş bir ırkız. Biz de ırk olarak sizinle eşitiz, ” dedi.

Atatürk, tarih, dil ve antropoloji çalışmalarını başlatmadan önce kendisi bu konularda yüzlerce kitap okumuş, yerli ve yabancı bilimin sanlarıyla görüş alışverişinde bulunmuştur. Atatürk’ün, tarih, dil ve antropoloji bilgilerinin kaynaklarını daha önce yazdığım *Atatürk ve Türklerin Saklı Tarihi* ve *Aklı Kemal, C 4* adlı kitaplarında bütün boyutlarıyla anlattığım için burada tekrarlamayacağım.

Türk Antropoloji Enstitüsü Başbakan Erdoğan, 26 Şubat 2013 tarihli konuşmasında ilk Türk antropoloğu Şevket Aziz Kansu’nun *Türk Antropoloji Enstitüsü Tarihi* adlı kitabı üzerinden Türk antropoloji tarihini ve Atatürk döneminde yapılan antropoloji çalışmalarını “kafatasçılık”, “ırkçılık” olarak değerlendirip alabildiğince eleştirmiştir. Bu “ırkçılık” konusuna cevap vermeden önce Türk antropoloji tarihinde çok özel bir yeri olan “Türk Antropoloji Enstitüsü”nden söz edelim kısaca.

Avrupa’da 19. yüzyıldan itibaren bölümlere ayrılıp kurumsallaşmaya başlayan antropoloji bilimi Türkiye’de Atatürk’ün bilinçli ve yönlendirici çabalarıyla ancak 1930’larda gelişip kurumsallaşmıştır. Türkiye’de antropoloji bilimi, Atatürk’ün himayesinde dünyaca ünlü antropolog Eugene Pittard’ın gözetimi ve bilimsel kuramları eşliğinde Şevket Aziz Kansu ve Afet İnan gibi birkaç bilim insanının olağanüstü çabalarıyla çok kısa bir sürede hem uluslararası bir kongreye katılıp kendi tezlerini sunacak hem de uluslararası bir kongre düzenleyecek kadar gelişip, dünyanın dikkatini çekmiştir.

19. yüzyılda Gobineau’nun *Irkların Eşitsizliği* kitabını yayımlamasından sonra Mustafa Celalettin ve Ali Suavi gibi bazı Osmanlı aydınları Türklerin de “ileri bir ırk” olduğunu yazmaya başlamıştır. Osmanlı’da Baha Tevfik ve Abdullah Cevdet gibi pozitivist-materyalist düşünceye sahip aydınlar antropolojiyle ilgilenmiştir. Abdullah Cevdet, Türklerin ilerlemesi için, “Türk ırkını Batılı ırklarla melezleştire rek ıslah etmek gerektiğini,” yazmıştır.

Bizzat Atatürk’ün talimatı üzerine 1925 yılında İstanbul Darülfünunu Tıp Fakültesi bünyesinde “Türkiye Antropoloji Tetkikat Merkezi” kurulmuştur. Başkanlığına da Şevket Aziz Kansu getirilmiştir. Merkez, tıp fakültesi hekimlerinden Nurettin Ali Berkol, Neşet Ömer İrdelp, Süreyya Ali, Köprülüzade Fuat, Amie Mouchet ve İsmail Hakkı’nın öncülüğünde kurulmuştur. Georges Papillaut (Paris), Eugene Pittard (Cenevre) ve Leon McAuliffe (Paris) gibi Latin antropolojisinin önde gelen isimleri de “Türkiye Antropoloji Merkezi”nin fahri müdürleridir.

Merkez, Haydarpaşa’da bulunan Tıp Fakültesi binasının bir odasında açılmıştır. İlk dört yıl başta Karacaahmet olmak üzere İstanbul’un Müslüman mezarlıklarından toplanmış kafataslarını ölçmüş ve Türk ırkına ilişkin ilk antropolojik verileri çıkarmıştır. Bütün bu ilk antropolojik veriler, 1925 yılından itibaren çıkarılmaya başlanan *Türk Antropoloji Mecmuası*’nın ilk 7 sayısında Türkçe ve Fransızca olarak yayımlanmıştır.

Prof. Zafer Toprak, Danvinden Dersim’e Cumhuriyet ve Antropoloji adlı kitabında “Türkiye Antropoloji Tetkikat Merkezi”nin amaçları hakkında şu bilgileri vermiştir:

“Önce bu bilimin (antropolojinin) içeriği enikonu incelenecek, ardından bilfiil araştırmalara geçilerek Türkiye’de bir enstitü çatısı altında ‘fizyolojiyi antropoloji’, yani fizik antropolojinin temelleri atılacaktır. Antropolojinin diğer boyutları Edebiyat, Hukuk ve Tıp fakülterindeki meslektaşlara bırakılacaktır. Ancak son kertede antropoloji alanında Darülfünun bünyesinde oluşan birikim bir senteze tabi tutulacaktır. Enstitü çatısı altında yetiştirilecek olan öğrenciler, Enstitü’nün uzmanları olarak Anadolu’nun dört bir yanına dağılacak, yerinde incelemelere girişeceklerdir. Anadolu’ya giden sivil ve asker doktorlar daha enstitünün kuruluş aşamasında bu görevi üstlenmiş,

topladıkları bulguları enstitüye göndermeye başlamışlardı. Yavaş yavaş Anadolu'dan bir bilim ağı oluşturulacak, araştırmalar çoğalacak ve Türk antropolojisi gündeme gelecekti. ”

Fıer! "*Türkiye Antropoloji Tetkikat Merkezi*" ırk incelemeleri yapmak için kurulmuştu. Ancak "ırk sözcüğü o günlerde bugünkün den farklı bir anlamda kullanılıyordu. 'Rk' ve 'millet' sözcükleri nere deyse eşanlamlıydı. " ~* 19301931 öğretim yılında İstanbul Darülfünunu'nda teorik ve uygulamalı antropoloji kursu açılmıştır. 1933 Üniversite Reformu ile İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi bünyesinde antropoloji konferansları verilmeye başlanmıştır. Bu konferans derslerine antropolojinin tanımı, sınıflandırması ve tarihi ile başlanmış, fizik antropoloji ile devam edilmiştir. Öğrencilere zoolojik antropoloji bilgisi verilmiş, primatlar, dimağ, iskelet, beşer ve antropoitlerin iskelet yapısı anlatılmıştır. Bu derslerde işlenen konulardan bazıları şunlardır: Kronoloji, bugünkü primatlar ve fosil maymunlar, pitekanthrop, sinanthrop, üçüncü zaman adamı sorunu, alt pleistosen adamlar, neandertal adamı, reneğiği çağı adamları, Avrupa'dan başka kıtalarda keşfedilen fosil adamlar... Ayrıca tarihöncesi dönemler, bakır, tunç ve demir çağları öğretilmiştir. Ayrıca ırk sorunu tartışılmış, Batı'daki ırk sınıflandırmaları anlatılmış, insan yapısının oluşumu öğretilmiş ve son olarak da genel Türk tarihinin antropolojik ve ırki esasları incelenmiştir. Bütün bu "teorik" anlatımlar dışında bir de laboratuvarında "pratik" yapılmıştır. "Serbest Antropoloji Sertifikası" ve "Zooloji Sertifikası" almak için pratik yapmak zorunludur. Bütün bu çalışmalar için de kafatası ve iskelet koleksiyonlarına ihtiyaç vardır.

"Türkiye Antropoloji Tetkikat Merkezi"nin kurulup çalışmalara başlaması, 19311932 öğretim yılından itibaren önce İstanbul Darülfünunu, sonra İstanbul Üniversitesi bünyesinde antropoloji konferanslarının verilmesi Türkiye'de antropolojiye ilgiyi arttırmıştır. Nitekim 1932'de Ankara'da düzenlenen Birinci Türk Tarih Kongresi'nde üzerinde en çok konuşulan konular arasında antropoloji ilk sıralarda yer almıştır. Bu nedenle kongre sonunda antropoloji merkezli bir tarih tezi geliştirilmiştir. Kongreden hemen sonra Atatürk, İstanbul Üniversitesi tarih bölümü öğrencilerinin de antropoloji konferanslarından yararlanmalarını istemiştir. Bunun üzerine Dr. Şevket Aziz Kansu, 1932 yaz döneminde Edebiyat Fakültesi tarih bölümü öğrencilerine bir dizi antropoloji konferansı vermiştir.

"İstanbul Darülfünunu Tıp Fakültesi" bünyesindeki "Türkiye Antropoloji Tetkikat Merkezi" 1933 Üniversite Reformu'yla "İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesine taşınarak "Antropoloji Enstitüsü" adını almıştır.

Antropoloji Enstitüsü, 1935 yılında açılan "Ankara Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi" bünyesine alınmıştır. Enstitü daha sonra "Türk Antropoloji ve Etnoloji Enstitüsü" adını almıştır.

1962 yılında Türk Antropoloji Enstitüsü yerine, Antropoloji Bilimleri Araştırma Enstitüsü kurulmuştur. 1964 yılından itibaren, *Türk Antropoloji Mecmuasının* devamı niteliğindeki *Antropoloji Dergisi* çıkarılmaya başlanmıştır. Dergi, 19641998 yılları arasında 13 sayı yayımlanmıştır.

Türkiye'de 1930'larda antropoloji ve arkeoloji uyum içinde çalışarak dostla düşmana parmak ısırtacak türden başarılar elde etmiştir. 1930'lardan itibaren Türkiye'de yapılan kazılarda Türk antropoloji uzmanları bulunmaya başlamıştır. Dr. Şevket Aziz Kansu bu uzmanlardan biridir.

"Türk Antropoloji ve Etnoloji Enstitüsü"nde yeni Neolitik ve bakır çağından Selçuklu ve Osmanlı dönemlerine kadar değişik tarihi devirlere ait zengin bir kafatası ve kemik koleksiyonu oluşturulmuştur.

1939 yılına gelindiğinde "Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Antropoloji Enstitüsü"ndeki "Anadolu Kemik Koleksiyonu"nda 372 ve "İstanbul Kemik Koleksiyonu"nda 1040 kafatası bulunmaktadır.

Kalko litik ve bakır çağı döneminden Selçuklu dönemlerine ait 118 kafatası vardır. Ayrıca değişik dönemlere ait 614 üst taraf uzun kemikleri, 682 adet de alt taraf uzun kemikleri bulunmaktadır. ^ Prof. Metin Özbek, “ Cumhuriyetle Başlayan Antropoloji ” başlık lı makalesinde bu kafatası ve iskelet koleksiyonu hakkında şunları yaz mıştır: “Bugün biyolojik antropoloji alanında dünya ölçüsünde saygın bir yere ve Hacettepe ile Ankara üniversitelerinde Anadolu eski insan toplamlarına ilişkin zengin bir iskelet koleksiyonuna sahip bulunuyor sak, ulaştığımız bu düzeyi Cumhuriyetimizin kuruluşuyla başlayan bi limdeki seferberlik anlayışına borçluyuz. ”

Ankara Dil ve

TarihCoğrafya Fakültesi Antropoloji Enstitüsü Laboratuvarı Başbakan R. Tayyip Erdoğan ise bu kafatası koleksiyonu hakkın da şunları söylemiştir:

““Tarihten bir vesika göstereceğim. Türk Antropoloji Enstitüsü Tarihçesi. Baskı tarihi 1940, baskı yeri Maarif Matbaası İstanbul. Ki tabın S. sayfasında bir resim var. Enstitünün bir laboratuvarının res mi. Raflarda yüzlerce kafatası var. İncelenmiş, incelenmeyi bekliyor. 10. sayfada başka bir odanın resmi var. Aynı şekilde raflarda yüzlerce kafatası var. 22 ve 23. sayfalarda, bu kafataslarını da öyle enteresan almışlar ki, çok ilginç. Trakya mıntikasından şu kadar... Çanakkale Balıkesir, Manisa, Muş yani 10 ayrı bölgeden bu kafataslarını topla mışlar. İşin enteresan olan boyutu, kadın ve erkekler üzerinde ölçümler yapılıyor. ‘Olur mu öyle şey ya?’ demeyin, işte vesika. İfade şu, ‘Türk kafalarının zaviye kıymetleri üzerine tetkikler (...)’”

“(...) Bu insani midir? Bu vicdani midir? Bunun bizim dinimizde, inanç dünyamızda yeri olabilir mi? Şeytan, kendisinin ateşten insanın ise topraktan yapıldığını söylemiş, kibirlenmiştir. Kendi soyunun diğerle rinden üstün olduğunu iddia eden hiç şüphesiz şeytanın izindedir. ”

Bir biliminsam olan Prof. Metin Özbek’e göre “Bugün Hacettepe ve Ankara üniversitelerinde Anadolu eski insan toplumlarına ait zengin bir iskelet/kafatası koleksiyonuna ve biyolojik antropoloji alanında dünya ölçeğinde saygın bir yere sahip bulunuyorsak, bunu Cumhuriyet’in bilimsel seferberliğine borçluyuz. ”

Bir siyasetçi olan Başbakan R. Tayyip Erdoğan’a göre ise Türk Antropoloji Enstitüsü’nün raflarında “*incelenmeyi bekleyen yüzlerce kafatasının* ” bulunması, Türkiye’nin farklı bölgelerinden bu kafatasların toplanması ve bunlar üzerinde “ölçümler” yapılması, “*Olur mu öyle şey ya?*” dedirtecek bir durumdur. Erdoğan’a göre bu “*insani*” ve “*vicdani*” değildir! Bunun “*dinimizde*”, “*inanç dünyamızda*” yeri yok tur! Erdoğan, Cumhuriyet’in bu kafataslarıyla, “Türklerin soyunun diğerlerinden üstün olduğunu iddia ettiğini” sanmaktadır! Ve bunu yapanları, “*şeytanın izinde olmakla*” suçlamaktadır! Ama, ileride anlatacağım gibi, çok ama çok yanılmaktadır.

Prof. Metin Özbek'in haklı olarakdünya ölçeğinde büyük bir bilimsel çalışma olarak adlandırıp, takdir ettiği Türk Antropoloji Enstitüsü'nün kafatası koleksiyonu, Başbakan R. Tayyip Erdoğan'a göre “şeytanın izinde olanların” ırkçı ve din dışı bir faaliyetidir!

Başbakan Erdoğan'ın bu sözlerini dinleyenler eğer “antropoloji” diye bir bilimden habersizse antropolojiyle ilgilenmenin, bir antropoloji enstitüsü kurmanın, bu kurumun laboratuvarında kafatasları ve iskelet koleksiyonu oluşturmanın ve laboratuvarında kafatası ölçmenin bir “insanlık suçu”, “ırkçılık” ve “utanılacak bir durum” olduğunu sanabilir!

Ancak bilindiği gibi antropoloji bir bilimdir. Üstelik fizik antropoloji kafataslarıyla, iskeletlerle ilgilenen, ölçümler, karşılaştırmalar yapan bir bilimdir. Bu bilim dalında araştırma, inceleme yapmak için her şeyden önce kafataslarına ihtiyaç vardır!

Prof. Celal Şengör fiziki antropolojinin öneminden ve Başbakan Erdoğan'ın bu konudaki bilgi düzeyinden şöyle söz etmiştir: “Sayın Başbakan'ın beğenemediği fiziksel antropoloji bilimi, omurgalı pale ontolojisi ile tıp bilimleri arasında bir köprü oluşturan bir bilim dalıdır ve insan evriminin en kıymetli verilerini bulmuş ve bulmaya da devam etmekte olan çalışmaları içerir. (Sayın Başbakan Paris'e bir gittiğinde Doğa Tarihi Müzesi'ne ve İnsan Miizesi'ne bir uğrayiversin). Başbakan diyor ki: ‘Bunun bizim ruh dünyamızda, inanç dünyamızda yeri olabilir mi?’ Bu sorunun cevabı Sayın Başbakana ilgilendirir demek geliyor insanın içinden, ama kendisi ‘bu’ ile kastettiği fiziksel antropoloji biliminin ne olduğundan o kadar habersiz ki, bunu bir başbakan söyleyince insan dehşete düşüyor.”

1890Tıbbiye: Fotoğrafta görüldüğü gibi daha Osmanlı döneminde askeri tıp öğrencileri, iskeletler ve kafatasları üzerinde çalışmaya başlamıştır.

Türk Antropologları Şevket Aziz Kansu: Şevket Aziz Kansu ilk Türk antropologudur. İstanbul Darülfünunu Tıp Fakültesi İkinci Dahiliye Seririyatı asista niyken fizik antropoloji alanında öğrenim görmek üzere 1927 yılında burslu olarak Paris Antropoloji Okulu'na gönderilmiştir. Dr. Şevket Aziz Kansu, Paris Yüksek Etütler Okulu Broca Antropoloji Laboratuvarı'nda “*Yeni Kalkedonyalılarla Afrika Zencilerinin Kafa Morfolojileri*” konulu tezini 4 Mart 1929'da jüri önünde başarıyla savunup bu okuldan “*Diplome des Sciences Anthropologique*” belgesiyle mezun olmuştur.

Dr. Şevket Aziz Kansu, 1929 yılında İstanbul Darülfünunu Tıp Fakültesi bünyesindeki antropoloji merkezi müdür yardımcılığına atanarak 1933 Üniversite Reformu'na kadar bu görevde kalmıştır. Bu sırada Tıp Fakültesi'nden Fen Fakültesi'ne aktarılan antropoloji merkezinde antropoloji profesörü olmuştur. Üniversitede antropoloji ve etnoloji dersleri veren Prof. Kansu, ders notlarını daha sonra “*Antropoloji Dersleri I Beşer Paleontolojisi ve Prehistorya Malumatı*” adıyla yayımlamıştır. Ulusal ve uluslararası çok sayıda dergide antropoloji konulu yazılar yazan Kansu, ayrıca *Türk Antropoloji Enstitüsü Tarihi* adlı bir kitap yazmıştır. Prof. Şevket Aziz Kansu, yazıları uluslararası bilim çevrelerinde ilgiyle okunan dünyaca ünlü bir Türk antropologudur.

Afet İnan: Atatürk'ün manevi kızı Afet İnan, tarih, sosyoloji ve antropoloji öğrenimi görmüştür. Tarihçi olarak tanınmasına karşın sosyoloji ve antropoloji konusunda da uzmandır.

Afet İnan, 1936 yılında İsviçre'de Cenevre Üniversitesi'ne dünyaca ünlü antropolog Eugene Pittard'ın yanına gönderilmiş, orada “*Türk Irkının Vatanı Anadolu*” adlı teziyle “sosyoloji doktoru” unvanını almıştır. Afet İnan, önsözünü Eugene Pittard'ın yazdığı bu tezi İsviçre'nin en saygın üniversitelerinden Cenevre Üniversitesi'nde çok saygın antropologlardan oluşan bir jüri karşısında savunarak bilimsel yeterliliğini kabul ettirmiştir. Afet İnan, Atatürk'ün isteğiyle Türkiye'de dünyanın en büyük antropometri anketini yapmıştır.

Seniha Tunakan: Antropoloji öğrenimi için Avrupa'ya gönderilenlerden biri de odur. 1934 yılında Almanya Berlin Üniversitesi ve Kaiser Wilhelm Antropoloji Enstitüsü'ne Prof. Eugen Fischer'in yanına gönderilmiştir.

Muzaffer Süleyman Şenyürek: 1935'te ABD Harvard Üniversitesi'ne Prof. Hutton'un yanına gönderilmiştir.

Türk antropologları yetiştirilirken "dengeli" bir yaklaşımla dün yadaki bütün önemli ekollerde uzmanlaşmaları amaçlanmıştır. Örneğin Şevket Aziz Kansu Latin antropolojisi konusunda uzmanlaşırken, Seniha Tunakan Nazi antropoloji konusunda uzmanlaşmıştır. Böylece Türkleri sözde bilimsel gerekçelerle aşağılayan Batı'nın antropoloji silahı bütün yönleriyle tanınarak ona göre araştırmalar, incelemeler yapılmış, karşıt tezler ileri sürülmüştür.

Antropoloji Yayınları Antropoloji Enstitüsü 1925'ten itibaren Türkçe ve Fransızca olarak *Türk Antropoloji Mecmuası*'nı çıkarmıştır. Türk Antropoloji Mecmuası, 1925-1939 arasında 22 sayı yayımlanmıştır. Bu mecmuanın son sayısı Türkiye'nin Atatürk döneminde antropolojide ne kadar ilerlediğini göstermesi bakımından çok önemlidir. Çünkü, 1937'de Bükreş'te toplanan ve Türkiye'nin de katıldığı "17. Uluslararası Antropoloji ve Tarihöncesi Arkeoloji Kongresi"nde bir sonraki kongrenin Türkiye'de yapılmasına karar verilmiştir. 1925 Eylül 1939 tarihleri arasında İstanbul'da yapılması planlanan kongrenin hazırlık çalışmalarını Prof. Şevket Aziz Kansu yürütmüştür. Yerli katılımcılarca kongreye sunulacak bildirilerin bir kısmı *Türk Antropoloji Mecmuası*'nın 1922 Eylül 1939 tarihli 348 sayfalık son sayısında yayımlanmıştır. Yabancı katılımcılarla kongreye sunulacak bildiriler ise "18. Beynelmilel Antropoloji ve Prehistorik Arkeoloji Kongresi" yayını olarak 1939'da kitap haline getirilmiştir. Şevket Aziz Kansu da bu kongre için Türk Antropoloji Enstitüsü'nün tarihçesini hazırlamıştır. Bütün hazırlıkları yapılan kongre, II. Dünya Savaşı'nın başlamasıyla yapılamamıştır.

Görüldüğü gibi Prof. Şevket Aziz Kansu, uluslararası bir antropoloji kongresine ev sahipliği yapacak kadar antropoloji alanında ilerleyen Türkiye'nin ilk antropoloğu olarak büyük bir gururla *Türk Antropoloji Enstitüsü Tarihçesi*'ni yazmıştır. Dünyaca ünlü antropologlara Türk Antropoloji Enstitüsü'nün çok kısa sürede elde ettiği büyük başarının öyküsünü anlatmak istemiştir. Ancak gelin görün ki, Şevket Aziz Kansu'nun Türk antropolojisinin çok kısa sürede elde ettiği başarının haklı gururuyla yazdığı *Türk Antropoloji Enstitüsü Tarihçesi* adlı kitabı, 74 yıl sonra Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı R. Tayyip Erdoğan tarafından çok haksız eleştirilere maruz kalmıştır.

Cumhuriyet'in antropoloji yayınları arasında Birinci ve İkinci Türk Tarih Kongrelerine sunulan bildirilerin de özel bir yeri vardır. Bu kongrelerde üzerinde en çok durulan konulardan biri antropolojidir. *Her iki tarih kongresinin başlıklarında tarih sözcüğü de olsa son ker*

tede ilki antropoloji, ikincisi ise antropoloji ve arkeoloji kongresiydi. Tebliğlerin dökümü bunu gösteriyordu,"

TDK'nın *Türk Dili Belleten* dergisi çokça antropolojik analizlere yer vermiştir. Aynı şekilde TTK'nın *Belleteni* uzun yıllar antropoloji, arkeoloji ve tarih üçgeninde yayın yapmıştır.

Dil ve Tarih Coğrafya Dergisi ile Halkevlerinin *Ülkü* dergisi de antropolojiye fazlaca yer vermiştir.

Ayrıca *Türk Tarihinin Ana Hatlarında* ve liseler için hazırlanan dört ciltlik *Tarih* serisinde de antropolojiden çokça söz edilmiştir.

Antropoloji bilimi Atatürk döneminde çok kısa bir sürede ulusal ve uluslararası ölçekte

Türkiye’de en fazla gelişen bilim dallarından biri ol muştur. Ancak Atatürk’ün ölümünden sonra, özellikle 1950’den sonraki Karşı Devrim sürecinde antropoloji unutulmaya terk edilmiştir.

İki Kıymetli Vesika *Başbakan R. Tayyip Erdoğan, 26 Şubat 2013 tarihli konuşmasında*, “(...) Bununla ilgili daha ilginç bir şey var. Bunu da açıkça söylemek durumundayım. Türk Antropoloji Enstitüsünün tarihinde iki kıymetli vesika diye geçer, burada Türkiye Cumhuriyeti riyaseti olarak ‘başkita be’ diye geçiyor, gerek Reisi Cumhur olarak o zaman Mustafa Kemal, İsmet Paşa’nın da o zaman altında başbakan olarak imzası var. İstanbul Darülfünunu için organizatörü olarak, Doktor Nurettin Ali Beyefendice tebrik yazıları yazılmış,” *diyerek Atatürk ile İnönü’yü “Türk Antropoloji Enstitüsü”nün çalışmalarını destekledikleri için eleştirmiştir. Erdoğan daha sonra da şöyle devam etmiştir: “(...) Bu insani midir? Bu vicdani midir? Bunun bizim dinimizde, inanç dünyamızda yeri olabilir mi? Şey tan, kendisinin ateşten insanın ise topraktan yapıldığını söylemiş, kibir lenmiştir. Kendi soyunun diğerlerinden üstün olduğunu iddia eden hiç şüphesiz şeytanın izindedir.” Yani Erdoğan, Atatürk ve İnönü’yü “in sani” ve “vicdani” davranmamakla, kendi soylarının üstünlüğünü iddia etmekle, “şeytanın izinde olmakla” suçlamıştır.*

Peki, ama Başbakan Erdoğan’ın, “*Türk Antropoloji Enstitüsü nin tarihinde iki kıymetli vesika,*” deyip eleştirdiği o vesikalarda ne vardır?

Söz konusu iki “kıymetli vesika”, Cumhurbaşkanı Atatürk ile Başbakan İnönü’nün “İstanbul Darülfünun Emni Dr. Nurettin Ali Beyefendi’ye” Darülfünun bünyesinde kurdukları Türk Antropoloji Enstitüsü’nün ilk yayını için gönderdikleri tebrik telgraflarıdır.

Atatürk’ün tebrik telgrafi şöyledir:

“İstanbul Darülfünun Emni Dr. Nurettin Ali Beyefendi’ye. 14 Teşrinisani 341 tarihli mektubunuzla irsal buyrulan Antropoloji müessesesinin ilk eserini memnuniyetle aldım. Türkü ve Türk heyeti içti ma iyesin i tetkik gayesini istihdaf eden müesseseye kıymetli mesaisinde muvaffakiyet temenni ederim. Reisicumhur Gazi Mustafa Kemal. ”

İsmet İnönü’nün telgrafi ise şöyledir:

“Azizim Nurettin Efendi’ye. Muhterem müderrislerimizin him metleriyle teşekkül eden Türk Antropoloji Müessesesi’nin neşrine muvaffak olduğu eseri memnuniyetle aldım. Darülfünunumuzun bu sahadaki mesaisiyle dahi pek kıymettar bir hizmet ifa edeceğinden iimitvarım. Temennii muvaffakiyet ederim efendim. 19 Teşrinisani 341, İsmet”

Bu iki vesikadan dolayı Atatürk’ü ve İnönü’yü çok ağır sözlerle eleştiren Başbakan Erdoğan’a Prof. Celal Şengör şöyle seslenmiştir:

“Şimdi Sayın Başbakan tüm halkımıza bir açıklama borçlu dur: Burada vicdana, insanlığa sığmayan ne vardır? Kendisi, millet na sılrsa bilmez, kontrol etmez inancıyla hiç sıkılmadan Atatürk ve İsmet İnönü’nün bilimsel çalışmaları desteklemelerine saldırarak kendilerini milletin gözünde küçük düşürmeye mi çalışmaktadır?”

Başbakan Erdoğan, tam 74 yıl önce, Darülfünun bünyesindeki Antropoloji Merkezi’nin çıkardığı ilk bilimsel yayından dolayı yetki lileri tebrik eden Atatürk’ü ve İnönü’yü tam 74 yıl sonra çok ağır bi çimde eleştirmiştir. Bu da demektir ki, 74 yıl önce bu ülkenin cumhur başkanı ve başbakanı antropolojinin nasıl önemli bir bilim olduğunun farkındayken, maalesef 74 yıl sonra aynı ülkenin başbakanı, antropolojinin bir bilim olduğunun bile farkında değildir!

74 yılda geldiğimiz nokta bu!

Atatürk’ün Antropoloji Çalışmaları Bilimseldir Başbakan Erdoğan, 26 Şubat 2013 tarihli

konuşmasında erken Cumhuriyet dönemindeki Türk antropoloji çalışmalarını eleştirirken, antropolojiden bir bilim dalı gibi değil de bir “insanlık suçu” gibi söz etmiştir.

Ancak antropoloji bir bilim dalıdır ve Türkiye’de bu bilim dalı Cumhuriyet’in ilk yıllarında kurumsallaşmıştır. 1930’larda Türkiye’deki antropoloji çalışmaları daha çok fiziki antropolojiye dayanan çalışmalardır. Bu çalışmalarda Almanya merkezli ırkçı Nazi antropolojisi değil de Fransa merkezli Latin antropolojisi esas alınmıştır.

“20. yüzyılda Germen antropolojisi Ari ırk saflığına yönelip uygulama alanları ararken, Latin antropolojisi sosyoloji ve diğer sosyal bilimlerle dirsek temasını yitirmeyecek ve bilimsel özerkliğini koruyacaktır. Bu arada kendisini uygarlıktan dışlanmış gören Latin antropolojisi Ari ırk kuramını sorgulayacak, fizik antropoloji alanında, antropo sosyolojinin ve Ari söylemin yücelttiği dolikosefal tezlerle karşı karşıya kalacaktır. Ari duruş dolikosefallerden oluşan kuzey ırkların saflığını korumaktan yanaydı. Oysa Latin duruş, dışarıdan gelen ve zamanla dolikosefallerle karışan brakisefallere uygarlığı taşıyacaktı. En önemli dayanağı da arkeolojik bulgulardı. İşte Türkiye’de 1925’ten itibaren geliştirilecek olan antropoloji bu ikinci yolu izleyecek ve brakisefal tezler üzerine kurulacaktı.”

Türklerin “brakisefal” olduklarını 1930’larda Atatürk durup dururken uydurmuş değildi. Bu iddia 1900 yılında Deniker tarafından dile getirilmişti. Atatürk, 1930’larda Türk Tarih Kongrelerinde yerli ve yabancı antropologlara bu “Brakisefal Türkler” tezini tanıttırmıştı.

Genç Cumhuriyet fiziki antropolojiden yararlanmıştı. Çünkü Türklere yönelik ikinci sınıf, sarı ırk iddialarına ancak fiziki antropoloji bulgularıyla cevap verilebilirdi. 1930’lardaki Türk antropolojisi, Batı’daki Ari tezlerle uzak bir şekilde Avrasya merkezli kavrayıcı bir ırk/ millet anlayışı benimseyerek, binlerce yıl önceye uzanan Orta Asya’dan göç söylemi üzerinde durmuştur. Bu “Brakisefal Türkler” tezi, Tarih Kongrelerinde, bilimsel yayınlarda o kadar büyük bir başarıyla işlenmiştir ki, Türk antropolojisi kısa sürede uluslararası antropoloji çevrelerinin dikkatini çekmiş, bu nedenle 1939 yılındaki 18. Uluslararası Antropoloji ve Tarihöncesi Arkeoloji Kongresi’nin Türkiye’de düzenlenmesine karar verilmiştir.

1930’larda Türkiye’deki antropoloji çalışmalarının bilimsel niteliğinin en açık kanıtı, Türk antropoloji tezini yerli ve yabancı dünyaca ünlü biliminsanlarının savunmuş olmasıdır. Örneğin bunlardan biri dünyaca ünlü fizik antropoloğu H. V. Vallois’dır. Vallois, Paris’te *Ins titut de paleontologie humaine*’in Paris Beşeri Paleontoloji Enstitüsü Müdürlüğü yapmış bir biliminsandır.

Bu çalışmalara katılan, hatta bu çalışmaları yönlendiren en önemli isim ise aynı zamanda Atatürk’ün kişisel dostu olan dünyaca ünlü antropolog Eugene Pittard’dır. İsviçre Cenevre Üniversitesi’nin Antropoloji ve Etnoloji Kürsüsü profesörlerinden Pittard, 1924’te yayımlanan *Irklar ve Tarih* adlı kitabıyla adından çok söz ettirmiş, 1911 yılından beri Türkiye’de antropolojik incelemelerde bulunmuş, 1925’ten itibaren yayımlanmaya başlanan *Türk Antropoloji Mecmuasının* yazarlığını yapmış, Türk Tarih Kongreleri’nde “Brakisefal Türkler” tezini savunmuş dünyaca ünlü bir biliminsandır.

Türk antropoloji çalışmalarının bilimselliğini anlamak için her şeyden önce E. Pittard’ın 1937’deki İkinci Türk Tarih Kongresi’ne sunduğu “*Neolitik Devirde Küçük Asya ile Avrupa Arasında Antropolojik Münasebetler*” adlı bildirisini incelemek gerekir. E. Pittard, bu bildirisinde özetle Anadolu’nun dip kültürünün Neolitik devirlerde Asya’dan Anadolu’ya gelen brakisefallerce yaratıldığını belirterek Protopreterit adını verdiği bu insanların, 1930’larda Anadolu’da yaşayan insanların uzak ataları olduğunu ileri sürmüştür.

Prof. Eugene Pittard dışında “Brakisefal Türkler” tezini en iyi şekilde savunan biliminsanı Prof. Şevket Aziz Kansu’dur.

Paris Yüksek Etütler Okulu Broca Enstitüsü’nde antropoloji eğitimi gören Prof. Kansu, Tarih Kongrelerindeki bildirimlerinde, *Türk Antropoloji Mecmuası*’ndaki makalelerinde “*Proto Türk Anadolu halkın dan*” söz etmiştir. Anadolu’da tarihöncesi çağlarda brakikafa halkının dolikokafa halkına karıştığını ancak zamanla brakikafa yapısının ön plana çıktığını ileri sürmüştür.

Türk antropoloji tezinin en iyi savunucularından Prof. Şevket Aziz Kansu, kısa sürede Avrupa çapında bir antropolog olmuştur. Paris Yüksek Etütler Okulu Broca Enstitüsü’ne verdiği tezi, ünlü antropolog Pierre Paul Broca’nın kafatası açısı hesaplarından yola çıkmıştır. Kansu’nun, dolikosefalliğin ilkel insanlara özgü olduğu görüşünü pekiştirmeye yönelik “*Neo Kaledonyalılar ve Afrikalı Zenciler Üzerine Morfolojik Çalışma*” başlıklı tezi, saygın antropoloji dergisi *Revue Anthropologique*’in 1929 yılı Nisan-Haziran sayısında yayımlanmıştır. Bu makale kısa sürede antropoloji literatürüne girmiştir. Yayımlanmasından 60 yıl sonra bile antropoloji bültenlerinde yerini koruması Kansu’nun tezinin bilimsel etkisini göstermesi bakımından dikkat çekicidir. Tezinin yayımlanmasından bir yıl sonra yine Paris’te yayımlanan *L’Anthropologie* adlı dergi, Şevket Aziz Kansu’nun Anadolu’da bir höyükte bulunan kafataslarının morfolojisi üzerine *Türk Antropoloji Mecmuası*’ndaki bir makalesini tanıtmıştır. Aynı dergi bu sefer de Kansu’nun Alışar’da bulunan 17 Hitit (Eti) kafatasıyla ilgili *Türk Antropoloji Mecmuası*’ndaki bir makalesini okurlarına duyurmuştur. Aynı dergi yine 1935’te Kansu’nun “*Anadolu Kronolojisi*” adlı bir makalesine daha yer vermiştir.

Kansu, uluslararası dergilerde yayımlanan bu makalelerinde hem “Brakisefal Türkler” tezini, hem de Anadolu’nun dip kültürünün Hat tilerin, Hititlerin “Proto Türkler” olduğu tezini savunmuştur. Ayrıca Türk Antropoloji Enstitüsü’nün antropolojik malzeme bakımından çok geniş bir koleksiyona sahip olduğunu belirterek Alacahöyük’te elde edilen Hitit ve Proto Hitit dönemlerine ait iskeletlerin Anadolu ırkı üzerinde kesin sonuçlara varılmasını sağladığını belirtmiştir.

“Şevket Aziz Kansu’nun uluslararası dergilerdeki yazıları sayesinde Türklerin ağırlıklı olarak brakisefal kafa yapısına sahip *ileri* bir ırka mensup oldukları kanısı en azından antropoloji dünyasında yer etti.” Türk Antropoloji Tezi, E. Pittard’ın öncülüğünde dünyaca ünlü yerli ve yabancı antropologlarca Tarih Kongrelerinde arkeolojik bulgulara, antropolojik analizlere dayanarak savunulmuştur. Bu bildirimlerde de yine dünyaca ünlü antropologların görüşlerine atıf yapılmıştır. Örneğin, Birinci Türk Tarih Kongresi’ndeki bildirimlerde Deniker, Quatrefages de Breau, Topinard ve Villenoisy gibi dünyaca ünlü antropologların görüşleri kaynak olarak kullanılmıştır.

Erken Cumhuriyet döneminde tarih, dil, antropoloji ve arkeoloji alanındaki çalışmalar birbirini destekleyen şekilde yürütülmüştür. Türkiye’de, 1930’lardaki antropoloji çalışmalarının başarısının ardından da, aynı dönemdeki arkeoloji çalışmalarının başarısı vardır. Nitekim Türk Antropoloji Tezi, 1930’larda Anadolu’da yapılan 25 arkeolojik kazıdan elde edilen sonuçlara dayalı olarak geliştirilmiştir.

1925-1935 arasında üzerinde çalışılan “Brakisefal Türkler” tezi Türk Antropoloji Enstitüsü’nde, *Türk Antropoloji Mecmuası*’nda, İkinci Türk Tarih Kongresi’nde Prof. Eugene Pittard, Prof. Şevket Aziz Kansu ve Afet İnan’ın bilimsel antropoloji çalışmalarıyla enine boyuna değerlendirilerek Bükreş’te toplanan 17. Uluslararası Antropoloji ve Tarihöncesi Kongresi’nde savunulmuştur.

Dünyanın En Büyük Antropoloji Anketi “Olur mu Öyle Şey Ya?”

Başbakan Erdoğan, “(...) Bu kafataslarını da öyle enteresan almışlar ki, çok ilginç. Trakya

mıntıkasından şu kadar... Çanakkale, Balıkesir, Manisa, Muş yani 10 ayrı bölgeden bu kafataslarını topla *ttuşlar*. *İşin enteresan olan boyutu, kadın ve erkekler üzerinde ölçümler yapılıyor. 'Olur mu öyle şey ya?' demeyin, işte vesika. İfade şu, 'Türk kafalarının zaviye kıymetleri üzerine tetkikler'. Bizim millet tarihimiz bu olabilir mi? (...)*" diyerek antropoloji çalışmaları için Anadolu'dan kafatası toplanmasını, kadın ve erkek üzerinde ölçümler yapılmasını "0/wr mu öyle şey yal" diye korkunç bir hayretle karşılayacağımızı düşünüyor. Aslında haklı! Evet genç Cumhuriyet'in antropoloji bilimi konusundaki bu değerli, önemli çalışmaları gerçekten de insana, " *Olur mu öyle şey ya?*" dedirtecek türden çalışmalardır. Öyle ki Erdoğan'ın, Şevket Aziz Kansu'nun kitabından aktardığı Türkiye'nin 10 ayrı bölge sinden kafatası toplanması ve bu kafataslarının ölçülmesi sadece Türk antropoloji tarihi açısından değil dünya antropoloji tarihi açısından da çok önemlidir. Çünkü, 1937 yılında yapılan o çalışma, dünyada o zamana kadar yapılmış en büyük antropoloji anketi çalışmasıdır.

Evet! Atatürk'ün isteğiyle 1937 yılında o güne kadar yapılmış dün yanın en büyük antropoloji anket çalışması Türkiye'de başlatılmıştır.

Anadolu'da 64.000 kadın ve erkek üzerinde uygulanan bu anket 1937 TemmuzEkim ayları arasında yapılmıştır. Anket için ülke 10 bölgeye ayrılmış, her bölgede ortalama 60007000 kişi ankete dahil edilmiştir. Bu iş için 10 ekip oluşturulmuştur. Anket için askeri ve sivil doktorlar, sıhhiye memurları ile kısmen de beden terbiyesi öğretmen leri görevlendirilmiştir. Bu anketin bilimsel olmadığını iddia edenlerin sıkça dile getirdikleri gibi anket ölçümlerini yapan bu insanlar bilgisiz değildir. Çünkü, Ankara Dil ve TarihCoğrafya Fakültesi Antropoloji Profesörü Şevket Aziz Kansu, 1119 Haziran tarihleri arasında aynı fakültenin Antropoloji Enstitüsü'nde teorik ve pratik kurslar düzenle miştir. Ayrıca kursa devam eden görevliler öğrendikleri kuramsal bilgi leri tecrübe etmek için 18 Haziran 1937'de Ankara'nın bazı köylerinde Prof. Kansu'nun başkanlığında anket için ön çalışma yapmıştır. Dahası ankette görev alacaklara Kansu'nun hazırladığı, Sağlık Bakanlığı'nın bastırıldığı *Antropometri Tetkikleri İçin Rehber* adlı kitapçık dağıtıl mıştır. Ankette kullanılacak aletler de İsviçre'den sipariş edilmiştir. Anketin istatistiksel dökümünü ise İstatistik Umum Müdürlüğü üstel enmiştir.

Atatürk'ün isteğiyle gerçekleştirilen dünyanın bu en büyük antropoloji/antropometri anketinde elde edilen sonuçlan Afet İnan, Cenevre Üniversitesi'ne verdiği tezde değerlendirerek sosyoloji doktoru olmuş tur.

Türk Antropoloji Tezi'nin bilimselliğinin en önemli kanıtla rından biri de Atatürk'ün manevi kızı Afet İnan'ın İsviçre Cenevre Üniversitesi'nde Prof. Eugene Pittard'ın danışmanlığında hazırladığı ve Cenevre'de aynı üniversitede uluslararası bir jüri karşısında başarıyla savunduğu "*Türk Irkının Vatanı Anadolu*" adlı tezdur. Söz konusu tez, bilimsel içeriğiyle ve adıyla emperyalist Batı'ya tam bir meydan okumadır. Çünkü bilindiği gibi emperyalist Batı sözde bilimsel gerek çelerle Anadolu'nun Türklerin değil kendi atalarının veya Yunanlıların anayurdu olduğunu iler sürmüştü. İşte şimdi bir Atatürk kızı, üstelik Avrupa'nın göbeğinde Cenevre'de Anadolu'nun "Türk ırkının vatanı" olduğunu haykırmış ve bu haykırışıyla sosyoloji doktoru olmayı ba şarmıştır.

Afet İnan'ın tezi kitap halinde iki kez Fransızca, bir kez Türk çe olarak basılmıştır. Tezin Fransızca adı "*Türk Irkının Yurdu Anadolu*"dur. Türk Tarih Kurumu, Cenevre'de Fransızca yayımlanan bu tezi, 1941 'de Türkiye'de Türkçe yayımlamak istemiş ancak II. Dün ya Savaşı nedeniyle yayımlanamayan tez ancak 1947'de kitap olarak yayımlanabilmiştir. Türkçe baskının adı "*Türkiye Halkının Antropolojik Karakterleri ve Türkiye Tarihedir*. Kitabın ait başlığı ise, "*Türk Irkının Vatanı Anadolu (64.000 Kişi Üzerinde Anket)*"dir.

Afet İnan'ın tezi, Anadolu'nun morfolojik özellikleri hakkındaki bilgi eksikliğini gidermiştir. Türk Tarih Kurumu'nun anket öncesinde Anadolu'da ve Trakya'da yaptırdığı kazılar, Anadolu'nun tarihöncesi arkeolojisinin ortaya çıkmasını ve tarihöncesine ait antropolojik veri lerin elde edilmesini sağlamıştır. Afet İnan'ın tezi bu verileri başarıyla değerlendirmiştir.

Afet İnan tezinin sonunda Türk ırkının sarı ırkla hiçbir ilgisinin olmadığını, beyaz ırkın Alipin koluna mensup olduğunu belirtmiştir. Afet İnan, ırkların sınıflaması yapılırken Türk ırkının özelliklerinin ye

terince incelenmemesi gerçeğini dikkate alarak Türk antropolojisiyle ilgili eksikleri tamamlamak, yanlışları düzeltmek amacıyla bu kitabı yazdığını belirtmiştir.

Dönemin önde gelen dilcilerinden Agop Martayan (Dilaçar), Afet İnan'ın söz konusu tezi/kitabı konusunda şu değerlendirmeyi yapmıştır:

“Dr. Afet, kültür sahasında birinci derecede önemli olan bir yurt hizmeti görmüş bulunuyor. Türkiye Türklerinin antropolojik vasıfları rım hiçbir itiraz götürmeyecek kadar ince ve bilimsel bir şekilde tespit etmekle, hem bize vasıflarımızı bildirmiş hem de birtakım yabancı bil ginlerin eksik inceleme neticesi olarak tanıtmak istedikleri Türk antro polojik çizgilerini temelinden düzeltilmiş oluyor...”

Dünyada o tarihe kadar yapılmış en büyük antropometri anketine dayanması dışında Afet İnan'ın tezini/kitabım önemli kılan bir başka neden de dünyaca ünlü antropolog Eugene Pittard'ın bu teze bir önsöz yazmış olmasıdır.

Prof. Zafer Toprak'ın şu değerlendirmesi önemlidir: “Afet Hanım'ın 64.000 kişi üzerinde yaptığı ‘En Büyük Antropolojik Tetki ki (Türklerin brakisefal kafa yapısına sahip oldukları) konusunda her türlü tereddüdü giderecek nitelikte bir çalışma olacaktı. Bundan böyle Türklere atfedilen ‘sarı ırk’ ve ‘mongloid’ söylemi Batı literatüründen silindi. Antropolojik veriler ışığında en azından fizyolojik açıdan Ana dolu insanı da Avrupahlar gibi ‘ileri’ ırklara mensuptu.

1930'larda Türkiye'de Atatürk'ün himayesinde, Prof. Eugene Pittard'ın önderliğinde Prof. Şevket Aziz Kansu ve Dr. Afet İnan'ın öncülüğünde antropoloji çalışmaları yapılması, Türk Antropoloji Tezi'nin 1937'deki İkinci Türk Tarih Kurultayı'nda yerli ve yabancı biliminsanlarınca çok başarılı ve bilimsel bir şekilde savunulması, ulus lararası antropoloji dünyasının da ilgisini çekmiştir. Bir anlamda onlar da Başbakan Erdoğan'ın ifadesiyle “*Olur mu öyle şey ya!*” demişler dir! Sonuçta Türkiye 1937'de Bükrüş'te düzenlenen “*17. Uluslararası Antropoloji ve Tarihöncesi Arkeoloji Kongresi*”ne Türk Tarih Kuru mu Başkanı Afet İnan başkanlığında üç kişilik bir heyetle katılmıştır. Prof. Yusuf Ziya Özer, Prof. Haşan Reşit Tankut ve Dr. Afet İnan'ın bu kongredeki başarılı sunumları sonunda 1939'da yapılması planla nan bir sonraki “*18. Uluslararası Antropoloji ve Tarihöncesi Arkeoloji Kongresi*”n\ n Türkiye'de yapılmasına karar verilmiştir. Türkiye kong re için gereken tüm hazırlıkları yapmış, ancak II. Dünya Savaşı'nın haşlaması nedeniyle kongre yapılamamıştır.

16. Türk Antropoloji Tezi'nin bilimselliğini *Türk Tarihinin Ana Hat ları* ve liseler için hazırlanan dört ciltlik *Tarih* serisinde de görmek mümkündür. Bu kitaplarda da ırkçılığa kaçmadan tamamen fiziki ant ropoloji verileriyle ve dünyaca ünlü antropologların görüşleriyle Türk ırkının “brakisefalliği” anlatılmaya çalışılmıştır.y üzyıldan beri bilimden uzak kalan, bu nedenle uluslararası bilim dünyasında adı geçmeyen Türkiye, 1930'lu yıllardaki antropolo ji çalışmaları sayesinde çok kısa bir sürede bilim dünyasında kendisi ne son derece saygın bir yer edinmiştir. Avrupa'da yayımlanan saygın antropoloji dergilerinde Türk antropologlarının yazıları ve Türk Ant ropoloji Tezi yer almaya başlamıştır. Türk antropologlar uluslararası kongrelere davet

edilmiş, dünyaca ünlü antropologlar da Türkiye'deki antropoloji çalışmalarına katılmıştır.

Sonuçta 1930'ların sonlarında dünyada Türk antropoloji çalışmalarından övgüyle söz edilmeye başlanmıştır.

Atatürk'ün antropoloji çalışmaları, 1930'ların Türkiye'sine "ırk çılıktan" ve "dincilikten" uzak, son derece bilimsel bir iklim kazandırmıştır. Dönemin kitaplarında Evrim Teorisi başta olmak üzere bütün bilimsel teoriler anlatılmış, Türkleri aşağılayan teorilere karşı ise yeni bilimsel teoriler ileri sürülerek Türk düşmanı emperyalist Batı'yla yine Batı'nın "bilim silahıyla" karşılık verilmiş ve de oldukça başarılı olunmuştur.

Başbakan Erdoğan'ın "Olur mu öyle şey ya?" sorusuna, Elcevap: Olur!

Atatürk'ün Antropoloji Çalışmaları Irkçılığa Karşıdır Başbakan Erdoğan, 26 Şubat 2013 tarihli konuşmasında Türk Antropoloji Enstitüsü laboratuvarındaki kafataslarının fotoğrafını göstermiş, bu kafataslarının ölçüldüğünü belirtmiş ve erken Cumhuriyet döneminde yapılan bu tür çalışmaların "ırkçılık" olduğunu ima ederek, "... Kendi soyunun diğerlerinden üstün olduğunu iddia eden hiç şüphesiz şeytanın izindedir... " demiştir.

Görülen o ki. Başbakan Erdoğan da takipçileri gibi Atatürk'ün 1930'lardaki antropoloji çalışmalarının "ırkçılık" olduğu yanılığısına düşmüştür, düşürülmüştür!

Oysaki, Atatürk'ün tarih ve dil çalışmaları gibi antropoloji çalışmaları da ırkçılığa karşıdır. Her şeyden önce Atatürk, Türk Antropoloji Tezi ile emperyalist Batı'nın Türkleri aşağılamak için kullandığı "Ari ırk" kuramına, "Brakisefal Türkler" kuramıyla başkaldırmıştım Bir anlamda Atatürk A. Gobineau'nun *Irkların Eşitsizliği* kitabından ilham alan ırkçı Nazi antropolojisine, E. Pittard'ın *Irklar ve Tarih* adlı kitabından ilham alan Latin antropolojisi ile meydan okumuştur.

Örneğin Türk Tarih Tezi'nin ana kaynağı durumundaki *Türk Tarihinin Ana Hatları* adlı kitaptaki antropolojik analizler hiç de ırkçı bir bakışla kaleme alınmamıştır. Bu kitapta "Toplumlar arasındaki ırk farkının çok önemli olmadığı" belirtilerek Batı'nın Ari ırk kuramına "Brakisefal Türkler" kuramıyla şöyle cevap verilmiştir:

"... Şunu söylemeliyiz ki, ırklar arasında bugün görülen farkların tarih açısından önemi pek azdır. Gerçekten kafataslarının şekli, ırkların sınıflandırılması için esaslı bir araç olduğu halde, sosyal hiçbir anlamı yoktur. Bunun sebebi şudur: 'Kafatası değişmiyor, yahut güç ve geç de genişbiliyor, fakat onun içindeki en asil organ beyin değişiyor..."

Bu ifadeler, aynı dönemde hazırlanan 4 ciltlik *Tarih* serisinin 1. cildinde de aynen yer almıştır.

Yine *Türk Tarihinin Ana Hatları*'nın 2. bölümünde yer alan şu cümleler, Türk Tarih Tezi'nin başka ırkları aşağılamak gibi "ırkçı" bir amaç taşımadığını göstermektedir:

"İnsaflı, haktanır ve bitaraf (tarafsız) Avrupalı âlimlerin fikirlerinden ve delillerinden de istifade edilerek müdafaa olunan tezimizde hiçbir ırk ve millet için aşağılama ve küçük görme kastı yoktur. Kendi milletini sevdiği kadar, başka şahsiyet ve varlıklara hürmet Türklüğün şiarlarındanandır. "

Aynı şekilde Tarih Kongrelerindeki bildirimlerde de Türk antropoloji çalışmalarının, Avrupa'daki "ırkçı görüşlere karşı" olduğu belirtilmiştir. Örneğin Birinci Türk Tarih Kongresi'nde Dr. Reşit Galip Bey, Avrupa tarih yazımında Türklere yönelik ırkçı yaklaşımlardan örnekler vermiş ve konuşmasının sonunda "ırkçılığı" şöyle reddetmiştir: "(...) Her şeyden evvel şunu ilan edelim ki, biz insanlığın deri veya saç rengine göre parlayıp karardığına, ruhların iskelet boyundaki santimetre yekiin ile yükselip alçaldığına inanan ve âlemi inandırmak isteyenlere istihfaf ve istihkarla bakarız ve onları insanlık mefhumunu anlamakta çok ve hâlâ gecikmiş olmakla hakiki ruhlarını

temsil eden ihracat gümrüğü vinçlerinin ve manifatura balyalarının üstünde hâlâ kurunuviusta (ortaçağ) taassubu taşımakla itham ederiz (alkışlar).” Bu ırkçılık karşıtı görüşlerinde Dr. Reşit Galip yalnız değildir. Birinci Türk Tarih Kongresi’nde Türk Tarih Kurumu Başkanı Yusuf Akçura da ırk sorununun emperyalist devletlerin icadı olduğunu belirterek “ırkçılığı” şöyle reddetmiştir:

“(…) Muhterem meslektaşlarımdan birisinin de işaret ettiği veçhi le (gibi) ırk nazariyelerini (teorilerini) müstemlekeci (sömürgeci) milletler, emperyalist devletler icat ettiler. Arya (Ari) ırkının diğer ırklara tevafukunu (üstünlüğünü) en çok propaganda eden zat, Comte de Gobineau Asya’da çok dolaşmış bir diplomattı. Bu nazariyenin (teorinin) taraftarları Arya ırkından başka ırkların aşağı, pes olduklarını ve Allah tarafından Aryalılara mahkûm ve hizmetçi olmak üzere halk edilmiş (yaratılmış) bulduklarını neşir ve telkin ediyorlardı. Aryacıların nazarında (gözünde) Aryalı, Ari olmayan kavimler adeta at ve eşek gibi Arilerin hayat ve saadetinde terakki (ilerleme) ve tekamülünde (değişiminde) onlara alet ve vasıttan ibaretti. Aryalılık haricinde bırak tıklarına insanlık haklarını tanımıyorlardı. Zira onlar insanla hayvan arasında bir mahluk addolunuyorlardı. Bu böyle olunca bu ‘yarım’ insanların, Aryalılar, Ariler yani ‘hakiki’ insanlar tarafından istihdam ve istismar olunmaları pek tabii, adeta fitrat icabı görünecekti. Natif, endijen, tuzemits diye istihkâr ettikleri bu insanları hüküm ve idareleri altına almakta hakları vardı…

Biz, hakka ve hakikate mugayir (aykırı) olan bu noktai nazarı (bakışı) asla kabul etmiyoruz. Bir haftadan beri huzurunuzda söz söyleyen arkadaşlarımız ispat ettiler ki, Avrupalıların tahakküm (baskı) ayasını (amacını) istifdab ederek (güdererek) ortaya tıklar ırk nazariye sinin ilmi bir kıymeti yoktur.

Biz, Avrupa müstemlekeleri (sömürgeleri) haline getirilen memleketlerin ahalisine müstemlekeci (sömürgeci) milletler nazarından (gözünden) bakacak değiliz; biz bütün dünyada yaşayan insanları, Avrupalılar gibi, onlar derecesinde hukuku haiz adam evlatları telakki ediyoruz (alkışlar). Avrupalıları doyurtmak ve semirtmek için halk olunmuş (yaratılmış) bir nevi hayvan sürüleri gibi değil (şiddetli alkışlar).”

Akçura, ırk kuramlarının emperyalist Batı’nın icadı olduğunu, emperyalist Batı’nın Ari ırktan olanlara diğer ırkların hizmet etmesini istediğini, Ari ırktan olmayanlara hayvan muamelesi yaptığını, Arilerin Ari olmayanları sömürme haklarının olduğunu iddia ettiğini belirterek kendilerinin gerçekdışı bu görüşleri kabul etmediklerini, Tarih Kongresi’nin Batı’nın ırk kuramının bilimsel bir değeri olmadığını kanıtladığını ifade etmiştir. Akçura’nın, “*Biz bütün dünyada yaşayan insanların, Avrupalılar gibi, onlar derecesinde hukuku haiz adam evlatları telakki ediyoruz,*” cümlesi, Türk Antropoloji çalışmalarım “ırkçılık” olarak gören Başbakan Erdoğan’a verilmiş en güzel cevap olsa gerekir!

Türk Antropoloji Tezi, “üstün ırk” değil “eşit ırk” iddiasındadır. Bu gerçeği, hem Tarih Kongrelerindeki antropoloji konulu bildirimlerde hem de *Türk Antropoloji Mecmuası*’ndaki makalelerde görmek mümkündür.

Birinci Türk Tarih Kongresi’nde uygulamalı fizik antropoloji ile Türk ırkının brakisefalliğini kanıtlamaya çalışan Prof. Şevket Aziz Kansu, elindeki kurukafalar eşliğinde, “*Türklerin Antropolojisi*” adlı bildirisini sunarken bir yerde şöyle demiştir:

“(…) Yasatın (normalin) üstünde bir boy, brakisefal kafa, ince uzun bir burun, kulaklar vasatı dediğimiz ebatta bulunuyor. Mongol yüzü yok. Bu tip Avrupalı denilen Alp adamı tipinin aynıdır. Hiç fark yoktur...”

“Türkler ikinci sınıf sarı ırktandır! Mongoldur! Evrimini tamam lamamış yarı insandır!” diyen

“ırkçı” Avrupa’ya ilk Türk antropologu Prof. Kansu, “Biz de sizden aşağı, geri, ilkel değiliz. Biz de sizin gibiyiz. Sizinle eşitiz. Hiç farkımız yoktur,” demek istemiştir.

Şevket Aziz Kansu aynı bildirisinde Yeni Kaledonyalı, Afrika zen cisi, neolitik adam ile Fransız ve Türk kafaları üzerindeki incelemeleri ni Özetlemiş, karine değerlerinde Fransızlarla Türklerin kafa karineleri nin “çok yakın”, hatta kimi ölçümlerde “aynı” olduğunu belirtmiştir. Üstelik bunlar sadece kendi bulguları değil, aynı zamanda Fransa’da yanında çalıştığı hocası Profesör Papillault’un incelemelerine dayanan sonuçlardır. Kansu’nun yaptığı antropolojik ölçümler, Türk insanının ırki gelişmişlik açısından Fransız insanından “farklı olmadığını” ka nıtlamıştır.

Görüldüğü gibi, Prof. Şevket Aziz Kansu, “Türk tipi ile Alp adamı tipi aynıdır. Hiç fark yoktur”, “Türklerle Fransızların kafa ölçüleri çok yakın hatta aynıdır”, “Türk insanı ırki gelişmişlik açısından Fransız insanından farklı değildir,” demiştir. Yani Prof. Kansu ısrarla, “Biz sizden aşağı değiliz, sizinle aynıyız!” vurgusu yapmıştır. Burada “üstün ırk” değil “eşit ırk” iddiası vardır...

Çok daha önemlisi Türk Antropoloji Tezi’nin dünyaca ünlü sa vunucusu, Atatürk’ün yakın dostu Prof. Eugene Pittard, Batı’nın ırkçı antropoloji tezlerine karşı çok güçlü bir tez geliştirerek Almanya mer kezli Ari ırk kuramını sorgulamış ve ırkların saflığının değil karışımı nin uygarlığı yükselttiğini iddia etmiştir.

Pittard, Tarih Kurultaylarında sunduğu bildirilerde Anadolu hal kının tamamını, hiçbir ayırım yapmadan “Türkler” adı altında “braki sefal ırk” olarak adlandırmıştır:

“Eugene Pittard’ın ırk kavramı ‘etnik değil ‘antropolojik’ bir içeriğe sahipti. Anadolu’da yaşayan tüm insanlar Kürt olsun. Er meni olsun, Rum olsunaynı ırkın mensuplarıydı. Bu insanlar farklı din ve dile mensup olabilirlerdi. Ama ırkları aynıydı. Göçler sonucu Anadolu’ya yerleşmişlerdi. Ortak vasıfları brakisefal olmalarıydı. Ttp kı 1924’te oluşturulan anayasal vatandaşlık anlayışı gibi Eugene Pit tard bunların hepsine Türk diyordu. Atatürk öncülüğünde Türk Tarih Tezi, hiç olmazsa kuramsal düzeyde bu varsayımı pedagojik amaçla kesin bir yargıya dönüştürmüştü.”

Atatürk’ün ulus/millet tanımı da etnik değil antropolojiktir. Bu nedenle, 1930’daki *Vatandaş İçin Medeni Bilgiler* kitabında Türk milletini, “*Türkiye Cumhuriyeti’ni kuran Türkiye halkına Türk milleti denir,*” diye tanımlamıştır. Bu tanım aslında daha önce 1924 Anayasasının 88. maddesinde, “Türkiye ahalisine din ve ırk farkı ol maksızın vatandaşlık itibariyle (bağlı olanlara) Türk ıtlak olur,” *şek linde ifade edilmiştir.*

Atatürk’ün isteğiyle 1937’de Türkiye’de 64.000 kadın ve erkek üzerinde yapılan dünyanın o zamana kadar ki en büyük antropolo ji anketinde de “ırkçı olmayan” bir yaklaşım sergilenmiştir. Örneğin antropolojik ölçümlerde Türk, Kürt, Rum, Ermeni kafatasları ayrı ayrı ölçülmüş ve bu ölçümler sonunda bütün bu halkların “brakisefal” ol dukları belirtilmiştir. Yani etnik değil antropolojik bir değerlendirme yapılmış, bu değerlendirme sonunda bu brakisefal “Türkiye halkına” Türk milleti” olarak sahip çıkılmıştır. Ayrıca yine antropolojik ölçüm ler 10 bölgeye ayrılan Türkiye’nin her tarafında yapılmıştır. Örneğin Kürtlerin veya Ermenilerin yaşadıkları bölgeleri veya bu etnik unsurları anket kapsamı dışında bırakma gibi bir durum söz konusu değildir. Bu anket sonuçlarını değerlendirip bir tez/kitap yazan Afet İnan, Türki ye’deki “Brakisefal Türkler”in “Ari ırklar” diye adlandırılan Avrupalı halklardan çok da farklı ölçülere sahip olmadıklarını belirterek yine, “*Biz sizden aşağı, geri, ilkel değil, sizinle aynıyız,*” demek istemiştir.

Afet İnan, bu anketin sonuçlarına dayalı olarak yazdığı kitabının sonunda, yapılan işin bilimsel yöntemlerle Türk halkının antropoloji âlemindeki yerini tespit etmek olduğunu şöyle ifade etmiştir:

“... Bu kitabımı burada bitirirken birkaç esaslı noktayı belirtmek isterim: Bugün umumi tarihler

yazılırken ırk meselesini ilmi bakımdan tahlil etmek ve kavimleri ona göre sıralamak âdet olmuştur. İşte bu anket ve tahlillerle bugün Türkiye’de oturmakta olan halkın maddi de lillere dayanarak ilmi metotlarla antropoloji âleminde yeri tespit edilmiştir. Bu suretle de milletlerarası antropometri listelerinde Türklerin hakiki yeri tayin olmuştur...”

Afet İnan’ın kitabında Türkleri “*Türkiye’de oturan halk*” diye ta nımlaması, bütün bu antropoloji ölçümlerinin ırkçılıkla hiçbir ilgisinin olmadığını gösteren bir satır arası kanıttır.

Atatürk’ün tarih, dil ve antropoloji çalışmalarına katılanlar, Atatürk’ün isteğiyle yaptıkları işin ırkçılıkla hiçbir ilgisi olmadığını, hatta emperyalist Batı’nın ırkçı teorilerine karşı mücadele ettiklerini birçok kere dile getirmişlerdir. Bu kişiler, Atatürk’ün de ırkçılığa karşı olduğunu belirtmişlerdir.

Afet İnan’ı dinleyelim:

“O (Atatürk) ırkçılığı asla benimsemedi. Üstün ırk görüşünü tel kin etmekten Atatürk daima çekinmiştir. Türk milletinin ırki nitelik lerini bugünkü bilimsel yöntemlerle saptanmasını isterken sadece ger çek durumun ortaya çıkmasını istemiştir. Yoksa kendi zamanlarındaki politika akımlarında güdülmüş olan ‘ırkçılık’ düşüncesi bizde asla yer almamıştır. O her millete ciddi değer vermiş ve onları saygıya layık görmüştür .

Şimdi de Agop Dilaçar’a kulak verelim:

“Atatürk’ün tarih anlayışı şovenist, ırkçı bir tarih anlayışı değildir. O, Batıkların Tiirklere karşı söyledikleri ‘barbarlık tabiri yakıştırmaya sını şiddetle reddeder. Türklerin medeniyetler kurmuş büyük bir ulus olduğunu kanıtlar. Türk Tarih Tezi budur. Bir ırkın öbür ırktan üstün olduğu iddiasında değildir. Ulusal kimliğe sahip olma, başka uluslar dan kendini küçük görmeme ve kendini bulma anlayışıdır. Diğer bir deyimle Türk milletinin aşağı olmadığını, tarih boyunca medeniyetler kurmuş bir ulus olduğunu ortaya koyan bir tarih anlayışıdır. ”

Atatürk’ün hayatı iyi incelendiğinde, söylediği sözler hatırlandı ğında onun ırkçılığa karşı, dünya barışından yana biri olduğu kolayca anlaşılacaktır.

Örneğin bir keresinde nasıl bir milliyetçi olduğunu şöyle ifade etmiştir: Biz öyle ulusçularız ki, bizimle işbirliği yapan bütün uluslara saygı duyarız. (...) Bizim ulusçuluğumuz bencilce ve mağrurca bir ulus çuluk değildir. ”

Bir keresinde de dünya milletleri arasında mutlaka “barış” olması gerektiğinden şöyle söz etmiştir: “Dünya uluslarının mutluluğuna çal ışmak başka bir yoldan kendi huzur ve mutluluğunu sağlamaya çalış mak demektir. Dünyada ve dünya ulusları arasında barış, açıklık ve iyi geçim olmazsa, bir ulus kendi kendisi için ne yaparsa yapsın huzurdan yoksundur. (...) En uzakta sandığımız bir olayın bize bir gün çarpma yacağını bilemeyiz. ”

Onun “*Zorunlu olmadıkça savaş bir cinayettir*” ve “*Yurtta barış dünyada barış*” sözleri de herkesçe bilinmektedir. Savaşı cinayet olarak gören, barışı ilke edinen Atatürk’ün kendi ırkını yüceltip diğer ırkları aşağılaması gibi bir durum söz konusu olabilir mi Allah aşkına?

Atatürk’ü, onun tarih, dil ve antropoloji çalışmalarını gerçekten derinlemesine inceleyen herkes onun ırkçılığı reddettiğini, hatta tarih, dil ve antropoloji çalışmalarıyla da ırkçılığa başkaldırdığını çok kolay bir şekilde görebilecektir.

Atatürk’ü ve çalışmalarını derinlemesine inceleyip kitap yazmış iki biliminsanın bu konudaki düşüncelerine göz atalım.

Önce, Prof. Zafer Toprak’ın *Danuin’dan Dersim’e Cumhuriyet ve Antropoloji* adlı kitabından

okuyalım:

“Tek Parti döneminde ırk sorunu hiç olmazsa bilim dünyasında etnik temele dayanmıyordu. İnsanlar Türk, Kürt, Laz, Çerkez gibi etnik ayrıma uğramıyor; brakisefal mezosefal ve dolikosefal türü fiziki tasnif görüyorlardı. Brakisefal bir Kürt ya da Laz, dolikosefal bir Türk oranla daha ‘mütekâmil’ idi. Ancak biyoloji kitaplarında bu tür tasnif gündeme gelmişse de tarih kitaplarında ırk konusunda yine de bir uyarıda bulunmak gereği duyulmuştu. (...) Kafatası ölçümleri ırkları ayırmak için güçlü bir etmen olmasına karşın, toplumsal bağlamda bir değer ifade etmiyordu. Bu tür bir tasnif ırkların üstünlük ya da geriliğini göstermiyordu. Son kertede Erken Cumhuriyetin ırk sorunu ‘defansif’ti. İçe değil dışa dönüktü. Batı’daki önyargılara, kalıtsal mitlere karşı direnişi simgeliyordu. Türkler de Avrupalılar gibi ‘uygar bir ırk’tan geliyordu.”

Sonra da Fay Kirby’ın *Türkiye’de Köy Enstitüleri* adlı kitabından okuyalım:

“Türk Tarih Tezi’nin antropoloji ve ırk ile ilgilenmiş olması, Türkiye’de ve dışarıda Kemalizm’in ırkçı olduğu savına yol açmıştır. Bunun yanlışlığına en güçlü kanıtı ırkçı Turancıların Kemalizm’in tarih tezinin en büyük düşmanı olmalarıdır. Atatürkçü tarih tezinin ırk görüşü, Türklerin yalnız kültür ve uygarlık bakımından değil, ırk bakımından da tarihin belli başlı uygarlıklarını yaratan kavimlerin dışında ya da gerisinde bulunmayıp, içinde ve başında olduklarını gösterme yönündedir. Avrupalı birçok tarihçi ve yazarlar, hatta Müslüman bir çok yazarlar geçmişte olduğu gibi bugün bile Türk uygarlık yıkıcı, Orta Asya’dan kopup gelmiş uygar olmayan göçebeler olarak gösterirler. Atatürk’ün desteklediği, güçlü sezgilerini ve görüşlerini kattığı tarih tezi, yine Atatürk’ün kurduğu Türk Tarih Kurumu’nun bilimsel değerdeki araştırmaları, yayınları, kazıları Milli Eğitim Bakanlığı’nın desteklediği klasik ve hümanist eğitim hep bu Türk karşıtı görüşü, hiç değilse Türklerin kafasından söküp atmak, Türkün hem antik çağlardan önce, hem o çağlarda, hem de çağdaş Batıda ortaya çıkmış uygarlıklara yabancı olmak şöyle dursun, bu uygarlıklarda önemli roller oynadığını göstermek amacını güdüyordu. Gerçekte Kemalist tarih felsefesi, bugünkü Türk ulusunun temeli olarak ırk ve din kavramlarını yadsır...

Derin tarih

Sayın 12. Mart 2013

19-20

Tüm Bilimlerin Tarihi Olacak

İSMAIL KARA
Hilafeti Kim,
Ne Zaman
Kaldırıldı?

Başbakan Erdoğan'ın tarih

tezlerinin savunuculuğunu yapan Mustafa Armağan'ın "Derin Tarih" dergisi Mart 2013 tarihli 12. sayısında Atatürk'ün antropoloji çalışmalarının "ırkçılık" olduğunu iddia etmiştir.

Antropoloji, kökleri 19. yüzyılın başlarına kadar uzanan önemli bilim dallarından biridir. Üstelik, Batı'nın Doğu'yu daha iyi sömürmek için özellikle yararlandığı bilim dallarından biridir.

Emperyalist Batı, uzun yıllar boyunca kendisinin "ileri Ari ırka" sömürmek istediği Doğu'nun ise "geri sarı ırka" mensup olduğunu iddia ederek sömürü düzenine "bilimsel meşruiyet" kazandırmaya çalışmıştır. Bunu yaparken antropolojik verilerden, kafatası koleksiyonlarından, ölçümlerden, kan grubu tahlillerinden yararlanmıştır. Bütün bu antropolojik analizler sonunda BATI, TÜRKLERİN EVRİMİNİ TAMAMLAMAMIŞ, İLKELE, BARBAR, İKİNCİ SINIF, SARI IRKA MENSUP OLDUĞUNU iddia ederek Darwin'in "Doğal Seçilim" doktrininin "Güçlü olan yaşar, zayıf olan ölür" anlayışını "İleri Ari ırka mensup olan yaşar, geri sarı ırka mensup olan ölür," şeklinde toplumsal hayata uygulayıp Türkleri katletmenin "bilimsel bir gereklilik" olduğunu ileri sürmüştür. Bu

görüşü, L. George gibi azılı Türk düş manları İngiliz parlamentosunda bile dile getirmekten çekinmemiştir.

Bütün bunların farkında olan Atatürk, 1930'lu yıllardaki antropoloji çalışmalarıyla Batı'nın "bilimsel yalanlarına", Batı'nın antropoloji silahıyla başkaldırmıştı Batı'nın "Ari ırk" kuramına, Nazi antropolojisine yine Batı'da gelişmeye başlayan "Brakisefal ırk" kuramıyla, Latin antropolojisiyle meydan okumuştur. Bunun için Türk Antropoloji Enstitüsü'nü kurmuş, yurtdışına antropoloji öğrencisi göndermiş. *Antropoloji Mecmuası*nı çıkartmış. Antropoloji Enstitüsü'nün inceleme için çok geniş bir kafatası koleksiyonuna sahip olmasını sağlamış, burada yapılacak antropolojik ölçümlerin sonuçlarının bilimsel dergilerde, bilimsel kurultaylarda, Batı'nın Türkiyesi aşılayarak ırkçı tezlerinin karşısına çıkarılmasını istemiştir. Atatürk'ün, ırkçı Batı'ya karşı bu büyük bilimsel başkaldırısı bizim Başbakan Erdoğan'ın farkında olmadığı kadar büyük ses getirmiştir. Türk antropoloji çalışmaları dünyanın ilgisini çekmiştir. Dahası bu çalışmalar sonunda Avrupa'daki ve dünyadaki o "Barbar, ikinci sınıf, sarı ırk, Mongol Türk!" önyargısı kısmen yıkılmıştır. 1923'te kurulan genç Cumhuriyet, çok değil kuruluşundan iki yıl sonra 1925'te başladığı antropoloji çalışmaları o kadar büyük bir başarıya imza atmıştır ki, 1937 yılına gelindiğinde dünyanın en saygın antropoloji kongrelerinden birinin ev sahipliği Türkiye'ye verilmiştir.

Atatürk'ün Antropoloji çalışmalarının en önemli temsilcisi olan dünyaca ünlü, İsviçreli antropolog Eugene Pittard, Atatürk'ün ölümünden sonra Atatürk'le ilgili anılarını 24 Kasım 1938 tarihinde *Journal de Geneve'de* yayımlamıştır. Burada Atatürk'ten büyük bir övgüyle söz eden Pittard, birkaç ay sonra 1939 yılında bu sefer de o günlerin en saygın antropoloji dergilerinden *Revue Anthropologique'de* Atatürk üzerine uzunca bir makale yayımlamıştır. Fransızca olarak yayımladığı makaleye "*Antropolojiyi ve Tarihöncesini Canlandıran Devlet Adamı: Kemal Atatürk*" başlığını vermiştir. Makalesinde Atatürk'ün bilime verdiği değerden söz eden Pittard, özellikle şu üç konuda Atatürk'ü tanıtmaya doğru olacağını belirtmiştir. Bunlar, Atatürk'ün a) Antropolojik dilbilim bağlamında giriştiği Dil Devrimi; b) Irk sorununa olan ilgisi ve bu bağlamda Türk ulusunun tarihinin en derinliklere kadar uzanan köklerine yönelişi; c) Anadolu'nun geçmişiyle ilgili araştırmalara, bu pratiklerin tarihöncesinden günümüze kadar uzanan sürecine olan tutkusudur.

Yeniden Başbakan Erdoğan'ın açıklamalarına dönersek, Erdoğan Türk antropoloji çalışmalarını yaptıran Atatürk ve İnönü'yü kastederek, "... *Bu insani midir? Bu vicdani midir? Bunun bizim dinimizde, inanç dünyamızda yeri olabilir mi?*" diye seslenmiştir. Yeri gelmişken hemen cevap verelim! Evet, Sayın Erdoğan! Bu insanidir. Bu vicdani dir. Bunun bizim dinimizde de yeri vardır. Çünkü Türk antropoloji çalışmaları, Türkleri "yarı insan" olarak gören ırkçı Batı'ya Türklerin de "tam insan" olduğunu, yine onların yöntemiyle, antropoloji bilimiyle en mükemmel şekilde anlatmıştır. İnsani ve vicdani olmayan, dine aykırı olan, Türkleri "yarı insan" görmektir. Türk antropoloji çalışmaları Türklerin de başka ırklarla "eşit" olduğunu kanıtlamayı amaçlamıştır. Bu çalışmaları yaptıran Atatürk ve İnönü, emperyalist ve ırkçı Batı'ya insanlık ve vicdan dersi vermiştir.

Başbakan Erdoğan, Türk antropoloji çalışmalarını yaptıran Atatürk'ü ve İnönü'yü, "*Kendi soyunun diğerlerinden üstün olduğunu iddia eden hiç şüphesiz şeytanın izindedir,*" diyerek çok ağır biçimde eleştirmiştir. Ancak Atatürk ve İnönü yaptıkları antropoloji çalışmalarıyla kendi soylarının "üstün" olduğunu değil, "eşit" olduğunu iddia etmiştir. Kendi soyunun üstün olduğunu iddia eden başkasıdır, emperyalist Batı'dır.

Kendi soyunun üstün olduğunu iddia eden aslında Başbakan Erdoğan'ın bizzat kendisidir. Erdoğan, 16 Ağustos 2010'daki konuşmasında, "... *Ben buradan muhaliflere sesleniyorum; önemli olan boy değil, önemli olan soy, soy...*" demiştir.

Bir Röportajın Düşündürdükleri *Radikal* gazetesinde 9 Nisan 2012 tarihinde Prof. Zafer Toprak'la yapılmış Ezgi Başaran imzalı bir röportaj yayımlandı. Ezgi Başaran, Prof. Zafer Toprak'la Prof. Toprak'ın yeni çıkan kitabı *Darwin'den Dersim'e Cumhuriyet ve Antropolojiyi* konuşuyor. Konuşuyor, ama ne konuşuyor? Evlere şenlik bir konuşa!

Ezgi Başaran çalıştığı *Radikal* gazetesinin çizgisine uygun olarak Prof. Toprak'a kendince Atatürk ve Cumhuriyet karşıtlığıyla yontulmuş tuzak sorular soruyor. Ancak Prof. Toprak bu tuzaklara düşmüyor, ta ki röportajın sonuna kadar. Ezgi Başaran, Prof. Toprak'ı tuzağa düşürmek için bin dereden su getiriyor. Sorularında Atatürk'ün "otoriter" olduğunu, "toplum mühendisliği" yaptığını, "kafatası ölç tüğünü" belirterek Prof. Toprak'a bir şekilde Atatürk'ü "kötülemek" istiyor!

Ezgi Başaran belli ki Atatürk'ün antropoloji çalışmalarının "ırkçılık" olduğu ve bu ırkçılık doğrultusunda Dersim'de Kürtlerin katledildiği yalanını Prof. Zafer Toprak'ın ağzından duymak istiyor!

Gelin şimdi söz konusu röportajın bazı bölümlerine göz atalım: Soru: "(Atatürk'ün) yeni insan olgusu yaratırken antropolojiye bu denli ilgisinin sebebi ne?"

Cevap: "Türkiye Milli Mücadele'yi kazanıyor ama Batının gözünde hâlâ ikinci sınıf toplum. Batı ders kitaplarında Anadolu insanı sarı ırka mensup, Mongoloid olarak tarif ediliyor. Yani Batının dışla dığı bir insan tipi. Atatürk'ün antropolojiye gündeme getirmesindeki birinci sebep, Batıya, 'Biz de sizler gibiyiz,' diyebilmek."

Soru: "Ve bunun için insanların kafataslarını ölçen fizik antropolojiye yöneliyor değil mi?"

Cevap: "Bakın, Atatürk'ün ilgilendiği ve Türk tarih ve dil tezini tetikleyen fizik antropoloji aslında Nazi antropolojisine alternatiftir."

Antropolojiye göre insan tipolojisinde iki tür kafa şekli var: Dolikosefal ve brakisefal. İddia şu: Avrupa'da uygarlığı temsil eden Ari ırktır ve Ari ırk dolikosefal kafa yapılarından oluşur. Nazi antropolojisi bu doğrultuda gelişiyor. Fakat Fransa ve İsviçre'de buna ırkların saflığının değil, birbirine karışmış olmasından söz eden bir alternatif teori oluşturuluyor. Avrupa'ya neolitik evreyi getirenler Orta Asya'dan göç eden brakisefaller. Ve bunlar dolikosefallerle karışıyor. Anadolu insanı da Batı literatüründe brakisefal olarak tarif ediliyor. Atatürk de bu tezi geliştirip Türk Tarih Tezi'ne dönüştürüyor. Anadolu'dan geçip Avrupa'ya giden brakisefaller Türktü diyor. Bunu diyebilmek için de derin antropoloji araştırmaları yapıyor Anadolu'da *Soru: "Devlet kuran bir insanın bu kadar kafataslarıyla uğraşması tedirgin edici değil mi?"*

Cevap: "O günlerde kafatası fizik antropolojinin temel girdisi... Bugün üniversitelerdeki biyolojik antropolojinin ilk evresini kafatası oluşturuyor. Amerika dahil birçok ülkede kafatası ölçüyorlar. Atatürk kafatasıyla değil bilimle uğraşıyor..."

64.0 Soru: "A. İnan, Atatürk destekli antropoloji anketi için Anadolu'da kişinin kafatasım ölçüyor mu?"

Cevap: "Hâlâ bilim adına bu tür ölçümler yapılıyor. Fizik antropoloji budur zaten. O dönemde bu tür ölçümler de son derece yaygın. Ve Afet İnanın yaptığı antropoloji anketi bilimsel manada çok övgü alıyor Avrupa'dan. Zaten o yüzden de 18. Uluslararası Antropoloji ve Tarihöncesi Arkeoloji Kongresi'nin Türkiye'de yapılmasına karar veriliyor. Türkiye bu sayede saygın bir yer ediniyor."

Soru: "Bu antropolojik tezlerin Kürtler için anlamı nedir?"

Cevap: "Aslında o dönemdeki antropoloji tezlerinde etnisite yok. Türk de Ermeni de Kürt de brakisefal olarak anılıyor. Hatta birtakım Kürt entelektüelleri de, 'Biz de brakisefaliz, aynı soydanız,

' diyor. 0 dönemde Kürt sorunsalı etnik değil, antropolojik bir sorunsal. Yani dışlayıcı değil, kuşatıcı. Herkes ortak paydada birleşiyor. ”

Soru: “İyi ama problem ayrı bir halkı kafatasına bakarak Türk şemsiyesi altına koymakla başlamıyor mu?”

Cevap: “Elbette orada bir mühendislik var. Çünkü bir de milli yetçilikler çatışması yaşanıyor. Bir tarafta Atatürk var, diğer tarafta Kürt milliyetçisi Baytar Nuri. Bu asimetrik bir güç savaşı. Atatürk ve kadrosu bir devlet geleneğinden geliyor, Kürt hareketi ise daha proto nasyonalist, yani önmilliyetçi bir aşamada. Yazılı kültür son derece 6HH sınırlı. Ayrıca Cumhuriyet’in ilk yıllarında Kürt kimliği reddedilmi yor. Kitapta bunun somut örnekleri var. Devletin yayınlarında Kürt aşiretlerine yer veriliyor. Ne zaman ki Şeyh Said çıkıyor, Kürt kelimesi tedavülden kalkıyor, ‘dağ Türkleri’ geliyor.”

Soru: “Atatürk’ün Kürt sorunu yok muydu yani?”

Cevap: “Dersim ve çevresine Osmanlıdan itibaren 100 yıldır hâkim olunamıyordu. Ve rejim II. Dünya Savaşı öncesi yöreyi en tegre etmekten yanaydı. Dersim Harekâtı’nın arkasında bu vardı. Anadolu’da yaşayanların her biri farklı coğrafyalardan göç etmişti. Cumhuriyet’in misyonu bu farklı unsurları bir potada eritmekti.” *Görüldüğü gibi Radikal yazarı Ezgi Başaran, Prof. Zafer Toprak’a, Atatürk’e “ırkçı” ve “Kürt düşmanı” dedirtmek için bayağı bir ter dökmüş! Ancak bunu başaramayacağını anlayınca bu sefer de o bi lindik numaraya başvurup en azından Atatürk’e “dinsiz” dedirtmeyi denemiş ve başarmış!*

Ezgi Başaran, “Atatürk’ün Kürt sorunu yok muydu yani?” soru suna, “Yoktu,” cevabını aldıktan sonra “Ama din sorunu vardı...” diyerek damardan giriyor konuya! Zafer Toprak, “Evet, Atatürk’ün Kürt sorunu değil ama din sorunu vardı. Dine epey mesafeli durduğu nu söyleyebilirim...” cevabını verince rahatlıyor Başaran! Röportajına da “Atatürk’ün Kürt Sorunu Yoktu Ama Din Sorunu Vardı” başlığını atıyor tahmin edeceğiniz gibi!

İşte Atatürk ve Cumhuriyet karşıtlığıyla erken Cumhuriyet dönemi mini çarpıtmak için her yolu denemek böyle bir şey!

TEZ: 7

İSMET İNÖNÜ DİNSEL İÇERİKLİ KİTAPLARI YASAKLATTI!

Başbakan R. Tayyip Erdoğan, “Bunlar Elifba’yı yasaklayan zih niyet, ” diyerek elindeki arşiv belgelerini göstererek, “Arapça levhalar yasaklanmış. Elifba yasaklanmış İnönü döneminde (...)” demiştir.

“İsmet İnönü imzalı Bakanlar Kurulu kararında, hiçbir neden gösterilmeksizin İstanbul Maarif Kütüphanesi’nin yayını olan *Tam Mevlidi Şerif* ile Burdurlu Abidin Kara Arslan’a ait İzmir Kültür Basımevi’nde yayımlanan, *54 Farzlı Biiyiik ve Tam Namaz Hocası*, 25 Kasım 1944 tarihinde yasaklanıyor. ‘1881 sayılı Matbuat Kanunu’nun 2657 sayılı kanunla değiştirilen 51. maddesine göre, *İcra Vekilleri Heyeti’nce 25/11/1944 tarihinde kabul olunmuştur*’ ifadesinin yer aldığı belgede İsmet İnönü’nün yanı sıra 14 imza bulunuyor. ”

R. Tayyip Erdoğan’ın iddialarından aktaran Bugün, 3 Şubat 2012

CEVAP: 7

Erdoğan Haklı: İnönü O Kitapları Yasaklatmıştı 2012 yılının başlarında Başbakan R. Tayyip Erdoğan, İnönü’nün 25 Kasım 1944 tarihinde *Tam Mevlidi Şerif ve 54 Farzlı Büyük ve Tam Namaz Hocası*’ adlı kitapları yasaklattığını iddia etmiştir.

Evet! Aslında iddia doğru! Nitekim Başbakan Erdoğan'ın bu iddi asından birkaç gün sonra bu yasakların belgesi de basında yayımlan mıştır. Belgeye göre gerçekten de 25 Kasım 1944 tarihinde söz konusu kitapların İnönü'nün imzasıyla yasaklandığı görülmektedir.

Eee, bu durumda Başbakan Erdoğan'ın söz konusu belgeyi sal landırıp, “İnönü, Mevlidi Şerifi ve 54 Farzlı Büyük ve Tam Namaz Hocası'tu yasaklamış! İşte belgesi!” demesinde de bir sakınca yok tabii!

Ancak asıl sorun işte tam da burada başlıyor! Çünkü Başbakan Erdoğan, İnönü'nün bu kitapları yasakladığını belirtmekle kalmamış, bu kitapların yasaklanmasını “İnönü'nün din karşıtlığına” yormuş tur. Öyle ya, yasaklanan kitaplardan biri *Mevlidi Şerif* diğeri *Namaz Hocası*'dır. Üstelik de *54 Farzlı Büyük Namaz Hocası!*... Sadece bu bilgilere bakıldığında, bu kitapları yasaklayan İnönü'ye “din karşıtı” demek pekâlâ mümkündür!

Ancak hiçbir şey görüldüğü gibi değildir!

Namaza ve Mevlide Hakaret Eden Kitaplar Daha önce “İnönü'nün Kur'an Kültürü” başlığı altında anlattığım gibi, İnönü gösteriştten uzak gerçek bir dindardır. Evinde Kur'an ve mevlit okunan, namaz kılman, hatta kendisi de namaz kılan İnönü'nün *Mevlidi Şerif ve Namaz Hocası*'m yasaklamasının arkasında başka bir neden olması gerekir.

Nitekim biraz araştırınca o “başka bir neden”e ulaşılmıştır.

CHP Parti Meclisi Üyesi, İstanbul Milletvekili, Emekli Müftü İh san Özkes, 6 Nisan 2012 tarihinde TBMM'de yaptığı basın açıklamasında, “Sayın Başbakan, 1944 tarihinde iki kitabın rahmetli İsmet İnönü tarafından yasaklandığını açıklayarak veryansın etmişti. İnce lendiğinde görülecektir ki iki kitap da İslam ile bağdaşmayan ve dini bir kitaba yakışmayan bilgiler içermektedir,” diyerek İnönü'nün ya sakladığı kitaplarla ilgili o “başka nedeni” açıklamıştır:

6. Burdurlu Abidin Karaaslan'ın yazdığı *54 Farzlı Büyük ve Tam Namaz Hocası Türkçe Namaz Sureleri* isimli kitapta: , sayfada; ülkemizde kabul görmeyen “ayakkabıya mesh” anla tılmıştır.

18. sayfada; “*Kunut duaları*” yanlış ve eksik olarak verilmiştir.

52. sayfada; ‘İmansız gitmenin sebepleri’ olarak şunlar sıralan mıştır: “Üstadının sözünü tutmamak, “Bir adamı tecrübe etmeden iyi demek”, “Erkeğin ipekli elbise giymesi ve bıyıklarını kesmesi”, “Elbi senin yenlerini ve eteğini uzun yapmak.”

1. Süleyman Dede'nin yazdığı *Tam Mevlidi Şerif Meşhur Mevlud ları ve Mevlud Hikâye ve İlahilerini Havidir* adlı kitapta ise “Mevlidi Şerif”le şöyle dalga geçilmiştir:

“Sarımsaklı yemeği Çinli hiç sevmezdi.

Fakat ev sahibini de hiç kırmak istemezdi.” (sayfa 93)

“Bu iş Mustafa'ya doğrusu oldu merak, Acaba otuz lira neden eksik bu tabak?” (sayfa 99)

“Ali baba, bunu da beğenmedi: Al götür.

Karpuz dedikleri şey olmalı kütür kütür.” (sayfa 103)

“Biraz dünyayı dolaş, gönlün gözün açılsın, Üzüntüler dağılsın, kederlerin saçılsın.”

“Dünyayı dolaşırken, birçok şeyler görürsün.

Yaşamak nasıl olur, bunu anlar bilirsin.” (sayfa 105)

Bu bilgilerden sonra İhsan Özkes Başbakan Erdoğan'a, “Şimdi so ruyorum; rahmetli İnönü bıyıksızları imansız sayan bu kitabı yasakla yarak, bıyıksız AKP'lilerin imanını kurtarmamış mı?”

diye seslenmiştir.

CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu da 11 Nisan 2012 tarihli grup konuşmasında, Başbakan Erdoğan'ın, *"İnönü, 'Mevlidi Şerif ile 'Namaz Hocası' kitaplarını yasakladı!"* iddialarına belgeli cevap vermiştir.

Kılıçdaroğlu, 17 Nisan 2012 tarihli konuşmasında bu konuya şöyle değinmiştir:

"... 'İsmet İnönü, din kitaplarını yasaklıyor,' dedi ya, o din kitapları ne menem olduğunu, tahrifat yapıldığını anlatmışım. 'Erkekler bıyığını keserse, öbür dünyaya imansız gidilir,' denen kitaplar. İsmet İnönü, inançlı, hurafelere izin vermeyen bir insan. Namaz Hocası kitabında tahrifat yapılmış. 'Bu kitapların doğru olduğuna inanıyorsa Başbakan, Diyanet İşleri Başkanlığına göndersin, bakalım basacak mı?' dedim. Şu ana kadar tık yok. Bu kitapları savunuyorsan derhal DİB'e gönder." *İnönü'nün torunu CHP Milletvekili Gülsün Bilgehan, Başbakan Erdoğan'ın, "İnönü zamanında toplatıldığını" ifade ettiği 54 Farzlı Bü yük ve Tam Namaz Hocası adlı kitabın yanlış bilgiler içermesi nede niyle toplatıldığını söylemiştir. Bilgehan, 6 Nisan 2012'de TBMM'de düzenlediği basın toplantısında "Bu yasaklamayı çok yadırgadığını ve içine dert olduğunu" ifade ederek şunları söylemiştir:*

"Çocukluğum namaz kılınan bir evde, iyi bir Müslüman olan anneannem Mevhibe İnönü ile gittiğim mevlitlerde geçti. Bakanlar Kurulu'mm gerekçeli kararını araştırdım ancak gerekçe ortadan yok olmuştu. Yasaklanmış kitapları bulduk. Kitapları aralarında eski Diyanet İşleri Başkanı'nın da olduğu din uzmanlarına incelettirdim. Evet, kitaplar toplatılmıştı, çünkü kitaplarda, aslı ile uygun olmayan, İslamiyete aykırı, Müslümanlık karşıtı bölümler eklenmişti. Yanlış bilgiler içeren kitaplar toplatılarak doğruları basılıp halkın hizmetine sunulmuştu. Hayatta olmayan, kendilerini savunamayacak insanları hak sızca suçlamak bir başbakana yakışır mı? İftira atmak Müslümanlıkta günah, siyasette ayıp değil mi?"

İşleri Başkanlığı'na gönderin. Arzu ediyorsan sana da göndereyim oku. Eğer, 'Burada yazılanlar doğrudur,' diyorsan bu kitabı yayımla, yayımlayabilirsen. Bu bir hurafe kitabı. Ayrıca, 1920 ile 1955 yılları arasında 70 farklı yazarın namaz hocası kitabı Türkiye'de yayımlanıyor. İkinci kitabı Süleyman Dede diye birisi yazmış. Bunu da yasaklatmış İnönü. Süleyman Çelebi'nin mevlidini biliriz. Belli dönemlerde her aile okutur. Bu yasaklanan kitap, o kitap değil. Bunda, 'Sarımsaklı yemeği Çinli hiç sevmezdi fakat ev sahibini de hiç kırmak istemez di', 'Bu iş Mustafa'ya doğrusu oldu merak, acaba 30 lira neden eksik bu tabak' gibi ifadeler bulunuyor. Bir Mevlidi Şerif'in bu kadar ucuzlatılmasına senin gönlün razı oluyor mu Sayın Başbakan? İnönü'nün gönlü razı olmamış, 'Yazık, günahdır. İnsanların dini duygularını sömürmeyin,' demiş. İnönü, Kur'an ayetlerinde tahrifat yapan kitabı toplatmış. Bir hurafenin önüne geçmek istemiş" Kılıçdaroğlu, "Sen, İsmet İnönü'nün tırnağı olamazsın demiştim, sen İnönü'nün, tırnağı uzadığı için kesip attığı o tırnak bile olamazsın," diye konuştu. ("Cumhuriyet Tarihinde Böyle Rezalet Görülmedi", www.cnnturk.com. 11 Nisan 2012.)

1309 *"hatih hethetti, Erdoğan Soydu"*, Vatan, 17 Nisan 2012.

1310 *"Kitap Yanlış Bilgi İçeriyordu"*, Cumhuriyet, 7 Nisan 2012.

Kılıçdaroğlu'nun, *"Bu bir hurafe kitabı,"* dediği Burdur Ju Abidin Karaaslan'ın *54 Farzlı Büyük ve Tam Namaz Hocası Türkçe Namaz Sureleri* adlı kitabı gerçekten de hurafelerle, din dışı saçmalıklarla dolu bir kitap...

Örneğin kitapta, "Yoksulluk Sebepleri" başlığı altında şunlar sıralanmıştır:"ışığı üfleyerek

söndürmek”, “don ve şalvarı ayaktayken giymek”, “yoksul adamdan ekmek satın almak”, “âlimlerin önüne geçip yürümek”, “ayakta çiş etmek”, “eşik üstüne oturmak”, “yüzü nü eteği ile silmek”, “elini çamurla yıkamak”, “soğan ve sarımsağın kabuğunu yakmak”, “ağaç çöpü ile dış karıştırmak”, “aç iken soğan yemek”, “evde örümcek ağı bırakmak.”

CHP İstanbul Milletvekili İhsan Özkes, bir soru önergesiyle Diyanet’in söz konusu kitaplar hakkındaki görüşlerini sormuştur. Diyanet’ten gelen cevapta *54 Farzlı Büyük ve Tam Namaz Hocası Türkçe Namaz Sureleri* adlı kitabın toplattırılmasına ilişkin kararın alınmasından önce, 17 Ekim 1944 tarihinde Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından alınan bir kararda, söz konusu kitabın 52 ile 56. sayfalar arasında “*tashih ve ıslah edilmesi*” gerekli görülen bazı yanlış bilgilerin bulunduğu tespit edildiği belirtilmiştir. Cevapta, *Tam Mevlidi Şerif* adlı kitaba ilişkin de 30 Nisan 1945 tarihinde “*Kitabın yayımının mahzurlu olduğu kanaatine*” varıldığına ilişkin karar bulunduğu belirtilmiştir.

Görüldüğü gibi İnönü’nün yasakladığı *54 Farzlı Büyük ve Tam Namaz Hocası* adlı kitap gerçek namaza, *Tam Mevlidi Şerif* adlı kitap ise gerçek mevlide hakaretlerle dolu iki kitaptır. Bu nedenle İslam dini ne saygının ve inanç özgürlüğünün bir gereği olarak da yasaklanmıştır.

İnönü’nün, *54 Farzlı Büyük ve Tam Namaz Hocası* ve *Tam Mevlidi Şerif* adlı bu kitapları yasaklaması İslam’a olan düşmanlığının değil, tam tersine “İslam’a olan saygısının” bir göstergesidir.

Nitekim İnönü döneminde, 24 Mart 1944 tarihinde alınan bir kararla yetkili makamlardan “Bazı dini ve ilmihal kitaplarında İslam’la alakası olmayan yanlış bilgiler yer aldığından halkın bu hususta aydınlatılması” istenmiştir.

Görüldüğü gibi İnönü’nün bazı din kitaplarını yasaklamasının nedeni bu kitaplarda İslam’la alakası olmayan yanlış bilgilerin yer almasıdır.

Peki ama, bu kitapları yasakladığı için İnönü’yü “din karşıtı” olmakla suçlayan Başbakan Erdoğan, bu kitapların içeriğinden haber dar mıdır? Yoksa danışmanlarının kendisine verdiği bilgileri hiç incelemeden kamuoyuyla mı paylaşmıştır! Eğer Erdoğan bu kitapların içeriğinden haberdar olup da bu kitapları yasaklayan İnönü’yü “din karşıtlığıyla” suçladıysa, İnönü’ye çok büyük bir haksızlık etmiştir. Bu durumda kamuoyunu bilerek yanlış bilgilendirmiştir. Yok! Eğer Erdoğan bu kitapların içeriğinden habersiz bir şekilde danışmanlarının kendisine gösterdiği belge ve bilgileri kamuoyuyla paylaştıysa bilme yerek de olsaydı kamuoyunu yanlış yönlendirmiştir. Her ne şekilde olursa olsun Erdoğan’ın hem İnönü’den hem de kamuoyundan özür dilemesi gerekir.

İnönü döneminde benzer şekilde İslam’a, İslam’ın ruhuna uygun olmayan hurafelerle dolu başka kitaplar da yasaklanmıştır. Örneğin 11 Aralık 1947 tarihli bir kararla, “Bediüzzaman Saidi Nursî tarafın dan neşredilen ‘Mucizatül Kur’an adlı kitabın dağıtılmasının yasaklanması ve mevcutlarının toplatılmaları” istenmiştir. Aynı şekilde 15 Temmuz 1948 tarihli bir kararla, “Saidi Nursî tarafından yazılmış olan ‘Siracınur ve Hücumatı Sitte’ adındaki kitapların dağıtılmasının yasak edilmesi ve elde edileceklerin toplattırılması” istenmiştir. Yine 10 Şubat 1949 tarihli bir kararla, “Bediüzzaman Saidi Nursînin ‘Asayî Musa’ adlı kitabının yasaklanması ve mevcutlarının toplattırıl masın kabul edilmiştir. 15 Temmuz 1949 tarihli bir Bakanlar Kurulu kararıyla da “Saidi Nursî tarafından yazılan ‘Gençlik Rehberi’ adlı kitabın yasaklanması ve mevcutlarının toplattırılması” istenmiştir. Nurcuların neden İnönü’den hoşlanmadıkları sanırım şimdi daha iyi anlaşılmıştır!

Yine İnönü döneminde, 24 Kasım 1949 tarihli bir kararla “Kemal Pilavoğlu tarafından yazılan ‘Din Rehberi’ adlı kitabın dağıtılmasının yasaklanması, elde edileceklerinin toplattırılması”

istenmiştir.

Tahmin edileceği gibi Kemal Pilavoğlu'nun *Din Rehberi* adlı ki tabı da hurafelerle dolu bir kitaptır. Aslında bu kitaptan önce kitabın yazarı Kemal Pilavoğlu'nu tanımak gerekir. Pilavoğlu, 1950'de DP'nin iktidar olmasından sonra Atatürk heykellerine saldırıp kırmasıyla ün lenen Ticani Tarikatı'nın lideridir. 1952 yılında Ankara'da kitapçılık yaparken laikliğe aykırı olarak bildiri dağıtmak, tarikatçılık yapmak ve Atatürk büstü kırdırma suçlarından yargılanmış ve sonuçta 7 yıl hapis, 5 yıl sürgün 5 yıl da polis gözetimi cezasına çarptırılmıştır. Bu cezalarını tamamladıktan sonra Bozacaada'ya yerleşmiştir.

Bu arada Cumhuriyet'in ilk yıllarında sadece Süleyman Dede'nin yazdığı hurafelerle dolu *Tam Mevlidi Şerif* adlı kitap de ğil bütün mevlit kitapları toplatılmıştır! Ancak bu toplatmanın nede ni "mevlit düşmanlığı" değildir. 1 Mart 1927 tarihli Bakanlar Kurulu kararında, "*Sultanlara dua kısmı bulunan eski baskı Mevlit kitapları nun toplattırılarak zemin ve zamana uygun mevlit kitabı hazırlattırılması*" istenmiştir. Yani piyasadaki mevlit kitapları, sultanlara dua içermeyen, yeni mevlit kitapları hazırlamak için toplatılmıştır.

Mevlidi yasaklamakla suçlanan genç Cumhuriyet; İnönü ve Ata türk tam tersine mevlide büyük önem vermiştir. Nitekim bizzat Ata türk 1932 yılındaki dinde Türkçeleştirme çalışmaları sırasında Aya sofya Camii'nde on binlerce kişiye mevlit okutmuştur. O geceyi Hafız Yaşar Okur şöyle anlatmıştır:

"Sıra mevlide geldi. Yirmi hafızın iştirakiyle okunan mevlit pek muhteşem ve ulvi oldu. Perde perde yükselen bu ilahi nağmeler Aya sofya Camii'nin cidarlarından Türkiye sathına ve bütün dünyaya yayı lıyordu. Cemaat sanki büyülenmiş, gaşyolmuştu. Hele muazzam cema atın de iştirak ettiği o tekbir sedaları, insana havalanacakmış gibi bir hafiflik hissi veriyordu. Bu ulvi ve ilahi nağmeleri Atatürk de radyosu başında dinliyordu"

Atatürk, 16 Haziran 1934 tarihinde İran şahı Pehlevi'yi kabulün de Mevlit'ten bir bölüm okutmuştur. Yine Hafız Yaşar Okur anlatıyor: "Atam misafirine dönerek: 'Bir de bizim Türkçe mevlidimiz var. Dinlemek arzu eder misinizdediler. Şah'ın gösterdiği arzu üzerine Miraç Bahri'tti bilhassa İsfahan makamından okudum:

'Söyleşirken Cebrail ile kelam Geldi refref önüne verdi selam'.

Miraç bari bitince Şehinşah Hazretleri: 'İlk defa Türkçe mevlit dinliyorum. Çok hoşuma gitti. Hafızınızı müsaade ederseniz inşallah İran'a bekliyorumdediler. Atatürk de vaat ettiler.

O gece Şah Hazretlerinin gösterdiği ilgi üzerine mevlit Şairi Süley man Çelebi hakkında kendilerine malûmat verdiler. "

Mesele Din Değil Dil *Başbakan Erdoğan*, "Bunlar Elifba'yı yasaklayan zihniyet...", "Arapça levhalar yasaklanmış. Elifba yasaklanmış İnönü döneminde (...)" demiştir.

Erdoğan görünüşte haklıdır! Evet, Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi'nde İnönü döneminde Elifba'nın ve Arapça bazı levhaların ya saklandığına ilişkin bazı belgeler vardır. Örneğin 27 Eylül 1941 tarihli bir kararla "*Üskiip'te yayımlanarak yurdumuza sokulmuş olan Elifba Ciizü'nün toplattırılması ve girişi*" yasaklanmıştır. 15 Mayıs 1944 tarihli bir kararla "*İstanbul'da Kâğıt ve Basım İşleri AŞ Matbaasında basılan Ayet, Hadis ve ahlaki bilgiler veren Arapça levhaların dağıtımını nun durdurulması ve toplatılması*" istenmiştir.

Ancak bu yasakların nedeni de din değildir. Bu yasakların iki temel nedeni vardır. Bunlardan biri bazı tarikatların bu Arapça yazıları, levhaları, cüzleri kullanarak din istismarı yapmalarını

engellemek; di ğeri ise Harf Devrimi'ne sahip ıkımdır. Çünkü hükümetin yasak ladığı Elifba cz de, ayet, hadis ve ahlaki bilgiler veren levhalar da Arapçadır, Arap harfleriyle yazılmıştır. Hükümet dini istismar ederek Harf Devrimi'ne aykırı hareket etmek isteyenlere fırsat vermemek için bu tür yazıları, levhaları yasaklamıştır. Bilindiği gibi 1940'larda hâlâ din dili Türkçedir. Kur'an, ezan, salat, hutbeler halkın anlayacağı dil de, yani Türkçedir. Bu dönemde hazırlanan dinsel içerikli levhaların da Arapça değil yeni Türk harfleriyle Türkçe hazırlanması istenmiştir. Nitekim yeni Türk harfleriyle Türkçe hazırlanmış olan bu tür dinsel içerikli yazılar, levhalar hiçbir zaman yasaklanmamıştır.

Yasaklanan Kitaplar II. Abdülhamid sansrn gören, hatta o sansüre karşı bizzat mücadele eden Atatürk, basın özgürlüğüne büyük önem vermiştir. Nitekim 1925 yılına kadar da Türkiye'de basın, devrim yapmış bir ülkeye göre son derece de zgr olmuştur. Özellikle İstanbul basını yeni rejimi, devrimleri, hatta Atatürk' çok ağır şekilde eleştirmiştir. Ancak, 1925'teki şeyh Said İşyanı, 1926'daki Atatürk'e suikast girişi mi, 1926-1931 arasındaki Ağrı İşyanları, 1930'daki Menemen Olayı, 1930'lardaki Hatay ve Boğazlar meselesi gibi rejimi ilgilendiren sorun lar zerine Temmuz 1931'de ıkarılan Basın Kanunu ile rejim karşıtı yayınlar yasaklanmış ve toplatılmıştır.

Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi'ndeki belgelerden açıkça görüle ceği gibi 1930-1938 yılları arasında hem yurtiçinde hem yurtdışında çok sayıda kitap toplatılmış, pek çok gazete ve dergi de yasaklanarak belli aralıklarla kapatılmıştır.

Peki, bu dönemde dinsel içerikli kitaplar da yasaklanmış mıdır? Evet, yasaklanmıştır! Ancak bu yasaklanan kitaplar sadece İslam di niyle ilgili değildir, başka dinlerle ilgili bazı kitaplar da yasaklanmıştır. Ayrıca daha çok din karşıtı, komünizm ve Marksizm içerikli kitaplar da yasaklanmıştır. Yasaklanan din kitapları incelendiğinde, bu kitap ların çoğunun ya bağnaz bir din anlayışı, ya din istismarı veya din ve vicdan özgürlüğüne aykırı bir söylem içerdiği görülecektir.

1930'lu yıllarda yasaklanan bazı dinsel içerikli ve komünist, Marksist içerikli kitaplar şunlardır:

1. **A. İbrahim, *Milli Din Duygusu ve z Türk Dini*, Türkiye Matba ası, İstanbul, (16 Ocak 1931'de yasaklanmıştır).**
2. **Misyonerler, *Krallık ve Dünyanın midi*, (24 Ocak 1935'te ya saklanmıştır).**
3. Muharrem Zeki Korgunal, *İsa'nın İnsanlığı*, (30 Ocak 1935'te ya saklanmıştır).
4. Muharrem Zeki Korgunal, *İsa'nın Dağdaki Vaazı*, İstanbul, (6 şubat 1935).
5. Ahmet şakir, *Tabirnamei Muhiddini Arabi*, Ahmet Kâmil Mat baası, İstanbul, (26 şubat 1935'te yasaklanmıştır).
6. Teodor Fri, ev. İsmet Uskent, *Yahudilik ve Masonluk*, Selamet Matbaası, İstanbul, (8 Haziran 1936'da yasaklanmıştır).
7. Kari Marx, *Manifesto*, tercüme: Kerim Sadi, Bozkurt Matbaası, İstanbul, (29 Ağustos 1936'da yasaklanmıştır).
8. Haşan Ali, *Stalin Diyor ki*, Bozkurt Matbaası, İstanbul, (14 Eylül 1936'da yasaklanmıştır).
9. F. Engels, *Marksizm Prensipleri*, ev. Fatma Yalçın, Tecelli Mat baası, İstanbul, (23 Kasım 1936'da yasaklanmıştır).
10. Mehmet Salih Yeşiloğlu, *Din Muallimi*, İstanbul, (28 Ocak 1937'de yasaklanmıştır).
11. H. Veli Ycebey, *Ser encam ve lm İlahisi ile Uğru Abbas Duası*, (10 Aralık 1937'de yasaklanmıştır).

12. Hatip Şemsettin Yeşil, *Derslerim: İslamiyetin Ruhü, Ahlakı, İtika dı*, İstanbul, (23 Aralık 1937'de yasaklanmıştır).
13. *Avukat Abdürrezzak Tekerek*, Tercümei Adabı Tarikatı Aliyei Nakşibendiyei Halidiye ile Evladı Bahri Şerhi, *İstanbul*, (23 Haziran 1938'de yasaklanmıştır).
14. Mustafa Kocabaş, *Din Klavuzu*, Bozkurt Matbaası, İstanbul, (15 Kasım 1938'de yasaklanmıştır).
15. Thomas À Kempis, *İmitation Yahut Mesihe Uymak*, Tercüme: S. Nuri, Becit Matbaası, 3 Aralık 1938.

Yasaklanan kitaplar listesine bakılınca İslam diniyle ilgili sakın calı görülen bazı kitapların yanında Kari Marx'ın *Manifesto'su*, F. Engels'in *Marksizm Prensipleri*, Haşan Ali'nin *Stalin Diyor ki'si*, Teodor Friç'in *Yahudilik ve Masonluk'u* ile Misyonerlerin *Krallık ve Dün yanın Ümidi* adlı kitaplarıyla, Hıristiyanlık propagandası yapan bazı kitapların da yasaklandığı görülmektedir.

Görüldüğü gibi Başbakan Erdoğan'ın yanlış bilgilerle dolubazı İslam dini içerikli kitapları yasakladığı için "İslam karşıtı" olmakla

suçladığı tek parti CHP, İnönü, Kari Marx'ı, F. Engels'i, Stalin'i, ma sonları ve Hıristiyanlık içerikli kitapları da yasaklamıştır. Bu durumda birileri de çıkıp pekâlâ, "Tek parti CHP Marksizm, komünizm, ma sonluk ve Hıristiyanlık düşmanıydı," diyebilir!

Ancak gerçek şu ki; aslında genç Cumhuriyet ne dinsel içerikli ne de din dışı hiçbir düşünceye karşı değildir. Her düşüncenin özgürce seslendirilmesinden yanadır. Ancak bir ölüm kalım savaşından sonra yokluk ve yoksullukla mücadele edilerek kurulan çağdaş ve bağımsız Türkiye Cumhuriyeti'nin içeriden ve dışarıdan türlü saldırılara uğradığı 1930'larda, filizlenme aşamasındaki bu Cumhuriyet'e "zarar" vereceği düşünülen yayınlara yasak konulmuştur. Bu yasakların ar dında ne "din düşmanlığı" ne de "Marksizm düşmanlığı" vardır. Eğer öyle olsaydı bizzat bu Cumhuriyet'in kurucusu, İslam dininin kutsal kitabı *Kurani Kerim'i* Türkçeye tercüme ve tefsir ettirip yayımlatırmıydı? Veya tam tersine bu Cumhuriyet'in kurucusu Jean Meslier'in Dr. Abdullah Cevdet çevirisi olan *Aklı Selim* adlı eserini okuduktan sonra Milli Eğitim Bakanlığı'na bastırır mıydı?

Tek Parti döneminde sadece Stalin değil, Mussolini ve Hitler'le ilgili yayınlara da yasak getirilmiş, bu yayınların yurda sokulması yasaklanmıştır. Örneğin 30 Ağustos 1940 tarihli Bakanlar Kurulu kararıyla "*Rauschning'in Türkçeye çevrilmiş olan 'Hitler Bana Dedi ki' adlı eserinin satışının yasaklanması*" istenmiştir. Aynı şekilde Antonio Aniate'nin *Mussolini* adlı kitabı da 1 Ocak 1933 tarihli bir kararla yasaklanmıştır. Görüldüğü gibi genç Cumhuriyet, komünizm, nazizm ve faşizmin Türkiye'ye girmemesine çalışmıştır.

Atatürk'ün önderliğindeki genç Cumhuriyet, din dahil her düşünün cenin akıl ve bilim ilkeleri doğrultusunda okunup öğrenilmesinden, tartışılıp yazılmasından yanadır. Ancak yüzyıllar boyunca dinle kandı rılmış bir ortaçağ toplumunda bu tarz bir düşünce ikliminin oluşması zaman alacağından, devrimci kadro zaman zaman bilinçli müdahale lerde bulunmuştur. Bu kitap yasakları da bu çerçevede değerlendiril melidir.

İnönü Döneminde Yayımlanan Din Kitapları Başbakan Erdoğan'ın, "dinsel içerikli kitapları" yasaklamakla suçladığı İnönü, bırakın gerçekdinsel içerikli kitapları yasak lamayı, başbakanlığı ve cumhurbaşkanlığı döneminde Diyanet İşleri Başkanlığı'na çok sayıda dinsel içerikli kitap yazdırıp yayımlatmıştır.

İnönü döneminde, 24 Temmuz 1942 tarihinde alınan bir kararla "*Kadrolu dersiam ve vaizlerce itikat ve ibadetlere dair veya İslam di nini müdafaa maksadyyla yazılacak eserlerin, basılmadan*

evvel tetkik edilmesi için Diyanet e gönderilmesi” istenmiştir. İnönü’nün, “İs lam dinini müdafaa maksadıyla yazılacak eserlerin” gerçekten İslam dinini müdafaa edip etmediklerini Diyanet’e sordurması, gerçek İslam dinine ne kadar önem verdiği nin en açık işaretlerinden biridir.

Daha önce de ifade ettiğim gibi genç Cumhuriyet, 1923-1950 yılları arasında başta *Kur’anı Kerim* tefsir ve tercümesi ile *Buhari Hadisleri* tercümesi olmak üzere 352.000 takım dini kitap bastırılmış ve bunları Atatürk ve İnönü dönemlerinde köylere kadar ücretsiz olarak dağıtmıştır.

Yine daha önce söz ettiğim gibi Ahmet Hamdi Akseki’nin 1. bas kısı 1925’te, 2. baskısı 1945-1946 yıllarında yapılan *Askere Din Ki tabı*, Muallim Cevdet’in 1928 yılında yayımlanan *Askeri Din Dersleri* adlı kitabı, Muallim Abdülbaki’nin 1930-1931 yıllarında yayımlanan *Cumhuriyet Çocuğunun Din Dersleri* adlı kitabı, Ahmet Hamdi Akseki’nin 1944 yılında yayımlanan *Yavrularımıza Din Dersleri* adlı kitabı Atatürk ve İnönü dönemlerinde (Tek Parti CHP döneminde) basılıp yayımlanan 352.000 takım dinsel içerikli kitaptan sadece birkaçıdır.

Başbakan Erdoğan, İnönü döneminde “Namaz Hocası” kitabının yasaklandığını iddia ederek İnönü’yü din karşıtlığıyla suçlamıştır. Bu iddianın gerçek dışı olduğunun en açık kanıtı yine İnönü döneminde yayımlanan “namaz hocası” kitaplarıdır. Türkiye’de İnönü’nün başba kanlığı ve cumhurbaşkanlığı dönemlerini de içeren 1920-1955 yılları arasında 70 farklı yazarın namaz hocası kitabı yayımlanmıştır.

İşte birkaç örnek:

Namaz Hocası ve Namaz Sureleri İnönü döneminde yayımlanan namaz hocası kitaplarından biri 1939 yılında İstanbul’da Bozkurt Kitabevi tarafından yayımlanan *Tas hihli ve İlaveli Namaz Hocası ve Sureleri* adlı kitaptır. Adından da anlaşılacağı gibi bu namaz hocası kitabı daha önce de basılmıştır. Dü zeltmeler ve eklerle 1939’da yeni baskısı yapılmıştır.

Tashihi ve İlaveli
NAMAZ HOCASI
Ve
NAMAZ SURELERİ

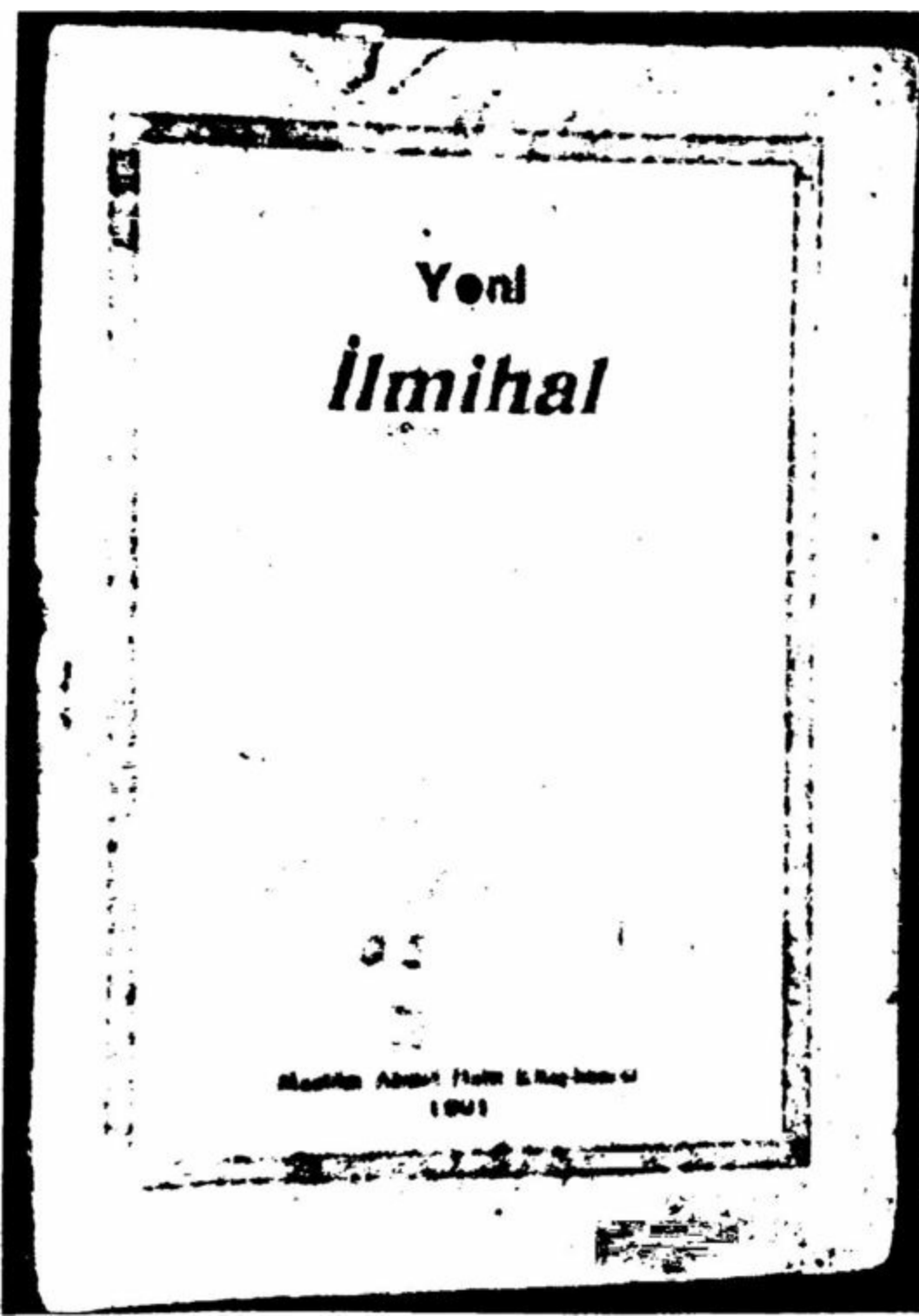

İSTANBUL
Hıyranı Kalay Sokak No 24
MÜHÜRİ MİHİHALİ

Tashihti ve İlaveli Namaz Hocası

ve Sureleri”, Bozkurt Kitabevi, İstanbul, 1939.

Yeni İlmihal Atatürk’ün cumhurbaşkanlığı ve İnönü’nün başbakanlığı döneminde ilmihal kitapları da yayımlanmıştır. 1931’de Muallim Ahmet Halit Kitaphanesi’nce yayımlanan *Yeni İlmihal* bu kitaplardan sadece biridir.

“Yeni İlmihal”, Muallim

Ahmet Halit Kitaphanesi, İstanbul, 1931.

Yeni Hutbelerim Atatürk'ün cumhurbaşkanlığı ve İnönü'nün başbakanlığı döneminde hutbe kitapları da yayımlanmıştır. Örneğin Diyanet İşleri Başkanlığı, Diyanet üyelerinden Ahmet Hamdi Akseki'ye 1927 yılında *Yeni Hutbelerim* adlı 2 ciltten oluşan bir kitap yazdırıp bastırmıştır.

Ahmet Hamdi Akseki'nin *Yeni Hutbelerim* adlı dev eseri (1. cildi 419 sayfa, 2. cilt 456 sayfa), baskısı tükendiği için, Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından 1936-1937 yıllarında bir kere daha bastırılmıştır.

Diyanet İşleri Başkanı Rıfat Börekçi, *Yeni Hutbelerimin* 1936'da yeniden basılan 1. cildine yazdığı kısa "*Başlangıç*" yazısında şöyle de miştir:

“1927 senesinde Riyasetimizde resmen kabul edilip iki defa bastırılmış olan Türkçe hutbelerin mevcut nüshaları kalmamış ve bununla beraber o vakte mahsus birçok ifadelerin zamanla değişimi

icap ey lemiş olduğundan Riyasetin emriyle Müşavere Heyeti azasından A. Hamdi Akseki tarafından yeniden yazılmış olan işbu Yeni Hutbelerim namındaki eser, Riyasetçe resmen kabul edilmiş ve tabii (basımı) mu vaffak görülmüştür. ” Her iki kitap da Fatiha suresiyle ilgili birer hutbeyle başlamıştır. 1. kitabın 3. hutbesinin “*Tayyarenin Ehemmiyeti*” başlığını taşıması dik kat çekicidir. Genç Cumhuriyet, Atatürk’ün isteğiyle özellikle “uçak sanayinin kurulması” için hutbelerden yararlanmıştır.

“*Yeni yapılan bir camii şerifin resmi küşadında okunacak Hutbe*” başlıklı 2. kitabın 128. hutbesi, tüm hutbelerin nasıl samimi ve sade bir dille yazıldığını gözler önüne sermektedir. 2. kitapta 7 adet hutbe ardı ardına sağlık konularına ayrılmıştır. Verem ve korunma yolları, kızamık, kızıl, kuşpalazı, çiçek, boğmaca, tifo sıtma, bataklık, sivrisi nek, karasinek konularındaki hutbelerde bu sayılan hastalıklar basit bir dille anlatılmış ve bunlardan korunmanın aynı zamanda dini bir gereklilik olduğuyula ilgili halka açıklamalar yapılmıştır. Cumhuriyet her şeyden önce bu hastalıklarla mücadele etmiş ve bu hastalıkların kökünü kurutmayı başarmıştır.

YENİ HUTBELERİM

Yazan :

A. HAMDİ AKSEKİ

Diyaret İşleri Beisliği Müşavere Heyeti Azasından

Cumhuriyet Matbaası

İstanbul

== 1355 — 1936 ==

· Diyanet işten Reisfiği N***friT**>ta4* < Ahmet Hamdi Akseki, “Yeni Hutbelerim”, Cumhuriyet Matbaası, İstanbul, 1936

Ahmet Hamdi Akseki, *Yeni Hutbelerim*'m 2. cildinin sonundaki *Sonsöz*’de şöyle demiştir:

“Cumhuriyetin eseri feyzi olan (Yeni Hutbelerim) Allah Teala Hazretlerinin tevfik ve yardımıyla 15Vi buldu. Artık burada nihayet vermeyi muvaffak görüyoruz. (..) Okuyunca anlaşılacağı gibi bu hut beler gerek mevzuları, gerek muhteviyatı itibariyle çok zengindir. Di yebilirim ki: Bu kadar zengin ve ihtiyaca göre tertip edilmiş bir hutbe kitabı bugüne kadar yazılmamıştır. (...) Mamafih bu mevzularda ilham aldığımız en büyük ve yegâne kaynak ise Kur’an ve Hadistir. (...)”

(cumhuriyetimizin ilanından bugüne kadar nispeten çok kısa bir zamanda Diyanet İşleri Yüksek Reisliği tarafından anadilimizde vücu da getirilmiş olan çok kıymetli eserler göz önüne getirilince Allah'ın ina yeti ve Cumhuriyet hükümetimizin başında bulunan Büyük Önder in yüksek himaye ve lütuflarıyla bundan sonra da pek çok eserler vücuda getirip halkımıza sunacağına kuvvetle

hükmedebiliriz.”

Atatürk'ün emriyle Buhari'nin hadis kitabının Türkçe çevirisini tamamlayan Kâmil Miras, A. Hamdi Akseki'nin *Yeni Hutbelerim* kitabına yazdığı tanıtım yazısında şöyle demiştir:

“Bizde hutbe ve hitabet Cumhuriyet devrine kadar en çok ihmal edilmiş bir mesele idi. (...)

Şimdi minberlerde hatiplerimiz, kürsülerde vaizlerimiz bu hutbe leri okuyup vaaz ederken, halkımız da seve seve dinleyip dini, vatani, sıhhi, iktisadi, zirai, sınai öğütler alacak ve aile halkı mütekabil haklarını ve vazifelerini bu güzel eserden gereği gibi öğrenecektir. (...)

Son Hutbeler, Hilaliahmer, İstiklal Hutbeleriyle, Peygamberimi zin hutbeleridir. Hilaliahmer için Yeni Hutbelerim müellifinin kudretli kalemi, necip milletimizin hayırsever duygularını, teaviin hislerini o kadar derinden tahrik etmiştir. (...)

Şunu da şükranla yâd ederiz ki bize bu serbest mesai kudretini bahşeden şüphesiz Cumhuriyet rejimidir, halk idaresidir. Şıı İS se nelik milli hayatımızda her şuurlu ve insafılı insanın görebileceği kadar geniş ve yüksek terakki hamleleri ve ilerleme hareketleri nasıl Cumhuriyet'in birer eseri, kudreti ise, bu da o cümleden birisi ve onun bir inayet armağanıdır. Bu vesileyle Cumhuriyetimizin beka ve itilasını Cenabı Hak'tan dilerken, onun büyük Atasını derin saygılarımla selamlarım.”

Hutbe Hocası Atatürk'ün cumhurbaşkanlığı, İnönü'nün başbakanlığı döneminde 1926 yılında Hacı Hayri Efendi, *Hutbe Hocası* adlı bir kitap yazıp yayımlamıştır. Kitapta Atatürk'e, İsmet İnönü'ye ve genç Cumhuriyet'e de dualar edilmektedir:

“Ayet Fecr suresi... Aziz Miisliimanlar, okuduğum ayeti kerime de Cenabı Hak geceleyin seyrüsefer edileceğini bildirmiştir... Manevi karanlıkları ancak Allah'ü Teala giderir. Bizim için büyük bir nimet olan Gazi Mustafa Kemal Paşa'yı ve İsmet Paşa'yt ancak Allah yetiş tirdi. Onlar da Türk Müslüman topraklarını aydın ve temin etti. Harp planlarını hazırlamayı o aslanlarla nasip etti. Binaenaleyh onlara ve secianede teşekkür Allah'ü Teala Hazretlerine teşekkür etmektir. Türkiye Cumhuriyeti, dünya durdukça dursun. Cenabı Hak, Gazi Mustafa Kemal Paşamızı, ektarı maneviye maddiyeden masun ve mahfuz eylesin. Amin...”

Atatürk'ün Cuma Hutbeleri Hazır söz hutbelerden açılmışken hemen hatırlatalım: 1923 yılının da Balıkesir Zağnos Paşa Camii'nde “*Allah birdir şanı büyüktür*” diye başlayan bir Türkçe hutbe veren ve hutbeleri Türkçeleştirerek halkın minberlerden söylenenleri anlamasını sağlayan Atatürk, Diyanet İşleri Başkanı Rıfat Börekçi'ye 50 hutbe konusu belirletmiştir. Bu 50 hutbe, İslam dininin öz güzelliğine ve çağdaş Müslüman Türk toplumunun temel özelliklerine vurgu yapmaktadır.

Hutbelerden bazılarının konu başlıkları şunlardır:

1. Vatan Müdafaası;
2. Tayyare Cemiyeti'ne Yardım;
3. Temizlik; İman ve Amel;
5. Kâmil Mü'min;
6. Namazın Hikmeti;
7. Peygamberimizin Ahlakı;
8. İslam Dininde Çalışmanın Değeri;
9. Ramazan ve Oruç...

Emine Şeyma Usta, *Atatürk'ün Cuma Hutbeleri* adlı kitabında bu hutbelerden şöyle söz etmiştir:

“Atatürk, hilafeti kaldırarak ve tekke ve zaviyeleri kapatarak Türk Milletini kara taassuba iten her tür gericiliğe karşı bir mücadele başlatmıştı. İbadet dilinin Türkçeleştirilmesi, milletin samimi dini duygularının istismar edilmesinin önüne geçebilmek için gerekiyordu. Atatürk dönemine kadar Arapça okunan Cuma hutbelerinin Türkçeleştirilmesi işte bu mücadelenin bir parçası olarak gündeme gelmişti.

Elinizdeki kitap, Atatürk'ün isteği üzerine, dönemin Diyanet İşleri Başkanı Rıfat Börekçi

tarafından hazırlanan Cuma hutbelerinden oluşmaktadır. Atatürk'ün Cuma hutbeleri öncelikle ilk Türkçe hut beler olmaları nedeniyle önemlidir. Ayrıca hutbelerin içeriği bizzat J 335 Bkz. Hacı Hayri Efendi, Hutbe Hocası, İstanbul, 1926.

1 336 Bkz. Emine Şeyma Usta, Atatürk'ün Cuma Hutbeleri, İstanbul, 2005.

708

Atatürk'ün kontrolünde hazırlanmıştır. Bu nedenle hutbelerde devlet ve millet sevgisi aşılarmaya çalışılmakta, gerici akımlara karşı laik bir anlayışla Türk Milletinin dini sorumlulukları hatırlatılmaktadır.

Atatürk döneminde camilerde okunan bu hutbeler, Atatürk'ün ölümünden sonra hasıraltı edilmiştir. Atatürkçü din bilgini Emi ne Şeyma Usta tarafından tekrar ortaya çıkarılan bu hutbeleri, hem Atatürk'ün dine bakışını göstermek hem de Atatürk'ün ölümünden sonra yaşanan Karşı Devrim sürecinin bu hutbeleri nasıl gizlediğini ha tırlatmak için günümüz Türkçesine aktararak yeniden yayımlıyoruz.”

Genç Cumhuriyetin hazırlattığı bu tip hutbelerin yer aldığı hutbe kitapları camilerdeki hatiplere dağıtılmıştır. Nitekim 12 Ocak 1928 tarihli bir Bakanlar Kurulu kararında, “*Hatiplere dağıtılmak üzere gönderilen hutbe kitap lan*” ndan söz edilmiştir.

Emine Şeyma Usta,

“Atatürk'ün Cuma Hutbeleri”, İleri Yayınları, İstanbul, 2005

1337 BCA, F.K. 51..0.0.0/ Y.N. 14.119..2.

Atatürk veya İnönü döneminde, hurafelerden uzak, gerçek dini bilgilerin verildiği hiçbir dinsel içerikli kitap toplatılmamış, yasaklanmamıştır. Toplanıp, yasaklanan dinsel içerikli kitaplar, ya “din” diye hurafe anlatılan, ya din istismarıyla halkı kışkırtan veya dine hakaret içeren kitaplardır.

Erken Cumhuriyet, düşünce özgürlüğü kapsamında “dine” olduğu kadar “din eleştirisine” de hakaret içermediği sürece hoşgörülle yaklaşmıştır. Bu nedenle Atatürk ve İnönü dönemlerinde hem dinsel içerikli kitapların hem de din eleştirisi yapılan kitapların yazılıp basılmasına izin verilmiştir. Bu durum bir çelişki değil, laik bir ülkede olması gereken normal bir durumdur. Çünkü laik bir ülkede insanların “inanma” özgürlükleri olduğu gibi “inanmama” özgürlükleri de vardır. Bu nedenle Atatürk ve İnönü döneminde bastırılan pozitivist ve materyalist içerikli kitapları gösterip, “*Bakın, işte Cumhuriyetin dinsiz olduğunun kanıtı!*” biçimindeki iddialar hiçbir biçimde gerçeği yansıtmamaktadır. Genç Cumhuriyet, özellikle 1925 yılından itibaren Şeyh Said İsyam'ının ve Şapka Kanunu'na karşı isyanların başladığı dönemde “din” adı altında bağnaz düşüncelere, hurafelere yer verilen kitaplarla, “solcululuk” adı altında komünizm propagandası yapılan kitapları yasaklamıştır.

TEZ: 8

CHP ÂŞIK VEYSEL'İ SİVAS'A SOKMADI! CHP'YE GÖRE SAZ GERİCİ BİR MÜZİK ALETİDİR! CHP DÖNEMİNDE HALK MÜZİĞİ YASAKLANDI!

“Merhum Âşık Veysel, yakınlarına, bir dönem sazıyla Sivas'a inemediğini söylüyor. Polis ya da jandarmanın, elinden sazını hemen aldı gını, kırdığını ya da ateşe atarak yaktığını ifade ediyor. Neden, çünkü dönemin tek parti dahiliye vekâleti tarafından saz, gerici bir müzik aleti olarak görülüyor. Valilikler eliyle, kolluk kuvvetleri eliyle görüldüğü yerde toplanması, yakılması, imha edilmesi isteniyor. Bu ülkede kimin ne olduğunu anlıyor musunuz? Bu CHP zihniyeti, böyle bir zihniyettir. Halk Müziği'nin radyolardan dahi yayımlanması yasaklanıyor. Din lenmesi, icrası yasaklanıyor.”

R. Tayyip Erdoğan, 5 Mart 2013

Halkın Saltanatını Kurmak Başbakan Erdoğan'ın, “*CHP Âşık Veysel'i Sivas'a sokmamıştır! CHP'ye göre saz gerici bir müzik aletidir! CHP döneminde halk müziği yasaklanmıştır!*” şeklindeki iddialarının temelinde Cumhuriyet'in “elitist”, “seçkinci” bir anlayışa sahip olduğu, “halkı” ve “halkın değerlerini” dışladığı inancı yatmaktadır.

Ancak Türk halkının değerlerini, geleneklerini, göreneklerini, inançlarını, dilini, yaşam biçimini dışlayan Atatürk'ün Cumhuriyet'i değil, padişahların Osmanlısıdır. Osmanlı'da Türkler kurucu unsur olmalarına karşın yüzyıllarca hep dışlanmış, aşağılanmıştır: Örneğin Türklerin dili Türkçe dışlanmıştır, unutulmaya terk edilmiştir. Türklerin inancı/kültürü Alevilik dışlanmıştır, Aleviler katledilmiştir. Türk

lerin gelenekleri, görenekleri Arap geleneklerine, göreneklerine feda edilmiştir...

600 yıllık Osmanlı döneminde devlet yönetiminde görev alan 288 sadrazamdan (başbakandan) yaklaşık 70'i kendi halkından, 210'dan fazlası ise Yahudi ve Hıristiyan kökenlidir. Kanuni Sultan Süleyman döneminde bile 9 sadrazamdan 8'i dönmedevşirme Hıristiyan kökenlidir. Osmanlı'da, Çandarlı'dan, yani 15. yüzyıldan sonra yerli (Türk Türkmen) devlet adamına rastlamak çok zordur. Osmanlı'da dönmedev şirmeler içselleştirilip “merkeze” yerleştirilmiş, bütün olanaklar onların hizmetine sunulmuş, Türkler ise dışlanarak “çevreye” itilmiştir.

Osmanlı'da dönmedevşirmeler, gayrimüslimler kazanıp zenginle şirken, Türkler köylü, çiftçi olmaya zorlanmış, buna karşın savaş za manlarında cepheye sürülmüştür.

Türk köylüsü, Türk halkı ancak Cumhuriyet'le birlikte hak ettiği değeri görmeye başlamıştır. Atatürk bu gerçeği şöyle ifade etmiştir:

“Türkiye'nin sahibi ve efendisi kimdir? Bunun cevabını hemen birlikte verelim. Türkiye'nin gerçek sahibi ve efendisi, gerçek üreticisi olan köylüdür. O halde herkesten daha çok refah, saadet ve servete hak kazanmış ve layık olan köylüdür.

Efendiler, diyebilirim ki, bugünkü felaket ve yoksulluğun tek sebe bi bu gerçeği görmemiş olmamızdır. Gerçekten yedi asırdan beri dün yanın çeşitli taraflarına sevk ederek kanlarını akıttığımız, kemiklerini topraklarında bıraktığımız ve yedi asırdan beri emeklerini ellerinden alıp israf ettiğimiz ve buna karşılık daima küçük ve hor görerek mu kabele ettiğimiz ve bunca fedakârlık ve ihsanlarına karşı, nankörlük, küstahlık, zorbalıkla uşak derecesine indirmek istediğimiz, bu gerçek sahibin huzurunda tam bir utanç ve saygı ile yerimizi alalım..”

Atatürk, yüzyıllarca haksız bir şekilde aşağılanan, ezilen, emeği sömürülen, cepheden cepheye sürülen köylüyü “milletin efendisi” ola rak adlandırıp o köylünün önünde “saygıyla” yerini almıştır.

Atatürk Türk Devrimi ile kaderini dönme devşirmelere teslim etmiş bir “ümmetten”, kendi kaderini kendisi belirleyen bir “millet” yaratmıştır.

Atatürk Türk Devrimi ile, kendisini “**Allah'ın yeryüzündeki göl gesi!**” diye adlandırdığı için sorgulanamayan, herkesin kaderi onun iki dudağından çıkacak sözlere bağlı olan, “kan bağıını” esas olan saltanat sistemini yıkmıştır. Halifelik yetkileriyle tanrısallaşan padişah/saltanat putunu yıkıp egemenliği kayıtsız şartsız millete vermiştir. Böylece ken dilerini “rai”, yani “çoban” olarak gören Osmanlı padişahlarının, “re aya”, yani “sürü” gördükleri insanları bireyleştirmiş, uluslaştırmıştır.

Gerçek şu ki. Başbakan Erdoğan ve takipçilerinin “elitist”, “tepe den inmece”, “halktan kopuk” diye adlandırıp eleştirdiği Cumhuriyet, tam tersine en büyük elitizm olan babadan oğula geçme saltanata, ha lifelik yetkileriyle tanrısallaşmış şirk düzeni olan padişah diktasına, sa ray sosyetesine ve dönmedevşirme (HıristiyanYahudi) jakobenizmine son verip halkın iktidarını kurmuştur.

Atatürk'ün ifadesiyle: “... Milletimizin uzun yüzyıllardan beri hanlar, hakanlar, sultanlar, halifeler elinde, onların baskı ve ezinci altında ne kadar ezildiğini, onların hırslarını tatmin yolunda ne ka dar büyük felaketslere ve zararlara uğradığını düşünürsek, milletimizin hâkimiyeti eline almış olması olayının büyük azamet ve ehemmiyeti gözlerimizin önünde belirir. ”

Atatürk, elinde hiçbir maddi olanak yokken 1919'da Kurtuluş Savaşı'nı başlatmak için Samsun'a çıkarken halka güvenmiştir. 1921'de Sakarya Savaşı öncesinde ordunun ihtiyaçlarını karşılamak için Tekalifi Milliye Emirlerini yayımlarken halka güvenmiştir. 1922'de Büyük Taarruz öncesinde elinde yeterli silah ve cephane, bu silah ve cephaneyi cepheye taşıyacak araç yokken de halka güvenmiştir. Cumhuriyeti ilan edip halifeliği kaldırırken, devrimlerini yaparken yine halka güvenmiştir. Güvendiği halk da onu hiçbir zaman yarı yolda bırakmamıştır. İşte bu nedenle Kurtuluş Savaşı'nı ve devrimleri kendi başarısı olarak değil, halkın başarısı olarak görmüştür. Hep, “**Tek ba şıma değil, milletimle birlikte yaptım**”, “**Milletim olmasaydı hiçbir şey yapamazdım**” demiştir.

Atatürk bütün ömrünü canından çok sevdiği halkına adamıştır. Daha Kurtuluş Savaşı yıllarında belirlediği “**Halkçılık Programı**” doğ rultusunda Türk halkının ilerlemesi, çağdaşlaşması, gelişmesi için ça lışmış, CHP'nin altı ilkesinden birini “**Halkçılık**” olarak belirlemiştir.

İşin özü şu, Osmanlı'nın “çevreye” ittiği Türk halkını Atatürk Cumhuriyet'i yeniden “merkeze”

taşımıştır. Osmanlı döneminde sade ce belli bir hanedandan gelen sultanlar/padişahlar ve onların sözünden 713

çıkmayan HıristiyanYahudi kökenli dönmedevşirme unsurlar devlet yönetiminde görev alabilirken, Cumhuriyet döneminde belli bir hane dana mensup olmayan sıradan fakir halk çocukları; dinine, etnik köke nine ve sosyal statüsüne bakılmaksızın her yurttaş devlet yönetiminde görev alabilmiştir. Her fırsatta Cumhuriyeti eleştiren R. Tayyip Erdoğan'ın bugün başbakan olmasını sağlayan da beğenmediği o cum huriyettir. Cumhuriyetin nimetlerinden yararlanarak Cumhuriyet'e saldırmak da neyin nesidir?

El insaf!

YIL 1931: ÂŞIK VEYSEL SİVAS'TA Başbakan Erdoğan, 5 Mart 2013'te yaptığı konuşmada Tek Parti döneminde Âşık Veysel'in İçişleri Bakanlığı'nın emriyle, sazıyla Sivas'a girmesinin yasaklandığını, polisin veya jandarmanın Veysel'in sazını alıp kırdığını iddia etmiştir.

Ancak 1931 yılında Sivas'ta I. Halk Şairleri Bayramı (Âşıklar Bay ramı) düzenlenmiştir. Âşık Veysel de Âşıklar Bayramı'na katılmak için ilk kez Sivas'a gitmiştir. Sivas'ta diğer âşıklarla birlikte saz çalmıştır. Bu gerçeği, *Âşık Veysel* kitabının yazarı Dr. Doğan Kaya bir röporta jında şöyle ifade etmiştir:

“Onu kültürümüze kazandıran Ahmet Kutsi Tecer olmuştur. Onun yıldızı Ahmet Kutsi Tecer in, 57 Kasım 1931 tarihinde Sivas'ta yaptığı I. Sivas Halk Şairleri Bayramı'na katıldıktan sonra parlar. İl bazında sanatını ilk icra ettiği yer Sivas'tır. Veysel, 57 Kasım 1931'de Sivas Halk Şairleri Bayramı'na katılır. Mecburi hizmet için 1930'da Sivas'a gelen Ahmet Kutsi Tecer, burada, Sivas Lisesi edebiyat öğret meni Vehbi Cem Aşkun ve müzik öğretmeni Muzaffer Sarısözen ile tanışır. Ahmet Kutsi, önce 'Halk Şairlerini Koruma Derneği'ni kurar ve başkanlığına Belediye Başkanı Hikmet Işık Bey'i getirtir. Halk tür külerinin, hikâyelerinin ve âşıklarının harman olduğu Sivas'ta derne ğin tüzüğünde de yer aldığı gibi derhal bir âşıklar programı yapmayı düşünür. Halkın oldukça ilgi gösterdiği Âşıklar Bayramı'na; Revani, Mesleki, Suzani, Süleyman, Karslı Mehmet, Müştak, Yarım Ali, Talibi, Yusuf, San'atı, Ali gibi âşıklar katılır. Üç gün süren bayram sonras, Tecer, iştirak eden âşıklara 'Halk Şairi' olduklarına dair bir kâğıt verir Bu belge, gezici âşıklara gittikleri yerlerde çok kolaylıklar sağlar. Prog ram sonrasında Veysel'e 10 lira verilmek istenir. O günlerde hemer, her Anadolu köylüsü gibi oldukça yoksul durumda olan Veysel; 'Siz bize değer verip buralara kadar çağırdınız; asıl bizim size vermemiz gerekir,' diyerek almak istemez, zorla eline 5 lira verirler.”

Sivas Milli Eğitim Müdürü Ahmet Kutsi Tecer'in *Sivas Halk Şair leri* kitabında, 5 Kasım 1931'de I. Sivas Âşıklar Bayramı'nda çekilmiş bir fotoğraf vardır. O fotoğrafta saz çalarken görülen âşıklardan biri de Âşık Veysel'dir.

1931 Sivas Âşıklar

Bayramı (en sağda Aşık Veysel)

Fotoğrafta görüldüğü gibi Âşık Veysel 1931’de Sivas’a girmiştir ve Âşıklar Bayramı’nda saz çalmıştır. Yani Başbakan Erdoğan’ın dediği gibi Âşık Veysel’in Tek Parti döneminde Sivas’a giremediği, polisin veya jandarmanın sazını alıp kırdığı doğru değildir.

Veysel, Âşıklar Bayramı’nda üç gün türkü söylemiş ve ilgiyle dinlenmiştir. Orada kendisine bir “*Halk Şairi*” belgesi ile 5 lira verilmiştir. Veysel hatıralarında bu gerçeği şöyle ifade etmiştir: “*Bayram üç gün devam etti. Üç gün çaldık çağırdık. Sonra serbestledik. Ahmet Kutsi Bey, 'Halk Şairi' olduğumuza dair bize birer kâğıt verdi...*”

Başbakan Erdoğan, Tek Parti hükümetinin Veysel’i sazıyla Sivas’a sokmadığı iddiasını “*Merhum Aşık Veysel, yakınlarına, bir dönem sazıyla Sivas’a inemediğini söylüyor...*” diyerek, bizzat Âşık Veysel’e dayandırmıştır! Fakat bu iddiayı Âşık Veysel’in hangi yakınından duyduğunu belirtmemiştir. Ancak Erdoğan’ın bu iddiasını yine bizzat Âşık Veysel çürütmektedir.

Şimdi sıkı durun! Âşık Veysel hatıralarında bu “Sivas’a sokulma ma” olayını şöyle anlatmıştır:

“*O zamanın zihniyeti dolayısıyla elimizde sazla bir kasabaya bile giremiyorduk. Hem ayıp hem günah sayılıyordu. Ancak köylerde dolaşıyorduk. (...) Ayağımızın bağına Ahmet Kutsi Bey çözdü. Elimize verdiği kâğıtla serbestçe dolaşma imkânına sahip olduk.*”

Başbakan Erdoğan, Veysel’in “*O zamanın zihniyeti dolayısıyla elimizde sazla bir kasabaya bile giremiyorduk,*” sözünü almış, ancak Veysel’in bu sözünün hemen ardından söylediklerini almayarak gerçeği çarpıtmıştır. Veysel, “o zamanın zihniyeti” derken saz çalmayı “ayıp” ve “günah” sayan “bağnaz zihniyeti” kastederken, Erdoğan bunu, Tek Parti zihniyetinin sazı “gerici bir müzik aleti” olarak görüldüğüne çevirmiştir.

Görüldüğü gibi aslında Veysel, Sivas’a Tek Parti hükümeti sayesinde girmiştir. Dahası Tek Parti hükümetinin Sivas Milli Eğitim Müdürü’nce kendisine verilen “Halk Şairi” belgesiyle bütün Türkiye’yi “serbestçe” dolaşma imkânına sahip olmuştur. Çünkü Veysel’in köyü Sivrialan cem edilip semah yapılan bir Türkmen köyüdür. Can Dünder’in dediği gibi, “*Veysel, köyünden çıkıp sazıyla Sivas’a gideme diyse, burada siyasi baskıdan ziyade bugün hâlâ süren mezhep bağnaz*

lığının ve sazı ‘şeytan icadı’ sayan dar kafalılığın izini aramak gerekir. ‘Bunu çalan anlar kendilşeytan bunun neresinde!’... ”

Veysel, 1931’de geldiği Sivas’a daha sonraları yine gelmiş ve bu ziyaretlerinden sonra **Ziyaret Eyledim Koca Sivasi** adlı bir şiir yazmıştır. Veysel, Cumhuriyet ve Atatürk sevgisiyle yazdığı şiirinde, Cumhuriyet’in Sivasi’nı anlatmıştır.

“Ziyaret eyledim koca Sivas’ı Şimdi gönlümün kalmadı pası Durmayıp çalışır Çer Atelyesi Gittikçe artıyor şanı Sivas’ın İptida kongre kuruldu burda Cumhur(i)yete karar verildi burda Bulanık fikirler duruldu burda Yayıldı âleme ünü Sivas’ın Atatürk’ün yattığı yer nur olsun Memlekete hor bakanlar kör olsun Çok çalışkan bu valimiz var olsun Gün günden üstündür günü Sivas’ın Uzun gitmez ulu sular durulur Hainlerin ümitleri kırılır Her köşeye bir fabrika kurulur Güzelleşir her bir yanı Sivas’ın Dönemin Tek Parti hükümeti, gerçekten de Âşık Veysel’i Sivas’a sokmamış ve sazını kırmış olsa, o gönül adamı Veysel, Cumhuriyet’in Sivasi’nı bu kadar içten ve güzel bir şekilde anlatabilir miydi? Sivas Kongresi’yle Cumhuriyet’in temellerinin Sivas’ta atıldığından söz edip “**Atatürk’ün yattığı yer nur olsun / Memlekete hor bakanlar kör ol sun,**” diyebilir miydi?

Veysel, Sivas Âşıklar Bayramı’na katıldıktan sonra 1933’ten itibaren sazıyla Anadolu’yu gezmeye başlamıştır.

“Onu sazıyla Sivas’a sokmayanlar Anadolu’yu gezmesine nasıl izin verdiler?” diye sormak gerekir tabii!

Atatürk’e Ağıt Cumhuriyet’in 10. yılı gelince, Nahiye Müdürü Ali Rıza Efendi, Veysel’e bir destan yazmasını önermiştir. O da ilk şiirini, Cumhuriyet ve Atatürk için yazmıştır.

“Tiirklerin ihyası Hazreti Gazi Atatürk’tür Türkiye’nin ihyası Kurtardı vatani düşmanımızdan Canını bu yolda eyledi feda Biz dahi geçelim öz canımızdan”

Atatürk’e Ağıt adlı şiiri çok ilgi gören Veysel, Sivas’tan yola çıkıp üç ayın sonunda Ankara’ya gidip Atatürk’ün huzuruna çıkmak istemiştir.

Veysel, Atatürk’ün huzuruna çıkmak niyetiyle geldiği Ankara’da hiç beklemediği bir olayla karşılaşmıştır. Üstü başı perişan halde sa zına tel almak için Ulus’taki Karaoğlan Çarşısı’na gitmek istemiş, an cak kılığını beğenmeyen polis onu çarşıya sokmamıştır. Yani mesele Veysel’in sazı değil, kılığıdır. Veysel’i tanımayan polis, bir güvenlik önlemi olarak onu çarşıya sokmamıştır.

O da doğruca *Hâkimiyeti Milliye* gazetesine gitmiştir. “*Atatürk’e Ağıt*”ını oradakilere okumuştur. Çok beğenilen ağıt, rejimin gazetesi *Hakimiyeti Milliye*’de yayımlanmıştır. Ağıt’ın hemen altına şöyle iki cümle eklenmiştir:

“Bir ihtilal hareketi, üç telli saz üzerinde ses verdiği, yani halkın iç katlarında yankılandığı zaman köklenmiş demektir. Bu şairi, sazı ve sözü ile Anadolu köylerinde dolaştırınız.”

3 Nisan 1934 tarihli *Hâkimiyeti Milliye*'de çıkan bu iki cümlelik yazı Veysel'in kaderini değiştirmiştir. O artık sadece Sivas'ın, Şarkışla'nın değil Türkiye'nin âşığı olmak için "uzun ince bir yola" girmiştir. Radyoda konser, Köy Enstitüleri'nde ders vermiştir. Veysel ve sazı, her gittiği yerde itibar görmüştür.

O günlerde Türkiye radyoyla tanışmıştır. Artık şöhreti iyice duyulanca *Yedigün Mecmuası*, Âşık Veysel'i radyoya davet etmiştir. Veysel, radyoda bazı parçalarını okumuştur. O sırada onu dinleyenlerden biri de Atatürk'tür. Veysel'in sazını ve sözünü çok beğenen Atatürk, onunla görüşmek istemiştir.

Sonraki gelişmeleri Veysel'den dinleyelim:

"... Radyoda çalıp söyledik. Biz oradan ayrılınca Atatürk Dolma bahçe'den telefon etmiş. Onlar kimdi? Bana gönderin demiş. Fakat bizi bulamamışlar. Bu olay 1933-1935 yılları arasında geçti..." *Atatürk tarafından arandığını duyan Veysel, ertesi gün koşup köşke gidip Atatürk'le görüşmek istediğini belirtmiştir. Yaver Şükrü Bey, Veysel'e şöyle demiştir:*

"Akşam 12'ye kadar sizi aradık ve bulunamadınız. Malum ya o bir keyif zamanı idi. Şimdi söylemek icap etmez ve söyleyemem. Eğer öyle bir zamanda hatırlayacak olursa ben sizi yılan deliğinde olsanız da bulurum!"

Yaver Şükrü Bey, Veysel'in geldiğini Atatürk'e söylememiş ve Veysel de Atatürk'le görüşememiştir.

Atatürk'le görüşemeyen Veysel, İnönü'yle de görüşüp konuşamamıştır. Ancak İnönü'nün Halkevi'nde birkaç kere kendisini dinlediğini belirtmiştir.

Veysel'in uzun ince yolda gerçekleşmeyen iki arzusundan biri as kere gidememiş olması, diğeri ise Atatürk'ü görememiş olmasıdır.

I. Sivas Halk Şairleri Bayramı *Başbakan Erdoğan*, "... Dönemin tek parti dahiliye vekâleti tarafından saz, gerici bir müzik aleti olarak görülüyor. Valilikler eliyle, kolluk kuvvetleri eliyle görüldüğü yerde toplanması, yakılması, imha edilmesi isteniyor!" iddiasında bulunmuştur. Erdoğan'a göre Âşık Veysel de bu nedenle sazıyla Sivas'a sokulmamıştır!

Genç Cumhuriyet, 600 yıl boyunca unutulmaya terk edilen Türk halkını; diliyle, kültürüyle, sanatıyla, müziğiyle, oyunlarıyla yeniden diriltmenin savaşını vermiştir. Köylerde halk ağızlarında yapılan tarama ve derleme çalışmalarıyla unutulmuş sesleri, sözleri, deyişleri yeniden canlandırmaya çalışmıştır. Halkevlerinde ve Köy Enstitülerinde halk kültürüne, halk müziğine, halk şiirine, saza, söze büyük önem verilmiştir.

Osmanlı döneminde Emevi-Arap İslâmî'nin yerleşmeye başladığı 16. yüzyıldan itibaren Türk/Türkmen Alevi İslam anlayışına sahip halka büyük baskılar, zulümler yapılmıştı. Derisi yüzülerek, boynu vurularak öldürülen sanatçılar, şairler hepimizin malumudur! Alevi liği "sapkınlık", Alevilerin sazını "şeytan aleti" olarak gören karanlık, bağnaz zihniyet hep saza düşman olmuştur. Bu kör bağnazlık Cumhuriyet'in ilk yıllarında bile devam etmiştir. Âşık Veysel'in ifadesiyle; "O zamanın zihniyeti dolayısıyla elimizde sazla bir kasabaya bile giremiyorduk. Hem ayıp hem günah sayılıyordu..." Türk/Türkmen geleneğinin en önemli parçası olan "sazı", Cumhuriyet'i kuranlar hiçbir zaman "gerici bir müzik aleti" olarak görmemiştir. Tam tersine Cumhuriyet, "sazı" Türk halkının "öz müzik aleti" olarak görüp hep baş tacı etmiştir. Genç Cumhuriyet, sazı "ayıp", "günah", "şeytan aleti" olarak gören kör bağnazlığa son vermiştir.

Erdoğan'a göre, "Sazı gerici bir müzik aleti olarak gören" ve "Âşık Veysel'i sazıyla Sivas'a

sokmayan!” Tek Parti hükümeti, nasıl olduysa Sivas’ta “*Halk Şairleri Bayramı*” düzenleyip elinde sazıyla bir sürü âşığı Sivas’taki o bayramda ağırlamıştır.

1930’da Sivas Milli Eğitim Müdürü olan Ahmet Kutsi Tecer, burada, Sivas Lisesi edebiyat öğretmeni Vehbi Cem Aşkun ve müzik öğretmeni Muzaffer Sarısözen ile tanışmıştır. Tecer, önce “Halk Şairlerini (Âşıkları) Koruma Derneği”ni kurmuş ve başkanlığına Belediye Başkanı Hikmet Işık Bey’i getirmiştir. Tecer, derneğin tüzüğünde yazdığı biçimde, 57 Kasım 1931 tarihleri arasında I. Sivas Halk Şairleri Bayramı’ m düzenlemiştir. Sazıyla, sözüyle bayrama katılanlar arasında Âşık Veysel dışında Âşık Revani, Âşık Suzani, Âşık Süleyman, Âşık Müştak, Âşık Ali, Âşık Karlı Mehmet, Âşık Talibi vardır.

Diyelim ki Başbakan Erdoğan haklı! Gerçekten de Tek Parti hükümeti Veysel’i sazıyla Sivas’a sokmadı! Peki, nasıl oldu da Âşık Veysel’i sazıyla Sivas’a sokmayan hükümet, bunca âşığı sazıyla Sivas’a soktu? Üstelik Veysel daha o sırada hiç tanınmamıştı? O bayrama katılan Veysel’den daha tanınmış âşıklar vardı? Neden onlara dokunulmadı? Hani hükümet sazı “gerici bir müzik aleti” olarak görüyordu? Nasıl oldu da “sazı gerici bir müzik aleti” olarak gören, görüldüğü yerde toplanıp kırılmasını isteyen; saza, söze, halkın değerlerine savaş açan hükümet, Anadolu’nun göbeğinde Sivas’ta “Halk Şairleri Bayramı” düzenledi? Ve sazıyla sözüyle bu bayrama katılan âşıklara “Halk Şairi” sertifikası ve para verdi? Bu ne yaman çelişkidir?

Halkevlerindeki ve Köy Enstitülerindeki Sazlar Cumhuriyet aydınlanmayı ve kalkınmayı köyden başlatmıştır. Atatürk, tarım devrimi, toprak reformu, İdeal Cumhuriyet Köyü, Köy Eğitimleri, Halkevleri, Halkodaları ve Köy Enstitüleri projeleriyle köylüyü gerçekten de “milletin efendisi” yapmak istemiştir.

Genç Cumhuriyet’in köy politikası, Atatürk’ün 1934’te Umum Müfettiş Kâzım Dirik’le birlikte çizdiği “*İdeal Cumhuriyet Köyü Projesi*”nde görüldüğü gibi her bakımdan gelişmiş, her olanağa sahip, çevreye ve doğaya saygılı çağdaş köyler oluşturmaktır.

Atatürk, kökleri Orta Asya’ya ve Anadolu’nun derinliklerine, Osmanlı, Selçuklu öncesine uzanan Türk halk kültürüyle beslenmiş çağdaş köyler kurmak istemiştir. Erken Cumhuriyet, kendi kültürünü tanıyan, çağdaş değerleri benimsemiş, bilgili, kültürlü, sanattan zevk alan, aydınlanmış köylüleri yaratmak istemiştir. Evet! Bunun adı toplum mühendisliğiyse Cumhuriyet toplum mühendisliği yapmıştır! Toprak reformu yaparak ağalığı yıkmak, eğitim seferberliğiyle cehaleti yenmek, sağlık seferberliğiyle hastalıkların kökünü kurutmak, bağınazlığın yerine akli ve bilimi yerleştirmek için yapılan bu mühendisliğe can kurban!

Cumhuriyet, yüzyıllardır bütün değerleriyle; diliyle, edebiyatıyla, sazıyla, sözüyle dalga geçilen, hor görülen “Türk halk kültürünü” ara yıp bulmak için büyük bir mücadele vermiştir.

Halkevlerinin ve Köy Enstitülerinin yıllık etkinlik programları na bakıldığında saza, söze, âşık geleneğine ne kadar önem verildiği çok açıkça görülecektir. Örneğin Nafi Atuf Kansu, 1935 yılında Halkevlerinin Türkiye genelinde yaptığı etkinlikleri sıralarken köyler de halk ozanlarına ulaşılarak ozan geleneğinin desteklendiğini, Halk Müziği’nde derleme çalışmaları yapıldığını, Ankara ve Bartın’da köylü koroları kurulduğunu, köy seyirlik oyunlarının derlendiğini belirtmiştir.

Kayseri Halkevi Başkanlığınca 1 Aralık 1932 tarihinde *Kayseri Vilayet* gazetesine verilen bir ilanda Halkevinin düzenleyeceği etkinliklerden birinin de “*Kayserili halk şairlerinin değişlerinin saz eşliğinde söylenmesi*” olduğu belirtilmiştir. Yine 1933 yılında Kayseri Halkevi’nin faaliyet raporuna göre Güzel Sanatlar Şubesi’nce “*Halk arasında söylenmekte olan milli türkülerden bazılarının notaları tespit edilmiştir.*” Halkevi Başkanı Naci Özsan, 1936’da Kayseri Halkevi’nin

yaptığı faaliyetleri sıralarken Dil, Tarih, Edebiyat Şubesi'nin faaliyetlerinden, “*Halk arasında söylenen öz Türkçe keli meleri derlemek, halk türküleri ve folkloru ile uğraşmak...*” şeklinde söz etmiştir.

Özetle Halkevleri, saza, söze ve halk kültürüne büyük önem vermiştir. Âşık Veysel de bu gerçeğin farkındadır. *Halkevi* adlı şiirinde şöyle demiştir:

“Doğru bakıp görene Halkın evi Hakk'ın evi Hüsnüniyet olanlara Halkın evi Hakk'ın evi Bu varlığı böyle gördüm Düşündüm kafama sordum Düşkünlere yapar yardım Halkın evi Hakk'ın evi Halkevinin dokuz kolu Bir kökü var bin bir dalı Yaprak dahi köke bağlı Halkın evi Hakk'ın evi Teknik Araştırma Köy Kolu Spor temsiller dopdolu Güzel sanatlar, mimari Halkın evi Hakk'ın evi O resimler o heykeller Bahtiyardır yapan eller Memlekete doğru yollar Halkın evi Hakk'ın evi Bir kolu var edebiyat Bir cevher ki yetmez fiyat Ehli aşka verir kuvvet Halk'm evi Hakk'ın evi Cami, tekke, asitane Ah çekeriz yana yana Bu da bir yoldur insana Halkın evi Hakk'ın evi (...)

Atatürk kurdu temeli İnönü'nün bu emeli Biziz bizim ev demeli Halkın evi Hakk'ın evi Veysel böylece inandım Aşkın ateşine yandım Zannetmeyin ki aldandım Halkın evi Hakk'ın evi. ”

Köy Enstitüleri Saz Dersi Öğretmeni Âşık Veysel Köy Enstitülerinde Türk Halk Müziği ve türkülerimiz, saz ve söz eşliğinde halk ozanlarınca anlatılmıştır. Köy Enstitülerinde müzik öğreten (saz öğretene) o halk ozanlarından biri de Âşık Veysel'dir.

Okuma yazması olmayan Âşık Veysel birçok Köy Enstitüsünde Cumhuriyet gençlerine müzik (saz) öğretmiştir.

Âşık Veysel, 1941-1946 yılları arasında, İnönü döneminde, iyi bir aylıkla her sene bir enstitüde çalışmış, “*saz öğretmenliği*” yapmıştır.

Veysel'in çalıştığı Köy Enstitüleri şunlardır:

1. Adapazarı Arifiye Köy Enstitüsü (1941)
2. Hasanoglan Köy Enstitüsü (1942)
3. Eskişehir Çifteler Köy Enstitüsü (1943)
4. Kastamonu Gölköy Köy Enstitüsü (1944)
5. Yıldızeli Pamukpınar Köy Enstitüsü (1945)
6. SamsunLadik Akpınar Köy Enstitüsü (1946)

Ayrıca Çanakkale'nin Savaştepe, Erzurum'un Pulur, Malatya'nın Akçadağ, Kırklareli'nin Kepirtepe, Adana'nın Düziçi Köy Enstitülerin de de konserler vermiştir.

Veysel, Çifteler Köy Enstitüsü'nde iken meşhur *Toprak* şiirini yazmıştır.

Veysel'in Samsun Ladik Akpınar Anadolu Öğretmen Lisesi/Köy Enstitüsü'nde saz dersi verdiği dönemde “memurlar” panosunda yer alan fotoğrafı

Veysel, genç Cumhuriyet'in Halkevlerini “*Hakk'ın evi*” diye adlandıracak kadar önemli görmüştür. Şiirinde Halkevlerinin temel özel liklerini kısa ve öz biçimde çok güzel anlatmıştır. Halkevlerini kuran Atatürk'ü ve İnönü'yü övmüştür. Genç Cumhuriyet'i “halk düşmanı” sananlara halk ozanı Âşık Veysel'in bu *Halkevleri* şiirini sabah akşam okutmak lazım doğrusu!

Âşık Veysel, Tek Parti döneminde zaman zaman Halkevlerinde saz çalmış, türkü söylemiştir. İnönü de birkaç kere kendisini Halkevi'nde dinlemiştir.

Cumhuriyetin, köye, köylüye, halk kültürüne önem veren kurumların başında Köy Enstitüleri gelmektedir. Atatürk döneminde Köy Eğitimleri Projesi'yle temelleri atılan Köy Enstitüleri, İnönü

döne minde bütün Türkiye'ye yayılmıştır. Köy Enstitüleri de tıpkı Halkevleri gibi saza, söze, âşık geleneğine büyük önem vermiştir.

Başbakan Erdoğan'ın "... *Dönemin tek parti dahiliye vekâleti ta rafından saz, gerici bir müzik aleti olarak görülüyor. Valilikler eliyle, kolluk kuvvetleri eliyle görüldüğü yerde toplanması, yakılması, imha edilmesi isteniyor...*" diyerek Tek Parti'yi saza, söze, Halk Müziği'ne düşman gibi göstermesine karşın gerçek hiç de böyle değildir. Tam ter sine Tek Parti, halkı saza, söze Türk Halk Müziği'ne daha da yaklaştırmak için çaba harcamıştır. Örneğin Köy Enstitülerinde bu yönde çok önemli çalışmalar yapılmıştır.

Fay Kirby, Türkiye'de Köy Enstitüleri adlı kitabında bu gerçeği şöyle dile getirmiştir: "(Köy Enstitülerinde)... öğrencilerin kendi bölgelerine özgü hareketliliği ve toplumsallık değerleri olan türkülerini söylemeleri özendirilmiştir. Doğal bir ayıklanmayla ve Enstitüler arası tanışmalarla bunların en çekici olanları ulusal düzeyde yayılma ya başladı. Bunlar enstitü çıkışlılar ile radyonun ulaşmadığı yerlere eriştiler."

Köy Enstitülerinde her öğrenci en az bir müzik aleti çalabilecek düzeye getirilmiştir. O müzik aletleri arasında Mandolin ve keman gibi Batı Müziği aletleri yoğun olsa da saz gibi Türk Halk Müziği aletleri de vardır.

Köy Enstitüleri müzik (saz) öğretmeni Veysel o yıllarda çok mutlu ve umutludur. Kendisini gören arkadaşı Hidayet Gülen'e öğrencilerin "istekli ve anlayışlı" olduklarını belirtmiştir. Veysel, Köy Enstitüsü günlerindeki mutluluğunu kendi ağzından şöyle ifade etmiştir:

"Orda görevim, kurs için gelen eğitmen adaylarına ve diğer ta lebelere saz dersi vermektir. Benim için bir müzik salonu vardı. Orda hangi sınıfın hangi dersi olursa, sınıflar gelir, ben orada ders yapardım. Ben çalarım onlar dinlerler. Okulda sazları vardı. Talebeler onlarla çalarlardı. Sonra sazlarının düzenlerini yapardım. Mamafih bazı çocuklar çok merak ederler ve saza öğrenirlerdi. Hatta zaman zaman kar şılaştığım çocuklardan bazıları saz için memnuniyetlerini söylerlerdi. Ben o zaman kendimi mutlu hissedirdim."

Âşık Veysel'in kendi ağzından söylediklerini şöyle bir alt alta yazalım:

Köy Enstitülerindeki görevim, öğrencilere saz dersi vermektir.

Ben saz çalardım, öğrenciler dinlerdi.

Öğrencilerin okulda sazları vardı. O sazları çalarlardı.

Öğrencilerin sazlarının düzenlerini yapardım.

Bazı öğrenciler saz çalmayı öğrenirlerdi.

Saz çalmayı öğrenen öğrenciler memnun olurdu.

Ben öğrencilere saz çalmayı öğrettiğim için mutlu olurdum.

Eee! Hani Tek Parti döneminde saz gerici bir müzik aletiydi? Hani valilikler eliyle, kolluk kuvvetleri eliyle görüldüğü yerde toplanması, yakılması, imha edilmesi emredilmişti?

Bu nasıl bir tek partiyse, bir taraftan "sazı gerici bir müzik aleti" ilan etmiş diğer taraftan Köy Enstitülerine "saz dersleri" koymuş! Bir taraftan Âşık Veysel'i saza Sivas'a sokmamış diğer taraftan Türkiye'nin birçok ilindeki Köy Enstitüsüne sokmuş! Allah Allah! Bir risi gerçekleri çarpıtıyor ama kim?

Başbakan Erdoğan Âşık Veysel'e dayandırarak, "Sazı gerici bir müzik aleti olarak gören hükümet Veysel'i saza Sivas'a sokmadı/" diyor.

Aşık Veysel ise, Ben her yıl bir Köy Enstitüsü'nde saz dersleri verdim. Saz öğrettim!" diyor.

Ben de "el insaf!" diyorum.

Bir Cumhuriyet ve Atatürk Sevdalısı Âşık Veysel Cumhuriyet'in kurucusu Mustafa Kemal Atatürk'ü hiç görmeme sine, okuma yazması olmadığı için Kurtuluş Savaşı, devrimler ve Ata türk hakkında kitabi bilgi sahibi olmamasına karşın, Cumhuriyet'i ve Atatürk'ü anlamının ötesinde hissetmiş bir şairdir Âşık Veysel.

Veysel'in Atatürk, Cumhuriyet ve Türklük konularında yazdığı şiirler okunduğunda, onun erken Cumhuriyet dönemini, birçok gören, okuyan insandan çok daha iyi anladığı görülecektir.

Prof. Ali Berat Alptekin'in Aşık Veysel kitabında dediği gibi: "Âşık Veysel hayatı boyunca cumhuriyet rejimi ve onun mimarı Mus tafa Kemal Atatürk'le hep barışık yaşamıştır. Onun şiirlerinin oluşma sında Atatürk, cumhuriyet ve inkılâplar hep yan yana olmuştur. O, bütün hayatı boyunca Atatürk'ü sevmiş, çocuklarına ve sevenlerine Atatürk'ün izinde olmalarını tavsiye etmiştir. "

Bir şiirinde Atatürk'ün izinde yürümekten şöyle söz etmiştir:

" Yürüyelim Atatürk 'ün izine Boş verelim bozguncular sözüne Göz atalım şu dünyanın hızına Yüyüyüp hedefe varalım kardaş"

Veysel'in "Atatürk'ün izinden yürüyerek dünyanın hızına yetişile bileceği" şeklindeki analizi dikkat çekicidir. Veysel burada, Atatürk'ün "*Muasır medeniyetler düzeyine ulaşmak, hatta o düzeyi aşmak*" ola rak belirlediği "hedefe" varmak için sürekli yenilik, yani Devrimcilik ilkesine vurgu yapmıştır.

Veysel, Atatürk'ün Kurtuluş Savaşı'ndaki kahramanlığına ve dev rimci kişiliğine hayrandır. Kurtuluş Savaşı'nı "*19 Mayıs'ta parlayan zafer*", devrimlerini ise "*Atatürk'ün eserleri söylenecek bundan geri*" biçiminde ifade etmiştir.

"On dokuz Mayıs'ta parlayan zafer İptida Samsun'a bastı ayağı Ne mutlu Samsun 'a zafer kapısı Her an için hatırlarız bu çağı.

Samsun'da parladı zafer güneşi Öyle bir zafer ki bulunmaz eşi Gerdi kanatların bir devlet kuşu Şeneldi Türklerin kadim ocağı.

Samsun'a çıkınca bir asker idi.

Bir aydınlık şarka doğru yürüdü Emsali bulunmaz bir cevher idi Edep, erkân, medeniyet membaı.

Tokat'tan, Sivas'tan doğru Erzurum Kurdu kongreyi düzeldi durum Yollardan geçerek aynı yıldırım Şanlı Ankara'ya kurdu otağı.

Yürüdü cepheye elbirliğiyle İnançlı imanlı bir varlık ile Yanında binlerce kurbanlık ile Süpürdü düşmanı bastı dayağı.

()

İşte bugün Atatürk'ün günüdür Her yana yayılan onun ünüdür Her tarafta şenlik Türk düğünüdür Nur için olsun Atatürk'ün yatağı.

Okuma yazma bilmeyen Veysel, görmeyen gözleriyle okuyanya zangören birçoklarına Kurtuluş Savaşı ve Atatürk dersi vermiştir.

Veysel, Atatürk'ün ölümünden duyduğu derin üzüntüyü *Ağlaya lım Atatürk'e* adlı şiiriyle şöyle mısralara dökmüştür:

"Ağlayalım Atatürk'e Bütün dünya kan ağladı

Başbuğ olmuştu mülke Geldi ecel can ağladı Şüphesiz bu dünya fani Tanrı'nın Aslanı hani Cemi mahlûk insü cini Hepsi birden ağladı Doğu batı cenup şimal Aman Tanrı bu nasıl hal Atatürk'e erdi zeval Memur mebusan ağladı İskenderi Zülkarneyin Çalışmadı buncalayın Her millet Atatürk deyin Cemiyeti Akvam ağladı Atatürk'ün eserleri Söylenecek bundan geri Bütün dünyanın her yeri Ah çekti vatan ağladı Fabrikalar icat etti Atalığın ispat etti Varlığın Türke terk etti Döndü çark devran ağladı Bu ne kuvvet bu ne kudret Var idi bunda bir hikmet Bütün Türkler, İnönü İsmet Gözlerinden kan ağladı Tren hattı tayyareler Türkler giydi hep karalar Semerkant'la Buhara lar İştitti her yan ağladı >|n* olun Türk gençliği Çalışanlar kalmaz geri Mareşal'i ti askerleri Ordular teğmen ağladı Zannetme ağlayan gülmez Aslan yatağı boş kalmaz Yalnız gidenler gelmez Her gelen insan ağladı Uzatma Veysel bu sözü Dayanmaz herkesin özü Koruyalım yurdumuzu Dost değil düşman ağladı”

Atatürk'ün ölümünden duyduğu üzüntüyü “*Cemi mahlûk insü cini / Doğu batı cenup şimal / Bütün dünya kan ağladı*” diye ifade eden Veysel, o görmeyen gözleriyle bazı gören gözlerle inat “*Atatürk'ün eserleri söylenecek bundan geri*” diyerek de Atatürk'ün eserlerini sıralamıştır: “*Fabrikalar icat etti / Tren hattı tayyareler.*”

Atatürk'ün “*Beni görmek demek, behemehal yüzümü görmek de ğildir. Benim fikirlerimi, duygularımı anlıyorsanız ve hissediyorsanız bu yeterlidir,*” sözüne birebir uygun olarak Veysel, Atatürk'ün yüzünü görmemiş olmasına karşın onun fikirlerini, duygularını anlamış ve hissetmiştir.

Veysel de Atatürk gibi mensubu olduğu Türk milletini hep sevmiştir. Şiirlerinde avazı çıktığı kadar Türk olmaktan gurur duyduğunu haykırmıştır:

“Dünya dolsa şarkıyılan Türküz türkü çığırırız Yola gitmek korkuyulan Türküz türkü çığırırız Türküz Türkler yoldaşımız Hesaba gelmez yaşımız Nerde olsa savaşımız Türküz türkü çığırırız Türklerdir bizim atamız Halis Türküz kam temiz Şarkı güzeldir hatamız Türküz türkü çığırırız”

(~r Türk Adı Babamdan Bana Mirastır *adlı şiirinde* “Ne mutlu Tür kümr *diye bağırır gibidir:*

“Muhabetin canda haslardan hastır Avutur Veysel'i bir şen piyestir Türk adı babamdan bana mirastır Daha bundan başka adı ne'yleyim.”

Veysel, Türklüğü de Atatürk gibi anlamıştır. Atatürk'ün “*Türkiye Cumhuriyeti'ni kuran Türkiye halkına Türk milleti denir*” sözündeki gibi ırkçılıktan uzak bir milliyetçilik anlayışına sahiptir. Onun Türk çülüğü ayrıştırıcı değil birleştiricidir. Ona göre, vatani kurtarmak için birlikte şehit olan bütün unsurlar bu milleti oluşturur.

“Kürdü, Türkü ve Çerkezi Hep ademin oğlu kızı Beraberce şehit gazi Yanlış mı var ve neresi”

Veysel gerçek bir vatanseverdir. Ona göre ay yıldızlı bayrağın al tında çalışıp üretmektir en büyük vatanseverlik.

“ Vatan bizim, ülke bizim, el bizim Emin ol ki her çalışan kol bizim, Ay yıldızlı bayrak bizim, mal bizim Söyle Veysel öğünerek överek. ”

Vatan aşkıyla ay yıldızlı bayrak altında birleşmenin önemine işa ret etmiştir:

“Birleşiriz bir bayrağın altında Biz Tiirklerin ikilik yok aslında Yanar tutuşuruz vatan aşkında Hepimiz bu yurdun evlatlarıyız. ”

Vatan savunmasına da büyük önem vermiştir. Gerektiğinde düş manı süngiilemekten söz etmiştir:

“Bizi bugün için beslemiş vatan Ne mutlu bu yolda olaydım kurban Çekilip karşıma çıkınca düşman Süngü vursam idi düşman döşüne. ”

Menderes'in Seçim Dalgası Demokrat Parti'nin iktidar olduğu 1950'lerde dönemin Sivas va lisi

Veysel'in köyüne gelerek onun DP'ye geçmesini. Vatan Cephesi'ne katılmasını, oyunu da DP'ye vermesini istemiştir. Âşık Veysel bu teklifi reddetmiştir. Bunun üzerine DP, Veysel'i köyüne hapsedmiştir. Veysel de kızıp DP'yi ve Menderes'i eleştiren *Demokrasinin Budur Rejimi* adlı şu şiiri yazmıştır:

“Demokrasinin budur rejimi Vatan milletindir kim kovar kimi Stkma savcıları, kovma hâkimi Şekavet yok, adalet var bu yolda Top kapı'da. Kayseri'de, Uşak'ta Kimin hakkı vardır bu sefil halkta Parmaklar oynuyor türlü nifakta Selamet yok, felaket var bu yolda Radyo denilen Milletın malı Neşriyatlar tarafsızca olmalı Hâkimiyet milletindir bilmeli Esaret yok, hep millet var bu yolda Manasız mantıksız ‘Vatan Cephesi’

Vatan milletindir bu neyin nesi Maksat Menderes'in seçim dalgası Menderes yok, memleket var bu yolda Milletsiz bir devlet yoktur olamaz Eğri bakan aradığın bulamaz Hiçbir parti ebediyen kalamaz Şikâyet yok, nihayet var bu yolda Veysel söyler ama duyulmaz sesi Doğru söyleyene diyorlar ‘asi’

Böyle değil idi şu demokrasi ‘Tahkikat’ yok, hürriyet var bu yolda.”

Gözleri görmeyen Veysel, yine gözleri gören çoğunluğun fark ede mediği bir gerçeği; DP'nin aslında “demokrat” olmadığını fark etmiş tir. Veysel, DP eleştirisi durumundaki bu şiirinde bir anlamda kısa, öz ve anlaşılır biçimde DP'nin demokrasi dışı uygulamalarını sıralamış tır. “*Sıkma savcıları, kovma hâkimi / Şekavet yok, adalet var bu yol da,*” diyerek adaletin olmadığını belirtmiş, “*Topkapı'da, Kayseri'de, Uşak'ta / Parmaklar oynuyor türlü nifakta / Selamet yok, felaket var bu yolda*” diyerek İnönü'ye yönelik saldırıları kınamış, “*Radyo deni len milletın malı / Neşriyatlar tarafsızca olmalı*” diyerek muhalefete getirilen radyoda konuşma yasağını eleştirmiş, “*Hiçbir parti ebediyen kalamaz/ Şikâyet yok, nihayet var bu yolda,*” diyerek DP'nin de eninde sonunda gideceğini hatırlatmış, “*Böyle değil idi şu demokrasi /Tahki kat' yok, hürriyet var bu yolda,*” diyerek de Tahkikat komisyonlarını eleştirerek demokrasinin “baskı” değil “özgürlük” rejimi olduğunun altını çizmiştir ustaca.

Veysel'in şu dörtlüğü ise DP ve Menderes hakkında neler düşün düğü olanca açıklığıyla gözler önüne sermektedir: “Manasız mantıksız ‘Vatan Cephesi’/ Vatan milletindir bu neyin nesi / Maksat Menderes'in seçim dalgası /Menderes yok, memleket var bu yolda ”.

Başbakan Erdoğan'a cevap veren Veysel'in torunu Yeliz Şatıroğlu, dedesinin DP'yi nasıl reddettiğini şöyle anlatmıştır:

“*Demokrat Parti döneminde dedeme, ‘Bizim partinin Vatan Cephesi’ne üye olmanı istiyoruz,’ demişler. Dedemin cevabı şu olmuş: ‘Ben sadece Atatürk’ün partisine (CHP) üyeyim. Başka partiye ilye ol mam...’ Bunun üzerine dedemin Sivas bağlantılı müzik çalışmalarına engel olmaya çalışılmış. O dönem dedemin radyolara çıkması da bir süreliğine yasaklanmış. Kısacası Başbakanın sözünü ettiği yasakların CHP'yle ilgisi yoktur...’** Görüldüğü gibi, Başbakan Erdoğan’ın “CHP’den baskı gördü günü” iddia ettiği Veysel, CHP’den değil DP’den baskı görmüştür. Bu nedenle de CHP’ye değil DP’ye karşıdır. Atatürk’ün kurduğu Cumhuriyetin kıymetini çok iyi bilen. Halkevlerine, Köy Enstitülerine övgüler dizen. Köy Enstitülerinde “saz öğretmenliği” yapan Veysel’in, Atatürk Cumhuriyetine karşı olan, o Halkevlerini, o Köy Enstitülerini yıkan Menderes’ten ve DP’den hazzetmemesi son derece normaldir.*

Veysel’e sahip çıkarak CHP tarihine saldıran Başbakan Erdoğan, acaba Veysel’in bu DP karşıtlığından haberdar mıdır?

Âşık Veysel’den Size Ekmek Çıkmaz İşte Âşık Veysel...

21. yüzyılın Yunus Emre'si, Pir Sultan Abdal'ı....

Osmanlı'nın divan şairi değil, Cumhuriyet'in halk şairi...

Türklüğüyle gurur duyan gerçek bir vatansever...

Atatürk'e ve Cumhuriyet'e sevdalı...

Tek parti CHP döneminde kendisine verilen "Halk ozanı" belge siyle sazı elinde bütün ülkeyi gezip konserler vermiş, çalmış söylemiş biri...

Cumhuriyet'in en önemli kültür projesi olan Köy Enstitülerinin saz öğretmeni...

Demokrat Parti'ye katılmayı reddeden bir Cumhuriyetçi...

Bütün bu tarihi gerçeklere karşın Başbakan Erdoğan, 5 Mart 2013 tarihli konuşmasında şöyle demiştir: "Merhum Aşık Veysel, yakınları na, bir dönem sazıyla Sivas'a inemediğini söylüyor. Polis ya da jandarmanın, elinden sazını hemen aldığını, kırdığını ya da ateşe atarak yak tığını ifade ediyor. Neden, çünkü dönemin tek parti dahiliye vekâleti tarafından saz, gerici bir müzik aleti olarak görülüyor. Valilikler eliyle, kolluk kuvvetleri eliyle görüldüğü yerde toplanması, yakılması, imha edilmesi isteniyor. Bu ülkede kimin ne olduğunu anlıyor musunuz? Bu CHP zihniyeti, böyle bir zihniyettir... "

Atatürk'e Ağlayalım adlı şiirinde Âşık Veysel ne demiştir?

"Atatürk'ün eserleri söylenecek bundan geri", "Fabrikalar icat etti / Tren hattı tayyareler," demiştir. Cumhuriyet'in eserlerinden söz etmiştir. Başka şiirlerinde de Cumhuriyet'in Halkevlerinden, hastane lerinden, okullarından söz etmiştir. Cumhuriyet kazanımlarıyla gurur duymuş ve bu gururu şiirlerinde çok coşkun bir biçimde ifade etmiştir. Veysel, bir keresinde Bahri Ulaş'a şöyle demiştir:

" Ulaş Beyim, ben (komünizm), (sol) ve (sağ) bilmem. Bunlar be nim zihnime basmaz. Sözümle, sazımla Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün dosdoğru yolundan hiç ayrılmadım. Atatürk'ü dinledim, Atatürk'ü söyledim. "

Takkeli Âşık Veysel Görüldüğü gibi 21. yüzyılın Yunus Emre'si Âşık Veysel gerçek bir Atatürk âşığı ve gerçek bir Cumhuriyetçidir. Atatürk devrimlerine de sonuna kadar bağlı biridir. Örneğin kılık kıyafeti pek yerinde olmasa da Şapka Kanunu'ndan sonra hep şapka takmış, her yere şapkasıyla gitmiştir.

Ancak Âşık Veysel'in bu Atatürk sevgisi, devrim kanunlarına olan bağlılığı, dahası o şapkalı fotoğrafları binlerini epeyce rahatsız etmiş tir. Etmiştir ki, 2009 yılında AKP döneminde Sivas Şarkışla'da bulu nan Âşık Veysel Parkı'ndaki şapkalı Âşık Veysel heykeli kaldırılarak yerine takke giydirilmiş bir Âşık Veysel heykeli konulmuştur.

Bu garip durum haliyle kamuoyunun tepkisini çekmiştir. Bunun üzerine DSP İstanbul Milletvekili Hüseyin Mert, 31 Temmuz 2009 tarihinde Başbakan Erdoğan'a yazılı olarak cevaplaması için bir soru önergesi vermiştir:

"Şarkışla'da bulunan Âşık Veysel Parkı'na konulan Âşık Veysel heykelinde. Cumhuriyet ozanına takke giydirildiğini iizüntii ile yazılı ve görsel basınımızda hayretler içinde izliyoruz. Âşık Veysel hem fiziki olarak hem de giyim tarzı olarak kendisine hiç benzemeyen bu heykel le kamuoyu algılamasına farklı olarak sunulmak istenmiştir. Toplum içerisine ve konserlerine kıyafet devrimine uygun olarak başında fotr şapka ve düzgün kıyafetle çıkan Âşık Veysel'e takke giydirilmesi son derece çirkindir ve anlamlıdır. Bundan sonraki aşama herhalde Cum huriyet ozanına yeşil sarık ve

cüppe giydirilerek elindeki sazın yerine asa ile tespîh konulması olacaktır. Bu da göstermektedir ki dünyanın önde gelen üniversitelerinde adına kürsü açılan çağdaş, halkı ile ter cümanstz anlaşılan türkû üstadı, halk şairi ve Cumhuriyetsin kanun ve kazanımlarına yürekten bağlı Âşık Veysel toplumu gericileştirme çaba larına alet edilmek istenmektedir.”

Hüseyin Mert Başbakan Erdoğan’a iki soru sormuştur:

1. Şarkışla’da bulunan Âşık Veysel heykelinin kaldırılarak yerine hem fiziki olarak hem de giyim tarzı olarak kendisine hiç benze meyen bu heykelin konulmasının gerekçeleri nedir?
2. Ünlü ozanın yakınlarını, sevenlerini ve adına kurulmuş sivil top lum Örgütlerinin tepkisini çeken bu heykeli kaldırarak yerine Âşık Veysel’e benzeyen, giyim tarzı ve felsefesini andıran bir heykel koymayı düşünüyor musunuz?

Kamuoyunda artan tepkiler üzerine Şarkışla’nın BBP’li Belediye Başkanı Kasım Gültekin yaptığı basın açıklamasında heykele yönelik tepkilerin yersiz olduğunu belirterek şunları söylemiştir: “Takke, halk insanı olduğu için Veysel’in yaşamında da var. Kimse ‘takmadı’ diye mez. Bu heykel, Etnografya Müzesi’nden getirilecek bronzdan yapılan yeni bir heykelle değiştirilecek. Değişecek ama takkeden falan değil. Bronz daha kalıcı olduğu için değiştirilecek. Mevcut heykeli eleştiren ler, ozana benzeyen heykeli getirsin, bizzat ben kaidesine yerleştirece ğim.”

Bu arada “halk insanların” takke taktıklarını da öğrenmiş ol duk! Veysel de kendince “dindar” biridir. Ama dini sarığa, takkeye indirgeyen dincilerden değildir. Alevi gelenekleriyle yetişmiş Veysel’in Tanrı aşkını sorgulamak da kimsenin haddine değildir!

Veysel, “Her şey haddini geçtikten sonra haramdır,” diyen bir din anlayışına sahiptir. İçki de içer, ama ölçüsüyle! 1962 yılında Veysel’le sazlı sözlü, rakılı bir röportaj yapan Utkan Kocatürk, röportajın bir yerinde, “Âşık kadehte rakın bitti. İkinci kadehi içer misin?” diye sor duğunda Veysel şu cevabı vermiştir: “Birincide biz rakıyı içtik; ikinci kadehte rakı bizi içer! Her şey haddini geçtikten sonra haramdır. Bu nun ne dayısı, ne akrabası var! Kim fazla gitti mi hemen tepetaklak çevirir!” Aynı röportajda bir başka soru üzerine de “Orhan Veli’yi

tanırım; birkaç sefer beraber oturduk, içtik, karşılıklı şiirler okuduk! Sait Faik’le birkaç sefer içtim. Neyzen’le tanıştımdemiştir. Ancak bugün Veysel’in başına takke takanlar, yarın “ağzına içki koymazdı” derseler şaşırmanın!

Takkeli Veysel heykeline sert tepki gösterenlerden biri de Âşık Veysel’in akrabası Memduh Süzer’dir. Süzer şunları söylemiştir: “ Vey sel, hiçbir zaman sokaklarda takkeyle dolaşmadı. Daha çok fotr ve kasket takmış bir halk ozanıdır. Onun böyle hatırlatılma uğraşı doğ ru değildir. Âşık Veysel’i bir yere çekmeye çalışıyorlar. Elbette Veysel de inançlı ve Müsliimandı. Ama takke veya benzeri bir şey takmazdı. Çünkü o halk ozanıdır, dolayısıyla ırk ve mezhep ayrımına karşı çık mış, Bektaşî kültürüyle yetişen bir insandır. ”

Artan tepkiler üzerine AKP, takkeli Âşık Veysel heykelini kaldırıp yerine şapkalı Âşık Veysel heykelini koymuştur. Şapkalı heykelin açılışını 18 Kasım 2009’da AKP’li Bayındırlık ve İskân Bakanı Mustafa Demir yapmıştır.

Bütün hayatı boyunca

şapka takan Âşık Veysel'in takkeli heykelim diktiler.

Şapkalı Âşık Veysel

heykelini kaldırıp yerine takkeli Âşık Veysel heykeli koydular.

18 Kasım 2009'da Âşık

Veysel'in takkeli heykelini kaldırıp yeniden şapkalı heykelini koydular.

Görülen o ki: Türkiye'de BOP'a uygun biçimde yakın tarihi yeni den yazanlar Âşık Veysel'e de yeni bir biyografi yazmaya karar vermiş lerdir. Âşık Veysel, ılımlı İslam'a uygun olarak yeniden yorumlanıp, "hidayete erdirilmek" istenmiştir! Bir taraftan Âşık Veysel'in Atatürk ve Cumhuriyet sevgisi, diğer taraftan Cumhuriyet devrimlerini çağrıştıran şapkalı görünümü hafızalardan silinmeye çalışılmıştır. Bu Âşık Veysel Planı aşama aşama yürütülmüştür. Önce 2009'da "çaktırma dan" şapkalı Âşık Veysel heykeli kaldırılıp yerine takkeli Âşık Veysel heykeli konulmuş, sonra 2013'te Başbakan Erdoğan tarafından Âşık Veysel "CHP mağduru" ilan edilmiştir.

Türkiye'de Atatürk ve Cumhuriyet karşıtlarının "başlık" problemi vardır. Adeta İslam dinini başa giyilen/örtülen/takılan şeye indirgemiş durumdadırlar. Onlara göre erkeklerde şapka giyilmesi "dinsizliğin", takke, sarık veya fes giyilmesi "dindarlığın" göstergedir! Aynı biçimde kadınlarda başörtüsü takılması "dindarlığın", başörtüsü takılmaması "dinsizliğin" göstergesidir! Ancak biraz anlayarak Kur'an okuyan her kesin bilebileceği gibi İslam dini böyle şekilci bir din değildir. Ayrıca ne takke, ne sarık ne de fes Müslümanlığın gereği değildir. Atatürk ve Cumhuriyet karşıtları, Cumhuriyet'e "başlık" üzerinden saldırmıştır. İstiklal Mahkemeleri İskilipli Atıf Hoca'yı mı astı? "Şapka giymediği için astı!" yalanını söylemişlerdir. Yetmemiş, "İdam sehpasında sallanan İskilipli Atıf Hoca'nın ölü başına şapka giydirildi!" yalanını eklemişlerdir. İstiklal Mahkemeleri Seyit Rıza'yı mı astı? "Seyit Rıza'nın başına zorla şapka giydirildi!" yalanını söylemişlerdir. Ve Âşık Veysel şapka mı taktı? "Âşık Veysel aslında takkeliydi!" yalanına sarılıp takkeli Âşık Veysel heykeli dikmişlerdir. Bu Cumhuriyet karşıtları, başa giyilen şeyin değil ama yalan söylemenin, iftira atmanın "günah" olduğunu bilselerdi keşke!

ATATÜRK'ÜN MÜZİK DEVRİMİ *Başbakan Erdoğan, 5 Mart 2013'teki konuşmasında, "(...) Bu CHP zihniyeti, böyle bir zihniyettir. Halk Müziği'nin radyolardan dahi yayımlanması yasaklanıyor. Dinlenmesi, icrası yasaklanıyor," diyerek genç Cumhuriyet'i "Halk Müziği düşmanı" ilan etmiştir!*

Öncelikle şunu belirteyim ki, Cumhuriyet tarihinde hiçbir zaman Türk Halk Müziği yasaklanmamıştır.

Türk toplumunun her yönüyle köklerinden beslenip evrensel uygarlığı yakalaması için mücadele eden Atatürk'ün gözden kaçan Müzik Devrimi'nden söz edelim önce.

Atatürk'e göre hayat bir musikidir ve musikisiz hayat olmaz. 1925'te İzmir Kız Öğretmen Okulu'nda öğrencilerle sohbet ederken, "**Hayatta musiki lazım mıdır?**" diye sormuş, ancak istediği cevabı ala mayınca sorusunu kendisi şöyle cevaplamıştır: "**Hayatta musiki lazım değildir. Çünkü hayat musikidir. Musiki ile alakası olmayan nahlûkat** inSiin değildir. Eğer mevzubahis olan hayat, insan hayatı ise musiki be hemehal vardır. Musikisiz hayat zaten olamaz. Musiki hayatın neşesi, ruhu, sürürü ve her şeyidir. "

Atatürk'e göre en zor devrim Müzik Devrimi'dir. Atatürk'ün ifa desiyile, "Çünkü Müzik Devrimi şahsa önce kendi iç dünyasını unut turmayı, sonra da yeni bir âleme yönelmeyi gerektirir. Onun için çok zordur... Çok zor ama yapılacaktır. "

Atatürk Müzik Devrimi'ni, "Milletin yüksek gelişiminin işareti" olarak görmüştür: "Bir millet çok şeyde inkılâp yapabilir ve bunla rın hepsinde de muvaffak olabilir, fakat musiki inkılâbıdır ki, milletin yüksek gelişiminin işaretidir," demiştir.

Atatürk'ün devrimci adımları arasında müziğe de yer vermesinde Montesquieu'nun *Kanunların Ruhu* adlı eserinin özel bir yeri vardır. Atatürk bu eserde geçen "*Müzikte yapılacak en küçük bir değişikliğin devletin yapısında da değişiklik yapılmasını gerektirdiği*" düşüncesini Atatürk, 1934'teki Meclis açış konuşmasında, "*Bir ulusun yeni de ği şikliğinde ölçü, musikide değişikliği alabilmesi, kavrayabilmesidir,*" şeklinde ifade etmiştir.

Atatürk'ün Müzik Devrimi'nin iki temel ayağı vardır:

1. Köklü ama gelişimi çok önce durmuş bir geleneğin (ArapAcem Bizans ezgilerinden oluşan Sanat Müziği'nin) yıkılması... Yerine dinamik, bilimsel, çağdaş bir müziğin 'Ulusal Türk Müziği'nin ge tirilmesi, oluşturulması...
2. Ulusal Türk Müziği oluşturmak için Türk Halk Müziği'ni Çokses li Batı Müziği'nin evrensel ilkeleriyle yeniden yorumlamak...

Bu doğrultuda Cumhuriyet'in ilk yıllarında müzikle ilgili çok önemli devrimci adımlar atılmıştır.

Osmanlı döneminde, 1916'da İstanbul'da Maarif Nezareti tara findan kurulan "*Dârülelhan*", 1923'te eklenen bir "*Batı Müziği Şube si*" ile yarı konservatuvar durumuna getirilmiştir.

Osmanlı'dan kalan "Makamı Hilafet Muzikası (Mızıkai Hümâ yûn)", 1924'te modernize edilerek "Riyaseticumhur Filarmonik Orkestrasına dönüştürülmüştür.

1935'te Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası kurulmuştur.1924'te "*Ankara Musiki Muallim Mektebi*" kurulmuştur. İlk yönetmeliğinde kurumun kuruluş amacı, "*Lise ve orta mekteplerle bi lumum muallim mektepleri için musiki muallimi yetiştirmek*" olarak belirlenmiştir. Çok sayıda öğrenci müzik öğrenimi için Avrupa'ya gönderilmiştir. 1924'te Ekrem Zeki Ün ve Ulvi Cemal Erkin Paris'e, 1926'da Necil Kâzım Akses ve 1927'de Haşan Ferit Alnar Viyana'ya, Cevad Mem duh Altar Leipzig'e, 1928'de Ahmet Adnan Saygun Paris'e, Halil Bedii Yönetken Prag'a gönderilmiştir. Bu arada Nurullah Şevket Taşkiran ile Bayan Afife Avrupa'da şan öğrenmiştir. Avrupa'da çağdaş Batı Müziği öğrenen bu gençler 1930'dan itibaren yurda dönüp Ankara Muallim Musiki Mektebi'nde görev almaya başlamıştır.

Çoksesli müzik alanında değerli eserler veren Cemal Reşit Rey, Ferit Alnar, Ulvi Cemal Erkin, Ahmet Adnan Saygun, Necil Kâzım Ak ses, "*Türk Beşleri*" olarak anılmıştır.

1927 yılında "*Dârülelhan*" kapatılarak "*İstanbul Konservatuva rı*" açılmıştır.

1930'larda Ankara'da Batı Müziği konserleri verilmeye başlan mıştır. Bu konserler zamanla tüm

yurda yayılmıştır.

1934 1930'lerde halk ezgilerinden yararlanarak, Batı Müziği türü beste çalışmaları yapılmıştır. 1934 yılında Milli Eğitim Bakanı Hikmet Bayur tarafından Muşiki Muallim Mektebi, Riyaseticumhur Flarmoni Orkestrası ve temsil şubesinde oluşacak bir akademi kurulması için hazırlanan “*Milli Muşiki ve Temsil Akademisi Teşkilat Kanunu*” adlı yasada akademinin amaçları şöyle sıralanmıştır:

1. Ülkede bilimsel yöntemler içinde “milli musikiyi” işletmek, yük selmek ve yaymak, Sahne temsilinin her bölümünde “ehliyetli unsurlar” yetiştirmek, Müzik öğretmeni yetiştirmek.

Bu çahşamalar sonunda Musiki Muallim Mektebi bünyesinde bir “*Milli Musiki ve Temsil Akademisi*” kurulmuştur.

Kültür Bakanı Abidin Özmen başkanlığında Ankara'da 26 Ka sım 1934 tarihinde bir müzik kongresi toplanmıştır. Bu kongrede Türkiye'nin müzik sorunları enine boyuna tartışılmış, bu sorunların çözüm yolları sıralanmış ve müzik eğitiminin çerçevesi belirlenmiştir.

1936'da Musiki Muallim Mektebi Devlet Konservatuvarı'na dö nüştürülmüştür.

1939'dan itibaren müzik öğretmeni yetiştirme işini Gazi Eğitim Enstitüsü üstlenmiştir.

1949'da da Devlet Opera ve Balesi kurulmuştur. Atatürk'ün çabalarıyla 1934-1935 yıllarında Ankara'da ulusal opera temsilleri gerçekleştirilmiştir.

Atatürk, Müzik Devrimi'ni hayata geçirirken yabancı uzmanlar dan yararlanmıştır. Bu amaçla 1932'de İstanbul Konservatuvarı'nı ıslah etmek üzere Prof. Joseph Marx, 1935'te bir “musiki konservatuva rı” açmak ve “müzik kültürünün organizasyonu işleriyle ilgilenmek” üzere Prof. Paul Hindemith, 1936'da Türk Halk Müziği'nden derleme ler ve besteler yapmak üzere ünlü Macar besteci Bela Rartok, 1935'te, devlet tiyatro ve operasını düzene sokmak üzere Alman danışman Prof. Cari Ebert Türkiye'ye davet edilmiştir.

1930'larda ve 1940'larda Halkevlerinde, Köy Enstitülerinde ve radyolarda Çoksesli Batı Müziği ve Türk Halk Müziği ağırlıklı kon serler verilmiştir.

Türk tarihinin gerçek anlamda ilk ve tek Müzik Devrimi'ni Ata türk gerçekleştirmiştir. 1930'larda ve 1940'larda yapılan çalışmalarla Ulusal Türk Müziği oluşturulmak istenmiş, bu konuda bir hayli mesa fe alınmış, ancak 1950'lerde başlayan Karşı Devrim sürecinde Ulusal Türk Müziği yerini Arap müziğine bırakmıştır.

Ulusal Türk Müziği Yaratmak Türk Devrimi, ulusal kültürü arayıp, bulup işleyip evrensel uy garlığa katkı sağlamayı amaçlar. “*Yüksek bir kültür onun sahibi olan millette kalmaz diğer milletlere de tesirini gösterir, büyük kıtalara yayılır,*” diyen Atatürk'ün amacı, her alanda Türk ulusal kültürünü yükseltmektir. Atatürk, Müzik Devrimi'ni yaparken de bu temel ilke doğrultusunda Türk Halk Müziği'ni arayıp bulup Batılı yöntemlerle yeniden yorumlayıp Ulusal Türk Müziği ile evrensel müziğe katkı sağ lamak istemiştir. Atatürk bu isteğini 1934 yılındaki Meclis açış konuş masında şöyle ifade etmiştir:

“Bugün dinletmeğe yeltenilen musiki yüz ağartacak değerde ol maktan uzaktır. Bunu açıkça bilmeliyiz. Ulusal ince duygulan, dü şünceleri anlatan; yüksek deyişleri, söyleyişleri toplamak, onları bir gün önce genel son musiki kurallarına göre işlemek gerekir. Ancak bu sayede Türk Ulusal Musikisi yükselir, evrensel musikide yerini alabilir.”

Atatürk'ün Müzik Devrimi'nin temelinde de Ziya Gökalp'in gö rüşleri vardır. Atatürk, Gökalp'in 1923 yılında yayımlanan *Türkçü lüğün Esasları* adlı kitabında müzik konusundaki şu düşüncelerinden etkilenmiştir:

Gökalp'e göre Türkiye'de yan yana yaşayan "iki musiki" vardır. Bunlardan biri halk arasında kendi kendine doğmuş olan "*Türk Musiki si*", diğeri Farabi tarafından Bizans'tan alınan "*Osmanlı Musikisi*" dir. Türk Musikisi "ilhamla" meydana gelmiştir, dışarıdan alınmamıştır. Osmanlı Musikisi ise "taklitle" dışarıdan alınmıştır. Bunlardan birinci si "harsımızın" (kültürümüzün), İkincisi medeniyetimizin musikisidir. Osmanlı Musikisi kurallardan oluşan bir fen biçiminde olduğu halde, Türk Musikisi kuralsız, usulsüz, fensiz melodilerden, "*Türkün, bağ rından kopan samimi nağmelerden*" oluşur. Fakat Bizans Musikisi'nin kökeni eski Yunan kültürüne dayanır.

Yani Ziya Gökalp'e göre Türk Musikisi Halk Müziği'dir. Osmanlı Musikisi ise Sanat Müziği'dir. Türk Halk Müziği Türküdür, Türk Sanat Müziği ise Yunanıdır Bizans'ındır.

Gökalp'e göre Doğu'da üst sınıflara ait bir "*diimtek musikisi*"

vardır. Farabi bu "*fenni musikiyi*" Bizans'tan alıp Arapçaya çevir miştir. "*Arapçaya naklolunduktan sonra bu hasta musiki sarayların rağbetiyle Acemceye ve Osmanlıcaya da çevrildi.*" Bu musiki, Arabın, Acemin, Türkün üst sınıflarına girmiş, ancak halka inmemiştir. Türkler Orta Asya'dan beri çalıp söyledikleri melodilerle milli bir halk musikisi yaratmışlardır. Doğu Musikisi İslam Musikisi de değildir, çünkü bu musikiyi Müslüman milletlerden başka Ortadokslar, Ermeniler ve Yahudiler de mabetlerinde icra etmektedirler.

Gökalp'e göre, Türkün öz müziği olan Türk Halk Müziği Etnografya müzelerinden, halk ağızlarından, "*Koşmalar, Türküler ve nağmeler de hakiki saz şairlerinden alınmalıdır.*"

Gökalp daha sonra "*diimtek musikisi*" diye adlandırdığı Yunan Bizans kaynaklı Doğu Musikisi'ne, yani Sanat Müziği'ne ağırlık veren, buna karşılık gerçek Türk Musikisi'ne, yani Halk Müziği'ne hiç önem vermeyen Osmanlı'nın "Dârülelhan"ını eleştirmiştir.

Gökalp, Yunan Bizans kökenli, Arabın, Acemin, Türkün saraylılarının müziği olan, halktan kopuk "Şark/Doğu Musikisi'ni" bir kenara bırakıp "*harsımızın musikisi*" olan Türk Halk Müziği ile "*yeni medeniyetimizin musikisi*" olan Batı Müziği'nin uyumunu sağlayarak "milli musikimizi", yani Ulusal Türk Müziği'ni yaratmamız gerektiğini ileri sürmüştür.

Şöyle demiştir:

"Halk Musikisi harsımızın. Garp Musikisi deyeni medeniyetimizin musikileri olduğu için, her ikisi de bize yabancı değildir. O halde milli musikimiz, memleketimizdeki Halk Musikisi ile Garp Musikisi'nin imtizacından doğacaktır. Bunları toplar ve Garp Musikisi usulünce armonize edersek hem milli hem de Avrupai bir musikiye malik oluruz... İşte Türkçülüğün musiki sahasındaki programı esas itibarıyla bundan ibaret olup bundan ötesi milli musikarlarımıza aittir."

Atatürk Müzik Devrimi'ni hayata geçirirken genel olarak Ziya Gökalp'in bu görüşlerinden etkilenmiştir. Atatürk'ün Müzik Devrimi üzerindeki Gökalp etkisini gösteren çok kanıt vardır. Örneğin 8 Ağustos 1928 gecesini İstanbul Sarayburnu'nda halka Harf Devrimi'ni duyürürken yeni harflerle yazıp Falih Rıfki Atay'a okuttuğu notta şöyle demiştir:

"*Bu gece burada güzel bir tesadüf eseri olarak Şark'm en mümm taz iki musiki heyetini dinledim. Bilhassa sahneyi birinci olarak tezyin eden Münire'tül Mehdiye Hanım sanatkarlığında muvaffak oldu.*" Atatürk bu müziğin, Türkün "ruh ve hissini" tatmin edemeyecek kadar basit ve gam verici olduğunu, buna karşın "medeni dünyanın musiki si", yani Batı Müziği'nin şenlendirici olduğunu belirtmiş ve "*Fıtraten şen ve şatır olan Türk*"ün artık Doğu Müziği'yle şenlenmek yerine Batı Müziği'yle şenleneceğini ifade etmiştir.

Atatürk, 30 Kasım 1929 tarihinde de gazeteci yazar Emil Ludwig'e Doğu Müziği hakkındaki

görüşlerini şöyle dile getirmiştir.

Atatürk, “Montesquieu’nun ‘Bir milletin musikideki meylne ehemmiyet verilmezse, o milleti ilerletmek mümkün olmaz’ sözünü okudum, tasdik ederim. Bunun için musikiye pek çok itina göstermek te olduğumu görüyorsunuz.”

Ludwig, “Şark’ın yegâne anlayamadığımız bir fenni varsa o da musikisidir.”

Atatürk, “Bunlar hep Bizans’tan kalma şeylerdir. Bizim hakiki musikimiz Anadolu halkında işitilebilir. Bu nağmelerin ıslahla düzel tilmesi mümkün değildir. Garp musikiciliği bugünkü haline gelinceye kadar ne kadar zaman geçti? Dört yüz sene kadar geçti. Bizim bu ka dar zaman beklemeye vaktimiz yoktur. Bunun için Garp Musikisi’ni almakta olduğumuzu görüyorsunuz.”

Görüldüğü kadarıyla Ziya Gökalp ve ondan etkilenen Atatürk, Türk Müziği’nin kaynağının Anadolu halk ezgileri, yani türküler, de yişler olduğunu ve bu halk ezgilerinin çağdaş Batı Müziği tekniğiyle işlenerek Ulusal Türk Müziği’nin yaratılması gerektiğini düşünmüştür. Nitekim Atatürk, “*Bizim hakiki musikimiz Anadolu halkında işitilebi lir,*” demiştir. Erken Cumhuriyet döneminde yaratılması planlanan Ulusal Türk Müziği’nin belkemiği olarak görülen Halk Müziği ve bu müziği icra eden halk şairleri/saz âşıkları/ozanlar baş tacı edilmiştir.

Ulusal Türk Müziği’nin yaratılması için olağanüstü bir “müzik seferberliği” başlatan Atatürk, 4 Ocak 1938 akşamı bu konudaki görüşlerini İsparta Milletvekili Kemal Turan Ünal’a yazdırmıştır. Ünal da Atatürk’ün yazdırdığı bu yazıları, *Ulus* gazetesinde yayımlamıştır. İlk yazı 8 Ocak 1938’de “*Türk Musikisi: Fasıl Musikisi Milli Musiki Olmadı ve Değildir*” başlığıyla; ikinci yazı ise “*Musikiye Ait Bir Notu*” başlığıyla yayımlanmıştır. Ünal yazılarında, uzun uzun Doğu, Batı ve Türk müziğinden, Batı Müziği tekniğinden, fasıl müziği ile Halk Müziği’nin farkından, bizi modern müziğe asıl Halk Müziği’nin götüreceğinden söz etmiştir.

Özetlemek gerekirse; Erken Cumhuriyet döneminde YunanBizans kökenli olduğu iddia edilen Sanat Müziği bir kenara bırakılarak Batı Müziği ile Halk Müziği’ne ağırlık verilmiştir. Batı Müziği’nin tekniğiyle Halk Müziği’nin ezgileri işlenerek Ulusal Türk Müziği yaratılmak istenmiştir. Bu “yaratma” hiç de kolay olmayacağı için de öncelikle Çoksesli Batı Müziği’ne ağırlık verilerek kulaklar bu müziğe alıştırmaya çalışılmıştır. Bir taraftan kulaklar Batı Müziği’ne alıştırlırken, diğer taraftan Halk Müziği çalışmaları yapılmış; halk ezgileri, deyişleri toplanmıştır.

Peki ama, “Doğu Musikisi’ni/Sanat Müziği’ni, ‘YunanBizans Musikisi’dir. Bize yabancıdır. Bu nedenle Türk ruhunu ve duygusunu tat minden uzaktır,” diyerek üstelik bu musikiden kişisel olarak zevk alması na karşın bir kenara bırakan Atatürk, Batı Musikisi’ni neden almıştır?” diye soranlara şöyle cevap vermek gerekir: Çünkü aslında Atatürk’ün amacı bize ait olmayan Batı Musikisi’ni almak da değildir. Onun amacı, Batı Müziği’nin tekniğini ve çoksesliliğini alarak, Türk Halk Müziği’ni, yüzyıllar sonunda gelişip olgunlaşan bu teknikle çoksesli bir şekilde işleyip Ulusal Türk Müziği’ni yaratmaktır. Nitekim bir keresinde şöyle demiştir: “*Ulusal müziğin teknikte ve formda olduğu kadar, anlatım gücünde de gelişip olgunlaşmasını kesintisiz sağlayacak tek faktör.. çoksesliliktir.*” Ama takdir edilecektir ki, Batı’da yüzyıllar içinde gelişip olgunlaşan Batı Müziği’nin tekniğini ve çoksesliliğini bir çırpıda alıp Türk Halk Müziği’ni bu çerçevede işlemek birkaç yılda olabilecek işler değildir. Bu yüzden de Atatürk, öncelikle kulakları bu müziğe alıştırmak istemiştir. Kulaklar alıştıktan sonra, teknik ve çokseslilik çok daha kolay anlaşılacaktır. Ay rıca Atatürk’e göre *Batı Musikisi*”, sadece Batı’ya özgü bir müzik değil, yüzyıllar içinde ulusal müziklerle beslenerek gelişip olgunlaşmış “*evrensel musiki*” veya “*medeni musiki*” d ir.

Atatürk’ün bütün devrimleri gibi Müzik Devrimi’ni de doğru an lamak için onun 1923’te Konya

gençleriyle yaptığı konuşmada şöyle diği şu sözleri asla unutmamak gerekir:

“Bu millete gideceği yolu gösterirken, dünyanın her türlü ilmin den, keşfiyatından, terakkiyatından istifade edelim, lâkin unutmayalım ki, asıl temeli kendi içimizden çıkarmak mecburiyetindeyiz.”

Atatürk’ün bu sözlerini onun Müzik Devrimi’ne uyarlırsak: “*Dünyanın her türlü ilminden, keşfiyatından, terakkiyatından istifade etmek*” için Batı Müziği’nden, “*Asıl temeli kendi içimizden çıkarmak*” için de Türk Halk Müziği’nden yararlanılmıştır.

Atatürk bu düşüncesini 1 Kasım 1935 tarihli Meclis açış konuşmasında, “*Ulusal musikimizi, modern teknik içinde yükseltme çalışmaları bu yıl daha çok emek verilecektir,*” şeklinde ifade etmiştir. Görüldüğü gibi Atatürk’ün derdi “ulusal musikimizi modern teknik içinde yükseltmektir.”

Atatürk Türk Musikisi’ni, “*Yüksek bir medeniyetin musikisi*” olarak adlandırmış ve bu musikiyi bütün dünyanın anlaması gerektiğini belirtmiştir. Bunun için de, “*Milletçe bugünkü medeniyet dünyasının seviyesine yükselmemiz lazımdır,*” demiştir.

Halkevlerinin birinci yıldönümünde Necip Ali Bey, Müzik Devrimi’nde izlenecek yolu şöyle açıklamıştır:

“Tamamıyla Batı Müziği’ni alarak, milli müziğimizi ihmal etmek, hem milli kültürümüz, hem de uluslararası sanat dünyası için bir hata dır. Böyle bir hataya düşmemek için, tekrar edelim ki, milli hayatımızın terennümlerini, milli benliğimizin nağmelerini uluslararası müzik tekniği içinde ifadeye hazırlıyoruz.”

Ulusal Türk Müziği’nin oluşturulması için Selim Sırrı Tarcan’ın önerisi de şudur:

“Yapılacak iş açıktır, meydandadır. Bir taraftan Batı Müziği’nin ritmine kulaklarımızı alıştırmak, öbür taraftan da uluslararası müzik tekniği ile milli duygularımızı seslendirmek.”

Nitekim 1930’larda “Türk Beşleri” Atatürk’ün Müzik Devrimi’ nin amaçladığı gibihalk ezgilerinden çokslesli parçalar yapmayı başarmıştır. Örneğin Cemal Reşit Rey’in 1931’de yaptığı “*Enstantaneler*” i, Ulvi Cemal Erkin’in 1931’de yaptığı “*Beş Damla*”sı, Ahmet Adnan Saygun’un 1934’te yaptığı “*İnci’nin Kitabı*” ve Necil Kâzım Akses’in 1934’te yaptığı “*Minyatürler*”i bu tür eserlerdendir.

Türk Halk Müziği Çalışmaları 1934 yılında, “Bize yeni bir musiki lazımdır ve bu musiki özünü Halk Musikisinden alan çokslesli bir musiki olacaktır,” diyen *Ata türk ayrıca* “Bizim hakiki musikimiz Anadolu halkında işitilebilirde miştir. Yine 1934 yılında, “(...) Ulusal ince duygulan, düşünceleri anlatan; yüksek deyişleri, söyleyişleri toplamak, onları bir gün önce genel son musiki kurallarına göre işlemek gerekir. Ancak, bu sayede Türk Ulusal Musikisi yükselebilir, evrensel musikide yerini alabilir,” *de miştir.*

Atatürk’ün bu işaretleri doğrultusunda Ulusal Türk Müziği yaratmak için genç Cumhuriyet’in yöneldiği iki kaynaktan biri Halk Müziği’dir.

Türk tarihine, Türk diline, Türk kültürüne gönülden bağlı olan Atatürk, bu tarihin, bu dilin, bu kültürün en önemli folklorik unsuru olan türkülere de gönülden bağlıdır.

Atatürk’ün özellikle Rumeli türkülerini severek dinlediği bilinmektedir. En sevdiği türküler arasında “Alişimin kaşları kare, Atladım bahçeye girdim, Ayağına giymiş sedef nalini, Bülbülüm dağlar dağlar, Gide gide yarelerin derildi. Köşküm var deryaya karşı, Maya dağdan kalkan kazlar. Manastır, Pencere açıldı Bilal oğlan, Şahane gözler, Ye benim uçları, Zeynep” *gibi türküler vardır.*

Atatürk'ten önce Türk halkının her şeyinin unutulması gibi mü zığı, türküleri de unutulmuştu. Atatürk, 1930'lardaki Müzik Devrimi ile Halk Müziği'nin canlandırılmasına, gelişmesine ve yükselmesine çalışmıştır.

Atatürk, Kurtuluş Savaşı devam ederken I. Meclis'te Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde bir Kültür Dairesi kurmuş, daha o günlerde Türk Halk Müziği'nin söz ve ezgi derlemelerini toplatmıştır.

Atatürk, bir an önce kaybolmaya yüz tutmuş türkülerimizin halk ağızlarından toplatılıp canlandırılmasını istemiştir. Bu yöndeki çalış malar 1923'te cumhuriyetin ilanından sonra hızlanmıştır. İlk olarak Milli Eğitim Bakanlığı Kültür Dairesi Müdürü Hamit Zübeyr Koşay'ın katkılarıyla Dârülelhan Müdürü Musa Süreyya ve yardımcısı Yusuf Ziya Demirci'nin girişimleriyle bir Halk Müziği anketi yapılmıştır. O anket devam ederken Avusturya'da müzik öğrenimi görüp yurda dö nen Seyfettin ve Mehmet Sezai Asaf kardeşler yine Hamit Zübeyir'in teşvik ve katkılarıyla Batı Anadolu'da bir Halk Müziği araştırması yapmıştır. Bu araştırma sonunda 76 notadan oluşan "*Yurdumuzun Nağmeleri*" adlı bir kitap hazırlanıp 1926'da basılmıştır. 1929 yılı na kadar yapılan tarama ve araştırma çalışmaları sonunda, 1930 yı lında 1000 kadar türkü belirlenmiştir. Bu türkülerin 700 kadarı 12 adet kitapçıkta toplanmıştır. 1930'lara gelirken bazı özel derlemeler de yapılarak yayımlanmıştır. Örneğin Gazimihal'in *Anadolu Türküleri ve Musiki İstikbalimiz* adlı kitabı 1928'de, *Şarki Anadolu Türkü ve Oyunları* adlı kitabı da 1929'da yayımlanmıştır.

Genç Cumhuriyet, 1926-1936 arasında Türk Halk Müziği konu sunda çok önemli çalışmalar yapmıştır. Örneğin 1936'da Bela Bartok Türkiye'ye geldiğinde Türk Halk Müziği konusunda 1000'e yakın nota, 200 civarında plak ve toplam 100 kitap ve makaleyle karşılaş mıştır.

Kaybolmaya yüz tutmuş Türk Halk Müziği'nin yeniden canlan dırılıp hayatın içine sokulmasında Halkevlerinin çok özel bir işlevi ol muştur. Ankara Halkevi'nin çağrısı üzerine 5 Kasım 1936 tarihinde Ankara'ya gelen ünlü Macar Besteci Bela Bartok Türk Halk Müziği çalışmalarında yol gösterici olmuştur. Bartok, Türkiye'deki 22 günlük Müziği kayıtlarının daha iyi aletlerle yapılmasını önermiş, bu öneri doğrultusunda yeni ses kayıt cihazları alınmış ve cihazlarla derleme gezilerine çıkılmıştır.

1938 Örneğin Ağustos-Eylül 1937 derleme gezisi, Sivas, Elazığ, Erzin can, Erzurum, Gümüşhane, Trabzon ve Rize'ye yapılmıştır. Bu geziye Ulvi Cemal Erkin, Ferit Alnar, Necil Kâzım Akses, Halil Bedii Yönet ken, Muzaffer Sarısözen katılmıştır. d erleme gezisi iki grup halinde yapılmıştır. Birinci grup, Kü tahya, Afyon, Denizli, Aydın, İzmir, Manisa, Balıkesir'e gitmiştir. Ge ziye Ferit Alnar, Cevad Memduh Ahar, Halil Bedii Yönetken, Tahsin Banguoğlu katılmıştır. İkinci grup Malatya, Diyarbakır, Urfa, Gazian tep, Maraş ve Seyhan'a gitmiştir. Geziye Ulvi Cemal Erkin, Nurullah Taşkıran, Muzaffer Sarısözen katılmıştır. d erleme gezisi Çorum ve dolaylarına yapılmıştır. Geziye Nu rullah Taşkıran, M. Ragıp Gazimihal, Muzaffer Sarısözen katılmıştır.

1920'lerde başlayan, 1930'larda artarak devam eden derleme ge zileri 1952 yılına kadar sürmüştür. Bu gezilerde bütün iller taranmış, türkülerimiz, ezgilerimiz toplanıp arşivlenmiştir.

Önce derleme gezilerine katılan Muzaffer Sarısözen daha sonra da 1938 yılında Ankara Devlet Konservatuarı Folklor Arşivi'nin başına getirilmiştir. Bu derlemelerin bir kısmı arşivin şefi Muzaffer Sarısözen tarafından notalara aktarılmıştır. Ankara, İstanbul ve İzmir Yurttan Sesler korolarım kuran da Muzaffer Sarısözen'dir.

İşte bugün TRT'de bir türkü programında bir devlet sanatçısı nın okuyacağı türküyü tanıtan sunucu, "*Sanatçımız şimdi de Çorum ve dolaylarından Muzaffer Sarısözen derlemesi olan ... adlı türküyü okuyacak!*" diye başlayan cümleler kurabiliyorsa bunu da Atatürk'ün Müzik Devrimi'ne, genç

Cumhuriyet'in bu doğrultuda yaptığı türkü tarama ve derleme çalışmalarına borçluyuz.

Halk Müziği'nin çağdaş metotlarla yeniden yorumlanmasında Köy Enstitülerinin de çok özel bir yeri vardır. Fay Kirby'in anlatımıyla, "Köy Enstitülerinin en büyük başarılarından biri. Halk Müziği'ni Batı müzik tekniğine uygulayabilecek Türk müzik temalarını ve duygularını Kemalizmin özlediği Batı tema ve duygularına aktarabilecek bir kaldı raç bulmuş olmasıdır. Müzik karşıtlığı sofuluğa ya da kahvehane diizekonukluğu sırasında çok sayıda konferans ve konser vermiş, derleme çalışmaları yapmıştır. Bartök konferanslarında Halk Müziği konusun da bilgi vermiştir. Örneğin Ankara Halkevi'nde 9 Kasım 1936 tarihin de verdiği konferansta şu dört noktanın üstünde durmuştur:

1. Halk Müziği'nin çağdaş müzik üstündeki etkisi nedir?
2. Halk Müziği çağdaş müzikte nasıl yer alabilir?
3. Halk Müziği'ne dayandığı ya da onun temalarını kullandığı için bestecinin çalışması kolaylaşır mı?
4. Halk Müziği'ni kullanmak yararlı mıdır, yoksa sakınca mı doğurur?

Bartök, 10 Kasım 1936'da Ankara Halkevi'nde verdiği başka bir konferansında da "*Halk ezgilerinin bilimsel yöntemle derlenmesi, tasnifi ve değerlendirilmesi*" konusunu işlemiştir. Bartök, türkü derleme çalışmalarına da katılmıştır. 1927 Kasım 1936 tarihleri arasında Adana ve yöresine yapılan derleme ve incele me gezisinde önce Adana'ya gelen yaşlı bir köylüyle iki halk sanatçısını (âşık) dinlenmiş, oradan Tarsus ve Mersin üzerinden Osmaniye'ye geçilmiştir. Osmaniye'de Çardak köyünde kayıtlar yapılmış, oradan Tüysüz Tepe'deki Tecilli Yörük kışlalarına gidilmiştir. 90 kadar parça fotonografa alınmıştır. Geziye, Bela Bartök yanında Türk Beşleri'nden Ahmet Adnan Saygun, Necil Kâzım ve Ulvi Cemal de katılmıştır.

Bartök Türkiye'deki Halk Müziği çalışmaları sonunda "*Bir Halk Musikisi Arşivi Tesisi Hakkında Teklifler*" adlı bir öneri raporu hazır layıp bakanlığa sunmuştur. Rapordaki öneriler dört ana grupta toplanmıştır:

1. Köylü müziğini yerinde, yani köylerde fotonografla kaydetmek, bunları iyi saklamak.
2. Alınan parçaları elden geldiği kadar kusursuz olarak notaya geçirmek.
3. Malzemeyi sistematik olarak düzenlemek.
4. Malzemeyi aynı sistematik düzenle yayımlamak.

Genç Cumhuriyet'in Türk Halk Müziği çalışmalarını yönlendiren müzik bilimcilerden biri de Hindemith'dir. Hindemith, Bartök'un raporunu inceledikten sonra 1937 Şubatı'nda "*Halk Müziği ve Plak Arşivi*" adıyla kısa bir rapor hazırlamıştır. Hindemith raporunda Halk İtiyat dediğimiz şeye gelince, sizin Osmanlı Musikisini Anadolu köy lüsü dinler mi? Dinlemiş mi? Onda o musikinin itiyadı yoktur." *Konuyu Atatürk üzerinden örneklendirelim:*

Atatürk'ün en sevdiği Türk Sanat Müziği parçaları arasında "Cana rakibi handan edersin, Habgahı yare girdim arz için ahvalimi. Kaçma mecburundan ey ahuyu vahşi, ülfet et, Mani oluyor halimi takrire hi cabım, Badei vuslat içilsin kâsei fağfurdan" gibi eserler vardır.

Atatürk'ün en sevdiği Türk Halk Müziği parçaları arasında ise Alişimin kaşları kare, Atladım bahçeye girdim, Ayağına giymiş sedef nalini, Bülbülüm dağlar dağlar. Gide gide yarelerin derildi. Köşküm var deryaya karşı, Maya dağdan kalkan kazlar, Manastır, Pencere açıldı Bi lal oğlan, Şahane gözler, Yemenimin uçları, Zeynep" gibi eserler vardır.

Görüldüğü gibi Atatürk'ün sevdiği Türk Sanat Müziği parçaları Arapça ve Farsça sözcüklerle dolu olduğu için kolay kolay anlaşılabilirken, Türk Halk Müziği parçaları Türkçe oldukları için çok

kolay anlaşılabilir. İki müzik arasındaki fark, Divan Edebiyatı ile Halk Edebiyatı arasındaki farkı akla getirmektedir. Bilindiği gibi Arapça, Farsça ağırlıklı, ağırlıklı Divan Edebiyatı da halk tarafından anlaşılabilir için saray edebi yatı olarak kalmıştır. Aynı durum Sanat Müziği için de geçerlidir.

Atatürk, 1933 yılında bestelenecek 10. Yıl Marşı ile yakından ilgilenmiştir. Hazırlıkların devam ettiği sırada bestenin okunuşunu kontrol etmek için öğretmenleri ve öğrencileri Çankaya'ya çağırmasıdır. Misafirler Çankaya'ya geldiklerinde bir gazel sesiyle karşılaşınca çok şaşırılmışlardır. Çünkü Atatürk, okulda yasak olan Alaturka Müzik dinlemektedir. Önce gazeli söyleyen Denizkızı Eftelya Hanım'ı gönde ren Atatürk, sonra öğrencilere şunları söylemiştir: *“Bağışlayın yavrula rım, ben bu müzikle yetişirildim. Ama bu müzik gençliğin heyecanım, yurtseverliğini dile getiremez. Divan Edebiyatı nasıl tükenmişse bit da tükenmiştir. Ama ilerde sizler Batı Musikisi zevki ile yetişir, besteleri nize bu yerli çeşniden de katarsanız o başka!”*

Atatürk, *“Bizler Alaturka Müziğe alışmışız ama yeni nesiller Alaf ranga Müziğe alışmalıdırlar,” diyerek Müzik Devrimi için kendi yittdeki müziğe karşılık Cumhuriyet Türkiy esinin değerleriyle uyuşma içinde olan halk türkülerine özendirmekle enstitüler, toplumsal ve dev rimsel olanakları olan bir ulusal müzik yaratılması konusunda önemli adımlar atmışlardır.”*

Köy Enstitüleri, öğrencilerini halk türkülerine özendirebilmek için yine halka gitmiş, Âşık Veysel gibi saz şairlerinden, halk ozanlarından yararlanmıştır. Enstitüler halk türkeleriyle birlikte halk oyunlarına da çok büyük önem vermiştir. Kendi bölgelerinin en tanınmış halk oyun cuları enstitülerde çalıştırılmıştır. Örneğin Haşan Çakı Efe, Kızılçullu, Ladik, Hasanoğlan, Düziçi ve Savaştepe'de öğrencilere halk oyunlarını öğretmiştir.

Bugün Türk Halk Müziği hâlâ varsa, türkülerimiz hâlâ yaşıyorsa, bunun iki nedeni vardır. Birincisi, saz çalmayı günah sayan bağnaz zih niyete karşın halk ozanlarının türkeleri çalıp söylemeye devam etme leri; İkincisi ise Atatürk'ün Müzik Devrimi sırasında Halk Müziği'ne verdiği önemdir.

Alaturka Musiki'nin Yasaklanması Bilindiği gibi Türk Sanat Müziği/Alaturka Musiki halkın değil daha çok sarayın müziğidir. Ziya Gökalp'in ifadesiyle bu müzik Türk değil YunanBizans kökenlidir. Araplara, Acemlere ve Türklere sonra dan geçmiştir.

Ziya Gökalp *Türkçülüğün Esasları*’nda, Vahit Lütfi Salcı da *Ülkü* dergisinde kaleme aldığı bir yazıda bu Doğu Müziği'nin Türk Müziği olmadığını belirtmiştir. Salcı şöyle demiştir: *“Osmanlı dili nasıl Türk dili değilse, Osmanlı Müziği de Türk Müziği değildir.”*

Atatürk de benzer düşüncelere sahiptir. O da Sanat Müziği'ni *Osmanlı Müziği*’ olarak adlandırarak şöyle demiştir:

Osmanlı Musikisi Türkiye Cumhuriyetindeki büyük inkılâpları terennüm edecek kudrette değildir. Bize yeni bir musiki lazımdır ve bu musiki özünü Halk Musikisinden alan çoksesli bir musiki olacaktır.

Özetle, Atatürk'ün bu konuşmasının ardından Basın Yayın Genel Müdürü Vedat Nedim Tör ve İçişleri Bakanı Şükrü Kaya'nın “niyet okumalarıyla” 2 Kasım 1934'ten 6 Eylül 1936'ya kadar radyolardan “Şark Musikisi” kaldırılmıştır.

Atatürk'ün böyle bir yasaklamadan yana olup olmadığı halen tam olarak açığa çıkmış değildir. Örneğin Türk tiyatrosunun ünlü isimle rinden Vasfi Rıza Zobu, bu uygulamanın Atatürk'ün amacını aşan bir uygulama olduğunu belirterek Atatürk'ün şu sözlerine yer vermiştir: *“... Ne yazık ki sözlerimizi yanlış anladılar. Ben demek istedim ki bi zim seve seve dinlediğimiz Türk bestelerini*

Avrupalılara da dinletmek çareleri bulunsun. Türk Musikisi'ni milletlerarası bir sanat haline getirelim. Türk nağmelerini kaldırıp atalım ve sadece garp milletlerinin hazırdan musikisini alıp kendimize mal edelim, yalnız onları dinleyelim demedim.” Bu tür anıların gerçekliği tartışmalıdır. Gerçek şu ki Atatürk Müzik Devrimi çerçevesinde bir taraftan halk türkülerini derletip notaya aktartırken, diğer taraftan kulakları Çoksesli Batı Müziği'ne alıştırmak için 2 yıl kadar çok sevdiği Türk Sanat Müziği'nin radyolardan çalınmasının yasaklanmasına ses çıkarmamıştır. Bu “ku lak alışkanlığı” konusunda Konservatuvar Müdürü Yusuf Ziya Bey de şöyle demiştir: *“Büyük inkılâpçı, her suretle asrileşecek, millileşecek bir musiki istiyor. Musiki kulak alışkanlığı meselesidir. Kulak neye alışırsa insan ondan zevk alır..”* Görülen o ki Atatürk, bu Sanat Müziği yasağında da yeni Türk harflerinin kabulünde olduğu gibi “ra dikal” davranmıştır. Yeni Türk harfleri kabul edilirken, *“Gazeteler bir süre hem eski yazıyla hem yeni yazıyla yayımlansın”*, diyen Falih Rıfkı Atay'a, *“Çocuğum! Gazetelerde yarım sütun eski yazı kaldığı zaman dahi herkes bu eski yazılı parçayı okuyacaktır,”* diyerek gözleri yeni yazıya alıştırmak için eski yazıyı tamamen yasaklayan Atatürk, benzer şekilde kulakları Çoksesli Batı Müziği'ne alıştırmak için de belli bir süre Sanat Müziği'ni yasaklamıştır. Bu tür geçici yasaklar Atatürk'ün devrimci hareket tarzının yansımalarıdır.

Türk Sanat Müziği yasağı, uygulamada Türk Halk Müziği'ni de kapsayınca bu duruma bizzat Atatürk müdahale ederek yasağa ta mittik zevkini bile bir kenara bırakmıştır, Falih Rıfkı Atay'm aktardı rma göre de Atatürk, *“Çocuklarımızın ve gelecek nesillerin musikisi Rıtı medeniyetinin musikisidir demıştır.*

Atatürk'ün, “Batı medeniyetinin musikisiderken kastettiği şey Çoksesli Ban Müziği'dir. “Gerçekten de bu dönemde Ankara'nın ha reket noktası halkı çoksesli müziğe alıştırmak ve müzikte evrenselliği yakalayabilmek olarak belirlenmiştir.”*TM Bu doğrultuda 1926 yılında Darülelhan'da Türk Sanat Müziği'nin çalınıp öğrenilmesi yasaklanmıştır.

Dönemin basını Sanat Müziği yasağının, Atatürk'ün 1 Kasım 1934 tarihli Meclis açış konuşmasında sarf ettiği sözlerden ilham alı narak gerçekleştirildiğini iddia etmiştir. Atatürk bu konuşmasında Türk gençlerinin güzel sanatların her dalında ilerlemesinin gerektiği ama özellikle de müzik sanatına öncelik tanınmasını istemiştir. Müzik konusunda yapılması gereken değişikliklerden söz ettikten sonra da *~Bugün dinletmeye yeltenilen musiki yüz ağartacak değerde olmak tan uzaktır. Bunu açıkça bilmeliyiz,”* diyerek sözlerine şöyle devam etmiştir: *“ Ulusal, ince duyguları, düşünceleri anlatan, yüksek deyişleri, söyleyişleri toplamak, onları bir gün önce genel son musiki kurallarına göre işlemek gerekir. Ancak bu düzeyde Türk Ulusal Musikisi yüksel tilebilir, evrensel musikide yerini alabilir...”*

Gerçekten de Atatürk'ün bu konuşmasının iki önemli sonucu ol muştur: Bunlardan biri Ankara'da düzenlenen Musiki Kongresi, diğeri ise Türk Sanat Müziği'nin radyolardan yasaklanmasıdır.

Ertesi günkü Vakit gazetesinde, Atatürk'ün bu Meclis konuşma sının hemen yanında Alaturka Musikiye Paydos!” başlığı yer almış tır. Haberde, “Büyük Şefin nutuklarındaki işaret üzerine Dahiliye Vekili'nin emriyle bu akşamdan itibaren Ankara ve İstanbul radyola rında alaturka neşriyata son verildiği” açıklanmıştır.

O sırada Basın Yayın Genel Müdürü olan Vedat Nedim Tör, Atatürk'ün Meclis konuşmasında müzik konusundaki bu sözlerini du yar duymaz İçişleri Bakanı Şükrü Kaya'ya gitmiş, *“Paşa böyle dediğine göre herhalde alaturkanın yasaklanmasını istiyor. Yaparsanız sevinir* demiş, Şükrü Kaya da yasaklamıştır.

Atatürk'ün radyolardan iki yıl kadar Türk Sanat Müziği'ni yasak lamasının belli başlı nedenleri

şunlardır:

Kulakları Çoksesli Batı Müziği'ne en çabuk şekilde alıştırmak, Türk Sanat Müziği sanatçılarının kendilerini toparlayarak eserle rini daha iyi icra etmelerini sağlamak, Radyolarda Türk Müziği diye çalınıp söylenen eserlerin ulusal ve çağdaş Türk Müziği olamayacak kadar kötü olması, Yazısını, dilini, kültürünü Arap, Acem etkisinden kurtaran genç Cumhuriyet'in müziğini de Arap, Acem etkisinden kurtarmak. Gerçek şu ki, Atatürk her konuda olduğu gibi müzik konusunda da ulusu için kendi kişisel beğenilerini bir kenara bırakarak evrensel ölçüler de Ulusal Türk Müziği yaratmaya çalışmıştır. Bu süreçte çağdaş müzik kurumlan kurmuş, dünyaca ünlü müzisyenlerden, bestecilerden yarar lanmış, Avrupa'ya müzik öğrencileri göndermiş, türkülerini derletmiş, ku lakları Çoksesli Batı Müziği'ne alıştırmak için de sadece 2 yıl kadar Türk Sanat Müziği'ni yasaklamıştır. Yasağın Türk Halk Müziği'ni kapsadığını öğrenmesi üzerine de bu yasağa bizzat yine kendisi son vermiştir.

Atatürk'ün Müzik Devrimi 1923'te başlamış 1938'e kadar tam 15 yıl sürmüştür. Türk Sanat Müziği yasağı bu 15 yılın sadece 2 yılında söz konusudur. Dolayısıyla Başbakan Erdoğan'ın CHP döneminde, "*Halk müziğinin radyolardan dahi yayımlanması yasaklanıyor. Dinlenmesi, icrası yasaklanıyor*" şeklindeki açıklaması gerçeği yansıtmamaktadır.

Atatürk'ün Müzik Devrimi sayesinde bugün dünya çapınca Türk sanatçıları, Türk bestecileri yetişmiştir. Türk sanatçılar operadan ora toryoya, senfoniden konçertoya kadar birçok türde beste yapmakta, dünyanın her yerinde konserler vermekte ve ayakta alkışlanmaktadır lar. Üstelik bu sanatçılar, 1950'den bugüne kadar aralıksız devam eden çoksesli müzik düşmanı Karşı Devrim sürecine rağmen yetişmiştir.

Aslında Başbakan Erdoğan'ın, 1930'larda halk türkülerini derle ten Atatürk'ü değil de, 2013'te "içinde rakı geçiyor" diyerek "Vardar Ovası" türküsünü söyletmeyen Başbakan Yardımcısı Bülent Arınç'ı eleştirmesi daha doğru olur!

Bu arada, "Vardar Ovası" Atatürk'ün en sevdiği türkülerdendir! Hazır bu koca kitabı bitirirken kendinizi ödüllendirmek için bu güzel türküyü şöyle bir mırıldanmaya ne dersiniz?

" Vardar Ovası, Vardar Ovası Kazanamadım sıla parası. "

Yoksa, "*Rakı parası*" mıydı?

nıamen son vermiştir. Anlatılanlara göre köşkte Tanburacı Osman Pehlivan'ı dinleyen Atatürk, bu türkülerin radyoda halka dinletilip din letilmediğini sormuş, bunun üzerine o da, "*Gazi hazretleri siz radyoda Türk Müziği yayımlanmasını yasakladınız, buna imkân bulamıyoruz*" deyince Atatürk, "*Bunu da yanlış anladılar,*" diyerek Tanburacı'yı derhal radyoya gönderip türkülerin artık radyodan yayımlanmasını emretmiştir. Nitekim 14 Şubat 1936 tarihinden itibaren İstanbul Radvosu'nun günlük programlarına Tanburacı Osman Pehlivan'ın "halk şarkıları" da dahil edilmiştir.

Türk Sanat Müziği yasağını da yine bizzat Atatürk delmiştir. Hazi ran 1937'de Ürdün Kralı Abdullah onuruna Florya Köşkü'nde verdiği yemekte başta Münir Nurettin olmak üzere dönemin ünlü sanatçıların dan oluşan bir topluluğa Türk Sanat Müziği konseri verdirmiştir.

Atatürk, daha sonra da Mart 1938'de Ankara Radyosu sanatçıla rından Melek Tokgöz (Erdik)'in bir Türk Sanat Müziği konseri verme sini istemiştir. Ayrıca bu konsere bizzat giderek sanatçıya bir de çiçek göndermiştir. Atatürk'ün bu konseri ölümünden tam sekiz ay önce şereflendirdiği dikkate alınacak olursa vermek istediği mesajın önemi çok daha iyi anlaşılacaktır.

Atatürk, Müzik Devrimi'yle Batılı teknikleri kullanarak Ulusal Türk Müziği yaratmayı amaçlamıştır. Aslında Atatürk'ün istediği şey, okullarda, radyolarda, halk arasında, bu yeni Ulusal

Türk Müziği'nin çalınıp söylenmesidir. “*Yarım yamalak bir eser vermektense hiç eser vermemek daha iyidir,*” diyen Atatürk, okullarda ve radyolarda Türk Müziği adı altında Şark/Doğu/Alaturka müziklere yer verilmesini is tememiştir. Bu nedenle 1926'da bütün okullarda müzik öğretilmesi, 1934'te de radyolarda Türk Sanat Müziği çalınması yasaklanmıştır. Atatürk, Ulusal Türk Müziği yaratıldıktan sonra bu yasaklara son ver meyi düşünmüş gibidir. Ancak bu işin daha çok zaman alacağını gör düğünden bu yasakları kısa bir süre sonra kaldırmıştır.

Diğer Tezler Başbakan R. Tayyip Erdoğan'ın tarihle yüzleşirken dile getirdiği “ta rih tezleri” sadece bunlarla sınırlı değildir. Erdoğan'ın daha pek çok “ta rih tezi” vardır! Kitabın hacminin fazlaca artması yüzünden Erdoğan'ın bu tezlerine ayrıntılı olarak değinmiyorum. Ancak yine de söz konusu tezlerden bazılarını birkaç cümleyle de olsa cevap vermek istiyorum.

1. İsmet İnönü Döneminde Gaz, Ekmek vb.

Karneyle Dağıtılırdı!

Başbakan Erdoğan özellikle seçim konuşmalarında 1940'larda İnönü döneminde Türk insanının ne kadar büyük sıkıntılar çektiğini anlatmak için o dönemde mal dağıtmak için çıkarılan karneleri göstererek, “*İşte bunlar her şeyi bu karnelerle dağıttılardı İnönü'yü ve CHP'yi eleştirmiştir.*”

Her şeyden önce 1939-1946 arası II. Dünya Savaşı yıllarıdır. Türkiye, İnönü'nün büyük başarısı sonunda II. Dünya Savaşı'na girme miş, ancak her an savaşa girecekmiş gibi de hazırlıklar yapmıştır. Ordu alarına geçirilmiş, ordunun ihtiyaçlarına öncelik verilmiş, silah, cep hane ve yiyecek stokları yapılmıştır. Savaşın ne demek olduğunu çok iyi bilen İsmet İnönü, muhtemel bir Alman saldırısına karşı gereken hazırlıkları yapmıştır. Bu savaş tedbirleri ve hazırlıkları sırasında halk da ister istemez bazı sıkıntılar çekmiştir. Ekmek, gaz vb. karneyle dağıtılmaya başlanmıştır. İnönü, evet, belki insanları ekmeksiz bırakmış, ama bizzat ifade ettiği gibi, babasız bırakmamıştır.

Her fırsatta İnönü dönemindeki karneleri gösterip İnönü'yü eleştiren Başbakan Erdoğan nedense hiçbir zaman Menderes dönemindeki karnelerden söz etmemiştir. Üstelik İnönü savaş yıllarının olağanüstü koşullarında “karne” kullandırken, Menderes normal koşullarda “karne” kullandırmıştır. Menderes döneminde, özellikle 1954-1960 arasında piyasalarda büyük sıkıntılar yaşanmıştır.

ğibi, Menderes'in karneyle dağıttığı ekmekten, şekerden, kahveden de söz etmemiştir.

2. Üç beş Çanak Çömlek Marmaray'ı Dört Yıl Geciktirdi!

Başbakan Erdoğan, Marmaray kazılarının gecikme gerekçesinin arkeolojik bulgular olduğunu, “*Üç beş çanak çömlek Marmaray'ı dört yıl geciktirdi,*” şeklinde ifade etmiştir. Ancak Erdoğan'ın “üç beş çanak çömlek” olarak adlandırdığı Marmaray bulguları, dünya tarihini değiştirecek kadar önemlidir.

Şöyle ki:

2004 yılında başlayan Yenikapı arkeolojik kazı çalışmalarında bugüne kadar 35 batık, 38.000 envanterlik (müzelik) eser bulunmuş tur. Dünyanın en eski neolitik dönem ahşap kullanım aletleri gün yüzüne çıkarılmıştır.

Üsküdar, Sirkeci, Yenikapı ve Sultanahmet'te yaklaşık 58.000 metrekarelik alanda gerçekleşen kazılar sırasında şimdiye kadar neolitik, Bizans, Osmanlı ve Cumhuriyet dönemlerine ait mimari kalıntılar ile 7600 adet taşınabilir kültür varlığı gün ışığına çıkartılmıştır.

Her şeyden önemlisi Avrupa medeniyetinin temellerinin İstanbul üzerinden geçiş yaptığı belirlenmiştir.

Eksi 1 metre ile eksi 6.30 metre arasında, erken Bizans dönemi nin en büyük limanı olan Theodosius Limanı gün ışığına çıkarılmıştır. Marmaray kazı alanında 13, metro kazı alanında 22 olmak üzere de geniş ölçü ve tipte 511. yüzyıllara tarihlendirilen 35 batık tekne bulunmuştur. Kadırga tipi batık ortaçağ için dünyada bir ilktir. Bu kadar çok batığın bir arada bulunduğu ve toprak tarafından korunan başka bir arkeolojik alan dünyada yoktur.

8500 yıllık ilk insan mezarı bulunmuştur. İstanbul tarihiyle ilgili ezber bozulmuştur. İstanbul'un tarihinin 8500 yıl geriye gittiği anlaşılmıştır.

Kazılarda neolitik dönem İstanbulu'nun ilk yerlilerine ait ayak izi tespit edilmiştir. Neolitik dönem (MÖ 5500-8000) insan ayak izlerinin sayısı 390'ı bulmuştur.

Kalıntıların çevresindeki büzülmüş pozisyonda (Hoker) ve urne gömüler arkeoloji dünyasını ayağa kaldırmıştır. 2011 başlarında Yenikapı metro kazı alanı içinde neolitik dönem mezar mimarisi içinde 761

Örneğin Menderes döneminde; 5 Ekim 1954'te piyasada nal çivisi bile bulunamamaktadır.

8 Kasım 1954'te ABD buğday ithali için Türkiye'ye 2.300.000 dolar kredi açmıştır.

14 Mart 1955'te kişi başına 250 gram şeker dağıtımına başlanmıştır.

18 Mayıs 1955'te Kira Kanunu'yla mesken kiralarına yüzde 200, işyerlerine yüzde 400 zam yapılmıştır.

14 Haziran 1955'te şeker ve kahve sıkıntısı had safhaya varmıştır.

8 Temmuz 1955'te stokçuluğa karşı hükümet önlemler almıştır.

18 Nisan 1956'da ete 5 lira narh konulmuştur. Vali Fahrettin Kerim Gökay, *"Her gün et yemeyin, yumurta da çok yararlıdır!"* demiştir.

Eylül 1956'da Ankara'da kahve karneye bağlanmıştır.

Ocak 1957'de İstanbul'da et ve ekmek sıkıntısı baş göstermiştir.

Ocak 1957'de akaryakıt dağıtımını karneye bağlanmıştır.

Kasım 1957'de Brezilya'dan 300 ton kahve getirilmiştir. Kişi başına 12 gram kahve dağıtılmıştır.

Haziran 1958'de Tabipler Odası ilaç sıkıntısından yakılmıştır.

Temmuz 1958'de Ankara'da benzin karneye bağlanmıştır.

Temmuz 1958'de İstanbul'da şeker ve gazyağı sıkıntısı başlamıştır.

Ağustos 1958'de lüks eşya ithali yasaklanmıştır. Tüketim malları zamlanmıştır.

Aralık 1958'de gazinolarda zamlarla ilgili espri yapmak yasaklanmıştır.

Çok açık bir şekilde görüldüğü gibi Menderes döneminde, özellikle 1954'ten sonra ekonomi içler acısı durumdadır. Ekmek, şeker, gazyağı, kahve, hatta nal çivisi ya bulunmamakta ya da karneye bağlanmış olarak sınırlı bir şekilde dağıtılmaktadır. Enflasyon almış başını gitmiştir. Buna rağmen Başbakan Erdoğan'ın, savaş koşullarında bazı maddeleri karneyle dağıtmak zorunda kalan İnönü'yü eleştirirken, ABD kredileriyle beslenen Menderes döneminde ekmek, şeker, gazyağı ve kahve bulunmamasından ve birçok malın karneyle dağıtılmasından hiç söz etmemesi düşündürücüdür!

Kendisini Menderes'le özdeşleştiren Başbakan Erdoğan, Menderes'in buldozerle yıktığı camilerden, Menderes'in kapattığı uçak fabrikalarından, Menderes'in yapmadığı demiryollarından söz etmediği yıl sarayda kaldığını söylemiştir. Yani Gülen, Kanuni'nin 445. yılını seferlerde

geçirdiğini ima etmiştir.

Ancak Kanuni Sultan Süleyman ne Erdoğan'ın dediği gibi 30 yılını ne de Gülen'in dediği gibi 44.5 yılını seferlerde, at sırtında geçirmiştir.

Necdet Sakaoğlu'nun ifade ettiği gibi, "Süleyman'ın saltanatının 30 yılını seferlerde geçirdiği, salt bir gaza ve savaş adamı olduğu da doğru değildir. O dönemde Batı'ya yapılan seferlere iklim koşulları nedeniyle nisanmayıs aylarında çıkılır, en geç kasımda dönülürdü. Doğuya yaptığı üç sefer ise, iki doğu seferi kışı Anadolu'da geçirmek gerektiğinden, iki yılı almıştır." Özetle:

Belgrad Seferi: 5 ay 3 gün.

Rodos Seferi: 7 ay 13 gün.

Mohaç Seferi: 6 ay 20 gün.

Viyana Seferi: 6 ay 6 gün.

Alman Seferi: 6 ay 26 gün.

Irakeyn Seferi: 1 yıl 6 ay 27 gün.

Adriyatik (Pulya) Seferi: 6 ay 5 gün.

Kara Buğdan Seferi: 4 ay 19 gün.

İstabur Seferi: 5 ay 7 gün.

Estergon Seferi: 5 ay 23 gün.

Elkas Seferi: 1 yıl 8 ay 22 gün.

Nahcivan Seferi: 1 yıl 11 ay 3 gün.

Zigetvar Seferi: 4 ay 6 gün.

Bu 13 seferde Kanuni'nin bulunduğu süre 10 yıl 1 aydır. *Osmanlı İmparatorluğunun Tarihsel Coğrafyası* kitabının yazarı tarihçi Donald Edgar Pitcher'e göre Kanuni'nin bizzat ordunun başına geçerek katıldığı 13 Seferi Hımâyûn'da geçirdiği süre 10 yıl 3 ay'dır.

Kanuni Sultan Süleyman, 46 yıllık saltanatının 10 yıl 1 ay veya 10 yıl 3 ayını seferlerde, 36 yılını ise genellikle İstanbul'da ve bazen de Edirne'de geçirmiştir.

Erdoğan ve Gülen'in Kanuni'yi daha da "cengâver" göstermek için ortaya attıkları iddia gerçekdir.

Türkiye'de son zamanlarda "Yeni Osmanlıcılık" akımı çerçevesinde de bu tür "Osmanlı seviciliği" yüklü çarpıtmalar sıkça yapılmaktadır. n adir görülen ahşap kullanımı ile karşılaşılmıştır. Ok, yay, kano küreği gibi buluntular dünyanın en eski ahşap eserleridir. Unik özellikteki bu eserler tüm dünyada büyük ses getirmiştir.

İstanbul'un tarihini 8500 yıl geri götüren, 38.000 envanterlik (müzelik) arkeolojik eser bulunan kazılardaki bulguları Başbakan Erdoğan'ın "üç beş çanak çömlek" diye küçümsemesi ilk bakışta şaşırtıcı gelebilir! Ancak Erdoğan'ı da derinden etkilemiş olan siyasal İslamcı gelenek, "tarih" denilince İslam tarihini ve sonraki dönemle ri anlamaktadır. İslamcı geleneğe göre "tarih" yazının icadıyla değil İslamivetin doğuşuyla başlamış gibidir! Bu nedenle İslam öncesi çağlar adera yok sayılmış, on binlerce yıllık tarihöncesi kültür görmezlikten gelinmiştir. Siyasal İslamcı gelenek, daha çok tarihöncesi dönemleri in celeyen arkeoloji ve antropoloji gibi bilimlerden hep uzak durmuştur. Bu nedenle dünya tarihini değiştirecek ölçüde önemli arkeolojik eserle rin ele geçirildiği Marmaray bulgularını Başbakan Erdoğan'ın "üç beş çanak çömlek" diye adlandırmasını "anlamak" gerekir!

Türkiye’de arkeoloji bilimine büyük önem veren ve Anadolu’da yaptırdığı devlet destekli kazılarda Eski Anadolu uygarlıklarının, Anadolu’nun neolitik dönemlerinin gün ışığına çıkmasını sağlayan Atatürk’ten sonra, Türkİslam Sentezci tarih görüşünün egemen olma ya başladığı 1950’lerden itibaren artık tarihöncesi dönemler ve eski çağlar unutulmaya terk edilmiştir. Tarih, 1071 Malazgirt Efsanesi’ne, Osmanlı’nın fetihlerine ve haneden tarihine indirgenmiştir. Bu bakımdan Erdoğan’ın, dünya tarihini değiştirecek kadar önemli, 38.000 arkeolojik bulguyu “*üç beş çanak çömlek*” diye küçümsemesi, önemsiz leştirilmesi gerçekten de anlaşılabilir bir durumdur!

3. Kanuni’nin Ömrünün 30 Yılı At Sirtında Geçti!

“*Muhteşem Yüzyıl*” dizisinde gösterilen Kanuni’nin gerçek Kanuni Sultan Süleyman’ı yansıtmadığını iddia eden Başbakan Erdoğan, dizide sürekli haremden görülen “*Kanuni’nin ömrünün 30 yılını at sırtında geçirdiğini*” söylemiştir. Benzer şekilde Fethullah Gülen de o günlerde diziyi eleştirirken Kanuni’nin 46 yıllık saltanatında sadece 1.5

Ek ÇILGIN DEĞİL ALINTI PROJE Başbakan R. Tayyip Erdoğan, 2010 yılından itibaren bazı gazeteciler aracılığıyla kamuoyuna fısıldayarak beklenti ve heyecan yarattığı “Çılgın Proje”sini, 12 Haziran 2011 seçimleri öncesinde, “yandaş” medyanın olağanüstü ilgisi altına slayt ve animasyon gösterileri eşliğinde şiirlerle, süslü laflarla, “*B/r hayalim var,*” diyerek açıklamıştır.

Derken “*Başbakan’ın çılgın projesi acaba ne?*” diye aylardır gece gündüz akıl yürütmekten yorgun düşen “yandaş medya”nın ağzı açık beklediği “Çılgın Proje”nin Karadeniz ile Marmara Denizi’ni yapay bir kanalla birleştirmek olduğu anlaşılmıştır.

Başbakan’ın “*İstanbul’a ikinci boğaz*” parolasıyla kamuoyuna duyurduğu ve “*Kanal İstanbul*” diye adlandırdığı “Çılgın Proje”; hem Başbakan, hem AKP kurmayları hem de “yandaş” medya tarafından, sanki Başbakan’ın icadıymış, ilk kez Başbakan tarafından düşünülmüş gibi veya AKP kurmaylarının üzerinde yıllarca çalışarak akıl ettikleri bir projeymiş gibi sunulmuştur kamuoyuna...

Evet, Türk toplumu çok çabuk unutuveriyor; ama artık bilgi teknolojileri çok gelişti ve Türk toplumu ne kadar hızlı unutuyorsa o kadar hızlı da hatırlıyor! Örneğin aylarca kamuoyunu beklentiye sokan, daha sonra da seçimlere bir buçuk ay kala Başbakan tarafından büyük bir gürültüyle açıklanan “Çılgın Proje: Kanal İstanbul”un aslında “çılgın” değil “(?) alıntı” bir proje olduğunu çok çabuk anladı Türk milleti, çünkü geçmişi hatırladı!

Başbakan “Çılgın Proje”yi açıklarken, “Şunu özellikle ifade etmek istiyorum. Bugün açıklayacağım bu muhteşem proje, şahsımın olduğu kadar arkadaşlarımda olduğu kadar, yüzlerce yıl öncesinde İstanbul’un sakinlerinin de aslında bir hayalidir...” diyerek tek bir cümleyle. Çılgın Proje’nin, “yüzlerce yıl öncesinde İstanbul sakinlerinin de bir hayali olduğunu” belirterek, bir bakıma “ayıp olmasın diye” projenin geç765

* * * Başbakan Erdoğan’ın “*İnönü diktatördür!*”, “*İslam dünyasıyla ilk iyi ilişkileri biz kurduk!*”, “*Eyalet güçlü ülkelerde olur*” ve Mehmet Akif Ersoy gibi konulardaki “tarih tezlerine” cevap vermek için *EL CEVAP* hacminde bir kitap daha yazmam gerekir!

Bu arada bir de Başbakan Erdoğan’ın asla yüzleşemediği, yüzleşemeyeceği dönemler ve kişiler var! Örneğin Osmanlı tarihi ve 1950 sonrası Karşı Devrim tarihi... Atatürk’le ve İnönü’yle çok rahatça yüzleşen Başbakan Erdoğan, aynı rahatlıkta Yavuz’la, Kanuni’yle veya Menderes’le, Özal’la yüzleşebildi mi, yüzleşebilir mi?

Elcevap: Tabii ki hayır!

inişinden de söz etmiştir; ama mesele hiç de Başbakan’ın bir cümleyle geçiştirdiği kadar basit

değildir.

Öncelikle Kanal İstanbul Projesi, İstanbul sakinlerinden çok, bazı Osmanlı padişahlarının ve devlet adamlarının hayalidir. Dahası, bu projeyi hayal eden o “bazı Osmanlı padişahları ve devlet adamları”, sadece hayal etmekle kalmamış, bu hayali gerçekleştirmek için ilk adımları da atmış; günümüzden yaklaşık 500 yıl kadar önce Kanal İstanbul Projesi’nin yapımına başlamışlardır. İşte asıl “çılgınlık” onların o günün kısıtlı olanaklarıyla bu projeye başlamış olmalarıdır; yoksa bugünkü yüksek teknolojiyle dağları delmek ve denizleri birleştirmek hiç de “çılgınlık” değildir. Bugün yapılacak projeler için ancak “akıllı ca” veya “aptalca” demek mümkündür.

Kanal İstanbul (MarmaraKaradeniz) Projesi’nin ilk sahibi Kanuni’nin sadrazamlarından Sokullu Mehmet Paşa’dır. Ancak Sokullu Mehmet Paşa, Başbakan R. Tayyip Erdoğan kadar şanslı değildir; çünkü o üstelik bu projenin asıl sahibi olmasına rağmen hiçbir zaman Başbakan kadar gösterişli bir törenle projesini kamuoyuna duyurma şansına sahip olamamıştır. O sesiz sedasız bir şekilde projesini hayata geçirmek için işe koyulmuştur.

Sokullu Mehmet Paşa’nın Çılgın Projesi Tarihimizde çılgın kanal projelerinin piri, hiç tartışmasız Sadrazam Sokullu Mehmet Paşa’dır. Sokullu’nun “*Don Volga Kanalı Projesi*”, “*Süveyş Kanalı Projesi*” ve “*MarmaraKaradeniz Projesi*” gerçekleştirilmeye çalışıldığı zamana göre gerçekten de “çılgın” projelerdir.

Sokullu Mehmet Paşa, günümüzden yaklaşık 500 yıl önce Marmara ile Karadeniz’i bir kanalla birbirine bağlamayı düşünmüştür.

Osmanlı’nın Çılgın Kanal Projesi Sakarya Nehri, Sapanca Gölü ve İzmit Körfezi’nin birleştirilmesini amaçlamıştır. Proje kapsamında toplam 140 kilometrelik suni bir kanal açılacaktır. Projenin devamını da ise İzmit Körfezi Karadeniz’e bağlanacaktır. Yani bugün Başbakan Tayyip Erdoğan’ın dediği gibi MarmaraKaradeniz arasında ikinci bir Boğaz yapılacaktır. Başbakan Erdoğan’ın projesinin yeriyle Sadrazam Sokullu’nun projesinin yeri farklı olsa da amaçları aynıdır.

Sokullu’nun Kanal Projesi Sokullu’nun bu projesi ilk kez, Kanuni Sultan Süleyman döneminde gündeme gelmiş ve o bölgeye bir uzman heyet gönderilmiştir.

İznik ve Sapanca gölleriyle Sakarya Nehri’nin birleştirilmesi sonucunda açılacak kanaldan öncelikle donanmaya gereken kerestenin ve İstanbul’a gereken odunun gemilerle nakli düşünülmüştür.

Bu proje için önce Mimar Sinan ile Girez Nikola adlı bir Rum kalıfası bölgeye giderek çalışmalara başlamıştır. Sapanca Gölü’nden İzmit Körfezi’ne kadar olan bölgenin “yirmi bin zirâini tesviye

ettirmişler” ancak savaşlar nedeniyle projeyi tamamlayamamışlardır.

Gemi yapımında gereken kerestenin süratle nakledilmesi için 1591 yılında bu kanal projesi ikinci kez ele alınmış; İzmit, Sapanca kadıları na hükümler yazılarak “Kiraz Suyu”nın Sapanca Gölü’ne ve Sapanca Gölü’nün de İzmit Körfezi’ne akıtılması ve Sakarya Nehri’nden Sapanca Gölü’ne, oradan da İzmit Körfezi’ne kadar olan mesafenin ölçülmesi için uzmanlardan oluşan bir heyet gönderildiği” bildirilmiştir.

Kanal için çeşitli bölgelerden 30 bin aemele toplanmış, kanal açılacak yerlerdeki tarla, çiftlik ve köylerin boşaltılacağı ve halkın uygun bölgelere nakledileceği bildirilmiştir.

Bu kanal projesinin gerçekleştirileceğine inanan Veziriazam Koca Sinan Paşa, 1591 Nisan ayında kanal güzergâhını incelemek için biz zat Sapanca taraflarına kadar gitmiş, üç gün bölgede kalmış, ölçümler yaptırmış ve dönüşünde izlenimlerini Padişah III. Murad’a arz etmiştir. Ancak projenin gerçekleştirilmesinin imkânsız olduğunu ileri sürenlerin görüşlerini dikkate alan Padişah III. Murad: “Din ve devlete lâzım olur iş değildir; terk edilmesi icap eder. Halkın minnet ve meşakkat çekmesi, zulüm görmesi doğru değildir; en mühim iş donanma vücuda getirmektir. Bu zamana kadar odun nice ola geldi ise yine öyle tedarik olunurdiyerek *Çılgın Kanal Projesi’nden vazgeçilmesini istemiştir.*

TÜRKİYE

CUMHURİYETİ POSTALARI

SOKULLU MEHMET PAŞA 1564 - 1618

KURUŞ

' * * Sokullu Mehmet Paşa

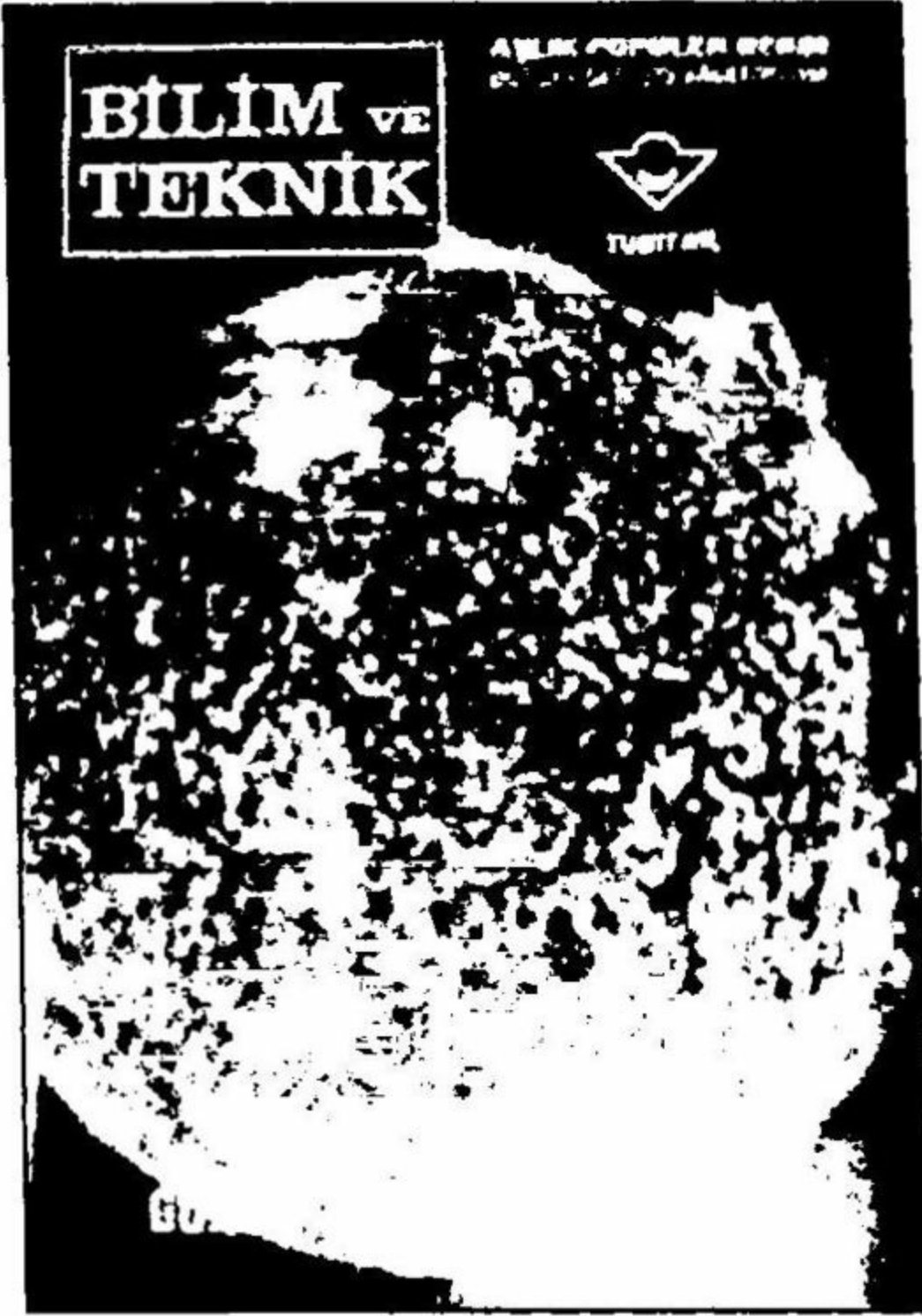
Kanuni ve III. Murad'dan sonra IV. Mehmed, III. Mustafa, II. Mahmud, Abdülmecid ve Abdülaziz dönemlerinde de gündeme gelen "Çılgın Kanal Projesi", her seferinde "çok çılgın" olduğuna karar veri lerek bir türlü hayata geçirilememiştir!

Çılgın Proje 1990 Yılında Bilim ve Teknik Dergisi'nde Başbakan'ın açıkladığı "Çılgın Proje: Kanal İstanbul"un benzeri, hatta aynısı 1990 yılında *Bilim ve Teknik* dergisinde bir makaleye konu olmuştur. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Müşaviri Yüksel Önem, "Unutulmuş Bir Rüya" diyerek anlatmıştır Kanal İstanbul Projesi'ni...

Önem'in, *Bilim ve Teknik* dergisinin 1990 yılı Ağustos sayısında "İstanbul Kanalı'm Düşünüyorum" adlı bir makalesi yayımlanmış tır. Önem makalesinde Kanal İstanbul'u, "İstanbul Boğazındaki her deniz kazasından veya benzeri bir olaydan sonra zihnimde bir şim şek çakar" diyerek başlamıştır anlatmaya ve şöyle devam etmiştir:

"Sanki unutulmuş güzel bir rüyayı hatırlamış gibi olurum: İstanbul Kanalı. Evet, böyle bir şeyi hayal ederim hep Büyükçekmece Gölü'nden başlayıp Terkos Gölü'nün batısından geçerek

Karadeniz'e ulaşan bir kanalı. Sadece böyle bir şey İstanbul Boğazını, hatta İstanbul'un kenarını felaketlerden kurtarabilir, derim kendi kendime

Bilim ve Teknik dergisi, Ağustos

1990, C 23, S. 273

Makalede, “*Olabilir mi, bu tasavvur gerçekleşebilir mi?*” diye so ran Önem, Panama, Süveyş ve Kuzey Almanya’daki Kiel Kanah’ndan örnekler vererek kanalın gerçekleştirilebilir bir proje olduğunu ileri sürmüştür. Önem, inşa edilmesini önerdiği “İstanbul Kanalı” hakkın da özetle şu bilgileri vermiştir:

“İstanbul Kanalı, İstanbul BoğazTnı çift yönlü trafikten kurtar mak için düşünülmektedir. Büyükçekmece Gölü’nden Karadeniz’e uzanacak bu kanal inşa edildiğinde, Karadeniz’den Marmara yönüne trafik ise İstanbul BoğazTndan gerçekleşecektir. Başlangıç noktasını Büyükçekmece Gölü’nün Marmara’ya açıldığı küçük körfezin içinde olduğunu kabul edersek kanal, kuzeykuzeybatı yönünde diiz bir hat teşkil ederek, Terkos Gölü’nün batısından Karadeniz’e ulaşacaktır. Uzunluğu 47

kilometredir.

Bu güzergâh örneğine göre kanalın su yüzeyindeki genişliği 100 metre, su kesimi derinliği 25 metre ve kanal tabanı eni 60 metre olursa kanalın açılması için takriben 200 milyon metreküp hacminde kayanın hasredilmesi gerekecektir. Bu projede karayolu ve demiryolu ulaşımın köprülerle sağlanması büyük problemler teşkil etmez. Asıl önemli konu, Terkos Gölü'nün bu olayda alacağı şeklin belirlenmesidir. Kanalın bu gölün batısından geçmesi halinde, Terkos'un bu cephedeki su toplama şebekesi önemli ölçüde tahrip edilmiş olacaktır.”

Makalede, İstanbul Kanalı gibi dev bir projenin askeri, turistik, tarihi, şehrin tatlı su ihtiyacı ve balıkçılıkla ilgili olumlu olumsuz etki sinin tespit edilmesi için iyi bir süzgeçten geçirilmesi istenmiştir. Projenin uygulanmasıyla ortaya çıkacak 200 milyon metreküp hafriyat ile birkaç büyük liman, barınak ve benzeri tesisin inşa edilebileceği de vurgulanmıştır.

Görüldüğü gibi Başbakan Erdoğan, Yüksel Önem'in makalesinde anlattığı projeyi aynen almıştır!

Şöyle bir karşılaştırma yapalım:

Yüksel Önem'in projesinin adı “İstanbul Kanalı Projesi”dir.

Başbakan Erdoğan'ın projesinin adı “Kanal İstanbul Projesi”dir.

Yüksel Önem projesini, “*Unutulmuş bir rüyayı hatırladım*” diye anlatmaya başlamıştır.

Başbakan Erdoğan da projesini, “*Bir hayalim var*”, diyerek anlatmaya başlamıştır.

Yüksel Önem projesinin gerekçesini, boğazdaki kazalara dayandırmıştır.

Başbakan Erdoğan da projesinin gerekçesini boğazdaki kazalara dayandırmıştır.

Yüksel Önem'in projesinde kanalın Büyükçekmece'den başlayıp Karadeniz'e ulaşması planlanmıştır.

Başbakan Erdoğan'ın projesinde de kanalın, Büyükçekmece'den başlayıp Çatalca üzerinden Karadeniz'e ulaşması planlanmıştır.

Yüksel Önem'in projesine göre kanalın su yüzeyindeki genişliği 100 metre, su derinliği 25 metre, uzunluğu ise 47 kilometre olarak planlanmıştır.

Başbakan'ın projesinde ise kanalın su yüzeyindeki genişliği 145 150 metre, su derinliği 25 metre, uzunluğu ise 4550 kilometre olarak planlanmıştır.

Sanki Yüksel Önem ve Başbakan Erdoğan oturup projeyi birlikte hazırlamışlar gibi?

1454 Namık Durukan, “Kanal İstanbul 1990'da Bilim Teknik Dergisi'nde”, *Milliyet*, 29 Nisan 2011.

İSTANBUL KANALINI DÜŞÜNÜYORUM...

İSTANBUL

KANALI

MEVKİİ

TOPOÖRAFİK

HARİTASI

Yüksel ONLM İstanbul Boğazındaki her denu

kazasından veya benzeri bir olaydan sonra zihnimde bir şimşek ça kar: sanki unutulmuş güzel bir rüyayı hatırlamış gibi olurum İstanbul Kanalı. Evet, böyle bir şeyi hayal ederim hep; Bıyıkçekmece Çölünden hış layıp. Terkos Gölünün batısından geçerek Kara deniz'e ulaşan bir kanalı. Sadece böyle bir şey İstanbul Boğazı'nı, hatta İstanbul'un kendisini fe lâketlerden kurtarabilir, derim kendi kendime...

Olabilir mi; bu tasavvur gerçekleşebilir mi' Ka runlar. firavunlar ve gönülleri zengin hayalci in sanlar neler düşünmüşlerdir ki! Kimi olmuş, kimi ol mamış; bazı eserlerin ise. ancak gönüllerden geçtiği bilinebîlmiştir. İstanbul Kanalı da böyle bir şey .

Tahminlerde hatalar olur. Ama olumlu düşünere rek dünyanın büyük birkaç kanalına kısaca şöyle bir göz atmak, belki bir ilham perisi sayılabilir bazı kim seler için...

PANAMA KANALI Orta Amerika'da. Panama Cumhuriyeti toprak larından geçerek Atlantik'i

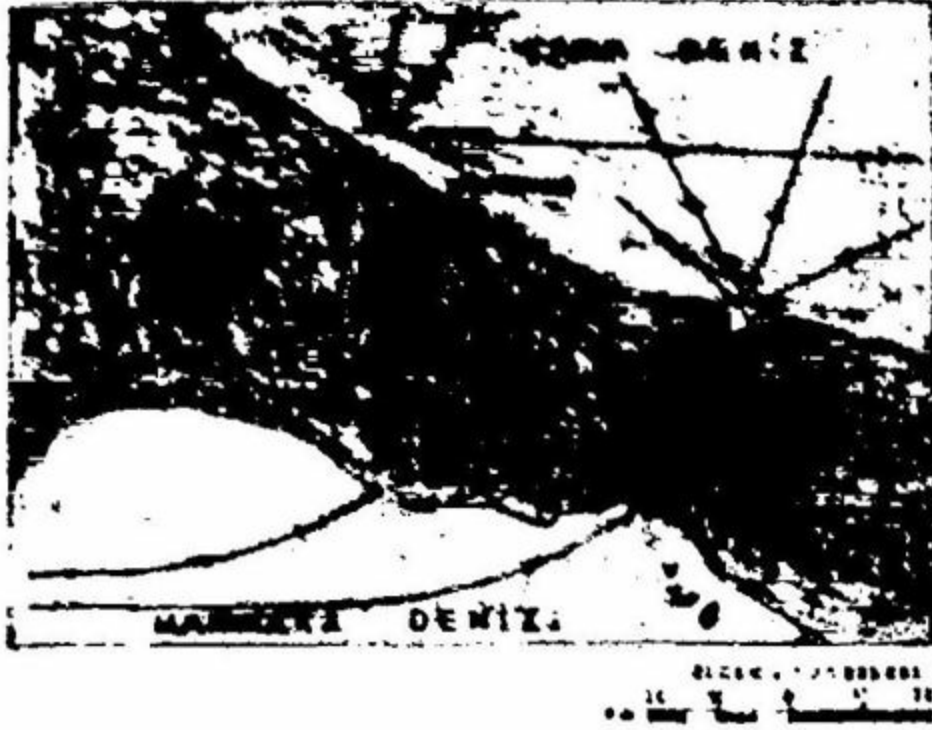
Pasifik'e bağlar. 1905 te Amerikalılar tarafından başlatılan inşaatı. 1914 te so na ermiştir. Uzunluğu 82,4 km, derinliği 11.8 m ve genişliği 152 m olan bu kanalın inşası için zamanın da 35.000 msan çalışmış ve 177 milyon metreküp kaya hafriyatı yapılmıştır. Atlantik kıyısındaki Gaton gölünün seviyesi cenizder 26,5 m yukanda olduğu için, kanal güzergâhı boyunca, her biri 305 m x 33 m ebadında üç ayrı su seviyesi yükseltme havuzu (lock) inşa edilmiştir.

Son yıllarda. Panama Kanalı'nın 20 km uzağın da ve ona paralel olacak yen: bir kanalın inşası hız la ilerlemektedir. Bu defa iki okyanus deniz seviyesinde birleşeceği için, güzergâhta artık yük seltme havuzlan yer almayacaktır. Tasarı gerçekleş tirildiği takdirde, bir milyar sekiz yüz milyon metreküp hacminde kaya hafredilmiş bulunacak; bu suretle de. halen ancak 65.000 tonluk gemienn seyredebildiği kanalın yer ne, 33 m derinliği olan ve 500.000 ton luk tankerlerin bile geçebileceği dev bir eser mey dana getirilmiş olacaktır SÜVEYŞ KANALI Kızıldemz'. Akdeniz'e bağlayacak böyle tur su yo lu, M 0 600 de Firavun Nekao tarafından hayal edil miş ve hatta, ta o devırd o bazı çalışmalar bu e yapılmıştır Ancak bu büyük hayalı gerçekleştirmek, zamanın Osmanlı İmparatorluğu yla iyi ilişkiler ku ran Fransızlara nasıp olmuştur. İnşaat, Mısır hıdivi Saıd Paşa döneminde. 1859'da başlamış birkaç fa sıladan sonra, 1669'da sona ermiştir, bunluğu 161 km olup, başlargıçtak. derinliği maksimum 8 m. ge nişliği ise, 60 m'dir. 1956'da Mısır hükümeti tarafın dan devletleştirildikten sonra, kanal derinliği 10 hatta 13 m yc kadar düşürülmüş; genişlik, yüzeyde 8C m'den 150 m'ye. kanal tabanında ise. 60 m'ye ka dar çıkarılmıştır Genişletilmiş bu son halinden sonra, seyahat su resi 45 saatten 15 saate kadar indimmiş olmakla be raber. kanann büyük bölümünde trafik yine de tek yönlüdür KUL KANALI Kuzey Almanya'daki Kıet şehn önünde başlayış, batıda Elbe netin ağzında sona ermek suretiyle Ba tık Demzi'ni Kuzey Denizi'ne bağlar 18871895 yılları arasında yapılmış o<an bu kanalın uzunluğu, 99 km, genişliği 103 m. derinliği ise, 11 m kadard.r Esas itibarıyla askeri amaçla inşa edilmiş olup. I Dünya Savaşı ndan hemen önce daha büyük gemilen aıa cak şekilde genişletilmiştir.

u»r Mf t t itı» \,t

Yüksel Önem'in Bilim ve Teknik dergisindeki makalesinden bölümler

İSTANBUL KANALINDAN SONRA DENİZ TRAFİĞİ HARİTASI

İSTANBUL KANALI

DOŞÛNCCSt Bu kısa belerden sonra, inşasını tasarladığımız j İstanbul Kanalı hakkında şunlar söylenebilir İstanbul Kanalı. İstanbul Boğazı nı çift yönlü tra fikten kurtarmak için düşünülmektedir Büyük Çek mece golünden Karadeniz'e uzanacak bu kanal inşa edı 'dığında. Karadeniz'den Marmara yönüne trafik bu kanaıdan. Marmara'dan Karadeniz yönüne tra fik ise. İstanbul Boğazı'ndan gerçekleşecektirirfistan : bul Kanalı ndan Sonra Deniz Trafiği Harlıtası'na j bakınız) Büyük Çekmece ile Karadeniz arasında, ka ! na! narımda yer alan 100 m'den biraz yüksek topog rafik noktaların teşkil ettiği kısa profiller, yatay düziemde ancak 1500 m kadardır; 100 m'lik kısım lar ise, sadece 2500 m'den ibarettir Geri kalan ge niş profilde, yükseklikler süratle 50 m'ye ve daha i sonra da deniz seviyesine inmektedir; esasen 6500 ; m lik kısım. Çekmece gölü içinde kalmaktadır De , mek oluyor ki, böyle bir kanalı hayal ederken, kazı I tacak malzeme hacminin, tasavvurun üstünde olamayacağı söylenebilir (İstanbul Kanalı Mevkii To pografik Harıtası'na ve Kanal Hattı En Yüksek Mev ki "den Geçen Topografik Kesıt'e bakınız).

Baş angıç noktasını, Büyükçekmece Gölü'nün j Marmara'ya açıldığı küçük körfezin içinde olduğunu kabul edersek, kanal kuzeykuzey batı yönünde j cüz bir hal teşkil ederek, Terkos Gölü'nün batısın j dan Karadeniz'e ulaşacaktır; uzunluğu 47 km'dir.

I Bu güzergâh örneğine göre, kanalın su yüzeyin j deki genişliği. 100 m, su kesimi derinliği, 25 m ve kanai tabanı eni, 60 m olursa, kanalın açılması için îaknben 200 milyon metreküp hacminde kayanın haf rec imesı gerekecektir(Detay Kanal Kesıtı'ne | sakınız)

Bu projede karayolu ve demiryolu ulaşımalarının köprülerle sağlanması büyük problemler teşkil etmez Asıl önemli konu, Terkos Gölü'nün bu olayda atacağı şeklin belirlenmesidir. Kanalın, bu gölün ba I t smdan geçmesi halinde. Terkos'un bu cephedeki su top'ama şebekesi önemli ölçüde tahrip

almıştı. Ben 1994'te DSP'ye geçtim. Ecevit'in o yıl İstanbul seçim bildirgesinin teknik ve sekreteryasını ben yapmışım. O tarihte bu projeye ilgili açıkladığı tüm bilgiler benim tarafımdan verildi.”

Avcı proje konusunda şunları söylemiştir:

“Yap, işlet, devret modelini önermişim. Ecevit de çok heyecanlandı, kamuoyuna da açıkladı, ama iktidar olamayınca proje kaldı.

Bu bir dünya projesi. Tamamen bana ait. Bütün detaylarıyla bana ait. **Kimse** ortaya çıkıp ‘Katkıda bulundumV dahi diyemez. Her zaman uy **gulanabilir** bir projedir. Tüm ülkeler her açıdan katkıda bulunabilir **ler.** önemli olan bu ütopyanın düşünülmüş ve gerçekliğinin görülmüş olması. Ben o zaman Panama Kanalları dahil birçok kanalı inceledim. Hiç kimse buna Sokullu Mehmet Paşa'nın düşündüğü güzergâh deme sin. çünkü onun Sakarya üzerinden bir boğaz düşündüğünü biliyoruz

Nusret

Avcı

Nusret Avcı, 2 Şubat 1991

tarihli Milliyet gazetesinde projesini ayrıntılı olarak anlatmış.

1455 *Bogaz 'a Rakip Kanal", Milliyet, 2 Şubat 1991.

Nusret Avcı, "Bu projeyi açıklayan Başbakan'a kızdınız mı?" sorusuna da şöyle yanıt vermiştir:

"Sayın Başbakan'a kızmadım... Diyalog kurabilirdi, daha say gıdeğer olurdu. Çünkü biliyorlar, o dönemden herkes birbirini tanır. Kendisiyle yakından biliriz birbirimizi. Çok şaşırdım; aylardan beri ütopya, çılgın proje olarak bekleniyordu. Aklıma geldi, benim proje olabilir mi diye, ama sonra ihtimal vermedim. Böyle büyük bir projeyi hayata geçirmek için çalışmış bir mühendis olarak elbette kızgınlıkla karşılamıyorum. Sayın Başbakan araştırıp bana sorsalardı, ben de za ten kendilerine kolaylıklar dilerdim."

Ecevit'in Mega Projesi'nden Erdoğan'ın Çılgın Projesi'ne Başbakan'ın "Çılgın Proje" adını verdiği "Kanal İstanbul'u ka muoyuna açıklayan ilk siyasi lider Bülent Ecevit'tir. Ecevit, bu projeyi 1994 yılında açıklamıştır.

"Proje bana aittir!" diyen Nusret Avcı, "Ben 1994'te DSP'ye geç tim. Ecevit'in o yıl İstanbul seçim bildirgesinin teknik ve sekretarya sını ben yapmışım. O tarihte bu projeye ilgili açıkladığı tüm bilgiler benim tarafımdan verildi," diyerek, Kanal İstanbul Projesi'ni Bülent Ecevit'e sunduğunu belirtmiştir.

Bülent Ecevit 1994'te, DSP Genel Başkanı olduğu dönemde İstanbul'un batı yakasında Marmara'yla Karadeniz arasında bir kanal açılarak Boğaz'ın yükünün hafifletilmesini önermiştir.

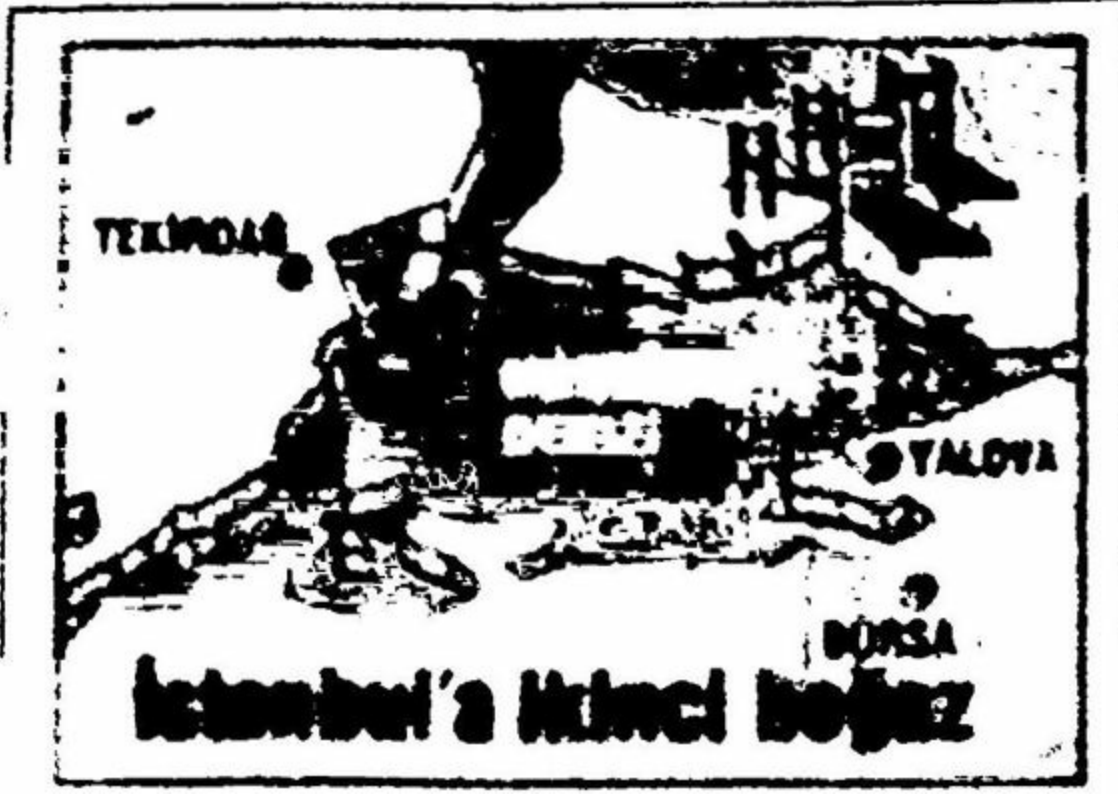
CHP Genel Başkan Yardımcısı Emrehan Halıcı da, "Bu proje 1994 yılında Bülent Ecevit'e ait bir projeydi. Bu Sayın Ecevit'in fikriydi. Bununla ilgili dokümanları araştırıyorum. Başbakan'ın yeni olarak ortaya çıkardığı proje yeni bir fikir değil..." diyerek, projenin Ecevit tarafından gündeme getirildiğini doğrulamıştır.

1994 yılında Ecevit'in kamuoyuna tanıttığı Kanal İstanbul Projesi, Hürriyet gazetesinin 18 Ocak 1994 tarihli sayısının birinci sayfasında "Ecevit'ten Mega Proje" diye okuyuculara duyurulmuştu.

1456 Şükran Pakkan, "Projeyi Ben Yaptım, Ecevit 1994'te Seçim Bildirgesine Koydu", Milliyet, 29 Nisan 2011.

775

Ecevit Karadeniz'den Marmara'ya kanal açılış İsmi

Ecevit'ten mega proje Sibel KÖKLÜ • İSTANBUL USP Genel Baltanı Bülent Ecevit. İstanbul'un sorunlarını, belediyenin kaynak yaratarak adan Necdet Özkan'la birlikte düaml«Ü}1 basın toplantısında konuşan Ecevit, İstanbul'un «orunlarının yalnızca büyük kent çevreinde çünimlenerneyeccftnl söyledi.

İstanbul'un aonınlannı İstanbul'a ete veren Anadolu'dan bağlayarak çözeceklerini kaydeden ~ ' ~ ıdly^rar şirketi arazilerden Ecevit, bugün belediyelerin kendi yararı rantlardan yararlanamadığını. oysa özel şirket ve holdinglerin belediyelerin trUyoruar kazandığını söv. Bayrampaşa'da beted idenin k yaratmasını_ tasamı hayal ..Biz kaynağını yaratma ınıuşta ARMA ılın İstanbul'u tehdit a Devletler ıl Topkılutu petrollerinin de buradan geçirilmesi durumunda Boğaziçi'nin tıkanma noktasına ■clecegtnl UM;. Ecevit buna çözüm olarak, «anbul'un Avrupa yakasında Karadeniz'le •* o orasında bir kanal açılmasını önerdi Böyle btr kanalın açılması durumunda tanker ve Haliç arasında da bir bağlantı kurulabilir. Böylelikle Haliç'in temizlik sorunu kendiliğinden çözülecekdiye konuşta Ecevit. İstanbul'da hava kirliliğinin nedeninin kalitesiz linyit kömürü olduğunu belirtti.

Çöp toplama alanları kurulacağı da açıklayan Ecevit. bu İşin çöplüklerde düzenlenen özel şovlarla çözümlenmesinin mümkün olmadığını söyledi Necdet Özkan da kaynak yaratıcı, ve üretken belediyeçilikten taviz vermeyeceklerini belirtti Ecevit'in Kanal İstanbul Projesi 1994'te basına böyle yansımişti (Milliyet, 18 Ocak 1994).t emiz Haberde, dönemin DSP Genel Başkanı Bülent Ecevit, DSP İstanbul Büyükşehir Belediye Başkan adayı Necdet Özkan'la birlikte düzenledi ği basın toplantısı hakkında bilgi verilmiştir. Ecevit bu toplantıda, Ka radeniz ile Marmara'nın bir kanalla birbirine bağlanması için "mega bir proje" geliştirdiklerini açıklarken, proje için büyük bir finansman gerekmediğini de belirtmişti.

Ecevit "ikinci bir boğaz" işlevi görecek kanalın iki ağzına limanlar kurulabileceğini ve serbest

bölgeler oluşturulabileceğini de kaydetmiş ti. Slayt ve video görüntüleriyle projeyi tanıtan Ecevit, kanalın “yap işlet devret” yöntemiyle yapılabileceğini, finansmanın dış kredilerle sağlanabileceğini anlatmıştı.

DSP Genel Başkanı Masum Türker de, Başbakan Tayyip Erdoğan’ın Kanal İstanbul ile ilgili toplantısının ardından bir açıklama yaparak İstanbul’a kanal projesini, 1994 yerel seçimleri öncesinde Bülent Ecevit’in dile getirdiğini hatırlatmıştır. DSP İstanbul Büyükşehir Belediye Başkan adayı Necdet Özkan’ın seçim broşüründe de bu projenin yer aldığını belirten Türker, yaptığı yazılı açıklamada, “Herhalde o dönemde İstanbul Büyükşehir Belediye Başkan adayı olan Sayın Tayyip Erdoğan o broşürü alıp saklamış!” demiştir.

Boğsu ve D.S.P.’nin Kanal Projesi Boğazın gemi trafiğine, ö/eDikle vakit ve tehlikeli madde yük’u gönderin gidiş gçlyne açık olmasının son ao örneği, bu ayın içindeki, tanker façasıdır Tehlike, çr şükür olabildiğince ucuz allatıldı Ama. yeni tehlikeler her /aman kaptmı/dadır Dolayısıyla, DSP >ım İstanbul Boğazından yakıt tankerlerinin geçişinin önlenerek, yeni btf kanal projey’e Karadeniz tic Marmara’nın birk>un!m«wun devlet ve uluslararası konsorsiyumlara gerçekleştirilmesi m gündeme tutacağı/ Takıp edeceğiz Bûyk bu kanal. Boğa/ içinde sadece yolcu permlerinin gıdifgehync olarak tanıyacakta Boylecc kent içi deniz ulayau da arucakor Kana) çevresinde yeru v< büyük bu yerleşim ve

çekim merkezi oluşacakta Kanakn Karadeniz'le Marmara ağızlarında serbest bölgeler kurulabilecektir İşte DSP'nin Kanal İstanbul Projesi'nin yer aldığı broşürün kapağı İşte DSP broşüründe Kanal İstanbul Projesi

Görüldüğü gibi rahmetli Bülent Ecevit'in "*Mega Projesi*", 17 yıl içinde evrimleşerek Başbakan R. Tayyip Erdoğan'ın "*Çılgın Projesi*"ne dönüşüvermiş!

İşte bütün bu gerçeklerden dolayı Başbakan'ın açıkladığı projeye "çılgın proje" değil, "alıntı proje" demek çok daha doğru olur!

İlk olarak 500 yıl kadar önce Sokullu Mehmet Paşa, sonra, 21 yıl önce Yüksel Önem, daha sonra ise 18 yıl kadar önce Nusret Avcı tara findan gündeme getirilen ve 17 yıl önce Bülent Ecevit tarafından kamu oyuyla paylaşılan "*Kanal İstanbul Projesi*"ni son olarak 2011 yılında AKP Genel Başkanı Başbakan R. Tayyip Erdoğan kamuoyuna sun muştur. Bu durumda Başbakan Erdoğan "*Kanal İstanbul Projesi*"nin son sahibidir. Ancak yakın tarihe fazlaca meraklı olan, sürekli tarihle yüzleşen Erdoğan, nedense hiçbir zaman Çılgın Proje'nin bu kısa tarihi hakkında bilgi verme ihtiyacı hissetmemiştir.

Başbakan Erdoğan'ın tarih tezlerine cevap verip de Erdoğan'la özdeşleşen "*Çılgın Proje: Kanal İstanbul*" tarihinden söz etmemek ol mazdı hani!

Sonuç Atatürk ve birkaç arkadaşının bin bir güçlkle mücadele ederek bir bağımsızlık savaşıyla kurup, bir çağdaşlaşma hareketiyle yükselttiği Türkiye Cumhuriyeti, 1946'dan beri aralıksız devam eden "bağımlı" ve "dinci" bir kuşatma sonunda bugün 2013 yılında yeniden biçimlen dirilmekle yüz yüze gelmiştir.

Kimilerinin "Yeni Türkiye" adını verdiği bu yeniden biçimlenme sürecinde bu Yeni Türkiye'ye özgü yeni bir tarih yazılmakta ve bu yeni tarih, kitleleştirilmeye çalışılmaktadır.

"Tarihle yüzleşme" adı altında Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş dönemi tarihi çarpıtılmakta ve yeniden yazılmaktadır.

Yeni Türkiye'ye özgü ordu, polis, yargı, basın ve insan tip yarat ma sürecinde Yeni Türkiye'ye özgü yeni bir de tarih yaratılmaktadır.

Bu sırada hainler kahraman, kahramanlar hain yapılmakta, tuhaf özürler dilenmekte, Cumhuriyet'in kurucuları yerden yere vurulurken Osmanlı padişahları yüceltilmektedir.

Son on yılda Türk Ulus Devleti'ni Yeni Osmanlı'ya dönüştürme hayali çerçevesinde AKP Genel Başkanı Başbakan R. Tayyip Erdoğan, kurgusal tarih tezleriyle "Cumhuriyet tarihinin ilk 1520 yılıyla yüzle şirken", derin bir haz, büyük bir gurur ve sevinç duymaktadır.

Nasıl mı?

En iyisi biz susalım fotoğraflar konuşsun!

Belgelere dayanarak tarihi yanlışları düzeltmek, eksikleri tamam lamak başka şeydir, tarihi siyasal amaçlar doğrultusunda çarpıtıp ye niden kurgulamak başka şeydir. Ben birincisine taraftarım ama İkinci sine karşıyım.

Kağnıyla kamyonu yenen bir neslin altın harflerle yazılmış "Türk Bağımsızlık ve Aydınlanma Savaşı Tarihi"ni çarpıtıp yeniden kurgula manın olanaksız olduğunu yine tarih gösterecektir.

Bu tarihi çarpıtanları, beyazı siyah, siyahı beyaz göstermeye çalı şanları da tarih yargılayacaktır.

Başbakan Erdoğan, 16 Nisan 2013 tarihli AKP grup konuşmasın da tarihi çok iyi bildiğini şöyle ifade etmiştir:

"... Biz tarihi çok ama çok iyi biliriz. Biz tarihi Göktürk anıtların dan Tonyukuk anıtlarına, Malazgirt'ten Mohaç'a kadar, İstanbul'un fethinden Çaldıran'a kadar, Çanakkale'den Kurtuluş Savaşı'na çok ama çok iyi biliriz..."

Yılmaz Özdü ise *Beraber Yürüdük Biz Bu Yıllarda* adlı kitabında Başbakan Erdoğan'ın tarih bilgisinden şöyle söz etmiştir:

" Başbakanımızın tarih bilgisi hayranlık uyandırıcıydı. Malazgirt Zaferi'nin yıldönümünde konuştu, 'Romen Diyojen batarya, batarya, gülle gülle saldırırken, Sultan Alparslan ve askerleri Allah Allah diye saldırıyordu,' dedi. Ayakta alkışlandı. 1071'de gülle, top filan yoktu. Barut anca 250 sene sonra toplarda kullanılmaya başlandı. Ama ol sundu... Tarihçiler daha iyi bilecek değildi."

"İstanbul'un tarihçesini bilmiyorlar, tarih bilseler konuşmaya yüzleri olmaz, öyle elinde mercekle Romen Diyojen gibi dolaşılmaz,' dedi. Mercekle dolaşan, hayali roman kahramanı Sherlock Holmes'tii. Mercek yerine fenerle dolaşan Diyojen'in İstanbul'la alakası yok tu. Sinoplu filozoftu. Romen Diyojen desen zaten mercekle, fenerle alakası yoktu. Malazgirt'te Alparslan'a esir düşen Bizans imparatoru. Özetle... Tarih dersi verirken 1500 senelik hata yapmış, Diyojenleri karıştırmış, Sherlock Holmes'le harmanlamış, yine de denk getirememişti."

Başbakan R. Tayyip Erdoğan erken Cumhuriyet dönemiyle yüzleşirken Kaynakça Arşivler (Arşiv belgelerinin numaraları dipnotlarda verilmiştir)

KANYAKÇA

- Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Arşivi (ATAŞE)
- (Haşan KundakçıCengiz Dönmez)
- Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi (BCA) (Sinan MeydanYusuf Sarımay) Dersim Belgeleri (Serap YeşiltunaReşit Halli)
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA) (Cemal Şener)
- Gazete Arşivleri (Sinan MeydanZeki SarıhanÖzgür Erdem)
- İngiliz Arşivleri (Bilal ŞimşirGotthard JaeschkeCengiz Özakıncı) TBMM Arşivi (Sinan Meydan)
- TBMM Zabıt Cerideleri BMM Tutanak Dergisi İstiklal Mahkemesi Tutanakları (Ergun AybarsAhmet Nedim)
- Kitaplar Ağanoglu, H. Yıldırım, Osmanlı'dan Cumhuriyete Balkanların Makus Talihi: Göç, 7. bas., İstanbul, 2012.
- Akbıyıkoglu, Ali Rıza, Demokrasi ve İsmet Paşa, Ankara, 1986.
- Aker, M. Şefik, İstiklal Harbi Başlangıcında 57. Tümen ve Aydın Milli Cidali, C 3, İstanbul, 1937.
- Akgöl, Suat, Yakın Tarihimizde Dersim İsyanları ve Gerçekler, İstanbul.1992.
- Akozan, Feridun, Türkiye'de Tarihi Anıtları Koruma Teşkilatı ve Kanunlar, İstanbul, 1977.
- Akseki, Ahmet Hamdi, Askere Din Kitabı, Ankara, 1925.
- Akseki, Ahmet Hamdi, Yavrularımıza Din Dersleri, Ankara, 1944.
- Akseki, Ahmet Hamdi, Yeni Hutbelerim, (2 cilt), İstanbul, 19361937
- Akşin, Sina, İç Savaş ve Sevr'de Ölüm, "İstanbul Hükümetleri ve Milli Müca dele", C III, İstanbul, 2010.
- Akşin, Sina, İstanbul Hükümetleri ve Milli Mücadele, "Mutlakıyete Dönüş (19181919)", C 1, 2. bas., İstanbul, 1992.
- Ali Kemali, Erzincan, İstanbul, 1932.
- Alpan, Necip P., "Atatürk'ün Milli Müzik Devrimi", IX. Türk Tarih Kongresi, Bildiriler, TTK, Ankara, 1989.
- Cılızoğlu, Tanju, "Kader Bizi Una Değil Üne İtti", Çağlayangil'in Anıları, İstanbul, 2000.
- Copeaux, Etienne, Tarih Ders Kitaplarında (19311933) Türk Tarih Tezi'nden Türk İslam Sentezi'ne, çev. Ali Berktaş, İstanbul, 2006.
- Coşar, Ömer Sami, Milli Mücadele Basını, İstanbul, 1964.
- Coşkun, Alev, Kuvayı Milliye'nin Kuruluşu, İstanbul, 2009.
- Cumhuriyetin 70. Yılına Armağan, "Ali Çetinkaya'nın Milli Mücadele Dönemi Hatıraları", Ankara, 1993.
- Cündioğlu, Düccane, Türkçe Kur'an ve Cumhuriyet İdeolojisi, İstanbul, 1998.
- Çalışlar, İzzeddin, Dersim Raporu, İstanbul, 2010.
- Çambel, Perihan, "Atatürk, Evrim, Devrim ve Müzik" IX. Türk Tarih Kongresi 2125 Eylül 1981, Kongreye Sunulan Bildiriler, CIII, TTK, Ankara, 1989.
- Çankaya, Necati, Türk Kurtuluş Savaşı'nda İrticai Olaylar ve İç İsyanlar, 2. bas., İstanbul, 2003.
- Çay, A. Haluk, Her Yönüyle Kürt Dosyası, 4. bas., Ankara, 1996.
- Çeçen, Anıl, Halkevleri, Ankara, 1990.
- Çetinkaya, Hikmet, Kubilay Olayı ve Tarikat Kampları, İstanbul, 1986.

- Çiloğlu, İlhan, Allah ve Asker, İstanbul, 2006.
- Çizmeli, Şevket, Menderes Demokrasi Yıldızı, 2. bas., Ankara, 2007.
- Değer, M. Emin, Emperyalizmin Tuzaklarındaki Ülke Oltadaki Balık Türkiye, 14. bas., Ankara, 2011.
- Demirel, Ahmet, Tek Partinin İktidarı, Türkiye’de Seçimler ve Siyaset, 1923 1946, İstanbul, 2013.
- Demirer, Ercüment, Din, Toplum ve Atatürk, 2. bas., İstanbul, 1999.
- Demiryollarımız, TCDD, Ankara, 1958.
- Deringil, Selim, Denge Oyunu, Ankara, 2003.
- Dersim, 2. bas., İstanbul 1983.
- Dersimi, Nuri, Kürdistan Tarihinde Dersim, İstanbul, 1994.
- Devlet Demiryolları ve Limanları İşletme Neticeleri 19281940, İUM İstatistik Yıllıkları (19281940).
- Dilaçar, Agop, Atatürk’e Saygı, Ankara, 1969.
- Dönmez, Cengiz, Milli Mücadeleye Karşı Bir Cemiyet: İngiliz Muhipleri Cemiyeti, 2. bas., Ankara, 2008.
- Dr. Rıza Nur, Hayat ve Hatıratım, haz. Abdurrahman Dilipak, (3 cilt), İstanbul, 1992.
- DüNDAR, Can, Sarı Zeybek, İstanbul, 1994.
- Dünyanın Gözünde Atatürk, der. Ahmet Köklügiller, 2. bas., İstanbul, 2010.
- Eraslan, Cezmi, *Milli Mücadele’de Bediüzzaman Said Nırsi*”, Uluslararası Bediüzzaman Sempozyumu 3, İstanbul, 1996.
- Erdem, Özgür, Dersim Yalanları ve Gerçekler, İstanbul, 2012.
- Ergin, Osman Nuri, Türk Maarif Tarihi, C V, İstanbul, 1977.
- Esengin, Kenan, Milli Mücadele’de Ayaklanmalar, 3. bas., İstanbul, 1998.
- Gazi Mustafa Kemal, Nutuk/Söylev, C II, 3. bas., TTK, Ankara, 1989.
- *Gedikli, N.*, “Çoksesli Yeni Bir Türk Sanat Müziği Oluşturulmasının Neresindeyiz?”, *Çok Sesli Müzik Sempozyumu, Bildiriler, Ankara, 1986*.
- Alptekin, Ali Berat, Aşık Veysel, Ankara, 2009.
- Altın, Avni, Her Yönüyle Atatürk, İstanbul, 1986.
- Ankara İstiklal Mahkemesi Zabıtları 1926, haz. Ahmed Nedim, İstanbul, 1993.
- Arık, Remzi Oğuz, Halkevlerinde Müze Tarih ve Folklor Çalışmaları Kılavuzu, Ankara, 1947.
- Armsrong, H.C., Bozkurt, çev. Gül Çağalı Güven, 5. bas., İstanbul, 1997. Aslan, Asım, Sömürülen Atatürk ve Atatürkçülük, 33. bas., Ankara, 1997. Atatürk Konya’da, Gazi Mustafa Kemal Atatürk’e Konya’ya Gelişinin 64. ve Selçuk Üniversitesi’nin Kuruluşunun 10. Yıldönümü Armağanı, Konya 1986.
- Atatürk’ün Bütün Eserleri, (30 cilt), İstanbul, 19982011.
- Atatürk’ün Okuduğu Kitaplar, (24 cilt), Ankara, 2001.
- Atatürk’ün Sırdaşı Kılıç Ali’nin Anıları, der. Hulusi Turgut, 6. bas., İstanbul, 2005.
- Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri, (3 cilt), Ankara, 1997.
- Atay, Falih Rıfkı, Atatürk Ne İdi?, İstanbul, 2010.
- Atay, Falih Rıfkı, Atatürkçülük Nedir?, 3. bas., İstanbul, 2006.
- Atay, Falih Rıfkı, Çankaya, İstanbul, Pozitif Yayınları, ty.
- Avar, Sıdıka, Dağ Çiçeklerim, Ankara, 1986.
- Aybars, Ergun, Yakın Tarihimizde Anadolu Ayaklanmaları, İstanbul, 1998. Aybars, Ergün, İstiklal Mahkemeleri, Ankara, 2009.
- Aydemir, Şevket Süreyya, İkinci Adam, C 1, 9. bas., İstanbul, 2000.

- Aydemir, Şevket Süreyya, İkinci Adam, C 3, 6. bas., İstanbul, 2000.
- Bakiler, Yavuz Bülent, Aşık Veysel, Ankara, 1989.
- Banoğlu, Niyazi Ahmet Nükte ve Fıkralarla Atatürk, C 3, İstanbul, 1954. Bardakçı, Cemal, Devşirmelerle Sığıntılardan ve Mütegalibelerden Neler Çek tik, Bolu, 1942
- Bartok, Bela, Halk Müziği Hakkında Üç Konferans, Ankara, 1937.
- Bayar, Celal, Şark Raporu, Cumhuriyetin Gözüyle Kürt Meselesi Dizisi1, İstanbul 2006.
- Bayar, Celal, Ben de Yazdım, C 8, İstanbul, 19651972.
- Bayındırlıkta 50. Yıl, Ankara, 1973.
- Bela Bartok Panel Bildirileri, haz. Süleyman Şenel, İstanbul, 2000.
- Berkes, Niyazi, Türkiye’de Çağdaşlaşma, haz. Ahmet Kuyaş, İstanbul, 2011. Berksan, Nazım, Yol Davamız Nerede, Ankara, 1950.
- Binyazır, Adnan, Uzun İnce Bir Yolda Âşık Veysel/Hayatı Sanatı ve Eserleri Üzerine Bir İnceleme, İstanbul, 1973.
- Birand, M. Ali, Apo ve PKK, İstanbul, 1992.
- Birinci Türk Tarih Kongresi, Konferanslar, Zabıt Tutanakları, Ankara, 1932. Borak, Sadi, Atatürk’ün Armstrong’a Cevabı, İstanbul, 2004.
- Bozdağ, İsmet, İşte Atatürk’ün Türkiyesi, (cep boy), İstanbul, 2009.
- Cebesoy, Ali Fuat, Milli Mücadele Hatıraları, İstanbul, 2000.
- Ceyhan, Müge, İstanbul’da Tarihi Çevre Koruma ve Basın, İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Kansu, Şevket Aziz, Türk Antropoloji Enstitüsü Tarihçesi, İstanbul, 1940.
- Kara, İsmail, Türkiye’de İslamcılık Düşüncesi, C 1, İstanbul, 1998.
- Karaca, Alaattin, Necip Fazıl ve Adnan Menderes İlişkisi, Ankara, 2009.
- Karlıklı, Yücel, Türk Devrimi’nin Temel Belgeleri, İstanbul, 2010.
- Kasapoğlu, Abdurrahman, Atatürk’ün Kuran Kültürü, İstanbul, 2006.
- Kaya, Doğan, Aşık Veysel, Sivas, 2004.
- Kaymak, Veysel, Anı, Şiir, Resimlerle Âşık Veysel’li Yıllar (Bilinmeyen Yönle riyle Âşık Veysel’in Gerçek Yaşamı), Ankara, 1997.
- Kayra, Cahit, Cumhuriyet Ekonomisi’nin Öyküsü, 19231950, “Devletçilik Altın Yıllar”, C 1, İstanbul, 2013.
- Kılıç Ali, Atatürk’ün Hususiyetleri, İstanbul, 1955.
- Kılıç, Altemur, Büyük Kürdistan Küçük Türkiye, Ankara, 2007.
- Kısakürek, Necip Fazıl, Benim Gözümünden Menderes, İstanbul, 1994.
- Kısakürek, Necip Fazıl, O ve Ben, İstanbul, 2003.
- Kısakürek, Necip Fazıl, Son Devrin Din Mazlumları, 30. bas., İstanbul, 2012.
- Kışlalı, Ahmet Taner, Atatürk’e Saldırmanın Dayanılmaz Hafifliği, Ankara, 1994.
- Kışlalı, Ahmet Taner, Bir Türk’ün Ölümü, İstanbul, 1997.
- Kinross, Lord, Atatürk, “Bir Milletten Yeniden Doğuşu”, çev. Necdet Sander, bas., İstanbul, 1994.
- Kirby, Fay, Türkiye’de Köy Enstitüleri, haz. Engin Tonguç, 2. bas., Ankara 2000.
- Kocabaşoğlu, Uygur, Şirket Telsizinden Devlet Radyosuna (TRT Öncesi Dö nemde Radyonun Tarihsel Gelişimi ve Türk Siyasal Hayatı İçindeki Yeri), Ankara, 1980.
- Kocatürk, Utkan, “Atatürk ve Cumhuriyet Aşığı Ünlü Bir Halk Ozanımız: Aşık Veysel”, Atatürk’ün Çizgisinde Geçmişten Geleceğe Atatürk ve Yakın Tarihimize İlişkin Görüşmeler, Araştırmalar, Belgeler, haz. Utkan Koca türk, Ankara, 2005.
- Kocatürk, Utkan, Atatürk’ün Fikir ve Düşünceleri, Ankara, 1999.

- Komisyon, 20. Yüzyıl Dünya ve Türkiye Tarihi, İstanbul, 2005.
- Komisyon, Başbakan R. Tayyip Erdoğan'ın Konuşmalarından Seçmeler, Ka sım 2010.
- Komisyon, Koçgiri, Ankara, 1975.
- Komisyon, Tarih II, "Kemalist Eğitimin Tarih Dersleri", 4. bas., İstanbul, 2005.
- Komisyon, Tarih IV, Kemalist Eğitimin Tarih Dersleri, 3. bas., İstanbul, 2001.
- Korkmaz, Cemil Hakan, Kurtuluş Savaşı'nın İkinci Cephesi İç İsyandar, İstanbul, 2008.
- Kral, August R. von, Kemal Atatürk'ün Ülkesi, "Modern Türkiye'nin Gelişimi", çev. S. Eriş Ülger, İstanbul, 2010.
- Kundakçı, Haşan, "A/i Çetinkaya'nın Askeri Kişiliği", Ali Çetinkaya Anma Paneli Bildirileri, Afyon: 21 Şubat 1998, Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara, 2000.
- Kurmuş, Orhan, Emperyalizmin Türkiye'ye Giriş, Ankara, 1982.
- 787
- Genç, Reşat, Türkiye'yi Laikleştiren Yasalar, Ankara, 1998.
- Genelkurmay Belgelerinde Kürt İsyandarları, C 2, İstanbul, 1992.
- Goloğlu, Mahmut, Tek Partili Cumhuriyet, "Türkiye Cumhuriyeti Tarihi n (19311938)", Ankara, 1974, İstanbul, 2009.
- Goloğlu, Mahmut, "Türkiye Cumhuriyeti Tarihi I(19241930)", Devrimler ve Tepkileri, İstanbul, 2007.
- Gökalp, Ziya, Kürt Aşiretleri Hakkında Sosyolojik Tetkikler, 2. bas., İstanbul, 2009.
- Gökalp, Ziya, Türkçülüğün Esasları, haz. M. Kaplan, İstanbul, 1976.
- Gökbilgin, M. Tayyip, Milli Mücadele Başlarken, C I, Ankara, 1959.
- Gökbilgin, Tayyip, Milli Mücadele Başlarken, C 2, Ankara, 1965.
- Gökçen, Sabiha, Atatürk'ün İzinde Bir Ömür Böyle Geçti, haz. Oktay Verel, İstanbul, 1982.
- Güner, Zekai Kabataş, Orhan, Milli Mücadele Dönemi Beyannameleri ve Basını, Ankara, 1990.
- Gürkan, Turhan, Atatürk'ün Uşağı'nın Gizli Defteri, İstanbul, 1971.
- Gürtaş, Ahmet, Atatürk ve Din Eğitimi, Ankara, 1982.
- Hacı Hayri Efendi, Hutbe Hocası, İstanbul, 1926
- Hafız Yaşar Okur, Atatürk'le On Beş Yıl Dini Hatıralar, İstanbul, 1962.
- Halli, Reşit, Türkiye Cumhuriyeti'nde Ayaklanmalar, İstanbul, 1972.
- Huntington, Samuel P., Medeniyetler Çatışması ve Dünya Düzeninin Yeniden Kurulması, çev. Mehmet TurhanY. Z. Cem Soy demir, 9. bas., İstanbul, 2011.
- İlgürel, Müçteba, Milli Mücadele'de Balıkesir Kongreleri, İstanbul, 1999.
- İnalçık, Halil, Atatürk ve Demokratik Türkiye, İstanbul, 2007.
- İnan, A. Mithat, Atatürk'ün Not Defterleri, 2. bas., Ankara, 1998.
- İnan, Afet Medeni Bilgiler ve Mustafa Kemal Atatürk'ün El yazıları, Ankara, 1969.
- İnan, Afet, Atatürk Hakkında Hatıralar ve Belgeler, 5. bas., haz. Arı İnan, İstanbul, 2007.
- İnan, Afet, Türkiye Halkının Antropolojik Karakterleri ve Türkiye Tarihi, "Türk Irkının Vatam Anadolu (64.000 Kişi Üzerinde Anket)", Ankara, 1947.
- İnönü, İsmet, Hatıralar, Ankara, 2006.
- İsmail Yıldırım, Cumhuriyet Dönemi Demiryolları(19231950), Ankara, 2001.
- Jaeschke, Gotthard, Kurtuluş Savaşı İle İlgili İngiliz Belgeleri, çev. Cemal Köp rülü, Ankara, 1991.
- Jaeschke, Gotthard, Yeni Türkiye'de İslamcılık, çev. Hayrullah Örs, Ankara, 1972.
- Jandarma Umum Kumandanlığının Dersim Raporu, 3. bas., İstanbul, 2000.
- Kaftan, Mustafa, İsmet Paşa'mn Yalnız Günleri, İstanbul, 1994.
- Kalkan, M., Dersim Direnişleri, İstanbul, 1995.

- Kandemir, Atatürk'e İzmir Suikastı'ndan Ayrı 11 Suikast, İstanbul, 1955.
- Kansu, Şevket Aziz, Antropoloji Dersleri 1, "Beşer Paleontolojisi ve Prehistor ya Malumatı", İstanbul, 1938.
- Kansu, Şevket Aziz, Antropometri Tetkikleri İçin Rehber, Ankara, 1937.
- Özyüksel, Murat, Anadolu ve Bağdat Demiryolları, İstanbul, 1988.
- Paksoy, A. Kadir, Küreselciliğin Tarih Kitapları, Ankara, 2005.
- Paksoy, A. Kadir, Ulus Devlet ve Tarih Eğitimi, Ankara, ty.
- Perinçek, Doğu, Abdullah Öcalan'la Görüşme, İstanbul, 2009.
- Perinçek, Doğu, Toprak Ağalığı ve Kürt Sorunu, "Kemalist Devrim7", 2.b as., İstanbul, 2010.
- Pittard, Eugene, "Neolitik Devirde Küçük Asya İle Avrupa Arasında Antropolojik Münasebetler", İkinci Türk Tarih Kongresi, İstanbul, 2012 Eylül 1937, Kongrenin Çalışmaları, Kongreye Sunulan Tebliğler, İstanbul, 1943.
- Poyraz, Ergün, Musa'nın Çocukları, İstanbul, 2007.
- R. Tayyip Erdoğan Ne Diyor, 2. bas., İstanbul, 2012.
- Rıza Nur, Hayat ve Hatıratım, haz. Kadir Mısıroğlu, (4 cilt) İstanbul, 1967 1968.
- Saltık, Veli, Tunceli'de Aşiret Oymak Ocağlar, Ankara, 2009.
- Sarıaslan, Ümit, Demirağlardan Örumcek Ağlarına, İstanbul, 2004.
- Sarıhan, Zeki, Kurtuluş Savaşı Günlüğü, (3 cilt), Ankara, 1993, 1994, 1995. Sarıkoyuncu, Ali, Atatürk, Din ve Din Adamları, Ankara, 2002.
- Selek, Sabahattin, Anadolu İhtilali, C I, 11. bas, İstanbul, 2004.
- Sever, Metin Dizdar, Cem, İkinci Cumhuriyet Tartışmaları, Ağustos 1993. Sivas Cer Atelyesi ile Erzurum İstasyonunun İşletmeye Açılması Dolayısıyla Memlekette Yapılan Neşriyat, Ankara, 1939.
- Sonyel, Salahi R., Kurtuluş Savaşı ve Dış Politika, C. I, 3. bas., Ankara, 1995. Sönmez, Naim, "Siyaset Adamı Ali Çetinkaya ", Ali Çetinkaya Anma Paneli Bildirileri, Afyon: 21 Şubat 1998, Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara, 2000. Şeyhülislam Mustafa Sabri, Hilafet ve Kemalizm, haz., Sadık Albayrak, 2.b as., İstanbul, 1992.
- Şimşir, Bilal N., İngiliz Belgeleriyle Türkiye'de Kürt Sorunu (1924-1938), Ankara, 1975.
- Şimşir, Bilal N., Kürtçülük, II, 3. bas., Ankara 2011.
- Şimşir, Bilal, Doğu'nun Kahramanı Atatürk, Ankara, 1999.
- Şimşir, Bilal, Malta Sürgünleri, Ankara, 2012
- Tâhirü'l-Mevlevî, Matbuat (basın) Alemindeki Hayatım ve İstiklal Mahkeme leri, İstanbul, 1990.
- Tansel, Selahattin, Mondros'tan Mudanya'ya Kadar, C I, İstanbul, 1991. Tansel, Selahattin, Mondros'tan Mudanya'ya Kadar, C IV, İstanbul, 1991. Tarih (4 cilt), İstanbul, 1934
- Tashihli ve İlaveli Namaz Hocası ve Sureleri, İstanbul, 1939.
- TC İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük, İstanbul, 2001, 2005.
- TCDD İşletmesi Genel Müdürlüğü'nün 2012 Yılı Sektör Raporu, 2012. Teazıs, Christos, İkincilerin Cumhuriyeti, Adalet ve Kalkınma Partisi, İstanbul, 2010.
- Tekeli, İlhan, Tarih Yazımı Üzerine Düşünmek, Ankara, 1998.
- Tevetoğlu, Fethi, Milli Mücadele Yıllarındaki Kuruluşlar, 2. bas., Ankara, 1991 Toprak, Zafer, Darwin'dem Dersim'e Cumhuriyet ve Antropoloji, İstanbul 2012.
- "S"
- Kutay, Cemal, Ege'nin Kurtuluşu, İstanbul, 1981.
- Kutay, Cemal, Türkçe İbadet, C 2, İstanbul, 1998.
- I.e\i\$, Beniard, İslam'ın Siyasal Söylemi, çev. Ünsal Oskay, Ankara, 2007. Makak Tabir Kutsi, Halkbilim ve Edebiyat, İstanbul, 1990.
- Manaz, Abdullah, Atatürk Reformları ve İslam, İzmir, 1995.

- Mardin, Şerif, Bediüzzaman Said Nursi Olayı, “Modern Türkiye’de Din ve Toplumsal Değişim”, 4. bas., İstanbul, 1994.
- Meydan, Sinan, Akıllı Kemal, “Atatürk’ün Akıllı Projeleri”, (4 cilt), İstanbul, 2013.
- Meydan, Sinan, Atatürk İle Allah Arasında, “Bir Ömrün Öteki Hikâyesi”, 5.b as. İstanbul, 2011.
- Meydan, Sinan, Atatürk ve Türklerin Saklı Tarihi, “Türk Tarih Tezi’nden Türk İslam Sentezi’ne”, 5. bas., İstanbul, 2013.
- Meydan, Sinan, Cumhuriyet Tarihi Yalanları, 1. Kitap, İstanbul, 2010. Meydan, Sinan, Cumhuriyet Tarihi Yalanları, 2. Kitap, İstanbul, 2011. Meydan, Sinan, Parola Nuh, “Atatürk’ün Gizli Kurtuluş Planları”, 2. bas., İstanbul, 2009.
- Mirkelamoğlu, Necip, Atatürkçü Düşüncede ve Uygulamada Din ve Laiklik, İstanbul, 2000.
- Muallim Abdülbaki, Cumhuriyet Çocuğunun Din Dersleri, 3. bas., İstanbul, 2012. Muallim Cevdet, Askeri Din Dersleri, İstanbul, 1928.
- Mumcu, Uğur, Kâzım Karabekir Anlatıyor, Ankara, 2006.
- Mumcu, Uğur, Kürt Dosyası, İstanbul, 1995, 12. bas., Ankara, 1998.
- Mumcu, Uğur, Kürt İslam Ayaklanması, İstanbul, 1994.
- Mumcu, Uğur, Uyan Gazi Kemal, 3. bas., Ankara, 2004.
- Müftüoğlu, Mustafa, Yalan Söyleyen Tarih Utansın, (12 cilt), İstanbul, 2004. Öz, Bakı, Belgelerle Koçgiri Olayı, İstanbul, 1999.
- Özakmcı, Cengiz, İblis’in Kıblesi, 8. bas., İstanbul, 2008.
- Özakıncı, Cengiz, Türkiye’nin Siyasi İntiharı Yeni Osmanlı Tuzağı, İstanbul, 2005.
- Özakman, Turgut, Cumhuriyet Türk Mucizesi, (2 cilt), Ankara, 2009-2010. Özakman, Turgut, Dr. Rıza Nur Dosyası, Ankara, 1975.
- Özakman, Turgut, Vahdettin, Mustafa Kemal ve Milli Mücadele, 6. bas., Ankara, 2007.
- Özalp, Kâzım, Milli Mücadele, 1919-1922, C I, Ankara, 1971.
- Özdil, Yılmaz, Beraber Yürüdük Biz Bu Yıllarda, İstanbul, 2013.
- Özel, Sabahattin, Büyük Millet’in Evladı ve Hizmetkarı Atatürk ve Atatürkçülük, İstanbul, 2006.
- Özen, Kutlu, Aşık Veysel/Selam Olsun Kucak Kucak, Sivas, 1998.
- Özgiray, Ahmet, “Ali Çetinkaya’nın Hayatı”, Ali Çetinkaya Anma Paneli Bildirileri, Afyon: 21 Şubat 1998, Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara, 2000. Öztürk, Saygı, İsmet Paşa’nın Kürt Raporu, İstanbul, 2007.
- Özrük, Yaşar Nuri, Anadilde İbadet Meselesi, İstanbul, 2002.
- Öztürk, Yaşar Nuri, Kur’an Penceresinden Kurtuluş Savaşı’na Bir Bakış, 4. bas., İstanbul, 2012.
- 7HH
- ***Dergiler (Makalelerin bibliyografik künyeleri dipnotlarda gösterilmiştir)***
- AÜ Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi Arkitekt Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi Atatürk Yolu Ayın Tarihi Bayındırlık İşleri Dergisi Belgelerle Türk Tarih Dergisi Özel Yayını.
- Belgelerle Türk Tarihi Dergisi Belleten Bilanço Bilim ve Teknik Bütün Dünya Büyük Doğu Cumhuriyet Bilim Teknoloji Eki Defter Demiryollar Dergisi Derin Tarih Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, Cumhuriyetimizin 75 Yılı Özel Sayısı Historical Encyclopedia İktisadi Yürüyüş Kebikeç Kürt Tarihi L’ Anthropologie (Paris)
- Mahvil Milliyet Kültür Sanat Milliyet Pazar Nevsvveek Türkiye Nokta NTV Tarih ODTÜ Gelişme Dergisi, Özel Sayı Popüler Tarih Revue Anthropologique.
- Revue Turque D’ Anthropologie Sancaktar Sebilürreşad Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi TBMM Tutanak Dergisi Teori

- Tokun, İsmail Hiisrev, Türkiye’de Köy İktisadiyatı, Ankara, 1934.
- Tunaya, Tarık Zafer, Türkiye’de Siyasi Partiler, C 2, İstanbul, 1986. Tunçkanar, Haydar, İkili Anlaşmaların İçyüzü, 2. bas., Ankara, 1970.
- Turan, Metin, Aşık Veysel, (YaşamıSanatıŞiirleri), Ankara, 1994.
- Turan, Şerafettin, İsmet İnönü, “Yaşamı, Dönemi ve Kişiliği”, 2. bas., Ankara, 2003.
- Turan, Şerafettin, Mustafa Kemal Atatürk, “Kendine Özgü Bir Yaşam ve Kişilik”, 2. bas., Ankara, 2008.
- Turan, Şerafettin, Türk Devrim Tarihi, C 4/2, Ankara, 1994.
- Turan, Şerafettin, Türk Devrim Tarihi, II. Kitap, 2. bas., Ankara, 1998. Turhan, Kaan, Devşirme Gençlik, İstanbul, 2010.
- Türk Tarihinin Ana Hatları, 3. bas., İstanbul, 1999.
- Türkdoğan, Orhan, Türk Toplumunun Kültürel Dinamikleri, İstanbul, 2007. Türkiye’nin 75 Yılı, Gün Gün Cumhuriyet Tarihi, (19231998), İstanbul, 1998.
- Uluğ, Neşit Hakkı, Derebeyi ve Dersim, 2. bas., İstanbul, 2009.
- Uluğ, Neşit Hakkı, Tunceli Medeniyete Açılıyor, İstanbul, 2007.
- Uluskan, Seda Bayındır, Atatürk’ün Sosyal ve Kültürel Politikaları, Ankara, 2010. Ulusu, Mustafa Kemal, Atatürk’ün Yanı başında, “Çankaya Köşkü Kütüphanesi Nuri Ulusu’nun Hatıraları”, İstanbul, 2008.
- Ural, İbrahim, Bu da Bilmediklerimiz, İstanbul, 2009.
- Usta, Emine Şeyma, Atatürk’ün Cuma Hutbeleri, İstanbul, 2005.
- Ülken, Hilmi Ziya, Türkiye’de Çağdaş Düşünce Tarihi, İstanbul, 1966.
- Ülker, Reşit, Atatürk’ün Gizlenen Bursa Nutku, İstanbul, 2008.
- Ülkütaşır, M. Ş., Cumhuriyet Türkiyesi’nde Folklor ve Etnoğrafya Çalışmaları, Ankara, 1972.
- Ünal, Refik, Halk Müziğinden Yankılar, Atatürk’ün Sevdiği Türküler, Ankara, 1973.
- XVnTinci Beynelmül Antropoloji ve Prehistorik Arkeoloji Kongresi İstanbul Ankara 1825 Eylül 1939Tebliğler Kitabı I, Türkçe kısmı, Ankara, 1939 Yakıt, İsmail, Atatürk ve Din, İsparta, 2001.
- Yalçın, B. Sıtkı Gönlül, İsmet, Atatürk İnkılabı, Ankara, 1984.
- Yeni İlmihal, İstanbul, 1931.
- Yeşiltuna, Serap, Devletin Dersim Arşivi, İstanbul, 2012.
- Yetkin, Çetin, Karşıdevrim 19451950, 8. bas., Ankara, 2011.
- Yıldırım, Mustafa, Meczip Yaratmak, 2. bas., Ankara, 2006.
- Yılmaz, Niyazi, Aşık Veysel, Ankara, 1996.
- Yılmaz, Turan, Tayyip, Kasımpaşa’dan Siyasetin Ön Saflarına, 2001. Yozgatlı, Hüseyin, Anıtkabir Atatürk Müzesi, Ankara, 1994.
- Yurdakul, Yurdakul, Atatürk’ten Hiç Yayınlanmamış Anılar, İstanbul, 2005. Yücel, Ünsal, “Atatürk Döneminde Sanat Yaşamı”, Çağdaş Düşüncenin Işığında Atatürk, 2. bas., İstanbul, 1986.
- Zelyut, Rıza, Dersim İsyanları ve Seyit Rıza Gerçeği, 7. bas., Ankara, 2010. Zıya Şakır, Meçhul Asker, “1912 Edirne Muhasarası”, İstanbul, 2011.
- Zobu, Vasfi Rıza, Görüşler ve Hatıralarla Atatürk, İstanbul, 1962.

EL-CEVAP

ELCEVAP'ta

Başbakan Erdoğan'ın aşağıdaki "tarih tezlerine cevap verilmiştir...

- CHP, İnönü camileri kapattı, sattı, ahır, yatakhane, depo, parti merkezi yaptı!
- Türkçe ezan zulümdür! Türkçe ezan milletin değerlerine saldırıdır! Türkçe ezan iç karartıcıdır!
- CHP, Kur'anı Kerim'i yasaklattı, ezanı susturdu! Ezanı Menderes'in DP'si (tek başına) aslına çevirdi!
- Dersim isyan etmedi, bahanelerle operasyon yapıldı! Seyit Rıza isyancı değil din mazlumudur! CHP, İnönü Dersim'de katliam yaptı! Dersim Harekâtı'nda zehirli gaz kullanıldı!
- Ali Çetinkaya yüzü kapkara bir katildir, cellattır! Ali Çetinkaya İskilipli Atıf Hoca'yı düzmece bir mahkemeye, **Kararın infazına, şahitlerin sonra dinlenmesine,** diyerek idam etti!
- "**Neyi ördün?**" Türkiye'yi demir ağlarla CHP değil AKP ördü! Bayındırlık Bakanı Ali Çetinkaya Boğaz Köprüsü'ne karşı çıktı!

Atatürk dönemindeki antropoloji çalışmaları ırkçıdır! "**Türk Antropoloji Enstitüsü Tarihçesi. Enstitünün bir laboratuvarının resmi. Raflarda yüzlerce kafatası var. İncelenmiş, incelenmeyi bekliyor. (...) Bu insani midir? Bu vicdani midir? Bunun bizim dinimizde, inanç dünyamızda yeri olabilir mi? (...) Kendi soyunun diğerlerinden üstün olduğunu iddia eden hiç şüphesiz şeytanın izindedir**"

- İsmet İnönü dinsel içerikli kitapları (**Namaz Hocası** ve **Mevlidi Şerif**) yasaklattı!
- CHP, Âşık Veysel'i Sivas'a sokmadı! CHP'ye göre saz gerici bir müzik aletidir! CHP döneminde Halk Müziği yasaklandı!
- İsmet İnönü döneminde gaz, ekmek, şeker vb. karneyle dağıtıldı!
- Üç beş çanak çömlek Marmaray'ı dört yıl geciktirdi!
- Kanuni'nin ömrünün 30 yılı at sırtında geçti!

ELCEVAP'ta, 1950'den 2013'e Cumhuriyet tarihinin neden, nasıl ve kimlerce çarpıtıldığı gözler önüne serilmiş ve Cumhuriyet tarihi ile ilgili en çok merak edilen konulara belgelerle açıklık getirilmiştir.